

دائمة	٩٩١٨
من	الف ٢٤
كتاب	

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله الذي جعل الوصي من النبي منزلة هرون من موسى الكليم
وحباها وآلها من الفضائل ما اوجب التفضيل والتقدير فجنس
المضاف اليهم مخصوص بالعرف الصميم ناج على التعمير والمتصل بهم
غير منقطع عن الآخر والتعمير والمتبع اخبارهم والمقتضى آثارهم
ان الله بقلب سليم والناكب عن سبهم والضادف عن هذهم
في سعي الحميم متجسّد عاق الصديد والحكيم مكابد لشدة
العذاب الليم وافضل الصلوة والسلام المزرى على نفع الشميم
على النبي وآله الهداة المهديين المرتفع بهم كل منزلة وشرف عظيم
استأمنهم وكاشف عنهم الخصوص بالاختلاف على رعم
اهل الخلاف والمنوح بمزية الاخاء والممنون بجليل البلاء المدفوع

عنه مقامه المتهوب تراشه المغمض علی القذی بالصابر علی الشجی
 و بعد فیقول العبد القاصر حامد حسین بن العلامة السید
 محمد قلی کان الله له فی الدنیا و الآخرة واسئل سبغ العفو علی ملا
 من المعاصر الباطنة و الظاهرة ان هذا هو المجلد الثاني من المنهج الثاني
 من کتاب عقائد الانوار فی امامة ائمة الاطهار الموضع
 نقض الباب السابع من النسخة الخيرة الانظار و هذا المجلد معقول و ذکر کلام
 من النسخة فی الحديث الثاني من الاحادیث الاثنی عشر التي ذکرها
 ادعی فیها الاخصار الواضح بطلانه علی ناظر کتب اصحاب الاخیاء
 الله الموفق للقاء و الاحکال و منه الاستعانة فی المبدأ او المال
 نال الفاضل النجاشی حدیث دوم در بخاری و مسلم از برادر بن عازب
 روایت آمد که آنحضرت صلی الله علیه و سلم حضرت امیر را در غزوة تبوک باهن بیت
 از نسا و بنات خلیفه کرد و گدشت و خود بغزوة متوجه شد حضرت امیر عرض کرد
 یا رسول الله اختلفنی فی النساء و الصبیان پس پیغمبر صلی الله علیه و سلم فرمود
 اما ترضی ان تكون منی بمنزلة هرون من موسی الا انه لا نبی بعدی
 گویند که منزلت اسم جبرئیل مضاف است بسوی علم پس عام باشد جمیع منازل را
 صحته الاستثنا و چون مرتبه نبوت را استثنا فرمود جمیع منازل ثابتة بهرون برای
 حضرت امیر ثابت شد و از جمله آن منازل صحت امامت و افتراض طاعت بهمست
 اگر هارون بعد از موسی زنده میبود و زنده و حال حیات موسی این مرتبه داشت بعد از
 وفات موسی اگر این مرتبه از زوال میشد لازم می آمد عزل او و عزل نبی جایز نیست

زیرا که امانت اوست پس این مرتبه هم حضرت امیر ثابت باشد و هو اکاملاً اصل این حدیث هم دلیل
 اهل سنت است در اثبات فضیلت حضرت امیر در صحت امامت ایشان در وقت خود زیرا که ازین حدیث
 مستفاد میشود استحقاق آنجناب برای امامت آمدیم بر نفی امامت خیار و آنکه امام بلا فصل
 حضرت امیر بود پس ازین حدیث فهمیده نمیشود هر چند نواصب ضلیم اسد و تشک است
 هم قبح کرده اند و گفته اند که این خلافت نه آن خلافت بود که محل نزاع است استحقاق
 آن خلافت بدادن این خلافت ثابت شود زیرا که باجماع اهل سیر محمد بن مسلمه را
 دار مدینه و سباع بن عرفطه را کو توال مدینه و ابن ام مکتوم را پیش نمازی خود کرده بودند
 و اگر خلافت مرقضی مطلق نبود این امور معنی نداشت پس معلوم شد که این خلافت مخصوص
 در امور خانگی و خبر داری اهل و عیال بود و چون این امور موقوف بر محرمیت و اطلاع
 برستور است لابد فرزندان و اداد و امثال ایشان برای این کار متعین میشا پس چون که
 باشند پس دلیل استحقاق خلافت کبری نمیتواند شد و بفضل اسد تعالی اهل سنت ازین
 قبح ایشان جوابها و دندان کش در کتب خود داده اند که در مقام خود مذکور است و
 طریق تشک شیعیان این حدیث بطریقیکه مذکور شد کمال تنقیح و تهذیب کلام ایشانست
 و لابد کتب ایشان باید دید که چه قدر سخنان پرکنده درین تشک ذکر کرده اند و مطلب
 نرسیده و هنوز هم درین تشک بوجه بسیار اختلاف باقیست اول آنکه اسم جنس
 مضاف بسوی علم از الفاظ عموم نیست نزد جمیع اصولیین بلکه تصریح کرده اند بآنکه
 عهد است در غلام نبرد و امثال آن و اگر قرینه عهد موجود نباشد غایه الیه
 ثابت خواهد شد و چه میتوان گفت کسی در مثل رکبت فرس نید و بستی ثوبنی رخم
 این نمید که بالبداهه عموم باطل است و درینجا قرینه عهد موجود است و هو توله

و پیکر آنهار را معزول نمیدانند و در حق آنها امانت می فکند اگر عزول بهم باشد چون نجات
استقلال بعد از موت موسی و چهارون میرسد که در تیره اعلی است به هزار درجه از خلافت حیات
موجب نقصان و امانت او میشد بلکه در رنگ آن میشد که تا ثبوت زیر را بعد از موت و زجر و
کرده و بر مستقل سازند و نیز چون حضرت امیر را تشبیه او اند حضرت هارون معلوم است که حضرت
هارون در حیات حضرت موسی بعد از غیبت ایشان خلیفه بود و بعد از وفات حضرت موسی
بوشع بن نوح کالب بن یوفنا خلیفه شدند لازم آمد که حضرت امیه نیز خلیفه آنحضرت باشد
در حیات ایشان بعد از غیبت نه بعد از وفات بلکه بعد از وفات یگران باشند تا تشبیه کامل شود
و تشبیهی که در کلام رسول صلی الله علیه و سلم واقع شود آنرا تشبیه ناقص حمل کردن کمال
می دینانی است العیاد بالله اگر اینهمه در گذریم پس در پیحدیث کجا دلالت است
بر نفی امامت خلفا کثرت تا مدعای ثابت شود غایه ما فی الباب استحقاق امامت برای
حضرت امیر ثابت میشود و لوفی وقت من الاوقات و هو عین مذهب اهل السنه
اقول مستعینا باطف الخبیر البصیر بر سالکان سبیل رشد و انصاف و تارکان
طریق عصمت و اعتدال مخفی و محتجب است که حدیث منزلت که از عمده مناقب سنیّه
مدارج بویه امام الهیه علیه الفاعل تحیه است دلیل قاطع نقص سالیق بختیاد و ات
آن جناب بغایت صحیح و ثابت در معروف نهایت شهرت و ستانده بلکه تا از پیوسته
و بخار می و سلم که در اخفای مناقب و فضائل جناب امیه المؤمنین و اهل بیت طایفه
بهمه از مردم و همایون و اندوخته و سبیل و عدم ذکر آنرا تلخ نظر می آید
انرا از حدیث و روایت کرده اند و روایت یکی از شیخین برای ثبوت صحیح است
کافی و برین است فکیف اذا اتفقوا علی اخواجه فکیف که دیگر عباد و همایون

هم صحاح مهانيد و مجاميع خود را بر روايت آن بزرگوار زينت بخشيد و اندك فلك حذاق محققين
ايشان تصريح ببحث آن مى ميكنند و نفى ريب از آن ميغرايند فلك كه منقدين ائمه ايشان بكثر
و تعدد طرق آن تصريح مى نمايند فلك ائمه اعلام شان با ثبات تو اتر آن رنگ شكوك
شبهات و تشكيكات ر كيك مى دايند و اول بعض طرق اين حديث شريف كه نظر قاصر سيده
و كرمى نايام و بعد آن بذكر احوال صريحه ببحث كثر طرق تو اتر آن مى گرويم پين بايد دانست
كه مخمس جين و ناقلين اين حديث شريف بسيارى از محدثين شاهير و اساطين بخاير
سنيانند مثل عمدة المحدثين و الحافظ المشهورين في الآفاق امام اهل السير محمد بن اسحاق و الحافظ
المحمود سليمان بن اود الطيالسي و العلامة اُجليل الحاذق ابجد المقدم السابق
ذو الشأن الرفيع محمد بن سعد بن منيع الزهري كاتب لواقدي و العالم المنقذ الفخرى الحافظ
الثبت العديم النظير عبد الله بن محمد بن ابى شيبة العباسي و رأس الأئمة الفخام و مقتدى
المشايخ العظام احمد بن محمد بن حنبل الشيباني و امام اهل الصناعة ارفع لواء البراعة
الجليل ابو عبد الله محمد بن اسمعيل البخاري و الحافظ المعروف المشهور الكبير الحافظ للفضل
الغزير ابو علي الحسن بن عرفة العبدي و الحافظ الامام اُجليل العظيم ابو زرعة عبيد
بن عبد الله و الحافظ الثابت الثقة المتقن مسلم بن الحجاج شيرى و الحافظ المشهور بالمدح
عليه السلام سدر محمد بن يزيد بن جارة القزويني و العلامة ابجد الحافظ الثقة ثبت الفهم
عليه السلام بيان ابو حاتم محمد بن حبان التميمي البستي و اعظم المشايخ اساقفة البصرة ابو عيسى محمد بن
سورف الترمذي و الحافظ النافذ الماهر حازر الفضل الامام احمد بن حنبل جعقة زهير حبيب
الامام اُجليل امام فخر الكا بر الامام ر عبد الله بن احمد بن حنبل و الحافظ الباق
معدة الاحبار احمد بن حنبل و بن عبد الرحمن بن ابي ر و الحافظ المنقذ دفعه او و ديوتا و حفظا

والشيخ المحدث الحافظ العلي المقدار شيدويه بن شهردار الديلمي والماهر الثقة المعروف
 بمحمي السنة حسين بن سعد الفراء البغوي والحافظ المتين الناقد الزرين بن بن معاوية
 العبدري وابو محمد احمد بن محمد بن علي العاصمي والشيخ الصالح عمر بن محمد بن خضر الاردبيلي
 المعروف بالملا والحافظ البارع الماهر المحقق الفاخر حاوي معالي الحسن والمآثر
 ابو القاسم علي بن الحسن المعروف بابن جساكرو المحدث الناقد عمدة الاسلاف المشتهر بن
 الاوصاف ابو طاهر احمد بن محمد بن احمد بن ابراهيم سلفه الاصبهاني والمحدث الثقة الشهير
 والعالم المتند الصديق الكبير ابو المويد الموفق بن احمد بن محمد المكي الشهير باخطب خوارزم
 والعالم الملقب بين الاعلام بمحمي السنة وناصر الحديث ومجد الاسلام العالم الرباني
 والعارف السجستاني سعد الدين ابو حامد محمد بن محمد بن حسين بن يحيى الصالحاني فخر الاملاك
 الكبير وراس التكميل الاجبار فخر المدين محمد بن عمر الرازي وابو السعادات المبارك
 بن ابي الكرم محمد بن محمد بن عبد الكريم الشيباني المعروف بابن الاثير البحراني ابو الحسن
 علي بن محمد بن عبد الكريم المعروف بابن الاثير البحراني والمحدث العالم المجتهد الحازم
 ابو الربيع سليمان بن سالم البلندي والامام المتقن السامي الفخار العالي النجار محمد بن
 محمود بن الحسن بن الحسن بن ابو عبد الله بن التمار والشيخ البارع في الفقه والخلاف
 عارف الامم بن الرئيس الكبير الملقب بالامام ابو نعيم النخعي كمال الدين ابو سالم محمد بن طلحة
 القشيري والعالم الفقيه الواعظ ابو عبد الله بن شمس الدين ابو اسحاق بن عوف بن قز علي بن
 عبد الله الصفادي سدا القاصد الى الفرج بن ابو جزمي والشيخ المحدث ابو عبد الله
 التماري والشيخ المحدث البارع حازم الانباري المشافعي بن بن
 الزين بن بن احمد بن الامام ابو عبد الله بن التمار المحدث المحدثي الفقيه ذو التصانيف

الكثيرة وصاحب الفضائل الشيرة أبو العباس محمد بن أحمد بن عبد الله بن محمد المكي الشافعي
 الطبري والمحدث أسلم الشيخ إبراهيم بن عبد الله يعني الشافعي والعالم الكبير المحدث
 شيخ المشايخ صدر الدين أبو الجوامع إبراهيم بن محمد بن المؤيد بن عبد الله بن علي بن محمد بن
 حمويه الخراساني الكوفي وأخا فاضل الخريز أبو الفتح محمد بن محمد المعروف بابن سبيل
 والعالم الفطن المتوقد ذكاء المشهور رفعة وسناء شمس الدين محمد بن أبي بكر المعروف
 بابن قيم الجوزية الحنبلي وعبد الله بن سعد بن علي اليمني الكوفي بن عمير الكوفي
 المعروف بابن كثير وأحمد بن محمد بن أحمد الملقب بعلاء الدولة السمناني والشيخ
 المحدث الحبيب في الدين أبو عبد الله محمد بن عبد الله الخطيب وأخا فاضل الكبير
 المتوحد في هذا الشأن حمزة الكاظم والاعيان جمال الدين يوسف بن عبد الرحمن
 المرمي والشيخ المحدث باكرم النبوي محمد بن يوسف الزرندى والعارف الرباني
 المحقق الصمداني السيد الهادي وقاضي القضاة العالم الفاضل شيخ الإسلام محمد
 بن محمد بن محمد بن محمد بن أبي الوليد الحلبي المعروف بابن الشحنة شيخ المصطلح بأنواع العلوم
 العارج إلى جلال المراتي علي الدين أبو رنة أحمد بن عبد الرحيم العراقي وملك العلماء
 شهاب الدين بن شمس الدين البغدادي ومحققهم الناقد ونخريز عم الجامع للحامد أحمد بن علي
 بن محمد المعروف بابن حجر العسقلاني والشيخ الفقيه في الدين علي بن محمد المعروف بابن الصباغ المالكي
 ومحمد دينهم في المائة التاسعة في الدين أحمد بن عبد الرحمن بن أبي بكر السيوطي وعالمهم
 المستوفى القاضي حسين بن علي بن أبي بكر المالكي وأحمد بن محمد بن علي بن حجر البيهقي وعلي
 بن سالم الدين البغوي في المائة التاسعة في الدين شهاب الدين أحمد بن علي بن أحمد بن علي
 فضل الدين الشيرازي المعروف بابن أبي المحدث ومحمد بن عبد الرؤوف بن تاج العارفين

وہو احمقائے المعارف شیخ بن عبد اللہ العیدروس والشیخ الجلیل العالم النبی احمد بن
 الفضل بن محمد باکثیر المکی و محمد بن صفی الدین جعفر الملقب بمحبوب عالم و العالم الجلیل الشافعی
 مرزا محمد بن نعمت خان البدخشی و الشیخ الخیر محمد صدر العالم و ولی اللہ احمد بن عبد الرحیم الدہلوی
 و احمد بن عبد القادر العجلی و رشید الدین الدہلوی تلمیذ صاحب التحفہ و آلوی محمد بن ابی
 و آلوی علی اللہ کنوی و احمد بن یحییٰ بن احمد صلا الشافعی و السید موسیٰ بن حسن الشافعی
 آثار و ایت محمد بن اسحاق حدیث منزلت را پس ابو محمد عبد الملک بن ہشام الحمیری
 در تلخیص سیرت ابن سنی گفتہ قال ابن اسحاق و ضرب عبد اللہ بن ابی علیہ
 عسکرہ اسفل منہ نحو ذباب و کان فیما یزعمون لیس باقل العسکرین فلما سار
 رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم تخلف عنہ عبد اللہ بن ابی فہم تخلف من
 المنافقین و اهل الرب تخلف رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم علی بن ابی
 رضاء علی اہلہ و امرہ بالاقامۃ فیہم فارجع بہ المنافقون قالوا ما خلف
 الا استثقالا و تخففاً منہ فلما قال ذلک المنافقون اخذ علی بن ابی
 طالب ضد سلاحہ ثم خرج حتی اتي رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم و هو
 نازل بالبحرف فقال یا نبی اللہ زعم المنافقون انک انما خلعتنی اندک استثقلتني
 و تخففت منی فقال کذبوا و لکنی خلقتک لما ترکک و راء فی فارجع
 فاخفنی و اہل و اہلک افلا ترضی یا علی ان تكون منی بمنزلة ہرون
 من موسی الا انہ لا نبی بعدی فرجع علی الی المدینۃ و مضی رسول اللہ
 صلی اللہ علیہ وسلم علی سفرۃ قال ابن اسحاق حدثنی محمد بن طلحۃ بن یزید
 مکنانہ عن ابراہیم بن سعد ابی قاص عن امیہ سعدانہ سمع رسول اللہ

محمد بن حبان
 احمد بن حنبل
 سعید بن قطیب

روایت حدیث منزلت از رسول اللہ
 ص ۱۹۷
 ۱۰۲۶
 تخلف المنافقین من غزوہ
 تبوک فی رجب سنہ ثنی

صلى الله عليه وسلم يقول لعل هذه المقالة قال ابن اسحق ثم رجع على الى
المدينة ومضى رسول الله صلى الله عليه وسلم على سقفة امار وايت
ابو داود سليمان بن داود الطيالسي حديث منزلة رايس ابراهيم عبد الله الوصالي
الشافعي در كتاب الاكتفا في فضل الاربعة الخلفاء عن سعد بن مالك رضي الله
عنه قال خلف رسول الله صلى الله عليه وسلم على بن ابي طالب غزوة
تبوك فقال يا رسول الله اتخلفني في النساء والصبيان فقال ما ترضى ان تكون
من بمنزلة هرون من موسى الا انه لا نبي بعدي اخرج به البخاري ومسلم
في صحيحهما والترمذي في جامعه في سننه وابوداود الطيالسي في
مسنده وابونعيم في فضائل الصحابة امار وايت محمد بن سعد
كاتب الواقدي حديث منزلة رايس در كتاب طبقات كبير تصنيف او كنههايت
غزير الوجود ومكيا بست وبتايد رباني نسخة ان بدست ابن باديه يماي پهلواني
افتاده مي فرمايد ذكر قول رسول الله صلى الله عليه وسلم لعل بن ابي طالب
امام ترضى ان تكون من بمنزلة هرون من موسى الا انه لا نبي بعدي قال
قال محمد بن عمرو كان علي ممن ثبت مع رسول الله صلى الله عليه وسلم
يوم احد حين اخرجتم الناس بايعه على الموت وبعثه رسول الله صلى الله عليه
وسلم سرية الى بني عدي بفا في مائة رجل وكانت معه
احدى رايات المهاجرين الثلث بوزع شجرة وبعثه سرية الى القلنس
الى طي بعثه الى اليميم لعمركم ان رسول الله صلى الله عليه وسلم
في غزوة غزاها الا غزوة تبوك خلفه في اهله اخبرنا الفضل بن دكين

ص ٢٦٩
٢٦٩
الكتاب الاكثفا
قول النبي صلى الله عليه وسلم
وانه لا نبي بعدي الا من
كتاب ابي المطالب بن ابي
كتاب الاكثفا

ابن اسحق

ص ٢٦٥
٢٦٥
من ترجمه علي بن ابي طالب
من ترجمه علي بن ابي طالب
الحسابه في الاسلام من محمد
بديا

بسم الله الرحمن الرحيم
في غزاهما الا غزاهما
في غزاهما الا غزاهما

نافع بن مازن عن عطاء بن أبي سفيان قال قال رسول الله صلى الله
 عليه وسلم غزوة تبوك وخلف علياً في أهله فقل بعض ما منعه ان يخرج به
 الا انه كره صحبتته فبلغ ذلك علياً فذكره للنبي صلى الله عليه وسلم فقال
 يا ابن ابي طالب اما ترضى ان تنزل متى بمنزلة هرون من موسى اخبرنا
 الفضل بن دكين نافع بن خليفة عن عبد الله بن شريك قال
 سمعت عبد الله بن رقيم الكناني قال قدمنا المدينة فلقينا سعد بن
 مالك فقال خرج رسول الله صلى الله عليه وسلم الى تبوك فخلف علياً
 فقال له يا رسول الله خرجت وخلفتني فقال اما ترضى ان تكون متى
 بمنزلة هرون من موسى الا انه لا نبي بعدي اخبرنا عفيان بن مسلم
 عن حماد بن سلمة انا علي بن زيد عن سعيد بن المسيب قال قلت لسعد
 بن مالك اني اريد ان اسالك عن حديث وانا اهابك ان اسالك عنه
 قال لا تفعل يا ابن اخي اذا علمت ان عندي علماً فسلني عنه ولا تكذب
 فقلت قول رسول الله صلى الله عليه وسلم لعل حين خلفه بالمدينة
 في غزوة تبوك قال اتخلفني في الخلفة في النساء والصبيان فقال
 اما ترضى ان تكون مني بمنزلة هرون من موسى فادبر علي مسرعاً كما قال
 انظر الى غبار قد صيه يسطع وقد قال حماد فرجع علي مسرعاً واخبرنا
 روح بن عباد نا عوف عن ميمون عن البراء بن عازب وزيد بن ارقم
 قال لما كان عند غزوة جيش العسرة وهي تبوك قال رسول الله صلى
 عليه وسلم لعل بن ابي طالب انه لا بد من ان اقيم او تخلفه

فلما فصل رسول الله صلى الله عليه وسلم غاذا قال من خلف رسول الله
شئى كرهه منه فبلغ ذلك عليا فاتبع رسول الله صلى الله عليه وسلم
حتى انتهى اليه فقال له ما جاء بك يا علي قال يا رسول الله ألا ان سمعت
ناسا يزعمون انك انا خلفتني شئى كرهته مني فضاحك رسول الله
صلى الله عليه وسلم وقال يا علي انا عرضي ان تكون مني كرون مروي
غير انك لست بنبي قال بلى يا رسول الله قال فانه كذلك اما روایت
احمد بن حنبل حدیث منزلت را پس در سند او مذکور است نایب بن سعید عن
الحنبل قال دخلت على فاطمة ابنة علي فقال لها رفيقي ابو مهدى ثمر لك قالت
سنة وثمانين سنة قال ما سمعت من ابيك شيئا قالت حدثني عمي
ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال لعلي انت مني بمنزلة هارون
من موسى الا انه ليس نبي بعدك ويزور مناقب علي بن ابي طالب عليه السلام
احمد بن حنبل علی ما نقل مذکور است وکیع قال حدثنا فضیل بن مزروع عن عطية
العوفی عن ابی سعید الخدري قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
لعلي انت مني بمنزلة هارون من موسى الا انه لا نبي بعدي وعنه ايضا
حدثنا سفيان بن عيينة عن زيد بن اسلم عن سعيد بن المسيب عن سعد بن التثبي
صلى الله عليه وسلم قال لعلي انت مني بمنزلة هارون من موسى قيل
لسفيان غير انه لا نبي بعدي قال نعم وعنه ايضا حدثنا محمد بن جعفر قال
حدثنا شعبة عن الحكم عن مصعب بن سعد بن ابي وقاص قال خلف
رسول الله صلى الله عليه وسلم علي بن ابي طالب في غزوة تبوك قال

روایت احمد بن حنبل حدیث
منزلت را از سند او مذکور است
اما روایت عبد الله بن
ابن عباس اني انتم خير
عن سعد قال خلف رسول الله
غزوة تبوك قال يا رسول الله
خلف النساء والصبيان فقال ما
ترضى ان تكون نبي بمنزلة هارون
من موسى غير انك لا نبي بعدي

یا رسول الله تخلف في النساء والصبيان قال ما ترضى ان تكون مني بمنزلة
 هرون من موسى غير انه لا نبي بعدي عنه ايضا اخبرنا محمد بن جعفر قال اخبرنا
 شعبة عن سعد بن ابراهيم حدث عن سعد بن النبي صلى الله عليه وسلم
 قال لعلي لا ترضى ان تكون مني بمنزلة هرون من موسى عنه ايضا
 حدثنا ابو سعيد قال حدثنا سليمان بن بلال قال حدثنا جعيد بن
 عبد الرحمن عن عائشة بنت سعد عن ابيها سعد بن عليا خرج مع النبي
 صلى الله عليه وسلم حتى جاء ثنية الوداع وعلى يبكي ويقول تخلف في مع
الخوالف فقال ما ترضى ان تكون مني بمنزلة هرون من موسى الا النبوة
 وعنه ايضا حدثني يحيى بن سعد عن موسى الكهني قال دخلت على فاطمة
 فقال رفيقي ابو هدى كملك فقالت ست وثمانون سنة قال ما سمعت
 من ابيك شيئا قالت حدثني اسماء بنت عميس ان رسول الله صلى الله
 عليه وسلم قال لعلي انت مني بمنزلة هرون من موسى الا انه ليس
 بعدي نبي وعنه ايضا وفيما كتب الينا محمد بن عبد الله يذكر ان يزيد بن
 مهران حدثهم قال حدثنا ابو بكر بن عياش عن ابي جحيم عن جبيب بن ابي
 ثابت عن ابن ابي اسحاق عن سعيد بن زيد قال قال رسول الله صلى الله
 عليه وسلم لعلي انت مني بمنزلة هرون من موسى اما روايت ابو عبد الله
 محمد بن اسمعيل البخاري في صحيحه او در مناقب جناب امير المؤمنين عليه السلام
 مذکورست حدثنا محمد بن بشار ثنا عندنا شعبة عن سعد قال سمعت
 ابراهيم بن سعد عن ابيه قال قال النبي صلى الله عليه وسلم لعلي

روایت حدیث منزلت امام

روایت بخاری حدیث منزلت امام
از صحیح او

مناقب علی ابن ابی طالب
کتاب مناقب

بمنزلة هرون من موسى الا انه لا نبي بعدي قال سعيد فاجبت الاشاف
 بها سعدا فلقيت سعدا فحدثته بما حدثني به عامر فقال انا سمعته قلت
 انت سمعته قال فوضع اصبعيه على اذنيه قال نعم ولا فاستكتا
 حدثنا ابو بكر بن ابي شيبة قال نا عند عن شعبة بن وحيد ثنا محمد
 بن مثنى بن بشار قال انا محمد بن جعفر قال نا شعبة عن الحكم بن مصعب
 بن سعد عن سعد بن ابي وقاص قال خلف رسول الله صلى الله عليه وسلم
 على بن ابي طالب في غزوة تبوك فقال يا رسول الله خلفني في النساء والصبيان
 فقال اما ترضى ان تكون مني بمنزلة هرون من
 موسى غير انه لا نبي بعدي حدثنا عبد الله بن معاذ
 قال نا ابي قال نا شعبة في هذا الاسناد حدثنا
 قتيبة بن سعيد ومحمد بن عباد وتقاربا في اللفظ قال نا حاتم وهو
 اسمعيل عن بكير بن مسمار عن عامر بن سعد بن ابي وقاص
 عن ابيه قال امر معاوية بن ابي سفيان سعدا فقال ما منعك ان
 تسب ابا الغراب فقال اما ذكرت ثلثا قال من له رسول الله صلى
 الله عليه وسلم فلن استبه لان تكون في واحدة فمن احب الي من حمير النعم سمعت
 رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول له وخلفه في بعض مغازيه
 فقال له على يا رسول الله خلفتني مع النساء والصبيان فقال له
 رسول الله صلى الله عليه وسلم امر اما ترضى ان تكون مني بمنزلة هرون
 من موسى الا انه لا نبوة بعدي وسمعته يقول يوم خيبر لا عطين

و در بيان انصاف مذکورست
عنه ای من سعد قال خلق رسول الله
صلی الله علیه وسلم علیاً بن ابي طالب
قال رسول الله خلقه فی النساء
قال یارضا بن یونس
والصبيان قال یارضا بن یونس
منه منزلة یونس من موی الائمة
لا یجوز بعدی خیرا احد و سلم و یوسف
و فی وایة غیره ان یس بن خنیس
ابن یحیی

روایت ابن احدث غیره
ارسل او
عن
فضل علی بن ابي طالب رضی الله عنه
من بیضا نزل صحاب رسول الله
صلی الله علیه وسلم

روایت ابن جهان
منزلت ما
روایت ترمذی صحاب و غیره
ابو یحیی
عن
نائب علی بن ابي طالب
رضی الله عنه

الرایة رجلا یحب الله ورسوله ویحب الله ورسوله قال فطاولنا
لها فقال دعوا لی علیا فان به ارمدا فبصق فی عینه وودع الرایة
ففتح الله علیه واما نزلت هذه الاية نزع ابناء نوا و ابناء كرمه عارسل الله
صلی الله علیه وسلم علیا و فاطمة و حسنا و حسینا فقال اللهم هؤلاء
حدثنا ابو بكر بن ابی شعبة ثنا عند عن شعبة ح و حد ثنا محمد بن المنه
و ابن بشار قال ثنا محمد بن جعفر ثنا شعبة عن سعد بن ابراهیم قال سمعت
ابراهم بن سعد عن سعد عن النبی صلی الله علیه وسلم انه قال لعلي
اما ترضی ان تكون منی بمنزلة هرون من موسی امار وایت محمد بن یزید
بن باجة القزوينی پس در سنن او مذکورست حد ثنا علی بن محمد ثنا ابو معوية ثنا
موسى بن مسلم عن ابن سابط وهو عبد الرحمن عن سعد بن ابی وقاص قال
قدم معوية فی بعض حجاته فدخل علیه سعد فذكر و اعلیانا قال منه
فغضب سعد و قال تقول هذا الرجل سمعت رسول الله صلی الله علیه وسلم
وسلم يقول من كنت مولاة فعلى مولاة و سمعته يقول انت منی بمنزلة
هرون من موسی الا انه لا نبی بعدی و سمعته يقول لا عطين الرایة الیوم
رجلا یحب الله ورسوله امار وایت ابو حاتم محمد بن حبان التمیمی
البستی حدیث منزلة را پس در ما بعد انشاء الله تعالی مذکور خواهد شد امار وایت
ابو عیسی محمد بن سوره الترمذی حدیث منزلة را پس در صحیح او مذکورست حد
القاسم بن دینار الکوفی نا ابو نعیم عن عبد السلام بن حرب عن یحیی
بن سعید عن سعید بن المسیب عن سعد بن ابی وقاص ان النبی صلی الله

عليه وسلم قال لعلي انت مني بمنزلة هرون من موسى هذا حديث صحيح قد
 روى من غير وجه عن سعد بن النبي صلى الله عليه وسلم وبسبب هذا
 الحديث من حديث يحيى بن سعيد أن نصاري أماروا بيت عبد الله
 بن أحمد بن حنبل حديث منزلت را پس در سند والد خود گفته حد ثنا العباس بن
 الفضل ثنا الحسن بن علي ثنا عمران بن أبان ثنا مالك بن الحسين بن مالك
 بن الحويرث حدثني أبي عن جدي مالك بن الحويرث قال قال رسول الله
 صلى الله عليه وسلم لعلي أما ترضى أن تكون مني بمنزلة هارون من موسى
 ألا أنه لا نبي بعدي و نیز عبدالله و در مناقب جناب امير المؤمنين عليه السلام تصديق
 علي ما نقل گفته حد ثنا ابراهيم قال حد ثنا يوسف بن يعقوب الماجشون
 قال حد ثنا محمد بن المنكدر عن سعيد بن المسيب عن عامر بن سعد عن أبيه
 سعد أنه سمع النبي صلى الله عليه وسلم يقول لعلي أما ترضى أن تكون مني
 بمنزلة هرون من موسى ألا أنه لا نبي بعدي قال سعيد فاحببت أن
 اشافه بذلك سعدا ففقيته فلما كرت له ما ذكر لي عامر قال فوضع اصبعه
 في أذنه وقال استكثرت أن أكره سمعته من النبي صلى الله عليه وسلم أماروا
 أحمد بن عمرو بن عبد الخالق البزاز پس مرزا محمد بن معتمد خان در مفتاح النجا گفته
 اخرج البخاري ومسلم والترمذي والنسائي عن سعد بن أبي وقاص البزاز
 عن أبي سعيد الخدري عن أحمد عن كليهما والحقفة عن ابن عباس والطبراني
 عن علي وإسماعيل بنت عميس وأمسلمة وحبش بن جنادة وابن عمرو بن عبس
 و بجابر بن سمرة والبراء بن عازب وزيد بن أرقم ومالك بن الحويرث والخطيب

ع
سند مالك بن الحويرث

روایت محمد بن احمد بن محمد بن علي
حدیث منزلت را از سند و مناقب
عبدالله بن احمد بن محمد بن علي

ابن ابی خنیفه زینب بن جریب
الحافظ حدیث منزلت را پس
از عمار بن سفيان که در بعد
شأن و سند را در ذکر و در بعد
ظاهر است هم

ع
الفصل الثانی عشر في الامور الواردة
في فضل علي بن أبي طالب الثالث في ذكر
أبي الحسن بن علي بن أبي طالب الرابع
الكتاب ۲۲۲

روایت از حدیث منزلت را
از مشیخ النجا

عن عمر رضی الله عنهما عن رسول الله ﷺ عليه وسلم خرج الى تبوك
واستخلف عليا فقال اختلفني في الصبيان والنساء فقال ما ترضى ان تكون
بمنزلة هرون من موسى غير انه لا نبي بعدي اما روايت احمد بن شعيب
النسائي حديث منزلت را پس در خصائص جناب امير المؤمنين عليه السلام كه بنما
واهب اعطايادوتا نسخي ان كه يكی از ان مصحح بعض فاضل ست پیش حقير حاضر گشته
انبا نا بشر بن هلال البصري قال ثنا جعفر بن هوا بن سليمان قال ثنا حرب
بن شداد عن قتادة عن سعيد بن المسيب عن سعد بن ابى وقاص
رضي الله عنه قال لما غزا رسول الله ﷺ عليه وسلم غزوة تبوك
خلف عليا بالمدينة فقالوا فيه مله وكره صحبتته فتبع علي النبي صلى الله
عليه وسلم حتى حقه في الطريق قال يا رسول الله خلفتني بالمدينة مع
الناس والنساء حتى قالوا مله وكره صحبتته فقال له النبي صلى الله عليه
وسلم يا علي انما خلفتك على اهل امارت رضوان تكون بمنزلة هرون من موسى
غير انه لا نبي بعدي اخبرنا القاسم بن زكريا بن دينار الكوفي قال ثنا
ابو نعيم قال ثنا عبد السلام عن يحيى بن سعيد عن سعيد بن المسيب عن
سعد بن ابى وقاص رضي الله عنه ان النبي صلى الله عليه وسلم قال لعلي رضي
انت مني بمنزلة هرون من موسى انبا نا زكريا بن يحيى قال انبا نا ابو عبد
الله را و ردی عن صفوان عن سعيد بن المسيب انه سمع سعد
بن ابى وقاص رضي الله عنه يقول قال رسول الله ﷺ عليه وسلم
علي امارت رضوان تكون مني بمنزلة هرون من موسى الا النبوة اخبرني

روایت نسائی حدیث منزلت را
از خصائص
و زکریا بن ابی الزین
عظمی بن ابی طالب بن النبی
صلی الله علیه وسلم ۳۳۰ ورق

ذكر يابن يحيى قال نانا ابو مصعب عن الدراورجى عن هشام بن هاشم
عن سعيد بن المسيب عن سعد قال لما خرج رسول الله
ﷺ عليه وسلم الى تبوك خرج على يتبعه فبكى وقال يا رسول الله
اتركنى مع الخوالب فقال النبي صلى الله عليه وسلم يا على اما ترضى ان
تكون متى بمنزلة هرون من موسى الا النبوة ذكر الاختلاف على محمد
بن المنكدر فى هذا الحديث اخبرني اسحق بن موسى بن عبد الله
بن يزيد الانصارى قال ثنا داود بن كثير الرقى عن محمد بن المنكدر عن
سعيد بن المسيب عن سعد ان رسول الله ﷺ عليه وسلم
قال لعلى انت متى بمنزلة هرون موسى الا انه لا نبى بعدى اخبرني
صفوان بن محمد بن عمر قال ثنا احمد بن خالد قال ثنا عبد العزيز بن ابي
سلمة الماحشون عن محمد بن المنكدر قال قال سعيد بن المسيب
اخبرني ابراهيم بن سعد انه سمع ابا سعد او هو يقول
قال النبي صلى الله عليه وسلم لعلى اما ترضى ان تكون متى بمنزلة
هرون من موسى الا انه لا نبوة قال سعيد فلم ارض حتى اتيت سعدا
قلت شئى حدث به ابنك قال ما هو وانقرني فقلت اخبرنا على
هذا فلان فقال ما هو يا بن اخى فقلت هل سمعت النبي صلى الله
عليه وسلم يقول لعلى كذا وكذا قال نعم و اشار الى اذنيه واذا فسكتا
انقد سمعت يقول ذلك قال ابو عبد الرحمن خالفه يوسف الماحشون
فرواوا عن محمد بن المنكدر بن سعد بن عبد الله بن سعيد بن ابيه وتابعه

على رايته عن عامر بن سعد أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال لعلي
 أنت متي بمنزلة هرون من موسى غير أنه لا نبي بعدي قال سعيد فاحببت
 أن أشافه بذلك سعدا فأتيته فقلت ما حديث حدثني به عنك عامر
 فأدخل أصبعه في أذنه وقال سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم
 وألفسكنا وقد روى هذا الحديث شعبة عن علي بن زيد فلم يذكر
 عامر بن سعد أخبرني محمد بن وهب أن قال ثنا مسكين بن بكير قال
 ثنا شعبة عن علي بن زيد قال سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم
 قال لعلي لا ترضى أن تكون متي بمنزلة هرون من موسى قال أول من
 راضيت ضيت فسالته بعد ذلك فقال بلى بلى قال أبو عبد الرحمن ما علمت
 أن أحدا تابع عبد العزيز المباحثون على رايته عن محمد بن المنكدر عن
 سعيد بن المسيب غير إبراهيم بن سعد قد روى هذا الحديث عن أبيه أنبانا
 محمد بن بشار البصري قال ثنا محمد يعني ابن جعفر عنده قال أخبرنا شعبة
 عن سعد بن إبراهيم قال سمعت إبراهيم بن سعد يحدث عن أبيه عن
 النبي صلى الله عليه وسلم أنه قال لعلي ما ترضى أن تكون متي بمنزلة
 هرون من موسى أنبانا عبيد الله بن سعد عن إبراهيم بن سعد قال ثنا
 عمر قال ثنا أبي عن أبي إسحق قال ثنا محمد بن طلحة بن زيد بن ركانة
 عن إبراهيم بن سعد بن أبي وقاص عن أبيه أنه سمع رسول الله
 صلى الله عليه وسلم يقول لعلي حين خلف في غزوة تبوك على أهله لا ترضى
 أن تكون متي بمنزلة هرون من موسى إلا أنه لا نبي بعدي قال

رواه عن علي بن زيد بن سعد
 أخبرني بكر بن علي قال سمعت
 ابن أبي الشوارب قال سمعت
 جاد بن زيد عن علي بن زيد عن
 سعيد بن مسكين

عن علي بن إبراهيم بن سعد

ابو عبد الرحمن قد روى هذا الحديث عن عامر بن سعد عن أبيه من
غير حديث سعيد بن المسيب أنبأنا محمد بن المثنى قال ثنا أبو بكر الحنفى
قال ثنا بكر بن مسمار قال سمعت عامر بن سعد يقول قال معوية لسعد
بن أبى وقاص ما يمنعك أن تسب ابن أبى طالب قال لا أسبه ما ذكرت
ثلاثا قال هن رسول الله صلى الله عليه وآله لأن تكون لى واحدة منهن أحب
الى من حمر النعم لا أسبه ما ذكرت حين نزل عليه الوحي فاخذ عليا
وابنيه وفاطمة فادخلهم تحت ثوبه ثم قال رب هؤلاء اهل واهل بيتى
ولا أسبه ما ذكرت حين خلفه فى غزوة تبوك قال على خلفتنى مع
النساء والصبيان فقال ما ترضى أن تكون منى بمنزلة هرون من موسى
الا أنه لا نبوة من بعدى ولا أسبه ما ذكرت يوم غدير حين قال
رسول الله صلى الله عليه وآله لا عطين هذه الراية رجلا يحب الله ورسوله
ويحب الله ورسوله ويفتح الله على يديه فتناولنا فقال ابن على فقيل
هو ارمدا فقال ادعوه فدعوه فصبق فى عينيه ثم اعطاه الراية ففتح الله
على يديه قال فوالله ما ذكره معوية بحرف حتى خرج من المدينة ثنا محمد بن
بشار قال ثنا محمد قال ثنا شعبة عن الحكم عن مصعب بن سعد قال
خلف رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم عليا فى غزوة تبوك فقال يا رسول الله
تخلفنى فى النساء والصبيان فقال ما ترضى أن تكون منى بمنزلة هرون من
موسى غير أنه لا نبى بعدى قال ابو عبد الرحمن خالفه ليث فقال عن الحكم
عن عائشة بنت سعد اخبرني الحسن بن اسمعيل بن سليمان المصيصي قال

يقول من كنت مولا فاعلم مولا ابن جبرئيل واما ما روایت ابو محمد عبد الله بن جعفر
بن حیان الاصبهانی الحیاثی المعروف بابی الشيخ حدیث منزلت پس از عبارت توضیح الدلائل
که انشاء الله تعالی در مابعد مذکور می شود و ظاهر است اما ما روایت سلیمان بن احمد
الطبرانی حدیث منزلت را پس در مجموع صغیر او مذکور است حدثنا محمد بن عقیبة الاشجی
الکوفی حدثنا الحسن بن علی الحلوانی حدثنا نصر بن حماد ابواکرب المورق
حدثنا شعبه عن یحیی بن سعید الانصاری عن سعید بن المسیب عن
سعد بن ابی وقاص ان النبی صلی الله علیه وسلم قال لعنات منی
بعزلة هرون من موسی الا انه لا نبی بعدی لعمریة عن شعبه الا انه
ونیز در مجموع صغیر طبرانی مذکور است حدثنا محمد بن اسمعیل بن احمد بن اسید
الاصبغی ابو مسلم حدثنا اسمعیل بن عبد الله العبکی حدثنا اسمعیل
بن ابان المورق حدثنا ابو یزید عبد الغفار بن القاسم عن ابی اسحق عن
حلبی بن جنادة السلولی قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم
لعنات منی بعزلة هرون من موسی الا انه لا نبی بعدی لعمریة و
ابی اسحق الا ابو یزید تقریبه اسمعیل بن ابان ونیز طبرانی این حدیث را در
مجموع وسط و مجموع کبیر هم روایت کرده چنانچه در کثر العمال مسطور است عن علی ان النبی صلی
الله علیه وسلم قال خلفنک ان تكون خلیفتی قلت اختلف عنک یا رسول الله
قال لا ترضیان تكون منی بعزلة هرون من موسی الا انه لا نبی بعدی ^{لعمریة} ^{عن} ^{ابی اسحق} ^{عن} ^{الحلبی} ^{بن} ^{جنادة} ^{السلولی} ^{قال} ^{قال} ^{رسول} ^{الله} ^{صلی} ^{الله} ^{علیه} ^{وسلم} ^{لعنات} ^{منی} ^{بعزلة} ^{هرون} ^{من} ^{موسی} ^{الا} ^{انه} ^{لا} ^{نبی} ^{بعدی} ^{لعمریة} ^و ^{ابی} ^{اسحق} ^{الا} ^{ابو} ^{یزید} ^{تقریبه} ^{اسمعیل} ^{بن} ^{ابان} ^{ونیز} ^{طبرانی} ^{این} ^{حدیث} ^{را} ^{در} ^{مجموع} ^{وسط} ^و ^{مجموع} ^{کبیر} ^{هم} ^{روایت} ^{کرده} ^{چنانچه} ^{در} ^{کثر} ^{العمال} ^{مسطور} ^{است} ^{عن} ^{علی} ^{ان} ^{النبی} ^{صلی} ^{الله} ^{علیه} ^{وسلم} ^{قال} ^{خلفنک} ^{ان} ^{تكون} ^{خلیفتی} ^{قلت} ^{اختلف} ^{عنک} ^{یا} ^{رسول} ^{الله} ^{قال} ^{لا} ^{ترضیان} ^{تكون} ^{منی} ^{بعزلة} ^{هرون} ^{من} ^{موسی} ^{الا} ^{انه} ^{لا} ^{نبی} ^{بعدی} ^{لعمریة} ^{عن} ^{ابی} ^{اسحق} ^{عن} ^{الحلبی} ^{بن} ^{جنادة} ^{السلولی} ^{قال} ^{قال} ^{رسول} ^{الله} ^{صلی} ^{الله} ^{علیه} ^{وسلم} ^{لعنات} ^{منی} ^{بعزلة} ^{هرون} ^{من} ^{موسی} ^{الا} ^{انه} ^{لا} ^{نبی} ^{بعدی} ^{لعمریة} ^و ^{ابی} ^{اسحق} ^{الا} ^{ابو} ^{یزید} ^{تقریبه} ^{اسمعیل} ^{بن} ^{ابان} ^{ونیز} ^{طبرانی} ^{این} ^{حدیث} ^{را} ^{در} ^{مجموع} ^{وسط} ^و ^{مجموع} ^{کبیر} ^{هم} ^{روایت} ^{کرده} ^{چنانچه} ^{در} ^{کثر} ^{العمال} ^{مسطور} ^{است} ^{عن} ^{علی} ^{ان} ^{النبی} ^{صلی} ^{الله} ^{علیه} ^{وسلم} ^{قال} ^{خلفنک} ^{ان} ^{تكون} ^{خلیفتی} ^{قلت} ^{اختلف} ^{عنک} ^{یا} ^{رسول} ^{الله} ^{قال} ^{لا} ^{ترضیان} ^{تكون} ^{منی} ^{بعزلة} ^{هرون} ^{من} ^{موسی} ^{الا} ^{انه} ^{لا} ^{نبی} ^{بعدی} ^{لعمریة} ^{عن} ^{ابی} ^{اسحق} ^{عن} ^{الحلبی} ^{بن} ^{جنادة} ^{السلولی} ^{قال} ^{قال} ^{رسول} ^{الله} ^{صلی} ^{الله} ^{علیه} ^{وسلم} ^{لعنات} ^{منی} ^{بعزلة} ^{هرون} ^{من} ^{موسی} ^{الا} ^{انه} ^{لا} ^{نبی} ^{بعدی} ^{لعمریة} ^و ^{ابی} ^{اسحق} ^{الا} ^{ابو} ^{یزید} ^{تقریبه} ^{اسمعیل} ^{بن} ^{ابان} ^{ونیز} ^{طبرانی} ^{این} ^{حدیث} ^{را} ^{در} ^{مجموع} ^{وسط} ^و ^{مجموع} ^{کبیر} ^{هم} ^{روایت} ^{کرده} ^{چنانچه} ^{در} ^{کثر} ^{العمال} ^{مسطور} ^{است} ^{عن} ^{علی} ^{ان} ^{النبی} ^{صلی} ^{الله} ^{علیه} ^{وسلم} ^{قال} ^{خلفنک} ^{ان} ^{تكون} ^{خلیفتی} ^{قلت} ^{اختلف} ^{عنک} ^{یا} ^{رسول} ^{الله} ^{قال} ^{لا} ^{ترضیان} ^{تكون} ^{منی} ^{بعزلة} ^{هرون} ^{من} ^{موسی} ^{الا} ^{انه} ^{لا} ^{نبی} ^{بعدی} ^{لعمریة} ^{عن} ^{ابی} ^{اسحق} ^{عن} ^{الحلبی} ^{بن} ^{جنادة} ^{السلولی} ^{قال} ^{قال} ^{رسول} ^{الله} ^{صلی} ^{الله} ^{علیه} ^{وسلم} ^{لعنات} ^{منی} ^{بعزلة} ^{هرون} ^{من} ^{موسی} ^{الا} ^{انه} ^{لا} ^{نبی} ^{بعدی} ^{لعمریة} ^و ^{ابی} ^{اسحق} ^{الا} ^{ابو} ^{یزید} ^{تقریبه} ^{اسمعیل} ^{بن} ^{ابان} ^{ونیز} ^{طبرانی} ^{این} ^{حدیث} ^{را} ^{در} ^{مجموع} ^{وسط} ^و ^{مجموع} ^{کبیر} ^{هم} ^{روایت} ^{کرده} ^{چنانچه} ^{در} ^{کثر} ^{العمال} ^{مسطور} ^{است} ^{عن} ^{علی} ^{ان} ^{النبی} ^{صلی} ^{الله} ^{علیه} ^{وسلم} ^{قال} ^{خلفنک} ^{ان} ^{تكون} ^{خلیفتی} ^{قلت} ^{اختلف} ^{عنک} ^{یا} ^{رسول} ^{الله} ^{قال} ^{لا} ^{ترضیان} ^{تكون} ^{منی} ^{بعزلة} ^{هرون} ^{من} ^{موسی} ^{الا} ^{انه} ^{لا} ^{نبی} ^{بعدی} ^{لعمریة} ^{عن} ^{ابی} ^{اسحق} ^{عن} ^{الحلبی} ^{بن} ^{جنادة} ^{السلولی} ^{قال} ^{قال} ^{رسول} ^{الله} ^{صلی} ^{الله} ^{علیه} ^{وسلم} ^{لعنات} ^{منی} ^{بعزلة} ^{هرون} ^{من} ^{موسی} ^{الا} ^{انه} ^{لا} ^{نبی} ^{بعدی} ^{لعمریة} ^و ^{ابی} ^{اسحق} ^{الا} ^{ابو} ^{یزید} ^{تقریبه} ^{اسمعیل} ^{بن} ^{ابان} ^{ونیز} ^{طبرانی} ^{این} ^{حدیث} ^{را} ^{در} ^{مجموع} ^{وسط} ^و ^{مجموع} ^{کبیر} ^{هم} ^{روایت} ^{کرده} ^{چنانچه} ^{در} ^{کثر} ^{العمال} ^{مسطور} ^{است} ^{عن} ^{علی} ^{ان} ^{النبی} ^{صلی} ^{الله} ^{علیه} ^{وسلم} ^{قال} ^{خلفنک} ^{ان} ^{تكون} ^{خلیفتی} ^{قلت} ^{اختلف} ^{عنک} ^{یا} ^{رسول} ^{الله} ^{قال} ^{لا} ^{ترضیان} ^{تكون} ^{منی} ^{بعزلة} ^{هرون} ^{من} ^{موسی} ^{الا} ^{انه} ^{لا} ^{نبی} ^{بعدی} ^{لعمریة} ^{عن} ^{ابی}

یا علی انت متنی بمنزلة هرون من موسى الا انه لا نبی بعدی طبع عن ابي
بنت عیسی اما روایت ابو بکر محمد بن جعفر المطیری حدیث منزلت را پس حلال الدنیا
سیوطی در جامع صغیر فی احادیث البشیر النذیر گفته علی متنی بمنزلة هرون من
موسی الا انه لا نبی بعدی ابو بکر المطیری فی جزئه عن ابی سعید اما
روایت ابو اللیث نصر بن محمد السمرقانی حدیث منزلت را پس از کتاب الجلساء
ظاهرست چنانچه عبارات ان انشاء الله تعالی در مابعد مذکور خواهد شد اما روایت
حسن بن بدر حدیث منزلت را پس در کنز العمال مذکورست عن ابن عباس قال قال
عمر بن الخطاب کفوا عن ذکر علی بن ابی طالب فیانی سمعت رسول الله صلی
علیه وسلم یقول فی علی ثلث خصال لئن تکلن لی واحدة منهن احب الی
ما طلعت علیه الشمس کنت انا و ابو بکر و ابو عبیدة بن الجراح و نفر من
اصحاب رسول الله صلی الله علیه وسلم و النبی صلی الله علیه وسلم متکی
علی علی بن ابی طالب حتی ضرب بیده علی منکبیه ثم قال انت یا علی اول
المومنین ايماننا و اولهم اسلاما ثم قال انت متنی بمنزلة هرون من موسى
و کذب علی من زعم انه یحبنی و یغضک الحسن بن بدر فیما رواه الخلفاء
و الحاکم فی المکنی و الشیرازی فی الالقاب و ابن الفجار اما روایت ابو عبد الله
محمد بن عبد الله المعروف بالحاکم النیسابوری حدیث منزلت را پس از عبارات سابقه
کنز العمال ظاهرست و نیز عبارات حاکم از مستدرک مشتمل بر حدیث منزلت در مابعد
انشاء الله تعالی مذکور خواهد شد اما روایت ابو سعید عبد الملك بن محمد بن ابراهیم که
حدیث منزلت را در مابعد انشاء الله تعالی مذکور خواهد شد اما روایت احمد بن عبد الله

[illegible]

روایت خود کو شی حدیث منزلت را

نقل عن نسخة عتيقة بخط العرب ولا على متنى در كنز العمال گفته على متنى بمنزلة
 هرون من موسى الا الله لا نبى بعدى الخطيب عن عمار و ايت ابو حمزة
 بن عبد الله المعروف بابن عبد البر حديث منزلت را پس از عبارات استيعاب كه در
 مابعد انشاء الله تعالى منقول خواهد شد ظاهر مى شود و امار و ايت ابو الحسن على
 بن محمد بن الطيب الجلابى المعروف بابن المغازى الى كتابه كلى حديث منزلت را پس
 در كتاب مناقب جناب امير المؤمنين عليه السلام گفته حد ثنا ابو الحسن احمد بن ابراهيم
 بن جبيب البغدادى العطار و يعرف بالزتراد قدم سنة عشر و ثلثائة
 قال حد ثنا موسى بن يهيىل بن كثير الوشاء قال حد ثنا حجاج بن محمد
 قال خبرنا سعيد عن الحكم عن مصعب بن سعد عن سعد بن ابى وقاص
 قال خلف رسول الله صلى الله عليه وسلم على بن ابى طالب في غوة تبوك
 فقال يا رسول الله تخلفني مع النساء والصبيا فقال ما ترضى ان تكون
 منزلة هرون من موسى غير الله لا نبى بعدى و نیز در ان باسناد خود آورده
 عن عبد الرزاق عن معمر قال خبرني قتادة و على بن زيد بن جده ان ابا
 سمعنا سعيد بن المسيب يقول حدثني سعيد بن ابى وقاص ان رسول الله
 صلى الله عليه وسلم لما خرج الى تبوك استخلف عليا على المدينة فقال
 يا رسول الله ما كنت احب ان تخرج وجه الا وانا معك فقال لما ترضى
 ان تكون متنى بمنزلة هرون من موسى الا الله لا نبى بعدى و نیز ابن المغازى
 در كتاب مناقب على بن ابى طالب عليه السلام على ما نقل صاحب العمدة طاب
 باسناد خود از عامر بن سعد بن ابى وقاص عن ابيه نقل كرد و قال سمعت رسول
 الله

روایت ابن عبد البر حدیث منزلت را
 در مناقب

ابن جیبی

روایت ابن مغازی حدیث منزلت را
 در کتاب مناقب

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لِعَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ أَنْتَ مَتَى بَمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ
 مُوسَى إِلَّا أَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي فَاحْبِبْتَ إِنْ أَشَاءَ اللَّهُ بِذَلِكَ سَعْدًا فَلَقِيْتَهُ
 فَذَكَرْتَ لَهُ مَا ذَكَرْتُكَ عَلَيْهِ فَقَالَ نَعَمْ سَمِعْتَهُ يَقُولُ فَقُلْتَ أَنْتَ سَمِعْتَهُ
 فَادْخُلْ يَدَهُ فِي ذَنْبِيهِ قَالَ نَعَمْ وَالْأَفَاسْتُكُنَا وَعَنْهُ أَيْضًا بِإِسْنَادِهِ إِلَى عَمْرِو
 بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ لِعَلِيٍّ أَنْتَ مَتَى
 بَمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى إِلَّا أَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي وَعَنْهُ أَيْضًا بِإِسْنَادِهِ إِلَى
 سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيْقِ قَالَ سَأَلْتُ سَعْدِ بْنَ أَبِي وَقَاصٍ هَلْ سَمِعْتَ رَسُولَ اللَّهِ
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لِعَلِيٍّ أَنْتَ مَتَى بَمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى إِلَّا أَنَّهُ
 لَا نَبِيَّ بَعْدِي أَذْهَبَ مَعِيَ نَبِيٌّ فَقُلْتُ أَسَمِعْتَ هَذَا فَادْخُلْ أَصْبِعِيهِ فِي ذَنْبِيهِ
 وَقَالَ نَعَمْ وَالْأَفَاسْتُكُنَا وَعَنْهُ أَيْضًا بِإِسْنَادِهِ إِلَى جَابِرٍ قَالَ غَرَّابُ رَسُولِ اللَّهِ
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَرَاةً فَقَالَ لِعَلِيٍّ أَخْلَفْنِي فِي أَهْلِي فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ
 يَقُولُ النَّاسُ خَذَلْ بَنِي عَمَّةٍ فَرَّجْدَهَا عَلَيْهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 أَمَا تَرْضَى أَنْ تَكُونَ مَتَى بَمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى إِلَّا أَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي عَنْهُ أَيْضًا
 بِإِسْنَادِهِ إِلَى مَالِكِ بْنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِعَلِيٍّ أَنْتَ مَتَى بَمَنْزِلَةِ هَارُونَ
 مِنْ مُوسَى إِلَّا أَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي وَعَنْهُ أَيْضًا بِإِسْنَادِهِ إِلَى إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدِ بْنِ
 أَبِي وَقَاصٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 قَالَ لِعَلِيٍّ هَذِهِ الْمَقَالَةُ حِينَ اسْتَخْلَفَهُ أَلَا تَرْضَى أَنْ تَكُونَ مَتَى بَمَنْزِلَةِ هَارُونَ
 مِنْ مُوسَى إِلَّا أَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي وَعَنْهُ أَيْضًا بِإِسْنَادِهِ إِلَى عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ ابْنِ
 عَبَّاسٍ قَالَ خَرَجَ النَّاسُ فِي غَرَاةِ تَبُوكَ فَقَالَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

اخرج معك فقال لا فيك فقال له الا ترضى ان تكون مني بمنزلة هرون من
 موسى الا انه لست بنبي **عنه** ايضا باسناد الى الامام عن عطية عن ابي
 سعيد الخدري قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم لعلي انت مني بمنزلة
 هرون من موسى الا انه لا نبي بعدي **عنه** ايضا باسناد الى مصعب بن
 سعد عن ابيه قال قال لي معاوية اكتب عليا قال قلت وكيف لا احبته
 وقد سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول انت مني بمنزلة هرون
 من موسى الا انه لا نبي بعدي **عنه** ايضا باسناد الى سعيد بن المسيب
 عن سعد بن ابي وقاص ان النبي صلى الله عليه وسلم قال لعلي انت مني
 بمنزلة هرون من موسى الا انه لا نبي بعدي **عنه** ايضا باسناد الى
 عبد الله بن مسعود قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم لعلي انت مني
 بمنزلة هرون من موسى وخلفه في اهله امار وايت شيرين بن شهر دار
 الديلمي حديث منزلت را پس عبارت او از كتاب الفردوس انشاء الله تعالى در ما بعد
 منقول خواهد شد امار وايت حسين بن مسعود الفراء البغوي حديث منزلت را
 پس در مصابيح السنة آورده عن سعد بن ابي وقاص قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
 لعلي انت مني بمنزلة هرون من موسى الا انه لا نبي بعدي امار وايت
 زين بن معاوية العبدري حديث منزلت را پس يحيى بن الحسن الحلي
 المعروف بابن البطريق طيب الله ثراه جعل الجنة مثواه در كتاب العمدة فرموده
 ومن اجمع بين الصحاح الستة لمرذين في الجزء الثالث في ثلثة الاخير
 في باب مناقب امير المؤمنين علي بن ابي طالب ومن صحیح ابی داود

روایت و علی حدیث منزلت را و ابی ذر

روایت حسین بن علی حدیث منزلت را
 ص ۲۷۸
 ۲۵۵
 باب مناقب علی کرم الله وجهه
 من الصحاح من ابی ابی القاسم

روایت زین بن معاویه حدیث منزلت را
 و یحیی بن الحسن الحلی
 ص ۵۷
 ۱۹۲

الفصل السادس عشر في قول
 صلى الله عليه وآله وسلم لعلي
 انت مني بمنزلة داود بن يحيى من
 نصول الكتاب

وهو كتاب السنن وصحيح الترمذي عن ابيه سريحة وزيد بن ارقم عن رسول الله
 ﷺ عليه وسلم قال لعلي انت مني بمنزلة هرون من موسى الا انه
 لا نبي بعدي وقال ابن المسيب اخبرني هذا عامر بن سعد عن ابيه فاجبت
 ان اشافه به سعدا فلقيته فقلت انت سمعت هذا من رسول الله ﷺ
 عليه وسلم فوضع اصبعيه على اذنيه فقال نعم والا فاستگتاما روايت
 ابو محمد احمد بن محمد بن علي العاصمي حديث منزلت را بس زين الفتى في شرح سورة القلم
 گفته اخبرني شيخني محمد بن احمد رحمه الله قال اخبرنا علي بن ابراهيم قال حدثنا
 محمد بن يزيد قال حدثنا احمد بن نصر قال حدثنا ابو نعيم قال حدثنا فطر عن
 عبد الله بن شريك العامري قال سمعت عبد الله بن رقيوم الكناني قال
 قدمنا المدينة فلقينا سعد بن مالك قال خرج رسول الله ﷺ
 عليه السلام الى بؤك وخلف عليا فقال له علي يا رسول الله خرجت وخلفتك
 قال ما ترضى ان تكون بمنزلة هرون من موسى الا انه لا نبي بعدي
 وفيما حدثت ابراهيم بن ابي صالح عن جعفر بن العون عن موسى الجعفي
 قال دركت فاطمة بنت علي وقد اتى لها من السنين ثمانون سنة فقلت لها
 تحفظين عن ابيك شيئا قالت لا ولكن اخبرتني اسمها بنت عميس انها
 سمعت رسول الله ﷺ عليه السلام يقول يا علي انت مني بمنزلة هرون من
 موسى الا انه لا نبي بعدي واخبرني شيخني محمد بن احمد رحمه الله قال اخبرنا
 ابو سعيد الرازي الصوفي قال اخبرنا ابو احمد بن منه قال اخبرنا ابو جعفر
 الخضرى قال حدثنا الحسن بن علي الكلواني قال حدثنا نصر بن حماد قال

روايت احمد عاصمي حديث منزلت را
 ١٤٤
 ٢٩
 للفصل الخامس في ذكر شاربته
 المرضي بالانبياء ومن ادملها

يقول

حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيْبِ قَالَ سَمِعْتُ
 سَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 يَقُولُ لَمَنْ مَنِّ بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى لَعَلَّ بَنِي طَالِبٍ وَآخِرِينَ ^{شَيْخِي}
 مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ رَحِمَهُ اللَّهُ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو سَعِيدٍ الرَّازِيُّ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو أَحْمَدَ بْنُ
 قَالَ أَخْبَرَنَا الْكَضْرِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ مَهْرَانَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عِيَّاشٍ ^ش
 عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ مِثْلَهُ وَأَخْبَرَنِي
 شَيْخِي مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ رَحِمَهُ اللَّهُ قَالَ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَلِيٍّ قَالَ حَدَّثَنَا
 أَبُو عَمْرٍو بْنُ مَطْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا اسْتَحْقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْوُحَاغِي تَهْدَانٍ قَالَ حَدَّثَنَا
 يُونُسُ بْنُ جَبِيَّةٍ الْأَصْفَهَانِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ قَالَ أَخْبَرَنَا
 شُعْبَةُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيْبِ عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ
 عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ عَلِيٌّ مَنِّ بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى
 وَنِزْوَرَانٍ ^{مُطَوَّرٌ} أَخْبَرَنِي شَيْخِي مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ رَحِمَهُ اللَّهُ قَالَ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ
 قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو الطَّيِّبِ الْخَنَّاطُ قَالَ حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ الْفَضْلِ قَالَ حَدَّثَنَا
 سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْهَاشِمِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا يَوْسُفُ بْنُ الْمَاسُورِ قَالَ أَخْبَرَنِي
 مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدَرِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيْبِ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ سَعْدِ
 بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَعَلَّ بَنِي طَالِبٍ وَآخِرِينَ
 مِنْ مُوسَى لَا أَنَّهُ لَيْسَ مَعِيَ نَبِيٌّ قَالَ سَعِيدٌ فَاحْبَبْتُ أَنْ أُشَافِقَهُ بِذَلِكَ سَعْدًا
 فَاتَيْنَاهُ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ وَلِعَامِرٍ وَإِنَّ عَامِرًا قَالَ نَعَمْ سَمِعْتُ قُلْتَ أَنْتَ سَمِعْتُ
 قَالَ فَادْخُلْ أَصْبَعْ عَلَيْهِ أَذُنَيْهِ قَالَ نَعَمْ وَالْأَفَاسُ تَكُنَّا وَنِزْوَرَانٍ مَذْكُورَتِ

سعد اقبال ما منعك ان تشبأ بآثر ابي ال اما ما ذكرت فاني سمعت ثلثا قال
رسول الله صلى الله عليه وسلم فلن اسبّه لان تكون لي واحدة منهم احب
الي من جمر النعم سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول لعلي وخلفه في
بعض صفاته فقال له على اتخلفني مع النساء والصبيان فقال رسول الله
صلى الله عليه وسلم اما ترضى ان تكون مني بمنزلة هرون من موسى الا انه
لا نبوة بعدي وسمعت يقول يوم خيبر لا عطين الراية غدا جلايها لله
ورسوله ويحب الله ورسوله قال فظا و لنا لها فقال دعوا لي عليا قال
فاني به ارمد فبصق في عينيه فدفع اليه الراية ففتح الله عليه و انزلت
هذه الآية وهي قوله تعالى فقل تعالوا ندع ابناءنا وابناءكم ونساءنا ونساءكم
الآية فدعا رسول الله صلى الله عليه وسلم عليا وفاطمة وحسنا وحسينا فقال
اللهم هؤلاء اهل بيته قال ابو عيسى هذا حديث حسن غريب صحيح من هذا الوجه
المصنف قوله عليه السلام اما ترضى ان تكون مني بمنزلة هرون من موسى
الخروجها الشيفان في صحيحهم ما بطرق كثيرة ونيزوران مذکورست اخبرنا الشيخ
الزاهد ابو الحسن علي بن احمد العاصمي قال اخبرنا اسمعيل بن احمد الواعظ قال
اخبرنا والدي احمد بن الحسين البيمقي قال اخبرنا ابو الحسين علي بن محمد بن
علي المقرمي قال اخبرنا الحسن بن محمد بن اسحق الاسفرايني قال حدثنا ابو
بن يعقوب القاضی قال حدثنا محمد بن ابی بکر قال حدثنا يوسف الما جشون
قال حدثنا محمد بن المنكدر عن سعيد بن المسيب عن عامر بن سعد قال
سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول لعلي انت مني

حسن

ص ۹۶
۳۱۶
الفصل الرابع عشر في بيان
اقرب الناس من رسول الله
صلى الله عليه وسلم واكثرهم
من كان رسول الله محلا من
فصول الكتاب

بمنزلة هرون من موسى الا انه ليس نبي معي قال سعيد فاحببت ان اشارك
 بذلك سعدا فلقينته فذكرت له الذي ذكر لي عامر فقال نعم سمعته يقول
 قلت انت سمعته فادخل اصبعيه في اذنيه ثم قال نعم والا فاستمنا ونيز
 اخطب من اقبه اخبرنا الشيخ الفقيه العدل ابو بكر محمد بن عبد الله بن نصر بن
 الراعي عن ابدينة السلم عن الشيخ الثقة ابى الليث و ابى الفتح نصر بن الحسين
 الشافعي عن الشيخ ابى بكر احمد بن منصور المغربي عن الشيخ الكافض ابى بكر محمد بن
 عبد الله بن الحسين بن ثكريا الشيباني الشافعي المعروف بابن الجوقي قال اخبرنا
 ابو العباس الدغولي قال حدثنا محمد بن مسكان قال حدثنا ابو داود الطيالسي
 قال حدثنا شعبة عن سعد بن ابراهيم قال سمعت ابراهيم بن سعد بن ابي وقاص
 يحدث عن سعد بن سول الله صلى الله عليه وسلم قال العلي بن ابي طالب ما اظن
 ان تكون مني بمنزلة هرون من موسى اخرج الشيخان هذا الحديث في صحيحيهما
 ونيز دران في مسند ابى انباني ابو العلا الحسن بن احمد هذا قال اخبرنا ابو جعفر
 محمد بن الحسن بن محمد العطار قال اخبرنا ابو علي محمد بن محمد بن موسى بن
 محمد بن نعيم قال اخبرنا ابو الحسن محمد بن الحسين بن داود قال حدثنا
 محمد بن يونس القرشي قال محمد بن الحسن بن محمد بن زيد الفهموسي
 قال حدثنا ابو عوانة عن الامام عن الحكم عن مصعب بن سعد عن
 ابيه قال قال لي معاوية اتحب عليا قلت وكيف لا احبه وقد سمعت
 رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول انت مني بمنزلة هرون من موسى
 غير انه لا نبي بعدي ولقد رايت به بارز يوم بدر وهو يحطم الفرس ويقول

ص ٣٨٤
 الفصل الرابع عشر في بيان
 انه اقرب الناس الى رسول الله
 صلى الله عليه وسلم في فضل
 الكتاب

ص ٣٨٤
 الفصل الرابع عشر

في بيان

بإذلال عامه حديث سفيح ^{في صحيح البخاري} كان جنبي مثل هذا ولدته في ما رواه
 أبو حمزة محمد بن محمد بن حسين بن يحيى الصالح في حديث منكرت رأي ابن عمار بن
 الدلائل كره ما بعد انشا الله تعالى ذكره وخواهد شد وخرجت ما رواه في خبر الدين محمد
 بن عمر الرازي حديث منكرت رأي ابن عمار بن الدلائل كره ما بعد انشا الله تعالى ذكره وخواهد شد وخرجت ما رواه في خبر الدين محمد
 المهاجرين ولا نصارى يقولون لا نستادن النبي عليه السلام في الجهاد فان بنا
 ندبنا اليه مرة بعد اخرى فاي فائدة في الاستيذان وكانوا يجيئون لواءهم
 الرسول بالقعود لشق عليهم ذلك الا ترى ان علي بن ابي طالب رضي الله
 عنه لما امره رسول الله صلى الله عليه وسلم بان يبقى في المدينة
 شق عليه ذلك ولم يرض الى ان قال له الرسول انت مني بمنزلة هرون
 من موسى اما روايت مبارك بن محمد بن محمد الشيباني في العرفان بالاشير
 البخاري حديث منكرت رأي ابن عمار بن الدلائل كره ما بعد انشا الله تعالى ذكره وخواهد شد وخرجت ما رواه في خبر الدين محمد
 صلى الله عليه وسلم خلف علي بن ابي طالب في غزوة تبوك فقال رسول الله
 تخلف في النساء والصبيان فقال ما ترضى ان تكون بمنزلة هرون من
 موسى غير انه لا بنى بعدي وفي رواية مني ولم يذكر فيه غيراته
 لا بنى بعدي خروجه البخاري ومسلم ومسلم ان رسول الله صلى الله عليه وسلم
 قال لعلي انت مني بمنزلة هرون من موسى الا انه لا بنى بعدي
 قال ابن المسيب اخبرني بهذا عامر بن سعد عن ابيه فاحسب ان اشفاه
 سعدا فلقيته فقلت انت سمعته من رسول الله صلى الله عليه وسلم
 فوضع اصبعيه على اذنيه فقال نعم الا فاستكتاني رواية الترمذي

لا يستادنك الذين يؤمنون
 واما الله فاعلم ولا تخشون
 ابايت في راس حديث منكرت رأي ابن عمار بن الدلائل كره ما بعد انشا الله تعالى ذكره وخواهد شد وخرجت ما رواه في خبر الدين محمد

سويات مبارك بن محمد بن محمد الشيباني في العرفان بالاشير
 البخاري حديث منكرت رأي ابن عمار بن الدلائل كره ما بعد انشا الله تعالى ذكره وخواهد شد وخرجت ما رواه في خبر الدين محمد

مختصر قال لعلى انت من منزل هرون من موسى ان النبي صلى الله عليه وسلم قال لعلى انت مني بمنزلة هرون من موسى الا انه لا نبي بعدي اخرج الترمذي ان معاوية بن ابي سفيان امر سعدا فقال له ما يمنعك ان تسب ابا تراب قال ما ما ذكرت ثلثا قال الهن رسول الله صلى الله عليه وسلم فلن اسبه لان تكون لي واحدة منهن احب الي من حمر النعم سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول له وخلفه في بعض مغازيه فقال لعلى يا رسول الله خلفت مع النساء والصبيان فقال رسول الله اما ترضى ان تكون مني بمنزلة هرون من موسى الا انه لا نبوة بعدي سمعته يقول يوم خيبر لا عطين الراية غدا رجلا يحب الله ورسوله يحب الله ورسوله قال فتناولنا فقال دعوا لي عليا فاتي به ارمده فبصق في عينيه فدفع الراية اليه ففتح الله عليه ولما نزلت هذه الاية تدع ابنانا وابناء كرم دعا رسول الله عليا وفاطمة وحسنا وحسينا فقال اللهم هؤلاء اهل اخرجهم مسلم والتزمي امار وايت ابو الحسن علي بن محمد المعروف بابن الاثير الجيزي حديث منزلة راين در اسد الغابة مذكور است انبأنا ابو منصور مسلم بن علي بن محمد بن السنجي انبأنا ابو البركات ابن خنيس انبأنا ابو نصر بن طوق انبأنا ابو القاسم بن المرجي انبأنا ابو يعلى الموصلي حدثنا سعيد بن مطرف الباهلي حدثنا يوسف بن يعقوب الما جشون عن ابي المنذر عن سعيد بن المسيب عن عامر بن سعد عن سعد انه قال سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول انت مني بمنزلة هرون من موسى الا انه لا نبي بعدي قال

عليه السلام
روايت علي بن محمد الكوفي باين المتن
حديث منزلة في اسد الغابة
ص ٢٢٤
ترجمه علي بن ابي طالب بن
باب العين واللام

سعد فاحببت ابن اشافه بذلك سعدا فلقيته فذكرت له ما ذكرني عامر
فقلت أنت سمعته فادخل يديه في اذنيه وقال نعم والا فاستكنا ونيز
اسد الغاية بترجمة نافع بن الحارث بن كلدة مذكورست وروى عن النبي صلى الله
عليه وسلم انه قال لعلي انت من بمنزلة هرون من موسى انا وايت ابوبكر
سليمان بن سالم البلنسي حديث منزلت راين عبارت كتاب الاكتفا كه در بابت بعد مذكور
خواهد شد ظاهرست اما روايت محمد بن محمد بن الحسن محمد بن ابي عبد الله بن النجاشي
حديث منزلت راين عبارت كثر العمل كه در بابت بعد مذكور خواهد شد ظاهرست اما
روايت كمال الدين ابو سالم محمد بن طلحة القرشي بن در مطالب السؤل في مناقب
آل الرسول گفته وقد روي لائمة الثقات النجاشي ومسلم والترمذي في
صحيحهم باسانيدهم احاديث اتفقوا عليها وازاد بعضهم على بعض بالفاظ
اخرى والجميع صحيح فمنها عن سعد بن ابوقاص قال ان رسول الله خلف عليا
في غزوة تبوك على اهله فقال يا رسول الله تخلفني في النساء والصبيان
فقال ما ترضون تكون مني بمنزلة هرون من موسى غير انه لا نبي بعدي
قال ابن المسيب اخبرني بهذا عامر بن سعد عن ابيه فاحببت ان اشافه
سعدا فلقيته فقلت له انت سمعته من رسول الله صلى الله عليه وسلم فضع
اصبعيه على اذنيه وقال نعم الا استكنا وقال جابر بن عبد الله فرسمت
رسول الله يقول لعلي انت من بمنزلة هرون من موسى الا انه لا نبي بعدي
وروي مسلم والترمذي بسندهما ان معوية بن ابي سفيان امر سعد بن ابى
وقاص قال ما منعك ان تشب ابا تراب فقال اما ما ذكرت ثلثا قاهن له

صد ۴۶۷
باب النعم والالف

روايت ابو الربيع حديث منزلت را
در كتاب الاكتفا

روايت ابن نجار حديث منزلت را
ذكره في التقيضة كثر العمل

روايت ابن علكم حديث منزلت را
ص ۱۵۳

الفصل في اخباره في حجة الله تعالى
ورسوله له ومواقاة الرسول اليه و
امتناعه به شربا لايامه ومنزلة نفسه
وسيلة اليه ايشاره اياه الى الجبال الاول
في ساقب على بن ابي طالب بن ابواب
الكتاب

حديث منزلت را
ص ۱۵۳

صلى الله عليه وسلم

عليه وسلم
صلوات الله
وسلامه
عليه وسلم

ص ١٥
الباب الثاني في ذكر فضله
أي على عليه السلام

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم لأن تكون لي واحدة منهم أحب إلي من جمر النعم سمعت
رسول الله يقول له اذ خلفت في بعض مغازيه فقال علي خلفتني مع النساء
والصبيان فقال له رسول الله أما ترضى أن تكون مني بمنزلة هرون
من موسى ألا أنه لا نبي بعدي وسمعتة يقول يوم خيبر لا عطين الراية
غدا رجلا يحب الله ورسوله ويحبه الله ورسوله فتناولنا اليها فقال
ادعوا لثاني فاق به ارمدا فبصق في عينيه ودفع اليه الراية ففتح الله عليه
الامار وايت شمس الدين ابو المظفر يوسف بن قمر على سبط ابن الجوزي حديث روى
بسنن ذكره خواص الائمة كفته قال احمد في المسند وقد تقدم اسناده حدثنا
محمد بن جعفر ثنا شعبه عن الحكم عن مصعب بن سعد عن ابيه سعد
بن ابى وقاص قال خلف رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم عليا في غزاة
تبوك فقال يا رسول الله تخلفني في النساء والصبيان فقال لا ترضى أن
تكون مني بمنزلة هرون من موسى غير أنه لا نبي بعدي اخرجاه في الصحيين
ومسلم عن عامر بن سعد بن ابى وقاص قال مر معاوية بن ابى سفيان
سعدا وقال له ما منعك أن تسب بائرا فقال سعدا ما ذا ذكرت ثنا
سمعت رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم قال هن له فلن اسبه ابدا لئن تكون لي
واحدة منهم أحب إلي من جمر النعم وذكر مني باحدث الراية وسند ذكره
فيما بعد انشاء الله تعالى الثانية لما نزلت قوله تعالى قل تعالوا ندع أبناءنا
وأبناءكم لا آية دعار رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم عليا وفاطمة والحسن
والحسين وقال اللهم هؤلاء اهل الثالثة سمعت رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم

عليه وسلم وقد خلف في بعض مغايزه فقال يا رسول الله تركتني مع النساء والصبيان فقال لا ترضى ذكر الحديث اما روايت ابو عبد الله محمد بن يوسف الكنجي الشافعي حديث منزلة رابن عبات كفاية الطالب كذا بعد المذكور خواهد شد واضح است اما روايت يحيى بن شرف النووي حديث منزلة رابن عبات كذا بعد الاسماء واللغات گفته روينا في صحيح البخاري ومسلم عن سعد بن ابى وقاص ان رسول الله صلى الله عليه وسلم خلف على بن ابى طالب في غزوة تبوك فقال يا رسول الله تخلفني في النساء والصبيان فقال اما ترضى ان تكون منى بمنزلة هرون من موسى غير انه لا نبي بعدي يا رسول الله بن احمد بن محمد بن عبد الله بن محمد الطبري المكي الشافعي حديث منزلة رابن عبات كذا بعد الاسماء واللغات گفته ذكر انه روى عن النبي بمنزلة هرون من موسى عن سعد بن ابى وقاص ان النبي قال لعلى بن ابي طالب منى بمنزلة هرون من موسى الا انه لا نبي بعدي وعنه قال خلف رسول الله صلى الله عليه وسلم عليا في غزوة تبوك فقال يا رسول الله تخلفني في النساء والصبيان فقال اما ترضى ان تكون منى بمنزلة هرون من موسى الا انه لا نبي بعدي اخرجاه مسلما ورجعا وفي رواية اخرجهما ابن اسحق ان النبي لما نزل الجرف طعن جال من المنافقين في امره على وقالوا ما خلف استقلا فحمل سلاحه حتى اتى النبي بالجرف فقال يا رسول الله ما تخلفت عنك في غزاة قط قبل هذه قد زعم الناس من المنافقين انك خلفت استقلا قال كذبوا ولكن خلفتكم لما ورأى فارجع فاحلفني في هذه افلا ترضى ان تكون منى بمنزلة هرون من موسى

روایت محمد بن یوسف کنجی شافعی
منزلت را در کفایة الطالب

ص ۳۱۱
روایت نووی صحیح البخاری
در تهذیب الاسماء

روایت محمد بن احمد بن محمد الطبري
منزلت را در کفایة الطالب

ص ۲۹
البیاضی الشافعی فی ذکر الامور
على بن ابی طالب من ابوابهم
الاول من خمس کتاب

روایت ابی ابراهیم و صالحی حدیث منزلة
در کتاب الاکتفا

الیهاب الساسی و فتح الجاری
القیة بمنزلة یارون بن موسی
من کتاب سنی المطالب کریم
الکتاب

الا انه لا نبی بعدی ما رواه ابراهیم بن عبد الله البیہقی الشافعی حدیث منزلة
ليس في كتاب الاكتفا في فضل الاربعة الخلفاء گفته عن سعد بن مالك رضي الله
عنه قال خلف رسول الله صلى الله عليه وسلم علي بن ابي طالب في
غرة تبوك فقال يا رسول الله اتخلفني في النساء والصبيان
فقال اما ترضى ان تكون مني بمنزلة هرون من موسى الا انه لا نبی بعدی
اخرجه البخاری ومسلم في صحيحهما والترمذی في جامعه وابن ماجه
في سننه وابوداود الطيالسی في مسنده وابو نعیم في فضائل الصحابة
وعنه رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم لعلي بن ابي طالب
رضي الله عنه يا علي الا ترضى ان تكون مني بمنزلة هرون من موسى الا انه
ليس بعدی نبی اخرجه البخاری في صحيحه والترمذی في جامعه
وابن ماجه في سننه وعنه رضي الله عنه قال سمعت رسول الله
صلى الله عليه وسلم يقول لعلي ثلث خصال لا تكونن واحدة منها احب
الي من الدنيا وما فيها سمعته يقول انت مني بمنزلة هرون من موسى
الا انه لا نبی بعدی وسمعته يقول لا عطین الراية غدا رجلا يحب الله
ورسوله ويحب الله ورسوله ليس بفرار وسمعته يقول من كنت مولاه
فعلى مولاه اخرجه ابن جرير في تهذيبه الا تاروا الامام ابو عبد الله محمد
بن يزيد بن ماجه القزوينی في سننه وعنه رضي الله عنه قال قال
رسول الله صلى الله عليه وسلم حين خلفني على المدينة خلفك لتكون
خليفة قلت كيف اتخلف عنك يا رسول الله قال الا ترضى ان تكون

الافندي محمد بن
فكره ورواه في تهذيبه
علي بن ابي طالب
عنه السلام ورواه في

صلى الله عليه وسلم من موسى الا انه لا نبي بعدى اخرجه الطبراني في الاوسط
وتيزدرا بن كورت وعن عامر بن سعد عن ابيه قال قال رسول الله صلى الله عليه
وسلم لعل ثلث كان تكون امة منهن احب الي من حرم النعم نزل على رسول الله
صلى الله عليه وسلم الوحي فادخل عليا وفاطمة وابنيهما تحت ثوب ثم قال اللهم
ان هؤلاء اهل واهليتي وقال حين خلفه في غزاة غزاهما فقال علي يا
رسول الله خلفتني في النساء والصبيان فقال له رسول الله صلى الله
عليه وسلم لا ترضى ان تكون منى بمنزلة هرون من موسى الا انه لا نبي
بعدي قال له يوم خيبر لا عطين الراية رجلا يحب الله ورسوله ويحب الله
ورسوله يفتح الله على يديه فقطول المهاجرون لرسول الله صلى الله عليه وسلم
لواءه فقال ابن علي قالوا ارمد قال عوة فدعوة فقل في عيضة ففتح الله
على يديه اخرجه الحافظ محب الدين بن النجار في تاريخه اما روايت
ابراهيم بن محمد بن المؤيد الحموي في حديث من راي في كتاب خود فرامد السطيين بطريق
وار ورموده وبعض عبارات او انشاد الله تعالى در ما بعد مذکور خواهد شد اما روايت
ابو الفتح محمد بن محمد المعروف بابن سيد الناس حديث من راي في رعيون الاثر في
فتوح المغازي في اشمال السيرة وفيما ذكر ابن اسحق ان رسول الله صلى الله عليه وسلم
عند ما اراد الخروج خلف علي بن ابي طالب جف لمنافقون قالوا ما خلفه
الا استهكالا وتخففا منه فاخذ علي سلاحه ثم خرج حتى راي رسول الله
صلى الله عليه وسلم وهو نازل بالبحر فقال يا ابنى الله زعم المنافقون انك
انما خففت لانك استقلتني وتخففت منى فقال كذبوا ولكن خافتك لما كنت

روايت حموي في حديث من راي
در زمانه السطيين

۲۳۵
۳۱۹
ص
غزوة تبوك في شهر رجب
سنة تسع

روايت ابن سيد الناس حديث
من راي رادرجون الاثر

ورأى فارجع فاخلفني وإلهي وأهلك فلا ترضى يا علي أن تكون معي بمنزلة
 هرون من موسى إلا أنه لا نبي بعدي فوجع علي إلى المدينة أمار وأيت شمس الدين
 محمد بن أبي بكر المعروف بابن قيس الجوزية الكندي مريزا المعاد كفته قال ابن اسحق ولما
 أراد رسول الله صلى الله عليه وسلم الخروج خلف علي بن أبي طالب على
 أهله فارجع بل المنافقون قالوا ما خلفه إلا استنقالا وتخففا منه فآخذ
 على سلاحه ثم خرج حتى أتى رسول الله صلى الله عليه وسلم هو نازل بالبحر
 فقال يا نبي الله نزع المنافقون إنك إنما خلفتني لأنك استنقلتني وتخففت
 مني فقال كذبوا ولكني خلفتك لما تركت ورأى فارجع فاخلفني وإلهي
 وأهلك فلا ترضى أن تكون معي بمنزلة هرون من موسى إلا أنه لا نبي
 بعدي فوجع علي إلى المدينة أمار وأيت عبد الله بن سعد بن علي
 النعماني أفعى يس ورواة الجمان وروى زيد فضائل جبا بامير عليه السلام بترجمه
 انحضرت كفته وقوله صلى الله عليه وسلم أمار ترضى أن تكون معي بمنزلة
 هرون من موسى غير أنه لا نبي بعدي الحديث الصحيح وفيه خلف رسول الله
 صلى الله عليه وسلم علي بن أبي طالب في غزوة تبوك فقال يا رسول الله
 اتخلفني في النساء والصبيان فقال أمار ترضى الحديث أمار وأيت سمع
 بن عمر المشقي المعروف بابن كثير بن مريخ خوكفته رواية سعد بن علي و
 قال الإمام أحمد ومسلم والترمذي ثنا قتيبة بن سعد ثنا حاتم بن سمير
 عن بكير بن سمار عن عامر بن سعد عن أبيه قال مر معوية بن أبي سفيان
 سعدا فقال ما يمنعك أن تسلب أترابا قال قلت قاله رسول الله صلى الله عليه وسلم

أحد عشر من نزلت رأيين

ص ٢٦١
 فصل غزوة تبوك
 روايت ابن القيم
 در زاد المعاد

أحد عشر من نزلت رأيين

ص ٢٦٣
 شبه الأربعين

أحد عشر من نزلت رأيين

ص ٢٦٤
 روايت ابن القيم
 در زاد المعاد

بعضی

ع

علیه وسلم لکن تكون واحدة منهم احب الي من جمر النعم خلفه في مغازي فقال
 يا رسول الله تخلفني مع النساء والصبيان فقال ما ترضى ان تكون مني بمنزلة
 هرون من موسى الا انه لا نبي بعدي وسمعتة يقول يوم خيبر لا عطين
 الراية رجلا يحب الله ورسوله ويحبه الله ورسوله قال فطاولت لها
 فقال دعوا لي عليا فان به ارمدا فبصق في عينيه ودفع الراية ففتح ^ع الله
 عليه ولما نزلت هذه الاية فقل تعالوا ندع ابناءنا وابناءكم ونساءنا
 ونساءكم وانفسنا وانفسكم دعا رسول الله صلى الله عليه وسلم عليا
 وفاطمة وحسنا وحسينا فقال اللهم هؤلاء اهل بيته قال لزمذي النساء
 من حديث سعيد بن المسيب عن سعد بن رسول الله صلى الله عليه وسلم
 قال لعلي انت مني بمنزلة هرون من موسى وقال احمد ثنا ابو احمد الزبيري ثنا
 عبد الله بن حبيب بن ابى ثابت عن حمزة بن عبد الله عن ابيه عبد الله
 بن عمر عن سعد قال لما خرج رسول الله صلى الله عليه وسلم الى تبوك
 خلف عليا فقال تخلفني فقال ما ترضى ان تكون مني بمنزلة هرون من موسى
 الا انه لا نبي بعدي وهذا اسناد جيد ولم يخرجوه وقال احمد ثنا محمد بن
 جعفر ثنا شعبة عن سعيد بن ابراهيم سمعت ابراهيم بن سعد يحدث
 عن سعد عن النبي صلى الله عليه وسلم انه قال لعلي ما ترضى ان تكون
 مني بمنزلة هرون من موسى اخرجاه من حديث محمد بن جعفر قال
 احمد ثنا ابو سعيد مولى بني هاشم ثنا سليمان بن بلال ثنا الجعيد بن
 عبد الرحمن عن عائشة بنت سعد عن ابيها ان عليا خرج مع النبي

صلی اللہ علیہ وسلم حتی جاء ثنیۃ الوداع و علی یسکی یقول یتخلف مع الخوا
فقال او ما ترضوان تكون منی بمنزلة هرون من موسى الا النبوة اسناد
صحيح ولم يخرجوه وقال الحسن بن عرفة العبد ثنا محمد بن حازم ابو معوية
الضمری عن موسى بن مسلم الشیبانی عن عبد الرحمن بن سابط عن سعد
بن ابی وقاص وقد ذكروا علیاً فقال سعد سمعت رسول الله صلی الله
عليه وسلم يقول له ثلث خصال لئن تكون لی واحدة منهن احب الی
من الدنيا وما فیها سمعته یقول من كنت مولا فاعلم مولا وسمعت
یقول لا عظیم الراية رجلا یحب الله ورسوله وسمعت یقول ان منی
بمنزلة هرون من موسى الا الله لا نبی بعدی اسناد حسن ولم يخرجوه
وقال بوزرعة الدمشقی ثنا احمد بن خالد الوهبی ثنا ابو سعید ثنا محمد
بن اسحق عن ابی یحیی عن ابيه قال لما حج معوية اخذ بیید سعد بن ابی وقاص
فقال ابا اسحق انا قوم قد اجفانا هذا الغزو عن الحج حتى كدنا ان ننسئ بعض
سننه فطف نطف بطوافك قال فلما فرغ ادخله فی دار الندوة فاجلس
معه علی سریره ثم ذكر له علی بن طالب فوقع فیہ فقال دخلت فی
دارك واجلسنی علی سریرك ثم وقعت فی علی تشتمه والله لئن تكون لی
احد خلالہ الثلث احب الی من ان یتكون لی ما طلعت علی الشمس لئن یتكون
ما قال له رسول الله صلی الله علیه وسلم حیث تبوءك اما ترضی ان تكون
منی بمنزلة هرون من موسى الا الله لا نبی بعدی احب الی ما طلعت علی
علیه الشمس لئن یتكون ما قال یوم خیبر لا عظیم الراية رجلا یحب الله

وقف معاوية فی علی تشتمه
معاوية من ذلك نطفه ابن کثیر
عن ابی زرعة الدمشقی

ورسوله وحبہ اللہ ورسوله یفتح اللہ علیہ لیس بفرا احب الی من ان یكون
لی ما طلعت علیہ الشمس ولا ین کون صھرہ علی ابنتہ فامنیہا من الولاء مالہ
احب الی من ان تكون لی ما طلعت علیہ الشمس لا دخل علیک دار بعدہذا
الیوم ثم نفص داءہ ثم خرج وقال احمد ثنا محمد بن جعفر ثنا شعبۃ عن
عن مصعب بن سعد عن سعد قال خلف رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
علی بن ابی طالب قال یا رسول اللہ تخلفنی فی النساء والصبیان قال ما رضی
ان تكون متی بمنزلۃ ہرون من موسیٰ غیر انہ لا نبی بعدی سنادہ علی شہما
ولم یخرجہ وہکذا رواہ ابو عوانۃ عن الامام عن حکم بن مصعب بن سعد
عن ابیہ ورواہ ابوداود الطیالسی عن شعبۃ عن غاصم عن مصعب عن
ابیہ فانہ اعلم امار وایت احمد بن محمد بن ابی الدناقب جلاء الدولہ حدیث منزلت
پس ان عبارت کتاب عودہ وثقی تصنیف او کہ در مابعد انشاء اللہ تعالیٰ مذکور خواہد
نظام ہست امار وایت ابو عبد اللہ محمد بن عبد اللہ الخطیب حدیث منزلت را
پس در شکوۃ المصابیح گفتہ عن سعد بن ابی وقاص قال قال رسول اللہ صلی اللہ
علیہ وسلم لعل انت من بمنزلۃ ہرون من موسیٰ لا انہ لا نبی بعدی متفق
علیہ امار وایت جمال الدین یوسف بن عبد الرحمن المزینی حدیث منزلت را
پس در کتاب تحفۃ الاشراف بمعرفۃ الاطراف گفتہ ابراہیم بن سعد بن ابی وقاص
الزہری عن ابیہ سعد حدیث ^{غیر مست} انہ قال لعل امان رضی ان تكون متی بمنزلۃ
ہرون من موسیٰ فی الفضائل عن ہندار مرفیہ عن ابی بکر بن ابی شیبۃ
ابن موسیٰ وبندار وثاہم عن غندل عن شعبۃ عن سعد بن ابراہیم

آخر مساق من الروایات

روایت حدیث منزلت از علماء الذریعہ خطیبہ
روایت احمد بن محمد بن ابی الدناقب جلاء الدولہ حدیث منزلت
ص ۴۱۳

الفصل الاول من باب
سابق علی بن ابی طالب
روایت محمد بن یونس حدیث منزلت
ص ۴۱۳
مسند سعد بن ابی بکر
ابن موسیٰ وبندار
من حروف السنین

ص
سعيد بن سعيد بن جرد
الخروج عن سعد بن
سعد بن مالك

عنه س في المناقب في السنة جميعا عن بندار به ونيز در ان گفته حديث
ان النبي صلى الله عليه وسلم قال لعلي انت مني بمنزلة هرون من موسى
في الفضائل عن يحيى وعبد بن الصباح وعبد الله بن عمر القواربي في شريح
بن يونس اربعتهم عن يوسف بن الماجشون عن محمد بن المنكدر عن سعيد
بن المسيب عن عامر بن سعد عن ابيه به قال سعيد فلقيت سعدا فحدثني به
ت في المناقب عن القاسم ذكر يابن دينار الكوفي عن ابى نعيم عن عبد السلام
بن حرب عن يحيى بن سعيد عنه ولهمين كرام بن سعد وقال صحيح
وليست غريب من حديث يحيى بن سعد س فيه وفي السيرة عن القاسم
بن زكريا به وعن علي بن مسلم عن يوسف بن يعقوب الماجشون
ولهمين كرام بن سعد وعن بشر بن هلال الصواف عن جعفر بن
سليمان عن حرب بن شداد عن قتادة عن سعيد عن سعد بن قنهم
واوله لما غزا النبي صلى الله عليه وسلم غزوة تبوك خلف عليا ونيز
در ان گفته سعيد بن المسيب الخ وهو عن عامر بن سعد عن ابيه حديثا
في قوله لعلي انت مني بمنزلة هرون من موسى تقدم في ترجمته عن
امار وایت محمد بن يوسف زندي حديث منزلة را پس در نظم در اسمطین
في فضائل المصطفى والمرضى والبتول واسمطین گفته روى الترمذی بسند
الى عامر بن سعد بن ابی وقاص عن ابيه سعدان بعض الامراء قال له
ما منعك ان تسب ابا تراب قال اما ذكرت ثلثا قال هي رسول الله صلى الله
عليه وسلم فلن اسبه لان تكون واحدة احب الي من حمر النعم سمعت

ص
٢٠٦
القساقان
في مناقب ابي بكر بن
الاول من سطر الكتاب

روایت زندی حديث منزلة را
در نظم در اسمطین

الا في تبوك فان النبي صلى الله عليه وسلم خلفه على المدينة وعلى عيال
وقال له يومئذ انت متى بمنزلة هرون من موسى الا انه لا بنى بعدك وهو في
الصحيحين من حديث سعد بن ابى قاص انتهى ورجحه ابن عبد البر امار ورويت
ملك العلماء شهاب الدين شمس الدين الدولت آبادي حديث منزلة رايس از عجمت
كتاب هداية السعد التصنيف او كه در ما بعد انشاء اسم الله تعالى مذکور خواهد شد ظاهرست
امار وایت احمد بن علی بن محمد المعروف بابن حجر العسقلاني حديث منزلة را
پس در تهذيب التهذيب ترجمه جناب امير المؤمنين عليه السلام گفته قال ابن عبد البر
وقد اجمعوا انه اول من صلى القبلتين وهاجر وشهد بدلا واحدا وسائر
المشاهد وانما يلبس بدرا واحد والخندق وخيبر والبلاء العظيم وكان لولاه
رسول الله صلى الله عليه وسلم بيده في مواطن كثيرة ولم يتخلف
الا في تبوك خلفه رسول الله صلى الله عليه وسلم على المدينة فيها
وقال له انت متى بمنزلة هرون من موسى الا انه لا بنى بعدك امار وایت
نور الدين علی بن محمد المعروف بابن الصباغ المالک المکی حديث منزلة را
پس در فصول همه في معرفة الائمة گفته رسول الله صلى الله عليه وسلم والترمذي ان معاوية
قال لسعد بن ابى قاص ما منعك ان تسب ابا تراب فقال ما ما ذكرت
ثلثة قال هتن رسول الله صلى الله عليه وسلم فلن اسبّه وكان تكون
في واحدة منهن احب الي من جمر النعم سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم
يقول وقد خلفه في بعض مغازيه فقال على خلفتي مع النساء والصبيان
فقال له رسول الله صلى الله عليه وسلم اما ترضي ان تكون مني بمنزلة

رويت شهاب الدين
دولت آبادي حديث منزلة را
در هداية السعد

ترجمه علي بن ابی طالب
من باب العین
رويت ابن حجر العسقلاني
حديث منزلة را در تهذيب
التهذيب

روایت ابن الصباغ حديث منزلة را
فصل في ذكر بعض مناقب الحسين
واما في ذلك من الامامة الحسينية
المستحقة من الفضل الاول في ذكر
اسم المؤمنين علي بن ابی طالب
عليه السلام من فضول الكتب
والمصادر في حديث المنزلة عسقلاني
في صحيحه في قوله صلى الله عليه وسلم
من خلفي مني بمنزلة

ابن حجر العسقلاني
ابن حجر العسقلاني
ابن حجر العسقلاني
ابن حجر العسقلاني

هرون موسى الا انه لا بنى بعدى سمعته يقول يو وخير لا عطين الراية
غدا رجلا يحب الله ورسوله ويحبه الله ورسوله فطاولنا اليها فقال
ادعوا لي عليا فان به ارمم فبصق في عينه وودع اليه الراية ففتح الله
على يديه وما نزلت هذه الاية قل تعالوا ندع ابننا ثامنا وابنا ثامرا ونساءنا
ونسائكم وانفسنا وانفسكم د عار سول الله صلى الله عليه وسلم عليا
وفاطمة وحسنا وحسينا وقال اللهم هؤلاء اهل امار وايت عبد الرحمن
بن ابي بكر جلال الدين السيوطي في تاريخ الخلفاء كفته اخرج الشيخان من
سعد بن ابى وقاص بن سول الله صلى الله عليه وسلم خلف علي بن ابى طالب
في غزوة تبوك فقال اي رسول الله يخلفني في النساء والصبيان فقال امّا
ان تكون معي بمنزلة هرون من موسى خير ان لا بنى بعد اخراجه
احمد والبنار من حديث ابى سعيد الخدرى والطبراني من حديث
اسماء بنت عميس ام سلمة وحبشي بن جنادة وابن عمر وابن عباس
وجابر بن سمرة والبراء بن عازب وزيد بن ارقم امار وايت قاضى
بن محمد بن الحسن الديار بکرى حدیث منزلت را پس در تاريخ خميس في احوال النفس
يفيس كفته خلف رسول الله صلى الله عليه وسلم علي بن ابى طالب على
اهله وامره بالاقامة فيهم فارجف به المنافقون قالوا ما خلفه
الا استثقلا وتخفنا منه فلما قالوا ذلك اخذ على سلاحه تخرج
حتى اتى رسول الله صلى الله عليه وسلم وهو نازل بالبحر فقال
يا بنى الله اذعم المنافقون اناء انما خافتم اناء استثقلتم وتخفتم معي

حدیث منزلت نام

١٩٤

ص ٥٢٣

فصل في الاما حديث طبراني
في فضله ابي علي بن ابي طالب
ابى طالب

٢٢

ص ١٢٥

ص ٣٩٢

غزوة تبوك من الموطن
التاسع في خواص
التاسعة من الركن
الثالث من اركان الامانة

فقال كذبوا ولكن خلفك لما توكت ورائي فارجع واخلفني في اهلي اهلا
 افلا ترضى يا علي ان تكون متي بمنزلة هرون من موسى الا انه لا نبي بعدي
 فرجع علي الى المدينة ومضى رسول الله صلى الله عليه وسلم على سفرة
 كذا في الاكتفاء وشرح المواقف قال الشيخ ابو اسحق الفيرز آبادي عقاله
 اي حين توجه موسى الى ميقات دبه استخلف هرون في قومه ونيزور
 كفته وشهدا لمشاهد كلها ولم يخلف الا في تبوك فان رسول الله صلى
 عليه وسلم خلفه في اهله فقال يا رسول الله اتخلفني في النساء والصبيان
 قال اما ترضى ان تكون متي بمنزلة هرون من موسى غير انه لا نبي بعدي
 اخر جلاء في الصحيحين كذا في الصفوة امار وايت احمد بن محمد بن علي بن حجر
 التميمي في حديث منزلت راييس عبارات اواز صواعق عن عقر يرب انشاء الله تعالى خواهي
 امار وايت علي بن حسام الدين المتقي حديث منزلت راييس عبارات عديده
 اوكثر العمل سابقا منقول شده وبعض آن در پنجامه كور مي شود وقال في كنز العمال
 اما ترضى ان تكون متي بمنزلة هرون من موسى الا انه ليس بعدي نبي
 حمودت عن سعد وايضا فيه انت من بمنزلة هرون من موسى
 الا انه لا نبي بعدي موت عن سعدت عن جابر امار وايت شهاب الدين احمد
 حديث منزلت راييس عبارات اواز كتاب توضيح الدلائل در ما بعد انشاء الله مذكور
 خواهد شد امار وايت عطاء الله بن فضل الله الشيرازي المعروف بجمال الدين في
 حديث منزلت راييس عبارات اواز روضه الاحباب در ما بعد مذكور خواهد شد اما
 روايت محمد عبد الرؤوف بن تاج ايعار في المناوي حديث منزلت راييس

۲۷۵
 ۳۹۲ نصف تا
 ذكر علي بن ابي طالب في الفصل
 من الخاتمة

روایت ابن حجر کما
 منزلت را در مسوحتی

فصل علی بن قثم الافعال
 روایت علی بن قثم حدیث
 منزلت را در کنز العمال

روایت شهاب الدین احمد
 منزلت را در توضیح الدلائل

روایت جمال الدین محمد
 منزلت را در روضه الاحباب

روایت مناوی حدیث منزلت را
 در تفسیر

عبارتش در مابعد از کتاب تفسیر شرح جامع صغیر انشاء الله تعالی منقول خواهد شد
 اما روایت شیخ بن عبد الله العیدروس حدیث منزلت را پس در کتاب عقد
 نبوی مصطفوی گفته و شهد مع النبی صلی الله علیه وسلم سائر المشاهد
 الا تبوک فانما صلی الله علیه وسلم استخلفه علی المدينة وقال الحینئذ
 انت صفت بمنزلة هرون من مع سلی و نیز در آن مذکور است اخرج الشیخان عن سعد
 بن ابی وقاص واحد البزار عن ابی سعید الخدری والطبرانی عن اسماء
 بنت عیس و امر سلمة وجشمین جنادة وابن عمرو و ابن عباس و جابر بن
 سمرة و علی و البراء بن عازب و زید بن ارقم ان رسول الله صلی الله علیه وسلم
 خلف علی بن ابی طالب فی غزوة تبوک فقال یا رسول الله تخلف فی النساء
 والصبیان فقال ما ترضی ان تكون منی بمنزلة هرون من مع سلی غیر الله
 لا بنی بعدی اما روایت احمد بن الفضل بن محمد باکثیر المکی حدیث منزلت را
 پس عبارت او از کتاب سیلة المال فی عد مناقب الال انشاء الله المتعال در مابعد
 منقول خواهد شد اما روایت محمد بن صفی الدین جعفر الملقب بمحبوب العالم حدیث
 منزلت را پس عبارتش از تفسیر در مابعد انشاء الله مذکور خواهد شد اما روایت
 میر محمد بن معتمد خان بدخشان فی حدیث منزلت را پس در مفتاح النجا فی مناقب
 آل العبا گفته اخرج مسلم والذمذی عن سعد بن ابی وقاص رضی الله
 عنه ان معاویة بن ابی سفین امرة فقال له ما تمنعک ان تسب بازاریا فقال
 اما ما ذكرت ثلثا قال نعم له رسول الله صلی الله علیه وسلم فلن اسبیه
 لان یتکون لی واحداً منهم حب الی من جهر النعم سمعت رسول الله صلی الله

روایت شیخ بن عبد الله العیدروس
 حدیث منزلت را در عقد نبوی

ص ۱۹
 ۲۴۱

روایت احمد بن محمد بن حنبل
 حدیث منزلت را در مسند الامان

روایت محبوب عالم حدیث منزلت را
 در تفسیر خود

روایت میرزا محمد حدیث منزلت را
 در مفتاح النجا

ص ۳۴
 ۱۵۲

القسم الاول فیما ورد فی حدیثی
 وحده
 الثانی عن ابن عباس
 فی ذکر احوال و صفات
 علی بن ابی طالب بن ابی الوالد

علیه وسلم یقول و خلفه فی بعض مغازیہ فقال له علی یا رسول الله
خلفتنی مع النساء و الصبیان فقال رسول الله ﷺ
اما رضی ان تكون منی بمنزلة هرون من موسی الا ان الله لا نبوة بعدی
وسمعتہ یقول یوخیبر لا عطین الراية غدا رجلا یحب الله ورسوله
ویحبه الله ورسوله قال فطاولنا فقال دعوا لی علیا فان یدبر
فبصق فی عینیه و دفع الراية الیه ففتح الله علیه و لما نزلت هذه الاية
فقل تعالوا ندع ابنائنا و ابنائکم دعا رسول الله ﷺ علیه وسلم
علیا و فاطمة و حسنا و حسینا فقال اللهم هؤلاء اهل امار و ایت
محمد صدر عالم حدیث منزلت را پس عبارتش از معارج العلی فی مناقب امرتضی در مابعد
انشاء الله مذکور خواهد شد اما روایت ولی اسد احمد بن عبد الرحیم دهلوی حدیث
منزلت را پس عبارتش در مابعد انشاء الله تعالی از کتاب ازانة الخفا تصنیف امین
خواهد شد اما روایت احمد بن عبد القادر العجیبه حدیث منزلت را پس عبارت او
از کتاب فی خیرة المال فی شرح عقد جواهر اللال انشاء الله در مابعد مذکور خواهد شد اما
روایت فاضل رشید الدین نجف تلخیص مخاطب فیج الشان حدیث منزلت را
پس در رساله فتح مبین گفته در مفتاح النجا فصل ثانی عشر از باب ثالث میفرماید الخ
عمران رسول الله ﷺ خرج الی تبوک و ستخلف علیا فقال تخلفنی فی النساء و الصبیان
فقال اما رضی ان تكون منی بمنزلة هرون من موسی غیر انه لا نبی بعدی اما
روایت مولوی محمد حسین لکهنوی حدیث منزلت را پس عبارتش از وسیلة النجا انشاء الله
تعالی در مابعد مذکور خواهد شد اما روایت ولی اسد لکهنوی حدیث منزلت را پس

روایت صدر عالم حدیث منزلت را
در معارج العلی

روایت ولی اسد دهلوی حدیث
منزلت را در ازانة الخفا

روایت احمد بن عبد القادر عجیبه
حدیث منزلت را در خیرة المال

ص ۲۸
فصل دوم در ذکر نبذی از احادیث
واله بر جرئت بقضای سبیلها
عموما و سور حال باخضین این بار
از فصول کتاب

روایت رشید الدین نجف حدیث
منزلت را در فتح مبین

روایت مولوی محمد حسین
حدیث منزلت را در وسیلة النجا

در مرآة المؤمنین فی مناقب آل سید المرسلین در فضائل جناب امیر المؤمنین علیہ السلام گفته
 از آنجمله آنکه چون رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم متوجه غزوة تبوک شد علی مرتضیٰ را برای
 تعمید حال عیال خود در مدینه گذاشت و در ضمن آن ویراضی اسد عنه بشریفی عظیم بخاست
 و خلعت پارونی عطا فرموده اخرج البخاری عن مصعب بن سعد عن ابیہ ان
 رسول اللہ اتى تبوک و استخلف علیاً فقال الخلفه فی الصبیان والنساء قال
 الا ترضى ان تكون منى بمنزلة هرون من موسى الا انه ليس نبی بعدی
 و نیز در آن بعد ذکر وایتى از خصائص نسائی گفته و فیہ عن الحرث بن ملک قال
 قال سعد بن مالک ان رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم غد علی ناقه الحمر
 وخلف علیاً فجاء علی حتى تعدى الناقة فقال یا رسول الله زعمت قریش
 انک انما خلفت لاناک استقلته و کوهت صحبتی و بکی علی فنادی رسول الله
 صلی اللہ علیہ وسلم فی الناس ما منکم احدا الا وله خابئ یا ابن طالب
 اما ترضى ان تكون منى بمنزلة هرون من موسى الا انه لا نبی بعدی رو
 عن فاطمة بنت علی عن اسماء بنت عمیس و قال محمد بن اسحق و خلف رسول الله
 صلی اللہ علیہ وسلم علی بن ابی طالب علی اهل و امره بالقامة ففیهم جف
 به المنافقون قالوا ما خلفه الا استقلا و تحفامنه فلما قال ذلك
 المنافقون اخذ علی رضی اللہ عنه سلاحه ثم خرج حتى اتى رسول الله
 صلی اللہ علیہ وسلم و هو نازل بالبحر فقال یا نبی الله زعم المنافقون انک انما
 خلفت استقلا به فقال کذبوا وقد خلفتک لما ترک ورائی فاجع فاحلف
 فی اهل و اهلک فلا ترضی بای علی ان تكون منى بمنزلة هرون من موسى

روایت ولی الله لکنوی حدیث
 منزلت را در مرآة المؤمنین

الا انه لا نبی بعدی فوجع علی المدینة ومض رسول الله علی سقر لما
روایت احمد بن بنی بن احمد و حلال حدیث منزلت را پس سیر نبویہ گفتہ
واستخلف صلی الله علیه وسلم علی المدینة علی بن ابی طالب رضی الله عنه
وخلفه ایضا علی اهلہ و عیالہ فارحبہ المنافقون قالوا ما خلفہ
الا استقالاتہ وتخففا فخذ علی رضی الله عنه سلاحہ ثم اتی رسول
صلی الله علیه وسلم وهو نازل بالجر ف قال یا نبی الله زعم المنافقون انک
انما خلفتہ لانک استقلت منی وتخفت منی فقال کذبوا ولكن خلفتک
لما ترک ورائی قارجع فی اهلہ و اهلہ و افلا ترضی یا علی ان تكون منی بمنزلة
هرون من سبى الا انه لا نبی بعدی فوجع الی المدینة وفی زیارة فقال علی
رضی الله عنه رضیت ثم رضیت ثم رضیت اما روایت سید مومن بن
حسن الشبلنجی حدیث منزلت را پس در نور الابصار فی مناقب آل بیت النبی المختار ذکر
جناب امیر المومنین علیہ السلام گفتہ وشهد المشاهد كلها ولم تختلف الا فی نبوک
فان رسول الله صلی الله علیه وسلم خلفه فی اهلہ فقال یا رسول الله
اتخلف فی النساء والصبيان قال اما ترضی ان تكون منی بمنزلة هرون
من موسى غیر الله لا نبی بعدی اخرجه الشیخان اما اقوال علماء المفسرین
کہ نصرت بر صحت این حدیث شریف و کثرت طرق و تعدد آن پس آنهم بسیارست بنده
الان مذکور میشود آن تبیہ در منهاج با آن ہمہ مہارت و بجاج بحواب این حدیث گفتہ و الجواب
ان هذا الحدیث صحیح بلا ریب ثبت فی الصحیحین غیرہما و شیخ عبد الحق در شرح مشکوٰۃ
در شرح حدیث منزلت گفتہ و انہ حدیث متفق اند بر صحت این حدیث و اعتماد قبول ایشانست

ص ۱۸۸ نصف اول چاپ
۲۲۲
غزوہ تبوک
روایت احمد و حلال حدیث
منزلت در سیر نبویہ

روایت سید مومن بن حسن
حدیث منزلت را در نور الابصار
۹۳
ص ۲۹۴
فصل فی ذکر سیدنا علی بن
ابی طالب بن ابی طالب الاول

ص ۱۸۲ نصف اول
۳۴۲
جواب الدلیل الثالث من الاول
للمسئله من المنهج الثالث من
الفصل الثالث من فضول الکتاب
قال ابن قیمیة فی المنہاج صحیح
اسان هذا الحدیث صحیح

ص ۱۸۲ نصف اول
۳۴۲
جواب الدلیل الثالث من الاول
للمسئله من المنهج الثالث من
الفصل الثالث من فضول الکتاب
قال ابن قیمیة فی المنہاج صحیح
اسان هذا الحدیث صحیح

تھے و محمد بن یوسف کبھی شافعی و کفایتہ الطالب اجماع جمیع بر صحت این حدیث شریف ثابت ساخته کما استطلع علیہ عن کتب ان شاء اللہ تعالیٰ و ابو القاسم علی بن الحسن التنوخی کہ از اکابر اعلام موثقین و افاضل فحاش معتدین سنیہ است کتابی خاص و اثبات این حدیث شریف تصنیف کردہ و روایت نمودن بسیار می از صحابہ کہ متجاوز از اوست کس اند از اثبات کردہ چنانچہ در طرف مذکور است و قد صنف القاضی ابو القاسم علی بن الحسن بن علی التنوخی و هو من اعیان جالہم کتاباً باسماء ذکر الروایات عن النبی صلی اللہ علیہ وسلم انہ قال لا مہد المومنین علی بن ابی طالب انت مہدہم منزلة ہرون من موسی الا انہ لا نبی بعدہ و بیان طرقہا و اختلاف وجوہہا را بت ہذا الکتاب من نسخة نحو ثلثین ورقہ عتیقہ علیہا تاریخ الروایۃ سنۃ خمس وربعین واربعمائۃ ورو التنوخی حدیث النبی صلی اللہ علیہ وسلم لعل علیہ السلام انت منہ بمنزلة ہرون من موسی عن عمر بن الخطاب و عن امیر المومنین علی بن ابی طالب و سعد بن ابی قاص و عبد اللہ بن مسعود و عبد اللہ بن عباس و جابر بن عبد اللہ الانصاری و ابی ہریرۃ و ابی سعید الخدری و جابر بن سمرة و مالک بن الحویرث و البراء بن عازب و زید بن ارقم و ابی رافع مولی رسول اللہ و عبد اللہ بن ابی اوفی و اخیه زید بن ابی اوفی و ابی سرحیة و حذیفۃ بن اسید و انس بن مالک و ابی بردۃ الاسلمی و ابی بردۃ الاسلمی و ابی ایوب الانصاری و عقیل بن ابی طالب و حبشی بن جنادۃ السلول و معویۃ بن سفین و امر سلمۃ زوجۃ النبی

تصنیف علی بن الحسن التنوخی کتابی خاص و طرق حدیث منزلت

اسماء الصحابة و التابعین المذہب روایات التنوخی حدیث منزلت

صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم واستما بنت عمیس و^{۲۸}سعید بن المسیب و^{۲۹}محمد بن علی بن الحسین علیہ السلام وحبیب بن ابی ثابت وفاطمة بنت علی وشرحبیل بن سعد وفضل وجمالت ثقت ونبالت تنوخی مذکور اگر چه بر اصحاب متبع مستور نیست لیکن بدایح عظیمہ و محامد فخمہ و درینجا ذکر میشود سماع در انساب سفیر ابوالقاسم علی بن الحسن بن علی بن محمد بن ابی الفهم التلوخی سمع ابا الحسن علی بن احمد بن کیسان التلوخی و اسحق بن سعد بن الحسن بن سفین التلوخی ابوالقاسم عبد الله بن ابراهیم الیمنی و علی بن محمد بن سعید الزرّاد و خلقا کثیرا من طبقهم ذکره ابو بکر احمد بن علی بن ثابت الخطیب قال کنت عنه وسمعته يقول ولدت بالبصرة فی النصف من شعبان سنة سبعین وثلثمائة وکان قد قبلت شهادته عند الحکام فی حادثه و لم یزل علی خلک مقبولا الی آخر عمره وکان متحفظا فی الشهادة محتاطا صدقا فی الحدیث و تقلّد قضاء نواح عدة منها المدائن و اعماها و اذریجان و البردان و همیسن قلت و روی لنا عنه ابو بکر محمد بن عبد الباقي الانصاری ببغداد الکثیر و کان له عن التلوخی اجازة صحیحة مات فی الحر و سنة سبع واربعمین واربعمائة ببغداد و ابن خلکان دروفیات الاعیان بعد ذکر قاضی ابو علی محسن بن القاسم علی التلوخی گفته و اما ولده ابو القاسم علی بن الحسن بن علی التلوخی فکان ادیبا فاضلا له شعر لم یقف منه علی شیء و کان یحبب الی العلاء المصری و اخذ عنه کثیرا و کان یروی لشعر کثیر و هم اهل بیت کلهم فتنیلاء ادباء ظرفاء و کان ولادة الوالد المذکور

متبع تنوخی از انساب سفیر ابوالقاسم

تبع تنوخی از وفیات الاعیان

فی منتصف شعبان سنة خمس وستين وثلاثمائة بالبصرة وتوفي يوم
الاحد مستهل المحرم سنة سبع واربعين واربعائة رحمه الله تعالى
وكان بينه وبين الخطيب ابى نكرياء التبريزي مواساة واتحاد بطريق
ابى العلاء المعري ذكره الخطيب في تاريخ بغداد وعدد شيوخ خلد بن
دوى عنه ثم قال وكتبت عنه وذكر مولده ووفاته كما هو هنالك
قال ان وفاته كانت ليلة الاثنين ثاني المحرم ودفن يوم الاثنين في
داره بدر بلبل والله صلى على جنازته وان اول سماعه كان في شعبان
سنة سبعين وكان قد قبلت شهادته عند الحكماء في حديثه ولم
يزل على ذلك مقبولا الى آخر عمره وكانت مستغفرا في الشهادة محتاطا
صدوقا في الحديث وتقلد قضاء نواح عدة منها المدائن واعمالها
واذربيجان والبردان قوميسين وغير ذلك وقد سبق الكلام على المتن
والحسن بضم الميم وفتح الحاء المهملة وكسر السين المشددة وبعد هاتون
وما حفظ ابو عمر يوسف بن عبد الله المعروف بابن عبد البر في استيعاب گفته وروى
قوله صلى الله عليه وسلم لعلى انت من بمنزلة هرون من موسى
جماعة من الصحابة وهو من اثبت الاخبار واصحها رواه عن النبي
صلى الله عليه وسلم سعد بن ابى وقاص طريق حديث سعد فيه
كثرة جدا قد ذكره ابن ابى خيثمة وغيره ورواه ابن عباس ابو سعيد
الخدري وام سلمة واسماء بنت عميس جابر بن عبد الله وجماعة يطول
ذكرهم اين عبارات ظاهريست كه حديث نزلت اذا ثبت اخبار ورجح ثبت

بجاء

انفاذ ابن عبد البر في الاستيعاب
از دوى حدیث التبریزى
کثرت طرق حدیث نزلت
واصحها

ابو سعید الخدری

فکر طرق حدیث منزلت و کتب
ثبت الصحابة و صحابة الذی
فی تنزیب الکمالالباب السبعون
فکر طرق حدیث منزلت و کتب
ثبت الصحابة و صحابة الذی
فی تنزیب الکمال

وروایت کرده آنرا سعد و طرق روایت سعد کثیر است و نیز روایت کرده آنرا ابن عباس
 و ابو سعید خدری و ام سلمه و اسماء بنت عمیس و جابر بن عبد الله و جماعت دیگر از
 صحابه که طویل است ذکرشان و آنرا ابو الحجاج جمال الدین یوسف بن الزکی المزی بنی
 تنزیب الکمال تصریح میفرماید که این حدیث از اثبات واضح احادیث است و بعد
 ذکر روایت شش صحابه آنرا میگوید که این حدیث را روایت کرده اند جماعتی که
 در از می شود و ذکر ایشان چنانچه در تنزیب الکمال در ترجمه جناب امیر المومنین علیه السلام
 علی نقل گفته خلفه رسول الله صلی الله علیه و سلم علی المدینه
 و علی عیاله بعده فی غزوة تبوک و قال له أنت من بمنزلة هرون
 من موسی الا انه لا نبی بعدی و روی قوله صلی الله علیه و سلم انت منی
 بمنزلة هرون من موسی جماعة من الصحابة و هو من اثبت الاثار و صحبا
 رواه عن النبی صلی الله علیه و سلم سعد بن ابی وقاص و ابن عباس و
 ابو سعید الخدری و جابر بن عبد الله و ام سلمة و اسماء بنت عمیس و جماعت
 بطول ذکرهم و علامه محمد بن یوسف بن محمد کنی شافعی در کتاب کفایة الطالب بعد ذکر روایت
 قول النبی صلی الله علیه و سلم لعلي انت منی بمنزلة هرون من موسی از عدد
 کثیر از اصحاب جناب رسالت مآب صلی الله علیه و سلم گفته منی عمر و علی و سعد
 و ابو هريرة و ابن عباس و ابن جعفر و معوية و جابر بن عبد الله و ابو سعید
 الخدری و البراء بن عازب و زید بن ارقم و جابر بن سمرة و انس بن مالک
 و زید بن ابی اوفی و ذبیط بن شریط و صلیک بن الحویرث و ام سلمة و اسماء
 بنت عمیس و فاطمة بنت عمیس و فاطمة بنت حمزة و غیرهم صلی الله علیه و سلم

ص
باب ذكر حكي من فضائل
كثرت طرق حديث منزلت
از فتح الباري ابن حجر

اجمعين وسهيل بن عمرو المشقي المعروف بابن كثير في تاريخه بعد ذكر طرق عديدة
حديث منزلت كفته وقد رواه غيره واحد عن عائشة بنت سعد عن ابيها
قال ابن عساکر وقد روى هذا الحديث عن رسول الله صلى الله عليه وسلم
جماعة من الصحابة منهم عمر وعلي وابن عباس وعبد الله بن جعفر ومعه
وجابر بن عبد الله وجابر بن سمرة وابو سعيد والبراء بن عازب وزيد
بن رقيم وزيد بن ابي وافي ونبيط بن شريط وحُبَشِيُّ بن جنادة ومالك
بن الحويرث وانس بن مالك وابو الغيل وام سلمة واسماء بنت عميس و
فاطمة بنت حمزة وقد تقصّر ابن عساکر هذه الاحاديث في ترجمة علي
بن تاريخه فاجادوا فاد وبرز على النظر والاشباه والانداد فوجهه رب العباد
يوم اللناد وشهاب الدين ابو الفضل احمد بن علي المعروف بابن حجر العسقلاني في فتح الباري
كفته قوله اما ترضون ان تكون مني بمنزلة هذين من موسى اي نازكاً من منزلته
هذين من بني الباء زائدة وفي رواية سعيد بن المسيّب عن سعد فقال علي
رضيت رضيت اخرجه احمد ولا بن سعد من حديث البراء وزيد بن رقيم
في نحو هذه القصة قال يله يارسول الله قال فانه كذلك وفي اول
حديثهما انه قال لعلي لا بد من ان اقيروا وتقيم فاقام علي فسمع ناساً
يقولون اما خلفه لشي من فاتبه فذكر له ذلك فقال له الحديث
واسناده قوي ووقع في رواية عامر بن سعد بن ابي وقاص عند مسلم
والترمذي قال قال معاوية لسعد ما منعك ان تسب بائرا قال
اما ما ذكرت ثلاثاً فاطعن له رسول الله صلى الله عليه وسلم فلن

ص
باب مناقب علي بن
كثرت طرق حديث منزلت
از فتح الباري ابن حجر

استبیه فذكر هذا الحديث وقوله لا عطين الراية رجلا يحببه الله ورسوله
 وقوله لما نزلت قل تعالوا ندع أبناءنا وأبناءكم دعا عليا وفاطمة والحسن
 والحسين فقال اللهم هؤلاء أهلنا وعندنا بني يعلى عن سعد من وجه
 آخر لا بأس به قال لو وضع المنشار على مفارق على أن أسب عليا ما سببت
 أبدا وهذا الحديث عن حديث الباب دون الزيادة مروي عن النسبة
 صلى الله عليه وسلم عن غير سعد من حديث عمر وعلي نفسه وأبي هريرة
 وابن عباس وجابر بن عبد الله والبراء وزيد بن أرقم وابن سعيد وأنس
 وجابر بن سمرة وحبشي بن جنادة ومعوية واسماء بنت عميس وغيرهم
 وقد استوعب طرقه ابن عساكر في ترجمة علي وابن حجر مكي در صواعق مكنية
 أخرج الشيخان عن سعد بن أبي وقاص وأحمد والبراء عن أبي سعيد
 الخدري والطبراني عن أسماء بنت عميس وأم سلمة وحبشي بن جنادة
 وابن عمر وابن عباس وجابر بن سمرة وعلي والبراء بن عازب وزيد
 بن أرقم أن رسول الله صلى الله عليه وسلم خلف علي بن أبي طالب
 في غزوة تبوك فقال يا رسول الله اتخلفني في النساء والصبيان فقال
 أما ترضى أن تكون مني بمنزلة هارون من موسى غير أنه لا نبي بعدي
 وهرگاه بر تعداد طرق این حدیث شریف واقف شدی و دریافتی که زیاده از بیست صحابه
 آنرا روایت کرده اند پس در قوایم آن ربی باقی نماند که علمای قوم امامت ابی بکر
 در صلوة بر عمر مرمی بودند نش از بیست صحابه متواتر دانند این حجر مکی در صواعق مکنیه
 بعد ذکر روایت ابی بکر یا امامت صلوة از شیخین گفت واعلم ان هذا الحديث

روایت ابی بکر یا امامت
 صلوة از شیخین

تواتر فائده ورد من حدیث عائشة وابن مسعود وابن عباس
 وابن عمر و عبد الله بن زمعة و ابی سعید و علی بن ابی طالب و حفصه
 و ابو محمد علی بن احمد بن سعید بن حزم در محلی بعد نقل روایات منع بیع ماء از چاه صحابه
 نفقه فهو كلاء اربعة من الصحابة رضي الله عنهم فهو نقل تواتر كاختل
 مخالفته ازین عبارت ظاهرست كه نقل چهار صحابه نقل تواترست و هرگاه نقل
 هشت صحابه بلكه چهار صحابه متواتر باشد نقل مست صحابه با ولایت تمام متواتر خواهد بود
 و علاوه برین علمای نقاد و جهابذه حذاق نص صریح بر تواتر این حدیث شریف
 نموده اند حاكم نيسابوري كه از اجله اعلام محدثین و اكابر ثقات مستمدين سنیه است
 تصریح تواتر این حدیث شریف نموده محمد بن يوسف كنجی شافعی در كفاية الطالب
 فی مناقب علی بن ابی طالب بعد ذكر حدیث منزلت گفته قلت هذا حدیث
 متفق علی صحته رواه الاثمة الاعلام الحفاظ كابن عبد الله البخاری
 فی صحیحہ و مسلم بن الحجاج فی صحیحہ و ابوداؤد فی سننه و ابویسے
 الترمذی فی جامعہ و ابو عبد الرحمن النسائی فی سننه و ابن ماجه
 فی سننه و اتفق الجميع علی صحته و صار ذلك اجماعاً منهم قال الحاکم النیسابوری
 هذا حدیث دخل فی حد التواتر ازین عبارت واضحست كه اتفاق كرده اند جمیع بر
 صحت این حدیث شریف و اجماع شان برین معنی تحقق شده و حاكم نيسابوري
 ارشاد كرده كه این حدیث داخل شده است در حد تواتر و علامه سیوطی كه فضائل و آثار
 مستغنی از بیانست و مجدد دین ابلست در مائتة تاسعة بوده نیز افاده تواتر این حدیث
 نموده كه اگر از جمیع اصوات متواتر كرده كه از صحابه یا زیاده روایت كرده اند شمرده

ص
 و کتاب البیوع
 ثبوت تواتر روایت چهارگس
 از علی بن حزم

و
 تواتر حدیث منزلت بخیرین
 یوسف كنجی كفاية الطالب

و
 اتفاق و اجماع جمیع بر صحت
 حدیث منزلت از کفایة الطالب

چنانچہ در رسالہ الا زہار المتناثرہ فی الاحادیث المتواترہ میفرماید حدیث امامت رضی
 ان تكون منی بمنزلة هرون من موسى اخرجه احمد عن ابی سعید الخدری
 واسماء بنت عمیس والطبرانی عن أم سلمة وابن عباس وحشبی بن جنادة
 وابن عمر وعلی وجابر بن سمرة والبراء بن عازب وزید بن رقیق وشیح علی
 ومنتخب قطف الا زہار کہ در شروع آن گفته الحمد لله والصلوة والسلام علی
 رسولہ صلی اللہ علیہ وسلم وبعد فيقول الفقير الى الله تعالى علی
 بن حسان الدين الشهيد بالمتقى هذه احاديث متواترة نحو اثنين ثمانين
 حديثا التي جمعها العلامة السيوطي رحمه الله تعالى عليه وسماها
 قطف الا زهار المتناثرة وذكر فيها رواياتها من الصحابة عشرة فصاعدا
 لكن حذف الرواة وذكرت متن الاحاديث ليسهل حفظها وهي هذه
 نیز حدیث منزلت را وارد کرده چنانچہ گفته من كنت موكلا فاعلم موكلا اماما
 ان تكون مني بمنزلة هرون من موسى ومحمد صدر عالم در معارج اعلی گفته
 اخرج الشيخان عن سعد بن ابی وقاص واحمد والبراز عن ابی سعید الخدری
 والطبرانی عن اسماء بنت عمیس وأم سلمة وحشبی بن جنادة وابن عمر
 وابن عباس وجابر بن سمرة وعلي والبراء بن عازب وزید بن رقیق
 رسول الله خلف علي بن ابي طالب في غزوة تبوك فقال يا رسول الله
 تخلفني في النساء والصبيان فقال امّا رضي ان تكون مني بمنزلة هرون
 من موسى غير انه لا نبي بعدي وهذا الحديث متواتر عند السيوطي
 رحمه الله وشاه ولي السعد والد مخاطب نیز احوال بتواتر این حدیث شریف وارد وكمال

تواتر حدیث منزلت از امامت متواتر
 علی بن فضال
 قطف الا زہار المتناثرہ فی الاحادیث المتواترہ
 فی قطف الا زہار المتناثرہ فی الاحادیث المتواترہ
 فی قطف الا زہار المتناثرہ فی الاحادیث المتواترہ

تواتر حدیث منزلت از امامت متواتر
 قطف الا زہار المتناثرہ فی الاحادیث المتواترہ
 فی قطف الا زہار المتناثرہ فی الاحادیث المتواترہ
 فی قطف الا زہار المتناثرہ فی الاحادیث المتواترہ

والشهمی انصاف قاصدین و منکرین صحت این حدیث شریف بنص اظهار می آرند چنانچه
در ازانة الخفا میفرماید فص المتواتر حدیث انت من منزلة هرون من موسى
روى ذلك عن سعد بن ابی قاص اسماء بنت عمیس و علی بن ابی طالب
وعبد الله بن عباس وغيرهم و در قرۃ العینین بعد ذکر حدیث منزلت از احمد
گفته و شواهد این حدیث بسیار اند و بدرجه تواتر رسیده اند کما لا یخفی علی متبعی الحدیث
و مولوی حسین در کتاب سلیة النجاة بعد ذکر فضائل جناب امیر المؤمنین علیه السلام
گفته و اکثر احادیث که درین باب مذکور شده از جمله متواتر است چنانچه حدیث
انت منی بمنزلة هرون من موسى و حدیث انا من علی و علی منی
والله و ال من و الة و عاد من عاداة و حدیث لا عظیمین الراية
رجلا یحب الله و رسوله و یحب الله و رسوله و غیرها و هر گاه
بالباطاف بانی و تأییدات صدقانی کمال صحت و ثبوت و شهرت و استفاضه بلکه
تواتر این حدیث در یافتی پس حالا جاسی کمال استغراب و نهایت استعجاب بلکه سبب
نهایت تحیر و اضطرابی باعث اقصای التیاع و التهاکب است که بعضی اند و مشایخ
و اساطین اینهار عصبیت چنان بخود و سر اسیمه ساخته که بجواب اهل حق پش
و حواس را باخته بی محابا در وادی پر خارا نکار شتافته ترانه رد صحت این حدیث
شریف برداشته اند نه می بینی که ابوالحسن آمدی سر آمد و مذاق متخلکین و عمدۀ
متحیرین مشهورین ایشانست بر سر قبح این حدیث شریف آمد از اخیر صحیح میگوید
و عجب تر آنست که احمد بن محمد الشهبه بن حجر المکی با وصف دعوی محدثیت بزرگ
قول شنیع آمدی بجواب این که در این باب از ابواب طعن و ملامت محققین اعلام

و تواتر علی بن ابی طالب از
مقصود دوم

نصیف شاه ولی اثر
چوب جبه

و در کتاب
عبد بن حبیبه

باب دوم از ابواب کتاب

ص ۶۶

تواتر حدیث منزلت از قاضی النجاة
مولوی حسین لکنوی

قدیم آمدی در حدیث منزه
زین العابدین علیه السلام

بر خود باز مینماید قال فی الصواعق فی جواب الحجة الثامنة عشرة وقد
سمّاها بالشبهة وهي متضمنة للاستدلال بهذا الحديث على خلاف
على عليه السلام وجوابها ان هذا الحديث ان كان غیج كما یقول
الامامی فظاهره ان من عبارات ظاهره است که آمدی میگوید که این حدیث شریف
غیر صحیح است فنعود بالله من هذا الکذب الصریح والبهت الفظیع ویهج
میدانی که آمدی در عرض این تعصب فاحش و امثال آن چه تشدید و بر سر او این مضمون
حقیقی چه رسید کابر اساطین ابلست هم عالیہ خود را بتضلیل و تفسیق او بر گما
و از دمشق او را بهجت خبث اعتقاد و خروج از طریق سداد و رشاد اخراج ساختند
علامه ابو عبد الله شمس الدین محمد بن احمد ذهبی که صاحب صواعق و خود شاه صفا
او را امام الهدایت میدانند و صلاح الدین محمد بن شاکر بن احمد الکلبی در وفات
الوفیات بوصف او گفته محمد بن احمد بن عثمان الشیخ الامام العلامة
شمس الممدین ابو عبد الله الذهبی حافظ لا یجاری ولا یفک لا یباری
اتقن الحدیث و رجاله و نظر علایه و احواله و عرف تراجم الناس
و ازال الالهام فی تواریخهم و الالنباس جمع الكثير و نفع الجمل الغفیر
در میزان الاعتدال فی نقد الرجال این حکایت جگر سوز و نکایت حیرت اندوز می
و نگار این عبارت سر اسر بلاغت می نگار و سیف الامدی المتکلم صاحب
التصانیف علی بن ابی علی و قد نفی من دمشق لسوء اعتقاده و صح
عنه انه کان یترک الصلوة نسأل الله العافیة و کان من الاذکیاء
صات سنة احدی و ثلثین و ستمائة و احمد بن علی المعروف بابن حجر اعتقدا

قدیم آمدی در حدیث منزه
زین العابدین علیه السلام

ص
حدیث السنین
قدیم آمدی در حدیث منزه
زین العابدین علیه السلام

ص
قدح آدمي وورديث نمرت
ابن جعفر ع

راسان الميزان كفتة السيف لادمي المتكبر على بن ابي علي صاحب
التصانيف وقد نفى من دمشق لسوء اعتقاده وصرح عنه انه كان
بترك الصلوة نسال الله العافية وكان من الاذكياء مات سنة
حدى وثلاثين وستمائة وكان مولد سيف الدين بامد
وقدم بغداد وقرأ القرات وتفقه لاحد بن احمد وسمع من ابي الفتح
بن شاتيل وحدث عنه بغريب الحديث لابي عبيد ثم تحول شافعي
وصحب ابا القاسم بن فضلان واشتغل عليه في الخلاف وحفظ
طريقه الشريف ونظر في طريقة اسعد الميمني وتفنى في علم النظر
ثم دخل مصر وتصدربها لاقراء العقليات واعاد بمدرسة
الشافعية ثم قاموا عليه ونسبوه للتعطيل وكتبوا عليه محضرا
فخرج منها واستوطن حماة وصنف التصانيف ثم تحول الى دمشق
ودرس بالعزيرية ثم عزل منها ومات في صفر سنة احدى
وثلاثين وستمائة وله ثمانون سنة وقال ابو المظفر الجوزي
لعمري في زمانه من يجاريه في الاصول وعلم الكلام وكان يظهر
منه رقة قلب وسرعة دمعة وكان اولاد العادل يكرهونه
لما اشتهر عنه من الاشتغال بالمنطق وعلم الاوائل وكان يدخل
على المعظم فما يترك له فقلت له مرة قرله عوضا عن فقال
ما يقبله قلبي ولما ولى الاشرف اخرجته من العزيرية ونادى
في المداين من ذكر غير التفسير والفقه او تعرض لكلام الفلاسفة

نفیته قرات بخط الذهبی فی تاریخ الاسلام قال کان شیخنا القاضی
تقی الدین سلیمان یحکی عن الشیخ شمس الدین بن ابی عمر قال کنانترد
الی السیف لآمدی فشکنا هل یصل فزکنا حتی نام وعلمنا
على رجاءه بالحرف بقیت العلامة فهو یومین مکانها ویقال انه
حفظ الوسیط والمستقص وحفظ قبل ذلك الهدایة لابن الخطّاب
اذ کان حنبلیا ویذکر عن ابن عبد السلام قال ما علمت قواعد ^{الشیخ}
الاسیاف وما سمعت احدا یلقی لدرس احسن منه وکان
اذا عتیل فظه من الوسیط کان اللفظ الذی یعتر به اقرب الی المعنی
قال ولو ورد على الاسلام من یُشکک فیهِ من المتزندق لتعین
لناظرته وقد بالغ التاج السبکی علی الذهبی فی ذکره السیف لآمدی
والفخر الرازی فی هذا الکتاب قال هذا مجرد تعصب قد عترف فی
الفخر بانه لا روایة له وهو احدا ئمة المسلمین فلا معنی لادخاله فی
الضعفاء وعدل عن تسميته الی لقبه فذکره فی حروف الفاء وهذا
قامل مفطر وهو یقول انه یری من الهوی فی هذا المیزان ثم اعتدله
عنه بانه یعتقد ان هذا من النصیحة لکونه عنده من المبتدعة
سبحان الله حضرات المسند چنین شخص را که تارک صلوٰة بود وابتداع و تعطیل
و سورا اعتقاد که بگفت آن اخراجش از دمشق واقع شد علاوه بر آن نام و مقتدا
خود می پندارند و بنقل قول سخیف چنین لی باک بمقابلہ الحق بزعم خویش گوئی
مسابقت در میدان مناظره میربایند و قدح حدیث منزلت از آمدی چندان

فرد آمدی عند الذی من التبعة

بیزین

عجب نیست که او امثال او را نکند و قوم خیال اطراف جوانب کمتر داشتند و طبع العذار
و گسته همار میرفتند لیکن متخیرم از این حجر که بعلم حدیث هم مناسبت دارد و چگونه
این قولی است ای مکه چقدر عفو و تقصیر دارد از آن توده توده سیار و دلالی خفا
و پوشیدنیست نه قابل ذکر و خردشیدن و اظهار و جوشیدن بمقابلہ الهی ذکر کرده
احتمال صحت آنرا تجویز کرده و گمان مبر که جرح و قدح حدیث منزلت که صحت آن
مجمع علیهاست از خصائص آمد صحت بلکه درین در طه مملکه دیگر اعلام کبار این خضرات
هم گرفتار آمده اند از آن جمله عضد الدین عبدالرحمن بن احمد الایچی صاحب انقاف
بسبب کمال وقوف و شعور و انعام در معاضدت باطل و زور قطع اصل انصاف
آغاز می نمود و عضد دین می شکند و تدبیر و تامل را ترک گفته درین جادوی پر خار
تیز روی میکند چنانچه در مواقع بجواب حدیث منزلت میگوید الجواب منع
صحة الحدیث الحمد و شمس الدین محمود بن عبدالرحمن اصفهانی هم با انهمه دانی
بسبب ابتلا بوساوس نفسانی و غایت عجز و پریشانی سالک همین مسلک مملک
گرویده دست بقدر این حدیث شریف زده چنانچه در شرح طوابع در مقام
جواب از احادیث داله بر امامت وصی بر حق می سر آید و الجواب عن الثاني
ان الله لا يصح الاستدلال به من جهة السند ولو سلم صحة سند
قطعا لكن لا نسلم ان قوله انت مني بمنزلة هارون من موسى ثم
كل منزلة كانت له من من موسى و نیز اصفهانی در شرح تجرید بجواب
حدیث منزلت گفته و عن الخاص ان الله لا يصح الاستدلال به من جهة
السند كما تقدم في الخبر المتقدم و لئن سلم صحة سند قطعا

قدح محمود اصفهانی در حدیث منزلت از
سید محمد طالع

قدح صفهانی در حدیث منزلت از
سید محمد طالع

لکن لا نسلم ان قوله انت متی بمنزلة هرون من موسى یعم کل منزلة
 كانت هرون من موسى الخ وسعد الدین مسعود بن عمر تفتازانی شارح مقاصد
 بقصد اطفاء انوار حق ادعا بودن این حدیث شریف خبر واحد میکند آنرا در
 مقابله اجماع حجّت ندانسته بنیان انصاف میکند حیث قال فی شرح المقاصد
 و الجواب منع التواتر بل هو خبر واحد فی مقابله الاجماع و منع
 عموم المنازل الخ و نیزه تفتازانی باقتضای هوا جس ظلمانی در تهذیب
 الکلام از تهذیب تنقیب بر اصل قاصیه خود را در ورثه افکنده حدیث غده
 و حدیث منزلت را لائق اعتبار نمیداند و بحجاب این هر دو حدیث می سراید
 و را د بانه لا تواتر و لا حصر فی علی و لا عبرة باخبار الاحاد فی
 مقابله الاجماع و علاء الدین علی بن محمد القوشجی هم از اشعار بعدم صحت
 این حدیث خود را معذور نمیدارد و لفظ علی تقدیر صحته و لو نقله عن غیره
 یوزن می آرد چنانچه در شرح تجرید میگوید و اجیب بانه علی تقدیر صحته
 لا یدل علی بقائه خلیفه بعد وفاته کالة قطیعة مع وقوع الاجماع
 علی خلافه و سید شریف علی بن محمد بحر جانی بعد انکه منع صحت این حدیث از آنکه
 نقل کرده و باز گفته که نزد محدثین اهل سنت این حدیث صحیح است کلام تواتر
 آن نمیکند بلکه با بطلان آن نمیدانند که صراحة نص بر بودن آن از قبیل احادیثی که
 چنانچه در شرح مواقف بعد قول ما تن الجواب منع صحة الحدیث می گوید
 كما منعه الامدی و عند المحدثین انه صحیح وان كان من قبیل الاحاد
 انقیاض نیست حال مثل سید شریف که از جمله منصفین و محققین ایشانست پس

بر حال متعصبین و متعسفین و متصلفین و اسلخی هر وی سبط سیر از محذور
شریفی بعد جزم باینکه این حدیث خبر واحد است در مقابله اجماع حاکم بعد علم اعتبار
آن مینماید و سلب اعتبار و اعتماد از خود میفرماید چنانچه در سهام ناقبه بجواب حد
منزلت گفته قلنا التواتر ممنوع و اغا هو خبر واحد فی مقابله اجماع
فلا یعتبر و حسام الذین که مقتدای مخاطب ریزین است که انتحال بعض خرافات
او بهم در جواب مطاعن غیر آن نموده نیز کمال حیا و دین را نصب العین ساخته
بمنح صحت این حدیث شریف پرداخته چنانچه در مرفوضه گفته و با قطع نظر
ازین خبر مذکور بمنوع الصححه است چنانچه آمدی بدان نصیح نمود و بر تقدیر نسیم
صحت چنانکه شمار دیگر محدثین است خبر واحد است نه متواتر پس شایان احتیاج
بر خلافت نبود پس برای خدا اندکی لمحابسه نفه مافی باید پرداخت و کفایت حال
مزید انصاف اینحضرات باید دید یافت که هرگاه اینحضرات را بمنابا له الحق از رد
پنین حدیث شریف که بالا اجماع صحیحست و در درجه اعلامی صحت و امر را که قاض
ثبوت حدیث غدیر پنداشته بودند نیز در ان متقی است که شیعین و اینت کرده اند
و با ساند صحیح معتبره از صحابه عظام مروی و علمای قوم بتواترش مصرح
و معترف باکی ندارند و محض غرض ابطال امامت جناب امیر المومنین علیه السلام
و رد استدلال الحق از جرح چنین حدیث صحیح حسابی بر نمیدارند حالما قاض
کی نبیقت ایشان بی مانگیر خواهد شد و متحیّم که هرگاه چنین حدیث شریف قبح
نموده و راه چنین مکابره خوبه پیچیده دهند باز ایشان در اثبات فضایل شیوخ
آلئمه و احزابهم و اترا بهم در اثبات دیگر اعناح عقاید خود بکدام دلیل و حجت

۱- و بعد از کتب نظام
الصدیقین و ابدا و الحفظ نه سبب
موطنا در مساک که آنرا موسوم
باجال الرضا گفته شخصی است
بر خاست و با آن محبت با ظاهر و
در چون خبر شریفی بانه
شیک کرده و حدیث ایراد و مدح
پان که خبر از مدینه بیزین آمد
فکلیه گفته حدیث صاحب
نیز که شکر از مصاحبت
پیدا... این المومنین علی
چون شایان در موضع جوف ملازمت
انحضرت زان در موضع جوف ملازمت
آنحضرت مستعد گشت در انباده التماس
معدود ضایع حضرت که انباده التماس
انحضرت در جواب فرمود اما این سخن بکون
بمنزله از حدیث و ان لا اله الا الله و لا اله الا الله
الاستثنا و بیکسان طایفه و سبب که جمیع
بازو غیر از نبوت در سطح حضرت نبوت و از حد
مربوب تحفه ابدان است و عجب استحقاق
و آید که از اکارا با است و عجب استحقاق
و آید که از اکارا با است و عجب استحقاق

طاعت او بعد از وفات
سبب از حدیث و ان لا اله الا الله
و آید که از اکارا با است و عجب استحقاق
و آید که از اکارا با است و عجب استحقاق

و کدام حدیث و روایت دست خواهند انداخت که بلا شبهه جمیع احادیث و آله فضائل
 ثلثه بطرق خود اهل سنت یا او بن ازین حدیث است و یا خاتمه الامر بعضی از آن مساوی آنست
 و نظر باتفاق اهل حق بر صحت و تواتر حدیث منزلت این احادیث کلیه اضعاف از آنست
 و هرگاه حال ابن اساطین اهل سنت اینست که در چنین حدیث شریف متفق علیه بین اهل حقین
 که باقصای مدارج صحت رسیده و بروایات ثقات روایت در کتب صحیح مروی گردیده
 و هرگز حلقی و قرح در آن یافت نشده و حضرات شیخین هم آن را روایت کرده اند بقایه
 اهل حق قبح کنند و حیا و آرم از خدا و رسول و خلق و علما و فضلا و بیگانه و بیگانه بقاء
 قصوی رسانند باز توقع انصاف مراعات حق از ایشان در ذکر مباحث چه توان
 داشت و ازینجا میتوان دریافت که لاف و گراف ایشان در تحقیق روایات و احادیث
 مرویه بطرق خود و سلوک سبیل تنقید در روایت مسکات اهل حق محض بی اصل و صریح اغراق
 و جزاف و بهرست و باید دانست که اکابر ائمه سنی صحیحین با باوج برین میرسانند و افاد
 شکر و تحقیقات خوانند الگین در مزید تعظیم و تحمیل آن در تصانیف خود می نگارند
 ابن حجر در شروع صواعق گفته الفصل الاول فی بیان کیفیتهای یافته خلافت
 ابی بکر و ابی العباس بنی امیه و ابی جعفر و ابی طالب و ابی طالب و ابی طالب و ابی طالب
 القرآن باجماع من یعتقد به ان عمر رضی الله عنه خطب الناس الخ ازین عبارت
 ظاهر است که صحیحین اصح الکتب بعد القرآن باجماع من یعتقد به هستند و دیگر اکابر ثقات
 و ائمه متبحرین ایشان هم اجماع بر صحت و قبول صحیحین ذکر کرده اند کافی شرح النور
 علی صحیح مسلم و شرح النخبة لابن حجر العسقلانی و قرأة العینین لولی الله
 و غیره و گاهی نقل نمایند که جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم آری کتاب خود و فرمود

فصل فی صواعق ابن حجر

فصل فی صواعق ابن حجر

و حکم بدرس آن داده کافی مقدمه فتح الباری و کتاب الاسانید کلابی مهمل
عبسی بلخری و گاهی از آنحضرت نقل نمایند که آنجناب تنبیه بر صحت جمیع احادیث
بخاری نموده و اجازت روایت آن داده و صحیح مسلم با هم باین فضیلت جمیل متنا
ساخته کافی الدر الثمین فی مبشرات النبّی اکامین لولی الله وغیره و گاهی
ارشاد نمایند که جمیع آنچه در صحیحین است از متصل مرفوع باتفاق محدثین صحیحست بالقطع
و همون امر آنها بتدع و متبع غیر سبیل مومنین است و احادیث آنخبار السنه محدثین
قبل تدوین و بعد تدوین دار بوده و ائمه حدیث احادیث آنرا بطرق متنوعه و اسانید
متعدده روایت کرده و در مسانید و مجامیع خود وارد کرده و نقاد حدیث قبل شیخین
و بعد شیخین موافقت شان کرده اند در حکم صحت احادیث صحیحین شان و راسی ایشان
در باره آن پسندیده و طریقه مدح و شناسایی این بهر دو کتاب برگزیده و ائمه فقه همیشه
استنباط از آن نموده اند و اعتماد بر آن نموده و اعتبار بآن کرده و عامه هم اعتقاد
آن را دارند و تعظیم بینمایند و ادنای مراتب آن نیست که احادیث آن صحیحست بالقطع
کما یظهر من الحجّة البالغة و از رساله اصول حدیث خود شاه صاحب خلاصت
که حساب فاده و الدماجدش اهل حدیث طبقه بعد طبقه صحیحین مشغول شده اند
بطریق روایت و ضبط مشکل و تخریج احادیث آن تا که هیچ چیز از آن خیر بین نمانده
و نقاد حدیث آنرا اثبات کرده اند و بران اعتراض نکرده و حکم صنفین آنرا در بیان
حال احادیث آن تصویب و تقریر نموده اند و فقها با احادیث آن تمسک نموده اند
فی اختلاف و بی انکار و از همه بالاتر آنست که مناقب علیه جناب وصی خیر البریه
که در روایات فریقین ثابت شده بحکم مخالفش با احادیث صحیحین و باطل

نمایند و گویند که چون اجماع بر صحت صحیحین واقع است لهذا مخالفان با قطع معلوم
البطلان است کافی قوه العینین و این هم غریب تر نیست که بحجت عدم اعتماد
الهی بر صحیحین بلکه دیگر صحاح هم طعن و تشنیع بر ایشان نمایند و چشمک زنند و این
معنی را از بسفوات ایشان شمارند کافی النواقض و باین همه قبح حدیث منزلت
غرابی که دارد محتاج بیان نیست و برای عاقل منصف بر مزید انصاف و حق گوئی
علمای قوم و ممارست شان بطریقه علم و فضل و دیانت و عدم ابتلا بخر و زبونی
برابر هزار دلیل و برهانست و اما کلام این حضرات در تواتر این حدیث و زعم کونه
الاحادیث پس آنهم دلیل قاطع بر طول باع ورفن حدیث است و تحقیقات و افادات
علمای محققین سنیصال آن می نماید چه انفاذ نیستی که این حدیث را بسیاری از
صحابه کرام روایت نموده اند و این حجر در صواعق بزعم روایت هشت کس از
صحابه حدیث امامت ائمه بکر را در صلوة اثبات تواتر آن نموده دل خوش کرده
پس این حدیث با ولویتی که بر ائمه زائد از انست متواتر خواهد بود و مع هذا
نصوص علمای حذاق و مقدرین احادیث بر تواتر این حدیث شریف تنفیذ
و سیکه ادبی مناسبت بعلم حدیث دارد و بر طرق این حدیث و شیوع و کثرت نقل
آن در کتب حدیث و سیر واقف میشود یقین و اثنی بر تواتر آن بهم میرساند که محمد
و جبه موهومی سینه هم که آنرا نافی تواتر حدیث غدیر میگردد این حدیث در حدیث منتفی
و قطع نظر از نیمه بنرض باطل اگر این حدیث شریف متواتر نیست باز هم استدلال
بآن جائز است بوجه عدیده اول آنکه این حدیث متاید است بتواترات دیگر مثل
حدیث غدیر و غیر آن پس استدلال بآن جائز خواهد بود و دوم آنکه این حدیث نزد

بوجه عدیده جوانان احتجاج است
نزد اکثر متواتر نباشد

المتفق بلا شبهة متواترست ونقل اعلام واساطین مخالفین دانستم بکثرت مفید ثبوت و یقین
وما هذا شأنه لا عاقبة فی التمسك به سوم آنکه نزد حضرات المسند استدلال
باخبار احواد جائزست و باجبا باهتمام مبلغ آنرا ذکر می کنند و بر مخالفین آن در صحت می نمایند
و طعن و تشنیع عظیم بر زبان می آرند عجب که چگونه این افادات را انسیا منسیا ساخته
بر خلاف آن بزرگوار عجز و ناچاری قدح استدلال المتفق بقبح تواتر حدیث منزلت
پیش میکنند پس بالفرض اگر حدیث منزلت نزد سنی متواتر نباشد الزاما احتجاج بان جائز
خواهد بود و ملک العلماء شهاب الدین بدولت ابادی در هایت السعداء گفته فی المضمهرات
فی کتاب الشهادات ومن انكر الخبر الواحد والقياس قال انه ليس بشجة
فانه يصير كافرا ولو قال هذا الخبر غير صحيح وهذا القياس غير ثابت لا يصير
كافرا ولكن يصير فاسقا چهارم آنکه منشا خلافت بکریه و اصل دلیل قیام این بیتی
که خطیبه کبری و طائمه عظمی است نزد حضرات المسند خبر واحد است اعنی الاثمة
من قریش که خود خلیفه اول آنرا روایت کردند و متفرد بان شدند حسب تصریحات
اثمة سنی پس نهایت عجب است که چنان بجواب المتفق حرف بودند حدیث منزلت
و غیر آن خبر واحد بر زبان آورده اساس خلافت بکریه بمعاول قدح و جرح میکنند
و مساعی جمیله اسلاف صدور را نامقبول و نامشکوری گردانند فخر رانسی در
نهایت العقول گفته قوله الا نصار طلبوا الامامة مع علمهم بقوله
عليه السلام الاثمة من قریش قلنا هذا الحديث من باب الاحاد
ثوائه ضعيف الدلالة على منع غير القرشي من الامامة لانه وجه
التعلق به اثم من حيث ان تعليق الحكم بالاسم يقتضيه عن غيره

ص ۱۹۲
۳۹۸
الحلوة الرابعة من
المدایة السابقة

ان انكار الخبر الواحد والقياس
وقال انه ليس بشجة يصير كافرا
حكاية في هایت السعداء عن
المضمهرات

ص
المسئلة الثامنة من الاصل

الاثمة من قریش من باب الاحاد
ولا يدل على نفی الامامة من غیر
قریش ذكره الرازي في نهاية
العقول

او کانی الالف واللام يقتضيان الاستغراق والاقل باطل والثالثة
 مختلف فيه فكيف يساوى ذلك ما يدعى منه من النص المتواتر الى
 لا يحقل التاويل وايضا فلان الحديث مع ضعفه في الاصل والتمسكه
 لما احتجوا به على الانصار تركوا طلب الامامة فكيف يعتقد بهم عدم
 قبول النص الجلي المتواتر من عبارات صاف ظاهر است که حدیث الائمه من
 قریب از باب آحاد است بلکه حدیث ضعیف است هم در اصل و هم در دلالت پس
 هرگاه ابی بکر را احتجاج و استدلال بر وایتی که خود بان متفرد بوده و از قبیل حادث است
 بلکه از اخبار ضعیفه و روایات سخیفه است و دلالتش هم ضعیف و مطعون است دلالت
 بان یکیک موهون جائز شد و صرف خلافت از ان بسوی خود فرموده اهل حق یا
 استدلال بحديث منزلت بالاولی جائز خواهد شد که حدیث منزلت بفض آنکه
 نزد سنیّه متواتر نباشد باز هم اقوی است ازین حدیث بدراج کثیره و اگر اندک است
 بکار بری این قول رازی برابر هزار دلیل بطلان خلافت خلفا پنج ایست
 چه هرگاه حسب افاده رازی دلیل ابی بکر که برای صرف خلافت از انصار
 آورده ضعیف الاصل و الدلالة است پس قطعاً استدلال بان جائز نخواهد شد
 چه استدلال باخبار ضعیف الدلالة گو قوی الاصل باشد سمیت جواز ندارد چه
 که اصل آن هم ضعیف باشد و حسام الدین در مفاضل المرافض بعد ذکر نصوص
 خلافت جناب امیر المومنین علیه السلام مثل انت اخي و وصيی و خلیفتی و
 غیر آن گفته و برو الاخر دان دقیقه بین و انصاف پیشکان نکته گرین پوشیده نیست
 که اگر در حق خلافت که امری عظیم الشان و جلیل القدر است و صلاح کار خلافت

ضعف حدیث الاله
 من تیش و اصل
 در دلالت از باب آحاد
 رازی

و نظام امور انام و حفظ حوزه اسلام و اجرای احکام شریعت محمدی علیه السلام
 بدان منوط و مربوط است مثل آن نصوص میبودند هر آینه بسبب کثرت دعا
 میان اصحاب و تابعین رضی الله عنهم شهرت میداشتند و صحابه کبار که در احاطه
 جناب نبوت و امتثال فرموده آنحضرت علیه الصلوة و التحیة بجان میگوشتند
 و مراتب متابعت و فرمانبرداری را با قضا غایت میرسانیدند هرگز از محصل
 بقضای آن اخبار تخلف نمیفرمودند و برخلاف فرموده آنجناب اتفاق نمیدادند
 چون در سقیفه بنی ساعده برای تعیین و تشخیص خلیفه جمع شدند اختلاف در تعیین
 آن نمیکردند و انصار نمیکفتند منّا امیر و منکم امیر و طائفة مخالفت ابی بکر جمعی
 با ماست علی و گروهی بر ریاست عباس و چندی با ماست سعد بن عباد و رضی
 و راغب و مائل نمیشدند و در دفع خلافت انصار و رفع ریاست فدویان سیدالابرار
 صلوات الله علیه و علی آله الاطهار استدلال بان نصوص متواتره که هر یک از ان فائده
 قطع و یقین میداد و بر انصار مجال گفتگو تنگ میکرد ترک نمیدادند و تشک و تخبر
 و احد الائمة من قریش با آنکه مفید الظن است و مجال گفتگو در ان تنگ نمیکفتند انتهی
 این عبارت ظاهر است که اصحاب بحديث الائمة من قریش که خبر واحد است
 و افاده قطع و یقین نمیکند و مجال گفتگو در ان تنگ نیست تشک کردند و خبری مفید
 یقین و ضیق مجال مخالفین نیافتند و بهر گاه غایت جمعی در اثبات خلافت بکر تشک
 باشد بخیر واحد که از افاده قطع و یقین بر اهل دورست و مجال قیل و قال در ان فیج
 و رد آن غیر محظور پس تشک ابلیح بحديث منزلت که در صورت عدم تواتر هم بسبب
 استفاضه و شهرت و قراین عیدیه و شواهد سدیدیه و اتفاق طرفین موجب قطع یقین

بقتضای جمعی با ماست علی و در سقیفه
 بنی ساعده از مراضی

صاحب مراضی نقل می کرده باشد
 خبر الائمة من قریش خبر واحد است
 و یقین ظن و مجال گفتگو در ان
 تنگ نیست

بالاولی جائز خواهد بود و میرزا محمد و مشرفی هم اعتراف کرده بآنکه حدیث الاثمة من
 قوش خبر واحد است و سکوت انصار و بیعت ابی بکر بسبب آن بوده و عجب عجب آنکه
 از نسبت این حدیث بابی بکراستجیا نموده و آنرا بر جل منکر نسبت داده و در نواقض گفته
 الدلیل العاشر علم ان ارباب السیر و اصحاب الحدیث نقلوا ان یوم
 السقیفة لما اختلفوا اولاً فی امر الخلافه و كانت الانصار یقولون
 لا رضی خلافة المهاجرین علینا بل منا امیر و منکم امیر فقام رجل
 و قال سمعت رسول الله صلی الله علیه و سلم یقول الاثمة من
 قوش فسکت الانصار و بايعوا ابابکر لغایة اتباعهم قال النبی
 صلی الله علیه و سلم و کمال تقولهم و مع ان خلافة المهاجرین
 علیهم كانت عندهم مکروهة غایة الکراهة رضوا بمخصر خبر واحد
 و ان کان لهم مجال بحث فیه و از طرف مقام نخست که اینهم باعتراف همین
 حضرات ثابت است که دلیل خلافت بکر یہ مخصر در همین حدیث اعنی الاثمة
 من قوش بوده و صحابه عمل نکردند و صرف خلافت از انصار بسوی ابی بکر همین
 حدیث نه دلیل دیگر بود و سی عبد العلّی در شرح مسلم در مسئله تبعه بخبر واحد
 گفته ولنا ثانیاً اجماع الصحابة علی وجوب العمل بخبر العدل و لیس فیہ
 استدلال بعمل البعض حتی یردائه لیس حجّة ما لم یکن اجماعاً و فہم
 امیر المؤمنین علی و فی افرادہ کرم الله وجہہ قلع ما سؤلت به
 انفس الروافض خذلهم الله تعالی بدلیل ما تواتر عنہم و فیه
 تنبیہ لدفع ان الاجماع احادیثی فاثبات المطول بہ دور من

صح صاحب النواقض بکون الاثمة من
 قوش خبر واحد و بیعت ابی بکر
 منک و عدم نسبت ابی بکر
 له یوحس بن معین الدین
 ابو جانی الشیرازی
 فی فصل
 اثالث فی فصول الکتاب

اختصار دلیل خلافت ابی بکر علی
 الاثمة من قوش از شرح مسلم

الاحتمال والعمل به ای بخبر الواحد لا انه اتفق فتوهم بمضمون الخبر
 وعلى هذا لا يراد ان العمل بدلیل اخر غاية ما في الباب انه وافق
 مضمون الخبر في الوقائع التي لا تختص وهذا يفيد العلم بان عملهم
 لكونه خبر عدل في عمل وبه اندفع انه يجوز ان يكون العمل ببعض
 الاخبار للاختلاف بالقرائن ولا يثبت الكلیة من غیر تنکیر
 من احد وذلك يوجب العلم عادة باتفاقهم كالقول الصريح
 الموجب للعلم به كما في التجربیات وبه اندفع ان الاجماع سكوتی
 وهو لا يفيد العلم ثم فصل بعض الوقائع فقال فمن ذلك انه عمل
 الكل من الصحابة رضوان الله تعالى عليهم بخبر خليفة رسول الله
 صلى الله عليه وسلم ابن بکر الصديق الا كبر رضى الله تعالى عنه
 الائمة من قریش وحن معاشرا لا نبیاء لا نورت قد تقدم شرحها
 والا نبیاء يدفنون حيث يموتون حين اختلفوا في دفن رسول الله
 صلى الله عليه وآله واصحابه وسلم رواه ابن الجوزی کذا نقل
 عن المحققين ازين عبارات ظاهرة است که حدیث الائمة من قریش از جملة اخبار احاد
 که صحابه بان عمل کردند و احتیاج بان نمودند نه آنکه عمل ایشان درین باب بدلیل
 دیگر بود و این عمل شان اتفاقا موافق مضمون این خبر گردید پس قطعاً ثابت شد
 که دلیل ایشان در صرف خلافت از انصار بابی بکر منحصر در حدیث بود و دلیل
 دیگر در دست نداشتند که عمل بان بیاسختند و قول صاحب نواقض رضوا
 بمحض خبر واحد نیز نص است درینکه رضای انصار بخلافت ابی بکر

کون خبر الائمة من قریش خبر واحد
 من المسلم وشره لعبد العبد

بسبب محض این خبر واحد بوده نام آخر و هرگاه بنص رازی ضعف اصل و ضعف
دلائل این حدیث ثابت شود از قول صاحب نواقض که برای انصار مجاز بحث
در آن ثابت کرده نیز ضعف آن واضح خلافت بکریه هبام بنشاکر دیده و مسدود
علی ذلک حمدا جز بلا و غالباً منشأ استیحای صاحب نواقض از نسبت حدیث
الائمة من قریش بابی بکر و ایراد لفظ ر جل بجای نام مبارک خالفه اول لفظ
اوست بلزوم مزید و هن خلافت بکریه چه هرگاه سبب منشأ آن چنین خبر واحد
باشد و آن خبر هم منحصر در ذات ابی بکر بوده اخذ خلافت بوسیله این بغایت
عجیب ینماید و از اینجاست که ابن روزبهان بصراحت گفته که ابو بکر حدیث
مذکور روایت ننموده چنانچه در جواب نهج الحق گفته فاما حدیث الائمة
من قریش فلم یروها ابو بکر بل رواه غیره من الصحابة و هو کان
لا یعتقد علی خبر الواحد لانه و هر چند مزید غایت انکار روایت ابی بکر
خبر مذکور را بلاحظه افادات و تصریحات ائمه سنیه ظاهرست که جای این خبر
حتماً و جزاً بابی بکر نسبت ینمایند و احتیاج بان ثابت میسازند چنانچه از مطالع
شرح مختصر الاصول^{۵۱} عضدی شرح مسلم^{۵۲} عبد العله و از ائمه انخفا شاه ولی الله و غیر
ظاهرست لیکن ازین کلام ابن روزبهان هم واضح میگردد که دلیل خلافت ماب
که سبب آن صرف خلافت از انصار بسوی آن عالی تبار حسب افادات علما
احبار واقع شد بمثابة سست و بی اعتبارست که چنین علامه جلیل الشان
سنیه از نسبت آن بابی بکر انکار دارد و غیر معتقد بودن آن نزد ابی بکر ثابت
میسازد و یحسبون یقیناً پیدا یحتمل آنکه حدیث منزلت چون در صحیحین مذکورست

الحکام ابن وزیران دولت کردن
نسبت آن بغیر از بعضی در وضع
بماند ابو یک اعتماد بر خبر واحدی بود

۱۰
در شرح مختصر الاصول
و بیست و پنج باب
و عمل الصالحات
من قریش
و ولی الله در اوله
اما آنکه قریش
افضای به است
و علی السلام
الخلافة الضرورية
بجایزات از خلافة
صدیق

[illegible]

مفید قطع خواهد شد گوئیم آن بفرض غیر واقع ثابت نباشد زیرا که صحت احادیث صحیحین قطعیست نزد این صلاح و ابو اسحق و ابو حامد اسفرائین و قاضی ابو الطیب و شیخ ابو اسحاق شیرازی و ابو عبد الله حمیدی و ابو نصر عبد الرحیم بن عبد الخالق و سرخسی حنفی و قاضی عبد الوهاب مالکی و ابو یعلی و ابن الرزاخی و حنبلیین و ابن فورک و اکثر اهل کلام شعریه و اهل حدیث قاطبه و همین است مذهب سلف سنیّه عامّه و نزد محمد بن طاهر مقدسی هم احادیث صحیحین قطعی الصحّه است بلکه آنچه بر شرط شیخین باشد نیز بالقطع صحیحست چه جا خود احادیث شیخین و بقیة استاد عسقلانی و ابن تیمیه و ابن کثیر شامی و ابن حجر عسقلانی و علامه سیوطی و ابراهیم بن حسن الکردی الکوثرانی و شیخ احمد بن محمد بن احمد نخعی و شیخ عبد الحق دهبی و شاه ولی الله دهلوی و غیره قائل بقطعیست صحت احادیث صحیحین اند علامه سیوطی در تدریب الراوی شرح تقریب النوایمی گفته و اذا قالوا صحیح متفق علیه او علی صحته فوادهم اتفاق الشیخین لا اتفاق الامّة قال ابن الصلاح لکن یلزم من اتفاقهما اتفاق الامّة علیه لتلقیهم له بالقبول و ذکر الشیخ یعنی ابن الصلاح ان ما رویاه او احدهما فهو مقطوع بصحته و العلم القطع حاصل فيه قال خلافا لمن نفی ذلك محتجاً بانه لا یفید الا الظن و اما تلقیة الامّة بالقبول لانه یجب علیهم العمل بالظن و الظن قد یخطئ قال و کنت امیل الی هذا و احسبه قویاً ثربان لی انّ الذی اخترناه او لا هو الصحیح

لان ظن من هو معصوم عن الخطاء لا يخطى والامة في اجمالها
معصومة من الخطاء ولهذا كان الاجماع المبنى على الاجتهاد
حجة مقطوعة ايها وقد قال امام الحرمين لو حلف انسان بطلا
لم رآته ان ما في الصحيحين مما حكما بصحته من قول النبي صلى الله
عليه وسلم الزمته الطلاق لاجماع علماء المسلمين على صحته
قال وان قال قائل انه لا يثبت ولو لم يجمع المسلمون على صحته ما
للشك في الحث فانه لو حلف بذلك في حديث ليس هذه
صفته لم يثبت وان كان رواه فساقا فاجواب ان المضاف
الى الاجماع هو القطع بعدم الحث ظاهرا وباطنا واما عند الشك
فعدم الحث محكوم ظاهرا مع احتمال وجوده باطنية يستحب
الرجعة قال المصنف وخالفه المحققون والاكثرون فقالوا
يفيد الظن ما لم يتواتر قال في شرح مسلم لان ذلك شان الاحكام
ولا فرق في ذلك بين الشيخين وغيرها وتلقى الامة بالقبول كما
افاد وجوب العمل بما فيهما من غير توقف على نظريه بخلاف
غيرهما فلا يعمل به حتى ينظريه ويوجد فيه شروط الصحيح ولا يلزم
من اجماع الامة على العمل بما فيهما اجماعهم على القطع بانه كلام
النبي صلى الله عليه وسلم قال وقد اشد انكار ابن يرها على
من قال بما قاله الشيخ وبالغ في تغليظه انتهى وكذا عاب ابن عبد
السلام على ابن الصلاح هذا القول وقال ان بعض المعتزلة يرون

ان الكرامة اذا علمت حديث اقضى ذلك القطع بصحته قال وهو مدح
 ردی قال البلقيني ما قاله النووي وابن عبد السلام ومن تبعهما
 ممنوع فقد نقل بعض الحفاظ المتأخرين مثل قول ابن الصلاح عن جماعة
 من الشافعية كابن اسحق وابن حامد الاسفراييني والقاضي ابي الطيب
 والشيخ ابن اسحق الشيرازي وعن السرخسي من الحنفية والقاضي
 عبد الوهاب من المالكية وابي يعلى وابن الزاغوني من الحنابلة وابن
 فورك واكثر اهل الكلام من الاشعرية واهل الحديث قاطبة ومذهب
 السلف عامة بل بالغ ابن طاهر المقدسي في صحة التصرف فالحق
 به ما كان على شرطهما وان لم يخرجاه وقال شيخ الاسلام ما ذكره
 النووي مسلم من جهة الاكثرين اما المحققون فلا وقد وافق
 ابن الصلاح ايضا محققون اخرون في دوران بفاصله يسير مذکور است قال
 ابن كثير وانا مع ابن الصلاح فيما عول عليه وارشاد اليه قلت
 وهو الذي اختاره ولا اعتقد سواه الخ ومحمد اكرم بن عبد الرحمن
 ورامعان النظر في توضيح نخبة الفكر وذكر نهيلين صلاح كه قابل بقطعت
 صحت احاديث صحيحين ست گفته وانتحر لابن الصلاح المصنف ومن
 قبله شيخه البلقيني تبعا لابن تيمية ازين عبارت وضحت كه ابن
 تيمية وبلقيني شيخ عسقلاني انتصار ابن صلاح در اثبات قطعت صحت
 احاديث صحيحين نووده اند و عبد الرحيم عراقى ورفيع المنيت شرح الفيتة
 ميرزايد حكما صحيحين والتعلق ص واقطع بصحة لما قلنا سند

قطعت صحت احاديث صحيحين فذهب
 ابن شافيه وحنابلة و مالكية واكثر اهل الكلام
 وجميع اهل حديث ست ذكره اسبق
 من التدريب

ون قطعت صحت احاديث صحيحين
 السلف عامة ذكر السلف في التدريب
 نقلا عن البلقيني

قطعت صحت احاديث صحيحين فذهب
 ابن كثير والسيوطي صحيحين فذهب

قطعت احاديث صحيحين اذ اسعان
 النظر فذكرهم

كذاله وقيل ظنا ولدني محققهم قد عراه النووي وفي الصحيح بعض
 شيء قد وثق مضعفا لها بالاسند اشياء فان تجزئ فصح او ووجه ضا
 فلا ولكن بشعر بصرية الاصل له كين كونه ساي ما اسند البخاري ومسلم
 يريد ما روياه باسنادهما المتصل فهو مقطوع بصحته كذا قال ابن
 الصلاح قال العلم اليقيني النظري واقع به خلافا القول من نفه
 محتجابه انه لا يفيد في صله الا الظن وانما تلقته الامة بالقبول
 لانه يجب عليهم العمل بالظن والظن قد يخطئ قال قد كنت اميل الى
 هذا واحسبه قويا ثري بان ان المذهب الذي خزنناه اولا هو
 الصحيح لان ظن من هو معصوم من الخطاء لا يخطئ الى آخر كلامه
 وقد سبقه الى اخذ ذلك محمد بن طاهر المقدسي وابونصر عبد الرحمن
 بن عبد الخالق بن يوسف قال النووي وخالف ابن الصلاح المحققون
 والاكثرون فقالوا يفيد الظن ما لم يتواتر في عبارات ظاهرة است
 بقطيعت صحت احاديث صحيحين محمد بن طاهر مقدسي وابونصر عبد الرحيم بن
 عبد الخالق قال اندو بر ابن صلاح درين باب سابق وشيخ عبد الحق بن
 سيف الدين الدهلوي در تحقيق البشارة الى تميم البشارة گفته ثمر المتواتر
 يفيد العلم اليقيني ضروريا وقد يفيد خبرا واحدا ايضا العلم اليقيني
 لكن نظريا بالقرائن على ما هو المختار قال الشيخ الامام الحافظ
 شهاب الدين احمد بن حجر العسقلاني في شرح نخبه الفکر والخبر
 المختلف باقتران انواع منها المشهور اذا كانت له طرق متباعدة

قول ابن طاهر مقدسي رحمه الله
 بن عبد الخالق بقطيعت صحت
 احاديث صحيحين

ص ٣٣

سالمه من ضعف الرواة والعلل ومنها ما أخرجه الشيخان في صحيحهما
 ما لم يبلغ حد التواتر فإنه احتف به فرائن منها جلالتها في هذا
 الشأن وتقدمها في تمييز الصحيح على غيرها وتلقى العلماء لكتايبهما
 بالقبول وهذا التلقه وحده اقوى في افادة العلم من مجرد كثرة
 الطرق القاصرة عن التواتر قال ليس الاتفاق على وجوب العمل فقط
 فان الاتفاق حاصل على وجوب العمل بكل ما صح ولو لم يخرج الشيخان
 فلم يبق للصحيحين في هذه الزمة والاجماع حاصل على ان لها زمة فيها
 يرجع الى نفس الصحة ومن صرح من ائمة الاصول بافاده ما خرج
 الشيخان العلم اليقيني النظري لاستاذ ابواسحق الاسفرائني ومن
 ائمة الحديث ابو عبد الله الحميدي وابو الفضل بن الطاهر انتهى كلامه
 مع اختصار في بعض الفاظه ايزن عبارات ظاهرت كنه تصريح شيخ ابن حجر
 عسقلاني روايت شيخين مفيد علم يقيني محي باشد واز جمله قرائن مفيد علم
 خبرشان جلالت شان درين شان وتقدم شان غير خود و تبيين صحيح وتلقى
 علماء برای هر دو كتاب شان بقبول است و اين تلقى تنها اقوى است در افاده علم
 از مجرد كثرة طرق قاصره از تواتر و از مصرعين بافاده محرمات شيخين علم
 ابواسحق اسفرائني از ائمة اصول و از ائمة حديث ابو عبد الله حميد و ابو الفضل
 بن الطاهر محي باشند و ملا محمد معين بن محمد امين در اثبات قطيعت صحيت احاديث
 صحيحين بالغه و اهتمام تام نموده و در تاييد و حمايت ابن صلاح رساله مستقلة
 نوشته و آنرا در كتاب دراسات اللبيب في الاسوة الحسنة الحميد و ذكر کرده باختصار

روايت صحيحين مفيد علم يقيني است
 نقله الشيخ عبد الحق في تحقيق
 البشارة عن ابن حجر العسقلاني

ازاد بن جاذرمي نيازمي قال في الاستدلال بدراسة العاشرة بيان ان المتفق عليه
من الاحاديث هل يفيد الظن او القطع اعلم حد الله عين بالك
وارا قد راس مال ان احاديث الجامع الصحيح للامام ابن عبد الله
محمد بن اسمعيل البخاري وكتاب الصحيح للامام ابن الحسين مسلم بن حجاج
القشيري رحمهما الله تعالى ونفعنا بذكرهما هي راس مال من سلك
الطريق الى الله تعالى بالاسوة الحسنة بخير الخلق فاطمة وقريرة عين
العامل بالحديث والتمسك الاعظم له فيما بينه وبين ربه والنعمة
الكبرى عليه من آلاء الله سبحانه والمعجزة الباقية من رسول الله
صل الله تعالى عليه وسلم من حيث حفاظ اسانيد هاهنا على مزال الدهور الى
زماننا هذا في تلو القرآن في اعجازة الباقي الى انقراض الدنيا وليس
لعامل الحديث شان مهم من الدوران حولها في كل ما يقع له من مؤ
الدنيا والاخرة فكان من الواجب في هذا الكتاب الكلام الوافي على كيفية
افادتها العلم ولقد سبقنا من ايفتح الله سبحانه رسالة في تحقيق
ذلك سمياها بغاية الايضاح في الحاكمة بين التووي وابن الصلاح
فاضنها في كتابي هذا لكونها كفاية في بابها ان شاء الله تعالى ان قال
بعد ذكر عبارة التدريب للسيوطي اسلفنا بعضها وهذا الفقير
مع فقد لياقته عن القيام في مثل هذا المقام لمخصوص بالكلام
من اعلام اولي الاحلام الكرام يقول قد فصل وبين امام وقته
الحافظ جلال الدين السيوطي في هذا الكلام من دلائل الطرفين

عبارة دلائل السبب في
قطعت احاديث صحيحين
له
مولوي صديق حسن خان في التنبه
دراسة السبب في الاستدلال
الشيخ الفاضل الشيخ محمد بن
ما يوجب الاستدلال في سبب
بن محمد بن احمد بن محمد بن
دريده لا بد من بيان سبب
احمد الكرمي ان سبب التنبه
بالمالك بن قاضي قاض
فصل في باب الفقه في
او دوازة است واما في
عن صديق حسن خان في
خاف ان توه است واما في
عبارة دلائل السبب في
مطالب عليه سواد في
يخبره واقع في
دروى نيازه اراحت في
ومع ذلك اولى في
كان في وقت في
در وصف كتاب في
قصيدة غرست في

مُغْنِي

والتأييد بأقوال المحققين لابن الصلاح ما فيه مغنى للعاقل فقد
تبين أنه وافقه اجماع المحدثين بعد الموافقة مع علماء المذاهب
الأربعة جميعاً ووافقه المتكلمون من الأئمة ووافقه أهلنا
نظر من حيث الدليل العقل كما أن المحدثين هم القدوة من حيث
فنون الصنعة والدليل النقل ووافقه المتأخرون وهم النقاد
المعنون النظر في دليل السابقين المعتمدون فيما يختارونه بعد
الاطلاع بعدم موافقة عامة السلف لهم في ذلك وهو المختار
عند الإمام الحافظ السيوطي وهو مجدد وقته حتى قال لا اعتقد سواه
فكثرة القائلين إن ثبتت في جانب النووي لا تقابل هذه الكثرة
مع جلالة هؤلاء وتحقيقهم وهذا الفقير العمدة عنده في كل ما
اختلف الترجيح بالدليل دون نقل المعضدات من الأقاويل إلا
إذا خفى الدليل وقد ذكر الدليلان في الكلام السابق ولكن لم يحرر
ولم يفصل بحيث تقع الموازنة في مقدمات أحدهما بالآخر
ويتضح باعتبارها قول تمسك ابن الصلاح بما صورة شكله ما
في الصحيحين مقطوع الصدور عن النبي صلى الله تعالى عليه وسلم
لأن الأمة اجتمعت على قبوله وكلما اجتمعت الأمة على قبوله
مقطوع فما في الصحيحين مقطوع أمّا ثبوت الضعيف بالتواتر عن
الأسلاف إلى الأخلاف وأما الكبرى فبما ثبت قطعية اجماع
أولئك الظن كما إذا حصل اجماع في مسألة قياسية فإن اجماع

المعاضد

هناك اظنون مجتمعة اورثت القطع بالمظنون لعصمة الامة فكل هذا
 اخبار الاحاد مظنونة في نفسها فاذا حصل الاجماع عليها اورثت
 القطع وتمسك النووي بما صورة شكله ما في الصحيحين مظنون
 الصدوق عن النبي صلى الله تعالى عليه وسلم لانه من احاديث
 الاحاد وكما هو من احاديث الاحاد مظنون اما ثبوت الصغرى
 فظاهر لندة التواتر جدا واما ثبوت الكبرى فمفروغ عنه في الحق
 فهذه صورة المعارضة بين التمسكين وهي ظاهر في الكتاب
 ولنبين الموازنة والمواجهة بينهما بان نأخذ دليل النووي
 في صورة المنع على دليل ابن الصلاح ثم نذكر مقدمة دليله
 الممنوعة فان مختص بالحق يرعن منعه فالحق معه والا فهو في
 ذمة المطالبة وانت تعرف ان المانع اجل الخصمين واسعهما
 مجالا فلنقطع هذا المنصب لمن يخالف ما نعتقد من مذهب ابن
 الصلاح ومن معه حتى يظهر الحق ان ظهر في غاية سطوع فتقول
 من قبل النووي في صغرى دليله انه ان اراد بقوله ان الامة
 اجتمعت على قبوله بمعنى قبول مقطوعة ثبوتة وصدور
 عن النبي صلى الله تعالى عليه وسلم فممنوع منعاً ظاهراً فان
 الامة اجمعت على ان ما في الصحيحين صحيح بالاصطلاح الذي
 عند المحدثين في معناه وكل ما هو كذلك يجب العمل به فتلقى
 الامة بالقبول يغيد وجوب العمل بما فيهما من غير وقفة وكما

الى هذا التصريح من الشارح بقوله نعم يبقى الكلام الى آخره لصراحته بان
ابن الصلاح مقر بان المراد من قبول الامّة ان احاديث الشيخين
صحيحة مثلاً انها وجدت فيها شروط الصحة لا انها مقطوعة في
نفس الامر وقد تعجب جليل النظر من الشارح بهذا القول مع نصرته
لابن الصلاح وبانه كيف بقي له شأن الجمع بين الكلامين فقطع مع
ان هذا التصريح منه يهدم اساس مذهبهم فيما وافقه الشارح
رح وان اراد منه المعنى الذي اردنا فمسلم لكن الاكبر على هذا وهو
قوله فهو مقطوع ان اراد به مقبول العمل فلا وجه لانتاج الامور
وهو قوله ما في الصحيحين مقطوع الصدور عن النبي صلى الله تعالى
عليه وسلم وان اراد به متيقن الصدور عن النبي صلى الله تعالى
عليه وسلم فحماه على الاصغر وهو الاجتماع على القبول يوجب
كون الكبرى كاذبة في نفسها ولا سبيل الى تصحيحها بمعنى يلزمها
وذلك ما اراد بقوله ولا يلزم من اجتماع الامّة على العمل ايها
اجتماعهم على القطع بانه كلام النبي صلى الله تعالى عليه وسلم
انتهى ولا بن الصلاح ان يحرم دليله ويقول من البديهيّات
الاولية ان كل من يدرك صحة كلامه ينسب اليه قائل يدرك
على حسبها تحقق نسبه وصدوره عنه في نفس الامر فان
ادرك الصحة قطعاً بعلم يقيني علم صدوره عنه قطعاً وان
فقطاً وان شكاً فشكاً على انه ليس من الادراك في شيء وانما

غرضنا التوسيع في تفرع ادراك المدلول على ادراك الدال على نحوه فمن علم صحة قول الرسول صلى الله تعالى عليه وسلم وصدق صدوره عنه قطعاً كما المتواتر من الاحاديث قطع بما افادة من فعل الرسول او قوله صلى الله تعالى عليه وسلم وان ظن صحته في نسبة صدوره عنه ظناً غالباً كما في الاحاديث التي حكم عليها بالصحة المصطلية عند المحدثين فذلك وان ظن ظناً مغلوباً كما في الضعاف فذلك فظهر ان الحكم على قول من اقال لشارع الله صحيح مصطلح يلزمه غلبة ظن ان كلام النبي صلى الله تعالى عليه وسلم وبهذه الغلبة يجب عليه العمل بما فيه ولو لم يكن ذلك اللزوم لما وجب الاخذ عليه فاذا ثبت عندنا اجماع الامة على حديث من احاديث النبي صلى الله تعالى عليه وسلم انه صحيح على اصطلاح المحدثين ثبت عندنا اجماعهم على انه كلام النبي صلى الله تعالى عليه وسلم ظناً غالباً منهم وظن الامة باجمعهم على شئ مقطوعاً ^{لعمري} عن اخطاء وكل ظن مقطوع بعصمته عن اخطاء قطعي التحقيق والثبوت فكون هذا الكلام كلام النبي صلى الله تعالى عليه وسلم قطعي واحاديثها اجتمعت الامة على صحتها المصطلية ولزها الاجماع على الظن الغالب من الكل انه كلام النبي صلى الله تعالى عليه وسلم وهم معصومون عن اخطاء في هذا الظن فكان مقطوعاً واحاديثها مقطوعة الثبوت عن النبي صلى الله

تعالى عليه وسلم وانه كلامه فالصغرى والكبرى على عبارتهما
 السابقة صحيحان من غير عناية اخرى ولنؤلفهما ونقول خترنا مرادك
 المسلم من الصغرى وان الامّة انما اجتمعت على ما في الصحيحين صحيح
 بالاصطلاح قولك لكن الاكبر مقطوع الارادة بمعنى مقبول العمل
 باطل بل هو بمعنى مقطوع الصدور عن النبي صلى الله تعالى عليه
 وسلم فان كل ما اجتمعت الامّة على صحته لو لم يكن كذلك لزم
 احدا لا من اما عدم ظن ما اجتمعوا على صحته باوقعا وصادرا
 عن النبي صلى الله تعالى عليه وسلم وهو خلاف البداهة عقلا
 واما عدم ايرات الظنون المجتمعة القطع وهو باطل بدليل
 قطعية الاجماع الاجتهادية على ما اشرنا اليه في اثبات الكبرى
 فظهر لا نتاج وصحة حمل الاكبر على الاصغر وكون الكبرى قضية
 صادقة حقيقة وبعبارة اخرى سلمنا ان الاكبر مقبول العمل لكن
 عدم انتاج الدعوى على هذا باطل كما زعمت فان قبول العمل والاجماع
 على وجوبه معلول بالاجماع على الصحة ويلزم الاخير القطع بالصدور
 انه كلام النبي صلى الله تعالى عليه وسلم كما فصلنا وعرفت ولازم العلة
 لازم للمعلول فتح أن تؤلف ونقول كل مقبول العمل من الامّة مقطوع
 الصدور عن النبي فبطل قولك ولا يلزم من اجماع الامّة على العمل
 بما في اجماعهم على القطع بانه كلام النبي صلى الله تعالى عليه وسلم
 واذا قد تبين نعم الله هذا التحقيق في كلام ابن الصلاح ودليله

فما ايسر لك ان تجمع بين كلاميه وهو قوله المراد بقوله هذا حديث صحيح انه وجد فيه شرط الصحة لا انه مقطوع في نفس الامر وقوله ان ما رواه ا واحد هما فهو مقطوع بصحته والعلم القطع حاصل فيه صحة الحديث في نفسها عبارة عن وجدان الشرط المعتمدة فاحكم بها عليها احكم بوجودها لا انه مقطوع في نفس الامر فانه مع الصحة ظني الثبوت والقطع كما عرفت انما يحصل من الاجماع على الصحة على ما بيننا فلا منافاة بين احكم على الحديث لصحبه بانه غير مقطوع في نفس الامر وبين احكم على الصحيح المخرج في الصحيحين بانه مقطوع في نفس الامر مع وجدان معناه اصل الصحة فيه كما لا يخفى على من له فهم تغلغلنا في هذا المقام فله الحمد سبحانه وتعالى على تيسير لم يتيسر للكبراء وتنبه له النبلاء وما هذا الا من بشفاعة وكس فضلا تهمرهم الله تعارحة واسعة تامة ثم اعلم ان قول شارح النخبة المتقدم ذكره في كلام الشيخ السيوطي حيث قال الا ان هذا مختص بالمتنقذ احد من الحفاظ وبما لم يقع التجاذب بين مدلوليه الخ غير مسلم في حد جزئي الاستثناء وهو قوله بما لم يقع الخ فان المتناقضين في كلام الشارع متناقض عندنا وعدم الترجيح عند من فرض عدمه عندنا كاشا من كان لا يدل على عدم الترجيح في نفس الامر وعدم ظهور وجه الجمع بينهما عند من لم يظفر له ذلك لا يدل على عدم وجود وجه الجمع في الواقع بينهما

ووبما يظهر كلا الأمرين عند من حكم بامتناعهما بحكم حاله فضلا
 عند غيره وفوق كل ذي علم عليهم وايضا يحتفل ان يكون احدهما
 في الواقع ناسخا والاخر منسوخا صحيح الرواية مرفوع الحكم لعدم منافي
 الشيخ الصّحة فيحكم بصحة كل منهما ومقطوعه بانّه كلام النبي صلى الله عليه
 وآله وسلم وما لم يترجح عندنا واحد مني ما نعمل بكل منهما على
 العزيمة والرخصة فان المتعارضين لا يوجدان الا واحدهما اشدد
 على الآخر كما جزم به الشيخ العارف عبد الوهاب الشعراني في الميزان
 فهذا الكلام من المباح يشبه ان يكون في المناقض الحقيقة العقلية
 دون الشرعية كما لا يخفى ثم ما يهمل ان يعرف ان ما انتقد عليه ما انما
 استثنى عما هو حكم المقطوع كما صرح به شارح النخبة وصرح به ايضا
 الشيخ ابن الصلاح قال السيوطي استثنى ابن الصلاح من المقطوع بصحته
 فيما تكلم فيه من احاديثها فقال سوى حرف يسير تكلم عليه بعض
 اهل النقد من الحفاظ كالدارقطني وغيره فان جميع ما اخرجاه منقطع
 الصّحة كما متواترا الا ان القطع فيه نظري لما مر من المقدمات القطعية
 وفي المتواتر ضرورة فيما لم يفتن عليه تلك المقدمات مما لم يجمع
 عليه الامة وشد منه بعض الحفاظ لم يكن قطعي الصّحة فيزول
 منه حكم القطعية من عدم حث الحالف وعدم تكفير الجاحد
 وما يشبه ذلك لا كون ما انتقد عليه صحيحا يجب به العمل من غير
 وقفة ونظرفانه مستثنى عن الصحيح وعمّا يجب به العمل من غير نظر

من

الصلوات مرفوعة من غير نظر
 انظر كلامنا في ١٣

كما تقدم من النووي صرح به غير واحد بل هو ما اجتمع عليه الامامة
ايضا حتى المتقدين ممن انصف ولا عبرة لبعض المتجاسرين كابن حزم
الظاهرى حيث عد تعليق البخارى بالصيغ اجواز وكقال فلان
او روى فلان او ذكر فلان او نحو ذلك انقطاعا فادحا قال النووي
ولم يصب ابو محمد بن حزم الظاهري حيث عد مثل ذلك انقطاعا
قادحا في الصحة واستروح الى ذلك في تقرير مذهبه الفاسد في
اباحة الملاهي وزعمه انه لم يصح في تحريمها حديث مجيبا عن حديث
ابن عامر وابى مالك الاشعري عن رسول الله صلى الله عليه وسلم
ليكون في متى اقام فيستحلون الحرير والخمر والمعازف الى آخر الحديث
وزعم انه وان اخرج به البخارى فهو غير صحيح لان البخارى قال فيه
قال هشام بن عمار وساقه باسنادة فهو منقطع فيما بين البخاري
وهشام قال وهذا خطأ من ابن حزم وبين ذلك بوجوه ثلاثة ^{النووي} ثالثها
تسليم انه منقطع وان المنقطع في الكتابين غير ملحق بالانقطاع القاطع
لماعرف من عاداتها وشروطها انتهى فجميع ما في الكتابين يجب العمل به من
غير توقف ونظرا اذا المتقدم منها لم ينزل عن على درجات الصحة وهي
درجة ما اخرج به الشيخان فان كون اخرجها في تلك الدرجة انما ذلك
لما يرجع الى سلطنتها في الصنعة وما متيها في الفن وتقدمها في تعيين
الصحيح عن غيرها وعرفان العلل جُلّها ودقّها فعمما اما ما في الجرح
والتعديل بعرفه الاسباب الخفية التي لم تبلغ الى مائة عشرة

له في شرح النووي
في ان يكون في المتن
سبب فيكون الخمر

من انتقد عليها فهذا الصحة لما اتفق على اخراجه مسببة كما هما
 في علم الحديث من غير رجوع الى امر غريب عن ذلك الكمال كتنقيح الامم
 وغيره من القرائن الخارجية عن مجرد علمها وهذا القدر وهو الانفا
 على الاخراج يوجد في المنتقد منها فثبت انه في على درجات الصحة
 وفوق ما هو شرطهما ولم يخرجاه فلا ريب في وجوب العمل بالمنتقد
 منهما من غير نظر ووقف الى ما يندفع به ذلك الانتقاد بمجرّد
 اخراجهما وجوباً مؤكداً لا يوجد في صحيح غيره فان حكم كل حديث
 صحيح ولو في دين مراتب الصحة وجوب العمل لحصول الظن الغالب لكن
 بين ظن وظن ما يكاد ينسبه ما بين اليقين والشك فوجوب العمل لهذا
 بمجرّد اخراجهما فكيف اذا نظر فيما اجابوا عن ذلك وما جعلوه هباءً منثوراً
 حتى حكم المتقنون حكماً كلياً على ما نقل السيوطي عن النووي في شرح
 البخاري ان كل ما ضعف من احاديثها فهو مبني على علل ليست بقا
 وحكموا كلياً ان كل ما فيه ما من الانقطاع والتدليس في الظاهر
 فليس ذلك به في الحقيقة هذا مما عقدوا عليه الا نامل مجالوا
 قد صنف في تفصيل الرد واجاب عن حث حث اجزاء على حياته
 قال السيوطي وقد ألف الرشيد العطار كتاباً في الرد واجاب حديثاً
 حديثاً وقال لعامة قد فرغت كتاباً ما تكلم فيه من احاديث صحيحين
 او احدهما مع اجاب عنه وقد سؤد شيخ الاسلام ما في البخاري
 من الاحاديث المتكثرة في ما في مقدمة شرحه واجاب عنها حديثاً

الاعتذار

على

ثم قال السيوطي ونحوه هي هنا يعني في التدبير بحجوب شامل لا يختص بحديث
دون حديث ثم ساقه بما حاصل ذلك لاجل المتقدم من تقدّم
في هذا الشأن على اجلة المشايخ حتى على من اخذ عنه كابن المديني
وعنه اخذ البخاري مع ذلك فكان ابن المديني اذا بلغه عن البخاري
شيء يقول ما راى مثل نفسه وكان محمد بن يحيى الذهلي اعلم اهل
عصره بعلم حديث الزهري وقد استفاد ذلك من الشيخين جميعا
وقال مسلم عرضت كتابي على ابي زرعة الرازي فما اشار له
علة تركته قال فاذا عرفت ذلك وتقرّرا نعم لا يخرج جان من الحديث
الا ما علة له اوله علة غير موثّرة عندهما فبتقدير توجيه كلام
من انتقد عليهما ما يكون قوله معارضا للتصحيحهما ولا ريب في تقدّمهما
في ذلك على غيرهما فيندفع الاعتراض من حيث الجملة وقوله فبتقدير
توجيه الحاشية الى ما هو الواقع في الاكثر من عدم توجيه كلامهم
وسوء فهمهم وظنهم عليهما بما هما يرتان عنه ومن تصفح كلام الناقد
وما اجاب به المحققون عن نقدهم يجدان ذلك هو الاكثر من المنتقد
عليهما ثم سرد السيوطي امثلة مفصلة من ذلك يجب عليك الرجوع
اليها حتى تعين ما حكمنا به هذا كله مع تدوين المستخرجات عليهما
وفيها طرق عديدة للمتون المخرّجة فيها مما لا توجد في الصحيحين
مع المتابعات لاسانيدهما على ما هو في المستخرجين فبتدريج تنزههم
بالانتقاد من ان يوثق ذلك في رفيع درجة ما روي بالانزول عنها

بفتح الهمزة من التدبير ما يفيد
ان صحيحين على ابن المديني وثقا
تقديم نقد من السقوط في نقد
ذكر في نقد من السقوط في نقد
على ابن المديني او لا
البحاري من ابن المديني او لا
بافتتاح صحيحين عن الذهلي في نقد
في التدبير نقد
عن السقوط كان محمد بن يحيى الذهلي
ابن المديني على حديث الزهري
وقد استفاد من ذلك اجماع جميعا
فانتهى الامر على هذا البراءة والخبر

وہذا مما لا اختلاف فیہ ولا ریبۃ لاحد من العلماء فما اعظم اقتضاح
من یظن من اهل زماننا ان الانتقاد فی حدیثہا یوجب الوقفۃ فی عمل
فائدہ مفصح من عدم رجوعہ الی اصول هذا الفن الشریف ووقوفہ
علی الرسوم الخیالۃ واللہ یعصمنا وایاہم عن کل ما لا یرضی بہ ابراہیم
بن حسن کردی کہ شیخ احمد نخعی کہ از انکا بر شاخ فہام و اجملہ ائمہ اعلام ست ذکر او در
رسالہ شلج خوبایں الفاظ بلیغہ نمودہ العالم اکامہ الحب الہما
من حکمت افکارہ فی صحۃ الاستنباط المتقدمین فی جمیع الفنون
فکانت مصنفاتہ جدرۃ بان تکتب بماء العیون وان یبدل فی
تحصیلہا المال والاهل والبنون الشیخ برہان الدین ابوالفضائل
الراہیم بن حسن کردی الکورانی الشافعی الصوفی نزیل المدینۃ
المشرقة وعالمہا نفعنا اللہ تکابہ والمسلمین ورحمہ الرحمن بجمۃ
واسعۃ فی الدنیا والاخرۃ امین نیز کرا قطعیات صحت احادیث صحیحین ثابت
نمودہ چنانچہ در رسالہ اعمال الفکر الرویات بعد ذکر تواتر حدیث انما الاعمال بالنیا
گفتہ قلت ومع تواترہ بالمعز کا قیل فصحتہ مقطوع بہ بناء علی
ما یسجدی نقلہ عن الشیخ تقی الدین ابی عمر و عثمان بن الصلاح الشہروردی
رحمہ اللہ تعا من ان جمیع ما حکم بہ البخاری مسلم بصحتہ فی کتابہما
مجمعین ومنفردین سوی مواضع قليلة تکلم علیہا بعض اهل النقل
من الحفاظ مقطوع بصحتہ وهذا الحدیث لیس من المنتقدۃ فہو
کالمات و اثر لفظ فی افادۃ العلم وما اورج علیہ سبجی دفعہ

در کتابت ابراہیم کردی از رسالہ
شیخ شلج

قطعیات صحت احادیث صحیحین
از اعمال الفکر لایم کردی

در این خبر

ص ۱۳

در این خبر در باب اخبار الاحاد القطع
قطعت احاديث صحيحين
مذهب ابن صلاح است ثابت نموده
و در اعتراض ابن نموده

ان شاء الله تعالى فاقبل ان هذا الحديث قد يكون على طريقة بعض
الناس مردود الكونه فردا ليس كما قال لان هذا غايتنا في فرد لم
يصححه الشيخان او احدهما سالما من النقد بناء على ما اصله ابن الصلاح
رحمه الله وبالله التوفيق ونيز در اعمال الفكر والرويات في شرح حديثنا
الاعمال بالنيات در وجه رد این معنی که در آیه وضو چیزی نیست که مشعر
باشد پس جاری خواهد بود بر اطلاق آن پس اشتراط نیست بخبر واحد یعنی حدیث
انما الاعمال بالنیات مودعی است برفع اطلاق و تقيید آن که نسخ است نسخ
متواتر بخبر واحد جائز نیست گفته و اما ثالثا فلا نالا نسلم ان هذا الحديث
ظنی الثبوت کسائر اخبار الاحاد التي في غير صحيحين لما قاله الشيخ ابن
الصلاح رحمه الله من جميع ما حكم به البخاري ومسلم بصحته في
كتابهما مجتمعين منفردين سوى مواضع قليلة تكلم عليها بعض اهل
النقد من الحفاظ مقطوع بصحته لان الامّة تلقت كتابها بالقبول
سوى من لا يعتد بخلافه و وفاقه في الاجماع والامّة معصومة في
اجماعها لا يخبر لا مجتمع امّة على ضلالة فهو كما متواتر في فادة العلم
وحاصل استدلاله في صورة الشكل هكذا كل ما صحّحاه سوا المنتقد
اجمع الامّة على ظنّ انه من كلام النبي صلى الله عليه وسلم
لكون اسانيدهما في لدرجة العليا من الصحة وكل ما اجتمعت الامّة
على ظنّ انه من كلام النبي صلى الله عليه وسلم فهو من كلام النبي
صلى الله عليه وسلم قطعاً لان الامّة لكونها معصومة في جاعها

ظنهما ما يخطئ فينتج من الشك الاول ان كل ما صححه سوى المنتقد فهو من كلام النبي صلى الله عليه وسلم قطعاً وهو المطلوب وما اورد عليه من ان الاخبار التي لم تتواتر انا نقيد الظن وتلقى الامّة بالقبول انا افادنا وجوب العمل بما فيها ولا يلزم من اجماع الامّة على العمل بما فيها اجماعها على ان ما اسند فيها من غير المستثنى المذكور مقطوع بانه من كلام النبي صلى الله عليه وسلم وابن الصلاح انا استدلال بالاجماع الثاني الاول والاجماع الثاني يثبت مدّعا كما تبين متحاشا عند كل من سلك مسلك الانصاف وبالله التوفيق وليّ الاسعاف واذا ظهر ان هذا الحديث كالمتواتر مقطوع بصحته لم يكن الزيادة على النص على فرض تسليم كونه نسخاً من باب النسخ بخبر الواحد وهو المطلوب منه يظهر انه لا اشكال في استدلال صاحب الهداية بالحديث على اشتراط النية في العبادات كلها مع قولهم في الاصول ان حديث انا الاعمال بالنيات من قبيل ظني الثبوت والدلالة يفيد السنية والاستحباب لا الفرضية كما استشكله في البحر الرائق لما تبين ان الحديث من قبيل قطعي الثبوت والله اعلم ونيز ابراهيم كرمي در رساله بلغة المسير الى توحيد الله العلي الكبير بعد استدلال بحديث صحيح بخاري كان الله لم يكن شئ غيره برمدوث عالم گفته ثرانا اذا قلنا بما قاله الشيخ ابو عمرو بن الصلاح رحمه الله وشكر سعيه من اجمع ما حكم البخاري ومسلم بصحته مجتمعين ومنفردين سوى مواضع

ظنهما ما يخطئ فينتج من الشك الاول ان كل ما صححه سوى المنتقد فهو من كلام النبي صلى الله عليه وسلم وابن الصلاح انا استدلال بالاجماع الثاني الاول والاجماع الثاني يثبت مدّعا كما تبين متحاشا عند كل من سلك مسلك الانصاف وبالله التوفيق وليّ الاسعاف واذا ظهر ان هذا الحديث كالمتواتر مقطوع بصحته لم يكن الزيادة على النص على فرض تسليم كونه نسخاً من باب النسخ بخبر الواحد وهو المطلوب منه يظهر انه لا اشكال في استدلال صاحب الهداية بالحديث على اشتراط النية في العبادات كلها مع قولهم في الاصول ان حديث انا الاعمال بالنيات من قبيل ظني الثبوت والدلالة يفيد السنية والاستحباب لا الفرضية كما استشكله في البحر الرائق لما تبين ان الحديث من قبيل قطعي الثبوت والله اعلم ونيز ابراهيم كرمي در رساله بلغة المسير الى توحيد الله العلي الكبير بعد استدلال بحديث صحيح بخاري كان الله لم يكن شئ غيره برمدوث عالم گفته ثرانا اذا قلنا بما قاله الشيخ ابو عمرو بن الصلاح رحمه الله وشكر سعيه من اجمع ما حكم البخاري ومسلم بصحته مجتمعين ومنفردين سوى مواضع

قطعت احاديث
صحيحين
اربعين
باب في رد
الاجماع

قليلة تكلم عليها بعض أهل النقد من الحفاظ مقطوع بصحة كانه
الامة تلقت ذلك بالقبول سوى من لا يعتد بخلافه ووفاقه
في الاجماع والامة معصومة في جامعها الخبر لا تجتمع امة على ضلالة
فهو في فادة العلم كالماتواتر انتهى ملخصا كان حديث البخاري استدل
انفاد ليدل مستقلا قاطعا للنزاع باوضح بيان فانه حينئذ قطع
المتن وظاهره قطع الدلالة على نفي الحق سبحانه ازالة بالوجود
كما ربيانه ثمران كلام الشيخ ابن الصلاح رحمه الله هذا كلام موجه
محقق وان ردة الامام النووي بانه خلاف ما قاله المحققون
محتاج بان الاخبار التي لم تواتر انا تفيد الظن وتلقى الامة على العمل
بما فيها اجماعا على ان ما اسند فيها غير المستثنى المذكور مقطوع بان
من كلام النبي صلى الله عليه وسلم انتهى اذ لا يخفى على الذكي المنصف
ان اجماع الامة على وجوب العمل بما فيها ما مبني على اجماعهم على ظن
ان ما فيها كلام النبي صلى الله عليه وسلم لكون اسانيدهما والذرية
العليان من الصحة والشيخ ابن الصلاح رحمه الله انما استدلال بالاجماع
الثاني لا الاول والاجماع الثاني يثبت مدعاة لان ظن من هو
من الخطاء لا يخطئ كما مر فاحصل الاستدلال هكذا كل ما احتجاه سوء
المنتقد اجتمعت الامة على ظن انه من كلام النبي صلى الله عليه
وسلم وكل ما اجتمعت الامة على ظن انه من كلام النبي صلى الله
عليه وسلم فهو من كلام النبي صلى الله عليه وسلم قطعاً لا امة

بالقبول
انما افادنا وجوب
العمل بما فيها ولا يلزم من
اجماع الامة

لکونها معصومة فی اجماعها ظاهرا ما یظهر فی بیح من الشکل الاول کما صحیح
سواء المنتقد فهو من کلام النبى صلى الله عليه وسلم قطعاً وهو المطلق
وهذا کلام منقطع لا غبار علیه عند من سلك مسلك الانصاف والله
الموفق لا رب غیره و شاه ولی الله در حجة الله البالغة گفته و اما الصحیحان
فقد اتفق المحدثون علی ان جمیع ما فیها من المتصل المرفوع صحیح بالقطع
وانها متواتران الی مصنفیها و انه کل من یهون امرها فهو مبتدع متبع
غیر سبیل الموصنین و نیز ولی الله در قررة العینین بعد ذکر بعض احادیث
گفته و درین احادیث چیزهاست که بالقطع معلوم البطلانست زیرا که جمیع
الایلی متفقند بر صحیح صحیح بخاری و مسلم و ان قصصها مخالف مستفیض صحیح اند
مانند قصه وفات آنحضرت صلی الله علیه و سلم مرتضی که بروایت صحیحین بطلان
آن ظاهر شده انتهی ازین عبارت ظاهرست که شاه ولی الله روایات صحیحین را
قطعی الصحة می داند که مخالف آنرا بالقطع معلوم البطلان و امی نماید و لایتنافی
ذلك الا على تقدير كون ما رواه الشيخان قطعياً و طریقاً منزهةً عن
که شیخ عبد المعطی که از مشایخ قومست نص جناب سالک جناب صلی الله علیه و سلم
بر صحت جمیع روایات بخاری از آنحضرت مشافهت و یقظت نقل کرده و نیز از
حصول اجازت روایت جمیع روایات بخاری از آنحضرت نموده چنانچه شیخ
احمد نخلی ذکر کرده و شیخ احمد نخلی شیخ ابوطاهرست و ابوطاهر شیخ ولی الله است
و فاضل مخاطب در رساله اصول حدیث نخلی را اعلم اهل عصر خود گفته
و ابی الفضل السید محمد خلیل آفندی بن السید علی آفندی ابن الاستاد

۱۲۹
ص ۳۹۴
باب طبقات کتب حدیث بنی الحجت
السابع من القسم الاول من قسمی
الکتاب

و در اول اسقیا بحج البالغة
الشیخین الخ شین علی ان جمیع ما
فیها من المتصل المرفوع صحیح
ص ۲۱۵

یعنی ولی الله در قررة العینین
مخالف صحیحین باباً بالقطع
معلوم البطلان و امی نماید

فقال كنت اطلب الاذن من رسول الله صلى الله عليه وسلم في القدوم عليه فاذا قال لي اقدم قدمت ساعة ثم وقفت هكذا حتى وصلت اليه فقلت يا رسول الله كلما رواه البخاري عنك صحيح فقال صحيح فقلت كذا روي عنك يا رسول الله قال رواه عنى وقد اجازنى الشيخ عبد المعطى نفعنا الله تعالى به الشيخ محمد الخطاب ان يرويه عنه وهكذا كل واحد اجاز من بعده حتى وصلت اليها من فضل الله تعالى وكرمه واجازنى السيد احمد بن عبد القادر النخعي ان يرويه عنه بهذا السند واجاز النخعي لابي طاهر واجاز ابو طاهر لنا ووجدت هذا الحديث بخط الشيخ عبد الحق الدهلوي باسناد له عن الشيخ عبد المعطى بمعناه وفيه فلما فرغ من الزيارة وما يتعلق بها سال ان يرويه عنه صلى الله عليه وسلم صحيح البخاري وصحيح مسلم فسمع الاجازة من النبي صلى الله عليه وسلم فذكر صحيح مسلم ايضا وشاه ولي الله هم اين حكايت نغزو سخن دلربا در رساله دين في بشرات النبي الامين بواسطه شيخ خود ابو طاهر از نخلي نقل کرده هرگاه اينهم را دريافتي بختي ذکر بر حرف فقير گوش بايد نهاد که حاميلان جهان نثاران شيخين نتوانستند که حديث منزلت را که بس رفيع المنزله است در شان جناب امير المؤمنين عليه السلام به بينند و در حق شيخين مثل آن در دست ايشان نباشد از تهديدات جناب خاتم المرسلين صلى الله عليه وآله وسلم در باره وضع و افتر حسابي بر نداشتند و از تناقض و فطاحت کذب

شيخ غفر له تفرغ جناب صاحب بصحت جميع احاديث بخاري باجازه روايت آن را حضرت نقل کرده

ذكر اجازة روايت صحيح مسلم جناب صاحب التاج

و اخلاق حیا ساختند و حدیثی در حق ابی بکر و عمر هم مثل حدیث منزلت یافتند
 چنانچه عبد الرؤف مناوی در کنوز الحقائق می آرد ابو بکر و عمر متی بمنزلة هرون
 من موسی خط ای رفاة الخطیب اما بفاد الحق یعلو و اریعلی ابن الجوزی
 که از اکابر اساطین و اعظم منقذین سنیه است و ابن تیمیه در منهاج و ابی جوزیها
 بجواب پنج الحق و خواجه کابلی در صواق و خود مخاطب درین باب بکلمات
 او تمسک می کنند قبح آن بنوده سیوطی در جمع الجوامع آورده ابو بکر و عمر
 متی بمنزلة هرون من موسی الخطیب و ابن الجوزی فی لواهیات
 و چون از عنایات نامتناهیة کتاب علل متناهیة فی الاحادیث الواهیة
 که سیوطی بآن حواله نموده نزد حقیر موجود بود لهذا رجوع بآن کردم و در آن
 یافتیم که ابن الجوزی این حدیث را در فضائل شیخین وارد کرده شغل بقبح اسناد
 آن گردیده و بعضی جال استهم بوضع آن ساخته و هذه عبارتة بالفاظها
 انا ابو منصور القزاز قال انا ابو بکر بن ثابت قال اخبرنا علی بن
 عبد العزیز الظاهری قال انا ابو القاسم علی بن الحسین بن علی بن بکر یا
 الشاعر قال انا ابو جعفر محمد بن جریر الطبری قال نابشر بن دحیة
 قال ناقرة بن سوید عن ابن ابی ملیکه عن ابن عباس ان النبی
 صلی الله علیه وسلم قال ابو بکر و عمر متی بمنزلة هرون من موسی
 قال المؤلف هذا حدیث لا یصح و المتهم به الشاعر و قد قال
 ابو حاتم الرازی لا یصح بقرة بن سوید و قال حماد بن عمار
 الحدیث و قرعه بن سوید را که این بهتان از ابن ابی ملیکه روایت نموده

قف
 عبد الرؤف مناوی در کنوز
 الحقائق حدیث ابو بکر و عمر
 متی بمنزلة هرون من موسی
 وارد کرده

ص
 ذکر احادیث فی فضل
 ابی بکر و عمر بن کتاب
 الفضائل و المثالب

و
 قبح و جرح حدیث
 ابو بکر و عمر متی بمنزلة هرون
 من موسی

بخاری که امام الائمه قومست تضعیف کرده گفته که قوی نیست ابن معین هر کجا
تضعیف او نموده پس توثیق او بار دیگر اعتبار را نشاناید و احمد بن حنبل گفته که مضطرب
الحديث است و ابو حاتم تصریح نموده که با و احتیاج کرده نمیشود و نسائی ارشاد کرده
که او ضعیفست فیهی در میزان این همه اقوال نقل کرده و حکم بمنکریت این خبر
مبنی اصل که صریح نهی است کرده و هذه عبارتة فرقة بن سوید بن حمید الباهل
البصری عن ابیه و ابن المنکدر و ابن ابی ملیکه و عنه قتیبة و مسدد
و جماعة قال خ لیس بذک القوی و لابن معین فی فرقة قولان
فوثقه مرة و ضعفه اخرى قال احمد مضطرب الحديث و قال
ابو حاتم لا یحتج به و قال سضعیف و مشاه ابن عدی له حدیث
منکر عن ابن ابی ملیکه عن ابن عباس مرفوعاً لو کنت متخذاً خلیلاً
لا اتخذت ابا بکر خلیلاً و لكن الله اتخذ صاحبکم خلیلاً ابو بکر و عمر
من منزلة هارون من موسی رواه غیر واحد عن فرقة و نیز فیهی
در کاشف گفته فرقة بن سوید بن حمید الباهل عن ابیه و ابن ابی
ملیکه و عنه مسدد و وقتیبة و لوین مختلف فیه و در حاشیه
کاشف بعد قوله حمیرة کورست بن بیان ابو محمد البصری عن عبد الله بن
عمر العمری و محمد بن المنکدر و ابی الزبیر و اسمعیل بن امیة و عنه
ابو عاصم و انفواریری و عاصم بن علی الواسطی قال احمد
مضطرب الحديث و قال الدرداء عن یحیی ضعیف و قال
الدارمی عنه ایضاً ای عن یحیی ثقة و قال ابو حاتم لیس بذک

علم نبوی بکرمین خرم نزل
دروغی شمعین
این شمشیر کا
جهان عاشقیت کسب کجای
در جهان مشکوٰۃ از ان نقاب کجای
آورد و در این عشق مکتوب کجای
کاشف ماخوذ مسلمانان کجای
چنانچه شمع عبدالحق در عاشق کجای
مشکوٰۃ ترجمہ ادا پریم
از عاشق کاشف نقاب کردہ
نقشہ کتب فی عاشق کاشف
چو اشک کثرت

تقریر افکار و عقاید ۱۴۰۰
عبدالحی جودہ پورہ
نور کا شفا کویش
و لا تعالیٰ بان حسنہ
ہو اصل کا شفا
انسان الہامیہ کا
و بعد ان گفتہ غم نشین
العبارہ و اعلیٰ
ای کتاب فکری کا نام
یقین حقنا امن
مفیدہ و علم

القوی محلّه الصدّق و لیکن بالمتّین یکتب حدیثه و لا ینتجبه قال
 نخ لیس بذلک القوی قال من ضعیف الخ و ابن حجر عسقلانی در تقریب
 التّهذیب کہ در این اقوال محققه و منقحه ینویسد و در دیباچہ اش شرط کرده کہ در
 بارہ ہر راوی صحیح و اعدل اقوال خواهد نوشت قرعہ راحٹا و جزئاً ضعیف گفتہ
 و اشعار ہی ہم توشین آن و لو بطریق التمریض ننمودہ حیث قال قرعہ برآ
 و فتحات ابن سوید بن جحیر بالتصغیر الباہل ابو محمد الباہل ابو محمد
 البصری ضعیف من الثامنة و از ملاحظہ تہذیب التہذیب ابن حجر عسقلانی
 واضح می شود کہ ابو داود ہم تضعیف قرعہ ننمودہ و ہم چنین عباس غنوی اورا
 ضعیف گفتہ و ابن حبان ارشاد کردہ کہ او کثیر الخطا فاحش الوہم است و ہر گاہ
 این معنی در روایت او بسیار شد ساقط شد احتجاج باخبار او و بزار گفتہ کہ او قوی
 نیست و عجلی ہم ضعف او ثابت ساخته و ہذا عبارتہ التہذیب قرعہ
 بن سوید بن جحیر بن بیان الباہل ابو محمد البصری دوی عن ابيه
 و حمید بن قیس الاعرج و اسمعیل بن امیۃ و محمد بن المنکدر و ابی الزبیر
 المکی و عبد الملك بن عمیر و عبید اللہ بن عمر العمری و عبد اللہ بن ابی
 ملیکہ و ابن ابی نجیح و عدۃ و عنہ ابو النعمان و ابو عاصم و مسدد
 و عاصم بن علی و ابراہیم بن الحجاج الشامی و مسلم بن ابراہیم
 و عبد الواحد بن غیاث و القواریری و قتیبۃ بن سعید و لوین
 و اخرون قال عباس اللّوری عن ابن معین ضعیف قال عقیل
 الدارمی عن ابن معین ثقہ و قال احمد مضطرب الحدیث و قال

ابو حاتم ليس بذلك القوى محله الصدق وليس بالمتين يكتب حديثه
 ولا يمتح به وقال البخاري ليس بذلك القوى وقال لا جرى سالت
 ابا داود عن قرعة بن سويد فقال ضعيف كتبت الى العباس بن العباس
 اساله عنه فكتب لي انه ضعيف وقال س ضعيف وقال ابن عدي
 له غير ما ذكرت احاديث مستقيمة وارجواؤه لا باس به قلت
 وقال ابن حبان كان كثير الخطا فاحش الوهم فلما كثرت ذلك في روايته
 سقط الاحتجاج باخباره وقال للبزار لم يكن بالقوى قد حدث
 عنه اهل العلم وقال العجلي لا باس به وفيه ضعف وابوه ثقة
 وعن احمد قال هو شبه المتروك ذكره الاثرم وعلامه ذهبى جافى كبر
 ازميزان نص صريح بكذب ابن بستان بنوده حيث قال عمار بن هرون
 ابو ياسر المستقل عن سلام بن مسكين وابى المقدام هشام وجماعة
 وعنه ابو يعلى والحسن بن سفيان قال موسى بن هرون متروك
 الحديث وقال ابن عدي عامة ما يرويه غير محفوظ كان يسرق
 الحديث وقال محمد بن الضريس سالت على بن المديني عن هذا
 الشيخ فلم يرضه ثم قال محمد ثنا عمار ثنا عند بن الفضل ومحمد
 بن عنبسة عن عبيد الله بن ابي بكر عن انس مرفوعا اللهم بارك
 لامته في بكوها ابن عدي ثنا محمد بن نوح الجند بسا بوري
 ثنا جعفر بن محمد الناقد ثنا عمار بن هرون المستقل ثنا قرعة بن
 سويد عن ابن ابي مليكة عن ابن عباس حديث ما نفعني

مال ما نفعنی مال ابی بکر و زاد فیه و ابوبکر و عمر منی بمنزلة هرون
 من موسی قلت هذا کذب قال ابن عدی ثنا ابن جریر الطبری
 ثنا بشر بن دحیة ثنا قرة بن حنيفة قلت و من بشر قال ابن عدی
 قد حدث به ایضا مسلم بن ابراهیم عن قرة قلت و قرة
 لیس بشی و نیز ذہبی در میزان الاعتدال گفته علی بن الحسن بن علی الشافعی
 عن محمد بن جریر الطبری تخبر کذب هو الملقب به منته ابوبکر منی
 بمنزلة هرون من موسی ازین عبارت هم حکم جزئی ذہبی بکذب این خبر
 واهی ظاهرست و علامه عسقلانی هم این خبر را مفتری و موضوع دانسته
 گو اتمام ذہبی ماهر شاعر خاسر را بان کلام کرده در لسان المیزان می فرماید
 علی بن الحسن بن علی الشاعر عن محمد بن جریر الطبری تخبر کذب
 هو الملقب به منته ابوبکر منی بمنزلة هارون من موسی انتمی ولا
 ذنب لهذا الرجل فیه كما سابتة قال الخطیب فی تاریخه انا علی
 بن عبد العزیز الظاهری انا ابو القاسم علی بن الحسن بن علی بن
 زکریا الشاعر ثنا ابو جعفر الطبری ثنا بشر بن دحیة ثنا قرة بن
 سوید عن ابن ابی ملیکة عن ابن عباس بهذا الحدیث فشیخ الطبری
 ما عرفته فیجوز ان یکون هو المفتری قد قدمت کلام المولف فیه
 فی ترجمته و ان ابن عدی اخرج الحدیث المذکور باتر من سیاقه عن
 ابن جریر الطبری بسند فبرئ بن الحسن من عهده و نیز عسقلانی
 در لسان گفته بشر بن دحیة عن قرة بن سوید و عنه محمد بن

حکم ذہبی بکذب حدیث منزلت
در حق شیخین

حکم ذہبی بکذب خبر منزلت
در حق ابی بکر

حکم عسقلانی باخذ الحدیث
و جرحه از لسان المیزان

جریر الطبری ضعفه المؤلف فی ترجمة عمار بن هرون المستمل فی اصل
المیزان فذكر عن ابن عدی انه قال حدثنا محمد بن نوح حدثنا جعفر
بن محمد الناقه حدثنا ابن هرون المستمل انا قرة بن سويد عن ابن
ملیكة عن ابن عباس فعنه ما نفعنا مال ما نفعنا مال بن بكر الحدیث
وفیه وابو بكر وعمر منی بمنزلة هرون من موسى قال ابن عدی
وحدثنا ابن جریر الطبری حدثنا بشر بن دحیة حدثنا قرة بن نفوه
قال الذهبی هذا كذب ومن بشر قال ثور قال ابن عدی رواه مسلم
بن ابراهیم عن قرة قال الذهبی قرة له ليس بشی قلت فبیر بشر
من عهدته وسیا فی ترجمة علی بن الحسن بن علی بن زکریا الشاعری
ان المؤلف اتهم بروایة براء من عهدته ایضا قوله در بخاری و مسلم از براء
بن عازب روایت آندہ الخ اقول حیرت است که شاہ صاحب باوصف
این همه افتخار و اشتہار بتحریر و تہریر در علم حدیث نتوانستند کہ نقل چنین حدیث
شریف کہ نہایت مشہور و معروف است بطریق تحقیق نمایند چرا این حدیث از
بخاری و مسلم روایت براء بن عازب نقل کرده اند حالانکہ در صحیحین این حدیث از
روایت سعد بن ابی وقاص منقول است نہ روایت براء بن عازب کما ہو علی
تفحص ما غیر عازب و اصل اینست کہ کابلی در صواق این حدیث را از صحیحین روایت
براء بن عازب نقل کرده حیث قال فی الصواق الثانی ما رواه البخاری
و مسلم عن البراء بن عازب ان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
خلف علی بن ابی طالب فی غزوہ تبوک فقتل یا رسول اللہ

قف
صاحب تحفہ حدیث منزلت را روایت
براء بن عازب از بخاری و مسلم نقل کرده
حالانکہ در صحیحین این حدیث منقول

قف
ادعای کابلی روایت بخاری
و مسلم حدیث منزلت را از براء
بن عازب

قلوب نواصب مضروب خواسته اند مگر نمی دانی که حسام الدین سهارپوری در
نقل این حدیث از صحیحین لفظ در اهل خود از طرف خود زیاده کرده لکن باوصف
این زیادت این حدیث را از صحیحین بروایت سعد نقل کرده نه روایت برای بن عباس
حیث قال فی المراضع مسلم و بخاری از حدیث سعد بن ابی وقاص آورده اند که چو
پیغمبر خدا صلی الله علیه و سلم از مدینه عزم بر آمدن کرد علی بن ابی طالب را در اهل
خود خلیفه گردانید پس علی گفت یا رسول الله من در پیچ غزه تخلف ننموده ام
چگونه هست که مرا میگزاری و گفت گذاشتی مرا یا رسول الله در خردان زنان
ظاهر است که صاحب المراضع در نقل حدیث از صحیحین در فقره علی بن ابی طالب
در اهل خود خلیفه گردانید لفظ در اهل خود زیاده کرده حالانکه در روایت صحیحین
هرگز این لفظ موجود نیست بلکه در آن استخلاف آنحضرت مطلقا مرمی شده
در بخاری در معازی چنین است ان رسول الله خرج الی تبوک فاستخلف
علیا پس استخلاف را مقید بآنکه در اهل آنحضرت باشد ننموده و در روایت مسلم
مذکور است خلف رسول الله صلی الله علیه و سلم علی بن ابی طالب
فی غزوة تبوک و در روایتی دیگر در صحیح مسلم است وخلفه فی بعض مغائرت
درین هر دو روایت هم تخلف را مقید بآنکه در اهل آنجناب باشد نکرده پس
زیادت این قید مثل قید شاه صاحب که قید امانت و ورع کسخته اند و بزمید
تخلیق از کابلی هم پاره فراتر می گزارند محض افترا و بهتان است پس شاه صاحب
در نقل این حدیث از صحیحین اگر چه قلاوه تقلید کابلی و سهارپوری می گردان
انداخته اند لکن تقلید به دو در خطا و خیانت کرده اند که یک خیانت از کابلی

صاحب المراضع نقل حدیث از
از صحیحین قید در اهل خود زیاده
کرده

فرار گرفته و خیانت دیگر از سارینو ری اخذ فرمودند و هر دو را بسبب انکسار بن
 انجیانتین نکرده بودند قاصر یا مقصر وانمودند و از غائب‌الکنت که شیخ عبدالحق
 هم با وصف محدثیت و آنهمه متانت و سلامت و امانت که معتقدینش ثابت
 میسازند در نقل این حدیث از بخاری و مسلم در مدارج النبوة این قید را از یاد کرده
 لفظ در اهل از طرف خود افزوده و روایات صحیحین بالغیر القطعیه که از ان حقیقت حال
 مرید امانت و دیانت شاه صاحب صاحب مراض و شیخ عبدالحق در الحاق
 و اضافت و زیادت قید مذکور ظاهر شود بخداستد سابقا شنیدی فواجبها
 من هؤلاء المتخذ لقین کیف یزیدون ما یشاؤون فی رواياتهم
 ویفترون و یکنون فویل للذین یکتبون الکتاب بایدایهم ثم
 یقولون هذا من عند الله لیشتروا به ثمنا قليلا فویل لهم ما کتبت
 ایدیم و ویل لهم ما یکسبون و ساء لاند پانی بتی که ارشد تلامذه و اله
 ماجد شاه صاحب ست در نقل این حدیث از بخاری و مسلم کونست آن برابر
 بن عازب بتقلید کابلی پیش پا خورده لیکن از ذکر این قید مصنوع احترام کرده
 بلکه خلیفه گذاشتن آنحضرت در مدینه ذکر نموده چنانچه در سیف مسلول گفته
 دوم آنچه بخاری و مسلم از برابر بن عازب روایت کرده که رسول صلی الله
 علیه و سلم علی بن ابیطالب را در غوه تبوک در مدینه خلیفه گذاشت علی
 گفت یا رسول الله اتخلفنی فی النساء و الصبیان فقال اما ترضی
 ان تكون منی بمنزلة هرون من موسی الا انه لا نبی بعدی
 او متحجب بماند که اگر این قید در روایت صحیحین وارد میشد و تسلیم نمیکردیم

افزودن عبدالحق قید در اهل
 در نقل حدیث منزلت از صحیحین
 و مسلم

در استخلاف جناب اهل بیت
نهی استخلاف آنحضرت و دیگر
اهل بدین نمی کند

باز هم ضرری بمانع سرد نیز که ذکر استخلاف بر اهل و عیال بود مرسوم اهل ضلال
و منافق ثبوت استخلاف آنحضرت بر بدین منوره و منافق مرسوم استخلاف نیست کانت
اثبات شئی کایدل علی نفی ماعدا که از ذکر استخلاف آنحضرت بر اهل و عیال
لازم نمی آید که استخلاف آنحضرت بر محض اهل و عیال باشد و بر دیگر اهل بدین استخلاف
واقع نشده چه لفظی از الفاظ حصر موجود نیست و مجرد اثبات شئی دلالت بر نفی
ما عدا ی آن ندارد و الا لازم آید که اگر کسی گوید الله الهی و محمد رسول الله بنبی
ازین کلام نفی الوهیت الهی تعالی برای دیگر عباد و نفی نبوت نبی برای سایر انام
لازم آید و نیز قول قائل محمد رسول الله دلالت بر نفی رسالت از دیگر انبیا کند
و امثال ذلك مما لا یحصی و نیز از ملاحظه روایات صحیحین که سابقا گفته شد
واضح است که فقره اتخلفنی فی النساء و الصبیان در جمیع آن وارد نیست بلکه
در بعض روایات واقع گردیده و روایت بخاری در کتاب المناقب ازین فقره
عاریست و همچنین در روایت صحیح مسلم از ان خالی پس اقتصار شاه صاحب
بر روایت مشتمله برین فقره که در باب المطاعن آنرا اعتراض بر جناب سالتماک
صلی الله علیه و سلم گمان کرده اند و در اینجا استدلال بان بر قصر خلافت بر خلایق
خاصه نموده و جمعی ندارد و چه احتیاج اهل حق بر روایات خالی ازین فقره تمام است
و ایشانرا تسلیم روایت مشتمله برین فقره ضرورت است با آنکه این فقره علی تقدیر تسلیم
مضراتی بایشان نمیرساند و مرسوم بواصب شوم و مقلدین شان ثابت نمیکردند
کما یسمی بیان انشاء الله تعالی که گویند که منزلت اسم جنس مضاف است
بسوی علم الخ اقول این کلام نص واضح و برهان قاطع و اعتراف صریح

و تصریح صحیح است بآنکه تقریریکه نقل فرموده قائل آن اهل حق اند و عجب که بعد این تصریح
صریح نکت عهده نموده تکذیب خود خواسته بزرگسارت نگاشته که طریق تمسک
شیعه باین حدیث بطریقیکه مذکور شد کمال تنقیح و تهذیب کلام ایشانست والا
در کتب ایشان باید دید که چقدر سخنان پراکنده درین تمسک ذکر کرده اند و بطلب
نرسیده انتهای این کلام ظاهر میشود که تقریریکه مخاطب ذکر فرموده شیعه را بیشتر
و ایشان بان نرسیده اند بلکه ایشان سخنان مخایات پراکنده گفته بودند شاہ صاحب
این تقریر را که در کمال تنقیح و تهذیب است از طرف خود آورده اند و منت اهل حق
گذاشته و مداحی که برای تکذیب این ادعا و ابطال این افترا تصریح صدر کلامش
کافی و وافی است قوله اصل این حدیث هم دلیل اہلسنت است در اثبات
حضرت امیر و صحت امامت ایشان در وقت خود اقول عجب است حدیثی را
که دلیل اہلسنت است و در صحاح شان مروی هر گاه اهل حق بان احتجاج برطلو بخند آرند
متعصبین شان بقدر وجہ آن بر بخیزند اگر شاہ صاحب در کلام مفاخرت
نظام خود صادق اند پس بدخول آمدی و مقلدین او در زمره نواصب بلکه تبرع
ایشان از متبوعین خود سجلی عطا فرمایند که اینها حدیثی را قریح می کنند که اہل
اسلام بر صحت آن اجماع دارند و بعدی قوی صحت است که نواصب هم مجال قدح
آن ندارند والا احتجاج اہلسنت بان بر نواصب صحیح نیست قوله زیر که ازین حدیث
مستفاد می شود استحقاق آنجناب برای امامت اقول لله الحمد و المنة که قائل
مخاطب باوصف اہتمام تمام در اطفای انوار حق بالجای قادر علی الاطلاق بطلو
الہل حق اقرار و اعتراف نموده تصریح فرموده بآنکه ازین حدیث شریف مستحقان جناب

نبوت که صاحب تحفه در حدیث
تنقیح و تهذیب تقریر شیعه را بیشتر
خود او که شیعه را قائل این تقریر
دانوده

اعتراف صاحب تحفه بآنکه
از حدیث منزلت استحقاق جناب
امیر را برای امامت مستفاد
میشود

نبوت بطلان هیچ تاویلات ندارد
صاحب تحفه داشت او را از حدیث
استحقاق امامت بر آن جناب
از حدیث نزلت

امیر المومنین علیه السلام برای امامت مستفاد میشود پس شناخت این همه دماغ سوزنی
که در جواب این حدیث بکار برده بیک لفظ حق ظاهر ساخته و بطلان و فساد تمامی
ترهات و تاویلات خود و ائمه خود که در ابطال دلالت این حدیث شریف اصاله او طرف
خود و کالاه عن النواصب بر زبان برانده کالنا را علی علم روشن فرموده زیرا که استحقاق
جناب امیر المومنین علیه السلام برای امامت از این حدیث ثابت نمی شود و در صورتیکه این
حدیث دلالت کند بر آنکه جناب امیر المومنین علیه السلام از جناب رسالتنا صلی الله
علیه و آله وسلم منزله یارون از مومنی در امامت بود چه اگر این حدیث دلالت بر بود
جناب امیر المومنین از جناب رسالتنا صلی الله علیه و آله وسلم منزله یارون از مومنی
در امامت نکند از این حدیث هرگز استحقاق جناب امیر المومنین علیه السلام برای امامت
ثابت نمی شود چه اگر جناب امیر المومنین علیه السلام منزله یارون در امری دیگر باشد
که ان امر مستلزم افضلیت هم نباشد از این معنی هرگز استحقاق جناب امیر المومنین علیه السلام
بر امامت ثابت نمی شود و هرگاه این حدیث شریف دلالت کرد بر این معنی که
جناب امیر المومنین علیه السلام از جناب رسالتنا صلی الله علیه و آله وسلم منزله
یارون بود از مومنی در امامت مطلوب الالحی بلا کلفت و مؤنت حاصل و شهادت
و هفوات مسکین و جاحدین بالبدایه زائل گردید که بنا برین نص بر امامت و خلافت
جناب امیر المومنین علیه السلام متحقق شد و نص بر اختیار باعتراف خود شاه صا
و دیگر اسلاف کبارشان مفقود است و راه چاره مسدود پس با وصف مخصوص
علیه نقدم غیر مخصوص علیه نهایت قبیح و شنیع است که عقل هیچ عاقلی از قبول
نمی تواند کرد و نیز بر ظاهر است که مرتب امامت به نصرت یارون از حضرت موسی

نه آن بود که فاصله بلکه فواصل ثلثه در میان آن بود و حضرت متحقق شود پس فصل
فواصل و تقیید امامت حضرت امیر المومنین علیه السلام بر تبه رابعه اصلا و جمعی
از صحت نخواهد داشت و کسی از عقلا این تقیید غیر سدید قبول نخواهد ساخت
و مخفی نماند که اعتراف شاه صاحب باینکه این حدیث دلیل صحت امامت جناب
امیر المومنین علیه السلام است نزد فاضل رشید که ارشد تلامذه اوست نیز
مقبولست و اصلا تا ویلی و توجیهی برای آن برپا نکرده بلکه این کلام صاحب را
دلیل مدعا خود گردانیده حیث قال فی الايضاح قوله حدیث دوم شد
منزلت است که قائل بصحتش هستند انتہی اقول این حدیث بنزد اهل سنت
از احادیث فضائل باهره حضرت امیر المومنین بلکه دلیل صحت خلافت
آن امام دین است لکن من غیر آن یدل علی نفی الخلافه عن الغیر
کما صرح به صاحب اللخفه حیث قال اصل این حدیث هم دلیل
اهل سنت است در اثبات فضیلت حضرت امیر و صحت امامت ایشان بر وقت
خود زیرا که آنچه از این حدیث ستفاد میشود استحقاق آنجناب برای امامت است
آیدیم بر نفی امامت غیر او و آنکه امام بلا فصل حضرت امیر بود پس از این حدیث
فهمیده نمیشود انتہی و هر گاه این حدیث نزد اهل سنت دال بر فضیلت
حیدر ابرار بل دلیل صحت خلافت آن امام ابرار باشد در خیال ایشان از غیر علی
بر آن بل معتقد خلاف آن خیال کردن لطیفه است جدید و عجیب است ناوید
و ناشنید و آنچه توجیه اهل سنت این حدیث را تخیل ثبوت مرسوم خود ننموده
حالش در قول آتی می آید قوله مگر توجیه می نمایند اقول چون ألفا معلوم

نسخه فاضل رشید در اصلاح
باینکه حدیث منزلت نزد اهل سنت
دلیل صحت خلافت جناب امیر است

شده که این حدیث را علمای اهل سنت با وجود تصریح بدلالات آن بر فضیلت
 حضرت امیر و دلیل صحت خلافت ایشان بهم گفته اند و منطوق آن دلالتی بر نفی
 خلافت غیر ندارد و درین حال صدور توجیه آن از اهل سنت در باب خلافت با آنکه
 ضرری بمانحن فیه که بحث و لاست نمیرساند بنا بر بیان عدم تمامیت تقریر
 علمای امامیه در باب خلافت جناب امیر که نزد این حضرات بلا فصل باشد
 علی داب المتکلمین که شعارشان اتجاه ایحاث و انظار بر ادله مسائل مسلمة
 خود در مواقع اتجاه آنست فحافظتك علی کادلة التی اقامها المخالفون
 علی اثبات ما جعلوه مسئلة لهم بطریق طرح افکار و دریافت سعی
 علمای امامیه صافیة الاذیان در دفع انظار و آورده بر آنست آنرا بر نفی دلالت
 جناب امیر با جلالت کرام دلالت و بنده پرگناه را هم از جواب این حدیث
 و حدیث من کنت موکلا محض طوالة الکلام مع الاحباء و طرح المسائل
 لتوارد افکار الاذکیاء منظورست تا بمیند که تقریر جناب در برابر مرام که خلافت
 بلا فصل امیرانام باشد چگونه بر کرسی می نشینند معاذ الله انکار دلالت
 این خبر بر اصل خلافت جناب حیدر انتهی مافی الايضاح ازین کلام بلاغت
 نظام فاضل رشید بر صاحب هنر سدید بکمال وضوح و ظهور و تاکید مبانی
 و اخواق و تشدید اعتراف و اقرار بدلالات حدیث شریف بر خلافت
 جناب امیر المؤمنین قاتل کل کافر عنید صلوات الله و سلامه علیه
 ماکان للحیاء تغریده هویدا و آشکارست و نیز از ان ظاہرست که انکار
 دلالت آن بر خلافت معانده شنیع و مکابره قبیحست که مستغاده از این

تقصص ناهنجار هر دو کار بسیار بنود کما یدل علیه قوله معاذا الله انکار دلالت
این خبر بر اصل خلافت جناب حیدر و هرگاه دلالت این حدیث با اعتراف مخاطب
و تلمیذ رشیدش بر خلافت جناب امیر المومنین علیه السلام ثابت گردید مطلوب
الطبی که دلالت آن بر خلافت بلا فصل مصحح بر حق است حاصل شد زیرا که
بنابر این حدیث نص بر خلافت جناب امیر المومنین علیه السلام ثابت
خواهد شد و نص بر ثلثه بدلائل قاطعه سابقه فی المنهج الاول و با عتراف خود شاه صاحب
مفقود است و بدیجی اولیست که با وجود منصوص علیه خلافت خیر منصوص علیه هرگز
صحیح نیست چنانچه جناب الله ما بعد اعلی الله مقامه در جواب این قول شاه صاحب
فرموده مقصود شیعه بهمین قدر حاصل میشود زیرا که هرگاه بودن حضرت
امیر المومنین علیه السلام امام است حضرت رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم
با اختیار آنحضرت معلوم شد نص متحقق گردید و بدلیل قطعی ثابت شده که امام
همان کس است که نص بر امامت او از طرف خدا و رسول ثابت شده باشد و چون
انتهای نص بر اصحاب ثلثه با اعتقاد و اقرار اولیای ایشان معلوم است نفی
امامت ثلثه ثابت گردید انتهی قوله آیدیم بر نفی امامت خیر او دانکه امام بلا فصل
حضرت امیر بود پس از این حدیث فهمیده نمیشود اقول حیف است که بعد اعتراف
حق و اختیار انصاف انحراف بسوی انکار و اعتساف پسند کردید و بعد
اظهار صدق صحیح رکون و جنوح نحو و قبیح اینار فرمودند هرگاه خود
اعتراف دارید که از این حدیث استفاد میشود استحقاق جناب امیر المومنین علیه
السلام امامت باز نفی امامت بلا فصل جناب امیر المومنین علیه السلام نفی

جواب نفی فهم خلافت خیر از حدیث منزلت

امامت غیر مبارکه محضست چه هرگاه استحقاق جناب امیر المومنین علیه السلام برای
امامت ازین حدیث نباشد نفی خلافت اغیار بالفرض و محقق خواهد شد و هیچ تقریری
که از ان محض خلافت جناب امیر المومنین علیه السلام ثابت شود و نفی خلافت اغیار
از ان لازم نه آید تصور نیست و من ادعی فعلیه البیان و معینه اثبوت خلافت
جناب امیر المومنین علیه السلام بدون دلائل بر نفی خلافت اغیار نیز کافست که بضمیمه
عدم نص بر خلافت ثلثه و فتح تقدیم خیر منصوص علیه بر منصوص علیه نفی خلافت اغیار
و حصر ان در ذات مبارک صاحب ذوالفقار سلام الله علیه و آله الاطهار هویدا
و آشکار خواهد شد قیله هر چند نواصب خدا لله است در تنگ نیست نه قبح
کرده اند و گفته اند که این خلافت نه آن خلافت بود که محل نزاع است اقول
الحمد لله على احسانه رجع الحق الى مكانه بر زبان مخاطب عالی شان که
مقتدا علی ایشان و عمده اعیانست حقیقت دعاوی ولای بسیاری از اکابر
اممه اعلام و امثال شیوخ فحاش حضرات ابست ثابت گردید و مقالات رکیکه
و ناولات سخیفه ایشان خود بخود از هم پاشید چه ظاهراًست که اینها قید ما و حدیثا
در دفع لالت این حدیث بر خلافت جناب امیر المومنین مبالغه و انهاک داشته
اعلام کمال اهتمام در رد افادات مبتدین خلافت از این حدیث شریف برداشت
نفی دلائل آن بر خلافت بای و چه تیر لم و هم باین تقریر خاص که مخاطب
آورده اعنی قصر خلافت آنحضرت بر اهل و عیال بر ملا می سرایند و حفظ و اقرار
نایید و تقویت مرسوم نواصب را باین دو تیر هرگاه بتصریح شاه صاحب قبح
در دلائل حدیث منزلت بر خلافت جناب امیر المومنین علیه السلام نواصب

صاحب صحیح قبح دلائل حدیث
منزلت بر خلاف جناب امیر المومنین
منسوب ساخته

ثبوت ناصبیت اکابر سنی از قول
صاحب صحیح

پس کجماں در ثبوت کماں لای منکرین صحت اصل حدیث منزلت مثل آمدی و اتباع او
 ریبی باقی نماند و ثابت شد که ایشان از نواصب لئام در ولایتی جناب امیر المؤمنین
 علیه السلام گذشته اند که نواصب اقتضای بر قبح و رد دلالت حدیث بر خلافت کینه اند
 و آمدی و اتباع او با وصف قبح و رد دلالت قبح اصل حدیث هم نموده اند و قضا
 نواصب بر قبح و رد دلالت حدیث از افاده شاه صاحب ظاهرست زیرا که اگر
 نواصب انکار اصل حدیث می کردند نمی گفتند که این خلافت نه آن خلافت بود
 که محل نزوحست انچه ازین قول اعتقاد نواصب بصحت اصل حدیث و دلالت آن
 بر خلافت ناسته ظاهرست آری بعضی نواصب متعصبین تحریف این حدیث
 کرده اند یعنی حریر بن عثمان که ناصبی شدید ایشان و مغض عظیم العدوانست تا به
 مجال انکار اصل خبر نیافته تحریف آن بطریق شنیع نموده یعنی بجای هارون لفظ
 قارون فراتخاذ و عجب که احمد بن حنبل خنثی حاکم و ناصب جاحد را توثیق
 کرده ابوالموید محمد بن محمود انخوار زعی در او اهل جامع مسانید ابی حنیفه بحوال نقل
 خطیب از احمد بن حنبل عدم جواز نظر در کتب ابی حنیفه گفته الثالث الخلیب
 عفا الله عنه قد طعن فی احمد اکثر من هذا فقال قد وثق احمد
 بن حنبل حریر بن عثمان فقال هو ثقة و حریر کان بیغض امیر المؤمنین^{منین}
 علیارضی الله عنه و لا فرق بینہ و بیدر من بیغض ابابکر و عمر ثم
 قال ان خطیب کان حریر کذا بافا سقا و روی عدی بن عیاش
 انه قال هذا الذی یروی عن النبی صلی الله علیه و سلم لا بن
 ابی طالب انه بیغض بمزلة هرهه من موسی ذی النجار قال ابن

ص ۴۹ نصف اول
 آخر الباب الاول

فی
 یومئذ احمد بن حنبل بیغض علی بن
 ابیطالب را از مسند خواری

عباش قلت له فما هو قال قال لوليد بن عبد الملك يرويه على
 المنبر فيقول على منى بمنزلة قارون من موسى ثم اكد الخطيب هذه
 الشناعة على احد فقال بلغني عن يزيد بن هرون انه قال رايت
 رب العزة في النوم فقال يا يزيد تكتب عن حريز بن عمار فقلت
 يا رب ما علمت عليه الا خيرا فقال يا يزيد لا تكتب عنه فانه
 يسب علي بن ابي طالب وهذه حكايته عن احمد انه طعن في امير المؤمنين
 وبنابر اين تحريف سخيف هم ظاهر می شود که آمدی و اتباع و شيعاء او از نواصب
 پارا و از تر نهادند که نواصب مجال انکار اصل خبر نیافتند ناچار بعض شیوخ
 تحریف آن آغاز نهادند و آمدی و اتباع شان بر قبح اصل حدیث جسارت
 کردند و نیز از بن عبادت مسند حقیقت جلالت شان احمد بن حنبل مرتبه قصو
 ظاهرست فلا تغفل و شاه صاحب در فتح العزیز در تفسیر آیه که تلبسوا الحق
 بالباطل گفته یعنی بنا و بیل باطل خود که محتاج باضمار یا حمل بر معنی غیر حقیقی
 یا مخالف سابق و سابق باشد چنانچه فرقه های گمراه ازین است مثل خوارج و
 ملاحده و غیره و از این جهت بقرآن می کنند و شبهه کردن حق را
 به باطل صورت های دیگر هم هست که همه دین نمی منع و اخل است از انجمله آنکه
 لفظ و روایت تسمیه از طرف خود زیاده کنند مثل آنچه شیعه کرده اند که با حدیث
 محمد و احبش الله و لعن الله من تخلف عنها افزوده اند و در حدیث مکتب
 مولا لا فعله مولا اللهم و ال من و الة و عاده من عاده لفظ و انصر
 من انصره و اخذل من خذله و از انجمله آنکه لفظی که قریب الحنج باشد

فما كان الخطيب على احد
 طعن في امير المؤمنين

فما كان عبد الله بن عباس
 يروي عن علي بن ابي طالب
 قال قال علي بن ابي طالب
 ما كان علي بن ابي طالب
 يروي عن علي بن ابي طالب

وخواجہ در تحریف گردانیده لکن بحقیقت ہم بادعای اسانی تحریف الحق در هر دو
حدیث تحریف اساطین خود ثابت ساختند ہم بذکر تحریف نواصب و خواجہ
در حدیث منزلت پیروہ از علو مقام مشایخ فخام خود و پیش قدمی شان از نواصب
للام در انکار اصل خیر منزلت برانداختند اما عبارات علمای سنیہ کہ نصوص
صریحہ در انکار دلالت حدیث منزلت بر خلافت جناب امیر المومنین علیہ السلام
پس پیش از پیش است و قلوب اہل ایمان بلاحظہ این نقسفات ریش شہاب الدین
فضل السبہ بن حسین التوربشتی در شرح مصابیح و در شرح حدیث منزلت کفۃ المستمل
بہذا الحدیث علان الخلافة کانت بعد رسول اللہ صلی اللہ علیہ
وسلم الی علی ذائع عن صحیح الصواب فان الخلافة فی الاہل فی حیوۃ
لا تقضی خلافة فی الامۃ بعد المماتہ و المقایسۃ التی تمسکوا بہا
تتنقض علیہم بموت ہرون قبل موسی علیہما السلام و انما یتدل
بہذا الحدیث علی قرب منزلتہ و اختصاصہ بالمواخاة من قبل
الرسول صلی اللہ علیہ وسلم کہ شہاب توربشتی طعن و تشنیع بلیغ بر سیکہ استدلال باین
حدیث بر خلافت جناب امیر المومنین علیہ السلام نماید سر داده کہ بسبب مزید
حیف و زنیغ اورا بزنیغ انہج صواب نسبت داده و تصریح کردہ کہ خلافت در
اہل در حیات مقتضی خلافت در امت بعد ممات نیست پس این عین مقال
نواصب جا حدین است کہ چنانچہ ایشان حسب فادہ مخاطب در تمسک المسند
قدح کردہ اند و گفتہ کہ این خلافت نہ آن خلافت بود کہ محل نزاع است تا استحقاق
ان خلافت بدادن این خلافت شود آنچہ بچنان توربشتی تصریح تمام سرایدہ

ص
من الصحیح من ابیہنا علی
من کتاب المناقب

توریشی

که خلافت در اهل در حیات مقتضی خلافت و امانت بعد مائیت پس اتحاد کلام توریشی
با کلام نواصب ثابت شداری بایرا و طعن و تشنیع بر استدلال باین حدیث قدم را از
نواصب فزاتر نهاده و ادعای مسابقت و ترعرع از اصل داده و نیز ادعای انتقاض
مقایسه استدلال بحدیث حضرت هرون قبل حضرت موسی علیه السلام کلام نواصب
افزوده و نیز بقول خود و اخای استدلال الحار استدلال باین حدیث در قرب منزلت
و اختصاص بالمواخاة نموده و امانت را خارج از مدلول این حدیث نموده و نیز
توریشی در معتقد فی المعتمد گفته و از احادیث که از رسول علیه السلام درست شده است
در فضیلت علی و ایشان از ابر خلافت حمل میکنند باینست که اما ترضی ان تکون
انت منی بمنزلة هرون من موسی میگویند که درین حدیث تنصیص است بر
خلافت علی زیرا که گفت توراضی نیستی که از من بمنزلة هرون باشی از موسی و هرون
خلیفه موسی بود و هرون اگر زنده میبود موسی را خلیفه دیگر نبود جواب آنست که
این حدیث حدیثی درست است فضیلت علی است و ثنای بروی انا استدلال بدان
در خلافت علی وجهی ندارد و حمل این حدیث بر امانت بعد از رسول انا جایز است
که بر علم حدیث و صنعت آن و قوفی ندارد و انا معاندی که از طریق عناد سخن
گوید چه اگر از حقیقت حال آگاه باشد و عناد نکند وجه آن سخت روشن است
رسول صلی الله علیه و سلم چون بغزای تبوک سیرت کس را در تخلف رخصت نداد
و علی را فرمود تا بمیدینه باز آید از بهر محافظت زنان رسول و دیگر زنان اهل بیت
و از بهر قیام بمصالح ایشان منافقان در وی افتادند و گفتند این عجم در آیم
داشتت است تا با خودش بیرون نبرد علی رضی الله عنه این سخن را باره شنید نزد

ص ۱۹۱
۲۳۴
فصل سوم از باب دوم

قف
الحار توریشی در مقدمه ولالت
حدیث منزلت بر امانت

مفسرین و تفسیر کنندگان حدیث

رسول آمد و گریست و گفت یا رسول الله مرا بازنلن و کودکان میگزاری پیغمبر صلی الله علیه و آله وسلم گفت اما ترضی ان تكون منی بمنزلة هرون من موسی یعنی چون موسی از بهر میقات از میان قوم بیرون آمد هارون را بجای خود باز داشت و روا نباشد که مراد از این خلافت باشد بعد از وفات رسول زیرا که هارون پیش از موسی وفات کرد و تشبیه کردن چیزی که پیش از مرگ بود بچیزی که الا بعد از مرگ نباشد مستقیم نیاید و نیز هارون در زمان موسی علیه السلام پیغمبر بود و نتوان گفت که امیر المومنین علی در زمان پیغمبر امام بود اگر مراد خلافت بعد از مرگ بود چنانچه گفت انت منی بمنزلة یوشع من موسی زیرا که خلیفه موسی بعد از مرگ یوشع بود درین عبارت هم طعن و تشنیع قطع و توہین و تہجین بلوغ در حق کسیکه استدلال باین حدیث شریف بر امامت جناب امیر المومنین علیه السلام نماید وارد کرده که حامل این حدیث را بر امامت یا جاہل غیر واقف بر علم حدیث و صنعت آن قرار داده یا معاندی که از روی عناد سخن گوید و نیز تصریح کرده بآنکه روا نباشد که مراد از این حدیث خلافت باشد بعد از وفات جناب سالک صلی الله علیه و آله وسلم و استدلال نموده برین معنی بآنکه حضرت هارون پیش از حضرت موسی علیهما السلام وفات کرده و تشبیه کردن چیزی که پیش از مرگ باشد بچیزی که نباشد مگر بعد مرگ مستقیم نیاید و نیز بر انتفای دلالت حدیث منزلت بر خلافت جناب امیر المومنین علیه السلام استدلال نموده بعدم تشبیه آنحضرت بحضرت یوشع علیه السلام پس این کلام تو ربشتی مثل کلام نواصب است در نفی دلالت این حدیث بر امامت جناب امیر المومنین علیه السلام بلکه بوجودی بر کلام نواصب السلام

ص
الفصل الأول من باب
مناقبة علي من أئمة
المنافقين

سابق الاقدام وتوز الدين علي بن سلطان محمد الهروي المعروف بابقاري برقة
شرح مشكوة كفته قال التور شتي كان هذا القول من النبي صلى الله عليه
وسلم في مخرجه الى غزوة تبوك وقد خلف علياً رضي الله عنه على
اهله وامره بالاقامة فيهم فارجف به المنافقون وقالوا ما خلفه
الا استنقأ لاله وتقفأ منه فلما سمع به علي اخذ سلاحه ثم
خرج حتى اتى رسول الله صلى الله عليه وسلم وهو نازل بالجرن
فقال يا رسول الله زعم المنافقون كذا فقال كذبوا انما خلفتك
لمأرتك ورائي فارجع فإخلفني في أهلي واهلك اما ترضى يا علي
ان تكون مني بمنزلة هرون من موسى يا ولي قول الله سبحانه
وقال موسى لأخيه هرون إخلفني في قومي والمستدل بهذا الحديث
على ان الخلافة كانت له بعد رسول الله صلى الله عليه وسلم
زائغ عن مذهب الصواب فان الخلافة في اهل في حياته لا تقتضي
الخلافة في الامّة بعد مماته والمقايضة التي تمسكوا بها تنقض
عليهم دعوت هرون قبل موسى عليهما السلام وانما يستدل بهذا
الحديث على قرب منزلته واختصاصه بالمواخاة من قبل الرسول
صلى الله عليه وسلم وفي شرح مسلم قال القاضي عياض هذا
ما تعلقت به الروافض وسائر فرق الشيعة في ان الخلافة كانت
حقاً لعلي رضي الله عنه والله وصي له بما فكفت الروافض سائر
الصحابه بتفديهم غيره وزاد بعضهم فكراً علياً لانه لم يقم

في طلب حقه وهو لاء استخف عقلاً وافسد مذهبا من أن يدرك
قولهم ولا شك في تكفير هؤلاء لأن من كفر الأمة كلها والصد
الاول خصوصا فقد ابطال الشريعة وهدم الاسلام ولا حجة في
الحديث لاحد منهم بل فيه اثبات فضيلة لعلي ولا تعرض فيه
لكونه افضل من غيره وليس فيه دلالة على استخلافه بعلا لأن
النبي صلى الله عليه وسلم انا قال هذا حين استخلفه على المدينة
في غزوة تبوك ويؤيد هذا أن هرون المشبه به لم يكن خليفة بعد
موسى لأنه توفي قبل وفاة موسى بنحو أربعين سنة واما استخلفه
حين ذهب لميقات به للمناجاة وقال الطيبي وتحريره من جهة
علم المعاني أن قوله متى خبر للمبتدأ ومن اتصالية ومتعلق للخبر
خاص والباء زائدة كما في قوله تعافان امنوا بمثل ما امنتم به
اي فان امنوا ايمانا مثل ايمانكم يعني انت متصل بي ونازل متى
منزلة هرون من موسى وفيه تشبيه ووجه التشبيه بهم لم يفهم
أنه رضي الله عنه فيما شئ به صلى الله عليه وسلم فبين بقوله
أنه لا نبي بعدى أن اتصاله به ليس من جهة النبوة فبقى الاتصال
من جهة الخلافة لأننا تلى النبوة في المرتبة ثم امان تكون حال
حيوته او بعد مماته لأن هرون عليه السلام مات قبل موسى
فتعين أن يكون في حياته عند مسيره الى غزوة تبوك انتهى و
خلاصته أن الخلافة الجبرئية في حياته لا تدل على الخلافة

وقف
الحارثي
في حديث زلات
من حجة فاري

الخبر ان تكون بعد ما

الکلیّة بعد عامّة لاسیما وقد عزل عن تلك الخلافة برجوعه صلی الله علیه وسلم الى المدينة ازین عبارت ظاهرست که ملای قاری بسبب مزید گفتگی و از خود در فتگی و دله و شیفتگی غیبات اهل ولا بهنایت اهتمام و اهتزاز و انتعاش نعمه نواصب او باش سراییده و در تشیید قواعد منخرمه و تجدید مبانی منهدمه و احیای بهفوات مندرسه و تزوین خرافات منظمه ایشان کوشیده بر خود بالیده و داد جمع و تلفیق و تلویح و تزوین و داده که اولاً عبارت تو نشستی که بوجه حدیده کما سمعت نفی دلالت حدیث منزلت بر خلافت جناب امیر المؤمنین علیه السلام می کند نقل کرده و بعد آن صبر و قرارش بر آن است نداده بواسطه شرح صحیح مسلم کلامی صحیح الانقضا از قاضی عیاض که مشتمل بر مبالغه در طعن و تشنیع بر کسانی که استدلال باین حدیث بر خلافت جناب امیر المؤمنین علیه السلام کرده اند و نفی دلالت حدیث بر امامت و خلافت و افضلیت از غیر نقل نموده و بعد ازین برای مزید تطییّب قلوب نواصب عبارت طیبی که در آن بهم صراحة نفی دلالت حدیث منزلت بر خلافت بعد وفات جناب رسالتاب صلی الله علیه و آله وسلم نموده نقل کرده و خلاصه آن باین طور بیان کرده که خلافت جزئیّه در حیات آنحضرت دلالت نمی کند بر خلافت کلیه بعد وفات آنجناب و هذا ما دفعتم به النصاب عقیدتهم حیث قالوا این خلافت نه آن خلافت بود که محل نزاع است انچه و از همه عجیب تر و نفوذ تر این است که قاری عاکر از انصاف و بیو شکاری بسبب مزید اشته از از حبیب حبیب باری و نقص و جفاکاری از نواصب ناری بر تبه قصوی در گریخته ادعای عزل خانم فص

ولایت و مہر سپہر امامت ازین خلافت جزئیہ ہم آغاز نمادہ آتش سوزان و مرقم
اسلام و دین ظاہری خود دادہ و این حرفی است کہ نصاب اقشاب ہم با حق تعالی
و نبض و التهاب جبارت بر ذکر آن در تقریری کہ مخاطب عالیشان از ایشان
کردہ نمودہ اند و ابوشکور محمد بن عبد السعید بن شعیب الکشی السامی اخفی در تمیید
فی بیان التوحید گفتہ و اما قولہ ان اللہ علیہ السلام جعلہ خلیفۃ و
کان بمنزلۃ ہرون من موسی قلنا الخبر حجۃ علیکم لان اللہ علیہ السلام
خرج فی بعض غزواتہ فاستخلف فی المدینۃ علی بن ابی طالب رضی اللہ
عنہ فلما خرج اللہ علیہ السلام قالت المنافقون انہ قد اعرض عن
ابن عمر و اجلسہ فی البیت فلما سمع علی رضی اللہ عنہ اغتم لدنک
وخرج خلف رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فلما لحق اللہ
فقال لہ ما استخفک فقال استخفنی علی النساء والذرار فی المناہق
وقد قال المنافقون فی حق ما قالوا وقص علیہ القصۃ فقال اللہ
علیہ السلام اما ترضی ان تكون منی بمنزلہ ہرون من موسی الا
انہ لا نبی بعدی ثم ہرون کان نبیا و علی رضی اللہ عنہ ما کان
نبیا و ہرون علیہ السلام کان خلیفۃ موسی فی حیوۃ و لم یکن
بعد وفاتہ لانہ مات قبل موسی علیہ السلام فہذا لا یشبہ لک
ازین عبارات ظاہرست کہ صاحب تمیید خرافات مخدوشہ نواصب را
تمیید و ہفوات منحوسہ ایشانرا تشبیہ کردہ کہ اولاً بجواب مستدللین بحدیث
منزلت بر خلافت جناب امیر المومنین علیہ السلام گفتہ کہ این حدیث حجت

ص ۱۱
القول الثاني في خلافة
ابى بكر من السابقين
عشر من ابواب الكتاب
في حق صاحب يدالات حديثنا

بر شما یعنی معا و اهد دالت بر نفی خلافت آنحضرت دارد و این اینکلی است که لواء
 شریعهم در تقریر منقول در عبارت مخاطب تحریر نسازیده اند و نیز بنفی نبوت
 جناب امیرالمومنین علیه السلام نفی دالت حدیث بر خلافت خواسته و نیز بزرگ
 این معنی که حضرت هارون خلیفه حضرت موسی در حیات بود و نبود بعد وفات
 حضرت موسی علیه السلام که وفات کرد قبل آنحضرت نفی دالت حدیث بر خلافت
 قصد کرده و شمس الدین محمد بن المنظر خلجانی در شرح مصابیح گفته قوله انت
 من بعد هارون من موسی الا الله لا نبی بعدی قیل انما صدق
 هذا الكلام من البتة علیه السلام يوم غزوة تبوك وقد خلف
 عليا على اهل بيته وامره ان يقيم في المدينة ويراعى احوالهم
 يوما فيوما ثم قال المنافقون ما تركه الا لكونه مستقلا عند
 فحفف عنه ثقله فلما سمع على ذلك تاذى من هذا الكلام
 وقصد الى ذلك الغزو فاق رسول الله صلى الله عليه وسلم
 فقال يا رسول الله نعم المنافقون انك ما خلفتني الا لكوني
 ثقيل عليك فحفت ثقلی عن نفسك فقال علیه السلام كذبوا
 ما خلفتك الا لكرامتك على فارجع الى هلي واهلك واخلفني
 فيهم بما امرتك اما ترضى بان تكون مني بمنزلة هارون من موسى
 بذلك على ان الخلافة بعد رسول الله صلى الله عليه وسلم
 كانت لعل غير صواب لان الخلافة الجبرئيلة وهي خلافته في
 الاهل لا تقتضي الخلافة الكلية اى الخلافة في الامّة بعدك

ص
 من الصحاح من باب من
 على من كتابا لقب

الحکامیة فی الاشیاء

فی الاشیاء المتبرکة فیها جناب غیر من انکار و صواب

غير صواب لان الخلافة الجبرئيلة في حيوته لا تدل على الخلافة الكلية
بعد وفاته عليه السلام وانما يستدل على قربه واختصاصه بما لا
يباشر الا بنفسه عليه السلام وانما اختص بذلك لانه بينه وبين
رسول الله صلى الله عليه وسلم طرفان القرابة والصحبة فلهذا
اختاره بذلك دون غيره قال الخطابي ضرب رسول الله صلى الله
عليه وسلم المثل باستخلاف موسى هرون عليهما السلام على
بنى اسرائيل حين خرج الى الطور ولم ير الخلافة بعد الموت فان
المضروب به المثل وهو هرون عليه السلام كان موته قبل
وفاة موسى عليه السلام وانما كان خليفة في حيوته في وقت
خاص فليكن كذلك الامر فيمن ضرب له المثل اين عبات زيدا في ثم
مثل عبات فلان في در اقصاي آثارنا اصبا شرار وزيادت برخافت آن
بعضين امام الائمه الاطهار سلام الله عليهم ما تابع الليل والنهار في
وابوزكر يا يحيى بن شرف النووي في شرح صحيح مسلم بشرح حديث منزلت ميفرايد
وليس فيه دلالة لاستخلافه بعده لان النبي صلى الله عليه وسلم
انما قال لعلي حين استخلفه على المدينة في غزوة تبوك ويؤيد هذا ان
هرون الممشبه به لم يكن خليفة بعد موسى بل توفي في حيوة موسى
قبل وفاة موسى بنحو اربعين سنة على ما هو المشهور عند اهل
الاخبار والقصاص ولو انما استخلفه حين ذهب لميقات ربه
للمناجاة والله اعلم وشمس الدين محمد بن يوسف بن علي الكرمانى في شرح صحيح

باب الخصال على بن
ابطالهم بن كتمان الفضائل
في ثلاث حديث منزلت
برضايت از شهر مسلم نووي

بخاري كفته قوله ان تكون متى اني نازل كما في منزلة وآباءنا اشد
 وهذا الحديث تعلق به الروافض في خلافة علي رضي الله عنه الخطأ
 هذا انما قال علي حين خرج الى تبوك ولم يستصحبه فقال ان خلفني مع
 الذرية فقال ما ترضى ان تكون فضرب له المثل باستخلاف
 موسى على بني اسرائيل حين خرج الى الطور ولم يرد به الخلافة بعد
 الموت فان المشبه به وهو هرون كانت وفاته قبل وفاة موسى
 عليهما السلام وانما كان خليفته في حياته وفي وقت خاص فليكن
 كذلك الامر فممن ضرب المثل به وابو الفضل احمد بن علي بن حجر العسقلاني
 في شرح الباري في حديث نزلت كفته واستدل بحديث الباب على
 استحقاق علي الخلافة دون غيره من الصحابة فان هرون كان
 خليفة موسى واجيب ان هرون كان خليفة موسى في حياته
 لا بعد موته لانه مات قبل موسى باتفاق اشارة الى ذلك الخطأ
 وقال الخطيب معنى الحديث انه متصل بن نازل منزلة هرون من
 موسى وفيه تشبيه بمحمد بن عبد الله بقوله الا انه لا نبي بعدي فعرف
 ان الاتصال المذكور بينهما ليس من جهة النبوة بل من جهة ما دونها
 وهو الخلافة وهذا ان هرون المشبه به انما كان خليفة في حياة
 موسى دل ذلك على تخصيص خلافة علي النبي صلى الله عليه وسلم
 بحياته وشهاب الدين احمد بن محمد الخطيب القسطلاني في درر رشاد الساري شرح
 صحيح بخاري في غير ما يرد ولا حجة لهم في الحديث ولا متمسك لهم به لانه

قف
 في ذلك حديث نزلت
 في شرح الباري

باب مناقب علي

قف
 في ذلك حديث نزلت
 في شرح الباري

ص
 باب غزوة تبوك في كتاب
 المناقب

صلى الله عليه وسلم اما قال هذا خير استخلفه على المدينة في غزوة تبوك ويؤيده ان هرون المشبه به لم يكن خليفة بعد موسى لانه توفي قبل وفاة موسى بنحو اربعين سنة وبين بقوله الا الله ليس بنبي وفي نسخة لا نبي بعدى ان اتصاله به ليس من جهة النبوة فبقى الاتصال من جهة الخلافة لانها تلي النبوة في المرتبة ثم انما اما ان تكون في حيوته او بعد مماته فخرج بعد مماته لان هرون مات قبل موسى فتعين ان يكون في حيوته عند مسيره الى غزوة تبوك لمسير موسى الى مناجاة ربه اين همه عبارات نووي وكراماني وعسقلاني وقسطلاني دلالت صريحة دار دبر انكته اين حضرات اهتمام ببلغ در نفى دلالات حديث منزلة بر خلافت جناب امير المؤمنين عليه السلام نمودند و قصب مسابقت در تطيب قلوب نواصب نافين واقفاى اثار مبغضين جافين بر بوده و محب الدين احمد بن عبد الله بن محمد الطبري در رياض النضره بجاى احتجاج الحق بحديث منزلة گفته قوله في الحديث الاول ان موسى استخلف هرون عند ذهابه الى ربه الى آخر ما قرأه قلنا الجواب عنه من وجهين الاول نقول هذا عدول عن ظاهر ما نطق به لسان الحال والمقال فانه صلى الله عليه وسلم قال على تلك المقالة حين استخلفه لما توجه الى غزوة تبوك على ما سيظهر ان شاء الله تعالى في آخر هذا الكلام وذلك استخلاف حال الحيوة فلما راي تامله بسبب التملف اما اسفعا على الجهاد او بسبب ماعرض من اذى

ص ٩٣
٢٨٩
الفصل

ان كنت عشرين في خلافة الى
كبر من الهاب الاول
مناقضه كبر من القس الثاني
في مناقب الافراد من حكمى
الكتاب

المنافقين علی ما سنبتہ ان شاء اللہ تعالیٰ قال له تلك المقالة ايدان
 له بعلو مكانه عندا وشرف منزلته التي اقامه فيها مقام
 نفسه والتظير بينه وبين هرون اما كان في استخلاف موسى
 منضمًا الى الاخوة وشدا لا زده والعصبة وكان ذلك كله حال
 الحيوة مع قيام موسى فيما استخلفه فيه يشهد بذلك صورة
 الحال فليكن الحكم في علی كذلك منضمًا الى ما ثبت له من اخوة
 النبي صلى الله عليه وسلم وشدا لا زده وعصبة به غيراته
 لم يشاركه في امر النبوة كما شاركه هرون موسى فلذلك قال صلى الله
 عليه وسلم الا انا لا نبى بعدى اى بعد بعثتى هذا على سبيل التظير
 ولا اشعار في ذلك بما بعد الوفاة لا ينفي باثبات بل نقول لو حمل
 على ما بعد الوفاة لم يصح تنزيل على من النبي صلى الله عليه وسلم
 منزلة هرون من موسى لانفاء ذلك في هرون فانه لم يكن
 الخليفة بعده يوشع بن نون فعلم قطعًا ان المراد به الاستخلاف
 حال الحيوة لمكان التشبيه ولم يوجد الا في حال الحيوة الخ اير عباد
 ظاهرت كمحبت بلبرى حمل حديث منزلت را بر خلافت و امامت عدول انظار
 انچه ناطق شديان لسان حال و مقال و امي نمايد و تصريح مى كند بآنكه در حديث
 منزلت اشعار بما بعد الوفاة نيست نه بنفى و نه باثبات پس اين بنفى صريح است
 دلالت حديث منزلت را بر امامت جناب امير المؤمنين عليه السلام و همين است
 مقصود و نواصب كما نقله المخاطب الحائز للمناقب و عجب تر آنكه بعد بنفى اشعار

توقف
 بنفى محبى دلالت حديث منزلت
 بر خلاف

بعد وفاة موسى اما كان الخليفة

بما بعد الوفاة بنفي وإثبات ترقى إرزان بنوده بنفي خلافت حضرت هارون بعد حضرت
 موسى عليهما السلام بنفي خلافت جناب أمير المؤمنين عليه السلام فواسته وبنابرین
 سهاذ الله لازم می آید که حدیث منزلت دلیل بنفي خلافت جناب أمير المؤمنين
 عليه السلام نیست این کلام باوصف منافاتش با کلام اول از کلام فواست لازم
 هم فحش و اشنع است و علی بن برهان الدین حلبی در انسان العیون گفته و ادعت
 الراضیة والشیعة ان هذا من النص التفصیل علی خلافة علی
 کرم الله وجهه قالوا لان جميع المنازل الثابتة لهارون من موسى
 سوى النبوة ثابتة لعلی کرم الله وجهه من النبى صلی الله علیه وسلم
 والا لما صح الاستثناء اى استثناء النبوة بقوله الا انه لا نبی
 بعدی مما ثبت لهارون من موسى استحقاقه للخلافة عنه لو كان
 بعدا اى دون النبوة ویرد باری هذا الحديث غیر صحیح كما قاله
 الامدی وعلی تسلیم صحته بل صحته هی الثابتة لآل النبی الصالحین
 فهو من قبیل الاحاد وکل من الراضیة والشیعة لایراه حجة فی
 الامامة وعلی تسلیم انه حجة فلا عموم له بل المراد ما دل علیه
 ظاهر الحديث ان علیا کرم الله وجهه خلیفة عن النبى صلی الله علیه
 وسلم فی اهله خاصة مدّة غیبة نبوک كما ان هارون کان
 خلیفة عن موسى فی قومه مدّة غیبة عنهم للمناجاة فعلی
 تسلیم انه عام لکنه مخصوص والعام المخصوص غیر حجة فالباقي
 او حجة ضعيفة وقد استخلف صلی الله علیه وسلم فی رار اخر

بما بعد الوفاة بنفي وإثبات ترقى إرزان بنوده بنفي خلافت حضرت هارون بعد حضرت موسى عليهما السلام بنفي خلافت جناب أمير المؤمنين عليه السلام فواسته وبنابرین سهاذ الله لازم می آید که حدیث منزلت دلیل بنفي خلافت جناب أمير المؤمنين عليه السلام نیست این کلام باوصف منافاتش با کلام اول از کلام فواست لازم هم فحش و اشنع است و علی بن برهان الدین حلبی در انسان العیون گفته و ادعت الراضیة والشیعة ان هذا من النص التفصیل علی خلافة علی کرم الله وجهه قالوا لان جميع المنازل الثابتة لهارون من موسى سوى النبوة ثابتة لعلی کرم الله وجهه من النبى صلی الله علیه وسلم والا لما صح الاستثناء اى استثناء النبوة بقوله الا انه لا نبی بعدی مما ثبت لهارون من موسى استحقاقه للخلافة عنه لو كان بعدا اى دون النبوة ویرد باری هذا الحديث غیر صحیح كما قاله الامدی وعلی تسلیم صحته بل صحته هی الثابتة لآل النبی الصالحین فهو من قبیل الاحاد وکل من الراضیة والشیعة لایراه حجة فی الامامة وعلی تسلیم انه حجة فلا عموم له بل المراد ما دل علیه ظاهر الحديث ان علیا کرم الله وجهه خلیفة عن النبى صلی الله علیه وسلم فی اهله خاصة مدّة غیبة نبوک كما ان هارون کان خلیفة عن موسى فی قومه مدّة غیبة عنهم للمناجاة فعلی تسلیم انه عام لکنه مخصوص والعام المخصوص غیر حجة فالباقي او حجة ضعيفة وقد استخلف صلی الله علیه وسلم فی رار اخر

غير على فيلزم ان يكون مستحقا للخلافة اذ ين عبادت وصحت كعلبي
 و در حلب ضرر ع اعتنا بشا به كوشيده كه اولاد و استدلال اهل حق
 بنفي صحت حديث منزلت و قول آمدی بعد صحت آن خواسته و باز بخوف
 مواخذة محققين اهل حديث تسليم صحت آن نموده مگر از ان قبيل احاد حثامه
 نفی توان آن کرده و بدعوى عدم حجيت اخبار احاد نزور افضه و شيعه آنرا
 رتبة حجيت افکنده و بر تقدير تسليم حجيت قدح در دلالت آن بر خلافت آغاز
 نهاده و دلالت آن را مقصور بر خلافت اهل خاصته كه همين است مقصود
 نو اصب مردود کرده و اين خلافت را هم محدود بحدت غيبت تبوك نموده
 و عبد الوهاب قد و امي قنوجي معروف بنعم خان در بحر المذاهب بوجاهت
 منزلت گفته و عن الرابع يمنع صحة الحديث كما منعه الا مدي ولو سلم
 صحة الحديث فلان التواتر بل هو خبر واحد بمقابلة الاجماع
 كما قال اصحاب الحديث انه صحيح لكنه من قبيل الاحاد ولو سلم فلا
 العموم في منازل بل غاية الاسم المفرد المضاف الى العلم الاطلاق
 و بما يدعي كونه معهودا معيناً كغلام زيد وليس الاستثناء متصلاً
 بل منقطع بمعنى لكن فلا يدل على العموم كيف و من منازل الاخوة
 في النسب و لم يثبت لعل رضي الله عنه فالمراد ان علياً رضي خليفة
 منه على المدينة في غزوة تبوك كما ان هرون كان خليفة لموسى
 عليه السلام في قومه حال غيبته ولو سلم العموم فليس من
 منازل هرون الخلافة والتصرف بطريق النيابة على ما هو

مقتضی امامت کائن شریک له فی النبوة و قوله اخلفه ليس
استخلافا بل مبالغة و تاکید فی القيام بامر القوم ولو سلم فلا دلالة
على بقائها بعد الموت و ليس انتفاء ما يموت المستخلف عنه ولا
نقصان بل ربما يكون عودا الى حالة اكمل و هي الاستقلال بالنبوة
و التبليغ من الله فصرف طرون و نفاذ امره لو بقى بعد موسى
عليه السلام انما يكون للنبوة و قد انتفت النبوة في حق علي فينتفى
ما يبنى عليها و ينسب عنها و لو سلم فلا دلالة على نفى امامة الائمة
الثالث قبل على رض ازين عبارت و ضحت كه صاحب بحر المذاهب بر تاييد
كلمات نواب مبالغة تمام نموده بلكه قصب مسابقت از ایشان ر بوده كه اولاً
زبان را منع صحت حديث منزلت و نقل منع صحت آن از آمدی و اكشاده و بر
تقدير صحت آن از مقابل اجماع مدعومی فرانواده ساقط از درجه اعتبار ساخته
و حتماً بودن آن از قبيل احاد نفی نواتر آن خواسته و بعداين كاوكا و كلل
اطلاق عنان باین نفی دلالت آن بر خلافت مطلقه كرده و سيوطی در توشیح
و شمس الدين محمد ابن علقمي در كوكب منير و علی بن احمد عریزی در سراج منير و احمد
بن زینی بن احمد و حلاان شافعی معاصر در سيرت نبویه و فخر رازی در نهایة العقول
و صفهائی در شرح تجرید و شرح طالع و تفننازانی در شرح مقاصد و قوشچی در شرح
تجرید و ابن حجر مکی در صواعق و خواجه نصر الله كابلی در صواعق و سنار الله در
سیف مسلول و غیر ایشان از شرح حدیث و تكلمين بنیه مبالغة و اهتمام
در نفی دلائل حدیث شریف بر خلافت جناب امیر المومنین علیه السلام كرده اند

پس تاصبیت اینحضرت بعنایت الهی باعتراف مخاطب با انصاف ظاہر و واضح شد
 چه مقصود این اکابر سنیہ با مقصود نواصب متحدست چنانچہ نواصب قبح در
 تمسک بدلائل اینخدیث بر خلافت جناب امیر المومنین علیہ السلام کرده اند همچنین
 اینحضرت قبح و جرح و استدلال آن بر خلافت آنحضرت ننوده و گمان مبرکہ علما
 سنیہ نفی دلالت اینخدیث بر خلافت بیفاصلہ جناب امیر المومنین علیہ السلام کہ
 مقصود الحق کرامست کرده اند نہ نفی دلالت بر خلافت مطلقہ کہ ابی از انطباق
 بر مرتبہ رابعہ نباشد و کار نواصب قبح و رد دلالت بر خلافت مطلقہ است و
 اما قبح و رد دلالت بر خلافت بیفاصلہ مستلزم نصب نیست زیرا کہ کلمات اعلام
 سنیہ دلالات واضحہ دارد بر نفی دلالت بر خلافت علی الاطلاق مگر بنی بنی
 کہ کلمہ انما در کلام توربشتی کہ قاری ہم آنرا نقل کرده نص صریحیت بر آنکہ دلالت
 آن مقصور بر قرب منزلت و مواخاتست و دلالت بر خلافت ندارد پس گاہ
 مدلول آن محصور و مقصور درین دو امر باشد دلالت بر خلافت مطلقہ کہ آنرا بر
 خلافت مرتبہ رابعہ طبعی بیسازند از مدلول اینخدیث خارج شد و نیز اگر عرض
 اینحضرت قبح و دلالت بر خلافت بیفاصلہ بیو و ذکر وفات حضرت ہارون
 در حیات حضرت موسی علیہما السلام و عدم حصول خلافت بعد وفات حضرت
 موسی ہارون علیہما السلام را باین سبب سلب خلافت از حضرت امیر المومنین
 علیہ السلام معافی نداشت چنانچہ مستلزم سلب دلالت بر خلافتست علی
 الاطلاق خواہ در مرتبہ اولی باشد و خواہ در مرتبہ رابعہ بلکہ اینمعنی دلیل دلالت
 حدیث منزلت بر عدم خلافت امیر المومنین علیہ السلامست معاذا اللہ من ذلک

اطفال خصال فرق در کلام
 نواصب کلام سنیہ در کلام
 دلالت حدیث منزلت بر خلافت

و آنچه در عبارت قسطلانی مذکورست فخرج بعد حماه کلا ق هرون مات قبل موسی
 فتعین ان يكون في حيوته عند مسيره الى غزوة تبوك وكذا ذكر
 العلقم والعريزي كلاهما في شرحهما للجامع الصغير للسيوطي نصحت
 بر انكار دلالت بر خلافت علی الاطلاق زیرا که این قول دلالت دارد بر آنکه خلافت
 بعد المامه علی الاطلاق تشبیه با حضرت هارون خارج شده والا تعین خلافت
 فی الحیوة راست نمی آید و نیز قول صاحب بحر المذاهب در آخر تقریرات که ولو سلم
 فلا دلالة على نفي امامة الاثمة الثالث قبل علی رضی الله عنهماست در آنکه قبل
 ازین نفي دلالت حدیث بر خلافت علی الاطلاق نموده که بعد تسلیم دلالت
 آن بر خلافت تخصیص خلافت بر زبان یا بعد عثمان خواسته و همچنین علامه قزوینی
 بعد انتساب نفس و نفي دلالت حدیث بر خلافت گفته و بعد اللتیا و التي
 کلا دلالة فيه على نفي امامة الاثمة الثالث قبل علی رضی الله عنه پس
 بکمال صراحت ثابت شد که اولاً این حضرات نفي دلالت حدیث منزلت بر خلافت
 علی الاطلاق بلا تقبید ان بعدم الفصل نمایند و بر تقدیر تنزیل و تسلیم
 دلالت حدیث بر خلافت این خلافت را بخلاف مرتبه رابعه می اندازند با کماله
 بعد ادراک این همه عبارات در ناصبیت خطابی و قاضی عیاض و تورتی
 و نووی و خلجانی و منظره الدین زیدانی و کرمانی و طبری و طبرسی و عسقلانی
 و قسطلانی و علقمی و عزیزی و قاری و حلبی و امثال اینها برسی نمایند که اینها
 مثل نواصب در دلالت حدیث منزلت بر خلافت قبح کرده اند و فرض کردیم
 که ثبوت ناصبیت این همه اعلام کبار موجب تأخیر و انتشار و باعث نماند

سر سیمگی واضطرار سنی این دیار نباشد لیکن بحیرتم که بعد سماع ثبوت ناصبیت
والد ماجد شاه صاحب باعتراف شان سر پای خود بکدام سنگ خار احواله
پس سازند چه حضرت شان بنقص صحیح موافقت مقال نواصب لئام و مطابقت
راسی آن اقرا موده اند چنانچه در ازاله الکفای بحجاب حدیث منزلت گفته چون
مرتضی را خلیفه ساخت در غزوہ تبوک مرتضی تشبیه پیدا کرد بحضرت پارس
در دو خصمت اول خلافت در وقت غیبت و بودن از اہلبیت نہ در
ثالثہ کہ نبوت است این معنی با خلافت کبری کہ بعد وفات آنحضرت صلی
علیہ و آلہ وسلم باشد هیچ ربطی ندارد زیرا کہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم در ہر
غزوہ شخصی را امیر مدینہ مقرر میساخت خلافت کبری امر دیگر است و خلافت
صغری در وقت غیبت از مدینہ دیگر الخ این کلام مجازت نظام همان بابانگ
میں ہنگام نواصب لئام است کہ مخاطب مقام نقل کردہ اعنے قولہ اصل این خلافت
نہ آن خلافت بود کہ محل نزاحت تا استحقاق آن خلافت بدادن این خلافت
ثابت شود الی قولہ پس دلیل خلافت کبری نمیتواند شد فلما الحمد کہ بعد ادراک
مطابقت ہر دو کلام در ناصبیت والد ماجد شاه صاحب یہی باقی ماند کہ چنانکہ
نواصب این خلافت را غیر خلافت کبری دانستہ نفی ارتباط یکی با دیگر می کردہ اند
ہمچنین والد شاه صاحب بتصریح این خلافت را خلافت صغری و مبانی خلافت
کبری میدانند و نفی ارتباط یکی با دیگر می ولو بوجہ ما بحال توضیح میفرمایند پس
مقصود والد ماجد شاه صاحب بامقصود و نواصب مرود و حذف والتعلیل
بالنعل مطابق و موافق است آری اہتمام و مبانی در نفی ارتباط در کلام شان

ص
آخر فصل حقیر از مقصد
اصل از دو مقصد کتاب

زیاده است که بلفظ هیچ ربطی ندارد نفی جمیع اخبار ارتباط نموده اند و در تقریر
این تاکید و تشدید در نفی ارتباط مخاطب محتاط نقل نفرموده پس این فرق مفید
علو درجه شاه ولی اسد صاحب رخصت است که از نواصب هم پافرازا گردانیده
و طرفه ترنسنت که باین افاده سدید شاه صاحب ناصبیت خودشان هم ثابت میشود
چه حاصل این قدحی که از نواصب آورده اند عنقریب بعد این بحجاب الحق خود
شاه صاحب وارد خواهند ساخت یعنی خلافت جناب امیر المومنین علیه السلام
مقصود بر خلافت جزئیة اهل و عیال که مقصود نواصب ضلالت خواهند نمود
و قطع نظر از اینهمه بعنایت ایزدی و تائید صمدی فقیر حقیر کشف حقیقت حال
مثل آفتاب روشن میسازم و ندای اطف المصباح فقد طلع الصباح میزنم
و ثابت میسازم که اصل این تقریر خاص که شاه صاحب بنواصب بنو سبائنه
از حسام الدین سهارپوری است و او امام و مقتدای شاه صاحب است که اتفاق
نبدی از نهفوات او هم فرموده اند و جایکه انبیا کابلی خالی یافته بسوی اخذ و هتراق
از و تشافیه وارد کرده و مخاطب نخریر همان تقریر را بتغییر مسیر وارد کرده و از مزید جفا
آزاد بنواصب بنو سبائنه ساخته ناصبیت مقتدی و امام خود و امثال او که بمثل این
تقریر تمسک اند ثابت فرمود فلله دره و علیه الجرحه حسام الدین در مراجع
الروافض بعد نقل تقریر استدلال الحق بحديث منزلت گفته رسول الثقلین شفیعنا
فی الدارین باتفاق طرفین این حدیث را وقت بر آمدن بغزوه تبوک فرموده
و اصحاب حدیث و از باب سیر که متکفل بیان احوال آنحضرت اند صلی الله علیه و سلم
تصریح کرده اند که رسول خدا وقت بر آمدن بدان غزوه علی مرتضی را برابر اهل و عیال

لا خلاف من و کاتبی که از قضا
مالک بن نویره از رافضی خوانده
در یک مقامات ظاهر است

ص ۱۹۱
دلیل ثالث از فصل سوم
از باب ثالث

خلیفه ساخته بودند برای تعهد احوال ایشان در مدینه گذاشته اند که نصب خلافت
 مطلق یا جناب بخشیده بودند و باین خدمت والا آن شیر خدا را سرفراز گردانیده مسلم
 و بخاری از حدیث سعد بن ابی وقاص آورده اند که چون پیغمبر خدا صلی الله علیه
 و سلم از مدینه عزم بر آمدن کرد علی بن ابی طالب را در اهل خود خلیفه گردانید پس علی
 گفت یا رسول الله من در هیچ غزوه تخلف ننموده ام چگونه است که مرا میگذاری و
 گفت گذاشتی مرا یا رسول الله در خردان و زنان من بود یا راضی نیستی تو ای
 علی که باشی نسبت بمنزله هارون از موسی الحدیث و در شرح مشکوٰۃ و صواعق و
 فصل الخطاب مدارج و معارج و حبیب السیر و ترجمه مستقصی و کتب دیگر گفته که
 آن سرور جهان بوقت بر آمدن بغزوه تبوک شاه مردان را بر اهل و عیال خویش خلیفه
 ساخته برای تعهد احوال شان در مدینه گذاشته بودند پس ظاهر شد که این خلافت
 مخصوصست نه مطلق و گفتگو در مطلق است و آنحضرت صلی الله علیه و سلم دین
 غزوه چنانچه اهل سیر گفته اند محمد بن مسلمه و بقول سباع بن عوفه را بر مدینه خلیفه
 ساخته بودند و این ام مکتوم را بخت اقامت صلوة بطریق نیابت و خلافت در
 مدینه گذاشته و پیداست که اگر خلافت علی مطلق میبود بهر آئینه گذاشتن محمد
 بن مسلمه و این مکتوم معنی نداشت انتحی از ملاحظه این عبارت سرایا خسارت ظاهر
 آنقدحیکه شاه صاحب از نواصب آورده اند در آن مذکور است چه نواصب
 بتصریح شاه صاحب گفته اند که این خلافت نه آن خلافت بود که محل نزاع است
 نه استحقاق آن خلافت بدادن این خلافت ثابت شود و همچنین است مدلول کلام
 صاحب مرافض همیشه قال پس ظاهر است که این خلافت مخصوصست نه مطلق

فحیکه صاحب گفته از نواصب
 نقل کرده در مرافض
 صامع الدین مذکور است

و گفتگو در مطلق است و نیز دلیللی که شاه صاحب از نواصب بر مغایرت این خلافت
با خلافتیکه محل نزاع است اعنی خلافت کبری و امامت مطلق آورده اند اعنی نقلی
بعض خدمات محمد بن مسلم و سباع بن عرفطه و ابن ام مکتوم درین عبارت مراضی قوم
فوق است که صاحب مراضی استخلاف محمد بن مسلم و یاسباع بن عرفطه را بر مدینه
علی لا اختلاف ذکر کرده و شاه صاحب بجهت کداحی مصطحت ساخته اختلاف را
از میان انداختند و قضیه منفصله ساختند و بجای خلافت مدینه صوبه داری
کو توالی گذاشتند و نیز طرفه سحر کاری بکار بردند که اجماع اهل سیر بر نفی ذکر ختنه
لیکن باین همه این همه را بر نواصب انداختند و من حیث لایشر اویشعرو یکتم باثبات
ناصبیت صاحب مراضی و والد ماجد خود و دیگر اکابر اعلام و اماثل فخام خود پرداختند
ع حمت و راز باد که اینهم غنیمت است و از طرائف آنست که شیخ عبدالحق دهلوی هم
با آنهمه انصاف با انصاف حسب مزعوم اهل خلاف بایراد این قدر حکیه نواصب بآن
متمسک اند ناصبیت خود ثابت ساخته باظهار کمال دین و حیای خود پرداخته
چنانچه در شرح مشکوة بشرح حدیث من لیت گفته و باین حدیث متمسک نموده اند شیعه
در آنکه خلافت بعد رسول صلی الله علیه و سلم حق علی است رضی الله عنه و آنحضرت
وصیت کرده او را بخلاف و علمای اهل سنت و جماعت میگویند تحت نیست
مرا ایشانرا و در این بیکه ظاهر حدیث آنست که علی رضی الله عنه آنحضرت صلی الله
علیه و سلم خلیفه ساخت مدت غیبت او بغزوة تبوک چنانکه موسی بارون را
خلیفه ساخت مدت غیبت او بمناجات برآور و بنود بارون خلیفه بعد از موسی
نیز آنکه وفات بارون پیش از موسی است چهل سال و آنحضرت صلی الله علیه و سلم

لا انصاف

تمسک شیخ عبدالحق دهلوی
مشکوة و مدارج النبوة و فیه
نواصب ذکر کرده اند

ص
مؤنه تبوک از وفات
سال نهم از هجرت

در همین مدت اختلاف کرد این ام مکتوم را برای امامت مردم در نماز و علی رضی الله عنه
تفقد اهل بیت پیغمبر صلی الله علیه و سلم بنمود و این ام مکتوم امامت میکرد و مردم اگر خلافت
مطلق بنمود امامت نیز بحضرت علی رضی الله عنه حکم میفرمود بلکه اولی و اہم بود و در
مدارج النبوة گفته و باین حدیث تسک نموده اند شیعه در آنکه خلافت بعد از رسول
صلی الله علیه و سلم حق علی است و درین وصیت است از آنحضرت مر علی مرتضی بخلاف
و علمای سنت و جماعت گویند که حجت نیست ایشانرا چه ظاهر حدیث است که آنحضرت
صلی الله علیه و سلم خلیفه ساخت ویرا رضی الله عنه مدت غیبت او بنفوذ تبوک و لازم
نمی آید از اختلاف او بر اهل درینجا اختلاف بر امامت چنانکه موسی علیه السلام خلیفه
گردانید ہارون را و در قوم خود مدت غیبت خود بمناجات و نبود ہارون خلیفه موسی
بعد از وفات ہارون پیشترست از وفات موسی بچهل سال آنحضرت اختلاف کرد
این ام مکتوم را برای امامت مردم در نماز پس علی رضی الله عنه تفقد احوال اہل و عیال
بنمود و این ام مکتوم امامت میکرد و اگر خلافت بنمود امامت بعلی رضی الله عنه
نیز حکم میکرد بلکه اولی و اہم بود انشی و از آنجا کہ دفع دلالت این حدیث بر خلافت
جناب امیر المومنین علیہ السلام نہایت شنیع و فطیح و بغایت فاضح و قبیح است فاضل
رشید از راه کمال دقت نظر وجودت فکر در عبارتیکہ سابقا منقول شد تا ویلی
عجیب برای تعسفات و تضللات ائمہ عالی درجات خود کہ در انکار دلالت
حدیث شریف بر خلافت جناب امیر المومنین علیہ السلام سرگرم انداختراع
کرده یعنی افادہ نموده آنچه حاصلش اینست کہ توجیہ این حدیث از اہل سنت در باب
خلافت بنا بر بیان عدم تمامیت تقریر علمای امامیہ در باب خلافت جناب

امیر المؤمنین علیه السلام گفتند ایشان بلا فصل باشد بطریق طرح افکار و دریافت سعی علم
اما میوه در دفع انظار و آورده بر نیست و غایت این تاویل بالاتر از آنست که بیان
توان نمود چه اگر غرض فاضل رشید آنست که سنیّه انکار دلالت این حدیث بر خلافت
مطلقه نکرده اند بلکه بر خلافت بلا فصل پس مدفع است باینکه کلمات این حضرات
چنانچه بیان کردیم صریحیت در انکار دلالت این حدیث بر خلافت علی الاطلاق و اگر
غرض فاضل رشید آنست که حضرات اهل سنت بنا بر محض رد و ابطال تقریرات شیعه و
اظهار قصور است لال شان انکار دلالت این حدیث بر خلافت کرده اند نه آنکه فی الواقع
بصمیم قلب اعتقاد دارند که این حدیث دلالت بر خلافت آنحضرت نمیکند پس این
انکار از قبیل انکار طلوع شمس و وجود نهار و از غایب افادات و در انکار است و بر آن
لبیب متامل زعفران زار و این تاویل شکرت بدان میماند که یهود و نصاری و اینهمه
عماد و تعصب و اناک و اهتمام و شغف و وله و میل و رغبت بقیاس با بطلان
دلایل نبوت جناب رسالت صلی الله علیه و آله و سلم ادا میکنند که ما هرگز بصمیم قلب
انکار دلالت این دلایل بر رسالت جناب رسالت صلی الله علیه و سلم نمیکنیم
و پناه بخدا ازان میبریم بلکه غرض ما اظهار قصور تقریرات علمائی اهل اسلام و تقویم
انظار و طرح افکار برای دریافت سعی علمای اخیار و فضلاء کبار است و بدین
که امثال این کلمات ضحکه بیش نیست و هرگز عاقلی بآن گوش نه میکند بلکه سخریه بران میزند
و نیز بنا برین نواصب را هم پیسنده که بگویند قدحیکه شاه صاحب از و شان نقل کرده اند
بنابر توجیه افکار و طرح انظار و دریافت سعی علمای کبار سنیّه است نه بطریق رد و انکار
و هذا محال و ضعیف به اهل الابصار و بظاهر است که اگر سنیّه در واقع انکار دلالت

ایند بیت بر خلافت آنحضرت نمی گردند و غرض شان محض اظهار قصور تقریر شیعه بود
 مستدل را با این حدیث غیر خلافت جناب امیر المومنین علیه السلام منسوب ساختن بربخ
 از منج صواب کما نقوه به التوربشتی و نقل عنه القلادی معنای مذشت و نیز قول
 توربشتی که الخلافة في اهل في حيوة لا تقضه الخلافة في الامّة
 بعد هاتاه الخ صریحست در آنکه نه این استخلافت دال بر خلافت آنجناب است نه
 مقایسه حضرت امیر المومنین علیه السلام بر حضرت هارون علیه السلام دلالت بر
 خلافت آنجناب میکند پس هر گاه یکی هم ازین هر دو امر بر خلافت جناب امیر المومنین
 علیه السلام دال نباشد باز نمیدانم که دلالت بر خلافت آنجناب از کدام لفظ برای
 برای خدا آن دلالت صحیح که این انظار را کیست سنیان بران وارد نمیشود ارشاد فرمود
 و معذ الله کلام توربشتی انما يستدل الخ صریح پیداست که این حدیث بجز قرب منزلت
 و اختصاص بمواخات برامری دیگر دال نیست پس این نفی صریح دلالت خلافت
 و نیز نسبت توربشتی در معتد غیر معتد حمل و عدم وقوف یا عناد را بحامل این حدیث
 بر امامت ابی ازین تاویل است و همچنین قول لور و ات باشد که مراد ازین خلافت بشک
 و کلام نووی نیز بغایت صراحت دال است بر نفی دلالت آن بر خلافت حیث قال
 ليس فيه دلالة على استخلافه الخ درین کلام و امثال آن بیان قصور تقریر
 شیعه را چه خلست و از افاده خلنی فی ظاهرست که استدلال باین حدیث بر
 خلافت جناب امیر المومنین علیه السلام غیر صواب است چه خلافت جزئیه در حیات
 دلالت بر خلافت کلیه بعد وفات میکند و هذا هو الذي تمسك به
 النواصب عدا بهم الله بعذاب واصبث وقربست بهنوات خلنی فی تسویلات

مظهر الدین زیدانی و همچنین قول خطابی که کرمانی و مظهر الدین نقل کرده اند و مایه خلاص
از اشکال آنست و آن اینست فلیکن كذلك الامر فیهن ضرب له المثل صریح
در آنکه خلافت حضرت امیر المؤمنین علیه السلام در وقت خاص یعنی حیات سرورانام
صلی الله علیه وآله وسلم منحصر بوده فاین الدلالة على الخلافة بعد الوفاة
و همچنین قول طیبی که در فتح الباری بی نقل کرده و بمقام جواب آنرا پسندیده و حلیه خلاص
از اشکال فهمیده ظاهرست در آنکه خلافت جناب امیر المؤمنین علیه السلام مخصوص
بحیات سرور کائنات صلی الله علیه وآله وسلم است. حیث قال ولما کان هرون
المشبه به اقام کان خلیفة فی حیوة موسی حل ذلك علی تخصیص
خلافة علی النبی صلی الله علیه وسلم بحیوة پس این نص واضحست
بر نفی دلالت حدیث بر خلافت جناب امیر المؤمنین علیه السلام و تبیین قصور
تقریر شیعه را بان ارتباطی نیست و کلام ابن حزم که شاہ صاحب در حاشیه نقل
کرده اند نیز صریحست در نفی دلالت حدیث بر تحقق خلافت و حصر دلالت آن
بر قرابت و قول صاحب ریاض النضره فلیکن فی علی كذلك و ایضا قول
ولا اشعار فی ذلك بما بعد الوفاة لا بنفی ولا باثبات و دیگر کلمات
او هم بصراحت تمام ابایی کلی ازین تاویل دارد و اما عبارت صاحب مرفض
و شیخ عبدالحق که همسان ترانه فواصبست پس ابایی آن ازین تاویل مجوز
در کمال ظهور و از مزید وضوح بر احدی غیر مستور و این همه افادات و عبارات
ایحضرت را در ابطال دلالت حدیث بر خلافت جناب امیر المؤمنین علیه السلام
یکسو گذاشته فاضل رشید و اولیائش که مدعیان ولایتی الهیست میشناسند

چشم عبرت و بصیرت و اگر در نظر فرمایند که یوسف و سلمی که از اجله معتدین و اعظم معتبرین
و اکابر متکلمین اینست برت چه قسم تعصب و تعسف و تضلف پیش نظرند و
داود عباد سرور البیت امجاد و صلوات الله و سلامه علیه هم لی یوم التناود داده که اولاً
تصحیح کرده باینکه حدیث مذکور دلالت بر امامت بنابیه المومنین علیه السلام
نمیکند و این حدیث را جناب سائماناب صلی الله علیه و آله و سلم برای تسلیه آنحضرت
آنگفته نه بهجت منفی پس بعد آن گفته که این حدیث دلالت دارد بر عدم تحقیق
جناب امیر المومنین علیه السلام برای خلافت و باز این حدیث شریف را دلیل
طعن و عیب و منقذات صحیح در حق وصی برحق میگرداند و دلالت آنرا بر حصول
فتنه عظیم و فساد فحیم از اشکالات جناب امیر المومنین علیه السلام مثل فتنه عجل که
در بنی اسرائیل واقع شد ادا میکند و از اهل حق عقل را بهجت استدلال بآن
بر فلکات جناب امیر المومنین علیه السلام سلب میداند چنانچه در رساله که
در روز سهاله اهل حق نوشته میگویی الثالث قول النبی صلی الله علیه و سلم
انتم منی بمنزلة هارون من موسى فلنا دلالة فيه على امامة
علي بوجوه الاول انه قيل تسليمة لعلي لا تنصيصاً عليه لانه
صلی الله علیه و سلم حين خرج الى تبوك ولم يترك للمدينة رجلاً
يصلح للحرب و امر بتركها الا النساء النساء ان الصغافر استغفل
علياً فطعنتم لانه اذا و في ... الا لتسليمة يكرهه
منه فخرج الوا ... لم يتركها الا النساء و سلم تسليمة اماماً
النساء و الثاني ...

نوعی که در این کتاب
فصلی از این کتاب است
و در این کتاب آمده است
ابطال این حدیث زیرا که
محتاج دلیل نیست و هیچ
دلیل از حدیث یوسف و سلمی
از این حدیث را جناب
آنرا گفته اند و این حدیث
بیا اعتقاد بر اینست که
نمیگردد و این حدیث را
چنانچه قاضی ابوشامه
را بر خود را بوشامه
پیشانی این حدیث را
ص
الفصل الثانی فی رد
چشمی که در این کتاب
صحة و نباشت بحدیث
خبر ذات فواج و غیره
چهارم بنیة مالک
موده اند و نمایند

خواهند برداشت و اقرار کمال متانت و رزانت افادت خود خواهند ساخت
 بدانند که انصاف باید فرمود که معنای کلمه دلالة فيه علی امامة علی
 بوجود همینست که تقریر شیعه قاصرست و در واقع این حدیث بر امامت ^{فدایت}
 جناب امیرالمومنین علیه السلام دلالت میکند و قطع نظر ازین ناصبا عوز بمجروح
 نفی دلالت این حدیث شریف بر امامت جناب امیرالمومنین علیه السلام اکتفا
 نفرموده ادعای دلالت این حدیث شریف بر عدم تحقیق جناب امیرالمومنین
 علیه السلام بر اسی امامت نموده ناصبیت و عداوت کامنه را که از دیرباز در
 لباس تشن بکار میبرد و ریخا با علان و ابھار رسانیده و لقد صدق
 مولانا علی بن ابی طالب ما اخبر احد شیئا الا ظهر فی فلتات لسانه
 و صفحات وجهه و هرگاه نزد امور این حدیث شریف که حضرات اہلسنت
 ہم محض راوی آن نیستند بلکه معترف بصحت و تواتر آن میباشد و از کلام خود و اخبرتم
 در وجه اول ثبوت آن بتاکید و تکرار ظاہر و وضاحت دلیل عدم استحقاق
 آنجناب برای امامت باشد عیاذ اہل بسند بمفاد حدیث نبوی بر زعم باطلش ^{ثابت}
 گردد که جناب امیرالمومنین علیه السلام مستحق خلافت نبوی و این مذهب ^{صواب}
 و خوارج ^{سنت} غایت مذهب اہلسنت حسب ظاہر اینست که انکار دلالت ^{حدیث} احادیث
 نبویہ بر امامت جناب امیرالمومنین علیه السلام می کنند و اما ادعای دلالت
 روایات نبویہ بر عدم استحقاق آنجناب برای خلافت پس آن خلاف مذهب ^{سنت}
 ہمست و مرکب آن لمحضت و کافر بدیختست که اصلح الله حاله و ضامن
 علیه عذابہ و نکالہ و هرگاه بتصریح صریح امور درین حدیث دلالت

بر عدم استحقاق جناب امیر المومنین علیہ السلام برای امامت پس تاویل علیہ و تسوئیل
بقیہ فضل شہید ہباء منثور اگر دید و پیچ مساعی و محالی برای آن نماند و گمان
نمی برم کہ پیچ مکاری و معاندی اگر چه مکارہ و عناد او بغایت قصوی رسید
باشد بعد سماع کلام بشاعت نظام امور الزام تاویل رشید مقام نماید و لطیفہ
رنگین تر اینست کہ ناصب امور باو عاید لالت حدیث منزلت بر عدم استحقاق
جناب امیر المومنین علیہ السلام برای امامت تیشہ بر پای خود زودہ بجهت غفلت
از اکاذیب مفتریان و خرافات کذابان من حیث لایشر بطلان خلافت شیخین
و عدم استحقاق شان برای امامت اعتراف نموده زیرا کہ سابقہ دانستی کہ حدیث
منزلت را بعض کذابان منہکین فی الافتر خود شاہ گویان بنی امیہ کثیر الجفا و حق
شیخین فرود آورده اند و عیاذ اباسر جناب رسالت صلی اللہ علیہ و آلہ
و سلم اقربا بہ کہ آنجنابان بہر دو را از خود بمنزلہ ہارون از موسی گفته و چون تشبیہ
جناب امیر المومنین علیہ السلام بحضرت ہارون نزد امور دلیل عدم استحقاق آنجناب
برای امامت است پس بالبداہتہ تشبیہ شیخین بحضرت ہارون دلیل صریح بر عدم استحقاق
شیخین برای امامت باشد و خلافت ایشان و جہاں صحت و انعقاد نخواہد داشت
کہ حدیث نبوی عدم استحقاق شان ثابت شد فضرر هذا الہذر علی الاعور
الافح من نفعہ اعظم و اکثر با کما بنظر تامل اہل ایمان و اسلام درین کلام
شناعیت فرجام نظر فرمایند کہ چگونه امور بزیجیا و آزر م حدیث منزلت را دلیل
نفی استحقاق جناب امیر المومنین علیہ السلام برای امامت گردانیدہ و بران اکتفا
نکرده استدلال الحق را باین حدیث بر استحقاق جناب امیر المومنین علیہ السلام بر

ثبوت عدم استحقاق شیخین
برای خلافت از کلام امور
بسیب حدیث موضوعہ در حق
شان

خلافت منافی عقل میداند و در توجیه نفی عقل از الحق بسبب استدلال باین حدیث امر را
 ذکر میکند که اهل اسلام را بملاحظه آن مو بر تن میخیزد یعنی تشبیه جناب امیر المؤمنین علیه السلام
 را بحضرت هارون علیه السلام در استخلاف و دلیل حصول فتنه عظیمه و فساد کبیر مثل فتنه
 و فساد عبادت عجل و کفر و شرک باری تعالی میکرد و او هن اسلام بسبب
 استخلاف آنحضرت ثابت میکند و میگوید که حاصل نشد از استخلاف هارون مگر
 فتنه عظیمه و فساد کبیر بعبادت بنی اسرائیل عجل را و همچنین حاصل شد فتنه عظیمه
 و فساد کبیر از استخلاف علی بسبب آنچه دانستی از قتل سلیم و زجر حمل و صفین و دست
 اسلام تا آنکه طعن کردند و در واعدای پس حالامی باید که اولیای فاضل رشید از خوا
 خفالت بیدار و از سر کربت توجیه نقسفات اسلاف کبار بشمار گردیده درین طعن
 و استحقار که از اعدای عالی تبار نسبت جناب حیدر کرار صلوات الله و سلامه علیه
 ما اختلف الليل والنهار سر زده و ملاحظه فرمایند و خاک براری و قفار بر سر کنند
 و جامعهای مزین خود را تا بدامن چاک زنند که نفی دلالت حدیث منزلت را بر خلاف
 چه ذکر است و از ان بلکه ادعای دلالت آن بر عدم استحقاق آنحضرت برای خلافت
 هم چه مقام شکایت که اعدای معاذا الله دلالت حدیث منزلت بر کمال طعن و عیب
 و لوم و ذم و غایت تعییر و تحقیر و تهجین و تقریع و تشنیع و تقبیح ثابت می کند و دلالت
 کلام اعدای بصیر بر نهابت ابانت و تحقیر و غایت از را و تعییر بر ناظر خیر بکمال
 وضوح و ظهور روشن و ستیبر است بچند وجه اول آنکه قول اوان الوافضة
 لو عقلت ما ذکر و اهذا الحدیث حجة على استحقاق علی دلالت دارد
 بر آنکه ذکر این حدیث و احتجاج بآن بر استحقاق جناب امیر علیه السلام معاذا الله

معوجه عدیده از کلام اعدا
 بمعنی او بر جناب امیر ثابت
 میشود

خلاف عقل و مثبت سفسه و محقق است حال آنکه خود شاه صاحب تصریح می
 فرمایند که این حدیث دلیل اہلسنت است در اثبات فضیلت حضرت امیر
 و صحت امامت ایشان در وقت و نیز آنکه ازین حدیث استفاد می شود استحقاق انجنا
 برای امامت و فاضل رشید ہم بکرات و مرآت تصریح کرده بآنکه نزد اہلسنت این
 حدیث دلیل صحت خلافت جناب امیر المؤمنین علیہ السلام و انکار دلالت این
 حدیث بر اصل خلافت انجناب شیع و فطیح دانسته استعاذہ از ان بحق تعالی
 نموده و ہر گاہ نزد اہلسنت این حدیث دلیل امامت جناب امیر المؤمنین علیہ السلام
 باشد و نیز نزد شیعہ دلیل امامت انجناب است بلاریب پس معلوم شد کہ نزد
 جناب امیر المؤمنین علیہ السلام ہم این حدیث دلیل امامت انجناب بوده کہ مخالفت
 شیعہ آنحضرت را قطعاً و حتماً باطل است کما یظهر من احکام الاحکام للآمدی و شرح
 التفازانی علی الشرح العضدنی المختصر ابن الکحاجب ایضاً و مخالفت اہلسنت آنحضرت را
 حسب عاوی شان و جمعی ندارد و ہر گاہ این حدیث دلالت امامت جناب
 امیر المؤمنین علیہ السلام نزد آنحضرت باشد حسب اعتقاد شیعہ و سنی ہر دو پس
 طعن و تشنیع ائور بر استدلال باین حدیث بر امامت انجناب معاذ ہمد
 بآنحضرت متوجہ گردد و وہم آنکہ قول او کہ نہ شتہ بکرون فی الاستخلاف
 ولم یحصل من استخلاف ہارون الا الفتنة العظيمة والفساد الكبير
 بعبادة بنی اسرائیل الجعل دلالت دارد بر آنکہ وجہ نفی عقل از استدلالین باین حدیث
 و لزوم سفسه و محقق ایشان معاذ اللہ این است کہ جناب سالتاب صلی اللہ علیہ وآلہ
 وسلم تشبیہ داده حضرت امیر المؤمنین علیہ السلام را بہ حضرت ہارون علیہ السلام

در استخلاف حاصل نشد از استخلاف هارون علیه السلام گرفته عظیمه و فساد کبیر عیور
بنی اسرائیل عجل را و این کلام شاعت نظام شاعت فرجام دلالت ظاهر دارد
بر آنکه ازین حدیث معاذ الله ظاهر می شود که از استخلاف جناب امیر المومنین علیه السلام
فتنه عظیمه و فساد کبیر که مثل فتنه عظیمه و فساد کبیر عبادت عجل است پیدا خواهد شد
و معاذ الله بر جناب امیر المومنین علیه السلام لوم و طعن این فتنه عظیمه و فساد کبیر
متوجه خواهد شد چنانچه بر عیور العیاذ بالله لوم و ملام فتنه عبادت عجل بر حضرت
هارون علیه السلام متوجه است سوم آنکه قول او حتی اخذ موسی بر اس اخیه
یجرح الیه دلالت صریحه دارد بر آنکه معاذ الله از حضرت هارون علیه السلام قصور
و فتوری واقع شده و لوم و ملام این فتنه عظیمه و فساد کبیر بر حضرت هارون علیه السلام
متوجه است و معاذ الله حضرت موسی حضرت هارون علیهما السلام را بجراس
اهانت کرده پس چنانچه قول او ولو یحصل من استخلاف هرون الا الفتنه
العظیمه و الفساد الکبیر الخ دلالت صریحه دارد بر آنکه بر عیور حضرت هارون
سبب فتنه عظیمه و فساد کبیر گردید همچنین این قول دلالت برین معنی دارد و ظاهر
که غرض عیور از اثبات مزید لوم و طعن بر حضرت هارون علیه السلام آنست که
تاکید و تشدید اثبات طعن بر جناب امیر المومنین علیه السلام نماید ففضل الله
چهارم آنکه قول او و كذلك حصل من استخلاف علی ایضا لما عرفتم
بالبلغ و جوه و اصرح طرق دلالت صریحه دارد بر آنکه از استخلاف جناب
امیر المومنین علیه السلام معاذ الله فساد کبیر و فتنه عظیمه مثل فتنه عبادت عجل
حاصل شد زیرا که ضمیر حاصل در قول عیور راجع بفساد کبیر و فتنه عظیمه است

کہ سابقہ مذکور شدہ پنجم آنکہ لفظ ایضاً دلالت صریحہ دارد بر آنکہ از استخلاف جناب امیر المومنین
 علیہ السلام معاذ اللہ همان فساد کبیر و فتنہ عظیمہ کہ از استخلاف حضرت ہارون حاصل
 حاصل گردید ششم آنکہ قول او ماعرفت من قتل المسلمین یو و الجمل و فی صفین
 صریح و بر بیان ظاہرست بر آنکہ نزد احوار کثیر الزلل قتل اہل صفین و جمل معاذ اللہ عین فتنہ
 عظیمہ و فساد کبیر بود ہفتم آنکہ قول او و وہن الاسلام دلالت صریحہ دارد بر آنکہ معاذ
 اللہ نزد احوار متسننین قتل جناب یحییٰ بن لدین و قاتل الناکثین و القاسطین و المارقین
 حضرت امیر المومنین علیہ السلام اہل جمل و صفین و الناکثین و قاسطین اند معاذ اللہ
 سبب ہن اسلام و ضعف دین حضرت خیر الانام علیہ والہ الاف التحیۃ و السلام گردید
 و فی ہذا من التشیع و اکاذما تھد منه الجبال و تنشق الصخور و
 یبقی سوء ذکرہ علی مرآلہ ہود و کما العصور ہشتم آنکہ قول او حتی
 طعنت الاعداء دلالت صریحہ دارد بر آنکہ قتل اہل جمل و صفین کہ سبب ہن
 اہل اسلام بزرگم اوست موجب طعن اعدا در جناب امیر المومنین علیہ السلام گردید
 و این طعن اعدا نزد احوال کہ اعدی الاعداء قابل التفات و اعتنا و موثر در
 نقص علو قدر و مزید سنا معاذ اللہ می باشد اما آنچه احوار در آخر کلام از اہل
 اسلام خوفی کردہ فقرہ و ان لم یکن لا لوہ الخ بر زبان آورده پس باوصف آنکہ
 نفی النفی اثباتست مگر قطع نظر از ان میگویم کہ ہر چہ مرادش نفی لومست چنانچہ
 دلیل اقضای آن میکند لیکن بکار ما اولین بخورد و چہ کلام او لینش بحسبت
 در اثبات منقصت و حطم مرتبت جناب یحییٰ بن امیر المومنین علیہ السلام
 اگر بعد ان بالا بجا سخن تکلم کند موجب سقوط الزام نہ میتواند شد غایۃ الامر

اعراضت در کتب سنیہ پنجم

بین الکلامین تناقض و تهافت ثابت خواهد شد و ذلك ليس بعید من هوکذا
 النصاب بل ذلك شان جميع المبطلين لا قشاب و طرافت که اعمور
 مزید عداوت جناب امیر المومنین علیه السلام و شغف غوام و انماک در بهتان و بعد
 و افشاید ابرائیعیای معصومین کرام از مخالفت کلام خود و تهافت صریح بهم نماند
 بیانش آنکه خود در وجه اول تصریح کرده که حدیث منزلت برای تسلیه جناب امیر المومنین
 علیه السلام گفته شده حيث قال الاول انه قيل تسلياً لعله لا نصيصاً
 عليه الحق و باز گفته فقال النبي صلى الله عليه وسلم تسلياً اما ترضى
 ان تكون منى بمنزلة هرون من موسى و با وصف این تصریح مکرر بصدور از ایشان
 بنا بر تسلیه ازان سرور بزودی هر چه تمامتر سراسر تکذیب خود نموده در وجه دوم ادعا
 دلالت این حدیث شریف بر نفی استحقاق جناب امیر المومنین علیه السلام برای
 خلافت کرده و بران هم صبر و قرارش دست نداده و با انهاک در غلو و نصب
 و حقد نهاده بیا نگی اینکام مدعی دلالت این حدیث بر حصول عیب عظمی تریب
 فتنه عظیمه و فساد کبیر بر اختلاف جناب امیر المومنین علیه السلام گردیده و بهمانا ظاهر
 و بدیهی است که هر گاه این حدیث دلیل نفی استحقاق خلافت دلیل حصول فتنه عظیم
 و فساد کبیر با اختلاف جناب امیر المومنین علیه السلام معاذ الله من فلک باشد حصول
 تسلیه جناب امیر المومنین علیه السلام و دفع طعن منافقین لئام با این حدیث غیر ممکن
 بلکه بنابرین این حدیث تایید و تصدیق مروجوم منافقین صحیح و ترشیع و تمهید
 و توضیح عیب طاعنین خواهد شد که ازان نهایت ذم و لوم و عیب و طعن
 یعنی نفی استحقاق خلافت و حصول فتنه عظیمه و فساد کبیر مثل فتنه و فساد

تناقض و تهافت در وجه اول
 اعمور با وجه اول

عبادت عجل باسـتخلاف جناب امیر المؤمنین علیه السلام العیاذ باللہ ثابت میشود
پس تسلیه کو و دفع طعن کجا بحیرتم که ناصب عور در حالت تحریر این کلمات مرؤ
و خرافات مکرر و تلفیق این شنائع اباطیل و ترهات اضالیل و تفوه باین
هذیانات فاحشه و تقوّل باین بهتانات فاضحه و تصویر این قبائح ایرادات
و فطائع اعتراضات و هزلیات فاسده و شعریات کاسده و غرائب مجنون
و زور و طرائف فنون شرور و سخائف هفوات زبون و مستیشتحات تشویلات
سرنگون و عجائب الحادیات گوناگون و عظام زندقیات بوقلمون کبیر سلیم
کذاب و دیگر کفار او شایب را هم ملاحظه ان دست تحسّر بردست و پامی ندامت
در گل خار زده بود یا مست لای عقل یا مجنوم یا مجنون صمّ بکم عمی فمّ کلا یعقلون
و هر چند ناصب عور و کاذب بتزور وجه ثالث عداوت و عناد را باقصی الغایات
رسانیده لیکن در حقیقت از ان اعتراف بدلالت حدیث منزلت بر خلاف
جناب امیر المؤمنین علیه السلام واضحست حیث قال کانه شبهه بکرون
فی الاستخلاف و این نصّ صریحست بر آنکه جناب رسالت صلی الله
علیه و سلم جناب امیر المؤمنین علیه السلام را شبیه داده بحضرت هارون
در استخلاف و ظاهراًست که مراد از این استخلاف نه استخلاف حال الحیوةست
که درین استخلاف هرگز فتنه و فساد می واقع نشده پس مراد عور استخلاف بعد
الوفاتست و هر گاه شبیه جناب امیر المؤمنین علیه السلام با حضرت هارون
در استخلاف بعد الائمة با عزادان عور ثابت گردید دلالت حدیث منزلت
فلا خفاءست جناب امیر المؤمنین علیه السلام را با ائمه ثابت گردید پس کمال

ثبوت دلالت حدیث منزلت
بر خلاف جناب امیر المؤمنین علیه السلام
عور

عجبت که خود اعور درین وجه ثالث تشبیه جناب امیرالمومنین علیه السلام
 و استخلاف اعتراف می کند و باز بسبب عدم تامل و مزید اختلال عقل این
 وجه را از وجه نفی دلالت حدیث منزلت بر امامت جناب امیرالمومنین علیه السلام
 می شمارد و هل هذا الا تناقض فظیح و تهافت قبیح و این صنیع شنیع اعور
 بدان می ماند که بگوید بسراید که در کلمه لا اله الا الله دلالت بر توحید باری می نماید
 نیست بچند وجه و باز در وجه نفی اعتراف کند بآنکه این کلمه دلالت دارد بر آنکه
 احد استخوان احد است و لکن معا و احد از الوهیت باری تعالی فتنه و فساد عظیم
 حاصل شده و بعضی آیات موهمه جبر را برین معنی سندانده و بلکه همین قصه عباد
 عجل را حسب موعوم اشعریه که شرور را منسوب بایزد و غفور می نمایند دلیل آن
 گردانند پس کلام ناصب اعور حد و النعل بالنعل مطابق و موافق کلام بلخ می باشد
 و هرگاه دلالت حدیث منزلت بر خلافت جناب امیرالمومنین علیه السلام باعتراف
 اعور ثابت گردد بمفاد خدا صفا و دع ما کدر با اعتراف ناصب
 تا انصاف بدلالت حدیث بر استخلاف قبول کردیم و اما ادعای آن کثیر الا
 دلالت حدیث بر ایراث این استخلاف فتنه و فساد را پس بمفاد کالای بدیش
 خاوند بر رو او مردود است و مثبت نفاق و کفر قائل عنود و مدعی محمود و متفوه
 کنود و مبغض حقود و معاند خسود و اکمدند الودود و خمد الدین خضر بن محمد بن
 علی الرازی در کتاب التوضیح الانور با کج الوارده لدفع شبه الاعور بجواب
 وجه ثالث اعور گفته وجه الشبه هو القرب والفضیلة لا ما توهمه
 من الفساد الکبیر والفتنة العظيمة والا لم یکن تسلیة بل

تناقض وجه سوم اعور
 با اصل دعوی

مذمة ونقطة وهو باطل بالاجماع على ان الفتنة والفساد
 لم يحصل من نفس الاستخلاف بل من احوالهم الفاسدة واراؤهم
 الكاسدة والا لكان القدح في النبي المستخلف وعلى ما قيل الا البغاة
 الناكثين والقاسطين والمارقين عملاً بقول رب العالمين فان
 بغت احدكم على الاخرى فقاتلوا التي تبغي حتى تفي الى امر الله
 ووهن الاسلام من فعل المخالفين اللئام وطعن الاعداء
 لقلة بصارتهم ومتابعة الاهواء هذا ولو علم الخارجى
 الاغور التائه في الضلال بحقيقة مآل المقال ما قال ذلك
 لانه اذا كان على كهرون وخلافته كخلافته لزمن
 يكون على صاحب الحق والمخالف مؤثراً عليه غيره بغير حق
 كما ان هرون كان صاحب الحق وعبادة العجل التي اثرها على
 متابعته كان باطلا فيلزم منه بطلان الثلاثة الذين خلفوا
 لكونهم كالعجل المتبع ولا دخل لمحاببة على لان وجه الشبه يجب
 ان يكون مشتركاً بين الطرفين والمحاببة ليست كذلك فتدبر
 ومحتجب نماند که چنانچه هر دو وجه اخير عور که هر دو برهان اظهر بر کفر و نفاق
 قائل است مخالف با وجه اولين است همچنين هر دو وجه باهم نیز متخالف و
 متناقض است زیرا که مقتضای صریح وجه دوم است که این حدیث دلیل نفی استحقاق
 جناب امیر المومنین علیه السلام بر اسی خلافت بعد جناب سالتاب صلی الله علیه
 وآله وسلم زیرا که در این حدیث تشبیه حضرت هارون واقع است و حضرت هارون

متناقض هر دو وجه اول و دوم

علیه السلام در حیات حضرت موسی علیه السلام وفات کرده و خلافت رسید
 پس همچنین یدباید که جناب امیر المومنین علیه السلام معاذ الله بعد جناب سالتما
 صلی الله علیه و آله وسلم خلیفه نشود چنانچه حضرت هارون بعد وفات موسی
 علیه السلام خلیفه نشد پس ازین وجه سلب خلافت جناب امیر المومنین علیه السلام
 بنا بر مزعم باطل احوار ثابت شد و مقتضای چه سوم گشت که این حدیث و آلات
 دارد بر آنکه خلافت جناب امیر المومنین علیه السلام را حاصل شده لیکن آن خلافت
 سبب فتنه عظیمه و فساد کبیر گردید مثل خلافت حضرت هارون علیه السلام که
 بر مزعم باطل او مورث فتنه عظیمه و فساد کبیر گردید پس بنا برین این حدیث و لیسلی
 حصول خلافت برای جناب امیر المومنین علیه السلام است لیکن آن خلافت موجب
 طعن و عیب نزد منافقین و معاندین دین است پس این وجه منافی و نافی وجه
 دوم گردید و تناقض و تهافت بر دو وجه بغایت وضوح رسید که وجه دوم
 مثبت نفی خلافت است علی الاطلاق و وجه ثالث مثبت خلافت است و لو
 مع العیب و النقص و الذم و الغضب علی زعماء و هر چند شاعت و فطانت
 و بشاعت و قبح و سماجت و رد ادوات اثبات احوار فتنه عظیمه و فساد کبیر را استخلا
 حضرت هارون علیه السلام بر ظاهرت و کلام او حاجت جواب ندارد و قابل توجه
 و لائق اعتنائست لکن برای مزید توضیح می گویم که بر هر عاقل و دیندار و متامل
 نصفت شعار یهود و آشکار است که احوار ناصب درین کلام سراسر کذب
 و اتهام بر ملک علام و انبیای کرام فرار نهاده که ادعای حصول فتنه عظیمه و فساد
 کبیر عبادت عجل بسبب استخلاف حضرت هارون علیه السلام و اثبات استحقاق

بیوت که با عود در نسبت
فساد حضرت هارون
کلام حق تعالی

آنحضرت برای امانت نموده و این همه سراسر تکیب کلام الهی است که ازان بر امانت
حضرت هارون ازین فتنه و فساد ظاهر و واضحست قال الله تعالی ولقد قال لهم
هرون من قبل یا قوم انما فتنتم به و ان ربکم الرحمن فاتبعوه و اطیعوا
امری سبحان الله حق تعالی در کلام صدق نظام خود حکایت فرماید که حضرت هارون
بنی اسرائیل را این کفر و شرک زجر و منع کرده که شفاعت آن بیان نموده و امر باتباع
پروردگار و اطاعت خود نموده و امور بنیان بر خلافت آن صدور فتنه عظیمه و فساد
کبیر کفر و شرک و عبادت عجل را ناشی از خلافت حضرت هارون علیه السلام گردانند و
آنحضرت را باین سبب مستحق ایذا و امانت داند علامه نظام الدین نسیابوری در
تفسیر غرائب القرآن فسر کرده ثمراته شجره ثمراته اخبر ان هرون لحر یال نصحا
واشفاقا فی شان نفسه و فی شان القوم قبل ان یقول لهم السامی
ما قال ما شفقتہ علی نفسه فھی انه ادخلنا فی زمره الکامین
بالمعروف و الناهین عن المنکر و انه امثل امر اخیه حین قال لهم
یا قوم انما فتنتم به قال جارا لله کانهما اول ما وقعت علیه ابصارهم
حین طلع من الحفرة فتوا به و استحسنوه فقبل ان یطلق السامی
بادره هرون فزجرهم عن الباطل و لا بان هذا من جملة الفتن
ثم ردعاهم الی الحق بقوله و ان ربکم الرحمن و من فوائد تخصیص
هذا الاسم بالمقام انهم اصابوا قاعا عزوا علیه فان الله یرحمهم
و یقبل توبتهم و یمن ان الوسیلة الی معرفة کفیه عباد الله
ما هو اتباع النبی طاعته فقال فاتبعونی و اطیعوا امری و هذا ترتیب

سوره طه پاره ۱۶
رکوع ۱۳

بیوت بر اوست حضرت هارون
از تفسیر غیبی پور

فی غایه الحسن ازین عبارت ظاهرست که باخبر ایزد منعم حضرت هارون علیه السلام
 قصوری در نصح و اشفاق در شان نفس خود و در شان قوم قبل مقال بر اضلال سکر
 نکرده و امر بمعروف و نهی عن المنکر و امتثال امر حضرت موسی علیه السلام بعمل آورده و
 قبل اطلاق سامری بنی اسرائیل را از جبراز باطل و دعوت بسوی حق فرموده و
 ایشان را با اتباع و اطاعت خود مأمور ساخته پس ادعای سبیت استخلاف حضرت
 هارون علیه السلام برای فتنه عظیمه و فساد کبیر و نسبت آنحضرت بهماون و تقصیر
 معاذ الله تکذیب کلام ایزد قدیر و مخالفت و معاندت با خیر بصیرت و کاینکه
 مثل خید و در تفسیر کبیر فخر رازی در تفسیر قوله تعالی و لقد قال لهم قبل
 یا قوم الایه مسطور است اعلم انه قال ذلك شفقه على نفسه وعلى
 الخلق اما شفقه على نفسه فلانه كان مأمورا من عند الله
 بالامر بالمعروف والنهي عن المنکر و كان مأمورا من عند اخيه
 موسی بقوله عليه السلام اخلفني في قومي واصحح ولا تتبع
 سبيل المفسدين فلو لم يشتغل بالامر بالمعروف والنهي عن المنکر
 كان مخالفا لامر الله و لامر موسی و ذلك لا يجوز ازین عبارت ظاهرست
 که حضرت هارون علیه السلام شفقت را بر نفس خود و بر خلق ترک نفرموده امر
 بمعروف و نهی عن المنکر و اطاعت امر الهی و امر حضرت موسی علیه السلام بعمل
 آورده پس کذب عدوان عور ملوم و عداوت او بانبی معصوم مثل سفید و درخشید
 و آنچه رازی و نيسابوری در تفسیر آیه و اخلفني في قومي واصحح گفته اند نیز
 برای تکذیب عور و اثبات عصمت حضرت هارون از کذب مجنون ان مجرم مجنون

و ثبوت برات حضرت هارون
 از تقصیر از تفسیر فخر رازی

کافیت رازی در تفسیر کبیر در تفسیر این آیه گفته فان قيل لما كان هرون نبيا
واللّٰه لا يفعل الاّ الاصلاح فكيف وصاه بالاصلاح قلنا المقصود
من هذا الاّ التاكيد كقوله ولكن ليطمئن قلبي ونيسابوری در تفسیر
این آیه گفته واما وصاه بالاصلاح تاكيدا واحمينا انا والاّ فاللّٰه
لا يفعل الاّ الاصلاح الحاصل كسبكه راجحه از اسلام بمشام او رسیده بعد
اطلاع بر کلام شفیع النظام اخو ریقین جازم حاصل می کند بانهاک اخو ربانک
در ضلال و عناد و محاببت هدایت و رشاد و مباینت انصاف و سدا و نیز
که او در سلب دلالت حدیث منزلت بر امامت جناب امیرالمومنین علیه السلام
بمثابه مبالغه نموده که ادعای دلالت آن بر عدم استحقاق جناب امیرالمومنین
علیه السلام برای خلافت هم نموده و بران هم گفتا نموده مدعی دلالت آن
بر عیب طعن صریح گردیده و بهوس اثبات این ضلال صریح از طاعت سبک
و بخواستی بنان خرافت ترجمان بطعن و تشنیع بر حضرت هارون بلکه حضرت موسی
علیهما السلام بلکه حق تعالی کشاده داد احکاد و زندقه داده زیرا که اثبات
فتنه عظیمه و فساد کبیر عبادت عجل بسبب استخلاف حضرت هارون علیه السلام
نموده و اخذ حضرت موسی را از حضرت هارون علیه السلام را بر اید او امانت
حمل کرده و هرگاه بنا بر مزعوم او اینهمه فتنه عظیمه و فساد کبیر عبادت عجل و
کفر کفار بسبب استخلاف حضرت هارون علیه السلام حاصل شد طعن صریح
از حضرت موسی بلکه خدای تعالی متوجه گردید که او تعالی شأنه این هر دو نبی را
تشریف ساخته و از تمام عالم برگزیده و ظاهر است که استخلاف حضرت هارون

بغیر امر الهی واقع نشده و نیز ظاہر است که زعم ناصب اعور که قتل جناب امیر المومنین
 علیه السلام اہل جمال و صفین را عین فتنہ عظیمہ و فساد کبیر است عین خطیئہ عظیمہ
 و عناد کبیر و اندمار کمال بغض و عداوت نفس شریر با جناب امیر علیہ سلام
 الملک القیست زیرا کہ این قتل و قتال با اہل ضلال حسب افادات و مسلمات
 اخبار و اساطین متبیین کمال عین حق و صواب موافق سنت کتاب و محض
 اصلح و ملاح و بہت ہدایت بسوی رشاد و فلاح بود و اگر اسنبہا سنیقا
 احادیث حصہ تخیل الانام صلی اللہ علیہ و آلہ الکرام و افادات علمای اعلام کہ از ان
 حقیقت جناب امیر المومنین علیہ السلام درین مقاتلات و ثبوت کمال و فضیلت
 آنحضرت ازین مجاہدات واضح و ظاہر است نایم می باید کہ کتابی جدا گانہ تصنیف
 نایم کن در حدیث خاصف النعل کہ در باب مذکور خواہد شد انشاء اللہ تعالی علاوہ بر طر
 این حدیث شریف ہندی از احادیث دیگر و افادات علمای اعلام و اساطین فجام
 سنیہ و ریزہ باب مذکور خواہد شد کہ از ان کمال شجاعت و فطاعت ہفوا
 طاعین رہایت بہت حصہ امیر المومنین علیہ السلام در قتال ناکشین
 و ناسطین مار قہر و ان خواہد شد پس کاش فاضل رشید کلام اعور
 سنب کہ از حقاقت فواصب انعام در عیب طعن و لوم و ملام براتب قاصیہ
 ما اثریہ و بل معان بہیدہ و از ان فہم و کراف و مخالفت انصاف کہ در تاو
 ما با نیت بہیدہ و انلاف اکثر الانصاف خویش بہکار بردہ و ست
 می باشد و نیز انما خصیہ شہید ملام امام اعظم اعور یعنی تقی الدین احمد بن
 عیب البیہ و انما انوار و فہم باہن تیمیہ الحرائی کہ آمد سنیہ محامد فہمہ مناب

بالمدينة رجال كثيرون يستخلف عليهم من يستخلفه فلما كان في
غزوة تبوك لم ياذن لاحد في التخلف عنها وهي آخر مغازيه ولم
يجتمع معه احد كما اجتمع معه فيها فلم يتخلف عنه الا النساء
والصبيان ومن هو معدود لعجزه عن الخروج او من هو منافق
وتخلف الثلثة الذين ثبت عليهم ولم يكن في المدينة رجال من
المومنين اقياء يستخلف عليهم كما كان يستخلف عليهم في كل مرة
بل كان هذا الاستخلاف اضعف من الاستخلافات المعتادة
منه صلى الله عليه وسلم لانه لم يبق بالمدينة رجال كثيرون
من المومنين اقياء يستخلف عليهم فكل استخلاف استخلفه في
مغازيه مثل الاستخلاف في غزوة بدر الكبرى والصغرى
وغزوة بني المصطلق والغابة وغزوة خيبر وفتح مكة وسائر
مغازيه التي لم يكن فيها قتال ومغازيه بضع عشرة غزوة وقد
استخلف فيها كلها الا القليل وقد استخلف في حجة الوداع و
عمرتين قبل غزوة تبوك وفي كل مرة على افضل ممن بقى في غزوة
ثم انما كان كل استخلاف قبل هذه يكون على افضل ممن استخلف
عليه عليا فلما هذا خرج اليه علي يبكي ويقول تخلفني مع النساء
والصبيان وقيل ان بعض المنافقين طعن فيه وقال لما خلفه
لانه يهينه فبين له النبي صلى الله عليه وسلم اني انما
استخافنا لانا ما ننتك عنك وان الاستخلاف ليس بنقص ولا غص

فان موسى استخلف هرون على قومه فكيف يكون نقصاوموسى
 يفعل هرون فطيب بذلك قلب على وبيّن ان جنس الاستخلاف
 يقتضى كرامة المستخلف وامانته لا يقتضى اهانتة وتخوينة ذلك
 لان المستخلف يغيب عن النبي صلى الله عليه وسلم وقد خرج معه
 جميع الصحابة والمسلمة وغيرهم اذا خرجوا في مغازيهم اخذوا معهم
 من يعظم انتفاعهم به ومعاونته لهم ويحتاجون الى مشاورته
 والانتفاع برأيه ولسانه ويده وسيفه والمستخلف اذا لم يكن
 في المدينة سياسة كثيرة لا يحتاج الى هذا كله فظن من ظن ان
 هذا غضاضة من على ونقص من منزلته حيث
 لم يخذل معه في المواضع المهمة التي تحتاج الى سعي واجتهاد
 بل تركه في مواضع لا تحتاج الى كثير سعي واجتهاد فكان قول
 النبي صلى الله عليه وسلم تبين ان جنس الاستخلاف ليس
 نقصا ولا غضاضا اذ لو كان نقصا او غضاضا لعلم موسى هرون
 ولعمري ان هذا الاستخلاف كاستخلاف هرون لان العسكر كان
 مع هرون وانما ذهب موسى وهذا اما استخلاف النبي
 صلى الله عليه وسلم لجميع العسكر كان معاه ولم يخلف بالمدينة
 غير النساء والصبيان الا معذورا وما ورد في القرآن لقائل هذا
 عذرة هذا عذرا بل هذا هو كتشبيه النبي بالشيء وتشبيه
 بكون جسمه بادل عليه السباق في التنبيه المساواة في كل شيء

الشيء بالشيء

الآثرى الى ما ثبت في الصحيحين من قول النبي صلى الله عليه وسلم
 في حديث الاسارى لما استشار ابا بكر فاشار بالفداء و اشار عمر فاشا
 بالقتل قال ساخيركم عن صاحبكم مثلك يا ابا بكر مثل ابراهيم
 قال فمن تبعني فانه منى ومن عصاني فانهك غفور رحيم ومثل
 عيسى اذ قال ان تعدوا نهمهم فانه عبادك وان تغفر لهم فانهك انت العزيز
 الحكيم ومثلك يا عمر مثل نوح اذ قال رب لا تدرك على الارض في
 الكافرين ديارا ومثل موسى اذ قال ربنا اطمس على موالهم واشد
 على قلوبهم فلا يؤمنوا حتى يروا العذاب الاليم فقول له هذا مثلك
 مثل ابراهيم وعيسى وهذا مثلك مثل نوح وموسى اعظم من
 قوله انت منى بمنزلة هرون من موسى فان نوحا وموسى وابراهيم
 وعيسى اعظم من هرون وقد جعل هذين مثلهما ولم يردا انهما
 مثلهما في كل شئ لكن فيما دل عليه السياق من الشدة في الله والى
 في الله وكذلك هنا انما هو بمنزلة هرون فيما دل عليه السياق
 وهو استخلافه في معيبيه كما استخلف موسى هرون وهذا
 الاستخلاف ليس من خصائص علي بل ولا هو مثل سائر
 استخلافاته فضلا عن ان يكون افضل منها وقد استخلف من
 على افضل منه في كثير من الغزوات ولم تكن تلك استخلافات تجب
 تقدير المستخلف على علي بل قد استخلف على المدينة غيره واحد
 واولئك المستخلفون منه بمنزلة هرون من موسى من جنس

استخلاف علی بل کان ذلک الاستخلاف یكون علی اکبر و افضل
 ممن استخلفه علیه عام تبوک و كانت الحاجة الی الاستخلاف اکثر
 و انّه کان بخاف من الاعداء علی المدينة فامّا عام تبوک فانّه کان
 قد سلمت العرب بالحجاز و فتحت مکه و ظهر الاسلام و عزّ و لهذا
 امر الله ان یغزو اهل الکتاب بالشام و لم تکن المدينة محتاج الی
 من یقاتل بها العدو و لهذا المیدع النبی صلی الله علیه و سلم
 عند علی من المقاتلة کما کان یدعی بها فی سائر الغزوات بل اخذ
 المقاتلة کلهم و ازین کلمات تعسف سمات و جزافات غایت آیات که بکمال
 مکاره و تعصب مشحون و قلوب اهل انصاف بملاحظه آن پر خوست واضح الایح
 میگردد که ابن تمیہ در اظهار کوا من باطن نصب موطن گرم جوشیده و در حیات
 قصبات سبق در ایذا و ایلام اهل ایمان و اسلام بابلغ وجوه کوشیده و افاق ظلم
 وفاق از اخلاف اعتساف دوشیده و در ابطال فضل جمیل و شرف جلیل و
 برحق همه همت خروشیده و پا از اندازه گلیم زیاده ترشیده و دست از استین
 و قاحت بیرون آورده و سر از جیب تجربه و تکبر بر آورده استخلاف جناب امیر المومنین
 علیه السلام را که وقت توجه سرور انام صلی الله علیه و اله بغزوه تبوک واقع شده
 و از حدیث مثلث نزد او همان مراد است اضعف او هن از جمیع استخلافات
 معتاده میگردد و گمان میبرد که هر استخلافیکه قبل ازین واقع شده افضل
 و اشرف و اقوی و اعظم از ان بوده که درین غزوه جز شومان و صبیان و معذورین
 و عصات و منافقین جفات باقی نمانند و رجال اقویای مومنین و عظمای

که بکمال علیه قوله و لکن لک لها
 بگویند که هر دو در فساد علی
 السیاق من الشیوة الخ

مؤمنین در مدینه نبودند بخلاف دیگر استخلافات که بر اقویای رجال و مؤمنین با کمال واقع شده و ابن تیمیه بر مجتهدین دعوی التفانه کرده خواسته که و برین وضعف این استخلاف از فعل و قول جناب امیر المؤمنین علیه السلام ثابت سازد چنانچه گفته فلهذا خرج الیه علی بیکی این کلامش دلالت واضح دارد بر آنکه بکامی جناب امیر المؤمنین علیه السلام عرض آنحضرت اقتضای فی النساء و الصبیان باین سبب بود که این استخلاف آنحضرت اضعف از استخلافات معتاده آنحضرت بود و دیگر استخلافات اشرف و اعلی از ان و بطلان و شناعت این استدلال ابن تیمیه در کمال وضوح و ظهور است چه قطع نظر از آنکه بکامی جناب امیر المؤمنین علیه السلام در صحیحین واقع نشده و رازی عدم ذکر شیخین را قاضی حدیث قدس گردانیده فکذا هذا این بجا هرگز دلالت بر نقص و ضعف این استخلاف ندارد بلکه ظاهراً است که بکامی آنحضرت بسبب عدم مشارکت جهاد و مفارقت سرور انبیای امجاد صلی الله علیه و آله و سلم و تاؤی از طعن اهل نفاق و عناد و لادست نداشتند کلاً بالبکاء علی الوهن و الضعف صریح الوهن و الضعف و هو مما یلیق ان یمکی علیه الباکون بل یضحک علیه الضاحکون و عجب که ابن تیمیه بنظر بصیرت سیاق روایت مشتمله بر بکامی جناب امیر المؤمنین علیه السلام هم بلا حظه نگردیده و بزیاده تعصب قطع نظر از ان کرده است دلایل آن بر و برین وضعف استخلاف کرده حال آنکه سیاق روایات مشتمله بر بکامی جناب امیر المؤمنین علیه السلام خود دلالت واضح دارد بر آنکه این بجا بسبب ایداع اهل نفاق و جناب و دشنامی در خصائص کما سمعت با سنا و خود روایت کرده

عن مالك قال قال سعد بن مالك ان رسول الله صلى الله عليه
وسلم غزا على ناقته الحمراء وخلف عليا فجاء على حتى تعدى
الناقة فقال يا رسول الله زعمت قریش انك اما خلفتني انك
استقلتني وكرهت صحبتي بكي على فنادى رسول الله
صلى الله عليه وسلم في الناس ما منكم احدا لاوله خابرة
يا ابن ابي طالب ما ترضى ان تكون مني بمنزلة هرون من موسى
الا انه لا نبي بعدي واسحاق يهودي ورسام ثاقبة بحجاب حديث
منزلت گفته ثم قول قد ذكر اهل التحقيق من المحدثين في سبب صدور
هذا الكلام من سيّد الانام صلوات الله عليه الى يوم القيامة
انه لما توجه صلى الله عليه وسلم الى غزوة تبوك استخلف عليا
رضي الله عنه وعلى اهل بيته فجاء على رضي الله عنه الى
رسول الله صلى الله عليه وسلم باكياء حزينا لكثرة شوقه الى
الغراء وملازمة سيّد الانبياء صلوات الله عليه وسلامه
فقال يا رسول الله تتركني مع الاخلاف فقال عليه السلام
نسليته له رضي الله تعالى عنه اما ترضى ان تكون مني بمنزلة
هرون من موسى الا انه لا نبي بعدي ان من عبارات واضحة
التي بها جناب امير المؤمنين عليه السلام سبب كثرة شوقه وغاؤه ملازمة سيّد
الانبياء عليه وآله الاف التحية والثناء بود پس در حقيقت اين بجا هم فضيلتي از
فضائل عالميه و مناقب ساميه دليل كمال شرف و جلالت و اخلاص

ذكر نزول امير المؤمنين
عليه السلام على طالب
من النبي

بجا على النداء من كلام
قریش

ص
الفصل السادس
من المقالة

بجا على لكثرة شوقه الى
الغراء وملازمته سيّد الانبياء

آنحضرت و ظاهر است که استرضاء و تطبیق جبر کسر بغیر آنکه بطلان این اختلاف
و نقص درجه آن ثابت شود و تحقق نمیگردد پس هرگاه بطلان این وضعف
استخلاف بنا بر ارشاد جناب رسالت صلی الله علیه و آله و سلم حسب احترام
مکرر خود این تیمیه ثابت شد کمال شناعة و فظاحت صنیع شنیع او ظاهر
گردید که بمرید مجادله و معانده ادعای مرجوحیت و مفضولیت و اضعفیت
این استخلاف نموده کوی مسابقت در کذب و افتراء و اعتساف و عدوان و
جفاف ربوده و از تناقض صریح و تهافت قبیح که از کلمات خودش پدید است
نماندیشیده بر سر عیب و ذم استخلاف جناب امیر المؤمنین علیه السلام که بطلان
آن از کلام خودش واضح است رسیده پس این خرافات و تیرگی و جسارت و خیرگی
این تیمیه قابل تماشا بلکه لائق استهزاست که خود بتکرار ثابت ساخته که جناب
رسالت صلی الله علیه و آله و سلم توهم و این استخلاف و نقص درجه آنرا رد فرمود
و باز این توهم توهم را دلیل اضعفیت و اوهنیت و مرجوحیت این استخلاف میگردد
مان بسبب مزید شامت نصب از تصدیق ظاهری جناب رسالت صلی الله
علیه و آله و سلم نیز دست برداشته و بامر یکم باعتراف خودش ثابت است اعتنا
نسانت بر خلاف آن باثبات نقص و ضعف استخلاف جناب لایثاب گردن
افزاشه و ناهیک به علی بعد از عهده عن الانصاف و الدین و انراقه
و الجواز فیه و الکذاب المبین دلیلا و من یضلل الله فلین
تجدله سبیلا و انما ک ابن تیمیه در تأیید خرافات و مقالات
منافقین و شنف و و له او بتقویت هفوات معاندین بتین

تناقض تناقض ابن
تیمیه

بچشم بصیرت دید نیست که چنان در توضیح دلالت استخلاف جناب امیرالمؤمنین
 علیه السلام بر نقص عیب مبالغه نموده یا وصفیکه در صد بیان خلاف آن
 از زبان مجربان سرور انوار جان صلی الله علیه و آله وسلم است مگر نه می بینی
 که از لفظ فیهن له النبی صلی الله علیه وسلم تالفظ و لا تخوینہ
 غرض او تبیین این معنی است که جناب رسالتآب صلی الله علیه و آله وسلم
 فرموده که استخلاف جناب امیرالمؤمنین علیه السلام موجب نقص آنحضرت نبود
 لیکن بسبب مزید ناصبیت و عداوت و مخالفت حق و تیرگی باطن بعد این
 کلام بقول خود و ذلك لان المستخلف انما در صد و تقویت تأیید خرافات
 منافقین لئام و معاندین طغام برآمده و بنبلیه سکر عناد چنان مصعوق
 و مدیوش گردیده که از ارتباط کلام و اشتاق نظام بهم غفلت در زبیده
 در اثبات دلالت این استخلاف بر نقص عیب کوشیده چه قول او و ذلك
 لان المستخلف یغیب عن النبی صلی الله علیه وسلم و قد اخرج
 معہ جمیع الصحابة الخ دلالت صریح دارد بر آنکه مقصود او آنست که
 اثبات عیب و نقص بر جناب امیرالمؤمنین علیه السلام بسبب این استخلاف نماید
 چه مشارالیه بلفظ ذلك اموری که از قول او فیهن له تالفظ تخوینہ مستفاد
 نه میتواند شد و آن چند امر است یکی استخلاف للامانہ که از قول او انما
 استخلفتک لامانتک عندی استفادست دوم الاستخلاف
 ليس بنقص ولا غرض سوم الاستخلاف یقتضی کرامة المستخلف
 و امانته لا یقتضی اهانتہ و لا تخوینہ و ظاہر است که این هر سه

با دلیل اول آنکه المشتهل یغیب عن النبی ربطی ندارد چه این دلیل مثبت
نقص عیب است و این امور خلاف آنست پس ثابت شد که مراد او از خلک
یکی از دو امر است که قبل ازین کلام اعنی فبیّن له اللّٰهی صلی اللّٰه علیه و
سلّم الحمد ذکر کرده و از جمله آن دو امر یکی آنکه این استخلاف معاذ اسد اضعف از اختلاف
معتاده بود و امر دیگر طعن منافقین در جناب امیر المومنین علیه السلام و نسبت
بغض آنحضرت بحضرت جناب رسالت صلی اللّٰه علیه و آله و سلم است پس ثابت شد
که ابن تیمیّه بعد تبیین بیان جناب خاتم النبیین صلی اللّٰه علیه و آله جمیعین عدم دلالت
استخلاف بر نقص و عیب تبحر بر سر تایید و تقویت و توضیح مرعوم باطل
منافقین و معاندین رسیده و وجه دلالت استخلاف بر ثبوت نقص و عیب
جناب امیر المومنین علیه السلام بیان نماید و میسر آید که وجه دلالت استخلاف بر ثبوت
نقص و عیب جناب امیر المومنین علیه السلام آنست که آنحضرت غائب شد
از جناب رسول خدا صلی اللّٰه علیه و آله و سلم و حال آنکه بیرون آمدند جمیع صحابه
با آنحضرت و ملوک و غیر ایشان هر گاه خارج میشوند در مغازی خود میگیرند با
خود یا کسی را که عظیم میشود انتفاع شان با و و معاونت او ایشان را و محتاج
نیشود بسوی مشاوره او و انتفاع برای او و لسان او و دوا و سیف او و مستخلف
هر گاه در مدینه سیاست کثیره نباشد محتاج باین نمیشود یعنی او را حاجتی بستم
رای و لسان او و دوا و سیف نمیافند و انتفاع عظیم با و حاصل نمیکرد و پس باین وجه
که نهایت اهتمام در تشدید و ابرام آن نموده تایید و تقویت دلالت این
استخلاف بر عیب نقص و خفص منزهت جناب امیر المومنین علیه السلام ثابت

نقص عیب
جناب امیر المومنین
علیه السلام

برساخته شده

نموده چنانچه خودش گفته پس ظن کرد کسیکه ظن کرد که این یعنی استخلاف جناب
رسالتاب صلی الله علیه و آله وسلم خضاضت است از علی و نقص است از او
و خفض است از منزلت او که نگرفت جناب رسالتاب صلی الله علیه و آله وسلم
او را با خود در مواضع مهمه که محتاج بشود بعضی واجتهاد بلکه ترک کرد او را در
مواضعیکه محتاج نیست بسوی کشی و اجتماعی و اجتماع پس این تقریر تایید و تقویت
مقالات منافقین لسان کمال تشیید و ابرام است و آنچه گفته فکان قول المذنبی
بطلان این خرافات که ابن تیمیه تعب نشنید آن بیه داشته مرقه بعد از این منصفه
ظهور میرساند و شناخت که شمش و کاشمش و کد و کاوشش و در اثبات ضعف
و وهن این استخلاف بر کرسی و روح می نشاند و مخالفت با ارشاد جناب امام
صلی الله علیه و آله وسلم که خود تکرار و تاکید احترام بان دارد ثابت میگردد
و از ظرائف اینست که خود این تهمیه را صبر و قرار بر اثبات نهیم دلالت این
استخلاف بر عیب نقص نداده تایید منافقین و رد کلام جناب امام انجمن
صلی الله علیه و آله و اجمعین و اثبات عیب نقص جناب امیر المومنین علیه السلام
بصراحت باز نموده که گفته و لم یکن هذا الاستخلاف کاستخلاف
هرون علیه السلام و آنچه ازین قول صاف ظاهر است که این استخلاف
جناب امیر المومنین علیه السلام مثل استخلاف هرون علیه السلام بوده زیرا که
عسکر حضرت باروان بود و حضرت موسی شهنشاه رفته بود و در استخلاف حضرت
امیر المومنین علیه السلام بچشم از عسکر با آنحضرت نبوده بلکه جمیع عسکر با
جناب رسالتاب صلی الله علیه و آله وسلم بود و در مدینه جز نسا و صبیان

تایید این تهمیه کلمات منافقین
علفین بر جناب امیر

کسی نبود مگر سیکه معذور یا عاصی بود پس باین قول خود بصراحت تمام پید
 و ابرام همان تقریر منافقین که بقول خود و ذلک کان المستخلف یغیب
 عن النبئی صلی الله علیه و سلم و قد خرج معه جمیع الصحابة و
 الملوك الخ و ارد کرده خواسته و گو یا معاذا الله عدم تمامیت تقریر اضمح
 نطق بالضاو ظاهرا ساخته و باثبات نقصان تشبیه حسب تصریح شاه صاحب کمال
 بیداینتی اختیار نموده و حدیثیکه ابن تیمیه در حق شیخین از صحیحین نقل کرده
 وجودی در صحیحین ندارد چنانچه بر ناظر صحیحین متفحص آن مخفی نیست پس این
 نسبت محض کذب زور و افترا می غیر مستورست و من لم یجعل الله له نورا
 فخلاله من خود قوله و گفته اند که این خلافت نه آن خلافت بود که محل نزاحت
 تا استحقاق آن خلافت بدادن این خلافت ثابت شود اقول آنفا بشرح و بسط
 تمام دانستی که بهین کلام مختل النظام که مخاطب مقام از نواصب لئام آورده گاه
 ائمه اعلام و ائمه فحاح سنیه متفقوه گردیده اند که تصریح تمام معایرت این خلافت
 با خلافت کبری که محل نزاع است ثابت کرده و بهر دعوات باطل و توهمات
 الاصاصه و لالت حدیث منزلت بر خلافت جناب امیر المومنین علیه السلام
 نموده و بطریق این توهم عظیم و ترجیم عظیم بوجه عدیده که سر نواصب اتباع شان
 بکه بر بخش جانال شاک و او هام از او هام و افهام خواص و عوام بر و بد
 افشا و الله تعالی در مابعد مذکور خواهد شد و قطع نظر از این شبهه تعلق ندارد مگر
 بنسب با اختلاف جناب امیر المومنین علیه السلام که آنهم یکی از طرق استدلال
 امامت آنحضرت است و تمیز آن مشروحا افشا و الله تعالی خواهد آمد و اما استدلال

حدیثیکه ابن تیمیه در فضیلت
 صحیحین از حدیث
 شیخین صحیحین از حدیث
 در آن موجود نیست

مخاطب که نسبت بکلام نواصب
 در اثبات معایرت خلافت جناب
 امیر خلافت کبری

جواب شبهه نواصب که خلافت
 جناب امیر از حدیث

در کسیکه اورا جناب سالک صلی الله علیه و آله وسلم بر مدینه خلیفه کرد بعضی استخلاف
محمد بن مسلمه و بعضی باستخلاف سباع بن عرفطه و بعضی باستخلاف ابورهم و بعضی
باستخلاف ابن ام مکتوم قائل شده اند و این عبد البر ترجیح استخلاف جناب
امیر المومنین علیه السلام نموده پس در جوابی جماع بر خلاف آن کذب محض و بی
صرف و دروغ واضح و افترا می صریح است و بر عاقل یلغی مخفی نیست که روایات
استخلاف محمد بن مسلمه یا سباع بن عرفطه یا ابورهم یا ابن ام مکتوم از موضوعات
نواصب معاندین و افتراآت مخالفین بعضی جناب امیر المومنین علیه السلام
که بر عظم منزلت و نقص شرف خلافت مدینه را از آن حضرت مصروف
ساخته بر فقر اک دیگران بستند و چون این روایات با هم متنافست و یکی
مکذب و مبطل دیگر درست است اینها از وجه اعتماد و ساقط و از پایه اعتبار باطل باشند
و اهل حق را احتیاج بدفع آن نیست که بفاده اللهم ینلهم بهم خود این مفتیان یکی
مشغول تکذیب دیگری کرده اند و اینها را با امیر المومنین علیه السلام
بسیب باید باتفاق اهل حق سالم از ارض و مدینه و مدینه و مدینه و مدینه
برای ابطال این کذبات کافی و بر سر است و این روایات دیگر
افزون بر اینها است و اینها را با امیر المومنین علیه السلام
نظامه سبب است و اینها را با امیر المومنین علیه السلام
کتاب و انفا و اینها را با امیر المومنین علیه السلام
این عوام و عوام و اینها را با امیر المومنین علیه السلام
نظامه سبب است و اینها را با امیر المومنین علیه السلام

۴۹۴ نصف اول
۵۹۴

ص
در من استخلف رسول الله
صلى الله عليه وآله
المدينة من الباب التاسع
والعشرين في غزوة تبوك
من ابواب المغازي

انه استخلف عام تبوك سبع بن عرفة زاد محمد بن عمر بعد حكا
 ما تقدم ويقال ابن ام مكتوم قال ثبت عندنا محمد بن مسلمة
 ولم يتخلف عنه في غزوة غيرها وقيل علي بن ابي طالب ابو عمر
 وتبعه ابن دحية وهو الاثبت قلت ورواه عبد الرزاق في المصنف
 بسند صحيح عن سعد بن ابوقاص لفظه ان رسول الله صلى الله
 عليه وسلم لما خرج الى تبوك استخلف على المدينة علي بن ابي طالب
 وذكر الحديث ازين عبارات ظاهرست كه ابن عبد البر وابن دحية استخلاف
 جناب امير المؤمنين عليه السلام را بر مدينة اشبت دانسته اند و عبد الرزاق در
 مصنف آنرا بسند صحيح روايت کرده پس از امری كه مثل ابن عبد البر و ابن دحية
 آنرا ترجیح داده باشند و خلاف آنرا رد کرده و بسند صحيح مروی باشد بمقابله
 الحق اغماض نظر و غرض بصر كردن و برخلافان دست انداختن انصاف
 و شرم و از نرم و رعایت قانون مناظره بغایت مكرسانیدن است و استخلاف
 جناب امير المؤمنين عليه السلام را بر مدينة الكوسن علي بن محمد المعروف بابن المغازة
 كه محامد و مناقب او از انساب معانی و تراجم الحفاظ بدخشانی و مستند برويات
 او از افادات اكابر سني در بعض مجلدات آية تفصیل انشاء الله تعالى
 خواهی دریافت و قد سبق الاشارة اليها فيما سبق نیز روايت کرده
 چنانچه در كتاب سابق جناب سید بن ابی طالب عليه السلام كه نسخه آن بخط
 پیش فقیه حاضرست گفته می باشد بن یحیی بن یحیی بن الحسن بن حمزة الطاطري
 نقل کرده كه او گفته حدثننا اسحاق بن ابراهيم الديري عن

تصحیح ابن عیاض و ابن دحیه استخلاف
 جناب امیر مومنین در روایت عبد الرزاق
 از ابی بصیر صحیح و در فی سبیل الله

عبد الرزاق عن معمر قال اخبرني قتادة وعلی بن زید بن جدعان
انهما سمعا سعید بن المسیب يقول حدثني سعد بن ابی وقاص ان
رسول الله صلى الله عليه وسلم لما خرج الى تبوك استخلف عليا على
المدينة فقال يا رسول الله ما كنت احسب ان تخرج وجهي الا
وانا معك فقال له اما ترضى ان تكون مني بمنزلة هارون
من موسى غير انه لا نبي بعدي وطبراني نیز استخلاف جناب امیر المومنین
عليه السلام برمدینه روایت کرده چنانچه ابراهیم بن عبد الله بنی در کتاب
الاكتفاء گفته عن علی بن ابی طالب قال قال رسول الله صلى الله
عليه وسلم حين خلفني على المدينة خلفتك لتكون خليفتي
قلت كيف تخلف عنك يا رسول الله قال لا ترضى ان تكون مني
بمنزلة هارون من موسى الا انه لا نبي بعدي اخرجه الطبراني
في الاوسط وروایت ان المدينة لا تصلح الا لابي اوبك که حاکم و مستدرک
ذکر نموده و حکم بصحت آن فرموده و در اکتفاء تفسیر شاهي هم مسطور است
و لالت واضح بر استخلاف جناب امیر المومنین علیه السلام برمدینه و تکذیب
روایات استخلاف فلان و بهمان دار و دوزخ محمد بن معتمد خان بدخشانی که
بتصریح فاضل رشید در ایضاح از عظمای اهل سنت در کتاب
مفتاح النجا که تصنیف آن و امثال آن در ایضاح افتخار و مباهات دارد و آنرا
دلیل و لایحی نمیخورد باطل بیت علیهم السلام می انگارد و حسب افاده او
نه قول متین این کتاب از کتب جمیده معتبره است گفته اخرج احمد و الحاکم

روایت استخلاف جناب امیر
برمدینه از منافق مغایر است

ص
الباب السادس من کتاب
اسفی المطالبین کتب الکتب

روایت طبرانی خلافت جناب امیر
برمدینه

۳۵
۱۵۲
ص
الفصل الثانی عشر
من الباب الثالث من
ابواب الکتاب

عن ابن عباس رضي الله عنه ان النبي صلى الله عليه وسلم قال
لعل حين استخلفه على المدينة في غزوة تبوك اما رضي ان تكون
 من غزوة هرون من موسى الخ وشاه ولي الله هم در قره العينين و
 مفصله احمد بن حنبل كه نص واضح بر اختلاف جناب امير المؤمنين عليه السلام
 بريدينه است براي احتجاج و استدلال بر نهايت مخم گردانيدن نيابت آنحضرت
 و غير آن نقل کرده و سواي عبد الرزاق و طبراني و ابن عبد البر و ابن المغازلي
 و ابن حبان و غير اكاير و اساطين ايشان هم مثل قاضي عياض و نووي و ميرزا
 و ابن تيميه و قسطلاني و علقمي و ابن رونهان و ابن حجر مكي و خواجه محمد پارسا
 و شيخ بن عبد الله بن شيخ عبد الله العيدير و سرح اسحاق بروجي و مرزا محمد
 بن معتمد خان بدخشي و شاه ولي الله و فاضل شيد و غير ايشان استخلاف
 جناب امير المؤمنين عليه السلام بريدينه كه بصراحت تمام تكذيب اقراآت معاند
 مي نمايد ذكر کرده اند قاضي عياض كما في المرقاة گفته وليس فيه دلالة
 على استخلافه بعده لان النبي صلى الله عليه وسلم انما قال هذا
 حين استخلفه على المدينة في غزوة تبوك و ابن عبد البر در استيعاب
 ترجمه جناب امير المؤمنين عليه السلام گفته ذكر السراج في تاريخه و لم يختلف
 اى على عهد سيد سمرقند رسول الله صلى الله عليه وسلم
 استخلافه عليه السلام فانه خلفه رسول الله صلى الله عليه وسلم
 عليه السلام و لم يختلف عليه و لم يختلف عليه و لم يختلف عليه
 و قال زبير بن عوف عن النبي صلى الله عليه وسلم ان الله لا يبعث الا نبيا

عبد الرحمن بن حنبل

عبد الرحمن بن حنبل

استخلاف جناب امير بريد
 از قاضي عياض و سرح

هارون لم يكن خليفة بعد موسى لأنه مات قبل موسى عليه السلام
بل المراد استخلافه بالمدينة حين ذهابه الى تبوك الخ ومسين
ديار بكرى ورتارنج خميس گفته وفي المنتقى استخلف على المدينة سباع
بن عرفة الغفارى وقيل محمد بن مسلمة وقال الدمياطى
استخلف محمد بن مسلمة هو ثابت عندنا ممن قال استخلف غيره
وقال حافظ زين الدين العراقى فى شرح التقریب لم يتخلف على
عن المشاهد الا فى تبوك فان النبى صلى الله عليه وسلم خلفه
على المدينة وعلى عياله وقال له يومئذ انت منى منزلة هرون
من موسى الا انه كان نبى بعدى وهو فى الصحيحين من حديث سعد
بن ابى وقاص انتهى ورجه ابن عبد البر وعلمى وشرح جامع صغير گفته
وليس فيه دلالة على استخلافه بعده لان النبى صلى الله عليه
وسلم اقام قال هذا حين استخلفه على المدينة فى غزوة تبوك الخ
وابن حجر بكى در صواعق ورفضائل جناب امير المؤمنين عليه السلام گفته وشهد
مع رسول الله صلى الله عليه وسلم سائر المشاهد الا تبوك فانه
صلى الله عليه وسلم استخلفه على المدينة وقال له حيث ذلت
منى منزلة هارون من موسى كما مر وشيخ بن عبد الله بن شيخ بن عبد الله
العيدروس با علوى ودر كتاب العقد النبوى والسر المصطفى ودر ذكر
فضائل جناب امير المؤمنين عليه السلام گفته وشهد مع النبى صلى الله
عليه وسلم سائر المشاهد الا تبوك فانه صلى الله عليه وسلم استخلفه

استخلاف جناب امير المؤمنين
عنه بن عيسى
ص ١١٦ نصف ثانيا
٣٩٣

الموطن التاسع فى حوادث
الثامنة من الهجرة من الركن
الثالث من اركان الكتاب

شرح حديث على بن ابي طالب
بارون بن حنظل والعين

استخلاف جناب امير المؤمنين
عنه بن عيسى
ص ٩٨
١٩٤

الفصل الثانى فى فضائل
على من الباب التاسع من
ابواب الكتاب

١٩
ص ٢٣١

على المدينة وقال له: أنت من بني هرون من موسى
 وشاه ولي الله در قره عیبن در ضاعل جناب امیر المومنین علیه السلام گفته
 و در غزو تبوک بهائشیر آن وقت شد در مدینه و در آن باب فضیلت عظمی
 انت من بنی هرون من موسی نصیب دادند و شاه ولی الله در قره
 العینین بحجاب عبارت تجرید گفته قوله و المنزلة اشاره میکند بقصه تبوک
 عن سعد بن ابی وقاص قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
 لعلي انت من بنی هرون من موسی الا الله لا نبي بعدك أنت
 که مدلول این حدیث نیست الا استخلاف مرتضی برمدینه نبویه در غزو تبوک
 و تشبیه دادن این استخلاف با استخلاف موسی هارون با در وقت سفر خود به نجاش
 طور و معنی بعدی اینجا غیر مستحتمل است چنانکه در آیه فمن تكديده من بعد الله
 گفته اند نه بعدیت زمانی زیرا که حضرت هارون بعد از حضرت موسی باقی ماند
 تا ایشانرا بعدیت زمانیه ثابت بشود و از حضرت مرتضی آنرا استثنای کنند
 پس حاصل اینست که حضرت موسی در ایام غیبت خود حضرت هارون را
 خلیفه ساخته بودند و حضرت هارون از اهلبیت حضرت موسی بودند و جامع
 بودند در نیابت نبوت و امامت در نبوت و حضرت مرتضی
 مثل حضرت بار بشارت در بودن از اهلبیت و نیابت نبوت
 بحسب احکام متعلقه بحکومت مدینه و در اصالت نبوت پس از حدیث فضیلت
 مرتضی مفهوم شد از جهت عالم سائنق برمدینه را تحقیق او حکومت را
 و تشبیه به پیغمبر و نه افق سلطنت بر شمعین الخ و فاضل رشید در ایضاح

جانشین جناب امیر برمدینه
 از قره العینین

استخلاف جناب امیر برمدینه
 از قره العینین بخار

در عبارتیکه در مابعد انشاء الله تعالی مذکور خواهد شد تسلیه جناب مرتضوی
 مستفاد از ورود حدیث بعنوان انت صلی علیه و آله هارون من موسی
 باینطور که این خلیفه کردن من شمارانه بنا بر بازداشتن از فضیلت شرکت در
 غزایا امثال آنست بل بنا بر آنست که شمارا نظر بر نسبتی که مرا باشما مثل نسبت
 موسی با هارون علیهما السلام حاصلست پس مثل هارون علیه السلام برآ
 محمد اهل عیال برده و نظم امور مدینه منوره نیابتی که مثل نیابت هارون
 از موسی باشد میگذارم انتی این همه عبارات ائمه حذوق و جهاد منقذین
 قوم چنانچه می بینی نصوص واضحه و دلالات لائحیهست بر آنکه جناب سالتما
 صلی الله علیه و آله وسلم جناب امیر المومنین علیه السلام را بر مدینه خلیفه فرموده
 و اسحاق هر و طی مرزا محمد و م شریفی استخلاف جناب امیر المومنین علیه السلام
 بر مدینه و بر اهل بیت از محققین محدثین خود نقل کرده چنانچه بحواب حدیث
 منزلت در سهام ثاقبه گفته ثرا قول قد ذکر اهل التحقیق من المحدثین
 فی سبب صدور هذا الکلام من سید الانام صلوات الله علیه
 الی یوم القیام الله لما توجه صلی الله علیه وسلم الی غزوة تبوک
 استخلف علیاً رضی الله عنه علی المدینه و علی اهل بیه
 فجاء علی رضی الله عنه الی رسول الله صلی الله علیه وسلم
 باکیا حزینا اکثره شوقه الی الغزاء و ملازمه سید الانبیاء
 صلوات الله علیه و سلم فقال یا رسول الله تترکنی مع الاخلا
 فقال علیه السلام تسلیة له رضی الله عنه اما ترضی ان یتکون

عبارت جناب امیر مدینه
از ابضاح رشیدی

ص ۵۹
الفصل السادس
من المقالات

استخلاف جناب امیر مدینه
از سهام ثاقبه

منه بمنزلة هزرون من موسى لا انه لا نبي بعدي يعني ان موسى عليه السلام لما توجه الى السور جعل هارون عليه السلام خليفة على اهله وقومه فذكر لك اننا لغاية الاعتماد عليك والوثوق بك اجعلك خليفة في المدينة وعلما اهل بيتي حتى ارجع من سفرى لكن لست نديا كما كان هارون نبيا وهذه الخلافة انتهت برجوعه صلى الله عليه وسلم من السفر الى اهله ولم يدل على كونه اماما وخليفة بعد فوت النبي صلى الله عليه وسلم وآيين عبارت بكار و تاليف ثابت است كه نتيجه نبي بن سنيه قائل اند باينكه جناب سالتاب صلى الله عليه وآله وسلم جناب بن ابى طالب عليه السلام را برميدينه و اهل بيت خود خليفه ساخته و معنای حديث شريف است كه جناب سالتاب صلى الله عليه وآله وسلم بسبب غايت اعتماد و وثوق بر حضرت على بن ابى طالب عليه السلام آنحضرت را خليفه برميدينه و الهيت خود گردانيد و هرگاه آيين عبارات و روايات و تصریحات و افادات ائمه عالي درجات اهل سنت ثابت شد كه خلافت مدينه منوره هم با خلافت اهل و عيال برامى جناب امير المؤمنين عليه السلام بود و ظاهر شد كه منشأ صرف آن بمحمد بن مسلم يا سباع بن عرفانه يا ابوبكر هم يا ابن ام مكتوم على اختلاف الاختلاق و الافتعال المذموم محض نصب و عداوت و انهماك در بغض و خساست است و اعجاباه كه بسبب كينه يرينه و ضغينه پارينه خلافت مدينه از باب مدينه العلم نموده اند و آنرا بكذب و بهتان بر فتراك فلان و بهمان

بسته اند و قلوب اهل ایمان بنشر نور و عدوان خسته و عجب که محبت الدین طبرکے
 و صاحب مراض چسان بچنین کذب لا حاصل و اختراع باطل بمقابلہ الحق
 نمک نموده کمال عقل و نہایت تحقیق و اطلاع خود ثابت ساخته شریک
 غالب نواصب بغضین علی بن ابی طالب علیہ آلاف سلام الملک الوهاب
 گردیده بدرجہ عالیہ خسارت ابدی رسیده اند و عبارت مراض کہ در این ذکر
 استخلاف محمد بن مسلمہ یاسیع بن عرفطہ برمدینہ نموده اطلاق خلافت جناب
 امیر المؤمنین علیہ السلام نموده سابقا شنیدہ عبارت محبت طبری کہ در این استخلاف
 محمد بن مسلمہ یاسیع بن عرفطہ برمدینہ از ابن اسحق نقل کرده مع روآن افشاء و تفت
 در مابعد مذکور خواهد شد باقیاندامت ابن ام مکتوم پس بطلان قسبت بآن ہم
 غیر مکتوم چه او لا صحت آن غیر معلوم و الکفای محض دعوی نہایت مذموم و بغایت
 ملوم بلکه بعد ثبوت خلافت مطلقہ آنحضرت حسب روایات و افادات خود بخاطر
 این دعوی مردود و مرجوم و بوجہ بطلان موصوم و بیعت کذب فساد و بوجہ
 چه این امامت را شیخ عبدالحق و صاحب مراض منافی و نافی خلافت مطلقہ
 وصی برحق دانسته اند و ہر گاہ خلافت مطلقہ آنحضرت برمدینہ ثابت شد
 بطلان ابن امامت خود بخود ظاہر گردید و از عبارت سبل الہدی و انسان العیون
 واضح است کہ بعضی استخلاف ابن ام مکتوم برمدینہ قائل شدہ اند نہ محض خلافت
 او بر صلوة و چون با این قول روایات استخلاف دیگران مخالف است پس
 آن از رتبہ حجیت ساقط است و استخلاف جناب امیر المؤمنین علیہ السلام کہ بقرہ
 مذاق ائمہ سنیہ متحقق مبطل است بالیقین فاستبصر ولا تکن من الغافلین

اول استخلاف محمد بن مسلمہ

ابطال نمک نواصب
 بامت ابن ام مکتوم در صلوة

و دعوی جامع الراجح
 بر امامت از علمائے ائمہ
 واضح کہ ثابت است

الذاهلین قوله اگر خلافت مرتضی مطلق میبود این امور معنی نداشت اقول انستی
 که این کلام نواصب للامام بهنگامه اعلام ستیان است که بصراحت تمام نفی
 اطلاق خلافت مرتضوی نموده صاحب مراض گفته پس ظاهر شد که این خلافت
 مخصوص است نه مطلق و گفتگو در مطلق است و نیز گفته اگر خلافت مرتضوی مطلق
 نمی بود گذاشتن محمد بن مسلمه و ابن ام مکتوم معنی نداشت انتهی پس عبارتیکه شاه صاحب
 از نواصب آورده اند با عبارت صاحب مراض قطع نظر از اتحاد و مقصود در اکثر
 الفاظ هم مطابق است پس اگر در ناصبیت دیگر ائمه سنی اریاب است در ثبوت
 ناصبیت صاحب مراض حسب افاده شاه صاحب کدام خفا و احتیاج است
 و شیخ عبدالحق در شرح مشکوٰۃ چنانچه شنیدی گفته اگر خلافت مطلق می بود
 امامت نیز بحضرت مرتضی رضی الله عنه حکم میفرمود بلکه اولی و اہم بود و در مدارج
 النبوة گفته اگر خلافت می بود امامت بعلی رضی الله عنه نیز حکم میکرد بلکه اولی
 و اہم بود انتہی پس در ارتقاء صاحب مدارج بعد از نصب و خروج و عروج
 بعارج علوج و خروج از تسنن و ولوج در مبتدعین کدام مقام شتباہ است
 کہ روی افادات او بمثلث تمام با خرافات نواصب للامام سیاه است و انتہی
 کہ بطلان این توہم نواصب تمسک مقلدین شان باو صریح و جریہ ظاهر است
 چه بر گاہ محمل این امور معنی بر کند و زور است تفریع نفی اطلاق خلافت
 بران و حتی از محنت نداند و قوله پس معلوم شد کہ این خلافت محض در امور خافیه
 و خبر داری اہل عیال بود اقول تخصیص این خلافت محض امور خلک
 محض ہر نہ چنانکہ و حصراً آن محض خبر داری اہل عیال خلاف خبر داری

جواب نفی اطلاق خلافت بحال امر
 کہ نواصب ان قابل اند و صاحب
 مراض و شیخ عبدالحق تمام بان توافق
 شدہ اند

و صریح کذب و افعال است چه اتفاقاً آمد و حسن توفیق دانستی که خلافت
 آنحضرت در مدینه منوره بروایات و تصریحات الهی اکابر و شیوخ و الاماخر
 و محدثین منقادین و شرح حدیث و متکلمین متسننین ثابت است پس بطلان تخصیص
 خلافت جناب امیر المومنین علیه السلام بایل و عیال که نواصب منکرین فی الضلالت
 بآن لب کشوده اند و محبت طبری و شیخ عبدالحق و صاحب مرفض باوعای آن
 قصب سبق در مضمار عناد حیدر کرار علیه آلاف التحية والسلام مانتاج اللیل
 و النهار بوده در نهایت ظهور و غایت قبح و شناعة و فطاعت و سماعت
 این تمسک صریح الاختلال بر احدی از اهل فضل و کمال غیر مستور و از عبادت
 سالفه صاحب مرفض ظاهرست که او بمقام احتجاج و استدلال بر تخصیص
 خلافت جناب امیر المومنین علیه السلام بایل و عیال چند امر ذکر کرده اول آنکه
 جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم باتفاق طرفین این حدیث را وقت
 برآمدن بغزو تبوک فرموده و ظاهرست که اگر غرض ازین کلام آنست که اتفاق
 طرفین این حدیث منحصر در یوقت خاصست و در مقامات دیگر ثابت نشده
 پس او عکس اتفاق طرفین عین کذب مدعی محض نورشینست بلکه بروایات
 محدثین طرفین و رو حدیث منزلت در مقامات متعدده هم قبل غزوه تبوک
 و هم بعد آن ثابتست و اگر غرض ازین کلام مجرد اثبات ورود حدیث
 در یوقتست نه نفی ورود آن در مقامات دیگر پس این معنی مثبت حمل
 حدیث بر خلافت خاصه نیگردد چه جاکه دلالت بر تخصیص خلافت بایل و
 عیال داشته باشد و و م آنکه اصحاب حدیث و ارباب سیر که متکفل بیان

و نسبت صاحب مرفض به تخصیص
 خلافت جناب امیر المومنین
 خلاف آن

و بعد از آنکه این حدیث
 در یوقت خاصست نه نفی
 ورود آن در مقامات دیگر

احوال آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم تصریح کرده اند که رسول خدا وقت برآمدن
 بدان غزوه علی مرتضی را برابر اهل و عیال خلیفه ساخته بودند و برای تعهد احوال
 شان در مدینه گذاشته نه آنکه منصب خلافت مطلق بآن جناب بخشیده و کذب
 این ادعای فضیح و بهتان صریح هم از بیان سابق بکمال وضوح ظاهر شد که محمد بن
 و محققین سنی اثبات خلافت آنحضرت برمیدینه کرده اند نه آنکه خلافت آنحضرت
 مخصوص باهل و عیال گردانیده سوم روایت بخاری و مسلم و ظاهرست که
 روایت بخاری و مسلم هرگز دلالت بر تخصیص خلافت جناب امیرالمومنین
 علیه السلام باهل و عیال ندارد چه اولاد نیستی که قید اهل از افتراآت این باب است
 و لفظ اهل در صحیحین وجودی ندارد و ثانیا علی تقدیر التسلیم لیس ما
 افتراه مثبت الحصر الخلافة فی الاهل كما لا یخفى علی من هو لا اخصا
 اهل و تبوء من العناد و الجهل و ثالثا فقره *اتخلفن فی النساء*
 الصبیان که در بعض طرق صحیحین واردست تسلیمش بر اهل حق چه لازمست
 که احتجاج شان بر روایات عاریه ازین فقره تمامست فالتشبیه به دون
 اثباته من طریقنا بحیث یصلح الحجیة من طوائف الامم و رابعاً این
 فقره بعد تسلیم هم کما هو واضح عیان بفی حد حصر خلافت در صبیان و نسوان نیست
 و سیم تقریریه بواضح بیان چهارم حواله استخلاف جناب امیرالمومنین علیه السلام
 بر اهل و عیال بشرح مشکوة و صواعق و فصل الخطاب و مدارج و معارج
 و حبیب السیر و ترجمه مستقصه و کتب دیگر و ظاهرست که حواله استخلاف بر اهل
 عیال باین کتب و باز استدلال بان بر حصر خلافت در اهل و عیال محض

صاحب صواعق اشعادت جناب امیر
بر بدین ذکر کرده و صاحب را قاضی
نسبت خلافت اهل و عیال باقی نمیدارد

تقدیر و اضداد است چه در صواعق اصلاً استخلاف را مقید بابل و عیال نسخت
بلکه در فضائل جناب امیر المؤمنین علیه السلام استخلاف آن حضرت بر بدین ذکر کرده
حیث قال و شهد مع رسول الله صلى الله عليه وسلم سائر المشا
الاثبوك فانه صلى الله عليه وسلم استخلفه على المدينة وقال
حينئذ انت مني بمنزلة هارون من موسى كما هو در مقام جواب استدلال
البحر هم از تقبیل خلافت بابل و عیال اثری نیست بلکه در آن هم استخلاف جناب
امیر المؤمنین علیه السلام بر بدین ذکر کرده چنانچه خود ابن حجر درین عبارت
بان حواله کرده حیث قال كما هو و عبارت صواعق در مقام مذکور اینست الشبهة
الثانية عشر عموما ان من انص التفصيل على على قوله صلى الله عليه
وسلم لما خرج الى تبوك واستخلفه على المدينة انت مني بمنزلة
هارون من موسى الا انه لا نبى بعدى قالوا فيه دليل على ان
جميع المنازل الثابتة لهارون من موسى سوى النبوة ثابتة
لعمى من النبى صلى الله عليه وسلم والا لما صح الاستثناء و مما
ثبت لهارون من موسى استحقاقه للخلافة عنه لو عاش
بعده اذ كان خليفة في حياته فلو لم يخلفه بعد حياته لو عاش
بعده اكان النقص فيه و اما حجة على الانبياء وايضا من
حجة منازل من ان كان في الرسالة ومن لازم ذلك
على الا ان الشركة في الرسالة و مع في حق على فوجبان بغير
معتزض الطاعة غير الامانة بعد النبى صلى الله عليه وسلم

جواب امیر المؤمنین علیه السلام
در جواب صاحب مؤلف

عملاً بالدليل بأقصى ما يمكن وهو أنها إن الحديث انكان غير صحيح كما
 يقوله الأمدى فظاهره انكان صحيحاً كما يقوله ائمة الحديث والمعنى
 في ذلك ليس إلا عليه. كذا في هوفي الصحيحين فهو من قبيل الأحاد
 وهو لا يرويه حجة في الآحاد، وأما ما في التنزيل فلا عموم له في
 المنازل بل المراد بما دل عليه ظاهر الحديث ان علياً خليفة
 عن النبي صلى الله عليه وسلم مدة غيبة تبوك كما كان هرون
 خليفة عن موسى في قومه مدة غيبته عنهم للمناجاة الى
 ان قال فعلم مما تقر بأنه ليس المراد من الحديث مع كونه آحاد
 لا يقاوم الإجماع إلا اثبات بعض المنازل الكائنة له ارون
 من موته، وسياق الحديث وسببه بيان ذلك البعض طامراً
 انه لما قاله لعلي حين استخلفه فقال علي كما في الصحيح اتخلفني
 في النساء والصبيان كأنه استنقص تركه ورأه فقال له ألا
 ترضى ان تكون متى ينزلة هرون من موسى يعني حيث استخلفه
 عند توجهه الى الطور اذ قال له اخلفني في قومي واصلي وايضاً
 فاستخلافه على المدينة لا يستلزم اولوية بالخلافة بعده من
 كل ماضٍ به افتراضاً ورتباً بابل كونه اهلاً لها في الجملة وبه
 نقول وقد استخلف صلى الله عليه وسلم في مرار أخرى غير
 على كابن أم مكتوم ولم يولد قبل ذلك أنه اولى بالخلافة بعده
 ودين عمارت جناحه من بني اهل البيت نقل حديث استخلاف جناب أمير المؤمنين

علیه السلام را بر مدینه ذکر کرده حیث قال قوله صلى الله عليه وسلم لما خرج الى تبوك واستخلفه على المدينة ودر مقام جواب هم سخلاف آنحضرت بر مدینه ذکر نموده حیث قال وایضا فاستخلفه على المدينة لا يستلزم اولویت باخلافة العجب که صاحب مراض ازین تصریحات مکرر صاحب صواعق باستخلاف جناب امیر المؤمنین علیه السلام بر مدینه منوره اعراض کرده بتخلّف آنحضرت بر اهل و عیال بصواعق نسبت کرده اثبات خلافت در اهل و عیال و نفی خلافت مدینه منوره از آن حضرت بکذب و بهتان و افتراء میخواند و کمال و برج و تدین و نهایت صدق و تقوی خود کافه عالم ظاهر می سازد و حواله صاحب مراض بفصل الخطاب هم عجب عجایب مورث حیرت ابوی الالباب است که کذب صریح و بهتان فاضح است چه آنفا عبارت فصل الخطاب که فص صریح بر سخلاف جناب لایتماب بر مدینه منوره است شنیدی پس نسبت استخلاف بر اهل و عیال بآن استدلال بر قصر خلافت آنحضرت بر اهل و عیال بآن چه اله نادوست از عجائب تبلیغات و تخدیعات است و اسفاه که حال این بزرگ در نقل عبارات کتب اهل نخله خودش اینست که از خیانت در آن هم دریغ نمی کند و در حبیب السبه اگر چه در او ای کلام خلافت جناب امیر المؤمنین علیه السلام بر اهل و عیال ذکر نموده سیدنا با آن خلافت آنحضرت بر مدینه منوره ثابت است و اینست عبارت آن در عروه تبوک بر ضمیر انور حضرت مقدس زونی ظ هر گشت که در آن همه با اعدای دین مقاتله و قوع نخواهد یافت شاه مردان در مدینه بر سر اهل و عیال گذاشته بخلافت خویش تعیین نمود

وامهات مومنین را گفت که از سخن و صواب دید انام المسلمین تجاوز جان ندارند و بعد
از رفتن پیغامبر و المؤمن اهل نفاق بر حال آن سرور و مومن جسد برده بر زبان
آوردند که خیر الانام علیه السلام را حمت اجلال و اکرام نگذاشت بلکه چون بر
ضمیر انور نبوی کریم می آمد که او را درین سفر همراه برد خلافت خود بوسیله
چو آن سرور شریف این داستان را به فضیحت نمود پس آن نایب استاز را به وسلاح پوشیده
از عقب حضرت مصطفی علیه من الصلوة اثنه فماد رحلت آمد و در جرف شرف
ملاقات حاصل نمود و سخنان منافقان را بعرض رسانید انحضرت فرمود که ای پادشاه
من به مدینه مراجعت نمای که تو خلیفه منی در اهل من و سرای هجرت من قبیل من
اما ترضی ان تكون منی بمنزلة هارون من موسی الا انک لا تنبی
بعدی و علی را چنین گفت خیر الانام که اسی کرده در کار دین ایهتمام
ترا از من آن منزلت شدید بدید که نسبت به موسی بهارون سید و مکرانگه نبود
پس از من نبی نبوت ز مردم شود و اجنبی و در کشف الغم مسطور است که حضرت
شفیع الامه در بخیریت نبوت را بهجت آن استثنای کرد که نزد برایا تحقیق انجامد که
غیر از مرتبه پیغامبری هر منصبی که هارون را از موسی علیهما السلام بود شاه و مزار
نزد انحضرت مقرر و مقدر و هذه فضیلة ما شارک فیها احد من البشرا
و منقبة فات بها من یقی من غیور الاجرم امیر المومنین حیدر زبان البها
بسان اشکری هم نشان جاری ساخت و بجانب مینه طیبه بازگشته پرتو ایهتمام
محافظت احوال ابایی آن بلده انداخت انتهای از آخرین عبارت صاف ظاهر است
که جناب امیر المومنین علیه السلام می توانست احوال مالی مدینه

متنوره انراخت وایشانرا بر عایت و حراست و صرف توجّه و عنایت مشرف
 ساخت و این معنی متصور نمیشود مگر بخلاف آنحضرت بر مدینه متنوره کما هو
 ظاهر جدا و نیز آنچه درین عبارت از جناب سالتماب صلی الله علیه و آله و سلم
 نقل کرده که آنجناب آنحضرت امیر المومنین علیه السلام ارشاد کرد که اسی برادر
 من بمدینه مراجعت نمایی که تو خلیفه منی در اهل من و سرای هجرت من و قبیلہ
 من انت و ضحمت برتخلاف آنحضرت بر مدینه سنیّه و قبیلہ نبویه پس استدلال
 بعبارت حبیب السیر بر قصر خلافت آنحضرت بر اهل و عیال اتباع قلندران
 جہالت است کہ بایہ لا تقر بوالصلوة استدلال بر ترک صلوة کنند و از قید
 و انتم سکا دی اغراض نظر نمایند اما تخصیص شیخ عبدالحق این خلافت را
 باہل و عیال و نفی آن از دیگر اہل مدینه بنقلید اہل نصب و ضلال پس بطلان
 ان بافادات و روایات ائمہ با کمال و محققین فن حدیث و رجال آنفا
 شنیدیم و تحقیقت حال و بطلان خیال محال اہل کذب و افعال ارباب
 زور و انتحال و رسید کہ خلافت مطلقہ مدینہ متنوره برای مصی سول رب
 تعان تصریحات این روایات و اقوال ثابت و مبرہن است و بطلان
 صرف خلافت مدینہ بدیگران و انحراف و روشن قولہ و چون این امور موقوف
 بر محرمیت و اطلاع برستہ است لابد فرزندان و داماد و امثال ایشان بر
 این کار متعین می باشند بہ چونکہ باشند اقوال بطلان این خرافات صریح
 و جسارت قبیح بدلائل قاطعہ و باین ظاہرہ و حجج زاہرہ و شواہد باہرہ
 کہ در مابعد انشاء و الله تعالی مذکور می شود ظاہر است کہ خلافت جناب

امیرالمومنین علیه السلام دلیل کمال شرف و جلالت و نهایت رفعت و نباهت
و غایت عظمت و نبالت است و اجر آن حضرت درین خلافت مثل اجر جناب سالک
صلی الله علیه و آله و سلم و بمشابه این خلافت عظیم و جلیل بوده که اقامت مدینه
منوره و اصلاح آن مختصر ذات قدسی صفات جناب سرور کائنات صلی الله
علیه و آله و سلم و حضرت امیرالمومنین علیه السلام بوده پس ادعا این معنی که فرزند
و داماد و امثال ایشان برای این کار معین میباشد هرچونکه باشند کذب محض
و بهتان صرف و خرافات فضیح و جبرف بی سرو پا و تحت عدوان و افتراء عین
جسارت و خطاست قوله پس دلیل خلافت کبری نمیتواند بود اقول دلالت
استخلاف جناب امیرالمومنین علیه السلام بر خلافت کبری عنقریب بتقریب
مصیب و تبیین متین انشاء الله الموفق و المعین واضح و مستبین میشود فکن
من المیزبیین با آنکه دلالت حدیث شریف بر خلافت آنجناب بوجه
عده ثابته است کما سنبین فیما بعد انشاء الله تعالی قوله و بفضل الله تعالی
الاستیذان ازین قبح ایشان جوابهای دندان کش در کتب خود داده اند که در مقام
خود مذکور است اقول از تلیعات و تویلات بسیار می دانم که اکابر و امانت عظام
الاستیذان در کتب شروح احادیث و علم کلام و سیرت سروران نام صلی الله علیه
و آله الکرام بجای جوابهای دندان کش کشمش و کوشش شان در نفی دلالت
این حدیث شریف بر خلافت جناب امیرالمومنین علیه السلام و تأیید قصد
مقالات نواصب لایم ثابت است نمیدانم که آن کدام کسانی که جوابهای
کش ازین بهفوات داده و بتفصیح و تبصیح این اکابر و ائمه خود پرداخته اند اگر اولیا

صاحب تحفیه نقل قبح نواصب
از ذکر و بیان آن امامین در زنده
بجای و آنجا که آن در کتب است
باینچنین نام و نشان افتاده

بعض صاحب فخر از ادعای
تقریری ذی صلب و افراط بعضی و کلام
آن کتب بنویسید

ردی بر صاحب فخر در ادعای
کلام منقح و ذی صلب و افراط
پایان دلالت کلمات شیعه در کتب
جدیدت

فاضل مخاطب را سامی ایشان مطلع سازند و نشان کتبشان در پند نهایت است
بر چاه مستفیدان گذاشته باشند حیرت که فاضل المعی تصدیق نقل به قوت نوا^ص
اقتضای این تطویل و اطناب و تفصیل و اسهاب تشعیر و ابرام و تائید و حکام
میکشد و از نقل جوابهای دندان کشان در این میکشد و بالا جمال بهم نام و نشان
آن کتب که در آن این جوابات دندان کش مذکور است و انیکند چه جا که اصل
آن جوابات بالخص آن ایراد نماید و خود را از عار و شمار تائید نوا^ص
اشاره خلاص فرماید قوله و طریق تسک شیعه باین حدیث بطریق که مذکور شد
کمال تنقیح و تهذیب کلام ایشانست و الا در کتب ایشان باید دید که چقدر سخنان
پراکنده درین تسک ذکر کرده اند و بطلان سیده اقول کبریت کلمه ظاهر
من افواههم ان يقولون الا کذباً العجب کل العجب که فاضل مخاطب
باوصف آنکه بسیاری از تحقیقات و تدقیقات اهل حق را ترک کرده و تقریریه
آورده ماخوذ از افادات ایشانست و جز تقصیر و اجمال اصلاً تهذیبی تنقیحی
در آن بجای نبرده باز بنا بر تخدیع حوام بی بصیرت و ره زنی معقدین ساده سیرت
مباهات بی اصل میزند و چنان ظاهر میکند که اهل حق در تقریر دلالالت حدیث
منزلت بر امامت وصی مطلق کلمات نهایت پراکنده گفته بودند جناب
مخاطب تبرعاً و تفضلاً تقریر ایشان را بکمال مرتبه منقح و مذهب ساخته و
بار احسان و منت بر ایشان گذاشته و این بدان میماند که کفار لئام باوص^ص
آنکه اصلاً قابلیت فهم نکات قرآن و حدیث و افادات و الزامات اهل اسلام
ندارند تقریری از تقریرات داله بر توحید یا نبوت که بسط تمام مع دفع شبهات

تفکرین نافرجام در کتب محققین کرام اهل اسلام مذکور نقل کنند و باز گردان
 کبر بکشند و ادعا کنند که ایشان کلمات اهل اسلام را مذهب و منقح کرده اند و
 ایشان کلمات لغو و واهی گفته اند سبحان الله جناب مخاطب را که صد جامع
 تحصیل اومعانی و مقاصد الحق را ظاهر شده و در فهم مطالب سهله راه غلط
 میکند و پیش پا میخورد و بارها تقریرات صحیح و اعتراضات جیده بنوعی بیان
 کرده که جوابش سهل و آسان میگردد و متعرض اشکالات عویصه و معضلات
 قویّه نمیشود و دعوی آنست که تقریرات اهل الحق را مذهب و منقح کند بالجمله ظاهرست
 که جناب مخاطب بسیار می از تقریرات و تحقیقات اهل الحق را که در استدلال بجهت
 منزلت ذکر نموده اند ترک داده و در تحریر استدلال خاص بهم بابتقصیه بود
 شش کتصادات و صدق دعوی فقیر در نسبت تقصیر بمخاطب نخست
 بر متدرب خیر و ناقد بصیر روشن و سست نیست چه جناب او در نقل حدیث صحیح
 بخاری و مسلم قیدی مذبذب از طرف خود زیاده کرده و در ذکر فقره **ان الخلفه**
فی النساء و الصبیان که نواصب بآن دل خوش میکنند باوصف خلوص روایات
 عیدیه از آن ترجیح بلامرجح بلکه ترجیح مرجوح تقصیر صریح نموده و نیز تواتر این حدیث
 شریف را که جماعه محققین سنی بآن تصریح میکنند ذکر نکرده و ذکر تواتر را چه ذکر
 بذكر نقد و طرق این حدیث هم دلش نداده بر ذکر صرف روایت برابر ابن عازب
 و نسبت آن بصحیحین مع خلوهما عن نسبة تلك الرواية الى ابن عازب
 اختصار و رزیده و نیز از ذکر روایت دیگر علمای قوم و جماعه محدثین این حدیث
 شریف را اعراض نموده و نیز احتجاج جناب امیر المومنین علیه السلام باین حدیث

اینست تقصیر صاحب خود نقل از
 استدلال اهل حق بحدیث منزلت

شریف در روز شوری که اهل حق ذکر میکنند و آن مفید ثبوت این حدیث نزد صحابه
 اعیان و دلیل دلالت آن بر فضیلت جلیله الشانست ذکر نکرده و نیز در روایت
 شریف را در مقامات عدیده و محال مختلفه و مواضع متفرقه ذکر نکرده و ورود
 این حدیث در مواقع متعدده مفید فوائد جلیله و مبطل بهفوات نواصب انخوان نیست
 و نیز دلالت این حدیث شریف بر فضیلت جناب امیر المومنین علیه السلام ذکر نکرده
 حال آنکه اهل حق فضیلت آنحضرت هم از این حدیث ثابت میسازند و ثبوت فضیلت
 آنحضرت برای ثبوت خلافت سیفاصله آنجناب کافیست و نیز اهل حق ذکر میکنند
 که قطع نظر از خلافت حضرت موسی که برای حضرت هارون بمقادیر خلفه
 حاصل شده رتبه افتراض طاعت و وجوب اتباع برای حضرت هارون حاصل
 بود و ظاهرست که این مرتبه موقت بعدتی نبوده پس باید که جناب امیر المومنین
 علیه السلام هم بحال حیات و بعد وفات سرور کائنات علیه آله الاف التسلیمات
 و التحیات بلا تخصیص بوقت و در وقت مفترض الطاعة و واجب الاتباع باشد
 این تقریر را هم مخاطب در متن ذکر ننموده و در حاشیه اگر چه ذکر آن کرده لکن وجه
 و جو حیت از تقریر و نیز عموم منازل را اصحاب کرام بوجه عدیده ذکر کرده اند
 چنانچه فخر رازی هم در نهجۃ العقول سته وجه برای اثبات عموم منازل ذکر کرده
 بحیث قال فی محاباة الله و ال فاعلموا انهم ساءعدوا علی انه لیس فی
 الکذب صیغة عموم و یدل ذلك دکنهم و یدلوا ذلك من وجوه ثلاثة
 الاول ان الحکیم الخ و مخاطب این وجوه ذکر ننموده و نیز اهل حق برای اثبات خلافت
 حضرت هارون استدلال بآیه اخلفنی فی قومی میمایند که ازین آیه خلافت

لا یستلزم بیان نمودن

رود و منقح و مهیا کردن تقریر شیعه

مطلقاً بی تقیید بهت ثابت است مخاطب این استدلال را هم ذکر کرده باز ادعا زوال خلافت حضرت
هارون علیه السلام بر عم تقیید آن بحدت نموده و نیز اثبات خلافت هارون بر
حضرت موسی بر تقدیر زنده بودن حضرت هارون بعد وفات حضرت موسی
علیهما السلام منحصر در لزوم عزائم نیست بلکه اصحاب کرام بر اثبات آن بعد الوفاة تقریر
و دیگر هم ذکر کرده اند و آنست صاحب خلافت ثابت است تا آنکه رافع یقینی آن متحقق گردد
و نظایر است که شاه صاحب این را ذکر فرموده اند و علاوه برین همه بسیار
از تحقیقات و افادات در کتب اربعین مثل شافعی و بحار الانوار و غیره
احقاق الحق و امثال آن مذکور است و برای دفع شبهات و تشکیکات سنی
ووافی است و مخاطب اصلاً تقرضی بآن نکرده و همانا عاقل بلعین را که اندک تکتب
الربعین خصوصاً مثل شافعی و غیره نموده بسامع بیایات بی اصل شاه صاحب خنده
سرشار در سیکه و عنای ضبط نفس از دست حق رود و بگوید چه حکم از این کلام
لفظ گویند و او را ذکر کرده و آن را حالت صبر سیه دارد و باز که اینچنین
نمریف نقل کرده شیعه قائل آن هستند و جناب مخاطب و ایشان این تقریر نقل
کرده نه آنکه خود آنرا از طرف ایشان اختراع کرده و ایشان ذکر آن نکرده اند و تا
و فخار شاه صاحب درین مقام باو عای کمال تنقیح و تهذیب کلام شیعه و ادعا
نهایت پر اگندگی سخنان ایشان در کتب ایشان و لایزال و بی حد و بی
بر آنکه این تقریر را شیعه ذکر نکرده اند بلکه جناب مخاطب از این فایده
ذکر نموده و بسزید وقت نظر و دکا و خاطر و علوه بحث از راه تبریح
و تفصل و احسان تهذیب و تنقیح کلام غیب و برید و انصاف است

و تحریر غیر مضبوط نموده پس این هر دو افاده با هم متنافی و متناقض و متهاافت
و یکی بکذب دیگر نیست بحیرتم که اولیای شان کدام افاده را تصحیح میکنند و کدام را
تکذیب می نمایند و کدام کلام را قبول می فرمایند و کدام را رد می سازند با جمله ای که کمال
تمذیب و تنقیح تقریر اهل حق کذب و بهتان صریحت که کلام خود شن بر آن دلالت
دارد و چنان چنین نباشد که تقریر دلالت لفظ منزلت بر عموم لصحه الاستثناء
و بودن خلافت از منازل بارون بر تقدیر زنده بودن آنحضرت بعد حضرت
موسی علیهما السلام بدلیل لزوم عزل بر تقدیر زوال این مرتبه از آنحضرت
در کتب اهل حق جا بجا مسطور است پس مخاطب لبیب کدام تنقیح و تمذیب بکار
برده برای خدا آنرا بیان باید کرد و دریغ نباید نمود و همانا ادعای کمال
تنقیح و تمذیب از اکاذیب صریحه و افتراءات قبیحه است کایمتری فیها البله
والصبيان فضلا عن الافاضل الا عیان آری در نقل حدیث بخاری
و مسلم که اهل بیت آنرا در استدلال ذکر میکنند خیانت بجای برده و لفظ بر اهل بیت
و نساء و بنات زیاده کرده و این صریح تحریف حدیث ائمه خویش است زیرا که
در هیچ بخاری و مسلم هرگز این قید موجود نیست پس اگر مراد از کمال تنقیح تمذیب
این تحریف و کذب صریح است فلا مشاحة فی الاصطلاح فاعتبروا
یا اولی الا فهام و اقضوا العجب من هذا الشیخ المختال المقام
کیف تحرف الکلم عن مواضعه و يتقحم فی محامی الوردی مصدر
تخریباهی و یارمی مرأء و یداعی کمال التمذیب و التشیع افتراء و چون
شاه صاحب ابراهیم نهایت پراگندگی سخنان اهل حق در تقریر دلالت

حدیث شریف بر امامت جناب امیرالمومنین علیه السلام و نرسیدن بمطلب
و کمال تنقیح و تهذیب کلام شان در تقریریکه ذکر کرده اندند استی بر و داده و
بمحاسبه نفسانی در افتادند ناچار چاره کار را در ان انحصار دادند که در حاشیه
وجه ثانی را از وجهین استدلال باین حدیث شریف که در شرح مواقف
شریف جرجانی و امثال آن مذکور است ذکر کردند و گفتند که مشهور در استدلال
باین حدیث نزد ایشان یعنی اهلحق این تقریر است و بعد ختم آن بر کلمه و جیزه
لا یخفی ما فیہ الاکتفا نموده ایهام صدق دعوی خود در اثبات آنندگی تقریر حق
نموده اند و هذه عبارة الحاشية المشهورة في الاستدلال بهذا
الحديث عندهم هو ان من جملة منازل هارون بالنسبة الى
موسى انه كان شريكاً له في الرسالة ومن لوازمه استحقاق
الطاعة بعد وفاة موسى لوبقى فوجب ان يثبت ذلك لعل
رضي الله عنه الا انه امتنع الشراكة في الرسالة فوجب ان يبقى
مفترض الطاعة على ائمة بعد النبي صلى الله عليه وسلم
بالدليل باقصر ما يمكن ولا يخفى ما فيه محجب مانند که تقریریکه محجب
ذکر کرده یکی از وجوه دلالت حدیث منزلت است و نیز این تقریر نه تقریر تام
بلکه جز تقریر است چه علمای کرام اولاً عجم افراد منزلت ثابت میسازند و جوب
شستی و بعد آن بودن امامت از منازل حضرت هارون علیه السلام ثابت
میکنند مرة بجهة الاستدلال بخمسة الاستدلال على بنی اسرائیل
و عدم العزل منها مرة بشركة موسى عليه السلام في

افتراض الطاعة ولین هر دو تقریر نزد اهل حق مشهور و معروف است و سنی هم هر دو تقریر را از حق
نقل میکنند چنانچه از نهایت العقول فخر رازی می شرح مواقف جرجا و صواعق ابن حجر و غیر آن
و صحت که در این اول تقریر اول نقل میکنند و ثانیاً تقریر ثانی قال فی الصواعق الشبهة
الثانية عشر عموماً ان من النص التفصیل علی علی قوله صلی الله علیه وسلم لما خرج
تبوك و تخلفه علی المدينة انت منی بمنزلة هارون من موسی الا انه لا نبی بع
قالوا فقیه دلیل علی ان جمیع المنازل الثابتة لهارون من موسی و موسی النبوة
ثابتة لعلی من النبی صلی الله علیه وسلم الا لما صح الاستثناء و عاثبت لهارون
من موسی استحقاقه للخلافة عنه لو عاش بعده اذ كان خلیفة فی حیاته فلو لم تخلف
بعده مات لو عاش بعده لكان النقص فی هو غیر جائز علی الانبیاء و ایضاً من جملة
منازله من انه كان شریکاً له فی الرسالة و من كان زوراً و وجود الطاعة و بقی
بعده فوجب ذلك لعلی الا ان الشریکة فی الرسالة متمنعة فحق علی فوجب ان
یبقی مفترض الطاعة علی ائمة بعد النبی صلی الله علیه وسلم علی الدلیل با
ما یکن مخاطب ابن جاشیه الفاظ شرح مواقف بعینها نقل کرده و در این تقریر بعد تقریر اول
مذکور است و هذه الفاظ شرح المواقف الثانی من وجوه السنة قوله علیه السلام
حين خرج الی غزوة تبوك و تخلف علی المدينة انت منی بمنزلة هارون من موسی
الا انه لا نبی بعده فانه یدل علی ان جمیع المنازل الثابتة لهارون من موسی
سواء النبوة ثابتة لعلی من النبی صلی الله علیه وسلم اذ لو لم یکن اللفظ محمولاً علی
كل المنازل لما صح الاستثناء و من المنازل الثابتة لهارون من موسی استحقاقه للخلافة
مقام بعد وفاته لو عاش هارون بعده و ذلك لانه كان خلیفة لموسى

حیاتة بدلیل علی
فی موقع لا یخفى علی
الا ان الصواعق و مواضع
فیما كان له فی طایفة
فوجب ان یدل علی
لا بعد وفاته علی
بقائه و انه كان علی
موجباً النقصه

ص ۵۳۳
ص ۵۵۳
المقصد الرابع فی الاما
من المقصد الرابع من الموق
السادس من مواقف الکتاب

والفرقة عنه وذلك غير جائز على الانبياء. الآن فلان القيام مقام
 موسى كان له بحكم المنزلة في النبي فلا نفي من ادلائل الاستثناء
 قال الامام الوجه الثاني من وجهي الاستدلال بهذا الحديث
 هو ان من جملة منازل هارون بالنسبة الى موسى انه كان شريكا
 في الرسالة ومن لوازمه استحقاق الطاعة بعد وفاة موسى ^{عليه} الوفاة
 فوجب ان يثبت ذلك لعل الله امتنع الشراكة في الرسالة فوجب
 ان يبقى مفترض الطاعة على الامة بعد النبي صلى الله عليه وسلم
 عملا بالدليل باقعه ما يمكن ومع ذلك شاهد صاحب الزور بود که
 پرانگندگی این تقریر که در حاشیه نقل کرده اند و غیر موصل بودن آن بمطلوب
 و مرجع بودنش بنسبت تقریر مذکور در متن که بمزید ورع و دیانت چنان
 اظهار کرده اند که حضرت شان تهذیب و تنقیح آن کرده اند بدلیل متین ثابت
 میفرمودند و آنرا به بیان بیانی می نمودند و محض ادعا غیر کافی و با این همه
 تسلیم تر نیست که بعد ایراد این تقریر بکلمه و جیره لایخفی مافیہ اکتفا کرده اند
 و جلباب خفا بر چهره مطلوب انداخته با این همه بلاغت و فصاحت یار
 حرفی در رد این تقریر نپرداخته اند و هر کس را لفظ لایخفی مافیہ یادست اگر
 همین لفظ کاری میتواند کشود برای جواب تمام کتاب مخاطب کافیست
 که لایخفی مافیہ و غالباً جناب مخاطب بکلمه لایخفی مافیہ همان ایراد را را
 کرده که در شرح واقف و غیر آن مذکور است و جوابش بشرح و بسط در کتب
 اهل حق مسطور كما سيظهر عليك فيما بعد انشاء الله تعالى قوله

الانفا صاحب تقریر کلام لایخفی مافیہ
 بجواب تقریر شیعه

هم درین تسک بوجه بسیار اختلاف باقی است اقول دعوی بقا اختلاف
 درین تسک بوجه بسیار ناشی از اشتداد اختلاف بدرجه کمال و احتیاج^{طلب}
 عمده الاقبال بمرتبه قصوای احتیال و اختلاف آراء و وجود ثلثه معجبه الانظار
 که بمعرض استشهاد بر دعوی و جوه بسیار ذکر کرده مملو و مشحون است از مفا^ت
 عظیمه العثار و عثرات بادیة العوار و نفقات واضحه الثمار و نزوات
 ظاهرة الاضطراب في الانتشار و اسد الموفق للهداية والاستبصار قوله
 اول آنکه اسم جنس مضاف بسوی علم از الفاظ عموم نیست نزد جمیع اصوی^{لین}
 اقول شاه صاحب باوصف اینهمه ریاست و جلالت و تعلی و استکبار
 و مهابات و افتخار بکمال تنقیح و تحذیب و تحقیق و تدقیق بر دعوی منی
 و لیل بلکه محض کذب و تسویل اکتفا ینمایند و انکار ثابتات و اصحات
 بلا سند و بلا حجت آغاز می نمایند نه بر کتب الحق اطلاع دارند که حج متینه
 ایشانرا که بر افاده منزلت عموم منازل را ذکر کرده اند پیش نظر آرند و نه بمل^{حظه}
 کتب اصول خود مشرف شده اند که از انکار ثابت و مدافعت واضح خود
 باز دارند و محمد اسد و حسن توفیقہ عموم منزلت مضاف بشایه ثابت است
 که اصلاً خس و فاشاک شکوک و شبهات مکابرین فی باک پیرامون آن
 منی گردد و کسیکه ادنی مهارت بکتب اصول و افادات اساطین محققین
 فحول دارد قطع و جزم بآن بهم می رساند بیانش آنکه اکابر محققین و اجله
 معتمدین ائمه اصولیین تصریح می فرمایند بآنکه صحت استثنای مفید عموم
 و باین دلیل اثبات عموم صیغ عموم می نمایند و در کمال ظهور و وضوح است

دعوی اختلاف در کمال
 بوجه بسیار

استثنای اسم جنس المضاف
 به صیغ عموم

اثبات عموم منزلت مضاف بسبب
 جواز استثنای ازان

له ان لفظ منزلت مضاف ولو كان مضافا الى علم استثناء صححت بالقطع
 چه می توان گفت دیده بمنزلة عمر والا في النسب والا في العلم پس هرگاه از لفظ
 منزلت مضاف بسوی علم استثناء صحیح باشد بلاریب لفظ منزلت که مضاف است
 بعلم درین حدیث شریف هم دلالت بر عموم خواهد کرد و با خصوص این لفظ
 منزلت که درین حدیث شریف وارد است استثناء صححت بالقطع چه اگر این حدیث
 باین طور وارد می شد که انت متی بمنزلة هارون من موسی الا النبوة
 او الا اخوة النسبية او ماشاهه بلاریب صحیح می بود و لفظ الا النبوة
 صراحة هم وارد شده کما سبق و سیما فیما بعد انشاء الله تعالی و مع هذا استثنای
 الا ان الله لا نبی بعدی هم استثنای متصل است کما سیتضح عن قریب
 حالا بعضی از شواهد دلالت صحت استثناء بر عموم نزد اکابر اصولیین بنیه باشند
 ناصرالدین ابوسعید عبداللہ بن عمر البیضاوی الشافعی در منهاج الوصول الی
 علم الاصول گفته و معیار العموم جواز الاستثناء فانه یخرج ما یجب
 اندراجہ لو کاه والا لجاز من اجمع المنکر و علامہ قاضی القضاة
 بریان الدین عبید اللہ بن محمد الفرغانی العبیری در شرح منهاج الوصول گفته
 لما بین صیغ العموم علی اختلاف مراتبها فیه شرع فی الاستدلال
 علی انها عامّة بجمین وجه یشمل الصیغ کلها و وجه ینخص
 بعضها اما تقریر الوجه العام بجمیع الصیغ فهو ان نقول لو لم یکن
 کل واحد من هذه الصیغ المذکورة عامّا لما جاز عن کل منها
 استثناء کل فرد منه لان الاستثناء عبارة عن اخراج شیء من

من
 معیار العموم جواز الاستثناء
 ذکره البیضاوی فی المنهاج

ص ۲۶۴
 المسئلة الثانية فیما یفید العموم
 من الفصل الاول فی العموم
 الباب الثالث فی العموم
 الخصوص من الكتاب الاول
 من كتب الكتاب

مدلول اللفظ يجب ان لا راجه فيه لولا الاستثناء فلو لم يكن كل واحد من هذه الصيغ عامًّا لم يجب ان لا راج كل فرد فيه بدون الاستثناء واذا لم يجب لم يخرج الاستثناء الاخراج لكن جاز استثناء كل فرد من هذه الصيغ اتفاقًا مثلاً يصح ان يقال من دخل دارى الا زيدا فاكرمته وكذلك في البواقى فيكون هذه الصيغ عامة وهو المطلوب وانما قلت ان الاستثناء عبارة عن اخراج مالوكة لوجب دخوله لانه لو لم يكن عبارة عن ذلك لكان عبارة اما عن مالوكة لا متنع دخوله فيه وانه باطل ضرورة او عن اخراج مالوكة لجاز دخوله فيه وانه باطل ايضا اذ لو كان عبارة عنه لجاز الاستثناء عن الجمع المنكر جواز دخول المخرج فيه لكنه لم يخرج باتفاق اهل النحو فلذلك حملوا الا في قوله تعالى لو كان فيهما الهة الا الله لفسد تاعلى غير في كونه وصفا دون الاستثناء لتعداها ههنا وعللوا ذلك بعدم وجوب الدخول وكما قال الدين محمد بن محمد الامام بالكاملية در شرح منهاج الوصول كه نسخ آن مزین بتصحیح شارح پیش نظر فقیرست گفته و معیار العموم جواز الاستثناء اى يعرف العموم به فانه اى الاستثناء يخرج ما يجب ان لا راجه لولا اى لولا الاستثناء فلزم من جميع ذلك دخول جميع الافراد في المستثنى منه والا اى لو لم يجب دخوله فيه لكان ان يستثنى من الجمع المنكر لكن

عبارت الاستثناء دليل العموم
شرح منهاج الدين

عبارات جواز استثناء وبعده من
شرح منهاج الدين الامام بالكاملية

لاستثناء منه لا يجوز باتفاق النخاة قالوا الا ان يكون المستثنى
 منه مختصا بخوجاء رجال كانوا في دارك الا زيد امنى محمد بن ابي
 محمد بن احمد المحلى في شرح جمع الجوامع تصنيف تاج الدين عبد الوهاب سبكي گفته
 ومعيار العموم الاستثناء فكل ما صح الاستثناء منه مما لا حصر
 فيه فهو عام للزوم تناوله للمستثنى وقد صح الاستثناء من ^{الجميع}
 المعرف وغيره مما تقدم من الصيغ خوجاء الرجال لا زيد امنى
 نفى العموم فيها يجعل الاستثناء قرينة على العموم ولم يصح الاستثناء
 من الجميع المنكر الا ان يخص فيعم فيما يخص به فحوقام رجال
 كانوا في دارك الا زيد امنى هم كما نقله المصنف عن النخاة ويصح
 جاء رجال لا زيد بالرفع على ان الا صفة بمعنى غير كافي لو كان
 فيها الهة الا الله لفسد تاويلنا محبت الله بحارى ورسلم الثبوت بذكر
 صيغ عموم در مقام اثبات عموم ان گفته لنا جواز الاستثناء وهو معيار
 العموم و لا نظام الدين در شرح مسلم گفته لنا جواز الاستثناء من هذه
 الصيغ وهو معيار العموم اى الاستثناء معيار عموم المستثنى
 منه وحاصله الاستدلال من الشكل الاول يعنى ان هذه
 الصيغ يجوز الاستثناء منها وكل ما يجوز الاستثناء منه فهو
 عام اما الصغرى فلان من تتبع وجداه كذلك قال الله تعالى
 ان الانسان لفي خسر الا الذين امنوا وعملوا الصالحات وآم
 الكبرى فلان معنى الاستثناء اخراج ما لو لا الاستثناء له

استثناء عباد عموم مستثنى
 شرح الجوامع جلال على

استثناء عباد عموم مستثنى
 مسلم نظام الدين

البته و لذلك حملوا قاطبة الاعلى الوصفية في صورة يكون
المستثنى منه جمعا منكورا غير محصور لفقد شرط الاستثناء
فلا بد من الدخول وهو العموم هرگاه حسب تصریحات وافادات این اکابر
اصولیین عالی درجات صحت استثناء مفید عموم باشد و باین دلیل اثبات
عموم صیغ عموم قاطبة و طرا نمایند پس بحد امده همین دلیل مقبول فحول عموم
لفظ منزلت مضاف بسو علم هم ثابت و محقق شد و انکار و محذور نفی و ابطال
مخاطب با کمال نفی با و نرسانید و لطیف تر نیست که از افاده خود مخاطب
هم ظاهر است که او اعتراف دارد بصحت این قاعده یعنی دلالت صحت استثناء
بر عموم حیث قال و صحت استثناء وقتی دلیل عموم شود که استثناء متصل باشد
چه ازین عبارت ظاهر است که صحت استثنای متصل دلیل عموم است و پر ظاهر است
که از لفظ منزلت مضاف بسو علم استثنای صحیح است بالقطع و مراد از صحت استثناء
همین است که اگر استثناء در کلام وارد کنند صحیح شود نه آنکه بالفعل استثناء موجود
باشد پس بفرض غیر واقع اگر استثنای الا الله لانی بعدی استثنای متصل
هم نباشد گاهو مرعوم من لا بصيرة له في الحديث واللسان خلا
لتصریحات الاثمة الاعیان لکن چون استثنای متصل از لفظ منزلت مضاف
بسوی علم علی الاطلاق و هم از لفظ منزلت مضاف بلفظ بارون بلا شبه
صحیح است پس عموم لفظ منزلت مضاف بسو علم مطلقا و عموم لفظ منزلت
مضاف بسوی لفظ بارون حسب اعتراف مخاطب و فنون هم ثابت محقق گردد
و اگر این بیان منیع البنیان که بحد امده موید است باعتراف خود مخاطب عالی شان

علاج اختلاج وساوس فاسد الاساس وخطرات بى ثبات معتقدين او نكند ناچار
 تصریح ائمه اصول بعموم اسم جنس مضاف نقل کرده شود علامه عضد الدين
 عبد الرحمن بن احمد الايجي در شرح مختصر الاصول ابن حاجب گفته ثمر الصيغة
 الموضوعه له اى للعموم عند المحققين هي هذه فمنها اسماء
 الشرط والاستفهام فحوم وما وهما وايضا ومنها الموصولات
 فحوم وما والذى ومنها المجموع المعروفة تعريف جنس كاعمد
 والمجموع المضافة نحو العلماء وعلماء بغداد ومنها اسم الجنس
 كذلك اى معرفتا تعريف جنس ومضافا ازين عبارت ظاهرست كه
 اسم جنس مضاف مثل اسم جنس معرف بلام جنس از صيغ عمومست نزد محققين
 وظاهرست كه منزلت هم اسم جنس مضافست پس عام باشد حسب افاده
 محققين اصوليين وعلامه عبري در شرح منهاج الوصول گفته المسئلة الثا^{نية}
 يفيد العموم فنقول العموم اما ان يستفاد من اللفظ لغة او عرفا
 او عقلا والذى يفيد العموم لغة اما ان يفيد بنفسه من
 غير ان يكون معه قرينة تدل عليه او يفيد لا بنفسه
 بل لاجل قرينة ضمت اليه والعام بنفسه اما ان يتناول
 كل الاشياء سواء كانت من ذوى العلم او لا كلفظة اى فائها
 يتناول العالمين وغيرهم فى الاستفهام نحو اى شئ عندك
 وفى المجازاة نحو قولك اى رجل يا تبنى فله درهم واى ثوب
 تلبسه يتزين بك او يتناول بعضها وحينئذ اما ان يتناول

اسم جنس مضاف بلامى عمومست
 از شرح مختصر الاصول عضد

جميع العالمين فقط مثل من في الاستفهام نحو من عندك
وفي المجازاة نحو قوله عليه السلام من كان يومئذ بالله واليوم
الآخر فلا يؤذنين جاره او يتناول جميع غير العالمين فقط
سواء كان زمانا او مكانا او غيرهما فلو لفظة ما والذي ذا
وغيرها وقيل انه يتناول العالمين ايضا لقوله تعالى والسما
وما بينهما وح يكون ما كائ في العموم او يتناول بعض العالمين
كاي ومتى فان اين عام في المكان ومتى عام في الزمان لا يتناول
غيرها والعام لقريظة ضمت اليه اما ان يكون في الاثبات ذلك
اما الجمع المحلى بالالف واللام سواء كان جمع كثرة نحو قوله تعالى
الرجال قوامون على النساء او جمع قلة نحو قوله عليه السلام
ما رآه المسلمون حسنا فهو عند الله حسن واما الجمع المضاف
سواء كان جمع كثرة نحو قوله عليه السلام اولادنا اكبادنا وكذا
اسم الجنس يكون عاما اذا كان محلى بالالف واللام نحو قوله تعالى
يا ايها الناس اعبدوا او مضافا نحو قوله تعالى عن امرة ازين عباد
هم ظاهرا ست كه اسم جنس مضاف مثل اسم جنس محلى بالالف ولام مفيد عموم
و در كلام ملك علام لفظ امر كه مضاف ست بسوي ضمير راجع باسم تعالى
مفيد عموم ست پس لفظ منزلة كه مضاف ست بسوي علم در حديث منزلة
نيز مفيد عموم باشد كه انهم اسم جنس مضاف بسوي علم ست وفارقي در ان لفظ
امر مضاف بضمير اسم تعالى پيدا نيت جلال الدين محمد بن احمد المحلى و شرح

غيره

تعالى يا عباد الاية او جمع قلة نحو قوله

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

جمع الجمع عبد الوهاب سبکی گفته و المفرد المضاف الی معرفة للعموم علی
الصیح كما قاله المصنف فی شرح المختصر یعنی صالتو تحقق عهد
فلینال الذین یخالفون عن امره ای کل امر الله وخص منه امر الله
ازین عبارت ظاهرست که حسب افاده علامه سبکی مفرد مضاف بسوی معرفه بنا بر
مذهب صحیح برای عموم است و لفظ امر مضاف بمعرفه که در کلام آمده است
مفید عموم است و ظاهرست که لفظ منزلت در حدیث منزلت مفرد مضاف است
بسوی معرفه پس آنهم موافق استعمال لفظ امر در کلام ایزد خلاف برز عم اهل انکار
و شقاق مفید عموم است غرض باشد و موقوفی عبد العالی در شرح مسلم اولاً بر احتیاج
بآیه و من یشاق الله و رسوله و یتبع غیر سبیل المومنین بر حجیت
اجماع اعتراضات عدیده نقل کرده که ثالث آن منع عموم لفظ سبیل است و در
مقام جواب گفته و اما عن الثالث فلانه قد تقدم فی المبادی اللغویة
ان المفرد المضاف ایضاً من صیغ العموم کیف ویصح الاستثناء عنه
وهو معیار العموم فسد الحمد والمنه که حسب افاده بحر العلوم و رئیس القوم
عموم منزلت که مفرد مضاف است محقق و معلوم گردید و بنام تشکیک و تسویل
منکرین و جاحدین باب سید و ابو البقار الحسینی الکفوی الحنفی در کتاب کلیات
گفته و اما مفرد المضاف الی معرفة للعموم صریحاً به فی الاستدلال
علی ان الامر للوجوب فی قوله تعالی فلینال الذین یخالفون عن امره
ای کل امر الله ازین عبارت هم ظاهرست که مفرد مضاف بسوی معرفه برای
عموم است و علامه بآن تصریح کرده اند و در مقام استدلال بر آنکه امر بر است

مفرد مضاف بسوی معرفه برای
عموم است ازین عبارت
جلال علی

مفرد مضاف بسوی معرفه برای
عموم است ازین عبارت
جلال علی

ص ۳۰۵
فصل الیم

مفرد مضاف بسوی معرفه برای
عموم است ازین عبارت
جلال علی

فواجبه اعظام را بملاحظه ناورده در انکار دلالت منزلت بر عموم و مستغرق به اعتبار
 و اخلاق فرمودند و از همه عجب تر است که شاه صاحب بالین همه شعر و طول بلع
 و عظمت و جلالت مرتبه و کثرت اطلاع هر دو شرح بمطول و مختصر تفقارانی بر تخیل
 المفتاح که دستمال طلب علوم است و همچنین حواشی آن هم که بعضی آنهم داخل در سب
 مبتدیان است بملاحظه ناورده اند از آن هم عموم اسم جنس مضاف در کمال ظهور و
 ست علامه سعد الدین مسعودی در مختصر تفقارانی در شرح مختصر تلخیص المفتاح گفته فمقتضی
 الحال هو الاعتبار المناسب للحال والمقام یعنی اذا علم ان ليس ارتفاع
 شأن الكلام لفصح في الحسن والذاتي الا بمطابقته للاعتبار المناسب
 على ما يفيد الاضافة المصدر ومعلوماته انما يرتفع بالبلاغة
 التي هي عبارة عن مطابقة الكلام لفصح لمقتضى الحال فقد علم
 ان المراد بالاعتبار المناسب ومقتضى الحال واحد الا لما صدق
 الله لا يرتفع الا بالمطابقة للاعتبار المناسب ولا يرتفع الا بالمطابقة
 لمقتضى الحال فليتامل وفاضل نظام الدين عثمان خطائی در حاشیه خود
 بر شرح مختصر تفقارانی گفته قوله على ما يفيد الاضافة المصدرة لانها
 تفيد الحصر كما ذكرنا في ضربتي يداقاً انما الله يفيد الحصر جميع
 الضربات في حال القيام وفيه تامل لان اضافة المصدر انما
 تفيد العموم لان اسم الجنس المضاف من ادوات العموم والاخصاص
 في المثال الملا كورد انما هو من جهة ان العموم فيه
 يستلزم الحصر فانه اذا كان جميع الضربات في حال القيام لم يصح

ص ۱۹
 تعريف البلاغة
 من المقدمة

مضافات مصدر يفيد عموم من
 از شرح مختصر تلخیص المفتاح
 تفقارانی

مضافات مصدر يفيد عموم من
 واسم جنس مضاف از ضم
 عموم است از حاشیه خطای بر شرح
 مختصر تلخیص المفتاح تفقارانی

ان يكون ضرب في غير تلك الحال والا لم يكن جميع الضربات في تلك
الحال لا متناع ان يكون ضرب واحد بالشخص في حالتين واما فيها
نحن فيه فالعموم لا يستلزم الحصر فانه لا يلزم من كون المطابقة
سببا لجميع الارتفاعات ان لا يحصل الارتفاع بغير المطابقة لجواز
تعدد الاسباب لمسبب واحد فيجوز حصوله بكل منها واما يلزم الحصر
لودل الكلام على حصر سببية جميع الارتفاعات في المطابقة و
ليس فليس يمكن فعه بان ليس معنى الكلام مجرد ان المطابقة سبب
جميع الارتفاعات بل ان جميعها حاصل بسبب المطابقة ومعلوم
ان ذلك يستلزم الحصر اذ لو حصل الارتفاع بغير المطابقة لم يصح
ان يكون ذلك الارتفاع حاصلها لا متناع تعدد الحصول

لشيء واحد ونيز نقار اني در شرح مطول تلخيص گفته فمقتضى الحال هو
الا اعتبار المناسب للحال والمقام كال تأكيد والاطلاق وغيرها
ما عدد ناه وبه يصرح لفظ المفتاح وسنسمع لهذا زيادة
تحقيق والفاء في قوله فمقتضى الحال يدل على انه تفرغ على ما تقدم
ونتيجة له وبيان ذلك انه قد علم ما تقدم ان ارتفاع شان الكلام
الفصح بمطابقته للاعتبار المناسب لا غير لان اضافة المصدر
تفيد الحصر كما يقال ضربني زيد في الدار وفاضل جلي في عا شيه فو
بر مطول گفته قوله لان اضافة المصدر تفيد الحصر كما ذكره الرضا

من ان اسم الجنس اذا استعمل ولم تقم قينة تخصصه ببعض ما يقع

١٥
٢٢٢
تعريف بلاغة از مقلد
اضافة مقتضى فخر
بشيء مطول تلخيص

١٩
٢٣٩
تعريف بلاغة از مقلد

علیه فهو الظاهر لاستغراق الجنس اخل من استقراء كلامه فيكون
 المعنى هما ان جميع الارتفاعات حاصل بسبب مطابقة الكلام
 للاعتبار المناسب للبهة فيستفاد الحصر اذ لو جاز ان يحصل
 ارتفاع بغيرها لم يكن هذا الارتفاع حاصل بتلك المطابقة
 فلم تصح تلك الكلية الخ ونیز چلی در حاشیه خود در مقام دیگر گفته قوله
 واستغراق المفرد اشمل قد سبق تصريح الشارح بان اضافة
 المصدر تفيد الحصر وحقق هناك ان مبناه كون المصدر
 المضاف من صيغ العموم فهذه القضية كلية لا محالة كما
 توهم الخ وحیرت است گفتارانی با و سفسا نکید هر دو شرح تلخیص اسم جنس مضاف
 برای عموم قرار داده که بتفاده حصر از ان کرده باز بجواب الحق بسبب انما
 در مخالفت حق منع عموم اسم مفرد مضاف ننوده حيث قال فی شرح
 المقاصد و الجواب منع التواتر بل هو خبر واحد في مقابلة الاجماع
 ومنع عموم المنازل بل غاية الاسم المفرد المضاف الى العلم الاطلاق
 ورجایة نمی کونه معمودا معینا کغلام زید و عجب که شاه صاحب
 چنانچه کتب اصول هر دو شرح تلخیص گفتارانی و حواشی آنها ملاحظه فرمودند
 همچنان کتب نحو هم ملاحظه فرمودند و دریافته اند که از ان هم عموم اسم جنس مضاف
 ثابت و هر چند فاده شیخ رضی طاب ثراه درین باب از عبارت چلی دریافته
 لکن بکدام صحت آن از دیگر کتب نحو هم واضح است ملا عبد الرحمن جامی در شرح
 کافی در بیان آن مقامات که حذف خبر در ان لازم است گفته و ثانیا کلام مبتدا

ص ۱۱۳
 بحث توفیق مسند البیہ علام
 از باب ثان در احوال مستند
 ملاحظه فرمایید و در مقام
 حاشیه چلی بر این ملاحظه

ص ۱۱۳
 من اوجه الثالث من اوجه
 استدلال الشيعة على ان
 على من البحث الخ مسرعة
 الفصل الرابع في الامة
 من المقصد السادس

مخالفه گفتارانی در شرح مقاصد
 بکار می شود با فاده خود در شرح

ص ۱۱۳
 البیة و احوال الخیر الموعود

كان مصدرا صورة او بتاويله منسوب الى الفاعل او المفعول به
او كليهما وبعده حال وكان اسم تفضيل مضافا الى ذلك المصدا
وذلك مثل ذهابي اجلا وضربت يدا قائما اذا كان يدا مفعولا به
ومثل ضربني يدا قائما او قائمين ان ضربت يدا قائما او قائمين و
اكثر شربي السوق ملتوتا واخطب ما يكون لا ميرا قائما فذهب
البصريون الى ان تقديرة ضربني يدا حاصل اذا كان قائما فحذف
حاصل كما يحذف متعلقات الظروف نحو زيد عندك فبقي اذا
كان قائما ثم حذف اذا مع شرطه العامل في الحال واقدم الحال
مقام الظرف لان في الحال معنى لظرفية فالحال قائم مقام الظرف
القائم مقام الخبر فيكون الحال قائما مقام الخبر قال الرضي هذا
ما قيل فيه فيه تكلفات كثيرة والذي يظهر لي ان تقديره
نحو ضربني يدا يلابسة قائما اذا اردت الحال من المفعول ضربني
زيدا يلابسني قائما اذا كان حالا عن الفاعل اولى ثم تقول حذف
المفعول الذي هو ذو الحال فبقي ضربني يدا يلابس قائما ويجوز حذف
ذي الحال مع قيام قرينة تقول ليد ضربت قائما زيد اي ضربته
ثم حذف يلابس الذي هو خبر المبتدأ والعامل في الحال قائم الحال
مقامه كما تقول اشد امهد يا اي سر اشد امهد يا فعلى هذا يكون
مستريحين من تلك التكلفات البعيدة وقال الكوفيون تقديره
ضربني يدا قائما حاصل بجعل قائما من متعلقات المبتدأ ولزمهم

حذف الخبر من غير سبب مسدده وتقيد المبتدأ المقصود بعمومه
بدليل الاستعمال في عبارات كهو ان يتم نقل الشيخ رضي طاب ثراه فوده
ظاهر است که مضاف در ضربی زید قائما و ضربی یذ قائما و مثل آن دلالت بر عموم
می کند و در ایضاح شرح مفصل تصنیف شیخ جمال الدین ابی عمر و عثمان بن عمر المروزی
یا بن الحاجب المالکی النخعی در شرح قول یاتن و ما حذف فيه الخبر لسا
غیره مسدده قولهم قائم الزیدان ضربی زید قائما و اکثر شریک
السویق ملتوتا الخ مذکور است و قولهم ضربی زید قائما قال الشيخ ضابطه
هذا ان يتقدم مصدر او ما هو في معناه منسوبا الى فاعله مفعولا
وبعد حال منيها او من احدها على معنى يستغنى فيه بالحال
عن الخبر وللخويين فيه ثلاثة مذاهب مذهب اكثر حقه البصريين
ان التقدير ضربی زید حاصل اذا كان قائما فحذف متعلق الظرف
على القياس المعروف وهو ان الظرف اذا وقع صلة او جملة او خبرا
او حالا تعلق بمحذوف اذا كان متعلقه عاما و هو مطلق الوجود
ثم لما كان في الحال شبه بالظرف حذف لا لئلا عليه فبقى
ضربی زید قائما المذهب الثاني مذهب الكوفيين ان تقديره خبر
زید قائما حاصل فالحال عندهم من تمة المبتدأ وعند الاولين
هي من تمة الخبر المقدار الثالث مذهب المتأخرين واختاره الا علم
ان التقدير ضربی زید قائما فضربی ان كان مصدرا لکنه قائما مقاما
الفعل فاستقلت الجملة به وبفاعله كما استقلت في قائم الزید

[illegible]

790

و من حدیث ابنی
نابا و العمارک لا
قلن و نحوہ و یقول
قسمی او یبغی نفس
لکواب مسد لا یج
فی او لا صح

وَالصَّحِيحُ هُوَ الْأَوَّلُ وَبَيَانُهُ أَنَّ مَعْنَى ضَرْبِي نَزِيدًا قَائِمًا ماضٍ بِتَدَاخُلِ الْأَقَائِمِ
وَكذلك أَكْثَرُ شَرْهٍ فِي السُّوْقِ مَلْتَوَاتًا مَعْنَاهُ مَا أَكْثَرُ الشَّرْبِ الْأَمَلُوتِ
وَهَذَا الْمَعْنَى لَا يَسْتَقِيمُ لِذَلِكَ الْأَعْلَى تَقْدِيرُ الْبَصَرِ بَيْنَ وَبَيَانِهِ
أَنَّ الْمَصْدَرَ الْمَبْتَدَأَ أَضِيفَ وَإِذَا أَضِيفَ عَمٌّ بِالنِّسْبَةِ إِلَى مَا أَضِيفَ
إِلَيْهِ كَأَسْمَاءِ الْأَجْنَاسِ الَّتِي لَا وَاحِدَ لَهَا وَجُمُوعِ الْأَجْنَاسِ الَّتِي
لَهَا وَاحِدٌ فَاتَّخَذَ إِذَا أَضِيفَتْ أَيْضًا عُمَّتْ لَا تَرْمِي نَكْثًا إِذَا قُلْتَ
مَاءُ الْبَحَارِ حَكْمُهُ كَذَا عَمٌّ جَمِيعُ مِيَاهِ الْبَحَارِ وَكَذلك إِذَا قُلْتَ
عِلْمُ زَيْدٍ حَكْمُهُ كَذَا عَمٌّ جَمِيعُ عِلْمِ زَيْدٍ فَقَدْ وَقَعَ الْمَصْدَرُ رَأْسًا
عَامًّا غَيْرُ مُقَيَّدٍ بِحَالٍ إِذَا حَالَ مِنْ قَامِ الْخَبَرِ ثُمَّ أَخْبَرَ عَنْهُ
مَحْصُولُهُ فِي حَالِ الْقِيَامِ فَوَجِبَ أَنْ يَكُونَ هَذَا الْخَبَرُ لِلْعُمُومِ لِمَا تَقَرَّرَ
مِنْ عُمُومِهِ لِأَنَّ الْخَبَرَ عَنْ جَمِيعِ الْخَبَرِ عَنْهُ فَلَوْ قُدِّرَتْ بَعْضُ ضَرْبِ
زَيْدٍ لَيْسَ فِي حَالِ الْقِيَامِ لَمْ تَكُنْ مَخْبَرًا عَنْ جَمِيعِهِ وَإِذَا تَقَرَّرَ ذَلِكَ
كَانَ مَعْنَاهُ ماضٍ بِتَدَاخُلِ الْأَقَائِمِ فِي حَالِ الْقِيَامِ إِلَى أَنْ قَالَ وَفُسَادُ
الْمَذْهَبِ الثَّلَاثِ مِنْ وَجْهَيْنِ اللَّفْظِ وَالْمَعْنَى أَمَّا اللَّفْظُ فَأَنَّهُ لَوْ كَانَ
الْمَبْتَدَأُ قَائِمًا مَقَامَ الْفِعْلِ لَا يَسْتَقِلُّ بِفَاعِلِهِ كَمَا يَسْتَقِلُّ اسْمُ الْفَاعِلِ
فِي قَائِمِ الزَّيْدَانِ لَوْ قُلْتَ ضَرْبِي وَضَرْبِي زَيْدٌ لَمْ يَكُنْ كَلَامًا وَاقِعًا
مِنْ جَمْعِ الْمَعْرِفَاتِ كَالْخَبَرِ يَقَعُ بِالضَّرْبِ عَنْ زَيْدٍ فِي حَالِ الْقِيَامِ
يَكُونُ هَذَا الْمَعْنَى أَنْ يَكُونَ الضَّرْبُ فِي حَالِ الْقِيَامِ الْأَثَرُ
أَنَّهُ إِذَا قُلْتَ ضَرْبِي زَيْدٌ تَقَرَّرَ أَنَّ الضَّرْبَ يَكُونُ زَيْدٌ ضَرْبُ قَاعِلِهِ

مصدر ضَرْبِي زَيْدٌ
سَكَنُ الْأَفْجَاحِ ابْنُ حَاجِبٍ

و هو عين ما ذكرناه في بطلان مذهب اهل الكوفة اذ ين عبارت ظاهر
 كه معنا ضربی نید اقاماً ماضیه الاقاماً و معنا اكثر شری السویق ملتوتاً ما اكثر الشری
 الا ملتوتاً می باشد یعنی این ترکیب مفید حضرت و وجه افاده حضرت كه مصدر بهرگاه
 مضاف می شود عام می باشد نسبت مضاف الیه مثل اسماء اجناس و مجموع اجناس
 كه اینها نیز در صورت اضافت عام می باشد و معنای باء البحار حكمه كذا نیست كه
 حكم جميع مياه چنين است و نیز معنای علم زید حكمه كذا نیست كه جميع علم زید حكم
 آن این است پس این عبارت هم بنهایت صراحت و غایت وضوح عموم اسم جنس مضاف
 بعلم غیر آن ظاهر است و تشكیک و ارتیاب در آن هیچ وجه مجالی نیست قوله بلكه
 تصریح كذا انبأ بلكه برای عهد است در غلام زید و امثال آن اقول ظاهر است
 كه از تبادر عهد در غلام زید بسبب وجود قرینه آن لازم نمی آید كه در هر اسم
 عموم ثابت نشود زیرا كه اسم جنس معروف باللام و جمع معروف باللام یا جمع مضاف
 كه تصریح اكابر اصولیین برای عموم است نیز اگر عهد متحقق گردد مجموع بر عهد می
 و این معنی دافع دلالت آن بر عموم در دیگر مقامات نمی گردد و كذا فی اسم الجنس المضاف
 جلال الدین محلی در شرح جمع الجوامع سبکی گفته و اجمع المعروف باللام نحو قد
 افلح المؤمنون او الاضافة نحو يوصيكم الله في اولادكم للعموم
 ما لم يتحقق عهد لتبادره الى الذهن و علامه شیخ عبد الرحمن بنانی در حاشیه
 بر شرح جلال محلی علی جمع الجوامع گفته قوله ما لم يتحقق عهد ينبغي اعتبا
 هذا القيد في الموصولات ايضاً فانها قد تكون للعهد كما هو موضح
 به وقد يقال لا حاجة الى هذا القيد لان الكلام في المعنى الوضع

جواب تبادر عهد از غلام زید
 بسبب قرینه و عدم مضاف
 بنوع عموم منزلت

ص
 العام من الكتاب الاول في
 الكتاب مباحث الاقوال
 من الكتب السبعة

ص ۳۲۵ نصف اول
 ۳۳۸
 العام من الكتاب الاول
 من الكتب السبعة

المجموع المعروف هو العمود كاشفة اذ فيه ثابت وحقن العهد غايته
 انه انصرف عن معناه شريفة العهد غداً في ذلك لا يمنع ثبوت ذلك
 للمعنى المسمى ونيز جلال محل در شرح جمع الجوامع گفته والمفرد المثل باللام مثل
 اى مثل الجمع المعروف بما في انه للعمود ماله يتحقق عهد لتبادله
 الى الذهن فهو واحل الله البيع اى كل بيع ويخص منه الفاسد كالوا
 وعبد العزيز بن احمد البخارى في كشف الاسرار افاده كرده كه نذهب جهه اصول
 وعائنه مشايخ حنفية وعامة اهل الفقه انكست كه موجب اينى بدلول مفرد وجمع مخرج
 باللام عموم وبتفريق است ودر مقام رد مسكرين عموم گفته فاما الجواب عن
 مسائل الايمان فتقوال ثناء النساء الكمال بدلالة الكمال
 الانسان انما يمنع نفسه باليمين بما يريد ثبوت اليه وفسادها وبعده
 الاقدام عليه وبتزويج نساء العالم وشرء عبيد الدنيا وشرء
 مياهم باجمعتا غير ممكن فعرفنا ان البعض هو الماراد فصرفنا
 اليمين الى الواحد للتيقن وصار كانه قال اشرب قطرة من الماء
 ولا تزوج واحدة من النساء والدليل عليه ما ذكره محمد بن
 في الجامع لو قال ان كلمت بنى آدم غامراته طالق ثلثا فكل
 رجلا واحدا حنت لان يمينه انما يقع على هذا ثم قال لا ترى
 انه لا تقدر ان تكلم بنى آدم كلهم فاذا كان الامر على هذا فاما
 يقع يمينه على من كلم مني فهذا تصريح من محمد بن احمد انما يقع
 على الواحد لتعذرا محل على الكل هذا هو الجواب في مسألة

۲۳۹
 ۹۷۷

الطلاق ایضاً لان ایقاع جمیع جنس الطلاق لا یدخل فی ملک
 احد فلا یمکنه ایقاع جمیع هذا الجنس فصار قائلاً انت طالق
 بعضاً من الطلاق ای بعضاً من هذا الجنس من الفعل الممتاز
 عن الافعال الاخر وذلک البعض مجهول لحدود الواحد منین
 فانصرف الیه کذا فی طريقة الشيخ ابی المعین و فی لمیزان غیرها
 فان قيل لو کان الاسم الداخل علیه اللام للاستغراق لصحقت
 باسم الجميع فيقال جاء الرجل الطوال كما يقال جاء في الرجال الطوال قلنا يجوز
 ذلک ایضاً فانه يقال اهلك الناس اذ ينزل الضم والهم البصر کذا
 ذکره صاحب القواطع الا ان الحسن بن نعت باللفظ الفرع اعادة اللفظ
 ومحافظة على التشاكل بين الصفة والموصوف و زين الدين بن نجيم في
 ونظائر بعد عبارات سابقة که در آن عموم مفروض و خارج عن القاعدة لو قال زوجتي
 طالق او عبدي حر طلقت واحدة وعق واحد والتعین الیه مقتضاها
 طلاق الكل وعق الجميع وفي البرازية من الايمان ان فعلت کذا فامراته
 طالق وله امرأتان فاكثر طلقت واحدة والبيان الیه انه وکانه انما
 خرج هذا الفرع عن الاصل لکونه من باب التعین المبنية على العرف
 کما لا يخفى قوله اگر قرینه عدم موجود نباشد غایة الامر الطلاق ثابت خواهد شد
 اقول اگر قرینه عدم موجود نباشد غایة الامر الطلاق چگونه ثابت خواهد شد
 جایکه عدم نباشد استثنایاً لا شیع صحیح خواهد شد و شتند دلیل عموم است پس غایة
 السع مخاطب تحریر در ابطال دلیل الخلق که برای افحام و الزام خصام کافیه است

هو من الجنس
 من جمیع الموصوفات

استثنایاً در کتب فرائض

بوجهی که صاحب محقق
 در کتب فرائض
 فی الامور الکلیات

جوتشبت بدعاوی فی دلیل و برهان امر آخر نیست که با وصف انتفاء عهد از اسم
جنس مضاف نفی عموم می فرماید حالانکه اصولیین تصریح کرده اند که معیار عموم صحت
استثناست با خصوص هم تصریح کرده اند که اسم جنس مضاف از صیغ عموم است و این
کردیم که غایه امر اسم جنس مضاف اطلاق است نه عموم پس ظاهر است که اطلاق هم در
ثبوت مطلوب بالحق کافی است چه صدور لفظ مطلق از حکیم فی نصب ینه بر تخصیص
مفید تعمیم است و الا الفار و اجمال لازم آید و هو معیوب میم کما لا یخفی علی من لیس عقله
بسقیم قاضی عبید اللہ بن مسعود المجبونی البخاری الحنفی در توضیح فی حل خواص
التنقیح گفته و منها ای من اللفاظ العامة اجمع المعروف باللام اذا لم یکن
معهودا لان المعروف لیس هو الماهیة فی الجمع ولا بعض الافراد لعدم
الاولیة فتعین الكل ازین عبارت ظاهر است که محل جمع معرف باللام بر عموم باین
سببست که معرف در جمع ماهیت نیست و نه بعض افراد بسبب عدم اولویت بعض از
بعض پس مجموع بر کل خوانند و همین دلیل عدم اولویت در مطلق جاری است که محل مطلق
بر بعض و نه بعض ترجیح بلام جمع است لعدم اولویت بعض فلا بد که محمول بر عموم گردد
و نیز در توضیح گفته آعلام ان کلام التعریف اما للعهد الخارجی و اللذنی و اما
لاستغراق الجنس و اما التعریف الطبیعة لکن العهد هو الاصل ثمر
الاستغراق ثمر تعریف الطبیعة لان اللفظ الذی یدخل علیه اللام
على الماهیة بدون اللام فحل اللام على الفائدة الجديدة اولی من
حلها على تعریف الطبیعة و الفائدة الجديدة اما تعریف العهد و اما
استغراق الجنس و تعریف العهد اولی من تعریف الاستغراق لانه اذا ذکر

ص ۲۱۴
فصل فی الفاظ العامین
الباب الاول من المکرر الاول
من القسم الاول من تسمی الکتاب

ص ۲۱۴
نشان سابق

بعض افراد اجنس خارجا و ذهنا فحال الامر على ذلك البعض المذكور
 اولی من جمله على جميع الافراد كان البعض متيقن الكل محتال فاذا علم ذلك
 ففي الجمع المحل بالامر لا يمكن جملة بطريق الحقيقة على تعريف الماهية
 الجمع وضع الافراد الماهية كالماهية من حيث هي لكن يحل عليها
 بطريق المجاز على ما ياتي في هذه الصفحة ولا يمكن جملة على العهد
 اذا لم يكن عهد فقوله ولا بعض الافراد لعدم اولوية اشارة الى هذا
 فتعين الاستغراق اذ من عبارات ظاهريست كه هرگاه عهد تحقق نباشد حمل جمع
 بر عهد بسبب فقدان نهیست و حمل آن بر بعض بسبب عدم اولوية بعض افراد
 از بعض غير ممكن پس استغراق متعين شود پس دليل حمل مطلق
 عموم لازم گردد كه بعض را اولوية از بعض نهیست پس اگر حمل بر بعض شود
 ترجیح بلامرئ لازم آید و علامه نقضانی در تلمیح شرح توحید گفته واستدل
 على مذهب التوقف ببيان ان مثال هذه الافاظ الازداعي عنها
 محال واخرى ببيان انه مشترك اما الاول لان اعداد الجمع مختلفة
 من غير اولوية للبعض لانه يوكد بكل واجمعين مما يفيد بيان التمثيل
 والا استغراق فلو كان للاستغراق لما احتج اليه فهو للبعض وليس
 بمنزلة فيكون محملا الى ان قال بعد ذكر الوجه الثاني و اجواب عن
 الاول انه يحل على الكل احراز انه ترجيح البعض بلامرئ اذ من عبارات
 ظاهريست كه اگر صريح عموم را بر عموم حمل نمكند ترجيح بلامرئ لازم آید پس هرگاه اثبات
 عموم صريح عموم باین دليل صحيح باشد اثبات عموم مطلق هم بدليل بطلان ترجيح

معدود
 نفس في قوله ان
 التقسيم الاول من الباب
 الاول من الركن الاول
 من التقسيم الاول من باب
 التلخيص

بلامرجه صحیح خواهد بود قوله ودر اینجا قرینه عمد موجود است و هو قوله ان تخلفني في
النساء والصبيان اقول ان كلام مخدوش است بچند وجه اول آنکه شاه صاحب
باوصفیکه عنقریب قصه دلالیت حدیث منزلت را بر خلافت خاصه اهل و عیال از
مقالات باطله فی اصعب دانیده اند و ابطال رده آنرا بحضرات اهل سنت حواله فرموده
باز در اینجا بزرگواری چه تمامترین کلام خود را فراموش نموده بهمان خرافات فو اصعب جمع
آورده و بتشاشته و ابتهاجاً و تصدیقا و اذعاناً آنرا ذکر کرده اند چه حاصل تقریر شاه صاحب
درین مقام موافق و مطابق تقریر فو اصعب حد و القذة بالقذة است چه حضرت شان
افاده می فرمایند که مراد از انت منی بمنزلة هارون من موسى منزلت معهود
و منزلت معهود را به خلافت نسوا و صبیان تفسیر فرموده اند پس این کلام بهین می کشد
که خلافت جناب امیر المومنین علیه السلام منحصر در امور خانگی و خبرگیری اهل و عیال
و آنچه شاه صاحب برای تأیید و تقویت این ادوات غرابت سمات خویش از ابن حزم در حاشیه
این مقام نقل کرده نیز صریح است در موافقت با قول فو اصعب بر همان واضح نیست بلکه
معاذ الله نزد او حدیث منزلت بر صحت امامت جناب امیر المومنین علیه السلام
و خلافت آنحضرت هرگز دلالیت ندارد بلکه مراد از آن محض تشبیه جناب امیر المومنین
علیه السلام با حضرت هارون علیه السلام در قرابت است و هذه عبارة
ابن حزم على ما في الحاشية هذا لا يوجب استحقاق الخلافة فضلا
عن تفويضها اليه لان هارون لم يول امر بني اسرائيل بعد موسى
و اغا ولي الامر بعد موسى يوشع بن نون فحق موسى عليه السلام و
صاحبه الذي ساوم معه في طلب الخضر عليه السلام كما ولي الامر بعد نبينا

جواب آقای صاحب
موجود قرینه عمد

صاحب تحفه باوصف آنکه حضرت
حدیث منزلت بر خلافت خاصه اهل
عیال از فو اصعب نقل کرده و در اینجا
آنرا باطلت نموده بآن بزرگواری
باز در اینجا بزرگواری چه تمامترین

کلام خود را فراموش نموده بهمان
خرافات فو اصعب جمع آورده و
بتشاشته و ابتهاجاً و تصدیقا و
اذعاناً آنرا ذکر کرده اند

تقریر
ابن حزم در عبارتی که در حاشیه
نقل شده است آنکه حدیث
منزلت موجب استحقاق خلافت
چون با تفویض آن جناب است

صلی الله علیه وسلم صاحبه فی الغار الذی سافر معه الی المدینة
 واذ لم یکن هارون خلیفة بعد موسی علی بنی اسرائیل فقد صح ان
 کونه رضی الله عنه من رسول الله صلی الله علیه وسلم بمنزلة
 هارون من موسی فانه فی القرابة ازین عبارت واضح است که بحث منزلت
 موجب ثبوت استحقاق جناب امیر المؤمنین علیه السلام برای خلافت نیست چه
 که دلالت بر تفویض خلافت بانجناب کند بلکه دلالت این حدیث منحصر است در اینکه
 جناب امیر المؤمنین علیه السلام از جناب سالتاب صلی الله علیه وآله وسلم بمنزله
 یارون از موسی علیهما السلام در قرابت بود و برابر اهل ادراک و شعور محجوب مستور نیست که
 نقل کلام ابن حزم سر اسرار مخالفت تدبر و حزم و خرم اساس دین و شرم است
 که باوصفیکه شاہ صاحب در متن تصریح فرموده اند بآنکه ازین حدیث استحقاق
 جناب امیر المؤمنین علیه السلام برای امامت مستفاد می شود و این حدیث
 دلیل اہلسنت است و قدح را درین تمسک بنواصب منسوب ساخته ناصبیت
 عناد و بدینی قادیان در دلالت این حدیث بر استحقاق جناب امیر المؤمنین علیه السلام
 برای امامت کبری ظاہر ساخته اند باز این ہمہ را انسیا منسیا ساخته و این افادات را
 پس پشت انداخته فلبن و داء ظہود هم و بنرید انہماک و در تخریج و تدیین
 از ابن حزم بی حزم و حزم و حتم بنفی دلالت این حدیث بر استحقاق جناب امیر المؤمنین
 علیه السلام بر خلافت نقل کرده من حیث لا یشرع و یشرع و تجاہل و تغافل و
 بتساہل ناصبیت و عناد و عداوت و کفر و شنان و خروج ابن حزم و اتصاف
 خویش ہم باین صفات جمیلہ سبب استحقان ہفوات ابن حزم ثابت کرده و سراج محمد

ق
 ابن حزم در عبادتیکہ در عبادت
 تحفہ متکون حضرت منزلت در ذرات
 کلام

و صاحب تحفہ حدیث منزلت را در متن
 دلیل اہلسنت بر امامت جناب امیر
 از اندک و باز در عبادت از ابن حزم
 و حزم دلالت آن بر استحقاق خلافت
 و تغافل و داء

والمنه که بطلان این خرافات که اساطین اهل سنت بتعلیل و اوصاف ذیال خود را بلوث
 آن آلوده اند و حضرت مخاطب هم بپیراوان اظهار مزید دلا و انماک در نقض و نکست
 عمد نموده بوجوه عدیده و براهین سدیده ظاهر است و محتجب نماند که افاده شاه صاحب
 با خرافات این حزم متناقض و متناقض است زیرا که افاده شاه صاحب ظاهر است که مراد
 از حدیث منزلت منزلت خلافت نسا و صبیان است و این حزم با ثبات این خلافت
 بهم راضی نشده دلالت حدیث منزلت بر محض شبیه در قرابت مقصور ساخته پس
 شاه صاحب هر چند بپیراوان کلام این حزم مبالغه در تاپید و اوصاف ترقی از افاده
 متن خواسته اند لکن عجیب در بهوش ترقی چنان مدعوش گردیدند که منافات ^{قضت} متناقض
 مضمون حاشیه با متن خبری نگرفتند و هم آنکه فقره اخلفنی فی النساء و الصبیان
 در بسیاری از آیات وارد نیست تا آنکه در روایت بخاری که در مناقب وارد
 کرده و همچنین روایت مسلم که اولاً از عامر بن سعد از سعد نقل کرده همچنین روایت مسلم که از ابن عباس
 سعد از سعد آورده این فقره موجود نیست پس احتجاج اهل حق بر روایات غاریه این
 فقره تمام خواهد شد ایشانرا تسلیم این فقره چه ضرورت است که شاه صاحب بقبال
 شان باین فقره احتجاج و استدلال بر ثبوت عمدی نمایند و باین سبب بطلان
 عموم منازل می خواهند سوم آنکه فقره اخلفنی فی النساء و الصبیان را قریب
 عمد حدیث منزلت گردانیدن و باین سبب آنرا مخصوص بخلافت نسا و صبیان ساختن
 لعبه صبیان و ضحکه نسوان بیش نیست چه این فقره بالبداهته استفهام مست
 و استفهام وقوع را نه می خواهد پس جائز است که جناب امیر المومنین علیه السلام
 برای اظهار بطلان نه عم منافقین و اثبات کذب مرجعین باین وحی ترجمان

چنان مخالفت کلام این حزم در
 حاشیه محض است با افاده
 متن که در این اثبات خلافت
 نسا و صبیان و در این حزم
 با خرافات و دلائل حدیثی
 قرابت مقصور ساخته

فقره اخلفنی فی النساء و الصبیان
 که در حدیث بخاری و غیره
 در بسیاری از روایات وارد نیست

فقره اخلفنی فی النساء و الصبیان
 اگر ثابت شود غیره عمدی
 استفهام مست و استفهام وقوع
 را نه می خواهد

جناب خاتم النبیین و اشرف المرسلین صلی الله علیه و آله اجمعین عرض کرده باشد
که آیا خلیفه ساختی مرا در نساء و صبیان و جناب ثالث مآب صلی الله علیه و آله و سلم
بجواب آن ارشاد فرموده که تو از من بمنزله هارون هستی از موسی و این ارشاد قطع نظر
از آنکه مثبت و غیر منازل است مثبت منزلت خلافت هارونی برای جناب
امیر المومنین علیه السلام است حسب اعتراف شاه صاحب هم که ایدل علیه قوله یعنی
چنانچه حضرت هارون خلیفه حضرت موسی بود در وقت توجه بطور حضرت امیر خلیفه پیغمبر بود
در وقت توجه بغزوه تبوک انتهی ظاهر است که خلافت حضرت هارون مخصوص
بصبیان و نساء نبوده پس این ارشاد نبوی که حسب تصریح شاه صاحب مفیه
مماثلت خلافت مرثویه با خلافت مارونیه است مفیدایم یعنی خواهد بود که من ترا
نهادم نساء و صبیان خلیفه ساخته ام و بسبب اتخاف و استتقال چنانچه فرمود
اهل نفاق و ضلال است نگذاشته بلکه ترا منزلت هارونی که از جمله آن خلافت بر
جمیع متخلفین ثابت است و بنا برین این ارشاد مسوق برای دفع تخصیص خلافت
باهل و عیال و اظهار مزید شرف و کمال خواهد بود پس بر خلاف آن فقره المتخلفه
فی النساء و الصبیان را قرینه عهد و قصر خلافت بر نساء و صبیان گردانیدن
طرفه ماجر است و بدان می ماند که بلا تشبیه با دشاهی جلیل الشان کسی را که نهایت
مقرب معظم نزد او باشد در بعض اسفار خود بر اهل و عیال و تمام دار السلطنت خود
خلیفه سازد و بعد از آن معاندین و مخالفین برین خلیفه حسد برند و زبان طعن و باز
سازند و گویند که این بادشاه این کس را برای تعظیم و تکریم او نگذاشته بلکه سبکباری
خود از او خواسته و آن خلیفه در خدمت آن بادشاه حاضر شده بغرض اظهار کذب

پیوست بطولان عهد خلافت نساء و
صبیان و قصر منزلت بران از اعتراف
خود صاحب مخفی

این مخالفین و معاندین خود عرض کند که آیا تو مراد از نسوان و صبیان گذاشتی یعنی آیا
 مضموم مخالفین که غرض از این استخلاف تعظیم و تکریم نیست راست است و خلافت
 مخصوص بنسوان و صبیان است و آن بادشاه بجوابش بیان فرماید که از من بمنزله
 فلان وزیر جلیل از آن بادشاه عظیم هستی و آن وزیر را خلافت عامه جلیله
 بر تمام دار سلطنت او حاصل شده پس احدی از عقلای عالم استفهام آن خلیفه
 قرینه قصر خلافت بر صبیان و نسوان نخواهد گردانید که خلاف این قصار جواب این
 بادشاه خود ظاهر است و هرگاه فقره اختلف فی النساء و الصبیان مفید وقوع
 اصل خلافت در صبیان و نسوان نیست پس چگونه دلالت بر سلب خلافت از ما
 ایشان خواهد کرد فان هذا السلب ان استفیده فاما استفاد من المفهوم
 و ثبوت المفهوم فرع ثبوت المنطوق و الاستفهام لا يدل على ثبوت المنطوق
 فكيف يدل على ثبوت المفهوم كما لا يخفى على اولى الفهم چهارم آنکه فرض
 کردیم که فقره اختلف فی النساء و الصبیان مفید ثبوت خلافت در نساء و صبیان
 است باز هم کاری برای تو اصل و اتباع شان نمی کشاید و باین سبب حدیث
 منزلت را مخصوص ساختن راست نمی آید چه خصوص سوال استلزم تخصیص جواب
 نمیتواند شد مثلا اگر زید بگوید اتمکنی دارک و بکر بجواب و بگوید ملکک فاما ملک
 جواب مفید عموم است و خصوص سوال موجب تخصیص جواب نخواهد شد چنانکه
 تفتازانی که از اکابر محققین و مدققین سنی است بطلان توهم تخصیص حدیث را
 باین عم که راه شاه صاحب زده کمال ظهور و وضوح ظاهر ساخته حیث قال
 شرح المقاصد فاما الجواب بان النبى صلى الله عليه وسلم لما خرج

اگر فقره اختلف فی النساء و
 الصبیان مفید ثبوت خلافت در نساء و
 صبیان باشد باینهم تخصیص عموم
 جواب نمی تواند شد

في غزوة تبوك استخلف علياً رضي الله عنه على المدينة فأكثراهل
 النفاق في ذلك فقال علي رضي الله عنه يا رسول الله أتتركني مع
 الاخلاق فقال عليه الصلوة والسلام اما ترضى ان تكون مني
 عزلة هارون من بين بني اسرائيل الا انه لا بنى بعدك وهذا لا يدل على خلافة
 كابر ام مكتوم رضي الله تعالى عنه استخلفه على المدينة في كثير من
 غزواته فيما يدفع بان العبرة بعموم اللفظ لا بخصوص السبب
 اذ في عبارات واضح ست كه علامه تفننا في تخصيص حديث منزلت را باين شبهه كه
 اين حديث بجاوب اتركني مع الاخلاق واقع شده پسند نساخته و در آن نقل
 كرده باینكه عبرت بعموم لفظ است نه بخصوص سبب پس ثابت شد كه فقره
 في النساء و الصبيان اگر مسلم بم شود موجب تخصيص حديث منزلت و اراده
 عهد ازان نیتو شد و مداح محمد علی ذلک از غرائب بهفوات شدیغه آنست كه
 مخاطب مقام چون بتمام حمایت خلیفه ثانی همت را بر خطیه جناب سرور كائنات صلی
 علیه وآله وسلم كاشته فقره تخلفنی فی النساء و الصبیان را اعتراض بلكه اعتراض
 بر جناب سالتماب صلی الله علیه و آله وسلم پنداشته باین وسیله منع اصابت جمیع
 ارشادات نبوی ظاهر ساخته چنانچه در جواب طعن اول از مطاعن عمر متضمن قصه قرطاس
 گفته و نیز جناب امیر و رغزوه تبوك چون بهودن آنجناب در مدینه نزد عیال امر
 رسول صا در شد چه قسم می گفت كه تخلفنی فی النساء و الصبیان را در مقابل روح
 این اعتراضات نمودن کی جائزست انتهی سبحان الله چنین عرض را کرده كه بر تقدیم
 تسلیم اثبات كذب بار جاف و منافقین و بطلان ثمت معاذین پس از آن چه در جواب

رد تفنن ازان عمل حدیث منزلت
 بر خلافات فاصه باینكه عبرت بعموم
 لفظ است نه بخصوص سبب

فف
 صحت حدیثه در باب مطاعن فقره
 تخلفنی فی النساء و الصبیان را
 از حضرت جناب سالتماب
 ذیاده

جناب ختم المرسلین صلی الله علیه و آله وسلم بوده اعتراض بلکه اعتراضات بر آن حضرت
 گمان کردن و باین سبب اثبات بودن قول حضرت پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله وسلم
 غیر و محی خواستن تعصبی و عنادی غریب است که نهایت آن پیدا نیست ششم آنکه در کلام این تنبییه
 که سابقان ذکر شد واضح است که فقره اتخلفنی فی النساء و الصبیان حسب قیاس
 او بهیچ نقص درجه اختلاف بوده و جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم بارشاد
 انما ترضی ان تكون منی بمنزله هارون من موسی این قیاس را دفع نموده و دلالت استخلاف
 بر غضاخت و نقص در فرموده و هرگاه این مدلول متوهم در جواب مسلم نباشد
 بلکه رد کرده شود پس چگونه این فقره موجب اراده عهد در جواب خواهد شد هفتم آنکه
 شاه صاحب سبب مزید همارتی و مذاقتی که در فن حدیث دارند و غایت اطلاع
 و توسع باع و نهایت تتبع که از افادات شان با بجا ظاهر که جان نازک و روان
 نازنین را بتعب تفحص کتب آنم خود هم نمی اندازند چه جا که کتب حصر را بنظر بصیرت مدلل
 سازند چنان بتقلید اسلاف با انصاف گمان کرده اند که حدیث منزلت مخصوص
 بغزوه تبوک و بل هذا الاعناد متوک سبحان الله جناب شان کتب دین و ایمان اند و چنانچه
 معتمدین خود بنظر بصیرت دیدند و نه گرد تتبع افادات و تحقیقات اهل حق گردیدند محض
 بهفوات کابلی و امثال او مثل صاحب مرافض و غیره گردیدند و انتحال و تلخیص از اجوب
 طبع و غایت شرف و فضیلت خود پیش اتباع خویش فهمیدند اینک باندک تتبع کتب حدیث
 ظاهر است که حدیث منزلت را جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم در مواضع
 متعدد و مقامات مختلفه ارشاد کرده و اهل حق هم و رو و آنرا در مقامات متعدده از
 کتب قوم ذکر کرده ستر تخصیص از انرا به تبوک متوک ساخته طریق احقاق حق و کشف

استدلال کلام این تنبییه
 بطلان حدیث منزلت بر خلاف
 نساء و صبیان سبب فقره اتخلفنی
 فی النساء و الصبیان

تعیین صاحب تحفه که حدیث منزلت را
 مخصوص بغزوه تبوک گمان کرده

بسیار مسلوک داشته اند لیکن صاحب اسلاف شان باین تنبیهات و ایقانات کثر التفات
 نمی فرمایند و نه روایات افادات اساطین خو و بنظر می آرند و بروم اختصاص این حدیث
 بتو که حرف انحصار آن در عهد فرعون بود اصعب شوم بر زبان می آرند و نمیدانند که
 این حدیث شریف در مواضع کثیره وارد شده از آن جمله آنکه حدیث منزلت را جناب سالتنا
 صلی الله علیه و آله و سلم وقت مواخات ارشاد کرده چنانچه احمد بن محمد بن حنبل
 الشیبانی و محمد بن جبار البستی و سلیمان بن احمد الطبرانی و احمد بن علی المعروف بابن
 و موفی بن احمد ابو المود المعروف باخطب خوارزم و علی بن الحسن بن یحییٰ المدنی
 باین عساکر و یوسف بن قه علی سبط ابن الجوزی و احمد بن عبد الله محب الدین الطبری
 و ابراہیم بن عبد الله الوصالی الیمینی و محمد بن یوسف الزندی و علی بن محمد بن احمد
 المعروف بابن الصباغ و عبد الرحمن بن ابی بکر المعروف بجلال الدین السیوطی
 و عطاء الله بن فضل الله الشیرازی المعروف بحال الدین المحدث و شهاب الدین
 احمد صاحب توضیح الدلائل و ملا علی بن حسام الدین المتقی و سید محمود بن محمد بن علی
 الشیخانی الشادری المدنی و میرزا محمد بن معتمد خان البهشتی و ولی الله احمد بن
 عبد الرحیم الدهلوی و مولوی حسین لکنوی و ابیت کرده اند که استطلاع علیه فیما
 بعد انشاء الله تعالی و از آن جمله آنکه وقت ولادت با سعادت امام حسن علیه السلام
 و هم وقت ولادت با کرامت امام حسین علیه السلام حضرت جبرئیل بخیمت بابرکت
 جناب سالتنا صلی الله علیه و آله و سلم حاضر شده او امی تنبیت و مبارکباد
 و حدیث منزلت را در حق جناب امیر المؤمنین علیه السلام از جانب بت جابیل رسانیده
 چنانچه ابوسعید عبد الملک بن محمد النیسابوری الخ کوشی و عمر بن محمد

حدیث منزلت در مواضع

اسماء اعلام سنیه که حدیث
 منزلت را در واقع مواضع
 نقل کرده اند

حدیث منزلت در وقت ولادت
 حسین علیهما السلام

بن خضر المدا الارودی و شهاب الدین بن شمس الدین الدولت آبادی شهاب الدین احمد
وحسین بن محمد دیار بکری نقل کرده اند که سبجی فیما بعد انشاء الله تعالی و از آنجمله
آنکه جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم حدیث منزلت روز خیر ارشاد فرموده چنانچه
در مابعد انشاء الله تعالی می دانی که این معنی را علی بن محمد الجلابی المعروف بابن المغازلی
و موفق بن احمد ابو الموید المعروف باخطب خوارزم و عمر بن محمد بن خضر الارودی و سبب المرو
بالمدا و ابو الربیع سلیمان بن سالم البلمسی الکلاعی المعروف بابن سبع و ابی ایهم بن
عبد الله الوصالی الیمنی روایت کرده اند و از آنجمله آنکه جناب سالتاب صلی الله
علیه و آله وسلم حدیث منزلت را وقت سد ابواب سوامی باب بدینة العلم ارشاد
فرموده چنانچه علی بن محمد المعروف بابن المغازلی و موفق بن احمد ابو الموید المعروف
باخطب خوارزم روایت کرده اند و سبجی فیما بعد انشاء الله تعالی فیما بعد انشاء الله تعالی
آنکه حدیث منزلت را جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم با حدیث انت اول المسلمین
اسلاما و انت اول المومنین ایما ارشاد فرموده و عمر بن الخطاب این روایت کرده
چنانچه حسن بن بدرو حکم و شیرازی و ابن النجار و دلمی و ابن السمان و غیاثی روایت
کرده اند و مستطیع علیه فیما بعد انشاء الله تعالی و از آنجمله آنکه حدیث منزلت را جناب
سورانام صلی الله علیه و آله الکرام مخاطبه جناب امیر المومنین علیه السلام فرموده و بعد
آنکه بانش خبر داده که طالع میشود الان سید مسلمین و امیر المومنین و خیر و صدیقین
چنانچه ابن مردویه روایت کرده و سبجی انشاء الله تعالی و از آنجمله آنکه حدیث منزلت را
جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم خطاب سلمان رضی الله عنه ارشاد فرموده چنانچه
سلمان رضی الله عنه روایت می کند که جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم

حدیث منزلت روز خیر

حدیث منزلت وقت سد ابواب

حدیث منزلت با حدیث انت اول المسلمین

حدیث منزلت مخاطبه جناب امیر المومنین و سبب مسلمین

حدیث منزلت خطاب سلمان

و ارشاد کرد ای سلمان این است علی برادر من کرم از کرم من است دوم او از دم من است
 منزلت او از من بمنزله هارون است از موسی مگر اینکه تحقیق نیست نبی بعد من ای سلمان
 این است وصی من و وارث من و جی نقله انشاء الله تعالی عن ائمه الفقه از انجمله آنکه
 حدیث منزلت را جناب سالک صلی الله علیه و آله و سلم بعد حدیث ان علیا کرم
 من کرمی دوم من و جی ارشاد فرموده چنانچه در مابعد از منقبه المظهرین ابو نعیم و مناقب
 اخطب توضیح الدلائل شهاب الدین و فرامد السمعین جموعی انشاء الله تعالی
 منقول خواهد شد از انجمله آنکه حدیث منزلت را جناب سالک صلی الله علیه و آله
 و سلم بخطاب حضرت امیر المومنین علیه السلام بعد تشریف عقیل و جعفر رضی الله
 عنهما بعض فضائل ارشاد فرموده چنانچه عقیل بن ابی طالب رضی الله عنه
 روایت می کند که گفت برای من رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم ای عقیل دوست
 می دارم تر بسبب دو خصلت بسبب قرابت تو و بسبب محبت ابی طالب ترا و لیکن ای
 جعفر بن تحقیق که خلق تو مشابیه خلق من است و اما تو ای علی پس تو از من بمنزله هارون از
 موسی هستی مگر اینکه نیست نبی بعد من ابراهیم بن عبد الله و صابی شافعی در کتاب الکفا
 فی فضل الاربعة اخلاف نقل کرده گفته عن عبد الله بن محمد بن عقیل عن ابيه
 عن جده عقیل بن ابی طالب رضی الله عنه قال قال رسول الله صلی الله
 علیه و سلم یا عقیل اجل لخصلتین لقرابتک و کحب ابی طالب ایاک
 و اما انت یا جعفر فان خلقک یشبه خلق و اما انت یا علی فانت منی
 هارون من موسی الا ان الله لا نبی بعدی اخرج ابو بکر جعفر بن محمد المطهر
 فی جزء من حدیثه و محمد صدر عالم در معارج العبد گفته اخرج ابن عساکر

حدیث منزلت با حدیث ان علیا
 کرم من کرمی

که در تفسیر شایع است از این روایت

حدیث منزلت بخطاب جعفر بن محمد
 فضائل از انشاء و صلی

عن عبد الله بن محمد بن عقيل عن أبيه عن جدّه عقيل بن أبي طالب عن
رسول الله صلى الله عليه وسلم قال يا عقيل والله اني لأحبك لخصلت بن قرابتك
وحب أبي طالب يا أمانت يا جعفر فان خلقك يشبه خلقه وأمانت يا
فانت مني بمنزلة هارون من موسى غير انه لا نبي بعدي وازاحله
أنك جناب سرور انام صلى الله عليه وآله وسلم حديث منزلة در روز غدیر ارشاد
فرموده علامه ابن خلکان در روایات الاعیان ترجمه ابو تمیم سعد الملقب بالمستنصر
باصد بن الظاهر لا عزازدين الله گفته وكان في ليلة المستنصر صبيحة يوم الثلاثاء
ثلاث عشرة ليلة بقيت من جمادى الآخرة سنة عشر مائة واربعمائة
وتوفي ليلة الخميس ثلاث عشرة ليلة بقيت من ذي الحجة سنة
سبع وثمانين واربعمائة رحمه الله تعالى وقد تقدم ذكر جماعة من
اهل بيته وسياتي ذكر الباقي ان شاء الله تعالى كل واحد في موضعه
قلت وهذه الليلة هي ليلة عيد الغدير اعني ليلة الثامن عشر من ذي
الحجة وهو غدیر خم بنهم الحاء المعجمة وتشديد الميم ورأيت جماعة كثيرة
يسمونها من هذه الليلة متى كانت من ذي الحجة وهذا المكان بين
مكة والمدينة وفيه غدیر ماء ويقال انه غُضِبَ هناك ولما رجع
النبي صلى الله عليه وسلم من مكة عام حجة الوداع ووصل الى
هذا المكان واخى على بن ابي طالب رضي الله عنه قال على
من كُفِرَون من موسى اللهم وال من والاه وعاد من عاداه
وانصر من نصره واخذل من خذله وللشيعة به تعلق كبير وقال

حديث مشترك روز غدیر
از تاريخ ابن خلکان

الکادی هو وادین مکه والمدينة عند الحفة به غدیر عند
خطب النبی صلی الله علیه وسلم وهذا الوادی موصوف بکثرة الوخا
وشدة الحما انتم نقلنا عن نسخة هاکم النسخ الحاضرة بین ید واثقها
باجلهم انین بهم روایات و اخبار و احادیث و اشار که محدثین عالی فجار و اساطین
والاخبار و جهابذه اجار روایت کرده اند ظاهر و واضح است که حدیث منزلت علی
بر غرضه تنویر در مقامات عدیده مارشاد شده پس تخصیص آن باراده عهد و محل
آن بر خلافت جزئیة منقطعه که شاه صاحب بتقلید اسلاف با انصاف خود ارشاد
آن کرده اند از تحلیلات طریقه و تعصبات لطیفه است و آنرا ملاحظه مودة القربی تصنیف
سید همدانی که از مشایخ اجازه جناب شاه صاحب و الدماجد شان است و بنده
از جلایل فضایل و معالی مناقب و مفاخر محامد او سابقا مبین شد و سیاتیک بنده
انشاء الله تعالی و اوضح است که حسب ارشاد حضرت امام جعفر صادق علیه السلام جناب
رسالت مآب صلی الله علیه و آله وسلم در ده موضع بخطاب جناب امیر المومنین علیه السلام
حدیث منزلت ارشاد فرموده و هذه عبارة كتاب المودة في القربى لعلي الهادي
الصادق عليه السلام عن ابائه عليهم السلام قال النبي صلی الله علیه وسلم
لعلي في عشرة مواضع انت متي بمنزلة هارون من موسى و از غرائب امور
و عجائب هو انست که ابن تیمیة حسب یدن قدیم خود که انکار ثابته و دفع واضح است
و رنفي و رد و این حدیث بمواضع عدیده مبالغه تمام نموده چنانچه در منہاج گفته ثور من
جهل المرافضة انهم یتناقضون فان هذا الحديث يدل علی ان النبي
صلی الله علیه وسلم لم يخاطب علياً بهذا الخطاب الا في ذلك الموضع

قال النبي صلی الله علیه وسلم في عشرة مواضع انت متي بمنزلة هارون من موسى و از غرائب امور و عجائب هو انست

ص ۲۴۲ نقضاً
الدليل الثالث
من الادلة المستندة الى السنة
من المنهج الثالث

قدّم
ادعاء ابن تیمیہ انّ النبی صلی اللہ علیہ وسلم
علیٰ هذا الخطاب یعنی اینست
بنزله بر من پس من کی از ادعاء انحصار
در غزوہ تبوک

فی غزوہ تبوک فلو کان علی قد عرف انه المستخلف من بعده کما روي
ذلك فيما تقدم لکان علی مطمئن القلب به مثل هرون بعده وفي حیاة
ولم يخرج اليه يبکی ولم یقل تخلف مع النساء والصبيان لو کان علی
بمنزلة هرون مطلقا لم یستخلف علیه احد او قد استخلف علی المنزلة
غیره وهو فیها کما استخلف علی المدينة عام خیر غیر علی وکان
علی بها ارمه حتی لحق بالنبی صلی اللہ علیہ وسلم فاعطاه الراية
حين قدم وکان قد قال لا عطين الراية رجلا يحب الله ورسوله
ويحبه الله ورسوله درین کلمات غریب و افادات شگرف اندک تا مل باید کرد
که ابن تیمیہ باین همه جلالت و امامت و نبالت و ریاست و تحقیق و تبج و جامعیت
علوم که اتباعش برای او ثابت می کنند تا آنکه یوسف اسطی در رساله خود که در رد
البلخی نوشته او را بلقب امام اعظم خوانده چه طور اغراق و انهماک و مبالغه و استقام در
تحسین جدال و تلخیص مقال نموده و چه قسم غایت انصاف و تعمق و تدبیر را پیش نظر نهاده
که مزید مجانبت جمل و عناد جمل و تناقض را با بلخی نسبت می کند و بران استدلال
بامری می نماید که مثبت نهایت بعد او از جمل و کذب بهتان و مجازفت و عدوان و عناد
و طغیان و بغض و شانست چه ادعای لالت حدیث منزلت برینکه خطاب نفی بود
جناب سالتاب صلی اللہ علیہ وسلم حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام را باین خطاب
مگر در غزوہ تبوک از غائب عاوی صریحه البطلان و عجائب اختراعات واضحه الهوان
ست زیرا که صلا لفظ از الفاظ حدیث بر نمی آید لالت نمیکند آنفا الفاظ روایات
صحیحین دیگر صحاح و کتب معتبره قوم شنیدی هیچ روایتی از روایات برین مرسوم باطل

در لایحه ندارد و دلیل آنی که بر نفی علم حضرت امیر المؤمنین علیه السلام با استخلاف ذکر کرده
خیلی رکیک و نحیف و نهایت فاسد و باطل است که هیچ عاقلی بآن تفوه نخواهد کرد
چه اولاً روایات صحیحین و دیگر صحاح سنیه از ذکر بکار جناب امیر المؤمنین علیه السلام
خالی و عاریست پس تشبیه بآن و انهم بمقابله ایلحی بعد قبح اکابر ائمه سنیه در
ثبوت حدیث غدیر بعدم ذکر تخمین آنرا از طرائف تشبیهات است و ثانیاً بکار
دلالت بر فقد اطمینان قلب عدم علم با استخلاف دارد چه ظاهر است که بکار آنحضرت علیه
تقدیر صحیح بسبب مفارقت جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم یا تاودی از
کلام منافقین اقشاب بوده پس استدلال بآن بر نفی علم و اطمینان محض مجازفت
و عدوان و کذب بهتان است عجب با جرئت که گاهی ابن تیمیه بکار آنحضرت را
دلیل و برهنه ضعف استخلاف آنحضرت میگرداند و گاهی آنرا برهان نفی اطمینان
و فقدان استخلاف میداند و قطع نظر ازین همه اگر بفرض باطل مسلم شود که این بکار
و این عرض دلالت بر عدم استخلاف قبل ازین و فقدان اطمینان عدم صدور
این خطاب قبل ازین وقت دارد پس انحصار خطاب درین روز خاص که معنای
آنست که این خطاب سوای این روز نه قبل آن واقع شده و نه بعد آن پس بوجه
من الوجوه ثابت نمیشود چه جائزست که بعد ازین خطاب باز هم این حدیث در حق
آنحضرت مکرراً واقع شده باشد و آنچه گفته و لو کان علی بمنزلة هرون مطلقاً
الو یستخلف علیه احلاً و حاصلش آنکه اگر علی علیه السلام بمنزله هارون مطلقاً
می بود استخلاف نمیکرد جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم بر آن حضرت احدی را
پس جوابش آنکه بلاریب جناب امیر المؤمنین علیه السلام بمنزله هارون علیه السلام

و دلالت لال ابن تیمیه بکار جناب امیر
بر نفی علم آنحضرت با استخلاف خود

علی الاطلاق است و هرگز جناب سالک صلی الله علیه و آله و سلم کسی را بر آنحضرت گما
 اختلاف نکرده و هرگاه بمقادیر روایات آمده حذاق و اساطین مذهب سنی که در مابعد الشاهد
 معاند کور شود ثابت است که جناب امیر المومنین علیه السلام بمنزله حضرت هارون است
 علی الاطلاق و اراده خمد که سنی اود عامی کنند قطعاً و حتماً باطل است پس اختلاف
 احدی بر آنحضرت قطعاً باطل و کذب محض باشد که خود این تمییز اثبات منافات بین الامین
 می نماید و همانا ادعا اختلاف دیگری بر جناب امیر المومنین علیه السلام برای رفع
 نقص از شیوخ ثلاثه است که ایشان بارها زیر حکم دیگران در حیات سرورانام صلی الله
 علیه و آله و سلم گردیده اند گاهی زیر مشق عمر و عاص و گاهی تابع ابو عبیده جراح
 و گاهی مطیع اسامه پس این تمییز بر دفع این نقص ملامت که صراحت دلاله بر فضولیت
 سلب استحقاق خلافت بعد جناب سالک صلی الله علیه و آله و سلم ایشان میکند
 چنان کذب و دروغ آغاز نماید که العیاذ بالله جناب رسول خدا صلی الله علیه و آله
 و سلم کسی دیگر را بر حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام اختلاف نموده یعنی آنحضرت را
 پناه بخدا تابع و مطیع کسی دیگر ساخته و ادعا اختلاف احدی بر آنحضرت چنانچه این
 قول بران دلالت دارد از انکا ذیب و اضی و افترات فاضحه است و هیچ عاقلی
 که ادنی فهم داشته باشد چنین دعوی باطل و کذب واهی و دروغ بی فروغ بر زبان
 نخواهد آورد سبحانک هذا بکتان عظیم و اما ذکر اختلاف غیر باوصف حضو
 جناب امیر المومنین علیه السلام پس بطلان آن نیز ظاهر است و هرگز باوصف حضو
 جناب امیر المومنین علیه السلام در مدینه اختلاف کسی دیگر واقع نشده و مدعی آن کاذب
 و مفتخری و دروغ زشت و تصریح ائمه حذاق و جهابذه اساطین سنی بآنکه جناب

رد بر این تمییز دعوی خلاف
 کسی دیگر بر جناب امیر

رد بر این تمییز دعوی اختلاف
 غیر باوصف جناب امیر

امیر المومنین علیه السلام جز غزوه تبوک در هیچ مشغولیتی بخلف از جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم ننموده که سابق آنفا مبطل این دروغ بیفروغ است و مثالی که ذکر نموده اعنی استخلافی در عام خیر باوصف حضور جناب امیر المومنین علیه السلام در مدینه پس انتم مسلم نیست و المدعی مطالب البینة والبرهان ما انزل الله بهام سلطان و قلیان و یحجان و ثوران مجازفت و عدوان ابن تیمیه رئیس الاحیان بمشابه رسیده که جایگزین جمل بر ناصیه ایمه اعلام و اساطین فحاش که از جمله شان امام الائمه احمد بن حنبل است که مذهب او خود ابن تیمیه مذهب است کشیده که دعوی اتفاق اهل علم بآنکه جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم حدیث منزلت را در غیر غزوه تبوک نفرموده آغاز نموده چنانچه در منهاج گفته السابع ان قوله اما ترضون ان تكون مني منزلة هارون من موسى انا قاله في غزوة تبوك مرة واحدة لم يقل ذلك في غير ذلك المجلس اصلا باتفاق اهل العلم و درین عبارت ناصواب ابن تیمیه عالی نصاب تصریح کرده بآنکه جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم حدیث منزلت را در غیر غزوه تبوک ارشاد نکرده باتفاق اهل علم حالانکه بسیاری از ائمه امثال و مقتدایان افاضل مقدمین و متاخرین اهل سنت حدیث منزلت را در غیر غزوه تبوک روایت کرده اند مثل احمد بن محمد بن حنبل الشیبانی و محمد بن حبان البستی و سلیمان بن احمد الطبرانی و محمد بن عبد الله ابو عبد الله الحاکم و حسن بن ابوبکر جعفر بن محمد المطیری و عبد الملك بن محمد بن ابراهیم الخوکشی و احمد بن بن مردويه الاصبهانی و احمد بن عبد الله ابو نعیم الاصبهانی و اسمعیل بن علی بن الحسن بن نجويه الرازی المعروف بابن السمان و احمد بن علی المعروف بالخطيب البغدادي

ص ۱۴۹ نصف ثانی
الدلیل السادس من المنهج الثالث
في الادلة المستندة الى السنة
من الفصل الثالث من حصول
الكتاب

رد بران تیمیه زاد عار الحصار
حدیث منزلت در تبوک

و علی بن محمد بجلالی المعروف بابن المنازلی و ابو شجاع شیر وید بن شهر دار بن شیر وید
 بن فنا خسر الدلی و احمد بن محمد العاصمی و موفق بن احمد ابو المویذ المعروف باخشب رزم
 و عمر بن محمد بن خضر الارودی و علی بن الحسن بن هبة الله المعروف بابن عساکر و ابو الازهر
 سلیمان بن سالم البکلسی المعروف بابن سبع و محب الدین محمد بن محمود المعروف بابن الخیار
 و یوسف بن قمر علی سبط ابن الجوزی و شمس الدین ابو العباس احمد بن محمد المعروف
 بابن خلکان و احمد بن عبد الله محب الدین الطبری و ابراهیم بن محمد الحموی و محمد بن
 یوسف الزرندی و علی بن شهاب الدین الهمدانی و شهاب الدین بن شمس الدین
 الدولتا بادی و علی بن محمد بن احمد المعروف بابن الصباغ و عبد الرحمن بن ابی بکر
 المعروف بجلال الدین السیوطی و عطاء الله بن فضل الله الشیرازی المعروف بجلال الله
 المحدث و حسین بن محمد الدیار بکری و علی بن حسام الدین المتقی و ابراهیم بن عبد الله
 الیمینی المشافعی و شهاب الدین احمد صاحب توضیح الدلائل و محمود بن محمد بن علی الشیخ
 القادری و میرزا محمد بن محمد خان البدهستانی و محمد صدر عالم صاحب معارج العبد
 و ولی الله احمد بن عبد الرحیم الدهلوی و مولوی محمد حسین بن محب الله بن احمد عبد
 بن محمد سعید بن قطب الدین السهمی الکنوی غیر ایشان پس بنابرین این تیمیه حضرات
 متقدمین و معاصرین خود را بلکه متاخرین را هم که روایت حدیث منزلت در غیر غرض
 تبهک کرده اند از اهل علم بدر ساخته و بزمه جهلا و عوام انداخته و دایره قیاسی
 بر سر سنیان برپا ساخته و فرض کردیم که نزد این تیمیه اخراج این حضرات متقدمین
 و معاصرین از اهل علم و ادخالشان در جمله بی شرم شناعتی ندارد که او بالاتر از ان
 میرود و پیشتر میشتابد و از تفصیح و تقبیح اساطین دین خود فکیف المعاصرین بفرس

ابطال حق نمی برسد لیکن بجز آنکه امام احمد بن حنبل را که او را بر تقیه انکه تفسیر
داده است تندیست بر او اختیار کرده چگونه از اهل علم بدر می آرد و همت به تحصیل تفسیر و تحقیق
اومی نگارد و قوله چنانچه حضرت هارون خلیفه حضرت موسی بود در وقت توجه به طور
حضرت امیر خلیفه پیغمبر بود در وقت توجه بغزو تبوک قول اول انانیت غنیمت است
که مخاطب فخر با وصف کمال اخلاق در انکار بسیاری از امور و اوصاف الظهور و برین مقام
همزید ناچاری اقتدار بر انکار مایه فی الوضوح کالنور علی شایق الطور نیافته طوعاً
و کرهاً اعتراف به بودن حضرت هارون خلیفه حضرت موسی علیهما السلام در وقت
توجه به طور نموده انماک مشایخ و اعلام اعیان خود در کذب بهتان و انکار سنت
و قرآن ثابت کرده چه عنقریب میدانی که فخر از می و اصفهان و قفقازانی و قوشچی
و هر وی غیر ایشان انکار ثبوت خلافت حضرت هارون برای حضرت موسی علیهما السلام
نموده اند بلکه عجب عجاب آنست که خود مخاطب با دعای منافات سالت با خلافت در زمان
ابطال خلافت حضرت هارون علیه السلام خواسته و بظهور بطلان این جسارت با فساد
این مقام مسأله نگذرد و ثانیاً ازین افاده مخاطب کثیر الانصاف اعتراف بدلت
ایستدیت بر حصول خلافت برای جناب امیر المؤمنین علیه السلام مثل خلافت حضرت
هارون علیه السلام ظاهر و واضح است پس جدو که وجد او در نفسی عموم منازل و ایراد
دیگر غیر عبدات و متوهمات که بعد ازین انتساب نفس در تقریر آن نموده همه بهای و منبتش او
بیکار و منظر کمال صغار و عوام مخاطب عالمی تبار خواهد بود و علاوه برین خلافت جناب
امیر المؤمنین علیه السلام منصوص احادیث عدیده ثابت است چنانچه حدیث لاینبغی
لوان اذهب الا وانت خلیفه بروایت اکابر اعلام محدثین سفینه در باب انشاء

اعتراف صاحب تحفہ سلامت حضرت
جناب ایدہ با خلافت حضرت ہارون

تذکره خواهد شد و حدیثیکه در حبیب السیر مذکور است نیز نص است بر خلافت و الفاش
 اینست که امی برادر من بعدینه مراجعت نما که تو خلیفه منی در اهل من سر آهجت من و قبیل
 من الخ قوله و استخلافیکه مقید بعدت غیبت باشد بعد انقضای آن بدت باقی منی باشد چنانکه
 در حضرت هارون باقی نماند اقول اولایم ایست که تقیید استخلاف جناب امیر المومنین
 علیه السلام بعدت غیبت بدلیل بقول و برهانی قابل التفات علما فحول باثبات سیر
 و همانا اکثر اخبار مجرود دعوی دلیل غایت معرفت مخاطب بقانون مناظره و کمال جهاد
 و صداقت او در صنعت مجادله است و ظاهر است که دعوی مخاطب حید این تقیید
 غیر سدید از صدق و مطابقت واقع بر اصل بعید و لا بجز علی الاکل ناصب عنید
 و حنق شرید کمال الخفی علی من القی السمع و هو شهید و این تقیید در هیچ روایتی از روایات
 ناصیه بر استخلاف جناب امیر المومنین علیه السلام وارد نشده و دلالت می کند بر بطلان
 آن کلام ابن تیمیه و ملا علی قاری که هر دو عزل جناب امیر المومنین علیه السلام را ازین
 خلافت ادعا کرده و ظاهر است که اگر این خلافت مقید بعدت غیبت می بود حسب
 تصریح شاه صاحب انقطاع آنرا عزل نتوان گفت و اطلاق عزل بر آن خلاف
 عرف و لغت است چون این هر دو امام سنی اثبات عزل کرده اند ثابت شد حتما که
 این خلافت مقید نبوده فلایدعی التقیید بعدة الغیبة الا من یوما و نفس فی الباطن
 العائب و هو عن الحق غائب و عن الصدق عازب و نیز خلافت حضرت هارون
 علیه السلام مطلق است غیر مقید بعدت غیبت پس همچنین خلافت جناب امیر المومنین
 علیه السلام که نازل منزل حضرت هارون علیه السلام است مطلق باشد غیر مقید بعدت
 غیبت و ادعا این معنی که استخلاف حضرت هارون علیه السلام مقید بعدت غیبت بوده

جواب تقیید استخلاف
 جناب امیر المومنین

و باین سبب بعد از انقضای امدت باقی نماند کذب محض و بهتان صرف و مجازفت
باطل و عدوان صریح و افترا بی تحت و دروغ بی فروغ است چه کلام الهی که مشتمل بر حکما
استخلاف حضرت موسی حضرت هارون علیهما السلام را مطلق است تقییدی در آن بهمت
غیبت واقع نیست و مفسرین هم این قید را ذکر نکرده اند و روایات هم خالی از این قید است
چنانچه در مابعد میسر آید حضرت شاه صاحب محض تشبیهی نفس این قید افزوده کمال
دروغ و تدبیر و تحریج خود از کذب و افترا بر انبیا علیهم التحیة و الثنا ظاهر فرموده اند
و اعجاب که اگر کس قرآن و تضرعات علما اعیان و روایات معتمدین و الا نشان
استخلاف حضرت هارون علیه السلام علی الاطلاق ثابت باشد و تقیید در آن غیر
واقع و شاه صاحب عا انقطاع صریح الاندفاع واضح الاستشناع اغار نمند
باین بیانی که قول حضرت موسی علیه السلام اخلفنی فی قومی که در قرآن شریف مذکور
است مطلق است تقییدی در آن بهمت غیبت واقع نیست پس چگونه بی دلیل
از عا انقطاع این خلافه و ارتجاع این مرتبه عظیم الجلاله بعد رجوع حضرت موسی
علیه السلام توان کرد بار الها مگر آنکه کسی که با و بهتان قیدی از طرف خود افزاید یا ادعا
وت عمل بصریح قول مجازفته و انا نماید و در مابعد انشاء الله تعالی آید که خود
شاه صاحب رباب المطاعین بر خلاف افادات این مقام بسبب مزید استکفاف از
رب تزویر بتاکید و تکریر ادعا عزل حضرت هارون از خلافت حضرت موسی علیه السلام
رند و شرم و حیا از خدا و انبیا بغایت قصوی میرسانند و چون اطلاق عزل
نقطه اختلاف متقی بصریح خودشان ناجائز و خلاف عرف و لغت است پس لابد
ولیای شاه صاحب حسب افادشان اعتراف همزید صدق خدامشان در ادعا

رد انقطاع اختلاف
حضرت هارون ع

تقیه استخلاف حضرت هارون علیه السلام مدت خواهند کرد قوله وانقطاع این استخلاف
عزل نتوان گفت که موجب امانت در حق کسی باشد اقول جناب شاه صاحب اگر چه بزر
صدق استخلاف مطلق را مقید مدت غیبت میگردانند لیکن اینقدر ضبط نفس میکنند
که حرف اثبات عزل جناب امیر المومنین علیه السلام بر زبان نمی آرند و می گویند که این
انقطاع استخلاف است و انقطاع استخلاف را عزل نتوان گفت و ابن تیمیة ملا علی قاری
که از اساطین مشایخ و اجله ائمه قوم اند بهیچا با سبب عزل از عقل و ادراک انصاف
و دین معاذ الله عا عزل جناب امیر المومنین علیه السلام ازین خلافت هم که از
خلافت جزئی می دانند می نمایند مگر نشنیدی که ملا علی قاری در مرقاة گفته اند
الخلافة الجزئية في حياته لا تدل على الخلافة الكلية بعده
لا سيما وقد عزل عن تلك الخلافة رجوعه انتهم عجب که قاری عا
باو عا عزل از استخلاف اصلا ابا و ستدکاف از امانت و استخفاف نمی کند و از خزئی
یوم قیام و شمساری و برو جناب باری و سرور انام و آل کرام علیه السلام
باکی بر نمیدارد و همانا او عا این عزل شفاعی غلطی است که ثبوت عزل اول از او
سوره برات دارند چه این عزل بروایات شهره و احادیث کثیره ائمه اعلام و جمایزه
فخام متسننین ثابت شده چنانچه برناظر کتاب تشبیه المطاعن مخفی نیست پس
بملاحظه این روایات قلوب حضرات الهست کیاب و لهامی شان پر سورش و التها
و مبتلا کمال انزعاج و اضطراب دید با شان پر آب ست خون جگری که خورده اند برا
شفاء داران باو عا عزل درین مقام رونق دین ایمان خود برده و ندامتی که از اشتباه
امام و مقتدا خویش برده در دفع آن طریق این بهتان عدوان سپرده چون شایسته

جواب قول صاحب مخفی انقطاع
استخلاف را عزل نتوان

و دعوی علی قاری عزل جناب امیر
از خلافت جزئی به هم معاذ الله
منع نک

خود تصریح کرده اند که انقطاع استخلاف مقید بر محدث غیبت عزل نتوان گفت و در مابعد
تصریح نموده که اطلاق عزل بر آن خلاف عرف و لغت است پس بنا برین حسب تصریح قاضی
که مدعی عزل وصیتی حبیب باری است ثابت شد که استخلاف جناب امیر المؤمنین علیه السلام
مقید بر محدث غیبت نبوده و ابن تیمیه که شیخ الاسلام و عمده اعلام عظام سنی است
نیز درین دو بیان و ورع و امانت بغایت قصوی رسانیده باوج عزل جناب امیر المؤمنین
علیه السلام از خلافت مدینه عزل ملازمین خود از عقل و نقل و تعمی تبری مقامات
و فضل و انجیاز و انزوای اطاعت قول فصل و مزید و لوع و غوام بغایت هرگز ثابت
ساخته چنانچه در منهاج السنة بحواب قول علامه حلی طاب ثراه که نیست الرابع انه
صلی الله علیه و آله و سلم استخلفه علی المدينة مع قصر مدة الغيبة فيجب ان
يكون خليفة له بعد موته وليس غير علي اجماعاً و لانه لم يعزله عن
المدينة فيكون خليفة بعد موته فيها و اذا كان خليفة فيها كان خليفة
في غيرها اجماعاً گفته و قوله لانه لم يعزله عن المدينة قلنا هذا باطل فاما
ما رجع النبي صلى الله عليه وسلم ان عزل علي بنفس رجوعه كما كان غيره
ينعزل اذا رجع و قال ارسله بعد هذا اليهم حتى وافاه بالموسم في حجة
الوداع و استخلف علي المدينة في حجة الوداع غيره افترى النبي صلى الله
عليه وسلم فيها مقيماً و علي باليمن و هو خليفة بالمدينة و لا ريب ان كلام
هؤلاء كلام جاهل باحوال النبي صلى الله عليه وسلم كما هم ظنوا ان علياً
ما زال خليفة على المدينة حتى مات النبي صلى الله عليه وسلم الخ ابن تیمیه
درین عبارت سراسر غرابت چنانچه می بینی باهتمام تمام و مجتهد بلین و کد و کاوش

۱۸۴ نصف ثانی
ص ۳۳
الدلیل الرابع من المنطق الثالث
في الادلة المستندة الى السنة
من الفصل الثالث من فصول
الكتاب

فق
دعوى ابن تيمية ان عزل جناب امير
الدين خلافت مدینه بر رجوع جناب
رسالتنا ط

و کوشش و کوشش عظیم و کمال صرف جنابت و همت عزول جناب امیر المومنین علیه السلام
بر رجوع جناب رسالت صلی الله علیه و آله و سلم مثل عزول دیگر استخلافین او عا کرده و عدم عزول
بمثاب انکار بدیهیات جلایه از جمله کلمات جمال بحال نمی آید و اجمال صلی الله علیه و آله
و سلم و استیسا پس ثابت شد که نزد ابن تیمیه هم استخلاف جناب امیر المومنین علیه السلام مقید
به مدت غیبت نبوده پس بنا بر فایده ابن تیمیه و قاری ثابت شد که استخلاف جناب امیر المومنین
علیه السلام مقید به مدت غیبت نبوده انقطاع استخلاف مطلق عین است و عزول بلا شبهه مثبت
اهاانت و حقارت و ازرا و تغییر و تفسیرست فلا یجترأ علی عهده الی امیر کل امیر و وصی
البشیر النذیر الانا صبح جنح غریب و کاذب جمل بصره عن روتة الحق حسیر فاحمد که یکبار
وضوح ثابت شد که خلافت حضرت امیر المومنین علیه السلام که نازل منزله خلافت حضرت امیر
علیه السلام است غیر منقطع بود بلکه متصل و مستمر و ثابت و مستقر چه اگر این خلافت منقطع
عزل انجناب لازم آید و عزول موجب اهاانت است چنانچه قول شاه صاحب که انقطاع
این استخلاف را عزول نتوان گفت که موجب اهاانت در حق کسی باشد بران دلالت دارد و آن
جناب امیر المومنین علیه السلام احدی از اهل اسلام تجویز نتوانست کرد الی اصل بعد خلافت
تصریح ابن تیمیه و قاری بعزل جناب امیر المومنین علیه السلام چاره از ان غیبت که در
اهلسنت یا اعتراف بطلان تقیید استخلاف تصریح بمزید صدق مخاطب و حیدر آرد
این تقیید غیر سدید فرمایند و یا آنکه انقطاع استخلاف غیر مقید را هم مثبت عزول دانند
و از ادعای مخالفت آن با عرف و لغت دست بردارند و بهر صورت مطلوب الحق که ادعای
انقطاع خلافت جناب امیر المومنین علیه السلام تلزم اهاانت است ثابت و مبرهن
و چون تجویز اهاانت آنحضرت کار مسلمی نیست بالضرورة عدم انقطاع خلافت جانا

ثبوت عدم تقیید استخلاف جناب امیر
محدث از دعوی ابن تیمیه علیه قاری

امیرالمومنین علیه السلام ثابت و محقق شد و چون ابن تیمیہ برباعین شوق چشمی و دلی
تفقیص شان جناب امیرالمومنین علیه السلام مثل نواصب معاندین ہمت می گمارد برای
اثبات انقطاع خلافت آنحضرت درین عبارت و بعد آن غائب خبر عملیات یاد کرده
لہذا نقل آن بالتام نام و بعد آن بدفع و قلع آن بعون اللہ المنعم می گرایم قال بعد
قوله حتى مات النبي صلى الله عليه وسلم ولم يعلموا ان عليا بعد ذلك
ارسله النبي صلى الله عليه وسلم سنة تسع مع ابى بكر لنبذ المعهود و امر
عليه ابا بكر ثم بعد رجوعه مع ابى بكر ارسله الى اليمن كما ارسل معاذا
و ابا موسى ثم لما حج النبي صلى الله عليه وسلم حجة الوداع استخلف على
المدينة غيورا على و افاض على مكة و خرج النبي صلى الله عليه وسلم مائة
بدنة خريصة ثلثها و خرج على ثلثها و هذا كله معلوم عند اهل العلم
متفق عليه بل يهمل و تواترت به الاخبار كذا تك تراها بعينك و من
لم يكن له عناية باحوال الرسول صلى الله عليه وسلم لم يكن له ان
يستكمل في هذه المسائل الاصولية اذ في عبارات و واضح است کہ ابن تیمیہ بر انقطاع
خلافت آنحضرت بسہ امر استدلال نموده یکی آنکہ جناب سالتماب صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
حضرت امیرالمومنین علیہ السلام را فرستاد در سال نهم یا دہم بکر برای نبذ عہود و ابو بکر را
بر آن حضرت امیر ساخت معاذا بعد من ذلک و م آنکہ بعد رجوع آنحضرت ہمراہ ابی بکر
فرستاد آنحضرت را بسوی یمن سو م آنکہ ہر گاہ آنسر و رنج و دواع تشریفی ادا شد خلافت
در مدینہ غیر جناب امیرالمومنین علیہ السلام را و بعد ذکر این امور ثلثہ ابن تیمیہ گمان کرده
کہ این ہمہ معلوم است نزد اہل علم و متفق علیہ فیما بینہم و اخبار بیان متواتر شدہ گویا

۱۸۴ نصف کتاب
ص ۳۴۰
الدلیل الرابع من المنہج الثالث
من الفصل الثالث من فصول
الکتاب

جواب استدلال ابن تیمیہ بر عدم
بر انقطاع خلافت جناب امیر

که می بینی آنرا بچشم خود و بر ظاهر هست که استدلال باین وجه ثلثه صریحه الاختلال موجب غایت استعجاب استغراب اهل علم و کمال است چه تا میرابی بکر بر آنحضرت خود کذب صراح و بهتان پواح و انکار نواج و انحرش صیاح است و ادعای تواتر اخبار با رسال جناب امیر المؤمنین علیه السلام همراه ابی بکر و تا میرا و بر آنحضرت نزد متنبج احادیث و آثار مخصوص سیر و اخبار مانا باد عا تواتر قصه عمر و عیار و دیگر خرافات اسما و اکاذیب اشهر و ارا حیف فجار و منفریات کفار و مختلفات معاندین سرور مختار و معلای المله اظهار صلوات الله و سلامه علیه ماتباع اللیل والنهار است و اگر اندک تتبع عمل نهایت بطلان این دعوی از روایات و اخبار اهل سنت فضلا عن روایات اهل حق دریافت کنی چه روایات و احادیث کثیره اهل سنت دلالت واضحیه دارد بر آنکه جناب رسالت صلی الله علیه و آله و سلم حضرت امیر المؤمنین علیه السلام را بعد رفتن ابی بکر ارسال فرموده پس ارسال آنحضرت همراه ابی بکر محض کذب و بهتان است و ادعای امارت خالفه اول بر آن حضرت مثل ادعای امارت مسیله کذاب بر جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم معا و الله من ذلک یا امارت فرعون بر حضرت موسی و امارت نمرود بر حضرت خلیل و مثل آن باشد و الله الحمد که روایات و اخبار بسیار دلالت واضحیه بر غزل اول از ادعای سوره بر امارت کسب کفار و تخصیص آن بجناب حیدر کرار علیه السلام الملک الجبار دارند و تجویز امارت او بر حضرت امیر المؤمنین علیه السلام جز مجنون محموم یا ناصب معاند مشوم نخواهد کرد و نیز جمله از روایات اهل سنت دلالت دارد بر آنکه ابو بکر بعد رفتن جناب امیر المؤمنین علیه السلام آیات را از و بخندست جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم رجوع کرد پس اثبات رجوع ثانی بر ذمه اهل سنت است و باینهمه اگر رجوع ابی بکر باری

رد دعوی نامیر ابو بکر
جناب امیر در حج کریم
تمیذیه بیان اقدام نموده

و اگر امارت حج برای ثابت هم شود از ان امارت او بر جناب امیر المومنین علیه السلام لازم
 نمی آید چه ظاهراً است که اگر بقرض باطل امارت ابی بکر حج ثابت هم شود و جناب امیر المومنین
 علیه السلام از امارت او مستثنی خواهد بود بسبب لائلی کثیره و آنکه بر فضیلت آنحضرت
 و نامیر فضول بر افضل ناجا است کما سبق و چگونه امارت ابی بکر بر جناب امیر المومنین
 علیه السلام ثابت تواند شد حالانکه در همین قضیه افضلیت آنحضرت از ابی بکر بالبده
 ثابت شده که آنحضرت ابو بکر را از ادائی سوریه بر اوت معزول ساخته و جناب امیر المومنین
 علیه السلام را بآن مشرف فرموده تا آنکه ابو بکر باین سبب بنجیده و گریه زاری و فرج
 و بیقراری آغاز نهاده و زبان بکلمه انزل فی شئ واکشاده و تفصیل ذلک کلمه فی تشدید
 المطاعن آنافرستادن جناب امیر المومنین علیه السلام بهمین پس بدیهی است که دلالت
 بر انقطاع خلافت و صبی واجب الاتباع ندارد زیرا که غرض از عدم انقطاع خلافت
 جناب امیر المومنین علیه السلام آنست که حکمیکه آنحضرت را بسبب این خلافت از جواز تصرف
 در اهل مدینه و وجوب اطاعت و اتباع متخلف علیهم برای آنحضرت ثابت شده باشد
 و ثابت و مستمر بوده و این معنی مستلزم اقامت آنحضرت در مدینه منوره علی الدوام الاستمرار
 چه ظاهراً است که اگر سلطان و زیر خود را برای کفایت بعضی مهمات بعضی اوقات
 بلاد و فرستد و زارت او باطل نمیشود و همچنین متعین شدن کسی دیگر برای حرمت مدینه
 منوره بسبب غیبت جناب امیر المومنین علیه السلام قد حی در ثبوت خلافت آنحضرت
 ثبوت این حکم یعنی جواز تصرف جناب امیر المومنین علیه السلام در اهل مدینه و واجب الاتباع
 و الاطاعه بودن آنحضرت نمیکند چنانچه این حکم برای خود جناب سالتحاب صلی الله علیه
 و آله و سلم ثابت است با وصف ثبوت این حکم اگر آنجناب کسی را در مدینه بر حرمت

فرستادن جناب امیر المومنین علیه السلام
 خلافت جناب امیر المومنین علیه السلام

متعین شدن کسی دیگر برای حرمت مدینه
 بسبب غیبت جناب امیر المومنین علیه السلام
 باطل است آنحضرت نهاده

آن مقرر سازد منافات باثبوت این حکم برای انتخاب ندارد بچندین مقرر شدن کسی برای حرمت
مدینه منافات باثبوت این حکم برای خلیفہ انتخاب ندارد و ظاہرست کہ اگر سلطان و وزیر خود
از دار السلطنہ بیرون فرستد برای امضاء و نظا بعض مقامات ملک خود بسفری و در
دار السلطنہ کسی را برای حرمت آن مقرر سازد این معنی منافات باثبوت وزارت وزیر
ندارد و اخذی از عقل کہ پاره از فهم و شش و باختلال حواس مبتلا نگردیدہ این معنی را دلیل
انقطاع وزارت وزیر نمی گرداند و قال ابن تیمیہ فی المنہاج بعد العبارة السابقة
والخليفة لا يكون خليفة الامم مع غيب المستخلف اذ موته فالنبي صلى الله عليه
وسلم اذا كان بالمدينة امتنع ان يكون له خليفة فيها كما ان سائر ولاة
الامم اذا استخلف احد هم على مصره في غيبه بطل استخلافه ذلك اذا حضر
الله يخلف و لهذا لا يصلح ان يقال ان الله يستخلف احدا عنه فانه حتى قيو
تحميد مدبر عبادة منزلة عن الموت والنوم والغيبة ولهذا لما قالوا لا ينكر
يا خليفة الله قال است خليفة الله بل خليفة رسول الله وحسبي ذلك
والله تعالى يوصف بانه يخلف العبد قال النبي صلى الله عليه وسلم
اللهم انت الصاحب في السفر والخليفة في الاهل وقال في حديث الدجال
خليفة على كل مسلم وكل من وصفه الله بالخلافة في القرآن فهو خليفة
عن مخلوق كان قبله كقوله ثم جعلناكم خلافة في الارض من بعدهم
فذكروا اذ جعلكم خلفاء من بعد قوم نوح و وعد الله الذين امنوا منكم
وعملوا الصالحات ليستخلفهم في الارض كما استخلف الذين من قبلهم وكذلك
قوله للملائكة اني جاعل في الارض خليفة اى عن خلق كان في الارض

ص ۱۸۶ نصف ثانی
۳۴۲
الدلیل الرابع من المنہاج
الاولی المستندة الى النبی من تفصیل
الثالث من فصول الکتاب

قبل ذلك كما ذكر المفسرون وغيرهم واما ما يظنه طائفة من الاتحادية
وغيرهم ان الانسان خليفة الله فهذا من الجهل والضلال كما قد
بسطنا الرد عليهم في غير هذا الموضع بر عاقل يلحق ظاهره است که ادعا کنند
خلافت با حضور مستخلف دعوی است عاری از دلیل و تقوی است غیر لائق تقویل
چه در تعریف امامت که مراد از خلافت است غیبت یا موت مستخلف را علماء ذکر
نکرده چنانچه ملاحظه عبارات کتب عقائد برین مدعی از اصدق شواهد است شاه
ولی الله در ازاله الخفا گفته سئل در تعریف خلافت هی الریاسة العامة والقصد
لاقامة الدين باحیاء العلوم والدينیة واقامة اركان الاسلام
والقيام بالجهاد وما يتعلق به من ترتيب الجيوش والفرص
للمقاتلة واعطائهم من الفی والقیام بالقضاء واقامة العدل
ورفع المظالم والامر بالمعروف والنهي عن المنكر نيابة عن النبي صلى
الله عليه وسلم وادعای ابن تیمیه عدم جواز حصول خلافت الآن براسه
اصدی نیز ممنوعست زیرا که بتصریحات ائمه سنیة حضرت داود و خلیفه الله بود شاه
ولی الله در ازاله الخفا در شرح قیود تعریف خلافت گفته وقید نیابة عن النبي صلى
عليه وسلم می آرد از مفهوم خلیفه انبیاء را هر چند در قرآن عظیم حضرت داود را
علیه السلام خلیفه الله گفته شد زیرا که سخن در خلافت آنحضرت است صلی الله
عليه وسلم و حضرت داود خلیفه الله بودند لهذا ابو بکر صدیق راضی نشدند باهم
خلیفه الله و فرمودند که ما خلیفه رسول الله صلی الله علیه وسلم می گفته باشید
انتھ ازین عبارت ظاہر است که در قرآن مجید حضرت داود و علیہ السلام را خلیفه

رد بر این تمییز در دعوی
مناقشات خلافت با حلقه
مستخلف

ص ۳۳
در بیان در تعریف خلافت
از فصل اول از تعریف
اول از تعریف

رد بر این تمییز در دعوی
اصدی و خلیفه الله بود شاه
ولی الله در ازاله الخفا
داود و خلیفه الله بود

گفته شد و آن حضرت خلیفه الله بود پس بحیرتم که الحال حضرات اهل سنت این تمییز را
 مکتوب قرآن خواهند گفت یا حضرت شاه ولی الله را مفسری بر قرآن قرار خواهند داد
 قوله و صحت استثناء وقتی دلیل عموم شود که استثناء متصل باشد اقوال محققین
 علما اصول و چهار بنده منقذین فحول تصریح کرده اند که صحت استثناء دلیل عموم است
 و متذکره و الله که شاه صاحب بهم بآن اعتراف کرده اند لیکن با وصف اعترا
 حق بغفلت یا تفاضل بعد این کلام متصلا بآن بلا فصل فاصل بتقلید کابلی
 مقلد امثال قوشچی و تفتازانی و غیره مالد لالت را بر عموم مقصور بر وجود استثناء
 متصل ساخته اند حال آنکه معنای این فقره یعنی صحت استثناء دلیل عموم است
 بر ظاهر است از نهایت وضوح هر کس مفهوم و اصلا اعضالی و اشکالی ندارد
 کمال الدین محمد بن محمد الامام بالمدرسة الکاملية که فضائل و محامد او از ضوابط
 سخاوی ساطع و لامع است در شرح منهاج الوصول بعد احتیاج بآیه فليحذر الذين
 يخالفون عن امره الاية برد لالت امر بر وجوب گفته قیل قوله تعالى عن امره
 لا يعمر لانه مطلق قلنا عام لجواز الاستثناء منه لانه يصح ان
 يقال فليحذر الذين يخالفون عن امره الا مخالفة الامر الفلانی
 والاستثناء معيار العموم انتهى نقلا عن نسخة وثقت علی الشارح و
 علیه باخطه ازین عبارت ظاهر است که لفظ امر در آیه کریمه با وصفیکه استثناء
 در آن موجود نیست محمول بر عموم است باین سبب که استثناء از آن صحیح است برهان الدین
 عبید الله بن محمد الفرغانی الصبری در مقام اثبات قیاس بعد ذکر این معنی که اعتبار
 در قول تعالی فاعتبدوا یا اولی الابصار دال است بر جمیع جزئیات بقرنه کحق

صاحب تحف دلائل عموم
 مدعو استثناء خضر و انتدع
 ان مجرد العرف کافی في الدلالة
 على العموم

ص
 من المسئلة الثانية من الفصل الثاني
 من ابواب الكتاب

از عبارت شرح منهاج ابن الامام
 بالکاملية ظاهر است که جواز استثناء
 دلائل بر عموم کافی است و وجود
 استثناء در نص

عموم بآن آن جواز استثناء است از آن چه در سببیکه جواز استثناء دلیل عموم است گفته
 قال الخبزی و لقائل ان يمنع هذا الجواب بان صحة الاستثناء مشروطة
 بثبوت كون الامر بالماهية امرا باجتناباته وللخصم ان يمنع صحة
 الاستثناء ما لم يثبت ان الامر به امرا باجتنابا ثبات الجواب ان صحة
 الاستثناء ظاهرة في هذه الصورة اذ لو قال اعتبروا الا اعتبار الفلا
 لا يخطأ لغة وصحة الاستثناء معيار العموم لما ثبت في باب العموم
 ولا حاجة الى ثبوت كون الامر بالماهية امرا باجتنابا ثبات اذ معنى
 كون صحة الاستثناء معيار العموم هو ان اذا ترددنا في عموم لفظ
 نعتبر فيه الاستثناء فان صح منه علمنا عمومته والا فلا فالعلم
 بصحة الاستثناء يكفي في العلم بالعموم از این عبارت ظاهر است که لفظ
 اعتبروا بابا و صفيکه در ان استثناء واقع نیست بسبب آنکه استثنای از ان ظاهر است باین طریقه
 که اگر قائلی بگوید اعتبروا الا اعتبار الفلا فی تخطئه کرده نمی شود حسب لغت
 دالالت بر عموم می کند و محض صحت استثناء معیار عموم است و معنای بودن صحت
 استثناء معیار عموم نیست که هرگاه ما تردد شویم در عموم لفظی اعتبار می کنیم در ان
 استثناء پس اگر صحیح شود استثناء از ان خواهیم دانست عموم آنرا و الا فلا پس محض علم
 بصحت استثناء کافی است در علم بعموم و شیخ عبد الرحمن بنانی در حاشیه خود تشریح
 جلال محلی بر جمع الجوامع سبکه در ایضاح قول ماتی و معیار العموم الاستثناء که
 مع شرح آن سابقا گذشته گفته ان دلیل تحقیقه الاستثناء من معناه کما
 اشار الیه الشارح بقوله فكل ما صح الاستثناء منه اعم و فی العبارة

ص ۲۵۹
 الباب الاول فی بیان ان
 القیاس الموقوف بالتعريف
 المذكور حجة فی الشرح من
 الكتاب بالاربع فی القیاس
 من كتب الكتاب

علم بصحت استثناء کافی است در
 علم بعموم و ذکره العبد المذنب
 الشیرازی

ص ۳۲۰ نصف اول
 ۳۳۸

مضاف محذوف ای و معیار العموم صحة الاستثناء دل علیه قول
 الشارح فكل ما صححه الخ ازين عبارات ظاهرست که مراد از قول سبكه و معيار العموم
 الاستثناء ظاهر آن نیست یعنی در دلالت بر عموم وجود استثناء غیر لازمست بلکه درین
 قول لفظ صحت محذوفست و مراد همینست که صرف صحت استثناء دلالت بر عموم
 می کند و ذکر استثناء شرط دلالت بر عمومست و نیز شیخ عبد الرحمن بنانی در حاشیه
 شرح جلال محلی بر جمع الجوامع سبكه در البصاح قول محلی و لعمري صح الاستثناء
 من الجمع المنكر الا ان يختص فيمما يختص به نحو قمار رجال كانوا
 في دارك الا زيدا منهم که سابقا گذشته گفته قوله نحو قمار رجال كانوا في دارك
 الا زيدا انهم قال الكمال هذا المثال وان تمشي فيه ما ادعاه من العموم
 فيما تخصص به فلا يخص المثال من كون الدار حاصرة لهم ولا
 يمشي فيما مثل به ابن مالك من قوله جاءني رجال صالحون
 الا زيدا و اعترضه شيخ الاسلام حيث قال قد يوجه عمومها فيما
 تخصص به بوجوب دخول المشتق في المشتق منه لولا الاستثناء
 لتكون الدار حاصرة للجميع و يرد بمنع ذلك ان الدار حاصرة
 للجميع لجواز ان لا يكون زيد منهم و لهذا احتج الى ذكر من مع ان
 في عموم ذل نظر اذ معيار العموم صحة الاستثناء لا ذكره و هنا
 يعرف الا بذكره و اما ما اختاره ابن مالك من جواز الاستثناء من
 المسوق في الاثبات نحو جاءني قوم صالحون الا زيدا فهو مخالف لقول
 الامام في الاستثناء اخراج ما لولا له لوجب دخوله في المشتق

ص ۳۳۸ نصف اول
 مسئله کل و الذی دلت علی
 درج او متی و ابن حنیفا
 و نحوها للعموم من الکتاب
 الاول من کتب الکتاب

صحة الاستثناء
 من الجمع المنكر

وذلك منتف في المثال نعم إن زيد عليه من هو كان موافقا لهم
 لكن فيه ما رآنا قوله وإن الدار حاصرة للجميع قد يقال لو سلم
 أنها حاصرة للجميع فكونها كذلك لا يقتضي العموم فيما تخصص
 به لصدق اللفظ على جماعة ممن كانوا في الدار ولا يتبادر من اللفظ
 جميع من كانوا في الدار وبجواب إن الاستثناء دليل العموم فيما
 تخصص به والا لم يحتج اليه والظاهر من الاستثناء هو الاحتياج
 اليه وقوله ولهذا احتج إلى ذكر من يخالفه قول الشهاب قوله
 منهم حال من زيد يعني لا يستثنى زيد مثلاً في هذا التركيب إلا إذا
 كان من جملة الرجال المحدث عنهم فلا يلزم ذكر لفظة منهم في التركيب
 حين الأخبار وقوله في توجيه نظره إذ معيار العموم صحة الاستثناء
 لا ذكره قد يقال من لازم ذكره على وجه صحيح صحة ولا شك في
 صحة هذا التركيب مع صحة هذا الاستثناء وقوله وأما ما اختاره
 ابن مالك الخ فيندفع به إيراد الكمال هذا المثال على الشارح
 فيقال كلامه مبني على مذهب الجمهور وأعلم أن ما تقدم عن
 التلويح قد يدل على العموم فيما مثل به ابن مالك أيضاً سمى إزبن عبارات
 بهم ظاهراً است که معيار عموم صحت استثناءست نه ذکر آن عدم اشتراط ذکر استثناء در دلالت
 بر عموم بخدی ازین قاعده اصولیه واضح ولاح است که شیخ الاسلام سنیه راجحان
 قویم روداده که ذکر استثناء منافی دلالت بر عمومست پس ازین بهم عبارات بصراحت تمام
 بحیث لایحتاج لشی من الشکوک والاوهام واضح وثابت شد که مراد از صحت استثناء

از لفظی آنست که اگر بعد این لفظ استثنا واقع سازند صحیح شود پس اینست سترم وجود استثنا
 بالفعل در کلام نیست پس بنا برین هر لفظیکه استثنا از آن صحیح شود آن لفظ از الفاظ عموم
 گوشتنا در آن موجود نباشد یعنی وجود استثنا شرط دلالت بر عموم نیست بلکه صحت
 استثنا کافیست بنا برین الفاظیکه استثنا از آن صحیح باشد آن الفاظ اگر بی استثنا
 هم واقع شود دلالت بر عموم خواهد کرد پس وجود استثنا را شرط دلالت بر عموم
 نگردانید و اندک بلکه صحت استثنا را معیار عموم ساخته اند و ظاهرست و لا کلام فی النسخ
 علی العلم و اشرار النور فی الظلم که استثنا از لفظ منزلت مضاف بسوی علم صحیحست
 قطعاً و حتماً می توان گفت که زید بمنزله عمر و الا فی النسب و الا فی العلم و الا فی
 المال و مثل ذلک و با خصوص از لفظ منزلت که درین حدیث واردست استثنای
 متصل صحیحست مثلاً اگر حدیث باین طور وارد می شد که انت من جملة هارون
 من موسی الا النبوة بلا شبهه صحیح و متین بود و مسند احمد و المنه که در روایات متعدده
 لفظ الا النبوة وارد هم شده کما سبق و بیخی انشاء الله تعالی و هرگاه استثنا
 از لفظ منزلت مضاف بعلم صحیح شد ثابت گردید که لفظ منزلت مضاف بعلم
 از الفاظ عمومست پس بنا برین مجرد انت منی بمنزله هارون من موسی دلالت
 واضح بر عموم منازل خواهد کرد گو فرض کنیم که استثنا هم آن مذکور نشود پس کما
 و ضوح و ظهور ثابت گردید که کلام شاه صاحب و امده شان یعنی تفتازانی و توشیح
 و کابلی درین استثنا یعنی الا انه لا نبی بعدی متصل نیست بلکه منقطعست
 بعد تسلیم انقطاع استثنا هم من دفعست چه جواز استثنا برای اثبات عموم
 منزلت کافیست و اثبات وجود استثنا متصل ضروری نیست قوله درین

استثنا از لفظ منزلت مضاف بسوی علم صحیحست پس دلالت بر عموم خواهد کرد

لفظ عموم است که این استثنا

استثنا قطع است بالضرورة لفظاً و معنی **اقول** اولاً اشباه صاحب سبب بعد
 از انحاء نوز عقل و انقطاع اصل فهم و انقطاع عرق انصاف مرة بعد اولی
 در بی ادعای انقطاع و قطع اتصال افتاده اند هنوز از اثبات انقطاع استحال
 فارغ نشده اند که ادعای انقطاع استثنا آغاز نهاده و بنزد تشکیک بالتحقیق
 اتصال را تجویز کردند و دلیل قاطع و برهان ساطع بر حسن انتظام کلام غایت
 ارتباط مرام و نهایت تحقیق و تنقید و غور و امعان نظر وجودت فهم و فطرت کا
 و کمال احاطه بجانب اطراف و مسابقت در حدت خاطر از اختلاف اسلاف
 پیش کردند و ثانیاً بر گاه با اعتراض خودش صحت استثنا دلیل عموم است می بایستی
 که کلام در صحت استثنای متصل میکرد تا آنکه بر منع وجود استثنای متصل اکتفا می ساخت
 چه اگر استثنای موجود بضرر باطل استثنای متصل نباشد مستدل را چه ضرر است
 و مجیب را چه فائده چه کلام در صحت استثنا است و در صحت استثنای متصل خودش
 باین همه اغراق و انهماک در انکار و اضحات و دفع ثابتهات کلام نتوانست کرد
 عجب که فاضل مخاطب در باب یازدهم برای اظهار کمال منطق دانی و سخن ساز
 و غایت تصلف و گاو تازی بوساوس نظام اثبات او بام در دلائل صفا گرام
 من نماید خود مرکب چنین او بام طریقه و اغلاط لطیفه در فهم قواعد مشهوره و قوانین
 معروفه که اصلاً اعضائی و اشکال ندارد می گردد و عجب تر آنکه سبب کمال درج
 و دیانت و مزید صدق و امانت و غایت حدق و مهارتیکه دارد در باب
 یازدهم و هم و هم اخذ بالقوة مکان الفعل را بابل حق نسبت کرده و در تمثیل آن ذکر
 استدلال اهل حق بحديث منزلت نموده و در آنکه که فساد این توهم در ما بعد ببالغ

عدم نسبت دعوی انقطاع
 استثنا با قاعده دلالت صحت
 استثنا بر عموم که خصوصاً
 بان اعتراض کرده

ووجه بیان می نمایم و خود شریک در اینجا اخذ الفعل مکان القوة نموده وجود اشتداد
که بالفعل است بجای صحت اشتداد که انبوه است نهاده قوله بالفعل پس ازین جهت
که اندک لایبی بعد از جمله خبریه است و اورا از منازل هارون مستثنی
نمیتوان کرد و بعد از تاویل جمله بمفرد بدخول این حکم الا عدم الذبوة پیدا کرد
و ظاهر است که عدم نبوت از منازل هارون نیست تا اشتداد او صحیح باشد
اقول محتجب بخاند که بادی خرق احتمال انقطاع اشتداد و نفی اتصال علی باظهر من التبع
سعد الدین تقی از این است که در شرح مقاصد گفته و لیس الاستثناء المذکور اخراجا
لبعض افراد المنزلة بمنزلة قوله الا الذبوة بل منقطع بمعنی لکن
فلا يدل على العموم كيف ومن منازل الاخوة في النسب ولم
تثبت لعل الله ان يقال انها بمنزلة المستثنی لظهور انتفاها و علام
فمن شیء بهم بان کمال صدق و همه وانی و مهارت و جلال و نبالت قلاد
تقلید تقی از در گردن انداخته و باختیار این بهم صریح پرداخته و از دار و گیر
مذاق بخاری را که نداشتند چنانچه در شرح تجرید گفته و لیس الاستثناء المذکور اخراجا لبعض
افراد المنزلة بمنزلة قوله الا الذبوة بل هو منقطع بمعنی لکن
فلا يدل على العموم كيف ومن منازل الاخوة في النسب ولم تثبت
لعل رضى الله تعالى عنه اللهم الا ان يقال انها بمنزلة المستثنی
لظهور انتفاها و نصرا و کمالی بهم تقلید تقی ازانی و قوشچی شتافته بر همین
و بهم قضیح دست انداخته لیکن بنابر مزیت فرع از اصل جوابی را که تقی ازانی
و قوشچی بمزید استخیا از ایراد عدم ثبوت اخوت نسبه ذکر کرده اند حذف ساخته

مما عطفه خود اخذ بالفعل مکان القوة
نوده در جواب حدیث منزلت و در ادب
نسبت اخذ بالقوة مکان الفعل

تقاضای اولاد دعوی انقطاع اشتداد
در حدیث منزلت آغاز نهاده و بولان
بتقلید شریک از ذکر کرده

لا یجوز لاهل العریة

کمالی تقلید تقی ازانی و قوشچی دعوی
انقطاع اشتداد از جوابی را که تقی ازانی
و قوشچی ذکر کرده اند حذف نموده

و توبیخ من استغفار متصل
مما امكن له لو بالصرف عن الظاهر

کمال تحقیق و تدقیق و خور فکر و امعان نظر و غایت اهتمام خود در تایید باطل و تضعیف حق پر ملا انداخته در صواقع گفته و الاستثناء لیس اخراجا لبعض افراد المذلة بل منقطع بمنزلة غیر و غرض عزیز فی الکتاب و السنة و لا یدل علی العموم فان من منازل هارون و موسی کاخوة فی النسب و لم تثبت ذلک لعلی و حضرت مخاطب همین بهم صریح و زعم فصیح را علق نفیس پنداشته و آنرا کمال و تثبیت و اشتهاج ذکر کرده و تثبیت باطنی همت خود در علوم عربیه و فنون ادبیه دانسته حالانکه اگر اکتفا برستی بکتب اصول فقه و حقائق نجومی و شت اصلا گرد این تو بهم نمی و بصدد جان و دل استعاده از ذکر آن میکرد که بعد کشف حقیقت حال این شبه تثبت کمال خجل و انفعال و دلیل تام بر انحلال و اختلال فهم و عدم تدرب در ادراک حقائق کلام سرور انام صلی الله علیه و آله و سلم است چه بر ظاهر است که محققین فحول و منقدین علم نجوم و اصول تصریح کرده اند بآنکه حمل کلام بر تشنای منقطع خلاف اصل است و تا وقتی که کلام بر تشنای متصل محمول شود و لو بالصرف عن الظاهر حمل آن بر تشنای منقطع نتوان کرد بلکه حمل آن بر تشنای متصل لازم و واجب شیخ جمال الدین ابو عمر و عثمان بن عمر المعروف بابن الحاجب در مختصر منقح السؤل و الاصل فی علمی الاصول و الجدل گفته الاستثناء فی المنقطع قیل حقیقة و قیل مجاز و علی الحقیقة قیل متواطی قیل مشترك و لابد لصحته من مخالفة فی نفی حکم او فی المستثنی حکم اخر له مخالفة بوجه مثل ما زاد الا ما نقص و لان المتصل اظهر لمرجله علماء الا مصادره علی المنقطع الا عند تعذره و من ثمر قالوا فی له عنده مائة درهم الا ثوبا

رود حوی فی الفطن و تشنای
صاحب تحقیق و تکیده باین
که بعد تشنای است

ص
الاستثناء من بحث
الخصص

و بجا حمل استثناء بر متصل مما کن
ولو بالوصف عن الظاهر

ص ۱۸۱

و شبهه الا قيمة ثوب و عصبه الدین عبد الرحمن بن احمد الا یحیی و شرح مختصر ابن الجابی
گفته و اعلم ان الحق ان المتصل اظهر فلا يكون مشتركاً ولا للمشتك ابل
حقیقة فيه و مجازاً فی المنقطع فلذلك لم یحمله علماء الا مصداق
على المنفصل الا عندنا تعدد المتصل حتی عدلوا للحمل على المتصل
عن الظاهر و خالفوه و من ثم قالوا فی قوله عندی مائة درهم
الا ثوباً و له على ابل الاشاة معناه الا قيمة ثوب او قيمة شاة
فیرتکبون الا ضمارة و هو خلاف الظاهر لیصدیر متصلاً ولو كان
فی المنقطع ظاهر المریر تکیوا مخالفة ظاهر حد راعنه و محاسبه بار
در کتاب سلم الثبوت گفته اداة الاستثناء مجاز فی المنقطع و قيل حقيقة
فقیل مشترك و قيل متواطى ای وضعت لمعنی فیها و ضعا واحداً
لنا ان المتصل اظهر فلا یتبادر من نحو جاء القوم الا الا ارادة الخرج
البعض فلا يكون مشتركاً ولا للمشتك و من ثمة لم یحمله علماء الا مصداق
عليه ما امکن المتصل لو بتاویل فحملوا له على الف الا کر على قیمته
بعد ملاحظه این عبارات بکمال ظهیر روشن می شود که استثنای منقطع محض مجاز و خلاف
اصل استثناء اگر استثنای متصل بالتزام اضمارة و تقدیر هم ممکن باشد واجب اعتبار
و لازم تعیین است و مصیر بسوی استثنای منقطع با وصف ظهور آن هم نتوان کرد
بهین سبب علماء امصاریه و فضلاء کبار مثل قول قائله عندی مائة درهم الا ثوباً
وله على ابل الاشاة له على الف الا کر بر استثنای منقطع حمل نمی کنند با وصف
آنکه ظاهر ان انقطاع استثناء بلکه بالتزام اضمارة و تقدیر ان راجع با استثنای متصل

لا یحمل على الا مصداق الاستثناء
على المتصل الا عند تعدد المتصل
و عدلوا للحمل على المتصل عن الظاهر
ذکره العصبه فی شرح المختصر

معنی قول القائل عندی مائة درهم
الا ثوباً و له على ابل الاشاة الا
قيمة ثوب او قيمة شاة

ص ۱۹۹
من بحث التخصیص
المقالة الثالثة من مقالات
الكتاب

لا یحمل على الا مصداق الاستثناء
على المنفصل بالکمال المتصل و
بتاویل ذکره فی سلم الثبوت

ص ٤٤٤

می سازند و عبد العزیز بن احمد بخاری در کشف الاسرار شرح اصول بزدوی گفته
 وقال ای الشافعی فی وجعل قال لفلان علی الف درهم الا ثوبا الاستثناء
 صحیح و یسقط من الف قدر قيمة الثوب لان معناه الا ثوبا
 فانه ليس علی من الف لانه ليس بياننا الا هكذا ثم الدلیل المعارض
 وهو الاستثناء واجب العمل بقدر الامكان اذ لو كان لم يعمل به
 صار لغوا و الاصل فی کلام العاقل ان لا يكون كذلك فان كان
 المستثنى من جنس المستثنى منه يمكن اثبات المعارضة فی عين
 المستثنى و الامكان ههنا فی ان يجعل نفيا لقيمة الثوب كالعين
 فيجب العمل به كما قال ابو حنيفة و ابو يوسف رحمهما الله فی قول
 الرجل لفلان علی الف الا كرخطة انه يصرف الی قيمة الكر تصحيحا
 للاستثناء بقدر الامكان قال لو كان الكلام عبارة عما وراء
 المستثنى كما قلتم ينبغي ان يلزمه الف كما لا كان مع وجوب الف
 عليه نحن نعلم انه لا كرخطه فكيف يجعل هذه عبارة عما وراء
 المستثنى و الكلام لم يتناول المستثنى اصلا فظهر ان الطريق فيه
 ما قلنا و در مقام جواب از احتجاج شافعی نقل عن اصحابه گفته و كذا صحة الاستثناء
 فی قوله علی الف الا ثوبا ليست مبنية علی ان الاستثناء معارضة
 ايضا بل هي مبنية علی ان الاستثناء المتصل حقيقة و الاستثناء
 المنقطع مجاز و هما امکن جعل الاستثناء علی الحقيقة و جب حمل
 علیها اذ الاصل فی الكلام هو الحقيقة و معلوم انه لا بد فی

و جعل لفلان علی الف درهم الا ثوبا
 بقیة ثوب شافعی و كذا بقية
 الی صيغة و الی الف و كذا بقية
 لفلان علی الف الا كرخطة يصرف
 الی قيمة الكر

و هو وجوب العمل علی الف الا ثوبا
 علی حقيقة ثوب كذا حقيقة فی متصل
 ذكره فی كشف الاسرار

و در جواب محقق استثناء
که در این کتاب مذکور است

الاستثناء المتصل من المجانسة فوجب صرف الاستثناء الى القيمة
ليثبت المجانسة ويتحقق الاستخراج كما هو حقيقة الا ترى انه
لا يمكن جعله معارضة الا بهذا الطريق اذ لابد من اتحاد المحل
ايضا واذا وجب رد الثوب الى القيمة تصحح الاستثناء لا ضرورة
الى جعله معارضة بل يجعل عبارة عما يراه المستثنى اذ عين عبارت
ظاهرست که حسب افاده حضرت شافعی اگر کسی بگوید لفلان علی الف درهم الاثوب
استثناء صحیح می شود و مراد از ثوب قیمت ثوبست و عمل برین اراده واجب لازم
و محل این کلام بر استثنای منقطع جائز نیست و اصحاب صاحب کشف که مراد از آن
علما حنفیه اند نیز محل استثنای الاثوب را بر استثنای متصل واجب لازم می دانند
باین سبب که استثنای متصل حقیقتست و استثنای منقطع مجازست و هرگاه محل
استثناء بر حقیقت ممکن باشد واجبست محل استثناء بر آن زیرا که اصل در کلام حقیقتست
پس علما حنفیه هم استثنای ثوب را راجع با استثنای قیمت ثوب نمی دانند و این
ارجاع را لازم و واجب می دانند و نیز از آن ظاهرست که نزد ابو حنیفه و ابو یوسف
هم اگر کسی بگوید لفلان علی الف الا کر حنطة در کلام محمول می شود بر قیمت کر
و محل آن بر استثنای منقطع جائز نیست بلکه ارجاع آن با استثنای متصل ولو با ثوب
لازم و واجبست و نیز عبد العزیز در کشف الاسرار گفته قوله قوله تعالی الا الذین
تابوا استثناء منقطع ذهب بعض مشایخنا منهم القاضی الامام
ابو زید الى ان هذا الاستثناء منقطع وتقديره من جهدين بعد تقويم
گفته و ذهب اکثرهم الى انه استثناء متصل لان المحل على حقيقة و

۴۱۲
ص ۴۷۷

و در جواب محقق استثناء
که در این کتاب مذکور است
و در جواب محقق استثناء
که در این کتاب مذکور است

و جواب عمل استثنای متصل بهما
المنع الی الامر عن الظاهر

مما يمكن فجعلوا استثناء حال بدلالة التثنية فانها تقتضي المجانسة
وحملوا الصلة على عموم الاحوال اي اضمروا فيه الاحوال فقالوا التقدير
اولئك هم الفاسقون في جميع الاحوال اي حال المشافهة والغيبة
وحضور القاضي وحضور الناس وغيبتهم وحال الثبات والاصرار
على القذف وحال الرجوع والتوبة اربع مجازات ظاهرة است که اکثر علماء باین
رفته اند که استثنای الا الذين تابوا متصل است زیرا که حمل بر حقیقت واجب است پس
معلوم شد که نزد اینها حمل این استثنای متصل واجب و لازم است و حمل آن بر استثناء
منقطع ناجائز حال آنکه استثنای متصل محتاج است باضمار و تقدير لفظی فی جمیع الاحوال
پس معلوم شد که تا وقتیکه حمل کلام بر استثنای متصل ممکن باشد ولو بالتأویل حمل
آن بر منقطع نباید کرد و نیز در کشف الاسرار مذکور است قوله و كذلك قوله تعالى
الا ان يعفون اي مثل قوله تعالى الا الذين تابوا قوله عز وجل الا
ان يعفون فانه استثناء حال ايضا اذ لا يمكن استخراج العفو الدائم
هو حاله عن نصف المفروض حقيقة لعدم المجانسة فيحمل الصلة
على عموم الاحوال اي هن نصف ما فرضتم او عليكم نصف ما فرضتم
في جميع الاحوال اي في حال الطلب والسكوت وحال الكبر والصغر
والجنون والافاقة الا في حالة العفو اذا كانت العافية من اهلها
بان كانت عاقلة بالغة فكان تكليفا بالباقي نظر الى عموم الاحوال
وقال القاضي الامام رح هو استثناء منقطع لانه لا يثبت ان النصف
لم يكن واجبا اذا جاء العفو بل سقوطه بالعفو بتصرف طارئي

ص ۴۱۲
۴۶۶

استثناء آیه الان يعفون نیز بجزء
محمول بر متصل مستبعد حمل آن بر عموم

و جوبه استثناء متصل جماعت
اولیای صف عن الظاهر

۴۱۳
ص ۴۶۶

حل استثناء در حدیث لا تسعوا الطعام
بالطعام الا سوا ربوا
واجب متصل

نکات الاستثناء منقطعاً لانه لم یدخل فی الصدر بلا استثناء ازین
عبارت ظاهرست که نزد علامه بزدوی قول حق تعالی الا ان یعفون محمول است
بر استثنای متصل بسبب حمل آن بر عموم احوال گو قاضی آنرا منقطع پنداشته باشد
و نیز در کشف الاسرار گفته قوله وكذلك ای مثل قوله تعالی الا ان یعفون
قوله علیه الصلوة والسلام الا سواء بسواء فانه استثناء حال
ایضاً لان حمل الکلام علی حقیقته واجباً امکن و لا یمکن استخراج
المساواة من الطعام فحمل الصدر علی عموم الاحوال فصار كأنه
قیل لا تبیعوا الطعام بالطعام فی جمیع الاحوال من المفاضلة
والمجازفة والمساواة الا فی حالة المساواة و لا یتحقق هذه الاحوال
الا فی اکثره هو ما یدخل تحت الکیل لان المراد من المساواة
هو المساواة فی الکیل اذ المستوى فی الطعام لیس الا الکیل بالاجماع
وبدلیل قوله علیه الصلوة والسلام کیلاً بکیل و بدلیل العرف
فان الطعام لا یباع الا کیلاً و بدلیل الحکم فان اتلاف ما دون الکیل
فی الطعام لا یوجب المثل بل یوجب القيمة لفوات المستوى و المفاضلة
والمجازفة مبنیان علی الکیل ایضا اذ المراد من المفاضلة رجحان
احدهما علی الآخر کیلاً و المراد من المجازفة عدم العلم بتساویهما
او بتفاضلهم مع احتمال المساواة و المفاضلة قیست بما ذکرنا ان
صدر الکلام لا یتناول القلیل الذی لا یدخل تحت الکیل لعدم
جریان هذه الاحوال فیه فلا یصح الاستدلال به علی حرمة

له بما غیر من الاوضاع

بيع الحفنة بالحفنة او الحفنتين فان قيل لانسلم ان هذا استثناء
 متصل بل هو استثناء منقطع لاستحالة استتراج المساواة التي هي
 معتبر من العين فيكون معناه لكن ان جعلتموها سواء فبيعوا احدهما
 بالآخر فيبقى الصل متناولا للقليل والكثير و قولكم العمل بالحقيقة
 اولى مسلم ولكن اذا لم يتضمن بالعمل بها مجازا اخر وقد تضمن ههنا لانه
 لا يمكن حمل على الحقيقة الا باضمار الاحوال في صدر الكلام و
 الاضمار من ابواب المجاز ولئن سلمنا ان حمل على الحقيقة اولى فلا مسلم
 انه يحتاج فيه الى اضمار الاحوال في صدر الكلام لانه يمكن ان يجعل
 المستثنى الطعام الموصوف بالمساواة اى لا تتبعوا الطعام بالطعام
 متساويين كانا او غير متساويين بالطعام المتساوي فبقى القليل
 داخلا في عموم صل الكلام وهو بيع الطعام بالطعام غير متساو
 ولئن سلمنا انه استثناء حال وانه يوجب ادراج الاحوال في
 صل الكلام فلا نسلم ان الاحوال منحصرة في الثلث المذكورة
 بل القلة من احواله كالمفاضلة والمجازفة اى لا تتبعوا الطعام
 بالطعام في جميع الاحوال من القلة والكثرة والمفاضلة والمجازفة
 والمساواة الا في حالة المساواة فيبقى القليل داخلا في الصل قلنا
 حمل الكلام على الحقيقة واجب لا يجوز حمل على المنقطع الذي هو
 مجاز من غير ضرورة وقوله حمل على الحقيقة يتضمن مجازا اخر قلنا
 قد قام الدليل على هذا المجاز وهو الاضمار فوجب العمل به فاما المجاز

و جواب عن الاستثناء في حدیث لا تتبعوا
 الطعام المتصل وان سلم في هذا
 وعدم جواز حمل على المنقطع ذكره
 كنهه الامام

ووجه جعل استثناء متصل مع الطعام
ولو بالعرف عن الطعام

الذى ذكرته فلم يرقم عليه دليل فترجحت الحقيقة عليه الا ترى ان
استثناء الدينار والكر من الداهم جائز بالاتفاق وان استثناء الثوب
والعبد جائز منى با عند الخصم ولا وجه لصحة الاضرار اى الا مقدار
مالية كذا فثبت ان حملها على المتصل مع الاضرار اولى من حملها على
المنقطع وقوله هو استثناء عيى لا استثناء حال قلنا هو استثناء بيع
الطعام فى هذه الحالة لا استثناء عيى وقوله لا نسلم انحصار الاحوال
فى الثلث قلنا انما حكمنا بانحصارها فى الثلث لانه عليه الصلوة والسلام
نحى عن بيع الطعام بالطعام والطعام اذا ذكر مقرونا بالبيع والشراء
يراد به الخطة ودقيقها ويؤيد ما روى فى رواية اخرى لا تباع البر
بالبر الا سواء ولهذا قالوا اذا حلف لا يشتري طعاما انه لا يحنث بشراء
الشعير والفاكهة وانما يحنث بشراء الخطة ودقيقها وكذلك لو وكل
بشراء طعام فاشترى فاكهة يصير مشتريا لنفسه وسوق الطعام
عندهم اسم لسوق الخطة ودقيقها ويسمى ما يباع فيه غير الخطة
سوق الشعير وسوق الفواكه وانه من ابواب اللسان لا من فقه الشريعة
شراء البيع لا يجرى باسم الطعام والخطة فان الاسم يتناول الخطة
الواحدة ولا يبيعها احد ولو باعها لم يحنث لانها ليست بمال متقوم فثبت
ان المراد منه ما صار متقوما ولا يعرف مالية الطعام الا بالكيل
فثبت وصف الكيل لمقتضى النص ويصير كانه قيل لا تبعدوا الطعام
المكيل بالطعام المكيل الا سواء بسواء اذا كان كذلك وانحصار الاحوال فيما ذكرناه وهو

عمل الاستثناء على المتصل مع
الاضرار اولى من حملها على المنقطع
ذكره فى كشف الاسرار

قالوا اذا حلف انه لا يشتري طعاما
لا يحنث بشراء الشعير والفاكهة
وانما يحنث بشراء الخطة وذكره فى
كشف الاسرار

و در حدیثی که در کتاب
در بیان حدیث علی علیه السلام

قوله و ذلك اي عموم الاحوال لا يستقيم الا في المقدس وهو الذي
يدخل تحت الكيل يوضحه انه انما يندرج في المستثنى منه ما يناسب
المستثنى بوصف خاص لا بوصف عام فانك اذا قلت ليس في الدار
الا ندين درج في الكلام انسان لا حيوان ولا شئ فمهما انما يندرج
ما يناسب المستثنى بوصف المساواة في الكيل وهو المفاضلة
والمجازفة لا القلة التي هي بمنزلة الحيوان والشئ في تلك
الصورة ذكر شمس الاثمة راجع في اصول الفقه ان قوله عليه
الصلوة والسلام لا تتبعوا الطعام بالطعام الا سواء بسواء
استثناء لبعض الاحوال اي لا تتبعوا الطعام بالطعام الا حالة
التساوي في الكيل فيكون توقيتا للتميز بمنزلة الغاية ويثبت
بهذا النص ان حكم الربا الحرة الموقفة في المحل دون المطلق
وانما يتحقق الحرة الموقفة في المحل الذي يقبل المساواة في الكيل
فاما المحل الذي لا يقبل المساواة لو ثبت انما يثبت حرمة مطلقة
وذلك ليس من حكم هذا النص فلهذا لا يثبت حكم الربا في
القليل وفي المطعوم الذي لا يكون مكيلا اصلا اذ في عبارة مطعومه
واضح است که حمل استثنای الاسواء بسواء بر استثنای متصل کو محتاج ضمرا باشد
واجب است و حمل آن بر استثنای منقطع جائز نیست و شبهاتی که مدعیین
انقطاع وارد کرده اند مدفع است و هرگاه است که در حدیث منزلت هم الا
لانی بعدی راجع است با استثنای متصل بدو وجه وجه اول آنکه یکیم که اصل

این حدیث را در کتاب
در بیان حدیث علی علیه السلام

اصل الایمان النبوة
النبوة لا تدل على النبوة

اصل الایمان النبوة
النبوة لا تدل على النبوة

ص
الحالة المقضية لفظ الكلام
ايكاز اولها اطلاقا
الفصل الاول في ضبط سائر
علم الكلام العلم الثالث من
اقسام الكتاب

ص
عبارت منفتح
اشارة ايجاز انوار

ص
المراد من
لفظه مال
عنوان

کلام چنین بود که الا النبوة لانه لا نبی بعدی پس لفظ النبوة که در حقیقت
مستثنی است محذوف شد و علت آن قائم مقام عدول گردیده چنانچه در امثله
سابقه لفظ قیمت را حذف کرده بجای آن ثواب و شاة و کراهاده اندوخته
حذف لفظ نبوت را بجا آورد و حسن ايجاز بر شتبع و حی یزدانی و ما هر علم معانی
منفی نیست سراج الدین ابو یعقوب یوسف بن ابی بکر محمد بن علی السکاکی در مفتاح
العلوم گفته والعلم في الايجاز قوله عُلْتُ كَلِمَةً فِي الْقِصَاصِ حَيَوَةٌ
و اصابته المحرر بفضلها على ما كان عندهم او جز کلامی در این معنی
و ذلك قولهم القتل انفي للقتل ومن الايجاز قوله تعالى هدى للتقين
ذهابا الى ان المعنى هدى للضالين الصائرين الى التقوى بعد الضلال
لما ان الهدى اى الهداية انما يكون للضال لا للهدى و وجه حسنه
قصد المجاز المستفيض نوعه و هو وصف الشئ بآیة و الیه التوصل
به الى تصدير اولی الزهرا وین بذکر اولیاء الله و قوله فغشیهم من
التم غشیهم اظهر من ان یخفی حاله فی لوجازة نظر الى ما ناب
عنه و کذا قوله ولا ینبئک مثل خبیر و انظر الى الفاء التی تسمى فاء
فصيحة فی قوله فتوبوا الى بارئکم فاقتلوا انفسکم ذلکم خیر لکم
عند بارئکم فتاب علیکم کیف افادت فامثلتهم فتاب علیکم
و فی قوله فقلنا اضرب بعصاک الحجر فانفجرت مفيدة فضرب
فانفجرت و تأمل قوله فقلنا اضربوه ببعضها کذا یحیی الله
الموتی الیس یفید فضربوه فحیی فقلنا کذا یحیی الله الموتی

اشکال بجهان از قرآن شریف
که در مفسرین ذکر کرده

مقدّر صاحب الکشاف رحمه الله اصل قوله ولقد اتينا داود
وسليمان علما وقال الحمد لله نظر الى الواو في وقال ولقد اتينا
داود وسليمان علما فعلا به وعلما وعرفا حق النعمة فيه الفضية
وقال الحمد لله ويحتمل عنده انه اخبر تعالى عما صنع بهما واخبر عما قال
كانه قال نحن فعلنا ايتاء العلم وهما فعلا الحمد تفويضا استفاد
ترتب الحمد على ايتاء العلم الى فهم السامع مثله في قمر يدعوك بدل
قمر فانه يدعوك وانه فمن من البلاغة لطيف المسلك ومن امثلة
الاختصار قوله فكلوا مما غنمتم حلالا طيبا بيطي اجبت لكم الغنائم
بدلالة فاء التسبب فكلوا وقوله فلم تقتلوهم ولكن الله قتلهم
بطي ان افخرتم بقتلهم فلم تقتلوهم انتم فعدا واعل لاقتحار بالدلالة
الفاء فلم وكذا قوله فاما زجرة واحدة فاذا هم ينظرون اذا
اذا كان فلك فاما الزجرة واحدة وكذا قوله فانه هو الولي تقديره
ان اراد واوليا بحق فانه هو الولي بالحق لا ولي سواه وكذا قوله يا
عباد الذين امنوا ان ارضي واسعة فاي اي فاعبدون اصله فانه
لم يثبت ان تخلصوا العبادة لي في ارض فاي اي في غيرها فاعبدون
اي فاخلصوها في غيرها فحذف الشرط وعوض عنه تقديم المفعول
مع ارادة الاختصاص بالتقديم وقوله كلا فاذهبا باياتنا اي
از تدعاعن خوف قتلهم فاذهبا اي فاذهب انفس واخوك بدلالة كلا
على المطوي وقوله واذ يلقون اقلامهم يكفل مريم اصله اذ يلقون

اعطاء بجا ناز و قدر
که در مقام

اقلا هم ينظرون ليعلموا انهم يكفلون لعلهم يذوقوا لآلهتهم على ذلهم
علم النحو وقوله الحق ويضل الباطل فاعلم ما فعل وكذا قوله ولنجعل
آية للناس اصل الكلام ولنجعل آية فعلنا ما فعلنا وكذا قوله
ليدخل الله في رحمة اى لاجل الادخال في الرحمة كان الكف
ومنع التعذيب وقوله انا عرضنا الامانة على السموات والارض
والجبال فابدين ان يحملنها واشفقن منها وحملها الانسان انه كان
ظلوما جهولا اذ لم يفهم اصل الكلام واما الامانة والغدر وارى التفسير
الثاني وهو تحمل التكليف كان اصل الكلام وحملها الانسان ثم خا
به منها عليه بقوله انه كان ظلوما جهولا الذي هو توزيع
للانسان على ما عليه من الظلم والجهل في الغالب وقوله افمن
ذین له سوء عمله فواله حسنا ثمته ذهبت نفسك عليهم حسنة
فحذفت لدلالة فلا تذهب نفسك عليهم حسرات او ثمته كمن
هداه الله فحذفت لدلالة فان الله يفضل من يشاء ويهدي من
يشاء وكما حيرت است از تفقنا زانی که با وصف مهارت و صدق در علم ادب
واصول و مجازات با ائمه فحول ازین قاعده نموده اعنی مجازیت استثنای منقطع
و عدم حمل علمای امصار امثله مذکور را بر استثنای منقطع و ارجاع آن ب استثناء
متصل بارتکاب اضماع و صرف الظاهر در مختصر این حاجب و شرح عضدی مذکور است
و تفقنا زانی خود شرح آن کرده و با خصوص این مقام را بهم دیده و شرح آن نموده
بمقابله الهی شرح رعایت آنرا از دست داده و او غلط و تلخیص و تخدیع داده زبان را

المراد بلیحق و یضل الباطل من یشاء

بچشم پوشیده

باعتنا

بادعای کون الاستثناء منقطعاً حتماً و جزماً و اکشاده اما شرح نمودن تفتنازانی
 خصوص مقام حقیقت بودن استثناء در استثنای متصل و مجازیت منقطع و لزوم
 حمل استثناء بر استثنای متصل کو بتقدیر و تاویل باشد پس از ملاحظه شرح تفتنازانی
 بر شرح عضدی ظاهرست حیث قل فیہ قوله واعلم ان الحق اشارة الى الدلیل
 علی کونه مجازاً فی المنقطع و ذلك لان المتصل هو المتبادر الى الفهم
 فلا یكون الاستثناء یعنی صیغته مشترکاً لفظاً و لا موضوعاً
 للقدر المشترك بین المتصل و المنقطع اذ لیس احد معانی المشترك
 و افراد المتواطئ ولی بالظهور و التبادر عند قطع النظر عن عراض
 شهرة او کثرة ملاحظه او نحو ذلك ازین عبارت ظاهرست که نزد
 تفتنازانی حکم عضدی درین باب که استثناء حقیقت است در استثنای متصل و متصل
 مقدم است بر منقطع که از آخر ان لزوم حمل استثناء بر استثنای متصل و لو بار تکابلاً
 و الاصر عن الظاهر مقبول است که تأیید آن نموده و وجه آن بیان کرده و علاوه برین
 تفتنازانی مختصر ابن الحاجب و شرح عضدی را بران که ازین هر دو کتاب لزوم
 حمل استثناء بر استثنای متصل و لو بالتاویل و عدم جواز حمل آن بر استثنای منقطع
 و انکان ظاهراً فی ظاهریست بعد از عظیمه محمد فحیمه و اوصاف جلیله و من
 جمیله موصوف نموده چنانچه مصطفی بن عبد الله القسطنطینی الکاتب الجلی
 الاستنبولی در کشف الظنون عن اسامی الکتب و الفنون بعد ذکر شرح عضدی
 بر مختصر ابن الحاجب گفته و شرح العلامة سعد الدین التفتنازانی
 المتوفی سنة احدى و تسعين و سبعمائة اوله الحمد لله الذی

انوار المؤمنین علیہم السلام
الافانامه

ص ٢٥٨
١٦٨
بحث الاستثناء من بحث المنفصل

فإن المصنف يكون الاستشهاد حقيقة وقد
ذكر في آخره وجوب حمل الاستشهاد على
المصنف ولو كان كتاب الضمان والصراف
عن الظاهر بقول عند الفقهاء إن

باب الميم

كون الاستثناء حقيقة في النص
مجاز في المنقطع

مع تفقذان في مختصر ابن الحاجب

عالم ضد الدين وشرح وشرح
ابن تقطان

وقفنا للوصول الى منتهى اصول الشريعة اخ قال ان المختصر يجرى من
كتب الاصول مجرى الفرات ومن الكتب الحكمية مثل الدلالة من المختصر
والواسطة من العقد الخ وكذلك شرح العلامة المحقق عضد الله
وهو يجرى من الشرح مجرى العذب الفرات من البحر الا جاج بين عين
الحياة لم ير مثله في ذر الا ولين ولحم يسمع بما يوازيه او يدانيه الخ
ومخفى نماند که مجازيت استثنای منقطع وبيودن أن خلاف اصل از تصریحات و
افادات دیگر اکابر اثقات هم واضح است عبد العزيز بن احمد البخاري در كتاب
تحقيق شرح منتخب في اصول المذهب تصنيف حسام الدين محمد بن محمد بن عمر
الاخسيكتي گفته قواه ثرا الاستثناء نوعان متصل وهو الاصل و

١٨٢
ص ٣٤٢
كون الاستثناء اتصالا في المنقطع
مجازا في عبد العزيز في التحقيق

تفسيره ما ذكرنا ومنفصل وهو ما لا يتبع الاستثناء من الاول
لان الصلة لم يتناولها فجعل مبتدأ مجازا اي ما يطلق عليه
لفظ الاستثناء نوعان متصل وهو الاصل اي الحقيقة وتفسيره
ما ذكرنا اي شرنا اليه في قولنا فيكم نكلنا بالبا بعد فانه
يشير الى ان الاستثناء الحقيقي ما يمكن ان يجعل نكلنا بالبا
بعد الاستثناء ومنفصل راسمى منقطع ما هو ما لا يصلح
استخراجه عن الاول اي صدر الكلام بان لا يكون المستثنى من
جنس الاول يقولك جاءني القوم الاحمار اوقبل في تعريفه هو
مادل على مخالفة بالغير الصفة او احدى اخواتها من غير
اخراج فجعل مبتدأ اي بمنزلة كلام مبتدأ حكمه بخلاف حكم

كون الاستثناء حقيقة في المتصل
بجاء في المنقطع

الاول يجعل به بنفسه لا تتعلق له باول الكلام الا من حيث الصورة
وقوله مجازا نصب على التمييز والمراد ان اطلاق اسم الاستثناء
على هذا النوع بطريق المجاز وان كان اللفظ لا ينقاد له لان
جعل مسند الى الضمير المراجع الى المنفصل اى جعل الاستثناء المنفصل
مبتداً فكان قوله مجازاً تمييزاً عن الجملة اى جعل المنفصل مبتداً من
الكلام بطريق المجاز لا بطريق الحقيقة فينصرف المجازية الى كونه
مبتداً من الكلام لا الى كونه استثناء والمراد هو الثاني دون الاول
وكان ينبغي ان يقال فجعل مبتداً وجعل استثناء مجازاً قال شمس
الائمة رحمه الله الاستثناء حقيقة ما بيننا وما هو مجاز منه فهو
الاستثناء المنقطع وهو معنى لكن اى بمعنى العطف ونيز عبد العزيز
بخارى در كشف الاسرار گفته قوله والاستثناء نوعان لما فرغ من اقامة
الدليل على مدعا لا شرع في بيان تخریج الفروع وذكره
مقدمة فقال الاستثناء نوعان اى ما اطلق عليه
لفظ الاستثناء نوعان حقيقة وهو الاستثناء المتصل
وتفسيره ما ذكرنا يعنى قوله الاستثناء استخراج وتكلم بالباقي
بعد الثنيا ومجاز وهو المنفصل ويسمى منقطعاً فجعل مبتداً
بمنزلة نص مبتداً حكمه بخلاف الاول يجعل به بنفسه لا تتعلق له
باول الكلام الا من حيث الصورة وقوله مجازاً نصب على التمييز
والمراد ان اطلاق اسم الاستثناء على هذا النوع بطريق المجاز

ص ٩١
٩٤

الاستثناء حقيقة في المتصل
في كشف الاسرار

كون الاستثناء حقيقة في المتصل
مجازاً في المنقطع

وان كان اللفظ لا ينقاد له لان جعل مسنداً الى الضمير الرابع
الى المنفصل اى جعل الاستثناء المنفصل مبتدأ فكان قوله مجازاً
تمييزاً عن الجملة اى جعل المنفصل مبتدأ من الكلام بطريق
المجاز لا بطريق الحقيقة فينصرف المجازية الى كونه مبتدأ من
الكلام لا الى كونه استثناء والمراد هو الثاني دون الاول فكان
من حق الكلام ان يقال فجعل مبتدأ وجعل استثناء مجازاً وعبارة
شمس الاثمة رح الاستثناء حقيقة ما بيننا وما هو مجاز منه فهو
الاستثناء المنقطع بمعنى لكن بمعنى العطف وقاضى عبد الله بن مسعود
در توضيح في حل نحو امض التقيع گفته مسئله الاستثناء متصل ومنقطع
والثاني مجاز فان قيل قسمت الاستثناء الى المتصل والمنقطع
فكيف يصح قوله والثاني مجاز قلت هذا ليس بقسمة حقيقة بل
المراد ان الاستثناء يطلق على المعنيين احدهما بطريق الحقيقة
والثاني بطريق المجاز وقاضى عبد الله بن عمر بيضاوى مى رى نحتاج الوصول
الى علم الاصول در باب ثالث گفته الفصل الثالث فى المخصص وهو
متصل ومنفصل والمتصل اربعة الاول الاستثناء وهو الاخراج
بالا غير الصفة ونحوها والمنقطع مجاز وسعد الدين مسعود بن عمر ثقفى
در تلويح فى كشف حقائق التقيع گفته قوله مسئله المستثنى ان كان بعض
المستثنى منه فالاستثناء متصل والا فمتقطع ولفظ الاستثناء
والمستثنى حقيقة عرفية والقسمين على سبيل الاشتراك وامّا

ص ٢١٩
باب تلويح بالكتاب الستة البينا
في خاتمة المذكرين الثاني من القسم
الاول من قسم الكتاب

كون الاستثناء المتصل حقيقة في المتصل
مجازاً من توضيح عبد الله بن مسعود

ص ٢٢٥
مبحث الاستثناء المنقطع مجازاً
من نحتاج البيضاوى

رد دعوی القطع استثناء در حدیث
على الاله لا بنى بعد بر الاله النبوة

تكون الاستثناء حقيقة في المتصل
بماز في المنقطع من عوي القطاراني

صيغة الاستثناء حقيقة في المتصل و مجاز في المنقطع لانها موضوعه
للاخراج ولا اخراج في المنقطع وكلام المصنف رح محمول على ان
الاستثناء اى الصيغة التي يطلق عليها هذا اللفظ مجاز في المنقطع
فان لفظ الاستثناء يطلق على فعل المتكلم وعلى المستثنى وعلى
نفس الصيغة وشيخ احمد المدعو شيخ جيون بن ابى سعيد بن عبد السد بن
عبد الرزاق الصالح الكهنوى در نور الانوار في شرح المنار و ذكر استثناء گفته
وهو نوعان متصل هو الاصل ومنفصل وهو ما لا يصح استخراج
من الصدر بيان يكون على خلاف جنس ما سبق وهذا يسمى منقطعا
في عرف النحاة واطلاق الاستثناء عليه مجاز لوجود حرف
الاستثناء ولكن في الحقيقة كلام مستقل فيه ووم انك سيجويم
الا انه لا بنى بعد محمول است بر الاله النبوة بقاعده حمل على المعنى وجه
بودن الاله لا بنى بعدى در معنى الاله النبوة نسبت كه هرگاه نبوت مطلقا
بعد انحضر متنى باشد نبوت جناباير المؤمنين عليه السلام هم بعد
انحضر متنى خواهد بود پس الاله لا بنى بعدى ر الاله النبوة لازم است
پس ذكر الاله لا بنى بعدى از قبيل ذكر ملزوم و اراده لازم است وقاعده
حمل على المعنى قاعده نسبت مشهور و معروف و از استعمالات قرآن شريف
وكلمات فصحا و بلغا نظما و نثر اثابت و محقق جلال الدين سيوطى در شبهه
ونظائر گفته الحمل على المعنى قال في الخصائص علمان هذا الشرح
غور من العربية بعيد و مذهب نازح فيح وقد ورد به القرآن

ص ۱۰۱
۷۵۷
فصل و هذه ايجاز
باب اقسام ستة

الاستثناء اصل في المتصل مجاز في
المنقطع ذكره ملا جيون في نور الانوار

على الاله لا بنى بعدى بر الاله النبوة
لصاعده حمل على المعنى

ذكر قاعده حمل على المعنى و نظاير
في كتابه انراستاء و نظاير
سيوطى

ص ۹۲
۵۲۴
حرفا كذا من فن القواعد
والاصول هو الفن الاول
فنون الكتاب

شواهد على المعنى
از شباه و نظائر

وفصح الكلام منشورا ومنظوماً كتائيد المذكور وتذكير المونث
وتصور معنى الواحد في جماعة والجماعة في الواحد في محل الثاني
على لفظ قد يكون عليه الأول أصلاً كان ذلك اللفظ أو فرعاً
وغير ذلك فمن تذكير المونث قوله تعالى فلما رأى الشمس بازغة
قال هذا ربى هذا الشخص فمن جاءه موعظة من ربه
لأن الموعظة والوعظ واحدان رحمة الله قريب من المحسنين
أراد بالرحمة هنا المطر ومن تائيد المذكور قراءة من قرأ
تلقطه بعض السيارة وقولهم ذهب بعض أصابعه انت ذلك
لما كان بعض السيارة سيارة في المعنى وبعض الأصابع أصبعاً
وقولهم ما جئت حاجتك لما كانت ما هي الحاجة في المعنى
وانشداه اتهم بيتاً بالبحر تلعثت به الخوف والاعداء من كل
جانب ذهب بالخوف إلى المخافة وقال يا أيها الراكب المرجى مطيته
سائل بنى سد ما هذه الصوت انت على معنى الاستغاثة وحكى
الأصمعي عن أبي عمرو أنه سمع رجلاً من أهل اليمن يقول فلان لغوى
جاءته كتابي فاحقرها فقلت له اتقول جاءته كتابي فقال نعم
اليس بصحيفة قلت فما اللغوي قال لاحق وقال لو كان في قلبي
كفلاً قلاماً حباً لغيرك قد آتاناها أرسلنى كسر سوكا وهو مذكور
على إرسال وهو من تكسير المونث كاتان وآثن وعناق واعنق لما
كان الرسول هنا فما يراد به المرأة لأنها في غالب الأمر ما يستخدم

في هذا الباب وكذلك ما جاء عنهم من جناح وأجمع قالوا ذهب
 بالتأنيث إلى الريشة وقال فكان مجتبي دون مركبت أتقني
 ثلاث شخوص كاعيان ومُعَصِرَاتُ الشفص لأنه أراد به المرأة
 وقال وإن كلاباً هذه عشر بطنٍ وانت برئى مرقب أئلهما العشر
 ذهب البطن إلى القبيلة وإبان ذلك بقوله مرقب أئلهما وأما
 قوله ع كما شَرِقت صد القناة من المرقفان شئت قلت أنت لأنه
 أراد القناة وإن شئت قلت أن صد القناة قناة وقال
 لما أتى خبر الزبير تواضعت سور المدينة والجبال الخشع وقال
 طول الليل إلى سرعت في نقضي وقال تعالى ومن يقنت منكن لله
 ورسوله لأنه أراد امرأة ومن باب الواحد والجماعة قولهم
 هو أحسن الصبيان وأجمله أفر الضمير لأن هذا موضع يكثر
 فيه الواحد كقولك هو أحسن فتى في الناس قال ذو الرمة وهو
 مئة أحسن الثقلين وجهاً وسأوا حسنة قد أفاد الضمير مع قلبته
 على جمعه وقال تعالى ومن الشياطين من يغوصون له فحل
 على المعنى قال تعالى من أسلم وجهه لله وهو محسن فله أجر
 عند ربه فأفرد على لفظ من ثم جمع من بعد والحمل على المعنى
 واسع في هذه اللغة جداً منه قوله تعالى ألم تر إلى الذي حاج
 إبراهيم في دمه ثم قال وكا لذي مر على قرية قيل فيه أنه حمل
 على المعنى حتى كما أنه قال رأيت كالذي حاج إبراهيم وكالذي

شواهد على المعنى
اشباه نظائر

مر على قرية فجاء بالثاني على ان الاول قد سبق كذلك ومن خلك
قول مر القيس لان زعمت ببساسة اليوم انني كبرت وان لا يحسن
السرا مثالي بنصب يحسن والظاهر ان يرفع لانه معطوف على
الثقيلة الا انه نصب لان هذا موضع قد كان يجوز ان تكون
فيه الخفيفة حتى كأنه قال لان زعمت ببساسة ان يكبر فلا
ومنه قوله ياليت زوجك قد غدا متقلدا سيفاً ومحا اي
وحاملار محاف هذا محمول على معنى الاول لا لفظه وكذا قوله
علقت بها تبنا وماء باردا اي وسقيتها ماء وقوله تراه كان الله
يجمع انفه وعينه ان مولاة تاب له وقراي يفقأ عينيه
ومنه باب واسع لطيف ظريف وهو اتصال الفعل بحرف ليس
ما يتعدى به كقوله تعالى ارحل لكم ليلة الصيام الرفث النساء
لما كان في معنى لا فضاء عذاه بالي ومثله قول الفرزدق قد
قتل الله زياد اعني لانه في معنى صرفه وقول الاعشى سبحان من
علقه الفاخر علق حرف البحر سبحان وهو علم لما كان معناه براء
منه وقال ابن بعيش فان قيل قررت ان العامل في حال هو العامل
في صاحبها والحال في هذا زيد قائما من زيد والعامل فيه
الابتداء من حيث هو خبر والابتداء لا يعمل نصبا فاجواب ان
هذا كلام محمول على معناه دون لفظه والتقدير اشر اليه او
اتنبه له فهو مفعول من جهة المعنى وصل اليه الفعل قال

الانه في بعض فعل يتعدى به ٢٨

شواهد على حمل على المعنى
أشياء ونظائر
أولها أصحاحان من كتاب

وقولهم نشدتك الله ألا فعلت كلاماً محمول على المعنى كأنه قال ما
النشدك ألا فعلك أي ما أسئلك ألا فعلك ومثل ذلك شاهر
ذاتاً على معنى النفي كان معنى النفي في نشدتك الله ألا فعلت
أظهر لقوة الدلالة على النفي لدخول الالاء لالتها عليه ومثله
من الحمل على المعنى قوله وإنما يدافع عن أحسابهم أنا ومثله والمراد
ما يدافع ولذلك فصل الضمير حيث كان المعنى ما يدافع ألا أنا
وقال أبو حيان في عرابيه كلام العرب منه ما طابق اللفظ المعنى
نحو قام زيد وزيد قائم وهو أكثر كلام العرب وهو وجه الكلام
ومنه ما غلب فيه حكم اللفظ على المعنى نحو علمت أقام زيد
فعد لا يجوز تقدير الجملة على علمت وإن كان ليس ما بعد
علمت استفهاماً بل الهزة فيه للتسوية ومنه ما غلب فيه
المعنى على اللفظ وذلك نحو الإضافة للجملة الفعلية نحو على
حين عاتبت المشيب على الصبا إذ قياس الفعل أن لا يضاف
إليه لكن لوحظ المعنى وهو المصداق فصحت الإضافة وقال
الزمخشري في الأحاجي قولهم نشدتك بالله لما فعلت كلاماً مخفياً
عن وجهه معدول عن طريقته مذهوب به مذهب ما اغربوا
به على السامعين من أمثالهم ونوادير الغازهم وأحاجهم ومثلهم
وأعاجيب كلامهم سائر ما يدعون به على اقتدارهم وتصريفهم
أعنة فصاحتهم كيف شاؤوا وبيان عدله الإثبات فيه قائم

مقام النفي والفعل قائم مقام الاسم وأصله ما اطلب منك
 ألا فَعَلَك وقال الشيخ علم الدين السخاوي في تنوير الدُّباجي هذا
 الكلام مما عدل من كلامهم عن طريقته الى طريقة اخرى تصرف
 في الفصاحة وتفننا في العبارة وليس من قبيل الاغزو قال ابو
 هو كقولهم شرَّاهَرْ ذاناب يعني في ان اللفظ على معنى والمراد معنى آخر
 لان المعنى ما اهرْ ذاناب الاشر قال قول الزمخشري اقيم الفعل فيه
 مقام الاسم يعني لا فَعَلْتَ اقيم مقام لا فَعَلَك قال في مثل هذا من
 الذي هو بمعنى ما هو متروك اظاهرة قوله ابا خراشة اما انت
 ذانفر فان قومي لم تاكلهم الضبع قال سيبويه المعنى لان كنت
 منطلقا انطلقت لانطلاقك اي لان كنت في نفر وجماعة من
 اسرتك فان قومي كذلك وهم كثير لم تاكلهم السنة ولا يجوز
 عند سيبويه اظهار كنت مع المفتوحة ولا حذفه مع المكسوة
 وقال الزمخشري من المحمول على المعنى قولهم حسبك
 يكم الناس ولذا اجزم به كما يجزم بالا مر لانه بمعنى
 اكف وقولهم اتقى الله امرء فعل خيرا يثبت عليه لانه بمعنى اتقى الله
 امرء وليفعل خيرا وقال ابو علي الفارسي في المتذكرة اذا كانوا قد
 حملوا الكلام في النفي على المعنى دون اللفظ حيث لو حمل على اللفظ
 لم يؤد الى اختلال معنى ولا فساد فيه وذلك نحو قولهم شرَّاهَرْ ذانا
 وشئ جائبك وقوله وانما يدافع عن صاحبهم انا او مثله وقولهم

قل هذا لا يقول ذلك وقولهم نشدناك الله الا فعلت وكل هذا
 محمول على المعنى ولو حمل على اللفظ لم يورد في فساد والتباس فان
 يحمل على المعنى حيث يؤدي الى الالتباس يكون واجبا فمن اللفظ
 وكذلك قوله ضربت زيدا او عمر اما ضربت واحدا منهما لانه لو قال
 ما ضربت زيدا او عمر امكن ان يظن ان المعنى ما ضربتهما ولما كان
 قوله ما ضربت بزيدا وعمر ولو نفى على اللفظ لا يمكن ان يكون
 نفي مرورا واحدا فقاه بتكرير الفعل للتخلص من هذا المعنى لك
 جمع قوله ضربت بزيدا وعمر وما ضربت بواحد منهما للتخلص من المعنى
 الذي ذكرنا ونيز سبطي در اشباه ونظائر گفته وقال ابن هشام في اللغة
 قد يعطى الشيء حكم ما شبهه في معناه او لفظه او فيهما فاما
 الاول فله صور كثيرة احدها دخول الباء في خبر ان في قوله
 تعالى اولم يرؤا الله الذي خلق السموات والارض ولم يعي بخلقهن
 بقادر لانه في معنى اوليس الله بقادر وكفى بالله شهيدا لما دخل
 من معنى اكفيا لله شهيدا وفي قوله لا يقرآن بالسور لما دخل
 معنى لا يتقرآن بقراءة السور ولهذا قال السهيلي لا يجوز ان
 تقول وصل الى كتابك فقرأت به على حد قوله لا يقرآن
 بالسور لانه عار عن معنى التقرب الثانية جواز حذف خبر المبتداء
 في نحو ان زيدا قائم وعمر واكتفا بخبر ان لما كان ان زيدا قائم
 في معنى زيدا قائم ولهذا لم يحز ليت زيدا قائم وعمر والثالثة جواز

قوله على المعنى حيث يؤدي الى الالتباس يكون واجبا
 من اللفظ

ص ٥٢٤
 الشيء اذا شبه الشيء من غير
 الشين من الفن الاول
 فنون الكتاب

عنه على ما في نسخة
وغيره

انا زيدا غير ضارب لما كان في معنى انا زيدا لا اضرب ولو كان ذلك
لم يجز اذا لا يتقدم المضاف اليه على المضاف فكذلك لا يتقدم معوله
لا تقول انا زيدا اول ضارب او مثل ضارب الرابعة جواز غير قائم
الزيدان لما كان في معنى ما قام الزيدان ولو كان ذلك لم يجز
لان المبتدأ اما ان يكون ذائبا او ذاهبا فرفع يغني عن الخبر الخاصة
اعطاهم ضارب زيد لان وعدا حكم ضارب زيدا في التنكير
لانه في معناه فلهذا وصفوا به النكرة ونصبوه على الحال
وخفضوه برب وادخلوا عليه أل ولا يجوز شئ من ذلك اذا
اريد المخرى لانه حينئذ ليس في معنى الناصب السادسة وقوع
الاستثناء المفرغ في الايجاب نحو وانها الكبيرة الا على الخاشعين
ويا بني الله الا ان يثمر نوره لما كان المعنى وانها لا تشبه الا على
الخاشعين ولا يريد الله الا ان يثمر نوره السابعة العطف بولا
بعد الايجاب في نحو قوله ابي الله ان اسمو بام ولا ابث لما كان معناه
قال الله لي لا تشم بام ولا اب الثامنة زيادة لا في قوله تعالى
ما منعك ان لا تسجد قال ابن السيد المانع من الشئ امر للممنوع ان
لا يفعل فكانه قيل ما الذي قال لك لا تسجد التاسعة تعدي
رضي بعل في قوله اذا رخصت على بنو قشير لما كان رضي عنه بمعنى
اقبل عليه بوجه ووجه وقال الكسائي فاجاز هذا حملا على نقيضه
وهو سخط العاشرة رفع المستثنى على بداله من الموجب في قراءة

رود روی انقطاع تشنه در دهان
شواهد حمل علی النفی از شرح کافی

الاقلیل معجم

بعضی حرفش بواضحه لما كان معناه فلم يكونوا منه بدليل
شربته فليس مني الحادية عشرة تن كيرا لا شارة في قوله تعالى
فلذلك برهانان مع ان المشار اليه والعصا وهما موشان ولكن
المبتدأ عين الخبر في المعنى والبرهان مذكرو مثله ثم لم تكن فتنة
الا ان قالوا فهم نصب الفتنة وانت الفعل الثانية عشرة قولهم
علمت زيد من هو رفع زيد جواز لانه نفس من في المعنى الثاني
عشرة قولهم ان احدا لا يقول ذلك فاقوع احدا في الاثبات لانه
نفس الضمير المستتر في يقول والضمير في سياق النفي فكان احدا
ونجم الائمة شيخ رضي الدين محمد بن الحسن طاب ثراه در شرح كافيه فرموده وقد هما
لفظة ابي وما تصرف منه بجرى النفي قال تعالى فابى كذا النسا
الا كفورا ويا ابي الله الا ان يلتم نورا والمفرغ لا يجي في الموجب
الا نادرا فعلى هذا يجوز نحو ابي القوم ان ياتوني الا زيدا حيث
يجوز الا بدلا تاويل النفي في غير الالفاظ المذكورة نادرا كما
جاء في الشواذ فشر بواضحه الاقليل اى لم يطيعوه الاقليل ونيز
شيخ رضي در شرح كافيه بعد ذكر شعره اُنِيخْتُ فَالْقَت بِلْدَةً فَوْق بِلْدَةٍ
قليل بها الاصوات لا بغائها فرموده يجوز في البيت ان يكون
الاستثناء وما بعد هابدا من الاصوات لان في قليل معنى
النفع كما ذكرنا ونيز رضي رضي اسد عنه در شرح كافيه فرموده وقد تدخل
الاولى معناها على الماضي ذاتقل هما قسم السؤال نحو نشدك

ص ١٠٩
المستثنى من المنصوب
شواهد حمل على النفي از شرح
رضي كافيه

لا يجوز المقرون

ص ١١٤

ص ١١٨

و جعل علی الغنی ای غنی
یعنی غنی از فقر

بِاللهِ الْاَفْعَلْتَ وَقَالَ عُمَرُ فِي كِتَابِهِ اِلَى ابْنِ مُوسَى عَزَمْتُ عَلَيْكَ
لَمَّا خَرَبْتُ كَاتِبَكَ سَوْطًا كَتَبَهُ اِلَيْهِ لِمَا لَحَنَ كَاتِبُهُ فِي
كِتَابِهِ اِلَى عُمَرَ وَكَتَبَ مِنْ ابْنِ مُوسَى وَقَوْلُهُمْ نَشَدْتُكَ اللهُ
مِنْ قَوْلِهِمْ نَشَدْتَهُ كَذَا فَتَشْدَايَ ذَكَرْتَهُ فَتَنَ كَرَفَشْدَا مَتَعْتُ اِلَى
وَاحِدٍ مَطَاوِعِ لَلْاَوَّلِ الْمُتَعَدِّي اِلَى اِثْنَيْنِ وَالْمَعْنَى ذَكَرْتُكَ اللهُ بَانَ
اَقْسَمْتُ عَلَيْكَ بِهِ وَقُلْتُ بِاللهِ لَتَفْعَلَنَّ اَوْ يَكُونُ نَشَدَاتٌ مَعْنَى طَلَبْتُ
اَي نَشَدْتُكَ اللهُ كَقَوْلِهِ تَعَالَى اَبْغِيكُمْ اِلَهَا اَي اَبْغِي لَكُمْ اَي طَلَبْتُ
لَكَ اللهُ مِنْ بَيْنِ جَمِيعٍ مَا يُقْسِمُ بِهِ النَّاسُ لَا قُسْمَ بِهِ تَعَالَى عَلَيْكَ
وَمَعْنَى اَلَا فَعَلْتَ اَلَا فَعَلْتُ اَلَا لِنَقْضِ مَعْنَى النِّفَالِ الَّذِي تَضَمَّنَتْهُ
الْقِسْمُ لَانِكَ اِذَا حَلَفْتَ غَيْرَكَ بِاللهِ قَسَمَ الطَّلِبُ فَقَدْ ضَيَّقْتَ
عَلَيْهِ اَلَا مَرَّ فِي فِعْلٍ مَطْلُوبُكَ فَكَأَنَّكَ قُلْتَ مَا اَطْلُبُ مِنْكَ اَلَا
فَعَلْتُ فَفَعَلْتَ بِمَعْنَى الْمَصْدَلِ مَفْعُولًا بِهِ لِمَا اَطْلُبُ لَكَ اَدْلَ عَلَيْهِ
نَشَدْتُكَ اللهُ وَاِنَّمَا جَعَلْتَهُ فِعْلًا مَاضِيًا لِقَصْدِ الْمُبَالَغَةِ فِي
الطَّلِبِ حَتَّى كَانَ الْمَخَاطَبُ فِعْلًا مَا تَطْلُبُهُ وَصَارَ مَاضِيًا لِمَا تَرَانْتَ
تُخْبِرُ عَنْهُ فَهُوَ مِثْلُ قَوْلِهِ تَعَالَى وَسِيقَ الَّذِينَ وَنَادَى اَصْحَابَ
النَّارِ وَقَوْلُهُمْ رَحِمَكَ اللهُ وَبَعْدَ مِلَاحِظَةِ اِيْنِ بِهِنَّ عِبَارَاتٍ هَرَكِزَ عَاقِلِي سَتَبْعًا
نُحَوِّدُ كَرْدُورِ جَوَاحِلِ اَلَا اِنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدَكَ بِرَا اَلَا الذَّبُوَّةُ چِه اَزِينِ عِبَارَاتِ اَضَحِّ
كِه حَمَلِ عَلَى الْمَعْنَى نِهَابِيتِ شَائِعِ وَذَائِعِ سَتِ وَقَطْعِ نَظَرِ اَزِينِ بِرِ مَرِهْ كَلَامِ
لِسَانِ عَرَبِ وَحِذَاقِ فَنِ نَحْوِ وَاَدَبِ مُخْفِي نَيْسِتِ كِه دَرِينِ مَقَامِ شَتْنَايِ

و هو من قسم الملوك
و هو من قسم الملوك
و هو من قسم الملوك

منقطع اصلا وجهی از صحت ندارد زیرا که هرگاه الا انه لا ینبئ بعدی بسبب آن در
تاویل الاعدام النبوة شد تقدیر کلام چنین خواهد بود و آسنی منزله یار و یمن
الاعدام النبوة و ظاهر است که عدم نبوت را با حکم سابق اصلا مخالفتی بوجه
من الوجود نیست حال آنکه حسب تتبع موارد استعمال استثنای منقطع حسب تصریح محققین
عربیت و اصول لازم است که در استثنای منقطع مخالفت بوجه من الوجود
با سابق مستحق باشد عضد الدین در شرح مختصر ابن حاجب گفته و اعلم انه
لا بد لصحة الاستثناء المنقطع من مخالفة بوجه من الوجود و قد تكون
بان ینفی من المستثنی الحكم الذی یشبث للمستثنی منه نحو جاء القوم
الا حاداف قد نفینا الجی من الحار بعد ما اثبتنا لا للقوم و قد تكون
بان ینفی من المستثنی نفسه حکما آخر مخالف للمستثنی منه بوجه
ما زاد الا ما نقص فان النقصان حکم مخالف للزيادة و کذا ما
الا ماضی و لا یقال ما جاء فی زیلا الا ان الجواهر الفرد حق اذ لا
مخالفة بینهما باحد الوجهین و بالجملة فانه مقلد بلکن فکما تجب
فیه مخالفة اما تحقیقا مثل ماضی بنی یدلکن ضرب بنی عمرو و اما
تقدیرا مثل ماضی بنی لکن اکر منی فکذا هنا ازین عبارت ظاهر است
که در صحت استثنای منقطع ضرور است که مخالفت بوجه من الوجود مستحق گردد پس
گاهی مخالفت باین طریق میباشد که نفی کرده می شود و از استثنای حکمیکه ثابت کرده
می شود برای مستثنی منه و گاهی نفس مستثنی حکم آخر مخالف مستثنی منه می باشد
و اگر مخالفت بوجه من الوجود مستحق نباشد استثنای منقطع صحیح نخواهد شد

علم جواز حمل استنداد و مروت

رد عیسیٰ القتل استناد در حدیث مذکور

[illegible]

لا بد من الاستئذان من المصطفى
لا بد من الاستئذان من المصطفى

المستشفى نفسه كما أنو عائلته أن يكون

فإنه لا يملك أن يملكه

نقص جریان یکبارگی در صورتیکه مالداد را

النقصان ولم يحك الخالق العباد زيادة
البر يستكمل كذا ويستشعر عباد

[illegible]

الابديا يدرك ان من بعد الموت
انتم يا اهل

عبد السلام خواهد بود و لا اله الا الله
 نبوت برای حضرت امیر المومنین
 مدلول این است تقابلاً بر این اثبات
 که فی نفی دو حکم اثبات است
 و از هر دو نفی عدم نبوت و قیام
 مقدار خواهد شد به عقول متفکران
 از منتهی غایت که تا مومن این کتب
 شود و چنانکه مخالفین

بطلان ۱۳

حکایت
عدم جواز حمل استثنای در منزلت منقطع
سبب عدم جواز حمل مخالفت

و بهین سبب گفته نمی شود و ما جاء فی زید الا ان الجوه الفرد حق زیرا که درین
هر دو حکم مخالفتی یکی از دو وجهیت و حاصل کلام نیست که استثنای منقطع
مقدومی شود بلکه پس چنانچه در لکن مخالفت محققه یا مقدره ضرورت
همچنین در استثنای منقطع و ظاهرست که در عدم نبوت و ثبوت منزلت بارون
برای جناب امیر المومنین علیه السلام در صورت عدم عموم منازل منافاتی نیست
بوجه من الوجوه و حال آنکه منی بمنزله بارون من موسی الاعداء النبوة مثل
ما جاء فی زید الا ان الجوه الفرد حق خواهد بود پس معلوم شد که حمل الا انه لا نبی بعد
و استثنای آن از انکه منی بمنزله بارون من موسی سبب انحطاط کلام معجزه
از افاده و حقوق آن بکلام غیر مربوط و ترکیب غیر مضبوط می گردد و العیاذ بالله
من ذلک و عجب است از تفنن زانی که با وصفیکه این مقام هم از شرح عضد
ملاحظه کرده و شرح بعض الفاظ آن هم نموده باز مخالفت آن مثل مخالفت
لزوم حمل استثنای استثنای متصل و لو بالتزام الحذف که بعد این حکم اعنی لزوم
مخالفت استثنای منقطع متصلا با آن مذکورست نموده و هرگاه حال تفنن زانی
که از محققین علم ادب اصول فقه ایشانست باین مشابه باشد از دیگران مثل کلبه
و حقه مخاطب به تشرشان در نحوه اصوال ظاهریست چه شکایت توان کرد و محتجب نماید
آنکه علامه قطب الدین مجتهدین بود شیرازی هم در شرح مختصه این واجب
لزوم مخالفت استثنای منقطع با استثنای منه افاده کرده و اتفاق علماء برین معنی
تکرار و تاکید ذکر کرده چنانچه بعد ذکر اختلاف در صحت استثنای از غیر جنس گفته
و اذا عرفت ذلک فاعلم ان الكل اتفقوا على انه لا بد لصحة ای لصحة

بعدم النبوة

ایشان کون الا انه لا انبی بعد
یعنی الا النبوة از حدیث

الاستثناء المنقطع من مقاربة المتصل في مخالفته اما في نفي الحكم
مثل ما جاء في زيد لا عمر واو في كون المستثنى حكما اخر له مخالفة
بوجه مأمع المستثنى منه مثل ما زاد الا ما نقص و ما نفع الا
ما خسر مثله في لكن لانها تقيدها والى هذا لا تفاق استروح من
ذهب اليه انه مجاز في المنقطع وقال لو لم يكن مجاز فيه لم يشترط
مقاربه للحقيقة پس محمد اسد و حسن توفيقه ثابت و محقق شده که محل
استثنای الا انه لا انبی بعد بر استثنای منقطع و زعم این معنی که مراد از ان استثناء
عدم النبوة است نه استثنای نبوت خلاف اجماع و اتفاق و عین اختراع
و شقاق است پس محمد اسد و تفتازلانی و قوشچی و کاسبی و حضرت مخاطب
در التزام انقطاع استثنای الا انه لا انبی باجماع علماء و اتفاق ایشان
تأیید شده و اگر این بیان منیع البنیان و تبیان رفیع الشان که بحسب اسم
المستعان در کمال وثاقت مبانی و اطراف و نهایت متانت و رزانت و احصاء
واقع است شفا می مرض و سواس اولیای مخاطب رفیع الاساس نکنند ایشان را
از بیراهه شک و ارباب و مضمار پر خار انکار ناصواب مسلک قویم اعتراض
صریح و جاده متین اذعان صحیح نارد و ناچار بعنایت بی غایت پروردگار
و مدد حضرت ائمه اطهار صلوات الله و سلامه علیه آناه اللیل و اطراف النهای
باقی تمامی آثار علیا کبار حتما و جزئاً و قطعاً و بیاً از نفس خود و سرور کائنات
علیه و آله الاف التحیات و التسلیمات ثابت و واضح سازم که استثنای
حدیث منزلت متصل است نه منقطع و محل الا انه لا انبی بعد بر عدم النبوة

حلی الا انه لا انبی بعد بر عدم النبوة که
تفتازلانی و قوشچی و کاسبی و صاحب کشف
ذکر کرده اند خلاف اتفاق و اجماع علماء

ایشان کون الا انه لا انبی بعد در علم
الا النبوة و نقل اشاد نبوی

ثبتت كونه انما لا يجزى
بمنه انما النبوة من حديث

ابن جرير في فضائل
عليه بن ابي طالب
السنة الاربعين

ودون الا النبوة سراسر مخالفت ارشاد من لا ينطق عن الهوى ان هو الا
وحى يوحى واطاعت وهم يادروا هو او خيال سراسر لغو وخطا بل كما
محض كذب وافتراء عین اختلاق ومرتبة ابن كثير در تاريخ خود گفته قال احمد
ثنا ابو سعيد مولى بنى هاشم ثنا سليمان بن بلال ثنا الجعيد
بن عبد الرحمن عن عائشة بنت سعد عن ابيها ان عليا خرج الى
النبي صلى الله عليه وسلم حتى جاء ثنية الوداع وعليه يكي يقول
اتخلفني مع الخوفا فقال اما ترضى ان تكون منى بمنزلة هارون
من موسى الا النبوة اسناده صحيح ولم يخرجه وسبط ابن الجوزي
در تذكره خواص الائمة بعد ذكر حديث منكرت از سند احمد و مسلم وغيره
وقد اخرج الامام احمد هذا الحديث في كتاب الفضائل الذي
صنفه كاميروميين اخبرنا ابو محمد عبد العزيز بن محمود البزار
قال انبا ابو الفضل محمد بن ناصر السلي انبا ابو الحسن المبارك
بن عبد الجبار الصيرفي انبا ابو طاهر محمد بن علي بن محمد
انبا ابو بكر احمد بن جعفر بن حمدان القطيعي حدثنا عبد الله بن حمد
حدثنا ابى حدثنا وكيع عن الاعمش عن سعد بن عبيدة عن
ابى بردة قال خرج علي مع النبي الى ثنية الوداع وهو يكي يقول
خلفني مع الخوفا ما احب ان تخرج في وجهي الا وانا معه فقال
الا ترضى ان تكون منى بمنزلة هارون من موسى الا النبوة وانت
خليفة ودر كتاب مناقب احمد بن حنبل على ما نقل ذكره كورست حدثنا ابو سعيد

در رد دعوى انقطاع شهادته
لما يكره في حديث احمد بن حنبل

ص ١٢٥
الباب الثاني
في فضائله

عليه عليه وسلم

انقل سبط ابن الجوزي في فضائل
الانبياء

قوله كونه الانبياء في
النبوة والنبوة والنبوة

قال حدثنا سليمان بن بلال قال حدثنا جعيد بن عبد الرحمن عن
عائشة بنت سعد عن ابيها سعد بن عليا خرج مع النبي صلى الله
عليه وسلم حتى جاء ثنية الوداع وعلى يبكي ويقول اتخلفني
مع الخوالب فقال ما ترضى ان تكون مني بمنزلة هارون من
موسى الا النبوة واحمد بن شعيب نسائي كذا في باب صحيح سنن
جنايب المومنين عليه السلام گفته انبانا زكريا بن يحيى قال انبانا ابو مصعب
عن الدراوردي عن صفوان عن سعيد بن المسيب انه سمع سعد
بن ابي وقاص رضي الله عنه يقول قال رسول الله صلى الله عليه
وسلم لعلي ما ترضى ان تكون مني بمنزلة هارون من موسى الا
النبوة اخبرني زكريا بن يحيى قال انبانا ابو مصعب عن الدراوردي
عن هشام بن هاشم عن سعيد بن المسيب عن سعد قال لما خرج
رسول الله صلى الله عليه وسلم الى تبوك خرج على يبعه فبكر
وقال يا رسول الله ات تركني مع الخوالب فقال النبي صلى الله
عليه وسلم يا علي ما ترضى ان تكون مني بمنزلة هارون من موسى الا النبوة
ثم نسائي گفته اخبرني زكريا بن يحيى قال انبانا ابو مصعب عن الدراوردي
عن الجعيد عن عائشة عن ابيها ان عليا خرج مع النبي صلى الله عليه
وسلم حتى جاء ثنية الوداع يود غزوة تبوك وعلى يشتك وهو يقول
اتخلفني مع الخوالب فقال النبي صلى الله عليه وسلم ما ترضى ان تكون
مني بمنزلة هارون من موسى الا النبوة ومولوي والي امري جيب الله

قوله النبوة انبانا جيب الله

ص ٩٣
ذكر من انبانا المومنين عليه
الذي طالب كرم الله وجهه

قوله النبوة انبانا جيب الله
نسائي في خصائصه دار المست

ص
نشان سابق

اثبات کون الله لا اله الا الله
بمنه الا النبوة از حدیث

سنائی لکنوی در مرآة المؤمنین فی مناقب آل سید المرسلین در فضائل جناب
امیر المؤمنین علیه السلام گفته از آنجمله آنکه چون رسول خدا صلی الله علیه و سلم متوجه
غزوة تبوک شد علی مرتضی را برای تعهد حال عیال خود در مدینه گذاشت و در
ضمن آن میرا رضی الله عنه بتشریف عظیم بنواخت و خلعت هارونی عطا فرمود
اخرج البخاری عن مصعب بن سعد عن ابيه ان رسول الله صلی الله علیه و سلم
عليه وسلم اتى تبوك و استخلف عليا فقال تخلفني في الصبيان و
النساء قال صلى الله عليه وسلم الا ترضى ان تكون مني بمنزلة
هارون من موسى الا انه ليس نبي بعدي و اخرج النساء في
الخصائص بطرق متعددة عن سعد بن قاص قال لما غزا رسول الله
صلی الله علیه و سلم غزوة تبوك خلف عليا بالمدينة فقالوا فيه
ملكه و كره صحبته فتبع علي النبي صلى الله عليه وسلم حتى لحقه
في الطريق و قال يا رسول الله خلفتني بالمدينة مع الذراري
و النساء حتى قالوا امك و كره صحبته فقال النبي صلى الله عليه وسلم
يا علي انما خلفتك على اهلي اما ترضى ان تكون مني بمنزلة هارون
من موسى الا انه لا نبي بعدي و عنه ايضا انه قال لما خرج رسول الله
صلی الله علیه و سلم الى تبوك خرج علي يتبعه فبكى و قال يا رسول الله
تركتني مع الخوالب فقال صلى الله عليه وسلم يا علي اما ترضى ان
تكون مني بمنزلة هارون من موسى الا النبوة و اخطب خوارزم در
مناقب جناب امیر المؤمنین علیه السلام گفته اخبارنا صمصام الاثمة ابو عفا

نقل دعوی و الله لا اله الا الله
بمنه الا النبوة از حدیث
ص ۳۸۴
الفصل التاسع في بيان
انه افضل الاصحاب

اثبات کردن
الانسان بنی بعد
شیخ الاسلام از حدیث

عثمان بن احمد الصرام الخوارزمی بخوارزم قال خبرنا عماد الدین ابو بکر محمد بن الحسن النیسبی قال حدثنا ابو القاسم صیون بن علی المیهونی قال حدثنا الشیخ ابو محمد اسماعیل بن الحسین بن علی قال حدثنا ابو نصر احمد بن سهل الفقیه قال حدثنا ابو الحسین علی بن الحسن بن عبدة قال حدثنا ابراهیم بن سلام المکی قال حدثنا عبد العزیز بن محمد عن حرام بن عثمان عن ابی جابر عن جابر بن عبد الله رضی الله عنه قال جاءنا رسول الله صلی الله علیه وسلم ونحن مضطربون فی المسجد فی یلة عسیر طفقنا ان ترقدن فی المسجد قلنا اجفلنا واجفل علی معنا فقال للنبی علیه السلام تعالی یا علی انه یحل لك فی المسجد ما یحل لی الا ترضی ان تكون بمنزلة هارون من موسی الا النبوة والذی نفسی بیدة انک لذائد عن حوضی یوم القیمة ذلاد عنه رجالا کما یزاد البعیر الضال عن الماء بعصالك من عویج کن انظر الی مقامک من حوضی درین احادیث عدیده که ائمہ و جهابذة حقیقین و اعلام و اساطین دین متستین روایت کرده اند مثل امام عبد بن حنبل و نسائی و اخطب خوارزم و سبط ابن الجوزی و ابن کثیر بجای آنکه لانی بعدی لفظ الا النبوة وارد است و مداحیة المنه که ابن کثیر نیز فی بعض نسخ بصریح آن نموده السنه جاحدین و معاندین را قطع فرموده پس حتما و قطعا ثابت گردید که حسب ارشاد خود جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم مراد از الان لانی بعدی الا النبوة است و استثنا متصل است نه منقطع

تعلیق خطیب حارزمی
انظر انما

اثبات کون الاله لانی بعد
یعنی آثار النبوة از حدیث

پس از اینجا کمال بعد شاه صاحب کالی من با آنها از تفحص و تتبع کتب و روایات
خویش و نهایت مجانبیت از حدیث و قصور بارع و قلت اطلاع شان ظاهر است
که طرق حدیث شریف بچشم بصیرت ملاحظه نکرده بسبب ابتلا به و اجتناب نفسانی
و اتباع و سادس ظلمانی برای ابطال فضیلت بارعه و صی سول پزدانی
حدیث شریف را تفسیر باطل منسوخ و فقره الاله لانی بعدی را تعبیری فاسد
معبر ساختند و تدبر و تأمل و تثبت و احتیاط در شرح و تفسیر کلام معجز نظام
سرورانام علیه و آله الاف التحية والسلام که فوق کلام مخلوق و تحت کلام
خالق است پس پشت انداختند و بایشان تهم و جسارت و عدم مبالات
و قلت اعتنا برداختند سبحان الله مشهور بین سنیه باین حال غایت نال زبان را بطعن
و تهمین اهل حق کشایند و قصب سابقیت دراز را و تحقیر بایند و گویند که
اهل حق معاذ الله معوقتی با حدیث ندارند و بد قائل آن و انمی رسند فنفوذ
باسد من الجماله و سبیل الاضلاله و حیرت بر حیرت است که شاه صاحب خود
در مکاید خویش خصائص نسائی را ذکر کرده اند و آنرا بر سالیه مناقب امیر المومنین
تعبیر فرموده و گفته که نسائی بسبب تحریر آن از دست اهل شام شریعت شهادت چشید
و باین حیل اثبات بر اوست سنیه از بغض جناب امیر المومنین علیه السلام خواسته اند
و باز درین باب روایات این کتاب را که مایه مباهات و افتخار شانت پیش نظر
نداشته احادیث آنرا بعین بصیرت ندیده تنهائی از آن برنگزیده از بار نافحه آنرا
نشمیده چنین افادات میسریند و بعد الحمد و المنه که ازین روایات کمال عقل
و دانش و نهایت حزم و احتیاط و اطلاع تفقازانی و قوشچی که بیانک بلند میسریند

و ذکر شاه صاحب فضل نسائی در مکاید
و افتخار بر آن و عدم اعتنا به و دلفظ
الاله النبوة در آن در سه روایت

استحسان تفقازانی و قوشچی در مکاید
الاله لانی بعدی یعنی الاله النبوة که در
احادیث عدیده وارد است

کون المستثنی فی حدیث المنزلة النبوة حسب افادات علی و محمد بن

ولیس الاستثناء المذکور اخراجا لبعض افراد المنزلة بمنزلة قولك الا النبوة
 الخ بکمال الظهور و وضوح میرسد که لفظی که در احادیث عیدیه بعیدیه واروست
 انکار کردند و بتبع کتب حدیث مشرق نگریده رد کلام الحق بوساوس و جسد
 مستحکم فهمیدند و چنانچه زعم انقطاع استثنای این احادیث عیدیه الباطل است
 که از ان صراحت واضح است که مستثنی درین حدیث شریف نبوت است والا نه
 لانی بعدی بمنزلة الا النبوة است نه آنکه مستثنی عدم نبوت است همچنین افادات
 محققین سنیه که سری از انصاف داشتند و از تتبع احادیث بهره یافتند این
 مجازقت لاطائل را باطل میسازد مگر نمی بینی که علامه وزیر کبیر و امیر بحر محمد بن
 طلحه شافعی که از اعظم فقهائ شافعیه اکابر صدور سنیه است و فضائل مناقب او
 از کتب ائمه نقاد مثل طبقات سنوی و طبقات ابو بکر اسدی و مرآة الجنان یاضی
 و غیر آن ظاهر است در مطالب السؤل گفته فتلخیص منزلة هارون مرعس
 انه کان اخاه و وزیره و عضدا و شریکه فی النبوة و خلیفته علی
 قومه عند سفره و قد جعل سول الله صلی الله علیه و سلم علیا
 منه هذه المنزلة و اثبتها له الا النبوة فانه صلی الله علیه و سلم
 استثنایا فی اخر الحدیث بقوله غیر انه لانی بعدی فبقی ما عد
 النبوة المستثناة ثابتا لعلی من کونه اخاه و وزیره و عضدا
 و خلیفته علی اهله عند سفره الی تبوک و هذه من المعارج
 الشراف و مدارج الازلا ففقد دلل الحدیث بمنطوقه و مفهومه
 علی ثبوت هذه المزية العلیة لعلی و هو حدیث متفق علی

ص ۱۵۰
الفصل الخامس
من الباب الاول

کون المستثنی فی حدیث المنزلة النبوة لعدم النبوة حسب تفصیل علی و محمد بن طالب السؤل

و عبارت آن طایفه و ظاهر است که
استثنای در حدیث نبوت نیست
نه عدم نبوت

صحته ازین عبارت ظاهر است که استثنای بقول آنحضرت غیر آنکه لاینبی بعدی نبوت است
نه عدم نبوت بحد وجه اول آنکه قول او و قد جعل رسول الله صلى الله عليه
وسلم علیها هذه المنزلة و اثبتها له الا النبوة دلالت دارد بر آنکه جناب
رسالت اب صلی الله علیه و آله وسلم منازل هارون را از موسی علیهما السلام برای
آنحضرت ثابت کرده سوا می نبوت و این صریحست در آنکه آنحضرت بکلام معجز نظام
خود استثنای نبوت فرموده و استثنای نبوت ثابت نمی شود مگر آنکه غیر آنکه لاینبی
بعدی بمنزله الا النبوة باشد و دوم آنکه ضمیر منصوب بقول ابن طلحه فانه صلی الله
علیه وسلم استثنایا فی آخر الحدیث بقوله غیر آنکه لاینبی بعدی راجع به نبوت است
که در قول او الا النبوة مذکور است پس ازین فقره هم صراحت ثابت شد که جناب
رسالت اب صلی الله علیه و آله وسلم بقول شریف خود غیر آنکه لاینبی بعدی نبوت را
استثنا فرموده نه عدم نبوت را کما ادعاه المخاطب النبیه و اسلافه کذباً و زورا
یوحی بعضهم الی بعض زخرف القول غوراً و اسوهم آنکه قول ابن طلحه فقی باعد النبوة
المستثناة ثابتاً علی نص است بر آنکه استثنای درین حدیث نبوت است نه عدم نبوت
و نور الدین علی بن محمد المعزوف باین الصباغ الممالکی المکة در فصول مهمه فی معرفة
الائمة در ذکر کلمات عدیده از احادیث فضائل جناب امیر علیه السلام که تنبیه
بر معانی آن نموده گفته و منها قوله صلى الله عليه وسلم انت مني
بعزلة هارون من موسى غیر آنکه لاینبی بعدی فلا بد و لا
من کشف سر المنزلة التي له هارون من موسى و ذلك ان القرآن المجید
الذي لا یتیه الباطل من یدین یدیه و لا من خلفه نطق

كون المستثنى من صفة المنزلة
النبوة محصيا فان كان محصيا

بان موسى عليه السلام سال به عز وجل فقال واجعل لي ذري
من هارون الخي اشد دبه اذ ربي واشركه في امرى ان الله عز وجل
جابه الى مسئوله واجناه من شجرة دعائه ثمرة سؤله فقال
عز من قبائل قد اوتيت سؤلك يا موسى وقال عز وجل ولقد
اتينا موسى الكتاب وجعلنا معه اخاه هارون وزيرا وقال
الله تعالى سنشد عضدك باخيك فظهر ان منزلة هارون من
موسى عليه السلام منزلة الوزير والوزير مشتق من احد
ثلاثة احدها من الوزر بكسر الواو وتسكين الزاء وهو الثقل فكونه
وزرا له يحل عنه اثقاله ويخففها ثانيا من الوزر بفتح الواو
والزاء وهو المرجع والمآل ومنه قوله تعالى كلا لاورثه فكان
الوزير مرجوع الى رايه ومعرفة ومليكا الى الاستعانة بالمعنى
الثالث من الاثر وهو الظاهر قال الله تعالى اشد دبه اذ ربي
فيحصل بالوزير قوة الامر واشتداد الظاهر كما يقوى البدن يشتد
فكان منزلة هارون من موسى عليه السلام انه يشد ربه و
بعضده ويحل عنه اثقاله اى يقال بنى اسرائيل بقدر
استطاعته فتلخص ان منزلة هرون من موسى صلوات الله
عليهما انه كان اخاه ووزيره وعضده في النبوة وخليفته
عنه قومه عند سفره وقد جعل رسول الله صلى الله عليه
وسلم عليا منه بهذه المنزلة الا النبوة فانه صلى الله عليه

بأنه من صفة هارون

كون المستثنى من صفة المنزلة
بأنه من صفة هارون

کون شیخی فی حدیث المنزلة
حسابات علماء

استثناها بقوله غير انه لا نبي بعد في فعل اخوة ووزيرة وعضده
وخليفته على اهلها عند سفره الى تبوك اين عبارت هم مثل عبارت
علامه ابن طلحه صرح بجهت در انكه غير انه لا نبي بعدى دلالت بر استثنای نبوت
دارد و آنحضرت نبوت را باین قول شریف استثنای فرموده و محمد بن اسماعیل الیه
در روضه ندیه شرح تحفه علویه در شرح حدیث منزلت بعد ذکر بعض طرق
حدیث منزلت و بیان بعض تحریجات آن گفته و لا یخفى ان هذه منزلة
شریفة ورتبة علیة منیغة فانه قد كان هارون عضد
موسى الذى سأل الله به ازرة ووزيرة و خليفته على قومه حين
ذهب لمناجاة ربه و بالجملة لم يكن احدا من موسى عليه السلام
بمنزلة هارون عليه السلام و هو الذى سأل الله تعالى ان
يشد به ازرة و يشركه فى امره كما سأل صلعم كما فى حدیث ابی بخت
عمیس و اجاب الله نبيه موسى عليه السلام بقوله سنشد عضدك
باخيك الاية كما اجاب نبينا صلعم بارساله جبرئيل عليه السلام
باجابته كما فى حدیث اسماء بنت عمیس فقد شابه الوصى عليه السلام
هارون فى سوال النبیین الكرمین علیهما السلام و فى اجابة الرب
سبحانه و تعالى و تم التشبيه بتنزيله منه صلعم منزلة هارون
من الکلم و لم یستثن شيئا سوى النبوة لخصم الله بها برسول
صلی الله علیه و سلم خاتم الانبياء و هذه فضيلة اخصل الله تعالى
بها و رسوله الوصى عليه السلام لما يشاركه فيها احد غير

ص ۵۲
شرح شریک هارون خدا
سنة الله لا اله الا الله ليس نبيا

اخلاق رسول الله ص

كان استثنى في حدیث المنزلة النبوة
بغيره محمد بن اسماعیل الیه
الردضة النبوة

کون المستثنی فی حدیث النزول النبوی
حسب افادات علماء سنیة

این عبارت هم صریحت در آنکه جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم جناب
امیر المؤمنین علیه السلام نازل منزله هارون فرموده و استثنا فرمود سویی نبوت
و این معنی صریحت درینکه آنحضرت بقول خود الا انه لا نبی بعدی نبوت را استثنا فرموده
عدم نبوت را استثنا فرموده چنانچه مزعوم محرفین حدیث نبوی است و الله اعلم
و المنة که این بیان منبع الارکان مخصوص بعلمای این طایفه و ابن الصباغ و محمد بن
اسمعیل نیست بلکه از افادات بسیاری از کابر ائمه و جهابذہ محققین متعصبین سنی
که شرح حدیث و اساطین دین ایشانند ظاهر است که استثنا در این حدیث متصل
نه منقطع علامه حسن بن محمد الطیبی در شرح مشکوٰۃ در شرح این حدیث گفته معنی
الحديث انت متصل في نازل مني بمنزلة هارون من موسى وفيه
تشبيه مهم بينه بقوله الا انه لا نبی بعدی فعرف ان الاتصال المذكور
بينهما ليس من جهة النبوة بل من جهة مادونها وهو الخلاف الخ این
عبارت صریحت در آنکه الا انه لا نبی بعدی تعیین تشبیه مهم می کند و ظاهر است
اگر استثنا منقطع باشد بما قبل بطی نخواهد داشت و منقطع بهیچ وجه تعیین مجمل
و تفصیل مهم نمی تواند کرد و نیز افادہ طیبی که از قول آنحضرت الا انه لا نبی بعدی استثناء
مذکور در میان حضرت امیر المؤمنین علیه السلام و جناب سالتاب صلی الله علیه و آله
وسلم از جهت نبوت نیست صریحت در آنکه این استثناء تبیین معنای اتصال سابق
می کند و ظاهر است که این هم دلیل قاطع و برهان ساطع است بر آنکه این استثناء
متصل است نه منقطع چه بغیر اتصال استثناء بیان معنای اتصال سابق ناگن
و همچنین قول او بل من جهة مادونها و هو الخلاف صریحت در آنکه این استثناء

دلالة كلام الطيبی في شرح المشكوة
على كون المستثنى في حدیث النزول النبوی
بوجه صریح

کون المستثنی فی حدیث النبوة
حسب افادات علماء السلف

تعیین و حصر اتصال سابق در خلافت می نماید و ظاهرست که اگر استثنا منقطع
باشد و وجهی برای حصر این استثنا اتصال سابق را در خلافت پیدا نمی شود
و شمس الدین محمد بن احمد العلّقی در کوب منیر شرح جامع صغیر در شرح حدیث
منزلت می فرماید و فيه تشبيه و وجه التشبيه مهم لم يفهمه سرخی الله
عنه فيما شبهه به فبين بقوله الا انه لا نبى بعدك ان اتصاله به
ليس من جهة النبوة فبقا الاتصال من جهة الخلافة لا نبى اتلى النبوة
في المرتبة ثم امان تكون في حيوته او بعد مماته فخرج بعد مماته
لان هارون مات قبل موسى فتعين ان يكون في حيوته عند
مسيرة الى غزوة تبوك اين عجبات هم بوجوده عديدة دلالت دارد بر آنکه
الا انه لا نبى بعدى استثنای متصل است اول آنکه قول او قبيل بقوله الخ و دلالت
صریح دارد بر آنکه اين قول دليل است بر آنکه اتصال جناب امير المؤمنين عليه السلام
با حضرت از جهت نبوت نیست و ظاهرست که اين معنى متحد است با حاصل الا النبوة
چه معنای الا النبوة اگر بجای الا انه لا نبى بعدى باشد كما في الاحاديث العديدة
نیز همین خواهد بود که اتصال جناب امير المؤمنين با حضرت از جهت نبوت نیست
و دوم آنکه اين کلام صریحست در آنکه الا انه لا نبى بعدى رافع ابهام تشبه است
و ظاهرست که اگر استثنا منقطع باشد آنرا بما قبل ربطی نخواهد شد پس رفع ابهام
تشبيه ازان حاصل نخواهد شد پس ثابت شد که اين استثنا متصل است با
تشبيه رافع می نماید سوم آنکه تفريع بقا الاتصال از جهت خلافت بر نفس تشبيه
از جهت نبوت دليل و صحت بر آنکه اين بقا متفرع بر اين استثناست و ظاهرست

ثبوت اتصال الاستثناء و كون المستثنى
لفظ النبوة من ظلام العلقه في شرح الجواهر
الصغير بوجوده عديدة

کون المستثنی فی حدیث النبوة حسب قولات علماء السنية

نبوت اتصال الاستثناء فی حدیث النبوة من کلام القسطلانی فی شرح البخاری

نبوت اتصال الاستثناء من کلام المناوی فی شرح الجامع الصغير

نبوت اتصال الاستثناء من کلام العزیزی فی شرح الجامع الصغير

که اگر این استثناء منقطع باشد حال ما قبل استثناء و بعد آن یکسان خواهد بود که استثناء ما قبل
 ربطی ندارد و سابقا شنیدیم که قسطلانی در ارشاد الساری گفته و بدین بقول الله الا
 انه ليس نبي بعدي في نسخة لا نبي بعدي ان اتصال به ليس من
 جهة النبوة فبقی الاتصال من جهة الخلافة الخ این کلام هم به تمهید
 ما تقدم دلالت بر اتصال استثناء دارد که آنرا تا فی اتصال از جهت نبوت
 گردانیده و بقاء اتصال از جهت خلافت بران متفرع ساخته و لا يتصور ذلك
 الا ان يكون الاستثناء متصلا و عهد الروف بن تاج العارفين المناوی در تفسیر
 جامع صغیر گفته علی منی بمنزلة هارون من اخيه موسى یعنی متصل فی
 و نازل منی بمنزلة هارون من اخيه حين خلفه في قومه الا انه
 لا نبي بعدي ينزل بشرع ناسخ نفی الاتصال به من جهة النبوة
 فبقی من جهة الخلافة لانها تلها فی المرتبة ابوبکر المطیری بفتح
 الميم و کسر الطاء بضبط المؤلف فی جزیه عن ابی سعید الخدری
 و شیخ علی بن احمد بن نور الدین بن محمد بن ابراهیم العزیزی در سراج منیر شرح
 جامع صغیر گفته علی منی بمنزلة هارون من اخيه موسى یعنی متصل
 فی و نازل منی بمنزلة هارون من اخيه موسى حين خلفه في
 قومه الا انه لا نبي بعدي ينزل بشرع ناسخ نفی الاتصال به
 من جهة النبوة فبقی الاتصال من جهة الخلافة لانها تلها فی النبوة
 فی المرتبة نظما ان تكون فی حیوته او بعد مماته فخرج بعد مماته
 لان هرون مات قبل موسى فتعین ان يكون الخلافة فی حیوته

کتاب التفتیح فی حدیث التواتر
صاحب قاری علی بن ابی حمزه

صلی الله علیه وسلم وقد استخلف علیاً رضی الله عنه عند مسيره
الی غزوة تبوک ابو بکر المطیری بفتح المیم وکسر الطاء بضبط المؤلف
رحمه الله تعالى فی جزئه عن ابی سعید الخدری این همه کلمات محققین
عالی درجات و جهابذه ثقات این حضرات که اساطین دین و مشایخ منقذین ایشانند
صرحیت در آنکه این استثنای متصل است نه منقطع که این استثنای را دلیل نفی اتصال
از جهت نبوت گردانیده بقاء اتصال از جهت خلافت بران متفرع ساخته اند
و ظاهراًست که اگر این استثنای منقطع باشد بمقابل ربطی نخواهد داشت و شیخ عبدالحق
در مراح النبوة گفته و در حدیث بخاری مسلم از حدیث سعد بن ابی وقاص رضی الله عنه آمده
که چون رسول خدا صلی الله علیه وسلم از مدینه عزم بیرون رفتن کرد علی بن ابیطالب کرم الله وجهه
و سایر اهل خود خلیفه گردانید پس علم رضی بقرض رسانید که یا رسول الله من در هیچ غزوه
نموده ام چگونه است که این ذوبت مرا ازین عبارت ظاهراًست که استثنای الا انه
لابی بعدی استثنای متصل است نه استثنای منقطع زیرا که شیخ عبدالحق در
بیان حاصل الا انه لابی بعدی گفته لیکن ذوبت نیست که هارون بن یحیی و بعد از من هیچکس را نبوت
و این قول لالت صریح دارد بر آنکه الا انه لابی بعدی بیان فرق در میان جناب
امیر المومنین علیه السلام و حضرت هارون است پس اگر استثنای متصل نباشد بلکه
باشد به ربطی بمقابل حاصل نخواهد شد و بیان فرق بان مستحق نمی تواند شد
و اگر این همه تصریحات و تنصیصات و افادات و تحقیقات اکابر علمای خدا
و امثال محققین نقاد و فاضل باهرین و اعظم بارعین و نیز احادیث جناب خاتم النبیین
صلوات الله و سلامه علیه و آله اجمعین اوکیا شاه صاحب راسا کث صامع نگذردند

در بیان آنکه شیخ
مرا با رسول الله در خودان
نماند و خود را با رضی الله عنه
علیه که با شیخ نسبت بهیچکس
مانند نیست پس این فرق
که هارون بن یحیی و بعد از من
هیچکس را نبوت نخواهد بود

کون المستثنی فی حدیث از حدیث
حسب افادات علماء السنیة

و بعد سماع آن هم از کجارج و اخو جهان دست نبرد دارند بلکه همان نغمه و آهنگ او
 القطع و تادیب الاله لانی بعدی بعدم النبوة و زعم استثنای عدم نبوت بردارند
 ناچار تجلیل و افحام و اسکات شما بصاحب بافاده والد ماجدشان که خود درین باب
 جناب و رایتی از آیات الکی و معجزه از معجزات نبوی گمان کرده می نمایم پس باید داشت
 که شاه ولی الله در کتاب قره العینین گفته و از انجمله حدیث منزلت که مدلول آن
 تشبیه است حضرت هارون و استناد نبوت یعنی حضرت هارون جامع بودند در سه
 خصالت از این بیت حضرت موسی بودند و خلیفه ایشان در وقت غیبت بجانب طبر
 و نبی بودند و حضرت مرتضی در البیت آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم بودند و خلیفه
 آنحضرت در مدینه در غوه و تبوک و نبی نبودند و احوالت تکمیل در عمده منازل موافق
 معقول و منقول می افتد انچه درین عبارت چنانچه می بینی شاه ولی الله تصریح کرده
 که مدلول حدیث منزلت استناد نبوت است پس تحقیق و تنقید و تکایس و تخذلق
 صاحب و تحقیق و تدقیق ایشان و اظهار مزید خودانی که تقلید کابلی مقلد
 نقض ازانی مقلد و تشبیحی اغاز نهاده اند همه محض خدع سراب و نقش بر آب است
 گردید و الحمد لله فی المبدأ و المآب فواجب که چگونه شاه صاحب مخالفت و
 حقوق والد ماجد خود اختیار کرده تکذیب و تجلیل حضرتش با آنکه او را ایتی از
 آیات الکی و معجزه از معجزات نبوی می دهند خواسته و همانا کمال بعد خود دارند
 و عناد و نهایت ناحق کوشی و کجارج بمخالفت حق ثابت ساخته اند و چنانچه
 مزحوم شاه صاحب را افاده والد ماجدشان ابطال می کند همچنان تصریح نموده
 رشید والد ماجدشان یعنی سنا الله پانی پتی هم این و هم را باب میرساند

قسم دوم از شبهات و رقائبان از
 فصل در شبهات فومی که در حدیث
 ناظر اند بطریق و راقبت از بعضی کلمات
 و در دفع شبهات حق الفین فضیلت
 نبوت کون المستثنی من حدیث از حدیث
 النبوة بنسخ و اولی الله فی قره العینین
 ۹ حاجت که از انکار ولی الله علیه السلام
 حضرت هارون علیه السلام
 فضیلت از سائر امت موسی
 و حضرت افاض طاعت بهم
 و حضرت اگر غرض ازین کلام
 بلا شبهه اینست فو کجابه و آنچه
 که این منان است فو کجابه و آنچه
 ابطالان و معانده ظاهر المکون
 آری اگر غرض ازین کلام
 و فضیلت اخذ نسبت از انان
 که برین حدیث فو کجابه و آنچه
 حضرت هارون علیه السلام
 و صدق لاریب بعین

کون المستثنی من حدیث از انکه
حسابات علامه

و این همه آب و تاب تلمیحات مخاطب عالی جناب را خراب می سازد و بیافش آنکه
ساز اندر سیف مسلول گفته و بر تقدیر شمول گویم که منزلت هارون منحصر بود در
دو چیز اختلاف در مدت غیبت چون نبوت را استثنای آنکه باقی نماند مگر اختلاف
مدت غیبت الح این عبارت بهم نص صریح است بر آنکه مستثنی در حدیث نبوت است
نه عدم نبوت و طرفه تر آنکه افاده فاضل رشید که تلمیذ خاص شاه صاحب است
بهم این مزعم مشوم را باطل می نماید چه فاضل رشید هم در تبیین معنای حدیث
منزلت کلامی گفته که سراسر مویید و مصدق تحقیقات اهل حق است و بصراحت تمام
مبطل مزعمات شاه صاحب اسلاف ایشان که اهتمام تمام در ابطال دلالت
حدیث شریف بر خلافت و نفی عموم منازل و اتصال تشنا و اثبات انقطاع
آن دارند پس باید دانست که فاضل رشید در ایضاح لطافه المقال گفته و سید
محقق قدس سره در حاشیه مشکوٰۃ شریف در شرح حدیث منزلت تصریح کرده بآنکه
در جمله انت منی بمنزله هارون من موسی وجه تشبیه مبهم است و تشنای الا انه لانی
بعدهی برای بیان آنست یعنی علی مرتضی را این اتصال با جناب نبوت مابین فصل
و دیگر سوای نبوت است و هذه عبارت قدس سره یعنی انت متصل به و نازل من
بمنزله هارون من موسی و فیه تشبیه و وجه التشبیه مبهم لم یفهم انه رضی الله عنه باشد
صلوات الله علیه و سلم فین بقوله الا انه لانی بعدی ان اتصاله لیس من جهة
النبوة انتهى ما اردنا نقله برین تقدیر تشنای الا انه لانی بعدی برای دفع تشبیه
نباشد بل برای تفسیر مبهم بود و انتی ازین عبارت صاف ظاهراً است که استثنای
الا انه لانی بعدی دلالت میکند بر آنکه جناب امیر المومنین علیه السلام را با جناب

لذا تصحیح ساز اندر سیف مسلول
نقیح است و مستثنی در حدیث نبوت
لفظ نبوت است

نبوت اتصال در حدیث منزلت از انکه
بیشبیه تشنای و ایضاح
المقال

لکن استثنای فی حدیث از حدیث
صیغاتی است که در حدیث

رسالت مآب صلی الله علیه و آله وسلم در دیگر فضائل سوای نبوت اتصال حاصل بود
و همین است مقصود اهل حق و ظاهر است که نبوت اتصال در دیگر فضائل سوای
نبوت بغیر اتصال استثناء و عموم منازل متصور نمیشود فلما کجد والمنه که این
بیان متین البنیان واضح و عیان گردید که دعوی انقطاع استثنای نفسی
اتصال را باطل میکند اما بیت جناب سالتما به صلی الله علیه و آله وسلم
و افادات علما اعیان مثل ابن طلحه و ابن صبیح و محمد بن اسماعیل و طبری و شیخ
و قسطلانی و مناوی و علقمی و عزیزی و شاه ولی الله و سنا و الله و فاضل
و اگر بالفرض اولیای شاه صاحب افادات این همه حضرات حتی افاده والد
ماجد شان ساکت و صامت از کجای و مرتدع از نزاع و اعوجاج نکرده اند یعنی
سبانی و توفیق یزدانی با فاده نعم الله علیها که حق او به شاه صاحب بالاتر است
والد ماجد شان است که بتأجل این که به شان کسب مزید استثناء و غایت اعتبار
شان نزد اهل نخله شان گردیده برهتراق خزعبلات کابلی است ثابت کردیم
که استثنای درین حدیث متصل است و جناب سالتما به صلی الله علیه و آله وسلم
ارشاد الا ان لا یبی بعد من نبوت را استثنای فرموده نه عدم نبوت را قال الکابلی
فی الصواع و کان منزلة هارون من موسی کانت منحصرة فی این
الاستخلاف ملة غیبه و شریکته فی الذبوة و لما استثنی فیها الثانية
بقیت الا ولی الخ ازین افاده کما تحریر فی انقطاع استثنای با به اهل باطل
زیرا که هرگاه بتصریح خود کابلی جناب سالتما به صلی الله علیه و آله وسلم نبوت را استثنای
فرموده باشد اتصال استثناء قطعا و حتما ثابت شد چه استثنای نبوت ممکن است

افادات تلامذہ و مخالفین

نبوت کون المستثنی فی حدیث از حدیث
الذبوة من موسی فی الصواع

مگر آنکه الا انه لا نبی بعدی در حکم الا النبوة باشد و هرگاه الا انه لا نبی بعدی در حکم
 الا النبوة باشد استثنا بالمبداهة متصل خواهد شد و زعم النقطاء آن باطل و محال
 خواهد گردید و اگر استثنا منقطع خواهد بود استثنای نبوت ازین فقره ثابت نخواهد شد
 که تقدیر استثنای منقطع حسب افاده مخاطب الاعداء النبوة است و هرگاه تقدیر
 الا انه لا نبی بعدی الاعداء النبوة باشد استثنای نبوت از ان هرگز ثابت
 نخواهد شد و بعد از آنکه این افاده کاملی بطلان و فساد زعم خودش که ادعا
 انقطاع این استثنای افاده نهاده و الا را بمعنی غیر قرار داده نیز با وضوح طریق و ابلاغ
 و جوه و شرح گشت سبحان اسم خودش شرح صریح می نماید که جناب سالتاب
 صلی الله علیه و آله وسلم نبوت را استثنا فرموده و باین بطلان ادعای انقطاع
 که سابق از ان بفاصله یک سطر افاز نهاده متنبه نمی شود و آنرا بحال خود می گذارد
 و تمام عبارت کاملی در صواقع که از ان نهایت قرب این افاده با دعوی انقطاع استثنای
 ظاهر شود چنین است و الاستثناء ليس اخراج البعض افراد المسئلة
 بل منقطع بمثولة غير وهو غير عن يري في الكتاب السنة ولا يدل على العموم
 فان من منازل هارون من موسى الاخوة والنسب لم يثبت ذلك
 لعل وقوله اخلفني في قومي لا عموم له اذ ليس في اللفظ ما يدل على
 الشمول وكان منزلة هارون من موسى كانت منحصرة في امرين
 الاستخلاف مدة غيبته وشراكته في النبوة ولما استثنى منها الثانية
 بقيت الاولى اذ لم يلاحظ في عبارت ظاهر است که در دعوی انقطاع استثنای
 و درین افاده که از ان بطلان انقطاع استثنای ظاهر است جزیک سطر متعلق بمنع

واینها هم انقطاع استثناء با انتفاء
کبر سن و اضمحلت نبوت اخوت

عموم انقطاع هیچ فاصله نیست پس کمال عجبت که چگونه کابلی با انهمه فهم و فراست
و ذکا و کیا است برضا فاضل صریح و تهافت فاضل خود مستنبه نمی شود که اولاد دعوی
انقطاع استثناء بعد و شد تمام می نماید و باز بفصل یک سطر خود آنرا با بالغ و جوه
باطل و بیاهم شورامی نماید که تصریح صریح می نماید بآنکه جناب سالتاب صلی الله
علیه و آله و سلم نبوت در استثناء فرموده قوله اما معنی پس محکم است آنکه یکی از منازل
بارون آنست که حضرت موسی در سن اکبر بود دیگر آنکه افسح بود از معیسی لسانا
و دیگر آنکه در نبوت شریک او بود دیگر آنکه برادر حقیقی او بود و در نسب اینهمه منزل
بالاجماع حضرت امیر اثبات نیست اقول این تلخیص و تزوین مخدوش و موهون
پسند و جبه اول آنکه اصل این تقریر سراسر تزویر حسب ظاهر من التبع از تفتازانی تحریر
کما علمت آنفا و قوسه از واخذ کرده و کابلی هم آنرا وارد کرده لیکن حسب
دیدن فریم و عادت قدیم خود که بغرض اخفای حق و ترویج باطل اضیاط از اینکجا
تحریف و حذف و اسقاط در نقل کلام حکما خود هم نمی کند جوابی را که تفتازانی
و قوسه ازین تقریر ذکر کرده اند ساقط کرده چه آنفا در یافتی که هر چند علامه
تفتازانی در اول جمله برای نفی عموم منازل فرماید که اخوت نسبیه بمیان آورده مگر
بر فساد و بطلان تسبیح بزودی هر چه تمامتر متنبه شده خود برد این تأیید
پرداخته و رکاکت آن ظاهر ساخته حیث قال فی شرح المقاصد لیس
الاستثناء المذکور اخرج البعض افراد المنزل بمنزلة قولك لا
النبوة بل هو منقطع بمعنى لكن فلا يدل على العموم كيف ومنزلة
الاخوة في النسب ولم تثبت لعلی رضی الله عنه اللهم الا ان يقال

واینها هم انقطاع استثناء با انتفاء
کبر سن و اضمحلت نبوت

و کابلی لا یخفى على احد الصریح

جوابی بجم انقطاع اشتداد
کبری فی اخصیث و نبوت و اخوت

رد انقطاع اشتداد
نسبتی فی اثبات انقطاع الاشتداد

انها بمنزلة المستثنی لظهور انتفاءها پس می بینی که هر چند تقدیر ازانی
برای نفی عموم منازل باهمقار اخوت نسبیه از جناب امیر المومنین علیه السلام
متسک گردیده لیکن از راه انتصاف بانصاف حیا از مواضعه اعلام
کبار بر روافقاده زبان بلاغت تبیان به بیان بر دین متسک کشاده و گفته
بار اها لکن اینک گفته شود که اخوت در نسب بمنزله مستثنی است بسبب ظهور
انتفاء آن و نیز دانستی که قوسه هم مثل تقاریر بعد استدلال بر نفی عموم بافتاد
اخذت نسبیه اظهار ابطال ان بظهور انتفای آن و بودنش در حکم مستثنی نموده
حیث قال فی شرح المقاصد و لیس الاستثناء المذکور اخراجا لبعض
افراد المنزل بمنزلة قولك الا الذبوة بل منقطع بمعنی لکن
فلا يدل على العموم و کیف و من منازل الاخوة
فی النسب و لم تثبت لعدم رضی الله عنه اللهم الا ان یقال انها
بمنزلة المستثنی لظهور انتفاءها انتهایین عبارت قوسه هم ظاهر است
که قدح در عموم منازل بعد م ثبوت اخوت نسبیه برای جناب امیر المومنین علیه السلام
مخی و شش و ناتمام است و جوابش آنست که اخوت نسبیه بمنزله مستثنی است بسبب
ظهور انتفاء آن کابلی در صواقع کما علمت انتفا گفته و الاستثناء لیس اخراجا
لبعض افراد المنزل بل منقطع بمنزلة غیر و هو غیر عن یز فی الکتاب
والسنة و لا يدل على العموم فان من منازل هارون من موسی
الاخوة فی النسب و لم یثبت ذلك لعدم می بینی که کابلی کلاماً و جمعی
و تقدیر ازانی را به تبدیل و تغییر بر سر ذکر نموده لیکن از مزید تدبیر و حیا و جوابی را

رد دعوی انقطاع اشتداد
نسبتی فی اثبات انقطاع الاشتداد

رد دعوی انقطاع اشتداد
نسبتی فی اثبات انقطاع الاشتداد

کتاب

در بر روی قطاع استناد به اتفاق
کبریا و اصحیح و نبوت و اخوت

که قوشچی و تقارانی براسی توپین این تمسک فر کرده اند در شکم فرو برده و فضیلت استیاف
و انتحال را با صیغه جمید حذف و اخلاص جمع نموده و هرگاه حال کابلی باین مشابه باشد
که در مقام مقابله الحقی از ذکر کلام ائمه خود که در تأیید حق و ابطال باطل مژده اند
با وصف اطلاع بران دل مزیده مرتکب خفای حق گردیده باشد پس شاه صفا
که مثل مستغیر از مستغیر و سائل از فقیر می باشند و کتب ائمه خود را هم نمی بینند و تمت
والا نمت بر استراق هفوات کابلی گماشته و بعضی خز عجلات یقه امثال او اضا
ساخته اند چه شکایت بر زبان آورم و کدام کلام بحجاب شان نکارم آری اتباع
شاه صاحب پامی نپسند که برای اثبات مزید تحقیق شاه صاحب رفع نقیصه استراق
و انتحال و ظواهر مزید تر عرج و تحذلق شان در این مقام متشبهت شوند با نکه کابلی صرف
اخوت نسبه در اینجا ذکر کرده بود شاهد صاحب بعب غایب است امعان نظر و نهایت تفحص
و تجسس و تدقیق و تلاش و سعی و کوشش عقلی بر علما سائقین مثل تقارانی و قوشچی
بلکه کابلی هم بسته ذکر سه منزلت دیگر بمیان آورند یعنی اکبریت سن و فصاحت و
شرکت و ربوت و بطلان تمسک باین امور از وجه آتیه بکمال وضوح و ظهور انشا الله
تعالی متبیین می شود و و م آنکه قاضی عضد الدین عبدالرحمن بن احمد ابجدی در موا
بجواب حدیث منزلت گفته الحواب منع صحیة الحدیث بل المراد استخلافه
على قومه في قوله اخلفني في قومي لا استخلافه على المدينة ولا يلزم
دوامه بعد و واره لا يكون عداءه زامه عكاه ولا عزله اذا
انتقل الى مرتبة اعلى و هو الاستقلال بالنبوة منفرا كيف والظاهر
ملزوم لان من منازل هادون كونه اخا و نبيا ازين عبارت ظاهر است

۵۳۲
۵۵۲
ص
المقصد الرابع في الامام الحجة
رسول الله من المرصد الرابع في الامامة
من الوفاء السادس من مواضع الكتاب

جواب توجیه انقطاع استثناء
بانتفاء اخوت و نبوت

که قاضی عضد بنده که اخوت و نبوت استدلال بر ترک ظاهر حدیث نموده و این
دلالت صریحه دارد بر آنکه ظاهر حدیث شریف عموم منازل است لکن بر عموم قاضی
عضد ظاهر آن بسبب انتفای اخوت نسبه و نبوت متروک شده و این معنی صریحاً
ابطال توهم دلالت انتفای اخوت و نبوت بر انقطاع استثناء که مرعوم مخاطب
باجایست می کند چه اگر این معنی دلالت می کرد بر انقطاع استثناء ظاهر حدیث
عموم منازل نمی بود و نه انتفای اخوت و نبوت سبب ترک ظاهر میگردد یک سببیت
ترک ظاهر دلیل تحقق ترک ظاهر است و ترک ظاهر دلیل تحقق ظاهر است و تحقق
ظاهر منافی دعوی انقطاع استثناءست بدیهه و صریحه پس محمد اسد و حسن توفیق
از اعتراف قاضی عضد به تحقق ظاهر ثابت گشت که استثناء برین حدیث متصل است
و لفظ منزلت دلالت بر عموم منازل میکند و خروج بعضی منازل از منازل مثبتیه
الحدیث منافی و مناقض اتصال استثناء و دلالت منزلت بر عمومیت بلکه غایت امر برعم
قاضی عضد آنست که خروج اخوت و نبوت دلالت می کند بر آنکه این عام مخصوص
و جواب این برعم در مابعد انشاء الله تعالی بوجه وافی و شافی متبیین شود سوم آنکه
علامه علی بن محمد جرجانی در شرح مواقف در شرح قول عضد الدین کیف و الظاهر
منقول گفته ای و ان فرض ان الحدیث یعم المنازل کان عاماً مخصوصاً
لان من منازل هارون کونه اخا نسبیا و نسبیا الخ ازین عبارت ظاهر
که هر چند سید شریف بحکمت عذیف بسبب مزید حمایت مخالفین حق لفظ و الظاهر
از ظاهر بلکه نص آن صرف کردیم برعم و حتم عضد را راجع به تشکیک فرض نموده لکن این
قدر بدستبازان ظاهر است که مراد از ظاهر در قول صاحب مواقف آنست که ظاهر

از افتاده قاضی عضد در مواقف
ظاهر است که ظاهر حدیث بر عموم
عموم منازل است

از افتاده قاضی عضد بطلان توهم
انتفاء اخوت نسبه و نبوت بر انقطاع
استثناء ظاهر است

این برعم در امور ای

حدیث دلالت بر عموم منازل می کند پس قول نظیر شریف هم بطل بر عموم سخن مخالف
منیف باشد و بعد از محمد علی فلک چهارم آنکه تسک شاخص صاحب ماثبات انقطاع
استثنا و قبح عموم منازل با انتقای شرکت جناب امیر المومنین علیه السلام در نبوت
از غرائب تمسکات و عجائب استدلالات مطراف شبهات بدیع خرد عبادات است که
دلالت صریحه دارد بر آنکه نفس الفاظ حدیث شریف که قصد جواب آن دارند نیز
جاگوین خاطر شریف شان نشده چه استثنای الا انه لا نبی بعد که خودشان از
بخاری و مسلم نقل کرده اند دلیل نفی نبوت از جناب امیر المومنین علیه السلام است
ابو شکور سلمی در تمهید گفته و اما من قال ان علیا کان شریکاً فی النبوة ^{حتی}
بقوله علیه السلام حیث قال اما ترضی ان تكون منی بمنزلة هارون
من موسی ثم هارون کان نبیا فکذلک علی و جبان یکون
نبیا الجواب قلنا ان عام الخبر الی ان قال الا انه لا نبی بعد
واما قوله اما ترضی ان تكون منی بمنزلة هارون من موسی
اراد به القرابة و الخلافة غیر النبوة انتهى ازین عبارت واضح است
که الا انه لا نبی بعد می لیل نفی شرکت جناب امیر المومنین علیه السلام نبوت است
و افادات دیگر اکابر سنی که آنفا گفته شده نیز دلالت واضح دارد بر آنکه این
استناد دلیل نفی شرکت جناب امیر المومنین علیه السلام در نبوت است پس
هرگاه استثنای نبوت از نفس حدیث شریف واضح باشد باز قبح در عموم منازل
با انتقای نبوت جناب امیر المومنین علیه السلام کاریج عاقل نیست این قبح
مماثل نیست که کسی بگوید که جاد فی القوم الازید دلالت بر عموم محیی قوم نمی کند

زیرا که زید از حکم حجتی خارج است و هل ذلک الا سفسطه لایاها الا من
عقله خفیف و فهمه طفیف و رایه سخیف و فکره ضعیف و اعجاب که
شاه صاحب استثنای نبوت را که دلیل صریح عموم است بسبب کمال مهارت
در فنون عربیه خلافاً للاحادیث الصریحه المذکوره فیها لفظ الا النبوة و شقاقاً
لافادات اکابرهم الاعمیان و والده البارع فی هذا الشأن حمل بر استثنای منقطع
کردند و باز قناعت برین تحریف و تطاول ننموده انتقامی نبوت را از جناب
امیر المومنین علیه السلام دلیل عدم عموم منازل گردانیدند و کمال تحقیق و تدقیق
و غایت اسعان نظر و انعام فکر و جودت ذهن و احاطه اطراف و خوض ببلغ و غور
عمیق را کار فرما شدند بچشم آنکه اگر شاه صاحب را فطاعت و شناخت و بطلان
و فساد این تمسک بملاحظه نفس حدیث شریف ظاهر نشده بود پس کاش رجوع
بشرح موافق که نهایت مشهور و متداول است می فرمودند تا دریافت می نمودند
که فطاعت تمسک بانتقامی نبوت از جناب امیر المومنین علیه السلام و شناخت عم
قدح آن در عموم منازل پر ظاهر و واضح است تبیین این اجمال آنکه که قاضی
عضد الدین با آنمه فضل و جلالت و تحقیق و مهارت بانتقامی نبوت تمسک بر
اثبات تخصیص عموم منازل نموده چنانچه آنفا شنیدی که او گفته که این الظاهر
متروک کان هر منزل هارون کونه اخا و نبیا و لکن محمد اسد و حسن و فقیه
عمده مذکور است قاضی عضد بهر دو امر مکسب و تشبیه او بآن مدعی و مدح و مرست
زیرا که جواب انتقامی نبوت نسبی از افاده توضیحیه و مقالیه تفکراتیه واضح و محقق
اگر دید و اما جواب تمسک بانتقامی نبوت پس از افاده علامه شریف علی بن محمد

جواب قوی القطاع است
بانتفاء نبوت

جرجانی واضح و لایح است که تمسک صاحب مواقف را بر تخصیص عموم منازل نبوت
حضرت هارون که غرض از آن اشاره بانتفای آن از جناب امیرالمومنین علیه السلام
نقد و شش فرموده و افاده نموده که اگر ما تنفیذ نبوت ترک میکرد و اولی میبود و قال
الحرج جانی شرح المواقف کیف الظاهر متروک ای وان فرض ان الحجت
یعم المنازل کان عاماً مخصوصاً لکان من منازل هارون کونه اخا
نسباً و نبیاً و العام المخصوص لیس حجة فی الباقی او حجة ضعیفة و
لو ترک قوله نبیا لکان ولی ازین عبارت ظاهرست که تمسک عند الدین
بنبوت حضرت هارون لائق ترک و قابل اعراض است و ظاهرست که وجهش
همین است که هرگاه استثنای نبوت منصرف نفس حدیث شریف ثابت باشد
بسبب انتفای نبوت از جناب امیرالمومنین علیه السلام تخصیص استثنای عام
لازم نمی آید بلکه مستثنی منه بر عموم خود باقی است که شود عموم متشکی آنکه در غیر
مستثنی است نه در مستثنی و غیر مستثنی هر دو در این بیان مجمل است معانی کمال
و پس بهر آن تمسک شاه صاحب بانتفای اخوت نسبه و نبوت واضح و خد
گردید که تمسک بانتفای اخوت نسبه نیز و تفنازانی و قونیجی ناتمام است و مورد
اعتراض و تمسک بانتفای نبوت حسب افاده شریف جرجانی را لکن ترک
و اعراض ششم آنکه در جمله از طرق حدیث منزلت الا انک لت بنی هراجه
وارد شده چنانچه احمد بن حنبل و حاکم و نسائی و امثال ایشان روایت کرده اند
و طریقه جمع بین الاخبار مقتضی جمع بین الاستثنایین است پس انتفای شریک
جناب امیرالمومنین علیه السلام در نبوت ازین استثناء بصاحت تمام ثابت است

ظهور از این است که انتفاء النبوة من کل
الحرج جانی شرح المواقف

پیشوایان و قضاہ

پس انتقامی از زاد لیل عدم عموم منازل گردانیدن طرفه ماجر است که شاه صاحب
بسکه بواسی ابطال حق چنان مصدوق و مدعوش گردیده اند که بانتقامی شرکت
جناب امیر المومنین علیه السلام در نبوت نفی عموم منازل ثابت می نمایند و هنوز
معنای فقره الا انک است یعنی هم بخاطر فلک فرسای شان بر سیده هفتم آنکه
ابطال و هین تمسک شاه صاحب بانتقامی کسب سن و انتقامی فصاحت هم
بعنايت ربانی و توفیق یزدانی از افاده نفتازانی و قوشچی واضح و لایح است زیرا که
چنانچه اخوت نسبه بسبب ظهور انتقامی آن در حکم مستثنی است و انتقامی آن قبح
در عموم منازل مشبه فی المستثنی منه نمی کند همچنین انتقامی کسب سن و فصاحت
بسبب ظهور انتقامی این بر دو در حکم مستثنی است و هرگز انتقامی این بر دو امر
قبح در عموم منازل نمی کند چه جا که مثبت انقطاع استثنا باشد چنانچه در عموم
مخدوم القروم است فسد الحمد والمنه که جواب انتقامی کسب سن و انتقامی فصاحت
از همان یک فقره بلیغه علامه قوشچی و نفتازانی برآمد و ابلح را اصلا حاجت نافتاد
بمؤنت و رفع و ابطال و کفی است المومنین القتال هشتم آنکه از طراف آنست که
شاه صاحب در قبح عموم منازل بانتقامی اخوت نسبه و فصاحت و اکبریت سن
چنانچه از افاده قوشچی و نفتازانی خبری برنداشته اند و اہمیت تعلیل کا بلی مقصود
ساخته همچنین مخالفت افادات والد ماجد خود که مدح و ثناء آن باغواق و اطراف
در همین باب نموده و بعد از آن گزیده اند زیرا که از ارشاد جناب امیر بطلاق قبح هم بطل
و تغسل فاسد معنی سیاق واضح میگردد و زیرا که جناب و تصریح فرموده باینکه بمنزله
ماره از این معنی از تشبیه است و معتبر در تشبیه او نیست شهوره مذکوره

وہیں شک کا بقا ہی کبریا و صحبت
الفاظہ تفقارانی و قوی دریا بخت
نہی ہر

و اطمان تمسک صاحب تحفہ انتقامی فوت
فصحیت و اکبریت حسن ادا فادہ
وہ الی اللہ ہم طاہرین کفر و اوثار
در شہید او شہید شہداء

برای تمام اشخاص مشایخ و ائمه
کبری و فضیلت و اخوت

حسب تقصیر شاه ولی الله
او صلف مراد از حدیث مرآت
منظر در سه چیز است

صلوات
مسکون اول از مقصد اول از فضل
شیخین از مقدمه ثانیه از مقصد ثانی
از مقصدین کتاب

علی الاسنه است و او صاف مشهوره را در سه وصف ذکر کرده و گفته که او صاف
و در او در از بهمان مانند که شخصی از زید بمنزله الاسد انیاب و بر بفرموده شکر است
او را که نماید و از آنکه اخفا فرموده قوله صلی الله علیه و سلم الا ترضی ان تكون منی
بمنزله هارون من موسی الا انه لا بنی بعدی اصل قصه آنست که آنحضرت صلی
علیه و سلم متوجه شد بغزوہ تبوک و حضرت مرتضی را در خانه گذاشت بجماعت
خانه خود ازین وجه که نه ملایم بخاطر مرتضی بهم رسید که وقت جنگ چربهره آنحضرت
صلی الله علیه و سلم نباشد آنحضرت صلی الله علیه و سلم فرمود الا ترضی ان
تكون منی بمنزله هارون من موسی اخرج الله مذی الحاکم من
حدیث سعد سمعت رسول الله صلی الله علیه و سلم يقول لعلي
و خلفه في بعض مغازيه فقال له علي يا رسول الله تخلفني مع النساء
والصبيان فقال له رسول الله صلی الله علیه و سلم اما ترضی ان
تكون منی بمنزله هارون من موسی الا ان لا نبوة بعدي ما حصل
که حضرت موسی در وقت غیبت خود از بنی اسرائیل بسوی طور نهرت هارون را
خليفة ساخت پس حضرت هارون جمع کرد در میان سه خصلت از اهل بیت حضرت
موسی بود و خليفة او بود و بعد غیبت او و بنی بود آنحضرت صلی الله علیه و سلم چون
مرتضی را خليفة ساخت در غزوہ تبوک مرتضی تشبه پیدا کرد و حضرت هارون
در دو خصلت اول خلافت در وقت غیبت و بودن از اهل بیت نه در خصلت
ثانی که نبوت است این معنی با خلافت کبری که بعد وفات آنحضرت صلی الله علیه و سلم
باشد هیچ ربطی ندارد زیرا که آن حضرت صلی الله علیه و سلم در غزوہ شخصی را

توانی به قطعاً اثبات
کبری و نصیحت و اخلاص

رد دعوی قطعاً بشمار حدیث معتبر

۳۲

امیر مدینه مقرر می ساخت خلافت کبری دیگرست و خلافت صغری در وقت غیبت
از مدینه دیگر و اگر دلالت کند بر آنکه فرضی حقیقست بآنکه نفویض امور با و فرمایند
اینمعی باند هب ما خلاف ندارد و اگر مراد آنحضرت صلی الله علیه و سلم خلافت
کبری می بود تشبیه میداد بهو شع که خلیفه حضرت موسی بعد وفات او بودند بحضرت
هارون زیرا که حضرت هارون در وقت غیبت حضرت موسی بجانب طور خلیفه او
بودند بعد وفات او و موت حضرت هارون قبل حضرت موسی است بچند سال
حال انقضا شیعیه باید دید که برای تصحیح این دلیل گفته اند هذایدل علی ان
جميع المنازل الثابتة لهارون ثابتة لعلی من النبی صلی الله علیه و سلم
والامام صح الاستثناء ومن المنازل الثابتة لهارون من موسی
استحقاقه للقباء مقامه بعد وفاته او عاشقانه لوعزای کان
منفرد و ذلك غیر جائز علی الانبیاء و نیز گفته اند من جملة منازل
هارون من موسی انه کان شریکاً فی الرسالة و من لوازمه
استحقاق الطاعة بعد وفاة موسی لوبقی فوجب ان یثبت
ذلك لعلی الا انه امتنع الشریکة فی الرسالة فوجب ان یبقى مفترض
الطاعة علی الامة من غیر رسالة و هذا معنی الامامة جواب
میگویم بمنزلة هارون من موسی نوعی از تشبیه است و معتبر در تشبیه اوصاف
مشهوره مذکوره علی الاسناد است نه اوصاف دور و دراز بهمان مانند شخصی از
نزد بمنزلة الاسد انیاب و بر بفهمد با شریکت در سبعیت او را که نمایه شهوات و خصایص
حضرت هارون بهمان خصال تلمذ است هیچ عاقلی از مثل این کلام معنی استحقاق

من موسی

خلافت

جو در تمام انقطاع استناد شده منزلت
کبر سن و فضیلت و اذیت

خلافت بعد وفات نمی تواند فهمید خصوصاً باین علاقته که از عدم استحقاق
خلافت عزل لازم می آید و از عزل تنفر خلافت متحقق میشود بلکه می توان گفت
که اگر بارون بعد مگر زنده می بود خلیفه نمیشد بخلاف اصطلاحی زیر که خلافت
اصطلاحی غیر پیغمبر را الاثبات است نه پیغامبر را انتقاع ازین عبارت ثابت است که توهم
و خول اخوت نسبه صحیح است و اکبریت سن در منازل حضرت بارون علیه السلام
که جناب رسالت مآب صلی الله علیه و آله و سلم اثبات آن برای جناب امیر المومنین
علیه السلام فرموده باطل محض است چه مراد ازین منازل تصریح این عبارت
منازل مشهور است و منازل مشهوره نزد شاه ولی الله همان سه تاست که بیان
آن کرده نه غیر آن. اکبریت سن مثل آن که فرزند ارجمند شاه صاحب ذکر
کرده حسب افاده شان از اوصاف دور و دراز است پس اثبات آن مثل اثبات
انبیاء و او بایست برای زید تشبیه زید بمنزله الاسد و اثبات الانبیاء الاوایل
لا یصدر الا عن فهمه بار و عقله حار و همه ثار و حدسه خار و ایه عن السلامه حار
و اگر اندک تأمل بکار می نمائید عناد را بکنار گذار می بخت را بند بر و تأمل بکار می
و حمایت باطل لازم نه پنداری قطعاً و حتماً و جزناً و یقیناً ازین افاده شاه ولی الله
مطلوب الحق مثل آفتاب روشن بر تو واضح و مبغلی گردد و جمیع تشکیکات و
تلمیحات خودشان و همه تلفیقات و تهویشات فرزندان جمدشان از پنج و بن بکنند
شود چه هرگاه بتصریح ایشان این حدیث نوعی از تشبیه است و معتبر در تشبیه اوصاف
مشهوره مذکوره علی الاکمل است پس محله مطلوب الحق بلا تجشم مؤلف احتجاج
و استدلال ثابت شد چه بالبداهته و بالقطع از اوصاف مشهوره حشر بارون

نبوت سلطان و دخل کبر سن و فضیلت
نسبه در منازل بارون از عبارت

نبوت مطلوب الحق و دفع شبهات
از کلام ولی الله

جوابی که در قطع استثنای است
که پس از فصاحت اخوت

علیه السلام مفترض الطاعة بودن آنجناب بر جمیع امت حضرت موسی علیه السلام
و عصمت و فصلت آنحضرت از کل امت موسویست بلا یب پس جناب امیرالمؤمنین
علیه السلام هم موصوم و مفترض الطاعة و واجب الاتباع نسبت جمیع امت
جناب رسالت صلی الله علیه و آله وسلم باشد و از کل امت آنحضرت فضل باشد
پس امامت و خلافت آنحضرت ثابت شود بالهدایه و الیقین فاستبصر لا تکن من الغالطین
نهم آنکه بنیاده سنن و اسناد بانی نبی که ارشد تلامذه و الدماجد مخاطب است نیز در
و ابطال توهم مخاطب با کمال میکند چه او منزلت هارون علیه السلام را منحصر در
فوق چیز کرده یکی استخلاف در مدت غیبت و دیگری نبوت چنانچه در سبف سلون بعد نقل
حدیث منزلت گفته می گویند که منزلت اسم جنس است مضاف بسوی علم پس عام است
جمیع مراتب الصحة الاستثنا و چون مرتبه نبوت را استثنا نمود و دیگر مراتب را شمول
باقی ماند و هارون خلیفه بود موسی را مفترض الطاعة و این استدلال باطل است
چرا که این خبر دلالت نمی کند بر شمول جمیع مراتب که هارون را بود بلکه سیاق
قصه دلالت دارد بر آنکه مراد استخلاف است در مدت غیبت و اضافت برای
عهد خارجی است و استخلاف در مدت غیبت دلالت ندارد بر خلافت بعد از آن
آنحضرت صلی الله علیه و سلم و کلمه الا بمعنی غیر است برای دفع توهم و بر تقدیر شمول
گوئیم که منزلت هارون منحصر بود در دو چیز استخلاف در مدت غیبت و نبوت چون
نبوت را استثنا کرد باقی نماند مگر استخلاف مدت غیبت انتهی این عبارت بنص صحیح
ظاهر می شود که منزلت حضرت هارون علیه السلام نزد سنن و اسناد منحصر بود در دو چیز
یکی استخلاف در مدت غیبت و دیگری نبوت و انحصار دلیل اشکار است بر آنکه فصاحت

دفع توهم دخول کبریا و انصاف اخوت در
نقل از کلام سید خاتمه

ص ۲۲۶

و اکبریت سن و اخوت نسبیه از منازل حضرت هارون علیه السلام نیست پس شرح
 شاه صاحب در عموم منازل بان تقاضا اکبریت سن و فصاحت و اخوت نسبیه وجهی از
 صحت نخواهد داشت که این قول فرجه دخول کبریت سن و فصاحت و اخوت نسبیه منازل
 هارونیه است و منازل حضرت هارون حسب افاده سناء الله در دو چیز منحصر است که آن نیز در
 مغایرت این امور است و هم آنکه خواجه نصر الله کابلی هم منکر است هارون را از موسی
 علیهما السلام در دو چیز حصر کرده قال فی الصواعک علی سیاقا و لان منزلته
 هارون من موسی کانت منحصرة فی امرین الاستخلاف مدّة
 غیبتّه و شراکته فی النبوة و لما استثنی منها الثانية بقیت الاولی الخ
 پس شاه صاحب با دعای منازل کثیره تکذیب را با حد حقیقی و معلوم استاد
 واقعی پر دومی نمایند یعنی چنانچه راه مخالفت و حقوق شاه ولی الله با و
 اخلاق و مبالغه در مدح شان و اطراف افادات شان می نمایند همچنین معاندت
 و مشاققت کابلی که بنامی این کتاب بر استراق و انتحال خرافاتش گذاشته اند
 اختیار میفرمایند و نیز شاه صاحب چنانچه مخالفت این کلام کابلی در تعدیل
 فصاحت و اکبریت سن و اخوت نسبیه از منازل هارونیه فرموده اند همچنان مخالفت
 در دعوی این معنی که الا انه لا نبی بعدی در حکم الاعداء النبوة است آغاز
 نموده اند زیرا که ازین کلام کابلی نص صریحی که سابق التنبیه علیه واضح و
 لایح است که جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم درین حدیث شریف
 نبوت را استثنای فرموده و حجت قال و لما استثنی منها الثانية پس کمال
 بطلان زعم استثنای عدم نبوت که مخاطب خود کابلی در آن مبتلا اند و همچنین

دفع قیوم دخول کبر سن و فصاحت و اخوت
 نسبیه از منازل هارون علیه السلام

جواب تمام استنباطات
کربس و نصیحت و اخلاص

استاد صاحب

توسیح و تفش را فی دران گرفتار بنص صریح کابلی که پیر و مرشد مخاطب بخیرست
ظاهر و واضح گردید و الحمد لله که با هوایله و نیز مخالفت این کلام کابلی در ادعا
منافات نبوت با خلافت بهم کرده اند زیرا که ازین کلام کابلی خلافت حضرت
هارون علیه السلام برای حضرت موسی علیه السلام بوضوح تمام ظاهرست و
سبجی التنبیه علیه فیما بعد انشاء الله تعالی و نیز مخالفت این کلام کابلی در ادعا
دالات نبوت بر نفی خلافت از دنیا امامیه المومنین علیه السلام بعد از امام
الکتاب صلی الله علیه و آله و سلم نمود و یک سبجی التنبیه علیه فیما بعد انشاء الله
تعالی پس شاه صاحب مخالفت این کلام کابلی که پیر و مرشد خطابا وجه بین
فرموده اند و این کلام می حق است خدمت عالی مقام خود بغایت قصه
رسانیده اند یازده و نیم آنکه منازل حضرت هارون که جناب سالک صلی
علیه و آله و سلم اثبات فرموده مراد این سبب تبادر فضائل نفسانیه است که در
تفضیل و ترجیح و تقدیم و اکثریت ثواب اصالة عند الله می باشد و محط
نبوت و خلافت و امامت بالاصل همانست و اختصاص باهل ایمان دارد
و کفار را در ارجح نیست و ظاهرست که اکبریت سبب اخوت نسبه و فصاحت
لسان نیز فی فضائل خارج است کوه را به ضعیف واقع و نسبت به فصاحت
داخل آن در تابیدین و حصول شرف و معرض تفضیل و مدح ذکر می کنند لکن
فی نفسها مقضی تقدیم و ترجیح نیست و بعنایت ربانی متانت این تحقیق این
هم از افاده شاه ولی الله مبرز عرض میرسانم و سنان جانستان و قلب
مخاطب که با تفهیم فصاحت و اکبریت سبب اخوت نسبه قدح و عموم منازل

در بیاننا با هارون حساب و فضائل
نفسانیه است که در تفضیل باشد و اختصاص
با اهل ایمان باشد و سبب اخوت سبب

جواب فی القضاة مستشاران
کبریا فی اجتهاد و اذیت

مخبر است و نفس را بر پی بردن بان در از ساخته می خلاص نمیشد مخفی نماند که در از الیه انخفا
تصنیف شاه ولی الله بعد از بیان نکته اولی که در خاتمه مسلک سوم از مقصد اول
از فصل تفضیل تشخیص از مقدمه ثانیه از مقصد ثانی از مقصدین کتاب مذکور است
نکته ثانیه اگر سوال کنی در کتاب آمد و صفت را سبب تفضیل بعض صحابه بر بعض
ساختند که سوابق اسلامیه باشد و اوصاف قرب معنوی که صدیقیت شهیدیت
رمزیت ازان و درست سنی چهار خصلت را سبب تفضیل بعض صحابه بر بعض
اختیار کرده اند و صفت مقدم و دود دیگری از ارتفاع درجات و تقدم است
روز حشر و دیگر قیام بوعود خدای تعالی برای پیغامبر خود صلی الله علیه و سلم
و صحابه اوصاف دیگر بران زیاده کرده اند یکی ازان علم بکتاب سنت است و دیگر
کفایت حزم و حسن استیلاست و سوم اجتناب از شبهات و قتال مسلمین و در
رعایت بیت المال مانند آن پس تطبیق در میان به سه چگونه باشد که پیغمبر
در میان این اختلاف موافق تطبیق فقهای باید کرده در اختلاف واقع در مسئله قتل
در قرآن عظیم قسم ثنائیه فرموده اند قتل یا عمد است یا خطا و درست سنی قسمت
ثلاثیه تقریر نموده اند که قتل یا عمد است یا خطا خالص یا خطا شبیهه عمد فقهای حنفیه
بقسمت خماسیه قائل شده اند پس این قسمت ثلاثیه را بقسمت ثنائیه راجع ساخته
و خماسیه را بشکله پنجین اینجامی گوئیم که دو صفت نمانده در سنت راجع بآن دو صفت
مذکوره در کتاب آمد و تفضیل او است و شرح و بیان او است زیرا که ارتفاع مکان
در جنت بسبب این دو خصلت است یا کمال نفسانی شخص بآن میرساند یا سعی در
احاطه آنحضرت صلی الله علیه و سلم و قیام بوعود خدای تعالی از سوی الله تعالی است

زیرا که اصل در سوابق اعانت آنحضرت صلی الله علیه و سلم در تزویج و این فصل است
 علیه و سلم و این گاهی در بدو اسلام می باشد و گاهی در آخر آن بعد انتقال
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم بر وفق اعلی و سه صفت زانده در اقا و ایل صحابه است
 باین فصلت آخره که اتمام موعود آنحضرت صلی الله علیه و سلم موقوف است
 بر اتساع علم کتاب و سنت و نهادن اجماع امت باعتبار کثرت فتوح و امن
 مسلمین از شر کفار موقوف است بر کفایت جزم و حسن سیاست و باعتبار تعلیم
 موقوف است بر اجتناب از شبهات که شان شیخین بود و چون دماء مسلمین ابرام است
 قوی در آن بیزید اهتمام مخصوص گشت پس این همه شرح و تفصیل سنت سنیه
 و سنت سنیه شرح و تفصیل قرآن عظیم سوال اگر گوئی که در اقا و صحابه قرب نسب
 با آنحضرت صلی الله علیه و سلم و وجهت در میان ناس و مانند آن از فضائل شمرده
 و در قرآن عظیم نفی فضیلت باعتبار نسب و وجهت بیان کرده شد از فضائل
 حضرت ذی النورین ذکر کرده اند که آنحضرت صلی الله علیه و سلم و جگر پاره خود را
 بومی تزویج فرمود و از فضائل مرتضی ذکر کرده اند که ابن عم آنحضرت صلی الله علیه
 و سلم بود و تزویج بتول نهر رضی الله عنهما و همچنین بعض فضائل جلیه مثل شجاعت
 و فصاحت در تضاعیف فضائل مرتضی تقریر نموده اند پس تطبیق در میان این
 دو قول مخالف چگونه نمایم گوئیم فضائل دو قسم است یکی آنکه در حد ذات خود فضیلت
 اومی و سعادت اوست و تشبیه با پیغامبران حاصل میشود از جهت پیغامبری
 و این قسم همانست که سنت سنیه بان تصریح و تلویح نموده قسم دوم آنکه در حد ذات
 خود فضیلت معتبره در شرع نیست مثل نسب مصابرت و قوت بدن و شجاعت

زیرا که باعتبار تزویج علم آنحضرت

جواب جمیع استنادهای
مربوبه و اوجیهات و اخوات

بیان مشیع طویل الذیل یکمال و ضوح ظاهریست که قرب نسب فصاحتها مثال
آن از جمله آن فضائل است که در کتاب الله و سنت و اقوال صحابه سبب تفضیل و ترجیح
بعض علی بعض گردانیده شد و در حد ذات خود فضیلت آدمی و سعادت او است
و تشبیه با پیغامبران از جهت پیغامبر حاصل میشود بلکه از جمله آن فضائل است
که در حد ذات خود فضیلت معتبره در شرع نیست لهذا کافر و مسلمانان را این فضائل
حاصل میشود و تقوی فاسق بر دوستان متصف میتواند شد لیکن گاهی سبب فضیلتی
از فضائل معتبره در شرع میگردد پس اسقاط آن از درجه اعتبار با این معنی است که در حد
ذات خود فضیلت معتبر نیست و اعجاب که مخاطب با وصف آن همه مبالغات و افتخار
بر کتاب از ازالة الخفا و اغراق در مدح و اطرائی آن مصنف از مضامین تحقیق الگین آن
خبری بر نمیدارد و در بسیاری از مباحث کتاب خود خصوصاً این باب مامت محتاجت
افادات کتاب از ازالة الخفا آغاز نهاده و ادیشند و سعادت داده و دوازدهم آنکه
این حاجب در ایضاح شرح مفصل در شرح قول ما تن و اذا قلت ما مررت
باجدا لا زید خیر منه فکان ما بعد الا جملة ابتدائية واقعة
صفة لاحد والا لغوی اللفظ معطية فی المعنی فلقد تهاجاعة
زید خیرا من جمیع من مررت بهم گفته هذا راجع الی الاستثناء المفرغ
باعتبار الصفات لان التفریع فی الصفات و غیرها قال الله تعا
وما اهلکنا من قریة الا لهما مذرون و حکم الجملة والمفرد واحد
فی الصیة فعلى هذا نقول ما جاء احدا لا قائم و ما جاء احدا
الا ابوه قائم و کل ذلك مستقیم فان قيل معنی الاستثناء المفرغ

ص
فصل و اذا قلت الخ من فصول المنقولة
على الاستثناء من ذکر المنعوبات
من القسم الاول من قسام الکتاب

جوابیه نفی اشتنا باشد
که بر سر و واضحیست و خوف

جوابیه و در این اشکال اندک نفی اشتنا
در حدیث سمرات و در صفت اشتنا
من تاجر

نفی الحکم عن کل ما عد المستثنی وهذا لا یستقیم فی الصفة ما جاء
احدا لا راكب اذ لم تنف جميع الصفات حتى لا یكون عالما ولا
حيما لا یستقیم ان ینفك عنه فالجواب من وجهین احدهما
ان الصفات لا ینتفی منها الا ما یمكن انتفاءه عما یضاد لمثبت
لانه قد علم ان جميع الصفات لا یصح انتفاءها وانما الغرض
نفي ما یضاد المذکور بعد الا ولما كان ذلك معلوما انغصبا
استعماله بلفظ نفی والا ثبات المفید للحصر الثاني ان یقال ان
هذا الکلام یرد جوابا لمن یفنی تلك الصفة فیجاب علی قصد
المبالغة والرد جوابا لمن یناقض ما قاله لغرض اظهار اثبات
تلك الصفة ووضوحها واطهارها دون غيرها ازین عبارت
ظاهرست که بتثانی غرض در صفت اشکال وارد می شود باینکه نفی جمیع صفات
غیر صفة مستثناة ممکن نیست و جواب از ان بدو وجه است و حاصل وجه اول
جواب آنست که منتفی نمی شود از صفات مگر ان صفات که ممکن است انتفاء
آن و صفات ممکنه الانتفاء آنست که متضاد صفت مشبهة باشد زیرا که معلوم است
که انتفای جمیع صفات صحیح نیست و غرض همین است که نفی صفات متضاده
صفت مذکوره بعد الا کرده شود و چون این معنی معلوم بود مقتضی است
آن بلفظ نفی و اثبات که مفید است پس همچنین می گوئیم که غرض از اثبات
عموم منازل اثبات منانل ممکنه الا ثبات است و چون معلوم است که اثبات
افصحیت و اکبریت حسن اخوت نسبیه غیر ممکن است لهذا خروج آن مضرلی

غرض منانل عالمه در حدیث سمرات
ممكنه الا ثبات حیاتی در حدیث سمرات
در صفت مراد نفی انتفاء الا ثبات

جواب بهم اشتغال بافتار
کریست از صحبت و اخوت

بعموم منازل نرساند و تقریر سر اسر نیز ویر مخاطب تحریر کلوی اولیای او را از او
گیر الحق تر باند فلیض حکوا قلیلا ولیبکوا کثیرا اما جواب و م از اشکال اشتغال
مفرع و بر صفت که این حاجت کرده پس آن هم مفید مطلوب و دافع و هم
معیوب است زیرا که این جواب ظاهر است که خروج صفات عدیده از حکم غنی
مضر فی تنفی نمی رساند باین سبب که غرض اظهار اثبات این صفت و وضوح
آنست پس بهمین می گوئیم که خروج فصاحت و اکبریت حسن و اخوت نسبه قاصد
عموم منازل نیست زیرا که غرض از این منازل عامه منازل خلافت و اقتراض
طاعت و محصن و فضیلت است و چون غرض اظهار اثبات این صفات و وضوح
آن و اظهار آن دون با سوا می نیست لهذا عموم منازل با وصف انتفای فصاحت
و اکبریت و اخوت نسبه بحال خود سالم از اعتراض ماند و انتفای این امور ثلثه
ضرری بحکم منازل در غیر آن نرساند سیر و هم آنکه ملا عبد الرحمن جامی در فوائد
ضیائیه گفته و یعرب ای المستثنی علی حسب العوامل ای بما یقتضیه
العامل من الرفع والنصب و الجرا اذا کان المستثنی منه غیر مذکور
و یخص ذلك المستثنی باسم المفرغ لانه فوّغ له العامل عن المستثنی
منه فالمراد بالمفرغ المفرغ له كما مراد بالمشارك المشارك فيه وهو
ای الحال ان المستثنی واقع فی غیر الکلام الموجب واشتراط ذلك
لیفید فائدة صحیحة مثل ما ضرب بنی الا زید اذ یصح ان لا یضرب
المتکلم احدا الا زید بخلاف ضرب بنی الا زید اذ لا یصح ان یضرب کل
احد المتکلم الا زید ان یتقدیم المعنی بان یکون الحكم بما یصح ان

جوابي في الفيلسوف المشرك
في رتبة الفيلسوف المشرك

محدث في رتبة الفيلسوف المشرك
في رتبة الفيلسوف المشرك

يثبت على سبيل العموم نحو قولك كل حيوان مجرك فكه الاسفل
عند المضع الا التماسح او يكون هناك قرينة دالة على ان المراد
بالمستثنى منه بعض معين يدخل فيه المستثنى قطعا مثل قرأت
الا يوم كذا اي اوقعت القراءة كل يوم الا يوم كذا لظهور انه لا يريد
المتكلم جميع ايام الدنيا بل ايام الاسبوع او الشهر او مثل ذلك
ولقائل ان يقول كما لا يستقيم المعنى على تقدير عموم المستثنى
منه في الموجب في بعض السور فربما لا يستقيم المعنى على تقدير عموم
المستثنى منه في غير الموجب ايضا فحومات لازيد فينبغي
ان يشترط في غير الموجب ايضا استقامة المعنى وايضا لا يصح
مثل قرأت الا يوم كذا الا بعد تخصيص اليوم بايام الاسبوع مثلا
فيجوز مثل هذا التخصيص في ضربين لا زيد بان يخصر المستثنى
منه بكل احد من جماعة مخصوصين اذا كان هناك قرينة فلا فرق
بين هاتين الصورتين في كون كل واحدة منهما جائزة مع القرينة
وغير جائزة بدونها واجيب بان المعتبر هو الغالب والغالب في
الاجاب عدم استقامة المعنى على العموم وفي النفي عكسه
لان اشتراك جميع افراد الجنس في انتفاء تعلق الفعل بها ومخالفة
واحد اياها في ذلك مما يكثر ويغلب واما اشتراكها في تعلق الفعل
بها ومخالفة واحد اياها في ذلك فما يقل كما في امثال المذكور
وبان الفرق بين قولك قرأت الا يوم كذا وضربتي لا زيد ليس الا

جوابی هم انقطاع اشتداد
کبریا نصیحت و اخوت

بظهور قرینه دالقه علی بعض معین من المستثنی منه مقطوع
دخوله فی الاول و عدم ظهورها فی الثاني فلو قام فی الثاني ایضا قرینه
ظاهرة الدلالة علی بعض معین كما اذا قیل من ضربك من القوم ای
القوم الداخل فیهم ید فقلت ضربت بنی الا زید فالظاهر انك ایضا
ما یتقدیر فی المعنی لكن الغالب عدم وجدان القرینه كذلك
فی الموجب الغالب فی عدم استقامة المعنی انین عبارت ظاهرست
که مثال قرأت الا یوم کذا درست مستثنی منه در ان ایام اسبوع یا شهر یا
مثال نیست پس خروج ایام دیگر از ان ضرری بعموم استفاد از استثنی منه نمی رساند
پس همچنین خروج بعض افراد غیر متبادره از لفظ منزلت قاصح در عموم استفاد از ان
که مراد از ان منازل خلافت و افتراض طاعت و فضیلت محضت است نخواهد شد
و بنا بر مرسوم معلوم محتاسب عمدة القروم که باتفاق بعض منازل استدلال بر انقطاع
استثنای اند لازم می آید که استناد و قرات الا یوم کذا منقطع باشند متصل زیرا که
ایام بسیار از ان خارج است و هل ذلك الا الضحوة کایرضی بها احد من
اولی الالباب والله المستعان فی کل باب چهار و مهم آنکه ابرن حاجب
در مختصر گرفته استثناء من الاثبات نفی بالعکس خلافاً لانی
حنیفة لنا النقل و ایضا لو لم یکن لم یکن کالاله الا هو توحیداً
قالوا لو کان للزم من کلا علم الا بحیوة و لا صلوة الا بطهور ثبوت
العلم و الصلوة یجردهما قلنا لیس مخرجاً من العلم و الصلوة
فان اختار تقدیر الصلوة بطهور اطرد و ان اختار لا صلوة بوجوب

در وقت الا یوم کذا خروج ایام کبریا
اسبوع یا شهر یا مثل ضربت بنی
پس همچنین خروج بعض افراد غیر متبادره
غیر متبادره و غیر متبادره

جوابی استثناء کبریا
بجانب مختصر این حاجب و کبریا

جواب تمام القطار استثناء است
که بر سن و اخصیحت و اذوت

الابد لك فلا يلزم من الشرط المشروط وانما الاشكال في التقى لاعم في
 مثله في مثل ما زيد الا قائل ان لا يستقيم نفى جميع الصفات المعبرة
 واجيب بامرین احدهما ان الغرض بالمبالغة بذلك والاخر انه اكدها
 والقول بانها منقطع بعيد لانه مفرغ وكل مفرغ متصل لانه من
 تمامه ازين عبارات ظاهريست که در مثل الاصاوة الا بطور و ما زيد الا قائم
 اشكال عدم استقامت نفی جميع صفات معتبة ؛ وارومى شود و جواب بان
 بدو طريق است یکی آنکه غرض بالمبالغة است و ديگر آنکه صفت تشنائة اگر صفات است
 پس همچنين عموم منزلت باوصف اتقفا اخصيحت و اکبريت سن و اذوت زمينه است
 مى شود بسبب آنکه غير اين صفات اعني خلافت و افتراض صاغت و
 عصمت اگر صفات است يا آنکه حصر صفات در ان بالمبالغة واقع شده يا نيز و
 آنکه نيز اين الحاجب در منتهى السؤل و الال في على الاصول و الجدل على ما نقل عنه
 والغرض من الاستثناء من الاحكام العامة المقتضية لاكمال المحكوم
 هو اثبات الحكم على التحقيق و كان اصله اما على معنى المبالغة كما
 قائل قال ما زيد عالما فقل ما زيد العالم و اما على معنى ان ذلك
 اكدها اين عبارت هم مثل عبارت مختصر واقع شبه مخاطب اخبرست شانه و
 آنکه در تخيص المفتاح گفته القصير حقيقة و غير حقيقة و كل منهما نوعان قصر
 الموصوف على الصفة و قصر الصفة على الموصوف و الاول من الحقيقة
 نحو ما زيد الا كاتب اذا ريد انه لا يتصف بغيرها و هو لا يكاد يوجب
 لتعذرا لاحاطة بصفات الشئ والثاني كثير نحو ما في الدار الا زيدا

بدون التفات کبر سن و اخصيحت و اذوت
باناده اين عاجب در مختصر اصول

شخص الدين محمد بن عبد الرحمن بن محمد القزويني الشافعي
ابن حاجب
و او بنده سابقه بعبارة منتهى السؤل

جواب شبه سابقه بعبارة تقيض
مفتاح و شى بان از سن و اذوت

جاء في انقطاع استثناء انقطاع
كبري عن اصحبت واخوت

وقد يقصد به المبالغة لعدم الاعتداد بغير المذكور وعلامة تفتازاني
در شرح مطول بتخصيص المفتاح گفته والاوّل اي قصر الموصوف على الصفة
من الحقيقة نحو ما زيد الا كاتب اذا اريد انه لا يتصف بغيرها اي
غير الكتابة من الصفات وهو لا يكاد يوجد لتعدّل الاحاطة
بصفات الشئ اذا من موصوف مقصورا لاوله صفات يتعدّل
احاطة المتكلمها فكيف يصح منه قصره على صفة ونفي ما عداها
بالكلية بل نقول ان هذا النوع من القصر مفضل الى المحال لان
للصفة المنفية نقضا للبتة وهو ايضا من الصفات فاذا نفيت
عنه جميع الصفات لزوم ارتفاع التقيضين مثلا اذا قلت ما زيد
الا كاتب على معناه لا يتصف بغيرها الزمان لا يتصف بالاشاعة
ولا بعلاها وهو محال اللهم ان يراد الصفات الوجودية لكون التعلل
باق ازين عبارات ظاهريست که محل قول قائل ما زيد الا كاتب بر نفی جميع صفات
غير کتابت متعذرست بلکه مستلزم محالست و اگر محل آن بر صفات وجودیه بکنند
درست می شود و لکن تعذر بحال خود باقی ماند پس هرگاه محل صفات منغیه بر صفات
وجودیه درست باشد و خروج صفات غیر وجودیه ضرری بمعوم نفی نرساند
و مثبت انقطاع استثناء نکرده و همچنین خروج فصيحيت و اکبريت سن و اخوت نسبيه
که از صفات غیر متبادره است قدحی در عموم منزلت نخواهد کرد و مثبت انقطاع
استثناء نخواهد شد بلکه استثناء متصل است منزلت بر عموم خود باقیست هر قدر هم
اگرچه تفتازانی در شرح مطول گفته و قد يقصد به اي بالثاني المبالغة لعدم

جاء في استثناء كبري عن اصحبت
و اخوت مطول تفتازاني

جواب به استثناء استثناء
کبر سن و افحیت و انوت

الاعتداد بغير المذکور كما يقصد بقولنا ما في الدار الا زيدا ان جميع
من في الدار من عدل زيدا في حكم المعدوم ويكون هذا قصرا حقيقيا
ادعائيا لا قصرا غير حقيقيا لغوات المقصود فالقصر الحقيقى نوعان
احدهما الحقيقى تحقيا والثانى الحقيقى مبالغة ويمكن ان يعتبر هذا
في قصرا لموصوف على الصفة ايضا بناء على عدم الاعتداد بباله
الصفات والمفرق بين القصر الغير الحقيقى والقصر الحقيقى مبالغة
وادعاء دقيق فليتامل ايزين عبارت واضح است که اطلاق ما في الدار الا زيدا
باوصف موجود بودن غير زيدا در دار درست است باين سبب که مقصود نیست که
جميع کسانیکه غير زيدا در دارند در حکم معدوم اند پس معلوم شد که خروج غير زيد
از مستثنى من سبب عايت نکته مثبت انقطاع استثناء و بطلان اتصال آن نیست
بهمچنين خروج افحيت و اکبريت سن و افوت نسيه منافی عموم منزلت نخواهد بود و هرگز
ولالت بر انقطاع استثناء و بطلان اتصال آن نخواهد کرد و همچنانکه تقاضای در
شرح مختصر تلخیص المفتاح گفته و الثاني اسی قصر الصفة على الموصوف من
الحقيقه کثير فهو ما في الدار الا زيدا على معنای الحصول في الدار
المعينة مقصور على زيدا وقد يقصد به اى بالثاني المبالغة
لعدم الاعتداد بغير المذکور كما يقصد بقولنا ما في الدار الا زيدا
جميع من في الدار من عدل زيدا في حكم المعدوم فيكون قصرا حقيقيا
ادعائيا واما في القصر الغير الحقيقى فلا يجعل غير المذکور منزلة
العدم بل يكون المراد ان الحصول في الدار مقصور على زيدا بمعنى

ص ۱۱۴

جواب به استثناء استثناء
بجواب تقاضای کبر سن و افحیت و انوت
بجواب تقاضای در شرح مختصر تلخیص

در این کتاب
تفصیلاً
در حدیث منکر

در این کتاب
تفصیلاً
در حدیث منکر

آنکه لیس حاصل العمر و وان کان حاصله بکرو خالد بن عجلت
به تقریب با تقدیم دالت صریح بر بطلان فرعون مخاطب نظم دارد و نور و هم
سکا در مفتاح بعد بیان بعضی سور قصر بطریق نفی استثنای گفته و الاصل فی
جمیع ذلک هو ان الا فی الکلام الناقص یستلزم ثلثة اشياء احد
المستثنی منه لکن الا لاخراج واستدعاء الاخراج مخرجاً منه
وثانی ما العموم فی المستثنی منه لعدده المخصوص امتناع ترجیح
احد المتساویین ولذلك ترانا فی علم النحو نقول تانیث الضمیر فی
کانت فی قراءة ابی جعفر المدنی ان کانت الا صیحة بالرفع و فی
نوی المبنی للمفعول فی قراءة الحسن فاصحوا لا تری لا مساکنهم برفع
مساکنهم و فی بقیة فی بیت فی الرمة و ما بقیة الا الضلوع
البحر اشع للنظر الی ظاهر اللفظ و الاصل التذکیر لا قضاء المقام
معنی شی من الاشياء و ثانیاً ما مناسبة المستثنی منه للمستثنی فی
جنسه و وصفه و این بصفته کونه فاعلاً او مفعولاً او ذاتاً حال
او حالاً او ما تری کیف تقل المستثنی منه فی ما جانی الا زید
مناسباً له فی الجنس و الوصف الذکر ذکرتم انما جانی حد الا زید
و فی ما رايت الا زیداً انما ما رايت احداً الا زیداً و فی ما جانی زید
الا را کبنا انما ما جاء زید کائناً علی حال من الاحوال الا را کبنا و هذه
المستلزمات توجب جمیع تلك الاحکام الخ و تفننا زانی و شرح مفتاح
در شرح قوله و لذلک ان فقره و لذلک ترانا فی علم النحو الخ گفته ای لا استلزام کلام

و این قیام القطع استناد است
کبریا و اخصی و اخوت

الاعمو والمستثنی منه نقول ان تانیث الفعل فی لقائتین فی البیت
انما هو لا خسر الی ظاهر لفظ المستثنی اعنی صیحة و مساکنهم والاضوع
حیث یُعَدُّ فاعلا والفعل الیه مُسْنَدًا والا فعند التحقيق لفعل
العام المقتل الذی یُقَدُّ فیها و یَعْمُ کل ویصدق فی جمیع الصور
وهو شئی من الاشیاء و یُخَصَّصُ بالجسم و الحيوان و الانسان و
غیر ذلك بحسب قرائن المقام و خصوص المستثنی منه انما ازین عبارت
و اوضح است که مستثنی منه در بیان كانت الا صیحة در قرابت رفع و در آیه
فاجعلوا لآثری صد انکهم و و قول ذی الرثم و ما بقیت الا الضلوع
الکاشع در حقیقت شئی من الاشیاء است که عام است کل اشیا را صادق می آید
در جمیع صور لکن بحسب قرائن مقام مخصوص شود و جسم یا حیوان یا انسان
یا غیر آن پس معلوم شد که حصول نوعی از تخصیص در مستثنی منه بسبب قیام
مبطل اتصال استناد و ثبت انقطاع آن بدیت بستم آنکه در صحیح بخاری کور است
عن ابی هريرة عن النبی صلی الله علیه وسلم قال لا تشد الرحال
الا لثلاثة مساجد المسجد الحرام و مسجد الرسول و المسجد الاقصی
و در صحیح مسلم و صحیح نسائی صحیح ابی داود و صحیح ابن ماجه و مسند احمد بن حنبل
و غیر آن از کتب حدیث نیز این حدیث مروی است کما لا یخفی علی المتبحر و پر
نظار است که استناد و ریختن حدیث متصل به منقطع نیز که این استناد استنادی مفرغ
و پر استنادی مفرغ متصل است کما صرح به ابن الحاجب فی العبارة الساتر
فی الوجه الرابع عشر و یظهر من عبارة المفتاح ایضا و قد سبقت

در حدیث لا تشد الرحال الا لثلاثة
الحديث استناد متصل استنادا و صنف
خروج افراد غیر مراد از مستثنی منه

جواب به تمام استثناءات
در این کتاب و افضلیت و اخلاص

شرح حدیث لا تشاء جلاله
از تقریب ابو زرعه و غیره

جواب به تمام استثناءات
فیما دخی الی غیره علی ما یطهر الی
ان یکون الخ

و قطعاً و حتماً و جزاً باشد در حال برای دیگر مقامات سوای مساجد ثلثه روستا
و ممنوع نیست و ازین جااست که اکابر و اعظم محققین بنیادین حدیث را تاویل میکنند
تا ممنوعیت سفر برای دیگر مشاهد معظمه و مقامات متبرکه و غیر آن لازم نیاید
ولی الدین ابو زرعه احمد بن عبد الرحیم العراقی در شرح تقریب اللسانیه گفته
ویدل علی انه لیس المراد الاختصاص هذه المساجد بفضل
الصلوة فیها وان خلك لم یرد فی سائر الا سفار قوله فی حدیث
ابی سعید المتقدمه لا ینبغی للمطی ان یشد حاله الی مسجد یتغی
فیه الصلوة غیر کذا و کذا فبین ان المراد شد الرحال الی مسجد
یتغی فیه الصلوة لا کل سفر والله اعلم و مفتی صدر الدین خان
دلهوی در رساله منتهی المقال فی شرح حدیث شد الرحال برای این حدیث
تاویلات عدیده ذکر کرده و عبارات جمعی از علما سنیه درین باب نقل نموده
من شاء فلیرجع الیه پس معلوم شد که خروج بعض افراد از استثنای منه بدلائل
و لیلی مستلزم القطاع استثناء و بطلان اتصال آن نمی شود بخت و یکم آنکه حق تعالی
فرموده قل لا آجد فیما اوحی الی من ماعی طاعه بطعمه الا ان یکون
میتخاود ما مسفوحاً و لحم خنزیر فانه رجس و فسقا اهل
لغیر الله به و ظاهرست که استثنای الا ان یکون استثنای متصلست حال آنکه بسیار
از اشیا غیر اشیا استثناء نیز خارج از حکم مستثنی منهست یعنی سوای اشیا استثناء
اشیا می گیرند از مطعومات حرام پس چنانچه خروج این اشیا از حکم مستثنی منه
بسبب لالت و لائل قد حی در اتصال استثناء نمیکند فکذا فیما نحن فیه

جوابی توهم القطار استناداً
بکبر سن و افضحیت و اخوت

فقرانی تفسیر
مکرمه درین گفته فانی قال
الحیات من المعصیات اکثر مما ذکر
منه الا انما جازوا الجواب و قد
وجه دفعه دیگر اینست که در
گفته ثبت با ذکرنا و قد ذکرنا
وجه هذا الذی سببه بوالذی کان
بقول بوالذی بنی منسختی

اما اثبات این معنی که سوا می اشیا و استثناء اشیا دیگر هم از مطعومات حرام است پس بر
ظاهر است و حاجت بدلیل ندارد که این معنی جمع علیه اهل اسلام و الا لازم حلیت
بسیار می از محرمات قطعی مثل نجاسات غیر مذکورات که از جمله آن خمر و سنی است و
اشیا متنجسه نجاسات و دیگر مستقذرات و چه چندان امام مالک قائل بحلیت کلب
و سایر حیوانات محرّمه غیر خنزیر باشد لیکن در حرمت خمر و دیگر نجاسات اصدی را
بحال کلام نیست و ازین نجاست که فخر از می بایست که مذکور است که مذنب مالک را تقویت داده
باز هم برای اخراج خمر و دیگر نجاسات تا ویلاست ذکر کرده چنانچه در تفسیر کبیر در تفسیر
این آیه گفته مسئله الثانية لما بین الله تعالى ان التخمیر والتحلیل
لا یثبت الا بالوفا لقل لا جد فیما اوحی الی محمّد ما علی طاعه
یطعمه اے علی اکل یا کله و ذکر هذا لیمیز ان المراد منه هو
بیان ما یحل و یحرم من الماکولات ثم ذکر امور اربعة اولها
المیته و ثانیها الدم المسفوح و ثالثها لحم الخنزیر فانه رجس و رابعها
الفسق و هؤلاء اهل لغیر الله به فقوله تعالى قل لا جد فیما اوحی
الی محمّد ما الا هذه الاربعة مبالغه فی بیان انه لا محرم الا هذه
الاربعة و ذلك لانه لما ثبت انه لا طریق الی معرفة المحرمات
و المحلات الا بالوفا ثبت انه لا وحی من الله تعالى الا الی محمد صلی
علیه وسلم و ثبت انه تعالى امره ان يقول لا جد فیما اوحی الی محمّد
الا هذه الاربعة کان هذا مبالغه فی بیان انه لا محرم الا هذه
الاربعة و اعلم ان هذه السورة مکیه فبین تعالى فی هذه السورة

منه انقطاع شتبا بالتقار
سريع في وجوب وانذار

فكر ذلك

المكية انه لا يحرم الا هذه الاربعة ثم اكد هابان قال في سورة
التحليل انما حرم عليكم الميتة والدم وحمل الخنزير وما اهل لغير الله
فمن اضطر غير باغ ولا عاد فان الله غفور رحيم وكلمة انما تفيد
الحصر فقد حصلت لنا آيتان مكنتان تدلان على حصر المحرمات
في هذه الاربعة شريطين في سورة البقرة وهي سورة
الأنعام ايضا انه لا يحرم الا هذه الاربعة فقال انما حرم عليكم
الميتة والدم وحمل الخنزير وما اهل لغير الله وكلمة انما تفيد
فصارت هذه الآية المدنية مطابقة لتلك الآية المكية
كلمة انما تفيد الحصر فكلية انما في لاية المدنية مطابقة لقولته
قل لا اجد فيما اوحى الي محرم ما الاكاذوكذا في الآية المكية
ثم ذكر تعالى في سورة المائدة احلت لكم بهما
الانعام الا ما يشبه عليكم اجمع المفسرون على ان المراد بقوله الا
ما يشبه عليكم هو ما ذكر بعد هذه الآية بقليل وهو قوله حرم
عليكم الميتة والدم وحمل الخنزير وما اهل لغير الله به ثم قال
والمنخنقة والموقوذة والمتردية والنطيحة وما اكل السبع الا
ما ذكيتوه من الاشياء اقسام الميتة وانه تعالى اعادة هابان
في الآية من ولها الى آخرها كانت مستقرة على هذا الحكم
هذا الحصر فان قال قائل فيلزمكم في التزام هذا الحصر تحليل النجاسة
والدم تقذرات ويلزم عليه تحريم تحليل الخمر وايضا فيلزمكم تحليل

بما هو في التحليل

جوابه ان انقطاع شتاد
كبر سن واضمحلت باخوت

المتخفة والموقودة والمتردية والطيحة مع ان الله تعالى حكم تحريمها
قلنا هذا لا يلزمنا من وجوه الاول انه تعالى قال في هذه الاية
او لحم خنزير فانه رجس ومعناه انه تعالى افاحرم الخنزير لكونه
نجسا فهذا يقتضي ان النجاسة علة لتحريم اكله فوجب ان يكون
كل نجس فانه يحرم اكله واذا كان هذا مذكورا في الاية كان السؤال
ساقطا والثاني انه تعالى قال في اية اخرى ويحرم عليهم الخبائث
وذلك يقتضي تحريم كل الخبائث والنجاسات فوجب القول بتحريمها
الثالث ان اامة مجمعة على حرمة تناول النجاسات فها انما الترتيب
تخصيص هذه الصورة بدلالة النقل المتواتر من دين محمد صلى الله
عليه وسلم في باب النجاسات فوجب ان يبقى فيما سواها على وفق
الاصل تمسكا بعموم كتاب الله تعالى في الاية المكية والاية المدنية
فهذا اصل مقرر كامل في باب ما يحل ويحرم من المطعومات واما
الخبر فاجواب عنها انها نجسة فتكون من الرجس فتدخل تحت قوله
فانه رجس وتحت قوله ويحرم عليهم الخبائث وايضا ثبت تخصيصه
بالنقل المتواتر من دين محمد صلى الله عليه وسلم في تحريمه بقوله
تعا فاجتنبوه وبقوله واتمها الكبر من نفعها والعام المنصوص حجة
في غير محل التخصيص فبقية هذه الاية فيما عداها حجة واما قوله
يلزم تحليل الموقودة والمتردية والطيحة فاجواب عنه من وجوه
اولها انيها ميمات فكانت داخلة تحت هذه الاية وثانيها اننا

المتخفة

تخصیص عموم هذه الاية بتلك الاية وثالثها ان نقول انها
ان كانت مية دخلت تحت هذه الاية وان لم يكن مية ^{فخصيص}
بتلك الاية از ملاحظه اين عبارت ظاهرست كه علاوه بر اشياء مستثناة
درين آيه اشياء ديگر نيز حرامست مثل نجاسات و مستقذرات و خمر و غير آن
كه استثنای آن درين آيه غير واقع و در جواب از لزوم تحليل نجاسات فخر رازي
عديده ذكر كرده كه ثالث آن اينست كه است اجماع دارد بر حرمت تناول نجاسات
پس بالانضمام كرديم تخصيص اين صورت را بدلالة نقل متواتر از دين جناب
رسالتنا صلي الله عليه و آله و سلم در باب نجاسات پس واجبست كه باقي باشد
حكم در ماعدای اين صورت برون فوق اصل يعني طليت بسبب تمسك بعموم كذا
غداي تعالي انتهي محصله و در باب حرمت خمر افاده فرموده كه ثابتست
تخصيص آن بنقل متواتر از دين جناب رسالتنا صلي الله عليه و آله و سلم ان يقول
حق تعالي فاجتنبوا و يقول و تعالي و انتمها اكبر من نفعها و عام مخصوص محبت
است در غير محل تخصيص و در جواب اعتراض حرمت مستحقة بوقوده و مترديه
و نطیحه ذكر كرده كه تخصيص عموم آيه كالا جد افما و حتى الى الاية بآيه داله
بر حرمت اين اشياء واقع شده و اين همه دلالت واضح دارد بر آنكه خروج
بعض اشياء از استثنای منه دليل انقطاع استثناء و بطلان حجيت عموم استثنای
در غير محل تخصيص نمی تواند شد پس چنانچه در آيه كريمة از اشياء استثنای محل
نیست و با اين همه عموم آن در ماعدای اين اشياء مسلمست همچنين در حديث
منزلت خروج بعض اشياء از جمله منازل ثبته برای جناب امير المؤمنين عليه السلام

حوالی هم غلبه استثناء بر نبوت
کبر سن و ضعف است

بسبب دلالت عرفی یا نقلی موجب بطلان اتصال استثناء و نبوت عدم عموم در غیر اخوت
الدلیل نخواهد بود باجماع ازین وجه شافی کافی به بنایت الهی که الشمس فی رابعة النهار
واضح و آشکار گردید که استدلال شاه صاحب با تنافی اخوت نسبتی مثل آن بر
انقطاع استثناء از غرائب استدلالات و عجائب احتجاجات مست که هیچ عاقله از
برزبان نتوان آورد و از همین حیاست که ابن حجر مکی با تنفاء اخوت و نبوت استدلال
بر تخصیص عموم بر تقدیر تسلیم عموم نموده نماند که بان استدلال لفظی دلالت لفظی بر عموم
کرده باشد در صواعق بحواب حدیث منزلت گفته سلیمان ان حدیث یعم
المنازل كلها لکنه عام مخصوص اذ من منازل هارون کونذاخا
ونبیاً و العام المخصوص غیر حجة فی الباقی و حجة ضعیفه علی الخلاف
فیه ازین عبارت ظاهر است که ابن حجر بعد تسلیم دلالت حدیث بر عموم کل منازل
و شمول جمیع مراتب استدلال بر خصوصیت این مقام با تنافی اخوت و نبوت نموده
نماند که با تنافی اخوت و نبوت استدلال کرده باشد بر انقطاع استثناء و عدم دلالت
لفظ منزلت بر عموم که هو مخرجهم الخاطب المحدث و هم سابقا در یافتی که تمسک قاضی
عقده درین مقام با تنافی نبوت که ابن حجر تمسکیش درین باب پیش گرفته نه است
مخفی و یک است تا آنکه شریف جرجانی هم و هن آن ظاهر ساخته اما تمسک با تنافی
اخوت بر خصوصیت این عام پیش مدفع است بآنکه سابقا دانستی که مراد از منازل
شبهه حسب تبادر منازل مشهوره معروفة است که مثبت فضیلت دینی باشد و
و اختصاص با اهل ایمان داشته باشد پس تنافی اخوت مانع دلالت لفظ منزلت
بر عموم نخواهد بود اما اینکه عام مخصوص حجت نیست یا حجت ضعیفه است و چون نیست

ردود هم این قدر علی کل عام مخصوص
جستار است

در بیان حجت علی بن ابی طالب
علیه السلام

الحمد لله العزیز بن محمد و آل محمد

اجماع سلف و ائمه و خصوص
از کشف الاسرار

که حسب تصریحات محققین بسبب حجیت عام مخصوص باجماع صحابه سلف ثابت است
و انکار آن مکابره محض است در کشف الاسرار گفته اجماع السلف علی الاحتجاج
بالعموم ای بالعام و لا یخص منه فان فاطمة احتجت علی ابی رضى الله
عنه ما فی میراثها من النبی صلی الله علیه وسلم بعموم قوله تعالی
یوصیکم الله فی اولادکم لآیه مع ان الکافر و القاتل و غیرها خصوصاً
و لم ینکر احد من الصحابة احتجاجها به مع ظهوره و شهرته بل عدل الی بیک
فی حرمانها الی الاحتجاج بقوله علیه الصلوة و السلام نحن معاش
الانبیاء لا نورث ما ترکناه صدقة و علی رضى الله عنه احتج علی
جواز الجمع بین الاختین بملک الیمین بقوله تعالی او ما ملک ایمانک
وقال حلقها آیه مع کون الاخوات و البنات مخصوصه منه و کان
ذلک مشیوفاً بین الصحابة و لم یوجد له نکر و کذا الاحتجاج بالعموم
المخصوص منها مشیوفاً بین الصحابة و من بعدهم بحیث یعد انکاره
من المكابرة فکان اجماعاً و اگر عام مخصوص حجت نباشد یا حجت ضعیفه باشد
لازم آید که قول حق تعالی الله خالق کل شیء حجت نباشد یا حجت ضعیفه
باشد زیرا که تخصیص درین عام هم واقع شده و همچنین در آیه الله علی السیما
رجح البیت تخصیص واقع است زیرا که لفظ ناس متناول صبیان و مجانین
نیز هست حالانکه ایشان مراد نیستند پس لازم آید که این آیه هم حجت ضعیفه باشد
یا حجت نباشد و همچنین آیات بسیار که در آن تخصیص واقع شده ساقط از
حجیت گردد و بیضاوی در منهاج الوصول در بیان مختصات گفت

الذي هو في الكتاب
في كتابه

ص ١٤٠
٣٢٩
الفصل الثالث في المخصص
من الباب الثالث في العموم
والخصوص

والمنفصل ثلاثة الاول العقل كقوله الله خالق كل شيء والثاني
الحس مثل واوتيت من كل شيء الثالث الدليل السمع وبرهان الدين عليه
بن محمد القزويني العبري شرح من هاج الوصول الى علم الاصول كفته والمخصص للعلم
المنفصل عنه وهو ما لا يتعلق به تعلقا فظيا ثالثا اقسامه اقسام
الدليل المخصص ما سمع شرعي ولا والثاني ما ان يكون عقليا
او حسيا القسم الاول هو ما يكون مخصصا للعلم والعقل وتخصيصه اياها
قد يكون بالبيان كقوله الله خالق كل شيء فالشيء عام يتناول
ذاته ويعنون بمرارة انه ليس خالقا لذاته وقد يكون بالنظر كقوله
ولله على الناس حج البيت فان لفظ الناس متناول للصبيان
والمجانين مع انه ليسوا المرادين بنظر العقل لا تتفاء شرط التكليف في
حقهم وهو الفهم القسم الثاني ما يكون مخصصا للعلم الحس مثل قوله واوتيت
من كل شيء فان الشيء عام يتناول السماء والارض والشمس والقمر والعرش
والكرسي مثلا والحس يخصه اذ يعلم حسا انها المراتب من هذه
المد كورات شيئا وسيطى مراتقان در بيان نام مخصوص كفته اما المخصص
فامثلته في القرآن كثيرة جدا وهي اكثر من المنسوخ اذ ما من علم
فيه الا وقد خص ثم المخصص اما متصل واما منفصل وبعد بيان
اقسام متصل كفته والمنفصل آية اخرى في محل آخر اوحديثا واجماع
او قياس فمن امثلة ما خص بالقرآن قوله تعالى والمطلقا يتربص
بانتسب من ثلاثة قروء بقوله اذ انكتمر المؤمنات ثم طلقتهم

ص ٥١٤
٩٥٨
النوع الخامس والاربعون
في عامه وخاصة

من قبل ان تمسوهن فما لكم عليهن من عدّة تعتدّنها وبقوله اولاً
 الاحمال احنهن ان يضعن حملهن وقوله حرمت عليكم الميتة والدم
 خص من الميتة السمك بقوله احل لكم صيد البحر وطعامه متاعا لكم
 للسيارة ومن الدم الجأمل بقوله اود ما مسفوحا وقوله و
 آتوا حد من فطارا فلا تأخذوا منه شيئا الآية خص بقوله فلا جناح
 عليهما فيما افتدت به وقوله الزانية والزاني فاجلدوا كل واحد منهما
 مائة جلدة خص بقوله فعليهم نصف ما على المحصنات من العذاب
 وقوله فانكحوا مطاب لكم من النساء خص بقوله حرمت عليكم
 امهاتكم الآية ومن امثلة ما خص بالحديث قوله تعالى واحل الله
 البيع خص منه البيوع الفاسدة وهي كثيرة بالسنة وحرّم الربا خص
 منه العرايا بالسنة وايات المواريث خص منها القاتل والمخالف
 في الدين بالسنة وآية تحريم الميتة خص منها الجراد بالسنة وآية
 ثلاثة قرخص منها الامة بالسنة وقوله ماء طهورا خص منه المتغير
 بالسنة وقوله والسارق والسارقة فاقطعوا ايديهما خص منه
 من سرق دون ربع دينار بالسنة ومن امثلة ما خص بالاجماع آية
 اريت خص منه الرقيق فلا يرث بالاجماع ذكره مكي ومن امثلة
 ما خص بالقياس آية الزنا فاجلدوا كل واحد منهما مائة جلدة خص
 منها العبد بالقياس على الامة المنصوصة في قوله فعليهم نصف
 ما على المحصنات المنخص لعموم الآية ذكره مكي ايضا پس اگر مجموع این

بطلان کذب در کلام معصوم
بر تقدیر اتصال استناد

جواب قسم دوم کذب در صورت
عل منزلت بر عموم

حجری که بتقلید جربانی در آن گرفتار شده صحیح باشد لازم آید که این همه آیات تخصیص
در آن واقع شده حج ضعیفه باشد یا حجت نباشد پس استدلال اهل اسلام باین آیات
بر مسائل شرعی و احکام دینی که از آن استفاده مستند و شریسته و موهورن گردد معاذ الله
من لک قوله پس اگر استناد متصل گردد انیم و منزلت را بر عموم حمل کنیم کذب کلام
معصوم لازم خواهد آمد اقول الله الحمد والمنه که از مباحث سابقه کما فی موضوع ظهور
بر این باب دراک و شعور کالنور علی شاهق الطور متبیین گردید که استناد متصل است
و منزلت محمول است بر عموم و خروج بعض افراد غیر متبادره مضرتی نمی سازد بعموم
مراد و الله الهادی الی طریق الرشاد و لقم السداد و العاصم عن الایغال فی جهامه
العناد و هرگاه بزرگ شاه صاحب حمل استناد بر اتصال و اثبات عموم تسلیم ثبوت
کذب در کلام معصوم باشد بحیرتم که بعد ثبوت این اتصال بدلائل باهره و بر این پایه
که بعضی آن سابقا گذشته و ورود استثنای متصل صریح در روایات امام احمد بن
حنبل و امام نسائی و دیگر اعلام که الا الفیوة بجای الا انه لانی بعدی و آیت
کرده اند اولیای شاه صاحب سر با خود بکدام سنگ خارا که سازند و در
تقص از احضال عویص و اشکال شدید لزوم کذب شاه صاحب مزید جرات
متفوه بان شده اند کدام حیل می انگیزند و برای صیانت اهل نخله خود ازین طعن شرک
و عیب بزرگ کدام رنگ می ریزند و بکدام تاویل علیل و توجیه یک می آورند همانا
ناچار بمزید انتشار و اضطراب آخر کار همت عالی را بر تقدیر و تصویب شاه صاحب
خواهند گذاشت و اعراض از لزوم کذب در کلام معصوم بر تقدیر اتصال و اراده
عموم و انحراف ازین الزام مذموم و ایراد مرجوم و اعتراض بلوم که بغایت سخیفت

ابطال انعم کذب کلام
بر تقدیر اتصال تشنا

الذکر کذب حدیث تشنا
باعتراض ابن الزبیری کافری
بکفر و لعن من تشنا

۵۹۸
ص ۲۴۴
بمعنی تخصیص عام

موصوم است و بوضوح نهایت کاکت موصوم خواهند و رزید است دلالت بخاط
یا کمال بانتقاسی کبرین مثل آن بر ابطال عموم الزام کذب در کلام موصوم نهاییه
مشابهت با استدلال احتجاج و بر آورد و کجای عید آمدن الزبیری کافریه
مزید تعنت و عناد و غایت وقاحت و لدا و اعتراض بر ایه کریمه انکم و ماتعبد
من دون الله حصب جهنم اغار نهاده و واد خط و مجازفت داده عید الله
این چنین بخاری در کشف الاسرار در بیان دلایل کسانی که تجویز تاخیر تخصیص
کرده اند گفته و منها قوله تعالى انکم و ماتعبد من من دون الله
حصب جهنم ای حطبها و الحصب ما یحصب به ای بر می یقال حصبتهم
اذا رقتهم بالحصباء فعل بمعنی مفعول هذا عام کحقه خصوص مترا
ایضا فانه لما نزل جاء عبد الله بن الزبیری الی رسول الله صلی
علیه وسلم فقال یا محمد الیس عیسی و عزیر و الملائکة قد عبدوا
من دون الله افترکم یعذبون فی النار فانزل الله تعالی ان الذیر
سبقتم لهم من الحسنی امی السعادة او التوفیق للطاعة اولئک انما
امی عن النار مبعدون فاجاب بان لا نسلم ان فی ذلک تخصیص
اذ لا بد له من دخول المخصوص تحت العموم لولا المخصص و اولئک
لم یدخلوا فی هذا العام لاختصاص ما بما لا یعقل علی ان الخطا
کان لاهل مکة و انهم کانوا عبدة الاوثان ما کان فیهم من عب
عیسی و الملائکة فلم یکن الکلام متناوذا لهم و لا یقال لولم یدخ
لما اورد هم ابن الزبیری نقضا علی الاباه و هو من الفسح و لولا ان

تقداد اوله دلالت لفظ منزلت
بر عموم که سابقا ذکر شده

صلی الله علیه وسلم لم یسکت عن خطیته لانا نقول لعل سوال
ابن الزبیری کان بناء علی ظنه ان ما ظاهره ین یعقل او مستعملة
فیه مجازا كما استعملت فی قوله وما خلق الدار الا نشی ولا انتم
عابدین ما عبدنا قلنا تفق علی رده بمنی الذی المتناول
للعقلاء علی انه اخطا لانه ظاهرة فیما لا یعقل الاصل فی الکلام
هو الحقیقة واما عدم رجوع الرسول علیه الصلوة والسلام فغیر
مسلم لما روی انه علیه الصلوة والسلام قال لابن الزبیری انما
ما ذکره علیه ما اجهلک بلغة قومک اما تبیت ان صالما لا یعقل
ومن لمن یعقل هكذا ذکر فی شرح اصول الفقه لابن الحاجب الخ
ازین عبارت ظاهراست که ابن الزبیری برای کریمه اعتراض کرده بآنکه حضرت
و غیر و بلکه را هم مردم عبادت کرده اند پس اگر این آیه حق باشد لازم آید که العباد
باشد حضرت عیسی و غیر و بلکه هم معذب شوند و حق که حضرت عیسی و غیر و بلکه
کلی یا متناول نیست لهذا خروج این حضرات ازین حکم منافی عموم این آیه نباشد پس
همچنین می گویم که چون که مراد از منازل مثله آن بنائست که مثبت فضیلت باشد
و غیر اهل ایمان را از آن بهره نباشد لهذا کبر سن یا غیر نسبت به و افصحیت سن
عموم منزله شامل نباشد و اعتراض بانتماسی آن مثال اعتراض ابن الزبیری کافر
بانتماسی حکم این آیه در حق حضرت عیسی و غیر و بلکه باشد اول آنکه از عبارت
عبد الدین عبد الرحمن بن احمد ابی ظاهراست که اسم جنس مضاف از صبیح عموم
نیز و محققین پس لفظ منزلت چون اسم جنس مضاف است دلالت بر عموم کند

این آیه بر عموم

لانا نقول لعل سوال
عبد الرحمن بن احمد ابی ظاهراست
که اسم جنس مضاف از صبیح عموم
نیز و محققین پس لفظ منزلت چون
اسم جنس مضاف است دلالت بر عموم کند

قد اراده دلالت لفظ منک
بمعنای عموم که سابقا گذشتیم

دوم آنکه از افاده برهان الدین عبید بن محمد العبري در شرح منہاج واضح است که اسم
جنس مضاف مثل اسم جنس محلی باللام مفید عموم است سوم آنکه از افاده جلال الدین
المحلّی در شرح جمع الجوامع سبکی پدید است که مفرد مضاف بسوی معرفه برای عموم
بنابر صحیح و نیز از ان ظاهر است که سبکی در شرح مختصر این معنی را ذکر کرده چهارم آنکه
از شرح مسلم مولوی عبد العلی ظاهر است که لفظ سبیل المومنین در آیه و من یشاق الله
ورسوله و يتبع غیر سبیل المومنین اکایه دلالت بر عموم می کند زیرا که
مفرد مضاف از صیغ جمع است که استناد از ان بر صحیح است و این بار عموم است پنجم آنکه
ابو البقاء الحسینی الکفوی در کتاب کلیات تصریح کرده بآنکه مفرد مضاف بسوی
معرفه برای عموم است و افاده نمود که تصریح کرده اند یعنی اصولیین باین معنی
در ... لای بر آنکه امر برای وجوب در قول حق تعالی فليخذ الذين يخالفون
عن امره و مراد از امره است کل امر است ششم آنکه بن الدین بن ابراهیم بن محمد بن یحیی المصنف
در اشباه و نظائر تصریح کرده بآنکه مفرد مضاف بسوی معرفه برای عموم است و افاده
نموده که تصریح کرده اند یعنی اصولیین باین راسته لای بر آنکه امر برای وجوب
در قول حق تعالی فليخذ الذين يخالفون عن امره و مراد از امره کل امر است
و باز تفریع بعض مسائل تشهید برین قاعده اصولیه ذکر کرده بنفتم آنکه علامه تقی تازا
در شرح مطول مختصر تلخیص المفتاح اضافت مصدر را در قول صاحب تلخیص و
ارتفاع شأن الکتاب فی الحسن و القبول مطابقه للاعتبار المناسب انخطاطه
بعده بامتنع عموم می داند که بآن استدل لای بر حصه ارتفاع شأن کلام فصیح
در مطابقت آن برای اعتبار مناسب کند ششم آنکه فاضل نظام الدین

عثمان خطائی در حاشیه شرح مختصر تفتازانی تصریح کرده بآنکه اضافت مصدر افاده
عموم نمی کنند مگر باین سبب که اسم جنس مضاف از ادوات عموم است نه هم آنکه حسن
چلپی در حاشیه شرح مطول تفتازانی در توجیه افاده اضافت مصدر در خبر که تفتازانی
ذکر کرده دلالت اسم جنس عامی از قرینه خصوص بر استغراق از رضی نمی آید عنه
نقل کرده و تصریح نموده که معنی درین جای یعنی قبول صاحب تلخیص آنست که جمیع ارتفاعات
حاصل است بسبب مطابقت کلام برای اعتبار مناسب پس ارتفاع الکلام
معنی جمیع ارتفاعات الکلام است و هم آنکه از افاده چلپی در مقام دیگر ظاهر است که باین
تصریح تفتازانی بآنکه اضافت مصدر مفید صریح باشد آنست که مصدر مضاف
از صیغ عموم است و قضیه استغراق المفرد شامل بسبب آنکه لفظ استغراق مصدر
مضاف است قضیه کلیه است و زعم این منی که این قضیه محمله است توهم باطل است
یا زود هم آنکه از افاده ملا عبدالرحمن جامی در فوائد ضیائیة انست که مصدر مضاف
در مثل ضرب زید قائما یا ضربی زیدا قائما که در اول ضرب مضاف است بسو
علم صراحت و در ثانی مضاف است بسو ضمیر متکلم و امثال این مفید عموم است
و و از زود هم آنکه از افاده ابن الحاجب در ایضاح شرح فصل فیض تفصیل تمام
در یافتی که ضربی زیدا قائما مفید معنای ما ضربت الاقائما و معنای اکثر
شربی السویق ملتوتا باشد و وجه افاده حصر آنست که مصدر هرگاه مضاف
می باشد عام می باشد بنسبت مضاف الیه مثل اسماء اجناس و جموع چنان
که اینها نیز در صورت اضافت عام می باشد و معنای ما البجار حکمه کذا آنست که حکم
جمیع میاء بجار چنین است و معنای علم زید حکمه کذا آنست که جمیع علم زید حکم آن

تعداد اولیادالت نظامیہ
برہم گوم کہ سابقہ

٤٠
تمس الدين محمد بن عبد الرحمن
خود لاسع لابل القرآن

الغداد، در چلیپای شمشاد
انعام گفتند حسن بی کجاست
محمّد شاه بی کجاست
محمّد بی کجاست

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعل القرآن
موسى بن جعفر بن محمد بن علي بن الحسين بن علي بن أبي طالب

مفتی محمد رفیع الدین صاحب مدظلہ العالی

والمناخ والعنبر والمقولات
والمناخ والعنبر والمقولات

بابیه و عمل عاشقانه فی جلد پنجم
فی علی المطول بری

مجلس الموقر المحترم
الافتاء على الترتيب
الافتاء على الترتيب

لنقل من الكتاب من قال ان

سید محمد تقی

نیز از ادوات لفظی است
بر عموم که سابقا گذشت

چنین است پس همه افادات محققین عالی درجات سنیه برای اثبات دلالت منزلت
مضاف بسوی لفظ هارون که در حدیث منزلت وارد است کافی وافی است
خصوصا افاده ابن الحاجب و عبد الرحمن جاک که ازین هر دو بمنص صریح بالخصوص
افاده هم جنس مضاف بسوی علم هم کالنار علی علم واضح و روشن است و نیز هم
آنکه از لفظ منزلت مضاف که در حدیث منزلت وارد است استثناء بلا شبهه صحیح است
و صحت استثناء حسب افادات افانم و اعظم اصولیین دلالت بر عموم می کند
بعضا وی در منهاج تصریح کرده بآنکه معیار عموم جواز استثناءست و عبرتی شرح
منهاج بجواز استثناء استدلال بر دلالت صیغ عموم بر عموم نموده و از
مسلم ملا محب احمد بهاری شرح سلم ملا نظام الدین ظاهر است که جواز استثناء از صیغ عموم
دلالت می کند بر آنکه این صیغ دلالت بر عموم می کند چهار و هم آنکه از اعتراف
خود مخاطب با انصاف ظاهر است که صحت استثنای متصل دلیل عمومست و بلا شبهه
استثنای متصل از لفظ منزلت مضاف بسوی لفظ هارون صحیح است پس بحد احمد
عموم منزلت با اعتراف مخاطب عالی منزلت هم ثابت و محقق گردید پانزدهم آنکه حسب
افاده ابن الحاجب استثنای متصل از ظاهر است و همین سبب فقهای امصار حمل نمی کنند
استثنای بر منقطع مگر وقت تعذر متصل و قول قائل له عندی لانه در هم الاثوب باطل
انرا حمل می کنند بر الاثیمه ثوب ثمانزدهم آنکه از افاده عضد ایچی ظاهر است
که حق نیست که استثنای متصل از ظاهر است و استثناء حقیقتست متصل و مجاز است
در منقطع و همین سبب علما امصار حمل نمی کنند استثنای بر منقطع مگر در صورت
تعذر متصل تا آنکه عدول کردند از ظاهر و مخالفت آن نمودند حمل کردند استثناء بر استثناء

و از افاده کمال الدین محمد بن
ابو کمالیه در منهاج ظاهر است
که جواز استثناء از صیغ عموم
نیز که استثناء خارج می شود
که واجب اندراج آن استثناء
نباشد و از افاده جلالت
جمع ایجاب سبکی و اخص است
نعمایر عموم استثناء از افاد
چیزی که صحیح باشد استثناء از افاد
و ان نباشد عام

رود و غوی انقطاع استثنای در مثنوی
مقداد آورده و لا لفظ مثنوی
به عموم که سابقا گذشت

متصل و از همین جاست که علمای امصار گفته اند که معنای قول قائل عندی
مأته در هم الاثو باوله علی الف الاشاة است که قیمت ثوب و قیمت شاة و این نکات
می کنند اضمار او آن خلاف ظاهر است تا که استثنای متصل باشد به مقدم هم آنکه از
سلم بلا محاسبه بار می واضح است که مختار او همین است که استثنای مجامعت در
و متصل اظهر است و متبادر از استثنای می شود مگر استثنای متصل می بیند سبب علی
اصار استثنای استثنای منقطع حمل نمی کنند تا وقتیکه ممکن شود استثنای متصل که
بتأویل باشد پس حمل کرده اند قول قائل را له علی الف الاثر بر قیمت که بعد از آنکه
افاده حید العزیز و کشف الاسرار ظاهر شد که نزد اکثر علمای استثنای الا الذین تابوا
والذین یرمون المحسنات ثم لیریاتوا باربعة شهداء فاجلوا
ثمانین جلداً ولا تقبلوا لهم شهادة ابدلاً و اولئك هم الفاسقون
الا الذین تابوا من بعد ذلك و اصلحوا فان الله غفور رحیم استثنای
متصل است زیرا که حمل بر حقیقت واجب است اما ممکن نیست بهین سبب این استثنای
حال می گردانند و حمل می کنند صدر آیه بر عموم احوال یعنی اضماری کنند بر احوال
پس گویند که تقدیر چنین است که اولئك هم الفاسقون فی جمیع الاحوال
فوز و هم آنکه نیز از افاده عبد العزیز عالی تبار در کشف الاسرار پیدا و آشکار است
که نزد حضرت شافعی در قول قائل لفلان علی الف در هم الاثو با استثنای صحیح است و
محمول است بر نفی قیمت ثوب موجب استقاط قدر قیمت ثوب از الف می گردد و عیان
معنی واجب و حمل آن بر استثنای منقطع جائز نیست بلکه آن استثنای متصل است
بتقدیر لفظ قیمت استم آنکه نیز از افاده صاحب کشف منکشف گردید که نزد امام عظیم

تجدید دلالت نظر نزلت
بر عموم که سابقا گذشتیم

حضرت ابو حنیفه و تلمیذ رشیدش ابو یوسف قول قائل لفلان علی الف الا کر خطه مصر
می شود بسوی قیمت که تا استثنای صحیح شویست یکم آنکه نیز از افاده صاحب کشف الاسرار
واضح است که نزد حنفیه صحیح استناد قول قائل لفلان علی الف الا ثوبا مبنی آنست که استثناء
متصل حقیقت است و استثنای منقطع مجاز است هرگاه حمل استثناء بر حقیقت ممکن باشد
واجبست حمل آن بر حقیقت زیرا که اصل در کلام حقیقت است و دوم آنکه نیز از افاده
صاحب کشف لایح است که استثناء الا ان یعفون در آیه و ان طلقتموهن من قبل
ان تمسوهن و قد فرضتم لهن فريضة فصف ما فرضتم الا ان
يعفون و یعفوا الذی بیداه عقد النکاح استثنای متصل است بحمل
صدر بر عموم احوال است سوم آنکه نیز از افاده صاحب کشف ظاهر گردید که در
حدیث لا تتبعوا الطعام بالطعام الا سواء بسواء استثناء متصل است
بحمل استثناء بر استثنای حالی زیرا که حمل کلام بر حقیقت هما المکن واجبست پس معنی
لا تتبعوا الطعام آنست که لا تتبعوا الطعام فی جمیع الاحوال و دلالت
این بر جوه تسعه که ابتدای آن وجه پانزدهم و انتهای آن وجه بیست و سوم بر اقصای
استثنای الا ان لا نبی بعدک ظاهرست زیرا که الا ان لا نبی بعدی بعین یاد
فی تلك الامثلة یا در تقدیر الا النبوة لانه لا نبی بعدی یا آنکه الا ان لا نبی بعد
محمول است بر الا النبوة بیست و چهارم آنکه استثنای منقطع درین حدیث شریف
قطع نظر از تقدم متصل بر منقطع فی نفسش صحیح هم نمی تواند شد زیرا که در استثناء
منقطع حسب افاده عضد الدین ایچی مخالفت بوجه من الوجوه با سابق لازمست
و بهمین سبب حسب تصریح ایچی قول قائل ما جاءني زيد الا ان الجوهر الفرد حق صحیح نیست

ض
سورة البقرة ۲۳۸
رکوع ۱۵

تعداد اول و الا لفظ منزلت
به عموم که سابقا گذرشته

و بر ظاهرست که عدم نبوت را با ثبوت منزلت هارون برای جناب امیرالمومنین
علیه السلام در صورت عدم عموم منازیل مخالفتی بوجه من الوجوه نیست و ائمت
منی بمنزلة هارون موعی الا عدم النبوة مثل تبارک و تعالی زید الا ان الجواهر الفرد حق
می باشد بهر صریح و خلیل فضیح لا بهر صریح او فی شریح فکیف عمر بن یزید و غیره من نطق
بالضاد و اروی بجوامع کل غلّة کل عباد و امده موفق للصواب الرشاد و الصالحین
عن الانماک فی العناد و اللہاد المرزی ایشان المہرۃ النقاد الشان بمنزلة العلماء الا
بست و بجم آنکه از افاده قطب الدین محمود سعید شیرازی بتکرار و تاکید ظاهرست
که کل علما اتفاق کرده اند بر لزوم مخالفت استثنای منقول با سابق بست و بجم
احمد بن حنبل در سنن خود در حدیث منزلت لفظ الا النبوة بجای الا انما لانی بعد
روایت کرده است و بجم آنکه احمد بن حنبل لفظ الا النبوة در کتاب مناقب جناب
امیرالمومنین علیه السلام آورده است و بجم آنکه عمدة المحدثین و رئیس
المحققین ایشان احمد بن حنبل نسائی هم لفظ الا النبوة بر روایت صفوان بن اوس
بن المسیب از سعید در کتاب خصائص جناب امیرالمومنین علیه السلام نقل کرده
بست و بجم آنکه نسائی بر روایت هشام بن سعید بن المسیب از سعید لفظ الا
ذکر کرده سنی هم آنکه نسائی بر روایت عمار بن یزید و اول لفظ الا النبوة وارد کرده
سنی و بجم آنکه موفق بن احمد المعروف باخطب خوارزم لفظ الا النبوة باسناد متصل خود
بر روایت جابر بن عبد الله نقل نموده سنی و بجم آنکه علامه شریع بن کثیر روایت
ابن حنبل لفظ الا النبوة را ذکر کرده و بجم استناد آن نموده سنی و بجم آنکه سبط ابن
الکجوزی روایت لفظ الا النبوة از سعید بن حنبل نقل نموده سنی و بجم آنکه

اینکه در حدیث
منزلت لفظ منزلت
در حدیث سابقا گفته شد

ولی آمد که سنوی فرماده المومنین بر روایت نسائی لفظ الا النبوة ذکر کرده پس
روایت این اعلام فحاش و اساطین عالی مقام اتصال استناد و غایت بطلان بر عم
انقطاع آن کمال صراحت و بداهت و نهایت ظهور و وضوح بحقیقتیکه اصلا
تشکیک هیچ مشکوک و تسویل هیچ مستوّل و تاویل هیچ ماول و اوانکان بالغافه
مراتب الاضلال و التخلیج صاعدا علی اعلی المعارج فی التزویر و التلیج مانع و خلعت
حقا و جزا و قطعاً و بتا ثابت گردید و الحمد مدرب العالمین سبی و پیغمبر آنکه از افاده
علامه تحریر محمد بن طلحه شافعی بسبب وجه ظاهریست که مستثنی در حدیث منزلت نبوت است
نه عدم نبوت پس اتصال استناد از آن کمال وضوح ثابت گردید و عموم منازل منقسمه
نهایت ظهور رسید سبی و ششم آنکه از افاده علی بن محمد المعروف بابن الصبیاح المالکی
المکه بدو وجه ظاهریست که مستثنی در حدیث منزلت نبوت است سبی و هفتم آنکه
از تحقیق محمد بن اسماعیل امیر در روضه ندیه و ضحی است که جناب سالک صاحب علی علیه السلام
و سلم در حدیث منزلت حضرت امیر المومنین علیه السلام را از خود نازل منزلت هارون
از حضرت کلیم علیها السلام فرموده و استناد فرموده چیزی را سوای نبوت پس اتصال
استناد و عموم منازل بداهت و صراحت علی غم افکندگی و ابجا حدین بمسئله
بر یقین رسید و شبهات و تسویلات رکب که با ولین خود بخود پاشید سبی و ششم آنکه از
افاده علامه طبری در شرح مشکوٰۃ بسبب وجه ظاهریست که استثنای الا انه لا نبی بعد
استثنای متصل است نه منقطع که از امین تشبیه و نافی اتصال از جهت نبوت و حاکم
در خرافت دانسته سبی و ششم آنکه از افاده شمس الدین علقمی در شرح حدیث منزلت هم بسبب
دلالت کلمی بر آنکه الا انه لا نبی بعد استثنای منقطع و شبهات رکب که دو سوا و سنجیده

استثنای متصل نیست

منقطع

خداوند اولاد است انظار بهشتی
به عموم که سابقا گفته شد

و نیز شاه ولی الله
الاله اعظم بحواله حدیث
منزلت گفته و می توان
گفت تحقیق طاعت
انبیاء بیعت نبوت است
و این امر را از زبان
شاه صاحبزاده
در حدیث بیعت نبوت
گفته اند و این
در حدیث بیعت نبوت
منزلت نبوت است
و این امر را از زبان
شاه صاحبزاده
در حدیث بیعت نبوت
گفته اند و این
در حدیث بیعت نبوت
منزلت نبوت است

مستحق چه علم آنکه از انادات قسطداران و مناوی ریزی که با هم متن از پنا تامل است نیز
اتصال این ششنا و توهم انقطاع آن ظاهر و باهرست چهل و یکم آنکه از عبارت شیخ عبد
و بهوی و در مدارج اتصال ششنا و بطلان انقطاع واضح و لایح است که آنرا دلیل فرق
در میان حضرت یارون و جناب امیرالمومنین علیهما السلام گردانیده چهل و دوم آنکه
از تحقیق اینق و والد ماجد مخاطب ناقد در قره العینین ساطع و لامع است که ششنی و رعد
منزلت نبوت است که تصریح صریح نموده بآنکه مدلول حدیث منزلت تشبیه جناب
امیرالمومنین علیه السلام حضرت یارون و ششنا نبوت چهل و سوم آنکه از افاده
سنا و الله یالی بقی که ارشد تلامذہ شاه ولی الله است و حسب احوال مخاطب عالم
بسیقتی زمان صراحت ظاهر است که جناب سالتاب صلی الله علیه و آله عالم ربوب
منزلت نبوت را ششنا فرموده پس و ثبوت اتصال استنای تشبیه نبوتی است از
شیخ خفای ششنا برای غایت چهل و چهارم آنکه از افاده و تلمیذ شد مخاطب و چهل و پنجم
که حدیث منزلت دلالت می کند بر آنکه جناب امیرالمومنین علیه السلام را اتصال نبوت
ر سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم در فقه مائل دیگر سوای نبوت حاصل است پس
اتصال ششنا و عموم من از ان حساب فاده رشید عمدة الامانل محقق روید بجا و مجاز
اسلامیه عالی درجات و تلمیذات و تجدیدیات مخاطب با کالات بیاب و منشور ادکان لم یکن
نسیا مذکور اگر دبدبام حجت بغایت قصای ظهور و وضوح ربیب چهل و پنجم آنکه از عجز
الطاف نامتناهی اله نیست که از فاده خواجه نصر الله کالی هم که مقتدا و انجاء
مخاطب عالی است و در تعصب و تحسف و تضل و تضلف گوی سبق از اسلاف و اخلاف
ر بوده صراحت و واضح و لایح است که جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم در حدیث

منزلت نبوت را استغنا فرموده پس اتصال استغنا که مثبت عموم منازل حسب افاده کلامی
ظاهر و واضح گردید و بطلان شناعة انکار اتصال استغنا و فطاعت زعم القطع آن
که خود کابلی در آن گرفتار است کالشمس فی رابعة النهار روشن شد پس این چیل و پنج
وجه از وجوه دلالت لفظ منزلت بر عموم است که سابقاً مذکور شد و بعضی وجوه آن مثل
بر دو وجه یا سه وجه که بنا بر اختصار آنرا یک وجه قرار دادیم حالا وجوه دیگر که زائد بر سابق
ذکر می نمایم و بالله الاستعانة چیل و ششم آنکه علی بن محمد البرزوی در کتاب اصول گفته
والاصل فی الکلام هو الصریح واما الکناية ففیها ضرب فصوص من حیث انها
تقصر عن البیان الا بالنیة والبیان بالکلام هو الماد فظهر هذا التفاوت
فیما یدعی بالشبهة و صار جنس کنایات بمنزلة الضرورات لهذا قلنا ان
حذف القذف لا یجب الا بتصریح الزنا حتی ان من قذف رجلاً بالزنا فقال له
اخر صدقت لم یجد المصدق وكذلك اذا قال لست بران یرید التعریض
بالمخاطب لم یجد وكذلك فی کل تعرض لما قلنا بخلاف من قذف
رجلاً بالزنا فقال الاخر هو كما قلت حدّ هذا الرجل وکان بمنزلة الصریح
لماعرف فی کتاب الحد و دعب العزیز بن احمد البخاری در کشف الاسرار گفته قوله
وکان بمنزلة الصریح لماعرف قال شمس الائمة فی قوله هو كما قلت ان کاف
التشبیہ یوجب العموم عندنا فی المحل الذی یحتمله لهذا قلنا فی قول علی رضی
عنه انما اعطیناهم الذمّة بذلوا الجزیة لیكون اموالهم کما موالنا و دماؤهم
کدماؤنا انّه مجرّی علی العموم فیما یندر بالشمات کالحد و دماؤنا ثابت
بالسبب کالاموال فلهذا الکافیة ایضاً مؤجبه العموم لانه حصل فی محل

۲۳۳
حد ۲۴۹
بدر جمله یا ترک حقیقه

اولہ علوم و فنون
علاوہ سابق

لأن الله جمع منكر في الاثبات فلا عموم له فلا يصح الاستثناء منه ولو قلت
قام رجال لا زيد لم يصح اتفاقاً وزعم المبردان أن هذه الآية للاستثناء
وان ما بعد هابل محتجبان لو تدل على الامتناع وامتناع الشيء اتفاقية
وزعم ان التفرغ بعد هاجاز وان نحو لو كان معنا الا زيد ايجاد كلام
وبردة انهم لا يقولون لوجاني ديارا كرمته ولا لوجاءني من كرمته
ولو كان بمنزلة النافي لجاز ذلك كما يجوز ما فيها ديار وما جاءني من احد
ولما لم يحذف ذلك دل على ان الصواب قبل بسبويه ان الا وما بعدها صفة
الذين عبارت ظاهرست كه ابن هشام افاده مي نمايد كه اگر بومنزله نافي مي بود لوجاءني
ديار اكرمته ولوجاءني من احد اكرمته درست مي شد چنانچه ما فيها ديار وما جاءني
من احد درست پس معلوم شد كه از بودن چیزی بمنزله چیزی ترتيب احكام آن لازم
مي شود وهذا دليل صحيح على ان قول لقائل هذا بمنزلة ذلك يدل على العموم
كما لا يخفى على ارباب الفقه وچهل و نه مائة عبد العزيز بن احمد بن محمد البخاري در
كتاب التحقيق شرح منتخب حسام الدين محمد بن محمد شمس الدين گفته قوله لكن فيه المراد سبق
فيه الخلاف بمنزلة المشهور من الحديث وفيما سبق فيه الخلاف بمنزلة
الصحيح من الاحاديث اي لكن اجماع من بعد الصحابة في حكمه ليسبق فيه خلافاً
بمنزلة المشهور من الحديث حتى لا يكفر جاحداً للشبهة باختلاف ولكن
يجوز الزيادة التي هي في معنى النسخ به لان الاختلاف الواقع فيه مما لا يعاينها
واجبا عليهم فيما سبق فيه خلاف بمنزلة الصحيح من الاحاديث حق كان موجبا للعمل
دون العلم بشرط ان لا يكون مخالفاً للاصول فكان هذا الاجماع حجة

انصافی این بیستم ظاهر است
که بودن او برین ملاقاتی مستلزم
ترتیب احکام ملاقی برانست

۲۱۳
ص ۴۲
باب الایحاج

بودن اجماع فحالم السیاقه
الخلافه بنزله استثنای از حدیث
سبب تربت علم است و همچنین بودن
اجماع فیما سبق فیہ الخلافه بنزله
از احادیث تربت علم است از کتاب
التحقیق ج ۱ فی الفوائد

اوله عموم منزلت
علاوه سابق

علا در این مراتب کذا فی التقویر و ینبغیان یكون مقدماً علی القیاس
کخبیر الواحد ازین عبارت ظاهرست که بودن اجماع در چیزی که سبق خلاف داشته
نشده بمنزله مشهور از حدیث مستلزم است که جاسد آن کافر نشود و لکن جائز است بیاد
بآن که آن در معنی نسخ است نیز بودن اجماع بمنزله صحیح از آحاد موجب آنست که موجب
عمل باشد پس این عبارت هم دلالت دارد بر آنکه بودن چیزی بمنزله چیزی مستلزم
ترتیب احکام شیئی ثانی برای شیئی اول نیست بودن جناب امیر المؤمنین علیه السلام بمنزله حضرت
هارون علیه السلام مشبهت مراتب حضرت هارون علیه السلام برای آنحضرت خواهد بود
پس باینکه شیخ عبدالحق در شرح مشکوٰۃ است منة بمنزلة هارون من موسی گفت
سعد بن ابی وقاص که از عشرة بشرة است که گفت آنحضرت مر علی را رضی الله عنه
تو نسبت من بجا ببارون نسبت موسی له برادر موسی خلیفه وی بود الا الله لا
بعد لکن فرق همین است که نسبت پنجم بعد از من و هارون پنجم بود و تو پنجم شدی
ازین عبارت ظاهرست که شیخ عبدالحق جزاوت حدیث منزلت را دلیل بر عدم منازات
می داند زیرا که قول او مگر فرق همین است از دلیل بحیثیت بر آنکه او فرق را در حضرت
هارون و حضرت امیر المؤمنین علیه السلام منحصر ساخته در آنکه نبوت برای حضرت
هارون علیه السلام ثابت است و برای حضرت امیر المؤمنین علیه السلام ثابت
نیست و هر گاه فسوق در حضرت امیر المؤمنین علیه السلام و حضرت هارون علیه السلام
منحصر باشد در نبوت و عدم آن پس قطعاً و حتماً بکمال قطع منافی خواهد شد که غیر
نبوت بهیچ ساندل حضرت هارون علیه السلام معنی خلاف است از انحراف جماعت
و عصمت و علمیت و سایر صفات اخلاصیت برای جناب امیر المؤمنین علیه السلام

نبوت عموم منازل عبارت
عبدالحق در شرح مشکوٰۃ

ادله عموم منزلت
علاوه سابق

ثابت و متحقق بود و در نه انحصار فرق در نبوت و عدم آن بر بجای خود نخواهد ماند و نایب به
در دلیل ساطع قاطع که در اینجا و این و انکارین و انکار صدرب العالمین بود نعم الموفق و نعم
المعین پناه و یکم آنکه از طرائف عجیبه که موجب حیرت عقول سلیمه تواند بود نیست که حضرت
سنتیه بحجاب تقریر متین الحق اغواق تمام در ابطال عموم منازل نمایند که دخول منزل
مثبت هم در لفظ منزلت منع کنند و گاهی بغرض اثبات نقص بر وصی حق چندان برای
اثبات عموم منازل آمده و سرگرم شوند و در اثبات استغراق مبالغه و اغواق نمایند که در
منفی را هم در منازل داخل سازند و لفظ منزلت را در این جمیع احوال حضرت یارون نفی
و اثباتا گردانند رازی در عبارتی که در مابعد منقول میشود گفته اما الاول فخرابه
ان معنی قوله انت من عذرة هارون من هو ان حالک مع او عندی
کمال هارون من موسی علیه السلام و هذا فهو پیش از تفسیر حوال
هارون نفیاء اثباتا انتهم این کلام محسب در آنکه منزلت همه احوال مثبت و منفیه را
شامل جمیع احوال آنحضرت درین قول داخل است چه ظاهر است که لفظ احوال در قول
رازی جمع مضاف است و جمع مضاف از صیغ عموم است چنانچه سابقا شنیدی که عندی
در شرح مختصر این صاحب رتدید صیغ عموم گفته و منها الجموع المعرفة تعریف جنس
والجموع المضافة نحو العلماء و علماء بغداد و علماء عبری در شرح منهای درین
صیغ عموم گفته و اما الجمع المنفای سواء کار جمع کثرت مخصوصه و انباء با
الایة او جمع قلة متوقایه علیه السلام و اولادنا که با درناپرسنام نمی آید
احوال یارون جمیع احوال یارون باشد و معنی اگر غرض از بی اثبات جمیع احوال
نباشد طلب و ثابت نشود چه اثبات بعض احوال مستلزم دخول نفی امامت درین

نبوت عموم منازل از
عبارت فخر رازی

احوال نخواهد بود پس مطلوب او که اثبات دلالت این حدیث بر نفی امامت است ثابت نخواهد شد بی آنکه لفظ منزلت دلالت بر جمیع احوال کند و هرگاه بنص صریح کلام را آن ثابت که لفظ منزلت دلالت بر جمیع احوال حضرت هارون علیه السلام میکند بعینیت عمومیکه اهل حق اذ عامی کنند بلا شبهه ثابت شد چه عمومیکه اهل حق ثابت می سازند مقصود بر احوال مشبهه معنی بهاست و امام رازی ازین عموم هم در گذشته عموم نماند از آن ثابت کرده لزوم شمول این عموم احوال منفی را هم ثابت نموده لیکن عجیب است که مع ذلک رازی مثل دیگر اسلاف و اخلاف خود از منع ثبوت عموم و ایراد شبهات مذموم خود را معذور نداشته و شاه صاحب از همه اسلاف خود در گذشته ثبوت عموم مستلزم کذب در معصوم پنداشته اند و العیاذ بالله من ذلک پنجاه دوم آنکه خود شاه صاحب بجواب همین حدیث منزلت گفته و نیز چون حضرت امیر را تشبیه دادند حضرت هارون و معلوم است که حضرت هارون در حیات حضرت موسی بعد از غیبت ایشان خلیفه بود و بعد از وفات حضرت موسی یوشع بن نون و کالباب یوفنا خلیفه شدند لازم آمد که حضرت امیر نیز خلیفه آنحضرت باشد در حیات ایشان بعد از غیبت نه بعد از وفات دیگران باشند تا تشبیه کامل شود و بیجهتی که در کلام رسول واقع شود از تشبیه ناقص حمل کردن کمالی و دانی و العیاذ بالله ازین عبارت ظاهر است که شاه صاحب حدیث منزلت را بتقلید رازی بر عموم زائد از عموم مراد اهل حق حمل میکنند یعنی منزلت را شامل منازل منفی هم می گردانند و باین سبب بوس اثبات دلالت این بر نفی خلافت جناب امیر المومنین علیه السلام بعد جناب سالتاب صلی الله علیه و سلم در سر دارند و پر ظاهر است که ثبوت کمال تشبیه بغیر ثبوت عموم منزل

بیشبیه ناقصی جائز دانستم
تخفیه بجهت آنکه حمل تشبیه را بر عموم منازل از علایق
بیشبیه ناقصی جائز دانستم

ادله عموم منزلت
علاوه سابق

ممكن نیست و حمل آن بر بعض منازل عین حمل آن بر تشبیه است و نسبت فعه و الله که حسب
اعتراف خود شاہ صاحب کمال فایز و واضح گردید که لفظ منزلت درین حدیث
مفید عموم منازل است و حمل آن بر بعض منازل که در کلام فقوہ بآن کرده اند
و دیگر اکابر سنیه بآن تقول می کنند باعتراف خودشان بکمال دینیت است و سیاق
باصد و زعم انقطاع استثنای و تاویل الا الله لا یفتی بعد از الذب و الزام کذب در
کلام معصوم بر تقدیر حمل منزلت بر عموم همه خلاف حق و صواب محض نقض
بر آب است و الحمد لله فی المبدأ و المآب پنجاه سووم آنکه مخاطب در حاشیه کتاب
خود بجواب حدیث ثقلین گفته ملا یعقوب ملکا که از علماء اہل سنت است که

که در حدیث پیغمبر صلعم تشبیه اہل بیت بسفینہ و تشبیه صحابہ بنجوم اشاره
که شریعت را از صحابہ باید گرفت و طریقت از اہل بیت زیرا کہ خوض در بحر حقیقت
و معرفت بدون اعمال طریقت و محافظت شریعت محال است چنانچه سفر دریا
ظاهر بدون رکوب کشتی و اہتدای نجوم محال است و فقط سوار شدن بر کشتی
نجات بخش از غرق است اما وصول بمقصد بدون مراعات نجوم محال است چنانچه
فقط مراعات نجوم بدون کشتی بی اثر و باطل درین نکته تامل باید کرد کہ یا غایت
انتھای این عبارت ظاہر است کہ مجرور تشبیه صحابہ بنجوم مستلزم آنست کہ شریعت را
از صحابہ باید گرفت پس اگر حمل تشبیه بر عموم لازم نباشد این دلالت بتحقیق نخواهد گردید
چہ بر تقدیر عدم عموم ممکن است کہ مراد تشبیه صحابہ بنجوم در حضور و شنیدن باشد و بعض
فضائل دیگر غیر مقدمی و ما خود منہ بودن و بہر وجهی حمل تشبیه بنجوم بر عموم لازم
بہمان وجه حمل تشبیه در حدیث ہم بر عموم لازم و واجب خواهد بود و الحمد و المنہ کہ نزول حق

نشدت باید بنجوم و صحابہ بنجوم
الاشارة بالنسبة الى اهل البيت
عموم

حسب الشاهد خود جناب سالتاب صلی الله علیه و آله کما فی بصائر الدرجات لمحمد بن الحسن
 الصفار و معاً الاخبار کابن بابویه طاب ثراها تفسیر صحابه در حدیث اصحی کالنجوم
 باین بیت علیهم السلام ثابت و محقق است پس بنا بر این حدیث هم اخذ جمیع احکام شریعت
 از اهل بیت علیهم السلام لازم خواهد بود نه از غیر ایشان بخانه چهارم آنکه دلالت این حدیث
 شریف بر حصول جمیع فضائل برای جناب امیر المومنین علیه السلام سوامی نبوت از کلام
 فضل بن یزید بهمان که از اکابر تکلمین سنن بیان در تعسف و تصلف معروف عالمیان است
 و فضائل فاخره محمد باهره او از افادات سخا و در ضوء لامع ساطع و لامع و نهایت
 جلالت شان و علو رتبه او از ثبت فاضل رشید و صاحب زالة الغین و امثال شلین
 بافادات او و واضح ثابت و متحقق است و ذلک من عجائب الطاف الله الخفیة و طرائف عنایات
 الهیة که بر زبان مثل چنین فاضل متعصب که انما ک تمام در ابطال لائل حق دارد
 و اطفاء نور فضائل علویه را از اہم مقام و اعظم سختی می پندارد امر حق و ضح و مبین و پویا
 و روشن گین دید در جواب پنج الحق که آنرا بزمید جسارت موسوم ساخته با بطلان الباطل بخواب
 حدیث منزلت گفته هذا من روایات الصحاح و هذا لا یدل علی النص کما ذکره
 العلماء و وجه الاستدلال به انه نفی النبوة من علی و اثبت له کل شیء سوا
 من جملة الخلافة و الجواب ان هارون لم یکن خلیفة بعد مولاه مات
 قبل موسی علیه السلام بل المراد استخلافه بالمدينة حین ذهابه الی تبوک کما
 موسی هارون حین ذهابه الی الطور لقوله و اخلفنی فی قومی و ایضا
 یثبت به لامیر المومنین فضیلة الاخوة و الموازنة لرسول الله صلی الله علیه
 و سلم فی تبلیغ الرسالة و غیرهما من الفضائل و هی مثبتة یقیناً لا شک فیہ انتهى

قال فی بصائر الدرجات لمحمد بن الحسن
 بن سنان الشاهد من قولهم بنی
 عن ائمتنا بنی عمار بن جعفر بن
 علیها السلام بن سنان الشاهد من قولهم
 علیه السلام بن سنان الشاهد من قولهم
 قال فی بصائر الدرجات لمحمد بن الحسن
 بن سنان الشاهد من قولهم بنی
 عن ائمتنا بنی عمار بن جعفر بن
 علیها السلام بن سنان الشاهد من قولهم
 علیه السلام بن سنان الشاهد من قولهم

ص ۲۱۰
 جواب البحر التاسعین
 الاخبار بالذات علی
 انما علی

دلالت حدیث منزلت بر جمیع فضائل
 نبوت از کلام امیر المومنین علیه السلام
 در امیر المومنین

از پی

اولاً عموم منزلت
علاوه سابق

از عجز این کلام که در صدر آن بسبب مزید تعصب انکار دلالت این حدیث شریف بر نص
کرده ظاهر است که این روز بهان با چنان عجز و ناچاری می گرفته که معترف گردیده و اینکه
این حدیث ثابت می شود برای جناب امیر المؤمنین علیه السلام فضیلت اخوت و موازرت
جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم در تبلیغ رسالت و غیر آن از فضائل و آن
فضائل مثبت است یقیناً بلا شک پس لفظ الفضائل در کلام این روز بهان که معترف
باللام است و از الفاظ عموم دلالت واضح دارد بر آنکه برای جناب امیر المؤمنین علیه السلام
از حدیث شریف علاوه بر فضیلت اخوت و موازرت جمیع فضائل ثابت میشود باین
و خص و خاشاک و اشواک شکوک او بام را در آن بدخل نیست اما اینکه جمع معرف باللام
عموم است پس از عبارت عضد الدین و علامه عبری که سابقاً مذکور شد و اخص
و فاضل رشید بگویم بودن جمع معرف باللام از جمله صیغ عموم بر اهل علوم ثابت می کند
و بلفظ الذنوب در کلام فخر رازی در تفسیر آیه تطهیر مذکور است استلزام بر رفع جمیع معاصی
از اهل بیت علیهم السلام می نماید چنانچه در ایضاح لطافه المقال گفته قال الامام الزاهد
و التفسیر الکبیر قوله لیذهب عنکم الرجس لیزیل عنکم الذنوب و یطهرکم بطاهر
خلع الکرامة انتهى درین عبارت لفظ الذنوب که جمع معرفت بلام موجود و بودن
آن منجمه صیغ عموم از کتب اصول فقه معلوم اهل علوم پس این عبارت دلالت بر رفع جمیع
معاصی داشته باشد نه بر بعضی آن انتهى هرگاه با عترت این روز بهان جمیع فضائل علما
بر فضیلت اخوت و موازرت از حدیث منزلت بر جناب امیر المؤمنین علیه السلام
ثابت باشد دلالت آن بر افضلیت قطعاً و حتماً ثابت چه سیکه جامع جمیع فضائل
و عا و کل محاسن مثل حضرت هارون باشد بلا شبهه افضل است و بعد از آنکه مذکور

صد ۳۳۶
جواب قوله و اگر بالفرض
موافق قول مفسرین طهارت
از بعض معاصی مراد باشد
از قسم سوم از اقسام کتاب

نادر جمعی از کتب
علامه سید

شاعت اقوال ائمه سنی که نفی دلالت آن بر افضلیت نموده اند و دلالتش مقصود بر خلافت
منقطعه ناقصه که ابن تیمیه در توهین و تحجین آن دماغ سوخته بلکه اعور را از دلیل نقص
و عیب عظیم و ذکر آن خلاف عقل و دانش پنداشته بغایت ضحک و ظهیر میرسد اما
ابن وز بهان دلالت حدیث منزلت را بر خلافت جناب امیر المومنین علیه السلام
باین سبب که حضرت هارون علیه السلام وفات یافت قبل حضرت موسی علیه السلام
جواب آن در مابعد بابلغ وجوه انشاء الله تعالی بسین می شود پنجاه و پنجم آنکه تاثیر کمال
علو حق آنست که با کجا و قادر علی الاطلاق مولوی محمد اسمعیل که برادر زاده مخاطب
نبیل است تعصب و تصاب او در مذهب بطریق زیاده الفرع علی الاصل ظاهر از
تعصب و تصلب مخاطب بکمال تصریح و توضیح و نهایت افصاح و تلویح دلالت حدیث
منزلت بر عموم منازل ثابت کرده این همه افادات عم بزرگوار خویش و تسویلات و
توجهات و شبهات و خرافات جمیع اسلاف متعصبین خویش را که نفس درازیها و ابطال دلالت
حدیث منزلت بر عموم منازل کرده اند بیا و منشور اگر دانیده سیلاب ابطال با اساس
این تلمیحات سخیفه و تلفیقات رکیده و مجادلات فظیحه و مکابرات شنیعه دو انید بیا
مولوی مذکور در کتاب منصب امامت سب افاده مولوی صدیق حسن خان در تحاف النبلاء
از جمله مولفات نافعه مقبوله است بعد از کلمات عدیده از کمالات انبیاء علیهم السلام
که بیان آن در تحقیق امامت است و نیز در این کتاب است که بعضی کاملین را در یک کمال
مشابهت با نبی الامر حاصل میشود و بعضی را در دو کمال و بعضی را در سه کمال و همچنین
بعضی را در همه کمالات مذکوره پس امامت هم بر مراتب مختلفه باشد که بعضی مراتب امامت
اکمل است از بعضی مراتب دیگر نیست بیان حقیقت مطلق امامت پس یک در همه کمالات

مذکوره

آنرا فیصل اول
و اما در کلمات
و اما در بعضی
و اما در کلمات
و اما در بعضی
و اما در کلمات
و اما در بعضی

مذکور و با انبیاء ائمه مشابعت داشته باشد طاعت او اکمل باشد از امامت سایر کاملین پس
 لابد در میان این امام اکمل و در میان انبیاء ائمه امتیازی ظاهر نخواهد شد الا به نفس مرتبه نبوت
 پس در حق مثل این شخص توان گفت که اگر بعد خاتم الانبیاء کسی مرتبه نبوت فایز شد هرچند
 همین اکمل کاملین فائز می گردد چنانکه در حدیث شریف وارد شده لو کان بعد
 نبی الکان عمر و نیز در حسن ابن جلیل القدر توان گفت که در میان او در میان نبی
 فرقی نیست الا بمنصب نبوت چنانچه در حق حضرت علی رضی الله عنه فرموده اند
 انت منی بمنزلة هارون من موسی الا انه لا نبی بعدی انتهى ازین عبارت نهایت
 و ضوح ظاهر است که مدلول حدیث منزلت آنست که در میان جناب امیر المومنین
 علیه السلام و در میان حضرت هارون نبی علیه علی نبینا و آله السلام هیچ فرقی
 الا بمنصب نبوت هرگاه در میان جناب امیر المومنین علیه السلام و حضرت هارون
 هیچ فرقی نباشد الا بمنصب امامت صراحت و بدیهه جمیع منازل و مراتب و سایر
 مدارج و مناصب حضرت هارون علیه السلام سوای نبوت برای جناب امیر المومنین
 علیه السلام ثابت باشد پس محمد و حسن و فقیه بابلغ و آگاهان عموم منایل
 و شمول مراتب باعتراف این عالم کامل که برادرزاده حضرت مخاطب فیع المنازل است
 ثابت گردید و انکار سراسر مخاطب عالی بخار و مبارکات دیگر اسلاف جلیل القدر
 از هم پاشید و شاعت جمیع هفوات مثل انکار دالات اسم جنس مضاف بسوی علم
 بر عموم و زعم انقطاع استثناء و انکار اتصال استثناء و زعم قدح انتفای فصیح و کبر
 سن و اخوت نسبی و نبوت در دالات منزلت بر عموم منازل مثل سفیده صبح و خورشید
 و نیز ازین عبارت ظاهر است که جناب امیر المومنین علیه السلام مشابعت داشته

اودانده شود
 علاوه بر سابق
 بنا حدیث و موطا
 علی صاحب شوارق
 علی صاحب شوارق
 حدیث مدینه اکمل

حسب افاده مولوی
 برادرزاده شاه صاحب ظاهر است
 که حدیث منزلت دالات دارد
 در میان حضرت هارون و حضرت امیر
 هیچ فرقی نیست الا بمنصب نبوت

با انبیا و اسد در همه کمالات مذکوره و امامت آنحضرت اکمل بود از امامت سایر
کاملین و لابد در میان انبیا و آنحضرت ^{تبعی از بی ظاهری نبود} و الاله نفسی نبوت و
این افتاده نهایت صریحیت در ثبوت عموم منازل انبیا سوا سی نبوت برای آنحضرت
فلیک انک و اباء ^{المخاطب} جز نا و کدا و نبی از فضائل فاخره و محابه ^{ظاهر}
مولوی اسمعیل سابقا در جزو دوم مجلد حدیث غدیر از زبان مولوی صدیق ^{حسن}
که از اکابر علمای معاصرین و اجله و افاد محققین و منقدین ایشانست شنیدی که حسب ^{تصریح}
مولوی موصوفه و یکی از ائمه دین و فقهای متقین و نبیای محدثین بود و بذروه اعلی ^{از علم}
فضل رسیده و جوهر فکاهی و بغایت عالی افتاده بود و مقدمات عویصه و مشکلات ^{علوم}
زود تر از ادراک می کرد و در علوم معقول و منقول بایده پیشینان از خاطری برد و در علم فروع
و اصول ائمه آنرا دورتر می نشانید و هر علم که با او سخن بانی و الی که وی امام این فن است
و مولفات وی رفقه و حدیث و اصول و جزآن همه نافع و نرزد سینه مقبول الی غیر ذلک
ما یحیر الافکار و بحجبالنظار چه آیه و ششم آنکه سید شهاب الدین با حمد در کتاب توضیح ^{الاحکام}
علی تریح الفقه ائال بعد ذکر چهار حدیث که آخر آن این حدیث است عن ابی هریره
رضی الله تعالی عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم
ان الله عن و بیا محمد اتی عهدا فقلت یا رب بیئه لی فقال اسمع فقلت
و قال ربه علی اریة الهدی امام اولیای و نور من اولیای و هو الکلمة التي
الو تمها للتعیر ^{احبه احبانی و من ابغضه ابغضنی فلیشره بذلک}
رضی الله عنه فبشرته فقال یا رسول الله انا عبد الله و ذو ^{بخت}
بعذر لی ان یتلمذ لک ^{بشرته} به فاده اولی به قال صلی الله علیه و آله

و اعمی و شکی
و به سانی

و میان آنحضرت و سایر انبیا
تبعی از بی ظاهری نبود
و الاله نفسی نبوت و
این افتاده نهایت صریحیت در ثبوت عموم منازل انبیا سوا سی نبوت برای آنحضرت
فلیک انک و اباء ^{المخاطب} جز نا و کدا و نبی از فضائل فاخره و محابه ^{ظاهر}
مولوی اسمعیل سابقا در جزو دوم مجلد حدیث غدیر از زبان مولوی صدیق ^{حسن}
که از اکابر علمای معاصرین و اجله و افاد محققین و منقدین ایشانست شنیدی که حسب ^{تصریح}
مولوی موصوفه و یکی از ائمه دین و فقهای متقین و نبیای محدثین بود و بذروه اعلی ^{از علم}
فضل رسیده و جوهر فکاهی و بغایت عالی افتاده بود و مقدمات عویصه و مشکلات ^{علوم}
زود تر از ادراک می کرد و در علوم معقول و منقول بایده پیشینان از خاطری برد و در علم فروع
و اصول ائمه آنرا دورتر می نشانید و هر علم که با او سخن بانی و الی که وی امام این فن است
و مولفات وی رفقه و حدیث و اصول و جزآن همه نافع و نرزد سینه مقبول الی غیر ذلک
ما یحیر الافکار و بحجبالنظار چه آیه و ششم آنکه سید شهاب الدین با حمد در کتاب توضیح ^{الاحکام}
علی تریح الفقه ائال بعد ذکر چهار حدیث که آخر آن این حدیث است عن ابی هریره
رضی الله تعالی عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم
ان الله عن و بیا محمد اتی عهدا فقلت یا رب بیئه لی فقال اسمع فقلت
و قال ربه علی اریة الهدی امام اولیای و نور من اولیای و هو الکلمة التي
الو تمها للتعیر ^{احبه احبانی و من ابغضه ابغضنی فلیشره بذلک}
رضی الله عنه فبشرته فقال یا رسول الله انا عبد الله و ذو ^{بخت}
بعذر لی ان یتلمذ لک ^{بشرته} به فاده اولی به قال صلی الله علیه و آله

و بارک

و میان آنحضرت و سایر انبیا
تبعی از بی ظاهری نبود
و الاله نفسی نبوت و
این افتاده نهایت صریحیت در ثبوت عموم منازل انبیا سوا سی نبوت برای آنحضرت
فلیک انک و اباء ^{المخاطب} جز نا و کدا و نبی از فضائل فاخره و محابه ^{ظاهر}
مولوی اسمعیل سابقا در جزو دوم مجلد حدیث غدیر از زبان مولوی صدیق ^{حسن}
که از اکابر علمای معاصرین و اجله و افاد محققین و منقدین ایشانست شنیدی که حسب ^{تصریح}
مولوی موصوفه و یکی از ائمه دین و فقهای متقین و نبیای محدثین بود و بذروه اعلی ^{از علم}
فضل رسیده و جوهر فکاهی و بغایت عالی افتاده بود و مقدمات عویصه و مشکلات ^{علوم}
زود تر از ادراک می کرد و در علوم معقول و منقول بایده پیشینان از خاطری برد و در علم فروع
و اصول ائمه آنرا دورتر می نشانید و هر علم که با او سخن بانی و الی که وی امام این فن است
و مولفات وی رفقه و حدیث و اصول و جزآن همه نافع و نرزد سینه مقبول الی غیر ذلک
ما یحیر الافکار و بحجبالنظار چه آیه و ششم آنکه سید شهاب الدین با حمد در کتاب توضیح ^{الاحکام}
علی تریح الفقه ائال بعد ذکر چهار حدیث که آخر آن این حدیث است عن ابی هریره
رضی الله تعالی عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم
ان الله عن و بیا محمد اتی عهدا فقلت یا رب بیئه لی فقال اسمع فقلت
و قال ربه علی اریة الهدی امام اولیای و نور من اولیای و هو الکلمة التي
الو تمها للتعیر ^{احبه احبانی و من ابغضه ابغضنی فلیشره بذلک}
رضی الله عنه فبشرته فقال یا رسول الله انا عبد الله و ذو ^{بخت}
بعذر لی ان یتلمذ لک ^{بشرته} به فاده اولی به قال صلی الله علیه و آله

اداره عمومی دولت
سازمان باقی

وبارک وسلم اللهم اجعل قلبه اجعل ربيعه الايمان فقال الله عز وجل قد
فعلت به ذلك ثم ان الله رفع الى انه ينقصه من البراءة بشئ لم ينقص به
احدا من اصحابي فقلت يا رب اخي صاحبی قال لا هذا شئ قال بسبب ابيه
ميت يومئذ به گفته روى لاربعة الحافنة ابو نعير وقال الشيخ الامام النعمان
العامل العارف الكامل جلال الدين احمد الخجندی حفر قرة بانواع
الفيض الصمد وهو رضى الله تعالى عنه سيد الاولياء بعد رسول الله
صلی الله علیه و آله بارک وسلم اذ ولايته من ولاية رسول الله
صلی الله علیه و آله بارک وسلم بلا واسطة وكذا علمه وحكمته
من حكمته وشجاعته من شجاعته وكذا اسائر الكمالات الاقيما استثناء
يعني قوله غير انه لا نبی بعدك ازين عبارات نيلت صحت كشيخ امام عالم
عالم عارف كامل جلال الدين احمد الخجندی تصریح کرده بآنكه جناب امير المؤمنين عليه السلام
سيد اوليا بعد حضرت رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم زیرا كه ولايت آنحضرت
ولايت جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم است و همچنین علم آنحضرت از علم
آنحضرت و همچنین حكمت آنحضرت از حكمت آنحضرت و شجاعت آنحضرت از شجاعت
آنحضرت و همچنین ساير كمالات مگر در آنچه جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم
استثنا کرده يعنى قول آنحضرت غير انه لا نبی بعدى پس اين تقرير واضح گردید كه سوا
نبوت جميع كمالات جناب امير المؤمنين عليه السلام حاصل و اين كمالات تالی
كمالات سه ور كائنات صلی الله علیه و آله وسلم است باین فصل فاصل قطع نماز از آنكه
افضلیت جناب امير المؤمنين در صفات مذكوره و دیگر صفات مثبت تعین آنحضرت

در توضیح

اداره احمد خجندی كه شهاب الدین
در توضیح الكمالات نقل کرده و ظاهراً
به جميع كمالات نبویه برای جناب امیر
حاصل بود و سوا نبوت

برای امامت است لقیح تقدیم الفضول علی الفاضل کما هو ظاهر من تصریحات والد الخاطب
 عمده الامثال فضلا عن غیره من الافاضل و نیز یقینیست که خلافت و امامت راس کمالات
 و عمده فضائل و اعلای منازل است چنانچه از افاده رازی در نهایت العقول ظاهرست
 پس جناب امیر المؤمنین علیه السلام بسبب این کمال هم تالی جناب سالتاب صلی الله علیه
 و آله وسلم باشد والا اگر آنجناب متبوع و یکران گردو چنانچه مزعوم باطل اهل خلافت است
 پس آنحضرت بر ائمه قاصیه از مرتبه اتصال و قرب معا و امتدود و رتگرد و عمده کمالات
 در آن حضرت منفق و معدوم شود و نفوذ باسد من الضلال بعد الرشاد و من یضلل الله فاحله
 من یاد و سدا کمد و المنه که از تقریر فاضل خجندی که حائز صفات خجندیست
 بالبداهة و الجزم و القطع البقین ثابتست که لفظ منزلت در حدیث انت منی منزلة
 هارون من موسی الا انه لا بنی بعد عموم منازل را مفیدست چه ظاهرست
 که قول خجندی لا فیما استثناء یعنی قوله غیر انه لا بنی بعد اشاره بحديث منزلت
 لا غیر پس اگر انت منی بمنزلة هارون من موسی مفید عموم منازل نیست این
 دلالت از کجا آید و چگونه ثابت گردید که جمیع کمالات حضرت امیر المؤمنین علیه السلام
 از کمالات نبوت و تالی آن پس بتأیید از دانی و الطاف بانی مقصود الی حق از این تقریر
 متین بلا کلفت حاصل شد و عموم منازل که مدعا شانست بکمال وضوح رسید و غایت
 دانشمند می کیاست و انصاف اسلاف و اخلاف تشکیل سنیه و من ضایا هم که شاه صاحب
 هم بتقلید شان عموم منازل را منع می سازند و ادعا عمد و انحصار و دلالت بر منزلت خاصه
 خلافت منقطع می اغازند و نفی اتصال ششنا بسبب کمال احترام و کذب و اقترامی نمایند
 بنهایت ظهور و علی واضح و بر بشتن گردید و الحمد لله کما هو اله پیچاه و هفتم آنکه از جمله بر این

فاطمه و دلایل ساطعه بر آنکه خیر نبوت جمیع فضائل و کمالات و سائر مکارم و سعادات
و کل محاسن صفات تمام مفاخر و حسنات و عامه مآثر و عوالی مکرّمات جناب امیر المومنین
علیه السلام را مثل جناب سرور کائنات علیه و آله آلاف التحیات و التسلیات حاصل بوده
حدیثی است که حاصلش آنکه در بعض اوقات امیر المومنین علیه السلام را وجعی شدید
عارض شد آنحضرت بخدمت سرایر سعادت جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم
حاضر شد پس جناب آنحضرت را نزد خود خوابانید و بالقادر فی از لباس مبارک آنحضرت
مشرّف گردانید و خود در صلوة و مناجات خالق کائنات مصروف شد بعد از آن
بخطاب جناب امیر المومنین علیه السلام ارشاد فرمود که برخیز که تو حج گردیدی سوال
نکردم چیزی برای خود مگر سوال کردم برای تو مثل آن سوال نکردم چیزی را مگر اینکه
حق تعالی از ایه من عطا فرمود مگر اینکه گفته شد برای من که نیست بعد تو نبی آر
شریف اکابر و اعظم واجد افاخم محدثین منقدین و شیوخ محققین سنیه مثل ابن ابی عامر
احمد بن عمرو شیبانی و احمد بن شعیب النسائی و محمد بن جریر الطبری و سلیمان بن احمد
الطبرانی و ابو حفص عمر بن احمد بن عثمان بن شاهین و احمد بن عبد الله ابو نعیم الاصبهانی
و علی بن محمد الجلابی المعروف بابن المغازلی و توفیق بن احمد ابو المود المعروف بابن خطیب
خوارزم و محمد بن یوسف الزرنندی و سید شهاب الدین احمد و عبد الرحمن بن ابی بکر
المعروف بجلال الدین السیوطی و ابراهیم بن عبد الله الوصالی الیمنی و علی بن جسام الدین
المتقی و محمد صدق العالم ملا علی شقی در کنز العمال تبویب جمع الجوامع سیوطی گفته عن
قال جعت وجعاً فأتیت النبی صلی الله علیه و سلم فانا منی فی مكانه
وقام یصلي و القى طرف ثوبه ثم قال یومئذ یا ابن ابی طالب فلا بأس

در سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم

أبو عبد الله عليه السلام

ما سألت الله لي شيئا إلا أعطانيه
ما سألت الله لي شيئا إلا أعطانيه
ما سألت الله لي شيئا إلا أعطانيه
ما سألت الله لي شيئا إلا أعطانيه
ما سألت الله لي شيئا إلا أعطانيه
ما سألت الله لي شيئا إلا أعطانيه
ما سألت الله لي شيئا إلا أعطانيه
ما سألت الله لي شيئا إلا أعطانيه
ما سألت الله لي شيئا إلا أعطانيه
ما سألت الله لي شيئا إلا أعطانيه

عليك ما سألت الله لي شيئا إلا أعطانيه ولا سألته شيئا إلا أعطانيه
غير أنه قيل له أنه لا ينبغي بعدك فقلت فكان ما اشتكيت لي ابن أبي عاصم وأبو جبر
وصحبه طس وابن شاهين في السنة ودر خصائص نسائي ثم ذكر كورست انبانا
عبد الله بن فاضل بن عبد الله بن علي قال ثنا علي بن ثابت قال ثنا فضيل
بن أبي الأسود عن يزيد بن أبي زياد عن سليمان بن عبد الله بن الحارث
عن جده عن علي رضي الله عنه قال مررت فعادني رسول الله صلى
عليه وسلم فدخل علي وأنا مضطجع فأتاني إلى جنبى ثم سجد بشوبه فلما رآني قد
هدأت قام إلى المسجد ليصلي فلما قضى صلوته جاء فرفع الثوب عني وقال
قمر يا علي فقد برئت فقلت كان لمرأشتك شيئا قبل ذلك فقال ما سألت ربي شيئا
في صلوته إلا أعطاني وما سألت لنفسى شيئا إلا قد سألتك قال أبو
عبد الرحمن خالف جعفر الاحمر فقال عن يزيد بن أبي زياد عن عبد الله بن
الحارث عن علي قال رجعت وجعاً شديداً فاتيت النبي صلى الله عليه وسلم
فأنا منه في مكان وقام ليصلي والقي علي طرف ثوبه ثم قال قمر يا علي فقد برئت
الاباس عليك وما دعوت الله لنفسى شيئا إلا دعوت لك بمثله وما دعوت
لشيء إلا قد استجيب لي وقال قد أعطيتك لأنه قيل له لا ينبغي بعدك وعلي بن
محمد بن طيب الجلاء في المعروف بابن المغازلي في كتاب المناقب گفته قوله عليه السلام
ما دعوت لنفسى شيئا إلا دعوت لك بمثله أخبرنا أبو طالب أحمد بن محمد بن
عثمان بن أبوالحسن عمر بن محمد بن الصديق في عبد الله بن محمد ناجية بن نجية بن القاسم
بن زكريا بن دينار بن علي بن قادم عن جعفر الاحمر عن يزيد بن أبي زياد عن

ادخله من ان يطلع

عبد الله بن الحارث عن علي بن ابي طالب قال وجدت رجعا شديدا
فاتيت النبي صلى الله عليه وسلم فانا من في مكانه والقي على طرف ثوبه ثم قال
فصل ثم قال قمر يا علي قد برئت فلا بأس ما دعوت لنفسك بشئ الا دعوت لك
بمثله ولا دعوت بشئ الا استجيب له او قيل قل اعطيتك الا انه لا نبي بعدي
وموفق بن احمد المعروف باخطب خوارزم در مناقب جناب امير المؤمنين عليه السلام
قصة انباني الامام الحافظ ابو العلاء الحسن بن احمد المقرئ الهذلي اجازة
قال خبرنا محمود بن اسمعيل قال خبرنا محمد بن عبد الله بن احمد بن شاذان
قال خبرنا ابو بكر عبد الله بن محمد قال خبرنا ابو بكر احمد بن عمر بن ابي عامر
قال حدثنا محمد بن عبد الرحيم ابو يحيى سليمان بن عبد الجبار قال حدثنا
علي بن قادم قال حدثنا جعفر بن زياد الاحمر عن يزيد بن ابي زياد
عن عبد الله بن الحارث عن علي قال وجدت رجعا فاتيت النبي صلى الله عليه
عليه فانا من في مكانه وقام يصلي فالقي على طرف ثوبه فصل ما شاء الله
ثم قال يا بن ابي طالب قد برئت فلا بأس عليك ما سالت الله شيئا الا
سالتك مثله ولا سالت الله شيئا الا اعطانيه الا انه لا نبي بعدي
ومحمد بن يوسف بن رندى بن رنظم السمطين بن رنظم روى الامام عبد الله بن الحارث
قلت لعلي اخبرني بافضل منزلتك من رسول الله صلى الله عليه وسلم
قال نعم بينا انا نائم عنده وهو يصلي فلما فرغ من صلوته قال يا علي ما سالت
من الخير الا سالتك مثله وما استعذت من الشر الا استعذت لك
مثله وفي رواية قال وجدت رجعا فاتيت النبي صلى الله عليه وسلم

ص ٣٨٤
الفصل التاسع في بيان
انه افضل الاصحاب

فصل في بيان فضيلة كل الفضلاء

ص ٣٨٤
القسم الثاني من
اسم الاول

فانما مقامه وقام يصلي والقي على طرف ثوبه فلما فرغ قد برئت يا ابن
 ابي طالب لا بأس عليك ما سألت الله شيئا الا اعطانيه الا الله قيل
 لا نبى بعدك وشهاب الدين احمد توضيح الدلائل على ترجيح الفضائل في فضائل جناب
 امير المؤمنين عليه السلام مبريان افضل منزلة عند النبي وانه ما اكتسب مكتسب مثل فضله
 ولا غرور ولا عجب من ذلك فانه ما من شرف الا وقد ناله وكان من اهل كفته
 عن عبيد الله بن الحارث قال قلت لعلي بن ابي طالب خبرني بافضل منزلة
 من رسول الله صلى الله عليه وعلى آله وبارك وسلم قال نعم بينا
 اذنا ثم عنده وهو يصلي فلما فرغ من صلوته قال يا علي ما سألت الله
 عز وجل من الخير شيئا الا سألت لك مثله ما استعذت بالله من الشر
 الا استعذت لك مثله واه الصالحاني باسناده الى المحاملي باسناده
 ورواه الطبري قال خرجه الامام المحاملي ورواه الزرندي قال في
 رواية وقال رجعت رجعت فاني النبي صلى الله عليه وعلى آله وبارك
 وسلم فانا من مقامه وقام يصلي والقي على طرف ثوبه فلما فرغ صلى
 عليه وعلى آله وبارك وسلم قال قد برئت يا ابن ابي طالب لا بأس عليك
 ما سألت الله شيئا الا سألت لك مثله ولا سألت الله شيئا الا اعطانيه
 الا الله قيل لا نبى بعدك وابراهيم بن عبد اسد يعني وصار كتاب الاكتفا گفته
 عن امير المؤمنين ابي الحسن علي بن ابي طالب رضي الله عنه قال قال
 رسول الله صلى الله عليه وسلم في جمع وجعته يا علي ثم قد برئت
 وما سألت الله شيئا الا سألت لك مثله الا الله قيل لا نبوة بعدك اخرا

الاسألت لاو مثله لا سألت الله شيئا

ص ٢٢٧
 الباب الثامن والعشرون
 من القسم الثاني

آخر العرج الرابع
ص ۳۷۷
آخر العرج الرابع

ابو نعیم فی فضائل الصحابة وصدور عالم در معارج العلی گفته اخرج ابن ابی عامر
و ابن جریر و صحیح الطبرانی فی الاوسط و ابن شاهی فی السنة عن علی قال
وجئت رجلاً فالتفت الیّی صلی الله علیه وسلم فأنصت فی مكانه قائم
یصلی و القی علی طرف ثوبه ثم قال قد برئت یا ابن ابی طالب لا بأس
علیک ما سألت الله لی شیئاً الا سألت لك مثله و لا سألت الله شیئاً
الا أعطانیه غیر انی قیل لے انه لا نبی بعدک فقلت کانتی ما اشتکت
واخرج ابو نعیم فی فضائل الصحابة عن علی قال قال رسول الله صلی الله
علیه وسلم قم یا علی فقد برئت ما سألت الله شیئاً الا أعطانی و ما
سألت الله شیئاً الا سألت لك مثله الا انه قیل لا نبوة بعدک ازین
حدیث شریف ظاہرست کہ ہر چیزی را کہ جناب سالتماب صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
برای خود از حق تعالی سوال کرد برای جناب امیر المؤمنین علیہ السلام نیز سوال
کرد و ہر چه را برای جناب امیر المؤمنین علیہ السلام کردہ بود حق تعالی آنرا کریمت
مساوی نبوت کہ برای حضرت امیر المؤمنین علیہ السلام بسبب ختم نبوت بجناب
رسالتاب صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم حاصل نگردید پس معلوم شد کہ جمیع سعادت
و کمالات و کمال و کمالات کہ جناب سالتماب صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم حاصل
بود بسوال انجناب از ایزد فوا بجلال برای حضرت امیر المؤمنین علیہ السلام حاصل
گردد مساوی نبوت کہ حق تعالی استثنای آن فرمود پس ہر گاہ جمیع فضائل و خیرات
کہ برای ذات بابرکات جناب سالتماب صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم حاصل بود ہر
جناب امیر المؤمنین علیہ السلام بدلائل این حدیث شریف حاصل باشد جمیع

منازل و مراتب کل مفاخر و مناقب حضرت یار دین بالا اولی حتما و جزا برای حضرت
 امیر المومنین علیه السلام حاصل باشد و هرگاه سوای نبوت جمیع فضائل و کمالات مفاخر
 و خیرات که برای جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم حاصل بوده برای جناب
 امیر المومنین علیه السلام حاصل باشد در تعین آنحضرت برای خلافت پنج علقه
 که ادنی رانجه اسلام بمشام آور سیده اریاب نخواهد کرد چه پر ظاهریست که هرگاه
 جمیع فضائل و مناقب جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم ثابت باشد عصمت
 و طهارت آنحضرت از جمیع ذنوب و خطایا و فضیلت در جمیع محامد و مناقب و علمیت
 از جمیع رعایا و مفترض الطاعه و واجب الاقتدا بودن بدارب ثابت خواهد شد پس
 بعد ثبوت این صفات عالی درجات تقدیم غیری بر آنحضرت از اشد ممتنعات
 و افطع منکرات است و محتجب نماند که در بعض طرق این حدیث شریف فقره الا انه
 قیل لے لابی بعدك و ارد نیست و آنرا هم بسیاری از علما اعلام سنیه مثل حسین
 بن اسمعیل المحاملی موفق بن احمد ابو الموید المعروف باخطب خوارزم و احمد بن عبد الله
 محب الدین الطبری المکی عبد الرحمن بن ابی بکر المعروف بجلال الدین السیوطی علی
 بن حسام الدین المتقی و محمد صدر عالم و ولی الله احمد بن عبد الرحیم الدهلوی و مولی
 محمد مبین الکنوی و ابیت کرده اند و ظاهر است که بتقریب ما تقدم محض این طریق هم
 برای اثبات مطلوب که جائز بودن جناب امیر المومنین علیه السلام جمیع فضائل جناب
 رسالتاب صلی الله علیه و آله وسلم است کافی و وافی است لفظ نسائی که خالی از این
 فقره است آنفا شنید می و ابو الموید موفق بن احمد بن محمد المکی الشهر باخطب خوارزم
 در کتاب المناقب گفته اخبرنا الشیخ الجلیل الزاهد صفی الائمة ثقة الحفاظ

برای حضرت امیر المومنین علیه السلام

اوله عموم منزلت صاوه سابق

ابوداود محمد بن سليمان بن محمد الخيام الهمداني فيما كتب ان من همدان قال اخبرنا
ابوبكر محمد بن الباقر بن محمد يحيى بن الحسن بن احمد بن عبد الله بن البتاء
بمغداد قال احدثنا القاضي الشريف ابو الحسين محمد بن علي بن محمد بن عبيد الله
بن عبد الصمد المهندي بالله قراءة عليه فاقربه قال حدثنا ابو حصص عن
احمد بن عثمان بن شاهين الواعظ سنة ثلث وثمانين وثلثمائة قال حدثنا
الحسين بن اسمعيل الضبي قال حدثنا عبد الاعلى بن قاسط حدثنا علي بن ثابت
عن منصور بن ابي الاسود عن يزيد بن يحيى بن داود عن سليمان بن عبد الله بن
الحريث عن جده عن علي بن ابي طالب قال مرضت مرضا
فعادني رسول الله صلى الله عليه وسلم فدخل علي وانا مضطجع فاني انا جني
ثم سجدت بتوبته فلما راني قد ضعفت قام الى المسجد يصلي فلما قضى صلوته
جاء فرفع الثوب عني ثم قال قمر يا علي فقد برئت فميت فكان ما اشتكت
قبل ذلك فقال ما سالت في شيئا الا اعطاني وما سالت شيئا الا
الا سالت ذلك ولا عني شقي وكنز العمال تبويب جميع ابوابه في كنفه عن عبيد الله
بن الحارث قال قلت لعلي بن ابي طالب اخبرني بافضل منزلتك من
رسول الله صلى الله عليه وسلم قال نعم بيننا انا انا ثم عنده وهو يصلي
فلما فرغ من صلوته قال يا علي ما سالت الله من اخير الا سالت لك
وما استعذت من الشرا الا استعذت لك المحاصلة في ماليه ومحبة الدين
طبري در رياض النضره گفته ذكر فضل منزلته من رسول الله صلى الله
عليه وسلم عن عبد الله بن الحريث قال قلت لعلي بن ابي طالب اخبرني بافضل

ص ٢٣٩
الفصل التاسع في ذكر نبي الله
من الباب الرابع في مناقب نبي الله
عليه السلام في طالع من القسم الثاني
من قسم اللقب

رواه عن محمد بن علي بن سنان

منزلتك من رسول الله صلى الله عليه وسلم قال نعم قال بينا انا نائم
عنده وهو يصلي فلما فرغ من صلوته قال يا علي ما سالت الله عز وجل
من الخير الا سالت لك مثله ما استعذت الله من الشر الا استعذت لك
مثله اخرج المصنف ونيز محب طبري ر ذ خائر العقبى گفته ذكر فضل منزلته
من رسول الله صلى الله عليه وسلم عن عبد الله بن الحارث قال قلت
لعلي رضي الله عنه اخبرني بافضل منزلتك من رسول الله صلى الله عليه
وسلم قال نعم بينا انا نائم عنده وهو يصلي فلما فرغ من صلوته قال يا علي
ما سالت الله عز وجل من الخير شيئاً الا سالت لك مثله ولا استعذت
بالله من الشر الا استعذت لك مثله اخرج المصنف وصدر عالم
در معارج العلى گفته اخرج المصنف في ماليه عن عبد الله بن الحارث قال قلت
لعلي ابن ابي طالب اخبرني بافضل منزلتك من رسول الله صلى الله عليه
وسلم قال نعم بينا انا نائم عنده وهو يصلي فلما فرغ من صلوته قال يا علي
ما سالت الله من الخير الا سالت لك مثله وما استعذت الله من الشر
الا استعذت لك مثله وروى في الزاوية الخفاحي في ما يدرج عن سليمان بن
عبد الله بن الحارث عن جده عن علي كرم الله وجهه قال مرضت فعادني
رسول الله صلى الله عليه وسلم فدخل علي وانا مجمع فأتني الى جنبى
فمضى الى ثوبه فلما دأبني قد هدأت قام الى المسجد يصلي فلما قضى صلوته جاء
نرفع الثوب وقال قم يا علي فقميت وقد برئت كما قال اشتك شيئاً قبل ذلك
فقال ما سالت ربي شيئاً في صلوته الا اعطاني وما سالت لتقضى الا قد

٢٩
ص ١٣٢
الباب الثامن في ذكر
امير المؤمنين علي بن ابي طالب

عن الحارث
في قوله

٤٢
ص ٢٨٥
أخبر المصنف الرابع
عن الحارث

٥٤٤
ص ٩٢
ما رواه امير المؤمنين امام الاطهار
ابي طالب از مقصد دوم از
تفسيرين كتاب

ترجمہ فقرہ مسائل پنجین است کہ سوال کردم کہ نفس خیری
بکراته تحقیق کہ سوال کردم پرا تو

اول دوم و سیم و چہارم

ص ۴۹۳
بایع دوم از ابواب

ساز علی رضی

ترجمہ فقرہ مسائل پنجین است کہ سوال کردم کہ نفس خیری
بکراته تحقیق کہ سوال کردم پرا تو

سالت لك و مولوى بين الكهنوى و كتاب سيلة النجاة گفته اخراج النساءى عن سليمان
بن عبد الله بن الحارث عن جده عن علي قال مرضت فأتى رسول الله ^{خل} فده
علي وانا مضطجع فاتكلى الى جنبى ثم سجدت بثنوبه فلما رأى قد هدأت قام
المسجد يصلى فلما قضى صلاته جاء فرفع الثوب قال قويا على فمكت وقد
برئت كما نالوا شئت قبل ذلك فقال ما سألت دى شيئا فى صلوة
الا اعطاني و ما سألت لنفسى شيئا الا قد سألتك روايت ست كه
من مريض و دم و رسول خدا تشریف آورد به پیاوی نشست بعد از آن مراد چادر خود
آزیت به گاه که یافت آرام و تسکین در میانیت آورد رفت بسو کسی برای نماز و بعد
ادامی نماز باز تشریف آورد و چادر از من کشید و فرمود بایست ای علی و این بنا و
شدم صحیح و تندرست گویا که نبود مرا بیماری به گزیدیش ازین سه و کم ابراث ضلایا
یلس راحت و اطلقت آتیا من ربقه اللثم پس فرمود رسول خدا که سوال کردم که چیز را
در نماز با بگردادم او چیزیکه خواستم آنرا از خدا براس نفس خود خواستم آنرا براتمی ای
عمره رضی بچاه و ششم آنکه نعام لاین تعد بن علی اکبر در تحفه المحبین اول از سیوطی
انقل کرده که او گفت قال ابن النجار فی تاریخہ معنعنا عن قیس بن الحارث
عن عمرو بن العاص قال لما قدمت من غزوة السلاسل و كنت اظن ان الله
لینبأ احب الي رسول الله صلعم مني قلت يا رسول الله صلعم ائني اننا
احب اليك قيس مما شئت قلت اني اسألك عن الرجل قال فاذن ابوها قلت
يا رسول الله خاين عني فالتفت لي احبابه فقال ان هذا يسألني عن
النفس في رواية قال فني من الانصاف غايبا عن فقال انه النبي صلعم

اور کچھ مکتوبات حضرت ماریون

قال رسول اللہ ص
علی نفسی

وصاف جناب امیر المومنین علیہ السلام
جناب سالتما سوای نبوت
نبوت تبتیح نظام الکونین
دیو

هل یأتیان حدایسأل عن نفسه واخرج ابن النجار فی تاریخ بغداد
من طریقہ قالت فاطمة یارسول الله لم تقل فی علی شیئا قال علی نفسه
فمن یأینہ یقول فی نفسه شیئا وبعد نقل ابن حدیث گفتہ یعنی علی مرتضیٰ ذات
مرسیت و دیکہ کسی را کہ تعریف مدح کند نفس خود را زیادہ ازین تعریف مدح
چہ خواہد بود بیان کرد پس بھر صفتی کہ موضوع شد محمد مصطفیٰ موضوعت بآن صفت
علی مرتضیٰ سوای نبوت کہ خاصہ مختصہ حضرت رسالت لکما قال فی حدیث
آخر لابن ابی شیبہ انتھتھ ازین عبارت سلسلہ افادت بکمال وضوح و ظهور محقق و
وثابت کہ سوای نبوت جمیع منازل و مراتب و فضائل و مناقب جناب سالتما
صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم برای حضرت امیر المومنین علیہ السلام حاصل بودہ و زیادہ
ازین مدح و ثنا و وصف اطرائفی باشد کہ عینیت جناب امیر المومنین علیہ السلام
با جناب سالتما صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم بارشاد باسد و حضرت خاتم الانبیاء و المرسلین
علیہ و آلہ و علیہم آلاف التحیۃ الی یوم التنا و محقق ست ہر صفتی کہ جناب سالتما
صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم بآن معروف سوای نبوت جناب امیر المومنین علیہ السلام
ہم بآن موصوف ہر گاہ عینیت جناب امیر المومنین علیہ السلام با جناب سالتما
صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم محقق و سوای نبوت جمیع فضائل و مناقب ماثرو کل محامد
و مکارم و مفاخر سید الاول و الاو اخر علیہ و آلہ آلاف التحیۃ و السلام الزاہر برا
جناب امیر المومنین علیہ السلام الملک القادر ثابت باشد و ثبوت جمیع منازل
حضرت ماریون برای جناب امیر المومنین علیہ السلام اصلا شک و ارتباب و اختفا
را تہا نہ نہ و ابابا راہ نیابد و تقدیم کسی بکسی بر نفس سوای محض جہ و حیف

اول عدم منزلت علامه صاحب

و نیز در جدول از حق مقبول و حدین طغیان و نشان و عدوان نامعقول باشد و مخفی نماند
که ملا نظام الدین احمد صاحب تحفه المحجبین از مشایخ معتبرین اثبات و اعظم کلین
عالیه درجات سنیم است فاضل معاصر حیدر علی در منتهی الکلام باو تمسک نموده
چنانچه بعد از عا این معنی که ابو حنیفه کنیت بسیاری از فقها بوده یکی از ایشان امام
اعظم نعمان بن ثابت است و بعضی ازینها از حقیقت فقه بهره نداشتند و بجز در
و قیاس فتوی می دادند و مخالفت احادیث می کردند و این اخبار بجهت شرکت
نام و حسد آن شیوع دیگر در قلوب خاص و عام جا می گرفت گفته آما آنچه گفتم که این
کنیت برای بسیاری از فقهاست پس دلالت دارد بر این کتب فریقین درین مقام
فقط بر قول مجد الدین محمد بن یعقوب صاحب قاموس الکفای کنم حیث قال و ابو
حنیفة کنیة عشرين من الفقهاء اشهرهم امام الفقهاء النعمان آدم بر اثر
و در اثباتش بر عکس اول عبارت ملا صادق شارح کلینی که ملا نظام الدین دیوبند
در کتابیکه در بحث فریقین از چند کتاب فراهم ساخته نقل کرده مکتفی می شوم از
پنجاه و نهم آنکه سید شهاب الدین احمد در توضیح الدلائل علی ترجیح الفضائل گفته
ولا يخفى ان مولانا امير المؤمنين قد شابه النبی صلی الله علیه وآله
و باره وسلم فی کثیر بل فی اکثر الخصال الرضیة والفعال الزکیة
وعاداته و عباداته و احواله العلیة و قد صح ذلك له بالاجابة
الصحیحة و الاثارة الصریحة و لا یحتاج الی اقامة الدلیل و البرهان
ولا یفتقر الی ایضاح حجة و بیان قد عد بعض العلماء بعض الخصال
لامير المؤمنين علی التي هو فیها نظیر سیدنا النبی لا یقال هو

مخطوطه فاضله که ملا صادق شارح
کافی نیست بلکه در نظر شارح کافی
و شرح کافی که از ملا نظام الدین
نقل کرده از علی اکبر است
و او شخص مخطوطه عا
فاسد المنه است

مشکوک صاحب منتهی الکلام نقل
نظام الدین دیوبند

ص ۱۸۹
الباب الثالث
عشر من القسم الثاني

ادعوه يوم تزلزل عظامه

ومن على نظير رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم
من وجه كثيرة ذكره في كتابه
في توضيح الدلائل

المراوية
وإنما بهم شجر
انظار نفس في كبر
وابدا هو انه

نظيره صلى الله عليه وآله وسلم من جوه نظيره في الاصل بدليل
شاهد النسب الصريح بينهما بلا ارباب ونظيره في الطهارة بدليل قوله
انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت ويظهر لكم تطهيرا ونظيره في آية
ولامة بدليل قوله انما وليكم الله ورسوله والذين آمنوا الذين يقيمون
الصلوة ويؤتون الزكاة وهم راكعون ونظيره في الاداء والتبليغ بدليل
الوحي لو ارد عليه يوم اعطاء سورة براءة لغيره فنزل جبرئيل عليه
والسلام وقال يا ايها الا انت او من هو منك فاستعاده امنه فاداما
على رضوان الله تعالى بوحى الله تعالى في الوسم ونظيره في كونه
الامة بدليل قوله صلى الله عليه وآله وسلم من كنت مولاه
فهذا على مولاه ونظيره في مماثلة نفسيهما وان نفسا قامت مقام نفسه
وان الله تعالى اجري نفس على مجرى نفس النبي صلى الله عليه وآله وسلم
وسلم فقال من حالف فيه من بعد ما جاءك من العلم فقل تعالوا
ندع اسائنا وابناءكم ونسائنا ونساءكم وانفسنا وانفسكم ونظيره في
فتح باب في المسجد كفتح باب رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم وبارك
وسلم وجواز دخول المسجد جنبا الى رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم
وبارك وسلم على السواء هذا معنى كلامه ومن تابع احواله في القضا
المخصوصة وتفحص احواله في السماثل المخصوصة بعلم انه كرم الله شام
وجهه بنوع الغاية في اقفاء آثار سيدنا المصطفى واتق النهاية في اقتباس
انواره حيث يحل فيه غيرة مقتضى وقد قال حماد بن ابي اسحق

اولی جمیع تر از همه سابق

علیه فی خطبة طویله وقد علمت موضع من رسول الله صلى الله عليه وآله بآله
وسلم بالقرابة القریبة والمنزلة المخصیصة وضمن فی حجره واولید ^{بضم}
الی صامه ویکفن فی فراشه یشقی عرقه کان صلی الله علیه وآله بآله
وسلم موضع الشئ ثم یلقنیه وما وجد له کذبة فی قول لا خطلة فی فعل
واترقرن الله تعالی به صلی الله علیه وآله بآله بآله وسلم من لدن ان کان
فیهم اعظم ملک من الملائكة یسلک به سبیل المکارم وحقاسن اخلاق العالم
نبیله ثماده ولقد كنت اتبعه اتباع الفصیل اثر امه یرفع لی کل یوم علما من
اخلاقه ویامرنی بالاعتدائه به ولقد کان یجاور فی کل سنة بحار
فاراه ولا یراه غیری لم یجمع بیت واحد یومئذ فی الاسلام غیره ^{الله}
حمد الله علیه وآله بآله وسلم وخدیجة رضی الله عنها وانا ^{الله}
ارید نور اوجهم والنسالة منهم ریح الذیوة واقدم سمعت رزة الشیطان
حين نزل الوحي علیه صلی الله علیه فقلت یا رسول الله ما هذه
الوانیة فقال هات الشیطان قد انیس من عبادته انک لتسمع ما اسمع وترى
ما اری الا انک لست ببی وکذک وزیر واناک نعل خیر رحمة الله ورضوانه
ازین عبارات ظاهرت که هرگاه جناب امیرالمومنین بشیطان اشنید وحققت
آن از جناب سالتاب صلی الله علیه وآله وسلم پرسید جناب سالتاب صلی الله علیه وآله وسلم
ارشاد فرمود که تو می شنوی آنچه من نمیشنوم و من می بینم آنچه تو
نمی بینی و لکن تو در پیستی و بدرستی که تو بر خیرستی و این ارشاد صحت در آنکه
فرقی در میان جناب سالتاب صلی الله علیه وآله وسلم و در آنحضرت نبود و بغیرت

حقان رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم
و من فی الدار لست ببی و لکنک
و من فی الدار لست ببی و لکنک

صلی الله علیه وسلم یقول اللهم انی اقول كما قال الخی موسی اللهم اجعل
وزیرا من اهل الخی علیا اشد دبه اذری اشرک فی امری کی یستحق
کثیرا و یرزق کثیرا انک کنت بصیرا اخرجہ احمد فی المناقب و المراد بالامر
غیر النبوة و ابو نعیم احمد بن عبد الله الاصبهانی در کتاب ذکر منقبۃ المطهرین علی نقل
روایت کرده عن ابن عباس قال اخذ النبی صلی الله علیه وسلم ونحن
بمكة بیڈ واخذ بیکف صعد بنا الی شبر ثم صعد رکعات ثم رفع یدہ الی
السما فقل اللهم انی ^{کثیر قبل بک} موسی بن عمران سئلك وانا محمد نبیک اسئلك
ان تشرح صدری فی تیسرے امری و تحلل عقدة من کسلی ففقهوا قولی و جعل

وزیرا من اهل علی بن ابیطالب اخی اشد دبه اذری و اشرک فی امری قال
ابن عباس فسمعت منادی ینادی یا احمد قد اعطیت ما سئلت فقال النبی
صلی الله علیه وسلم لعلی یا ابا الحسن ارفع یدک الی السماء فادع ربک
واسئله یعطک و رفع علی یدہ الی السماء و هو یقول اللهم اجعل لی عندک
عهدا و اجعل لی عندک و ذاکا فازل الله علی نبیه صلی الله علیه وسلم
ان الذین امنوا و عملوا الصالحات یجعل لهم الرحمن و ذاکا فتلاها النبی صلی
الله علیه وسلم علی اصحابه فحبوا من ذاک عجباً شدیداً قال النبی صلی الله
علیه وسلم بهم تعجبون ان القرآن اربعة اربع فرب فینا اهل البیت
خاصة و رب فی عدائنا و رب حلال و حرام و رب فرائض و احکام
وان الله انزل فی علی کرائم القرآن و ابن المنازکی در کتاب مناقب کفیه اخبرنا
ابو اسحق ابراهیم بن طلحة بن غسان بن النعمان کان زیدونی اجازة

امام موسی بن جعفر بن محمد بن علی بن ابی طالب

سوال جناب رسالت علی بن ابی طالب
حضرت امیر مومنان علی بن ابی طالب
و اشرک فی امری کی یستحق
بروایت احمد بن ابی یوسف

سوال جناب رسالت علی بن ابی طالب
حضرت امیر مومنان علی بن ابی طالب
موسی بن جعفر بن محمد بن علی بن ابی طالب
از منقبۃ المطهرین ابو نعیم

ص ۱۸۲
قوله تعالى ان الذين آمنوا
وعملوا الصالحات يجعل لهم
و ذاک من ذکر الآیات التالیة

ارادہ عظمیٰ منہ منہ سے ملانے کا

ان عمر محمد بن یوسف حدیث میں تھا ابو اسحق المدینی ثنا احمد بن محمد بن
 ثنا الحسن بن ثابت المدنی خادم موم بن جعفر حدیثی بنی عن شعبہ عن الحكم
 عن عکرمہ عن ابن عباس قال اخذ رسول الله صلى الله عليه وسلم بيده وبسب
 على فصل اربع كعاب ثم رفع يده الى السماء فقال اللهم سألک موم بن عمر
 وانا محمد سألک ان تشرخ لي صدری وتيسر لي امری وتحلل عقدة من لسانی
 يفهم اقول واجعل لي وزيراً من اهل علياً اشد دبه ازرى واشركه في امری
 قال ابن عباس سمعت منادياً ينادی يا احمد قد اوتيت ما سأل فقال
 النبي يا ابا الحسن ارفع يدك الى السماء وادع ربك واساله ان يعطيك
 فرفع علي يده الى السماء وهو يقول جعل لي عندك عهداً واجعل لي عندك
 ودا فانزل الله على نبيه ان الذين آمنوا وعملوا الصالحات سيجعل لهم
 الرحمن ودا فتلاه النبي صلى الله عليه وسلم على اصحابه فحبوا من ذلك
 عجباً شديداً فقال النبي صلى الله عليه وسلم ما تعجبون ان القرآن اربعة
 ارباع فربع فينا اهل البيت خاصة وربع حلال ربع حرام وربع فائض
 والحكام والله انزل في علي كرائم القرآن وسبط ابن الجوزي ورتد ذكره الخاضع
 گفته قال احمد في الفضائل ثنا ابن غناو في رواية كتب الي نايك كرام عباد
 بن يعقوب حدیث میں عن علی بن عباس عن الحارث بن حصیر عن القاسم
 قال سمعت رجلاً من خثعم يقول سمعت اسما بنت عميس تقول سمعت رسول الله
 صلى الله عليه وسلم يقول اللهم اني اقول كما قال اخي موسى اللهم اجعل لي
 وزيراً من اهل علياً اشد دبه ازرى واشركه في امری کی بنی کی کثیر

فرق حدیث بدل علی بن رسول اللہ
 سال استیفاء ان جعل علمه وزیراً
 من اهل علی وادان فی شریب ازره
 ویشکر فی امره کمال موم بن عمر
 نے بارون

و

۱۹
 ص ۲۴۷
 الباب الثانی من ذکر علی

اوله عموماً من كل صلاة

ونذكر كثر الاية وشهاب الدين احمد در توضيح الدلائل على ترجيح الفضائل گفته عن اسمها
بنت عميس رضي الله تعالى عنها قالت سمعت رسول الله صلى الله عليه وآله وبارك
وسلم يقول اللهم اني اقول كما قال اخي موسى اجعل لي وزيراً من اهل علياً اشد دبه ازك
واشركه في امري كي نبيحك كثير او نذكر كثر كثير انك كنت بنا بصيرا واه الطبر
قال خرجه احمد في المناقب والمراد بالامر غير النبوة ودر تفسير سفيان مذكور است
اخرج ابن مردويه والخطيب ابن عساکون عن اسماء بنت عميس قالت رايت رسول الله
بازاء ثبيرة وهو يقول شرق ثبيرة اشرق ثبيرة اللهم اني اسألك بما سألك اخي موسى
ان تشرح صدرى وان تيسر لى امري ان تحل عقدة من لسانى يفقهوا قولى واجعل لي وزيراً
من اهل علياً اشد دبه ازك واشركه في امري كي نبيحك كثير او نذكر كثر كثير انك كنت بنا بصيرا ودر حديث نزول آية انما وليكم الله
وتعليق رواية کرده اند ودر مفتاح النجا هم در آيات نازل در شان جناب امير المؤمنين
عليه السلام كه بعد ذكر آن گفته الايات النازلة في شان امير المؤمنين كثيرة
جدا لا يستطيع استيعابها فاوردت في هذا الكتاب لبها ولبابها ذكر کرده
مذكور است فلما فزع النبي صلى الله عليه وسلم من صلوته رفع راسه
الى السماء وقال اللهم اني اخي موسى سألك فقال رب اشرح لى صدرى
ويسر لى امري واحلل عقالى من لسانى يفقهوا قولى واجعل لي وزيراً
من اهل علياً اشد دبه ازك واشركه في امري خاتمت عليه
قوانا ناطقاً نشأ عندك يا خيك ونجعل لكما سلطاناً فلا يملكون
اليكما بآياتنا اللهم وانا محمد نبيك وصفيك اللهم فاشرح لى صدرى

سوال جناب سادات و نيات
عنا بغير و شد از باب حضرت و
ان حضرت درام خوش سوات
حضرت تو از توضيح الدلائل

سوال جناب سادات و نيات حضرت
و في ان نيات جناب و در
که در مفتاح النجا ذكر کرده

ویرے امری جعل لی وزیر امن اہلی علیا شد بہ ظہری قال بوذر خواستتم
 رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم کلامہ حتی نزل جبرئیل علیہ السلام مر عند
 عتہ جل فقال یا محمد اقرأ فأنزل اللہ علیہ انما ولیکم اللہ ورسولہ والذین آمنوا
 الذین یقیمون الصلوۃ ویؤتون الزکوۃ وہم راکعون وشیخ بن محمد الجفری علی
 ہ کتاب کثر البراہین الکسیۃ الاسرار الوہبۃ الغیبیۃ کہ نسخہ آن کہ در مصر مطبوع شدہ در مکہ معظمہ
 زاد ہا اسد تشویفا و تعظیما دیدہ بودم و احادیث عدیدہ ازین منتخب کردہ گفتہ و قال صلی
 علیہ وسلم اقول کما قال اخي موسى اللهم اجعل لي وزيراً من اهل ابي علياً
 اشدد به انزلي و امری کی نسبحك كثيرا و نذكرك كثيرا انك كنت بنا
 و نزل جبرئیل علیہ السلام علی النبی صلی اللہ علیہ وسلم فقال یا محمد ان
 ربك یقرأ لك السلام و یقول لك علی منك بمنزلة هرون من موسى لكن لا نبی
 بعلمك و محمد بن اسمعیل الامیر در وضع ندیہ شرح تخریج علویہ نقلہ عن المحب الطبرسی گفتہ
 و عن اسعادت عیس قالت سمعت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم یقول اللهم
 انی اقول کما قال اخي موسى اجعل لي وزيراً من اهل ابي علياً اشدد به انزلي
 و اشركه في امری کی نسبحك و نذكرك كثيرا انك كنت بنا بصيراً اخبره احمد في
 المناقب فالمراد بالامر غیر النبوة کما تقدّم من این حدیث شریف ظاہرست کہ جناب سالتما
 صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم سوال کردہ از حق تعالی کہ بگرداند علی علیہ السلام کہ از اہل انجمن
 وزیر انجمن باشد بکنند با حضرت از انجمن و شرکاء کرد اند حضرت را و امر انجمن
 و این سوالات مثل سوالات حضرت سید و در باب حضرت ہارون علیہما السلام است خود
 جناب سالتما صلی اللہ علیہ السلام بیان فرمودہ و بدیکھی است کہ چنانچہ سوالات

اوله عموم منعت علاوه بر این سابق

دلائل سوال در ذرات جناب علیه السلام
و شد از این با تحضرت و اشرف آن حضرت
در امر با فضیلت

حضرت موسی در حق حضرت هارون علیهما السلام دلیل قاطع و برهان ساطع بر فضیلت
حضرت هارون علیه السلام از سایر امت حضرت موسی علیه السلام و حجت با بهره بینه ظاهر
بر اولویت از حجت اقدیمت در جمیع امور و ینیه است همچنین سوالات جناب عالی کتاب صلی الله
علیه و آله وسلم در حق حضرت امیر المؤمنین علیه السلام دلیل واضح و برهان لایح بر اقدیمت و
از حجت اولویت جناب امیر المؤمنین علیه السلام در جمیع امور و ینیه و افضلیت آنحضرت از سایر
هست و المنکر هذه الدلالة مكابرة لا يصنع الا طغيانه وعدوانه ولا يلتفت ولا يحفظ
بشانه و شانه و شاه ولی الله در ازاله انحناء بعد ذکر آیه در تفسیر صدره الایه گفته
فقیر گوید رب العزة تبارک و تعالی حضرت موسی را بجانب فرعون فرستاد و آنحضرت
بعض سوالات ضروری که بغیر آن تحمل اعباء رسالت متعذر باشد طلب نمودند احوال
تفصیل آن باید شنید از جمله سوالات سوالمست که بنفس حضرت موسی تعلق دارد در تفسیر
صدره و این از جمله ضروریات تحمل اعباء رسالت است تا شرح صدر نباشد هر سوال
جواب با صواب میسر نیاید و تا میسر امور از جهت غیب نباشد کافی اعدا که پادشاهان
زمین باشند بوجود نیاید و تا فصاحت لسان نباشد تبلیغ رسالت رب العزة
بالغ و جوه صورت نگیرد و از حایه آنها سوالی هست که با اعانت دیگری در امر رسالت
تعلق دارد و این را بوزارت تعبیر رفته و در جا دیگر به رد ایصد قنی تقریر کرده شد باز
اینجا سه صنعت در باب وزارت طلب که دند یکی من اهل هارون اخی و این صنعت از
خصوص حال بود که حضرت موسی را بغیر حضرت هارون در افوقت کسی باین حضرت
نمی توانست نشان از من عسارت نظام هست که حضرت موسی علیه السلام تخمیس
بر بر مطلق باینکه از باب اینجناب باشد باین وجه نموده که حضرت موسی را

ص ۱۲۸
فصل ششم در عموما
قرآن از تفسیر اول
۴۰
این عبارت از حضرت موسی علیه السلام
که وزارت حضرت موسی علیه السلام
انرا بجمعه خود که تحمل اعباء
رسالت بغیر آن متعذر بود
وزارت جناب امیر المؤمنین
علیه السلام در جلیل القدر
امری حکم رسالت
باشد که تحمل اعباء رسالت
بغیر آن متعذر بود و تا میسر
امور از جهت غیب نباشد کافی
اعداد که پادشاهان زمین
باشد بوجود نیاید و تا فصاحت
لسان نباشد تبلیغ رسالت رب
العزة بالغ و جوه صورت
نگیرد و از حایه آنها سوالی
هست که با اعانت دیگری در
امر رسالت تعلق دارد و این
را بوزارت تعبیر رفته و در جا
دیگر به رد ایصد قنی تقریر
کرده شد باز اینجا سه صنعت
در باب وزارت طلب که دند یکی
من اهل هارون اخی و این صنعت
از خصوص حال بود که حضرت
موسی را بغیر حضرت هارون در
افوقت کسی باین حضرت نمی
توانست نشان از من عسارت
نظام هست که حضرت موسی
علیه السلام تخمیس بر بر مطلق
باینکه از باب اینجناب باشد
باین وجه نموده که حضرت
موسی را

تفسیر
تفسیر
تفسیر

حضرت یارون کسی باین امر قائم نمی توانست شد پس همچنین تخصیص
جناب رسالت صلی الله علیه وآله وسلم و زیر مطلوب خود را بآنکه از اهل انجذاب
باشد بهین وجه خواهد بود که غیب حضرت امیر المومنین علیه السلام کسی باین امر
قائم نمی توانست شد پس انحصار وزارت در ذات قدسی صفات جناب
امیر المومنین علیه السلام دلیل صریح است بر افضلیت جناب امیر المومنین علیه السلام
و علاوه برین لفظ امر در قول جناب رسالت صلی الله علیه وآله وسلم و اثر که
فی امری دلالت بر عموم می کند زیرا که اسم جنس مضاف دلالت بر عموم می نماید کما سبق
التصنیع عن قول العربیة والاصول و علاوه بران بحمد الله حسن توفیق
بالخصوص عموم لفظ امر مضاف حسب افادات و تصریحات محققین و منقذین
قوم دریافتی که لفظ امر را در آیه و الذین یخالفون عن امره عام میدانند و هر گاه
لفظ امر عام باشد دلالت بر شرکت جناب امیر المومنین علیه السلام در جمیع امور
آنحضرت خواهد کرد ولیکن نبوت مستثنی از این چنانچه محب الدین طبری گفته که مراد
بامر غیر نبوت است پس ما عدا نبوت در جمیع امور جناب رسالت حضرت
امیر المومنین علیه السلام شریک باشد و ظاهر است که از جمله امور آنحضرت عصمت
و افضلیت و کمال علم و تقوی و مفترض الطاعة و واجب الاتباع بودن آنحضرت است
پس جناب امیر المومنین علیه السلام در این امور هم شریک باشد و نبوت شرکت
درین امور و لیس قاطع و برهان ساطع بر امامت و خلافت امام المغارب
و المشارق بلا فصل فاصل بلا فرق فاروق است و الله الهادی الی ادراک الحقائق
و کشف الدقائق و تشیید الوثائق و ایضاح الطرائق

رسالت صلی الله علیه وآله وسلم
شاید باین جهت است که
چهار شود

اصول و ادب

ادعای منافات بانیت با خدا

قوله دوم آنکه لایسلم که از جمله منازل هارون باموسى خلافت او بود بعد الموت نیز که
 اگر هارون بعد از موسى زنده مى بود رسول مستقل بود و تبلیغ و این مرتبه گاهى اندر آن
 نمیشد و با خلافت منافات دارد زیرا که خلافت نیابت نبی است و اصالت را با نیابت
 چه منافات اول خدام عالی مقام حضرت شاه صا چنانچه در بیان وجه اول از وجه خلافت
 حواس اعدای خود ظاهر فرموده اند و غایت کیاست و مهارت و نهایت تبحر و صداقت
 ملازمان عالی در علم اصول و علم نحو و اقصادی اطلاع بر طرق این حدیث شریف مستحق
 وقوف بر تحقیقات و افادات شبتین اتصال استنباطا هر نموده اند همچنین درین
 وجه دوم کثرت ممارست خود با کلام الهی که بر حفظ آن نهایت افتخار و استبشار ساز و کار
 تمام در باب المطاعین آغاز نهاده اند و تمام اطلاع بر تحقیقات مفسرین و روایات
 مؤرخین و تصریحات متکلمین و تنصیبات محدثین بلکه نهایت خوض و غور در افادات
 والد ماجد خود و کمال ضبط و حفظ کلمات خود و دیگر ابواب بلکه غایت اتقان کلمات
 همین بحث که یک صفحه بیش نیست ظاهر فرموده اند و به عاقل و شیار بطلان این وجه
 مشتمل بر انکار سر اسر خسار و آشکار است بچند وجه اول آنکه هر گاه درین وجه ادعا
 منافات خلافت بانیت با چهار و اصرار تمام دارند پس در حقیقت سعی تبلیغ در ابطل
 حمل حدیث منزلت بر منزلت معهود که قرینه آنرا در کلام سابق ادعا کرده اند نیز می نماید
 زیرا که بنائى کلام سابق بر ثبوت خلافت حضرت هارون علیه السلام و تشبیه خلافت
 علویه با خلافت هارونیه است و هر گاه خلافت بانیت منافات داشته باشد خلافت
 حضرت هارون علیه السلام معاذ الله باطل خواهد شد پس حمل حدیث منزلت بر منزلت
 معهوده هم که ایهام در اثبات آن کرده است ستمی از جواز نخواهد داشت و هر گاه حمل این

کمال اختلاف

در کلام و تشبیه و منازل

ادعای منافات خلافت بانیت با نبوت
مطلوع حدیث منزلت بر منزلت معهود
که سابقا صاحب نقد دعای کرده

در بیان دلائل خلافت
امام هادی علیه السلام

حدیث بر منزه است معهوده خلافت خاصه هم باطل شد پس نهایت حیرت است که حال ایشان
مار و تپهر را که درین حدیث برای جناب امیرالمومنین علیه السلام ثابت شده بر کدام منزه
حمل می کنند غالباً این حدیث را عاری از معنی گردانند بکمان حسارت و خسارت گویند
که ارشاد حق من نطق بالمضاء اصلاً دلالت بر منزه بودن از منازل نمیکند کلام حق معنی
معاذ الله من ذلک و دوم آنکه خلافت حضرت هارون علیه السلام منصوص صریح کلام
که لایاتیه الباطل من بین یدیه و کلام من خلفه صفت آنست ثابت شد قال الله
تعالی و قال موسی کلخیه هارون اخلیفه فی قومی و اصلح و لا تتبع سبیل المفسدین
این آیه کریمه صریح است بر آنکه حضرت موسی حضرت هارون علیهما السلام را خلیفه خود
گردانیده پس ادعائات خلافت بانبوت از ظرائف بهفوات و غرائب خرافات و رد
فصیح و تکذیب صریح کلام خالق کائنات است معاذ الله من ذلک و اعجاباه که حضرت موسی
علیه السلام منصوص صریح حضرت هارون علیه السلام را خلیفه خود گردانیده و حق تعالی
در کلام معجز نظام آنرا حکایت نموده باز حضرت مخاطب نبوت را منافی خلافت
و می سراید که خلافت نیابت نبی است و اصالت ابانیا بابت چه مناسبت اگر تشکیلی
موقوف النقل و مستوفی فاقد الفضل و دلالت کلام رب منعم که نص واضح بر استخلاف
حضرت هارون علیه السلام است راه تحریف و توجیه خیره پیاید و دلالت آن بر
کلام ناید ناچار افحام و اسکات و باقوال و تصریحات اساطین مفسرین نمایم پس باید
که اجماع مفسرین سنی و اکابر و اعظم محققین ایشان در تفسیر قول حضرت موسی علیه السلام
می نمایند و طریق تاویل تخیل و توجیه غیر و جبهه پیش نمی گیرند و در وجه آیه مذکور
می شود سوم آنکه در تفسیر فقه ابواللیث نصر بن محمد السهمی قدس سره که تمام سنی و منا

ص
کرمه ج ۹
سوره اعراف

در بیان دلائل خلافت
امام هادی علیه السلام

روای منافی
نبوت با خلافتخلافت حضرت هارون
از تفسیر ابواللیث

علیه و از جوهر مضمیه عبد القادر و کتاب ابل علام الاخبار کفوی طبقات حنفیه قاری اشال
 آن واضح و واضح است که برست و قال موسی لایخیه هارون یعنی قال له قبل انطلاقه
 الی الجبل اخلفنی فی قومی یعنی کن خلیفته علی قومی و اصله یعنی مرهم بالصلاح
 و يقال و اصله بیلینهم و لا تتبع سبیل المفسدین یعنی و لا تتبع طریق العاصین
 و لا ترض به و اتبع سبیل المطیعین این عبارت دلالت صریحه دارد بر آنکه مراد از
 اخلفنی کن خلیفتی علی قومی است پس اختلاف حضرت موسی حضرت هارون را بر قوم خود
 و حصول خلافت حضرت موسی برای حضرت هارون علیهما السلام بلا ارتیاب تشکیک
 در کمال وضوح و ظهور ثابت شد و دعوی منافات نبوت با خلافت هباز منبثا
 گردید و الحمد لله علی ذلک چهارم آنکه ابو سحیح احمد بن محمد بن ابراهیم ثعلبی که از اکابر
 اساطین اعظم و مفسرین سنی است و بنده از مناقب فاخره و محامد زاهره او در جزء
 دوم مجلد حدیث غایب بر سمع تو رسیده نهایت جلالت شان و رفعت منزلت او نزد
 والد مخاطب هم دریافتی نهایت تصریح و توضیح حصول خلافت حضرت موسی بر
 حضرت هارون علیهما السلام ثابت ساخته چنانچه در کتاب الکشف و البیان فی
 تفسیر القرآن گفته و قال موسی عند انطلاقه لایخیه هارون اخلفنی کن خلیفته فی
 قومی و اصله و اصلهم تحکاک ایاهم علی طاعة الله و عبادته پنجم آنکه ابو
 محمد حسین بن مسعود القراء البغومی که فضایل فحیمه و محامد عظیمه او بالاتر از انست
 که محتاج تبیین و توضیح باشد و خود مخاطب در رساله اصول حدیث و را بر تبیین
 ترجیح و تفضیل و دیگر سراج حدیثه سانیده نیز تصدیق مخاطب لایق در دعوی
 منافات خلافت با نبوت می نماید که خلافت حضرت هارون بوضوح تمام ثابت

خلافت حضرت هارون
از تفسیر ثعلبی

خلافت حضرت موسی علیه السلام

می فرماید قال موسی علیه السلام انطلق الی الجبل للمناجاة
 لاجیه هارون اخلفه کن خلیفه فی قومی ششم آنکه جارا سد محمود بن عمر مختاری که
 کمال حدیق و مهارت و براعت و در فنون عربیه و غایت خوض و غور او در کتاب تفسیر
 مسلم اکابر اساطین سنیست و بنزد می از فضائل جمیل و مدائح جلیل و از تاریخ باطنی
 و جامع الاصول و دیگر کتب فحول توان نیست در تفسیر کشف فرموده و قال موسی
 هارون و عطف بیان لاجیه قومی بالضم علی النداء اخلفه فی قومی کن خلیفی
 فهم و اصیل و لا تتبع سبیل المفسدین و کن مصلحا ای و اصیل ما یجیب اصیل من امور
 بنی اسرائیل و من دعاک الی الفساد فلا تتبعه و لا تطعه ازین عبارت هم
 صراحت و واضح است که مراد از اخلفه فی قومی نیست که خلیفه من باش در ایشان پس حصول
 خلافت حضرت موسی برای حضرت هارون بکمال وضوح ظاهر گردد و زعم توهم منافات
 نبوت با خلافت از هم باشد و هفتم آنکه فخر الدین محمد بن عمر الرازی که غایت شستار
 فضل و جلال و مهارت و براعت و نقد و تحقیق او نزد اکابر قوم حاجت ایضاح و
 افصح ندارد و در اثبات خلافت حضرت هارون علیه السلام و ابطال افساد و زعم منافات
 نبوت با خلافت که راه شاه صاحب زاده مساعی جمیل بتقدیم رسانیده در مفاتیح الغیب
 گفته و البحث الثانی قوله اربعین لیلۃ نصب علی الحال ای قریبا لفا هذا العذر
 و اما قوله و قال موسی لاجیه هارون عطف بیان لاجیه و قومی بالضم علی
 النداء اخلفه فی قومی کن خلیفه فهم و اصیل و کن مصلحا او و اصیل ما یجیب اصیل
 من امور بنی اسرائیل و من دعاک من الی الفساد فلا تتبعه و لا تطعه فان قبل
 ان هارون کان شریک موسی علیه السلام فی النبوة فکیف یجعله خلیفه

ای قال فی معالم التنزیل

خلافت هارون از معالم تنزیل

خلافت حضرت باریون از معالم تنزیل

ای قوله هارون

خلافت حضرت هارون از معالم تنزیل

از توفیق منان بنو هارون

لنفسه فلن شريك الا انسان على حاله من خليفة ثم كما ان انسان من المنصب الا على
 الى الادوية يكون اهانة قلنا الامر وان كان كما ذكرنا الا انه كان موكلا عليه السلام
 هو الاصل في النبوة ثم انك نظام الدين حسن بن محمد بن حسين القمي النيسابوري
 بهم اثبات خلافت حضرت هارون عليه السلام و دفع توهم منافات نبوت با خلافت
 بالبرج و جوه نموده چنانچه در غرائب القرآن غائب الفرقان گفته اخلفني في قومي كنت
 خليفة فيهم و اصلي كنت مصليا او و اصلي ما يجب ان يصلي من امور بني اسرائيل و من
 دعاك الى الفساد فلا تتبعه انا جعل خليفة مع الله شريكه في النبوة بعد
 و اشركه في امرى الشريك على حاله من الخليفة لان نبوة موسى كانت بالاصالة
 نبوة هارون تبعية فكانه خليفة و ذيرة ثم انك قاضي ناصر الدين عبد الله
 بن عمر البضا و مى در انوار التنزيل و اسرار التاويل كه نهايت مشهور و معروف است
 و در ميان طلبه علوم متداول در درس شان داخل است گفته و قال موسى لاختيه هارون
 اخلفني في قومي كنت خليفة فيهم و اصلي ما يجب ان يصلي من امورهم و كنت مصليا
 و لا تتبع سبيل المفسدين و لا تتبع من سلك الافساد و لا تطع من دعاك اليه
 و هم انك ابو البركات عبد الله بن احمد بن محمود تفسير مدارك التنزيل و حقائق
 التاويل گفته و قال موسى لاختيه هارون هو عطف بيان لاختيه اخلفني في قومي
 كنت خليفة فيهم و اصلي ما يجب ان يصلي من امور بني اسرائيل يا ز و هم انك عماد الله
 اسمعيل بن عمر بن كثير المشقي در تفسير خود در تفسير آيه و قال موسى لاختيه هارون اخلفني في قومي
 الاية گفته فلما تم الميقات عن موسى على المذاهب الطور كما قال نغايا بني
 اسرائيل قد انجيناكم من عدوكم واعدناكم جانب الطور الايمن الاية

خلافت حضرت هارون
از توفیق منان بنو هارون

خلافت حضرت هارون
از تفسیر البضا و می

خلافت حضرت هارون
از تفسیر مدارك التنزيل

10-11-1964

خلافت حضرت ابو بکر رضی اللہ عنہ

خطہ نمبر ۱۲۰۸

خط و نشان خزن کاروان
از پیشانی تا پیرامون

شماره ۱۰۰

[illegible]

11/11/11

قوم تجهلون فقال لهم ان هؤلاء متبوعا هم فيها باطل ما كانوا يعملون ثم قال
 اغيدوا الله ابغىكم الها وهو فضلكم على العالمين فاستغفر الله عما قلتم فسأ
 القوم وفي قلوبهم حبا لصنام حتى قارب من المطور فاستخلف اخاه هارون
 وقومه اين عبارت دلالت صريحه دارد بر آنكه حضرت موسى حضرت هارون عليه السلام
 خليفه بر قوم خود فرمود و بعد از آنكه عز الدين علي بن ابي الكرم محمد بن محمد بن عبد الكريم
 الشيباني المعروف بابن الاثير الكرمي در تاريخ كامل گفته فلما اهل الله فرعون و ابني
 بني اسرائيل قالوا يا موسى انت كتاب الذي وعدنا
 فقال موسى به ذلك فامره ان يصوم ثلثين يوما ويتطهر و يطهر ثيابه
 و ياتي الى جبل جبل طور سيناء ليكلّمه يعطيه الكتاب فصام ثلثين يوما و
 اول في القعدة و سار الى الجبل و استخلف اخاه هارون علي بن اسرائيل اين
 عبارت هم دلالت صريحه دارد بر آنكه حضرت موسى حضرت هارون عليه السلام
 بر بني اسرائيل خليفه فرمود و نور و دهام آنكه علامه بدر الدين محمود بن احمد العيني كه از اكابر
 محققين و اجله متقدين قوم است در عقد الجمان في تاريخ اهل الزمان در فصل قصه حضرت
 موسى علي نبينا و آله و عليه السلام گفته النوع الحادي و الثلثون في قصة السامري
 قال تعالى اتخذ قوم موسى من بعد الاية قالوا لما ذهب موسى عليه السلام
 الى الجبل لم يقاربه استخلف على قومه اخاه هارون عليه السلام پس محمد بن حسن
 توفيقه نهايت صدق شايع صاحب را و عاين منافات خلافت بانبوت و رسالت
 و انچه ارفض كلام الهي و نصريجات مفسرين ظاهر شد همچنان ان تنصيصا اهل سير و خيبر
 ثابت و واضح گرديد و اگر اولياي شايع صاحب را نص صريح ملك علام و نصريجات

۴۸۹
 صد
 محمد بن عبد السلام
 ۴۸۹

خلافتِ مبارکِ اربعہ کا بیان

١٠٠

جواب علم یومین و خلافت
از منزل حضرت هارون

ص ۳۶۳
خود نبوت را از این کتاب
نموده و آن است که از کتاب
من الرکن الثالث من ارکان
الکتاب

مفسرین فحاش و افادات از باب سید و مورضین اعلام هم نخل و شتر سار کنند و از دعوی
مناجات خلافت بانبوت باز نمدار و بنایت الهی در وجود آدمیه ابطال این بناات
با فادات متکلمین نقلیه و تصریح اساطین مناظرین عالی درجات سینه می نمایم بستم آنکه
حسین بن محمد و یار بکرمی در تاریخ نمیشدند احوال النفس النفیسه گفته و خلف رسول الله
صلی الله علیه و سلم علی بن ابیطالب علی اهله و امره و ما قامه فیه و از جفیه
المنافقون و قالوا ما خلفه الا استنقلا منه فلما قالوا ذلك اخذ علی حملا
ثم خرج حتی رآه رسول الله صلی الله علیه و سلم و هو نازل بالجر فقیل
یا بنی الله زعم المنافقون انک ما خلفت الا انک استنقلتنی و تخلفت
منه فقال کذبوا و لکنی خلفتک لما ترکک و رانی فارجع فاخلطت فی اهله
و اهله و لا ترصد یا علی ان تکلن منی بمنزلة هارون من موسی الا
انه لا بنی بعدک فوجع الی المدینة و معه رسول الله صلی الله علیه و سلم
لسفره کذا فی الکفاء و شرح المواقف و قال الشیخ ابوالفتح الفیروزانی فی
عقائد الا ای حین توجه الی صیقات دبه استخلف هارون فی قومه ازین
عبارت ظاهرست که شیخ ابوالفتح در کتاب عقائد تصریح کرده بآنکه حضرت موسی وقت
توجه بمیقات پروردگار استخلاف فرمود حضرت هارون با در قوم خود بستم و بستم
البوشکه محمد بن عبد السعید الکشی در ترمذیه و هارون علیه السلام کان خلیفه
موسی فی حیوته و لم یکن بعد وفاته لانه مات قبل موسی علیه السلام
بستم و موسی آنکه سید شریف علی بن محمد البحر جانی در شرح مواقف گفته ابواب منع
صحیحه اخرج کما صنعته الامدی عند المحدثین انه صحیح و انکان من قبیل

خلافت حضرت هارون
عقائد ابوالفتح
عقائد ابوالفتح

ص ۳۶۳
خلافت حضرت هارون
از تلمیذ

رد و جواب در تمام امور خلافت

الاحاد و نقول على تقدير صحته لا عموم له في المنازل بل المراد استخلافا
على قومه كما في قوله واخلفني في قومي لا استخلافه على المدينة اى المراد من
الحديث ان عليا خليفة منه على المدينة في غزوة تبوك كما ان هارون خليفة
لموسى في قومه حال غيبته **بست سوم** آنکه شیخ الاسلام عبد اسد بن شمس الدین
بجاء الدین الانصارى بالله يورى المعروف مخدوم الملك در کتاب عصمة الانبياء
عليهم السلام گفته و ما قل من انه اى هارون عليه السلام لم يجهد في
رض شعله ولم يجاهد هم على علمه فهو مع الانكار القلبي واللساني و حال
شكهم و عدم سماعهم قوله بل مع خوف قتلهم اياه و ترقبه فيهم حكم الله
و رجوع موسى عليه الصلوة والسلام مع استخلافه اياه عليهم و عده
معه موعدا قريبا امره بحسن الاستخلاف فيهم ليس بكبيرة ولا صغيرة **بست**
التمسك لهم بها بست چهارم آنکه احمد بن عبد الحليم بن تيمية در منهاج السنة گفته
فبين اى لعلى النبى صلى الله عليه وسلم اولى فاما استخلفتك لا مانتك عندك
وان الاستخلاف ليس بنقص ولا غش فان موسى استخلف هارون عليه السلام
على قومه فكيف يكون نقصا و موسى يفعل به هارون **بست پنجم** آنکه تيمية
بن تيمية در منهاج السنة گفته فكان قول النبى صلى الله عليه وسلم تبينا ان جنس
الاستخلاف ليس نقصا ولا غشا اذ لو كان نقصا او غشا لما فعله موسى
هارون **بست ششم** آنکه تيمية بن تيمية در منهاج السنة گفته ولم يكن هذا الاستخلاف
كاستخلاف هارون لان العسكر كان مع هارون و اما ذهب موسى و حذ
بست هفتم آنکه تيمية بن تيمية در منهاج السنة گفته وكذلك هذا انما هو بمنزلة

بست ششم در آنکه تيمية بن تيمية

بست هفتم در آنکه تيمية بن تيمية

ہارون فیما دل علیہ السباق وهو استخلافه فی مغیبه کما استخلف موسیٰ
 ہارون بسبب شتم انکہ نیز ابن تیمیہ در منہاج السنہ گفتہ بل قد استخلف علی المدینۃ
 غیر واحد و اولئک المستخلفون منہ بمنزلۃ ہارون من موسیٰ من جنس
 استخلاف علی بسبب شتم انکہ یوسف اعور و در رسالہ کہ در ابن دبر اہل حق کردہ
 ولم یحصل من استخلاف ہارون الا الفتنة العظيمة والفساد الكبير
 بعبادة بنی اسرائیل العجل الخ بسبب سبی ام انکہ فضل بن زہیران بحجاب
 نجیح الحق گفتہ و الجواب ان ہارون لم یکن خلیفۃ بعد موسیٰ لانہ مات قبل
 موسیٰ علیہ السلام بل المراد استخلافہ بالمدينة حين ذهابہ الى تبوك
 کما استخلف موسیٰ ہارون عند ذهابہ الى الطور بقوله اخلفني في قوم
 سبی ویکم انکہ اسحاق ہر و می سہام ثاقبہ گفتہ فقال علیہ السلام تسلیۃ لہ
 رضی اللہ عنہ اما ترضون ان تكون منی منزلة ہارون من موسیٰ الا انہ
 لا بنی بعد یعنی ان موسیٰ علیہ السلام لما توجه الى الطور جعل ہارون
 علیہ السلام خلیفۃ علی اہل قومہ فکذا ان الغایۃ الاعتداد علیہ
 والوثوق بک اجعلک خلیفۃ علی المدینۃ و علی اہل بیتی الخ سبی ویکم
 انکہ ابن حجر مکی در صواعق گفتہ بل المراد ما دل علیہ ظاہر الحدیث ان علیا
 خلیفۃ عن النبی صلی اللہ علیہ وسلم مدۃ غیبة تولد کما کان ہارون
 خلیفۃ عن موسیٰ فی قومہ مدۃ غیبتہم للمناجاة منی سوم انکہ نیز ابن حجر
 در صواعق گفتہ و قوله اخلفني في قومي لا عموله حتى یقتضی الخلافۃ عنہ
 فی کل من حیوۃ و زمن موته بل المتبادر منہ ما مر انہ خلیفۃ مدۃ

خلافت حضرت ہارون از
کتاب ابن زہیران

خلافت حضرت ہارون از
سہام ثاقبہ ہمدانی

خلافت حضرت ہارون از
رضوانی ابن حجر

غیبتہ عقد سنی و چارم کہ نیز این خبر کی در صواعق گفته فقال له الا توحی
ان تكون منی بمنزلة هارون من موسى یعنی حیث استخلفه عند توجهه
الی طور اذ قال له اخلفنی فی قومی و اصل سنی و سنی آنکه عبد الوهاب قنوی در
بحر المنایب گفته فالمراد ان علیاً بن خلیفه من علی المدینه فی غزوہ تبوک
اما ان هارون کان خلیفه لموسی علیه السلام فی قومه حال غیبتہ پس
و بنایت ربانی چنانچه کمال از انانیت متانت و خایت حزم و سلامت متابع صاحب
در تمام منافات رسالت با خلافت از کلام آنی و تصریحات مفسرین و مورخین
ظاهر شد همچنان غایت صدق و توریع و نہایت استقامت حواس شان درین
اوصاف بلکه از افادات متکلمین سنیہ عالی درجات کہ اکثر آن افادات متعلق بہ
بحوابہ ہمین حدیث منزلت و اگر اولیای شاہ صاحب را تصریحات متکلمین خوش
صفایہم با وصف شرح کلام رب تعالی و تصریحات مفسرین با کمال و افادات مورخین
عالی درجات منع نشود و باین ہمہ از دعوی منافات خلافت بانبیوت و رسالت و
نبوت دارند بحمد اللہ المنان مذاقت حضرت ہارون علیہ السلام کہ مبطل این ادعا صریح
الخطا از تحقیقات محدثین احیان و شرح حدیث کہ نقاد عا شان اند در وجہ اثبات
میر سادہ می و ششم آنکہ خطای علی با فی المفاتیح لمظہ الدین گفته ضرب سول اللہ صلی
اللہ علیہ وسلم المثل باستخلاف موسی ہارون علیہم السلام علی بنی
اسرائیل جبین خرج لورد الخلاقۃ بعد الموت فان اضرب بثلث و هو ہارون علیہ السلام کان یوقل
معاذہم علیہ السلام و اما کان خلیفۃ فی حیوۃ و قد خذت منی و معہم آنکہ انکر باجبتی شرف النبوت و انما
در شرح صحیح مسلم گفته بودہ ان ہارون الشہید بعد من خلیفۃ بعد موتی فی جہان ششم

Figure 6

محرر المذاهب
خاتون المذاهب

۱۰۰

خلافت بر من از خطاست

فانما هو الذي لا يفتقر الى
المشقة والاعمال والاعمال
والفصل في الاعمال والاعمال
والفصل في الاعمال والاعمال

جواریم بن محمد بن ابی طالب
از سادات حضرت هارون

آنکه غیر خطابی گفته فلیکن كذلك الامر یعنی خوب له المثل سعی نهم آنکه قاضی عیاض
کما فی المرقاة گفته و لیس فیہ دلالة علی استخلافه علی المدينة فی غزوة
تبوک و یوید هذان هارون المشبه به لم یکن خلیفة بعد موسی لانه
توفی قبل فاته موسی بنحو اربعین سنة و اما استخلافه حین نجیبیات
دبه للمناجاة چهل آنکه توربشتی کما نقله القاری در شرح مصابیح گفته فقال کذبوا
انما خلقتک لما ترک و ائی فارجع فاخلفنی فی هله و اهله اما ترضی یا علی
ان تكون منی بمنزلة هارون من موسی یا و ل قول الله سبحانه و قال
موسی لاخیه هارون اخلفنی فی قومی چهل و یکم آنکه محب الدین طبریزی در ریاض النضر
گفته فالتظیر بینه و هرون اما کان فی استخلاف موسی له منضم الی الاخوة
و شد لازم و العصبه چهل و دوم آنکه نیز در ریاض النضر گفته و کان لک
کله حال الحیوة مع قیام موسی فیما استخلفه فیہ چهل و سوم آنکه نیز در
ریاض النضر گفته و منزلة هارون من موسی فی الاستخلاف لم یحقق الا فی
حال الحیوة چهل و چهارم آنکه علامه حسن بن محمد الطیبی در شرح مشکوة گفته
ولما کان هارون المشبه به اما کان خلیفة فی حیوة موسی لذلک علی
تخصیص خلافة علی للنبی صلی الله علیه و سلم بحیوة چهل و پنجم آنکه محمد
بن یوسف الکرمانی در کواکب دراری گفته و لم یرد به الخلافة بعد الموت فان
المشبه به و هو هارون كانت فاته قبل فاته موسی علیها السلام
و اما کان خلیفة فی حیوة فی وقت خاص چهل و ششم آنکه ابن حجر عسقلانی
در فتح الباری بعد نقل استدلال باین حدیث بر خلافت جناب امیر المؤمنین علیهما السلام

خلافت حضرت هارون
توضیح قاضی عیاض

خلافت حضرت هارون
از شرح مصابیح توربشتی
چهل و یکم آنکه محب الدین طبریزی در ریاض النضر
گفته فالتظیر بینه و هرون اما کان فی استخلاف موسی له منضم الی الاخوة
و شد لازم و العصبه چهل و دوم آنکه نیز در ریاض النضر گفته و کان لک
کله حال الحیوة مع قیام موسی فیما استخلفه فیہ چهل و سوم آنکه نیز در
ریاض النضر گفته و منزلة هارون من موسی فی الاستخلاف لم یحقق الا فی
حال الحیوة چهل و چهارم آنکه علامه حسن بن محمد الطیبی در شرح مشکوة گفته
ولما کان هارون المشبه به اما کان خلیفة فی حیوة موسی لذلک علی
تخصیص خلافة علی للنبی صلی الله علیه و سلم بحیوة چهل و پنجم آنکه محمد
بن یوسف الکرمانی در کواکب دراری گفته و لم یرد به الخلافة بعد الموت فان
المشبه به و هو هارون كانت فاته قبل فاته موسی علیها السلام
و اما کان خلیفة فی حیوة فی وقت خاص چهل و ششم آنکه ابن حجر عسقلانی
در فتح الباری بعد نقل استدلال باین حدیث بر خلافت جناب امیر المؤمنین علیهما السلام

خلافت حضرت هارون
از طیبی

از شرح کواکب

خلافت حضرت هارون
از ذکر مسلم

گفته و اجیبان هارون ما کان خلیفه موسی الا فی حیاته که بعد موته چهل و
 هفتم آنکه شمس الدین علقمی در کتبش گفته و یوید هارون المشبه به لیکن
 خلیفه بعد موسی لانه توفی قبل فاته موسی بنحو اربعین سنة واما استخلفه
 حین ذهبلیقات ربّه چهل و ششم آنکه نور الدین علی بن سلطان محمد الهروی المتوفی
 بالقاری در مرآة نقل از القاضی عیاض گفته و یوید هارون المشبه به
 لیکن خلیفه بعد موسی لانه توفی قبل فاته موسی بنحو اربعین سنة واما استخلفه
 حین ذهبلیقات ربّه للمناجاة چهل و نهم آنکه علی بن ابراهیم طبری انسان العیون آورده
 فقال کذبوا ولیکنی خلفتک لما ترکک وراثی فارجع فاخلفنی فی اهل واهلک
 افلا ترضی یا علی ان تكون منی بمنزلة هارون من موسی الا انه لا بنی
 بعدی ای فان موسی علیه السلام حین توجه الی میقات بدیه استخلف
 هارون علیه السلام فی قومه فوجع علی الی المدینه پنجاهم آنکه محمد بن
 جریر در مجمع البحار گفته بمنزلة هارون من موسی ای استخلفه علی بنی اسرائیل
 حین توجه الی طود پنجاه و یکم آنکه شیخ عبدالحق در شرح مشکوٰۃ گفته پس فرمود
 آنحضرت صلی الله علیه و آله آیا راضی نیستی تو امی علی که باشی تو از من بمنزله هارون
 از موسی چون بمیقات رفت هارون را خلیفه گردانید در قوم خود پنجاه و دوم آنکه
 نیز عبدالحق در مدارج النبوة گفته فرمود آیا راضی نیستی تو امی علی که باشی تو نسبت
 بمن بمنزله هارون نسبت بموسی لیکن فرقی نیست که هارون نبی بود بعد از من
 پس کس را نبوت نخواهد بود چون موسی علیه السلام بمیقات رفت گذاشت هارون را
 که برادر سی بود و خلیفه گردانید او را در قوم خود چنانکه فرمود و اذ قال موسی لایخیه

خلافت هارون از موسی
 خلافت هارون از فاطمه

خلافت هارون از انسان العیون
 غرضه تبیین

خلافت هارون از مجمع البحار
 غرضه تبیین

خلافت هارون از مجمع البحار
 غرضه تبیین

خلافت هارون از مشکوٰۃ
 عباد

ص ۴۱۹ نصف ثانی
 غرضه تبیین از وقایع
 سال نهم از نبوت
 خلافت هارون از مدارج النبوة

هارون اعلیٰ فی قومی پنجاه سوم آنکه نیز در مدارج النبوة گفته و لازم می آید:
 اختلاف او یعنی علی علیه السلام بر اهل دیوبند اختلاف بر امت چنانکه موسی علیه السلام
 خلیفه گردانید هارون را در قوم خود مدت غیبت خود و رفت بنایا و اگر ابر حضا
 شدید الحیا افادات و تصریحات محدثین نقاد و شرح امجاد را هم بجوی خرد چنانچه
 کلام الهی و تصریحات مفسرین و افادات مورخین و تنصیصا متکلمین موجب انکسار
 و انجبار و اختلال حواس و اضطراب انتشار خود نه پندارند بلکه بعد سماع همه این
 نصوص دست از تقلید غیر موصوفین بردارند پس بتائیدات ربانیة نامتناهیة و توفیق
 و تسدیدات الهیة در وجه آئیه بطلان ادعای منافات بی ثبات که مخاطب عالی
 درجات بر زبان آورده از افادات و الداجد او که او را در صدر همین باب مامت آتی
 از آیات الهی معجزه از معجزات نبوی و کاشمیس فی رابعة النهار مبرهن و روشن گردانم پنجاه
 و چهارم آنکه شاه ولی الله در ازاله الخفا گفته حاصل آنست که حضرت موسی در وقت
 غیبت خود از بنی اسرائیل بسوی طور حضرت هارون را خلیفه ساخت پنجاه و پنجم
 آنکه نیز در ازاله الخفا گفته پس حضرت هارون جمع کرد در میان سه خصلت از اهل بیت
 حضرت موسی بود و خلیفه او بود بعد غیبت و نبی بود پنجاه و ششم آنکه نیز در ازاله الخفا
 گفته آنحضرت صلی الله علیه و سلم چون مرضی را خلیفه ساخت در غزوہ تبوک مرضی
 تشبیه پیدا کرد بحضرت هارون در دو خصلت اول خلافت در وقت غیبت بود
 از اهل بیت پنجاه و هفتم آنکه نیز در ازاله الخفا گفته و اگر مراد آنحضرت صلی الله علیه
 و سلم خلافت کبری می بود تشبیه می داد بحضرت یوشع که خلیفه حضرت موسی بعد فاط
 او بود نه بحضرت هارون زیرا که حضرت هارون در وقت غیبت حضرت موسی بجانب طور

اول
 ۱۳۷ نصف
 ۸۲۹
 آخر فصل پنجم از مقصد
 از تصدین کتاب
 خلافت هارون از ازاله الخفا
 بوجه صریحه

در بیان آنکه نبوت باطل است

خليفة او بودند بعد وفات او موت حضرت هارون قبل موت حضرت موسی است و حاصل
 پنجاه و ششم آنکه نیز در ازاله اختلاف گفته مشهور از خصال حضرت هارون همان خصال
 ثلثه است یعنی و مراد از خصال ثلثه همانست که در قول او اعنی پس حضرت هارون
 جمع کرد در جهان سه خصلت از اهل بیت حضرت موسی بود و خلیفه او بود بعد
 غیبت آن پنجاه و ششم آنکه نیز شاه ولی الله در قره العینین گفته باید دانست
 که مدلول این حدیث یعنی حدیث منزلت نیست الا اختلاف مرتضی بر مدینه در غرض
 تبوک و تشبیه دادن این استخلاف با استخلاف موسی هارون یا در وقت سفر خود
 بجانب طور شصتم آنکه ولی الله در قره العینین گفته پس حاصل این که حضرت
 موسی در ایام غیبت خود حضرت هارون علیه السلام را خلیفه ساخته بودند
 و یکم آنکه نیز ولی الله در قره العینین گفته و حضرت هارون از اهل بیت حضرت موسی بودند
 و جامع بودند در نیابت نبوت و اصالت در نبوت شصت و دوم آنکه نیز در قره
 العینین گفته حضرت مرتضی مثل حضرت هارون است در بودن از اهل بیت پیغامبر در
 نیابت نبوت بحسب احکام متعلقه بحکومت مدینه نه در اصالت نبوت شصت و سوم
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم که مرئی ظاهر و باطن است قصد فرمود که راهی نماید با عانت
 نیابت و شان از ادر چشم مرتضی پس مخم گرداند پس ارشاد فرمود این همان منصب است
 که حضرت هارون بآن اعانت نمود حضرت موسی را و نا هیچ بهای پس از وجه
 پنجاه و چهارم تا وجه شصت سوم ده وجه است از کلام شاه ولی الله که همه آن دلالت
 می کند بر حصول خلافت برای حضرت هارون علیه السلام تلك عشرة کاملة
 و وجه حاوی عشر تصریح شاه ولی الله است بخلافت حضرت یوشع که بیجی انشا الله تعالی

۱۳۸
۲۱۴
باید دانست که در حدیث اول
 در کلام آنکه در غیبت حضرت خضر
 باید امیران بقیة الکلام در دفع
 و شایسته افضلیت شریفان
 سلك ثالث از مسائل کتاب

این نیز در قره العینین گفته شد

خلافت هارون در مدینه و کلام
 و اهل بیت نبوت

پس محمد امجد المثلان ادعای منافات خلافت بانبوت که شاه صاحب بمد و شد و جد و کد
بلا و سواس و پیرس بکمال ثبات جاش و نهایت تهج و انتعاش مکرر مقرر می سازند
و وجه از تصریح والد ماجدشان محض اصل و سر سر کذب بهزل گردید و اعجاب که بعضا
باغادات والد ماجد خود که با عترتشان در همین باب است آیات الکی و معجزه ایست
نبوی بوده کوشش نمی کنند و کتاب زواله الخفا را که مدح و شامی آن در همین باب بنهایت
افتخار و تهنیت و اقصای احتیاج و انبساط و نشاط افشا فرموده هم ملاحظه نمی سازند
چه جا که از ملاحظه قره العینین حاصل سازند و از اطراف طرائف آنست که خود شاه علی
با این همه تصریحات صریحه و نصیصات صحیح بر حصول خلافت حضرت موسی برای
حضرت بارون علیهما السلام در اسرار ~~طالعه الخفا~~ که در صدر آن پنج بار خلافت
حضرت بارون علیه السلام ثابت ساخته گردن کبر و مکاره برافراخته و ادعای
و تناقض داده کمال خوش فهمی و دقیقه سنجی و نهایت خوض و غور و جودت فکر و غایت
امعان و اتقان خود ظاهر ساخته چنانچه گفته بلکه میتوان گفت که اگر بارون بعد از
زنده می بود خلیفه نیست بخلاف اصطلاح زیرا که خلافت اصطلاحی غیر پیغمبر الات
پیغمبر است مقام غایت استعجاب استغراب است که این عالم جلیل الشان و مخیر
عمده الاحیان در همین کتاب از زواله الخفا تصریح صریح بحصول خلافت برای حضرت
یوشع نماید و نیز در قره العینین بچار وجه تصریح کند بحصول خلافت برای حضرت
بارون علیه السلام بلکه در صدر همین عبارت از زواله الخفا اثبات خلافت حضرت
بارون علیه السلام بوجه خمس نماید و بار متصل همین وجه خمس این انکار سرسری
خسار آغازند و اگر ما ولی از جادراید و بسراید که شاه ولی است خلافت اصطلاحی

قره العینین

ولی نه خلافت را لایق پیغمبر است
با وصف آنکه خودش اثبات خلافت
بارون مکرر نموده

لا اثنی بغيره انسته و خلافت حضرت هارون عليه السلام که آنرا ثابت کرده خلافت
مصطلحه نبود پس جوابش آنست که حسب تقریرات خود این حضرات خلافت اصطلاحی
اعلی و اشرف است از خلافتی که برای حضرت هارون ثابت می سازند زیرا که بر عظم
اینها خلافت حضرت خلافت منقطع بود پس هرگاه خلافت منقطع در حال حیات حضرت
موسی برای حضرت هارون علیهما السلام جائز باشد در حصول خلافت دائم بعد از وفات
حضرت موسی برای حضرت هارون علیهما السلام کدام استحاله و مانع شود بلکه جوان
آن بالا وانی ثابت گردد و نیز خلافت حضرت یوشع که شاه ولی الله ثابت کرده است
بلا شبه خلافت مصطلحه بود پس این تاویل علیل نفی بحاجه شاه ولی الله نبیند و کلیه
شانرا از عار تمافت و تناقض نه باند و متداحجه البالغه اگر اولیای شاه صاحب
انفادات و ارشادات و الدباجه شان کافی و بسند و راجع و مانع از کجای ناسو من نشود
محمد انسته خلافت حضرت هارون عليه السلام از تصریح صریح والد معنوی مخاطب تحریر
اعنی کابلی عذیم النظیر که حق او بر مخاطب نیاده از حق والد ماجد اوست ثابت
می نمایم پس باید دانست که خوابه نصر انسته کابلی در صواقع بحواب حدیث منزلت گفته
و کان الاستخلاف فی مدّة الغیبة لا یقتضی بقاء الخلافة بعد انقضاءها
کما استخلف موسی هارون عند التوجه الی الطور للمناجاة لم یکن خلافة
له الا فی مدّة غیبه عن قومه الخ این عبارت بدو وجه دلالت دارد و بر خلافت
حضرت هارون اول آنکه قول او کما استخلف موسی هارون الخ صریح در آنست که
موسی حضرت هارون علیهما السلام را در وقت توجّه بطور استخلاف فرموده و این وجه شصت و شصت
و دوم آنکه قول او لم یکن خلافته له الا فی مدّة غیبه عن قومه نصر واضح

سید هارون

خلافت حضرت هارون اصطلاح کابلی
وجه عذیم

بر ثبوت خلافت حضرت یارون در مدت غیبت حضرت موسی علیهما السلام از قوم خود
و این وجه ششم است و ششم نیز در صواق گفته و لکن منزله هارون من موسی
کانت منحصرة فی مرین الاستخلاف مدة غیبتیه و شراکتیه فی النبوة و لما انتفی
منها الثانية بقیة الاولی بن عبارت هم بدو وجه دلالت دارد بر ثبوت خلافت حضرت
یارون اول آنکه قول او لکن منزله هارون من موسی کانت منحصرة فی مرین
الاستخلاف مدة غیبتیه دلیل صریحست بر آنکه استخلاف حضرت یارون مدت غیبت
حضرت موسی علیهما السلام از منازل حضرت یارون علیه السلام بود و این وجه
ششم است و ششم دوم آنکه مراد از اولی در قول و بقیة الاولی همین استخلاف حضرت
یارون علیه السلام مدت غیبت است و این وجه ششم است و ششم
آنکه نیز در صواق گفته و قوله اخلفنی فی قومی لا عموم له اذ لیس فی اللفظ ما يدل
على الشمول این عبارت دلالت دارد بر آنکه مراد از اخلفنی فی قومی خلافت حضرت
یارون است لکن زعم کابلی آنست که آن در لالت بر عموم و شمول نمی کند بهفتاد و هم
نیز در صواق گفته و لیس فی اللفظ یعنی قوله اخلفنی ما يدل على الاستمرار والبقاء
بعد انقضاء مدة الغیبة درین عبارت نفی استمرار خلافت حضرت یارون علیه السلام
و نفی بقا آن کرده و آن دلالت صریحه دارد بر ثبوت اصل خلافت کما و ظاهرین
السیاق و السباق بهفتاد و یکم آنکه نیز در صواق گفته و دعوی کونه ای هارون
خليفة له ای موسی علیهما السلام من المنازل منته فانه ادعاء محض و نوال
المرتبة الثابتة له فی حیوة موسی لو فاته لا يستلزم تقصا الی این عبارت
هم دلالت بر آنکه در حیات حضرت موسی مرتبه خلافت برای حضرت یارون علیه السلام

در مناقبات نبوت با خلافت

ثابت بود هفتاد و دوم هفتاد و سوم آنکه نیز در صواق گفته ولایت ممالک هارون
المشبه به خلیفه موسی فی حیوته بعد غیبتہ دلّٰک علی تخصیص خلافت
علیّ للنبیّ فی حیوته بعد غیبتہ این عبارت بدو وجه دلالت دارد بر خلافت حضرت
هارون علیه السلام اول آنکه قول او ممالک هارون این دلیل صریحت بر آنکه حضرت
هارون خلیفه حضرت موسی علیهما السلام بود در حیات آنحضرت بعد غیبت —
دوم آنکه لفظ ذلک در قول او دلّٰک اشاره است و نیز باید دانست که سناری
پانی پتی که تلمیذ رشید شاه ولی احمد است مخاطب او را بهیچ وقت نمی دانست که آن
اتحاد انبلا نیز اثبات خلافت حضرت هارون علیه السلام بنهایت وضوح است
بطلان بن عم استاد عالی تبار فساد مزحوم مخاطب عمدة الاحبار هویدا و شکار شای
چنانچه در سیف مسلول گفته در تقدیر شمول کویم که منزلت هارون منحصر بود در دو
استخلاف در مدت غیبت نبوت چون نبوت را استشنا کرد باقی مانند مگر استخلاف مدت
غیبت آنهم این عبارت بدو وجه دلالت دارد بر خلافت حضرت هارون اول قول او
منزلت هارون منحصر بود در دو چیز استخلاف در مدت غیبت صریحت در استخلاف حضرت
هارون علیه السلام در مدت غیبت و این وجه هفتاد و چهارم است دوم آنکه قول او
مانند مگر استخلاف مدت غیبت دلالت دارد بر نبوت منزلت استخلاف مدت غیبت
حضرت هارون علیه السلام و این وجه هفتاد و پنجم است و اگر او یک شاه صابرا افاد
والله حقیقی هم افادیت والد معنوی شان یعنی کابلی هم افاده بهیچ وقت شان یعنی پانی
مفیع نشود اینک محمد احمد ابطال دعوی منافات نبوت با خلافت از افادات
خود شان در وجه آتیه با ثبات رسالتم هفتاد و ششم آنکه خود شاه صابرا بحباب

مردودان حضرت هارون خلیفه حضرت موسی علیهما السلام در حیات آنحضرت و وقت غیبت

خلافت حضرت هارون
از سیف مسلول سناری
پانی پتی

جواب عدم تسلیم بودن خلافت
از منازل حضرت هارون

در منافات نبوت با خلافت
از صدر کلام علی بن ابی طالب
خلافت حضرت هارون از خلفاء
بوده اندیده

همین حدیث منزلت گفته اند و درین جا قرینه عدم موجود است و هو قوله اتخلفنی
النساء و الصبیان یعنی چنانچه حضرت هارون خلیفه حضرت موسی بود در وقت
توجه بطور حضرت امیر خلیفه پیغمبر بود در وقت توجه بغزو و تبوک انتحی ازین عبارت
بنص صریح واضح است که حضرت هارون خلیفه حضرت موسی علیهما السلام بود
هفتاد و هشتم آنکه نیز شاه صاحب فرموده اند و اختلافیکه مقید بحدت غیبت باشد
بعد از انقضای آن بدت باقی نماند چنانکه در حضرت هارون هم باقی نماند انتحی
این عبارت دلالت صریحه دارد بر آنکه اختلاف مقید بحدت غیبت برای حضرت
هارون علیه السلام ثابت بود که بعد از انقضای آن بدت باقی نماند و ظاهر است
که اختلاف جهنمیت هارون علیه السلام دلالت واضحی بر حصول خلافت برای
آنحضرت دارد و هفتاد و نهم آنکه نیز شاه صاحب گفته و مسلم است که حضرت
هارون در حیات حضرت موسی بعد از غیبت ایشان خلیفه بود انتحی شاه هفتاد و نهم عبارت
تصریح فرموده اند بآنکه حضرت هارون در حیات حضرت موسی بعد از غیبت ایشان
خلیفه بود پس ثبوت خلافت حضرت هارون وقت غیبت حضرت موسی علیهما السلام
بالبدیهه مکذب و عم منافات نبوت با خلافت است که هرگاه حضرت هارون خلیفه
حضرت موسی علیهما السلام باشد و نبوت حضرت هارون قطعی است اعتراف خود
شاه حسن و دیگر اکابر سنی بان محقق و ثابت پس از عم منافات نبوت با خلافت از
ظنون فاسده او هام کاسده باشد پس از وجه هفتاد و ششم تا هفتاد و هشتم
سه جهت از کلام خود شاه صاحب را در صریح می کند بر دو نحو منافات نبوت با خلافت
که بسبب کمال منافات با علم و فضل حسرت بران فرموده و وجه رابع از کلام شان

تصریح ایشانست بخلیفه بودن حضرت یوشع بعد حضرت موسی علیهما السلام که بیانش
در مابعد انشاء الله تعالی می آید و این تصریح متصل است بوجه سوم یعنی قول او معلوم
که حضرت یارون در حیات حضرت موسی بعد از غیبت ایشان خلیفه شد انتحی پس بحکم
و حسن توفیق بوجه اربعه کلام خود شاه صاحب کمال بطلان و فساد زعم منافات نبوت
با خلافت ظاهر و محقق گردید و آنظر الف اینست که درین وجه مصدقه شاه صاحب
و زعم عجیب غیبتش فصلی طولانی بهم که سبب سهو خاطر شریف شان گردید و غیر
بلکه غایت قرب میان این وجه و این زعم بی اصل محقق است که دو وجه سابق است
بر دعوی منافات و دو وجه لاحق نیست پس این دعوی را از جانبین محفوف بغایت
تصدیق خود فرموده اند پس بحکم تم که آیا الحال اولیای شاه صاحب معاذ الله نبوت
حضرت یارون و حضرت یوشع علیهما السلام را انکار خواهند کرد یا و براه حق و صواب
آورده تصدیق شاه صاحب ادعای منافات نبوت با خلافت خواهند نمود اگر آقا
بلکه موسی بسراید که شاه صاحب منافات سالت استقلال با خلافت کرده اند
و مطلق نبوت را منافی خلافت نگفته پس خلافت حضرت یارون علیه السلام
بوقت توجه حضرت موسی علیه السلام بطور حاصل شده منافی این ادعا نباشد
پس تنگیس را سه ازاحت و سواس او باین طریق می نمایم که منشأ این توجیه خیر و جیه
عدم تدبیر در همین کلام شاه صاحب است و الا پر ظاهر است که از قول شان زیرا که
خلافت نیابت نبی است اصالت را بانیابت چه مناسبت انتحی ظاهر میشود که مطلق
نبوت را منافی خلافت می پندارند چه این دلیل در هر نبوت جاریست چه در نبوت
اصالت متحقق است پس بنا برین صفت استقلال در کلام مخاطب با کمال صفت کاشف

در بیان تناقض صاحب محقق در
دعوی منافات نبوت با خلافت
و اثبات خلافت حضرت یارون

خواهد بود نه صفت احتراز نمی آن بجاست که شاه فی امده در ایالاته الخفایه استقلال را ذکر
نکرده او را غیر لائق بودن خلافت پیغمبر را علی الاطلاق نموده اند و نیز اگر غرض صاحب
همین باشد که رسالت استقلال منافی خلافت نیست نه رسالت غیر استقلال پس میگوئیم که
بنابرین حاصل کلام شاه صاحب آن خواهد بود که اگر حضرت هارون علیه السلام بعد
حضرت موسی علیه السلام زنده می بود رسول مستقل میشد یعنی که منافات خلافت باشد پس
بنابرین با کی تسلیم خواهیم کرد که حضرت هارون با بعد وفات حضرت موسی علیه السلام
صفتی که منافات با خلافت داشته باشد حاصل میشد و المدعی مطالب بالبینه و
البرهان با جمله اگر مراد شاه صاحب از استقلال امری نیکو بطلان رسالت پس اثبات
آن بر ذمه ایشانست و در حق آن مثل عین دعوی عدم امکان صدها خلافت بر آن
حضرت هارون علیه السلامست و اگر واره از استقلال رسالت با نیکو بطلان رسالت
نیست پس ظاهراًست که دعوی منافات آن با خلافت بخلاف حضرت هارون
علیه السلام که بوقت توجیه حضرت موسی علیه السلام بطور حاصل شده و خود شاه صاحب
و دیگران که ایشان بآن اعتراف دارند باطل میشود و علاوه برین از اعتراف بخلاف حضرت
یوشع علیه السلام چه جواب خواهند داد و اگر بجا شده رسالت آنحضرت را بگوئیم
استقلال گویند پس تفاوت و مکابره محضست که رسالت حضرت یوشع علیه السلام را
غیر مستقل بگویند و رسالت حضرت هارون علیه السلام را بر تقدیر
زنده بودن آنحضرت بعد حضرت موسی علیه السلام مستقل
و برابر باب الباب سلیمه صافیه و اصحاب از همان تقیمه ظاهرست که فرقی درین بر دو رسالت
پیدا نیست پس چه طور یکی را مستقل و دیگری را غیر مستقل توان گفت بر ظاهرست که

دعوی استقلال یکی و عدم استقلال آخر مکابره محض و کذب فاحش است و اصلاً و لیلاً بر
ندارند و اگر چنین دعا و فرق در متاهلات سمت جواز داشته باشد هر جافرق را
دعوی توان کرد و سر الحاد و المنه که این وجه بس مخم و قاطع لسان قال و قیل و ماوم
اساس تاویل و تسویل است و لکن علاوه بران بطلان این تاویل و توجیه غیر وجه بود
البلغ از سابق که هیچ وجه شک و اریاب را دران دخل نباشد و بملاحظه آن این تاویل
علیل خود بخود از بهم پاشد بعرض میرسانم پس باید دانست که ادعا اینمسی را که حضرت
هارون را در حال حیات حضرت موسی علیهما السلام نبوت بالاستقلال حاصل بود
بلکه نبوت بالاستقلال حضرت هارون را اگر زنده میبود بعد وفات حضرت موسی
علیه السلام حاصل میشد نص صریح خود شاه صاحب در مقام دیگر ابطال می کند
این احتمال را بهما و منشور اعی نماید چه شاه صاحب تصریح بحصول نبوت بالاستقلال
در حال حیات حضرت موسی برای حضرت هارون علیهما السلام کرده اند چنانچه در همین
کتاب تحفه در مطاعن البکر بحواب طعن بولایت بکر باوصف عزل جناب سالتاب صلی الله
علیه و آله وسلم او را گفته قبول کردیم که عمر معزول پیغمبر صلی الله علیه و سلم بود و لیکن
مثل حضرت هارون که بعد از مراجعت حضرت موسی از طور از خلافت ایشان معزول شد
لیکن چون بالاستقلال نبی بود این عزل در لیاقت امامت او نقصان نکرده و همچنین
عمر بن الخطاب که در حق او لوکان بعدی بنی لکان عمر ارشاد شده این عزل
در لیاقت امامت نقصان نکرده انتهی ازین عبارت صفا ظاهر است که حضرت هارون
بحال حیات حضرت موسی علیهما السلام نبی مستقل بود پس زعم عدم استقلال نبوت
حضرت هارون در حیات حضرت موسی علیهما السلام وجهی از استقلال ندارد و هرگز

در مقام اثبات نبوت

ص ۵۴۱
طعن پنجم از مطاعن البکر
از باب دهم کتاب

در مقام اثبات نبوت

لفظ مستقل در کلام شاه صاحب اعنی قوله اگر بارون بعد از موسی ننده می در سوا
 مستقل بود یعنی صفت احترام نبوت فدا الحمد والمنا که بطلان این توجیه غیر
 که در بادی نظر متانت آن متوهم می شود از افاده صریح خود شاه صاحب واضح و واضح
 گردیده چنانچه بطلان آن نیز دلیل منافات هم ظاهر است پس قطعاً و حتماً محقق گشت که
 بطلان در عم منافات سالت با خلافت از کلام خودشان بوجه عدیده مبهر
 و روشن و محتمل نماند که از عبارت شاه صاحب در باب المطاعین که منقول شد نیز
 بطلان در عم منافات خلافت با نبوت ظاهر می شود بچند وجه اول آنکه از قول اول
 مثل حضرت بارون که بعد از مراجعت موسی از طور از خلافت شان معزول شد
 ظاهر است که حضرت بارون با در غیبت حضرت موسی علیهما السلام خلافت حاصل شده
 و نبوت آنحضرت هم از قول اولیکن چنین نیست بالاستقلال بود ثابت و متحقق پیش از
 خلافت با نبوت بالبداهه با عتراف خودش منقطع گشت و این وجه ششم است
 دوم آنکه قول اولیکن چون بالاستقلال نبی بود این عول در لیاقت امامت او نقصان
 دلالت دارد بر آنکه حضرت بارون علیه السلام از خلافت معزول شده ظاهر است که عول
 فرع خلافت است پس اثبات عول دلیل قاطع بر اثبات خلافت است و این وجه نهم
 سوم آنکه لفظ این در قول اولیکن عول اشاره بعزل سابق است عول سابق عول
 از خلافت است و این وجه نود و یکم است چهارم آنکه این عبارت نص واضح
 بر آنکه حضرت بارون علیه السلام را لیاقت امامت حاصل بود پس
 از عم منافات نبوت با خلافت و نیابت هباً منشور اگر دید و این
 وجه نود و دوم است پنجم آنکه قول او همچنین عمر بن الخطاب

نبوت بطلان منافات نبوت
 با خلافت کلام صاحب خفیه در باب
 المطاعین بوجه عدیده

در جواب منادان

دلالت صریحه دارد بر آنکه عمر بن الخطاب مشایبه حضرت یاروین است در عزل پس این قول هم
دلالت دارد بر حصول خلافت برای حضرت یاروین علیه السلام چه معزول شدن فرع
حصول خلافت است و دلالت سیاق علاوه بر این وجه بود و سوم است پس در صنیع
بدیع مخاطب مقام درین مقام مشابست تمام بهتافت فطیح و الگه و محقق گردید که چنانچه
بطلان زعم شاه ولی الله که خلافت با رسالت منافات دارد و غیر پیغمبر را لا ینطق
پیغمبر را بیارزده و قاطع از کلام خودشان ظاهر و محقق است همچنان بطلان زعم سلیس نیل
شان بوجه تسعه از کلامش ظاهر است فرق همین قدر است که وجه تسعه مصدقه
مخاطب از همین کتاب او بر آمده که در آن دعوی منافات خلافت با رسالت آغاز شده
و یازده وجه مصدق شاه ولی الله از دو کتاب شان هفت وجه از همان کتاب که
در آن منافات خلافت با رسالت ظاهر کرده اند و چار وجه از کتاب دیگر و نیز فوق دیگر است
که چار وجه تصدیق مخاطب همراه همین دعوی منافات یافته می شود و پنج وجه در مقام
دیگر و از وجه مصدقه شاه ولی الله پنج وجه همراه دعوی منافات است و یک
وجه در همین کتاب در مقام دیگر و چار وجه در کتاب دیگر و نیز فرق دیگر گشت که وجه
مصدق پذیر بزرگوار بمقاد الفضل للمقدم زائد است از وجه مصدقه فرزندار حمید
و هرگاه وجه فرزندار حمید را با وجه والد ماجدش جمع کنی پس بمای تصدیق و هر احد
است وجه که مطلق است از وجه والد و جو ما ولد نیست می آید با جمله یا وصف این همه تصریحات
مکرره بحصول خلافت برای حضرت یاروین و حضرت یوشع که هر دو بلا شبهه نبی بودند
ادعا منافات خلافت با رسالت که از شاه ولی الله و فرزندار حمید شان سروده اند
غرائب محیره عقول است که ناظر منصف بلا حظه این بر کمال جسارت و تهور و غایت تنطع

و تقسفاً حضرت پیغمبر و بایقین میدانند که اینها بوقت جواب افادات اهل حق چنان
بیپوش و مدپوش میشوند که از کلیت خود که بعد از آن مقام بحث ندارد غافل و ذایل میشوند
چه جاتصرتجا شان که بعد از مقام بحث است چه جافادائیکه در دیگر کتب ایشانست
و چه جافادات دیگر اکابر ائمه شان اگر او کیا شاه صاحب علاوه بر افادات نصرتجا
اجله مفسرین و اکابر تکلمین و اعظم محدثین و تنصیصنا و الد صور می والد معنوی شان افاد
بیهی زمان شان اعترافات خودشان بهم مقنع نشود ناچار در دین هم فطیغ و زعم
شنیع بارشادات فاضل رشید که مرتبه تحقیق و تدقیق او در تاویل عشرات و توجیه
خرعبلات ائمه عالی درجات سنبالات از همه این حضرات مست باثبات می سامم
پس باید دانست که فاضل مذکور در ایضاح لطافت المقال گفته و تسلیه جناب مقتضی
مستفاد از ورود حدیث بعنوان انت منی بمنزله هارون من موسی است
باین طور که این خلیفه کردن من شمارانه بنا بر بازداشتن از فضیلت شرکت در غزای
امثال آن است بل بنا بر آنست که شمارا نظر بر نسبتی که مر با شما مثل نسبت موسی با هارون
علیهما السلام حاصل است مثل هارون علیه السلام برای قعد اهل عیال برده و نظم امور
مدینه منوره به نیابتی که مثل نیابت هارون از موسی باث میکند ام انتی این عبارت
بدو وجه دلالت دارد بر حصول خلافت برای حضرت هارون علیه السلام اول آنکه
از قول او این خلیفه کردن من شمارا بخود ضمیمه است که استخلاف جناب امیر المومنین علیه السلام
نظر بر نسبتی بود که جناب رسالتنا علیه السلام با سلم با جناب امیر علیه السلام
و ان نسبت مماثل نسبت موسی با هارون علیه السلام است پس اگر استخلاف حضرت هارون
علیه السلام متحقق نشود این مماثلت بر هم خورد و این چه نود و چهارم است

نبوت خلافت هارون از ایشان
رشد یافته و عیدیه
طیغ و زعم

قول او مثل هارون علیه السلام برای تمهید اهل عیال و دلیل صریحیت بر آنکه حضرت
 موسی حضرت هارون علیهما السلام را برای تمهید اهل عیال برده و نظم امور خود را
 فرموده و این وجه بود و پنجم است سوم آنکه قول او به نیابتی که مثل نیابت هارون
 علیه السلام از موسی باشد نظر صریح است بر حصول نیابت حضرت موسی برای
 حضرت هارون علیهما السلام و این وجه بود و ششم است فو و ششم آنکه نیز فاضل
 در ایضاح گفته تمهید عرض آنکه مکرر بیان کرده شد که حصول شرف باعتبار عباد
 حدیث شریف است چهارم آن واضح است که نیابت شیر خدا از جانب جناب ^{انبیا} و
 مثل نیابت حضرت هارون از حضرت موسی علیهما السلام است انحصار این عبارت هم
 دلالت صریحه دارد بر آنکه حضرت هارون علیه السلام را نیابت حضرت موسی علیهما
 حاصل بود پس محمد ائمه فاضل رشید بهم که تلمیذ رشید مخاطب و حیدر بیعت بچار وجه
 لا حاصل منافات نبوت را با خلافت که مخاطب و الکشر در آن گرفتار اند باطل
 فرموده و باید دانست که هر دو وجه اخیر فاضل رشید یعنی وجه فو و ششم و فو و ششم
 ابلغ است در تجلیل و تخیل مخاطب نیست زیرا که مخاطب منافات خلافت را با رسالت ^{مسل}
 ساخته با آنکه خلافت نیابت است حیث قال خلافت نیابت نبی است و اصالت یا
 با نیابت چه مناسبت و فاضل رشید درین هر دو وجه صراحت نیابت حضرت هارون
 علیه السلام ثابت ساخته حیث قال مثل نیابت هارون از موسی و ایضا قال مثل
 نیابت حضرت هارون از حضرت موسی علیهما السلام پس فاضل رشید درین هر دو
 عبارت همان لفظ نیابت بهم ثابت کرده که شاه صاحب نقلی آن فرموده اند پس
 ازین هر دو عبارت چنانچه رد معنوی مستحق و باهرت بچهار وجه لفظی هم ثابت و ظاهر

جواب عدم تسلیم بودن فلان
انسان از آن حضرت هارون

و شاه ولی الله هم در قره العینین صراحتاً نیابت برای حضرت هارون علیه السلام ثابت
نموده که ما سمعت و علاوه بر خلافت حضرت هارون علیه السلام خلافت حضرت
یوشع علیه السلام هم ثابت و متحقق است چنانچه در وجوه اثیه مبیین شود و آنهم
دفع منافات نبوت با خلافت که مرجوم شاه صاحب دال با جده شان است کافی و کافی
نمود و پیشتر آنکه ابوالحسن محمد بن عبد الله الکسائی در قصص الانبیاء در حدیث وفات
حضرت موسی گفته و حکایتی از امام دارق جلد ۱ و در حق عظمه و اخبر بالملوت استخلاف
یوشع بن نون علی بنی اسرائیل نمود و منهم آنکه احمد بن محمد بن علی العاصمی در زیرین
فی شرح سورة آل کفنه معنی الحدیث ان الله جعل علیه و سلم جعل الامر
رضوان الله علیه موضع سرّه و تشدید از ره کما ان هارون کان موضع
سر موسی علیه السلام لا علی معنی خلافت بعد موت هارون لانه لو اراد بعد
موت هارون لقال بمنزلة یوشع بن نون لانه کان خلیفه موسی علی قومه بعد
موت هارون صدوم آنکه فضل الله توریشتی در معتقد فی المعتقد گفته اگر مراد خلافت بعد از
مرگ بودی گفتی انت من بمنزلة یوشع بن موسی زیرا که خلیفه موسی بعد از مرگ یوشع بود
صدیم آنکه محب الدین طبری در ریاض النضره گفته و اما کان الخلیفه بعده ای بعد
موسی علیه السلام یوشع بن نون صدوم و موسی آنکه شاه ولی الله در
ازالیه الخفا گفته حضرت موسی یوشع را که نه از سبط موسی بود خلیفه ساخت
و سوم آنکه خود شاه صاحب بحجاب بحین حدیث منزلت گفته اند و بعد از وفات
حضرت موسی یوشع بن نون کالب بن یوفنا خلیفه شدند انتم و این افاده خود
مثل افاده شاه ولی الله و افادات کسائی و عاصمی و توریشتی برای اثبات برادری شان و ال

خلافت حضرت یوشع برای حضرت موسی
از کسائی و عاصمی و توریشتی
و محب طبری شاه ولی الله و صدوم

ص ۴۱۹
فصل ششم در اثبات
قرآن خلیفه انانیت
که کند بر صفات انانیت
در خلافت قلعه از معتقد
اول از مقصدین کتاب

وما ولد از توجه تکذیب و تحمیل و تفسیه و تضلیل و تبصیح و تعییر و از راه و تحقیر و تشنیع و توبین
و تفضیح و تبجین بایشان کافی و بسندست زیرا که این همه افادات صریحت در آنکه حضرت
یوشع را خلافت حضرت موسی حاصل شده و این هم ثابتست که حضرت یوشع بنی بود
ثقلی در عرائس گفته فلما انقضت اربعون سنة ومات موسى بعث الله
یوشع بن نون نبیا فاخبرهم انه نبی الله وان الله قد امره بقتال الجار
فصدقه و بايعوه فوجه بنی اسرائیل الی اریحا و معه تابوت الميثا
فماط مدينة اريحا سنة اشهر الخ و ابن اثیر در کامل گفته لما توفی موسی
بعث الله یوشع بن نون بن افرايم بن یوسف بن یعقوب بن ابراهيم الخ
عليه السلام نبيا الی بنی اسرائیل وامره بالمسير الی اريحا مدينة الجار
و ابو العباس احمد بن یوسف بن احمد الشافعی الشهير بالقزافي در تاریخ اخبار الله
در باب اول گفته الفصل العشرون في ذكر يوشع عليه السلام وهو يوشع بن
نون افرايم بن يوسف الصديق عليه السلام وهو فتي موسى المذاكور
في قصة الخضر بعثه الله نبيا بعد موسى الى مدينة اريحا قال ابن اسحق
حوّلت النبوة الی یوشع بن نون فی حیاة موسی و هرون فسدرا محمد و الله کذب
بطلان منافات نبوت با خلافت که شاهدی است بقلید غیر سدید و ما بعد خود در
گفتار شده اند حسب افادات مکرره و تصریحات مکرره خودسان و الی ما بعد
فضلا عن غیر بامره بعد اخری کرة بعد اولی باطل است عاصی بر دیده
مخفی نماید که سوای حضرت هارون و سرت یوشع برای یار نبیا علیهم السلام خلافت
حاصل بود و از آنجا حضرت سلیمان علیه السلام که برای آنحضرت خلافت حضرت

ص ۲۹۶
۴۸۹
یوشع بن نون علیه السلام
در باب فتح اریحا و نزول
بنی اسرائیل الشام
ص ۲۹۷
۴۹۰
در یوشع بن نون علیه السلام
در فتح مدينة عیبارین

داود علیه السلام متحقق و چنانچه از افاد اکابر و اعظم ساجدین ظاهر است تعلیق در قصص الانبیا
 مسمی بعباس در آخر قصه استخلاف حضرت داود و حضرت سلیمان علیهما السلام را گفته
 فلما رای ذلك داود حمد الله وجعل سلیمان خليفة ثم سار به فی بنی
 اسرائیل فقال ان هذا خليفة علیکم من بعدی و این وجه صد و چهارم است
 و صد پنجم آنکه محمد بن عبد الله الکسائی در کتاب قصص الانبیا آورده که حضرت داود
 علیه السلام بعد سوال سائل از حضرت سلیمان و تصدیق حضرت داود از ابنی اسرائیل
 گفت ما الذي نکرتم فی قول ابنی سلیمان قال ما اخطا فی شی من ذل فامتعتک
 به و بارک لک فیہ و لنا معک و معه قال داود اؤضیتم ان یکون خليفة
 علیکم فقالوا و الله رضینا و از عجائب تعصبات و غرائب مجازفات نیست که باو
 ثبوت خلافت حضرت یارون علیه السلام از کلام الهی و افادات و تصریحات مفسرین
 و روایات ارباب سیر و مورخین و تنصیضات نقاد محققین فخر رازی که امام المتحذلقین
 و رئیس المشککین و قدوة المتعنتین عمدة المتعصبین مزید آنها که را انکار ثبوتات
 و توسیع دائره محادلات و مکابرات منع آن کرده باین غرض باطل که نزد عوام کالاف
 مزید و هوس و ضعف تمسکات الهی ظاهر گردد و واضح شود که مقدمات ایشات ایشان
 ممنوع و مردود است و یک مقدمه هم از ان مسلم نیست تا بجمع آن چه رسد و بعد رازی
 جمعی از تبع رعا و مقلدین اتباع او پی سپرد و ادسی پر خارا انکار سراسر خسار گردیدند
 فخر رازی در نهایت العقول گفته ان سلما دلالة الحدیث علی العموم و لکن لا نسلم
 ان منازل هارون کونه قائما مقام موسی علیه السلام لو عاش بعد
 وفاته قوله انه کان خليفة له حال حیاته فوجب بقاء تلك الحالة بعد

کون سلیمان خليفة داود

در مقام نبوت باطل است

در رازی بخلاف حضرت هارون را

در مقام نبوت باطل است
در مقام خلافت باطل است
در مقام خلافت باطل است

موتہ قلنا لا نسلم کونه خلیفۃ له اما قوله تعالی اخلفنی فی قومی قلنا
لولا یجوز ان یقال ان ذلک کان علی طریق الاستظهار کما قال صاحب ولا
سبیل المفسدین لان هارون کان شریک موسی فی الذبوة فلو لم یستخلف
موسی لکان هو لا محالة یقوم بامر الامة وهذا لا یكون استخلافاً علی
التحقیق لان قیامه بذلك اما کان لکونه نبیاً انتقمه دین کلام حیرت نظام
جنانچه می بینی رازی عمده الاسلام صراحتاً از تسلیم خلافت حضرت هارون علیه السلام
سرتافته و دلالت قول حضرت موسی علیه السلام اخلفنی بر استخلاف حضرت هارون
علیه السلام منع نموده از ابر مجر استظهار محل کرده و بر نفی خلافت حضرت هارون
علیه السلام متذکر این است که حضرت در نبوت نموده و معاذ الله و الله که افاده
خود را زنی در تفسیر کبیر این کتاب باطل و توجیه بارد و تاویل فاسد و تحریف کلام
رو میکند زیرا که در تفسیر بیجا است تمام اثبات خلافت حضرت هارون علیه السلام
نموده که اخلافه را نیز کن خلیفتی تفسیر نموده و توهم منافقاً خلافت مشارکت حضرت هارون
در نبوت با حضرت موسی علیه السلام از میان انداخته یعنی افاده کرده که حضرت موسی
علیه السلام اصلاً بود در نبوت غرض آنکه چون حضرت موسی علیه السلام اصلاً بود
در نبوت به شرکت حضرت هارون علیه السلام در نبوت بطور تبعیت بود حصول خلافت
حضرت موسی به ای حضرت هارون علیه السلام منافق شرکت در نبوت و سبب حضرت
هارون علیه السلام از منصب اعلی منصب ادنی و موجب هانت نخواهد شد پیش مقام
تیمبر و جامی غایت امان و ندرت که چنان رازی عالی نصاب با وصف افاده
این جواب باجموعه بیست و یکم از اسامی و ارباب بمقام مناظره و مقابله

خطب عشو اور کو ب متن عمیا اختیار کرده افاده سدیدہ و مقالہ متینہ خود را پیش
انداخته ہست را با خفائی حق و انکار ثابت گماشته کمال انصاف و تدبیر و تورع از قبول
بہ واجہ و تقوہ بوساوس در تفسیر کلام الہی ظاہر ساختہ و نیز دہشتی کہ علامہ نظام الدین
نیسابوری ہم در تفسیر غائب القرآن این شبہہ را یک توہم خف را از پنج برگندہ کہ در تو
گردانیدن حضرت موسیٰ حضرت ہارون علیہما السلام را خلیفہ خود با آنکہ حضرت ہارون
علیہ السلام شریک آنحضرت بود در نبوت بدلیل و اثر کہ فی امری شریک الہی در حالت
از خلیفہ افادہ کردہ کہ نبوت حضرت موسیٰ علیہ السلام بالاصالہ بود و نبوت حضرت
ہارون علیہ السلام تبعیت بود پس گویا کہ حضرت ہارون علیہ السلام خلیفہ حضرت موسیٰ
و وزیر آنحضرت بود و عبد الرحمن بن احمد جامی در اثبات خلافت حضرت ہارون علیہ السلام
و اجتماع آن بانبوت کلامی بس لطیف و رشیق افادہ فرمودہ چنانچہ در نقد النصوص
فی شرح نقش النہ و صرگفتہ فص حکمہ امامیہ فی کلمہ ہارونیہ اعلام الامامۃ
المذکورۃ فی ہذا الموضع اسم من اسماء الخلفاء و ہمی تنفہم انہ من سلسلۃ نبلا
واسطۃ بینہا و بین حضرت الامامیۃ و الیہ السلام تابیۃ بالوادیۃ و النعیم
عن الامامۃ الخالیۃ عن الواسطۃ مثل قولہ تعالیٰ تحییٰ عنیہ السلام
انّی جاعلک للناس اماما و الامامۃ الیہ بالواسطۃ مثل استخلاف موسیٰ
ہارون علیہ السلام علی قومہ حین قال لہ اخلفنی فی قومی اذا عرف
ہذا فقول کل رسول بعث بالسیف فمخلفۃ من خلفاء الحق و انثہ
من اولی العزم و لا خلاف فی ان موسیٰ و ہارون علیہما السلام بغائب
فہما من خلفاء الحق اجماعا بین الیہ الرسالہ و الاملاۃ فہما ہارون

ص ۱۳۷

اثبات جامع امامت و نبوت الہی
حضرت ہارون بسبب استخلاف
حضرت موسیٰ در نقد النصوص

الامامة التي لا واسطة بينه وبين الحق فيها وله الامامة بالواسطة من جهة
استخلاف اخيه اياه على قومه فجمع بين قسمي الامامة فقويت نسبتها اليها
فلذلك اضعف حكمته اليها دون غيرها من الصفات واعلم ان هارون
لموسى عليه السلام حين استخلفه على قومه وذهب لملاقاته بمزلة
نواب محمد لمجد صلى الله عليه وسلم بعد انقضاءه عن النشأة الغصرية
ذاهب الى ربه الخ اذ ين عبارات بكمال وضوح ونهايت ظهور بطلان عمنافا
نبوت باخلافت که راه فخر رازی نهاده و شاه ولی الله و مخاطب هم دران گرفتار اند
بنویس و آشکار میگردد زیرا که ازان ظاهرست که حضرت هارون رسول مبعوث بسیف و از انبیا
اولی العزم بود و جامع بود در میان خلافت و رسالت و برای آنحضرت ثابت بود
امامت که دران میان او و حق تعالی واسطه نباشد و امامتی که بواسطه باشد
استخلاف حضرت ای آنحضرت از بعد از خود پس حضرت هارون جمع کردن حضرت
هارون در میان بر دو قسم امامت سبب قوت نسبت آنحضرت بسوی امامت
و چون جمع کردن حضرت هارون سبب قوت نسبت آنحضرت بسوی امامت نسبت
کرده شد حکمت آنحضرت بسو امامت نه بسوی دیگر صفات آنحضرت پس محمد المصطفی
بکمال وضوح و عیان بطلان و هو ان عم منافات نبوت و رسالت با امامت
و خلافت بوجوده عدیده و طرق سدید و واضح و ظاهری و لایح و باهر گردید و مخفی
نماند که این عبارت خلافت حضرت هارون بچند وجه ظاهرست اول از قول او
والامامة التي لا واسطة الخ ظاهرست که حضرت هارون علیه السلام را امامت
بواسطه حاصل بود و دوم آنکه از قول او مثل استخلاف موسی الخ ظاهرست که حضرت

علیه السلام جمع کرد و بر دو قسم امامت و خلافت و امامت با واسطه را

از کتاب جامع در فقه ائمه
خلافت هارون بر وجه ظاهرست

حضرت هارون علیهما السلام را استخلاف فرموده بر قوم سوم آنکه از قول او حین قال
 له اختلف فی قومی ظاهرست که قول حضرت موسی اختلف فی قوم خود است
 بر قوم خود چهارم آنکه از قول او و لا خلاف فی ان موسی و هارون الخ ظاهرست
 که برای حضرت هارون علیه السلام با آنکه رسول مبعوث بالسیف و از انبیای اوی
 بود امامت بواسطه حاصل بود پنجم آنکه از قول او من جهة استخلاف اخیه ایاله
 بنص واضح ظاهرست که حضرت موسی حضرت هارون علیهما السلام را بر قوم خود استخلاف فرمود
 ششم آنکه از قول او فجمع بین قسمی الامامة ظاهرست که حضرت هارون امامت
 بواسطه حضرت موسی علیه السلام حاصل بود که جامع بود در میان بر دو قسم
 یعنی امامت و امامت با واسطه هفتم آنکه از قول او فوقیت نسبت الیها ظاهرست
 که جمع کردن حضرت هارون علیه السلام در میان دو قسم امامت اعنی امامت با واسطه
 و امامت با واسطه سبب قوت نسبت انحضرت بامامت است هشتم آنکه از قول او
 فلذلك اضعیف حکمة الیها ظاهرست که چون حضرت هارون علیه السلام امام است
 در میان امامت و واسطه و امامت با واسطه و نسبت انحضرت قوی بود اعنافت
 کرده شد حکمت حضرت هارون بامامت نه دیگر صفات انحضرت پس بابیه معلوم
 که امامت و خلافت حضرت هارون اعظم و اجل و ارجح و اولای صفات انحضرت
 که سبب اضافت حکمت انحضرت بان گردید و صفات دیگر باین مرتبه نرسیدیم آنکه از
 و اعلم ان هارون موسی علیهما السلام حین استخلفه انما و احدث که حضرت
 موسی حضرت هارون علیه السلام را استخلاف فرمود بر قوم خود و هم آنکه ازین
 قول بعد ملاحظه خبر ان اعی بمنزلة نواب محمد الخ ظاهرست که حضرت هارون علیه السلام

بمنزله نواب جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم بود و این صریحت در اثبات خلافت
و نیابت برای حضرت هارون و نیز عبد الرحمن جامی در شرح فصول الحکم اثبات است
حضرت هارون بواسطه بسبب استخلاف حضرت موسی آنحضرت را وقت نسبت حضرت
هارون علیه السلام بسوی امامت و بهمین سبب منسوب شدن حکمت حضرت هارون بسوی
امامت نه غیر از صفات بیان کرده و نیز بیان کرده که وجود حضرت هارون در مقام
امامت و تحقق این مقام برای آنحضرت از حضرت رحمت بود حیث قال فص حکمة امارة
فی کلمة هارونیه اعلوان الامامة المذکورة ههنا لقب من القاب الخلافة
وهی تنقسم الی امامة لا واسطة یلها و بین حضرة الالهیه و الی امامة تأتیه
بالواسطة و کل رسول بعث بالسیف فهو خلیفة من خلفاء الحق و لا خلاف
فی ان موسی و هارون یُعْتَابا بالسیف فهما من خلفاء الحق الجامعین بین الرسالته
و الخلافة فهما من له الامامة الالهیة لا واسطة بینهم و بین الحق فیهما و له الامامة
بالواسطة من جهة استخلاف اخیه ایاة علی قومه فجیم بین قسمی الامامة
بقیوت نسبت الیهی فلذا الی نسبت حکمت الی الامامة دون غیرها من
الصفات اعلوان وجود هارون علیه السلام فی مقار الامامة و تحقیق
کان من حضرة الرحمت هی مبالغة الرحمة بقوله ای بدلالة قوله و ههنا
له من رحمتنا یعنی موسی اخاه هارون نبیا فكانت نبوته من حضرة الرحمت
ای الرحمة علیه و علی موسی و علی امتهم و علی امه و علی بن محمد الرضا
القیصری هم قصوری در اثبات امامت و خلافت حضرت هارون علیه السلام نکرد
و جامع بودن آنحضرت در هر دو قسم امامت یعنی امامت علی واسطه و امامت باواسطه

جانی نسخ تصدیق شد
حضرت هارون علیه السلام
موسی

جواب عدم تسلیم بودن خدا
از منازل حضرت امام

تو با هم میگویند که این
است حضرت امام

بیان کرده پس جمع اسباب اختصاص امامت بکلیه یارون علیه السلام گردانیده امامت با واسطه را بسبب ضعف
بودن حضرت یارون بر حضرت موسی علیه السلام لالت فی الت حضرت اخلفه فی قومی و قوت نسبت انبیا و
یارون علیه السلام شیعیت بر دو قسم امامت در آنحضرت ثابت کرده چنانچه در مطلع فصوص حکم فی معانی حکم
فقح حکم امامیه فی حکمت هارونیه الامامه اسم من اسماء الخلافة كما قال في حق نبيه ابراهيم صلوات
عليه و آله للناس اماما له خليفة عليهم هي اما بواسطة او لا بواسطة القسمان ثابتهان
هارون علیه السلام لذلک اختصت بکلمه اما الاول فکونه خليفة موسی علیه السلام كما قال اخلفه فی
واما الثاني فکونه نبيا سوکه مبعوثا من الحق الی الخلق بالسيف کما فيه من قوت نسبة الامامة اليه
امام مطلقا من جانب الحق امام مقیدا من جانب موسی علیه السلام علاوه بر این خدا حضرت یارون
علیه السلام را با ابی بن عمر و عبد بن حمید و نسائی و ابویعلی و ابن جریر و ابن کثیر و ابن الجوزی و ابن تیم
و ابن مردودیه ثبت سیوطی و در منشور گفته اخراج ابی عمر القلی و مسنده و عبد بن حمید و النسائی
و ابویعلی و ابن جریر و ابن المنذر و ابن ابی حاتم و ابن مردودیه عن سعید بن جبیر قال سألت ابی عبد
عن قول الله تعالى فتناك فتونا فاسأله عن الفتون ما هو فقال استأنف النهار يا ابن جبیر فقال
حديثا طويلا فلما أصبحت غدوت على ابن عباس لا تجزما وعدت من حديث الفتون فقال
تذاكر فرعون جلساءه ما كان الله عز وجل وسدا راهير عليه السلام من ان يجعل في
ذرية انبياء ملوكا الى ان ساق حديثا طويلا في قصة موسی علیه السلام وقال فيه فلما جازى
موسى البحر قال اصحابي ما انا انما اكون ابنا فانا ان يكون فرعون غرق ولا نؤمن بملكه فعد عادته فاجز
لسببه من البحر حتى استيقنوا ثم روا بعد ذلك على قوم كانوا يعكفون على اصنامهم قالوا يا موسى
اجعل لنا الهة كما لهم الهة قال انكم قوم تجهلون ان هؤلاء يتبرءوا منهم فبها بطل ما كانوا
يعلمون فليتهم من الغير ما يكفيكم وسمعتم ثم مضوا حتى انزلهم مغرلا ثم قال لهم اطعوا

ص ۱۳۸
۱۴

و اما در قسمی در شرح فصوص و
امامت حضرت یارون بسبب
استخلاف حضرت موسی بن جعفر

ص ۲۲۵
سوره طه و فقلت
فنجيناك وفتناك فتونا

سورة الاحقاف
روایت موسیٰ

هارون فاني قد استخلصه عليكم واتي ذاهب الى رب واجتبه ثلثين يومًا ان يرجع اليهم
 فيه اليه ونيز در درخت شوكته اخرج ابن حاتم عن ابى العالية في قوله واعندنا موسى ثلثين
 ليله واثمناها عشر يعني في القعدة وعشر من ذي الحجة خلف موسى اصحابه ستختلف
 عليهم هارون فكانت في الطور اربعين ليلة وانزل عليه التوراة في الاواح ففقر بالرب
 وكلمه وسمع صريف القلم وبلغنا انه لم يجد في الاربعين ليلة حتى هبط من الطور انتهى
 خلافة هارون لموسى عليها سلام الملائكة عند توجهه صلى الله عليه وسلم الى الطور من كمال
 الوضوح والبرهان كما لا يخفى على شاق الطول وليس عليه حجاب مستو ولا ينكره الامعان مغرور
 استحوذ به خديعة الخناس الغرور فواضح خفيته في الشر واثر الاكفاله والايقال فالكد
 والزور والجحور والركون الى الهمة المذمومة المدحومة لم يجعل الله له نورًا فالله من فوقها
 لا تفي الابصار ولكن نعمى القلوب في الصدور وبغدت وتحقق خلافة هارون في سب
 صريح خود را زنى تفسير واقادير يكرار اساطين سنييه مثل محمد بن ابي عمر العدي وعبد
 بن حميد و احمد بن شعيب النسائي و احمد بن علي ابو يعلى الموصلي و ابو سليمان احمد بن محمد
 ابراهيم بن خطاب البستي الخطاسي و محمد بن حمير الطبري و ابو بكر محمد بن ابراهيم بن المند
 النيسابوري و آبن ابي حاتم عبد الرحمن بن محمد بن ادريس و ابو الليث نصر بن محمد
 السمرقندي و احمد بن محمد بن دويد الاصمعي و ابو اسحق احمد بن محمد بن ابراهيم الشافعي
 و ابو الحسن محمد بن عبد الله الكاشي ابو شكور محمد بن عبد السعيد الكاشي الخفي و ابو محمد حسين بن مسعود
 الفراء البغدادي و جارية محمد بن عمر الخشيري و ابو الفضل عياض بن موسى القاسمي
 ابي محمد شهاب الدين فضل الله بن حسين النورثي و عماد الدين بن الكرم محمد بن عبد الكريم الشافعي
 العوفي و ابو شيرازي و ابو بكر الجبلي و ابو النور الشافعي و نظام الدين حسن بن محمد بن ابي

و این عدم تسلیم را از روی
انگیزه بر خلافت حضرت مازون

الشیخ ابوجعفر قاضی ناص الدین عبدالقدیر بن محمد البیضا و احمد بن عبداللہ بن محمد بن الطبری المکی و ابوالبرکات
 عبداللہ بن احمد بن محمود النیس و احمد بن عبداللہ بن محمد بن تميمہ الکواکبی و حسن بن محمد الطیبی و شمس الدین محمد بن
 الحنفی و شیخ داود بن محمود بن محمد الرومی الفیصری و عماد الدین اسمعیل بن عمر بن کثیر اللہ مشقی و محمد بن
 علی الکربانی و احمد بن علی بن محمد المعروف بابن حجر العسقلانی و بدر الدین محمد بن احمد العینی و یوسف
 بن الخیر و المصور الواسطی و فضل اللہ بن وزیر بہان الاصفہانی و مظہر الدین الحسن بن محمد بن الحسن
 و عبد الرحیم بن احمد الجامی و جمال الدین عبدالرحمن بن ابی بکر السیوطی و محمد بن احمد العلوی و حسین بن محمد
 الدیار بکر بن محمد بن احمد الشافعی الخلیف بن محمد بن علی بن حجر البیہقی المکی و نور الدین علی سلطان محمد الرومی المعروف
 بالقادر و محمد طاهر الفتنی و ابو السعوی و محمد العماد و شیخ الاسلام عبد اللہ بن شمس الدین بن جمال الدین النصار
 اللہ بن المعزی و محمد ملک و علی بن ابرہیم بن احمد بن علی بن محمد بن ابی القاسم بن الشافعی و شیخ عبد الحق بن
 البغدادی و ابو موسی اسحاق و ابو سبط میرزا محمد و م الشریفی و محمد محبوب العالم بن صفی الدین جعفر بن عبد الوہاب الفقیہی
 المعروف بن شامہ و ابی اللہ عبد بن الرحیم الدہلوی و ابو نصر نصر بن محمد بن محمد بن سناء اللہ الباہی و عبد العزیز
 بن ابی اللہ الدہلوی الخ و رشید الدین خان تلمیذ الخاطب حتی تختم مؤنث و و ابطال اہل بیان و افساد و عکس
 کہ لازم می آید عبارت باشد بخلق و اصل احتمال از یکدیگر و پراخند مانند بلکہ او بسیار از می لازم است کہ توبہ انابت
 و دامت ذکر آن ظاہر سازند و ہذا کہ وہد از باطل و سب و منشور نمایند لکن اما لہجہ توضیحی لہجہ
 بالاسماء و تہذیب مزید عفت و شاعت این نماید پس بدو کہ اگر او او متظہار بہین کہ خلا حضرت مازون
 علیہ السلام بظاہر بود پس ناگزشتہ باشد آنحضرت موسی علیہ السلام خلفہ فی قوم فی مودایہ فی حق حق
 و بعد بطلان الحق یقین نمیانہ چہ از انبیاء این معنی است کہ خلا حضرت موسی از نازل حضرت مازون علیہ
 یز و قول آنحضرت خلفہ فی مودایہ و خواتم این باین با طبع رہا باشد کہ از ان خلا حضرت مازون علیہ السلام
 از سابق ثابت باشد و از شاد و خلفہ بر مزید تاکید تشدید غایت نماید پس از ان و خواہ این خلافت

جواب صحیح از حضرت مازون

اینکه امام از انکه امام است
خلفه بر حق است

ثابت بنا بلکه بعد از این شاد ثابت شود و ثبوت محکم سابقه المنع نفع است زیرا که هرگاه خلافت حضرت مارون
 علیه السلام سابق ثابت باشد خلافت حضرت مارون علیه السلام در سابق بعد از این قول در هر وقت متحقق
 بخلافت خلافت حضرت مارون علیه السلام مخصوص باشد باینکه بعد از این قول و نیز بنا بر ثبوت سابقین محکم
 از سابقین شبه انقطاع جوع حضرت موسی علیه السلام که شاه صفا و اسلام شان بیان گشوده اند خود بخود
 محضی خواهد شد که بنا بر این جعل خلفه بر حضرت غیبت و بیرون گاه خلفه بر تاکید خلافت سابقین
 تقیید غیبت هب! منشور خواهد شد اگر غرض از جعل خلفه بر این ظاهر نفعی است آن خلافت مطلقا پس
 ظاهر که این استظهار استنکار محقق و معاند فصل هر مبنی ترک نموده بر سه چهار تفسیر کلام چهار جیب
 محض بود نفی و احاطه افکار بی کار است اگر بلا سبب داعی بلا وجه بلا ضرورت چنین تفسیر را باطل و بلا اعتبار
 فرموده باد که دشمنان سید بن قیس و متین کلام چنین عالم فطین برای مسمی اسلام ابطال آن خلافت
 و مرام افساد و احکام استیضاح خواهد شد و شاه ولی الله در زان آنجا گفته قاعده عقل صریح است که
 بظاهر عتقاد کنند که قرآن این ظاهر را دارد و مثلاً که آتش شعله میزند تا آنکه غلط محسوس
 نشودیم با وجود چه که شبیه بنار می نماید بیقین بدانیم بحد احتمال قصد آنکه در تحقق طوعا و بر موقوف
 نگذاشتن محض و توانایی است انتهی پس باین فاده که با ساس بسیار این تسویدا ائمه سنی بلکه تحریف خود
 ولی الله هم سید فتنه و اندو تا ویدا حدیث غدیر و حدیث منزلت دیگر فصول هب! منشور می گردانند
 خلفه از عتقاد آن حال آنکه غیر مدلول آن محض و توانایی چون و عین خرافات و محجوبان با و الله الحمد علی ذلك
 و قیاس آنرا می بیند حضرت موسی علیه السلام بر قول آنحضرت صلوات الله تعالی علی سبیل المفسرین قیاس مع الفارق است
 چه در امر با صلوات و کلام از اتباع سبیل مفسرین فوائد عذیده حکم سیده از قبیل توجیه مفسرین و نیز
 مانند این افراد عذر معصومین تمام حجت متین بطوبی است بخلافت آنکه سبب محکم او متصور نباشد و حاصل
 کلام این می بیند که حصول خلافت برای نبی ممکن نیست زیرا که قول اولان مارون الخ

ص ۱۸۹

شاه ولی الله در زان آنجا گفته
قاعده عقل صریح است که
اعتقاد کنند که قرآن این ظاهر را دارد

جواب قیاس از انکه امام است
صلوات الله تعالی علی سبیل المفسرین

در این کتاب
در بیان خلافت حضرت یارون
و در بیان خلافت حضرت یارون

ولایت و ائمه دارد بر آنکه چون حضرت یارون را نبوت حاصل بود قیام آنحضرت
بامرت بسبب استخلاف نمی تواند شد و این دلیل صریحست بر آنکه رازی حصول خلافت
برای بنی جائز نمی داند و هرگاه استخلاف بنی ناجائز باشد پس چگونه استخلاف
ناجائز را بر امر باصلاح و نفعی از اتباع سبیل مفسدین قیاس توان کرد و سابقا
که خود رازی در توجیه امر حضرت موسی یارون علیه السلام باصلاح افاده کرده
که مقصود از آن تاکیدست مثل قول حضرت ابراهیم لیطئن قلبی همچنین نیابور
افاده کرده که وصیت فرمود حضرت موسی حضرت یارون علیه السلام باصلاح
تاکید او اطمینان و الا نهی نمی کند مگر اصلاح را پس بنا برین امر حضرت یارون علیه السلام
باصلاح مثبت اتصاف آنحضرت باصلاح است بلکه مثبت اصلاح آنحضرت تاکیدست
پس چنانچه امر اصلاح مثبت حضرت یارون علیه السلام بتاکیدست همچنین
اخلفه مثبت خلافت حضرت یارون علیه السلام بتاکید خواهد بود چه ظاهرست که تاکید
فرع وجود موگدست پس اگر موگد اصل نداشته باشد تاکید از کجا درست خواهد شد
پس در حقیقت فخر رازی تمثیل اخلفه با امر اصلاح خلافت حضرت یارون علیه السلام
بتاکید ثابت ساخته عهد و سبب خیر گردد خواهد بسترباید دانست که این قول از آن
دلالت دارد بر آنکه استخلاف عدم استخلاف حضرت یارون علیه السلام سوا سیه بود
و هیچ فایده جدیده بر استخلاف آنحضرت متفرع نشده آنچه برای حضرت یارون علیه السلام
قبل استخلاف حاصل بود امری نماند بران ثابت نشده حال آنکه خودش در همین کتاب
اعنی نهایت العقول بعد این عبارت بفاصله تصریح کرده که اگر حضرت یارون
علیه السلام ممکن باشد از تنفیذ احکام قبل استخلاف برای استخلاف فائده نباشد

در این کتاب
در بیان خلافت حضرت یارون
و در بیان خلافت حضرت یارون

پس ثابت شد که حضرت هارون قبل از اختلاف مودی احکام از جانب حق تعالی
بوده و اگر چه نفاذ احکام نبوده و هذه عبارت قوله ان هارون لو عاش بعد مو
عليهما السلام لقام مقامه في كونه مفترض الطاعة قلنا يجب على
الناس طاعته فيما يوديه عن الله او فيما يوديه عن موسى وفي تفسیر
في إقامة الحد الاول مسلم ولكن ذلك يُعَيَّن كونه نبيا فلا يمكن ثبوته
في حق علي رضي الله عنه واما الثاني والثالث ممنوع و تقریر آن من
الاجتزاء ان يكون النبي موديا للاحكام عن الله تعالى ويكون الممتولى لتنفيذ
تلك الاحكام غيره الا ترى ان من مذهب الامامية ان موسى عليه السلام
استخلف هارون عليه السلام على قمه ولو كان هارون متمكنا من
تنفيذ الاحكام قبل ذلك الاستخلاف لم يكن للاستخلاف فائدة فثبت
ان هارون قبل الاستخلاف كان موديا للاحكام عن الله تعالى وان لم يكن
منفذ الها پس عجیب و غریب است که درین جا ترتب فائده جدیده بر اختلاف لازم
و واجب می آید و باین سبب سلب تنفیذ احکام از حضرت هارون علیه السلام قبل
استخلاف می نماید و قبل این عبارت باندک فاصله اختلاف عدم اختلاف را برای
میداند و باین مکان انکار خلافت حضرت هارون علیه السلام می نماید و شرکت آنحضرت
در نبوت دلیل عدم امکان اختلاف میگرداند و لزوم قیام آنحضرت را بامر است مانع
از اختلاف می پندارد و این تناقض و تهافت فخر رازی ما خود است از قاضی القضاة
عبد الجبار که اولاً او درین تناقض و تهافت گرفتار شده بر یک جانب قرار نگرفته
مره باین سو و مره بآن سو بفریاد انتشار واضطرار رفته و جناب سید مرتضی ضیاعنه

رازی ترتب فائده جدیده
بر اختلاف لازم می داند

تناقض رازی انکار فائده جدیده برای
استخلاف و اثبات آن خود است از قاضی
عبد الجبار

وارضاه وجعل الحقبة مشواه برهنات اختباط واضطراب وتنبية فرموده ليكن الرئي
 يشناحت اين خط متنبه نشده در همان بلييه جليه متحرك گريده ورشافي بجواب
 قول قاضي عباد بحبار ولا تعلم ايضا ان حالها اذا كانت في النبوة متفقة
 ان حالها فيما يقوم به الائمة ايضا متفقة بل لا يمتنع ان يكون لها
 من الاختصاص ما ليس للآخر كما لا يمتنع ان لا يدخل في شريعتها ما يقتضيه
 الامامة واذا كانت الحال في هذا الباب مما يختلف بالشرائع فانما يقطع
 على وجه دون وجه بدلالة سمعية ثم يصح الاعتماد على ذلك فيقر به
 يقال له ما أشد اختلاف كلامك في هذا الباب واظهر جوعاك فيه
 من قول الى ضده وخلافه لانك قلت اولاً فيما حكينا عنك ان
 هارون عليه السلام من حيث كان شريكاً لموسى عليه السلام في
 النبوة يلزمه القيام فيهم بما يقوم به الائمة وان لم يستخلفه ثم عقت
 ذلك بان قلت غير واجب فيمن كان شريكاً لموسى عليه السلام في النبوة
 ان يكون اليه ما الى الائمة ثم رجعت عن ذلك في فصل آخر فقلت
 ان هارون لو عاش بعد موسى لكان الله يثبت له ان يكون كما
 كان من قبل قد كان من قبل له ان يقوم بهذه الامور لنبوته فجعلت
 القيام بهذه الامور من مقتضى النبوة كما ترى ثم اكدت ذلك في فصل آخر
 حكينا لا ايضاً بان قلت لمن خالفك فان موسى لو لم يستخلف هارون
 بعده ما كان يجب له القيام بعده بما تقوم به الائمة ان جاز مع كونه
 شريكاً له في النبوة ان يبقى بعده ولا يكون له ذلك ليجوز ان

تنبية سيد مرتضى
 صاحب غنى
 باب اختلاف حضرت هارون
 في خلافة موسى

جواب عدم تسلیم ہارون
از نازل حضرت ہارون

استخلافہ الا يكون له ذلك ثم ختمت جميع ما تقدم بهذا الكلام الذي
هو رجوع عن اكثر ما تقدم وتصریح بان النبوة لا تقتضي القيام بهذه
الامور وان المفروض على المتأمل في هذا الموضع هو الشك وترك القطع على
احد الامرین فعلى اى شئ نحصل من كلامك المختلف وعلى اى الاقوال
نعول ما نظن ان الاعتقاد والاستقرار الا على هذا الفصل المتأخر فان
المتأخر كالناسخ والمباح لما قبله والذي تضمنه من ان النبوة لا توجب
مجرد القيام بالامور التي ذكرتها وانما يحتاج في ثبوت هذه الامور مضامنة
الى النبوة الى دليل صحيح وقد بينا فيما تقدم من كلامنا ونحجب نأندك بتقليد
بعض دیگر از مغفیلین سنیہ گرفتار شده انکار خلافت حضرت ہارون علیہ السلام نمودہ
از افادات و روایات اسلاف ثقات خود خبری نگرفتہ بچنین سکا برہ صریحہ او مخفی اند
چنانچہ بر ناظر شرح تجرید شمس الدین محمود بن عبد الرحمن اصفہانی و شرح مقاصد
و شرح تجرید قوشچی و سهام ناقبہ ہروی و مرافض حسام الدین و امثال آن مخفی نیست
و سدائیکہ کہ از بیان سابق کمال شناعت و فطاعت ہفتوات این حضرات ظاہر و باہرست
و مخفی نماند کہ فخر رازی بعبارت سابقہ کہ در ان منع خلافت حضرت ہارون
علیہ السلام نمودہ گفتہ قیامہ الخلافة و لایة من جهة القول علی سبیل النبی
ثمنا ليس به بان يكون قد تقدم قول في ذلك لانه لا فرق بين خلافة
الانسان لغيره وبين نيابته عنه يقال ثبت عن فلان خلعت فلانا
فيوضع احداهما موضع الآخر و معلوم انہ قد يقال ان الانسان قد ناب
منابيه و اما مقامه في النظر في مصاحم اهلہ و تخلفیہ احسن فیما

بخطی ہارون اصفہانی و فقہانی و
محققان انکار خلافت حضرت
ہارون کردہ اند

چون علم تسلیم بر این خلافت
از نازل حضرت امیر

چون علم تسلیم بر این خلافت
خلاف حضرت یارون قول

وان لم یفوض الیه ذلک اذا فعل افعال بیہ علی سبیل النیابة و ما حصل
 این کلام است که خلافت بی قول هم ثابت می شود و این ضروری بنا بر این نیست که
 اگر فرض غیر قول خلافت بی قول ثابت شود لکن در ثبوت خلافت بقول این نیست و قول
 حضرت موسی استی اخلفنی دلالت بر حصول خلافت دارد و بلا ریب بنابر این خلافت
 حضرت یارون بعد رفتن حضرت موسی علیهما السلام بطور ثابت می شود که قطع نظر
 از قول اخلفنی کنیم زیرا که حضرت یارون بلا شبهه قیام بمصالح است حضرت موسی علیهما السلام
 بعد رفتن آنحضرت بطور فرموده و نزد رازی صرف همین قدر برای ثبوت خلافت کافی
 پس بنابرین هم تاویل علیل اخلفنی لفظی باو نخواهد رسانید و نیز بنابرین خلافت هر چه
 که بعد بنی سابق قیام با مور است بنی سابق نموده ثابت خواهد شد و بطلان نه عم منافق
 که خود رازی در آن گرفتار است و شاه ولی الله و فرزندار جندیش هم در آن مبتلا اند
 واضح خواهد شد ثم قال الوارثه ثمان سلیمان موسی علیه السلام استخلف یارون
 و لکن فی کل الاذمنة او بعضها بیانہ ان قوله اخلفنی امر و هو لا یفید التکرار
 بالاتفاق سیما عند الامامیة الواقیة و ایضا لقرینة دالہ علی ان
 ذلک الاستخلاف ما کان عامًا لکل الاذمنة لان العادة جاریة فیمین خروج
 من الروسل و استخلف علی قومه خلیفة ان یكون ذلک الاستخلاف مخصوصا
 بتلك السفارة فقط و اذا ثبت ان ذلک الاستخلاف ما کان حاصلا فی کل الاذمنة
 لم یلزم من عدم وثوقه فی سائر الاذمنة تحقو الغزل لان الغزل عن الشی
 انما یكون بعد انعقاد سبب خلک الشی و کما ان من فی النظر فی بلدة و لم یزل
 غیرها لا یقال انه البلد الذی لم یزل فذلک فی الزمان و جواب این شبهه

جواب او ظاهر از این ثبوت خلافت
بقول
 ۱- کما ان جبرئیل
 ۲- خلافت بنابرین ثابت می شود
 و بقول صحیح اخلفنی حضرت یارون
 ثابت نمی کنند آن بدو شایع می باشد

توقف
 منح رازی دلالت استخلافات
 حضرت یارون بر عموم اذمنة

الحمد لله

جواب عدم تسلیم یارون
از منازل حضرت یارون
باعتبار خلافت
و عدم تسلیم یارون
از منازل حضرت یارون

یکی نیست که گویند امر دالات برنگار نکند لکن عبادت از نص
بر خلافت اصدی همین است که خلافت او مطلقا حسب ما یثنا و له اللفظ ثابت باشد
و الا لازم آید که اگر رئیس از دار السلطنت بیرون رود و بر قوم کسی را خلیفه کند خلافت او
ساعتی پیش ثابت نشود و هویدی البطلان و خود را زنی چنین استخلاف است و عجب
این سفر و انشعاب کما یدل علیه قوله ان یكون ذلك الاستخلاف مخصوصا بلك
السفرة و جواب نعم اختصاص خلافت با یام سفر است که از افاده قیصری ملای جا
و ضح است که خلافت حضرت یارون که بقول حضرت موسی علیه السلام اعنی خلفته
ثابت شده سبب قوت نسبت آنحضرت با مات است و به سبب شیخ ابن العربی
کلمه حضرت یارون را با مات نسبت کرده و بعدا دیگر از صفات حضرت یارون
علیه السلام نسبت نموده پس اگر این خلافت مخصوص با یام سفر حضرت موسی علیه السلام
باشد بلا شبهه لازم آید که بعد از رجوع حضرت موسی علیه السلام در نسبت حضرت یارون
علیه السلام با مات قصوری و فوری حاصل شود و قوت آنحضرت بمبدل
و همین کرده معاذا الله من فیلک جناب مخاطب باب مطاعن بادعاعزل حضرت
یارون علیه السلام با یارون بلاغت ترجمان کشاده پس حضرات سنی را بعد از این
سراسر خسارت چاره نیست ازینکه یا شمول استخلاف جمیع ازمنه را قبول کنند
و یا بزم عزل نقطه استخلاف مطلق را اعتراف نمایند و بر تقدیر تنفیر لازم می آید و بعد
این همه فخر رازی ترانه عجیبی برداشته بر جان نازنین انصاف تیغ اعتساف
آخته و حیا و خوف را از اهل اسلام کیسو گزاشته علم مخالفت بدایت برداشته یعنی
باز عا عدم تنفیر از اله مرتبه خلافت از یارون علیه السلام با احتمال کراست آنحضرت

چرا بعد از ظهور این
از منازل حضرت موسی
و از اول بر شریف

منه را از اول بر شریف
احتمال بر است حضرت موسی
از خلافت حضرت موسی

از مرتبه خلافت در غیر ظاهرین از آنکه حسن تدریج خود و اثبات کرامت محصلین
حیث قال لثمان سلیمان لا استخلاف کان ثابتاً فی کل لازمة فلم
قلتم ان لازمة منقریه ان العزل نایکون منفراداً انما المعزول عن
مرتبه ارتفع بها فاما اذا زال عنه ما لم يرتفع فانه لا يكون ذلك منفراداً
ومعلوم ان هارون کان شریکاً لموسى علیهما السلام فی اداء الرسالة وهذا
الرفع المنازل قدیکره الانسان ان یکون خلیفته شریکاً فی الریاسة و
اذا جازان یکون خلیک مکروه اجازان لا یحصل له بسبب حصول زیاده
ولا نقصان فلا یکون ذلك منفراداً محصل این کلام مختل النظام نیست که عز
وقتی منقریشود که معزول استر شود از مرتبه که مرفوع شده باشد بسبب این هرگاه
زال شود از معزول مرتبه که مرفوع بآن نشده پس این بوال منقریشود چون حضرت
هارون علیه السلام شریک حضرت موسی علیه السلام در ادای سالت بوده این
ارفع منازل است که است که مکروه می دارد انسان که شریک فی الریاسته خلیفه باشد
و هرگاه جائز است که این معنی مکروه باشد جائز است که حاصل نشود بسبب این بابت
و نقصان پس عزل از ان منقر نباشد انتهم و رکاکت و سنیافت و شاعت و فطاعت این
خرافت پرتا هرست چه بدیع احتمال کرامت حضرت هارون از خلافت
حضرت موسی علیهما السلام بنی غایت کجاست و عناد و منعی از نهایت خصمیت
و لداوست و کار مسلمی نیست که در حق نبی معصوم چنین احتمال شنیع پیدا کند و چگونه
عاقلی تجویز تواند کرد که متاداند حضرت موسی حضرت هارون علیهما السلام را با
ماور سازد که حضرت هارون از ان کاره و تنکف باشد و مذلت و اهانمت آنحضرت

در هر از این بدیع احتمال کرامت
هارون از خلافت موسی

و این تصور شود و کافست برای ابطال این احتمال آنچه رازی بعد از این افاده فرموده
که از این واضح است که تخلاف حضرت یارون علیه السلام را حصول فائده جدیدی که
تنفیذ احکام است لازم است چه اگر تنفیذ احکام بسبب استخلاف حاصل نشود بلکه از این
ثابت باشد برای استخلاف فائده نباشد و ظاهر است که تنفیذ احکام الهی از اهل فضل
و محامدست حاشا که جز دیوانه یا ملحدی کسی اهل اسلام آنرا مکرده داشته باشد چه جائز
معصوم پس تجویز کراست آن بر حضرت یارون علیه السلام نهایت بی باکی و جرات
و غایت مجازفت و اعتد است و معذاکله این خرافت را افاده خود رازی در تفسیر کسب این
میکنند که در آن توهم لزوم امانت حضرت یارون علیه السلام را ساخته اند
افاده نیز بطلان این خرافت را افاده علامه قیصری تحقیق رشید بلاعب الرحمن
جامی که انفاشندی بکمال وضوح و ظهور کال نور علی شایع الطور تابان و
روشن است و لطیف تر آنست که بعد تجویز مکرده بودن خلافت حضرت موسی
عز و حضرت یارون علیهما السلام بر آن تفریع نموده که جائز است که حاصل نشود
بسبب این خلافت زیادت و نقصان و بطلان این توهم بر ظاهر است زیرا که
هرگاه این خلافت مکرده خواهد بود آن مستلزم نقصان خواهد بود و اگر محبوب
خواهد بود موجب حصول زیادت شرف خواهد شد و اگر نه محبوب باشد و نه مکرده
البتة در صورت نه زیادت حاصل خواهد شد و نه نقصان پس تفریع عدم زیادت
و نقصان بر احتمال کراست باطل است بلکه بر تقدیر کراست می بالستی که حصول
نقصان را متفرع میگرد و غالباً رازی از طعن و تشنیع اهل اسلام ترسیده باو
تجویز کراست چنین مرتبه جلیل از اثبات نقصان بالتصریح عنان کشیده

و عارض خلل قطع را از تشنیع تشنیع سهل تر نمیده گو تجویز کرامت نیز صریح تجویز نقصان
و امانت باشد و طرفه ثمت که رازی در اربعین چندان در مجامع و اعوجاج منمک
گردیده که بصراحت تمام خلافت حضرت هارون علیه السلام را موجب نقصان
گردانیده چنانچه گفته الشبهة الثالثة عشر فاجابها ان هذا خبر من باب
الاحاد علی ما مر تقریر فیما تقدم سلمنا صحته لکن لا نسلم ان
هارون علیه السلام کان بمحض انّه لو بقی لکان خلیفة لموسی علیه
وله کذا استخلفه فلو عزله کان ذلک اهانة فی حق هارون قلنا
لا نسلم فلم لا يجوز ان یقال ان ذلک الاستخلاف کان الى زمان معین
فانتهی ذلک الاستخلاف بانتهاء ذلک الزمان بالجملۃ فهو مطالبون
باقامة الدلیل علی لزوم النقصان عند انتهاء هذا الاستخلاف بل هذا
بالعکس ان لی کان من کان شریکاً لانسان فی منصب ثم یصیر نائباً له و خلقة
له کان ذلک یوجب نقصان حاله فاذا زالت تلك الخلافة زال ذلک
التفضیل و عاد ذلک الکمال ازین عبارت فخر رازی که در آن مزید مهارت خلافت حضرت
هارون و نیابت آنحضرت را موجب نقصان حال آنحضرت میگردانند و ادعای
که زوال این خلافت موجب عود کمال است و این صریح قلب موضوع است
که انقطاع خلافت را که صریح نقصان است موجب عود کمال میگردد و اندوختن
خلافت را که رتبه جلیله است دلیل نقصان می پندارند و این بذالش می بینایت
الجبی برای مزید تجلیل رازی در ادعای حصول نقصان و امانت بسبب خلافت
و نیابت باقاده او در تفسیر کبیر وافی است که از ان واضح است که چون حضرت

در این باب از اربعین خلافت هارون را موجب نقصان حال آنحضرت میگردانند

در این باب از اربعین خلافت هارون را موجب نقصان حال آنحضرت میگردانند

در این باب

ولا یتولی الامر من بعدی
و لا یتولی الامر من بعدی

نعم رازی حصول
مسائل حضرت بعلی خلافت

موسی علیه السلام اصل در نبوت بود لهذا حصول خلافت آنحضرت برای حضرت
هارون با وصف شرکت در نبوت موجب امانت نیست و نیز برای مزید تقبیح تو
و تفضیح این نعم رازی افاده علامه قیصری وارشاد با سداد ملا جامی کافی است
سبحان الله فخر رازی حصول خلافت حضرت موسی را برای حضرت هارون
علیهما السلام که حسب افاده قیصری ملاجائ شرف عظیم و فخر جلیل و سبب قوت نسبت
آنحضرت با امانت است عین نقصان و خسران و سبب امانت و تحقیر و موجب است
تعبیر گمان بر دو کمال انشتمندی و تدبیر و نهایت خوض و غور خود در فهم حقائق
صفات انبیا علیهم السلام بمنصه ظهور می رساند و نیز باید دانست که هرگاه خلافت
حضرت هارون علیه السلام موجب شکیان و امانت باشد معاذ الله من ذلک و نزد
الائمة المحققین سنیه مراد از این حدیث منزلت تشبیه جناب امیر المومنین علیه السلام است
بمجتهد هارون علیه السلام درین خلافت لازم آید که جناب سرور کائنات صلی الله
علیه و آله و سلم در مقام تسلیه جناب امیر المومنین از اظهار فضل آن امام دین و ابطال
از عمر باطل منافقین معاذ الله نقصان و امانت شاه ولایت ثابت کرده باشد
ولا یقول الا جمعون مجرم او منافق مروج و نیز بنا برین نقصان حال و امانت اختلال
شیخین که وضع حدیث منزلت در حق شان کرده اند کمابین حسب اعتراف رازی
و محققین گردد و فیض کواقلیلا و لبیکو اکثریلا با جمله صد در چنین کلام از مش چنین
امام سنیه که حاوی معقول و منقول است و علم کبار ایشان در مدح و ثنا و تبجیل و اطراء
او بغایت قصوی کوشند نهایت عجیب و غریب که از ان العیاذ بالله نقصان و امانت
و عیب و بنی معصوم بلکه طعن بر حق قیوم ثابت میگردد و نیز از ان طعن بر جناب سرور انام

جواب عدم تسلیم بودن خدا
از منادان حضرت یارو
دلائل عقلی بر توفیق
جواب عدم تسلیم رازی

صلی الله علیه و آله و سلم و حضرت امیر المؤمنین علیه السلام معاذا الله من فک لازم حق
و لزوم طعن بر شیخین علاوه بر همه است و از تقریر سرسری و ایراد رازی تحریر هم عجیب است
مقالات سرپا ضلالت بعض حکمای سنی که ایشان استخلاف حضرت موسی حنت
یارون علیه السلام را سبب ترک قوم آنحضرت عبادت حق تعالی و اختیار عبادت
عجل بعد از فتن حضرت موسی علیه السلام دانسته و اظهار کرده که چون حضرت
موسی علیه السلام قوم خود را بسوی یارون علیه السلام سپرد و بسوی خدا سپرد
امدا اینها ترک عبادت حق تعالی کردند و عبادت عجل آغاز نهادند و نیز بیان کرده
که جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم استخلاف نفوذ بعد خود و تسلیم نمود
امر است خود را بسوی خدا پس اختیار کرد حق تعالی برای امت آنحضرت افضل است
بعد حضرت رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و آنکس ابو بکر است و او اصلاح
در میان قوم آنحضرت فقیه ابواللیث سمرقندی که مناقب فاخره و محامد زابره او
از جواب مضیقه و کتاب اعلام الاخیار و طبقات حقیقه بلا علی قاری و مثل آن
و واضح و لایح است این مقاله شنیعه و بهفوه فظیحه را در تفسیر کلام الهی پشت
و ابتناج بلا خوف و بهراس طعن و بلام ایل ایمان اسلام وارد می کند و بکمال
سماجت و قبح و خرمی آن انتنای منی کند چنانچه در تفسیر خود می فرماید و قال موت
لاخیه یارون یعنی قال له قبل انطلاقه الی الجبل خلفی
فی قومی یعنی کن خلیفه علی قومی و اصل یعنی هر هم بالصلاح و یقال و صلح
یلهم و لا تتبع سبیل المفسدین یعنی و لا تتبع طریق العاصیین و لا تر
به و اتبع سبیل المطیعین قال بعض الحكماء من همنا ترک قومه

منکرین و محمد جابدين متضاح گردید و قوله سوم آنکه آنچه گفته اند که اگر این مرتبه از حضرت هارون
زائل میشد لازم آید عزل او و عزل نبی جائز نیست گوئیم انقطاع عمل را عزل گفتن
خلاف عرف و لغت است **اقول** برابر با بادهان مستقیمه و اصحاب الباب غیره همیشه شنا
و فطانت دعوی انقطاع خلافت حضرت هارون علیه السلام مخفی نیست
بوجوده عدیده **اقول** آنکه از افاده علامه قیسری ظاهرست که ثبوت خلافت حضرت
موسی برای حضرت هارون علیهما السلام مثبت کمال شرف و فضیله و جلالت
و علو مقام و رفعت درجه و سمو منزلت است زیرا که او ثبوت امامت را بواسطه
حضرت موسی برای حضرت هارون علیه السلام با ثبوت امامت موسی و اسطه سبب قوت
نسبت امامت با آنحضرت گردانیده و نیز آنرا سبب اختصاص امامت بکلمه
آنحضرت دانسته و جامع بودن آنحضرت در امامت بی واسطه و امامت با واسطه
و بودن آنحضرت امام مطلق و امام مقید از جانب حضرت موسی در مقام بیان
شرف و فضیلت آنحضرت ذکر کرده و این همه صریحت در آنکه ثبوت این امامت
مثبت شرف فخیم و فضل عظیم برای حضرت هارون علیه السلام است پس اگر این
امامت منقطع و زائل می بود در حکم عدم می گردید و بلا ریب تنفیذ و تعسیر متحقق
میشد و وجهی برای ذکر این امامت در مقام بیان شرف و فضل هارون علیه السلام
متصور نمی گردید و او دقصری از اکابر محققین و اجله منقذین سنیه است و فضا
و مناقبه محامد و مدائح او حاجت بیان ندارد محمود بن سلیمان کفوی در
که ایام اعلام الزخیر گفته قدوة العارفين اسوة السالکين جفوة المحققين
الشیخ داود بن محمود بن محمد القصری هو العالم الفاضل الكامل المول

در دفع صاحب تفسیر دلائل انقطاع
عمل بر عزل بوجه عدیده

از افاده قیسری ظاهرست که خلافت
حضرت هارون بن موسی مثبت شرف عظیم برای
آنحضرت است

در دفع قیسری از کتب کفوی

جواب عدم تسليم بون بخت
از شاد دل حضرت با من

داود القيصرى لقرامان اشتغل واجتهد وبرز في العلوم اخذ عن علماء البلاد
القلمانية وبلغ رتبة الفضل الكمال فاق على قرانه في الفروع والاصول
وكان فارس ميدانه في المعقول والمنقول ثم مال الى التصوف فهدى به سيد الشوق
وسائقه سائق العناية ودله على سواء الطريق وتشرف بخدمة الشيخ الامام
جمال الدين عبدالرزاق القاشاني اخذ عنه علم التصوف واداب الطريقة
وبلغ عنده رتبة الكمال الارشاد وصنف في علمي الظاهر والباطن وضع
ثم سماه في فصوص الحكم للشيخ الاكبر وسماه المطلب وضع في اورد قد
وجامع الاثنى عشر فصلا الى ان قال صاحب الكتاب يفهم من ثلاث اية تها رته في
العلوم العقلية ايضا حكى ان السلطان اورخان الشازي بر عثمان الغازي
ابن مدرسة في بلدة ازينق وهي اول مدرسة بنيت في اية اية العثمانية
وعين تدرسيها للشيخ داود القيصرى لمهارته في العلوم الشرعية والعقلية
وكونه مقدما على قرانه فادرس هنالك وافاد واجاد اذ هو وقوم نكته انفاذ
که ملا عبد الرحمن جامي هم ثبوت خلافت حضرت موسی را برای حضرت بارور بن علی السلام
ثبت شرف وفضل جلیل برای حضرت بارور بن علی سلام دانسته و در وقت بعد از
و توضیح و تفسیر آن بیان بلخی بستین که شیخ پیر بطلامی از علم القطاع این کتاب
از بیان جامی هم نهایت واضح و ظاهراً و لامع و با هرست و فضل و جلالت و عظمت
و نبالت و بجز و تحقیق و اعتماد و اعتبار و قبول و اشتها را ملاجا خود مسلم اکابر اساتید
سین است علامه کفوی در کتاب علام الاخیار گفته الشيخ العارف بالله المتوج
بالکلیة الى الله دليل الطريقة ترجان الحقيقة المنسنة عن الهياكل الناسوة

ارافاده جامی علامه است که خلاف
بارور بن علی شرف جلیل است

ماح ملا جامی را کتاب کفوی

جواب عدم تسلیم بودن قائلان
آننانا که حضرت با روایت
تفاوت عدم تسلیم بودن قائلان
آننانا که حضرت با روایت

والمتموسل إلى البعثات اللاهوتية شمس سماء التحقيق بدر فاك التديق مع
عوارف المعارف مستجمع الفضائل جامع اللطائف المولى الكاظم نور الدين
عبد الرحمن بن أحمد بن قوام الدين محمد الدمشقي الكاظمي قدس الله تعالى
سره كان لقبه الاصل عماد الدين ثم اشتهر بنور الدين ولد لخضر جرد جام
وقت العشاء الثالث والعشرين من شعبان المعظم سنة سبع عشرة و
ثمانمائة الى ان قال اشتغل المولى الكاظمي اولا بالعلم الشريف فاف اهل
زمانه في المنقول والمعقول الى ان قال له تصانيف كثيرة مقبولة
ذكرة عبد الغفور اللادي في التذليل الى ان قال كان جليل السيرة
حسن السيرة دائر الذكر مصيب الفكر مستغرق اوقاته بالاجتهاد و
الطاعة مستوعب العز بالعبادة والتوجه واطماعة قليل الرغبة
في الدنيا غير ما تفت الى الامراء جمع بين علمي الزريعة والحقيقة ثم
احسن الشرح اصول الطريقة وكان من محاسن الزمان لمرزا حيوت
مثله في العلم والعرفان الخ و امير دولت شاه بن علاء الدولة ذكره لشعرا
ذكر حارف الحقيقة سالك الطريقة نور الملة والدين عبد الرحمن الكاظمي الى ان قال
ابتدأ في حال تحصیل وادب مشغول کشت تاسر آمد علماء روزگار شد با وجود علم و فضل
مقامی بر تر طلب میداشت تا داعیه طلب استغیر بهمت عالیش گشته دست اراوت
بجناب عرفان باب شیخ الاسلام قبله المحققین و سید الواصلین عبد الملة والدين
الکاشغری قدس سره العزیز داد که آن از مریدان و خلفاء نمادان مبارک حضرت
شیخ الشیوخ سالک مسلک دین و عارف معارف یقینین شیخ الاسلام و اهلین

سایح جامی از تذکره دولت شاه

جواب در تعلیم و ترویج
از سادات حضرت هارون
استطاعت در ترویج

خواجہ بزرگ بہار الحق والدین المعروف بہ نقش بند قدس اللہ تعالیٰ روحہ و
ارسل الینا فتوحہ بودہ است مولانا مدنی در قدم مولانا سعد الدین بسیرہ و خدمت
پسندیدہ نمود و در ریاضات و مجاہدات فقر و سلوک حاصل ساخت و بکثرت
خدمت آن بزرگوار مولانا را مقام عالی در تصوف فقر پیدا شد بہر آئینہ نظر کہ میا
مردان خدا کبریت اہمست الی قال ایچہ از مصنفات مولانا کہ حالا از قوت بفعل آمدہ
و محبوب و مطلوب اکابر و افاضل شد تفحیات الانس است در بیان حالات و مقامات
اولیای عظام و جواب چند نسخہ منظوم شیخ نظامی مثل مخزن الاسرار و غیرہ
و نسخہ معما و چند کتاب در تصوف و عنایت ازلی و ہدایت لم یزلی بعد الیوم ہموارہ
از امواج این بحر حکمت و معرفت در دامنہا بسا صل و جود خواہد رخت انشاء اللہ تعالیٰ
سوم آنکہ از افادہ علامہ تخریر و امام کبیر فخر الدین باری کہ انفاذ کورش ظاہر
کہ حضرت ہارون علیہ السلام را بسبب استخلاف حضرت موسی علیہ السلام حصول
رتبہ جدیدہ تنفیذ احکام لازم است و ہر گاہ استخلاف حضرت ہارون علیہ السلام
نزد مخاطب مقام مثل دیگر اکابر اساطین اعلام مسلم و ثابت است بغیر یہ کلام
قطعا ثابت شد کہ رتبہ جدیدہ تنفیذ احکام برای حضرت ہارون علیہ السلام بسبب
استخلاف حاصل شدہ بود پس اگر این خلافت را خلافت منقطعہ و ریاست منصرمہ
وامامت مخرمہ گردانند بلاشبہ این رتبہ جدیدہ و منزلت سدیدہ تنفیذ احکام امضا
مسائل حلال و حرام نیز منقطع و منصرم اساس این شرف عظیم و فضل فخم منضم خواہد
و انقطاع و انصرام و انحرام و انہدام اساس تنفیذ احکام بلاشبہ موجب ہانت و تحقیر
و سبب عیب و تعمیر است خواہ شاہ صاحب ازاعزل نامندیانہ نامند کہ بنا برین نزاع

رازی حصول قافلہ جدیدہ تنفیذ
احکام برای استخلاف حضرت
ہارون لازم دانستہ

جواب عدم تسلیم بودن خلافت
از منازک حضرت یارون
جواب عدم تسلیم صاحب تخته دلاست
انقطاع خلافت یارون

در تسمیه آن بعزل محض نزاع در لفظ خواهد بود و فائده بحال شان نخواهد رسانید چنانکه
سابقاً دانستی که جبر علام و تحریر مقام و شیخ الاسلام سنیة اعنی تحقق عدیم الشیخ احمد بن
عبد الحکیم المعروف بابن تیمیة بجزید خیرگی و تیرگی دعوی انزال جناب امیر المومنین
علیه السلام از خلافت مدینه بر جوع جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم از سفر
تبوک معاذ الله من ذلک آغاز نموده و او اظهار کمال نصب عناد ابراز غایت عنان
و احقاد داده حیث قال فی المنهاج قوله لا یعزله عن المدينة قلنا هذا باطل
فانه لما رجع النبی صلی الله علیه وسلم انعزل علی نفسه جوعه کما کان
غیره یعزل ذارج این عبارت نهایت صریحت در آنکه انقطاع خلافت
بعود متخلف عین انزال است پس اگر خلافت حضرت یارون علیه السلام منقطع
باشد بلا شبه حسب افاده شیخ الاسلام سنیان عزل آنحضرت معاذ الله من ذلک
متحقق خواهد بود چنانکه سابقاً دانستی که ملا علی قاری عاری از عقل سبب مزید آنها
در مجون و بزل عزل و صی بلا فصل صاحب کل فضل از خلافت مدینه بسبب جوع
جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم ادعا کرده و این صریحت در آنکه نزد قاری
عاری از لای حیب باری انقطاع خلافت بعود متخلف عین عزل است چنانکه
علامه وحید و محقق فرید و شکلم مجید و فقیه مفید ابو شکر محمد بن عبد السعید در کتاب
التمهید فی بیان التوحید گفته ناظرت اشعریا فقال لان الوضوء والصلوة
عنده کم ان تجلس احدکم تحت المیزاب حتی یبتل وجهه و ذاعاه و
رأسه قدماه ثم یسط خرق الحمار ویقوم علیه ویقول بالفارسیة
خدا بزرگ یعنی الله اکبر یقرأ بالفارسیة مقدار ایه ویقول ووبرگ سبز یعنی قوله

نزد ابن تیمیة انقطاع خلافت
عین انزال است

علا قاری انقطاع خلافت را
عین عزل می دانند

معن بعضی اشعری علی ابن حنفیة
و اصحابه من مخالفة ابن حنبل

ص ۲۹
۲۱۱
القول الثالث فی ان الله تعالى
لم یزل خالقاً من الیاء الی الی
فی اثبات الصفات

انقطاع خلافت حضرت هارون

مدهامتان شرک و یسجد ساکتا و یقعد مقدار التشهد وقت القعود
تقریظ فیه عبادتکم قال هذا طعننا لانی حنیفة ولا حیاة به قسم
فاجبته وقلت انکم تعتقدون بان الله تعالى ما کان خالقاً ولا دارقاً
ولا معبوداً قبل ان یخلق الخلق والاکن لیس بغافو ولا شیب ولا معاقب
والرسول الیوم لیس سولاً قبل لوحی ما کان سوکاً والمؤمنون
بالمعصیة ینقصوا یمأثم فلذلک المعبود الذی اعتقدت بانه ما کان رباً
معبوداً شرعاً لا شرعاً فان الموصی الذی ینقص ایماً بالانتماء
یکفی بهذا القدح من العبادۃ نعوذ بالله من ذلک ایزین عبارت سربشارت
و اشارت سربا انا ت واضح است کہ علامہ ابو شکور نجوابی بعض اشعریہ اہل غرور کہ
زبان جسارت ترجمان بطعن حضرت امام اعظم ابو حنیفہ و سبب جماعہ حنفیہ شریفہ کشو
یعنی ذکر وضو میزانی و صلاۃ حنفیہ کہ مختوم است بضرایا و موسوم است بکمال احتیاط
نمودہ بعض اعتقادات اشعریہ در اصول بطرز ہتھرا و سخیہ جانسوز و رفر و لمز چہ
افروزیان فرمود و از جملہ این اعتقادات آنست کہ نزد اشعریہ جناب رسالتا بکمال
علیہ وآلہ وسلم سبب فوات معاذا مہ معزول از رسالت گردیدہ این افادہ صحت
در آنکہ نفی رسالت از جناب سالتاب صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم سبب فوات ہم مشبت
عزل و موجب عیب و تحقیر است پس نفی خلافت از حضرت ہارون علیہ السلام بزع
انقطاع آن در حالت حیات با ولایت تمام مشبت عزل و سبب ہانت و تنفیر خواهد بود
بلا ارتباب چون بطلان لازم ظاہر است مثل آفتاب ملزوم ہم خلافت حق است و بغیر
اصواب و اللہ ولی التوفیق فی کل باب مفسر آنکہ از طرائف امور بلکہ غرائب شریعت است

صاحب تہذیب و تہذیب اشعری طاعت
یخفیہ الزام علی رسول ہارون
بزع نفی رسالت بجزئیات و کلام

جواب عدم تسلیم حضرت صاحب قفله دلائل
انقطاع خلافت حضرت بارون

که مخاطب فخر با آنکه بحواب حدیث منزلت سه بار تاکید و تکرار نفسی عزل حضرت بارون
علیه السلام فرموده اولاً بقول خود و انقطاع این استیخلاف اهل عزل نتوان گفت که
موجب هانت در حق کسی باشد و ثانیاً بقول خود انقطاع عمل اهل عزل گفتن خلافت
عزل لغت است و ثالثاً بقول خود هیچکس آنها را معزول نمی داند باز در مابعد اینهمه
افادات مکرر موهوده خود را که از ان نهایت تحاشی و تبرمی بیزار می از عزل حضرت
بارون علیه السلام ظاهرست بغفلت یا تغافل زده برخالف آن نطق و صمت بیان
جان بسته بغرض رفع تعجب و نقص عزل از ساحت علیاً خلیفه ثانی تصریح تمام بعمل
حضرت بارون علیه السلام نموده و از ایلام و آزار روح اقدس آن نبی معصوم بلکه
معاندت و مشاقت حی قیوم باکی نبردشته چنانچه در جواب طعن پنجم از مطاعن اهل بکر
کسایت آنجا گفته جوابی دیگر قبول کردیم که عمر معزول پیغمبر بود لیکن مثل حضرت
بارون که بعد از مراجعت حضرت موسی علیه السلام از طور از خلافت ایشان
معزول شد لیکن چون بالاستقلال نبی بود این عزل در لیاقت امامت او نقصان
نکرد و همچنین عمر بن الخطاب که در حق او لوکان بعد نبی لکان عمر ارشاد شد
عزل در لیاقت امامت نقصان نکرد و انتقمه درین عبارت سرایا بلاغت زبان گهر
فشان با بدعا عزل حضرت بارون علیه السلام بصراحت تمام مکرر او موکد انگاشته
و اصلاً شرم و آزار را از اهل اسلام و انبیاء کرام علیهم السلام بساحت علیاً خود با
نموده و پیر ظاهرست که عزل حضرت بارون بقول از حضرت موسی علیه السلام واقع
نشده لابد که شاه صاحب عزل آنحضرت را با انقطاع خلافت که مزعوم باطل شایسته
ثابت خواهند ساخت پس ثابت شد که نزد شاه صاحب هم انقطاع خلافت

ادعای صاحب قفله معزول شدن
حضرت بارون از خلافت حضرت موسی
و تقبیل عزل عمر بن الخطاب

جواب عدم تسلیم بودن خلافت
از منادان حضرت هارون

در آن عمل بر آن حسب ظاهر
صاحب خفا

در عین صاحب خفا
حضرت هارون با قطع خلافت
و گماشتگان با دشمنان

مطلق مثبت عزل است و چون عزل نبی یا دینداری تجویز نخواهد کرد که مستلزم امانت
یا ابدانیت و از افاده صاحب تمهید بلکه افاده خود شاه صاحب هم ظاهر است حیث
قبل از آنکه انقطاع این استخلاف را عزل نتوان گفت که موجب امانت در حق کسی باشد انتهی
پس محالست دعوی انقطاع خلافت بلا ریب باطل باشد قوله زیرا که با دشمنان
بر آمدن خود از دار السلطنت نمایان و گماشتگان خود را خلیفه خود میگذارند و بعد از
معاودت خود بخود این خلافت منقطع میشود و هیچکس آنها را معزول نمیداند و نه
در حق آنها امانت می دهد **قول** شاه صاحب رین جا بزمید تحیر و انتشار و غایت
اختلال و اضطراب چاره کار را در آن منحصر یافته اند که همت و کفایت را بتأمین حال نبی
جلیل بحال ذلیل نمایان و گماشتگان گماشته خلافت و امامت را با گماشتگی و اعمال خاسره
دنیا و فی مآثل ساخته این الشریامن الشری فی این الدین الحقی در کمال وضوح ظهور
که حضرت موسی علی نبینا و آله و علیه السلام بوقت توجیه کسب و عمل بلا تقیید بدست
طایفه الشهور یا قبیله سرریجه المرو در حضرت هارون علیه السلام را خلیفه و جانشین خود
ساخته حیث قال الخلفه فی قومی و اصلح و لا تتبع سبیل المفسدین و اما این نمایان
و گماشتگان پس ظاهر است که در اغلب اوقات ایشانرا خلافت و نیابت مطلقه سلاطین
حاصل نمیشود بلکه خلافت ایشان مقتدی باشد بر زبان نجیبت باین سبب انقطاع عمل
ایشانرا کسی عزل نمیگوید و اگر بالفرض با دشمنی بقول مطلق بلا تقیید بدست بعضی
از نمایان و گماشتگان خود را خلیفه سازد و من بعد از خلافت خود منقطع سازد و بلا
درین صورت عزل و امانت این نائب و گماشته لازم خواهد آمد و الممنو مکار کلا یمنع
الکلامه و اگر بفرض غیر واقع تسلیم کنیم که انقطاع عمل نمایان و گماشتگان با دشمن

جواب عدم تسلیم بودن خلافت
از سنازل حضرت پاره ن

حصول خلافت بقول مطلق بلا تقييد بحدت غیبت موجب اهانت شان نمیشود پس خواهم گفت
که مراتب اهانت و تنفیر مختلف است بعضی امور چنانست که هم نسبت انبیا و ائمه علیهم السلام
منفردست و هم نسبت سلاطین و بعضی امور چنانست که نسبت اهل دنیا تنفیر در آن
مستحق نمیشود لیکن نسبت انبیا و ائمه علیهم السلام که حاکم دین و دنیا اند بلا شبهه منفردست
چه مرتبه انبیا و ائمه علیهم السلام بغایت رفیع و جلیل است رتبه سلاطین و وزراء را
بمرتبه شان نسبتی نیست پس آنچه نسبت سلاطین و وزراء منفردست البته نسبت انبیا
و ائمه علیهم السلام منفردست علی الاطلاق و بالعکس الکلی چه ظاهراً است که شرط
مراتب عالیّه بحسب ارتفاع مدارج و ارتفاع معارج زیاده ترحمی باشد پس انقطاع عمل
نائبان و گماشتگان اگر بالفرض در رتبه نائبان و گماشتگان قدحی نکند و در حق شان
تنفیری پیدا نماید از آن لازم نمی آید که انقطاع عمل در حق انبیای معصومین و ائمه طاهران
علیهم السلام هم منفرد نباشد چه بسیاری از امور است که در حق انبیا و ائمه علیهم السلام
موجب تنفیر و قدح است بخلاف دیگر نگارین مخصوصین چه جاعوام مسلمین و امرا و سلاطین
و ارباب است که در امامت و نبوت شروطی را عکس طرفین ذکر می کنند که فقدان
آن شروط در سائر است و رعایا بلکه سلاطین و وزراء ای اهل دنیا هم موجب تنفیر و
اهانت شان نمی شود ولی آمد در ازاله الخفا گفته آنچه در وزارت مطلوب می شود
مرد صاحب قوت و مروت است که قوم از حل و عقد وی حساب می گرفته باشند و در
خلافت زیاده از آن اشتراک با پیغامبر در جدا علی که قبیله بومی منسوب به مطلوب است
تا مردمان در خلیفه بچشم حقارت ننظرند لذا خدا تعالی در بنی اسرائیل پیغامبری
نفرستاد مگر از بنی اسرائیل از سبط حضرت موسی باشد یا غیر آن و همین معنی آنحضرت

ص ۲۸۹ نصف اول
فصل ششم در عنوان و تعریف
آن که دلالت می کند بر صفا خلافت
خاصه و بر خلافت خلفا الهی
از مقصد اول از مقصدین کتاب

اشتراک خلیفه با پیغامبر در جدا علی مطلوب
تا مردمان در خلیفه بچشم حقارت ننظرند
ذکر در ازاله الخفا

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

صلی الله علیه و آله وسلم در خلفا خود جاری ساختند الا ائمة من قریش تا موافقت
سنة الله فی انبیاء بنی اسرائیل واقع شد انتهی ازین عبارت ظاہرست که در خلیفه
اشتراک با پیغمبر در جدا علی مطلوبست و فقدان آن موجب تحقیر خلیفه است که
سبب این اشتراک بچشم حقارت در خلیفه نمی نگرند والا او را حقیر می شمردند ظاہر
که فقدان اشتراک با پیغمبر در جدا علی در حق سائر رعایا اگر چه صحابه عدل و اعلام
فحولی یا سلاطین و وزرا و اعظم حکام و کبر باشند موجب تحقیر و اہانت شان نمیشود
پس قیاس حال ائمه و خلفا بر نائبان و گماشتگان سلاطین و نیا پر نار و اداء الامور
للاہتمام و التجنب عن المراء قولہ و اگر عزل ہم باشد چون نبوت استقلال بعد از
موسی بہارون میرسد کہ مرتبہ اعلی است بہزار درجہ از خلافت چہر موجب نقصان
و اہانت اومی شد اقول عادت قدیم شاہ صاحبست کہ خوض و غور و تامل و تدبیر
ترک وادہ مشغول سیاحت کلام و تخریج عوام میشوند درین مقام ہم برین عادت
مرضیہ و سچیہ رضیہ رفتہ عزل نظر از جوانب اطراف نموده چنان گمان کرده اند
کہ اگر انقطاع خلافت حضرت ہارون بسبب رجوع حضرت موسی علیہما السلام از
طور عزل باشد این عزل بسبب حصول نبوت استقلال برای حضرت ہارون بعد
از نبوت حضرت موسی علیہما السلام موجب نقصان و اہانت نخواہد بود زیرا کہ ضمیر شاہ
در قول شان و اگر عزل ہم باشد راجع است بانقطاع عمل کہ در قول شان گوئیم انقطاع
عمل را عزل گفتن خلاف عرف لغت است انتھی مذکور است و ظاہرست کہ مراد ازین انقطاع
عمل انقطاع خلافت حضرت ہارون است بوقت رجوع حضرت موسی علیہما السلام
از طریق بدلیل قول او زیرا کہ پادشاہان در صین بر آمدن خود از دار السلطنت نائبان

جواب منع صاحب خفہ دلالت عن اہانت
بعدم استقلال نبوت حضرت موسی
بعد وفات حضرت موسی

در این مقام خداوند تعالی فرموده است
استقلال از حضرت بارون در حیات و موت

و گماشتگان خود را خلیفه خود می گذارند و بعد از معاودت و مراجعت خود بخود این
خلافت منقطع می شود و هیچکس آنهارا معزول نمی داند و در حق آنها امانت نمی فهمد
انتقح پس حاصل افاده شاه صاحب بنا بر این آنست که اگر عزال حضرت بارون
علیه السلام از خلافتی که در وقت توجیه حضرت موسی علیه السلام بطور حاصل
شده متحقق شود بسبب جوع حضرت موسی از طور باز هم موجب نقصان امانت
حضرت بارون علیه السلام نخواهد شد زیرا که حضرت بارون علیه السلام را نبوت
بالاستقلال بعد از موت حضرت موسی علیه السلام حاصل میشد و آن مرتبه اعلی است
بهرار درجه از خلافت و بر نظام است که این تفریق نهایت یک شنبه و بغایت
و فطیحت چه برگاه حننه بارون علیه السلام از خلافتی که بوقت توجیه حضرت
موسی علیه السلام بطور باشد حضرت توجیه گردیده معزول گردد و بر جوع حضرت موسی
علیه السلام از طور پس بلایب نزد هر عاقل بصیر و متوقد خیر امانت و تغیر
و عیب و تغیر متحقق خواهد شد اما او حاصل نبوت استقلال بعد موت حضرت
موسی علیه السلام پس اولاً بر ظاهر است که هر کسی که موجب امانت در متحقق شود
اوستی نمیتواند شد زیرا که خلافتی از منقرات و خوب لازم پس بر تقدیر فرض نیست
حضرت بارون علیه السلام فرض شئی با وصف حصول مانع است و ظاهر است
که با وصف التزام تحقق مانع حصول شئی مانع است و تحمیل و التمسک سوار است
و ثانیا فرض کردیم که حضرت بارون علیه السلام را بعد موت حضرت موسی علیه السلام
استقلال حاصل میشد لیکن تا این زمان دور و دراز که امتدای آن بر جوع حضرت
موسی علیه السلام از طور است و منتهای آن از حال حضرت بارون علیه السلام

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

از دار غور بلا شبه و ریب عیب عزل اہانت و تنفیر معاذاً و در وزیر حضرت
 کلیم علیم خیر تحقق خواهد شد پس فریبت استقلالی کہ بعد مدت مدیدہ حاصل
 میشد برای رفع این اہانت از عجائب تسکات و غرائب استدلالات و بہانہا
 این بنیان طویل در ذہن مبارک مخاطب جلیل خطور و مرور نکردہ و گویا تحقق نبوت
 بالا استقلال مقارن انزال کمان بردہ و ندانستہ کہ این خلافت کی بودہ و عزل
 ازان کہ بر تقدیر انقطاع خلافت لازم آمدہ کی و وفات حضرت موعود علیہ السلام
 کی و حصول نبوت استقلالی کہ ہمہ را یکجا جمع کردہ بوصل فصل و ایصال نقصان
 استقلال دفع معوت عزل و انزال خواستہ و چون بطلان و شناخت این توجہ ہم
 قبیح پر ظاہرست لہذا جناب مخاطب در باب مطاعن ازین تقریر اعنی ادعا
 حصول استقلال نبوت بر حضرت ہارون بعد وفات حضرت موسی
 علیہ السلام و رفع نقص و عیب عزل آنحضرت کہ بر جوع حضرت موعود علیہ السلام از طو
 واقع شدہ باشد عدول کردہ ادعا حصول نبوت بالا استقلال برای حضرت ہارون
 علیہ السلام در حالت حیات حضرت موعود علیہ السلام ننوہ و آنرا مانع حصول عیب
 و نقصان بسبب عزل گردانیدہ چنانچہ شنیدی و نیز دیگر ائمہ سنیہ باین تقریر
 نہ آویختہ رنگی دیگر ریختہ اند یعنی عزل ہارون را بعد وفات حضرت موسی علیہ السلام
 قرض کردہ و حصول نبوت بالا استقلال را ادافع عیب نقصان عزل گردانیدہ اند
 در شرح مواقف مذکور است الجواب منع صحۃ الحدیث کما منعه الامم و عند
 الحدیثین انہ صحیح و ان کان من قبیل الاحاد و نقول علی تقدیر صحتہ لا عموم
 فی المنازل بل المراد استخلافہ علی قومہ فی قولہ اخلیفۃ فی قومہ لا استخلافہ

صاحب تحفة بجاک حدیث کریمت نبوی صلی اللہ علیہ وسلم
بیاض حضرت کارون بنیود وفات حضرت ابراہیم علیہ السلام
دعوی کرده و در باب طلاق و حال دنیا

صاحب دفتر عمل حضرت باذن راجز خلافت
عبدالمجید حضرت موسیٰ از طوبی رضی کریم
و شایع موافق غیر عملی و وقت
حضرت باذن راجز
۵۳۲
ص ۵۵۳

سبحانك يا ذا الجلال والإكرام
سبحانك يا ذا الجلال والإكرام
سبحانك يا ذا الجلال والإكرام

على المدينة في المراد في الحديث ان عليا خليفة ماله على المدينة في قوله
تبوك كما ان هارون كان خليفة لموسى في قومه حال غيبته ولا يلزم
دوامه اى وامر استخلاف موسى بعد وفاته فان قوله اخلفه لا يعم
له بحيث يقتضى الخلافة في كل مان بالمتبادر استخلافه مرة
غيبته ولا يكون حينئذ عدم دوامه بعد وفاة موسى لقصور دلالة
اللفظ عن استخلافه فيه عزلا كما لو صرح بالاستخلاف في بعض
التصرفات دون بعضها ولا عزله اذا انتقل الى مرتبة اعلى وهو
الاستقلال بالنبوة منفرا يعنى وان سلمنا تناول اللفظ ما بعد الموت
وان عدم بقاء خلافة بعده عزله لغير ذلك ان العزل منفرد
وموجب النفسانية في الاعين وبيان انه وان عزل عن خلافة موسى
فقد صار بعد العمل مستقلا بالرسالة والتميز عن الله تعالى وذلك
اشرف واعلم من كونه مستخلف موسى مع الشراكة في الرسالة وتفتاراه في
درجته متفصلا ولو سلم فلا دلالة على بقاءها بعد الموت وليس له ان
يموت المستخلف عزلا ولا تقصايل ربما يكون عودا الى حاله اذ هو
الاستقلال بالنبوة والنبوغ من الله تعالى كما يلي وصورة كنهه واللفظ
ما يدل على ان ما اريد البقاء بعد انقضاء مدة النبوة وهو عود
خليفة له بعد موته من المنزل ممنوع فانه ادعاء خفى في قوله
الثابتة له في حياة موسى بوفاة لا يستلزم تقصايل فاستلزم
لانه يصير بعده مستقلا بالرسالة والنبوغ من الله تعالى

اعلم من كونه خليفة و شريكه في الرسالة انما نظر الى عبارات تلك
که این حضرات عزل حضرت هارون را از خلافت حضرت موسی علیه السلام بعد از
حضرت موسی علیه السلام فرغ کرده اند و چون حصول نبوت انتقالی مقارن
عزل لازم دانسته اند لهذا دفع عیب نقصان عزل آن خواسته اند و بطلان
این توهم بر ظاهر است زیرا که بنا برین لازم می آید که حضرت هارون علیه السلام
از ابتدای توجیه حضرت موسی علیه السلام بطور تا وقت وفات آنحضرت خلیفه
حضرت موسی علیه السلام باشد و خلافت آنحضرت بر رجوع حضرت موسی علیه السلام
مقطع نگردد لیکن ببینیم وفات حضرت موسی علیه السلام عزل ازین خلافت واقع
شده این صریح البطلان است چه موت مستخلف داخل در عزل نیست خلافتی که در حیات
مستخلف ثابت شده بموت او برگزیده باطل نمیشود و کسی از ارباب عقول که قابل خطا
باشد بموت مستخلف اسباب عزل خلیفه نمی گردانند و نه اگر کسی این حکم عجیب و غریب
گرفته این افتاده از خصائص این حضرات عالی درجات است جز بمنحون محمود و
مذموم این حرف بر زبان نمی تواند آورد و اگر محض تنبیه قانع نشوند اینک بجهت
بیان پس سکت و فحش از آله این و سواش می نمایم باینکه سابقا شنیدیم که این
تصریح کرده بآنکه خلیفه خلیفه نمی باشد مگر با غیبت مستخلف یا موت او حیث قال
والخليفة لا يكون خليفة الا مع مغيب المستخلف او موته الخ این عبارات
دلالت صریحه بر آنکه موت مستخلف اصلا منافق با خلافت نیست خلیفه ندارد و اگر موت
مستخلف صحیح خلافت خلیفه است آری بر عزم این تمییه حیووت و منافق و حضور او منافق
خلافت خلیفه است پس هرگاه موت مستخلف منافق خلافت نباشد بلکه صحیح آن

جواب عدم نیاز بودن ظواهر
سازمان حضرت و امور

بیشتر از سایر اشیا
در این دنیا است

سلبه. كانوا يفتنون به فساد به ان بغیر خلقه ضرب الله على
وجهه اجاداً بحته ثم طراسه و حاجباه و اهداب عينيه و ورم ثقب
وشوه خلقه فامكره الناس رجوه و سالوه عن القصبة وعن العباد
وقصد هم ان يشغلوه عن ربّه فعند ذلك سال الله تعالى ان يزيد
نشوه افاستوخى اسفل وجهه و ظهرت له اسنان طوال و قبحت فاه حتى
لم يستطع احد ان ينظر اليه و عرف الناس منه الاجتهاد في العباد
بالطاعة و ان الله يجيب دعاءه فيودوه عليهم و كان يسمعون
له و يطعونه ثم كتبت بعين سنة ثم قبضه الله تعالى و لم يكن لبني
اسرائيل الا العزاز بن هارون عليه السلام و تعلب في قصص الانبياء بعد
بانت سبعة رؤس في الامم كالب بعد قتل خود فاحسن الخلاق حتى قبضه الله
عز وجل غنة و تمجيد على بني اسرائيل ابنه يوساقوس كان فيما ذكرناه
شبيه في الحسن و الجمال و البهاء و نيز حضرت نيز بن هارون يسر خود و ميثاها سيا
نيز ابن نيز و سايه و قصص الانبياء في حديث اليا سول النبي عليه السلام
قال و هب فلان تروى و شافاش بر كاكه بين بومنا صارا و مر العز بن
بن هارون بنمايا اس و مر و كان فدا و لم يكن له مولود ففضل قوه
من بنو اسرائيل بقويون ما قدر الله به ان يرزقه الله و له الانبياء
فبلغ ذلك اليه انهم هم لم يكد الى نبي اسرائيل سبيلا و لم يخرج اليهم
فاجتمع اليهم امرؤ من سفوف تقيت موسي بن عمران فاستخبروه و
فقال آبه عنم غير اسار و في تحووه ملازمه آبه و

له ثم طراسه و حاجباه و اهداب عينيه و ورم ثقب

استخفاف كتاب سفر و
ارواح و تعلب
لا خفيه خود کرده و او بوقی و نيز

ولكن أنصرفوا فان الله تعالى يقضى في امرة ما يشاء فانصرفوا واقبلت اليه
فسالت عن امرة فقالت يا هذا مالي راك باكيا حزينا فاشد اليها ان كفي
فازدادت غما واقام العيزار على ذلك مدة سبعة ايام حتى اذا كان في
الليلة السابعة اتاه النداء من قبل الملائكة ان يا عيزار ما هذا الغم الذي
قد لزمته اعد لك حبسا واديناك سجنك ام بليّة نزلت بك فقام العيزار
في حرابيه وهو يرتعد خوفا ثم قال لبيك ولبيك سيّد ومولائي قد سمعت
واطعت ولم يكن حزني الا كذا قد بلغت سن آبائي ولم ينق مولودا وقد
بلغت الكبر فهب لي يارب وادركيا تقيا يقوم بامر بني اسرائيل بعدك قال
فنودي يا عيزار قد اجبت دعوتك فانطلق الى باب الحطة وتعبدها
حتى ياتيك امرى قال فاخذ عيزار ذلك ولزم باب الحطة قال فينما هو
كذلك اذ هو بشئ كالظل فدنزل من السماء وقد تغشاه ووقع عليه
فوجد له رفقا ولذا ذة فقويت عظامه وكان جلده ثم غشيه النوم
فراى في المنام قائلا يقول خذ من هذا الظل الذي وقع عليك قبضة
فالقها على اهلك فانتبه والقبضة في يده واذا هو بعين تدبج مرعند
رجليه فنودي ان اغتسل فاغتسل ثم مضى الى اهل بيتك القبضة فالتقاها
عليها فخاضت ورجع اليها شبابها وحسنها وجاهلها فواقها فحلت منه
وخرج العيزار الى بني اسرائيل وهو على غير حالته الاولى لحسنه وجاهل
فقرب لربه قربانا واجتمع اليه بنو اسرائيل وهذه الفضيلة ولم يزل
فيهم كذلك حتى تمت ايام الحمل فاخذها الطلق قال فلستدت الى باب

روى الشيخ العلامة
في كتابه في تاريخ
نبوت يارون

الحليلة وتعلقت بالباب حتى وضعت غلاماً نقيّاً ذكياً تقياً ثم حملته إلى
منزلها فلما ابصرت العيزار سجد لله شكراً وقرب له قرباناً ثم سماه ميثا
واخلات أمه في ضاعه حتى فطمته وخرج غلاماً عليماً وكان شبيهاً
بجد هارون حتى بلغ سبع سنين فاخذته ابوه واوقفه على الدنيا
ثم خطب بهم خطبة بليغة وذكر في خطبته مناقب موسى وهارون ونسبهم
إلى التوراة فتعجبوا من علمه على صغره فاقبل عليهم العيزار وقال لهم اترضوا
قالوا نعم فهو لهم الولد فقال يا بني إسرائيل ان قد استخلف عليكم ولد
هذا وزير حضرت الياس يسع راخيفه يري بني إسرائيل فرموده چنانچه كسائي در
قصص الانبياء ذكره كفر قوم الياس گفته فادحي الله تعالى اليه ان
يا الياس اخرج من بينهم واستخلف عليهم اليسع بن مخطب فقد جعلته
خليفتك ووزيرك سائي وقصص الانبياء ذكر نزول عذاب بر قوم الياس بعد
موت حضرت الياس اذ میان ایشان گشته فاجتمعوا على اليسع بن مخطب
واعترف لهم اليسع ثم احدث بهم السحاب بما فيها من العذاب فانزلت
على اولئك الكفرة والفراعنة الذين كذبوا الياس الى ان قال
وبقي اليسع بن مخطب في بني إسرائيل حتى قبضه الله على السيرة الجميلة
رحمة الله عليه ووزير حضرت يسع حضرت زكري الكفل را استخلاف فرموده
چنانچه ثعلبي در قصص الانبياء گفته قال مجاهد لما كبر اليسع قال لو اني
استخلفت رجلاً على الناس ليعمل عليهم في الدنيا حتى انظر كيف يعمل
قال فجمع الناس ثم قال من تكفل لي بثلاث استخافته يصوم النهار

الذي نزل في حضرتك يارون

ما يرد من تعليم بدون خلافت
الذي نزل في حضرتك يارون

وَيَقُومُ اللَّيْلُ وَلَا يَفْضُبُ فَقَامَ رَجُلٌ شَابٌ تَرْصِيهِ الْعَيُونَ فَقَالَ اِنَّا
فَوَدَّ ذَٰلِكَ لَنَا الْيَوْمَ فَقَالَ مِثْلُهَا فِي الْيَوْمِ الثَّانِي فَسَكَتَ النَّاسُ فَقَامَ ذَٰلِكَ
الرَّجُلُ وَقَالَ اِنَّا فَاسْتَخْلَفَهُ اَزِيزٌ بِعِبَارَتِ نَهَايَتِ اِبْلَاحِجٍ فَسَادَ زَعْمُ اِبْرَهِيمِيَّةِ
كَثَبَتْ خِلَافَتُ رَادٍ حَيَاتٍ سَخْلَفَ تَمْنَعُ دَانَسَةِ نِيزِ بَكْمَالٍ وَضَوْحٍ وَظُهُورِ مَسِيرِ
كَهْ اَزَاجٍ اَضْمَحَّتْ كَهْ حَضْرَتِ ذِي الْكُفْلِ دَر حَيَاتِ حَضْرَتِ يَسَّ عَامِلٍ وَحَاكِمِ مَرْكَمِ
بُودِ مَوْجِ رَازِي مَرَفَاتِجِ الْغَيْبِ تَفْسِيرِ اَيُّ مَسْمُوعٍ اَوْدَ لَيْسَ وَذَا الْكُفْلِ كُلِّ اَبْرَاصِ كَافِيَةٍ قَالَ اِبْرَهِيمِيَّةُ اَللّٰهُ
عَنْهَا فِي رَايَةِ اَنِ نَبِيَّامِ اَنْبِيَاءِ بَنِي اِسْرَآئِيلَ اَتَاهُ اَللّٰهُ الْمَلَكُ وَالنَّبُوءَةُ ثَوَّاحِي اَللّٰهُ اَلِيْهِ اَنِ اَرَادَ
قَبْضُ حَاكِمٍ فَانْزَعُضْ مَلِكًا عَلَى اِسْرَآئِيلَ فَمَنْ تَكْفَّلَ اَللّٰهُ لِيَصْلَحَ بِاللَّيْلِ خَدَمَ يَسْمَعُ يَوْمَ اَلنَّهَارِ وَلَا
وَيَقْصُرُ بِلَيْسَ اَلْيَاسُ لَا يَفْضُبُ فَادْفَعْ مَلِكًا اَلِيْهِ فَقَالَ اَللّٰهُ نَبِيَّ اِسْرَآئِيلَ اَخْبَرْنَاهُمْ بِذَٰلِكَ فَقَامَ اَنْبِيَاءُ
اِنَّا نَكْفُلُ اَللّٰهُ اَنْتَقَالَ فِي الْقَوْمِ هُوَ اَكْبَرُ مِنْكَ فَاَقْعُدْ نِيزِ حَضْرَتِ اَبُو حَضْرَتِ اَلْمَلِكِ اَبِي اَلْمَلِكِ اَلْمَلِكِ
يَوْمَ دَر دُكَارِ خَلِيفَةِ خُودِ گَرْدَانِيْدِهِ چَنَآخِهْ سَابِقَانْدِ كُورِ شَدُوْتَمَامِ عِبَارَتِ اَقْلَامِي
دَر قَصَصِ اَلْاَنْبِيَاءِ سَتَلَقُ بِاسْتَخْلَافِ حَضْرَتِ سَلِيْمَانَ عَلَيْهِ السَّلَامُ سَبْعِينَ سَنَةً بَابُ
فِي قِصَّةِ اسْتَخْلَافِ دَاوُدَ اَبْنِهِ سَلِيْمَانَ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ وَنَبِيَّ كَرِيمٍ
اَلْخَيْرِ اَبُو هَرِيرَةَ رَضِيَ اَللّٰهُ عَنْهُ اَنْزَلَ اَللّٰهُ تَعَالَى كِتَابًا مِّنَ السَّمَاءِ
عَلَى دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَخْتُومًا بِخَاتَمٍ مِّنْ ذَهَبٍ ثَلَاثَةَ عَشَرَ مَسْئَلَةً
فَاَوْحَى اَللّٰهُ تَعَالَى اَلِيْهِ اَنْ سَلِّعْ عَنْهَا ابْنَكَ فَاِنْ هُوَ اَخْرَجَ مِنْهُ خَلِيفَةً
مِّنْ بَعْدِكَ قَالَ فَدَعَا دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ سَبْعِينَ قُسَّاءَ سَبْعِينَ
حَبْرًا وَاجْلَسَ سَلِيْمَانَ بَيْنَ اَيْدِيْهِمْ وَقَالَ يَا بَنِيَّ اِنَّ اَللّٰهُ تَعَالَى نَزَلَ
عَلَى كِتَابًا مِّنَ السَّمَاءِ فِيْهِ مَسَائِلُ وَاَمَرَنِيْ اَنْ اَسْأَلَ اَللّٰهُ عَنْهَا فَاِنْ

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

[illegible][illegible]

فقال الرب وتوسم عليه القيلولة الثالثة
 فقاموا في الكفل قال الرب لهذا
 فقال الرب وتوسم عليه القيلولة الثالثة
 فقاموا في الكفل قال الرب لهذا
 فقال الرب وتوسم عليه القيلولة الثالثة
 فقاموا في الكفل قال الرب لهذا

مجلس شورای اسلامی
تاریخ ۱۳۰۲/۱۲/۲۵

المواضع

اخبرهم فانتهى خليفة من بعد فقال سليمان ليسال نبي الله عما بدا
 له وما توفيقي الا بالله قال داود يا بني ما اقرب الاشياء وما ابعد الاشياء
 الاشياء وما اوحشها وما احسن الاشياء وما ايقحها وما اقل الاشياء
 وما اكثرها وما القائن ما الساعيان ما المشتركان ما المتباغضان
 وما الامر الذي اذاركبه الرجل حمد آخره وما الامر الذي اذاركبه
 الرجل ذم آخره فقال سليمان عليه السلام اما اقرب الاشياء فالآخر
 واما ابعد الاشياء فمافاتك من الدنيا واما انس الاشياء فمجسدة
 روح واما اوحش الاشياء فمجسدة لروح فيه واما احسن الاشياء
 فالايمان بعد الكفر وما ايقح الاشياء فانكفر بعد الايمان واما اقل
 الاشياء فاليقين واما اكثر الاشياء فالشك واما القائن فالسما
 والارض واما الساعيان فالشمس والقمر واما المشتركان فالليل
 والنهار واما المتباغضان فالموت والحياة واما الامر الذي اذاركبه
 الرجل حمد آخره فالحكم عند الغضب واما الامر الذي اذاركبه الرجل
 ذم آخره فالحدة عند العصب قال ففكوا الخاتم فاذا جاب المسائل
 سواء على ما نزل من السماء فقال القسيسون لا نرضى حتى نسأله
 عن مسألة فان اخرجهما فهو خليفة من بعدك فقال سليمان عليه السلام
 سلوني وما توفيقي الا بالله فقالوا له ما الشئ الذي اذا صلب كل شئ
 من الانسان اذ فسد فسد كل شئ من الانسان فقال هو القلب فقام
 داود فصعد المنبر فحمد الله تعالى واشتغل عليه ثم قال ان الله يامرني

روایت دلائل و امارات است
در بیان این امر که حضرت
هارون علیه السلام

ان استخلف علیکم سلیمان قال فضجت بنو اسرائیل قالوا غلام حدث
یستخلف علینا و فینا من هو افضل منه و اعلم فبلغ ذلك داود علیه
السلام فدعا سباط رؤس بنی اسرائیل قال لهم انه قد بلغنی مقال التکبر فاروی
عصیکم فانی عصاه اثمرت فان صاجها ولی هذا الامر بعدک قالوا
قل ضینا فجاؤا بعصیتهم فقال لهم داود لیکتب کل رجل منکم اسمہ
على عصاه فکتبوا ثم جاء سلیمان بعصاه فکتب علیها اسمہ ثم ادخلت
بین العصى و اعلق علیها الباب و حرست رؤس سباط بنی اسرائیل فلما صبح
صلی لهم الغداة ثم اقبل ففتح فخرج عصیتهم فاذا هم کما هم و عصا سلیمان
قلما و رفّت و اثمرت قال فسلّموا ذلك لداود علیه السلام فلما رأى خیرک
داود حمد الله و جعل سلیمان خلیفه ثم سار به فی بنی اسرائیل فقال
ان هذا خلیفۃ علیکم من بعدی و نیز تعلیمی و قصص الانبیاء گفته قال و هب
بن منبه لما استخلف داود ابنه سلیمان علیها السلام و عظه فقال
یا بنی ایاک و الهزل فان نفعه قلیل و یفتح العداوة بین الاخوان الخ
و نیز حضرت سلیمان علیه السلام پسر خود رخیع را خلیفه خود گردانیده چنانچه شعبی
و قصص الانبیاء بعد ذکر وفات حضرت سلیمان گفته ثم ملک بعد سلیمان
ابن له یقال له رخیع و کان قدام استخلفه فنباه الله و کان نبیا
و لم یکن بسو لا ثم فتر و کان ملکه سبعة عشر سنة از بن عبارات مذکور
خلافت بموت استخلفه بکمال وضوح و ظهور میسر شد و الا لازم آید که این خلفا بعد از
شان خلیفه نباشند و هو بدیه البطلان پس اگر عزل حضرت هارون از خلافت

استخلاف حضرت داود حضرت سلیمان
ص ۴۴۵ از عوارض قبلی

ص ۴۴۴
از ذکر و رده سلیمان

استخلاف حضرت سلیمان
پسر رخیع
ص ۴۴۵

بدرستی عدم ایانت درین مورد قطعی است
بجز در صورتی که خلافی در آن نباشد

جواب عدم تسلیم بودن خلافت
از منازل حضرت هارون

۴۴۶

حضرت موسی علیه السلام معاذ الله واقع باشد لابد که وقت رجوع حضرت موسی
علیه السلام از طور واقع خواهد شد نه آنکه تا آخر حیات حضرت موسی علیه السلام این
خلافت ثابت باشد و بعد موت حضرت موسی علیه السلام ازین خلافت عزل واقع
شود که وجهی برای آن متصور نمیتواند و قطع نظر ازین میگوئیم که هرگاه حضرت هارون
از خلافت حضرت موسی علیه السلام که تا این زمان دراز ثابت بوده وقت وفات
حضرت موسی علیه السلام معاذ الله معزول شود بلا شبهه تنفیذ و عجب متحقق خواهد
چه عزل مطلقاً و خصوصاً از چنین رتبه طولیه الا استمرار بلا شبهه موجب ایانت و
تنفیذ ذوالی البسائر و الالبصار است و بلا شبهه حصول ایانت و تنفیذ حق انبیا
علیهم السلام ناجاز است اما زعم اینفنی که چون نبوت استقلال الی آنحضرت حاصل
می شد این عزل موجب ایانت نمیشد پس بدفعست اولاً بآنکه حصول نبوت
بلا استقلال باوصف حصول این فرض محال است زیرا که عقل سازج صانع
از شوائب او هام و فهم میر می مصون از آفات و اسقام و ذهین صفای و محفوظ از اختلاط
اضغاث احوال و قطعاً و حتماً و جزئاً و بتاً حاکم است بآنکه عزل سبب عیب و تنفیذ
و طعن و تغییر و لوم و تحقیر است پس باوصف حصول عزل حصول نبوت مطابقت
ممتنع و محال و فرض آن درین صورت مثل فرض شریک ایزد ذوالجلال است و لا
عزل بر نقصان اگر چه نهایت واضح و عیان است لیکن برای مزید افحام و توضیح
بجمله اقتضای صریح هم بان نقل میکنم پس باید دانست که علامه تحریر و منقذ معدوم
التظیر و محقق شهبه و صدر کبیر سید محمد بن ابی بکر المعروف بابن قیم الجوزیه ائمه
و رزاد المعاد فی ردی خیر العباد گفته فصل و اما النهی عن تسهیه الغلام

بدرستی عدم ایانت درین مورد قطعی است
بجز در صورتی که خلافی در آن نباشد

اول
هذه النسخة
منها
توان خواند
که در
این
مورد

وإنما هو في حق الله تعالى حيث لا يدركه العقل
وإنما هو في حق الله تعالى حيث لا يدركه العقل

جواب عدم تسليم بودن خلافت
از منازل حضرت مازون

وأفلم يلحج ورباح فهذا المعنى آخر قد أشار إليه في الحديث وهو قوله
تقول أنت هو فيقول لا والله أعلم هل هذه الزيادة من تمام الحديث
لرفع أو مدرجة من قول الضارب بكل حال فإن هذه الأسماء لما
كانت قد توجب تطيرا تكرر هذه النفوس ويصدها عما هي بصده
كما إذا قلت لرجل عندك يسار أو رباح أو أفلم قال لا تطير أنت
وهو من ذلك وقد تقع الطيرة ولا سيما على المتطيرين فقل من تطير
الآن وقعت به طيرته وأصابه طيرة كما قيل في تعلم أنه لا طيرة
على متطير فهو الثوب فاقضت حكمة الشارع الرؤف بأمته الرحيم
أن يمنعهم من أسباب توجب لهم سماع المكرة أو وقوعه وإن يعدل
عنهم إلى ما تحصل المقصود من غير فساد هذا الوهم أيضا فلك
ذلك من تعين ضد الاسم عليه بأن يُسمى يسارا من هو من أعسر
الناس ونجس من لا نجاس عنده ورباحا من هو من الخاسرين فيمكن
قد وقع في الكذب عليه عدا الله وأمر أخرا أيضا وهو أن يطالب
بمقتض اسمه فلا يوجد عنده فيجعل ذلك سببا للذمه وسببا
قيل في سبب من جعلهم سيديا والله ما فيك من سداد أنت أن
كونه فساد في عالم الكون والفساد فتوصل الشاعر بهذا الاسم
إلى ذم المستهبة ولي من أبيات وسميته صالحا فاعتد به ضد
اسمه في الوري سائر وظن بأن اسمه سائر لا وصافه فغدا شاعر
وهذا كما أن من الملاح ما يكون ملاحا مستورا مرساة الملاح

عند الناس فانه يمدح باليس فيه قطالبه النفوس بما يمدح به وتظنه
عنده فلا تجد الا كذا لو فتن قلبك ما ولو تركه بغير مده لم تحصل
هذه المفسدة ويثبته حاله حال من ولا ية سنية ثم عزل عنها
فانه تنقص نفوس الناس عما كان عليه قبلها ايزين عبارت ظاهرست
اگر کسی که وانی نیست سنی شود و بعد از این ولایت معزول شود
بدرستی که می شود مرتبه از منزله اش قبل عزل منقص می شود خود او در نفوس مردم
از حالیکه بود بران حال قبل این ولایت و نیز از این عبارت ظاهرست که مشایبست
بحال معزول حال کسی که مدح کرده شود یا مریکه در مدوح یافته نشود پس این مدح جزو
نوم و پوشیدگی مرتبه مدوح نزد مردم می گردد که او مدح کرده می شود با پنجه در او نیست
پس مطالبه می کند نفوس مردم او را با پنجه مدح کرده شد و گمان می کنند پنجه را مدح
کرده شد بان نزد او پس نیاید مدوح را مثل مدح پس منقلب می شود این مدح بدم
و اگر مدح غیر واقعی ترک کرده شود این مفسده برای مدوح حاصل نگردد و ثانیاً
آنکه بر لزوم حصول نبوت بالاستقلال برای حضرت هارون علیه السلام دلیل
قطعه عقل یا نقلی قائم نکرده اند و مجرد ادعا غیر کافی در مقام مناظره و محاجه اکتفا
بر محض دعوی دلیل نهایت بعد از عجز و حیرانی و برهان غایت تبحر و همه دانی است
و ثالثاً آنکه حضرت هارون در حال حیات حضرت مکه علیهما السلام با وصف شرف
در نبوت تابع و مطیع آنحضرت بوده پس اگر بعد از آنحضرت زنده می بود نیز با وصف
انصاف نبوت تابع و مطیع آنحضرت می بود و تابع و مطیع بودن حضرت هارون
علیه السلام بر اسی حضرت مکه علیهما السلام از نص و آن ظاهرست که وزیر حضرت

100

١٤
 بوالقاسم
 بالربط الجاصب وادراج الحركات
 والاداء وادراج الحركات قبل النون
 كقوله صعدت النخل قبل النون
 طلاق الربط ١٣

و در این کتاب که در این باب
نوشته شده است که حضرت
بارون در این باب

در این باب که در این باب
نوشته شده است که حضرت
بارون در این باب

موسی علیه السلام بود و ظاهر است که وزیر تابع و مطیع می باشد لکن اگر بزرگوار
و احوال حاج در دلاالت وزارت بر اطاعت کلامی کنند و مثل خلفه آنرا بر غیر خود
آن محل نمایند تا چار تصریح صریح بطبیع بودن حضرت بارون برای حضرت موسی
علیهما السلام ثابت کنیم پس باید دانست که علامه سیوطی در مفسر خود گفته است که این
و ابن جریر و ابن ابی حاتم عن ابن عباس قال قال السامری جلا من اهل
باحرما و كان من قوم يعبدون البقر فكان حب عبادة البقر في نفسه
و كان قد اظهر الاسلام في بني اسرائيل فلما وصل موسى الى ربه قال لهم
ها و انكم قد حملتم اوزارا من ذينة التورم آل فرعون و امتعة
و حلياً فطهروا فانها نجس و اوقروا لهم ناراً و قال قد فو اما معكم
اذ اريدكم ان تجعلوا قلوبكم في التورم و اريدكم ان تجعلوا قلوبكم في التورم
خبر اسرائيل انهم اذ ابا من اذ عافرة فاقبلوا النار فقال هرون يا بني اوتيه
اليك صاع من نيران فمظن هرون ان الله كبحض ما جاء به غيره
فذلك الحمار و اله فمظن هرون ان الله كبحض ما جاء به غيره
و الفتنة فقال هذا الحكم و اله موسى فمظن هرون ان الله كبحض ما جاء به غيره
مثله شيا قط بقول الله فمظن هرون ان الله كبحض ما جاء به غيره
السامري فلا يرون الا يرجع اليهم قولا ولا ياتهم فخر او لا نفعا و كان
اسم السامري موسى بن طروق في ارض مصر و اخل في بني اسرائيل فلما
راى هارون ما وقعوا فيه قال يا قوم انما قد نذرت به و ان ربكم الرحمن
فانبعوثوا طيعوا امرى قالوا لن نبرح عليه عاكفين حتى يرجع اليكنا

جواب عدم تسلیم بودن غلام
از منازل حضرت هارون
بدرج عدم تسلیم بودن غلام
بدرج عدم تسلیم بودن غلام

فأقام هارون فبين معه من المسلمين لم يفتنوا وأقام من يعبد العجل على
عبادة العجل وتخوف هارون أن سار من معه من المسلمين أن يقول
له موسى وقت بين بني إسرائيل ولم ترقب قولي كان له هائبا مطيعا
لذين يروايت كه اكابر اساطين واجله متدين واعاظم ما بهرين و افاحم بارعين سنيه
اعني ابن اسحق وابن جرير طبري وابن ابى حاتم اخراج كروه اند صراحة واضح
كه حضرت هارون مطيع حضرت موسى عليه السلام بود و از ان حضرت موسى سيد
و ابو اسحق ثعلبي هم هائبا مطيع بودن حضرت هارون برامى حضرت موسى عليه السلام
ذكر فرموده چنانچه در قصص الانبيا بعد ذكر ساختن سامرى عجل الكفة فعكفوا
على عبادته يعبدونه من دون الله و احيوه حبا ما احبوا و امثلة شيئا
قط فقال لهم هارون يا بني اسرائيل غافتم به وان ربكم الرحمن فاتبعوني
واطيعوا امرى قالوا لن نبرح عليه عاكفين حتى يرجع الينا موسى
فأقام هارون فبين معه من المسلمين و أقام من يعبد العجل على عباد
وتخوف هارون أن المقتولين الضالين أن يقول له موسى وقت بين
بني إسرائيل كان له هائبا مطيعا و علامه قاضى القضاة محمود هائبا مطيع
بودن حضرت هارون برامى حضرت موسى عليه السلام ذكر رده حيث قال في
عقد الجمان في تاريخ اهل الزمان قال مجاهد خال العجل و هو صمع بالهوا
الذي اخذوها من بني إسرائيل فقال السامرى هذا الهكم و الهه موفوكم
هنا و قال مقاتل عبدة من عشرة الاف و هم الذين قالوا يا موسى
اجعل لنا الها و قال هارون يا بني اسرائيل غافتم به وان ربكم الرحمن

سكون هارون با بنى اسرائيل
بدرج عدم تسلیم بودن غلام
بدرج عدم تسلیم بودن غلام

۲۲۲
باب ذكر قصة بني اسرائيل
و هارون مع السامرى
من ابواب مجلس ذكر موسى

السامرى معه من المسلمين
سكون هارون با بنى اسرائيل
بدرج عدم تسلیم بودن غلام
بدرج عدم تسلیم بودن غلام

الفرع الحادى والثلاثون
من قصة السامرى
من قصة موسى

الاية فاقام هرون عليه السلام فيمن معه من المسلمين اقامه من بعد
 الحبل على عبادته خاف هرون ان سار بمن معه من المسلمين الى
 المعتندين الضالين ان يقول له ^{معه} فرق بين بني اسرائيل وكان
 هاشميا مطيعا رايها انك سابقا دستي که حضرت یوشع باوصفا تصاف
 بنیوت خلیفه حضرت موسی علیه السلام بعد آنحضرت بوده پس چنانچه حضرت
 یوشع را حصول نبوت مانع از خلافت حضرت موسی علیهما السلام نگردید چنان
 حضرت هارون علیه السلام هم اگر بعد حضرت موسی علیه السلام زنده می بود
 نبوت حضرت هارون مانع خلافت آنحضرت برای حضرت موسی علیه السلام
 و فی ذلک کفایة لاهل الدرایة خامسا آنکه تعلیمی در عوائس گفت
 قال الله تعالى وان الياس من المرسلين الى آخر القصة قال ابن اسحق
 والعلماء من اصحاب الاخبار لما قبض الله تعالى حزقيل عليه السلام
 عظمت الاحداث في بني اسرائيل وظهر فيهم الفساد ونسوا العهد
 الذي عهد اليهم في التوراة حتى نصبوا الاوثان وعبدوا هاما من
 دون الله عز وجل فبعث اليهم الياس نبيا وهو الياس بن
 ياسر بن فنحاص بن عيزار بن عمران بن هارون اما كانت الاقبيا بعد
 موسى يتبعون اليهم بتجديدا ما نسوا وضيغوا من احكام التوراة اذ
 عبارت ظاهرست که انبيا بعد حضرت موسی علیه السلام تجدیدا احکام تورات
 که بنی اسرائیل نسیان آن کرده بودند ویر تضييع آن اقدام نموده مبعوث می شدند
 پس معلوم شد که آن انبیا که بعد موسی علیه السلام آمدند مثل الياس و غیر آنحضرت

موضع مکتوبه علی بن ابی طالب
نویسند حضرت بارون

تابع شریعت حضرت موسی علیه السلام بودند پس این انبیاء همه تابع و مطیع حضرت موسی
علیه السلام باشند پس همچنین اگر حضرت بارون علیه السلام زنده می بود نیز تابع و
مطیع شریعت حضرت موسی علیه السلام می بودند نه مستقل و نیز تعلیمی در عرائس گفته
قال محمد بن اسحاق غیره من اهل السیر والاکابر کان ما انزل الله
تعالی علی موسی وخبیره خبر بنی اسرائیل من احدا ثم و ما هم فاعلون
من بعده كما قال قضینا الی بنی اسرائیل فی الكتاب لتفسدن فی الارض
مرتين و لتعلن جلا کبیر الی قوله حصیرا فکان بنو اسرائیل یرکبون
الاحداث و الذنوب کان الله تعالی تجاوز عنهم فی ذلک تعطف علیهم
واحسانا الیه و کان اول ما نزل هم بسبب ذنوبهم من ذلک الوقایع كما
اخبار الله علی لسان موسی علیه السلام ان ملکاً منهم کان یبکی علی قبیله
و کان الله تعالی اذا ملک ملکاً من الملوک بعث الله نبیاً یسخره و یرشده
و یكون واسطه فیما یحدث من امورهم و لم یذل عا یلهم ک با و انما
یامرهم ان یامروهم باحکام التوراة و النهی عن المباح و المکرمات
والدعاء الی ما یرکون الطاعة الخ ازین عبارت ظاهرست که انبیا که بعد از
موسی علیه السلام می آیند انبیا مستقلین نبودند که تسبیح ایشان را نازل شد
بلکه ما مورس میشدند بآنکه امر نمایند باحکام تورات و نهی از معاصی مکررات و دنا و
طاعتاً پس همچنین اگر حضرت بارون بعد حضرت موسی علیه السلام زنده می بود نیز
هم تابع و مطیع شریعت حضرت موسی علیه السلام می بودند نه مستقل و نیز تعلیمی در عرائس
العلقه در کتب منیر شرح جامع صغیر در شرح حدیث انا اولی الناس بنی و این

ص ۳۵۲
۳۱۹
مجلس فی حقّه بحث نظر
و خبر شیخ و ارباب و اعیان
و غیره

این خبر از سر علی بن ابی طالب
کتبوا و ائمه و ابا المکارم
با حکام التوراة و النهی عن
المکرمات الخ ازین عبارت

روایتی است که در آن آمده است
که نبوت هارون علیه السلام
صحت دارد و در خط
صحت دارد و در خط

فالدنيا والاخرة ليس بيني وبينه نبى گفته قوله ليس بيني وبينه نبى قال
في الفتح هذا اورد كالمشهد لقوله انه اقرب الناس اليه واستدل به
على انه لم يُبعث بعد عيسى احدا لا نبينا صلى الله عليه وسلم وفيه
نظر لانه ورد ان الرسل الثلاثة الذين اُرسلوا الى اصحاب القرية المذكورة
قتلهم في سورة يس كانوا من اتباع عيسى وان جرجيس وخالد بن
سنان كانا نبيين وكانا بعد عيسى والجواب ان هذا الحديث يُضعف
ما ورد من ذلك فانه صحيح بلا تردد وفي غيره مقال او المراد انه لم
يبعث عيسى بشريعة مستقلة وانما بُعث بعده من بعث بتقرير شريعة
عيسى وقصة خالد بن سنان اخرجهما الحاكم في المستدرک من حديث
ابن عباس ولها طرق جمعها في ترجمته في كتابي في الصحابة انتهى ان
عبارت ظاهرست که استقلال نبوت حاصل نمیشود مگر بآنکه نبی بشریعت
مجدده مبعوث شود و هر نبی که بتقریر شریعت سابقه مبعوث شود و او نبی
مستقل نیست بلکه از اتباع همان نبی سابق است و همین وجه اگر نبوت
بعض انبیا دیگر بعد حضرت عیسی علیه السلام مسلم هم شود و سالم از تضعیف
فرض گردد چون استقلال نبوت برای ایشان حاصل نشد که مبعوث شدند
بتقریر شریعت حضرت عیسی علیه السلام نفی وجود نبی در میان جناب سالتما
صلی الله علیه و آله و سلم در میان حضرت عیسی علیه السلام صحیح باشد که در
نفی نبی تقلست و ایشان نبی مستقل نبودند پس بنا برین
اگر حضرت هارون بعد حضرت موسی علیهما السلام زنده می بود نبی مستقل نمی بود

ما در این کتاب
آنکه من صاحب تقریر
بوده گوئی مبعوث بتقریر شریعت
نبی در میان باشد از حق الباری

در هیچ کتابی از این امر خبری نیست
نبوت هارون بعد از حضرت موسی

بلکه چون معیشت می شد بتقریر شریعت حضرت موسی علیه السلام تابع و مطیع حضرت
موسی علیه السلام می بود و محتجب نماند که و هین دعوی استقلال نبوت حضرت هارون
علیه السلام بر تقدیر زنده ماندن آنحضرت بعد وفات حضرت موسی علیه السلام
که بان دفع نقص عزل خواسته اند بر تبه ظاهرو واضح است که فخر رازی با آنهمه
گاو تازی که اصل این تقریر از و ما خود است نیز جسارت بر ادعای حق این استقلال
نکرده بلکه او حصول استقلال را در تنفیذ احکام برای حضرت هارون علیه السلام
بر تقدیر عزل آنحضرت از خلافت حضرت موسی علیه السلام بعد وفات آنحضرت
بر سبیل فرض و تقدیر ذکر کرده نه بر سبیل جزم و حتم که سبیل بان نیست و لیکن این تقریر
چون تقدیر را نافع ندیدند اصرار بر تقریر تقدیر کشیدند و بمنزله جسارت و تبخیر و تبذیر
قول بلا دلیل بر سبیل ادعای حصول استقلال بر آنحضرت هارون علیه السلام سبیل
جزم و حتم بلا دلیل رسیدند قال الرازی فی نهاية العقول بعد العبارة
السابقة الاخرها قوله فلا يكون ذلك منفراً ثم ان سلمنا انه
منفر ولكن متى اذا حصلت عقبيه مرتبة اخر اشرف منها او اذا لم
يحصل بيانه وهو ان هارون عليه السلام لو بقي بعد موسى
عليه السلام وقد رنا ان الله تعالى كان يامر بان يتولى تنفيذ
الاحكام على طريق الاصلالة لا على طريق النيابة من موسى عليه السلام
كان ذلك اشرف من نيابة موسى على هذا التقدير كما يلزم من
فوات خلافته لموسى حصول امر منفراً من ملاحظة این عبارت واضح است
و که رازی بعد تسلیم عزل و تنفیذ این تقریر آغاز نموده که اگر حضرت هارون علیه السلام

بنازی بر طریق تقدیر حصول احکام
برای حضرت هارون بعد وفات
حضرت موسی علیه السلام
آزاد بطریق حتم دعوی کردند

در بیان حجت بر نبوت حضرت یونس
در بیان حجت بر نبوت حضرت یونس

باقی می ماند بعد حضرت موسی علیه السلام و تقدیر کنیم که امده تعالی حکم میکرد و انحضرت
باینکه توی کند تنفیذ احکام را بر طریق اصالت نه بر طریق نیابت از موسی علیه السلام
این معنی اشرف از نیابت حضرت موسی علیه السلام و برین تقدیر لازم
امری از وفات خلافت حضرت یارون برای حضرت موسی علیه السلام و رکعت
این تقریر ظاهر و مستنیر است چه تقدیر حصول اصالت که خلاف اصل است
بکار نمی آید اینجا اثبات آن بدلیلی از عقل یا نقل می شاید و هر کس را میسر
که هر چه خواهد مقدر کند و بان دفع اشکالات نماید پس باب مناظره و محاجه میر
مسدود شود و چون متاخرین از رازی میهن این تقریر بیزان عقل سنجیدند
از آن کشیدند و ادعا حصول استقلال برای حضرت یارون بعد وفات حضرت
موسی علیه السلام بر سبیل حزم و حتم نمودند و مسدود کردند که از بیان سابق چنانچه بطلان
دعوی حزم و حتم استقلال ظاهر است همچنان از آن بهین تجویز استقلال بهم کمال نبود
و احمست ازین جاست که چون جمعی ازین حضرات بطلان و بهین ادعای حتمی حصول
استقلال نبوت برای حضرت یارون بعد وفات حضرت موسی علیه السلام
بر تقدیر عزل انحضرت از خلافت حضرت موسی معاذ الله من ذلک دریافتند و بهم
مخص تجویز استقلال بعد وفات حضرت موسی علیه السلام نافع نیافتند دست
از دعوی حتم و تجویز این استقلال برداشتند آنگاه دیگر برداشتند یعنی ادعای
حصول استقلال نبوت برای حضرت یارون در حیات حضرت موسی علیه السلام
آغاز ساختند علامه محمود بن عبد الرحمن در شرح تخرید بعد منع خلافت حضرت
یارون علیه السلام بر قوم حضرت موسی علیه السلام گفته سلمنا انه استقلال

قفا
اصفهان و غیره ادعای حصول استقلال
نبوت برای حضرت یارون در حیات حضرت
موسی علیه السلام باین سبب نافع نبود
عزل می خوانند

من اصحابنا و هو من اصحابنا
استقلال برون هارون

في حال حيوته ولكن لا نسلم استخلافه له بعد موته فان قوله اخلفني
ليس فيه صيغة عموم بحيث يقتضي الخلافة في كل زمان ولهذا فانه
لو اختلف كيلا في حال حياته على امواله فانه لا يلزم من ذلك استمرار
استخلافه له بعد حياته واذا لم يكن ذلك مقتضيا للخلافة في كل
زمان فعدم خلافته في بعض الزمان لقصور دلالة اللفظ عن
استخلافه فيه لا يكون عزالة كما لو صرح بالاستخلاف في بعض
التصرفات دون البعض فان ذلك لا يكون عزالا فيما لم يستخلف
فيه واذا لم يكن عزالا فلا يتغير سلمنا ان ذلك يكون عزالا ولكن
متى يكون ذلك منفرا عنه اذا كان قد ازال عنه بالعزل حالة توليه
نقصه في العين او اذا لم يكن الا في مسلم والثاني ممنوع فلم قلتم بان
ذلك مما يوجب نقصه في العين وبيان عدم نقصه هو ان هارون
كان شريكا لموسى في النبوة وحال المستخلف دون حال الشريك
في نظر الناس فاذا اختلف حاله منقصة بالنظر الى حال الشريك
وحال المنقصة لا يكون زواله موجبا للتنقيص سلمنا لزوم التنقيص
من ذلك لكن اذا ازم منه العود الى الحالة هي على من حالة الاستخلاف
او اذا لم يعد الا في ممنوع والثاني مسلم لكن لم قلتم انه لم يعد الى حالة
هي على وبيان ذلك انه وان عزل عن الاستخلاف فقد صار بعد
العزل مستقلا بالرسالة عن الله تعالى لا عن موسى وذلك اشرف
من استخلافه عن موسى واسحاق هارون ورسام ثاقبة كفته ولو سلم فامى

جواب عدم تسلیم بودن
از منزل حضرت یارو

از منع دلائل عقلی و نقلی
نبوت حضرت یارو در مقام نبوت

دلالة على بقاء الخلافة بعد موت مكي عليه السلام وانتهاء الشغل
بانتهاء العمل ليس من باب العزل خصوصاً اذا اشتغل على العود الى حالة
اكمل وهو الاستقلال بالنبوة والتبليغ من الله لا من مكي عليه السلام
و خود مخاطب بهم در باب مطاعن دعوی حصول نبوت استقلالی برای حضرت
یارو و ن علیه السلام بعد از عازل آنحضرت از خلافت و العیاذ بالله من ذلك
آغاز نهاده داد تناقض و تهافت و تخالف با فاده این مقام داده که علمت
انفاد و پیر ظاهریست که اگر مراد از حصول نبوت بالاستقلال برای حضرت یارو
در حیات حضرت مکی علیهما السلام نیست که وصفی زائد از شرکت حضرت
یارو و ن علیه السلام در نبوت برای آنحضرت بعد از خلافت حاصل شد
پس مخدوش است اولاً بآنکه هیچ دلیل بر آن ندارند که حضرت یارو و ن علیه السلام
بعد از خلافت استقلال به نبوت که وصفی است زائد بر شرکت در نبوت
حاصل شده و محض رمی السهام فی الظلام بکار نه میخورد و ثانیاً بآنکه این دعوی
صریح البطلان است و هیچ عاقلی تجویز نمی تواند کرد که حضرت یارو و ن علیه السلام
قبل حصول خلافت شریک حضرت مکی علیه السلام در نبوت و تابع آنحضرت
باشد و بعد از خلافت که صریح الدلالة على النقص والتفیر است از صفت تبعیت
حضرت مکی علیه السلام بالاتر رود و دومی مستقل شود و اگر غرض از استقلال
نبوت امری اندیش نیست بلکه مطلب همین است که بعد از عازل ازین خلافت چنانچه
قبل از حصول خلافت نبی بود همچنان نبی باشد که شریک تابع حضرت مکی باشد
پیر ظاهریست که این مرتبه را اعلی و اکمل از حالت خلافت پنداشتن صریح البطلان

جواب منع دلائل عقلی بر نقص و امانت
بر تمام حصول استقلال نبوت برای حضرت
یارو و ن در حیات حضرت مکی

روایت از امام رضا علیه السلام
حضرت تاجارون در نبوت

ملکه سادقا شد

چه از عبارت رازی ظاهر شده که استخلاف موجب فائده جدیده است که قبل استخلاف
حاصل نبود پس و ال خلافت بالبداهته موجب و ال این فائده و حصول تغییر
نقصان خواهد شد پس عود بحالت اعلی و اکمل صریح البطلان است بکذا عود بنقصان
واضح و عیان نیز افادات علامه فیضی در شرح فصوص و هم افادات عبدالرحمن
جامی در شرح فصوص و نقد النصوص این توهم باطل را از بین می کند و بسیار منشور
می سازد که از افادات این هر دو مقتضای سنیان نهایت عظمت و جلالت
و کمال شرف و نبالت مرتبه امامت و خلافت که برای حضرت هارون علیه السلام
منص حضرت مکه علیه السلام حاصل شده واضح و لایح است و علامه اصفهانی
چون ادعای حصول استقلال نبوت را برای حضرت هارون علیه السلام بعد
وفات حضرت مکه و هم در حال حیات آنحضرت صریح الوهن و الاختلال یافته
ناچار آهنگ دیگر برداشته یعنی رفع نقص و عیب عزل بر تقدیر تسلیم آن بشارت
حضرت هارون علیه السلام در نبوت خویشته قال فی شرح الطوابع ولئن سلم
ان ذلك اى عدم خلافة هارون بعد وفاة موسى عليهما السلام
تقدير حياة هارون عليه السلام عزل ولكن انما يكون نقضه اذ لم يكن
له مرتبة اعلی من الاستخلاف و هي الشراكة في النبوة بظاهرت که بعد
تسلیم عزل حضرت هارون بسبب عدم خلافت آنحضرت بر تقدیر زنده ماندن
آنحضرت بعد حضرت مکه علیه السلام منع دلالت آن بر نقص محض کابره معانده
زیرا که عزل بلا شبهه دلالت عقل صریح تصریح ابن القيم جلیل الفخار و افاده
خود مخاطب عالی تبار دلالت بر امانت و نقص و هو ان می کند شرکت حضرت هارون

اصفهانى من حصول نقص عزل
بسبب زنده ماندن حضرت هارون

علیه السلام در نبوت دافع این نقص و یارون و رافع این عیب و خسران نمی تواند شد
 زیرا که عزل را بدهانه و حتما امانت و تنقیح و از را و تحقیر لازم است پس شرک
 در نبوت سبب دفع این عیب نمی تواند شد و ادعا از ترفع نقص از عزان سبب
 شرک در نبوت یا استقلال آن مبتنا نیست که کسی بگوید که العیاذ بالله جمیع قبائح
 منقره و رد ذائل محقره بر حضرت یارون بلکه دیگر اندیسا علیهم السلام جائز و روا
 بوده و بسبب شرک حضرت یارون در نبوت استقلالی دیگر اندیسا علیهم السلام
 این قبائح و رد ذائل سبب نقص نمی گردد و هل هذا الاجنون صریح و هذا
 بقیح و از اینجا ثابت شد نهایت انتشار تقریر این حضرات و مزید اضطراب اینها
 که گاهی عزل حضرت یارون علیه السلام را مقارن رجوع حضرت موسی علیه السلام
 از طور قرار داده و در حصول نبوت بالاستقلال را بعد وفات حضرت موسی
 علیه السلام بر آنحضرت دافع عیب نقصان میگردد و گویا مصداق
 پیش نظر نمیدارند که اتفاقا طبع گاهی عزل را بعد وفات حضرت موسی
 علیه السلام فرض کرده ادعا اجمالی نبوت استقلال را مانع از حصول نبوت
 می سازند و گاهی بفرض تقدیر استقلال دست می اندازند و گاهی عزل حضرت
 یارون را در حیات حضرت موسی علیهما السلام بعد رجوع آنحضرت از طور ثابت کرده
 دفع معترت آن بدعوی حصول استقلال نبوت حضرت یارون در حیات حضرت
 موسی علیهما السلام می خواهند و گاهی مجرد شرک حضرت یارون علیه السلام
 در نبوت که وصف نداشت سابق نیست موجب عدم نقص سبب عزل از خلافت
 می پندارند و الكل كما ترى بمعزل عن الصواب مستغرب غایة الاستغراب

در تئوکل از این

عند اولی الالباب لا یتقوه به الا کل نایب مرتاب والله ولی التوفیق
والیه المرجع والمآب فی کل باب قوله بلکه در رنگ آن باشد که نائب وزیر را
بعد از موت وزیر عزل کرده وزیر مستقلاً سازند اقول هر رنگ که شاه صاحب
میریزند و هر حیل که می انگیزند گو او لائوز معتقدین نهایت مهارت شان هر رنگ
کمال تحقیق و تدقیق و تشحیذ فکر عمیق ظاهر میشود لیکن آخر با عنایت آگاهی آن رنگ
برنگ دیگر متبدل و متغیر میگردد و چنان مضیق حیص برایشان پیدا میشود
که خلاص و مناص از آن متعسر بلکه متعذری نماید پر ظاهراً هست که این نظیر نائب
وزیر و وزیر سر اسر تلج و تزدیر و تخدیج و قفریت و و هس در کاکت آن بر ناکه
امیر و متاعل خیر و اصح و مستقیم و اولام گاد نائب وزیر بعد از موت وزیر وزیر
گردان در اینجا بحقیقت عزل تحقق نیست بلکه این ترقی است این نائب است
بر تبه اعلی و منزلت سنی و حقیقت عزل که موجب امانت میگردد نیست که تعلق
شخص را از عهده او قطع کنند با مری مثل آن یا فوق آن مشرف نگردانند
و اگر شخصی از عهده او بعهده دیگر مثل آن یا بهتر و اعلی از آن مصروف سازند
این حقیقه عزل نیست و ثانیاً ظاهراً هست که در صرف و زیر از نیابت وزارت
که از عزل تعبیر کرده و در تشریف او بر تبه وزارت زمانی بغیر فاصل است زیرا که
آن نائب بعد انصراف از نیابت وزارت خود وزارت حاصل شد پس بلا شبه
در اینجا موجب تنفیر و امانت حاصل نشد تا که تنفیر و امانت متحقق گردد و تنفیر و امانت
وقتی متحقق می شود که این نائب از نیابت معزول شده بر تبه مثل آن یا عاقل تر از آن
نمی شناسد و حال آنکه در اینجا تبه بهتر و اعلی از آن یافت پس حصول وزارت

در تئوکل از این
در تئوکل از این
در تئوکل از این

بعد نیابت موجب مزید شرافت و جلالت است نه سبب تنفیر و امانت و مذلت و خسارت
بمخلاف ما نحن فیه که اگر معاذ الله عزل حضرت هارون علیه السلام از خلافت حضرت
موسی علیه السلام فرض کرده شود و استقلال نبوت بعد وفات حضرت موسی
علیه السلام حاصل گردد کمایدل علیه قوله و اگر عزل بهم باشد چون نبوت استقلال
بعد از موسی بهارون رسید تا مدت دراز که زیاد از چهل سال^{له} انصاف آنحضرت بنقصت عزل
که مصداق العزل طلاق الرجل است لازم می آید پس این تنظیر و تشبیه و تمثیل محض
نزدیر و تمویه و تسویل و عین تلمیح و تدبیر و تضلیل و بحث تلفیق و تزویق و تهویل
و مبنی بر زلیغ و حیفة عدول از سوا سبیل سنا^{له} شالی می باید که موافق معیار
حال باشد نه آنکه سر سر موضوع بمخالفت و مضادات و معاندت و خستلال کجاست
شخصه از عهد سافل بعالی و کجا انصاف بصفت عزل تا احوام ممتده متکا
و هل هذا الاقیاس المنصوب المقبول علی المنصوب علیه المعزول و لا
يجوز الاكل مخبول عن الفهم معزول فانه قیاس مزدول و تمثیل
مغسول و محتجب مانند که فخر رازی بعد آنمه کا و تازی آخر کار بمزید اضطراب و انتشار
جوانی دیگر موجب حیرت اولی الابصار از کیسه بر آورده که مقلدین او از ذکر آن
استحیا کرده اند یعنی بعد تسلیم عزل و منفرد بودن آن عدم جواز امر منفرد بر انبیا
علیهم السلام منع کرده به تجویر تنفیر در حق انبیا علیهم السلام کمال علو رتبه خود در
شناسی و نهایت تعظیم و اجلال حضرات انبیا علیهم السلام ظاهر کرده و هذه
عبارته ثمران سلمنا انه منفرد مطلقا فلو لا يجوز علی الانبیاء فان
المنع منه بناء علی القول بالتسديد والتقیح و قل مضی القول فیه

ع
کما فی الحاکمات لا لا خصیة
العزل قبل العزل طلاق الرجل
ع
سابقا و یجب که در مقام ان
شایع مسلم نقل کرده که حضرت
هارون فاتی قاتل شد قبل وفات
بمردن و بختیاری و بختیاری
و در هیچ نسخه ای که در این کتاب
یاد نشده است

قف
منع الازعاج فی نایة القول عدم
جواز الامر المنفرد علی الانبیاء

و شناختن این خرافات بالاتر از آنست که کسی متصدی شرح و بیان آن تواند شد
پس مسلمی ابرامع آن ارتقا و قلب در دگر دست می دهد و اطفال اهل اسلام
از آن سخاشی می کنند و خنده بر ریش قائل آن میزنند معاذ الله هرگاه اموری
که باعث امانت و مذلت و حقارت و رسوائی و فضیحت و سبب نفرت
و استیحاش و مباحثت و عدم ستیناس بر انبیا علیهم السلام جائز گردد
پس اعتماد بر دین و شریع مسلمین چه طور توان کرد و ازین مقام و از عبارت
اربعین رازی عبارت اصفهان و کلام احوار شانی که سابقا گذشته میتوان
دریافت که این حضرات را در فضل جناب امیر المومنین علیه السلام ابطال
دلائل امامت آنحضرت بشا به بخود و بخواص ساخته و چندان گرفتار عجز و اضطراب
نموده که آخر با اثبات نقص و عیب و امانت بی عصوم و روتی آرند و آنرا سهل تر
از اعتراض بحق می پندارند چه قبل ازین دانستی که رازی در اربعین بخلاف آنست
با بیان را موجب نقصان و هوای آنحضرت دانسته حالانکه خلافت آنحضرت بنص
قرآن و تصریحات علما اعیان و تصریح خود رازی جلیل ایشان واضح و عیانست
و اصفهان هم بتقلید رازی این خلافت را موجب نقصان دانسته و درینجاری
تجویز امری را که باعث نفرت و امانت حضرت هارون علیه السلام باشد التزام
کرده بلکه تجویز منقرات در حق جمیع انبیا بکمال ثبات جاش و نزابت انبساط
و انتعاش ظاهر نموده و احوار بتصریح تمام متخلاف حضرت هارون علیه السلام را موجب
فتنه و فساد عظیم اعنی شرک و کفر و عبادت عجل گردانیده و ابواللیث سمرقانی
هم از بعض حکما تقریری آورده که از ان صراحت ظاهرست که متخلاف حضرت

علیه السلام

جواب منع رازی عدم جواز امر منفی بر انبیاء که تقدیر
تقدیر منفی بودن عزل از عداوت افکار ضایع
عدم جواز امر منفی بر انبیاء

بهرون سبب ترک عبادت حق تعالی و اختیار عبادت عجل گردیده نمیشد
لهؤلاء الکبار کیف فادتهم العصبية الى النار ولهم يتلقوا الحق بالافواه
واختاروا النار على العار بل جمعوا بين العار والنار واثبتوا العيب
والعار على الانبياء الاطهار قبل الاله الجبار الحاصل عدم جواز انابت
وذلك انبياء عليهم السلام وبطلان حصول امور منفی در ایشان نهایت احتیاج است
که احتیاج بیان ندارد و دو تجویز تنفیذ از ایشان صریح تنفیذ از اسلام است و لایمضی
به مسلم من و انقاد استیکه شاه ولی الله شتر اک خلیفه را با پیغامبر در جد اعلی
معل ساخته باینکه مردم در خلیفه بچشم حقارت ننهند و همین معنی فرستادن چنین
انبیاء را از بنی اسرائیل معل ساخته پس مطلوب الهی که عدم جواز تنفیذ و تحقیر است بهنا
وضوح ثابت و متحقق گردید بدو وجه اول آنکه هرگاه بودن خلیفه از غیر قریش که اصلاً
دوم شرعی و عقلی نیست ایکن محض انحطاط از فضیلت نسبیه است جائز نباشد این
سبب که مودعی تحقیق است پس عزل نبی بعد اولویت ناجائز و ناروا باشد و دوم
آنکه از این عبارت ظاهر است که اگر انبیاء از غیر بنی اسرائیل می آمدند مردم ایشان را بچشم
حقارت می دیدند و تحقیر انبیاء ناجائز است پس عزل منفر هم بر حضرت بهرون قطعاً
و حتماً ناجائز باشد و آیه القیم و زاد المعاد ذکر فوائد مستنبطه از قصه فتح گفته و فیها
من الفقه جواز قتل المرتد الذی تغلظت حجة من غیر استتابه فان
عبد الله بن سعد ابی سرح کان قد اسلم و هاجر و کان یکذب الوحی
لرسول الله صلی الله علیه و سلم ثم ارتد و لحق بمكة فلما کان یوم الفتح اتی به
عثمان بن عفان رسول الله صلی الله علیه و سلم لیبايعه فامسك

استقلال بعبادت ولی الله
بر عدم جواز امر منفی بر انبیاء
بدو وجه

وینجی کتب ان کون لک
۲۵۴ ضف
۳۲۶
فصلی در قصه

عنه طویلاً ثریباً و قال انما امسکت عنه ليقوم اليه بعضكم فيضرب
عنقه فقال له رجل هلا او مات الي يا رسول الله فقال ما ينبغي لنبی ان
يكون له خائنة الاعین وبعد فاصله سیره گفته و قوله ما ينبغي لنبی ان
يكون له خائنة الاعین ای ان النبى لا يخالف ظاهره باطنه ولا سره
علانيته و اذا قصد حكم الله و امره لم يؤمر به بل صرح به و اعلم انه
ازین عبارت ظاهرست که بر نبی ایما بعین در تنفیذ حکم الهی فضلا عن غیره روا
که ایما دلیل مخالفت ظاهر باطن و عدم اقتضا سر با علانیت می گردد پس هرگاه
ایما بعین در تنفیذ حکم الهی بر انبیاء و ائمه باشد عدم منفرات بر انبیاء علیهم السلام
با ولویت تمام ثابت و محقق گردد و علامه کمال الدین محمد بن همام الدین عجل الله
بن عبد الحمید الشهبازی بن الهمام که از اکابر محققین فخر و اجله متقدمین عظام و امثال
معتدین اعلام سنیست و فضائل و محاسن سنی و مفاخر و آثار و ضلایه از کتاب
اعلام الاخیار تصنیف محمود بن سلیمان کفوی امثال آن ظاهر و واضح است
در کتاب المسایره فی العقائد النجیه فی الآخره باهتمام تمام لزوم نزاهت انبیا
علیهم السلام از امور منفره ثابت کرده چنانچه کمال الدین محمد بن محمد بن ابی بکر بن علی
بن مسعود بن رضوان بن ابی شریف القدسی الشافعی که فضائل و مناقب زاهره
و محامد مدائح باهره او از ضو لامع سخاوی و نور سافر فی اخبار القرن العاشر
تصنیف عبد القادر العیدروس انس جلیل قاضی مجیر الدین ابوالیمن عبد الرحمن
العلیمی واضح و ظاهرست در کتاب مسامره شرح مسایره ابن الهمام گفته شرط
النبوۃ الذکوره لان الاثوثه وصف نقص و کونه اکمل اهل مانه عقلا

جوابه در این علم بود از امر غیر از این که بقدر
تسلیم میفرمودن عقل از غفلت غارت شده

علم و ادب و غیر اینها

و خلقا بفتح الحاء المعجمة وسكون اللام حال الارسال و اما عقدة لسان
 السيد موسى عليه السلام قبل الارسال فقد ازيلت بدعوته عند
 الارسال بقوله واحلل عقدة من لساني فقها و اقول كما دل عليه قوله
 تعالى قد اوتيت سؤلك يا موسى و اكملهم فطنة و قوة راى كما هو ^{مقتضى}
 كونه سائس الجميع و مرجعهم في المشكلات و السلامة بالرفع عطف
 على الذكورة اي شرط النبوة السلامة من دناءة الآباء و من غير
 الاهبات اي الطعن بذكرهن مما لا يليق من امر الترويج و السلامة من
 القسوة لان قسوة القلب موجبة للبعد عن جناب الرب اذ هي مبيع
 المعاصي لان القلب هو المصغرة التي اذا صلحت صلح الجسد كله و اذا فسدت
 فسد الجسد كله كما نطق به الحديث الصحيح و في حديث حسنه الترمذي
 و رواه البيهقي ان ابي عبد الناس من الله تعالى القلب القاس و السلامة
 من العيوب المنفة منه كالبصر و الجذام و من قلة المروءة كالاكل على
 الطريق و من دناءة الصناعة كالحجامة لان النبوة اشرف مناصب
 الخلق مقتضية لغاية الاجلال الاتق بالخلق فيعتبر لها انتفاء
 ازين عبارات و احسن كشر و طيبوت نسبت كه نبى ذكر باشد زيرا كه انوشت و
 نقص است و نيز بايد كه نبى اكمل اهل زمان در عقل و خلق باشد و سالم باشد از دنات
 و غير اقامات و سالم باشد از عيوب منفرة مثل برص و جذام و سالم باشد از قلت
 مروت مثل اكل در راه و سالم باشد از دنات صناعت مثل حجامت زيرا كه نبوت
 اشرف مناصب خلق است و مقتضى غایت اجلال است كه لا ینحلق بآنها

در این علم بود از امر غیر از این که بقدر
تسلیم میفرمودن عقل از غفلت غارت شده

از قم سلامت بخواند و عیوب منفرة
نکلی به من جذام و قلت مروت و دنات
صناعت از سالم باشد تمام و مسامحه
شعاع از ابراهیم شریف

تعبیر غفلت از امر خارج مقتضی اجلال است
سنة از عیوب منفرة مثل برص و جذام و سالم باشد از دنات
مروت و دنات صناعت

عدم جواز امور منفرد انبیا

در ای نبوت

پس معتبرست انتفاء منافعی غایت جلال پس محمد اسد از افاده ابن الهمام تلمیذا
رشد او ابن ابی شریف بغایت وضوح عدم جواز امور منفرد بر انبیا علیهم السلام
ثابت و متحقق گردید و واضح شد که فخر رازی تجویز منفرات بر انبیا علیهم السلام با استدلال
واجهار و اعلان اصراطی هم مبایع اسلام ایمان حرم اساس شرع و ایقان می خواهد و
بن محمد البرزوی در اصول عقائد گفته و قد قبل عامة اهل السنة والجماعة ان الله
تعالی باین بعض الرسل حصل منهم ذنوب و کایب تعلیم ان يكون نوبهم عن قصد
واختیار فانه لو كان كذلك لكان لا يومن منهم الكذب فيؤدي الى تفويت ما هو
المقصود بالرسالة ولانه اذا كان ينجي من الذنوب قصد انفرطباع الناس
عنهم فيؤدي الى ان لا يكون في بعث الرسل فائدة اذ ين عبارت ظاهرست که قصد
ذنوب بقصد از انبیا علیهم السلام باین وجه ناجائزست که آن سبب نفرت طباع مردم
از انبیا می گردد و آن مودیست بآنکه در بعث رسل فائده نباشد پس معلوم شد
که تجویز منفرات بر انبیا علیهم السلام باطلست و آن سبب انتفاء فائده در بعثت
این حضرات می گردد فواجب است که رازی تجویز منفرات بر انبیا علیهم السلام نفی فائده
بعثت این حضرات نموده حقیقه در ابطال نبوت انبیا کوشیده و سعد الدین مسعود
بن عمر التفات را فی شرح عقائد ابو حفص عمر بن محمد نسفی در بحث عصمت انبیا
علیهم السلام گفته و اما الضعائر فتجوز عند الجمهور خلاف الجبائ و اتباعه
و تجوز سوا بالاتفاق الا ما يدل على الحسة كسرقة لقمة والتطيف بحجة
لكن المحققين اشتطوا ان ينهوا عليه فينتهوا عنه هذا كله بعد الوحي و اما قبله
فلا دليل على امتناع صدور الكبيرة و ذهب المعتمد الى امتناعها

ص ۵۵
مسئله قال اهل السنة
والجماعة ان الانبياء معصونون
عن الكبائر من الذنوب الجاهل
بطريق القصد
ص ۵۶
قصد از انبیا
مردم از نبوت و آن موجب
انتفاء فائده بعث رسل

ص ۱۵۳
۱۹۴

عدم جواز صفات و احوال
بر انبیا علیهم السلام
بر عقائد نسفی

جواب در این عدم جواز منفرد بر انبیا که تقدیر
تسلیم نفی بودن عمل از خلافت آنها نداده

علامه قدس در این باب

لأنها توجب النفقة للمانة عن اتباعهم في فوت مصلحة البعثة والحق منع ما يوجب
 النفقة كعهر الامهات والفجور والصغار الدالة على الخمسة ازين عبارات واضحست
 که حق نیست که هر چیزی که موجب نفرت باشد مثل عهر امهات و فجور و صغار و آله بر
 به انبیا عليهم السلام جائز نیست فاما ايضا صريح في رد تجوز الرأى في ابطال فرعون
 المشوم مستاصل شافه التفسير المعلوم عند ارباب الفهم ونيز تفهنا زانی در شرح مقاصد
 خاتمة من شرط النبوة الذكورة وكان العقل الذكاء والفتنة وقوة الراى
 ولو في الصبا كعيسى ويحيى عليهما السلام والسلامة عن كل ما ينفر عنه
 كدناءة الآباء وعهر الامهات والغلظة والفظاظة والعيوب المنفرة كالبرص
 والجذام فلهذا ذلك والامور المخلجة بالمرودة كالاكل على الطريق واكر فالدنية
 كالحجامة وكل ما يخل بحكمة البعثة من اداء الشرائع وقبول الامهات عجايرت
 هم باه از بلند نامی کند بلزوم راوت انبیا عليهم السلام از عيوب منفرد و لزوم نزاهت
 شان از امور محقره كوا من معاصي ذنوب نباشد فهو ايضا لهدم اساس الرأى كاف
 و التفسير عن تجويزه التفسير واف وعبد الوهاب شعرا في دريو اقيت وجواب هر گفته و كافي
 امام اكر مدين حمد الله تعالى يقول من جود وقوع الصغيرة من الانبياء سقوا
 قيدها بغير الدالة على الخمسة كسرقة لقمة والتطيف في الكيل او الوزن
 بثمرة ومثله ثمر لا بد ان ان يثتموا على اعل الفود ازين عسايت ظاهرست
 که کسیکه تجويز صغیره بر انبیا سهوا کرده آنرا عقید نموده بآنکه و ال خست نباشد
 و ظاهرست که وجه این تعقيب عدم جواز منفرد بر انبیا عليهم السلام است الامر
 و على ثانی رسول المعالی شرح قصه و بهد ۱۱۱ الى زکات عصمة انبياء عليهم السلام

ص ۲۹۵
 ۳۱۷
 من البحث السادس في
 عصمة الانبياء من الفصل
 الاول من المقصد السادس
 سلمت از نظرات از شرط نبوت است
 بنظر تفهنا زانی در شرح مقاصد

ص ۱۶۲
 ۲۴۳
 البحث الحادي عشر

عدم جواز صغیره و انبیا
 بر انبیا و انبیا از یوا اقيت وجواب

عدم جواز صفات از جهت
عدم جواز صفات از جهت
عدم جواز صفات از جهت
عدم جواز صفات از جهت
عدم جواز صفات از جهت
عدم جواز صفات از جهت
عدم جواز صفات از جهت
عدم جواز صفات از جهت

واما الصغار فما كان غدا الا على الخسة كسرة لقمة فلا خلاف في عصمتهم فيها
مطلقا و هو شا به صاحب باب نبوت گفته اند و نیز ابل سنت گفته اند که صفاتی
که لالت خیرست و ناسط طبع می کنند مثل دزدیدن یک حب یا کم کردن یکدانه از حق
را به غیران بطریق سهو و بی صدا در نمی شوند زیرا که موجب تفرس میگردد عوام را از اتباع
به نفع و نقص غرض بحث لازم می آید انتهى هرگاه حسب افاده شاه صاحب عدم جواز
امری که موجب تفرس از انبیاء علیهم السلام باشد و لزوم نقض غرض بحث بران ثابت
گردد در ابطال تجویز رازی منفرات را بر انبیاء علیهم السلام هیچ مقام ریب و اشتباه
و یند الحمد علی ذلک و مولوی عبد العلی که اورا بهر العلوم بلقب می سازند در شرح مسلم
الثبوت گفته و اما غیر الکذب من الکبائر و الصغائر الخیسة كسرة لقمة
و غیرها مما یدل علی الخسة و ان كانت مباحة فالإتفاق بین فرق الاسلام
علی عصمتهم عن تعدها سمعا عند اهل السنة القامعین للبدعة کثرهم
تعالی او عقلا عند المعتزلة و الروافض خذلهم الله تعالی و قد عرفت شبهه
و جوابها ازین عبارت ظاهرست که اتفاق فرق اسلام واقع است بر آنکه انبیاء
علیهم السلام از ارتکاب افعال و افعال خیرست گویا باشد معصوم اند پس بنا برین
رازی تجویز منفرات بر انبیاء علیهم السلام خرق اجماع اهل اسلام آغاز نموده و ادعا
کمال ترین داده و ملا یعقوب لاهوری در شرح تهذیب الکلام گفته و کونه قرشیا
ای و شرط کون الامام قرشیا لقوله صلی الله علیه و سلم لا یموت من قریش
و الجمیع الملتی بالامام یفید الاستغراق ففیضان کل فرد من افراد الاماء لیکون
الا قرشیا الولاة من قریش قد موافقشیا و لان لشرف النسب اثر فی جعل الولاة

۲۲۳
۲۲۴
الاصول الثاني في البنية
من الماصول
عدم جواز صفات از جهت
مباحه در ارتکاب خیرست بر انبیاء اتفاق
در شرح مسلم مولوی عبد العلی

جواب درازی عدم جواز امر منفرد را اینها که بر تقدیر
تسلیم منفرد بودن عمل از خلقت آغاز تا کنون

عدم جواز امر منفرد را اینها که بر تقدیر

در این کتاب در بیان این که امر منفرد جواز ندارد
و در بیان این که امر منفرد جواز دارد
و در بیان این که امر منفرد جواز ندارد
و در بیان این که امر منفرد جواز دارد

و تألیف الاهواء اذ لا یابی عن طاعته الشریف فکیف الخسین بخلاف
 الردیل فی شبه فیما فی کل الالباء من لاه اذ فی حظ من کرامة الالباء فکیف
 بطیعه من هو فی غایة طبقة العلو و نهایة درجة السمو واقصی مراتب
 علو النسب یفتح فی القریب و فیه مراتب لکن بعضها اکفاء لبعض و واقفنا
 فی اشتراط کونه قرشیا الجبائیان ازین عبارت ظاهرست که بودن ائمه
 از قریش برین سبب لازمست که اگر امام ردیل الغیب باشد یا لکن از اطاعت او کسیکه بر
 او ادنی حظی از کرامت آباها حاصل باشد پس چه طور اطاعت او نماید کسیکه او در غایت
 طبقة علو و نهایت جبهتو باشد پس بهمین دلیل عصمت نبی از منفرات بالاولی لازم
 باشد که در صورت انصاف نبی منفرات معاذ الله من فک مردم از اطاعت اتقیاء
 او سر خواهند پیچید و از غرائب امور و عجائب امور نیست که چون علامه علی الزام
 جو از بحث کسیکه موصوف باشد با مور منفرد بر اشاعة بهجت نفی حسن و قبح عقلی
 فرموده این وزبحان بجا بیان ذکر محض الزام را در کمال شناعة و فطاعت دانسته
 و مار و ار بر خود پیچیده و جامه انسانیت بر خود دریده سیف زبان بزل بیان کشیده
 بر سر سب و شتم صریح رسیده متکلب انواع هذیان و غایت مجازفت و حد و ان و نهایت
 مکاره و ظنیان کرده و از بسارت صریح فخر رازی بر تجویر منفرات در حق انبیا
 علیهم السلام که از نهایت العقول ظاهر شده خبری برنداشته قال فی جواب العلامة
 الحاکم لما ذکر فی نهج الحق ان الاشاعة لزهم باعتبار نفی الحسن و البق من یدهبوا
 الی جواز بعثة من هو موصوف بالذات و الافعال لدلالة علی الخسة اقول
 نعوذ بالله من هذه الخرافات و الهذیان و ذکر هذه الفواحش عند

اطلاع در نهج الحق

عدم حجاز بر اینست که

ذکر الانبیاء والدخول فی زمرة ان الذين یحبون ان یشیع الفاحشة فی الدین
امنوا لهم عذاب شدید فی الدنیا والاخرة وکفی بأساعة الادب ان یذكر
عند ذکر الانبیاء وامثال هذه الترهات ثم یفتدی علی مشایخ المسنة و
علماء الاسلام ما لا یلزم من قولهم شیئ منه وقد علمت ان الحسن البقری یكون
بمعان ثلاثة احدها وصف النقص والکمال والثانی الملائمة والمنافرة
وهذان المعنیان عقلیان لا شک فیهم فاذا کان مذهب الاشاعرة انهما
عقلیان فای نقص اتم من ان یكون صاحب الدعوة الالهية موصوفا
بهذه القبائح التي ذکرها هذا الرجل السوء الفحاش وکانه حساب الانبیاء
امثاله من عالم الحلة التي یفسدون علی شاطئ الفرات بكل ما ذکره نفوذ
بالله من التعصب فانه اوردہ النار اذین عبارت ظاہرست که بر عم ابن بزهرمان
نزد اشاعره هم اتصاف انبیاء علیهم السلام بر ذائل و افعال داله بر خست جائز نیست
زیرا که نزد اشاعره حسن و قبح بمعنی نقص و کمال ملائمت و منافرت عقلی مستند و
اتصاف صاحب دعوت بامور قبیحه یعنی بر ذائل و افعال داله بر خست غایت نقص
پس این عبارت که وز بهمان برای استیصال تجویر منفرات بر انبیاء علیهم السلام کافی
و اما زعم ابن بزهرمان عدم اتجاہ الزام علامه طاب ثراه بر اشاعره پس جوش
انست که هرگاه شعریه صدور پیچ چیزی را عقلا از حق تعالی تمتع ندانند عدم
جواز غیر ایات بر انبیاء علیهم السلام عقلا نزدشان ثابت نخواهد شد بداهة و همین
وجه فخر از می عدم جواز منفرات را بر انبیاء علیهم السلام صراحة منع کرده و توقف آنرا
بر حسن و قبح عقلی ظاہر نموده و حواله منع ثبوت آن با سبق کرده و لکن چون پیشین
دفعه

عدم حجاز اتصاف نبی بر ذائل
ابن بزهرمان و طایفه اشاعره
اینست بر اشاعره

جوابی درازی عدم علم بر این که در حدیث
نیم نفر بودن عولی از خلافت افتادند

در نسخ این و زبانه را در تمام
نسخه موجود بود و زبانه را در تمام
نسخه موجود بود و زبانه را در تمام

و فطاعت این تجويز ظاهر است این و زبانه ناچار در مقام وارو گیر علامه طاب
 شاه راه انکار و فراموشی و واجب آنکه خود این و زبانه قبل ازین تجاشی و تبری
 حسن و قبح عقلی مکرر اکتفا می چا ویده که از ان صراحت اعتراف بعدم انتفاء بحث
 کاذب عقلا ظاهر است قال العلامة طاب شاه فی فیه الحق فی وجوه البطلان
 فی الحسن و البقیة العقلیة الخامس لو کان الحسن و البقیة باعتبار السمع و غیره
 لما قبح من الله شیء و لو کان كذلك لما قبح منه اظهار المعجزات تبلی بیما
 الکذابين و تجوز ذلك یسد باب معرفة النبوة فان ائمة نبوا و اظهروا المعجزات
 عقیب ادعاء النبوة لا یمکن تصدیقه مع تجويز اظهار المعجزات تبلی بیما
 الکاذب فی دعوی النبوة و فضل بر زبانه نجواب آن گفته اقول و او ایضا
 لم یقبح من الله شیء و لو کان كذلك لما قبح منه اظهار المعجزات تبلی بیما
 الکذابين قلنا عدم اظهار المعجزات عن ید الکذابين لیس لکونه غیبا و منکر
 بل لعدم جریان عادة الله تعالی جاری مجری الحال العادی بدانکه
 الاظهار و این جبارت این و زبانه بصورت جهوری ندا داده بآنکه عدم اظهار
 معجزات برید کذابین باین وجوئیت که این معنی قبیح است عقلا پس هرگاه حسب
 تصریح صریح خود این و زبانه اظهار معجزه برید کذابین قبیح عقلی نباشد و ثبوت
 تجويز بحث کسیکه موصوف بر وائل و خناس باشد نزد اشاعره کدام مقام است
 و نیز علامه طاب شاه فرموده السادس انه لو کان الحسن و البقیة شرعیین الحسن
 من الله ان یامر بالکفر و تکذیب الانبیاء و تعظیم الاسنام و المواظبة علی
 الزنا و السرقة و النهی عن العباداة و الصدق لا یمکن غیر قیمته فی انفسها

صاحب کتاب
بسم الله الرحمن الرحیم
بسم الله الرحمن الرحیم

قال ابن و زبانه عدم اظهار المعجزات
عقلا و الکاذب لیس لکونه غیبا

در نسخ این و زبانه

و فتح شرح این در کتاب
برای امر منفره و خصوص
بر ذوالی از اشعاره

فاذا امر الله تعالى بحاصرات حسنة اذ لا فرق بينهما وبين الامر بالطاعة
وان شكر المنعم ورد الوديعة والصدق ليست حسنة في انفسها ولو هي
تعالى عنها كانت قيية لكن لما اتفق انه تعالى امر بهذه مجانا لغير غرض
ولا حكمة صادرة حسنة واتفق انه في عن تلك فصادرة قيية وقبل الامر
والنهي لا فرق بينهما ومن اداه عقله الى تقليد من يعتقد ذلك فهو جاهل
واحق الحق اذ اعلم ان معتقد رئيسه ذلك وان لم يعلم ووقف عليه
ثم استمر على تقليده فكذلك فلهذا وجب علينا كشف معتقدهم لئلا
يضل غيرهم ولا يستوعب البلية جميع الناس واكثرهم وابن وزيره ان يجاب ان
كفته اقول جوابه انه لا يلزم من كون الحسن واليقين شرعيين بمعنى ان الشرع
حاكم بالحسن واليقين ان يحسن من الله الامر بالكفر والمعاصي لان المراد بهذا
الحسن ان كان استحسان هذه الاشياء فعدم هذه الملازمة ظاهر لان
من الاشياء ما يكون مخالفا للمصلحة لا يستحسنه الحكيم وقد ذكرنا ان
المصلحة والمفسدة حاصلتان للافعال بحسب ذاتها وان كان المراد
بهذا الحسن عدم الامتناع عليه فقد ذكرنا انه لا يمتنع عليه شيء عقلا
لكن جرى عادة الله تعالى على الامر بما اشقل على مصلحة من الافعال والنهي
عما اشقل على مفسدة من الافعال فالعلم العادي حاكم بان الله تعالى
له امر بالكفر وتكذيب الانبياء قطا ولم يره عن شكر المنعم ورد الوديعة
فحصل الفرق بين هذا الامر والنهي جريان عادة الله الذي يجري مجرى
المحال العادي فلا يلزم شيء مما ذكره هذا الرجل وقد زعم انه فلق الشعر

قال ابن وزيره بان في جميع عدم اشعار
الامر بالكفر وتكذيب الانبياء فغير الاصل
وشره على اسانه لا يمتنع عليه شيء عقلا

و فی حق این در بیان این است
موصوف بر ذل اشاعه

و تدقیق هذا السؤال الظاهر دفعه عند اهل الحق حتى رتب عليه التشيع
والتقطيع فياله من اجل ما اجمله ازين عبارت صراحة ظاهر است که نزد
ابن زبهران امر حق تعالی بکفر و تکذيب انبياء و تعظيم اصنام و مواليت بر زنا و سرقه و نحو
از جهاد و صدق عقلا متع نیست پس هر گاه امور مذکوره عقلا متع نباشد
بعث موصوف بر ذائل چراند از اشاعه عقلا متع باشد عجب که ابن زبهران این
تصريحات مکرره خود را که برای اثبات کمال شاعت و فطاعت مذهب اشاعه
نزد جمیع عقلا کافی و دافی است فراموش کرده در مقام الزام و طعن علامه حکام
بر اشاعه نیک فرمایم انکار آغاز نهاده تشیع معکوس بر ذکر مذهب اشاعه که صراحت
بدیهه است و باطل است باین که اشاعه و تشیع این دو مانع از هم می گردند
بجواب پنج الحی گفته ترا استدلال علی بطلان گونه خالق القبايح بلزوم عدم
امتناع اظهار المعجز علی يد الکاذب قد استدلل قبل هذا هذا مرارا واجبتاه
محاله و جواب هذا ما ذکر بعده من رتب الامور المنکرة علی خلق القبايح
مثل انتفاع الثقة من الشریعة والوعد والوعید و غیرها از انحراف جواب علم
العادی و بما جرى من عادة الله تعالى انه لم یظهر المعجز علی يد الکاذب
فهو محال عادة کما اثر المحاکات العادیة وان کان ممکنا بالذات لانه لا یجب
علی الله تعالی علی قاعدتنا فی ما ذکره من لزوم جواز ترس الکفیر من الله و
عوض الاسلام و انهم ما علیهم آفة ماضیة من اعتقاد الحشیة به کان یكون
کفرا و باطلا فلا یستحقون الجواب بجوابه ان جمیع هؤلاء لا ینفع عادة کسائر
العادیات نحن نجزم بعدم وقوه وان جاز عقلا حیث لم یجب علیه تعالی

و قد بان من بیان ان شیء المعجزة
عنه لا یجوز یقتضی بالذات لانه لا یجب
علی الله تعالی

در این کتاب
 در بیان این مطلب
 در بیان این مطلب

شئ و لا فیه بالنسبة الیه درین عبارت هم صراحت تجویز عقلی اظهار نموده بر
 دست کاتب نموده و آنرا معطل بعدم وجوب چیزی بر حق تعالی سائید و تصریح
 بجواز عقلی زمین کفر و در قلوب عرض اسلام و مثل آن کرده و نیز علامه علی طایب
 در مقام ذکر وجه مبطله نسبت خلق قبایح بحق تعالی گفته و منها انه يلزم مخالفة
 الضرورة لانه لو جاز ان يخاف الزنا واللواط لجاز ان يعبد رسولا هذا بينه
 ولو جاز ذلك ان يكون فيما سلف من الانبياء من يعبد الا لله تعالى الى
 السرقه والزنا واللواط وكل القبايح ومدح الشيطان وعبادة غيره لا يستحق
 بالله تعالى الشتم لانه سب رسول الله وعقوق الابوين ذم المحسن ومدح
 المسيء و ابن رزبان بجواب این گفته اقول لو اراد من نفى جواز هذه الرسول
 و لا يحده الا شياء الوجوب على الله فمن نعمه لانه لا يجب على الله شيء و لا بد
 من نفى هذا الجواز الامتناع عقلا و لا يتفق عقلا وان اراد الوقوع فمن يمنع
 هذا ان العلم العادي يفيدنا عدم وقوع هذا فهو محال عادة و التجو العقلي
 لا يوجب وقوع هذه الاشياء كما عرفت و مرارته صدد كلامه بلزوم
 مخالفة الضرورة و امی ضائفة للضرورة في هذا البحث ازين عبارت
 صراحت ظاهر است که ابن رزبان کمال جسارت و وقاحت منع نفی جواز بعثت
 رسول باین اشیا یعنی و چنان بر حق تعالی می کند و در تقلیل توجیه بران می سراید
 بدستیکه واجب نیست بر خدا چیزی برین هم گفتا نکرده می در آید که بعثت
 باین اشیا احتلا متنع نیست پس کمال عجب است که خود درین عبارت صراحت عدم
 اقتراح بعثت رسول باین اشیا یعنی زنا و سرقة و جميع قبايح مدح الشيطان و عبادات

فقد بين و زببان ان الجواز
 في الزنا واللواط لا يمنع
 ما عرفت بانحوه الخطأ

چون در رازی علم حجاز از منقرات انبیا که تقدیر
شکر منور و دل از خلقت آغاز نهاده

و از منقرات انبیا که تقدیر
شکر منور و دل از خلقت آغاز نهاده

و از منقرات انبیا که تقدیر
شکر منور و دل از خلقت آغاز نهاده

و اختلاف سخن تعالی ششم او و سب رسول حقوق والدین و دم محسن و مدح منسلی
 باشد من ذلک کلامی نماید و باز هرگاه علامه حلی اندوم چون بیعت موصوف و اهل
 و منقرات نزد اشاعره ذکر می کند و گریه کردن در رازی کند و با نکاره و ابطال آن
 بر می خیزد و نسبت اقرار بعلامه حلی طاب ثراه می نماید و پرتاب هست که این با نکاره
 و ابطال او با وصف ظهور بطلان آن از تصریحات خودش و از تصریح رازی است
 مطلوب اهل حق است که از ان کمال شجاعت و قناعت مذہب اشاعره واضح
 و تہ الحمد علی ذلک محمد اجمیلا و ہر قدر طعن و تشنیع کہ ابن روز بہان حوالہ قلم بہر
 زخم نموده ہمچنان عائد بہ صراحت اشاعره است کہ بنا بر مذہب شان این تشنیع و طعن
 لازم می آید و فخر رازی صراحتہ تجویز منقرات بر انبیا علیہم السلام نموده پس این ہمہ
 طعن و تشنیع با جصف بیات علامہ حلی طاب ثراه از ان صراحتہ راجع بہ فخر رازی
 چہ ہر گاہ حسب قیاس کہ مابین منقرات بر انبیا علیہم السلام ممنوع نباشد مقتضای
 این امور کہ علامہ ذکر فرمودہ بزعم رازی ہرگز ثابت نشود بلکہ صراحتہ و ہدایتہ جائز
 گرد و بلکہ ابن ہمہ طعن و تشنیع ابن روز بہان عائد بہ خود او است زیرا کہ خود ابن روز بہان
 ہم تجویز عقلی اخبار معجزہ بردست گذارین نموده و ہم تجویز عقلی امر حق تعالی بکفر
 و تکذیب انبیا و تعظیم اصنام و مواظبت بر زنا و سرقت و نہی از عبادت و صدق
 فرمودہ و نیز تصریح نموده بعدم امتناع عقلی بعبث رسولیکہ دین او چو از زنا
 و فعل قوم لوط باشد عبث کہ یکہ دعوت کند بسوی سرقت و زنا و فعل قوم لوط
 و کل قباح این تجویز و ایرات بہ بسیار اربعہ و الفحش و تشنیع است از تجویز عبث موصوف
 بر ذلک کہ در محال نکاره موصوفیت بہر شجاعت ہر ذلک تشنیع و در حقیقت اہل حق

بیش از پیش از این
بیش از پیش از این

سائر خلائق است باین شناع و فطاع و بینما بون باین پس این همه تشنیعات این روز
که بر علامه حلی طاب ثراه متوجه ساخته باوصف بر ارات علامه حلی از آن حس فاده
این روز بهمان بر خود این روز بهمان بالغ و جوه متوجه خواهد شد و لا یحیی المکرر التی الا
و اعجابه که این روز بهمان فکر الزام را بر اشاعره که صراحت می رسد که هیچ امری با حلی
قبیح نیست در کمال شناع و فطاعت و نهایت سادت ادب انبیاء علیهم السلام گمان
می برد حال آنکه غرض علامه حلی صراحت تفریق انبیاء علیهم السلام از این امور و ابطال
اشاعره و اظهار مزید شناع و فطاعت است و اگر ذکر شناع مطلقا و لو کان بطریق
علیهما و اظهار شناعه القائلین بهما شنع باشد لازم آید که العیاذ بالله حکایت اقوال
شنیعه و اعمال فظیحه گفتار که در کلام ملک علام و احادیث حضرت خیر الانام علیه و آله
الکاف التحیه و السلام و اخاذات صحابه کرام و تصنیفات اهل اسلام بکثرت واقع است نیز شنع
و فظیحه باشد پس این روز بهمان در حقیقت باین افاده خود متوجه طعن عظیم بر حق تعالی
و انبیاء و صحابه و سائر اهل اسلام نموده و حیرت است که این روز بهمان این هضم بخلا
ناورده که اگر ذکر فاحشه مطلقا مذموم است پس ذکر فاحشه در همین آیت که این روز بهمان
باو از بلند بقصد توجیح و تحجیل اعدای علامه حلی طاب ثراه خوانده موجود است پس
بنابرین معاذ الله بر اسادت ادب حق تعالی آید و خود این روز بهمان هم بذكر آیه مشیخ فاحشه
باشد و نیز این روز بهمان بدو این امور که علامه حلی الزام اشاعره بآن فرموده شنع
فاحشه و مصداق تشنیع و تحجیم خود باشد و این طعن و تشنیع این روز بهمان مماثل است
با آنکه کسی فتوی دهد بآنکه نکاح محارم حلال است هرگاه کسی برای اظهار بطلان این فتوی
بگوید که بنابرین نکاح ماور و خواهر و دختر و او خواهد شد آن مفتی و اشاع او طعن و تشنیع

جواب د رازی عدم جواز ام معترضه انما کما
نیم مغربون علی اختلاف احوال و ساد

و این معترضه از این جهت است که
مغربون از این جهت است که

بلنج بر معترض آغاز نهند و گویند که این معترض مفتری است و اسارت ادب و شهرت
می کند و بدکر تجویز نکاح مادر و خواهر و دختر اشاعت فاحشه می نماید پس هر عا
بدانته می داند که این طعن و تشنیع مفتی و او کیا او بر معترض متوجه نخواهد شد بلکه با
بر ادت معترض از ان این طعن و تشنیع متوجه نخواهد شد و زیادت شاعت
و فطاعت فتوای او باین طعن و تشنیع ظاهر گردید یعنی واضح خواهد شد که این فتوا
بمشابه تشنیع و فطیعیست که هر گاه معترض بیان لازم صریح این فتوی که در حقیقت
تفصیل اجمال است بغرض ابطال آن نمود خود مفتی و او کیا او بهم تفصیل
نهایت تشنیع و فطیعی دانستند و تبری تحاشی از ان آغاز نهادند و الزام از افترا
انکاشتند حال آنکه لزوم آن صریحست که هیچ وجه انکار آن نتوان کرد پس هیچین اشعار
هر گاه عدم امتناع صدور قبائح از حق تعالی بحد و شد تمام مقرر کردند بلکه اثبات
امتناع قبائح بر او تعالی شانه تشنیع و قبیح و موجب حکیم عقل بحق تعالی و سبب
محکومیت او تعالی شانه دانستند و نیز قبیح عقل را را سا انکار کردند و بلا شبهه برایشان
تجویز بحث موصوف بر ذالک لازم آمد پس طعن و تشنیع این روز بهمان این الزام که صراحت
غرض از ان ابطال این مذهب تشنیع است مشابه و محامل طعن و تشنیع همان مفتی و او کیا
بر ذکر معترض لزوم طلیت نکاح مادر و خواهر و دختر بر فتوای تحلیل نکاح محارم بلکه
بالاتر نیست که این روز بهمان در مقام دیگر این لازم را ثابت هم کرده و رازی هم از ان
نموده پس صنیع تشنیع این روز بهمان افحش است از انکار و فرار این مفتی و اولیای او
ولنهم ما قال فی احقاق الحق و انما الذی حمل الناصب علی هذا التشنیع عجزه عن
الجواب و الحرافه عن سمت الحق و الصواب کما حکى ان جلارای فقیه ما ناقضا

اینجا حسن و قبح عقلی

کالتا صبیح مسجد فساله عن مسئلة من مسائل الخیض والاستحاضة
 رأی الفقیه انه عاجز عن جواب مسئلة اضطرر بقال ساخطا علیه
 هذه القادورات من بدیت الله وموّه علیه جهل نفسه فلیتظر اول
 الناصبات هذه الحیل والتویجات افسدا وما یصد من رجاع
 على مشاطی الفرات اما آنچه رازی افاده کرده که منع از امر بمنفر معنی است بر
 تحسین و تقبیح و گذشته است قوان را و حاصلش نیست چون تحسین و تقبیح عقل
 اشاعره باطل است پس منع از تجویز منفرات بر انبیاء علیهم السلام هم باطل
 بلکه عیاذ ایا الله منفرات بر انبیاء علیهم السلام جائز باشد پس بدفع است اول
 از عبارت مولوی عبد العلی در شرح مسلم که انفاذ کورشده واضح است که نزد اهل
 که او شانرا بوصف قاصدین بدعت ستوده عصمت انبیاء علیهم السلام از امور دال
 که مباح باشد بسمع ثابت است پس هرگاه عصمت انبیاء علیهم السلام از امور
 و الیه نیست بسمع ثابت باشد ثبوت عصمت انبیاء علیهم السلام از منفرات متوقف
 حسن و قبح عقلی حساب افادات الیه نیستی نباشد که در واقع ثبوت شرع موقوف
 عقلی است و ثانیاً بآنکه حساب افاده این روز بهمان امتناع ردائل خیسسه معنی
 حسن و قبح عقلی معنی متنازع فیه نیست بلکه نزد اوست ثبوت حسن و قبح بمعنی صحت
 و نقص که اشاعره هم آنرا اثبات می کنند برای امتناع ردائل بر انبیاء علیهم
 کافی است و چون فخر رازی خود هم بثبوت حسن و قبح بمعنی صفت کمال تقصیر
 کتاب نهایة العقول تصریح کرده پس منع حسن و قبح عقلی معنی متنازع فیه مضه
 بامتناع منفرات بر انبیاء علیهم السلام نرساند که بنا بر ثبوت حسن و قبح عقلی

جواب افاده رازی که منع از انفر
 معنی است بر قوان تحسین و تقبیح عقلی
 است قوان را یعنی آن بطلان
 پس منع امر بمنفر باطل است

اینجا حسن و قبح عقلی

جواب السج رازی عدم جواز امر منکر یا ایضا که تقدیر
تدریس منفرد و قول از خلافت امام زین العابدین

کمال و نقص انصاف

کمال و نقص انصاف تبی بصفه نقص عین انصاف او بصفتی فتح خواهم بود و ای
چون اشاعه هیچ قبیحی را بر حق تعالی متعین ندانند باین سبب البته بر ایشان تجویز
بعث موصوف بر ذال لازم می آید بدیهه و کفی برابطا لامذبههم الشنیع و یقبحا
لمتقدهم الفظیح و مثالش اینکه اگر چه حضرات اشاعره بزیاد شعور غلط گفته بسبب
تمیز ظلمت از نور جسامت بر نفی حسن و قبح عقلی یعنی متنازع فیه کرده اند لکن جمیع
کثیر و جمعی خفیه از اکابر بخاری و اساطین مشاییر سنیه قبح و شاعت و فطاعت و سما
نفی حسن و قبح عقلی در یافته اعلام اثبات حسن و قبح عقلی از اخیه علامه عبد العزیز
بن احمد بخاری در کشف الاسرار شرح اصول بزرگ گفته قوله من قضیه الشرع اثم من
حكم الشریعة فی هذا الباب بآداب الامر ان حکم الامر الی الما مورده یوصف بالحسن
والمعنی ان ثبوت الحسن للما مورده من قضایا الشرع لا من قضایا اللغة لان
هذه الصفة تحقق فی القبیح کالکفر والسفه والجهل كما تحقق فی الحسن کالتزی
ان السلطان الجائر اذا امر انسانا بالزنا والسرقة والقتل بغیر حق کان امره بحقیقة
حقا اذا خالفه الما مور و لم یأت بما امر به یقال خالف امر السلطان فی اختلاف
ان الحسن من موجبات الامر امر من مدلولاته فعندنا هو من مدلولات الامر
وعند الاشعرية واصحاب الحديث هو من موجباته وهو بناء علی ان الحسن والقبح
والافعال الخارجة عن الاضطرار هل یعرف بالعقل ام لا فعندهم لا خطاه فی
ذلك واما یعرف بالامر والنهی فیکون الحق ثابتا بنفس الامر لان الامر دلیل و معنی
علی حسن سبب ثبوتہ بالعقل و عندنا لما کان للعقل خطا لی معرفة حسن بعض
المشروعات کالایمان و اصل العبادات والعدل و الاحسان کل الامر و تسلیلا

ص ۱۲۱

الحسن من مدلولات الامر لان موجبات
الحسن من مدلولات الامر لان موجبات
الحسن من مدلولات الامر لان موجبات

للعقل خطا لی معرفة حسن بعض المشروعات
للعقل خطا لی معرفة حسن بعض المشروعات
للعقل خطا لی معرفة حسن بعض المشروعات

جواب و رازی عدم وجود امر منفرد انبیا که تقدیر
نکته منکر بودن عقل از خلقت آغاز نداشته

و بگویند منکر

و معر فالما یثبت حُسنه بالعقل موجب الما لم یعرف به کذا فی المیزان ذکر فی
القواطع ذهب اکثر اصحاب الشافعی الى ان العقل بذاته ليس بدليل على
تحسين شئ ولا تقييده ولا يعرف حسن الشئ و قبحه حتى يرد السمع بذلك
وانما العقل آلة يدرك به ما حسن و ما قبح بعد ان يثبت ذلك بالسمع و ذهب
الى هذا كثير من المتكلمين و ذهب اليه جماعة من اصحاب ابی حنیفه رحم
و ذهب طائفة من اصحابنا الى ان الحس و القبح ضربان ضرب علم بالعقل كالحسن
والصدق النافع و شكر النعمة و قبح الظلم و الكذب الضار و شرب الخمر قالوا
و فائدة السمع اذا اريد بموجب العقل ان يكون و روده موكد لما في النقل
واليه ذهب من اصحابنا ابو بكر الففال الساشی و ابو بكر الصيرفي و ابو بكر
الفارسي و انقاضي ابو حامد و الحلبي و غيرهم و اليه ذهب كثير من اصحاب
ابن حنیفه رحم خصوصاً العرفيون منهم و هو مذهب المعتزلة باسراهم از عبادات
ظاهر است که صاحب خیران افاده کرده که نزد با هر گاه برای عقل حظ بسوی معرفت حسن
بعض مشروبات مثل امان و اصل عبادات و عدل و احسان ثابت امر شارع دلیل
و مستحق چیزی است که ثابت می شود حسن آن بعقل پس ثبوت حسن عقل نزد حضرات حنفیه
محقق شده و ثبوت حسن عقل مستلزم ثبوت قبح عقل همست بدیهه و صراحه و محجب ثماند
که مراد از میزان کتاب میزان الاصول فی نتائج العقول تصنیف علاء الدین محمد بن
احمد قندی است قال فی کشف الظنون میزان الاصول فی نتائج العقول فی اصول الفقه
للشیخ الامام علاء الدین شمس النظر ابی بکر محمد بن احمد السمرقندی احسن الاصول و از عبارات
قواطع قطعاً ثابت است که نزو طائفة از اصحاب مؤلف آن که مراد از ان طائفة از علما کثرت

ان صدق نافع و خالص
باعتبار نشانی عقل و ثبوت
فایده ای که در حدیثی آمده
الکشف بعد عن القواطع

در المیزان مصنف من
الظنون

جواب در انسی عدم جواز منفرد انداختن که بتعزیر
تسلیم سفر بودن عقل از خلافت آغاز شده

بشارت حسن و قبح عقلی

حسن و قبح هر دو قسم است یک قسم از آن معلوم می شود بعقل مثل حسن عدل و صدق نافع و شکر
منفعت و قبح ظلم و کذب ضار و شرب خمر و نزد این طائفة فائده سمع نیست که سمع هر گاه بدو
عقل وارد شده موکد دلالت عقل خواهد شد و باین مذهب ابو بکر و قتال شاشی و ابو بکر صییر
و ابو بکر فارسی و قاضی ابو حامد و طبعی غیر ایشان قائل اند و بسیاری را صاحب ابو حنیفه
خصوصاً اقصین بسو این مذهب فتنه اند و همین است مذهب معتزله جمیعاً و باید در
که مصنف کتاب قواعد ابو المظفر منصور بن محمد سمع شافعی است قال فی کشف الظنون
قواطع فی اصول الفقه لابن المظفر منصور بن محمد السهمانی الشافعی المتوفی
سنة تسع و ثمانین و اربع مائة و نیز در کشف الاسرار گفته فاما المتقدمون
من اصحابنا فقالوا سبب جوب العبادات نعم الله على كل واحد من عباده
فانه تعالى اسدى الى كل واحد منا من انواع النعم ما يقصر العقول عن
الوقوف على كثرتها فضلا عن القيام بشكرها و اوجب هذه العبادات علينا
بازاتها و رضى بها شكر السوابق نعمه بفضلها و كرمه و ان كان بحيث لا يمكن
لاحد الخ و به عن شكر نعمه و ان قلت مدة عمره اوطالت و هذا لان شكر
النعم واجب بلا شك عقلا و نصا على ما قال الله تعالى ان اشكر لوالديك
وقال عليه السلام و السلام من انزلت عليه نعمة فليشكرها في نصوص
كثيرة و ردت فيه و كل عبادة صالحة لكونها شكر النعمة من الامم و قد
ورد النص الدال على كون العبادة شكرا و هو ما روى انه عليه السلام
صلی الله علیه و آله و سلم قد علم قبل له ان الله تعالى قد غفر لك ما تقدمت
ذنبك و ما تاخر قال فلا اكون عبدا شكورا اخبرنا به عن النبي صلى الله عليه و آله و سلم

ص ۴۹۰
این شرح قسم اول

فان القواطع در مصنف من اشعاره

بشارت مدینه عمره اوطالت

شکر النعم واجب عقلا و کرمه و ان
عباده العبادات فی کشف الاسرار

على ما النعم عليه ثم نعم الله على عباده اجناس مختلفة منها الجادة من العبد
 وتكومتها بالعقل والحواس الباطنة ومنها الاعضاء السليمة وما يحصل
 بها من القلب والانتقال من حالة الى ما يخالفها من نحو القيام والقعود
 والاخناء ومنها ما يصل اليه من منافع الاطعمة الشهية والاستمتاع
 بصنوف المأكولات ومنها صنوف الاموال التي يتوصل بها الى تحصيل منافع
 النفس دفع المضار عنها فله حسب اختلافها وجبت العبادات فاما الايمان
 وجب شكر النعمة الوجود وقوة التطق وكمال العقل الذي هو انفس المواهب التي
 اختص لا انسان بها من سائر الحيوانات وغيرها من النعم فالوجوب بآيات الله
 لكنه بالعقل يعرف ان شكر المنعم واجب فكان النعم معروفة وجوب شكر المنعم
 بواسطة المعرفة وهو العقل وهذا معنى قول الناس العقل موجب حليل
 ومعرف لوجوب الايمان بالنظر في سببه هو النعم الخازين بعبارة كمال صرحت
 ظاهرة است كه شكر من واجب عقلي است پس بناي انكار حسن و قبح عقلي از هم پاشيد و اس
 اين محمود محمود باب سيد و ابو شكر كشي و تمهيد گفته القول في مستحسن الفعل قالت
 المعتزلة الحسن ما يستحسنه العقل والقياس ما يستحسنه العقل قالت عامة الفقهاء
 الحسن ما يستحسنه الشرع والقياس ما يستحسنه الشرع والتفصيل في هذا حسن لان
 الحسن والقياس في الاشياء على مراتب منها ما يكون حسنا بعينه كالايان بالله تعالى
 والعبادة وشكر النعمة ومنها ما هو حسن بمعنى في غيره كبناء الريا طاعت الناس
 واماطة الاذى عن الطريق كذلك في القبيح منها ما هو قبيح بعينه كالاشراك بالله تعالى
 والزنا والسرقة واشباه ذلك ومنها ما هو قبيح بمعنى في غيره فقول كما هو حسن

يعرف لوجوب العقل من
 في كنه انفسه
 يستحسنه العقل
 موجب حليل
 الایمان نكره فاشك في الاستدلال
 من الباب الاول
 في العقل من
 ابواب الكتاب

لكن در آخر بهر دو افتاده اعتراف بنبوت حکم عقل نموده کلام معناد حضرت شریع
شانی عیسی و منیل غرض نه انسته و تیری از ان ظاهر کرده حیث قال فان قيل فان لم یکن
مددك الوجوب بمقتضى العقل يؤدى ذلك الى فحام الرسول فانه اذا جاء
بمعجزة وقال انظر فيها فلنظن ان يقول ان لم یکن النظر واجبا فلا يقدم عليه
كان واجبا فيستحيل ان يكون مدركه العقل اذا العقل لا يوجب يستحيل ان
يكون مدركه الشرع والشرع لا يثبت الا بالنظر في المعجزة ولا يجب النظر قبل
ثبوت الشرع فيؤدى الى ان لا يظهر صحة الشرع اصلا فالجواب ان هذا السؤال
مصدره الجمل حقيقة الوجوب قد بينا ان معنى الوجوب ترجح جانب الفعل
على التارك لدفع ضرر موهوم في التارك او معلوم فاذا كان هذا هو الوجوب فالواجب
هو المرجح وهو الله تعالى فانه اذا ناط العقاب بتارك النظر ترجح فعله على تركه و
قول النبي صلى الله عليه وسلم انه اجابته مرجح بترجيح الله تعالى في ربطه العقاب
باحدها واما المدرك فهو عبارة عن جهة معرفة الوجوب لا عن نفس الوجوب
وليس شرط الواجب ان يكون جوبه معلوما بل ان يكون علمه ممكنا لمزيد
فيقول النبي ان الكفر يتم مهلكك والايمان شفاء مسعد بان جعل الله تعالى احدهما
مسعلا والاخر مهلكا و استوجب عليك شيئا فان لا يجاب هو الترجيح المرجح
هو الله تعالى وانا انا مخبر عن كونه سماء و مرشدك الى طريق تعرف به وهو النظر
في المعجزة فان سلك الطريق عرفت ونبوت وان تركت هلكت مثاله مثال
طبيب في مريض هو يتردد بين واثين فقال اما هذا فلا تاوله فانه مهلك
الى وان انت قادر على معرفته بان تطعمه هذا السنور فيموت على الفور فيظنك

جاء في راي عدم جواز منقري انشا كما في تفسير
تسليم منقري دون عزل از خلافت آثار نهاده

اشاد حسن و في عطف

ما قلت واما هذا ففيه شفاء وانت قادر على معرفته بالتجربة وهو ان تشرب
فتشفي ولا فرق في حق ولا في حق استادي بين ان تهلك او تشفي فان استادي
غنى عن بقائك وانا ايضا كذلك فعند هذا قال المريض هذا يجب على بالعقل
او بقولك وما لم ينظر الى هذا لم يشتغل بالتجربة كان هلكا نفسه ولم يكن
عليه ضرر فكذلك النبي صلى الله عليه وسلم قد اخبره عن الله تعالى ان الطاعة
شفاء والمعصية داء وان الايمان مسعد والكفر مهلك واخبرانه غنى عن
العالمين سعدوا واشقوا وانا نشان الرسول ان يبلغ ويرشد الى طريق المعرفة
فمن نظر لنفسه من قصر فليعلم هذا واضح فان قيل فقد رجح الامر الى ان لعقل
هو الموجب من حيث انه بسمع كلامه ودعواه يتوقع عقابا فيحمل بالعقل
على الحذر ولا يحصل الا بالنظر فوجب عليه النظر قلنا الحق الذي يكشف
الغطاء في هذا من غير اتباع اسم وتقليد امر هو ان الوجوب كان عبارة
عن نوع رجحان في العقل فالوجوب هو الله تعالى لانه هو المرح والرسول مخبر
عن الترجيح والمعجزة دليل على صدقه في الخبر والنظر سبب في معرفة الصدق
والعقل الاله للنظر ولم يهر معنى الخبر والطبع مستحث على الحذر بعد فهم
المحذور والعقل فلا بد من طبع يخالفه العقوبة الموعودة ويوافقها
الثواب الموعود ليكون مستحثا لكن لا يستحث ما لم يفهم المحذور ولم يقدر
ظنا او علما ولا يفهم الا بالعقل والعقل لا يفهم الترجيح بنفسه بل يستفاد
من الرسول والرسول ليس يرحم الفعل على التارك بنفسه بل الله هو المرح
والرسول مخبر وصدق الرسول لا يظهر بنفسه بل بالمعجزة والمعجزة

قال الشافعي في اقتضاء الاعطاف ان
الوجوب عبارة عن نوع رجحان
في العقل
المحذور بالنظر ولم يفهم معنى الخبر
فكره التوسل

اینجا حسن قبح عقلی

لا تدل ما لم ينظر فيها والنظر بالعقل فاذا قد انكشف المعاني فاصحح في الالفاظ
ان يقال الوجوب هو الرحمان الموجب هو الله تعالى والمخير هو الرسول صلى الله
عليه وسلم المعروف للها ورو مصدق الرسول هو العقل والمنفرد على سلوك
سبيل الخلاص هو الطبع فكذا ينبغي ان يفهم الحق في هذه المسئلة ولا يلتفت
الى الكلام المعتاد الذي لا يفي العليل ولا يزيل الغموض عبيد الله بن مسعود بن
كهم بن سليمان كقومي ركن كتاب اعلام الاخير وروى عن او گفته الشيخ الامام العلامة صد الشريعة
عبد الله بن مسعود بن محمد تاج الشريعة بن صد الشريعة احمد بن جمال الدين بن عبد الله بن مسعود
حيث شرح الوقاية المعروف بين العامة بصد الشريعة وهو الامام المتفق عليه العلامة المختار في
حافظ قوانين الشريعة ملخص مشكلا الاصل الفروع شيخ الفروع في الاصول علم المعقول والمنقول
اصولي خلاصة في تفسير نهج لغوي ديب رفاة متكلم منطقة عظيم القدر جليل المحل كثير العلم
به مثل غدي العلم والادب ورت المجدار تابع ارباب نشأ في جرة الفضل وناشأ في العلم وحمل على
الكتاب في قول الفقهاء واسو العلماء كفل في رتبة جده وعلم في صباه فسد جده في الحج جده
حاز قصب السبق في الفروع والاصول وكان فارس ميدانه في المعقول والمنقول الخ باهتمام تام
وقبح عقله را ثابت نموده در باب شعري را بر بليغ فواضة باظهار نهايت شجاعت وفضايلت وغيابت
قبح وسماعت ان پر داخه چنانچه در كتاب التوضيح في حل غوامض التنقيح بعد كلام گفته علي ان
الاشعري سلم الحسن والقبح عقلا بمعنى الكمال والنقصان فلا شك ان كل حال محمود
وكل نقصان مذموم وان احباب الكمال لا يمجرون بكالاتهم واصحاب النقصان
مذمومون بنقائصهم فانكار الحسن والقبح بمعنى انها صفتان لا جلهما يهدا ويذم والموصوف
فيها في غايه التناقض وان انكرها بمعنى انه لا يوجد الفعل شيء يتأثر بالفعل

متفق الرسول هو العقل
ذكره الغزالي

فقد عبيد الله بن تاج الشريعة
التوضيح ان انكار الاشعري الحسن
والقبح بمعنى ما يهدا ويذم عليه عقل
ج نديم الحسن والقبح بمعنى ان
والنقصان مختلفان
غاد التناقض

اوجبا

اثبات حسن و قبح عقاب

او يعاقب لاجله فقول ان عني انه لا يجب على الله تعاقب الاثابة والعقاب لاجله
فمن عاين في هذا وان عني انه لا يكون معرض له فهذا بعيد عن الحق ذلك
لان الثواب والعقاب اجلان وان كان لا يستقل العقل بمعرفة كيفيتهما لكن كل من علم
ان الله تعالى عالم بالكلية والجزئية فاعلم ان لا اختيار قادر على كل شيء وعلم انه غني
نعمه الله تعالى في كل لحظة ولحظة ثم مع ذلك كله ينسب من الصفات الافعال ما
يستحقه في غاية القبح والشناعة اليه تعالى في ذلك علوا كبيرا فلم ير بعقله انه يستحق
بذلك مذمة ولم يتيقن انه في معرض سخط عظيم عذاب الليم فقد سجل على عباد
الله من عاين في خوفه عقلة او حاجة استخف بفكره ورايه حيث لم يعلم ان
الذي في ورأيه عصمنا الله تعالى عن الغواية والغواية واهدانا هداية الهداية فلما
اينما دليل الاشعري جئنا الى اقامة الدليل على مذممتنا والى خلاف الذي
بيننا وبين المعتزلة وعند بعض اصحابنا والمعتزلة حسن بعض افعال العباد
وقبحها يكونان لذات الفعل او لصفة له يعرفان عقلا ايضا شئ يكون ذات
الفعل بحيث يحد فاعله عاجلا ويثاب اجلا لاجله او يذمر فاعله عاجلا
ويعاقب اجلا لاجله او يكون للفعل صفة يحد فاعل الفعل ويثاب لاجلها
وانما قال ايضا لانه لا خلاف في انها يعرفان شرعا لان حوب تصديق النبي
عليه السلام ان توقف على الشرع يلزم الدورش واعلم ان النبي عليه السلام
ادعى النبوة وظهر المعجزة وعلم السامع انه نبي فاعلم بما مور مثل ان يصلي
واجبة عليكم وامثال ذلك فان لم يجب على السامع تصديق شئ من
ذلك تبطل فائدة النبوة وان جب فلا يخ من ان يكون حوب تصديق بعض

اثبات صاحب و تبيين
استحقاق عقاب عقلا

تبيين صاحب و تبيين
قبح و شناعة حق تعالى

لا يزيد من فاعله و ثابته لاجله

ذكر صاحب التوضيح في حوب تصديق
النبي ان توقف على الشرع انهم الدور

اثبات حسن و قبح

اخباراته عقليا اولايكون بل يكون وجوب تصديق كل اخباراته شرعيا والثاني بالمثل
لانه لو كان وجوب تصديق الكل شرعيا لكان وجوبه بقول النبي عليا للسلام فاول
الاخبارات الواجبة التصديق لابد ان يجب تصديقه بقول النبي عليا للسلام لان تصديق
الاخبار الاول واجب فنكلم في هذا القول فان لم يجب تصديقه لا يجب تصديق الاول
وان جبا ما ان يجب الاخبار الاول فيلزم الدور او بقول اخر فنكلم فيه فيلزم التسلل
وان ثبت ذلك تعين الاول هو كون وجوب تصديق شئ من اخباراته عقليا مقوله
والا شئ وان لم يتوقف على الشرع م كان اجبا عقلا فيكون حسنا عقلا شئ كان
الواجب العقلي ما يحد على فعله يتركه عقلا والمحسن العقلي ما يحد على فعله عقلا قالوا
العقل اخص من الحسن العقل كذلك نقول في امتثال وامره انه اما واجب عقلا الى اخره
وهذا الدليل لاثبات الحسن العقل صريحا وقوله ووجوب تصديق النبي عليه السلام
موقوف على حرمة الكذب فهي ان تثبت شرعا يلزم الدور وان تثبت عقلا يلزم قبحها
عقلا شئ هذا يدل على القبح العقل صريحا وكل منهما الى الحسن والقبح يدل على الاخر
التزاما لانه اذا كان الشئ واجبا عقلا يكون تركه قبيحا عقلا وان كان الشئ حراما
فتركه يكون واجبا عقلا فيكون حسنا عقلا ودر اصول شائش نه كورست الامر في
اللغة قول القائل لغيره افعل وفي الشرع تصرف الزام العقل على الغير وذكر بعض
الايمه رحمه الله ان المراد بالامر يختص بهذه الصيغة واستحال ان يكون معناه
ان حقيقة الامر يختص بهذه الصيغة فان الله تعالى متكلم في الازل عندنا
وكلامه امر ونهي واخبار واستخبار واستحال وجود هذه الصيغة في الازل و
استحال ايضا ان يكون معناه ان المراد بالامر للشارع يختص بهذه الصيغة فان المراد

اثبات صاحبنا توضيح
الفصل صريحا
ص ۶
فصل في الامر من حيث
في كتابنا من بيان الكفاية
ص ۱۰
ص ۱۱
ص ۱۲
ص ۱۳
ص ۱۴
ص ۱۵
ص ۱۶
ص ۱۷
ص ۱۸
ص ۱۹
ص ۲۰
ص ۲۱
ص ۲۲
ص ۲۳
ص ۲۴
ص ۲۵
ص ۲۶
ص ۲۷
ص ۲۸
ص ۲۹
ص ۳۰
ص ۳۱
ص ۳۲
ص ۳۳
ص ۳۴
ص ۳۵
ص ۳۶
ص ۳۷
ص ۳۸
ص ۳۹
ص ۴۰
ص ۴۱
ص ۴۲
ص ۴۳
ص ۴۴
ص ۴۵
ص ۴۶
ص ۴۷
ص ۴۸
ص ۴۹
ص ۵۰
ص ۵۱
ص ۵۲
ص ۵۳
ص ۵۴
ص ۵۵
ص ۵۶
ص ۵۷
ص ۵۸
ص ۵۹
ص ۶۰
ص ۶۱
ص ۶۲
ص ۶۳
ص ۶۴
ص ۶۵
ص ۶۶
ص ۶۷
ص ۶۸
ص ۶۹
ص ۷۰
ص ۷۱
ص ۷۲
ص ۷۳
ص ۷۴
ص ۷۵
ص ۷۶
ص ۷۷
ص ۷۸
ص ۷۹
ص ۸۰
ص ۸۱
ص ۸۲
ص ۸۳
ص ۸۴
ص ۸۵
ص ۸۶
ص ۸۷
ص ۸۸
ص ۸۹
ص ۹۰
ص ۹۱
ص ۹۲
ص ۹۳
ص ۹۴
ص ۹۵
ص ۹۶
ص ۹۷
ص ۹۸
ص ۹۹
ص ۱۰۰

جواب در ردی قلام جواز در مسخره
بر تقدیر تسلیم منقول بودن عوال خلاف

ثبات حسن و قبح عقل

للشارع بالامر وجوب الفعل على العبد وهو معنى الابتلاء عندنا وقد ثبت الوجوب بدون هذه الصيغة ليس آية وجب الايمان على من لم تبلغه الدعوة بدون
ورود السمع قال ابو حنيفة رضي الله عنه لو لم يبعث الله تعالى رسولا لوجب على العقلاء معرفته بعقولهم فحمل ذلك على ان المراد يختص بهذه الصيغة في حق العبد الشرعي حتى لا يكون فعل الرسول بمنزلة قوله افعلوا ايزر عبادت
که وجوب بدون صيغة امر ثابت می شود زیرا که سبب دعوت او را نرسیده با بر او ایمان واجب بدون ورود سمع و ابو حنيفة ارشاد کرده که اگر ارسال نمی کرد حق تعالی هر آینه واجب بر عقلاء معرفت خدا بعتقوله خود و اولیاء علی قاری در آخر شرح فقه کبیر
در بیان مسائل لطقات گفته و منها ان العقل آلة للمعرفة والوجوب هو الله تعالى في الحقيقة و وجوب الايمان بالعقل مروي عن ابن حنيفة رضي الله عنه فقد ذكر الحاكم الشهيد في المنتقى ان ابا حنيفة رح قال لا عذر لاحد في الجمل بخالقه لما يرى من خلق
السموات والارض خلق نفسه غيره ويؤيد له قوله تعالى قالت وسلامهم
شك فاطر السموات والارض وقوله تعالى ولئن سألناهم من خلق السموات والارض
يقول الله وحديث كل مولود يولد على فطرة الاسلام فابواه يهودانه
ونصرانه ويمجسانه قال عليه مشايخنا من اهل السنة والجماعة حتى قال
الشيخ الامام ابو منصور لما تريد في الصبي العاقل انه يجب عليه معرفة الله تعالى
وهو قول كثير من مشايخ العراق خلافا لكثير من مشايخنا لعموم قوله عليه السلام
دفع القلم عن ثلث الصبي حتى يبلغ اي يحتمل الحديث وحمل الشيخ ابو منصور
الحديث على الشارع مع اتفاقهم ان اسلام هذا الصبي صحيح ويذكر في هوال الاسلام

وجوب الايمان على من لم تبلغه الدعوة
بدون ورود السمع من اصول الشاشي

وجوب الايمان على من لم تبلغه الدعوة
بدون ورود السمع من اصول الشاشي

۱۴۹
ص ۲۴

قال ابو حنيفة لم يبعث رسولا
لوجب على العقلاء معرفته بعقولهم
وجوب الايمان بالله تعالى مروي عن ابي حنيفة
في المنتقى ان ابا حنيفة رح قال لا عذر لاحد في الجمل بخالقه لما يرى من خلق السموات والارض خلق نفسه غيره ويؤيد له قوله تعالى قالت وسلامهم شك فاطر السموات والارض وقوله تعالى ولئن سألناهم من خلق السموات والارض يقول الله وحديث كل مولود يولد على فطرة الاسلام فابواه يهودانه ونصرانه ويمجسانه قال عليه مشايخنا من اهل السنة والجماعة حتى قال الشيخ الامام ابو منصور لما تريد في الصبي العاقل انه يجب عليه معرفة الله تعالى وهو قول كثير من مشايخ العراق خلافا لكثير من مشايخنا لعموم قوله عليه السلام دفع القلم عن ثلث الصبي حتى يبلغ اي يحتمل الحديث وحمل الشيخ ابو منصور الحديث على الشارع مع اتفاقهم ان اسلام هذا الصبي صحيح ويذكر في هوال الاسلام

قال ابو حنيفة لا عذر لاحد في الجمل بخالقه لما يرى من خلق السموات والارض خلق نفسه غيره ويؤيد له قوله تعالى قالت وسلامهم شك فاطر السموات والارض وقوله تعالى ولئن سألناهم من خلق السموات والارض يقول الله وحديث كل مولود يولد على فطرة الاسلام فابواه يهودانه ونصرانه ويمجسانه قال عليه مشايخنا من اهل السنة والجماعة حتى قال الشيخ الامام ابو منصور لما تريد في الصبي العاقل انه يجب عليه معرفة الله تعالى وهو قول كثير من مشايخ العراق خلافا لكثير من مشايخنا لعموم قوله عليه السلام دفع القلم عن ثلث الصبي حتى يبلغ اي يحتمل الحديث وحمل الشيخ ابو منصور الحديث على الشارع مع اتفاقهم ان اسلام هذا الصبي صحيح ويذكر في هوال الاسلام

كأيد عى المبالغ اليه وقال لا شعري لا يجب لقوله تعا وما كنا معذبين حتى نبعث
رسولا واجيبنا الرسول اعم من العقل والنبي وتخصيص عموم الآية بالاعمال
التي لا سبيل الى معرفة وجوبها الا بالشرح قيل وما كنا معذبين عذاب الاستيصال
في الدنيا حتى نبعث رسولا والاظهار ان قوله تعا وما كنا معذبين لا ينافي في الوجوه
العقل الذي لا يترتب على فعله ثواب ولا على تركه عقاب كما قد تدبر وثمره الخلا
فاما نظره فحق من لم يبلغه الدعوة اصلا بان كان نشأ على شاق جيل لم يسمع
رسولا ومات ولم يؤمن بالله فيعذب عندنا لا عندهم ولا يعذب المجنون ^{الدائم}
المطبق وكذا الاطفال مطلقا وكذا من مات في ايام الفترة بين عيسى ومحمد عليهما
ولم يؤمن بالله فعندنا يعذب عندهم لا يعذب على بن محمد البردوي مرتكبا لاصول
عقائد كفته قال اهل السنة والجماعة لا يجب ^{السلام} ما الا بالخطاب من الله
تعالى على السان احد من عباده وكذا لا يجب ^{الاستماع} عن شئ مما الا به
وبه قال لا شعري عند المعتزلة يجب الايمان بالله تعا والشكر له قبل بلوغ
الخطاب هل يجب عندهم الاقرار بالرسول عند بعضهم لا يجب قد قال الشيخ
ابو منصور الماتريدي رحمه الله بمثل ما قال المعتزلة وهو قول عامة علماء ^{تقدم}
وقول بعض علمائنا من اهل العراق قد ذكر الكرخي في مختصره عن ابي حنيفة
رضي الله عنه انه قال لا عند احد في معرفة الخالق لما يرى في العالم من امارات
الحديث قائمة بخار الذين شاهدناهم كانوا على القول الاول والمسئلة تعرف
بان العقل هل هو واجب عند الفريق الاول غير موجب عند الفريق الثاني موجب
هذا مجاز من الكلام فان العقل لا يكون موجبا شيئا ولكن عند المعتزلة ^{منصور} وبني

له كلامه الان
قوله فيعذب عندنا
قوله عندنا يعذب

٤١
٤٥

جواب مبرورانی عدم جواز امر منفرد بر انبیاء
بر تقدیر تلمیذ منفرد بودن عزل از خلافت
ایمان حسن و قبح

الما تریده می حمد الله وعند من يقول بقولهم الله تعا هو الموجب لكن بسبب العقل
فيكون العقل عندهم سبب الموجب فائدة الاختلاف ان من لم تبلغه دعوة
رسول ما ولا دعوة رسول من سله ولم يؤمن هل يجلد في النار عند الفریق الاول
لا يجلد يكون حكمه حكم المجانين والاطفال عند الفریق الآخر يجلد لكن عند الفریق
الاول لو اسلم مع هذا يصح اسلامه يصير من اهل الجنة وكذا الصبي العاقل
عند الفریق الاول لا يخاطب بقاء الاسلام ولكن اذا اسلم يصح اسلامه في احكام
الدنيا والاخرة جميعا كما ازين عبارات ظاهرة است كما ابو منصور ما تریده وعامة
علماء سمرقند وبعض اهل عراق از حنفیه بمثل قول معتزله قائل اند یعنی وجوب ایمان
بخدای تعا و وجوب شکر او تعالی قبل بلوغ خطاب شرع ثابت می کنند سعد الدین
تفتازانی در شرح مقاصد بعد ذکر وجه خامس که حاصل آن استدلال است بر
شکر و امثال آن وجه سادس متضمن لزوم افهام انبیاء بنابر نفی حسن و قبح عقلی گفته
ولقوله هاتین الشبهتین ذهب بعض اهل السنة وهم الخفية الى ان حسن بعض
الاشياء وقبحها ما يملك بالعقل كما هو رأي المعتزلة كوجوب اول الواجبات
ووجوب تصديق النبي عليه الصلوة والسلام وحرمة تكذيبه فعندنا سلسل
وحرمة الاشرار بالله تعالی نسبة ما هو في غاية الشناعة اليه من عافیه
وبصفاته وكمالاته وجوب ترك ذلك ولا نزاع في ان كل واجب من كل حرام قبيح الا
انهم لم يقولوا بالوجوب والحرمة على الله تعالی وجعلوا الحكم بالحسن والقبح الخلق
لافعال العباد هو الله تعا والعقل آلة لمعرفة بعض ذلك من غير انحاء ولا توليد
بل بايجاد الله تعا من غير كسب البعض ومع الكسب بالنظر الصحيح في البعض ان عبادته

ص ٢٢٥
٣١٤
الفصل الخامس في افعاله
من المقاصد الخامس
في الالهيات

جواب در رازی عدم جواز منفر بر اینها
بر تقدیر نیز منفر بودن عیال و خلافت

ظاهرست که قوت این وجت بر مرتبه رسیده که بسبب این حضرات خفیه باین سوره افتد اند که حسن
اشیا و قبح آن بعقل بدرک می شود چنانچه رای معتزله است پس این حضرات جواب اول
و اجابا و جواب صدیق نبی و حرمت تکذیب و حرمت اشراک بخدای تعالی و حرمت نسبت
در غایت شاعت با و تکاشاف و وجوب یک این نسبت ثابت کنند و علامه کمال الدین محمد
بن جهم الدین عبد الواحد بن عبد الحمید الشیرازی امام که از اکابر ائمه اعلام و ائمه محققین
فخام حضرات تنفیه است فضائل و محاسن شیعه و مفاخر و ماثرو ضحیه و از کتاب اعلام
الاخیار کفوی و امثال آن ظاهر و واضح در کتاب المسایرة فی العقائد المنجیة فی الاخرة گفته
لا نزاع فی استقلال العقل با درک الحسن و البقع بمعنی صفة الکمال و القصص العلم و
ورد به الشرع او لا و بمعنی ملائمة الغرض و عدمها کفایت یثبته بالنسبة الی
اعدائه الاولیاء و الذلوع فی استقلاله بدرکه فی حکم الله تعالی فقال المعتزلة نعم
یحین العقل بثبوت حکم الله فی الفعل بالمنع علی وجه ینتخص معه سبب العقاب
اذا ادرك بقیة بثبوت حکم جل ذکره فیہ بالاحباب و الثواب بفعله العقاب
بذکره اذا ادرك حسنه علی وجه یستلزم ترکه قضا کثرت المنعم و هذا بناء علی ان
للفعل فی نفسه حسنا و قضا ذاتین و لصفة فیہ قد یستقل بذکره فی علم حکم الله
تعالی باعتبارها فیہ قد لا یستقل فلا یحکم بشی حتی یرد الشرع کحسب صوم آخره
من رمضان و قبح صوم اول یوم من شوال قالت الاشاعرة قاطبة لیس للفعل
نفسه حسن و لا قبح و انما حسن و رد الشرع باطلاقة قیة مودة لا محذور اذا
ورد الشرع بذلك فحسنا او قیة ناه هذا المعنی فحال بعد و رد الشرع بالنسبة
الی الوصفین کحال قبل مودة فلا یجب قبل البعثة شی لا ایمان و لا غیره

ص ۱۹۴
الاصل الخامس
من اركان الثالث

جواب شیخ رازی عدم جواز امر متغیر بر انقیاد
بر تقدیر حکم متغیر بودن عین از خلافات
اثبات حسن و قبح عقول

و کما یسر و کفر و قال الخفیة قاطبة بثبوت الحسن و البقع للفعل علی الوجه الذی
قالته اندوخته ازین عبارت صراحت ظاهرست که خفیة قاطبة قائل اند بثبوت حسن
و قبح بران فعل بوجهی که گفته اند معتزله و نیز در مسایره گفته و لا اعلم احد منهم حقنی
الخفیة جود عقلا تکلف ما لا یطاق و اختلاف اهل العلم باعتبار العلم بذوقها
فمعدل حکم فذلک الفعل تکلیف فقال الاستاد ابو منصور و عامة مشایخ
سمو قند نم یعلم و جوب الایمان بالله و تعظیمه و حرمة نسبة
صاهو شیخ الیه تعالی و جوب تصدیق النبی و هو معنی شکر المنعم روی
فی المنتفع عن ابی حنیفة رضی الله عنه لا عذر لاحد فی الجمل الخافقة
لما یرى من خلق السموات و الارض عنه انه قال و لو یبعث الله رسولا
لوجب علی الخلق معرفته و عقولهم ازین عبارت وضحت که ابو منصور مایهید فی تعالی
مشایخ سمو قند قائل اند باینکه و جوب ایمان بخدا و جوب تعظیم او و حرمت نسبت
شایع
مثل کذب و سفه بسو او تعالی و جوب تصدیق نبی بسبب ثبوت حسن و قبح عقول
ثابت می شود در مناقی از امام اعظم سنیه نقل کرده که او گفته که نیست برای کسی نذر
در جهل بخالق خود بسبب آنچه می بیند از خلق سموات و الارض و نیز حضرت او
ارشاد کرده که اگر نمیترستاد خدا سولی را بر آینه واجب می شد بر خلق معرفت او
تعالی شأنه یعقول ایشان از این صریح از امام اعظم بثبوت و جوب عقلا که و جوب شیعی ثابت
نباشد و بعض اهل بخاره که بسبب عدم تمیز ظلمت از نور بنقلید اشعریه لاشعوبه
حکم بعدم و جوب ایمان عدم حرمت کفر قبل بعثت کرده اند و تاویل ارشاد باسد
حضرت ابی حنیفه خواسته باینکه از ابر ما بعد بعثت حمل میکنند پس بر ظاهر است که این

فان الخفیة قاطبة بثبوت الحسن
للفعل علی الوجه الذی قالته المعتزلة
ابن العاصم فی المسایرة
سمو قند روی
ابن بخار و فظیم و غیره
شیخ با و فظیم و جوب تصدیق نبی
عقلا ثابت است افاده ابن العاصم
فی المسایرة

ولكن الله يهدي من يشاء ولو كان معرفة الله من قبل الرسول لا من قبل الله
 كانت المنية في معرفة الله من قبل الرسول على الناس ولكن المنية على
 الرسول في معرفة الرب عز وجل والمنية لله على الناس بما عرفهم من التصديق
 بالرسول لذلك لا ينبغي لاحد ان يقول ان الله يعرف من قبل الرسول بل
 ينبغي ان يقول ان العبد لا يعرف شيئا من الخير الا من قبل الله تعالى
 عبارات ظاهرة است كه معرفت حق تعالى از جانب سول نبوت بلكه از جات حق تعالى
 پس عدم توقف بوجوب معرفت حق تعالى بر سميع بداهته از ان ثابت شد و نیز
 در مسایره گفته و ثمره هذا الاختلاف تظهر في حكم من لم تبلغه دعوة رسول
 فلم يرو من حتى مات يخلد في النار على قول المعتزلة والفريق الاول من
 الخفية دون الفريق الثاني مني هو الاشاعة ازین عبارات ظاهر است كه نزد
 فريق اول از خفيه يعني ابو منصور ما تريد في عامه مشايخ سمرقند کسی را كه دعوت رسول
 نرسد و ايمان نآرد و بمیرد مخلص در نار خواهد بود و هذا عين الحق التحقيق بالاتباع التام
 لاساس علم الاشاعة الرعاع و نیز در مسایره گفته و اعلم ان الخفيه لما استحق الوال عليه
 تكليف ما لا يطاق كما مر لتعذيب المحسن الذي استغرق عمرة في الطاعة مخالفا
 لهوى نفسه في رضا مولاة منع بمعني انه يتعالى عن ذلك فهو من باب
 التنزيها اذ التسوية بين المستحق المحسن امر غير لائق بالحكمة في فطر سائر
 العقول قد نصّ تع على قبحه حيث قال له حسب الذين اجتروا السيئات
 لن نجعلهم كالذين آمنوا وعملوا الصالحات سواء محياهم ومماتهم ساء ما
 يحكمون فجعله حكما سيئا ازین عبارات واضح است كه حضرت خفيه هرگاه تكليف

ولكن الله يهدي من يشاء ولو كان معرفة الله من قبل الرسول لا من قبل الله
 كانت المنية في معرفة الله من قبل الرسول على الناس ولكن المنية على
 الرسول في معرفة الرب عز وجل والمنية لله على الناس بما عرفهم من التصديق
 بالرسول لذلك لا ينبغي لاحد ان يقول ان الله يعرف من قبل الرسول بل
 ينبغي ان يقول ان العبد لا يعرف شيئا من الخير الا من قبل الله تعالى

ان الله يهدي من يشاء ولو كان معرفة الله من قبل الرسول لا من قبل الله
 كانت المنية في معرفة الله من قبل الرسول على الناس ولكن المنية على
 الرسول في معرفة الرب عز وجل والمنية لله على الناس بما عرفهم من التصديق
 بالرسول لذلك لا ينبغي لاحد ان يقول ان الله يعرف من قبل الرسول بل
 ينبغي ان يقول ان العبد لا يعرف شيئا من الخير الا من قبل الله تعالى

من مات ولم يؤمن ولم تبلغه دعوة
 رسول يخلد في النار عذابي منصوص
 الماتة يدي في عامه مشايخ سمرقند

الخفيه

بالاطلاق راسخ می کنند پس ایشان بالا اولی تعذیب محسن را که استغراق عجز و طاعت است
 و جماعت بود ای نفس خود در تحصیل رضای مولای خود و کند منع می کنند و تجویز آن بر باد
 تعالی نمی نمایند و این منع از باب تنزیه است زیرا که تسویه در میان بسی و محسن امری است
 غیر لائق حکمت و فطرته است سائر عقول و نفس فرموده است حق تعالی بر قبح آن فساد کند
 و آنکه کمال صحت مذکور است درین باب نهایت بطلان و شناعة فرح و مشغول شدن
 ازین بیان منبع النبیان واضح و عیان گردید و تقریرات و ایبه مویدین اشاعه که بسیار
 نیز از جمله ایشانند از هم پاشید و واضح شد که اشاعه تجویز تعذیب محسن تجالفت
 نظر تمامی سائر عقول می نمایند و نص الیه بر قبح تسویه بین المحسن و المسی بسبب صغایر
 نمی دهند و نیز در مسایره گفته و قد تقدّر ان محل الاتفاق ادراك العقل قبح
 الفعل بمعنى صفة النقص و حسنه بمعنى صفة الكمال و كثيرا ما يذهل الكبار لا نشأ
 عن محل النزاع في مسئلة التحسين والتقييد العقليين لكثرة ما يشعرون النفس
 ان لا حكم للعقل بحسن ولا قبح فذهب لذلك عن خاطرهم محل الاتفاق
 حتى تخير كثير منهم في الحكم باستحالة الكذب عليه تعالى لا تله تقصير لما لا
 القائلون بنفي الكلام النفسي لقديم الكذب على تقدير قدمه في الاخبارات
 وهو مستحيل عليه لانه نقص حتى قال بعضهم ونعوذ بالله مما قال لا يذم استحالة
 بالنقص عليه كما لا يخفى على راي المعتزلة القائلين باليقين العقلي قال امام الحرمين
 لا يمكن انفسك في تنزيه الرب جل جلاله عن الكذب بكونه نقصا لان الكذب
 عندنا لا يقع بعينه وقال صاحب التلخيص الحكم بان الكذب نقصان كما عقيده
 كان قولا بحسن الاشياء وجميعها عقلا وان كان سمي الزم الدور وقال صاحب

[illegible]

جوابی رازی عدم جواز علم بر انبیاء که بر تقدیر
 صاحب مذهب منکر بودن غول از خلافت آغاز نهاده

امانت حسن و قبح عقلا
 قال صاحب المواقف انما
 نقض من عن المسند العقلا فانفج
 العقل

المواقف لم يظهري فوق بين النقص العقل والقبول هو بعينه وكل هذا
 منهم للغفلة عن محل النزاع حتى قال بعض محقق المتأخرين منهم بعد ما حل كلامهم
 هذا وانا اتعجب من كلام هؤلاء المحققين الواقفين على محل النزاع في مسئلة الحسين
 والقبول العقليين ازين عبارت ظاهرست که بسياری از اکابر اشاعره در حکم باستحالة
 برحق تعالى تخر شده اند و بجواب اعتراض قائلين بنفي كلام نفسي عاجز گردیده تا آنکه
 بعضی از اکابر اشاعره گفته اند که تمام نمی شود استحالة نقص بر خدا تعالى مگر بر این معنی
 که قائل اند بقبول عقلی و ازين افاده صراحتی واضح می شود که حسب سبب اشاعره استحالة
 کذب برحق تعالى ثابت نمی شود بلکه معاذ الله تجویز کذب بنا برین مذهب ظاهرست
 و بسبب مزید شناخت این الزام این الهام استعاده ازان آغاز نهاده و نیز ازين عبارت
 واضحست که امام الحرمين ارشاد کرده که ممکن نیست تسکین تنزیه پروردگار از کذب بسبب
 بودن آن نقص زیرا که کذب نزد ما یعنی جماعه اشاعره قبیح نیست بذات خود و این نهایت تصریح
 تجویز کذب ایزد پاک تعالى عايقوال الظالمون علوا کیدا و صاحب تلخیص تلخیص کلام
 باین طور فرموده که حکم بآنکه کذب نقصست اگر عقلیست این معنی قولست بحسن شیئا
 و قبح آن و اگر این حکم سمعیست لازم خواهد آمد و صاحب مواقف ارشاد کرده که ظاهرست
 برای مفرق در میان نقص عقلی و قبح عقلی بلکه نقص عقلی عین قبح عقلیست و زعم
 الهام که کلام این اعلام بسبب غفلتست از محل نزاع و مسئله حسن و قبح عقلی نفی بخامین
 نمی سازد زیرا که اگر بالفرض کلام این اعلام بسبب غفلت باشد لکن چون تجویز کذب حق تعالى
 از این ظاهرست بر کشف عوار و بهنگام است از مذهب این حضرات عالی تبار کافی باشد
 و بر ظاهرست که گو حسن و قبح عقلیست نقص و کمال شفعی و ایضا باشد اشاعره هم باین معنی

اثبات حسن

باشد لکن امتناع صفت نقص بر حق تعالی و وجوب اتصاف و تعالی بصفه کمال عقلاً
امتناع سائر قبایح مثل تعذیب محسن و تکلیف بالایطاق و مثل آن بر حق تعالی عقلاً ثابت
خواهد شد زیرا که جواز صدور قبایح نیز صفت نقص است پس بنا برین اصل در هر باب
بر هم خواهد شد و چون ملازم است حسن و قبح عقده بمعنی صفت نقص و کمال بر ظاهر است
امذاخر رازی با آنکه در نهایت العقول اشتباهات حسن و قبح بمعنی صفت کمال و نقص
لکن در کتاب محصل امتناع نقص بر حق تعالی منع نموده و هذه عبارة المحصل
مسئلة اتفق المسلمون على انه تعالى سميع بصير لکن هر اختلافی در معناه فقالت
الفلاسفة والكعبي ابو الحسين البصري في ذلك عبارة عن علمه تعالى بالسموع
والبصريات قال الجمهور منا ومن المعتزلة والكرامية انها صفتان يندتا على
العلم لانه تعالى سمع بصير اتصافه بالسمع والبصر وكل من يصح اتصافه
بصفة فلو لم يتصف بها لاتفى بضدها فلو لم يكن الله سبحانه سمعاً بصيراً
كان موصوفاً بضدهما وضدهما نقص والنقص على الله تعالى محال فان قيل حيوة
تعالى مخالفة لحيوتنا والمختلفان لا يجب اشتراكهما في جميع الاحكام ولا يلزم من
كون حيوتنا مصححة للسمع والبصر كون حيوته تعالى كذلك سلمنا ذلك لكن لم لا يجوز ان
يقال حيوته تعالى وان صححت السمع والبصر لکن ماهيته غير قابلة لها كما ان الحيوة
وان صححت الشهوة والنفرة ولكن ماهيته تعالى غير قابلة لها فكذلك ماهيتنا سلمنا
ان خاتمه تعالى قابلية لها لکن لم لا يجوز ان يكون حصولها موقوفاً على شرط ممتنع
في ذات الله تعالى وهذا هو قول الفلاسفة فان عندهم ايضاً الشئ مشروط بانطباع
صورة صغيرة مشابهة لذلك المسمى في الرطوبة الجليدية و اذا كان ذلك في

امتناع في غير ما حسن و قبح عقده بمعنی

ص ۵۰
لکن الثالث في الامتناع
والنظر في الذات والصفات
والافعال والاسماع من
ادكان الكتاب

جواب درازی عدم جواز انفراف انبیا که تقدیر
تسلیم می شود در عزل از خلافت آقا زنده

تأیید من و غیره

عدم تسلیم انبیا و ائمه
النقص علی استحقاق خلافت و قوله
بالنقص بالنقص

حق الله تعا امتناع الاجرم لم يثبت الصحة سلمنا حصول الصحة لكن لم تسلم ان
القائل للصفة يستحيل خلوها عنها وعن ضد هاما وقد سبق تقريره سلمنا
ذلك لكن ما المغر بالنقص ثم لم تسلم ان النقص محال فان جوافيه الاجماع
صادرت الدلالة سمعية واذا كان الدليل على حقيقة الاجماع هو الالية والايات
الدالة على السمعية والبصرية اظهر دالة من الايات الدالة على صحة الاجماع
فكان الرجوع في هذه المسئلة الى التمسك بالايات او بالمعتقد التمسك بالايات
ولا شك ان لفظ السمع والبصر ليس حقيقة في العلم بل مجاز افيه صرف اللفظ عن
الحقيقة الى المجاز لا يجوز الا عند قيام المعارض حيث يصير الخصم محتاجا الى قامة
الدليل على امتناع اتصافه تعا بالسمع والبصر من اصحاب من قال السميع
البصير اكل من ليس بسميع ولا بصير والواحد منا سميع بصير فلو لم يكن الله تعا
كاش لزم ان يكون الواحد منا اكل من الله تعا وهذا محال لكن هذا ضعيف
للقائل ان يقول الماشي اكل عما لا يشي والحسن الوجه اكل من قبيل الوجود الواحد
منا موصوف به فلو لم يكن الله تعا موصوف به لزم ان يكون الواحد منا اكل
من الله تعا فان قلت المشي صفة كمال في الاجسام والله تعا ليس بمشيه لا يمتنع
ثبوته في حقه قلت فلم قلت ان السمع والبصر ليسا من صفات الاجسام وحيث يعود
المذكورين عبارات ظاهرة است كه فخر رازی او لا بر این نقص منافی محصل نمی تواند و نا
استحالة نقص اعتقاد بر حق تعا تسلیم نمی کند پس ثابت شد که بنا بر انکار حسن وقوع عقلی
بعضی متنازع فيه امتناع نقص هم بر حق تعا ثابت نمی شود و تشک با جماع درین
باب فرع ثبوت حجیت اجماع است حجیت اجماع بغیر ثبوت شرع غیر ممکن و ثبوت شرع

جوابی رازی عدم جواز امر منفی نهی عام برقرار
 نسیم نفوذ و حال از خلافت امان ماده

نجات حسن بن علی

بغیر امتناع نقص متحقق نمی تواند شد شاه عالم که از اکابر و اعظم عرفای سنیست نیز از این
 اشاعه دست برداشته عدم معذوریت کسیکه با ودعوت اسلام نرسیده باشد و وجوب
 استدلال بر وجود صانع برهه با قائل بالثبوت ثابت کرده چنانچه محمد بن صفی الدین بلقب محبوب عالم
 در تفسیر خود که مشهور است تفسیر شاهی و نهایت عظمت و جلالت مرتبه و اعتماد و اعتبار آن از
 افاده شاه صاحب باب سوم و افاده رشید الدین خان در ایضاح واضح است گفته قال
 ساداتی محبوب الله الا عظم شاه عالم دام صفا جلالتی لکن الحسنی کل عاقل
 بالغ یجب علیهم ان یستدل علی ان للعالم صافها بان المصنوع لابد له من المصنع
 كما استدلال براهیم علیه السلام فقال فی وجهت وجهی للذی فطر السموات والارض
 حنیفا وما اصاب من الملائکة کما استدلال صاحب الکشف رضی الله عنهما فقالوا ربنا
 عود بالسموات والارض لمن ندعو من ربنا الهالق قلنا اذا شیطا حتی ان من لم
 تبلیه الله اذ عود لا یكون صمد ذر او علامه محمد بن ابی بکر الموعوف بابن القیم و تبیین نهایت
 شاعت معتقدان فطیعه و محبت ایشان را و اتفاق حق و ابطال باطل را و در زبان بلا
 ترجمان بر این عبارت ملخصه در زیاد المعادن هدی خیر العباد و کشاده و تسبیح و تحمید و تهنیت
 علیه عمل الصالح الذی عمل به خالصا لوجهه الکریم علی امتثال امره و بطله علی سبب
 من العباد و انه یعاقبه بما لا صنع له فیه ولا اختیار له ولا قدر له لا ارادة فی
 حصوله بل یعاقبه علی فعله هو سبحانه به و خلق الله یجوع علیهم ان یؤید اعدائهم الکاذبین
 علیه بالمعجزات التي یؤید بها انبیاءه و رسله یجرها علی ایدهم یضلون بها عباد
 و انه یجذب منه کل شیء حتی تعذیب من افقی عمره بطاعته فیکمل فی الحیم اسفل السافلین
 ایتمم من استغفله عمره فی عداوته و عداوته رسله دینه فیرفع الی اعلی الیوم و کلا

۲۶۲
 ص ۵۴۸
 این فی نقص علی بن ابی طالب
 بالحق انهم فتنه یخونون
 سورة الکاف

شاه عالم افاده و وجوب
 استدلال براهیم علیه السلام
 که در بیان که در محبت
 باور رسیده است

۲۰۴
 ص ۵۴۸
 فصل در بعضی حکم و الغایات
 المحمودة التي کان فی و تکلیف احد
 وقد اشار الله سبحانه الی اہماتنا
 فی سورة آل عمران من
 فصول غزوة احد

حسن بن علی بن ابی طالب
 و محبت و تعظیم حسین

جواب در مرقی قدس از المفسرین علیاً
بر تقدیر تسلیم مرقی و دل و دل از نظرات
بنا بر این که در مرقی و دل و دل از نظرات

الامين في الحسن سواء عندة ولا عرفا متنازع احدهما ووقع الاخر الا بخير
والا فالفضل لا يقتضي تقيح احدهما وحسن الاخر فقد ظن به ظن السوء فاضل
تحريره جازي طلائل مناخر ومعا لوى كمال الدين سبكا كذا في الجا برافا نضل اجله مسمين
ايون يار و مشهور بفايت اعتماد واعتبار سبكا لوى في السبر بن جيت التكايب و درعة
الوسائى مع او گفته طائش كمال الدين عليه الرحمه مولد شش قصبه سبكا و طنبش قصبه
انته حله تلامذه خاص حضرت مولانا يار و توفي سنة الف و مائه و سبعين و خمس من الهجرة
المقدسة خامس عشر المحرم و دفن كرده شد قصبه فتحپور يار و تبرك مرقده سبكا و كان
عاما كاطا و يدانه يار و ليس الفضلاء و استاد زمانه بحر العلوم البحر العام و البحر الحقيق
صاحبه التمايف الجيدة مثل العروة الوثقى و الحاشية على شرح العقائد الجللى و شرح
كبرى التايمر الى غير ذلك من التعليقات و له مناقب و مفاخر لا تعد و لا تحصى انتهى و درعة
و در ذكر مسئلة جبر و اختيار گفته و لابد ههنا من تمهيد مقدما فاضل الى حسن الافعال
و قبحه افعالها ان نسب المنصور و هو مذهب المنصور لما تريدى بناء على بطلان
المتوجع سبكا و ان جعل بعض الافعال مناطا للتواب و المدح و البعض الاخر مناطا
للعقاب الا م يلام و م يرجح من خاتمي استحيل قطعا و الصانع المحكم لا يرجح المدح
بل الساتى بسببه حكمة الامر قاضية بان تخصيص الافعال ثمراتها لابد لها من
مرجح مخرج وانها و قد بينت في موضعة ما الحسن ما قال الشيخ الاكبر محيى الدين بن
على العرو قدس سره و بعض مضامنه لو لم يكن للافعال خصوصية داعية الى
ثمراتها الشخصية لكان الافعال التى على هوى النفس التى على خلا هوىها
سواسية فى علق ثمراتها و يلزم سبة الظلم اليه تالله الله عن ذلك فان

مفتی ابن القیم الحنفی رحمہ اللہ

الحمد لله الذي جعل القرآن
موسى بن جعفر

三、

مسألة الجود والاختيار
من مسائل عقيدة عظمى
والجود والعدم
أما الشكك في الدين
فمقتضى خلافه ومقتضى

انفاذہ فی الدین بن آدم فی الخلق و الخلق
الکامل فی الدین بن آدم فی الخلق و الخلق
فی الدین بن آدم فی الخلق و الخلق

الطاعات الواجبة كلها على خلاف هوى النفس ولذا قال عليه السلام
افضل العبادات احمرها بل الفعل على خلاف هوى عين الطاعة والمعاصي
كلها على وفاق هوىها بل وفاق الهوى عين المعصية واذا كانت الطاعات
متساوية النسبة في الواقع يجعلها مناطا للثواب والعقاب وكذا المعاصي
يجعلها مناطا لها فحقير المعاصي بكف النفس عن الشهوات في الدنيا واجبا
الطاعات بقهر النفس فيها بلا ضرورة باعثة ظلم لانه جس النفس عن الشهوات
واقحامها في القهر في الدنيا بلا فائدة ولو عكس الله الامر لفاز العبد
بالراحتين في الاول والاخرة اذ ين عبارات واضح است كه بنا بر مذهب منصور
كه آن مذهب منصور ما تزيديست حسن افعال و قبح ان عقليست بنا بر آنكه ترجيح بلا مرجع
باطل است زيرا كه گردانیدن بعض افعال مناط ثواب و مدح گردانیدن بعض آخر مناط
عقاب و ذم بغير مرجع از ذات افعال مستحيل است قطعا و صانع حكيم ترجيح مرجع
بلكه ترجيح مساوي بهم نميكند و حكمت امر حكيمى كند بآنكه تخصیصات افعال بثمرات
انست بر ائمه آن مرجع كه در ذوات آن افعال باشد و از افاده شیخ محي الدين ابن عربى
كه رئیس العرفاء این حضرات است و علماء سلكا آنرا بنهليت مرتبه تحسین نموده و واضح است
كه اگر برای افعال خصوصیت داعیه كسب ثمرات آن نباشد و افعالی كه بر وفق خورشید
نفس است و افعال كیه بر خلاف خواهش نفس است برابر باشد در قتل ثمرات آن باین نسبت ظلم
ببارئى تعالى لازم آید و هرگاه طاعت و معاصی در واقع متساوى النسبة باشد در گردانیدن آن
منايا ثواب و عقاب تحریم معاصی و ایجاب طاعات بلا ضرورت باعثة عین ظلم است كه اگر
عكس آن واقع میشد بنده فائز بر ائمه در دنیا و آخرت مى گردید و بقهر نفس بلا وجه معتلا

نیگزید و مولوی عبد العزیز رحمت گفته مسئله قال الاشعرية على التذلل شكراً
لیس واجب عقلاً خلافاً للمعتزلة ومعظم مشائخنا وقد نص صدر المشیعة
علی ان شکر المنعم واجب عقلاً عندنا و فی الكشف نقلاً عن القواطع و ذهب
طائفة من اصحابنا الی ان الحسن و البقیض ضربان ضرب یعلم بالعقل بحسن العمل
و الصدیق النافع و قبح الظلم و الکذب الضار ثم قال و الیه ذهب کثیر من اصحاب
ابن حنیفة کلاماً خصوصاً الطرفین منهم و هو مذهب المعتزلة باسمهم و معرفة
الحسن هو الوجوب او لان ما اذا الغرض ان المواخذة فی ترک الشکر عقلیة تعرف بالعقل
و المراد بالشکر هم بنات صرّف العبد جمیع ما اعطاه الی ما خلق لاجله کالعين يشاهد
ما یحیل مشاهدت لیستل به علی عجب صنعة الحق تعالی و یعلم ان اراد و بالاصح
الصرح الذی یدلک بالعقل لا الصرّف مطلقاً و الا فلا معنی لدعوی العقلیة
و علامه صالح بن محمد مقبل که از اکابر علما محققین و مشاهیر نحایر برید فقیهین متاخرین
سنیه است در اثبات حسن و قبح عقلی و رد و ابطال توهمین و تحجین و تشنیع و تعزیر سبب
اشعریه و انظار قبح و عوار و ابداء سماجت و شمار آن مساعی جمیلہ بتقدیم رسانیده چنانچه
در مسائل ملحقه بابحاث مسدده گفته مسئله التحسین و التقیج ان شئت فسمع الکلام
فی بعض اطراف هذه المسئلة فمن رضى من اخوة المسلمين بالقدرا المشترك
و رفض الفضول لمنوعة لهم و قال لسان حاله حين لفظوه جميعاً و لمزوه
و وسموه بمخالفتهم و نبذوه فكيدوني جميعاً ثم لا تنظرون اني توكلت
على الله ربّي و ربكم ما من دأبة الا هو اخذ بناصيتهما ان ربّي على
صراط مستقيم و وجه تعرضي ان كلام من اهل المذاهب ينظر منه

ص ۱۲

بیت حسن و قبح عقلی
اشاره مسائل ملحقه بابحاث
مسدده

جمل من رايهم في هذا من غير اعتبار بقدر
 تسليم خبره دون علم ان خلافت
 ٥٢٣

سلفه بعين الرضى و مذهبهم بعين البص و كلا العيين غير صحيح في النظر
 و اما النافعين ابرأ من الله تعالى من تلك العلة نظرت للمذهب بعين الانصاف
 فوجدت ان قد وجب على معين بيان ما ادركت تلك العين مثلا اكون ممن يكتم الحق
 وهو يعلم فمن سمع باذنه او امتنع من الاستماع فقد قضى طريقا على عادته
 ذلك اللهم اشهد فاستخيرا لله سبحانه وتعالى و قول جميع العقلاء يعلمون ان الحق
 ماهية الاحسان و الاساءة و نحوها و خاصة كل منها و الفرق بينهما و ان الاحسان
 يقبل العقول الرفيع من شأن المتصف به و لا تابا له و تبارك الحق من شأنه و لا تقبله
 والعكس في الاساءة هذا خبر ير محل النزاع فمن انكر القدر الذي ذكرناه فقد كابر
 فلا يستحق المناظرة و ما زاد على هذا اقل من محل النزاع بل بعضه تفرغ غير
 صحيح ككثير من كلام المعتزلة الذي في عمومه تفرغ على هذه المسئلة و معنى شأ
 و اوجوب الاشياء و حكمها على الله تعالى كثيرا و تعسفوا في تاويل آيات و احاديث كما
 حققنا بعض ذلك مفصلا في العلم الشارح و زوائد و في هذه الاشياء المتفرقة التي
 لكثير من كلام الكثر و غيره انشاء الله تعالى و بعضه كلف لا يذكره من مفسر
 لكن الحق بالمبطل كقول الاشاعرة بطلان ثلثة معان للتأديب الشرعية و لا
 و ما يوافق هو في النفس و يخالفه فان هذا الثلثة ليست لول لفظ الاحسان
 و الاساءة لغة و لا الحسن و القبح شرعا و لا بحسب اصطلاح غيرهما و كونهم محقرون
 تلك المعاني و يسمونها اصطلاحا منهم و لفظ محذور قبولهم فيها يظن انفاقا كذب عت
 لشدة انكار المعتزلة لذلك و كتبوا و تصدروا بهم بانها لفظ و تلبسوا و دخلوا في
 محل النزاع و صحت و بطلت ثم قابلوا بالحكمات المحزنة بالتقصير في عمل الحكماء

جوابه راجع إلى عدم إخراجهم من الدنيا كما في قوله
تعالى من عرف نفسه عرف ربه

فيما ذكره في شرحه

بضرورة الدين ولا يثبت الشرع مع تعطيلها لجواز تصديق الكاذب فإن قلت كيف
جميع العقلاء والقول ينفي ما ذكرت نادر على شايع المدعون لذلك يدعون إلى كثرة
وكيف يمكن تطبيق الجم الغفير على انكار الضرورة قلت إنما انكر الحسن والاساءة
ونحوها نزر من النظر في معركة الجدال وهم مع سائر العقلاء في جميع تصرفاتهم
الدينية والدنياوية عامدون عليها ولنضرب لك مثلاً ملكين متصلين بالملكة
أما أحدهما ففي غاية العدل والإنصاف كأنه عمر بن الخطاب وأما الآخر ففي غاية الجور
قد اغتصب أموالهم وعم فجوره نساخهم وبنائهم في كل حين فهم في جديد الفساد
والشناعة وليس فيه مرجح صلاح دينهم أو دنياهم مثقال ذرة فمن لم يقن
عقله يقبل الوقوع من شأن العادل بالمدح ما هو من قبيله ويأبى بالوضع من
شأنه والعكس في الجائر قال لا فرق بينهما ما اصدق بينهما شئت اذمه فلو
صدقناه لقلنا بحجة عجا، ولكننا علمنا ان الله تعالى كلفه فهو عاقل مكابر
مثال الخرجان أحدهما معامل لك احسن المعاملة من الإنصاف والصلة والعتا
عن محارمك ونحو ذلك والآخر قد صرف عمره إلى مخادعتك للفجور باهلا ولا ذل
والسيرة وهتك الستور وتلبع العورة وما هو من ذلك القبيح فمن سوي بينهما فامره
كما ذكرنا والغرض معرفة الماهية وهل هذا الجبر في منهما أو خارج عنهما ليس
محل النزاع كذلك شأن جميع الناس في احوال دينهم فحده كتب الناس كلها من فجع
وغیره مبنية على الاعتراف بالاحسان والاساءة بالمعنيين الذين ذكرنا وهم
المسائل وإنما يختلف العبارة تارة يقولون حكمة وسفه وتارة يقولون مصلحة
ومفسدة وتارة احسان واساءة وتارة اولى وغير اولى وهي اقرب العبارات

ثبات حق تعالي

بيان

والمقصود المعنى المتعين بأعباء على التقريب على التحقيق ولا جانبى هر شىء من طرقت هذا
 بيان تطبيق جميع العقلاء على ما ذكرنا فصح قولنا جميع العقلاء يعلمون بطبيعتهم وانكار
 افراد النظار في حال الجدل لا يقدح في علمهم بل كثيرا ما يقر تلك الطائفة بالسقم
 مرة وان نكروا اخرى انما يعبرون بالنقص والكمال ثم هم يقرّون في جميع صفاتهم
 الحالية والمقالية سو ما ذكر فصح انه لا يخالف الا نرى من النظار ولا نسبة لهم الى
 اعداد الخلق في نزعهم واقوالهم ايضا ولا نسبة لذلك الى عامة احوالهم واقوالهم
 لانهم في كل لحظة وطرفة راعون للفرق ولا نسبة للاحوال جدلية الخلق واما
 قولنا ان المخالف ليس في بعض الاحوال فبيان ان الناس خاصة وعامة واما
 بالخاصة هم النظار واما المقلدون والغافلون فقد بيننا حالهم في جملة الناس
 حين يتعاملون على الفرق بين الحق والباطل والصادق والكاذب والكمال والناقص
 ذلك والغافل لا يحمل النار فيه بهذه الداهية التي تهدم الدين والدنيا كما سذكره
 وايضا فهو كاذب عليه او مخجل ما المقلد غلام على الاول الحسن الظن بميقطبا^{سه}
 واول رض من حلة تراها وسمع الناس يقولون شيئا فقال هو لم يرتب الذي يقال له
 قبحه لم قلت كذا فيقول سمعت الناس يقولون شيئا فقلت الغافل اسد حلامه لسلامة
 فطرته واما النظار الذين يعرفون هذه الحقائق ويقبلونها علما اما من نافلا^{تجد} شكاد
 منهم احد المراد واسمع اليهم ولا في الحرم من يعنوي الاشعري في نحو هذا الشأن غير ذلك
 هم ابراهيم الكودي وتلميذه البرزنجي يحيى اسد المصراع العربي ثلثتهم معتد^{بتعليل}
 افعال ارباب تكا ومسئلة تعليل افعالهم تلازمة هذه المسئلة والمفروق^{بهم}
 منطه كما ذكره لان المراد انه تعالى لا يعمل الا بالبرهان ولا به او كما هو من العبارات نعم واما

جواب رازي عدم جواز امر منفردين بامر الله تعالى
 تسليم منفردين عن ان خلافت ائمه ائمه
 ٥٢٤

بما هو حسن في حقنا

في الماضيين فلا تحكم على هذه المقالة التي لا يصح معها اسمع كما ذكره انشاء الله تعالى
 وهي مكابرة في العقل كما بيناه فلا تحكم الا على من ارب عن نفسه اكثر المصنفين وكثير
 انما يحكي المقالات فلما يصحون بان دين الله تعالى هذا اواقر به ونحو ذلك ثم نقول قد صرح
 هذه المقالة السيئة جميع الماتريديّة وجميع الشيعة من الامامية والزيدية
 وهؤلاء مطبقون للروم وفارس وما وراء النهر والهند والسند وغالب اليمن وكثير في
 الحجاز ومصر والشام والعرب لا تشار دولة الخفعية والشيعة في هذه الاقطار
 وانما قوة المذاهب بقوة الدولة الاشرعية منحصرة في المالكية وبعض قدماء
 الشافعية وكثير من متأخريهم واما المعتزلي فاما هو في هذه الفرافة مقالاته المتأخرين
 وقائلون في القدماء وليس لهم قوة تشار اليهم جميع موارد الدين لانهم انما يسمون
 بذلك بحسب العقائد هم في الفقه وغيره من الفنون افراد كسيويه في النحو وعبد القادر
 والسكاكي في المعاني والزمخشري وغيرهم ممن لا ينفخ على الناظر وكذلك ناس في الحنبلية
 كابن تيمية تلميذه ابن القيم فها قائلان بالحكمة اذا حققت سدا ظهر لك انهم افراد
 في النظر يقولون في ذلك في معركة الجدال لسان النظر لعارض حماية حمى الآباء
 والاسلاف ورعاية امور قام بها شر الخلاف فان قلت جدتهم في ذلك الشمس الضميمة
 قلت لا كذلك فاعتذر عنهم في المناقضة كذلك في جميع تصرفاتهم الدينية والدنيوية
 الدنياوية فان قلت قد ذكرنا الاعتذار قلت كل جاهل يقدر على ما قلت في سلفه
 من مسلم كافروا اقول ليرزهم عذر ان خلفا فانك مدع وانا منكرفها تاليفها
 وهذا الفرس الميدان فان قلت هم معروفون بخير كثير بل هم من جملة ائمتك
 ايها المنكر في عدة فنون قلت ان جعلت تصور الخير دليل الاصابة في كل امر

جوابه راجع إلى : وسفره انبياهم كقديرو
لقد لم يردن في كل اختلاف آمانه فماده ٨

بسم الله الرحمن الرحيم

لم يمكنك طرد ذلك لتصو الناس يا خير وجدهم في ذلك في النصر ورضاهم
وكثيرهم عبدة وخمك المصادك في هذه المسئلة من الماتريدية وغيره لا يقصرون
عن ذلك ولا يخلصوا لا تحقيق الحق بدهان فان كنت جاهلا فلا تتبغى الجاهلين
وان كنت عالما فهذا وقت بذل العلم انا اول من يضيق عليك في بيان الحق انك
تدعيه ليس غرض المنصف وطالب المخلص نفسه غير بيان الحق واقل كما قال الاول
واما ما علمت فقد كفاي واماما ما جملت فعملوني وانت تدعيه فعلني ولا عذر عن
العلم مع شيوع الباطل زعماء كالم زعم عذرنا عن الافصاح لك بما ذكرنا وتركنا ما
الناس من المحاباة واعلم ان حسن الظن بناس من غير دليل خاص عند جميع فرق الاسلام
وعند اليهود والنصارى وسائر فرق الكفار كذلك صور الادلة ولا فرق الا بدليل
يخلص عند الوقوف بين يدي الله تعالى وما على من نعم النعم اكثر من هذا انشاء الله تعالى
والحجة انما هو العقل الذي هو اساس الكتاب والسنة ثم الكتاب والسنة ولم يحتج الله
سبحانه وتعالى في كتابه بغير هذه الثلاثة وهذا كتابه بين ايدينا هل اخرج بغير ذكرنا
واما قوله تعالى فاستلوا اهل الذكر ان كنتم لا تعلمون فانما امرنا ان نأخذ منهم لمطلب مستند
الى الحسن مثل كون المرسلين جالا لا ملئكة وهذا واضح في الايتين مع التنبير ولم يامر قط
ان نقله عقولهم فحينئذ ونطرح عقولنا فائق الله تعالى ايها الناظر اذ كروا قوفك بين
يديه وقد سالك لمر اطرحت حجتي عليك واتبع ما ليس بحجة فان قلت لا يسع عقل
سبة جماعة عرفوا باخيرا الى انكار الضرورة فاعندك في ذلك قلت انهم لم يقفوا في انكار
الضرورة بادي بدأنا سائهم شانه وشانك وقفوا في جود اقوام وروهم وحسن ظنهم
ثم نظروا صورادتهم ثم اصابهم ما اصاب جميع العقلاء اليهود والنصارى وسائر الذن

فان تعفل جمعهم وقد علمت ان ناسا جازعندهم ان يكون لاله حرا وامتنع ان يكون
 الرسول بشرا استحسن اجس الناس عاية لكارم الاخلاق ان يطوفوا مكشفي لثوة
 رجالهم ونساءهم لا ينفذ فرقاً الا قولك هؤلاء مسلمون اولئك كفار وهودو
 اذ لا يعرف الحق حتى يعرف الحق ولو عرفت الحق لبينته واستوحت من يتعلق
 باذيال من لا يفصل بينه وبين سائر المذعن الا بمثل ما يذلي به سائر
 خصومك من المسلمين والكفرة على ان الخبر المذعي مترتب على صحة هذه ^{المسئلة}
 لان الصدق والكذب سواء عندك فتصديق الكاذب كتصديق الصادق ^{فان}
 جميع الشرائع كذب لم يجز سلفك بفرق يتلعم عنده الا بلاء فضلاء ^{لعقلاء}
 واكثر اعتذارهم ان العادة قاضية بصدق من ظهت عليه المعجزة وهذا الكلام
 مع سماجة من عدة جهات كما قد وضخناه في العلم الشائع لم يقع على محل النزاع
 لان منكر النبوة لم يتعلق انكاره باخر نبينا انما انكر النبوة مطلقا فاول نبى يورد
 عليه جواز انه كاذب ولا يلزم من المعجزة الصدق بل التصديق ولا تجب فصل
 يتكلم ويعتذر بها من فيه مزرعة من الجيا سحانك اللهم ومجده كالآيات ^{بالسبابة}
 واعلم ان هذه المسئلة متصلة بمسئلة تعليل افعال المباركة ^{بتعليل} لاننا لا نزيد
 افعال الله الا انه لا يفعل الا ما ظاهرا الى كون الشئ حكمة واولى ولا يجوز خلوه عن ذلك
 لانه عبث وفاعل العبث ليس بحكيم فاعل القبيح اى الفاعل لاجل القبح كذلك
 والحكيم من كان فعله حكمة ليس الا فمرفق بين المسئلتين كسعد الدين فقد اخطأ
 وقد ذيلوا هذا القول بعد راجع منه فقالوا جميع افعال الله تعالى لا تخلو عن
 فائدة وعاقبة محجوة لكنها غير مقصودة فلوهم سد باب اشياء الصانع لان عجائب

الكتاب

الملکوت و محاسن الشرائع اتقاقیه و فلا دلیل لهم على اثبات الصانع لتجويزهم تخصیصها
مع انها تقوت الحصر کثرة بلا تخصیص و حصول نفس العالم فرد واحد فی حصوله
بلا مرجع علی ان من جل ابتناء البیت اتقاقیا لم یستلزم احد تکذیبه کيف نظام العالم
و ایضا انکروا نعمة الله تعالی ان مالهم یقصد لیس بنعمة و ایضا فهو مناقضة محضه
مع قولهم ان کل واقع بفعلة فی الواقع مالین مجموع و خدما شئت من هذا القبیل
و من اقم تفریعاً لهم یجوز ان یبدل الله تعالی الشرائع بنقائضها فحرم الصدقة
و یوجب الکذب یحرم عبادة الرحمن و شکره و یوجب عبادة الشیطان علی الجملة
یوجب کل قبیح و یحرم کل حسن و هو تفریع صحیح علی اصل خبیث قد فوج علیها البیضا
فی مهاجته جواز التکلیف بالی لذاته قال لان حکمته تعالی لا تستدعی غرضاً لا یستدعی
التکلیف بالفعل لا یتیان به هذامنہ تعطیل المعنی الطبیعی تعطیل جمیع التکالیف و لا
غیره اجتزأ علی ذلک و هو من الملتصقین بصول الا شرعی حاصلها التعطیل کما
و نیز صالح بن مهدی مغبلی و امثال ملحة باشا مسدود گفته المثل الثامن قال الله تعالی
وما خلقت الجن والانس الا ليعبدون لا اوضح من هذا النص قد اكد به بالة الحصر
النفس و الاستثناء فهو الصراط المستقیم فالتمتعه الا شاعرة الی اقصر مدی و قال
بلسان المقال لسان اصولهم لیس الامر كذلك بل لا لغرض اصلاً فضلاً عن الحصر و انما
علی ذلک ففقت الغرض علی العموم فلا یوجد منه تعالی فعل لغرض و تزايد شرهم من
وقت الی وقت حتی تصریح البیضا و فی منهاجہ فی الاصول بناء علی هذه القاعدة الفلصفیة
ان مدلول الامر والنواهی غیر مطلوب حصوله الاکان غرضاً و هو مستحیل صریحاً
التکلیف بغیر الممكن فاستنبج من الحیة عقرباً و لم ار من تجاسر علی هذا التفریع فهو

و لا یجوز

ص ۴۱

جواب درانی عدم جواز استنباط کتب
تسليم من دون عمل از خلافت ائمه هدی

هذا من فقره
الاجماع

اذ ليس متخلعة المتكلمين في كلامه في تفسيره شيء من هذه الرائحة الخبيثة فهو
في الكلام في الجبرية كابن عوفى اهل تلمذه في المتصوفة كهمزانية بعضهم من
الموت الى تفاسيرهم عادت الى تفاسير الباطنية كهذه الاية الكريمة وجميع التعليلات
القرآنية والقرآن مشحون بذلك قال الوازعي في تفسيره لما قال اصحابنا بهذه المقالة والوا
كل تعليل وقال كل لام في الكتاب والسنن يعني ان ذلك مجاز عن الحال فهو ليكون لهم عذرا
حزنا وكذا يصونون قواعدهم بترديد الكتاب العزيز والسنن النبوية في سائر الابحاث الخ
ونيز علامه مقبله در كتاب علم شاخ گفته بحث التحسين والتقييد اخترف الناس هل في
الافعال في نفس الامر حقائق متقدمة في نفسها هي اهل لان راعى وتوثر على نقائصها
وتستمتع الرفع من شان المتصف به كالصدق والافعال وارشاد الضال مثلا
حقائق هي متقدمة في نفسها اهل لان يغفل عنها وتستمتع الوضع من شان من يتصف
بها من تلك الخبيثة كالكذب والظلم قالت المعتزلة واكثر العقلاء الخفية نعم
والمراد بالخفية لان المعروف بالما تريديه نسبة الى ابن المنصور الماتريدي وكذلك
افراد من غيرهم كالامام المحقق الشهيد ابن تيمية حتى عدها عليه السبيل كما
خالف فيه الاجماع او الاكثر وقد دل ذلك على زول درجة السبيل فادعوا
الاجماع كاذبة وكذلك الكثرة مع ان مخالفة الاكثر غير ضارة وما اكثر الناس
ولو حرصت بمومنين الى ان قال ولم ينفرد ابن تيمية فكم في الحنابلة من صنف في
الخط على الاشعري اتباعه كما تجده في التراجم للذهبي وغيره ومن جملة ما ينقم
عليه هذه المسألة فيقول القائلون بها لان المذاهب المشهورة بلين مطبقة
على خلاف الاشعري ومختلفة مع تجميع المخالف لهذه المقالة فلا يغرك شيوخها

ص ٢٢

اشاعت مقوله حسن في تفسيره
در علم شاخ وورد وانشاء
بافان ان

جواب در از می عدم حوازی امر منفری را بنیای که تقدیر
تسلیم منقری بودن غول از خلافت آثار بناده
۵۳۲

در این کتاب

فیهذه المقالة السبک وولده فلهو حواصل قد کثرنا اسبابها ان کنت موقفا
ومن عدل بالله غیره فقد شابه الکفار ثم الذین کفروا بهم یعدلون الحمد لله
على العصمة وقال سائر الاشاعرة لانما تلك الحقائق معناها ان الشارع امر بها
وفی عنها ولو عکس لا نعکس معانیها هذا فی محل النزاع ونیز در علم شایع بعد ذکر حجت معتبره
بر تحسین و تقیج که حاصل آن ضرورت استحقاق مدح بر عدل احسان کرم بر ظلم و عدان
گفته و اما من دفع هذه المقالة وقال لا تفرق بین تعذیب ذید بانواع العذاب
والتلعب به باشنع ما يستجیزه اولواالباب بین اکرامه النعم و مرافق الارتفاع
وهذا یتصل به اشرف مکارم الاخلاق بل بین سب الباری تع بعد معرفته بصفا
الکمال و جلائل النعم و بین حمده و شکره على ذلك الجود والکرم وقال انما الفرق
بین هذه الاشياء ونحوها بمیل الطبع و مروون الانسان علی بالتعارف علیها
اول للتادیب الشرعية و غیر ذلک فاجواب عن هذا انما تفرق بین تلك الامور
التي ذکرتم یكون الفعل یترتب علیه حسن المدح والذم وانتم سلمتم لنا هذا الفرق
وسمیت ما سمیتنا تحسینا و تقیجنا کما لا ونقصا و اما انکارکم بعد هذا الاقرار
وقضاؤکم بان المدح والذم لا ینشان عن فعل البتة وانما یمدح على الشيء بذم
لان الشارع امرنا بذلك وما یدخلك الفعل والمدح الذي شبه علیه الشارع بالنظر
الخ ایتمها الا ما بین الضب والنون لم یکن امره ایضا مرجح بل محض الاختیار ولو
عکس و امرنا بالعکوف على سبّه و کفران نعمه و عبادة الشیطان و اوجب الکفر
وحرم الايمان قال انا احق باللغو و الشیطان بالعبادة تعا الله علوا کبیرا فاعلم
ما انتم احق بعبادته بالمناظرة ولا بمن یرتقی منه الانصا ولا جئتم باقرب

استحقاق مدح
بأنواع

در این کتاب

جواب رازی هدم چه از امر منفر بر انبیا لم یقدر
تلمیم منفر بدون عزل خلفاء آقا نهاده

اشاره من در حق حق

العلم و من

فاجاء به السوفسطائية ولا دليلهم بامتن مما اذكوا به وما نقول لمن اقر نفسه
 الا قد قلب فؤادك وبصرك كما بالحق اقول مرة ولم تبالي ان تقع قد مك في نظرك
 اقول خطوة ولو سرنا معه على الجدل لقلنا له قد ادعينا نحن في اكثر الفرق كما فتح
 انا اذكر كنا هذا المعنى المتنازع فيه بضرورة عقولنا ووقفنا بينه تلك الامور التي
 لم يبلغ فهمك الى غيرها فحق نصادقك على اعترافك على نفسك بالجهل بهذا
 الذي هو الهدي كل الهدي فمن اين ساع لك الحكم علينا بعد ما العلم بما ادعينا
 العلم به ضرورة حتى زعمت انا ظننا اخذنا تلك الامور التي ذكرت امر خارجا عنها
 وحكمك انما هو جهل مركب انك في الحقيقة قد شككت في صحة عقولنا لما ادعينا العلم
 بما جهلت فهمك تقول هذا الليل صبح ايعني المبصرون عن الضياء ونيزر علم شام بعد فكر
 حجت ثانياه بتحسين وتقييد كه عنوانش اينست اذ الم يقبح من الله شئ جاد كذبه تصد
 الكاذب فلا يعلم صدق نبى قط ولا يوثق بخبر من اخباره و ذكر جوابه بشاؤه ازان يعلم
 عادى گفته فهذا العلم الذي يدعونه زدة بالعلم لا بتدائى لقد تجاسر من ادعى
 هذا العلم على اهل السموات والارض لو قال احد قولا يحتمل الصدق والكذب وقال
 للمخاطبين معكم علم قد خلقه الله لكم تهمة لكان تكذيبه من اهلون شئ مع
 استواء الامر في الامكان فكيف هذا الذي يدفعه كل عاقل فان ادعيتون
 هذا العلم الضرورى بصدق المعجزة وصدق الله تعا عن دليل حاصل لنا بعد سماع
 لفظ المنبر وروية المعجزة او سماعها من من ينظرون وعوانا كذبكم عن الحق للضرورة
 كما ان للسوفسطائية ان يريدوا تكذيبا لكم بذلك حين ادعوا انه لا علم عند فهم
 غايته شئ نعلمنا فهم بعد ادراكهم لما هيبة العلم وادراكهم لا تصافهم به منكرين

بجواب رازی

للضرورة فلهم على هذا ان يقولوا انكم لا تكلموننا كذب الا انهم يدعون على الناس عدم العلم
 وانتم تدعون عليهم العلم فادعوا ما هو الاصل فكان دعواهم اقرب من دعواكم فكنتم
 اكثر منهم لجا جابا واقع اعوجا جابا وادركتم ما كان فاتكم لانهم لم يمكنهم دعوى العلم
 الضروري لثلاث ثبوت العلم فانقطعوا وانتم اثبتوه ثم صرتم تدعونه على من خالفكم
 فيما اعياكم فكنتم كمن قال وادركتم ما تمته واحال وكنتم امرأ من جناب بليس فارقتي
 بالاحال حتى صار ابليس من جنده فلوما قبله كنت ادرك بعدة دقائق فتدليس
 يدركها بعد الى ان قال قلنا مل هذا البحث فلم يجد المحققون فيها الا المغالطة
 والتبليس انظر هذا العضد المحقق الذي صار المحقق كما لعلمه كيف الزرارة يجوز
 كذب الشرائع فقال يجوز ان هناك دليلا يدل على الصدق وهل الغيرة المضيق
 بعد الدليل ولا فحبا بعد بوس ولا عطر بعد عروس ثم تقول هب ان هناك مدركا
 هو مستندكم ولكن هذه كتبكم قد طبقت البسيطة وقد بانغنا في التبع لها فاجابنا
 ذلتموشيا الا هذه الاعذار الباردة والمغالطات التي لا طبع في الاعتماد عليها والمسا
 لها وما هذه حال من تصدى للصيحة الامة وزعم انه كفاهاهم الملاحظة وكشف
 الغمة متى يدرك هذا المدرك الناظرون ويحدث به الحائرون فانا قد شارفنا على
 الف عام والف شهر من نبينا محمد صلى الله عليه وسلم كانكم اودعتم ذلك المدرك
 امام الامامية فلا يظن الا بظهوره واستعملتم في تبينه موز الباطنية التي
 لا تبدوها الا لمن تشقون بغرورده ونيز در علم شامخ بعد ذكر حجت ثالثه ان حجج شريفة
 عقده كما ناسل ان لزوم انما انبياء عليهم السلام بر تقدير نفى حسن وقبح عقده نقل
 انما ان معارضة ورواين باب كنهه واجابة اثنا بيا بالحل وحاصله ان وقوع النظر

بجواب رازی
 راجع به
 علی نظر
 بیا که اثر غیره

جواب در اندی عدم جواز امر منفرد اینها که تعلیم
تعلیم منفرد و ن محول از خلافت آغاز نموده
اشهاد حسن و قبح عقدا

۵۳۵

على وجوبه قالوا ايضا وجوبه لا يتوقف على وقوعه اما الاول فلا مكان وقوع النظر
من لا يجب عليه اما الثاني فلان النظر واجب بالشرع نظرا ولم ينظر وهذا الجواب من
المغالطة بمكان من ويحتاج العند تحييل الفرق باعتراض الوجه الاول ترك الثاني
وهما مردودان والجواب عن الاول ان امكن معرفة صدق النبي لا يوجب اتباعه بل
الموجب هو معرفة صدقه بالفعل المعبر المصدق لقوله قد فرضنا امتناع ^{سل} امر
اليه عن تعرف ما لم يجب عليه تعرفه لو قال النبي كما قلتم يمكنك معرفة صدق
قبل العلم بوجوب المعرفة لكان من جوابه نعم ولكن ليس لك الزام بنفس الامكان اذ
الممكنات كثيرة هذا احدها فان ادعيت لهذه الحادثة خصوصية تبلغ بها
الوجوب فهو اول المسئلة ولا جواب للرسول حينئذ وبهذا اعترضه العند وغيره
والجواب عن الثاني ان هذا من تكليف الغافل الذي انقضاء امتناعه ودعوى
الفرق بينهما بان هذا يمكنه النظر وذاك لا يمكنه كيف لا الا ان فرغنا من بيان
انه لم يقيم عليه حجة اى على الممتنع عن النظر فهو معذور عن النظر واذا عذر لعدم
الحجة فلا عقاب على امرء معذوره فلا يتحقق في حق الوجوب الشرعي ^ل الله
ادعيت اذ لا يجتمع جوب الفعل والعذر عنه لان المعذور لا يذم وتارك الواجب
يذم والفرق المدعى خارج عن الجامع ومجرد ترويجها لا يجمعها عدم قيام الحجة
والامكان في حق هذا دون ذاك لا يتم فارقا لوجه عن محل النزاع وموجب
من ان ذلك صالح بن محمد يقبله اذ اكا بر علماء محققين واما مثل فضلا منقذين بسنية
متأخرين يستدحام وفضائل صالحه مناقب مدائح راجحه او مشهورة ومعروف مسلم و
مقبول اعظم فافهم اساطين فيجول استعداده محمد بن علي بن محمد الشوكاني اليمني

من الامام المیرزا محمد
 حسن قزوینی

البحر الزخار للامام الميرزا المسماة بللنار سلك فيها مسلك الانصاف ومع ذلك فهو
 بشر مخطئ ويصيب لكنه قد قيد نفسه بالدليل كما قال القبل ومن كان كذلك
 فهو المجتهد الذي اصنافا كان له اجران اذا اخطا كان له اجر ومنها العلم الشائع
 اعترض فيه على علماء الكلام والصوفية ومنها في الاصول نجاح الطالب على مقتضى
 ابن الحاجب جعل حاشية عليه ذكرها ما يختار في المسائل الاصولية ومنها في
 الاثنا عشرية الكفاية انتقد فيه على الزمخشري كثيرا من المباحث وذكر ما هو خارج
 لديه ومنها انه راجع النواع ومنها الاثنا عشرية جمع فيه مباحث تفسيرية
 وحديثية وفقهية واصولية ولما وقفت عليه في ايام الطلب كتبت فيه ابحاثا واثبت
 فيها الى سائر مواعيد الله في المقابلة فانه في خضم دان بالانصاف اجابته قدس سره
 سماه في الخطب العقبية في الاطراف وماراه علم الفتح لطالب المذوق الارواح بالانصاف
 كان الزم نفسه سلوك مسلك الصفاة وعدم التحويل على اية اهل العلم
 في جميع الفنون لما سكن مكة ووقف عالمها البرزنجي محمد بن عبد الرسول المكنى
 على العلم الشائع في الرد على الكباء والمشايع فكتب عليه اعتراضا فرد عليه مؤلف
 سماه الارواح النواع فكان ذلك سببا لانكار عليه من علماء مكة نسبوا الى الردية
 بسبب ذلك والتقليد والاعتراض على اسلافهم دفعوا الامر الى سلطان الروم فارسل
 علماء حضرته لاختباره فلم ير منه الا الجميل وسلك مسلكه واخذ عنه بعض
 دانشمندان ونقلوا بعض مولفاته قد وصل بعض العلماء من تلك الجهة الى صنعاء
 له معرفة بانواع من العلم فلقية في مدرسة الامام شرف الدين بصعافس
 عن سبب تحاله من بلاده هل هو قضا فريضة الحج فقال لي بلسان غنية

من وحيه
في كتابه

جوابه وراى من هو ازام منفر بر انبياء كسيرة
تسليم منفر برون من ان خلافت آقا زنده

٥٣٨

الفصاحة والطلاقة انه لم يكن مستطيعا وانما خرج لطلب العلم الزخار للامام
المهدي احمد بن يحيى لان لديهم حاشية المنار للقبلي وقد ولع بمباحثها اعيان علماء
جماهير اغانستان هي خلف الروم بشرحها اخبرني بذلك قال في حال مطامعهم
واشتغالهم بتلك الحاشية يلتبس عليهم بعض ابحاثها لكونها معقدة على اكثر
الذي هي حاشية له هو المسمى بالذي ذكره لطلب نسخة البحر ووصل الى مكة فسأل
فلما يظفر بخبره عن ذلك فلقه هنالك السيد العلامة ابراهيم بن محمد براسع
الامير فعرفه ان كتاب البحر موجود في صنعاء عند كثير من علماءها
افصلت الى هنالك ورايته اليوم الشذوذ هو مكب في المدرسة على نسخة من البحر
يطالعها مطالعة من له كمال غبة وقد سر بذلك غاية السرور وما رأيت
مثله في حسن التعبير واستعمال خالص اللغة وتماشى اللحن في مخاطبة حسن النعم
عنه الكريم فانه ركت لسامع كلامه من الطرب والانشاء ما علمت معه قشورية
ولكنه رحمه الله ما بعد وصوله صنعاء مدة يسيرة ولم يكتب الله له الرجوع
بالكتاب المطلوب الى وطنه والمتوجم له مع اتساع دائرته في العلوم ليس له التفات
الى اصطلاح المحدثين في الحديث ولكنه يعمل بما حصل له عنده من صحته كما هو
المعتبر عند اهل الاصول مع انه لا ينقل الاحاديث الا من كتبها المعتبرون كالمحققين
وما يلتحق بها واذا وجد الحديث قد خرج من طرق وان كان فيما من الوهي مالا
يلتزم معه للاحتياج لا تبلغ به الرتبة الحسن لغيره عمل به كذلك كان يعمل
عما كانت له على الخفية فينبغي للطالب ان يتثبت في مثل هذه المواطن قد ذكر
في مولفاته من اشعاره ولكنها سافلة بخلاف نثره فانه في الذروة ومن احسن

شعره ابیاتہ التی یقول فیہا فتح الالہ مفراقا بین القرابة والصلی و قد لاجاب
علیہ بعض جارودیہ الیہن بجواب اقدع فیہ و اولہ اطرق کری یا مقبلہ الی
احقر من بابۃ ثم ہجاء بعض الجارودیہ فقال المقبلہ ناصبۃ اعمی الشقا بصرہ
وبعدہ بیت اقدع منہ ہکذا شان غالب اہل الیہن مع علمائہم و علماہم و اولہا
یریدہ اللہ لہم من فی الدار الاخری کان ینکر ما تدعیہ الصوفیۃ من الکشف
فرضت ایست زینب فی بیتہ من مکہ و کان ملاصقا لہم و فکانت تخبرہ و
من داء جدار بما فعل فی الحرم و کان یعلق علیہا مرار و تذکراتھا تشاہد کذا
و کذا فیخرج الی الحرم فیجد ما قالہ حقاً و ذکر رحمہ اللہ فی بعض مولفانہ
اخذ فی مکہ عن الشیخ ابراہیم الکردی المنقد و ذکرہ فی ہذا الکتاب قولہ و غیر
چون حضرت امیر التشبیبہ داؤد حضرت ہارون و معلوم است کہ حضرت ہارون در حیات حضرت
موسی بعد از غیبت ایشان خلیفہ بود و بعد از وفات حضرت موسی یوشع بن نون و کاتب
بن یوشنا خلیفہ شدند لازم آمد کہ حضرت امیر خلیفہ آنحضرت باشد و یا بن بعد از
غیبت بن بعد از وفات بلکہ بعد از وفات دیگران باشند تا تشبیبہ کامل شود و اقول
این مستدل لال صریح الاختلال و احتیاج واضح اللہ حاج کہ آخر سماعی مخاطب تحریر رابطہ
دلالت حدیث شریف بر امامت جناب امیر علیہ آلاف سلام الملک القدیر است مدفوع
و مخدوش و موبہون و منشوش است بچند وجہ اول آنکہ خود مخاطب عالیشان در صدر جواب
ازین حدیث گفتہ اصل این حدیث ہم دلیل الہیست در اثبات فضیلت حضرت امیر و
امامت ایشان در وقت خود انتہی ازین عبارت اعتراف صریح و اقرار صحیح باینست کہ این
حدیث شریف نزد الہیست دلالت می کند بر حجت امامت حضرت امیر المومنین علیہ السلام

و جمیع جوابات مستدل صاحب
تحفہ یوفات حضرت ہارون
بن نفی فلا از جناب امیر المومنین

و اصحت و پر خطا ہست کہ اگر این حدیث شریف معاذ اللہ دلالت نماید بر سلب خلافت
از جناب امیر المومنین علیہ السلام بعد وفات جناب سالتاب صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
این حدیث شریف بر صحت امامت آنحضرت ہرگز بوجہ من الوجہ ظاہر نخواہد شد
من التنافی الظاہر والتضاد الصریح پس دعوی دلالت این حدیث بر سلب خلافت از جناب
امیر المومنین علیہ السلام نہایت زانیہ و خیف و بغایت فاسد و یکسخت و پر ابطال و فساد
این دعوی ظاہر کما ساد و تصریح بہین خود مخاطب نقاد کافی و کافیست بارہا مکرر انکاد
بسر اینکہ حضرت او دین یکدام بودن این حدیث شریف دلیل اہلسنت در اثبات فضیلت
حضرت امیر المومنین علیہ السلام و صحت امامت آنجناب ظاہر کردہ و خود او از اہلسنت
بلکہ رئیس فرقہ نواصیت پس از بودن این حدیث دلیل صحت امامت جناب امیر المومنین
علیہ السلام نزد اہلسنت ضرری بخیرت او نمی رسد و ہم آنکہ نیز مخاطب بعد عبارت
سابقہ گفتہ زیہ کہ ازین حدیث استفادہ می شود استحقاق آنجناب بر امامت شہدای
باسد و تحسنت در آنکہ نزد خود حضرت و این حدیث شریف استفادہ می شود استحقاق جناب
امیر المومنین علیہ السلام بر امامت استفادہ استحقاق آنجناب بر امامت سبب دلالت این
حدیث شریف بہ ثبوت فضیلت آنحضرت و صحت امامت آنحضرت و ہر گاہ بغایت ربانی
خود شاہصنا اعتراف کردہ اند باینکہ ازین حدیث استفادہ میشود استحقاق جناب امیر المومنین
علیہ السلام بر امامت پس بقول بعض دلالت آن بر نفی خلافت آنجناب بعد جناب سالتاب
صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم از غرائب کذبات و سخائف ہفوات و تریات با سبحان اللہ
اعتراف فرمودہ با استفادہ استحقاق جناب امیر المومنین علیہ السلام بر امامت ازین حدیث
باز آنرا بزودی ہرچہ تمام تر نسیا منسیا ساختہ و پیر پشت انداختہ فنبذہ و رداء

ظهور هم کاظم کا یعلون مرة بعد اولی و کره بعد آخر مخالفت و مشاقت این عزرا
صیح و اقرا صیح آغاز نهاده سوم آنکه نیز مخاطب بعد ذکر دلالت این حدیث بر استحقاق جناب
امیر المومنین علیه السلام بر امامت گفته هر چند نواصب خلفه لهم الله در تسک اله سنت بهم قدح
کرده اند و گفته اند که این خلافت نه آن خلافت بود که محل نزاع است تا استحقاق آن خلافت بدان
این خلافت ثابت شود الی قوله پس دلیل استحقاق خلافت کبری نمی تواند شد انتحی ظاهر است که دلیل
بعد حصول خلافت حضرت موسی برای حضرت یاروان علیه السلام سبب وفات حضرت یاروان
بر عدم حصول خلافت جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم برای جناب امیر المومنین علیه السلام
نهایت تأیید تصدیق بیفوات نواصب معاندین و اثبات تحقیق نزاعات منافقین بیدین است چه
اگر این استدلال تمام شود طلوعی است که سلب دلالت این حدیث بر استحقاق جناب امیر المومنین علیه
برای خلافت و امامت است نهایت ضمیمه ظهور خواهد رسید و قدح جمع ایشان در تسک اله سنت
بیشتر است بر اثبات صحت امامت جناب امیر المومنین علیه السلام بدرجه قصوی متین و قوی
خواهد گردید و قدحیکه از نواصب نقل کرده است از ان صرف انکار دلالت این حدیث بر خلافت آن
جناب امیر المومنین علیه السلام ثابت می شود نه ادعا دلالت آن بر سلب امامت از آنحضرت بخلاف
این افاده شاه صاحب که از ان ادعا دلالت این حدیث بر سلب امامت از جناب امیر المومنین علیه السلام
یکمال وضوح و صراحت ظاهر است پس حضرت شاه صاحب در ین مقام از نواصب هم گوی مسأله
ر بودند و این جماعت بیدین که اسلاف حقیقی و آبای معنوی جناب شان اند کما منبغی شاد نمودند
چهارم آنکه مخاطب بعد نقل قدح نواصب گفته و بفضل الله تعالی اله سنت از ین قدح ابشا
جوابا دندان کش در کتب خود داده اند که در مقام خود تدکور است انتهی از ین عبارت صراحت
ظاهر است که نزد حضرات اله سنت قدح نواصب دلالت این حدیث شریف بر استحقاق جناب امیر المومنین

علیه السلام بر خلافت کبری یارنج عم که خلافت آنحضرت آن خلافت بود که محل نزاع است متفاح
 و حضرت سنی جو با داندان کش ازین قدح واهی در کتب خود داده اند یعنی در تصبیح و توبین و کتبات
 حدیث شریف بر خلافت جناب امیرالمومنین علیه السلام داده تحقیق و تدقیق داده السنه بلیغه خود
 در تبکیت و تفریح افحاج و مسکات نواصب کیا یعنی واکشاده اند پس نهایت حیرت و حجب که چگونه
 مخاطب بخیر بعد این تصریحات مکرر و افادات موکده که مثبت دلالت حدیث شریف بر خلافت
 حضرت امیرالمومنین علیه السلام بسبب غلبه سائوس و او هام و ازده هام و اجس نافر جام ادعای دلا
 این حدیث بر سلب خلافت از جناب امیرالمومنین علیه السلام می نماید این تناقض و تهافت و عدم مسال
 ولی پروا از عجائیب و زنگار و این خصائص حمیره مخاطب کتابت است و اعجاب که اولاً بکمال
 اتواتف و انبساط و نهایت ابتهاج و نشاط افاده فرموده که این حدیث دلیل اهل سنت برای اثبات
 فضیلت جناب امیرالمومنین علیه السلام مستفاد میشود و از این تحقیق آنجناب اسی امامت و بار قبح
 و مرجع دلیل اهل سنت از نواصب تفصیل و اشباع مستبشع نقل کرده در واقع آن از اسلا سنیست
 کما یظهر من در افضل الروافض و غیره و باز حواله جوابها داند آن کش این قدح مکتب اهل سنت نموده و در
 و الله خود را بجز این حواله سبکدوش ساخته و بسبب ندید عجز اشاره اجمالی هم مکتابی بالخصوص
 نموده چه جا که کما کتب متعدد بر زبان آورده عباراتی بعین یا صله نقل کند
 و بعد این همه بزد و هر چه تمامتر بهم در متن کتاب هم در حاشیه تصدیق و تائید مقاله و
 شروع کرده که اولاً آنرا از نزولت جناب امیرالمومنین علیه السلام در خلافت نسوا و صبیان
 ساخته و در حاشیه از این جزم نقل کرده که این حدیث موجب استحقاق خلافت نسبت فضل
 تفویضها الیه نیز که مارون الی امر بنی اسرائیل بعد مکه نشد و باز در مقام با تمام تمام او کا
 دلالت آن بر امامت جناب امیرالمومنین علیه السلام بعد از آنکه جناب علی علیه السلام

لغز نہادہ پس حضرت مخاطب محلی خاص قرار نیکو در طریق مخصوص تقریر وضع معین
 نیشور رنگا میریزد و فتنہ با انگیز و کمال دیانت با غایت ستیامی امیند گاہی در لباس اول
 و صاحب عترت بفضیلت سر او صیابر می آید گاہی بلباس خواص بجای تنگس می پوشد بلکه کوی
 مسابقت از ایشان میرایند از کلام خود بالمرہ غفلت زبیدہ صراحتہ و اعلاناتا یہ تصدیق جرات
 خواص آغاز می نہد بعد الحمد و المنہ کہ بطلان دعوی دلائل این حدیث شریف بہ سلب خلافت
 از جناب امیر المومنین علیہ السلام بچار وجہ ظاہر از کلام مخاطب باہر واضح گردید و برائے تمیز
 خمسہ آل عبا علیہم آلاف التحیۃ و الثنا و حی فاس ہم از کلام مخاطب با حیا بر می آید و آن وجہ
 اولیست پنجم آنکہ بطلان ادعا دلائل این حدیث شریف فی خلا جناب امیر المومنین علیہ السلام
 از افادہ خود شاہ صاحب مقام جواب تقریر الی حق ہم نہایت واضح ظاہرست کہ اہتمام تمام در محل
 حدیث منزلت بر منزلت معروضہ معینہ اعنی خلافت نساء و الصبیان بنودہ اند چنانچہ بعد نقل
 تقریر دلائل باین حدیث شریف بر امامت جناب امیر المومنین علیہ السلام فرمودہ و در اینجا
 حمد موجودست و ہو قولہ الخلفۃ فی النساء و الصبیان یعنی چنانچہ حضرت ہارون خلیفہ
 حضرت موسیٰ بود در وقت توجہ بطور حضرت امیر خلیفہ پیغمبر بود در وقت توجہ بغزوہ تبوک انتھے
 پس این عبارت ظاہرست کہ مدلول حدیث منزلت نزد شاہ صاحب منحصرست در منزلت خاصہ
 خلافت نبویہ و وقت توجہ بغزوہ تبوک ہر گاہ مدلول حدیث منزلت منحصر باشد در منزلت خاصہ
 خلافت ادعا دلائل آن بر سلب خلا از جناب امیر المومنین علیہ السلام عین لغو و خطا محض
 کذب و افتراء و بحث زور پادری ہوا خواهد بود کما ان عجیب حیرت کہ چنان برود ہرچہ تا متر این
 افادہ را مرہ بعد آخری از خاطر وقت ماکثر مجموعی فرمایند قصب المسبق در اظہار یہ وقت عظم
 و مجاہدت سرور بایند نہایت بعد ذلت شریف انہما کہ نصیب کجا فاسخ و احوال را لہو و احوال

نہایت کجا فاسخ و احوال

و نهافت ناقص و خفت عقل و سخافت را ثابت نمایند ششم آنکه نیز شاه حسام در باب بیستم
در بیان امام گفته اند نوع هم اخذ القوه مکان الفعل مثل آنکه گویند حضرت امیر در حضور آن
جناب امام بود بقوله انت منه بمنزلة هارون من موسی پس اگر بعد از واهی انباشت عزل
لازم آید و عزل امام جائز نیست حال آنکه حضرت امیر در حضور آنجناب امام بالقوه بودند امام
بالفعل الخ ازین عبارت ظاهرست که نزد شاه حسام حدیث منزلت دالالت می کند بر آنکه
جناب امیر المومنین علیه السلام در حضور جناب سالتاب علیه السلام و سلم امام بالقوه
بوده و هرگاه این حدیث شریف بر امامت آنحضرت ولو بالقوه دالالت کند دالالت آن
بر سلب خلافت از آنجناب سستی از امکان ندارد و الله اعلم الخ بکلمات و هرگاه در جمل
این بنعم تصریح الاختلال یعنی دالالت حدیث منزلت بر سلب خلافت از وصی رسول است
صلوات الله و سلامه علیه و آله خیر آن شش وجه از کلام مخاطب با کمال درستی مالا وجه
عمیده برای ابطال این بنعم فاسد و وهم کاسد از کلام نمیداند شب حضرت زین العابدین علیه السلام
بمزید احقاق حق می گمارم هفتم آنکه فاضل رشید و ایضاح گفته ابرج حدیث نزد اهل سنت
احادیث فضائل باهره حضرت امیر المومنین بلکه دلیل صحت تلافی آن امام دین است
لکن من غیران بیل علی نفی الخلافه عن الغیر انتمی ازین عبارت سر اسر بلاغت فاضل
رشید ظاهرست این حدیث شریف نزد حضرت سنییه مثبت فضل پاهر برای جناب
امیر المومنین علیه السلام است بلکه دالالت می کند بر صحت امامت آنحضرت بدیهی اولی است که هرگاه
این حدیث دلیل صحت امامت جناب امیر المومنین علیه السلام و فضل پاهر از ان برای آنحضرت ثابت شود
هرگز ازین حدیث شریف دالالت بر سلب امامت از آنجناب بعد وفات جناب سالتاب علیه السلام
علیه و آله و سلم ظاهر نخواهد شد ششم آنکه نیز رشید و ایضاح بعد عبارت سابقه گفته که اصح

صاحب التحفه بحث قال این حدیث هم دلیل اهل سنت است در اثبات فضیلت حضرت امیر
امامت ایشان در وقت خود انتحی ازین عبارت و آنست که فاضل رشید حکم صاحب تحفه را با آنکه
این حدیث دلیل اهل سنت است بر صحت امامت جناب امیر المومنین علیه السلام و اثبات فضیلت
آنحضرت بالعین از اسرار داخل تشکیک و سوا قیول نموده و اصلاً کرده تاویل علیل و توجیه غیر
نگریده بلکه بر مدعا خود بآن استدلال احتجاج نموده و آنکه نیز در ایضاح نقلاً عن التحفه
نیز آنکه آنچه ازین حدیث مسفاومی شود استحقاق آنجناب بای امامت استحقاق این عبارت
تحفه که فاضل رشید نقل کرده صریحست در آنکه این حدیث شریف استحقاق جناب امیر المومنین
علیه السلام بر امامت ثابت میشود پس دعوی دلالت آن بر سلب خلافت از آنحضرت بهاء
منبتاً خواهد گردید بلکه از لفظ آنچه ظاهر می شود که مفاد این حدیث منحصرست در استحقاق
آنجناب بر امامت پس این عبارت بدو وجه نفی دلالت این حدیث شریف بر نفی خلافت
جناب امیر المومنین علیه السلام بعد جناب سالک جناب صلی الله علیه و آله و سلم ظاهر خواهد
یکه بوجه دلالت آن بر استحقاق آنحضرت بر امامت دیگر حصراً دلالت آن بر این امر کلی
کافراً دفع زینع الاوهام کمالاً بخفی علی اولی الانعام و امدولی التوفیق و الانعام و امد
آنکه نیز در ایضاح گفته و هرگاه این حدیث نزد اهل سنت و اهل فضیلت حیدر کرار بل دلیل
صحت غلط آن امام ابرار باشد انتحی این عبارت هم صریحست در آنکه حدیث منزلت نزد اهل سنت
دلالت بر صحت خلافت حضرت حیدر کرار علیه و علی ابن ابی طالب اطهار الاف التحیه و السلام
ماشایع اللیل و النهار می نماید پس آنچه دلالت آن بر سلب خلافت از قصه خاتم ولایت
محض نکت و کذب ضلالت عین مجازفت و عدو ان خسارت بسیار و هم آنکه نیز در
ایضاح گفته درین حال ایشانرا غیر عامل بدان بل معتقد خلاف آن خیال کردن لطیفه است

جدید و عجیب است نا دیده و ناشنیده انتحی ازین عبارت و آنست که بودن حدیث منزلت لیل
فضیلت جناب امیر المومنین علیه السلام بل دلیل صحت خلافت آنحضرت بتناظر است که ایشانرا
غیر عامل بدان و معتقد خلافت آن خیال کردن یعنی ایشانرا منکر دلالالت آن بر خلافت آنحضرت
پنداشتن قابل طعن و تشنیع بلوغ است که دلیل علیه قوله لطیفه است جدید و عجیب است نا دیده و ناشنیده
و هرگاه تخییل انکار سنی و دلالالت حدیث منزلت بر خلافت جناب امیر المومنین علیه السلام موجب
تشنیع و تجحین بلوغ باشد نمی انیم که نزد حضرت او و نحو دلالالت آن بر سلب خلافت از آنحضرت و درجه
مرتبه از شاعت و فطاعت و قبح و سماجت خواهد بود و پس اقل و ده فاضل رشید این لطیفه
جدید و عجیب است نا دیده و ناشنیده و کشفنا عنک غطاء کفصرک الیوم و حدید و از دهم
اگرچه نیز در ایضاح بعد عبارت سابقه گفته چون اکفا معلوم شده که این حدیث را علمای اهل سنت
با وجود تصریح بدلالالت آن بر فضیلت حضرت امیر لیل صحت خلافت ایشان هم گفته اند انتحی ازین
عبارت هم قائل شدن حضرات اهل سنت بدلالالت حدیث منزلت بر صحت خلافت حضرت امیر المومنین
علیه السلام نهایت وضوح ظاهر است پس این عدا دلالالت آن بر سلب خلافت از جناب امیر المومنین
علیه السلام سالب عقل و دین است از مدعی فطین فاستبصر و لا تنک من الغافلین پیرو هم
اگرچه نیز در ایضاح گفته درین حال صدور توجیه آن از اهل سنت در باب خلافت با آنکه ضرورت
با نحن فیه که بحث و تاملی رساند بنا بر بیان عدم تمامیت تقریر علما امامیه در باب خلافت
جناب امیر که نزد این حضرات بلا فصل شیخ با علی در التکلیفین که شعارشان اجماع و انظار
بر آنکه مسائل مسلم خود در مواقع اجماع است فاما تنک علی الادله التي اقامها المخالفون
علی اثبات ما جملوه مسئله بطریق طرح افکار و دریافت سعی علما امامیه صافیه الاذ بان دفع
الانظار و از هر نیست انتحی ازین عبارت متامل و تدبر در سیاق و سباق این موضع است که حضرت

وجود و این که ملا جناب است
و قاتل حضرت یارون رحمت خداوندی

در بیان کلام

المست انکار دلالت این حدیث شریف خلافت جناب امیرالمومنین کنند بلکه اگر دلیل
 خلافت مدعیان است لکن توجیه آن محض بطریق افکار و دریافت علیک امامیه و دفع الظواهر و
 بران میکنند و این توجیه شان مثل ایراد انظار و اشکای بر مسائل مسلم است مثل توحید و نبوت و ائمه
 آن پس بلا شبهه ظاهر شد که این توجیهات حضرات سنیّه متضمن دفع دلالت حدیث منزلت و خلافت ائمه
 قلب نیست بلکه این توجیهات نزدشان هم باطل و از طایفه عاقل است پس هر گاه حال توجیهات
 سنیّه و دفع دلالت حدیث منزلت بر امامت جناب امیرالمومنین علیه السلام باین مشابیه باشد
 و دعوی دلالت آن بر سلب خلافت جناب امیرالمومنین علیه السلام قطعاً و حتماً از واقعیت و صحت محض
 دور و من لم یجعل الله له نورا فالله من غیر چهاردهم آنکه نیز در ایضاح گفته و بنده برگناه الهی
 از جواب این حدیث حدیث من کنت مولاه محض طوع الله الکلام مع الاحباب و طرح المسائل تلویذ افکار
 الا و کیا منظور تائید کنند که تقریر جناب در برابر مرام که خلافت بلا فصل امیرانام باشد چگونه بر کسی نشیند
 میعاد و انکار دلالت این خبر بر اصل خلافت جناب حیدر انتمی ازین چهارت سرشار است بکمال
 وضوح و تلمیح لایع ساطع است که انکار دلالت حدیث منزلت بر اصل خلافت جناب امیرالمومنین علیه السلام
 نهایت شنیع و فظیح بغایت قبیح و ضعیف است که فاضل رشید استعاذه از ان بحق تقامی نماید و جواب
 خود را ازین حدیث بلکه حدیث غدیر هم محمول بر محض اطالت کلام با احباب طرح مسائل بر افعالی
 افکار ازو کیا می انجامد فراید یعنی این جواب از ظاهر آن که اصرار بر انکار است صرف کنند
 اعتقاد خود را بمذاهب حشمت زلت بر خلافت امیرالمومنین علیه السلام نزد فاضل رشید نهایت قبیح و شنیع
 حدیث منزلت بر امامت جناب امیرالمومنین علیه السلام نزد فاضل رشید نهایت قبیح و شنیع
 و لایق تعییر و تنذیر و قابل استعاذه از ان بر توجیهات و تائیدات سدید و تصریح اعداء
 دلالت آن بر صحت آن اما جناب امیرالمومنین علیه السلام ثابت کند در کمال شناعة و فظاحت

طایفه کلام

حضرت امام

و غایت قبح و فضاحت او و کما دلائل علی سلب خلافت از جناب امیر المومنین علیه السلام می
عقل را بهی دامنگیر نشود و خدا را که این افتادات رشتقه فاضل شیده هم که از این صاف ظاهر است
که این حدیث دلیل صحت است جناب امیر المومنین علیه السلام است انکار دلائل آن بر اصل
شیخ و قبح است پس تا با دلائل آن بر نمی آید اماست آنحضرت چه برای تصدیق شاه صاحب
و بعدشان از تندی و تحمیل توضیح افنی است پانزدهم آنکه نیز فاضل شیده در ایضاح
المقال کما سمعت سابقا گفته و رسید محقق قدس سره در حاشیه مشکوٰۃ شریف در شرح حدیث من
تصریح کرده باینکه در جمله انت منی بمنزله هارون من موسی وجه تشبیه است و مستثنا
الا الله لانی بعد برای بیان آنست یعنی علی مرتضی را این اتصال با جناب نبوت و انصاف
و دیگر سو این است و هذه عبارة قدس سره یعنی انت متصل بی نازل منی بمنزله هارون
من موسی و فی تشبیه و شبهه صمیم لم یفهموا انه رضی الله عنه بما شبه به به صلی الله
عليه وسلم فتن بقوله الا الله لانی بعد ان اتصاله لبس من جهة النبوة انتصافا
لقوله برین تقدیر استثنای الا الله لانی بعد برای رفع شبهه بنا بل بر تفسیر هم بود
از این عبارت ظاهر است که حدیث نزول دلائل میکند بر آنکه چون در جمله انت منی بمنزله هارون
من موسی وجه تشبیه هم بود لکن استثنای الا الله لابی بعد برای تفصیل این حال و بیان
اتصال جناب امیر المومنین علیه السلام با جناب سالک صلی الله علیه و آله و سلم و فضا
و دیگر سو آن نبوت وارد گردیده پس هرگاه مدلول حدیث شریف حسب التفسیر و بیان شما
اتصال جناب امیر المومنین علیه السلام با جناب سالک صلی الله علیه و آله و سلم در فضایل
سو آن نبوت باز عم دلائل آن سلب خلافت صریح البطلان و او کما این دلائل محض کذب است
خواهد بود زیرا که سلب خلافت از جمله فضایل است پس چگونه این سلب لول حدیث داخل

و چگونگی مفاد حدیث این بقیه را متداول و شامل باشد پس بکمال حسن و حقیقت چنانچه شش و چو
برای ابطال دعوی دلالت حدیث منزلت بر سلب خلافت جناب امیر المومنین علیه السلام از کلام خود
مخاطب مفید حاصل شد به چنانچه وجه از کلام تلمیذ رشید مخاطب حید برای ابطال این دعوی
ناسیدیم رسید و الحمد للوالی المجید الفعّال لما یرید الماحق لترویات کل مبطل عنده لکن
که اعتراف فاضل رشید به چنین اعتراف شما بصدا به دلالت این حدیث بر خلافت جناب امیر المومنین علیه السلام
منافی دلالت آن بر سلب خلافت آنجناب نیست باید توضیح کرد که مراد از خلافت مشبهه خلافت در مرتبه است
و مراد از خلافت منقیه خلافت در مرتبه اولی پس تنافی و تفاوت لازم نمی آید زیرا که بدیهی است که این تاویل
وقتی لائق اصغامی بود که صحت خلافت جناب امیر المومنین علیه السلام بقید مابعد زمان عیان
از حدیث ظاهر باشد پس البته در خصوص دلالت بر خلافت مرتبه رابعه با دلالت بر سلب خلافت
مرتبه اولی بمنع الاجتماع نمی بود و هرگاه ظاهر است که این قید در حدیث مذکور نیست پس دلالت
آن بر خلافت بی فاصله است که ملاحظه من تقریرات اهل الحق و یاغایه الامور دلالت آن بر خلافت
مطلق نیست بی قید عدم فصل و بی قید مرتبه رابعه پس اول این حدیث خلافت جناب امیر المومنین
علیه السلام خواهد شد مطلقا بی آنکه این خلافت بقید بی عدم فصل یا فصل مقید باشد و ظاهر است
که ثبوت چنین دلالت بهم منافی دلالت آن بر نفی امامت آنحضرت است بالبداهه و حاصل کلام
که حدیث منزلت حسب تقریرات اهل الحق بمنزله ارشاد انتم خلیفتی بلا فصل و حسب اعتراف شما
و فاضل رشید بمنزله انتم خلیفتی و انتم خلیفتم را شاه صا و فاضل رشید گویند دلالت بر دعوی
خارجیه اولی می سازند بخلاف مرتبه رابعه لیکن فی نفسه مطلق است بی قید پس این کلام فی
نفسه دلالت بر سلب خلافت نمی تواند کرد بلکه دلیل خلاف آنست و اما اینکه سقیه از اسباب
و اهل مزحمتی جز بر خلافت و تیره رابعه میکنند پس این معنی موجب رفع منافات آن با دلالت بر سلب

خلافت نبوت و شایسته بود هم آنکه برای تمامین مجمل مخالف میل به فتح مرتباً و انکسار
و تحصیل از عدم دلالت حدیث منزلت بر نفی خلافت جناب امیر المومنین علیه السلام افاده والد
ماجد و اعنی حضرت شاه ولی الله که محله و مناقب او خود فوق الوصف تقریر میکند و همچنین
باب او را آیتی از آیات الهی و معجزه از معجزات بنوی قرار داده نیز کافیهست زیرا که
سابقاً شنیدی که حضرت او را زائنه الحقا گفته حاصل نیست که حضرت موسی در وقت غیبت خود
بنی اسرائیل بسو طور حضرت یارون را خلیفه ساخت پس حضرت یارون جمع کرد و در بیان خلافت
از این بیت حضرت موسی بود و خلیفه او بود بعد غیبت او و بنی بود آنحضرت صلی الله علیه و سلم چون
مرقضی را خلیفه ساخت در غوه تبوک مرقضی شبیه پیدا کرد حضرت یارون در و خصلت اول
خلا در وقت غیبت بودن از اهل بیت در خصلت ثالثه که نبوت اینحضرت با خلا گیر کمی بیوفات
آنحضرت صلی الله علیه و سلم باشد هیچ ربطی ندارد و ازین عبارت ظاهرست که حضرت یارون علیه السلام
جامع منزلت بود و حضرت امیر المومنین علیه السلام با حضرت یارون علیه السلام در دو منزلت
مشابست پیدا فرموده یکی خلا در وقت غیبت دیگر بودن از اهل بیت در منزلت ثالثه که نبوت
پس آنکه دلالت حدیث منزلت بر سلب خلافت از جناب امیر المومنین علیه السلام بر عدم بودن سلب
خلا از منازل یارونیه خلا این افاده است صراحتاً مفید هم آنکه قول شاه ولی الله اینحضرت با خلا
گیری الحاد صریحاً در آنکه در اول حدیث منزلت منحصرست در اثبات تشبیه حضرت امیر المومنین
علیه السلام با حضرت یارون علیه السلام در دو امر پس آنکه دلالت این تشبیه بر سلب خلافت هم باطل است
چون هم آنکه نیز در زائنه الحقا گفته بمنزله یارون من موعود نوعی از تشبیهست معتبر در تشبیه و صفات
مشهوره مذکوره علی الاکمل است و صفات و در در آن بهمان آنکه شخصی از زید بمنزله ابی سیدانیا
و بر یحیی یا شرکت در سبعیت ادراک نماید مشهور است خصوصاً حضرت یارون با خصال ثلثه است

پس چنانچه از مثل این کلام معنی تحقیق خلافت بعد وفات نمی تواند فهمید از این عبارت صریح ظاهر است
که حدیث منزلت مفید تشبیهست معتبر در تشبیه و همان مشهوره مذکوره علی الاطلاق است او خدا و در
مؤمنان و از او خدا حضرت یارون علیه السلام منحصر است در خصال ثلثه سابقه یعنی چون حضرت یارون
از اہلبیت حضرت موسی علیهما السلام و خلافت بعد غیبت نبوت هر گاه او خدا مشهوره حضرت یارون
علیه السلام در صف منحصر باشد که یکی از این حدیث خود ششست پس در حدیث منزلت جز اثبات
دو وصف اعنی خلافت و وقت غیبت بودن از اہلبیت نبأ پس اجماع دلالت حدیث منزلت بر نفی خلافت
حضرت یارون علیهما السلام از این حدیث و تخریج توحید فادہ الدماجد فیہ مخاطب و خیمه بدوی
نور و یحتمل نیز آنکه در کتاب اربعۃ العیسیہ گفته و از انجمله حدیث منزلت که مدلول آن
از اہلبیت حضرت یارون است از نبوت یعنی حضرت یارون جامع بودند و خیمه اہلبیت
حضرت موسی بودند و خلیفہ ایشان در وقت غیبت نبوت و نبی بود و حضرت یارون علیہ السلام
آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بود و خلیفہ آنحضرت در مدینه در غزوہ تبوک نبی بودند و اطاعت
متکلیف در عدنان موافق معقول و منقول نمی افتد یعنی این عبارت صریح ظاهر است که منادی
حضرت یارون علیه السلام نبی بود و چون اہلبیت حضرت موسی علیہ السلام بودند و منزلت ازین
منزلت حاصل بودند و منزلت نبوت پس اجماع دلالت حدیث منزلت بر سلب خلافت از جناب امیر المؤمنین
علیه السلام منافی این حدیث و قصراست آنکه از قول شاه ولی الله و اطاعت متکلیفین واضح است که اطاعت
متکلیفین در عدنان خلافت معقول و منقول است پس اثبات دلالت این حدیث بر سلب خلافت از جناب
امیر المؤمنین علیہ السلام افادہ این مخدوم الفحول خلافت معقول و منقول باطل محض و محض
سد دخول به آنست قدح جرح معلول نهایت غیفه مردول و بغایره و یک و نامقبول باشد
افسوس که برای ابطال دعوی دلالت حدیث منزلت بر سلب خلافت از جناب امیر المؤمنین

خلافت نبوت حضرت یارون علیہ السلام

پنج وجه از افادات والد ماجد مخاطب ناقد هم به هم رسید چنانچه شش وجه برای
 ابطال این دعوی از کلام خودش محقق گردید و نه وجه از افادات فاضل رشید
 و الحمد لله الی الحسید است و یکم گفتیم که بشاه صاحب از طاعت والد ماجد صورت
 معنوی خود حضرت شاه ولی الله سر تاخته ترک حقوق و ایثار حقوق و مخالفت و
 مسافت و معاندت و معارزت او اختیار ساخته بصد و نفی خلافت جناب
 امیرالمومنین علیه السلام رسیدند و آیت الهی و معجزه نبوی را معاذ الله بگو
 نخریدند لیکن همه حیرتم که چنان استکنا موس و تفضیح و تقبیح و قویین و تهجین کلبه
 که حقوق او بر ذمه شان بالاتر از والد ماجد شایسته است که استراق تسویلات و انتحال
 تلمیعات او منشأ این همه اشتها و افتخار شاه صاحب گردیده برگزیدند و از مخالفت
 و معاندت او هم ترسیدند که او محصر منازل در دو چیز با و از بلند آمد بد و مزید خضار
 پیش نظری نهد چنانچه سابقا شنیدی که او در صواق گفته و کان منزلة هارون من
 موسی کانت منحصرة فی امرین الاستیلاء علیته و مشرکته فی الذبوة و لما استثنی
 منها الثانية بقیت الاولی حسب تصریح صریح این افاده کابلی منزلت حضرت امام علیه السلام
 منحصر در منزلت است که یکی از این حدیث مستثنی شده پیش لالت حدیث منزلت منحصر در منزلت
 واحد و ان استیلاء است غیبت پس از حدیث منزلت بر خلاف جناب امیرالمومنین
 علیه السلام کذب صریح و آخر ای توضیح کابلی هم با انهم علوم مرتبه و سمو منزله در انکار و اضمحلت
 و اختراع معجزات رضا بآن نداده بلکه ابطال آن توضیح تمام نموده و لیکن شاه صاحب در کمال دشمنی
 و انصاف و محاببت هنر و سفاف متارکت خط و خراف از کابلی هم براتب کثیره بالاتر فرستاده
 جای که انبان از بعضی مکاتبات یافته اند باضا چنین غائب است و عیاله خرد عیال قلوب اصاب

از حق تعالی تائید بخشد
 است و در
 سنا و اسرار بانی
 که حسب افاده مخاطب
 عده الاعیان بیخ
 زمان خود

خود بود و کما فی شاف اندک استیصال کما یامی دل حدیث منزلت اجماعی و منقرض
نموده چنانچه در سیف سلوک استیصال بقا گفته و بر تقدیر شمول کہیم کہ منزلت ہارون بنی ہر بود در دو
استیصال در مدت غیبت نبوت چون نبوت را استیصال کرد باقی ماند مگر اختلافات غیبت استیصال
آنکہ فضل اللہ بن حسین التوربشتی ذکر حدیث منزلت کما فی المرقاة نقل کرده فقال ایما عبد
یا رسول اللہ ذم المنافقون کذا فقال کذبوا ما خلفتک لما ترکک و ارجع و اخلق
فی اهلک اما ترضی علی ان تكون منی بمنزلة ہارون من موسی یا ولی قول اللہ
سبحانہ قال موسی لاخیه ہرون اخلق فی قومی این عبارت دالالت صریحہ دارد بر آنکہ
مراد جناب سالک صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم از حدیث منزلت اثبات مرتبہ خلافت بر اکابر
اہل المؤمنین علیہ السلام زیرا کہ ارجاع قول اللہ تعالیٰ و قال موسی لاخیه ہرون اخلق فی قومی
باین حدیث کما بدل علیہ قولہ باول قول اللہ سبحانہ لک ممکن نیست مگر بآنکہ مراد این
حدیث اثبات خلافت باشد و بہر گاہ مراد از این حدیث اثبات خلافت باشد در الستان سلب
خلافت صریح البطلان ہے یا بود اگر بگویند کہ یہ مراد تو نیستی اثبات نبوت ہے یا حیوۃ
اثبات منافہ دالالت حدیث بر سلب خلافت بعد الوفا نخواہد بود پس محمد صلی اللہ علیہ
وآلہ وسلم دالالت حدیث بر خلافت بعد الوفا صریح بر سلب خلافت بعد الوفا کردہ
این معنی و دلیل صریح بر آنکہ دالالت حدیث بر خلافت بعد الوفا منافہ دالالت نیست بر امر
و بہر گاہ دالالت حدیث بر خلافت بعد الوفا منافہ دالالت آن بر امر آخر باشد بلاشبہ این دالالت
منافہ وافی دالالت حدیث بر سلب خلافت بعد الوفا نیز خواهد بود نسبت چہارم آنکہ نیز
در شرح مصابیح حصر دالالت حدیث منزلت بر قربی مواظمانہ حیث قال انما یشمل هذا الحمد
على قرب منزلة اختصاصا بالمواخاة من قبل الرسول پس ہر گاہ استیصال المناقبات

مخصوصاً در قرب منزلت و اختصاص بالمواخاة اذ عا دلالت آن بر نفی خلافت کذب محض است
و از عجایب غرافات چه حصر قصر باراده امر دیگر صریح المناقاة بسبب و سبب آنکه ملا علی قاری
او شرح شکوة از توشیحی در شرح حدیث منزلت نقل کرده و انما ینتدل بهذا الحديث على
قرب منزلته و اختصاصه بالمواخاة من قبل الرسول صلى الله عليه وسلم بسبب و سبب
آنکه افاده علامه تحریر حا و فضائل محو کشته الدین خلیجالی بهم بر تصدیق مخاطب جائز مفا
و سبب کافی و دانی است ففی شیء المصباح للتحفالی فی شرح حدیث المنزلة بسبب و سبب
على قربة و اختصاصه بالابا شارة بنفسه اذ انما يختص بذلك لانه يكون بينه
و بين رسول الله صلى الله عليه وسلم قرابة اقرب من القرابة و الصلة فلهذا اختاراه دون غيره
این عبارت و دالت صحیح در آور آنکه این حدیث و دالت بر اینست که جناب امیر المومنین
و اختصاص الصلوات بما لا یبایة به انت مبین صل الله علیه و آله و سلم بالنفس
فی حدیث یسبح گاه و دالت حدیث درین و موصوفه با شداد عامی دالت آن بر خلافت
بلایه یکتا لکن بن زو جوا بود بسبب و سبب آنکه افاده مظهر الدین ربانی بهم اظهار مریدیمه
مخاطب لانی و مروج اوج عاج عرفانی میقال مظهر الدین فی المصباح شرح المصباح فی شرح
حدیث المنزلة انما ینتدل به على قربة و اختصاصه بما لا یبایة بنفسه علیه
و انما يختص بذلك لانه بينه و بين رسول الله صلى الله عليه وسلم طوفان القرابة
و الصلة فلهذا اختاراه بذلك دون غيره این عبارت بهم با و از بلند اندامه و بر
دالت حدیث منزلت بر قرب و اختصاص جناب امیر المومنین علیه السلام با آنچه مباشر آن میشود
جناب سالت با صل الله علیه و آله مگر بنفس مقدس خود پس خلا این قصر و حصر حمل و زده
امداد دالت حدیث شریف بر خلافت دلیل کمال تدبیر و تورع و نهایت تاثر و تحریج مخاطب

و نهایت انما که او در تحقیق حق و اظهار اولاد و غایت بعد از کذب و اختلاق و افتراف نیست
هشتم آنکه محب الدین طبرسی ریاض النضره بحواله حدیث منزلت در عبارت سابقه گفته و لا
فی ذلك بما بعد الوفاة و لا باثبات این عبارت صحیح است در آنکه در حدیث منزلت آمده
بما بعد الوفاة نه بنفی و نه باثبات پس اعمای دلالت این حدیث بر نفی خلافت جناب ابی تراب
علیه السلام صریح و بدیهه است. با فاده صریح البطلان است نسبت به هم آنکه نیز بنفی
طبرسی ریاض النضره گفته لا ینقل عدم استخلافت موهارون بعد وفاته انما کان لفقد
هارون علی السلام لو کان حیا استخلف الله اعلم غیره. خلاصه مع النبی صلی الله علیه
سالم و انما ینقلد لیکم ان لو کان هارون حیا عند وفاته استخلف غیره لا نناقول
الکلام معکم فی بسین ان المراد بهذا القول الاستخلاف فی حال الحیة لکن التزیل من
عاری من متوجه منزلة هارون من مکه الاستخلاف یحقق الا فی حال الحیة و ثبت
ان المراد به ما تحقق الامر آخر و راء ذلك و انما ینتم متعلقکم منسبه له حصل استخلافت
هارون بعد وفاته موافق این عبارت صریح و واضح است که مراد از حدیث منزلت استخلاف
حال الحیة است نه امر آخر پس ادعا دلالت این حدیث بر سلب خلافت ما بعد الوفاة
که بلا شبهه امر آخر است غیر متخلل حال الحیة نیز وجهی از صحت نسبتا باشد سی ام آنکه ابو شکر حنفی
تمهید کما مر سابقا گفته و اما قوله اما ترضی ان تكون منی منزلة هارون من متوجه
اراد به القرابة و الخلافة غیر التیة این عبارت دلالت صریح دارد بر آنکه جناب
رسالتا باین حدیث شریف قرابت خلافت را اراده کرده پس ادعا دلالت آن بر سلب خلافت
از آنحضرت محض مجاز است و عدوان غایت در و بهتان است و الحمد لله المتابع هو المستعان
على هتک تلمیعا اهل الشان سیم و یکم آنکه عبدالرؤف مناوی در تفسیر شرح جامع صغیر گفته

علی من جملة هؤلاء من أخيه موسى من صلاته و نزل من منزلة هارون عليه
 حين خلفه في قومه ألا أنه لا نبى بعد ينزل بشرع ناسخ ثقی الاتصال به من جهة النبوة
 بعد من جهة الخلافة لا تأتليها في الرتبة الاخر ما سبق این عبارت دلالت صریحه دارد بر
 اتصال این جماعت بحدیث ثبت اتصال جناب امیر المؤمنین علیه السلام با جنات سالتم صلوات الله
 علیهم و خلافت زیر که خلافت تالی زود در رتبه پس هرگاه این حدیث شریف ثبت باشد
 جناب امیر المؤمنین علیه السلام خدایا بانه و بعد از هم خداست با تسد که تالی مرتبه نبوت
 دارد و دعوی دارد اگر رسیده باشد سر از زور با حق و محابث بقا
 خواهد بود و می گویم آنکه این تمییز نهج در عبارتیکه سابقا شنیدیم گفته که انما هو
 هارون فيما دل علیه السياق و هو استخلافه في مغيبه كما استخلف موسى هارون
 از این عبارت ظاهرست که دلالت حدیث منزهات نصیحت در چیزی که دلالت می کند بر این
 و مدلول سیاق استخلاف حضرت امیر المؤمنین علیه السلام است و میگوید دعوی دلالت بر سلب
 نه از این یک و مخفی خواهد بود و این جا ظاهر شد که دعوی دلالت حدیث شریف بر
 خلافت از جناب امیر المؤمنین علیه السلام بشایه شیخ و طایفه بمرتبه شیخ و شیخ می گویند که این تمییز هم بانه
 ضرر عباد و نقصان عالمی با تحرافات عاریت آیات تیره و تار گردانیده جسارت بر آن
 داده اند و جهت عام این براس خود به قصور در دلالت حدیث استخلاف و گفت
 بالجمع و حوه ابطال عافسا و این دعوی معیبه و دعوای سوء آنکه نیز این تمییز منهای گفته
 و قول القائل هذا بمنزلة هذا و هذا مثل هذا و تشبیه الشئ بالشئ و تشبیه
 الشئ بكون بحسب ما دل علیه السياق ولا يقتضی المساواة في كل شئ این عبارت
 دلالت صریحه دارد بر آنکه قول قائل هذا بمنزلة هذا و هذا مثل هذا مفید تشبیه و چیزیست که سیاق بر آن
 این

دلالت کنند در ہر بی پس دلالت حدیث منزلت مقصور باشد بر صاید ل علیہ السیاق و اعلا
دلالت علی نفی الخلافۃ لا یصدرا لامن لیس خلق سبی چہارم آنکہ ابن حجر کی در
صواعق بحجاب بیت منزلت بعد و نحو آحاد بود نش گفته و علی التنازل فلا عموم فی المنا
بل المراد ما دل علیہ ظاہر الحدیث ان علیا خلیفۃ عن النبی صلی اللہ علیہ وسلم
مدۃ غیبتہ تبوک کا کان ہارون خلیفۃ عن موسیٰ فی قومہ مدۃ غیبتہ عنہم
للمناجاتہ ازین عبارت ظاہرست کہ مراد ازین حدیث آنست کہ دلالت می کند بر این ظاہرست
و ظاہر آنست کہ جناب علی بن ابی طالب علیہ السلام خلیفہ است از جناب سالتاب صلی اللہ
علیہ وآلہ وسلم در مدت غیبت تبوک پس ہر گاہ مراد حدیث منحصر درین ظاہر باشد دلالت آن بہ
سلب خلافت خود و ظاہر و مردود و نامقبول نزد ہر ناظر باشد و دلالت کلام ابن حجر
بدلول حدیث درین منزلت خاصہ بر ظاہرست ازین سبب کہ در عبارتیکہ در وجہ الی
می شود ادعا معلوم شدن حصہ مراد حدیث در اثبات ہمین بعض منازل از تقریر سابق خود
سبی چہ آنکہ نیز ابن حجر بعد فاصیلہ سیرہ از عبارت بقدر صواعق گفته فعلہ ما تقرآنہ لیس
من الحدیث مع کونہ احاد لا یتقاوم الاجماع الا اثبات بعض المنازل الکائنۃ لہارون
من موسیٰ و سیاق الحدیث و سببہ بینان فی ذلک البعض لما قرآنہ انما قالہ علی حین
فقال علی کافی لصلی اللہ علیہ وسلم فی النساء و الصبیان کاتہ استنقصت کہ راءہ فقال لہ
الا ترضیان تکنون منی بمنزلۃ ہارون من موسیٰ عنہ حیث استخلفہ عند توجہہ الی الطور
اذ قال لہ الخلفۃ فی قومہ و اصلہ ہر چہ این توضیح ضحست بر آنکہ مراد ازین حدیث منحصرست در
اثبات بعض منازل حضرت ہارون علیہ السلام و ان بعض منازل بیان خلافت و مدت غیبت
تبوک و سیاق حدیث و سبب آن بیان کنند ازین بعض را و این انحصار از بیان سابق معلوم شد

پس هرگاه مراد حدیث مختصر باشد بر بعضی دلالت آن بر سلب محو خلافت از کجا آید و نفوذ بآن عاقلان
نشانده ششم آنکه از عبارت علامه نخریر وزیر کبیر محمد بن طلحه شافعی در مطالب السؤل که سابقا
منقول شد و صحت که تلخیص منزله از موسی است که حضرت هارون برادر وزیر و عضد حضرت موسی
و خرمی آنحضرت در نبوت خلیفه آنحضرت بر قوم جنابش بود و جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم
جناب امیرالمؤمنین علیه السلام را از خود باین منزله گردانیده و اثبات این منزلت هارون که پیشتر
عصیده آ برای آنحضرت فرموده است و ای نبوت که از استخافه فرموده را خود بیست بقول خود بخوانه لای
بعد پس با ماند ما بعد از نبوت استثناء برای جناب امیرالمؤمنین علیه السلام و آن بودن حضرت
امیرالمؤمنین علیه السلام برادر و عضد جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم و خلیفه آنجناب اهل
آنجناب نزدیک فرآنجناب بسو تنوک است پس عینی که این طلحه منزلت هارونیه را مقصور بر اخوت
و عضدیت شرکت در نبوت گردانیده پس احوال دلالت حدیث شریف بر سلب خلافت از جناب
امیرالمؤمنین علیه السلام که سر سر کذب تزویر است حسب افاده این محقق نخریر و وزیر کبیر ناقد بصیر
و ما هر خبیر باطل و خراب مخفی نقش بر آب خدع سراب شامی و هفتم آنکه سابقا دانستی که ابن الصبغ
مالک هم منزلت هارون علیه السلام و اخوت و وزارت عضدیت در نبوت و خلافت بر قوم عند
نصر ساخته است قال فی الفصول المهمة فتلخص ان منزلة هارون من موصولات الله
عليها انه كان اخاه ووزيره وعضده في النبوة وخليفته على قومه عند سفره
وقد جعل رسول الله صلى الله عليه وسلم عليا منه بهذه المنزلة الا النبوة الا ان
عبارت و صحت که منزلت هارون اخوت و وزارت عضدیت در نبوت و خلافت علی القوم عند السفر
و این بنادر برای جناب امیرالمؤمنین ثابت است و این دلالت حدیث بر سلب خلافت از
جناب امیرالمؤمنین علیه السلام و حتی از صحت نداشته بانه ششم آنکه سابقا شنیدیم که محمد بن ابراهیم

در روضه ندریه بعد ذکر بعضی تخریجات حدیث منزلت گفته و لایحه ای ان هذه منزلة شریفة
و رتبة علیة منیفة فانه قد کان هارون عضد موالی الله به ان رده
و وزیر و خلیفته علی قومه حین ذهبنا جاعة ربه الحسنى ثم انک ما بتادستی
که از افاد و شیخ و امام عالم عامل و عارف کامل جلال الدین احمد نجندی علی باقل عیون شهاب الدین
فی توضیح الدلائل ظاہرست که حدیث منزلت مثبت کما لا و فضائل علی العموم سوای نبوت بر
جناب امیر المومنین علیه السلام و ظاہرست که نفی خلافت کما فی فضیلت پیش از این در کتاب چنانکه
فضل بن یزید بیان بجواب حدیث منزلت کما علمت گفته بل المراد استخلافه بالمدينة حین
ذهابه الی تبوک کما استخلف موهارون عند هابه الی الطود بقوله تعا و خلفه
فی قومی و ایضا یثبت به لا مدلوله منین فضیلة الاخوة و الموازنة لرسول الله صلی
علیه وسلم فی تبلیغ الرسالة و غیرها من الفضائل فی مثبتة یقینا کاشک و فی
ازین عبارت و ضحست که مراد از حدیث منزلت استخلاف جناب امیر المومنین علیه السلام در مدینه است
و نیز ثابت شود ازین حدیث فضیلت اخوت موازرت جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم
در تبلیغ رسالت نیز از این وجهی است ثابت شود علاوه بر فضیلت اخوت موازرت و فضائل
و این همه فضائل مثبت است یقینا شکی درین نیست پس هرگاه در لول حدیث منزلت اثبات
فضائل و مناقب محمد و مدح باشد توهم دلالت آن بر سلب خلافت که هرگز از قسم فضائل نیست
بلکه سلب افضل فضائل و عده مناقب این مفاخر و اجل مآثر است بداهت باطل باشد و زعم و قول
این سلب خول در مدلول حدیث شریف صادر نشود مگر از تنجیض موقف العقل با معاند ما چنین معنی
بالذیل چنانکه طبعی در شرح مشکوة بشرح حدیث منزلت گفته و تحمید من جهة علم المعانی
ان قوله منی خبر للمبتدأ و من اتصالیه متعلق بالخبر ناصب الباء زائدة کما فی قوله تعا

فان آمنوا بمثل ما آمنتم به ای فان آمنوا ایمانا مثل ایمانکویعنی انت متصل و نازل
من منزله هارون من ^{موسیٰ} ازین عبارت صحت که تقدیر حدیث چنین است انت نازل
من منزله هارون ^{موسیٰ} و نازل بمعنی متصل است پس حاصل حدیث شریف این خواهد بود که
متصل و قریب هستی بمن مثل اتصال و قرب یارون از موسیٰ پس هر گاه منزلت بمعنی
قرب اتصال باشد خلاف از آنحضرت که اصلا مناسبتی بقرب اتصال ندارد و هرگز
داخل منازل مثبت نخواهد بود و فی هذا ملایع النظار الماهر و یستاصل شافعه کل
مکار و الحمد لله فی الاول والاخر چنانکه درم آنکه نیز علامه طبری در شرح مشکوٰۃ بعد عبارت
سابقه گفته و فیہ تشبیه وجه التشبیه مبسوط فیهم الله رضی الله عنه فیما اشبهه
حیدر الله علیه سلم فبین بقوله الا انه لا بنی بعد ان اتصاله به لیس من
جمعة النبوة فبقی الاتصال من جهة الخلافه لانها تالی النبوة فی المرتبة این عبارت
دالات دارد بر آنکه حدیث منزلت دلیل قرب اتصال از جهت خلافت است باین سبب که
الا انه لا بنی بعد نفی اتصال از جهت نبوت می کند پس باقی خواهد ماند اتصال از جهت خلافت
زیرا که خلافت تالی نبوت است و مرتبه پس هر گاه حدیث منزلت دلیل قرب اتصال باشد
دالات آن بر سلب خلافت محض که زور و افتعال و سختی است و اگر بگوییم طبری بعد عبارت
سابقه برگردن راز ساخته در پی استدلال بوجه آنحضرت یارون قبل حضرت موسیٰ علیهما السلام
افتاده حیث قال ثم امان تکون جال حیوته او بعد عاتقه فخرج ان تکون بعد عاتقه
لان هارون علیه السلام مات قبل موسیٰ فبعین ان تکون فی حیوته عند سیدة آل
غریه تبصره پس چنانکه است این استدلال و احتجاج بوضع البطلان محض کجاست و نصیبی از غایت
خط و اعم کجاست هر گاه استدلال مکرر طبری مفاد حدیث منزلت تشبیه بقرب اتصال باشد

امری که منافق در قرب اتصال باشد هرگز دخلی در بطنی که آنجا بدست نماند فریضه تخصیص خلقت
بحال حیات گرد چهل و سوم آنکه سابقا و نستی که علی قاری در مرقاة بشرح حدیث منزلت گفته
قال الطیبی خریره من جهة علم المعانی قوله منی خبر المبتدأ و من اتصالیه و متعلق
الخبر خاص بالباء ذاکم کما فی قوله تعافلی منو امثل ما امنتم به ای خاں امنوا
ایمانا مثل ایمانکم یعنی انت متصل و نازل منی منزلة هارون من موه چهل و چهارم
آنکه نیز علی قاری در مرقاة نقلا عن الطیبی گفته و فيه تشبیه وجه التشبیه بهم
انه بفضل الله عنه فيما شقه به صلى الله عليه سلم فین بقوله انه لا نبی بعده
ان اتصاله به ليس من جهة النبوة في اتصال من جهة الخلافة لا تاتى النبوة
في المرتبة الخ چهل و پنجم آنکه ابن حجر در فتح الباری شرح حدیث منزلت گفته
الطیبی معنی الحدیث انه متصل بمنزل من منزلة هارون من موسى
چهل و ششم آنکه نیز ابن حجر عسقلانی در فتح الباری نقلا
عن الطیبی گفته و فيه تشبیه مبهمة بقوله الا انه لا نبی بعده
فعرف ان الاتصال المذكور بينهما ليس من جهة النبوة
بل من جهة مادونها و هو الخلافة الخ چهل و هفتم آنکه شیخ علی
بن احمد عزیزی در سراج منیر شرح جامع صغیر چلی منی بمنزلة هارون من اخیه موسی
یعنی متصل و نازل منی بمنزلة هارون من اخیه موسی خلفه فی قومه
چهل و هشتم آنکه علی عزیزی بعد عبارات سابقه گفته الا انه لا نبی بعده یذلل شیخ
ناستغنی عن الاتصال من جهة النبوة في اتصال من جهة الخلافة لا تاتى النبوة في المرتبة الخ
چهل و نهم آنکه شمس الدین محمد بن احمد العلقمی در کتب منیر شرح جامع صغیر در شرح حدیث

منزلت می رسد و وجه التشبیه هم از این جهت است که در مقامی که به قبیل بقوله
 الا انما ینبی بعدک ان اتصاله به لیس من جهة النبوة فبقی الاتصال من جهة الخلافة
 لا کما تالی النبوة فی المرتبة الخ پنجایم آنکه قسطاً در ارشاد الساری بشرح حدیث منزلت
 گفته و بیان بقوله الا انما ینبی بعدک و فی نسخة لا ینبی بعدک ان اتصاله به لیس
 من جهة النبوة فبقی الاتصال من جهة الخلافة الخ و وجه استدلال باین همه عبارات عجزیه
 و علمیه و قسطاً و عسقلان و قاری بهمانست که در استدلال بعبارت طبعیه مکرر شد و نیز باید دانست
 که علمیه و قسطاً و عجزیه بعد عبارات مذکوره تسک نموده اند بوفات حضرت هارون قبل
 حضرت موسی علیه السلام و باین خیال تخصیص خلافت علویه بحال حیات خواسته اند عجزیه بعد
 عبارت نیابتی گفته ثر اما ان تكون فی حیاته او بعد مماته فخرج بعد مماته لان هارون
 مات قبل موته فعیان ان تكون الخلافة فی حیاته صلی الله علیه و سلم و قد استخلف
 علیاً رضی الله عنه عند مسیره الی غزوة تبوک و علمیه بعد عبارت سابقه ثر اما ان
 تكون فی حیاته او بعد مماته فخرج بعد مماته لان هارون مات قبل موته فعیان ان يكون
 فی حیاته عند مسیره الی غزوة تبوک و قسطاً بعد عبارت سابقه ثر اما ان
 تكون فی حیاته او بعد مماته فخرج بعد مماته لان هارون مات قبل موته فعیان ان يكون
 حیاته عند مسیره الی غزوة تبوک کسیر موسی الی مناجاة ربّه علی قاری عبارت طبعیه
 بعینها متضمن این استدلال صریح الاعتلال ذکر کرده و عسقلان حاصل آن آورده که اعلمت عامراً
 من عبارتیها سابقاً و جواب این شبه که امرافقا ظاهر است که هرگاه این حدیث شریف حسب
 افادات خود این حضرات دلیل قریب اتصال است امریکه نافی و منافی قریب اتصال باشد هرگز ربطی
 و منافی بهیچ مطلبی مراد نخواهد داشت تا آن قرینه قصور تخصیص خلافت بحال حیات باشد و شاهد

والله که باین همه وجه که مذکور شد در مابعد مکتور می شود و تهنیه و تبریکات تحریز کردیم بلکه
باین وجه ظاهره و براین باهره تسوید وجه احوار و قطع اصل رازی فخر هم باین وجه کردیم زیرا که
احرار هم زمره دلالت این حدیث شریف نفی امام است از جناب امیر المؤمنین علیه السلام برداشته
و رازی هم از این ادیان دعوی ظاهر الفساد خود را معذور نداشته عبارت احوار که سابقاً
و عبارت رازی را بعد می گفتیم **چنانچه** فخر رازی در نهایت العقول جوابت بیت شریف
و لا نقول انه یفید منزلة واحدة فقط بل توقفیه فی محل الحدیث علی السبب لانه
المحقق فان السبب لا یجوز خروجه من الخطاب و ما عداه یلزم که از تقوای ما این عبارت
ظاهر است که فخر رازی حدیث منزلت را حمل میکند بر سبب و حدیث که آن بر امری دیگر است
این سبب با توقف میکند و بلا شبهه دلالت حدیث منزلت بر سلب خلافت امر آخرت پس باید
که در آن هم توقف نمایند نه آنکه بلامحابا بالسنة خود را بآن الاینه چنانچه دوم آنکه فخر رازی
و جفائی از وجهین استدلال حدیث منزلت که حاصلش آنست که بعد قطع نظر از خلافت حضرت
هارون علیه السلام بر تقدیر بقای آنحضرت بعد حضرت موسی علیه السلام اگر حضرت هارون
حضرت موسی علیهما السلام باقی می ماند بلا شبهه قائم می شد مقام آنحضرت و اقرضت
زیرا که اقرض طاعت برای حضرت هارون ثابت است بسبب کت آنحضرت در رسالت
نشیات عفریه وارد کرده که انشاء الله تعالی مابعد ابطال استیصال دفع وقوع آن باین
طریق می نمایم و بعد آن گفته ثوران سلمنا ان هارون علیه السلام لو عاش بعد موسی
علیها السلام لکان منقاد الاحکام و لکن لا شک فی انه ما باشد تنفذ لایحی
لانه ما قبل موسی علیه السلام فان لوزمه اکل کون علی رضی الله عنه ما
لوزم من الثاني ان لا یكون اماماً و اذا تعارضت اقطار این عبارت صحیح است که فخر رازی

در حدیث منزلت

بروت حضرت مارون قبل حضرت مکه علیها السلام لازم کرده که جناب امیرالمومنین علیه السلام
امام نباشد و این لازم را متعارض گردانیده با این معنی که اگر حضرت مارون بنده می بود متغذ
احکام می شد و بعد تعارض حکم بنساقط نموده پس هرگاه حسب عم رازی دلالت حدیث سلب
امامت متعارض با دلالت آن بر وجه تنفیذ احکام گردیده متساقط شده با وجه دلالت آن بر خلافت
بوجه نبوت خلافت حضرت مارون از قول حضرت مکه اختلافی فی قومی سالم از معارضه با وظاهر
که مخاصب قصد معارضه همین چه نموده پس این معارضه جهی از صحت شتیه باشد که سبب افاده
رازی این چه از محل اعتبار ساقط و از مقام قبول باطل گردیده است و محتجبانند که دعوی
تعارض را درین وجه جهی از صحت نیست از زیرا که متعارض فرع نیست که دلالت این خبر بر نفی است
مسلم شود و بظاهر است که آن هرگز مسلم نیست از عبارت خود رازی که در وجه پنجاه و یکم مذکور
ظاهر است که او محل حدیث منزلت سبب می کند در ماعد آن توقف می نماید ظاهر است که هرگاه
در ماعد سبب توقف لازم با دلالت آن بر سلب امامت بیاض منبثا خواهد شد پس چگونه آن لائق
معارضه با وجه تنفیذ احکام خواهد شد و دیگر وجه مبطله دعوی دلالت حدیث بر امامت علماء
برین پنجاه و سوم آنکه اگر تشبیه جناب امیرالمومنین علیه السلام بحضرت مارون علیه السلام
سلب خلافت از آنحضرت بشاید باین جهت که حضرت مارون قبل حضرت مکه علیها السلام فیه
لازم آید که معاذ الله جناب امیرالمومنین علیه السلام بعد جناب سالتاب علی الله علیه و آله السلام
امام نباشد و بعد عثمان زیرا که حضرت مارون بعد حضرت مکه علیها السلام گاهی امام
پس تفوه باین استدلال فاسد احتجاج کاسد در حقیقت فواصب و خارج معاندین و منافقین را مژده
تلفزدان است و باب الحاد و زندقه کشادن اگر از منسب هم دست بشویند و از اعتقاد خلافت
بنده امیرالمومنین علیه السلام در مرتبه ابوجه تبری جویند و آنچه ردل دارند صاف صاف باین گویند

و باز باین استدلال صریح الضلال تثبیت نمایند و زبان را باین حرفت ای کشاید البته مقام سکت
 و صحت و آنچه رازی در نهایت العقول سبب ید خقول و هول بجواب این وجه گفته بطلان آن
 بعون الله المستعان در ما بعد دریا میکنم پنجاه و چهارم آنکه عبدالکریم نظام الحنفی البجوری
 رساله که آنرا بانجام الرضیه موسوم ساخته بعد ذکر حدیث منزلت گفته درین ضمن ببرد اختصاص
 بخدا علام نموده در جواب گفت که این حدیث چنانچه آمدی گفته غیر صحیح است و استسکان و خلافت
 حضرت علی متصل بوفات نبی غیر صریح و لو سلم که منزله خلافت حضرت امیر در رنگ درجه حضرت
 یارون بمقتضای این حدیث است و غیر از مرتبه نبوت جمیع مراتب باری بامیر محقق و بلیزوان بیکون
 خلافت علی موقتة الرجوع النبی من ثلاث الغزوة المسطورة کما كانت خلافت هارون
 موقتة الرجوع من العاد و اما بضالما یعیل خلافت علی هارون بعد موفلا
 ان لا فصل فی علی بعد ذلک المصطفی و هو خلافت برادنا و مراد کمر ازین عبارت صراحت
 ظاهر است که استدلال این حدیث بر عدم خلافت بجناب امیر المؤمنین علیه السلام بعد
 جناب صاحب کتاب صلی الله علیه و آله و سلم سبب آنکه خلافت بجناب حضرت یارون بعد حضرت
 موسی علیه السلام رسید و خلافت مراد رفیع مراد شیعه دوست پس حسب افاده صاحب انجام
 مخاطب مقام و همچنین باین معنی اعور و مقام و من بائهم و ضالما بهم من ائمتهم الا علام از مد
 اسلام خارج باشد که بر خلافت شیعه و در حق می کنند دلالت حدیث را بر سلب خلافت از جناب
 امیر المؤمنین علیه السلام پنجاه و پنجم آنکه ابوالقاسم حسین بن محمد المعروف بالراغب الاصبهانی
 در محاذیر آنکه نه کان و البشیرة یسندل بغیر الذی صلی الله علیه و سلم علی
 المؤمنین و یسندل بغیر الذی صلی الله علیه و سلم علی المؤمنین و یسندل بغیر الذی صلی الله علیه و سلم علی المؤمنین

بطلان

نصف ثانی
 ص ۲۲۸
 ما جاء فی فضائل ائمه
 الصحابة من آخر الحکم العشر
 فی الذیانات والعبادات

من ابیه و امه و کان شریکه فی الذبوة و مات قبله و لیس شیء من هذه المنازل علی
علمه بقی الا ان یاخذ بالحیثه براسه یعنی قوله لا تاخذ بالحیثی و لا براسی انه ملا حظته
عبارت ظاهرست که این بعضی ناصب بانتم بغض و عناد با امام الائمه الاحقاد علیه السلام
الی یوم للتناد بحديث منزلة استدلال بر نفی خلافت از جناب امیر المؤمنین علیه السلام نتوانست
کرد بلکه تصریح کرده که وفات قبل حضرت موسی برای حضرت هارون علیه السلام حاصل بود
جناب امیر المؤمنین علیه السلام حاصل نشده و شاهد صاحبین بر تائیدی بغض و عناد تا قیام
پارا فراتر نکند و استدلال بر این حدیث بر سلب خلافت از جناب امیر المؤمنین علیه السلام
پس در حقیقت باین استدلال صریح الاعتلال علو مقام خود و نصب عدوت وقت خاتم ولایت
و اظهار بغض و عناد با فاتح باب است و زینت و مسند ارشاد و هدایت علیه آلاف التحية
السلام من الملک العلام ظاهر می فرمایند و جواب از شبه این بعضی ناصب که یاخذ حضرت موسی
راس حضرت هارون بر محل غیر صواب عمل کرده از ملا حظت افادات الائمه ضحیست فخران فیهم
وجوه جواب این اشکالات وارده بر ایه قال یا هرون ما منعک اذا بینهم خلوا ان
انقصیت امری قال یا ابن امی لا تاخذ بالحیثی و لا براسی لایة و ثانیا ان موسی علیه السلام
اقبل و هو غضبان علی قومه فاخذ براس اخیه و جرّه الیه کما بفعل الانسان
من خلوا عند الغضب ان الغضبان المتفکر قد یعض علی شفتیه و یقتل جلدیه و یقصر
عبد کینه و اجری موسی علیه السلام اخاه هارون مجری نفسه لانه کان خاه
و شریکه فممنوع به ما یمنع الرجل نفسه فی حال الفکر و الغضب و ساوله لا تاخذ
بالحیثی و لا براسی فلا یمنع ان یکون هارون علیه السلام فحمان یتوهم بنوا سایل
و در هر دو مورد که موسی علیه السلام را فریاد هارون را فریاد فی شهر القصة فقال انی شئت

لا در تفسیر خود گفتیم

تقول فرقت بین بنی اسرائیل و قالتم ان بنی اسرائیل كانوا على نهاية سوء الظن بموسى
عليه السلام حتى ان هارون غاب عنهم غيبة فقالوا لموسى انت قتلته فلما وعد الله تعالى
موسى عليه السلام ثلاثين ليلة واتمها بعشر وكتب في الاواح من كل شئ اخرجهم فورا
من قومهم ما راى فاخذ براس اخيه ليدنيه فيتحقق عن كيفية الواقعة فتوافوا ان
عليه السلام ان يسبق الى قلوبهم ما لا اصل له فقال اشفاقا عليه موسى فاخذ
بلحيتي لتلايظ القوم ما لا يليق بك بنجاحه وشمم انك ظهور من الغيت ادعك دالت
حديث نزلت برسلب خلافت و امامت از جناب امير المؤمنين عليه السلام باجماع شيعه و
بمشابهت كه فخر رازی از خود بطور دخل مقدر ذكر کرده با آنهمه كاو تاز می سخن پرداز
وحيله بازی و سقیفه سازی بنیان مرصوص از انزه لرزل نتوانست كرد تا چاره بخرافت جا
بیدر که ناصبی شهید و بغض جناب امیر المؤمنین علیه السلام دست زده چنانچه بعد عبارت که
در وجه پنجاه دوم مذکور شد و آخرش فخره و اذا تعارضتا قاطبا است گفته و عذر هم
ذلك ان هارون عليه السلام انما لم يباشر عمل الامامة لانه مات قبل موسى
عليه السلام و اما على رضوان الله عنه فانه لم يميت قبل النبي عليه السلام فظن
الفرق فجوابنا عنه ان نقول ما ان يلزم من انتفاء السبب انتفاء السبب لا يلزم فان
لزم فكون هارون منفذا لاحكام و انما كان بسبب كونه نبياً و النبوة ما كانت صالحة
لعله رضوان الله عنه فيلزم من انتفاءها انتفاء كونه متولياً للامام كما هو الامر لا يلزم
فقول عدم امامة هارون عليه السلام انما كان لموته قبل موت موسى عليه السلام
فوجب ان لا يلزم من عدمه موت علي رضي الله عنه قبل رسول الله صلى الله عليه و آله
لا يفصل السبب و هو نفى الخلافة لا يقال انه لا يجوز ان يستدل بان هارون عليه السلام

توافوا

السلام

يُجعل عمل الإمامة لأن فقد الخلافة نفى والنفي لا يكون منزلة وأما الإثبات هو المنزلة
فلا ينشأ من الحديث ذلك والنفي وإن سلمنا أن النفي منزلة ولكن الكلام خرج مخرج الفضيلة
ليعبر رضي الله عنه فلا يجوز أن يدخل فيه إلا ما يكون فضيلة ونفي الخلافة غير فضيلة
وإن سلمنا صحة اندراج هذا النفي تحت الحديث ولكن الإجماع منعقد على أنه غير داخل
فيه لأن الإمامة إما قائل بدلالة هذا الحديث على إمامته وإما قائل بأنه لا دلالة فيه
على إمامته إما القول بدلالته على أنه ما كان إماما فذلك مما لم يقله أحد بعد
الإمامة وإن سلمنا عدم الإجماع ولكن لو حكمنا بدلالته على عدم إمامته لزواج لا يكون
إماما بعد عثمان وهو باطل لأننا نقول إماما الأول فجوابه أن معنى قوله أنت مني
بمنزلة هارون من موسى أن حاله معي أو عندك كحال هارون من موسى وهذا القول
يدخل تحته أحوال هارون نفيًا وإثباتًا وأما الثاني فجوابه أن إفادة الكلام لهذا النفي
لا يمنع من جلالته على الفضل بيانه أن إمامته إمامة بلدة معينة فقط
وكأن إمام آخر بعدة إنسانا آخر تلك البلدة فقط فطلب ذلك الإنسان من الإمام الثاني
بلدة أخرى فإنه يحسن من إمام الثاني أن يقول له إماما ترضى أن تكون مني بمنزلة ابن الإمام
الأول منه فهذا الكلام مع ما يفيد من فضيلة ذلك الإنسان فإنه يفيد نفى توليته
سائر البلاد وكذلك هنا وأما الثالث فجوابه أنا لا نسلم إجماع الإمامة على عدم دلالة
هذا الحديث على نفى إمامته فإن الجاحظ احتج به عليه وإن سلمنا انعقاد الإجماع
ولكن نحن لم نذكر ما قلنا للاستدلال بل لنجعله معارضا لما ذكرتموه حتى ينطلي به
ذلك وبهذا يظهر الجواب عما ذكرناه دايما الزبرج عيارت نظر استكماله في رتب موسى وإجماع
بر عدم خول نفى خلافتهم حديث بطريق وخلق متهم في ذكره في مقامه في رتب موسى وإجماع

که او در حق جا حظ گفته ما هو بثقة و خود فریبی در سیر افاده کرده که او با جن بود و بر آنهم اکتفا نموده
وصف قلیل الدین یا هم قرین آن بسیار و نیز بعد ذکر بعض حکایات از جا حظ گفته قلت یظن
من شأنا لکما حظ الله یختلف و نیز هرگاه اینج داود نزد جا حظ حاضر شد و گفت جل من احب
الحديث جا حظ جوابش گفته او ما علمت لا اقول بالحشوية و ازین کلام صراحت ظاهرست که جا حظ
ارباب حدیث را بحشویه بلقب ساخت و توین و تعجین شان بر ملا نمود و بر اوست و نیز از این ایشان
منی حست نیز ذوقی لیل جا حظ را در روایت حدیث و اکتفا بر نزد سیر عین منبت او می دانند که آنرا بکف
مؤنت تعبیری کند و این صریحست در آنکه اگر جا حظ اکتفا بر نقل روایات می ساخت اهل اسلام را
در بلا و آفت می انداخت و نیز ذوقی بقول خود بلای نفس من حکایات و لهجته افاد کرده که
او را در لهجه و نقل حکایات معتد نمی اند و بقول خود فرما جازف تصریح کرده بآنکه جا حظ را
مجازفت می شد و نیز از قول فریبی و تلطخ بغیر بد علم و واضح و صریحست که جا حظ بدعتا متعده
متلخ و بد نفس ضلالتا متنوعه متوخ بوده الی غیر ذلک تمام سابقا و چون عبارت علام
نخبر و محقق معدوم النظیر حضرت ابن حجر عسقلانی در جمع تدوین فضائح و قبائح جا حظ
دیگر عبارات آمده علام که سابقا گذشته ابلغ است لهذا درین مقام اعاده آن مناسب
قال فی لسان المیزان عمرو بن محرا لجا حظ صاحب التصانیف وی عنه ابو بکر بن داود
فیما قیل قال ثعلب لیس بثقة و لا مامون قلت و کان من ائمة البدع انهم قال لجا حظ
فی کتاب البیان لما قرا المامون کتبی فی الامامة فوجدنا على ما اخبروا به و صرت
الیة قدام البرید بالنظر فی الخبر عنها قال قد کان بعض من یرتضی و یصدق
خبره خیرا عن هذه الکتاب حکام الصنعة و کثرة الفائدة فقلنا قد یرى
الصفة على العیان فلما رأیت العیان قد اربی على الصفة فلما فلیتها اربى

فضائح جا حظ از لسان
عسقلانی

على العيان هذا كتاب يحتاج الى خصوص صاحبه ولا يقتصر الى المحققين وقد جمع استقصاء
المعاني واستيفاء جميع الحقوق مع اللفظ الجزل والخرج السهل فهو سوق ملوك وعامة
خاصة قلت وهذه والله صفة كتاب الجاحظ كلها فبئس كان من ضل عليه على علم قال
المسعودي وفي سنة خمس وخمسين قبل سنة ست وخمسين مات الجاحظ بالبصرة
ولا يعلم احد من الرواة واهل العلم اكثر كتابا منه وحكى يموت بن المزع عن الجاحظ
وكان خاله انه دخل اليه ناس وهو عليل من مكانين من الافلاس الذين فخر
قال انافي علل متناقضة يتخوف من بعضها التلف واعظمها على نيف وتسعون يعني
عمرة قال ابو العيناء قال الجاحظ كان الاصمعي من انيا فقال له العباس بن سيار لا والله
ما متانيا ولكن تذكر حين جلست اليه تساله فجعل ياخذ نعله بيده وهي مخصوفة
عن يده ويقول نعم متاع القدرى نعم متاع القدرى فعلمت انه يعينك فقلت
وتركته وروى الجاحظ عن حجاج الاعور وابي يوسف القاضي وخلق كثير ورواية
عنهم في ثناء كتابه في الحيوان وحكى ابن خزيمة انه دخل عليه هو وابراهيم
بن محمود وذكر قصة وحكى الخطيب بسنده انه كان لا يصيد وقال الصولي مات سنة
خمس مائتين قال اسمعيل بن محمد الصفاد سمعت ابا العيناء يقول ان الجاحظ
وضعنا حديث فذكره وادخلنا على الشيوخ ببغداد فقبلوه الا ابن شبيب
العلوي فانه اباة وقال هذا كذب سمعها الحاكم من عبد العزيز بن عبد الملك
الاعور قلت ما علمت ما اذا حديث فذكره وقال الخطابي هو مغموص في
دينه ذكر ابو الفرج الاصبغ انه كان يرعى بالزندقة وانشد في ذلك اشعارا
وقد وقفت على رواية ابن ابي داود عنه ذكرها في غير هذا الموضع وهو

في نسخة من كتابه

كان

في الطيوبات قال ابن قتيبة في اختلاف الحديث ثم نصير إلى الجاحظ وهو أحسنهم
للحجة استشارة واشدهم تطفأ التعظيم الصغير يعظم وتصغير العظيم حتى يصغر
ويكمل الشيء وينقصه فتجده مرة ينجح للعثمانية على الراضية ومرة للزندقة
على السنة ومرة يفضل علياً ومرة يؤخره ويقول قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
كذا وينبعه أقوال المجان يذكرون الفواحش ما يبجل رسول الله صلى الله عليه وسلم
ان يذكر في كتاب ذكر أحد منهم فيه فكيف في ورقة او بعد سطر او سطرين ويعمل
كتاباً يذكر فيه حجج النصارى على المسلمين فاذا صار إلى الرد عليهم تجوز الحججة كما
أما أراد تبهمهم على ما لا يعرفون وتشكيك الضعفة ويستهزأ بالحديث استهزاء
لا يفقه على اهل العلم وذكرا الحجا لا سود وإنه كان ابيض فسودة المشركون قال وقد
كان يجب ان يبيضه المسلمون حين استلموه ولاوا شياء من احاديث اهل
الكتاب وهو مع هذا الكذب لا ممة واوضحهم للحديث وانصرهم للباطل وقال
الندير قال المبرد ما رايت احرص على العلم من ثلثة الجاحظ واسماعيل القاضي
بن خاقان قال لندير لما حكى قول الجاحظ لما قرأ المامون كتبتي قال هي كتب كذا
التي تضير صاحبها عند ان الجاحظ حسن هذا اللفظ تعظيماً لنفسه وتخيلاً لتأليفه
والا فاما المامون لا يقول ذلك وحكى عن ميمون بن هرون انه قال لي الجاحظ
اهديت كتاب الحيوان لابن الزيات فاعطاني خمسة آلاف دينار واهديت كتاب
البيان والتبيين لابن ابي دؤاد فاعطاني خمسة آلاف دينار واهديت كتاب النخل
والزروع لابراهيم الصولي فقبلاه واعطاني خمسة آلاف دينار قال فلست احتاج
ثلث ربيعة ولا ندينار ما هو في الندير كتيبة في مائة وفيه سبعون كتاباً فمؤن

على ما ذكره في المتن
منه في المتن
منه في المتن
منه في المتن

محققین و اساطین دین سببیکه فضائح و قبائح جا حظ توده توده نقل میکنند نهایت توهین و
و عظمت مترقی ساخته و ظاهر است و لا ینظرون النار علی العلم و النور فی الظلم که تنها جا حظ و
حس اگر صد تا مثال جا حظ مخالفت اجماع اهل اسلام نمایند خللی در اجماع است نمی اندازد
و بنیان صوص حجست اتفاق اعلام شیعی سنی با مترازل نیست از دخصو و قتی که این خلافت
بام ظاهر ابطالان و مثبت مذنب نواصب ایمان باشد که مثل این خلا اگر از علما سنی هم نرسند
قادر اجماع تبرغین و اندر شد بلکه چنین خلافت صریح و طعن صریح در حق مخالفین ثابت می نماید
و اگر حضرات سنی را بمقابله اهل حق استناد و احتجاج بقول جا حظ با این همه فضائح و قبائح روا باشد
لازم آید که این حضرات را بمقابله اهل حق احتجاج و استدلال با قوال و بزیات جمیع ملاحظه و کفا
و سائر فساد اشرار که کار می بیند هبند از دهر چه در دل شان آید بر زبان آرند و با
ولا یرضی عاقل فضلا عن فاضل علاوه برین همه شناعة و فظاحت و سباحت و شاعت
و تشبث و احتجاج استدلال بقول جا حظ بمشابه ظاهر و سنیست که خود رازی بعد از تشبث
تبرمی تحاشی متصل و بیزار می از آن آغاز نماده بقول خود و ان سلما انعقاد اجماع و لکن
نحن لم نذکر ما قلنا للاستدلال بهبوط قول جا حظ از رتبه احتجاج و استدلال ظاهر فرمود
و ناهیک به دلیل ظاهر و برهان با هر کس که آن قول را جا حظ لا یصلح للاستدلال
و انه من فضیح الهذو المقال و صیغ الهذیان و الضلال و شنیع الکذب و الافعال و اینجا
ظاهر می شود که رازی حدید النظر را بعد قدح چنین اجماع قومی معتد و اتفاق متین معتبر بقول
جا حظ فاقد البصرند پس بروداده تخلص خود از عار و شکار نصب و عداوت امام الاخیار
خوبه در مقام اعتذار و فرار از این خطا صریح الهوان و الصناد است که غریب داشته که از غایت
و تناقض نهایت عجز و انتشار و اقصای اختلال و اضطراب خبر می دهد که اولاد عا کرده که او

قول جا حذر برای استدلال ذکر کرده و باز افاده نموده که این قول را برای آن ذکر کرده که آنرا معارض
گردانند بکلام شیعه یعنی ادعای اجماع بر عدم دلالت حدیث منزلت بر امامت جناب امیرالمؤمنین
علیه السلام تا که این ادعای اجماع باین قول جا حظ باطل شود پس این قول شهرت در اعراف و بانه
و احتیاج بقول جا حظ با وصف انکار از آن قبل ازین بلافاصله چه معارضه فانی بشود و غیره
بآن متصور نمیتواند شد زیرا که معارضه بچیزی نمیتواند شد مگر با استدلال یا با چیزی که
بچیزی مگر با استدلال یا بظن این اندیشه است که سفاهت منصفان چه جامعاً و عموماً که
نحوه را با این نحو و امامت جلالت هنوز معارضه ابطال استدلال مفهوم نگذرد که
و صف افاده خودش این معنی را که او بقول جا حظ معارضه اجماع و ابطال آن میخواهد انکار کند
بآن آغاز نموده این کلام رازی را می ماند که کسی بحوائج اجماع امت بر وجوب صلوة
و زکوة و صوم و حج و سایر اجماعاً بگوید که تسلیم نمیکنیم اجماع امت بر وجوب این احکام
فلان ملحد و کافر نفی وجوب این ضروریات اسلام نموده و اگر تسلیم کنیم اجماع را بر این احکام پس
ما ذکر کردیم نفی ابطال این ملحد و کافر را برای استدلال بلکه برای آن ذکر کردیم که این نفی را معارضه اجماع
شما کردانیم تا آنکه اجماع شما باطل شود و نفی این ملحد کافر و پرتا هست که این کلام مختل نظام
موجب غایت استغفر و تشیع اهل اسلام است فلذا ما ذکره الرازی لان تقریر الرازی الخیر مثال
لما تقریر مشابه مذوقه بالقذة مطابق له بالتقریر و تقریر متامل خیر و ناقد بصیر
و مستنیر که قول رازی لکن نحن لم نذكر اننا للاستدلال بالتسلیم انقضاء اجماع بر عدم دلالت
حدیث بر امامت جناب امیرالمؤمنین علیه السلام صلاً مناسبتی و ارتباطی ندارد چه هرگاه رازی
تسلیم کرد که اجماع است عدم دلالت حدیث منزلت بر امامت جناب امیرالمؤمنین علیه السلام و
پس یافت جا حظ بسیار متبناً و کان لم یکن شیاً مذکور اگر و اجماع است بر عدم دلالت حدیث

بر نفی امامت جناب امیرالمومنین علیه السلام که مطلوب اهل حق است مسلم شد و نزاع خلاف و شقاق
بر دست پس بعد از تسلیم تفوه باینکه که با قول جا حذر را بر معارضه این اجماع ابطال این اجماع
ذکر کرده ایم از عجایب مقالات و غرائب هفوات است که نظیرش کمتر گوش کسی خورده باشد
که بعد تسلیم اجماع توجیهی دیگر از انبان خرج آوردند آنکه باین تناقض تهاافت همان خفافت است
که حاصل آن ابطال و قدح اجماعت اعاده میکرد و بحقیقت حاصل این کلام باین می کش
که اگر تسلیم کنیم انعقاد اجماع را بر عدم دلالت حدیث امامت جناب امیرالمومنین پس باز هم
اجماع بر عدم دلالت حدیث بر نفی امامت جناب امیرالمومنین علیه السلام باطل چیست
که رازی بعد تسلیم انعقاد اجماع هم حرف بطلان این اجماع بر زبان آورده دو شخص است که بعد تسلیم
انعقاد اجماع ذکر بطلان اجماع هرگز صریح است که صلا محصله ندارد و گمان ندارم که عاقل
کلام را اینت زبان آورد و طریقه مناظره مقتضی آن بود که بعد منع اجماع بر تقدیر تسلیم اجماع
مضرتان اجماع بمطلوب خود بیان نمود و چون ظاهر است که این اجماع مضرت عظیم حضرت
سفیه میرسد دفع آن غیر ممکن لکن رازی ازین طریقه ملی کشانده خلط و خبط عجیب آغاز نموده
زبان این بیان غایت آن عاجز است یعنی بعد تسلیم اجماع عدم ذکر خلاف جا حذر را برای
آنکه ذکر آن بر معارضه ابطال بیان کرده ظاهر است که ازین هر دو امر یعنی عدم ذکر خلاف
جا حذر را استدلال ذکر آن بر معارضه ابطال اصلا جواب کلام اهل حق حاصل نمیشود
و گره اعضاء و اشکال نمی کشاید چه امر اول شخص انکار قدح اجماع و اظهار ندامت برین
جسارت و این بعد تسلیم انعقاد اجماع نه امری نه اندک بعد تسلیم اجماع بپایه جواب ذکر آن
توان نمود و اما امر دوم یعنی ذکر این خلا برای معارضه اجماع و ابطال آن پس این همان خفافت
سابق و تافه و منافق تسلیم انعقاد اجماع پس ثابت شد که رازی بعد تسلیم اجماع

جوابی از کلام اهل حق نگاشته بلکه بسبب دید عجز و پشیمانی و نهایت حیرانی و پریشانی اظهار فرید
 مهارت خود در ایثار صنعت تهافت و تناقض نمود و کلام اهل حق را بعد تسلیم اجماع بی جواب
 گذاشته الحاصل این بیان منبع البیان ظاهر است که رازی عالیشان و شریف و دانشمند
 هوای باطل باخته و دست پاکم ساخته اولاد در قدح و جرج اجماع بکلام جاخط ناصبی دست
 انداخته باز چون شناعیت آن دریافت فرار از آن اختیار ساخته و بعد تسلیم انعقاد اجماع
 کلام مخمل النظام که محیر افهام است نگاشته در عبارتی مختصر که سطر بیست و شش غلط
 و زلل و دعیست نهاده و آن بر غیر و انکار و تزلزل و تذبذب و اختلال و عدم ارتباط و فرید
 و اختلاط نهایت شاعت و فطاعت احتجاج جاخط ظاهر و واضح است و چگونه چنین بنا
 حالانکه احتجاج باین حدیث بر امامت جناب امیر المؤمنین علیه السلام مستلزم نفی امامت
 آنجناب بعد عثمان و هو صریح البطلان و محض الناصبیه و العدوان و الله المستعان و چون
 منانیت زانت و قوت و حصان این اشکال عظیم و اعضال فحیم ظاهر بود رازی سلیط اللسان
 باین همه تطویل و اشباع و تشبیه و اطباق و سباب مستشنع بر نهایت اختصار و تحمل اقصاء
 کرده مصلحت و راجع و اجمال و اغفال نموده بر کلمه و جیزه و بهذا ایضاً الجواب عا ذکر و
 رابعاً الکفالمؤده اصلاً و به ظهور جواب این اشکال بیان نکرده حالانکه بر ظاهر است که این کلام
 هرگز جواب این اشکال ظاهر نمیشود زیرا که خلاصه آنچه از قول او و آن سئلنا العقاد اجماع
 ظاهر می شود و امر است یکی آنکه او احتجاج جاخط را باین حدیث بر نفی امامت جناب امیر علیه
 السلام برآستدلال فر کرده و دوم آنکه این احتجاج را بر آستدلال اجماع ابطال آن
 نموده و ظاهر است که ازین هر دو امر اصلاً جواب این اشکال ظاهر نمیشود آنگاه امر اول پس ظاهر است
 که حاصل آن تبری و تخاصی از استدلال احتجاج با احتجاج جاخط است و نهایت واضح است که

این تبری تحاشی نهایت قوت غایت شکال البته ثابت میشود چه غرض از وجه رابع که فخر است
ظهور جواب آنرا بکلام خود شنیدنی شده آن این است و آن سلماتی اندراج هذا لنفی
تحت الحدیث و لکن اجماع منعقد الحاشیات این معنی است که این حدیث دلالت بر نفی امامت
جناب امیرالمومنین ندارد و این باید و وجه ثابت کرده و وجه اول نفی قائل باین قول غیرستین و
وجه دوم اثبات استلزام این قول مذهب تصبیحین یعنی امامت جناب امیرالمومنین
علیه السلام بعد عثمان هم پس تبری از استدلال و احتجاج باحتجاج باحفظ باین حدیث بر نفی امامت
جناب امیرالمومنین علیه السلام تأیید مرام اهل حق نیست نه جواب این چنانچه تبری تحاشی دلالت
دارد بر آنکه این احتجاج نهایت شنیع و فطیح و باطل و فاسد است که قابلیت استدلالت
ندارد و بهمینست مطلوب اهل حق پس باین کلام جواب کلام اهل حق که در آن استلزام قول بدلت
این حدیث بر نفی امامت جناب امیرالمومنین علیه السلام مذهب تصبیحین بیان کرده اند بگفته
ظاهر نمیشود آری تأیید تسدید و تصویب آن البته ثابت میشود پس ظاهر حضرت را که
تأیید جواب نام نهاده و لا مشاقه فی الاصطلاح آما مردوم یعنی ذکر احتجاج باحفظ
برای معارضه و ابطال اجماع پس لا یرتضا هرست که خیال معارضه و ابطال باو
انکار وارد است لال خیال محال است چه هرگاه استدلال باحتجاج باحفظ نکرده باشد معارضه
کلام اهل حق هم و ابطال آن باحتجاج باحفظ ناممکن است چه معارضه و ابطال بغیر استدلال
و جهی از امکان و صحت ندارد و هرگاه استدلال مفقود باشد بنام معارضه و ابطال باو
و خود بخود از هم خواهد پاشید و ثانیاً ظاهر است که ذکر احتجاج باحفظ برای معارضه و ابطال
اجماع امامت بر نفی دلالت حدیث منزلت بر امامت جناب امیرالمومنین علیه السلام اصلاً
بوجه رابع مناسبی ندارد و زیرا که وجه رابع را خود را نمی بعد تسلیم عدم اجماع بر نفی دلالت

حدیث بر امامت جناب امیر المومنین علیه السلام نقل کرده حیث قال وإن سلّمنا عدم
الاجماع ولكن لو حکما به دلالت علی عدم ماصته لزوان یکون اماما بعد عثمان و هو
پس اگر بفرض محال این اجماع بخلافت با حفظ معارض که دو باطل شود باز هم جواب این کلام
ظاهر نمیشود چه بنا آن برین اجماع بلکه حسب نقل خود رازی این کلام بعد تسلیم عدم اجماع
بستر باید داشت که فخر رازی بعد این اجماع و اجماع اهل نهضت العقول و جواب دیگر از شکال
لزم سلب امامت جناب امیر المومنین علیه السلام بعد عثمان فرموده حیث قال و ایضا
فلو استدللنا بالخبر فامامة علی بعد عثمان انما ثبت باختيار وليس الامر كذلك
فی حق هارون علیه السلام فلا یتناولہ الحدیث و ایضا فلو تناوله لکان لئال
شرح هذه الحاله عن عموم النص بدلیل و یبقی ما قبل فاته عثمان رضی الله عنه علی
ظاهره انهم قد اصدروا جواب اول اینست که اگر استدلال بکنیم بحدیث منزلت بر نفی امامت
جناب امیر المومنین علیه السلام پس امامت آنحضرت بعد عثمان ثابت نشده مگر با اختیار است
و امامت حضرت هارون علیه السلام با اختیار است نمی بود پس حدیث منزلت امامت
حضرت امیر المومنین علیه السلام را بعد عثمان متناول نشود و انتھی محصله و این کلام از
غرائب افادات و عجائب نفوآت چه هرگاه امامت حضرت هارون علیه السلام با اختیار
است نباشد بلکه بنص حضرت موسی علیه السلام باشد کما هو الواقع پس چون حضرت
امیر المومنین علیه السلام بمنزله حضرت هارون علیه السلام مفید ثبوت امامت آن حضرت
بنص خواهد بود نه با اختیار است و علاوه برین غرض معترض کما هو واضح نیست که اگر بعد
نسبیل حضرت هارون امامت را بعد حضرت موسی علیه السلام استدلال ببر امامت حضرت
امیر المومنین علیه السلام درست شود لازم آید که حضرت امیر المومنین علیه السلام بعد عثمان

و جواب رازی که لازم نمی
آید جناب امیر المومنین علیه السلام
را بعد عثمان متناول نشود
چون حدیث منزلت بر نفی
امامت آنحضرت است

بیم امام نباشد اصلاً خواه بنص باشد خواه باختیار است چه حضرت یارون بعد حضرت موسی
اصلاً امام نشده نه در مرتبه اولی نه در مرتبه رابعه بنص و نه باختیار پس بحاج این قول افاده این معنی که
امامت حضرت یارون علیه السلام باختیار نبوده حدیث منزلت امامت جناب امیر المومنین علیه السلام
بعد عثمان که باختیار است بوده متنازل نخواهد شد اصلاً بطبیعی مقام ندارد چه تنازل اگر باشد
اراده کرده پس با نحن فیه اصلاً مناسبتی ندارد و ما خود قائلیم که حدیث منزلت مثبت خلافت
حضرت امیر المومنین علیه السلام در مرتبه اول که باختیار است بوده حسب ایراد المخالفون نیست چه
حضرت یارون علی تقدیر حیات بعد موسی علیه السلام بنص میبونه باختیار است و نیز بلا فصل قائل
میبونه بتخلل ثلاثه اجنبیه اگر غرض از می آنست که بر تقدیر تعمیم منازل اراده منازل مثبت و منفیه
لما صرح به فی جواب الوجه الاول نفی خلافت منصوب حضرت امیر المومنین علیه السلام لازم می آید
خلافتی که باختیار است باشد پس بطلان در کمال عیان است چه خود شن بحجاب و جاول بقول خود
و هذا القول بدخل تحت احوال یارون نفیاً و اثباتاً همه احوال منفیه را هم داخل ساخته و ظاهر است
که نفی خلافت علی الاطلاق خواه منصوب باشد خواه باختیار است در این احوال داخل است چه حضرت
یارون یا بعد حضرت موسی علیهما السلام اصلاً خلافت حاصل نشده نه بنص و نه باختیار پس اگر احوال
منفیه حضرت یارون علیه السلام داخل حدیث منزلت سازند بلا شبهه نفی خلافت علی الاطلاق
درین حدیث داخل شد و آنست که نفی خلافت است علی الاطلاق از جناب امیر المومنین علیه السلام
خواه خلافت بنص باشد خواه باختیار و اخرج فی حدیث باختیار از منازل منفیه انکار بداهت و
مصادمت صراحت آری اگر مراد احوال مثبت باشد البته درین احوال مثبت خلافت باختیار است
منازل حضرت یارون علیه السلام نیست آن برای حق سر سر و سودمند و نافع و برآر از وی اهل
اوسم نافع است باجماع عاقل بلعمی اضطراب و تهاوت فرید عناد و تعصب انه قوم بنظر بصیرت

باید و محقق غرض عقل و دیانت و فضل و امانت ایشان باید رسید که هرگاه الحق اثبات خلا حضرت
امیرالمومنین علیه السلام حدیث منزلت خواهند و عموم منازل بتقریرات مسدوده ذکر کنند باوصفیک
تقریرات ائمه اصول شان هم مثبت نیست رایی منع این عموم برخیزند و شاه صاحب باوصاف از مردم
معصوم بر تقدیر عموم خاک مذلت بر سر سلا خود بیزند و رازی چنان استغرق اثبات عموم
استغراق بمبالغه و اغراق شود که منازل منفیه اعم از اهل منازل بارونیه سازد و هرگاه آفت عظیم
پس عموم مومنین بر سر سلا یعنی انضاد آن بمنزله است و این مدار بیان جناب امیرالمومنین
ثابت گردد ازین عموم قول نکول و عدول اختیار سازد و منع اول منازل خلا غیر منصوص در آن دو
دلیل برای این منع زارد و از لزوم کذب که بر تقدیر عموم مدعیان الحق بسبب خروج بعضی منازل شاه صاحب
لازم کرد و اندک حساس بر ندارد و اما جواب دوم پس کاکت سخافت آن ظاهر است چه بعد اعتراف تناول
منازل جمیع حالات بعد وفات سر کائنات علیه آله آلاف التحیات و اخراج با بعد زمان عثمان بلیل
مستطولات حدیث بر نفی امانت آنحضرت زیرا که خصم نیز چنین کلام اعاده خواهد کرد که فرض
کردیم که حدیث شریف تناول منازل منیه حضرت بارون علیه السلام است لیکن عدم ثبوت
عمل امانت بدلیل خارج پس معارضه که رازی برانگخته باطل و از حلیه صحت عاقلان تأذیل
جلیل چون فخر رازی برین مقام باحتجاج با خط بر نفی امانت جناب امیرالمومنین علیه السلام تشبیه
چنانچه سابقا بقدح او درین حدیث غدیر دست انداخته اند ازین مقام هم مثل سابق
مقالات جا حظ که از تفصیل اهل بیت علیهم السلام برسان ناس بابلغ و جوه و حسن طرق ظاهر
ندکوری شود پس باید دانست ابوحنیفه ابراهیم بن علی الحصری المالکی در زهد الادب
و ثمر الالباب گفته فصل کابی عثمان عمرو بن شراحا حظی ذکر قولش یعنی هانم قد عمر
الناس کیف کرم قولش و سخا و ها و کیف عقولها و دها و ها و کیف یاها و ذکا و ها

۵۳
ص ۴۹۸

وکیف سیاستها و تدبیرها و کیف ازها و تحسیرها و کیف جاحه احلامها اذا
 الحاکم و حجة الله انما هو الله و صبرها عند اللقاء و ثباتها في اللامه
 و کیف قلاؤها اذا استحسن الغد و کیف جودها احب المال و کیف کرها لاحاد
 غد و قلة صدودها عن جهة القصد و کیف اقرارها بالحق و صبرها عليه و
 وصفها الى دعاؤها الىه و کیف سماحة اخلاقها و صوتها لاعتراقتها و کیف
 قدیم محمد بن محمد و طریف بن سیدهم و کیف شبهه علانیتهم سرهم و توهم فعلهم و هل
 سلامة صدر احد هم الا على قدر بعد غد و هل غفلته الا في وزن صدق
 ظنه و هل ظنه الا کیقین غیبه و قال عمر انک لا تنفع بعقله حتى تنفع
 قال اوس بن حجر الملع الذي لظن بک الظن کان رأی قادیسیه و قال آخر
 ملحق بنج اخو ما زن فصیح یحدث بالغائب و قال بلعاری بن قیس و ابغی حواء
 الی ای علم انه اذا طاش ظن المرء طاشت عقاده و بل قد عل الناس کیف جمالها
 و قوامها و کیف غاؤها و بهاؤها و کیف سرورها و بناتها و کیف بیانها و جمالها
 و کیف تفکیرها و بهاؤها و العرب کالبدن قریش و عجم کالقریش و یوح و بنوها
 سرها و لی اوه رضع غایة الدین الدنیا منها و هاشم ملج الارض و زینة
 الدنیا و جنی لعالم السنام الا ختم و الکاهل الاعظم و لباب کل جوهر کریم
 و سر کل عنصر شریف و الطینة البیضاء و المنع من مبارک و النصاب الشوق
 و معدن الفهم و ينبوع العلم لان و الهضاب الجبل الی سید الخیر و الزم مع الانا
 الخوم و الصبح عن الجمر و الله مد بها المعرفة و اصبغ بها القادر و شامعها لا تدر
 انما الا کوم کالماء الی کلایم و کالشمس الی کلین و کالارض الی کلین

غیر

بالنقصان كالنجم للحیران والبارح للضمان ومنهم المتقلان والاطبيان والسبطان والشهداء
واسد الله وذو الجناحين وذو القرنين وسيد الوادي وسائر الحجج وحليم البطائح والهي
والحبر والانصار انصارهم المهاجرون من هاجر اليهم ومعهم الصديق من صدقهم والقادر
من قى بين الحق والباطل فمهم الحواري حواريهم ذوو الشهادات تين كانه شهد لهم ولاخير
لاهم وفيهم ومعهم ايضا اليهم كيف يكونون كذاك ومنهم رسول رب العالمين
واما الاولين الاخيرين فيجب المرسلين خاتم النبيين الذي لم يدر لبي نبوتهم الا بعد
التصديق به البشارة بمجيئه الذي عم برسالته ما بين الخافتين والظهور الله
على الدين كله او كره المشركون فيجاءهم ومستمركم عبد الجبار ومعنى گفته قوله انت
عزلة هارون من مو لا يتناول الا منزلة ثابتة منه لا يدخل تحت منزلة مقدرة
لان المقدر ليس حاصل ولا يتجزأ ان يكون منزلة لان صفه بانه منزلة يقتضيه حصوله
وجه مخصوص لا فوق في المقدرين ان يكون من الباب الذي كان يجب كماله على
الذي قرأوا ولا يجب في انه لا يدخل تحت الكلام ويبين صحة ذلك ان قول انت
عزلة هارون من مو يقتضيه منزلة هارون من مو معروفة يشبهها منزلة
فكيف نعيم ان يدخل في ذلك المقدر وهو كقول القائل حقاك على مثل حق
فلان على فلان حينئذ عندك مثل حق فلان الى ما شاكل ذلك في انه لا يتناول
الا امر معروف فاصلا واذا ثبت ذلك فلما ان ننظر فان كانت منزلة هارون
من مو معروفة حملنا الكلام عليها والاوجب التوقف كما يجب مثله فيما مثلناه
من الحق والدين ويجب ان ننظر ان كان الكلام يقتضيه الشمول حملناه عليه والا
وجب التوقف عليه لا يجوز ان يدخل تحت الكلام ما لم يحصل له من المنزلة البتة وقد

وليس كذلك ما اوجبه لانا لان نصف المنزلة الا ما حصل استحقاقه وسبب وجوبه
لو قال صلوا بعد سنة صلوة مخصوصة خارجة عما يعرف من الصلوات كما
ان يقال بل وجب ان يكون تلك الصلوة من شرعه قبل حصول الوقت من حيث ثبتت
سبب وجوبها وبمثل ما ذكرناه سقط قول من يقول فيجب على كل مكره ان يكون كل احد
منا اما على سائر الاحوال التي يجوز على طريق التقدير ان يحصل عليها مثل ان يكون
وصيا الغيرة وشريكه الى غير ذلك لانه على طريق التقدير يصح ان يكون على جميع
هذه الاحوال لوجود اسبابها وشروطها وانما المميز لجميع ما عدا ذلك لما قد صرنا
ذكره من اعتبار ثبوت سبب المنزلة واستحقاقها وجميع ما ذكره لم يثبت له سبب
استحقاق ولا وجوب ولا يصح ان يقال انه منزلة ثم يقال له ما يحتاج الى مضائقك
في وصف المقدربانه منزلة وكلا من ان يتر وينظم من وانه كان ما عليه هارون ^{عليه السلام}
من استحقاق منزلة الخلافة بعد وفاة موسى عليه السلام اذا كان ثابتا في احوال
حيوته صح ان يوصف بانه منزلة وان لم يصح وصف الخلافة بعد الوفاة بانها منزلة
في حال الحيوة لان التصرف في الامر المتعلق بحال مخصوص غير استحقاقه احد الامور
منفصل من الاخر واذا ثبت ان استحقاقه للخلافة بعد الوفاة يجري عليه الوصف
بالمنزلة ووجب حصوله لاميرو المؤمنين عليه السلام كما حصل له هارون ^{عليه السلام} ثبت
له الامامة بعد النبي صلى الله عليه واله وسلم لقام شرطها فيه الا ترى ان من ^{اوجب}
الغيرة وجعل اليه التصرف في امواله بعد وفاته يجب ذلك بشرط الوفاة
وكذلك من استخلف غيره بشرط غيبته عن بلده ليكون نائبا عنه بعد الغيبة ^{يجب}
له هذه المنزلة عند حصول شرطها في حال التصرف والقيام بالامر المفوض غير ^ل

استحقاق هارون بن حبيب
منزلة نائبة عن غيره

استحقاقه ولو ان غير الموصي والمستخلف قال فلان من فلان اشار الى الموصي الموصى
اليه لوجبان بثبت له من الاستحقاق في الحال التصرف بعد ما اوجبناه للاول
ولم يكن لاحد ان يتطرق الى منع هذا المنع من التصرف اذ بقى الى حال وفاة صاحب
من حيث لا يوصف التصرف المستقبل بانه منزلة قبل حصول وقته ولا من حيث كان
شبهت حاله به لم يبق بعد الوفاة لو قد بنا انه لم يبق فان قال صاحب الكتاب انما
ما ذكره قوة لان التصرف في مال الموصي والخلاف لمن استخلف في حال الغيبة وان
لم يكن انا صاحب في حال الخطاب لم يوصف باثباتها منزلة فيما يقضيها الموصي
والاستخلا للموجبين لاستحقاقها بثبت في الحال يوصف بانه منزلة قلنا وهكذا
نقول ان في ما اوجبناه من منازل هرون من مواعيلها السلام لا ميراث منير
عليه السلام حرفا حرف وليس ان يخالف في ان استحقاق هرون كخلا موصي
بعد الوفاة كان جاصلا في الحال ان كلامه في هذا الفصل مبني على تسليم وان كان
قد خالف في ذلك في فصل ستانفيا مع الكلام عليه فيما بعد وقد صح في مواضع
من كلامه الله حكينا به تسليم هذا الموضع لانه بنى الفصل على ان الخلافة
لوجبت بعد الوفاة حسب ما نذهب اليه لم يصح صفها قبل حصولها بانها منزلة
ولو كان مخالفا انما ما يجب ان يحصل لاستغنائه بالمنازعة عن جميع ما تكلف
فقد بان من جملة ما اوردناه ان الذي اقترحه من ان الخبر لم يتناول المقعد
لم ينع عنه شيئا لان ما مع تسليمه قد بينا صحة مذهبنا في تاويله وان كلامه
اذا صح لم يكن له من التأثير اكثر من منع الوصف بالمنزلة ما كان مقدرا
وليس يضر من ذهب في هذا الخبر الى المنع لا من منع من وصف بالخلافة بعد الوفاة

با آنها منزله قبل حصولها اذ اثبت له انها واجبة مستحقة وان ما يقتضيها يجب
وصف بانه منزلة وقوت وجود متانت زانت این تقریر که استحقاق حضرت هارون خلاف
حضرت موسی علیهما السلام منزلت ثابت است که حصول تصرف منزلت مقدّمه بامتنان ظاهر
که فرار از آنرا نقل کرده و بوجوب آن در نیت است ارا در نهایت العقول در تقریر استدلال
منزلت بر امامت جناب امیر المومنین گفته الشان ان لا ندعی خلافة هارون لموسى
عليهما السلام بل نقول ان هارون كان شريكا لموسى عليهما السلام في الرسالة
فلا شك انه لو بقي بعد وفاته لقام مقامه كونه مفترض الطاعة وذلك القدر
كان في المفسر لانه لما دل الحديث على ان حال علي كحال هارون
جمع لما اذا كان من منازل هارون استحقاقه القيام مقامه ووجوب الطاعة
وحيث ان يكون عليه كذلك ولا معنى للإمامة الا ذلك لا يقال الحديث
لا يراه الا المنازل الثابتة دون المقدرة وامامة هارون بعد موسى عليهما السلام
ما كانت حاصله بل كانت مقدرة فلا يتناولها الحديث لانا نقول استحقاق
هارون القيام مقام موسى عليه السلام بعد وفاته منزلة ثابتة في الحال لان
استحقاق الشيء قد يكون حاصلًا وان كان المستحق متاخرًا ودر مقام جواب خبر در رد
این را عني لانا نقول استحقاق هارون القيام مقام موسى عليه السلام بعد وفاته
منزلة ثابتة في الحال لا يشك في كماله لا يخفى على ناظر نهاية العقول وشبهات دیگر که تقریر
افترض طاعت وار کرده رکاکت و هین آن محمد اسد و ما بعد تفصیل تمام دریافت میکنی
پنجاه و ششم آنکه قائم بن عبد الجبار در مضمون گفته علی الله لوجعل خلك دالة علی ضد
ما قالوه بان يقال لم يكن له هارون من موسى عليه السلام منزلة الامامة بعد

این تقریر که استحقاق حضرت هارون
بعد از حضرت موسی علیهما السلام
در مقام جانشین است

البته فیجب اذا كان حال علي من ان لا يصى الله عليه سلم حال هارون من موسى
لا يكون اماما بعده لكان اقرب مما تعلقوا به لا تخم مواثبات منزلة مقدسة
حاصلة بهذا الخبر فان ساع له ذلك ساع لم يخالفه ان يدان الخبرتناول نفى الامامة
بعد الرسول عليه السلام من حيث لم يكن ذلك لهارون عليه السلام من موسى
بعده وصنى قالوا ليس ذلك مما يبعد من المنازل فيتناولوا الخبر قلنا بمثله في المقام
الذي ذكره ازین عبارت ظاهرست که ادعا تناول این خبر نفی امامت را بر تقدیر جواز
اثبات منزلت مقدسه است پس معلوم شد که دلالت آن بر نفی امامت حقیقه ثابت
قاضی تحریر بر سبیل فرض و تقدیر از جانب مخالفین الزامی آن کرده و بر ظاهرست که زعم
الزام محض خیال ناتمام و توهم مختل النظام است چنانچه از ارشاد باسداد جناب سید مرتضی
طاب ثلثه در وجوب اثبوت ظاهر می شود پس چنانچه دعوی دلالت حدیث بر امامت حسب
قاضی القضاة حفظ از تحقیق ندارد همچنان که جمیع الزام بر آن صورتیست که در متدلال
البحث و این متدلال قیاس ظاهر و واضح متحقق است پیچیده نهیم آنکه جناب سید مرتضی
دارضا در شافی بجواب کلام عبد الجبار که منقول شد فرموده فاما ادعاء اقصاء
لنفا الامامة من حيث لم يكن هارون بعد وفاة موسى اماما وجعله الله لم
بهاه الصفة منزلة فبصيرة من الصواب كان هارون ان لم يكن خليفة لموسى
بعد وفاته فقد نالنا على الله لو بقي خلفه في امته وان هذه المنزلة وان كانت
مقدمة نسمع نعد في منازل ان المقدار لو تسامحنا بان الله لا يوصف بالمنزلة
لكان لا بد ان بر صف اعو عليه من استحقاق الخلافة بعده بان الله منزلة
كان الله روائجا كان في نفس الخلافة بعده فليس هو في استحقاقها وما يقتضيه

عبد الجبار و دلالت حدیث
منزلت بر نفی خلافت بر سبیل
الزام وارد کرده بر سبیل تحقیق

و جوبها و اذا ثبت ذلك فالواجب فيمن ثبت حاله بحاله و جعل له مثل منزلة اذا
 البعد الوفاة ان يجب الخلاف ولا يقدم في ثبوتها انها التثبت لها و بعد
 الوفاة شخصهم انك نيز جناب سيد مرتضى طائفة بحجاب عبد الجبار گفته ولو كان ملاذکر
 صحيحا الواجب فيمن قال لو كيله اعطى فلانا في كل شهر اذا حضر دينارا ثم قال
 في حال و بعد هاء عدة و انزل عمر و منزلته و شر قد رنا ان المذكور الاول محض
 المامور ليعطيه لم يقض ما جعله له من الدينار ان يجعل الوكيل ان كان لا يرى
 ما ادعاه صاحب الكتاب آخر المذكور الاول طريقا الى حرمان الثاني العطية وان
 يقول لما اذ كنت انما انزلت منزلة فلان فلان لم يحصل له عطية فيجب ان
 لا يحصل لك ايضا و في علمنا بانه ليس للوكيل ولا غيره منع من ذكرنا حاله ولا
 ان يعتل في حرمانه بمثل علة صاحب الكتاب ليل على بطلان هذه الشبهة
 ان النفي و ما جرى مجراه لا يصح وصفه بانه منزلة وان صح وصف المقدار بما
 جرى الاثبات بذلك اذا كان سبب استحقاق وقوعه ثابتا لا ترى انه لا يصح ان يقول
 احدا فلان مني بمنزلة فلان في انه ليس باخيه ولا شريكه ولا وكيله ولا فيما جرى
 مجراه من النفي ان صح هذا القول فيما جرى مجرى المقدار من انه اذا شفع اليه
 شفعة اذا ساله اعطاه لا يجعل حدا لله لو شفع اذا كان من لو شفع يشفع
 منزلة تقضي فيمن جعل له مثل منزلة لا فيما شفاعته شخصت يكلم انك شاهضا
 باين همه تبحر و مهارت و حذاقت كثر اطلاق طول باع و در حديث و تفسير و فنون اوبه
 علوم عربية تا حال اين همند انسته اند كه معنا لفظ منزلت صحت اگر جوع بكتب لغت می آورند
 هرگز پیرامون این استدلال باطل و محال نمی گردید پس چنانچه از افادات شرح حدیث خبری

برداشتند بچنین این طایفه لغت و تتبع محاورات عرب و با خود مرا غافل ساختند و از گردان
نقاید غیر سدید رازی و امور و امثال شان سرافراختند ابو نصر سلیمان بن حماد جوهری در صحیح
المنزلة المرتبة لا یجمع استنزل فلان ای خطا عن و بینه ازین عبارت ظاهرست
که منزله بمعنا مرتبه است و مرتبه مأخوذ است از رتب تو با معنی ثبت جوهری در صحیح گفته الرتبة
المنزلة و کلا المرتبة قال لا یجمع المرتبة الموقبة و هی اعلى الجبل و قال الخلیل المراتب
فالجبل و الصحاح هی الاعلام التي ترتب فیها العیون و الرقباء و نقول ان ثبت الشئ
ترتبا و ترتب الشئ یترتب تو با ای ثبت یقال ترتب الکعب انتصب انتصابه
و امور ترتب اذا ثابت و محمد بن محمد بن یعقوب فیروز آبادی در قاموس گفته ترتب تو با
ثبت و لحدیث که ترتب ترتبه انا ترتبیا و الترتب کقصد و جندب الشئ المقید لثابت
و جندب الابد و العبد السوء و التراب یضم و کذا جاء اثر تبایجی و الفخذ ترتبة
کطر طبة ای شبه طریق بطوه و الرتبة بالضم و المرتبة المنزلة و محمد بن عمر بن خالد
در صراح گفته رتبه پایه مرتبه کذا الی ان قال یقال ترتب ای ثبت و ترتب تو ب
الکعب ای انتصب انتصابه امر ترتب ای اذا ثابت امر ترتب علی تفعل یضم التاء
و فتح العین ثابت هرگاه مرتبه یا خود باشد از رتب یعنی ثبت پس امر غیر ثابت است
مرتبه اخل نباشد و چون منزله بمعنی مرتبه است لهذا امر غیر ثابت از مدلول منزله خارج است
و ظاهرست که نفی خلافت و امامت را امر ثابت نتوان گفت پس نفی خلافت هرگز بگوید
مرتبه و منزله نباشد و مبارک بن محمد المعروف بابن الاثیر الجزری در نهایه گفته و فی
من مات علی مرتبة من هذه المراتب بعث علیها المرتبة المنزلة الرفیعة
اراد بها الغزو و الحج و نحوها من العبادات الشاقة و هی مفعلة من ترتب اذا
انتصفت ثما و المراتب جمعها و محمد طاهر خنی در مجمع البحار نقل عن النهایه گفته و فیها من مات

نقطة منزلة حسب افادات
نویسندگان و لالت شواهد
در نفی استناد بنا شد

علی مرتبة من هذه المراتب بعث علیها المرتبة المنزلة الرفیعة اراد بها القدر
والج ونحوها من العبادات الشاقة وهی مفعلة من تباذا التصقائما
الذين عبارت بآیست که مرتبه بمعنی منزله رفیعه است و چون صحاح منزله را بمرتبه تفسیر کرده
ظاهر شد که در مدلول منزله تحت ما خود است پس لفظ منزلت نفی امامت را که اصلا رفته
در این است نه گز شامل نباشد و نیز در مجمع البحار کتب است ح انزلوا الناس منازلهم ای اگر
کلا علی حسب فضله و شرفه فلا تسووا بیدین ضعیف و شریف خادم و مخدوم
و دفعنا بعضی عرفی بعض ازین عبارت آیست که مراد از منازل در حدیث انزلوا الناس
منازلهم مقامات فضل و شرف است پس هر چه یک منزل را درین حدیث مخصوص
بمقامات فضل و شرف نمایند و بهمان وجه بعینه لفظ منزلت حدیث منزلت مخصوص بفضلی
شرف خواهد بود چنانچه لفظ منازل غیر فضل و شرف را متناوین است همچنین لفظ
منزلت هم غیر شرف و فضل را شامل نخواهد شد پس نفی خلافت و امامت که هرگز شرف و
فضل نیست مدال لفظ منزلت نباشد و در قاموس منزله را بدرجه تفسیر کرده حیث قال
و المنزلة موضع النزول و الدرجة و مراد از درجه منزلت رفیعه می باشد چنانچه ابوالقاسم
حسین بن محمد بن الفضل الراغب الاصفهانی در مفردات گفته الدار جنة المنزلة لکن
یقال للمنزلة درجة اذا اعتبرت بالصعود و دون کلامتداد علی البسیط کدر
السطح و السلم و یعبر بها عن المنزلة الرفیعة قال الله تعا و للرجال علیهن درجة
بیشی الرفعة منزلة الرجال علیهن فی العقل و السیاسة و نحو ذلك و من البشار الیه
بقوله الرجال قوامون علی النساء بما فضل الله بعضهم علی بعض ازین عبارت
ظاهر است که تعبیر کرده می شود بدرجه از منزلت رفیعه و چون در قاموس منزله را درجه

تفسیر کرده اند و واضح شد که رفعت در اطلاق منزله ما خود می باشد پس بنابرین هم
امامت خلافت از مدلول منزلت خارج باشد و از غائب است که فخر رازی در کتب
حکمی و دیرگسانیکه قائل اند بثبوت امر معدوم تشبیح بلیغ نموده تا آنکه ایشانرا از جمله عقلا
خارج ساخته و در اینجا خود مشر و اتباع او درین بلیغ گرفتار شده اند که نفی خلافت را
مصدق منزلت که بمعنی امر ثابت گردانیده اند رازی در مباحث مشرقیه در باب اول
از کتاب اول گفته الفصل التاسع ان المعدوم ليس ثابت فان ما من عین بصائر
فی حقائق الاما المتعلقة بالوجود والعدم من زعموا ان ما ليس موجودا ينقسم
الی ما يكون ممنوع الوجود و الی ما لا يكون فان كان
ممنوع الوجود فهو النفي الصریح وان كان ممکن الوجود فانه يكون عند كونه
معدوما ثابتا و زعموا ان الله موصوف بصفات ثابتة حالة العدم تلك الصفات
الاموجود تهو لا معدومة ازین عبارت ظاهر می شود که حق اضع آنست که معدوم
ثابت نیست و گسائیکه معدومات ممکنه را وقت عدم ثابت می دانند مستحق غایت
طعن و تشنیع اند که فخر رازی ایشانرا بعبا بصائر نسبت نماید و هرگاه معدوم را بثبوت
وصف نتوان کرد بلا شبهه وصف نفی خلافت هم بثبوت جائز نخواهد شد پس
نفی خلافت مصداق منزلت که بمعنی مرتبه است نخواهد بود زیرا که مرتبه لالت بر ثبوت دارد و نه
در مباحث مشرقیه بعد ایراد بعض دلایل بیکه معدوم ثابت نیست علی ان کل ذلك
بکامین اورد ناها فی الموضع البدیهی الاولی الفساد فاننا قد بینا ان الوجود هو
الحصول فی الایمان ان مرجع هذا الحصول مجامع اللاحصول فقد خرج
عن شریقة العقل ان ازین عبارت وضوح است که قول بثبوت معدوم بدیهی الفساد است

فخر رازی در مباحث مشرقیه
معدوم را ثابت دانسته و
باین دلیل که قائل بثبوت
منزلت است و باین دلیل
که لالت دارد و بثبوت
آنست

و کسیکه حصول الامجاع حصول می گردد انداز غریزه عقل خارج است پس لابد باشد
 رازی نقاد خود ملازمان او و حضرت شاه صفا و احوال و امثال شان که نفی خلافت را مصداق
 منتر می گردانند بوضوح جمیل عجا بصره موضوع در مخالفت بداهت و اختیار بدیعی الفساد خود
 از غریزه عقل گرفتار باشد شخصیت و هم آنکه استدلال شاه صفا و فخر رازی و احوال
 و امثال شان بحديث منتر است سلب خلافت جناب امیر المومنین علیه السلام هر چند بظان
 حضرات سنی را نهایت خوش می آید لیکن بعد از آنکه تا بل ظاهر میشود که ایراد فحش عظیم
 سنی بر پائیزه و خلل بین در اصل اصول ایشان می اندازد و آنکه شانرا بجهل و تفسیر
 و از راه تحقیر و تشنیع و تعبیر بلکه تضلیل و تکفیر می نواز و یعنی خلافت خلفا ثلاثه را کمال
 و ضوح محظوظ باطل میگردد و غصب جور و ظلم و حیف و زنیغ و عدوان و شان و طغیان
 شان بمقتضای ظهور میرساند و سیلاب بی بنیان جمیع تلمیحات بآب تاب علام سنی در صحیح
 خلافتها جاوره میداند زیرا که هرگاه تشبیه جناب امیر المومنین علیه السلام حضرت هارون
 علیه السلام بودن آنحضرت بمنزل حضرت هارون مستلزم سلب خلافت از آنحضرت بعد از
 رسالتناجی صلی الله علیه و آله و سلم باشد خلافت از شیخین و ثالث ثلاثه هم متحقق خواهد شد
 زیرا که سابقا دانستی که حدیث منزلت را اسلام با انصاف اینها در حق شیخین هم بر تافته اند
 و ایشانرا بمنزل هارون علیه السلام ساخته علامه خیر ایشان عبد الرؤف سناو در کتب
 از عمده المحدثین خطیب بغداد نقل کرده ابو بکر و عمر و عتبه بن ابی ریحان و هارون و یحیی بن جابر
 شاه صفا و فخر رازی و احوال و اتباع شان بالازم است که حسب عا باطل خود بنابرین
 حدیث سلب خلافت از ابو بکر نمایند و گویند که اثبات خلافت برای ایشان کمال جدید است
 که مستلزم حمل تشبیه ناقص است که حضرت هارون بعد حضرت موسی علیه السلام خلافت

منتر می گردانند بوضوح جمیل عجا بصره موضوع در مخالفت بداهت و اختیار بدیعی الفساد خود از غریزه عقل گرفتار باشد شخصیت و هم آنکه استدلال شاه صفا و فخر رازی و احوال و امثال شان بحديث منتر است سلب خلافت جناب امیر المومنین علیه السلام هر چند بظان حضرات سنی را نهایت خوش می آید لیکن بعد از آنکه تا بل ظاهر میشود که ایراد فحش عظیم سنی بر پائیزه و خلل بین در اصل اصول ایشان می اندازد و آنکه شانرا بجهل و تفسیر و از راه تحقیر و تشنیع و تعبیر بلکه تضلیل و تکفیر می نواز و یعنی خلافت خلفا ثلاثه را کمال و ضوح محظوظ باطل میگردد و غصب جور و ظلم و حیف و زنیغ و عدوان و شان و طغیان شان بمقتضای ظهور میرساند و سیلاب بی بنیان جمیع تلمیحات بآب تاب علام سنی در صحیح خلافتها جاوره میداند زیرا که هرگاه تشبیه جناب امیر المومنین علیه السلام حضرت هارون علیه السلام بودن آنحضرت بمنزل حضرت هارون مستلزم سلب خلافت از آنحضرت بعد از رسالتناجی صلی الله علیه و آله و سلم باشد خلافت از شیخین و ثالث ثلاثه هم متحقق خواهد شد زیرا که سابقا دانستی که حدیث منزلت را اسلام با انصاف اینها در حق شیخین هم بر تافته اند و ایشانرا بمنزل هارون علیه السلام ساخته علامه خیر ایشان عبد الرؤف سناو در کتب از عمده المحدثین خطیب بغداد نقل کرده ابو بکر و عمر و عتبه بن ابی ریحان و هارون و یحیی بن جابر شاه صفا و فخر رازی و احوال و اتباع شان بالازم است که حسب عا باطل خود بنابرین حدیث سلب خلافت از ابو بکر نمایند و گویند که اثبات خلافت برای ایشان کمال جدید است که مستلزم حمل تشبیه ناقص است که حضرت هارون بعد حضرت موسی علیه السلام خلافت

رسیده که قبل از حضرت وفات یافته پس شیخین هم که بنا بر وضع واضعین معاذ الله میفرمودند
 مامون علیه السلام بودند بعد از حضرت خلیفه نشوند پس خلافت ایشان باطل و فساد
 ارشاد جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم خواهد بود و قول بان کیان است
 اعتراف شاه صنادید احمد علی ذلک هرگاه خلافت شیخین باین وضوح ظهور باطل
 خلافت ثالث که می پرسیدند و آنکه مفسرین کذابان ثالث را هم تشبیه میفرمودند
 علیه السلام داده بطلان خلافت او حسب افادات این حضرات ممد و مبرهن ساخته اند
 نمی بینی که حافظ بحر و محدث شهر ایشان مجتهدین طبری در کتاب یاض النضر که
 افاده فاضل رشید در شوکت عثمیه از کتب معتبره است که مستطیع علیه فیما بعد انشاء الله
 در باب اربع فیما جاء مختصا بالاربعة الخلفاء از قسم اول گفته ذکر التطویرین کل واحد
 یدین نبی من الانبیاء علیهم السلام عن انس قال قال رسول الله صلی الله علیه و سلم
 صامن نبی الاوله نظیر فی امتی فابو بکر نظیر ابراهیم و عمر نظیر موسی و عثمان
 نظیر هارون و علی بن ابیطالب نظیر خدیجه الخلعی و الملائه سیده و نیز در ریاض النضر
 و فضائل عثمان گفته ذکر تشبیهه صلی الله علیه و سلم عثمان بابراهم علیه السلام
 عن مسلم بن یسار قال نظر رسول الله صلی الله تعالی علیه و سلم الی عثمان فقال
 یشبه بابراهم صلی الله تعالی علیه و سلم و ان الملائکه منه خرج المخلص الذی
 و البعوث فی الفضائل قد تقدم فی مناقب الاعداد انه یشبه بهارون فیمثل
 ان یشبهها بابراهم استخیا الملائکه او فی بعض صفاته و هارون فی بعض
 و جلال الدین سیوطی در کتاب خصائص نبویه گفته اخرج ابن عساکر عن انس قال قال
 رسول الله صلی الله علیه و سلم ما من نبی الا له نظیر فی امتی فابو بکر نظیر ابراهیم

نقد خلافت عثمان بن عفان
بسیب و تشبیه او بکبریت مامون

ص ۱۵۴

۱۴۹
ص ۲۸۴
الفصل التاسع فی ذکر تشبیه
مفضل عثمان بن عفان
بمفضل ابراهیم
الثانی فی الاقسام

۴۲۹
ص ۲۲۸
باب شرف مامون و اولاده
و ازواجه و اهل بیتی
و اصحابه و قبیله

و عمر نظیر مو و عثمان نظیر هارون علی نظیر موسی آنکه ان بنظر الی بنظر
الی ابی ذر پس بعد ثبوت تشبیه شخص و ثالث آنکه حضرت هارون علیه السلام حسب مقتضیات
اینحضرت جناب هارون را از منی اتباع شان مقتضای آنکه خود کرده را در دست چاره
نمی یابند از اینکه دست از خلافت بشویند و طریقه تبری از امامت شان بپسند و مدعی
غیر مذہب قسطنطین جویند و ضلال و خسران و هلاک و تشریف بردارند و یاراه فرار و انکار از دلا
حدیث منزلت سلب خلافت از جناب امیر المؤمنین علیه السلام سپارند و عار تهاافت و اضطراب
سملتر ازین آفت عظیم که هوش و حواس شان باخته پندارند و همت را بتجهیل و تحمیل و تفسیه
درین ادعا باطل بکارند و مطلوب الحق بهر صورت حاصل فقد صادت هذه الحق
عقده اعضلت علیهم و استصعبت و ضاقت علیهم لکن ما رحت شصت و حمان
آنکه اگر حدیث منزلت و لالت بر سلب خلافت از جناب امیر المؤمنین علیه السلام نمیکرد البتة
من ذلک لابد که ایراد لالت بر آنحضرت مخفی نمیشد حال آنکه بدلائل باهره ثابت که نزد جناب
هرگز این حدیث شریف دلیل سلب خلافت آنجناب نبوده زیرا که آنجناب همیشه طالب خلافت
و امامت در زمان اول و ثانی و ثالث بوده پس محال عقل و خلاف نقل است که جناب امیر المؤمنین
علیه السلام باوصف آنکه سلب خلافت از خود بایند حدیث شریف که در مواضع کثیره و مواقع عید
از جناب سالت ماب صلی الله علیه و آله وسلم شنیده و فهمیده باشد باز طالب خلافت شود و اگر
حق خود داده علامه ابو عمر یوسف بن عبد الله المعروف بابن عبد البر کتاب استیعاب فرماید
وینا من جوه ان الحسن رضی الله عنه لما حضرته الوفاة قال للحسین اخیه یا اخی
ان اباه حین قبض سوا الله صلی الله علیه و آله استشف لهذا الامر و رجاء ان
صاحبه فصرف الله عنه ولیها ابو بکر فلما حضرت ابابکر الوفاة استشف لها ایفها

نیز جبه حسن بن علی
بن ابی طالب
استشف علی الخلفه
قبض سوا الله و رجاء
بیکر و فیه الاستشفاء

اینکه علی بن ابی طالب
لا تعدوه فحضرت

حضرت عنه الی عمر قما قبض عمر جعلها شوری بین سنة ه واحد هم فلم یسکوا انھا
لا تعدوه فحضرت عنه عثمان فلما هلاک عثمان یومع له ثم نوزع حتر و السیف
فما صفاله شیئ منها ازین عبارت وضحت که بتصریح حضرت امام حسن علیه السلام جناب
امیر المومنین علیه السلام استشفاف بر خلافت بعد وفات جناب سالتاب صلی الله علیه و آله
وسلم و بعد از آن بفرموده بعد موت عمر شک داشت که خلافت متجاوز از آنحضرت نخواهد
و ظاهر است که اگر حدیث منزلت دلالت بر سلب خلافت از آنحضرت میکرد استشفاف آنحضرت
برای خلافت مره بعد اولی و کمره بعد از منی اصرار بر طلب امامت تا زمان ورود و دراز یعنی از
ابتداء رحلت جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم تا موت ثانی امکانی نداشت که دلیل
کمال انما که در مخالفت ارشاد جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم معاذ الله میگردید و ظاهر
که هیچ متدینی جسارت بر التزام چنین احتمال باطل نتوانست نمود و بالجملة فهدا الاستشراق
ادل دلیل عند اهل الانصاف علی بطلان قهرم اهل الاعتناء و اوضح برهان علی آنکه
محض الجراف و صریح السفسافانه مستلزوم لا ثبات الا نهالک و اشتقاق و الخلا الذی
لا یتجاسر علیه الاشار الا جلا و روایات بسیار که دلالت برین مطلب میکند یعنی طایفه
جناب امیر المومنین علیه السلام خلافت را و از حق خود دستن انشاء الله تعالی در مابعد
کتب معتبره و اسفار معتده سنی مذکور خواهد شد تا آنکه بروایت صحیحین انیمعنی با عز و
محبت الدین طبری واضح خواهد گشت و این همه دلالت صریحه دارد بر بطلان دعوی دلالت
حدیث منزلت بر سلب خلافت از آنحضرت و شیخ شمس الدین فخر رازی در نهایت العقول بعد از
و و طریق که بر عمو و آل است بر فقدان نقص خلافت جناب امیر المومنین علیه السلام گفته
الطریقه الثالثة الا انه تدل بالاموکل واحد منها یفید الظن بعدم النص و مجموعها

درجا ممکن ان يقال الله يفيد العلم بعد مئة هي كثيرة الا اننا نقصره هنا على وجوه
الاول الله لما رضى سول الله صلى الله عليه وسلم وقال العباس لعلي انا اخوك
فوجوه بنى عبد المطلب قد عرفت الموت فوجه سول الله عليه السلام فاخذ
بنا عليه نسأله عن هذا الامر فان كان لنا بينة ان كان لغيرنا وصي الناس وعلوه
ان عليا لو كان منصوبا عليا لكان العباس اعرف الناس به لك فكان لا يقول
مثل هذا الكلام لا يقال مراد العباس منه ان الامارة التي جعلها النبي عليه السلام
هل تسلم لهم ام لا لاننا نقول لفظة لنا ولغيرنا يقتضيه الملك والاستحقاق ولم
يقول العباس سله هل تسلم هذا الامر اليه ام لا حتى يصح ما قاله السائل ايضا
فقد روى ان عليا رضى الله عنه قال فيما بعد خفت ان يقول النبي عليه السلام
الله لغيركم فلا يعطيناه الثالث معا ومان ذلك انما يلزم اذا قال هو مستحق لغيركم
لا اذا قال لا تسلم الناس اليكم ازين عبادت ظاهرست که فخر رازی وکلاً باین قول که
نسبت آن بعباس نموده استدلال کرده بر عدم نقض خلافت جناب امیر المومنین علیه السلام
و حاصل این آنست که عباس حضرت امیر المومنین علیه السلام گفت که من چه شناسم
در وجوه بنی عبد المطلب و تحقیق که شناخته ام موت را در سر و سر و خداست الله علیه
و آنکه وسلم پس داخل شویا ما بر آن جناب چه سوال کنیم آنحضرت را این امر پس اگر باشد این امر
برای ما بیان خواهد کرد آنحضرت اگر باشد بر آغیز ما بصیت خواهد کرد مردم را یعنی ایشان
و بصیت نیکوی روح ما خواهد فرمود رازی میگوید که آیت علی علیه السلام منصوص بود و عباس
اعرف الناس بان می بود و نمی گفت مثلاً این کلام پرتی است که نزد الحق این کلام عباس
ثابت نیست پس احتجاج را که باین صریح انفسا دست و خضر با الحق از ان غیر سده هرگز

فیه نقص ثابت نمی شود و لکن الزام می گویم که دلالت این کلام عباس که رازی می پس استدلایان
بر این سخن نموده بر دلالت حدیث منزلت بر سلب خلافت از جناب امیرالمومنین علیه السلام ظاهر
و تقریر رازی را بر او قایل نمی گویم که اگر حدیث منزلت دلالت بر سلب خلافت از جناب
امیرالمومنین علیه السلام می کرد عباس این چه بود پس مثل این کلام که دلالت واضحه دارد بر
تجویز موصول خلافت بیفاصله بر آن جناب امیرالمومنین علیه السلام نمی گفت؟ بالفرض
اگر عباس این کلام می گفت جناب امیرالمومنین علیه السلام و بر آن می فرمود و ارشاد میکرد
که چنان تجویز خلافت بیفاصله بر آن من میکنی حال آنکه حدیث منزلت که بمواقع عدیده از خود
حضرت سالتما بنی امیه علیه آله وسلم شنیده ام دلالت دارد بر سلب خلافت از من و نیز
اینچه رازی از جناب امیرالمومنین علیه السلام نقل کرده که آنحضرت بعد از این عباس گفت

که خوف کردم که بگوید بنی علیه السلام که این امر بر آن غیر شتاب پس ندهند ما را این امر مردم
گاهی دلیل وضاحت بر آنکه نزد آنحضرت حدیث منزلت دلیل سلب خلافت از آنحضرت
و گمان مبر که مراد عباس از قول او آن کان لنا تجوز خلافت برای نفس خود است جناب امیر المومنین
علیه السلام نیز که بنا برین استدلال رازی باین قول بر نفی فضل خلافت جناب امیر المومنین
علیه السلام باطل میشود و نیز بیعت کنتم ترا زیرا که ازین قول واضح می شود که عباس جناب
امیر المومنین علیه السلام را بر خلافت متعین میدانست پس چگونه تجوز خلافت بر او
میکرد پس واضح شد که مراد عباس تجوز خلافت برای جناب امیر المومنین علیه السلام
و سبب ید قرب بچنین کلام تعبیر شصت و ششم آنکه فخر رازی در نهایت العقول بعد
عبارت سابقه گفته الثانی ان الله لما قبض رسول الله قال للعباس لعلي امدد
يدك ابايعك يقول الناس هذا علم رسول الله بايع ابن عمه فلا يختلف عليك

در این مختصر باطل می بینید
در این مختصر از این مختصر
نقل کرده که در مختصر
امیر المومنین علیه السلام
در این مختصر خود را

اثبات معلوم آن عباس انما قال ذلك لانه وثق بطاعة الناس لمن يبايعه لكونه
عما الرسول الله صلى الله عليه وسلم اعظاما منهم للرسول والذين يكونون كذلك
لا بد وان يكونوا مطيعين لمن نص عليه الرسول عليه السلام لان من رضي ^{النيح}
عليه السلام للإمامة فقبول المسلمين له اكثر ممن رضي عنهم رسول الله فالتعبا
كيف يمكنه الجزم بانه لا يختلف اثنان على من يبايعه عم الرسول مع مشاهدته
ان كلهم تركوا نص الرسول عليه السلام فان هذا الكلام اما جهالة مفردة و ^س
مفردة آية دليل بجم ليس واضح و بيان واضح است بر بطلان او عا دلالت حديث منز
بر سلب خلافت از جناب امير المؤمنين عليه السلام زيرا كه گفتن عباس بجناب امير المؤمنين عليه السلام
كه دراز بكن دست خود را بيعت تو كنم بگویند مردم كه اينست عم رسول بتبعيت كرده ابن عم
خود را پس اختلاف نكنند بر خود و كس دليل صريحيت بر آنكه عقد خلا و بيعت بان بر حضرت
امير المؤمنين عليه السلام نزد عباس جاز بود و باعتقاد عباس رازی احتياج ميكند لزوم
جهالت مفردة يا وقاحت مفردة را در حق او باطل ميداند پس اگر حديث منزلت كه جناب
رسالتنا صلى الله عليه و آله وسلم بمقامات كثيرة ارشاد فرموده دلالت بر سلب خلافت
از آنحضرت ميكرد چگونه عباس تجمير عقد خلا و بيعت بان بر حضرت امير المؤمنين عليه السلام
ميكرده جهالت مفردة يا وقاحت مفردة بر خود ثابت مي نمود مع هذا اگر با فرض عباس بان
نكته عميق كه سني به متفقين شده اند يعني دلالت حديث منزلت بر سلب خلافت از جناب امير ^{مؤمنين}
عليه السلام و از رسیده بود جناب امير المؤمنين عليه السلام چگونه رد اين تجمير فرموده ارشاد
نميكرد كه سلب خلافت از من بد دلالت حديث منزلت كه جناب سرور كائنات عا ^ن
التجبا و التسليما بمات و كرات ارشاد فرموده ثابت شده چگونه بر خلا آن تجمير بيعت بر

و هم اصحاب الحیة و الاثفة و الشجاعة و طلاق اللسان علی السکوت علی ذلک
فان کان كذلك فقد کانوا شرا منة أخرجت للناس منسلین عن کل حمیت مروت
و کان عبد الرحمن فی غایة الوقاحة ازین عبارت ظاهرست که عبد الرحمن بن عوف
تصدد کرده که سمیت جناب امیر المومنین علیه السلام کند آنحضرت را خلیفه سازد بشرط عمل
بر کتاب و سنت و سیرت شریف و فخر رازی بر تقدیر مخالفت عبد الرحمن بن عوف را مخالفت حمیت
و انفت شجاعت و طلاق لسان صحابه سبکت از اعتراض عبد الرحمن بن عوف
شان شرارته اخرجت للناس و انسلخ شان از هر حمیت مروت بودن عبد الرحمن بن عوف
وقاحت ثابت کرده و بکمال ظهور واضح است این همه محذورات که فخر رازی تقریر کرده لازم
می آید اگر حدیث منزلت دلالت بر سلب خلافت جناب امیر المومنین نماید زیرا که بنابر حدیث
در تجویز خلافت بر آن جناب امیر المومنین و اراده سمیت آنحضرت مخالفت نقض می شود پس بنابر
باید گفت که آیا نبود در جماعت کسیکه برای او نفس و حمیت بوده باشد که میگفت بعد از من
که می بینم ترا که محافظت میکنی بر کتاب و سنت رسول و صلوات الله علیه و آله و سلم پس اگر اتباع
کتاب و سنت در عدم تجویز خلافت بر آن علیه بن ابیطالب سبکزدی هر آینه محتاج نمی شد
باین دلیل که تکلیف نمیدی نفس خود را و لا ابتاعت سنت چگونه صبر کردی نفس این
جماعت بر سکوت ازین کلام بودند ایشان اصحاب حمیت و انفت و طلاق لسان سب
فرع و منیان پس اگر صحابه با وصف این همه سکوت کردند بودند اینها شرامت که
بیرون آورده شد برای مردم و بودند منسلخ از هر حمیت مروت و نبود عبد الرحمن بن عوف
قاحت و ازینجا ظاهر شد که چون رازی با وصف ستر این تقریر درین مقام بعد ازین
اودا دلالت حدیث منزلت خلافت جناب امیر المومنین علیه السلام نموده در حقیقت مخالفت

و عدم انکار حدیث منزلت بر این دلیل است که آنحضرت را در اسلام و غیر آن ظاهر است

حیث و انفت و شجاعت و طلاق بر اصحاب ثابت کرده و چون ایشان شریعت را از هر
 و مروت و بودن عبد الرحمن در غایت قاحت حسب افاده خود مبرهن نموده و چون که ظاهر
 که جناب امیر المومنین علیه السلام بر عبد الرحمن اعتراض براراده او بیعت آنحضرت را و
 تجویز خلافت آن جناب نفرموده ثابت شد که نزد آنجناب هم دلالت حدیث منزلت
 بر سلب خلافت آنحضرت باطل محض بود پس ادعا شاه خصما و خزان می من تبعه کذب
 محض و بهتان صرف دروغ بیفر مغ و غایت مجارفت و عدوان و طغیان و جور و جفا و
 اعتساف و فساد که قطع نظر از لزوم تفصیل و تفسیق و تهلیل و تحمیل و تفسیه و ذم و تعزیر
 و تشنیع و بهجو و ثلب و عیب صحابه عظام برین تقدیر لغو و باطل اساسات ادب جناب امیر المومنین
 علیه السلام هم لازم می آید هفتادم آنکه ابو الفدا عماد الدین
 اسماعیل بن علی که از اکابر سلاطین و اعظم اساطین و اجداد معتدین و افاخر محمد و حسین و مقبولین
 سنیست و فضائل علیه و مناقب سامیه و محامد باذخ و ددالح شامحه او بر ناظر تخته
 عمر بن مظفر بن عمر الشهیر بابن الورد و وفات الوفیات محمد بن شاکر بن احمد الکلبی و
 روض المناظر قاضی القضاة محمد بن محمد الشهیر بابن الشحنة و طبقا فتا شافعیه قاضی
 بطلمین ابو بکر بن احمد اسد و در رکامه احمد بن علی بن حجر عسقلانی و غیران مختص
 در تاریخ خود مسمی بالمتخصر فی اخبار البشر که نسخه قلمیه آن در خزانه کتب حرم مدینه منوره
 علی الراقد فیها و آله آلاف صلوة و تحیه بنظر قاصر رسیده و درین اوان برکت نشان
 بنسخه مطبوعه مصریه آن باین محمدان بر خورده می فرماید توجع عبد الرحمن الناس بعد
 ان اخرج نفسه عن الخلافة فدعا عليا فقال عليك عهد الله وميثاقه لنعلم
 بكتا الله سنة رسوله وسيرة الخلفتين من بعده فقال ارجوان افعل

۱۶۴
 ص ۲۲۴
 سنه اربع و عشرين

و اعلم مبلغ علی وطافہ و دعا بعثمان قال له مثل ما قال العلی فرفع عبد الرحمن
راسه الى سقف المسجد ویده فی ید عثمان بایعه فقال علی لیس هذا اول يوم
تظاهرتم علينا فيه فصير جميل الله المستعان على ما تصفون والله ما كنت
عثمان الا ليرد الامر اليك والله كل يوم في شان فقال عبد الرحمن يا علي
لا تجعل على نفسك حجة وسبيلا فيخرج علي وهو يقول سيبغ الكتاب امله
فقال المقداد بن الاسود لعبد الرحمن والله لقد تركته يمينه عديا والله من الله
بالحق وبه يعدلون فقال يا مقداد لقد اجتمعت للمسلمين فقال المقداد ان
لا تجلب من قولناهم تركوا رجلا ما اول ولا اعلان جلا افضه بالحق ولا تعلم
منه فقال عبد الرحمن يا مقداد اتق الله فاني خاف عليك الفتنة فثما
احد عثمان رضي الله عنه ما اخذ من قوله الا مصادرا لاحداث من اقارب
روى انه قيل لعبد الرحمن بن عوف هذا كله فعلك فقال لم اظن به لكن الله
علم ان لا اكلمه ابا و ما عبد الرحمن هو مهاجر عثمان رضي الله عنه ما دخل
عليه عثمان عاتدا في رضىه فتحوّل الحائط ولهم بكلمة ازين جبارت بكمال وضوح
ساطع و الامع كه خلافت فاض جناب امير المؤمنين عليه السلام بود و آنحضرت خود را
ستعين بر خلافت و انا ميدانست و تجويز آن بزرگوارى نى فرمود و عبد الرحمن
بسبب و خلافت بسو عثمان و اول و ثانی و ثالث و احزاب ایشان هم در ضر خلافت
از حیدر گزار علیه آلاف النجیة والسلام ما تنابع الليل والنهار و تجويز امامت بر اى غیا
جائز و ظالم و منافق و غادر و خائن کاذب مائن بودند پس ک الشمس فی رابع النجی
هویدا و اشکار کردید که او عا دلالت حدیث منزلت بر خلافت آنحضرت کذبى است

قال علی عبد الرحمن
ما من عبد الا في حق عثمان
ليس هذا اول يوم تظاهرتم
علينا فيه ذكره ابو الفدا

قال المقداد لعبد الرحمن
لقد تركته يمينه عديا والله من الله
بالحق وبه يعدلون ذكره ابو الفدا

قال المقداد اني لا اجيبك
في قولك انهم تركوا رجلا ما اول
ولا اعلان جلا افضه بالحق
ولا تعلم ذكره ابو الفدا

نظاره العوار و بهستانی است واضح اشتهار و دلالت این عبارت بر آنکه خلافت جناب امیر المومنین
علیه السلام بود و صرف آن بدیگران و جوی از جواز نداشت بچند وجه اول آنکه هرگاه
عبدالرحمن بن عوف بن عثمان که آنحضرت بعد از رحلت ارشاد فرمود که نیست این اول و در
که نظایر که دید شما بر ما و این کلام صریح است و آنکه نظایر عبدالرحمن و یاران او درین
و قبل آن بر آنجناب واقع شده و آنکه قول آنحضرت ضمیمه دلالت صریح دارد بر آنکه از عبدالرحمن
و احزاب او ظلم صریح و عدوان قبیح بر آنحضرت بران صبر جمیل اختیار فرموده و سوم آنکه قول
والله استعان علی ما تصون دلالت صریح دارد بر آنکه عبدالرحمن و اخوان او ظلم بر آنحضرت کردند
و اذیت با آنحضرت رسانیدند که آنجناب از حق تنگ استقامت بر وصف ایشان خواسته چنان
آنکه قول آنحضرت و الله ما ولیت عثمان این صریح است و آنکه غرض عبدالرحمن از تولیت عثمان
نه خدا ترسی و پرهیز گاری و رعایت دین داری و بلکه تحضیل و خدع بود و نفس و طمع
زخارف دنیا می بینی و دوشمن چشم بر حکومت و ریاست باطله مخیره بوده و پنجم آنکه قول آنحضرت
والله کل یوم فی شان دلیل صریح بر تکرار و تالم و تاذی آنحضرت از فعل شنیع عبدالرحمن
و احزاب او و غرض آنحضرت از این ارشاد است که حق تنگ بعد این جز این ظلم و جور شما نخواهد
و عذاب خرد در دنیا و اتمام در کات سعیر در آخرت خواهد چنانچه ششم آنکه قول
عبدالرحمن یا علی لا تجعل علی نفسك الخ دلیل صریح است آنکه عبدالرحمن بکلیت معجزات جناب
امیر المومنین علیه السلام موجب ظلم و کمال خنثی و دواغ و ضووح غایت حیفه و عدوان و
انگیزا افسا جور و طغیان و افراط منتهای ظلم و شنان خود و احزاب خود در نهسته تهدید آنحضرت
معاد و مدنی که آغاز نهاده و پنجم آنکه از قول راوی مخرج علی و هو یقول سبیل الکتاب
نظاره است که جناب امیر المومنین بعد منع و تهدید عبدالرحمن علیه نکر و منقص شده از نزد او

موضع شده از نه

تشریح کرده که مستطاب الکتاب اجله که شعر از تزلزل عقاب عذاب بر اجزای کفر و ارتکاب
در حق جماعه اصحاب علی الاطلاق تلاوت فرموده ششم آنکه قول مقداد بعد الرحمن لقد توکلت
عنه علیا و الله من الذین یقضون بالحق الخ صریحست در طعن و تشنیع بر عبد الرحمن بن زکریا
بیعت جناب امیر المومنین و عدل او از جاوه حق و صواب جنوخ میلان او بباطل و سرکشی
آنکه قول مقداد حق را عجب بر پیش آن صریحست در آنکه قریش که مراد از آن عبد الرحمن بن زکریا
اصحاب طلیل الشان اند با جناب امیر المومنین علیه السلام مقصود عناد و حسد و عداوت
و اراد دشمنی که با و صفیکه می دانستند که کسی افضی بالحق و اعلم از آنحضرت نیست یا ترک
آنحضرت کردند و هم آنکه از قول عبد الرحمن یا مقداد حق الله فان اخاف عليك الفتنة و
که عبد الرحمن مقداد را از اظهار کلمه حق و تبیین جور و جفا خود و احزاب خویش منع کرد و تحریف
مقداد بفساد و فساد نمود پس از اینجا تحقق مزید ظلم و جور و حیف و نابینایی و غایت
و قصبان در آنحق و ترویج باطل واضح شد و خرافات و تالیفات و تهویلات و تسویلات
سنیه که اعمار غریزه در تزوین و تلیف آن صرف کرده بر علم باطل خود امتناع مخالفت حق
بر صحابه و برادرات شان از نصب و منع از اظهار و نزاهت از ایلام و اذیت کسی که انکار بر باطل
کنند ثابت نموده محض نقش بر آب خدع سر آب گردید و تدریجاً در المبدأ و المآب قوله و شبیهی که
در کلام رسول ص واقع شود آیه تشبیه ناقص حمل کردن میان بی دینا می ست و العیاذ بالله
اقول محمد آمد و حسن توفیق از بیان سابق بکمال وضوح و ظهور و نهستی که حدیث منزلت
تصریحات و افادات اکابر مقتدرین و اساطین محققین سنیه دلالت بر اتصال و قرب دارد و هم
تصریحی که لغت لفظ منزلت بمعنی مرتبه است که آن بمعنی امر ثابت است پس هرگز بر نفی
غلام در مایلون لفظ منزلت داخل نباشد پس تشبیه تمام است و هرگز نقصان را در آن بد نیست

و اینان صاحب غفله که بنابر این
خلافت جناب امیر المومنین است
و این تشبیه بر آنست که در حدیث
مستطاب الکتاب آمده است

بلکه حمل حدیث بر نفی خلافت محل تشبیه بر امر ناقص و ناقص ناقص است و مخالف افادات و تحقیقات
کلام جناب امیر المومنین علیه السلام و تصریح آنکه تعیین این کمال می یابنی است و العیا و باشد و علاوه
برین هرگاه شاخصاً بصرحت تمام اعتراف کرده از مثبت تشبیه حضرت امیر المومنین علیه السلام
حضرت یارون علیاً علیه السلام و حمل تشبیه بر تشبیه کامل واجب دانسته اند و تصریح فرموده
که تشبیهی در کلام رسول صلی الله علیه و آله و سلم واقع شود از تشبیه ناقص محل کردن کمال
میداننی است پس بلا تکلف و تصنع با مجرم و الیقین بلامداخلت تلویح مخفی ثابت شد که
جناب امیر المومنین علیه السلام معصوم بود زیرا که حضرت یارون علیه السلام معصوم بود بلکه
پس اگر جناب امیر المومنین علیه السلام معصوم نباشد تشبیه ناقص بلکه ناقص میشود پس بحمد الله
افاده شاخصاً ثابت شد که جناب امیر المومنین علیه السلام معصوم بود و سلب عصمت از آن
جناب کمال بدیاست که موجب حمل تشبیه بر تشبیه ناقص بلکه ناقص است و نیز حضرت یارون
علیه السلام بلا شبهه افضل از جمیع امت حضرت موسی علیه السلام بوده و لا یعتبر به شوب الارثیاب
ولا یکن ان ینکره الا جاهل او کذاب پس هرگاه شاخصاً اعتراف کردند تشبیه جناب امیر المومنین
علیه السلام بحضرت یارون علیه السلام و حمل تشبیه بر تشبیه کامل واجب دانستند و حمل آن
بر تشبیه ناقص کمال بدیاست حسب تصریح شان افضلیت جناب امیر المومنین علیه السلام کمالاً
حسب افاده شاخصاً ثابت گردید و متداخداً علی ذلک حمداً کثیراً جز لا پس کمال تحیر است که چگونه
والد ماجد شاخصاً و دیگر اسلاشان کمال بدیاست اختیار ساختند که بکمال حیاء و جرات
و غایت اقدام و دنیا تفصیل شیخین بر آنحضرت بتقریرات سخیف و حرکات عنیف در قره ای
بیان میکنند و بنیان دین و ایمان و اساس انصاف و احوال عشا میکنند بلکه خود شاخصاً
هم درین بلیه گرفتار و باین ضلالت منتهی و زارند که اوراقی چند در تفصیل شیخین نوشتند

و بساط انصاف و تدبیر در تقریر این مطلبی اصل در نوشتن و نیز بهین اعتراف شاه صاحب
مفترض الطاعة و واجب الامثال بود جناب امیرالمومنین علیه السلام علی الاطلاق نسبت
بجميع امت حضرت سالک صلی الله علیه و آله و سلم در حالت حیات و بهم بعد وفات آنحضرت ثابت
میشود چه حضرت بارون بلا شبهه مفترض الطاعة بوده و بر جميع امت حضرت موعود علیه السلام
امثال او امر و اطاعت احکام آنجناب علی الاطلاق واجب لازم بود پس همچنین می باید که
جناب امیرالمومنین علیه السلام هم مفترض الطاعة و واجب الانقیاد باشد و بر جميع امت
آنحضرت امثال او امر حضرت امیرالمومنین علیه السلام و اطاعت احکام آنجناب لازم بود
باشد تا تشبیه آنحضرت بحضرت بارون کامل شود و الا تشبیه ناقص میشود و کمال بید یاقی
ال لازم می آید و العیاذ بالله من ذلک و هر گاه وجوب اطاعت و لزوم انقیاد جناب امیرالمومنین
علیه السلام بر جميع امت آنحضرت ثابت شد و لو فی حیوة النبی صلی الله علیه و آله و سلم اما
و خلا آنحضرت بلا فاصله ثابت خواهد شد لعدم القائل بالفرق و لزوم الحق قولاً اگر
ازین همه در گذریم پس در ردیه حدیث کجا دلالت بر نفی امامت ثلثه تا مدعی ثابت شود
اقول هر گاه ازین همه احتجاج و الجواب و معاذ و مبارکه له او در گذشتید تقریر الحق و سیدنا
بحدیث منزلت بر خلافت جناب امیرالمومنین علیه السلام آیه مقبول گردید و ظاهر است که
این تقریر شدیدی که اثبات آن دفع شبهات رکیکه و ایرادات سخیفه بران بوجود شیهه یا
کردیم بصراحت تمام نفی خلافت ثلثه میکند چه خلافت حضرت بارون علیه السلام که الحق
بر تقدیر حیات آنحضرت بعد حضرت موعود علیه السلام ثابت می کنند خلافت چه است
بلا فاصله اصل نه خلافتی که ثلثه ائمه بران عاجز و فاصله باشند برین خلافت جناب امیرالمومنین
علیه السلام هم خلافت برین اصل و نه خلافت جناب امیرالمومنین علیه السلام برین اصل و نه خلافت

جواب اینست که در حدیث منزلت بعد از صلوات
مقامات دلالت بر نفی امامت ثلثه نیست

باشد و خلافت ثلاثیه باید ثابت شود این در نهایت وضوح و ظهور است مگر خفایات
شاه صفا از وضوح و بدیهیت امری تازه است که سبب عجب و حیرت تواند شد و بیهوده نیست
مستقید ایشان باینست که بتایید باطل و ابطال حق هر چه در دل گذرد باید بشک و حوام و غفایات
و تشکیک و هم باید انداخت و از انکار بدیهیت و دفع و ضحایا هم مسکالا نباید برداشت و کلام
شاه صفا در این مقام شاکیست بآنکه بعضی اتباع مسیله کذاب و امثال او اولاد و دلائل و آله
بر نبوت جناب سالتماب صلی الله علیه و آله و سلم کلام کنند و گویند که این دلائل هرگز دلائل نبوت
آنحضرت نمی کنند و در تقریر رد و لا شبهتها و ایهیه خلافت عرفی لغت و تصریح مقتضایان خود
پیش کنند و باز بگویند که اگر از این همه رد گذریم پس در این دلائل کجا دلالت بر نبوت
مسیله و سباحت تائیدی ثابت شود و با جواب که این نیز خلافتی که باطلی بر آنحضرت بارون
علیه السلام ثابت می شد ثابت میکنند خلافت عامه است بر جمیع امت حضرت موسی علیه السلام
پس چون جناب امیر المؤمنین علیه السلام بمنزله حضرت بارون علیه السلام باشد خلافت امامت آنحضرت
هم بر جمیع امت جناب سالتماب صلی الله علیه و آله و سلم ثابت باشد و بالفرض اگر خلافت آنحضرت
بر بعضی امت باشد بر کل امت پس شک نیست در اینکه این خلافت بر حزب اعظم بود و معدود چند همراه
حضرت موسی علیه السلام رفته بودند پس خلافت جناب امیر المؤمنین علیه السلام هم بر حزب اعظم این است
ثابت باین پس باین لوایت اجماع مرکب خلافت بر جمیع امت هم ثابت خواهد شد و هرگاه خلافت
و امامت آنحضرت بر جمیع امت جناب سالتماب صلی الله علیه و آله و سلم ثابت باشد ثلاثه متبوع و از جمله
رعایا آنحضرت شدند و خلافت ایشان بباد فنا رفت جاء الحق و زهق الباطل ان الباطل
کان هو قاده لالت حدیث منزلت بر خلافت بیفاصله جناب امیر المؤمنین علیه السلام و بطلان خلافت
ثلاثه بوجه حدیده سودا مذکور و ضحی است پس آنجمله است افترض طاعت حضرت بارون

علیه السلام که شایسته مقام خلیفه است و از آن جهت تمام نافع خلافت خلفا بر ویست و چه
خلافت آن مفضل الطاعه بودن جناب امیر المومنین علیه السلام مثل حضرت هارون علیه السلام
و ظاهرست که حضرت هارون نسبت جمیع امت حضرت موسی علیه السلام مفضل الطاعه بوده لا باس
بعض منجم پس جناب امیر المومنین علیه السلام نسبت جمیع امت بلا استثناء الثلثه الاربعه مفضل
الطاعه و لازم الاتباع باقی بود صحت خلافت ثلثه از یاد رانده و تقریر افتراض طاعت تفصیلاً
دفع شبهه و ایه بر آن آورده اند و ما بعد از اشارة الله تعالی عنقریب مبیین شود و همچنین ثبوت
افضلیت جناب امیر المومنین علیه السلام ازین حدیث که باعتراف شعبه بن الحجاج ثابت گشته است
و افاده مخاطب بهم مفید آنست که ما بینا مفید عذر بلا فاصله خلیفه بر حق و مفضل خلافت
ثلثه است بالیقین فاستبصر و لا تکل من الغافلین و همچنین ثبوت عصمت جناب امیر المومنین علیه السلام
ازین حدیث مثبت حصر خلافت در جناب امیر المومنین علیه السلام در میان العالمین و نافی
خلافت خلفا مصنوعین چه اینها بالیقین غیر معصوم بودند پس خلافت غیر معصوم تقدم
او بر معصوم قطعا باطل و مذموم کما لا یخفی علی ارباب الفهوم و همچنین در ما بعد از اشارة الله تعالی
معیانی که اصلیت جناب امیر المومنین علیه السلام از حدیث منزلت حسب افاده خلیفه رابع
سندیان ثابت و اصلیت مثبت افضلیت مثبت تعیین خلافت آنحضرت و تعیین خلافت
آنحضرت دلیل و ضحمت بر سلب خلافت خلفای جور و فتنه و بائس من احواله بعد از کور و بین
ثبوت امامت و وصایت شبر و شبیر اولاد حضرت هارون علیه السلام مثبت امامت و وصایت
حسنین علیهما السلام است و آن باجماع مرکب متکرم خلافت بلا فصل جناب امیر المومنین
علیه السلام و نفی خلافت فاصبین حقوق کرام است و همچنین ثبوت مقبولیت مظلوم
جناب امیر المومنین علیه السلام مثل حضرت هارون علیه السلام از حدیث منزلت

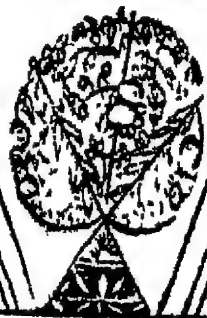
کما دل علیه قول الاموی لالا الفصحی بر سلب خلافت جائزین انما کشان بر قهر مخالفت جناب
امیر المومنین صلوات الله علیه و آله و آله المعصومین و آله الخیر فذلک مما یجی بوجوه اقتدای العالیین
قوله غایة ما فی الباب استحقاق امامت برای حضرت امیر ثبات میشود و لونی وقت من الاوقات
و هو عین ذنب اهل السنة اقول هرگاه از ایراد شبهات رکیکه و اعتراضات سخیفه که بر تقریر
دلالت حدیث شریف بر خلافت جناب امیر علیه السلام وارد کرده بودید در گه شقید
و تقریر الحق را درین باب تسلیم کردید پس بعد آن این حرف زبانی آوردن که ازین حدیث
غایة ما فی الباب استحقاق امامت بر حضرت امیر ثابت می شود و لونی وقت من الاوقات
از عجائب معفوات و غرائب فرجیات و طرائف عجزات و بدائع تربات و روائع طائفات
زیرا که مفاد صریح تقریر الحق نبوت خلافت امامت جناب امیر المومنین علیه السلام است
متصل وفات جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم بلا فصل فاصل لانی وقت من الاوقات
زیرا که خلافت حضرت بار و دل علیه السلام که بر تقدیر حیات آنحضرت بعد حضرت موسی
علیهما السلام ثابت می شد خلافت متصله است که فصل فاصل در آن امکانی ندارد پس
پس چنانچه بایک خلافت جناب امیر المومنین علیه السلام نیز خلافت متصله باشد بلا فصل فاصل
تا تشبیه تمام شود و حمل آن بر خلافت منفصله عن الوفاة که در آن فوج اصل اجنبیه ثلثه فاصل
باشد حمل تشبیه بر تشبیه ناقص و آن حسب فاده خود شا به حسب کمالی و دینا سی است
و العیاذ بالله قطع نظر ازین نبوت استحقاق جناب امیر المومنین علیه السلام بنص و شران
نلیه آله الاف التحیة و السلام مفید خلافت بیفاصله آنحضرت است چه نص بر خلافت
خلقا ثلثه و با عراف خود شا به حسب مفقود است چنانچه در صدر بهمن باب تصحیح کرده
و هرگاه نفس بر خلافت ثلثه متحقق نباشد و استحقاق جناب امیر المومنین علیه السلام است

جوانی عمر منافقان نبوت خلافت
در حدیث و نزول مکتب سنی

مدد المحمد والمنه که درین زمان بحجت نشان حصه ثانیه جلد ثانی
مشتمل بر حدیث منزلات از مجلد المنهج ثانی کتاب مستطاب

عَبَقَاتُ الْأَنْوَارِ فِي إِمَامَةِ الْأُئِمَّةِ الْأَطْهَارِ

سلام الله علیهم ما اختلف الليل والنهار از مصنفات جناب بحر العلوم
کهف و الی الحکوم کاشف مشکلات علوم حقانیه مجدد آثار و معالم
ایمانیه الوجیه المفید المجید الفرید الوحید الربانی
محیی الطریقه الجعفریه فی المائة الثالثة من
الالف الثانی جناب العلامة
السید حامد حسین لازالت
شموس هداية بازغه
واقمار افاداته
شارقه

در مطبع مطلع نور لکهنوسه ۱۲۹۹ هجری مطبوع شد

ثابت شود منقض پس خلافت بیفاصله آنحضرت تحقق خواهد شد چه تقدیم غیر منصوص علیه بر
منصوص علیه نبایسته و هیچ عاقلی تجویز آن نتوان کرد و هرگاه بخواهد حسن توفیق از وضع شهادت
طریقه وقوع ایرادات لطیفه شاه صاحب در تقریر و تلغیق آن مساعی جمیده بکار برد و اتفاقاً
نفس نازنین در بند و بن تزویق آن بغایت قصوی رسانیده فراغ حاصل شد حالاً باید دانست
که این همه مباحث متعلق بتقریر دلالت حدیث منزلت بحکم تخلی حضرت موسی حضرت یارون
علیه السلام را بود حالاً بعنایت بی غایت پروردگار و تأیید قدسید حضرت امیرالمؤمنین
علیه السلام آلاء التجربه والسلام بافضل الدلیل و النهایه دلائل دیگر که از ان دلالت حدیث شریف
بر خلافت و امامت جناب امیرالمؤمنین علیه السلام ظاهر و باهر شود ایراد می کنم و ازین دلائل
کمال شناعة و سماجت تعسف و قسلف یوسف واسطی و نهایت
قبح و فطاعت کلمات غرابت سمات و هفوات خزعبلات و هذیانات
و تریات او که در باب حمل اهل حق حدیث منزلت بر امامت سراییده که
ایشان دلالت دارد بر عدم استحقاق جناب امیرالمؤمنین علیه السلام بر خلافت و این حدیث شریف را دلیل
طعن و عیب منقست صریح در حق و صریح حق العباد باسد من فلک پنداشته دلیل حصول
عظیم فساد فحیم از استخلاف جناب امیرالمؤمنین علیه السلام مثل فتنه عجل که در بنی اسرائیل واقع
شده و سلب عقل از اهل حق بحکم استلال آن خلافت جناب امیرالمؤمنین علیه السلام
که اسحق بقا و ضح خواهد بود و هم ازین دلائل ظاهر خواهد شد نهایت بطلان و هوان و ذرافاقه و امار
اعظم امور یعنی این تمییه که او هم بکمال سلاطت لسان و بشاعت بیان بعد از ان نواصب
بد زبان گردیده بلکه در مضمار لداد و عناد قدم خود را از نواصب فراتر نهاده و انواع و اقسام
خزعبلات و ذرافاقا آغاز نهاده چنانچه سابقاً شنیده که متخلاف جناب امیرالمؤمنین علیه السلام

که وقت توبه سرور انام صلی الله علیه و آله بغزوة تبوک واقع شده و از حدیث منزلت
نیز او همان مبادست انصف و او هر از جمیع استخلافات معتاده میگردد و گمان اینست
که هر استخلافیکه قبل ازین واقع شده افضل اشرف و اقوی و اعظم از انست که در هر غزوه
جز نسیان و صبیان و معذورین و عصا و منافقین جفات باقی نمانند و در حال توبای
مومنین و عظمای مومنین در مدینه نبودند بخلاف دیگر استخلافات که بر اقویای حال مومنین
با کمال اذیت شده و این تهمینه مجرد این دعوی اکتفا نه کرده خواسته که درین ضعف این استخلاف
از فضل و قول جناب امیر المومنین علیه السلام ثابت سازد و چنانچه گفته فلهاذا خرج الیه علی بن ابی طالب
این کلاش و لالت و ضحی دارد و بر آنکه بجای جناب امیر المومنین علیه السلام و عرض آنحضرت
تخلیف و هم چنین ظاهر خواهد شد از ان نهایت بطلان جسارت مفسد خسارت فخر رازی
که ترانه عجیبی و آهنگ غریبی بر دشته حیا و خوف از اهل اسلام یکسو گذاشته علم مخالفت بدست
بر داشته یعنی تجویز عدم تنفیذ از ان مرتبه خلافت از بارون علیه السلام با احتمال گراست
آنحضرت از رتبه خلافت آغاز نهاده و کلامی گفته که محصل آن اینست که عزل و فتنی منفر
می شود که معزول دستر شود از مرتبه که مرتفع شده باشد بسبب آن و هر گاه زائل شود
از معزول مرتبه که مرتفع بآن نشده پس این حال منفر نیست و چون حضرت بارون
علیه السلام شریک حضرت موسی علیه السلام در ادای سالت بوده و این ارفع منازل
و گاه است که مکروه میدارد انسان شریک فی الریاسته خلیفه شریک خود باشد و هر گاه جائز است
که حاصل نشود بسبب این بیاد و نقصان پس عزل از ان منفر نباشد انتهمی نیز از ان
نهایت قبح و فطاعت عناد و لاد بعض حکمائے سنی که در ادبی تعصب
و پرده سرای نیز گام می رود و کلا می که مانا و شبیه بکلام مجانب است

اینکه هر چه در این استخلاف ضعیف است و ساد است و آنحضرت بود و دیگر استخلافات اشرف از ان

بر زبان می آرد یعنی استخلاف حضرت موسی حضرت هارون علیهما السلام سبب
ترک عبادت حق تعالی و اختیار عبادت عجل بعد رفتن حضرت موسی علیه السلام قرار
میدهد و اظهار می نماید که چون حضرت موسی علیه السلام قوم خود را بسوی هارون علیه السلام
میزد و بسوی خدا سپرد لهذا اینها ترک عبادت حق تعالی کردند. عبادت عجل آغاز شد
و نیز میگوید که جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و آیین استخلاف فرمود بعد خود و تسلیم نمود
امت خود را بسوی خدا پس حق تعالی برای امت آنحضرت افضل ناس را بعد حضرت رسول خدا
صلی الله علیه و آله و سلم اختیار کرد و آن ابو بکر بود که صلاح کرد در میان قوم آنحضرت و هذا
الشروع الاثر الدالة على كماله و كماله المذلة على خلاف السلام و لهذا اول آنکه علاوه بر ثبوت
خلافت حضرت هارون علیه السلام بشاهد حضرت پیغمبر و ثبوت نیست طور و عدم چون
زوال و انقطاع آن که سابقا بالغ وجه احسن و بیش از این جزا و بیجا و یقینا
از منازل حضرت هارون علیه السلام افتراض طاعت لزوم انقیاد و وجوب اتباع آنحضرت
ست هیچ مکاری معاندی بهم خلق احتمال انقطاع و زوال نمی تواند کرد و وجوب اتباع
حضرت هارون علیه السلام امری است نهایت ظاهری و واضح تا آنکه حضرات سنی هم اینهمه
انها که در انکار و امتناع آن متوقفند کرده بلکه بتأکید تشدید تمام اثبات آن کرده اند
شمس الدین محمود بن عبد الرحمن بن احمد اصفهانی در تشدید القواعد
فی شرح تجرید العقائد گفته قوله الله كان خليفة له على قومه في حال حياته
قلنا لا نسلم ذلك بل كان شريكاً له في النبوة والشريك غير خليفة وليس
جعل احد الشريكين خليفة عن الاخر اولى من العكس قوله تعالى احكايته عند
اخلفني في قومي فالمراد به المبالغة والتأكيد في القيام بما امر قومه على نحو

و از عدم تصرف آنحضرت

قیام موسی امّا ان یكون مستخلفا عنه بقوله فلا فان المستخلف عن الشخص
 بقوله لولم یقدّر استخلافه لما كان له القیام مقامه في التصرف هارون من
 حيث هو شريك في النبوة فلا لولم یستخلفه موسی. حسام الدین سہارنوی علی ہرارد
 گفته و قول مستدین کہ ہارون بن لیل قول حق تعالی و خلفے قومی نلیغہ حضرت موسی علیہ السلام
 در حین جہ انجناب پس لازم آید کہ بعد از وقت انجناب تقدیر حیات خود نیز خلیفہ بودیم
 ما سلم کہ حضرت ہارون در حین جہ حضرت موسی خلیفہ آنحضرت بود بلکه حضرت ہارون
 با انجناب در منصب نبوت شرکت داشت و گردانیدن احب الشریکین خلیفہ دیگر اولی
 از عکس نیست قول حضرت موسی علیہ السلام اخلفنے فی قومی کہ از وی ہادی الراجی استخلاف
 استفاد میشود مراد از وی استخلاف نیست بلکه محمول بمبالغہ تاکیدیست در قیام ترتیب
 و تدبیر کار ایشان باند انجناب یعنی مثل باعقبہ تمام بامر قوم قیام نما زیرا کہ خلیفہ
 شخصیست کہ اگر استخلاف او را خلیفہ نکند قیام او مقام تخلف در تصرف جائز و درست نبود
 و در مانحن فیہ نہ چنینست چہ حضرت ہارون بسبب اینکه در منصب نبوت شریک حضرت موسی
 علیہما السلام اگر بالفرض حضرت موسی بقول خود اخلفنے فی قومی خطابش نمی فرمود انجناب
 استحقاق تصرف در امور خلایق داشت انتھی و فتا زانی در شرح مقاصد گفته و لو سلم
 العموم فلیس من منازل ہارون الخلافة والتصرف بطریق النيابة علی ما هو مقتضی
 الامامة لانه شريك في النبوة وقوله اخلفنے لیس استخلاف قابل بمبالغہ و تاکید
 فی القیام بامر القوم و قوشچی در شرح تحریر گفته و لو سلم فلیس من منازل ہارون الخلافة
 والتصرف بطریق النيابة علی ما هو مقتضی الامامة لانه شريك في النبوة
 وقوله اخلفنے لیس استخلاف قابل بمبالغہ و تاکید فی القیام بامر القوم و اسحاق

منہ قول حضرت ہارون
 استخلاف فی قومی
 ۱۳۱
 فصل سوم از باب ثانی

منہ قیام حضرت ہارون
 بامر نبوت علی استخلاف
 از فتا زانی و قوشچی
 و روس

بر روی مسام تا قبله گفته و قوله هارون اخلفه لیس استخلافاً بالمعنی المشهور بل انکیدا
بالقیام کلام الحی و ایام غیبه موسی علیه السلام والا فهو کان نبیاً فی من موسی
علیه السلام صاموا بالتبلیغ و هرگاه حضرت هارون علیه السلام مفترض الطاعة و لازم
الاتباع در حیات حضرت موسی علیه السلام باشد پس همچنین جناب امیر المومنین علیه السلام
هم در حیات سرور کائنات علیه السلام افضل التقی مفترض الطاعة و لازم الاتباع باشد ثبوت عدم
المنازل بالوجود المتقدمه و محل نزول مشهوره هم که شاه ولی الله در ازل انکضا
رضایان داده برای اثبات مرام کافیه و افاضیست و ثبوت افتراض طاعت و لزوم اتباع
جناب امیر المومنین علیه السلام در حیات سرور انام صلی الله علیه و آله الکرام برای ثبوت
خلافت آنحضرت کافیهست بحد وجه اول آنکه قول بوجوب اطاعت حضرت امیر المومنین علیه السلام
در حیات سرور کائنات صلی الله علیه و آله و سلم و باز صرف خلافت آنحضرت و دخول آنحضرت
در زمره رعایا و متبوعین بعد وفات جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم خلاف
اجماع مرکب است دوم آنکه عقل هیچ عاقله تجویز نتوان کرد که جناب امیر المومنین علیه السلام
در حیات جناب سرور انام علیه السلام الالف التوحید و السلام و الاکرام مثل حضرت هارون
واجب الاتباع و لازم الطاعة باشد و بعد وفات جناب سالتاب صلی الله علیه و آله
و سلم این رتبه از حضرت امیر المومنین علیه السلام مصروف شود و آنحضرت در زمره رعایا
و مرؤسین و تابعین داخل گردد سوم آنکه هرگاه جناب امیر المومنین علیه السلام مثل
حضرت هارون علیه السلام واجب الطاعة و لازم الاتباع علی الاطلاق باشد جمیع امت
جناب سالتاب تا آنکه اصحاب ثلثمائت تابع جناب امیر المومنین علیه السلام شوند و طاعت
آنحضرت بر ایشان لازم باشد پس اگر بعد وفات سرور انام صلی الله علیه و آله و سلم جناب

دلیل و دلالت و وجوب
طاعت و خلافت

صالحه و عابد و صالح

امیر المؤمنین علیه السلام خلیفه و امام نباشد بلکه ثلثه خلیفه و امام شوند قلب مومنین و موعظ
 مشروع لازم آید که گسائیکه تابع مطیع بودند مستوع و مطاع شوند و کسیکه لازم الطاعة
 و واجب الاتباع بود از رعایا و اتباع کرد و سبحانه و هذا بهتان عظیم و نهایت
 و منانیت و نهایت حصص و عزانت این چه بر تبه ظاهریست که شاه صفا با اینهمه اطمینان
 و استناد و مزید انما که در ابطال حق و تایید باطل با وصفیکه در تقریر شیعه اصل این وجه
 اختصار نقل کرده لکن بمقام جوابی در متن کتاب قفل سکوت و صموت بر لب ده مصلحت
 در اعراض و اغراض از آن بدیدند و کفی به عجز او عار او و قصور او و شنای او در حاشیه بعد ایراد
 تقریر افتراض طاعت بتفصیل از اندام من برای او لفظ لا یخفی مافیه انکفا کرده و نیز تقریر
 حاشیه با مخالف تقریر متن کتاب کمان برده که سابق التنبیه علیه غایت تسویم و تلخیص
 و نهایت تاویل و تحدیح استلا با انصاف شاه صاحب بجواب افتراض طاعت جناب
 امیر المؤمنین علیه السلام آنست که میگویند که افتراض طاعت حضرت هارون علیه السلام
 بسبب نبوت بود و چون نبوت از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام منتفی شد سبب آن که
 افتراض طاعت نیز منتفی خواهد شد و باین تقریر قاضی عسکری و جرجانی و تفتازانی
 و قوشچی و ابن حجر و غیر ایشان اویخته اند و شرح مواقف می گوید و نفاذ امر هارون
 بعد وفاته موسی لنبوته لا للخلافة عن سبک كما اعترفوا به في هذا الوجه و
 قد نفى النبوة هيئنا لا سفالة كون على نبيها فيلزم نفى سببه الذي هو افتراض
 الطاعة و نفاذ الامر و تفتازانی در شرح مقاصد بعد منع کون الخلافة من
 منازل هارون منع بقاها بعد الموت و لو سلم فنصف هارون نفاذ امره لو
 بعد موته انما يكون لنبوته و قد انتفت النبوة في حق علي رضي الله تعالى عنه

ماده و شاه صاحب در تمام
 استدلال بر این فتنه
 من واجب است در حق
 قومی پس شکی نیست
 در حق این که گفته اند و هر
 وجهی را طاعت بود امام
 از حق پس نبوت طاعت
 من واجب است در حق
 آنحضرت باشد و سبب آن
 شاه صاحب در تمام

۲ گفته

نبوت افتراض طاعت جناب امیر

حضرت

ما یستنی علیها ویلتسبب عنها و توشیحی در شرح تجرید گفته و لو سلم فصرف هارون و نفاذ
امره لو بقی بعد موت مو انما یكون لنبوته وقد انتفت النبوة فیتفق ما یستنی علیها
ویلتسبب عنها و ابن حجر در صواعق گفته ثم نفاذ امر هارون بعد وفاة موسی الو فوض
انما هو للنبوته لا للخلافة قد نفیت النبوة لاستحالة كون علی نبیا فیلزم
مسببها الذی هو افتراض الطاعة و نفاذ الامر و بطلان این توهم فوض شاعت
این تخم قبیح پر ظاهر است بوجه عدیده اول آنکه از ان لازم می آید که جناب امیر المومنین
علیه السلام در مرتبه ابعده هم خلیفه نباشد چه هرگاه نزد این حضرات نفی نبوت از جناب
امیر المومنین علیه السلام موجب نفی افتراض طاعت آنحضرت است پس چونکه در مرتبه رابعه
هم بلا ریب نبوت از آنحضرت منتفی نیست و کسی قائل بحصول نبوت در این مرتبه یا آنحضرت نیست لازم
که درین مرتبه هم افتراض طاعت از آنحضرت منتفی شود و معاذا الله من فک ذلك و دوم آنکه نفی
نبوت مستلزم نفی وجوب طاعت جناب امیر المومنین علیه السلام میبود جناب
رسالتاب صلی الله علیه و آله وسلم در احادیث عدیده اطاعت حضرت واجب فرمود
حال آنکه در مابعد انشاء الله تعالی میسر آنکه بنقل احادیث عدیده احاطت جناب امیر المومنین
علیه السلام واجب سوم آنکه بنا برین مصیبت عظمی و قیامت کبری میسر نیست
بر پامیشود یعنی هرگاه انتفای نبوت از کسی دلیل انتفای وجوب اطاعت او باشد عدم
وجوب اطاعت ثلثه و بطلان خلافت شان بالبداهه متحقق خواهد گردید زیرا که نبوت از ایشان
هم منتفی است بلا ریب پس افتراض طاعت از ایشان هم منتفی شود پس خلافت
بجا ماند و امامت کوفلیضه کواقلیلا و لیسکوا کثیروا چه اگر م آنکه بلا شبهه از منازک
حضرت هارون علیه السلام عصمت است پس لازم آید که جناب امیر المومنین علیه السلام

جایز نیست قاضی علیه السلام جناب امیر المومنین
و توشیحی در شرح تجرید گفته و لو سلم فصرف هارون و نفاذ
امره لو بقی بعد موت مو انما یكون لنبوته وقد انتفت النبوة فیتفق ما یستنی علیها
ویلتسبب عنها و ابن حجر در صواعق گفته ثم نفاذ امر هارون بعد وفاة موسی الو فوض
انما هو للنبوته لا للخلافة قد نفیت النبوة لاستحالة كون علی نبیا فیلزم
مسببها الذی هو افتراض الطاعة و نفاذ الامر و بطلان این توهم فوض شاعت
این تخم قبیح پر ظاهر است بوجه عدیده اول آنکه از ان لازم می آید که جناب امیر المومنین
علیه السلام در مرتبه ابعده هم خلیفه نباشد چه هرگاه نزد این حضرات نفی نبوت از جناب
امیر المومنین علیه السلام موجب نفی افتراض طاعت آنحضرت است پس چونکه در مرتبه رابعه
هم بلا ریب نبوت از آنحضرت منتفی نیست و کسی قائل بحصول نبوت در این مرتبه یا آنحضرت نیست لازم
که درین مرتبه هم افتراض طاعت از آنحضرت منتفی شود و معاذا الله من فک ذلك و دوم آنکه نفی
نبوت مستلزم نفی وجوب طاعت جناب امیر المومنین علیه السلام میبود جناب
رسالتاب صلی الله علیه و آله وسلم در احادیث عدیده اطاعت حضرت واجب فرمود
حال آنکه در مابعد انشاء الله تعالی میسر آنکه بنقل احادیث عدیده احاطت جناب امیر المومنین
علیه السلام واجب سوم آنکه بنا برین مصیبت عظمی و قیامت کبری میسر نیست
بر پامیشود یعنی هرگاه انتفای نبوت از کسی دلیل انتفای وجوب اطاعت او باشد عدم
وجوب اطاعت ثلثه و بطلان خلافت شان بالبداهه متحقق خواهد گردید زیرا که نبوت از ایشان
هم منتفی است بلا ریب پس افتراض طاعت از ایشان هم منتفی شود پس خلافت
بجا ماند و امامت کوفلیضه کواقلیلا و لیسکوا کثیروا چه اگر م آنکه بلا شبهه از منازک
حضرت هارون علیه السلام عصمت است پس لازم آید که جناب امیر المومنین علیه السلام

است و توشیحی در شرح تجرید گفته و لو سلم فصرف هارون و نفاذ

هم معصوم باشد وثبوت عصمت آنحضرت بر اثبات آقا و خلافت آنحضرت کافی بود
 عقیق تقدیم غیر المعصوم علی المعصوم از انتقامی نبوت انتقامی عصمت لازم نمی آید الا لازم
 که ملائکه هم معصوم نباشند که نبوت در ایشان منتفی است پس معاذ الله عصمتشان منتفی
 شود و بچشم آنکه اگر بسبب انتقامی نبوت انتقامی افتراض طاعت لازم آید بزرگ آنکه نبوت بسبب
 افتراض طاعت است چون بسبب منتفی شد سبب منتفی خواهد شد لازم آید که معاذ الله
 فضائل دیگر نیز از حضرت امیر المومنین علیه السلام باین وجه که نبوت سبب دیگر فضائل بزرگ
 علیه السلام بود و چون نبوت از جناب امیر المومنین علیه السلام منتفی دیگر فضائل هم
 معاذ الله منتفی شود ششم آنکه در کمال ظهور و وضوح است که از انتقامی نبوت انتقامی افتراض
 طاعت لازم نمی آید چه بسبب افتراض طاعت مختص در نبوت نیست بلکه افتراض طاعت چه
 و بیکرم سواي نبوت حاصل میشود چنانچه طاعت پروردگار واجب و طاعت خلفا
 واجب و نبوت ایشان حاصل نیست پس هرگاه برای چیزی اجاب متعدد باشد از قضا
 یک سبب انتقامی سبب لازم نمی آید و تعدد بسیار می باشد و احد چنان شائع و ذائع است که
 بر ادله محصلین هم مخفی نیست چه با کابر محققین عباد الله بن یوسف المودودی
 باین مقام در معنی اللیب عن کتاب العاریب در ذکر معانی لکفته الثالث انها تفید
 امتناع الشرط خاصة و دلالة لها على امتناع الجواب و كالعلة ثبوته ولكنه
 ان كان مساويا للشرط في العموم كافي فلو كانت الشمس طالعة كان النهار
 موجودا لزوم انتفاءه لانه يلزم من انتفاء السبب المساوي انتفاء مسببه ان كان
 اعم كافي فلو كانت الشمس طالعة كان الضوء موجودا فلا يلزم انتفاءه و
 انما يلزم انتفاء القدر المساوئ منه للشرط وهذا قول المحققين و يتلخص

ص ٩٥
 البحث في ثبوت
 اللام من باب الاول
 من ابواب الكتاب

ان انتقامی سبب است
 سبب لازم نمی آید
 این مقام

و می بیند که بیهوده است و این را می گویند
بیهوده است و این را می گویند

و می بیند که بیهوده است و این را می گویند

على هذا ان يقال ان لو تدل على ثلاثة امور عقد السببية والمسببية وكونها
في الماضي وامتناع العيب فتارة يعقل بين الجزئين ارتباط مناسب وتارة لا يعقل
فالنوع الاول على ثلاثة اقسام ما يوجب فيه الشرع او العقل انحصار مسببة له
بما ونحو لو كانت الشمس طالعة كان النّهار موجودا وهذا يلزم فيه من امتناع
الاول امتناع الشئ قطعاً وما يوجب له ما فيه عدم الانحصار والمذكور
نحو لو نام لا تنقضى وضوءه ونحو لو كانت الشمس طالعة كان الضوء موجودا و
هذا لا يلزم فيه من امتناع الاول امتناع الشئ كما قد مناه وما يجوز فيه العقل
ذلك ونحو لو جاء في كرمته فان العقل يجوز انحصار سبب الكرم في المجرى
ان ذلك هو الظاهر من تدبّر الشئ على الاول وانه المتبادر الى النّهي واستصحاب
الاصل وهذا النوع يدل فيه العقل على انتفاء السبب المساوي لانتفاء السبب
انتفاء مطلقاً ويدل الاستعمال والعرف على الانتفاء المطلق اذ من عبارات ظاهر
که حسب افاده محققین سبب دو قسم می باشد بعض سبب مساوی سبب باشند و بعض
اسباب عام هستند از سبب و انتفاء سبب عام انتفاء سبب لازم نمی آید چنانچه طلوع شمس سبب عام
وجود وضوء و از انتفاء طلوع شمس انتفاء وضوء لازم نمی آید و نهایت تعجب و تحیر از تفکّر آن
رومی نه بد که او هم شبیه یکیکه انتفای اقراض طاعت بسبب انتفای نبوت او بختم حال آنکه
خودش مدّحت و جواز بودن سبباً مختلفه برای شئی واحد نقل از ابن الحاجب ذکر کرده
و در جواب کلام ابن الحاجب آن ننموده بلکه عدم مضرت این معنی بامراد قوم بیان نموده چنانچه
در شرح مطول تلخیص گفته و لو للشراط ای تعلیق حصول مضمون اجزاء بمصالح مضمون الشرط
فرضا فی الماضي مع القطع بانتفاء الشرط فیلزم انتفاء الاجزاء كما نقول لو جئتم

و می بیند که بیهوده است و این را می گویند
و می بیند که بیهوده است و این را می گویند
و می بیند که بیهوده است و این را می گویند

لا كرمته معلقا لا كراما بالمعنى مع القطع بانتفائه فيلزم انتفاء الاكرام واما
عبارة المفتاح هي انها التعليق ما امتنع بامتناع غيره على سبيل المقطع فهو
لوجتني لا كرمته معلقا لا امتناع اكرامك بما امتنع من محيى مخاطبك
ففيه الاشكال انه جعل الاول المعلق نفس الجراء والمعلق عليه امتناع الشرط
وثانيا المعلق امتناع الجراء والمعلق عليه نفس الشرط مع موضح فساد كل
منها فقد وجهه بعض من اطلع عليه بانّه على حذف المضامينها التعليق
امتناع ما امتنع ومعلقا لا امتناع كرامك بامتناع ما امتنع من المعنى
واظن انّه لا حاجة اليه لان تعليق الحكم بالوصف مشعر بالعلية فكانه
قيل انّها التعليق ما امتنع من حيث انه امتنع وهذا معنى تعليق امتناعه
كما قوله بما امتنع وهذا معنى لطيف شجع السكاك على هذه العبارة وغفل
عنه المهرقة من معتنى كتابه فعندها هي لتعليق الامتناع بالامتناع القطع على
ما ذكرنا لتعليق الثبوت بالثبوت مع القطع بانتفاء الاول والمحال احد فمضى الجواب
هو لا امتناع الثالث لانه الجراء لا امتناع الاول اعني الشرط سواء كان الشرط والجاء
اثباتا او نفيا واحدهما اثباتا والاخر نفيا فامتناع النفي اثبات وبالعكس
فهو في نحو لو لم تاتني لو اكرمتك لا امتناع عدم الاكرام لا امتناع عدم الاثبات
اعني لثبوت الاثبات هذا هو المشهور بين الجمهور واعترض عليه الشيخ ابن الحجاب
بان الاول سبب المتأخر مسبب والسبب يكون اعم لجواز ان يكون لشيء اسباب
مختلفة كالنار والشمس للاشراق فانتفاء السبب لا يوجب انتفاء المسبب
انتفاء المسبب انّه يوجب انتفاء السبب الا ترى ان قوله تعالى لو كان في ما الالهة

جاء

لا كرام الثبوت

فكر الانتفاء في الطول
عن ابن الحجاب
اعني فانقضاء السبب لا يوجب
انتفاء المسبب

الا الله لفسدتا اقسام لا يستدل بامتناع الفساد على امتناع تعدد الالهة
 دون العكس اذ لا يلزم من انتفاء تعدد الالهة انتفاء الفساد كجواز ان يفعل الله
 بسبب آخر فالحق انها لا امتناع الاول لا امتناع الثاني وقال بعض المحققين ان دليل
 باطل دعواه حتى اما الاول فان الشرط عندهم انهم من ان يكون سببا فهو لو كانت
 الشمس طالعة كان النهار موجودا او شرطا فهو لو كان مال الحجة او غيرها فهو
 لو كان النهار موجودا كانت الشمس طالعة واما الثاني فان الشرط ملزوم و
 الاجزاء لازم وانتفاء اللازم يوجب انتفاء الملزوم من غير عكس فهي موضوعة
 ليكون جزاءها معدوم المضمون فيمتنع مضمون الشرط الذي هو ملزوم كاجل
 امتناع لازمة هو اجزاء فهي لا امتناع الاول لا امتناع الثاني ليدل انتفاء الاجزاء
 على انتفاء الشرط ولهذا قالوا في القياس الاستثنائي ان دفع التالي يوجب دفع المقدم
 ودفع المقدم لا يوجب دفع التالي فقولنا لو كان هذا انسانا كان حيوانا
 لكنه ليس بحيوان ينتج انه ليس بانسان قولنا لكنه ليس بانسان لا ينتج انه ليس
 بحيوان هذا ما ذكره جماعة من الفحول وتلقاه غيرهم بالقبول ونحن نقول
 ليس قولهم لو لا امتناع الثاني لا امتناع الاول انه يستدل بامتناع الاول
 على امتناع الثاني حتى يرد عليه ان انتفاء السبب الملزوم لا يدل على انتفاء
 المسبب اللازم بل معناه انها للدلالة على انتفاء الثاني في الخارج فانما هو بسبب
 انتفاء الاول فيمنعه لو شاء الله لهدنكم اجمعين ان انتفاء الهداية انما هو
 بسبب انتفاء المشية فهي عندهم تستعمل للدلالة على ان علة انتفاء مضمون
 الاجزاء في الخارج هي انتفاء مضمون الشرط من غير التفات الى ان علة العلة بانتفاء

۹۵
 بیان دومین اول
 للسند من الفن الاول

الجزاء صالحة الخ ونیز تفقازانی در شرح مختصر تلخیص گفته و لوللشرطای لتعلیق حصول
 مضمون الجزاء لحصول مضمون الشرط فرضاً فی الماضی مع القطع بانتفاء الشرط
 فیلزم انتفاء الجزاء كما تقول لو جئتني لا كرمتك معلقاً لا كراماً بالمجموع مع القطع
 بانتفائه فيلزم انتفاء الاكرام فمحي لا متناع الثاني اعني الجزاء لا متناع الاول اعني
 الشرط يعين ان الجزاء منتف سبب انتفاء الشرط هذا هو المشي بوبين الجموع وواعترض
 عليه ابن الحاجب ان الاول سبب الثاني فانتفاء السبب لا يدل على انتفاء السبب
 لوان كان يكون للشي اسباب متعددة بل الامر بالعكس لان انتفاء السبب يدل
 على انتفاء جميع اسبابه فمحي لا متناع الاول لا متناع الثاني الا ترى ان قولنا
 لو كان فيها الهة كما لا الله لفسدتا انما سبق ليستدل بامتناع الفساد على متناع
 تعدد آلهة دون العكس استحس المتأخرون اي ابن الحاجب حتى كادوا يجمعون
 على انها لا متناع الاول لا متناع الثاني اما ما ذكره واما لان الاول ملزوم
 والثاني لازم وانتفاء اللازم يوجب انتفاء الملزوم من غير عكس لوان يكون
 اللازم اعم وانا اقول منشاء هذا الاعتراض قلته التامل لانه ليس معنى قولهم
 لو لا متناع الثاني لا متناع الاول انه يستدل بامتناع الاول على امتناع الثاني
 حتى يرد عليه ان انتفاء السبب الملزوم لا يوجب انتفاء السبب اللازم بل
 معناه انها للدلالة على ان انتفاء الثاني في الخارج انما هو بسبب انتفاء الاول
 فعنه لو شاء الله لهدنكم ان انتفاء الهداية انما هو بسبب انتفاء المشية ليعانها
 تستعمل الدلالة على ان علة انتفاء مضمون الجزاء في الخارج هي انتفاء مضمون
 الشرط من غير التفات الى ان علة العلم بانتفاء الجزاء ما هي ومخفى نسانه

نقد انتفاء الثاني في الخارج
 عن ابن الحاجب ان انتفاء
 السبب يدل على انتفاء
 السبب

لما اقبلت طاعة اقرض طاعت سبب استقامت نبوت جناب سید مرتضی طایفه او که اعلام
لها ستمه حماد علیه السلام حمید و مناقب عظیمه و فضائل فیمه برای انجناب ثابت می کنند و ذکر
نموده لیکن تفقازانی و جرجانی و اشباع شان سبب قصور ریا و در فن کلام گناه و واضح
علی او این است فها هم بر افادات جناب سید مرتضی مطلع نشده این شیر که در مقام
منجی بر زبان آورده اند در غایت بعد اثبات عموم منازل فرموده و میگویند جمع ثبوت
هذه الجملة ان تبالي لیس فی الاصل علی وجه مجتب کون هارون مفضل
لطاعة علی امة موسى لوبقى الى بعد وفاته وثبوت مثل هذه المنزلة
لامير المؤمنين علي السلام وان لم يرجع الى كونه خليفة له في حال حياته
ووجوب استمرار ذلك الى بعد الوفاة فان في المخالفين من يحمل نفسه على دفع
خلافة هارون لموسى عليهما السلام في حيوته انكار كونه منزلة تفصل
بينه وان كان فيما حمل عليه نفسه ظاهر المكاررة ونقول قد ثبت ان
هارون عليه السلام كان مفترض الطاعة على امة موسى لكان شريكه
في النبوة التي لا يفتك من دفعها وثبت انه لوبقى بعده لكان ما يجب طاعته
على جميع امة موسى عليه السلام بحسب له لانه لا يجوز خروجه عن النبوة
وهو حي واذا وجدنا ذكرنا و كان النبي صلى الله عليه وآله وسلم قد اوجب
الخبره امير المؤمنين جميع منازل هارون من موسى ونفينا ان يكون نبيا وكا
من جملة منازل الله لوبقى بعده لكان طاعته المفترضة على امة
وان كانت تجب لكان نبوته وحيث ان يكون امير المؤمنين المفترض الطاعة على
سائر امة بعد وفاة النبي صلى الله عليه وآله وسلم وان لم يكن نبيا

در ظاهر این خبر

ثبوت نبوت امیر المؤمنین علی علیه السلام
جناب امیر المؤمنین علیه السلام

اعلی السلام

وضع سید مرتضی در نجف
انتفاء افتراض طاعت
بانتفاء نبوت

لأن نفي النبوة لا يقتضي نفي ما يجب لكانها على ما بقائه وانما كان محالاً في النبوة
نفي فرض الطاعة لو لم يقع حصول فرض الطاعة أكال للنبوة وإذا جاز أن يحصل
لغير النبي كالأمام لا مبدع علم انفصاله من النبوة وأنه ليس شرطاً لها وحقاً لها
التي تثبت بشواتها وتنتفي بانتفاءها والمثال الذي قد يكشف عن صحة قولنا
أن النبي صلى الله عليه وسلم لو صرح أيضاً بما ذكرناه حتى يقول أنت هارون
ممنوع في فرض الطاعة على أمته وإن لم تكن شريكاً في النبوة وتبليغ الرسالة
كلام مستقيماً بعيداً عن التناقض ومن فخر رازی برین جواب جناب سید مرتضی طاب ثراه
مطلوبه به از ذکر آن بر و تافه بشبه دیگر تسک ساخت و انتفای سبب با انتفای سبب
در مابعد بطریق تشکیک لا علی وجه الحتم و الجزم ایراد کرده قال فی غایة القصور
قوله بن هارون وعاش بعدهم وعليها السلام لقام مقامه فكون مفتر
الخاصة قلنا يجب على الناس طاعته فيما يؤدیه عن الله او فيما يؤدیه عن
موسى في تصرفه في اقامة الحدود والاول مسلم ولكن لك انفس
كونه نبياً فلا يمكن ثبوته في حق علي رضي الله عنه اما الثاني والثالث
ممنوع وتقريره ان من الجائز ان يكون النبي مودياً للاحكام عن الله
نفساً له ويكون المتولى لتنفيذ تلك الاحكام غيره الا ترى ان مذهب الامامية
ان موسى عليه السلام استخلف هارون عليه السلام على قومه ولو كان
متمكناً من تنفيذ الاحكام قبل ذلك الاستخلاف لم يكن الاستخلاف فائدة فثبت
ان هارون عليه السلام قبل الاستخلاف كان مودياً للاحكام عن الله تعالى
وان لم يكن منفذا لها از ملاحظه این عبارت وضحت که فخر رازی در افتراض طاعت

جواب رازی از تفهیم افتراض
طاعت جناب سید مرتضی
افتراض طاعت حضرت
هارون

حضرت یار و ن علیه السلام سه احتمال بیان کرده یکی آنکه افترض طاعت حضرت یار و ن
 در چیزی باشد که او کان از آنجا حق تعالی دوم آنکه افترض طاعت در چیزی باشد که او کان از آن حضرت موسی
 علیه السلام سوم آنکه افترض طاعت در تصرف و در اقامت حد و ثواب و فخر رازی احتمال اول
 تسلیم کرد و احتمال دوم سوم را منع کرده و هر چند بقول خود و تقریریه چنان ظاهر کرده
 که تقریر منع بهر دو احتمال میکند بلکه هیچ ظاهر است که درین تقریر از بیان منع احتمال
 دوم اثری نیست اصلا وجه منع آن بیان نکرده بلکه این تقریر منع احتمال سوم است
 و بس و بر ظاهر است که درین احتمال دوم اعنی افترض طاعت حضرت یار و ن اینست
 حضرت موسی اصلا اعتراضی اشکالی لازم نمی آید زیرا که حضرت یار و ن علیه السلام
 با وصف شرکت در نبوت تابع حضرت موسی علیه السلام بود و اصل در نبوت
 موسی علیه السلام بود چنانچه خود فخر رازی در تفسیر کبیر و نیسابوری در غرائب القرآن
 تصریح بآن کرده اند پس بنا برین اگر حضرت یار و ن علیه السلام بعد حضرت موسی
 زنده می بود و از جانب آنحضرت ادای احکام حسب یقار و فرعیت سابق میکرد استحال
 بر آن لازم نمی آمد و منعی بآن متوجه نمیکردیم و آنچه در تقریر منع احتمال سوم گفته که جائز است
 اینکه نبی مودی از جانب خدا تعالی باشد و متولی تنفیذ احکام غیر او باشد پس غرض از این
 تقریر اینست که جائز است حضرت یار و ن بعد حضرت موسی علیه السلام مودی
 احکام از جانب حق تعالی باشد و لکن متولی تنفیذ این احکام دیگری باشد پس نبوت و جوب
 اعطای حضرت یار و ن علیه السلام در تنفیذ احکام لازم آید تا بسبب ثبوت جوب اطاعت
 حضرت یار و ن جوب اعطای جناب امیر المومنین علیه السلام در تنفیذ احکام ثابت گردد
 و بطمان و یوان رکاکت و فسحت این تقریر سراسر تدویر نهایت ظاهری مستنیر است زیرا که

هرگاه حضرت بارون افضل تاج بعد حضرت موسی علیه السلام بود پس با وصف وجود حضرت
بارون بعد حضرت موسی علیهما السلام جائز نیست که کسی بگوید که تنفیذ احکام باشد زیرا که
رسمت مفضول با وجود افضل ناجائز است کما سبق بیان با تفصیل حجت یرو الغلیل
ویشفی الغلیل و اما در حیات حضرت موسی علیه السلام پس چون که حضرت موسی افضل از آنحضرت بود
بنابرین اگر تنفیذ احکام بالانفراد برای حضرت بارون علیه السلام ثابت نشود قبحی لازم
نه آری احتمال غیر فرض الطاعة بودن حضرت بارون علیه السلام در تنفیذ احکام تقدیر
بقادر آنحضرت بعد حضرت موسی علیه السلام باطل است و استدلال بان عدم توالی آنحضرت
احکام را قبل وصول خلافت حضرت موسی علیه السلام از حلیه صحیح باطل که قیاسی مع القرون
الواضح و منطقی است مع البون اللجاج و مؤدی بودن حضرت بارون علیه السلام احکام
حلال و حرام را قبل آنخلافت حضرت موسی علیهما السلام از جانب البسبب که آنحضرت
در نبوت بطریق وزارت بودند بطریق محضت و اصابت پس چون حضرت موسی علیه السلام
که افضل از حضرت بارون علیه السلام موجود بود باین سبب اگر حضرت بارون علیه السلام
با دست واجب الطاعة بودن تنفیذ احکام بالانفراد نفی قبحی و شناعة و استحالة لازم
که مانع از تنفیذ احکام بالانفراد وجود افضل است بخلاف آنکه هرگاه جناب امیر المؤمنین علیه السلام
واجب الطاعة باشد جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم پس چه کسی که واجب الطاعة
و افضل از جناب امیر المؤمنین علیه السلام با یقیناً موجود نبود و جمعی بر آنحضرت
از تنفیذ احکام بالانفراد ظاهر نشود و واجب طاعت ابو بکر که با و عافیت او پسند
خود را می آید قطعاً و حتماً و جزناً و یقیناً مفقود نظیر الدلائل القاطعة علی عدم وجود
اعلیٰ علی اصول السید فضل الرحمن صوملنا من تحقیق مقام پرورش یافته که فرج او بام و منزل

استقام باقیست و اثبات وجوب طاعت حضرت بارون علیه السلام عدم حصول مرتبه تنفیذ
 احکام بالا افراد اصلا نسل و تناقض و تهافت و تضاد نیست زیرا که حال آنحضرت درین
 صورت مثل حال جناب سالتاب صلی الله علیه و آله سلم است قبل از بعثت که آنحضرت قبل
 بلکه قبل خلق ظاهری بهم موصوف بود و نبوت و وجوب طاعت لکن حصول وصف تنفیذ احکام
 موقوف بود بر خلق ظاهری حصول بعثت جلال الدین عبد الرحمن بن ابی بکر سیوطی در خصائص
 کبری گفته قال الشيخ تقي الدين السبكي في كتابه التعظيم والمنته في لتوالت به و
 لتصرفه في هذه الآية من التنويه بالنبي صلى الله عليه وسلم وتعظيم قدره
 العلم ما لا يخفى وفيه مع ذلك انه على تقدير محيئه في زمانهم يكون مرسل
 اليهم فتكون نبوته ورسالته عامّة لجميع الخلق من من آدم الى يوم القيا
 وتكون الانبياء واهلهم كلهم من امته يكون له بعثت الى الناس كافة لا يختص
 به الناس من زمانه الى القیمة بل يتناول من قبلهم ايضا ويتبين بذلك
 معن قوله صلى الله عليه وسلم كنت نبيا وادريين الروح والجسد ان
 من فسر بعلم الله بانه سيصير نبيا لم يصل الى هذا المعنى لان علم الله
 محيط بجميع الاشياء ووصف النبي صلى الله عليه وسلم بالنبوة في ذلك الوقت
 ينبغي ان يفهم منه انه امر ثابت له في ذلك الوقت ولهذا رأى آدم اسمه مكتوبا
 على العرش محمد رسول الله فلا بد ان يكون له معن ثابت في ذلك الوقت
 ولو كان المراد بذلك محذور العلم بما سيصير في المستقبل لم يكن له خصوصية
 بانه نبي وادريين الروح والجسد لان جميع الانبياء يعلم الله نبوتهم في ذلك
 الوقت قبله فلا بد من خصوصية للنبي صلى الله عليه وسلم لا جلا اخصر

ص ۴۲۹
 باب خصوصية النبي
 اول النبيين في الخلق
 تقدم نبوته واخذ الميثاق
 عليه

استدلال بتقدير رسالت

بهذا الخبر اعلاماً لآلئته ليعرفوا قدره عند الله تعالى فيحصل لهم الخبر بذلك وقال
 فان قلت اريد ان افهم ذلك القدر الزائد فان النبوة وصف لا بد ان يكون الموصوف
 به موجوداً وانما يكون بعد بلوغ اربعين سنة ايضاً فكيف يوصف به قبل ذلك
 وقبل الرسالة ان صح ذلك فغيره كذلك قلت قد جاء ان الله خلق الارواح
 قبل الاجساد فقد تكون الاشارة بقوله كنت نبياً الى وحده الشريفة والى حقيقة
 والحقائق تقصر عقولنا عن معرفتها وانما يعلمها خالقها ومن امده بنور الهى
 ثم ان تلك الحقائق يؤتى الله كل حقيقة منها ما يشاء في الوقت الذى يشاء فيحقق
 النبى صلى الله عليه وسلم قد تكون من قبل خلق آدم اذ اتاه الله ذلك الوصف بان
 يكون خلقها متهيئة لذلك وافاضه عليها من ذلك الوقت فصارت نبياً وكتب
 على العرش واخبر عنه بالرسالة ليعلم ملائكة وغيرهم كرامته عنده فحقيقة
 موجودة من قبل ذلك الوقت وان تأخر جسده الشريف المتصف بها وانما حقيقة
 بالاولى الشريفة للفا علي من الحضرة الالهية وانما تأخر البعث والتبليغ وكل
 ماله من جهة الله ومن تاهل ذات الشريفة وحقيقته معجل الاخير في ذلك
 استنبأوه وايتأوه الكتاب والحكم والنبوة وانما المتأخر تكونه وتنقله الى ان ظهر
 صلى الله عليه وسلم غيره من اهل الكرامة قد تكون افاضة الله تلك الكرامة
 عليه بعد وجوده بمدة كما يشاء سبحانه ولا شك ان كلما يقع فانه عالم به
 من الازل ونحن نعلم علمه بذلك بالادلة العقلية والشرعية ويعلم
 الناس منها ما يصل اليهم عند ظهوره كعلمهم بنبوة النبى صلى الله عليه وسلم حين
 نزل عليه القرآن في اول ما جاءه جبرئيل وهو فعل من افعاله تعالى من جملة

آثاره

ببوت استنباء النبى وابتداء
 الكسب بالحكم والنبوة قبل
 خلق آدم وكونه كسباً
 من السبيل في خصائص

معلوماته ومن اثبات قدرته وادارته واختياره في محل خاص يتصف بها
فها تان مرتبتان الاولى معلومة بالبرهان والثانية ظاهرة للعيان ^{تبين} بيد
وسائط من افعاله تعاقدت على حسب اختياره منها ما يظهر لهم بعد ذلك ومنها
ما يحصل به كمال لذلك المحل وان يظهر لاحد من المخلوقين ذلك ينقسم الى
كامل يقارن له المحل من حين خلقه والى كمال يحصل له بعد ذلك ولا يصل
علم ذلك اليك الا بالخبر الصادق والنبى صلى الله عليه وسلم خيرا خلق فلا كمال
المخلوق اعظم من كماله الا محلا اشرف من محله فعرفنا بالخبر الصحيح حصول ذلك الكمال
من قبل خلق آدم ولنبينا صلى الله عليه وسلم من به بشيئا وانما اعطاه النبوة
من ذلك الوقت ثم اخذ له المواثيق على الانبياء ليعلموا انه المقدم عليهم و
انه نبى ورسولهم في اخذ المواثيق وفي معنى الاستحلال ولذلك دخلت كام القسم
في توهمين به ولتصرته لطيفة اخرى هي كانه ايمان للبيعة التي توخذ للخلفاء
ولعل ايمان الخلفاء اخذت من هنا فانظر هذا التعظيم العظيم للنبى صلى الله عليه
وسلم من به بشيئا نكاحا فاذا عرف ذلك فالنبى صلى الله عليه وسلم هو نبى
الانبياء ولهذا اظم ذلك في الاخرة جميع الانبياء تحت لوائه وفي الدنيا كذلك
لبلائه لاسلامهم صلى الله عليه وسلم لو اتفق مجيئه في من آدم ونوح ابراهيم موسى و
وحب عليهم على انهم الايمان به ونصرته بذلك اخذ الله الميثاق عليهم رسالتهم
اليهم معني حاصل الاتفاقة يتوقف على اجتماعهم فثاخر ذلك كما راجع الى
وجودهم لا الى عدم اتصافه بما تقتضيه فرق بين تفعل الفعل على قبول
المحل توقفه على اهلية الفاعل فثالا توقف من جهة الفاعل ولا من جهة

ذات النبي صلى الله عليه وسلم الشريفة وانما من جهة وجود العصر المشتل عليه
 فلو وجد عصرهم لم يكن اتباعه بلا شك وهذا ياتي عيسى في آخر الزمان على شريعة
 وهونبي كريم على حاله كما يظن بعض الناس انه ياتي واحدا من هذه الامة
 نعم هو احد من هذه الامة لما قلناه من اتباعه للنبي صلى الله عليه وسلم
 وانما يحكم بشرعية نبينا محمد صلى الله عليه وسلم بالقران والسنة وكل ما يفهم من
 اوهمي فهو متعلق به كما يتعلق بسائر الامة وهونبي كريم على حاله لم ينقص
 منه شيء وكذلك لو بعث النبي صلى الله عليه وسلم في زمانه او في زمان موسى
 وابراهيم ونوح آدم كانوا مستقرين على نبوتهم ورسالتهم الى اممهم النبي صلى الله عليه
 وسلم نبي عليهم رسول الجميع فنبوته رسالته اعم واشمل واعظم ومتفق مع
 شرائعهم الاصول لانها لا تختلف ونقطة شرعيته صلى الله عليه وسلم فيما عدا
 يقع الاختلاف فيه من الفروع اما على سبيل التخصيص واما على سبيل النسخ والافساح
 ولا تخصيص بل تكون شريعة النبي صلى الله عليه وسلم في تلك الاوقات
 بالنسبة الى اولئك الامم ما جاءت به انبياءهم وفي هذا الوقت بالنسبة
 الى هذه الامة هذه الشريعة والاحكام تختلف باختلاف الاشخاص
 والاوقات وبهذا بان لنا معنى حديثين كان خفيا عنا احدهما قوله صلى الله
 عليه وسلم بعثت الى الناس كافة كذا نظن انه من زمانه الى يوم القيامة
 فبان انه جميع الناس اولهم وآخرهم والثاني قوله صلى الله عليه وسلم كنت
 نبيا وادويين الروح والجسد كذا نظن انه بالعلم فبان انه ذائد على ذلك على
 ما شرحناه وانما يفرق الحال بين ما بعد وجود جسد صلى الله عليه وسلم

ر
 متفق

وبلوغه الاربعين وما قبل ذلك بالنسبة الى المبعوث اليهم وتأهلهم لسماع كلامه
لا بالنسبة اليه لا اليهم لو تأهلوا قبل ذلك وتعلق الاحكام على الشرط قد
يكون بحسب المحل القابل وقد يكون بحسب الفاعل المتصرف فمنها التعليق انما هو
بحسب المحل لقابل المبعوث اليهم ثم قبولهم سماع الخطاب الجسد الشريف الذي
تخاطبهم بلسانه هذا كما يؤكل الاب جل في تزيين ابنته اذا وجد كفوف التوكيل
صحيح ذلك الرجل اهل للوكالة وكالته ثابتة وقد يحصل توقف التصرف
على وجود كفوفه لا بعد مدة وذلك لا يقدح في صحة الوكالة واهلية التوكيل
انتم كلام السبكي بافظر شيخ عبد القادر بن شيخ العيم من اول نور سافر عن اخبار القرون
العاشره گفته علم ان الله سبحانه وتعالى اراد ايجاد خلقه ابرز الحقيقة المحمدية
من انوار الصمدية في حضرة الاحدية ثم سلب منها العوالم كلها علوها واسفلها
على ما اقتضاه حال حكمته سبق في رادته علمه ثم اعلمه تعابكماله ونبوته
وبشيرة بعمود دعوته رسالته بانه نبي الانبياء واسطة جميع الاصفياء وابو
آدم بين الروح والجسد ثم انجست منه عيون الارواح فظلم عداها في عوالمها
المتقدمة على عالم الاشباح وكان هو الجنس العالي على جميع الاجناس والاب الاكبر
لجميع الموجودات والناس فهو ان تأخر وجود جسمه متميز على العوالم كلها برفعته
وتقدمه اذ هو خزانة السر الصمداني وتحت تدفد الامداد الرحمان في صلواته
صلواته عليه سلم قال ان الله كتب مقادير الخلق قبل ان يخلق السموات والارض
تخمسين الف سنة وكان عرشه على الماء ومن جملة ما كتب الذكر وهو المكنى
ان محمدا خاتم النبيين وحي ايضا اني عند الله لخاتم النبيين وان آدم لم يخلد في

طینته ای طرح ملقه قبل نفخ الروح فيه صح ايضاً انه قبل له يا رسول الله
متى كنت نبياً قال آدم بين الروح والجسد ويرى كُتبت من الكتابة وخبركنت
نبياً و آدم بين الماء الطين قال بعض الحفاظ لم يقف عليه بهذا اللفظ وحسن
الترجمة خبر يا رسول الله متى وجبت له النبوة قال آدم بين الروح والجسد
ومعنى وجوب النبوة وكتابتها ثبوتها وظهورها في الخارج نحو كتب الله لا غلبت كتب
عليكم الصيام والمراد ظهور الملائكة وروحه صلى الله عليه وسلم في عالم الارواح
اعلاماً بظهور شرفه وتيذه على بقية الانبياء فخص الاظهار بحالة كون آدم بين
الروح والجسد لانه اوان خوال الارواح الى عالم الاجساد والتأخير حينئذ اتم ^{اظ}
فاختص صلى الله عليه وسلم بزيادة اظهار شرفه حينئذ ليتميز على غيره تميزاً
اعظم واتموا آخراً الغزالي عن صفه نفسه بالنبوة قبل وجود خاتمة عن خبرانا
اول الانبياء خلقوا و آخرهم بعثنا بان المراد بالخلق هنا التقدير لا اليجاد فانه
قبل ان تحمل به امه لم يكن مخلوقاً موجوداً ولكن انما والكمال في شأني التقدير
لاحقة في الوجود فقوله كنت نبياً اي في التقدير قبل تمام خلقه آدم اذ لم ينشأ
الا لينتزع من ذريته محمد صلى الله عليه وسلم وتحقيقه ان للدار في ذهن الجند
وجوداً ذهنياً سبباً للوجود الخارجي سابقاً عليه فانه تعايقدر ثم يوجد
على وفق تقديرها انهم ملخصاً وذهب السبكي الى ما هو احسن و ابين وهو انه
جاء ان الارواح خلقت قبل الاجساد فالاشارة بكتب نبياً الى روحه الشريفة
او حقيقة من حقائقه ولا يعلمها الا الله ومن جاءه بالاطلاع عليها ثم انه تعالى
يؤتي كل حقيقة منها ما شاء في أي وقت شاء فحقيقته صلى الله عليه وسلم قد تكون

من حين خلق آدم عليه السلام اتاه الله ذلك الوصف بان خلقها تهية له وافاض
عليها من ذلك الوقت فصار نبيا وكتب اسمه على العرش لتعليم ملائكته غيرهم كما
عنده حقيقة موجودة من ذلك الوقت وان تأخر جسد الشريف المتصف بها فهو
ايتائه النبوة والحكمة وسائر اوصاف حقيقة كالاتها بمجل لا تأخر فيه وانما المتأخر
تكونه نقله في الاصل والاداء الطاهرة الى ان ظهر صلى الله عليه وسلم ومن قبله
ذلك بعلم الله بانه سيصير نبيا لم يصل هذا المعنى لان علمه تعالى محيط بجميع
الاشياء فالوصف بالنبوة في ذلك الوقت ينبغي ان يفهم منه انه امر ثابت له فيه
والا لم يحتج بان نبى اذا انبىاء قد مر كذلك بالنسبة اعلم وتعالى واخرج ابن اسعنه
عن الشعبي عن اسنيدت يا رسول الله قال آدم بين الروح والجسد حتى اخذ مني
الميثاق هو ريدل على ان آدم عليه السلام لما صور طينا استخرج صلى الله عليه
وسلم منه ونبي واخذ منه الميثاق ثم اعيد الى ظهري لخرج اوان جوده فهو
اولهم خلقا وخلق آدم السابق كان موثا لروح فيه وهو صلى الله عليه وسلم
كان حيا حين استخرج ونبي واخذ منه الميثاق ولا ينافي هذا ان استخرج خرية
آدم انما كان بعد نفخ الروح فيه لانه صلى الله عليه وسلم خص من بين آدم
بذلك الاستخراج الاول وفي تفسير العماد بن كثير عن علي بن عباس رضي الله
عنه ما في قوله تعالى واذا اخذ الله ميثاق النبيين لا اية امر يبعث نبيا الا اخذ
عليه العهد في محل صلى الله عليه وسلم لئن بعث وهو حي ليو منن بئلينته
وياخذ العهد بذلك على قومه واخذ السبكي من الاية انه على تقدير مجيئه
في زمانه مرسى اليهم فتكون نبوته ورسالته عامة لجميع الخلائق من آدم

يندو النبي بالنبوة والحكمة
سائر اوصاف ثابتة قبل خلقه
النظام في انفسه في النور السافر
عن السبكي

الى يوم القيامة وتكون الانبياء واهل بيته عليهم السلام من امته فقوله بعثت الى الناس
كافة يتناول من قبل زمانه ايضا وبه يتبين معني كنت نبيا وادم بيد الروح
والجسد حكمه كون الانبياء في الآخرة تحت لوائه صلواتهم ليلة الاسراء و
رأى عبدالرزاق بسنده ان النبي صلى الله عليه وسلم قال ان الله خلق نور محمد
قبل الاشياء من نوره فجعل في ذلك النور يد وربا لقد تم حيث شاء الله ولم يكن
في ذلك الوقت لوح ولا قلم الحديث بطوله در فتاوى احمد بن محمد بن علي بن حجر مكي
صحتي وراو له بعثت جناب سالت جناب علي بن ابي حمزة عليه السلام يسأل عن قوله تعالى
ان السبكي زددت في تاليف لانه صلى الله عليه وسلم ارسل الى جميع الانبياء آدم
فمن بعده واستدل بخبر كنت نبيا وادم بين الروح والجسد وخبر بعثت الى الناس
كافة ولهذا اخذ الله المواثيق على الانبياء واذا اخذ الله ميثاق النبيين لما اتيكم
الآية واخرج ابن حاتم عن السدي في التفسير قال لم يبعث نبي قط من لدن فتح
الا اخذ الله ميثاقه ليوم من محمد وقال السبكي عرفنا بالخبر ايج حصول لكمال
قبل خلق آدم لنبينا صلى الله عليه وسلم من ربه سبحانه انه اعطاه النبوة
من ذلك الوقت ثم اخذ له المواثيق على الانبياء ليعلموا انه المقدم عليهم وانه
نبيهم ورسولهم فهو صلى الله عليه وسلم نبي الانبياء ولهذا كانوا في الآخرة
تحت لوائه وفي الدنيا كذلك ليلة الاسراء ولما اتفق مجيئهم فيهم اجمعين
به ونصرتهم كما اخذ الله عليهم الميثاق لذلك مع بقائهم على نبوتهم ورسالتهم
الى اجمع فنبوته عليهم ورسالتهم اليهم معني حاصل له وانما امره يتوقف
على اجتماعهم معه فتاخر ذلك الامر راجع الى وجودهم لا لعدم اتصافه

حديث

نقل ابن حجر المكي في فتاواه عن
السبكي ان النبي صلى الله عليه وسلم
الكمال واعطى النبوة قبل
خلق آدم

بما تقتضيه فنبوته ورسالته اعظم وشريعته موافقة لشرائعهم في الاصول لا في الملا تختلف
 وتقدم شريعته فيما عساه يقع الاختلاف فيه من الفروع اما على سبيل التخصيص او اللزوم
 اوله ولا بل يكون شريعته تارة الاوقات بالنسبة الى اولئها الامم ما جاءت به انبياءهم
 وفي هذا الوقت بالنسبة الى هذه الامة هذه الشريعة والاحكام تختلف باختلاف
 الأشخاص والاقاات التي حصل كلام السبكي ومحمد بن يوسف شامي ورسائل السيد الرشاد في تفرقة
 خير العباد وكفته ويستدل بخبر الشعبي وغيره مما تقدم الباب السابق على انه صلى الله عليه
 وسلم ولد نبيا فان نبوته وجبت له حين اخذ الميثاق حيث استخرج من صلب آدم فكان نبيا
 من حيث ذلك كانت مدة خروجه الى الدنيا متأخرة عن ذلك وذلك لا يمنع كونه نبيا
 كمن يؤل ولاية ويومر بالتصرف فيها في مستقبل حكم الولاية ثابت له من حين ولايته
 وان كان تصرفه متأخر الى حين محي الوقت والا حادith السابقة في اقدم نبوته صرح
 في ذلك وصديقه الشعبي كما يدان اشارة كرده ابن سبت وقال ابن سعد عن الشعبي ورسالة
 رجل يارسول الله متى استنبتت قال صلى الله عليه وسلم وادم بين الروح والجسد
 حين اخذ من الميثاق ايرهم عبارات التي صرح به دار بر ائمة نبوت بن ابي سالتما صلى الله عليه
 وسلم قبل وجود ظاهري ثابت يتحقق به وروى عن ابن ابي عمير عن رجل من اهل البيت في الوفاء عن
 ميسرة قلت يارسول الله متى كنت نبيا قال لما خلق الله الارض واستوى السماء فسموا
 سبع سموات خلق العرش كتب على ساق العرش محمد رسول الله خاتم الانبياء خلق الله
 الجن والانس اسكنها ادم وحواء وكتب اسمي موصوفا بالنبوة او بما هو انص منها
 وهو الرسالة على ما هو المشهور على الابواب والاوراق والقباب والخيام
 وادم بين الروح والجسد اي قبل ان تدخل الروح جسده فلما احياه الله

موجب النبوة للرجل
 من هذا يوم وادنى من
 النبوة

٢٩٤ ثلث اؤل
 ص ٣٣٣
 بابا جاء من رسول الله
 صلى الله عليه وسلم عن جابر
 انه سمع من ابي عبد الله
 وعن الحسن من العبد

وصف انبیاء بالنبوة
قبل وجود آدم
و بعد از آن

نظر الی العرش فرای اسمی فاجبره الله ثم انما سید ولدك فلما نزعهما الشیطان تابا
واستشفعا باسمی الیه ای فقد وصف صلی الله علیه وسلم بالنبوة قبل وجود
آدم و فيه ايضا عن سعید بن جبیر اختصم ولد آدم ای الخلق اکرم علی الله
ثم قال بعضهم آدم خلقه الله بیده واسجد له ملائکته قال آخرون بل
للملائکة لانهم لم یعصوا الله عز وجل فذكروا ذلك کادم فقال لما نزع فی الروح
لم تبلغ قدمی حتی استویت جالساً فبرق لی العرش فظرت فيه محمد رسول الله
فذلك اکرم الخلق علی الله عز وجل این عبارت هم دلالت صریحه دارد بر آنکه برآ
جناب سالتاب صلی الله علیه وآله وسلم قبل وجود ظاهری و صفات حاصل بود پیش
حضرت یارون علیه السلام قبل وفات حضرت موسی علیه السلام و همچنین حال حضرت
امیر المؤمنین علیه السلام در حیات جناب سالتاب صلی الله علیه وآله وسلم مشابه بحال
جناب سالتاب صلی الله علیه وآله وسلم قبل حصول نبوت حسی باشد و اصل اشک
و اعتراضی ایراد می آید ان لازم نیاید و سابقا در مجله حدیث غدیر بیان کردیم که مراد
از امامت که اختصاص دارد بزمان یا بعد جناب سالتاب صلی الله علیه وآله وسلم
که تنفیذ احکام شرعی و تصرف در امور رعایا مختص بجناب امیر المؤمنین علیه السلام
باشد و ظاهر است که این معنی در حیات نبوی و جهنمی است و مراد از امامتی که برآ
جناب امیر المؤمنین علیه السلام در حیات جناب سالتاب صلی الله علیه وآله وسلم ثابت بود
اینست که بر مردم انقیاد و اتباع آنحضرت و امتثال او امر و نواهی آنجناب واجب بود
و اگر آنجناب نیابتاً عن رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم تصرف امری از امور مسلمین
میفرمود قبول آن بر مؤمنین لازم و مستحکم بود و این اثبات امامت و امارت مؤمنین برآ

جناب امیر المومنین علیه السلام در حال حیات جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم بلکه
در زمان سابق ازان کمیدل علیه خبر الفردوس مثل اثبات نبوت بر جناب سالتاب
صلی الله علیه و آله وسلم قبل از وجود ظاهری آنحضرت که جناب سالتاب صلی الله
علیه و آله وسلم قبل از حضرت آدم هم نبی بوده گو وقت تصرف آنجناب را نور خلق و
ظهور در دنیا متاخر بوده باشد پس اگر جناب امیر المومنین علیه السلام در دنیا در حیات
جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم متصرف بوصف امامت و ولایت باشد و تصرف
کلی آنجناب متاخر گردد چه جا استجابت و محمد بن یوسف شامی افاده کرده که اگر کسی
والی و ولایتی گردانند و امر کنند و او را که تصرف را بنیان مستقبل کند درینصوت حکم و ولایت
برای او از وقت الی کردنش ثابت خواهد شد گو تصرف او متاخر باشد تا زمان محلی وقت
که در آن بامور تصرف شده پس همچنین تا تصرف کلی جناب امیر المومنین علیه السلام
از حیات جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم مستلزم عدم حصول حکم و ولایت است
برای آنجناب در حالت حیات آنسرور صلی الله علیه و آله وسلم و موجب امتناع اجتماع
نبوت جناب خاتم النبیین و امامت حضرت امیر المومنین علیه السلام گردد و از غائب امور نیست
که شاه صناد در باب یازدهم در ذکر او بام می فرمایند فتوح نعم اخذ القوة مکان الفعل مثل
آنکه گویند حضرت امیر در حضور آنجناب امام بود لقول انت صلی بمنزلة هارون من
موسى الا ان بعد از ولایتی امام نباشد عزل می لازم آید و عزل امام جائز نیست حال آنکه
حضرت امیر در حضور آنجناب امام بالقوه بودند اما بالفعل و عزل امام بالقوه بمعنی عدم
نصاب و جائز نیست لوجود الارح منتهی شاه صناد درین عبارت سر اسرار جبارت بسبب
تسلط و بهم اختلال قدم و بهم را با ملحق عائد می سازند و از وهن و هوای نهم صریح آنجناب

در فردوس و یلی
نور است حدیقه و عالم از آن
نور است عالم المومنین
ما آنکه و افضل است
امیر المومنین و آدم بن
الروح و الجسد قال
تعالی و افاضد یک
من بنی آدم بن ظهور هم
و فی عظم و اشهر هم علی
انفسهم الست بر یک
الملكه بنه فقال انا
ربکم و حقینکم و علی
ایم کم

ص ۹۱

بفصل

جواب عبارت باب یازدهم
که در آن ثبت و هم باطلی
است لکن تعلیقه منزهات
جناب امیر علیه السلام

خود خبری نمی دارند حال آنکه نهایت سقوط و بطلان آن بحدایت ظاهری میاست زیرا که ثبوت امامت
بالقوه بر آنحضرت امیرالمومنین علیه السلام از حدیث منزلت بر اثبوت مطلوب بالحق کافیه
و واقعیست چه بنا بر دلالت حدیث منزلت بر امامت بالقوه بر آنجناب امیرالمومنین علیه السلام
نقص بر امامت آنحضرت ثابت خواهد پس آنحضرت بر امامت تعیین باشد چه اگر مستخلف نقص بر خلافت
خلیفه باین طریقی بکنند که هذا خلیفه من بعدی پس برینصورت امامت بالقوه برای خلیفه ثابت
خواهد شد و معذرا خلافت حق اوست نه حق دیگری که منصوص علیه نباشد و ثبوت امامت
بالقوه برای جناب امیرالمومنین علیه السلام مثل ثبوت نبوت برای جناب سالتمآب
صلی الله علیه و آله و سلم است قبل وجود ظاهری و قبل بعثت پس چنانکه تقدم احد
بر سالتمآب صلی الله علیه و آله و سلم بعد وجود ظاهری آنحضرت جائز نیست همچنین
تقدم کسی دیگر بر جناب امیرالمومنین علیه السلام جائز نخواهد شد و نهایت حیرت
که شاه صاحب دین عبارت سراسر خسارت تجویز عزل و صی بر حق از امامت فرموده اند
چنانچه قول شایع آن امام بالقوه بمعنی عدم نصب و جائز است لوجود الارح منه دلالت صریح بر آن
را در حال آنکه ارشاد بآیه خود شایع این بمنزلت ظاهرست که عزل موجب امانت نیست
در حق کسی حیث قال و انقطاع این استخلاف را عزل توان گفت که موجب امانت نمی باشد پس گاه
تجویز بلکه اثبات عزل جناب امیرالمومنین علیه السلام در باب یازدهم فرمودند حسب افاده این مقام
یعنی جواب حدیث منزلت معاذ الله امانت را بوضوح تمام ثابت کردند و
اثبات امانت کار فواصب تمامست نه طریق اهل اسلام و نیز دلالت عزل
بر نقص از عبارت علامه محمد بن القیم سابقا دانسته و علاوه
بر آن بدیهیست که باثبات عزل در حق نفس رسول راضی نباشد

مگر معزول عن العقل و السمع بعید از اتباع دین و شرع و زعم وجود ارجح از انجذاب باطل بدان
 محسوسه که بنده از ان سابقا گذشته و بسیاری از ان انباحت آید که هر چه متخالف خود شاه صابا بقدر
 نقص بر ثلثه اتصال این بهم باطل و زعم حاصل میکند چه هر گاه نص جناب امیر المومنین
 علیه السلام بدالت حدیث منزلت دیگر دلائل کثیره متحقق گردید و فقدان نص بر ثلثه حسب
 افاده شاه صاحب نصر بجا دیگر ائمه سنیّه ظاهر و باهر پس زعم از محبت ثلثه خود بخود پایا
 بنا گردید و آنچه از حق تأیید جواز توفی غیر تنفیذ احکام با افاده کرده که از مذنب با تأسیس که بر علیه السلام
 متخلف کرد هارون علیه السلام را بر قوم خود و اگر هارون ممکن بود از تنفیذ احکام قبل این
 متخلفان بود پس استخلافاً فامده پس ثابت که هارون علیه السلام من متخلف بود احکام
 جباری بنگاه بود اگر چه منفذان بود و آنچه متخلف پس ثابت آن خود ظاهر است که او را استخلافاً
 حضرت هارون علیه السلام را منسوب با مائیه تنه نمودن و چنانچه دارد که کما امره سابقا دانستی که
 استخلافاً حضرت هارون علیه السلام اوقات بخاری اساطین سینه ثابت و خود را زنی هم
 در تفسیر کبر اثبات آن نموده لیکن بمقام مناظره اهل حق سر از قبول آن تا فتنه راه توجیه و تامل
 علی و انکار و ابطال پس سرگردین جاست خلافاً آنحضرت از خصمان نصیب حق
 پنداشته بطلان آن معاذ الله در اذهان هم رعا انداخته و ثانیا آنکه اس افاده را از
 صراحت مبطّل افاده سالفه است که قبل ازین در مقام انکار متخلف حضرت هارون و حمل
 اظنه بر منظره و تاکید قیام حضرت هارون با امرت حضرت موسی بغیر متخلف حضرت
 موسی بهم بسبب لزوم و واجب دانسته و متخلف و عدم متخلف را منو اسیه انکاشته
 و اینجا بر متخلف ترتیب فائده جدید و واجب دانسته و تنفیذ احکام را بر توجیه و تامل
 گردانیده و محض نبوت حضرت هارون را بر تنفیذ احکام کافی نفی و سابقا دانسته

جای استدلال را می بینید
 حضرت هارون و موسی را در عدم تنفیذ
 احکام باطل کن

که انکار اختلاف با وصف اعتراف بحصول افتراض طاعت حضرت هارون علیه السلام غیر
 اختلاف ضرر با الحق نمی رساند که مقصودشان در این صورت هم حاصل و نیز رازی
 در نهایت العقول بعد عبارت سابقه گفته و ایضا من مذهبیه هارون یوشع بن نوح
 کان نبیا بعده ^س علیه السلام و قد یا عن الله تعا و لم یکن خلیفه لموسی
 علیه السلام فی معنی الامامة کان خلافة فی له هارون علیه السلام
 و ایضا داود کان مبینا لاحکام المتولی لتنفیذها طالت و اذا جازد ^{لك}
 لم یزدر من تقدیر بقاء هارون علیه السلام بعد موسی علیه السلام کونه
 متولیا لتنفیذ الاحکام و اذا لم یجب لك لم یجب عن ^{لذلك} عن الله عنه ایضا
 و مخفی نماند که نفی الحق خلافت حضرت یوشع علیه السلام را ثابت و احادیث و الیه بر صایت حضرت
 یوشع علیه السلام که در طرق شیعه است و ارسطو لا یمکن یحده در بر خلافت حضرت یوشع علیه السلام
 که علی عبارات شهرستان طایفه است که در صایت حضرت یوشع علیه السلام صایت توده بود تا آنرا
 بشهر شهریه برد و پس از حضرت هارون علیه السلام برساند و این معنی دلالت بر نفی خلافت حضرت یوشع علیه
 نمی کند بلکه مثبت صایت آنحضرت است لکن بطریق الاستیفاء لیس شایسته للاستشهاد
 اما اینکه حضرت داود علیه السلام مبین احکام بود و متولی تنفیذ آن طالت پس حجاب
 بآنکه قولی طالت تنفیذ احکام را باستخلاف حضرت شموئیل علیه السلام بوده و اگر نبی
 غیر نبی را خلیفه گردانند این معنی قدح نمی کند در آنکه تنفیذ احکام حق نبی است
 از آنکه اخفا گفته اگر معصوم فرض الهی باو سار با بر سلطنت قائم گرداند پادشاهی او صحیح با خودش امام
 و این منصوب خلیفه نماند آنکه حضرت شموئیل طالت را خلیفه ساخت خود ایشان نبی بود و طالت را
 باجماع ازین بیان منع البنیان که با دم اساس شجاعت را بر روی عمده الاعیان است ظاهر شد که حضرت هارون

ص
 هو اکل فصل منتم
 از مقصد اول
 بعد از حضرت
 علیها السلام
 می نماند که تنفیذ
 احکام

دلیل اول ثبوت افتراض طاعت جناب امیر
بشود افتراض طاعت حضرت هارون

۴۲۳

می بود و غیر تنفیذ آن نمی کرد مگر بنیابت آنحضرت و لا یشیر فیہ و چونکه جناب امیر المومنین
علیه السلام نازل منزله حضرت هارون علیه السلام است لهذا باید صفا و جود آنحضرت تنفیذ
احکام حق دیگری نیست باجماع عاقل لمعی را درین تهاافت و تناقض رازی رئیس الفجور و عت
ذبول و شدت غفول این حاوی معقول و منقول تا تل و ند بر باید کرد و بحقیقت انصاف و امعان عمده
اکابر و اعظم قوم پی باید برد که مقام رد خلافت حضرت هارون علیه السلام چنان افاده
می نماید که هارون شریک مگو علیهما السلام در نبوت بود پس اگر حضرت مگو استخلاف
هارون علیهما السلام کرد لا محاله حضرت هارون علیه السلام قیام بر امت می کرد و این
استحلالی باشد علی الحقیقه زیرا که قیام حضرت هارون علیه السلام بامامت جز این نیست
که بسبب بودن آنحضرت بود و این افاده نه تنها صریح در آنکه محض نبوت برای قیام امت
و تنفیذ احکام کافی است و ثمره که برخلاف شریب می شود برای نبی بغير استخلاف هم ثابت
می شود و در مقام جواب از افتراض طاعت حضرت هارون علیه السلام این افاده سابقه
نموده این پشت انداخته نبوت را برای تنفیذ احکام کافی نمی داند و باین سبب بقاء حضرت
هارون با بعد حضرت مگو علیهما السلام مستلزم نبوت رتبه تنفیذ احکام برای حضرت هارون
علیه السلام انکار و بدین الکلامین تهاافت صریح و تناقض فصیح جواب از شبهه رازی
و اتباعش که قیام حضرت هارون علیه السلام بامامت بسبب نبوت بود و استخلاف تنفیذ آن
از بیان سابق پر ظاهر است زیرا که غرض اهل حق دلالت استخلاف حضرت هارون علیه السلام
ثبوت ثمره خلافت برای آنحضرت و آن به تقدیر حاصل است خواه این ثمره برای حضرت
هارون قبل از استخلاف حضرت موسی علیهما السلام ثابت باشد و این استخلاف مگو که آن گردد
و خواه این ثمره از وقت استخلاف ثابت باشد بلکه نبوت این ثمره از قبل بر اثبوت مطلوب

الحق انفع والمجست که بنا بر این شبهه یکدیگر انقطاع خلا برگزدارد و نمی شود و نیز حال حضرت
 هارون قبل از آنکه حضرت موسی را به نبوت بحال جناب سالک علیهم السلام علیه و آله و سلم نبوت
 شدن سالت که حسب افادات اساطین سنیة آنفا واضح شده که آنحضرت موسی نبوت
 قبل خلق ظاهری پس هر فائده که بر پشت آنحضرت بعد از بعین باوصف نبوت نبوت
 آنحضرت قبل خلق ظاهری مترتب شده همان فائده بر پشت آنحضرت هارون علیه السلام
 نبوت افتراض طاعت آنحضرت قبل از آنکه مترتب اید شد و نیز حصول شرف عظیم
 و فضل جلیل برای حضرت هارون با آنکه آنحضرت موسی علیهما السلام از افادات آنحضرت
 و عبد الرحمن جا بوضوح تمام دریا و این هم برای اتصال شبهه از بی بالمان آنکه
 تارکین اغفال کافی و واقعی است که انبیا علیهم السلام سابقا پست و نیست که فخر رازی بعد از این هم
 گاو تازی و سقیفه سار حاصل آن عدم تسلیم نبوت از و تم تنفیذ احکام بر آنحضرت هارون علیه السلام
 بر تقدیر بقاء آنحضرت بعد حضرت موسی علیه السلام در نهایة العقول است نه اختد بر آنکه
 حضرت هارون علیه السلام مباشر تنفیذ احکام نگردیده که وفات یافت قبل حضرت موسی علیه السلام
 حیث قال کما تر سابقا ثمران سلیمان هارون لو عاش بعد موسی علیهما السلام
 لکن منفذ الاحکام و لکن لا شک فی انه ما مباشر تنفیذ الاحکام الی آخره سابق
 و جواب این شبهه یکدیگر که حاصلش دلالت وفات حضرت هارون قبل حضرت موسی علیهما السلام
 بر سلب خلافت از حضرت امیر المومنین علیه السلام بوجود عیدیه و طرق سدیدیه در یافت
 پس آنکه تعارض و تساقط که رازی درین عبارت زبان را بآن آلوده ساقط از پایتیب
 و موجب مزید و انکار او الی البصائر و الابصار و آنچه رازی درین عبارت گفته و عذر
 عن ذلك ان هارون علیه السلام انما الحریا شر علی الامامة لانه دنا

علیه السلام و اما علی رضی الله عنه فانه لم یثبت قبل النبى علیه السلام فظهر ان الحق
فجوابنا عنه ان نقول الى آخره ما سبق پس مخفی نماند که خرازى چنان خواسته که باین کلام
خود کلام تشریح فرمود کند حال آنکه بر ظاهر است که اصل کلام شافى نهایت شافى و برین
و بغایت مرتبه نفهم و معین است آنرا باین اختصار مجمل ساختن بعد از داب اهل علم و فضل است
و قطع نظر از وجه دیگر که جناب سید مرتضى طاب ثابه بقول خود کان هارون و ان لم یکن خلیفه
افاده فرموده آنچه آنجناب در معارضه قاضی گفته ولو کان ما ذکره صحیحاً ^{و بوجوب} الم محصلش اینست
که گاه شخصی بیکیل خود گوید که بده فلان کس را در هر شهر هر گاه حاضر شود نزد تو یکدینار
از آن گوید در همان جای بعد از آن بدتی بیکیل خود که نازل کن عمر و را بمنزله همان کس و آن کس که علم
باعتقاد وینار در هر شهر را و کرده و بعد از آن فرض کنیم که شخص اول حاضر نشود نزد وکیل
و دینار از وکیل نگیرد پس وکیل انمیرسد که عمر و را بهم با و صف حضور او از اخطا و دینار
منع کند و بگوید که تو بمنزله فلان کس تى و او را عطیة حاصل نشده بسبب عدم حضور او پس
برای تو هم حاصل نخواهد شد چه این عذر و تعلل باطل است بالیقین پس رازى بخسری
مى یابست که جواب این تقریرى نکاشت آنکه تلخیص کلام بروجه غیر مرضی نموده جوابش را
مى یابست و حاصل جواب رازى اینست که یا لازم از انتفاء سبب انتفاء سبب یا لازم از آمدن دلیل
لازم آید پس تنفیذ حضرت هارون علیه السلام احکام را بسبب ثبوت آنحضرت بوده نبوت
برای جناب امیر المومنین علیه السلام حاصل نبود پس لازم آید از انتفاء نبوت انتفاء دلیل
آنحضرت متوکل بر احکام و یا لازم آید از انتفاء سبب انتفاء سبب پس گویم که عدم است
حضرت هارون علیه السلام جز این نیست که بود بسبب ثبوت آنحضرت قبل موت حضرت موسی
واجب است که لازم آید از عدم موت علی علیه السلام قبل جناب سالتاب صلی الله علیه و آله

عدم حصول سبب آن نفی خلافت و برتاثل متدبر ظاهرست که انتقای سبب انتقای سبب
 لازم می آید که برای سبب و احوال اسباب متعدده و هرگاه برای سبب اسباب متعدده باشد
 انتقای یک سبب انتقای سبب لازم نمی آید که اینها انتقادیه من کمال الظواهر لا یخفی علی من ادق
 قسطاً من الشعور و از اینجا که رازی انتفا سبب را انتفا سبب به مقام حتماً ادعا نکرده بلکه
 بطریق تردید و تشکیک گفته اما ان یلزم من انتفاء السبب انتفاء المسبب و لا یلزم ان یزید
 عبارت صریحه پیدا که رازی حتماً و جزاً انتفا سبب را بر انتفا سبب لازم نمی گرداند و
 که منفعلین مقلدین یزید جسارت از رازی را فراتر نهاده حتماً و قطعاً انتفا افتراض طاعت
 بر انتفا نبوت لازم می گرداند که در بیت من عبارة شرح المواضع شرح المقاصد و شرح
 التجرید و الصواعق اما زعم رازی که اگر از انتفا سبب انتقای سبب لازم می آید پس چرا عدم امانت
 یارون بسبب آنحضرت قبل حضرت موعود علیهما السلام واجب که لازم می آید از عدم قائم
 جناب امیرالمومنین علیه السلام قبل جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم عدم
 حصول سبب و آن نفی خلافت پس این افاده موجب نهایت استعجاب و استغراب است
 الا لیسبت زیر که در تمسک الحق بعدم انتفا سبب انتفا سبب تمسک رازی باین قضیه بون
 بل این فرق ظاهرست و گمان ندارم که بر ادنی محصل این فرق مخفی بوده باشد فکیف چنین ابام تحریر
 که در علوم عقائیه و نقلیه مخصوص فن مناظره و مجادله فرق مختلفه برای او نظیر می گزیند
 لیکن همانا عصبیت و کجای حب باطل چشم آدمی را از حلقه امور و اضحی پوشاند عالم حق را
 مثل من خط میگرداند مگر نمی بینی که تمسک الحق باین قضیه در مقام استدلال سنیست
 و بر آوردن استدلال مجرد حتمال کافی است تمسک رازی در مقام استدلال و بر استدل مجروح
 کار و سبب است اما این قضیه که تمسک الحق باین قضیه در مقام استدلال است پس نشان

حيث لا يمنع مقدمة معينة منه مع السند كما انما منع الحكم كبرج دليل
المتكلم بان يقول لا نسلم ان كل متغير حادث مستند بانته لمر لا يجوز ان يكون
بعض المتغير قديما او مجرد عنه اى عاريا عن السند فيما يبطل السند اذا منع
مع السند بعد اثبات التساوى اى بعد بيان كون السند مساويا لعدم المقدمة
المنوعة بان يكون كلما صدق السند صدق عدم المقدمة المنوعة وبالعكس
ليفيد بطلان المنع كان يثبت المتكلم كون قوله يجوز ان يكون بعض المتغير
قديما مساويا لعدم كون كل متغير حادثا ثم يبطل بالدليل ذلك الجواز او يجاب
باثبات المقدمة المنوعة اعم من ان لم يكن المانع مستندا بشئ او يكون مستندا
بالسند المساوى او غيره مع التعرض بما تمسك به ان كان متمسكا بشئ والتعرض مستحسن
وليس بواجب يتر المناقشة باثبات المقدمة بدون التعرض ايضا وهو المقصود
وقال المصنف ما نقل عنه بطلان السند المساوى معتبر سواء كان مساواة بحسب
نفس الامر او نزع المانع لا فادته اثبات المقدمة المنوعة تحقيقا او تقدير التمسك
كلامه فعلى هذا اما ان يقيد قوله بعد اثبات التساوى بما اذا لم يعتقد المانع
ذلك او يراى به كونه مثبتا في ذهن السامع المانع اما باثبات المدعى وباعتبار
ظنه ثم اعلم ان دفع السند يكون على وجهين احدهما المنع بان يكون نظريا
فيطلب المعلن الدليل من المانع عليه وهذا عبث لان اللازم عليه اثبات المقدمة
المنوعة واثبات السند لا ينفعه بل يضره فلا يخصه سمة الا بطلان بالذکر
والثاني الا بطلان هو انما ينفع اذا كان مساويا للمنع لان انتفاء احد المتساويين
في الخارج يدل على انتفاء الآخر فيه بخلاف ما اذا كان اخص فانه لا ينفع

فان انتفاء الاختصاص يستلزم انتفاء الاعتراف اما السند الاعم فهو بالحقيقة ليس
بسند ولذلك فليس المقصود الا بطلان بقوله بعد اثبات التساوي ينقض الدليل
اذا كان قابلا للنقض باحد الوجهين المذكورين من التخالف ولزوم الحال بان
يقول المسائل هذا دليل غير صحيح لتخالفه عن المدلول في تلك الصورة اولاً
لو كان المدلول ثابتاً ولجتماع التقيضين مثلاً ويعارض امكن قابلاً للمعاد
باحد الوجوه الثلاثة المذكورة من المعارضة بالقلب او المعارضة بالمثل
او المعارضة بالغير كما في كتاب في صورة النقض والمعارضة بالمتنع امكن
قابلاً او النقض ان كان صالحاً او المعارضة ان كان قابلاً لهما لان العمل
الاول بعد النقض والمعارضة يصير سائلاً فيكون له ثلاثة مناصب كما كانت
للسائل الاول قد يورث الاسئلة الثلاثة على كل واحد منى ما فكلما او يمنع
الخلود ون الجمع ازين عبارات ظاهريست كه معارضة اصل من دليل جواب اده مشق
يمنع ونقض معارضة سائل ميگرد و پس بر كمثل اول مناصب ثلثة كه بر سائل اول اصل
بوزع اصل مي شود و نيز عبد الرشيد در شرح شريفيه گفته و المعارضة اقامته دليل
على خلاف ما اقام الدليل عليه الخصم والمراد بالخلاف ما يناقض مدعى الخصم سواء
كان نقيضه او مساوياً ونقيضه او اختصاص منه كما ما يغايرة مطلقاً كما يشعربه
لفظ الخصم لانه انما يتحقق الخاصيت لو كان مدلول دليل احدهما منافي
مدلول دليل الاخر فان اتحد دليلاهما بان اتحد في المادة والصورة
جميعاً كما في المغالطة العامة الورود او صورتهما فقط بان اتحد في الصورة
فقط بان يكونا على الضرب الاول مثلاً مع اختلافهما في المادة فمعارضة بالقلب

تحتفظ بمسارعة
الرجوع إلى
الوطن
والانضمام
إلى
الغالبية
الغاضبة
والانضمام
إلى
الغالبية
الغاضبة

المقدسة

مضامير المعارضة من الشريعة
ونشرها

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ

ان اتحاد دلیلاها و معارضة بالمثل این اتحاد صورتها و الا ای ان امر یقیدا
 لا صورته و لا ماده فمعارضة بالغير این عبارت بوضوح تمام ظاهر است که
 معارضة اقامت دلیل است برخلاف آنچه اقامت کرده است خصم دلیل را بر این پس معلوم
 که معارضه مستدل می باشد پس برای دفع معارضه مجرد خلق احتمال کافی و وافی باشد
 اما تسک از می بعدم اتفاقا بسبب انتفای سبب برین مقام اعنی نفی خلافت بسبب عدم
 موت پسین ظاهر است که در مقام ادعای استدلال واقع شده نه در مقام منع بیانش آنکه
 تسک از می بعدم مباشرت حضرت هارون علیه السلام تنفیذ احکام را بسبب قبل
 حضرت موه علیه السلام بر عدم امامت جناب امیر المؤمنین علیه السلام استدلال صریح است
 و استدلال دلیل دعوی است پس برین مقام از می نمی گردیده و از اینجا که از می برین دلیل است
 دلیل الیهی گردانیده حیث قال و اذا تعارضنا قاطبا و ظاهرا است که تعارض در دو دلیل
 می باشد نه در دو دلیل و منع دلیل دعوی است پس از می درین مقام مدعی شده و بجواب این دلیل
 هرگاه الیهی بگویند که از عدم امامت حضرت هارون بعد حضرت موه علیه السلام و بیات حضرت هارون
 نمی آید عدم امامت جناب امیر المؤمنین علیه السلام زیرا که وفات آنحضرت در حیات موه
 کائنا علیه آله آلاف التحية که سبب نفی آن شد متحقق نشده پس برین مقام منصب الیهی منصب
 منع نیست منصب مستدل و مانع را مجرد احتمال کافی است پس حضرت سفیه را می باید که چون مدعی
 نفی خلافت جناب امیر المؤمنین علیه السلام بسبب عدم وصول حضرت هارون علیه السلام بخلافت
 گردیده اند سببی که باعث عدم وصول خلافت بحضرت هارون علیه السلام گردیده ثابت سازد
 تا مدعیان ثابت شود و مجرد احتمال که شاید سببی دیگر قائم مقام موت در نفی خلافت
 شده با بکار نمی آید و هذا ظاهر کل الظهور من لم يجعل الله له نورا فحال من نور

و قطع نظر از این معنی که چون از انتقامی سبب انتقامی سبب لازم آید پس از مجرد عدم
 انتقامی نفی خلافت لازم نآید و واضح ظاهر است که در جناب امیر المومنین علیه السلام
 برای نفی خلافت متحقق نشده پس از این تقریر بر نزویر بفرض تقدیر نبودن آن در مقام
 استدلال هم نفعی ساند و کلوی او و اتباع او از دار و گیر و انرا نماند زیرا که تقریر اثبات
 افتراض طاعت بعد اثبات عموم منازل است هرگاه عموم منازل در حدیث نزول
 ثابت افتراض طاعت جناب امیر المومنین علیه السلام در حیات جناب سالتاب صلی
 علیه آله و سلم هم ثابت خواهد شد مثل ثبوت افتراض طاعت حضرت هارون در حیات
 حضرت موسی علیه السلام اما عدم حصول افتراض طاعت امامت حضرت هارون بعد
 حضرت موسی علیه السلام پس این عدم بسبب نیست در جناب امیر المومنین علیه السلام موت
 که خود منتفی است اما احتمال سقوط سبب دیگر که مانع از افتراض طاعت آنحضرت بعد
 جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم باشد نیز باطل است چه هرگاه افتراض طاعت
 آنحضرت در حیات جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم ثابت شد باجماع مرکب افتراض
 طاعت آنحضرت بعد وفات جناب هم ثابت خواهد شد و این اجمال دلیل قاطع و برهان مسلک
 بر عدم حصول سبب دیگر که باعث نفی خلافت قائم مقام موت گردد و نیز چون افتراض طاعت
 حضرت هارون جمیع امت حضرت موسی علیه السلام علی العموم و الشمول بوده همچنین افتراض
 طاعت جناب امیر المومنین علیه السلام بر جمیع امت جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم
 علی العموم و الشمول باین برابری و عمر و عثمان هم طاعت آنحضرت مفترض شد در حیات
 جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم و عقل هیچ عاقلی قبول نخواهد کرد که در حیات حضرت
 کائنات صلی الله علیه و آله و سلم طاعت جناب امیر المومنین علیه السلام بر ثلثه فرض باشد و بعد

عدم تحقق سبب نفی
 خلافت جناب امیر

در سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم

وفات آنحضرت قلبی ضعیف بوقوع آید و ثلثه واحد بعد واحد مفترض الطاعة و مطاع گردند
جناب امیر المؤمنین علیه السلام العیاذ بالله مطیع و منقادشان گرد پس باین تیر و وجه عدم
سبب آخر غیر نبوت بر آنفی خدا جناب امیر المؤمنین علیه السلام ثابت و متحقق شد و نیز ظاهر
که هرگاه فرض اطاعت جناب امیر المؤمنین علیه السلام ثابت این معنی مستحب باشد
تا آنکه رافع یقینی آن ثابت گردد و رافع یقینی بلکه مظنون هم بالیقین ثابت نیست اگر کسی
بادعا آن کشاید و قصب سبق در مکابره بر باید مطالب بخشد بدلیل و برهان و ما انزل الله
به من سلطان و فی عماد الاسلام فی جواب هذا القول یرد علیه ان لا يمنع هذا التجویز
فی نفسه نظرا الى امکان ان یکون لعدم الخلافة اسباب اخر غیر الموت لکننا
نمنع نظرا الى ان من قال السلطان فی حق الله ابی بمنزلة زید ابی و الله امیر و من
اسکان حوخته بمنزلة زید امیر و الله ولی عهدی کما کان الرضا علیه السلام
ولی عهد الامامون و هارون علیه السلام ولی عهد محمد علیه السلام و نحو ذلك
و فرضنا فی کل من تلك الصور ان المشبه و المنزل علیه فوات حلول الموت
و بقی المذی اثبت له تلك المناصب لانه یخطر بالاحد من العقلاء و اهل المذی
ان یجون فوت تلك المناصب بالنصوص علیها الشخص مخصوص مع کونه حیاً
موجودا بسبب حلول الموت فی من شبهه السلطان بهم و فوت المناصب عنهم
الا ترى ان من یکون له مال فیید احد من کلاهما و کتب ذلک المالك اياه ان
اعطی زید الصدیق الالف دینار من مالی و احسن الی عمر و ذلک المنزلة فانه ایضا
صدیق لی بمنزلة زید و فرضنا انه قبل ان یصل کتابته الی وکیل ما زید
لحق حکم احد من العلماء و العقلاء ان فوت ذلک الاعطاء بالنسبة الی زید

بسیب معنی او جفت اعطاء بالنسبة الی غیر الذی هو موجود حی و هذا کله
 ظاهر کما لا یخفی و آنچه رازی بر اثبات دخول نفی خلافت در جمله منازل گفته که آنرا نقول
 اما الاول جوابه ان معنی قوله انت فی الحقیقه پس او لا یرطأ به است که فخر رازی باین قول جمیع
 تمایم خود را که قبل ازین برامی و عموم منازل تقریر کرده اتعاب نفس نفیس و تلفیق آن بفتا
 قصور سائیده باطل گردانیده فساد آن بنهایت مرتبه اوضح ساخته چه هرگاه معنی
 حدیث منزلت آن باشد که حال تو با من باین در من مثل حال یارون از موسی علیه السلام
 و درین قول احوال حضرت یارون نفیاً و اثباتاً داخل باشد عموم زائد از عموم مطلوب
 اطلاق ثابت گردیده چه مطلوب اطلاق صرف عموم منازل مشتمل بر رازی است و در گذشته
 عموم منازل بحیثیتی ثابت کرده که احوال منقیه را هم شامل باشد و ثانیاً سابقاً و راکباً
 افادات محققین اعلام و شرح حدیث حضرت خیر الانام علیه و آله الاول تحینه و بطلان
 لفظ منزلت نفی خلافت را شامل و متناول نیست که مراد از آن مراتب و اتصالات
 پس نفی فصل و کمال هر گردان داخل نباشد و ثالثاً بطلان دخول نفی خلافت در منزلت از
 افاده خود رازی که محل آن بسبب نبوده و در ماعد آن توقف را لازم دانسته ظاهر شده
 و رابعاً افادات مکرره شاه صفا و تصریح والد ماجدشان و تحقیقات فاضل رشید
 و سائر ائمه و نصرانیه کابلی و امثال ایشان بر ابطال اتصالات این شبهه ایهیه کاملاً
 و دافیه است که دریت سابقاً و خامساً علاوه بر همه افادات نفوین که سابقاً شنیده
 صراحتاً بطلان ادخال نفی در مدلول لفظ منزلت و سادساً تسلیم کردیم که در مدلول منزلت
 احوال منقیه هم داخل است لیکن چون متبادر ازین حدیث اثبات فضائل و مزایا و
 مناقب و محامد است لهذا نفی از آن خارج باشد و حضرت امانت قدس سره و حدیث

جواب ادخال رازی نفی
 خلافت را در منازل

افاده کرده اند که این حدیث شریف مقام تسلیه جناب امیر المؤمنین علیه السلام و دفع
 طعن منافقین بنام وارو شده و در کمال ظهور و لعان است اگر این حدیث دالالت بر امامت
 جناب امیر المؤمنین علیه السلام نماید ایراد آن بتمام تسلیه و تسکین و دفع ارجح منافقین میباشد
 نهایت متقی و منکر نزد عقل ازین فرجه اهد بود و خیر از سی در مقام جواب این وجه حسب انصاف
 خود کلامی مختل غیر مبرور و تقریر معتدل و مضبوط که با سوال خیر مطابق و با اصل مطلب غیر
 موافق است و اگر چه یعنی گفته آنچه محصلش اینست که افاده این کلام یعنی حدیث منزلت بر
 این نفی یعنی امامت جناب امیر المؤمنین علیه السلام بعد جناب سالتاب صلی الله علیه
 و آله و سلم منع نمیکند از دالالت این کلام بر فضل بیانش آنکه اگر امامی و الی سازد پیشرو امام
 بلده معین فقط بعد از آن و الی سازد امام آخر بعد امام اول انسان آخر این بلده را فقط
 طلب کند این انسان آخر از امام ثانی تولیت بلده دیگر را نیک میشود از امام ثانی که بگوید برای
 این انسان ایاراضی نمیشوم که باشی از من بمنزله این امام اول پس این کلام افاده فضیلت
 این انسان میکند و نفی تولیت او از سایر بلاد می نماید و همچنین است در اینجا انتحه و رکاکت این
 تقریر و عدم ارتباط این نظیر و سخا این نیز و بر موقوفه خیر و ناقد بصیر ظاهر مستنیر است چه
 عدم تنقیح این کلام از امام ثانی باین نظر است که این انسان آخر از و طلب تولیت بلده
 دیگر نموده و در مانحن فیه از جناب امیر المؤمنین علیه السلام طلب الایتی و اقتراح واقع نشده
 حتی یقاس اصحاب علی الاخر در اینجا منافقین و معاندین گذاشتن جناب امیر المؤمنین
 علیه السلام را کما یظهر من آیات الله سبحانه و تعالی و دلیل نقص آنحضرت گردانیده
 بودند و گمان کرده بودند که جناب سالتاب آنحضرت را نگذاشته مگر باین سبب که آنحضرت
 معاذ الله مغضوب میدار و وصیت آنحضرت گوازا نمیکند در پس حضرت امیر المؤمنین علیه السلام

در باب از عم از سی عدم
 مطلق نفی خلافت پادشاه
 حدیث بمقام تسلیه

باین سبب بحث نبوی حاضر شده اظهار انکسار از ارجح اشار علی یار و ته علی ائم الا حبار
 پس با وصف این حالت پر ملالت کلامی بخطاب آنحضرت گفتن که نفعی خلافت که اعظم منافع
 و اجل فضائل است صراحت مخالف غرض تسلیم و تطییب قلب حزین و ازاله او بام منافقین است
 بخلاف مثالی که آورده که در اینجا قصد و طعن از احدی مفروض نیست انسان آخر بر خلافت
 مرتکب داب اقتراح گردید که درین صورت نفعی بتولیت بلاد دیگر از او مستقیح نمیشود اگر فرض
 کنیم که این انسان آخر طلب تولیت بلده دیگر از امام ثانی نماید بلکه اعدا او بسبب بی ستم
 بلده معینه فقط طعن بر او آغاز نمایند و گویند که این امام ثانی بتولیت این انسان ابعاد و طرد
 او از بساط قرب خود میخواید و منشأ آن بغض و عداوت اوست و باز این انسان آخر از
 مقالاحساد و اراجیف اهل عناد تنگدل شده بخد مت این امام ثانی حاضر شده اظهار
 انکار قلب خود نماید و شکایت اقوال معاندین خود کند و باز امام ثانی بجواب این انسان
 آخر بگوید که آیا تو را ضعیف نمیشوی کم باشی تو مثل کسی که ولایت این بلده در حالت حیات
 امام اول یافته و بعد از وفات او بخلافت نرسیده پس ولایت این بلده سائر بلاد
 بتو هم بعد من بتو خواهد رسید این کلام مستقیم و مستنکر خواهد بود و اصلا موجب تسلیم
 و تطییب قلب و سبب ازاله و هم معاندین و از احتیاج مخالفین نخواهد شد بلکه موجب
 تقویت کلام انجما خواهد گردید و علی الخصوص هرگاه این انسان آخر اخص خواص
 امام ثانی باشد و بفضائل عالی و مناقب سامیه معروف از ابتدای مرتب این مقام فخرت
 و اهتمام در اطاعت و امتثال این امام و بذل نفس خود در حمایت او بمقابل حضام مقابل
 و مجاهده مخالفین بنام معروف باشد و خود این امام در اظهار مناقب و محامد این انسان
 آخر که این عمر و اماناد او باشد همیشه معروف باشد و او را بمنزله نفس خود و انموده با و باز

بمقام تطبیق نفس اظهار ثبوت و جبر کسب قلب و دفع طعن مناقضه چنین کلام متضمن سلب امامت
از و بعد خود گوید استیجاب و استقیاب آن زیاده تر ظاهر میگردد دلیل دوم آنکه حضرت موسی
برای حضرت یارون علیه السلام امامت و وصایت و خلافت مطلقه دانسته که اصلاً و هم
انقطاع و زوال یارون در خللی نسبت ثابت فرموده و تنهال همه را که موقوف بر امامت بود
با آنحضرت مفوض ساخته و اطاعت آنحضرت بر جمیع بنی اسرائیل واجب گردانیده و مخالفت آنحضرت
و اولاد آنحضرت بر همه نشان حرام ساخته بلکه خون مخالفین آنحضرت و اولاد آنحضرت را مباح گردانیده
چنانچه میرخواند محمد بن خاوند شاه در کتاب روضة الصفا که مصطفی بن عبد الله قسطنطینی در کشف
ذکر آن باین نحو نموده روضة الصفا فی سیرة الانبیاء والملوک والخلفاء فی سیرة امیر خوانده
المورخ محمد بن خاوند شاه بن محمود فی سنة ثلاث و تسعمائة ذکر فی باب جته ان جمعا
من اخوانه القسوات الیف کتاب منقح محتوی معظم وقائع الانبیاء والملوک والخلفاء ثمرد
صحبة الوزير میر علی شید و اشار الیه ایضاً فباشرة مشتقاً علی مقدمة وسبعة
اقسام و خاتمة علی ان کل قسم یستعد ان یكون کتاباً مستقلاً حال کونه ساکناً فی اثنائه
خلاصیة التي انشأها الامیر المذکور بمرآة علی نهر الجبل الخ می فرماید که احداث صند و الشیاء
و اختلاف یارون علیه الصاوة والسلام واقعه بقره و وقایعی که در خلال این احوال بنظر پیوست
در ماه تشرین الاول که ماه هفتم بود از سال هشتاد و یکم از عمر موسی علیه السلام فرزند یارون
که صند و سازند و الواح را که مشتمل بر کلمات عشره در آنجا ننند و بر بالا آن صند و قبیله
در طول سنی گز و عرض ده گز و ارتفاع ده گز بزنند و بحوالی قبیله سر او قبیله در طول صد گز و در عرض
پنجاه گز و ارتفاع پنج گز در کشند و بعد از اتمام تکمیل آن قولیت تمام و تمام صند و قبیله
و سر پرده را به یارون و ائمه یارون تفویض کنند موسی علیه السلام بموجب موده فرمان داد

ص
قسم اول اقسام
سبعة کتاب

تا صندوق از طلا و احمر ساخته و قبه از دیبا هفت رنگ نصیب کند و بگوید آن سر پرده زرنگار
برافراشتند و مجموع آلات ادوات از طلا و نقره ترتیب دادند و همه آنها را بجوهر شریف و لای نفیس
گردانیدند و خانه الواح یا صندوق الشهاده نام کردند و قبه را بسکلی خواندند سر پرده را با قلاب
و لواحق بیت المقدس گفتند مقام یارون و الله و خلفاء یارون سر پرده کجای بسکلی مقرر
گردانیدند و همچنین مقام قربان بنجیر نخورات و عطریات تعیین نمودند و چون از تمام بیت المقدس
فراغت یافتند نوری ساطع از آسمان نازل گشته و در آن سرادق و قبه محیط شد و پیرامون آن
رقیق صفا آمد و شعله و فروغ آن نور بر تبه رسید که هیچ آفریده خیر مگر یارون را در دل
و خروج میسر نمی شد و در آن یارون قبه زیاده از نور سر پرده بود و در زبست سوم آن حضرت
موسی بنی اسرائیل را فرمود تا قربان کند و بنفس مبارک خود هفت وز قربان کرد و تا آخر ماه اذاریان
مهم قیام می نمود و چون صبح روز ششم که غروب یسان در طلوع شد حضرت موسی یارون را طلب کرد
امامت و خلافت را با تو فیض فرمود و آن شغل را بحسب وصایت در نسل او بطنا بعد بطن مقرر گردانید و اناره
قنادیل و بنجیر نخور و تولیت قربان و الباس ملا معینه جهت اصحاب بنا صب و غیر ذلک را با تو فیض
ساخت و تمامه بنی اسرائیل را بدین معنی گواه گرفت و مخالفت او و اولادش را بریشان حرام کرد و خون
کسانی را که مخالفت یارون و فرزندان او نمایند مباح گردانید و انتحالی این عبارت و وضه الصفا ظاهر
و هویدا که حضرت موسی علیه السلام حضرت یارون علیه السلام امام خلیفه خود گردانید امامت خلافت را
بحسب وصایت در نسل آنحضرت بطنا بعد بطن مقرر فرمود و اشغالی را که موقوف امامت بود اخصی
قنادیل و بنجیر نخور و تولیت قربان و الباس ملا معینه جهت اصحاب بنا صب و غیر ذلک آنحضرت یارون
علیه السلام مقرر فرمود و جمیع بنی اسرائیل را بدین معنی گواه گرفت و مخالفت حضرت یارون علیه السلام
بلکه مخالفت اولاد آنحضرت را هم حرام گردانید بلکه خون کسانی را که مخالفت حضرت یارون علیه السلام

تغییر حضرت موسی امامت و خلافت را
بحضرت یارون اذن و وضه الصفا

حضرت موسی مخالفت حضرت یارون و اولادش
را مباح بنی اسرائیل حرام گردانید و خون مخالفان
مباح گردانید

و آنحضرت را با تو فیض فرمود و آن شغل را بحسب وصایت در نسل او بطنا بعد بطن مقرر گردانید و اناره
قنادیل و بنجیر نخور و تولیت قربان و الباس ملا معینه جهت اصحاب بنا صب و غیر ذلک را با تو فیض
ساخت و تمامه بنی اسرائیل را بدین معنی گواه گرفت و مخالفت او و اولادش را بریشان حرام کرد و خون
کسانی را که مخالفت یارون و فرزندان او نمایند مباح گردانید و انتحالی این عبارت و وضه الصفا ظاهر
و هویدا که حضرت موسی علیه السلام حضرت یارون علیه السلام امام خلیفه خود گردانید امامت خلافت را
بحسب وصایت در نسل آنحضرت بطنا بعد بطن مقرر فرمود و اشغالی را که موقوف امامت بود اخصی
قنادیل و بنجیر نخور و تولیت قربان و الباس ملا معینه جهت اصحاب بنا صب و غیر ذلک آنحضرت یارون
علیه السلام مقرر فرمود و جمیع بنی اسرائیل را بدین معنی گواه گرفت و مخالفت حضرت یارون علیه السلام
بلکه مخالفت اولاد آنحضرت را هم حرام گردانید بلکه خون کسانی را که مخالفت حضرت یارون علیه السلام

می کردند مجالی و مسامحه نیست بلکه ائمّه بودن آن در نسل آنحضرت محقق و ثابت پس برای جناب
امیر المومنین علیه السلام هم امامت و خلافت و ائمّه جناب سالتما بصلی الله علیه و آله و سلم که اصل
از و انقطاع پیرامون آن نگردد ثابت باشد و اموریکه موقوف بر امامت باشد متعلق با آنحضرت
و اولاد طاهرین آنجناب ناجائز و حرام و خلافین اسلام باشد و محتجب نماند که اعتماد و اعتبار
کتاب و روضه الصفاح محمد اسد المنعم از کلام خود می طلب که اینها فی مجله حدیث الغدیر ثابت
و مستحق است پس معتقدین مخاطب تحریر است و مسامحه نیست که سر از قبول افاده حصار و روضه
بتابند و کردن استکبار و استنکار در از نمایند و بیان ثبوت اعتبار روضه الصفاح از کلام
مخاطب کثیر الحیا است که حضرت او در جواب طعن سوم از مطاعین بگوید که قصه تخریر
جیش اسامه گفته اینست آنچه در روضه الصفاح و روضه الاحباب و حبیب السیر و دیگر
تواریخ معتبره شیعه و سنی وجود است اینهمه ازین عبارت ظاهر است که تاریخ روضه الصفاح
مثل حبیب السیر و روضه الاحباب از تواریخ معتبره است و بشما محمد علی ذلک و عبد الرحمن
بر روضه الصفاح اعتماد دارد که در مرآة الاسرار که شاه ولی الله در رساله انتباه از آن
نقل نموده از روضه الصفاح تکرار نقل میکند چنانچه گفته در روضه الصفاح مسطور
بعد از شهادت امیر المومنین حسن رضی الله عنه معاویه بن ابی سفیان در ساله حکومت
ممالک نموده پانزدهم ربیع سال شصت هجری بمصر طاعون بدو شوق و فانیات
ولادتش پیش از بعثت پنج سال بود در سال پنجم از هجرت ایمان آورده و نیز در مرآة
الاسرار مسطور است در روضه الصفاح و حبیب السیر مسطور است که در زمان خلافت
امیر المومنین رضی الله عنه سه خرمند و در شهر یار را اسیر کرده آورده بودند هر سه را علی
کرم الله وجهه در حصه خود گرفت قاضی القضاة بدرالدین محمود بن احمد عینی که نبی

و غایت آنحضرت

۵۳۶
۵۴۵

از محمد سنيه مدارج و ضيعة مراتب في حقه مدارج منيرة و محاسن جليلة و مناقبات
شامخة و مناصب باوخذة و سابقا در مجلد غير بر زبان ائمه بخاريه شنيدني و ريان
كه شمس الدين محمد بن عبد الرحمن سخاوي في ذيل طاهر كه نسخة آن من خط مصنف و تصحيح او
بعنايت بي نهايت پروردگار نظر اين فاكسار رسيده مي فرمايد محمود بن احمد بن حسين
احمد بن حسين بن يوسف بن محمود القابدرالدين ابو محمد و قيل ابو النضر بن
القاضي شهاب الدين الحلي الاصل العسائي المولد القاهري الخفاجي احد الاعيان
و يعرف بابن العيني كان مولد والده الحلي سنة خمس و عشرين و سبعمائة و انتقل
الى عنتاب في قضاها فولد له بهاوله البدر و ذلك كما قرأته بخطه في سابع
رمضان سنة اثنتين و ستين و سبعمائة فنشأ بها و قرأ القرآن و اشتغل بالعلوم
سائر الفنون على العلماء الكبار الى ان قال و كان اماما عالما علامة عارفا
بالصرف و العربية و غيرها حافظا للتاريخ و اللغة كثير الاستعمال لها
مشارك في الفنون لا يمل من المطالعة و الكتابة كتب بخطه جملة و تصنف
الكثير و كان نازلة بحيث لا اعلم بعد شيخنا اكثر تصانيف منه و قلما يوجد
تقريره و كتابته طريفة حسنة مع السعة الى ان قال حدث و افته و درس
مع لطف العشرة و التواضع و اشتراسه و بعد صيته و اخذ عنه الفضل
من كل مذهب ممن سمع عليه من القدماء الكمال الشمني سمع عليه
بعض شرح الطحاوي من تصانيفه ارغون شاه التيموري المتوفى سنة
اثنتين و ثمان مائة صحيح البخاري و مسلم و المصابيح و علق شيخنا من فوائد
بل سمع عليه لاجل ما كان عزه عليه من عمل البلاد انيات الى ان قال

مدارج العيني از ذيل طاهر
سخاوي

وذكره العلامة في تاريخه فقال هو امام عالم فاضل
 في علوم وعنده حكمة مروية وعصبية وديانة انتهى وقد قرأت عليه ^{بعض} ^{الآثار}
 التي انتقاها شيخنا رحمه الله تعالى من صحيح مسلم في خمس مائة سنة واحد وخمسين
 وعرضت عليه قبل ذلك محافضي وسمعت عدة من دروسه في ^{السيوطي}
 وحسن المحاضرة كفته العيني قاضي القضاة بدر الدين محمود بن احمد بن موسى
 بن احمد بن حسين بن يوسف بن محمود ولد في رمضان سنة اثنتين وستين ^{وسبع}
 وتفقه واشتغل بالفنون في مصر ومهر ودخل القاهرة وولي الحسبة مرارا وقضاة
 الخفية وله تصانيف منها شرح البخاري وشرح الشواهد وشرح معاني الآثار
 وشرح الهداية وشرح الكنز وشرح المجموع وشرح درر البحار وطبقات الخفية
 وغير ذلك مات في ذي الحجة سنة خمس وخمسين وثمانمائة ونيز ^{بغية} ^{السيوطي}
 كفته محمود بن احمد بن موسى بن احمد بن حسين بن يوسف بن محمود العنتابي الخفي
 القضاة القاضي القضاة بدر الدين العيني ولد في رمضان سنة اثنتين وستين
 وسبعائة بعين تائب ونشأ بها وتفقه واشتغل بالفنون في مصر ومهر وانتفع
 في النحو واصول الفقه والمنا و غيرها بالعلامة جبرئيل بن صابر البغدادي
 واخذ عن المجال يوسف الملقب والعلامة السيرامي دخل معه القاهرة وسمع ^{مسند}
 ابي حنيفة للحارثي على الشرف بن الكويك وولي نظر الحسبة بالقاهرة مرارا
 نظرا لحباس ثم قضاة الخفية بها ودرس الحديث بالمؤيدية وتقدم عند
 السلطان الاشرف سببا وكان اماما عالما علامة الامام محمود بن سليمان الكوفي
 ودر كتاب اعلام الاخيار كفته قاضي القضاة بدر الدين محمود بن احمد بن موسى بن احمد

١٩٩
 ١٩٥
 ذكر من كان بمصر
 من الفقهاء والخفيا
 مداح عيني زحسن الخاصة
 عليه سبيل و تاليف

بن حسين بن يوسف بن محمود العيني ذكره جلال الدين السيوطي في طبقات الخفية
 المصرية في حسن المحاضرة قال ولد في رمضان سنة اثنتين وستين وسبعاً
 وثمقه واشتغل بالفنون وهو دخل القاهرة وولي الحسبة مراراً وقضاء
 الخفية
 ومحمد بن عبد الباقي الزرقاني المالكي وشرح مواهب لدينه كفته محمود بن احمد بن موسى
 الخفية ولد في رمضان سنة اثنتين وستين وسبعاً وثمقه واشتغل بالفنون
 وشرح الحواشي في مدينة العلوم كفته ومن التواريخ تاريخ قاضي القضاة العيني
 العناني الخفية العلامة قاضي القضاة بدر الدين العيني توفي في رمضان سنة
 اثنتين وستين وسبعاً بعين ناب وانشأها وثمقه واشتغل بالفنون وشرح
 وهو وولي قضاء الخفية بالقاهرة وكان ماماً عالماً علامة بالعربية و
 التصريف وغيرهما الخ وكاتب جليل وكشف الظنون وذكر شرح صحيح بخاري كفته
 ومن الشرح المشهورة ايضا شرح العلامة بدر الدين الخفية محمود بن احمد العيني
 الخفية المتوفى سنة خمس وخمسين ثمانمائة وهو شرح كبير ايضا في عشرة اجزاء
 وازيد وسماه عمدة القاري اوله الحمد لله الذي وضع وجوه معالمة الدين الخ
 ذكر فيه انه لما حل في البلاد الشمالية قبل الثمانمائة مستصحباً معه هذا
 الكتاب فظفر هناك من بعض مشايخه بغرائب النوادر المتعلقة بذلك ثم لما
 عاد مصر شرجه وهو بخطه في احدى وعشرين مجلد ابعده رسته التي انشأها
 بحارة كتامة بالقرب من الجامع الازهر الى ان قال بالجملة فان شرحه حافل
 كامل في معناه لكن لم ينتشر كانتشار فتح الباري في حياة مؤلفه وهو جراً
 وفاضل معاصر مولوي حيدر علي تمسك بافادات اوجا بانووه وچانچہ در منہی الكلام

ص ٢٤٧
 من اول مراتب
 من المقصد الاول

ص ١٦١
 علم التواريخ من الشريعة
 الثانية من الدعوة الثانية

ص ٢٨١
 نصف اول

در بحث امامت این یک در صلوة گفته با بر بادوی الزامی قل انفس یا حدیث صدیقه متعارض
می نماید و جایش مقتضای مدلول عبارات بعضی از شروح بخاری مثل غایة التوضیح و عمدة
القاری باین پنج میتوان گفت الخ و نیز در منتهی الکلام گفته مغلطه ثالثه آنکه چون درین بار
از کتب معتبره حنفیه هدایت خاتمه المرجحین علی بن ابی بلربن عبد الجلیل الشویبان الدین البغدادی
و همچنین کتب دیگر که بر منوالش تألیف شده و اکثر ادله آن مؤسسان بر معقولات و بعضی از
احادیث آن مذهباً بنظر حضرت مولف بلکه بطلان بعضی از اصداقاً ایما او در آمد و فهمید
که مبنای مذہب حنفیہ ۷ خود را می قیاس است نه احادیث صحیحہ خیر الناس و علاج این مغلطه
آن بود که چند شروح این کتاب را بیما شرحی که مولانا کمال الدین بن یحیٰم نوشته مشاهده
میکردند و قس علی هذا کتب دیگر مثل شرح قاضی القضاة بدر الدین محمود یعنی که دادند و تائید
مذهب حنفیہ را در داده و حال غزوات علوم و مهارت او در فن حدیث ناچندان است
که کتباج تقریر و تحریر باشد آنچه در کتب عقدا بحمان فی تاریخ اهل الزمان می خواند
اعلم ان التوراة انزلت علی اهل بیت موسی بن عمران علیه السلام لقوله تعالى
اننا انزلنا التوراة فیها هدیة و هو اول کتاب نزل من السماء ان الذي نزل
على ابراهيم وغيره من الانبياء عليهم السلام ما كان يسمى كتابا بل حقا وقدا
في الخبر عن النبي عليه السلام قال ان الله خلق آدم بيده وخلق جنة عدن بيده
يكتب التوراة بيده فان ثبت لها اختصاصا آخر سوى سائر الكتب فقد اشتمل ذلك
على اسفار فيذكر مبدء الخلق في السفر الاول ثم يذكر الاحكام والادب والادوار
والقصص والمواعظ والادكار في سفره انزل عليها ايضا الالواح على شبيهة
التوراة تشقل على الاقسام العلمية والعملية قال عز ذكره وكتبنا له في الاصحاح

فی شرح تفسیر
الکتاب

اور ابی حامد سنہ و مدائح علیہ مناقب ہمتیہ و فضائل و ضمیمہ می ستاین در چنانچہ و وفیات الاعیان
گفتہ ابو الفتح محمد بن ابی القاسم عبد الکریم بن بکر احمد الشہرستانی المتکلم علی مذهب
الاشعری کان اماماً مبرزاً فقیہاً متکماً تفقہ علی احمد الخوافی المقدم ذکرہ
وعلی ابن نصر القشیری وغیرہما وریع فی الفقہ قرأ الکلام علی ابی القاسم الاضواء
وتفرّد فیہ صنف کتاب نہایۃ الاقدام فی علم الکلام والممل والنحل والمناجح وکتب
المبارعة وتلخیص الاقسام لمذاہب الا نام وکان کثیر المحفوظ حسن المجاورۃ
یعض الناس دخل بغداد سنة عشر وخمس مائة واقام بها ثلاث سنين وظهر له
عند العوام قبول وسمع الحديث من علي بن احمد المديني بنيسابور ومن غيره و
كتب عنه الحافظ ابو سعد عبد الکریم السمعی و ذکرہ فی کتاب الذیل و كانت
ولادته سنة سبع وستين واربعمائة بشهر رستان هكذا وجدته بخطه في
مسوداتي وما اذكر من ابن نقلته قال ابن السمعی فی کتاب الذیل سالتہ عن
مولده فقال في سنة تسع وسبعين واربعمائة وتوفي بها ايضا في اواخر شعبان
سنة ثمان واربعين وخمس مائة وقيل سنة تسع واربعين الاول صح رحمه الله
تعاو عبد الله بن اسعديا و مرآة الجنان گفتہ ابو الفتح محمد بن عبد الکریم بن احمد
الشہرستانی المتکلم علی مذهب الاشعری کان اماماً مبرزاً فقیہاً متکماً تفقہ علی
ابن نصر القشیری و احمد الخوافی وغیرہما وریع فی الفقہ قرأ الکلام علی ابی القاسم
الاضواء وتفرّد فیہ صنف کتاب نہایۃ الاقدام فی علم الکلام و کتاب الملل
والنحل وتلخیص الاقسام لمذاہب و کان کثیر المحفوظ حسن المجاورۃ یعض الناس
دخل بغداد واقام بها ثلاث سنين وظهر له قبول كثير عند العوام وسمع الحديث

من خط کاتب

۳۱۳

محمد شہرستانی از وفیات
الاعیان و مرآة الجنان

۲۴۲
ص ۳۶۰
سنة ثمان واربعين وخمس

مراجعتي
ص ٢١٣
الفصل الاول
باب الشين

من لى بن المدينى غيرة فكتب عنه الحافظ البوسعيدي عبد الله بن السهمي
وذكره في كتاب الذيل الخ وعبد الرحيم بن الاسود طبقات شافعية كفته ابو الفتح
محمد بن عبد الكريم بن احمد الشهرستاني قال بن خلكان كان اماما مبررا فقيها
متكلميا واعظا ثقة على الخوافي تلميذا امام الحرميين على بن نصر القشيري
وغيرهما ويرى في الفقه فقرأ الكلام على المقاسم الانصاري في نقد فيه
عصره صنف كتب كثيرة مشهورة منها نهاية الاقدام في علم الكلام وكتاب
الملل والنحل وتلخيص الاقسام لمذاهب الاثمة دخل بغداد وظهر له قبول كثير
وسمع وحدث ولد بشهرستان سنة سبع وستين اربعمائة وقبل غير
ذلك وتوفي بها ايضا في اخر شعبان سنة ثمان اربعين وخمسمائة و

ابو الفتح اسمعيل بن علي در مختصر في اخلاق البشر كنه ابن الوردي مدني عظيم
ان رتبة المختصر يادكره حيث قال بعد فيقول الفقير المعترف بالتقصير عن مطهرين محمد بن
الفوارس العرجي المدي الشافعي رحمه الله صعد الى مكة لآخرته وديارها رايت المختصر اخبار البشر
نايف وكان السلطان الملك المودي حجة قدس سره واكرم ثوابه من الكتب التي لا يقع مثله ولا يسع
فاته خاتمة من التواريخ التي لا تجمع الا للملوك ونظم في سلوك الحسن السلوك فاجل كالغرس في
المغرب وجمالها الكامل شعرها العقد ضرتها الدل المنقطه وخالها لذة الاحلام ولفظها المنتظم
ابن لدم ومجتها تجاها الامم حسادها بنو اسرائيل ونظم في الكبر والداه وفيات الاعيان وجمال الاعا
وتجها مروج الذهب وعطرها من الون ذكرها مجاور في المشرق اصفا في المغرب القيراني فصاحتها البيا
وجمها لآلة الزمان تبه حمادة تتكاثر تبارف به اسماعيل القواعد من البيت يوشيد ضمة
وهل يعجز عن الكون من مراكم موديه وفيها توفي ابو الفتح محمد بن عبد الكريم بن احمد الشهرستاني المتكلم

منه في الشعر
وكان ما في
الكل والفقير
عنه مصنفات
منها خاتمة
في علم الكلام
والملل والنحل
والناسخ

مرسته ثمان واربين وخمسا

وتلخيص الاقسام لمذاهبا لا نام ودخل بغداد سنة عشر وخمس مائة وكانت
ولادته سنة سبع وستين اربعمائة بشهر ستان وتوفي بها وعمره بنظر المفسر
بابن ابيورد ورتبة المختصر سنة مذكورة كفته وفيها توفي ابو الفتح محمد بن عبد الكريم
بن احمد الشهرستاني المتكلم الاشعري الفقيه وله نهاية الاقدام في علم الكلام
الملل والفحل والمنهاج وتلخيص الاقسام لمذاهبا لا نام لبشهر ستان سنة سبع
وستين اربعمائة ودخل بغداد سنة عشر وخمس مائة وتوفي بها وارزقي
ورمدينة العلوم كفته ومن اورد فرق المذاهب في العالم كلها في شهر ستان
في كتاب الملل والفحل هو ابو الفتح محمد بن القاسم عبد الكريم بن ابي بكر احمد الشهرستاني
المتكلم على مذهب الاشعري كان اماما مبررا فقيها متكلما فقهيا على احدثا في
المقدم ذكره وعليه ابي نصر القشيري وغيرهما ويرى في لفقه وقرأ الكلام على
ابن القاسم الانصاري تفرغ فيه صنف كتاب نهاية الاقدام في علم الكلام و
كتاب اسل والفحل والمنهاج والبيتا وكتاب المصارعة وتلخيص الاقسام لمذا
الا نام وكان كثير المحفوظ حسن المجاورة يعظ الناس ودخل بغداد سنة عشر
وخمس مائة واقام بها ثلث سنين وظهر له قبول كثير عند العوام وسمع الحديث
من علي بن احماد المديني بنيسابور ومن غيره وكتب عنه الحافظ ابو سعد عبد الكريم
السمعاني وكانت ولادته سنة سبع وستين وتسع سبعين اربعمائة بشهر ستان
وتوفي بها في اواخر شعبان سنة ثمان وتسع واربعين وخمس مائة وشهر ستان
مدينة في خراسان محمد بن ابراهيم درر ورضي باسم كفته قال القرطبي وهذا الشهرستاني
صاحب نهاية الاقدام في علم الكلام وصف حاله فيما وصل اليه من الكلام وما نال

ص ٥٨ نصف
٢٤٨
مجمع شهرستان اربعمائة
وارزقي

ص ٩٢
في مقالات الفرق من سنة
ثلاثة عشر من سنة
اربعة مائة

ص ٤٦

فمثل عاقله عمری لقد طفت المعاهد كلها وسيرت طرفي بين العالم فلم
 ادرك واصعا كف حائر على ذقن وقار عاسن قد مر قال عليكم بدین العجائن
 فانه اسفل الجوانت في ما حكاها القرطبي فانظر الى اراء علم البرهان وفسان
 هذا الشأن كيف جوالق في مقالته علماء الاثر وائمة السنة فاذا عرفت
 هذا تبين لك ان اختيار اهل الحديث لتترك الكلام والتاويل ليس بل زهوا بل به
 وجه العلم انه بما ذهب اليه ذلك من هو اللفظ منك طبعاً واصلاً منك تبعاً
 واحسن فها وانغرد علماء وموكد صدیق حسن خان معاصر در اتحاف النبلا گفته محمد بن
 ابی القاسم عبد الكريم بن بكرا محمد الشيرازي المتكلم على مذهب الاشعري امام مفسر
 فقيه متكلم بود تفقه براهمة ثواني و ابی نصر شيرازي ده كلام بر ابی القاسم انصار
 نرائره بارع در تفقه و متفرد در كلام گرديده كتاب نهاية الاقدام في علم الكلام كتاب
 الملل والنحل و مناهج و بيان و كتاب المصارفة و تلخيص الاقسام لذهاب التام تصنيف
 كثير المحفوظ حسن المحاضرة و اعظم بود سه سال در بغداد بسمرقند قبول عظيم نزد عوام
 پديد اگر و حديث از ابن المديني وغيره در نسا بورد سماعت کرده بود ابو سعد سماني
 از و فني شته و در كتاب التذييل كروي کرده در شهرستان در سنة تسع و سبعين و اربعائة
 پديد شده و هما بخار و سبنة ثمان و اربعين و خمس مائة در گذشته و در كتاب تلخيص و تلخيص
 سبكه از بهترين كتب مصنفه درين باب و انموذ چنانچه مصطفى بن عبد الله القسطنطيني
 در كشف الظنون بعد ذكر تلخيص ابن حزم گفته قال لتابع السبكه في طبقات كتابه هذا
 من اشر الكتب و ما راجع المحققون من اصحابنا يفتون عن النظر فيه لما فيه من الاجود
 يا اهل السنة و قد افرط فيه في التعصب على ابی الحسن اشعر حجة صريح بنسبه

مجلس شيرازي از اندوختن
 محمد بن ابی القاسم الشيرازي
 صدیق حسن خان

۳۴۹
 ص ۳۴۹
 حرفه الميرزا محمد
 دوم كتاب

الى البعثة لثقه واما ابو الفتح الامام محمد بن عبد الكريم الشهرستاني المتوفى سنة
٥٢٠ ثمان اربعين وخمسة فقل قال فيه هو محمد خير كتاب صنف في هذا الباب
ابن جرير وان كان اسطمنه الا انه مبدد ليس له نظام في فرائد اليهود خاصة
الرجل اذ ارجع وكتاب واقفا لزمهم هذا الاسم لقول موسى عليه السلام انا هذالك
رجعا وتضرعنا وهم امّة موسى عليه السلام وكتابه التوراة وهو اول
كتاب نزل من السماء اعني ان كان ينزل على ابراهيم وغيره من الانبياء عليهم السلام
ما كان يسمى كتابا بل صحفا وقد ورد في الخبر عن النبي صلى الله عليه وسلم
قال ان الله تعا خلق آدم بيده وخلق جنة عدن بيده وكتب التوراة بيده
فاثبت لها اختصاصا آخر بسوسا الكتب قد اشتمل ذلك على اسفار فيذكر
مبدأ الخلق في السفر الاول ثم يذكر الاحكام والحدود والاحوال والمواعظ
والادكار في سفر سفر وانزل عليه ايضا الا لوح على شبه مختصر في التوراة
يشتمل على الاقسام العلمية والعلمية قال عز ذكره وكتبنا له في الا لوح من
كل شيء موعظة اشارة الى تمام القسم العلم وتفصيلا لكل شيء اشارة
الى تمام القسم العلم قالوا وكان موسى عليه السلام قلنا في باسار التوراة والا لوح
الي يوشع بن نون صبيته من بعده ليفض الى ولده هارون لان الامر كان مشتركاً
وبين اخيه هارون عليهما السلام اذ قال واشركه في امرى كان هو الوصي فلما مات
هارون في حال حيوته انتقلت الوصاية الى يوشع بن نون دعيّة ليوصلها الى
شبر شبر ابني هارون قرارا وذلك ان الوصية والامامة بعضهما مستقر
وبعضهما مستودع واليهوتة عنان الشريعة لا تكون الا واحدة وهي ابتداء

قال الشيخ في الموطأ
ص ٥٥
الخارجون عن الملة
الخفية الشريعة الاسماء

في

في التوراة والادب
ليفض اولاد هارون
كون هارون في صبيته
انتقلت الوصاية الى يوشع
ليوصلها الى شبر شبر

موسی علیه السلام و تمت به فلم یکن قبله شریعة الا حد و عقلیة
واحکام مصلحیة و لم یجیزوا للنسخ اصلا ایزین عبارت شهرتانی بچند وجه
ظاهرست که امامت و خلافت وصایت عامه برای حضرت هارون علیه السلام ثابت
اول آنکه از آن صحت که حضرت موسی علیه السلام اسرار تورات الواح را بسو
حضرت یوشع رسانیده بود تا حضرت یوشع آنرا با ولاد حضرت هارون علیه السلام
رساند و این معنی دالت دارد بر آنکه انضواء اسرار تورات الواح با ولاد حضرت هارون
علیه السلام امر مهم و مقصود اصلی بود پس معلوم شد که حضرت هارون علیه السلام
در اختصاص با سر تورات الواح که بسبب اختصاص آنحضرت اختصاص ولاد باین
اسرار متفرع شد دوم آنکه قول و کان لامرکان مشترک ابینه اند دلالت دارد بر
بودن اولاد هارون مقصود اصلی بافضاء اسرار تورات باین سبب که امر مشترک
در میان حضرت موسی و حضرت هارون علیه السلام سوم آنکه قول او و کان هو الوصی صریح
در آنکه حضرت هارون وصی حضرت موسی علیه السلام بوده ظاهرست که هیچ متدینی که را
از اسلام بشام آور سیده در وصایت بنی معصوم قوم یمن نه وال و انقطاع نمی کند چهارم آنکه
از قول و فلما مات هارون فی حال حیوته انتقلت الوصایة الی یوشع بن نون
و دلیله ظاهرست که وصایت حضرت یوشع وصایت موسی بوده و ازین معنی بدالات سیاق ظاهر
می شود که وصایت اصلی بر حضرت هارون علیه السلام حاصل بود پنجم آنکه قول و لیوها
الشیرو و شیر ابنی هارون قرار ادلیل صریحست بر آنکه انتقال وصایت بحضرت یوشع
برای آن بوده که آنرا بشیر و شیر پسران حضرت هارون علیه السلام رساند و این صریح
در آنکه اصل در وصایت حضرت هارون علیه السلام بوده که بغرض اصال وصایت با ولاد

حضرت یارون علیه السلام وصایت حضرت یوشع رسیدیم آنکه قول او و فلک ان الوصیه
والامامه بعضها مستقر و بعضها مستودع دلالت دارد بر آنکه وصیت و امامت منقسم به قسم
یکی مستقر و دیگری مستودع و وصیت امامت حضرت یارون علیه السلام اولاد آنحضرت مستقر
و وصیت امامت حضرت یوشع مستودع هرگاه بر آنحضرت یارون علیه السلام قضا و امامت
عائده الیه ثابت باشد در ثبوت قضا و امامت عامه غیر منقطعه بر آنحضرت امیر المومنین علیه
بعد ثبوت عموم منال و لا اقل و وجوب حمل تشبیه بر اوصاف ظاهره مشهوره که ظاهر این است
فی انا له الخفاء و وجوب حمل تشبیه کامل که شاه صائبان معترف اند بر بی باقی بنی مازنی
ثبوت افترض طاعت شبر و شبیر اولاد حضرت یارون علیه السلام و ثبوت وصایت امامت
ایشان مقتضای این معنی است که اولاد جناب امیر المومنین علیه السلام اعنی حضرت امام حسن و امام
علیهما السلام که همنام شبر و شبیر بودند نیز مفترض الطاعت و امام باشند و حجی باریان و تسبیح حضرت
حسن و علیهما السلام با سماء اولاد حضرت یارون علیه السلام بطوریکه دلیل اقتضا حدیث
نزولت این تسبیح را می باشد که تسبیحی فیما بعد انشاء الله تعالی نیز مقتضای حصول اوصاف اولاد حضرت
یارون علیه السلام در حسن و علیهما السلام که با اوصاف ظاهره جدا و ثبوت افترض طاعت امامت
اولاد جناب امیر المومنین علیه السلام بنص بیابان معراج مرکب دلالت بر آنکه بیافاضه آنحضرت
میکند و اگر بلبسی سوال و شک که ما قول بعد سماع عبارت شهرستان بمثل اسیر گوی که اگر دید
از جا و اید و بسراید که مرجع قالوا در قول شهرستان بنویسند پس احتجاج باین کلام است نه آید
عبارت استدلال را شاید پس محمد الدلتان نهایت رکاکت و بطلان غایت
و چون این احتمال ایهی و شن و عیانست و از مزید وضوح ظهور غیر محتاج بیان گرنمی
که در مقوله قالوا استدلال بر اشتراک او در میان حضرت موسی و حضرت یارون علیه السلام

باینه قرانی اعنه و اشراکه فی امری اقع است حیث قال کان الامر کان مشترکاً بینین
ماون علیهما السلام اذ قال و اشراکه فی امری بدیعی ولی است که یهو مقصد حقیقت
قرآن شریف نیستند تا استدلال احتجاج بان بر طلبی از مطالب و مقصد از مقاصد نمایند
پس این احتجاج و استدلال نهایت صریح است در آنکه قائلین این مقوله یهو نیستند بلکه
علیاً اسلام محققین حقیقت قرآن شریفند فالحمد لله الذی ابان الحق کالشمس فی
دایعة النہاد و صبح بلطف و منه هذا الاحتمال لو کیک علی شفا جوف هار
و نیز مشهور است قبل قالوا الامور ثابتة ذکر کرده اعنه بودن تورات اول کتاب که نازل شد از آسمان
و اثبات اختصاص تورات بحیث جناب سالتاب علی السعد علیہ آله و سلم و اشتمال
تورات بر اسفار و نزول الواح بر حضرت موسی و اشتمال آن بر اقسام علمیه و عملیه و اثبات اشیا
تمام قسم علی سیر حضرت موسی علیه السلام از قرآن شریف پس سیاق کلام مقتضی حمل مقوله
قالوا هم بر امر و اقصیت بر کذب بهتان صریح و نیز قول او و الیه تدعی ان الشرعیه انما تنقذ
یعنی است که مراد از قالوا یهود نباشند چه اگر مراد از قالوا یهودی بودند در اینجا هم قالوا
می گفت پس اظهار یهودین مجمل اظهار میکند که در قالوا اضرارشان بود و چون این مقوله
بود غیر صحیح و باطل است لهذا آنرا نسبت بایشان کرده و تعبیر از ان بلفظ و دعوی نموده تا که
ظاهر شود که این مجزوع دعوی است دلیل ندارد بلکه باطل محض است پس اگر مقوله قالوا هم یهودین
نی بود آنرا در هیچ سیاق داخل میکرد و نیز بر ظاهر است که شریستانی بعد نقل مقوله قالوا
لکوت بر آن نموده و رد آن نکرده و سکوت بر کلامی که از مخالف منقول باشد حسب قاعده
ما مضی در باب سوم حسب قاعده فاضل رشید در رساله جواب حدیث صحیح مسلم شدت غدر
خیانت و کذب اثم شخین دلیل تسلیم و ملوح آن کلام بر احتجاج و استدلال و هر گاه

سبب کثرت شهرتانی است که آنرا ده شاه صاحب فاضل میشد ثابت که این مقوله مقبول
 شهرتانی عمده الفجور است پس کلام در قائل این مقوله و ارجاع آن به یهو ضروری بمقصود
 و نفعی بخلاف مقود و معاند حسود دارد و الحمد لله الودود و علاقه برین که فضیلتی است
 مضمون عبارت ملل و نخل بالقطع الجرم والبیت و الحکم ذکر نموده اند و صلا بقالی آنرا نسبت
 عبد الوهاب و داور می در نقاد و طراوة النخل که نشانه عقیقه آن پیش فقیر حاضر
 در ذکر یهو گفته بدانکه یاد الرجل یعنی باز کردیدن و توبه کردنت و سبب اطلاق این لفظ
 برایشان آنست که موسی گفت علیه السلام انا هدنا الیک یعنی باز کردیدم و نزع می کنم
 و اینهاست موانع و کتاب ایشان توبیت و اول کتابی که از اسطین فرود آمد توبیت
 اما آنچه بابریم علیه السلام جز او فرود آمد آنرا کتاب نگویند بلکه صحف خوانند و این کتاب
 بر اسفار در سفر اول مبداء خلق یاد کند پس احکام و حدود و احوال و قصص و مواظ
 و اذکار در سفر یاد دیگر جدا گانه یاد کند و همچنین الواح که برایت مخصوص بود بوی فرود آمد
 مشتمل بود بر اقسام علمی و عملی قال الله تعالی و کتبنا فی الاواح من کل شیء و عظة تبارک
 بتام قسم علمی و تفصیلا لکل شیء اشارت است بتام قسم علمی موسی علیه السلام اسرار توبیت
 و الواح را بر یوشع بن نون فائض گردانید و صیه من بعده تا یوشع پس از وی بر اولاد داد
 فائض کند زیرا که موسی و یار و علیهما السلام در آن کار مشترک بودند در قرآن خبر داده است و اشرا که فای
 و وصی برین کار یار و یار و علیهما السلام فای و وصایت از وی منتقل شد یوشع بن نون
 و وصیت تا به شبر و شبیر سازد پس از یار و یار که وصیت امامت بعضی مستقر است و بعضی
 و یهو دعوی کند که شریعت یکیشتر نباشد آن شریعت موسی علیه السلام ابتدا کرده است و در به و تمام
 هست پیش ازین شریعتی دیگر نبوده و عقیقه احکامی که متعلق بمصلحت و نفع جائزند اشتغال

اصلاً گفتند پس ان وی شریعتی دیگر نباشد زیرا که نسخ در او امر بدست و بدیع نبی پیشانی بر خدا جانور نباشد
و مصطفی بن خالد القداد الهاشمی العباسی در توضیح المسائل که در شهرور سنة عشرين و الف من الهجرة
النبویه علی صاحبها آلاف التحية بحکم ابو المغازی نور الدین جهانگیر پادشاه تالیف کرده و در ذکر
یہود گفته حاصل معنی این لغت از هاد الرجل از رجوع و تائب و این لقب این است را از ان جهت
که موسی علیه السلام فرمود انا هادنا الیک ای رجعا و قضر عنا و یهود است مکنند و کتاب
ایشان تورات است و اول کتاب است که از آسمان فرود آمده زیرا که آنچه برابر با ایمان دیگر انبیاء علی نبینا
و علیهم السلام فرود آمد پیش از پیغمبری صلی الله علیه و آله اندر صحف می گفتند و در حدیث
از سر کائنات که فرمود ان الله خلق آدم و خلق جنّة عدن بیده و کتب التوراة بیده
و این خبر تورات اکیال ثابت کند که مخصوص میشود بان دیگر کتابها الطبی و تورات مشتمل است
بر چند سفر و سفر اول ابتدای خلق یهود ساخته و در دیگر سفرها احکام حدود و احوال قصص
و مواظط و اذکار بیان فرموده هر کدام در یک سفری و بر مثال مختصری از تورات الواح فرود آمد
که مشتمل بر اقسام علمی بود و من جملة فرمایند و کتبنا له فاکه لوح من کل شئ
موعظة اشارة است به تمام علم و تفصیلاً لکل شئ اشارة است بقسم علمی حکمت
کلیم علی نبینا و علیه الصلوة و السلام اسرار تورات را بیوشع فرمود بطریق وصیت که
با ولاد بارون رساند زیرا که نبوت مشترک بود میان موسی و بارون علیهما السلام زیرا که
موسی در مناجات از خدای تعالی درخواست نمود و اشراکه و انفری و شریک ساز
بارون را در کار من و بارون جمعی کلیم بود چون بارون در حال حیات مکن و وقت یافت
وصیت موسی پیش از انتقال یافت تا بشیر و شبیر لیسران بارون رساند و ایشان قرار
یابد و دعوی یهود است که شریعت یکی است و آنما از آن از موسی است و هم موسی

تمام میشود انتہی و نیز امامت حضرت ہارون علیہ السلام و امامت اولاد آنحضرت
از مقامات کثیرہ تورات واضح و لائحہ مست در فصل اول از سفر رابع تورات
مذکور است فکلمہ اللہ موسیٰ قائلاً قدما سبط لیوی فقہمہ بین
یدی ہارون اکامام فخذ موه و یحفظوا محفظہ و یحفظوا الحیۃ
بین یدی خباء المخضر و یخذ مواخذہ المسکن و یحفظوا جمع
آنیۃ خباء المخضر و یحفظ بنی اسرائیل و یخذ مواخذہ المسکن
و ادفع اللیوانیین الی ہارون و بنیہ مسلہون معطون ہم
من بنی اسرائیل و کل ہارون و بنیہ علی ان یحفظوا امامتہم
و ای اجنبی تقدم الیہا فلیقتل ازین عبارت واضحست کہ حضرت
ہارون علیہ السلام امام بودہ و آنحضرت و اولاد جنابش را حق تعالی حکم فرمود
بآنکہ حفظ کنند امامت خود ہارون و ہر اجنبی کہ تقدم بسوی امامت کند
قتل کردہ شود پس ہمچنین جناب امیر المومنین علیہ السلام و اولاد
انجناب مخصوص باشند با امامت و امور باشند بحفظ و صیانت آن و ہر
اجنبی کہ با وجود ایشان تقدم کرد بسوی امامت مستحق آن بنودہ و اصل
عبارت عبرانی تورات کہ ترجمہ آن در عرض مذکور شد اینست
و یلک یز یھوآہ ان مشہ لا مر ھقرب ایت مطہ
و حکم کرد خدا بہ موسیٰ بگفتن اینکہ دیدار مسبط
یوم و ھعکنا ا تو افنی اھرن ھکن و شرؤو ا تو
لاویرا ہر پادار اورا بحفظہ ہارون امام تا خدمت کند اورا

مفسر ترجمہ علی تورات
کہ الی ان علی بن ابی طالب
و بنی اسرائیل و کل ہارون و بنیہ
علی ان یحفظوا امامتہم
سبط است

و شامو اٹ مشموتو و اٹ مشموت کال ہاعداہ لقتہ
و محافظ کنند مر محافظ اورا و مر محافظ ہمہ جماعت را پیش
اہل موعد لعد اٹ عبادت ہمیشان و شامو اٹ
خیمہ عباد براعجات مر عبادت کردن آن مسکن و محافظ کنند مر
کال کل اہل موعد و اٹ مشموت و یغیر اسرائیل
ہمہ آنہ خیمہ عباد و مر محافظ سنے اسرائیل
لعد اٹ عبادت ہمیشان و نائبات ہلویمر کاهرن اولباناو
و عباد مر عبادت آن مسکن و بیاور مر لاویہا بسوہارن و پیرااو
نویمر نویمر ہماہ لویات سنے پشما اٹل و اٹ اہرن و اٹ
بدہند بدہند ایشان پیرااو از سنے اسرائیل و مر ہارون و مر
بالابو تفقد و شامو اٹ کہو نائباہ و ہزار ہقارب یوماہ
پیرااو ہار محافظ کنند مر امامت و اٹ بیگانہ کہ پیش ہماہ کشتہ شود
و نیز در سفر اربع نوریت مذکور است الفصل الثامن عشر فقال الله لهارون
انت وابناک و آل ابیک معک تلحون و زل المقدس وانت وابناک معک
یحملن و زرا مامتکم و ایضا اخوتک سبط لیوی سبط ابیک قدم
الیک فی نضا فوالیک و یخدموک وانت وابناک معک فقط بین
یدی خباء الشہادۃ و یحفظوا مخطک و محافظ کل المضرب لکن
لا یقتدوا مال آلہ القدس و المذبح لثلا یموتوا ہم و انتم و المنصافون
الیک یحفظون حفظ خباء المحضر و جمیع خدمتہ و اجنبہ

لا یتقدّم علیکم ولتحفظوا حفظ المقدّس وحفظ المذبح ولا یكون
 زیادة سخط علی بنی اسرائیل فانّ ائمة اخذت اخوتکم الیوانیین
 من بین بنی اسرائیل وجعلتکم رهبة لکم لله لیخذ مواخذ متخباء
 المحضروانت وبنوک معک تحفظون امامتکم لجميع امور المذبح
 وداخل السجف فخذ مونه فقد جعلت امامتکم خدمة موهوبة
 وایّ اجنبی تقدّم الیها فلیقتل ثمّ کلم الله هارون فقال انّی قد
 اعطیتک حفظ رفائع من جمیع اقداس بنی اسرائیل اعطیتک
 ایاها مسیحا وبنیک رسم الدهر هذا یكون لك من خواص
 الاقداس من بعد الحرق من جمیع قرابینهم وبنهم وذكاتهم وقربان
 الاثر الذی یاتون به فهو من خواص الاقداس لك ولبنیک
 ازین عبارت ظاهرست که حضرت هارون و هر دو پسر آنحضرت
 امام بودند و مامور بودند بحفظ امامت خود و حق تعالی امامت ایشانرا
 خدمت موهوبه گردانیده و بهر اجنبی که تقدّم بآن نماید محکوم بود بآنکه
 قتل کرده شود و اصل عبارت عبرانی تورات درین فصل چنینست
 و یامر یحوّاه ال اهرن اشاء اوبانیخا او بیت
 و فرمود خدا به هارون تو و پسران تو دخانه
 اینخا ایشخ تیشو ایش عوون همقد ایش
 پدر تو بانی تو قتل کنید هر کس
 تقدّم بر

لَكُمْ فِيهِ نَسِيحَةٌ
 وَأَعْلَانَةٌ

الحمد لله الذي هدانا لهذا
 الذي كنا لنهتدي لہ
 ما كنا لنهتدي لہ
 ما كنا لنهتدي لہ

1000

100

1

و نیز در سفر رابع قوربات مذکور است الفصل السادس عشر و تقدّم قورح
بن یصهار بن قهاث بن لیوی و داثن و ابیرام ابنا الیاب و اون بن خالت
بنو راوین و قاموا له امر موسی و اناس من بنی اسرائیل خمسون
و مائتان اشرف الجماعة دعاة محضی و ذو و اسماء فقیحوا
على موسى و هارون و قالوا لهما ما حسبكما ریاسة اذا اجتمع
كلهم من بنی اسرائیل و فیما بینهم نور الله فیما بالکما تتشرفان
على حق الله فسمع ذلك موسى و وقع على وجهه فکلم قورح
و کل جموعه و قال لهم غدا یُعزف الله من هوله و صر المقدر
فیما به نزیه و من یختاره یقر به الیه اصنعوا خلة خذوا محام
یا قورح و نسل جموعه و اجعلوا علیها نارا و القوا فیها انهم
بین سبعة و ثمانیة عندا فای رجل اختاره الله فهو المقدر
حسبکم ذلک یا بنی لیوی ثم قال لهم موسی اسمعوا یا بنی لیوی
اقلیل عندکم انی افرزکم الیه اسرائیل من جماعتکم فقر بکم الیه
لتخذ مواشیمة مسکنه و تقفوا بین یدی الجماعة لتخذ موثهم
فکرنا و قریب و سائر اخوتک بنی لیوی معک حتی طلبتم الامامة
انضوا الی قال فکلم الله موسی قائلا امر الجماعة و قل لهم ارتقفوا
من حوالی مسکن قورح و داثن و ابیرام فقام موسی و
المرءاتان و ابیرام و مضی معه شیوخ بنی اسرائیل فکلم
الجماعة و قال لى اجتنبوا خبیة هاولاء القوم الظالمین

مخدوم قاضی غلام محمد کی لائسنس و ایجیو خطایا ہم فارتقو اعجاز ال مسکن قورج

دائماً ابراراً وهاخرجاً ايضاً وانتصبا على ابواب نعيمها ونساءها وبنوها واطفالها

فَقَالَ مَثَلُ هَذِهِ تَعْلَمُونَ إِنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَجُلًا يَلْقَى رِجَالًا مِنْ قَوْمِهِمْ

این مات هو که کسوت کُلّ الناس و اکمل الطبیع فلیس الله بعشیر و ان خلوا

خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ فَأَجْعَلْنَاهُ نَفْسًا حَافِيًا فِي الْأَرْضِ فَامْتَحِنْنَاهُ ۚ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ۚ

انهم ائلاء وعصاة الله فكل عندوا غم فوا هذا الكلام انشق الاثر

التي تروفتي - فإني ألتزمك وتكون لك - وكان القوم في ذلك - فإني ألتزمك

کے ساتھ ایک ہفتہ بنی ہوئی عریضی میں کل سان عریضی کے مجموعہ میں ۱۲۵

وَجَمِيعَ مَا هُمْ حَبَائِلُ لَدُنِّي نَعَطْتُ عَلَيْهِمْ رِصَصَ بَادٍ وَأَمِنْ جَمِيعِ أَجْوَادِ

جميع بني اسرائيل الذين يؤمنونهم هو امن سيد صومهم فالوايد لبدا ان الارض قد

اخرجت من عند الله واحرق الماشتين وحسين جلا مقربى الجود وكرم الله بوقائلا

مر العاذر بن هرون إمامه ياتى فتح المجامع من بين يديه المحرقين يذبح النار هناك لا تخاف

تَقْدِيسُ إِبْرَاهِيمَ رَأْسِ الْخَطَايَا عَلَى نَفْسِهِمْ فَيَصْنَعُونَ صَفَاءً رَقِيقًا غَشَاءً

للإمام فاطمه لما قال: بين يدي الله قد قدست تصير علامته في أسرارها وأخذ

العازار الامام مجاز النفا التقدّمها الخ قرن فاروقها صفا ثم الى الخ ذكر النبي

اساتذہ لکھ کر تقدیر مرزا احمد علی صاحب دہلی کے ہاں بھیج دیں کہ ان سے جواب ملے۔

لَكُمْ اِكْفَى وَكَفَى كَانَا اَللّٰهُ عَلِيمٌ ذُو الْعَرْشِ

کتاب الاموال و المعاش

عقاب الهی مبتلا شد که میں الیٹانرا و جمیع اموال شانرا بلع نمود و امامت حکومت بخود

بسم الله الرحمن الرحيم

وفصل الثلثون ان سفر ثاني تورات كورت المائدة وجميع آيتها والبنية آيتها ومنع البخور ومنع
الصعيدة وجميع آيتها الحوض مقعدة وقدر جميعها تكم من كل اقدس كل من نابها
تقدس وتجمعها ربح يذبة قد هم ليوم والى منى اسرائيل قائلا يكون هذا من صبح القدس
لا جبالكم يدهن به بدن الانسان وتصنعوا مثالا على هيئة كما هو قدس كذا اذ فليكن قدس لكم
الى انسان يطر مثالا وجعل منه على الجنب ينقطع من في مة نيز سفر ثاني تورات كورت
الفصل الخامس والثلثون تجميع سبعة جماعة بنى اسرائيل قال لهم هذه الامور التي امر الله ان
تصنعوها في ستة ايام تصنع الصنائع واليوم السابع يكون لكم قدس عطلة هي سبتة من عمل
فيه عمالا يقتل ولا تشعلوا النار في جميع مساكنكم في يوم السبت ثم قال تجميع الجماعة اسرائيل
قائلا هذا الامر الذي امر الله به انتم اوصيتم عندكم برفعة الله كل من سبخت نفسه برفعة الله
من الذهب والفضة والنحاس ومن اسماجون ارجوان وصيغ قمر وعشرة مشيرة وجلود كياش
ادير جلود اريش وخشب سبط ودهن الاضائة وطيب من المسح والخمير والاسماع وجحار قبيح وجحار
النظام للصدة والبنية وكل حكيروكم يحثون يصنعون ما امر الله به مسكن وحبية
وغطاءه وشظاياة تخليقة عوارضة عدة وقواعد الصندوقة ودهق والغشاء
والحجلة والمائدة ودهق وجميع آيتها والخبر للوج منارة الاضائة وبنيتها وشماددهن
الاضائة ومنع البخور وهو ودهن المسح والخمير والاسماع وسائر البنية تجميع الصعيدة
والشرائح الفاسل الى ودهوقه جميع آيتها الحوض مقعدة قلع السراق تخذ وقواعد
وسترباية او تاد المسكن السراق الطنابها وثيابا نبي للخدم في القدس وثياب القدس
لهم والامام وثياب بنيه للامامة نيز وسفر ثاني ان مسطور است الفصل التاسع والثلثون
ومن اسماجون ارجوان وصيغ القمر من صنعوا ثيابا ربي شى للخدمة

في القدس بعد ما صنعوا ثياب القدس التي لهم من كما امر الله موسى في عمل الصدرة من ذهب
واسمانجون ارجوان صبيغ قرمز وعشر مشن وورود ذلك اقمهم ارقوا صفائح الذهب
ثم قصوها سلوكا و غزلوها مع الاسمانجون الارجوان و صبيغ القرمز و عشر
صنعة حاذق و صنعوا لها جيبين مخيطين في طرفيها خيطا و شفيها الذي عليها
مثلها في صنعها من ذهب و اسمانجون ارجوان و صبيغ قرمز و عشر مشن و حجب
ما امر الله به موسى و عملوا حجر البور يخط بها عيون الذهب و شاعليها
كقش الحاتم اسماء بنى اسرائيل صيروها في جيب الصدرة يخرج كرمي اسرائيل
حسب ما امر الله به موسى و صنع البدرنة صنعة حاذق كصنعة الصدرة من ذهب
واسمانجون ارجوان صبيغ قرمز و عشر مشن و صنعوها مربعة مطوية طويلا
شبر و عرضها شبر و تقموا فيها اربعة اسطر حجارة السطر الاول منها يا قوت
وزن جدد و اصفر السطر الثاني كحد و معها و كرم ما ان الفصل الاربعون فكم كلام الله
هو و في الاصل في اول يوم من الشهر الاقل المسكن باب خباء المحضر و صير
صندوق الشهادة و استر عليه بالسيف ثم ادخل المائدة و صفيها
ثم ادخل المنارة و اسرج سرجها ثم اجعل مذبح الذهب للبخور بين يدي
صندوق الشهادة و علق ستر باب المسكن ثم اجعل مذبح القربان
بين يدي خباء المحضر ثم اجعل الخوض بين يدي باب المسكن
خباء المحضر و المذبح و اجعل فيه ماء ثم اضرب السراة و
مستديرا و علق ستر يابه ثم خذ من دهن المسح و امسح المسكن
و جميع ما فيه و قل له و جميع آتيته فيصير قدسا و امسح

و في الاصل في اول يوم من الشهر الاقل المسكن باب خباء المحضر و صير

ايضا منج الصعيدة وجميع آيته وقدره فيصير من خواص الاقداس واصبح
الحوض مقعدة وقد هي او قد هرون بنديط الى باب خباء المحضر فاعلم بالماء
واللبس هرون ثياب القدس واصبح قد ليؤقر في قدمه بنية البسم توبيات
واسمهم كما مسحت اباهم ليؤقر في يكون مسهم لهم امامة الدهر لا جياهم على
موسى بنجوع ما امره الله به ذلك انه لما كان الشهر الاول من السنة الثانية
اليوم الاول منه نصب المسكن فاوّل ما نصبه وضيعة قواعد وراكب
عليه تخانة جعل فيها عوارضة اقام عدة ثوبس الخباء على صيغر
الغطاء عليه من فوق كما امر الله ثم اخذ الشهادة فوضعتها في الصندوق
وعلق عليه الدهوق وجعل عليه الغشاء ثم ادخله الى المسكن وكان حجرة
الستر فستر بها كما امر الله ثم جعل المائدة في خباء المحضر في جانب المسكن
الشام من خارج السجف وصف عليها صف خبز بين يدي سكبته الله كما امره الله ثم
صكر المائدة في خباء المحضر حذاء المائدة في جانب المسكن الجنوبي واسرج السجف وستر
سكبته الله كما امره الله ثم صكر منج الذهب في خباء المحضر بين يدي السجف
عليه من منج الصاغ كما امره الله ثم علق ستور الباب على المسكن صير منج
القرابين على باب مسكن خباء المحضر وقرب عليه صعيدة وهدية كما امره الله
ثم صكر الحوض بين خباء المحضر والذبح جعل فيه ماء الغسل فيغسل منه موسى
وهرون بنوه ابيهم واربعتهم في نوح الخباء المحضر في تقدّمهم الى المذبح يغسلوا
كما امره الله ودر سفر ثالث تورته مذكورة في الفصل الاول دعاء الله عز وجل
فخاطبه من خباء المحضر قائلا مخاطب بنى اسرائيل قائلا انا انسا

بالحسن

قربانه من الهاتر فليقر به من البقر والغنم كان قربانه صعيدة من البقر فليقر به
ذكر اصحى او يقر به ان اب خباء المحضر مضيا عند الله ويسند يد على رأس
الصيدة فيرضى عنه يغفر له ^{بالحسن} يسكنه الله وليقدمه بنوه وارثه
الدور ويرشع الامام عند المذبح الذي ^{بالحسن} في راء المحضر مستند يراو يسلم الصعيدة
ويغفر له ان شاء الله تعالى بوجه ادون الامام نار الله المذبح وينضد واعلى باطبا
وينضد وابنوه وارث الامام ^{بالحسن} كذا في الراس القصبة على الخطب الذي على
النار التي على المذبح ^{بالحسن} جوفه اذ رعاه فيغسلها بالماء ويقدم الامام الكل على
المذبح صعيدا قربان مقبول ^{بالحسن} مرضى ^{بالحسن} والله ان كان قربانه هو من الغنم
ايضاً او المعز صعيداً فليقر به ذكر ^{بالحسن} ايجها ويذبح الى جانب المذبح شمالاً
يسند كينة الله ويرش بنوه وارثه ^{بالحسن} لآفة دمه على المذبح دائراً ويغضه
انضام وينضد هامع راسه قصبة الامام على الخطب الذي على النار
على المذبح والبطون الكارع يغسلها بالماء ويقدم الامام الكل ويقتره على
المذبح صعيدة قربان مقبول مرضى عند الله وان كان قربانه من الطير
صعيدة لله فليقر به ذاك من الشفانين او من فراخ الحمام ويقدمه الامام
الى المذبح ويفصل رأسه ثم يقره على المذبح ويصف دمه على حائط
المذبح وينزع حوصلة مع قانصة يطرحها في جانب المذبح شرقاً يضع
الرماد ويفصله من جناحيه ولا يفرزها ثم يقره الامام على المذبح على
الخطب الذي على النار ^{بالحسن} صعيدة قربان مقبول مرضى عند الله ونيزه
ايرب سقر ثالث مذكور في الفصل الثاني واى انسان قراب قرباناً

بالحسن

هدية لله وكان قربانه سميده اقليص عليه دهننا ويجعل عليه لبانا وليات بها
الى بعض بني هاشم من الائمة ويقبض منها ملا قبضته من سميدها ومن دهنها
ومن جميع لبانها ويقترقوها ذلك على المذبح قربانا مقبولا فهو مقبول
مريض عند الله والفاضل منها الهرون وبنيه من خواص الاقداس من قربان الله
وايهما ربت هدية من خبز التمر فاين جرادق سميده فطير ملتوتة بهن
ودقيق فطير تسوغة بهن ان كان قربانا هدية على الطابق فاين
فطير من سميده ملتوتة بهن واثردها ثردة وصحت عليها دهننا ذلك
تدبير من قربان هدية من صنعة الطنجير فتعمل سميده
بدهن جان بالمدية التي عملت من احد هذه الله يتقدمها الى الامام يارون
الى المذبح فخير من سميدها افرحها ويدفع المذبح قربانا مقبولا فمريض
عند الله الامام من سميدها الهرون وبنيه من خواص الاقداس من قربان الله
خير من سميدها التي ترمي بها الله لا تعمل من الخمر لان كل خمر وكل سميده لا تقربون
منها ما يذبح لله ولكن قربانا او لا تصري بها لله والى المذبح لا يدعى
الذبح وان سميدها فواين هدايا الى المذبح ولا تقبل الى المذبح
هذا من هدايا سميدها سائر قربانك فخر صبرا ان يذبح الله فخر
وقلوب النار يشاه الله فخرها واجعل عليها دهننا وصحت عليها لبانا فداك معي
ويتم الله ما اذكارنا من جريشها ودهنها من جميع دهنها قربانا لله ونيزر سقم
او يذبح من سميدها الى المذبح ان كان قربانا فخره من سلامة من البقر ذكرا او انثى
هنيئة فخرها يذبح الله ويسند يديه على رأس قربانه وبنائه

هذا هو القربان الذي ذكره الله في كتابه
وهو الذي كان يذبحه ابراهيم عليه السلام
وهو الذي كان يذبحه اسحق عليه السلام
وهو الذي كان يذبحه يعقوب عليه السلام
وهو الذي كان يذبحه يوسف عليه السلام
وهو الذي كان يذبحه موسى عليه السلام
وهو الذي كان يذبحه داود عليه السلام
وهو الذي كان يذبحه سليمان عليه السلام
وهو الذي كان يذبحه داود عليه السلام
وهو الذي كان يذبحه سليمان عليه السلام

عندنا

عند باب الخضر ويرش بنو هرون الأئمة الذم على المذبح مستديراً ويقرب من ذبح السلام
قرباناً لله الثوب المغطى للجوف وسائر الشحم الذم على الجوف والكليتين والشحم الذي عليها
والذي على الأحشاء وزيادة الكبدة مع الكلى ينزعها ويقترها وذلك بنو هرون على المذبح
على الصعيرة التي على الحطب التي على النار مقبولة مرضياً لله بل كان قرباناً من المقتر
فمن سلامة لله ذكرًا أو أنثى فصيحاً يقربه فان قرباناً من إضاح فيقده
بين يدي الله وليسديده على رأسه ويذبحه عند باب الخضر ويرش بنو هرون
دمه على المذبح مستديراً ويقرب من ذبح سلامة قرباناً لله شحم الكلى
صحيحة يقلعها إلى أمام الصعير والشحم المغطى للجوف وسائر الشحم الذي عليه
والكليتين والشحم الذي عليها وعلى الأحشاء وزيادة الكبدة مع الكليتين
ينزعها ويفتردها إلى أمام المذبح مع الصعيرة التي على الحطب التي على النار
قرباناً لله والله وإن كان قرباناً من الغنم ذبح سلامة لله ذكرًا أو أنثى فصيحاً
يقربه وإن كان قرباناً من الماعز فليقر به بين يدي سكينة الله ويسديده
على رأسه ويذبحه بين يدي خباء الخضر ويرش بنو هرون دمه على
المذبح مستديراً ويقرب منه قرباناً لله الثوب مغطى الجوف وجميع الشحم
الذي على الجوف والكليتين والشحم الذي عليها وعلى الأحشاء وزيادة
الكبد مع الكليتين ينزعها ويقترها إلى أمام المذبح قرباناً لله مرضياً
منه لا كل شحم كذا الله رحم الله على من راجع إلى جميع ما كنتم كل شحم
وكل ذم كذا فأكملوها ونيزد سفر ثالث ذكره في الفصل الخامس من كتابنا
أصله أن مع صوت خمرية هو شاهد أوراي المخرج من

اجله و علمه ان لم یخبر به فقد حلو و رة او انسان ناج نابشی من الاموال نجسة او
وحسن نجس او عیلة بجملة نجسة ابتیلة شی من الدیب النجس و خفی عنه ذلك
فهو نجس و اثر او دنایا نجاسة انسان من البشر من النجاسة التي سببها ان
یخفی عنه فاثم و هو عالم بما فعل و انسان حلف بلفظ سفیهة لاساءة
او احسان علی جمیع ما یلفظ الانسان به فی الیمین و خفی عنه ذلك ثم علم
بما فعل و اثر فی واحدة من هذا فاذا اثر فی واحدة منها اثر اقربا الخطا فلیتأ
بقربانه لله من اجل خطیئته التي اخطأها انتی من الغفر نجاة او مع الزكاة
و یتغفر له ما و خطیئته فان لم تنل یدة مقدار شاة فلیتأ بقربانه بسبب
خطیئته شغنین او فوخی جام لله احدهما للذکاة و الآخر الصعیدة فاذا ان
یجاء الی الامام فلیقرب الی الذی للزکاة او لا یفصل رأسه عما یلی قفاه و لا یفرز
و ینضح من دمه شیئا علی حائط المذبح و الفاضل من الذی یراق علی ساسه
بذلك ینکون ذکاة و الثاني یعمله صعیدة علی السیدة و یتغفر عنه الامام
من خطایة التي اخطأها فیغفر له فان لم تنل یدة شغنین او فوخی جام
فلیتأ بقربانه بسبب الخطایة عشر لویبة شهیداً للذکاة لا یصب ایها دهن
ولا یجعل علیها البان لانها ذکاة فاذا اتی بها الی الامام قصر الامام منها ملاً
فیضته فقتره علی المذبح مع قرابین الله بذلك تصیر ذکاة و یتغفر
عنه الامام خطیئته التي اخطأها بواحدة من هذه فیغفر له تصیر الامام
کسائر الهدایا ثم کلم الله موسی تکلیما قال ای انسان نکث نکثا و اخطأ سوا
فی شی من اقداس الله فلیات بقربانه لله و هو کبش صحیح من الغنم

بقية ما قيل في فضة القربان الذي اخطأ فيه من القدس فليسلم مثله وخمسة
يزيد عليه يعطه للامام والامام يستغفر عنه بكيش القربان فيغفر له اثنا
اخطأ في فعل واحدة من محارم الله التي لا تفعل ولم يعلم بانته قد اثم وحمل
وزنه فليات بكيش صحيح من الغنم بقيته للقربان الى الامام ويستغفر عنه
الامام سيوته التي سبها هو ولا يعلم فيغفر له هو قربان اثم عن اثم الذي
اثمه ونيز در سفر ثالث ان يذكر في الفصل السادس ثم كلم الله موسى قائلا
اي انسان اخطأ ونكت نكتا بعد لا لله فحج صاحبه وديعة او معاملة او
غصبا وغشم صاحبه او وجد ضالة وجدها وحلف على ذلك كاذبا من
جميع ما يعمل الانسان فيخطئ فيه اذا اخطأ واثم فليرد الغصب الذي غصبه
والعشم الذي غشمه او الوديعة التي اودعت عنده او الضالة التي وجدها
او ما سواه ذلك مما حلف عليه باطلا فليرده بذاته ويزيد عليه اخماسه
ويعطيه الذي هو له في يوم اعترافه بذنبه وليات بقربانه لله كبشاً صحيحاً
من الغنم بقيته للقربان الى الامام ويستغفر عنه الامام بين يديه سيكته لله فيغفر
اية خله صلها من جميع ما يعمل فياثر فيه ثم كلم الله موسى قائلا هارون
وبنيه بان تقول لهم هذه شريعة الصعيدة التي توضع على قود
المنذخ طول الليل الى الغداة ونار المنذخ توقد عليه يلبس الامم قيصاً من عشر
وساويل عشر يلبس على بدنه ويرفع الرماد الذي تاكل النار الصعيدة على
المنذخ فيصير اياه ويجعله ملاصقاً للمنذخ ثم يلبس ثيابه يلبس ثياباً اخرى يخرج
الرماد الى خارج العسكر الى موضع طاهر والنار على المنذخ تقذف فيه ولا تطفأ

ويشعل عليها الامام خطبا في كل غداة وينضد عليها الصعيدة ويقر عليها اشحوم
السلامة لذلك يجب ان يقر النار دائما على المذبح ولا تطفأ وهذه شريعة
الهدية ان يقرها بنو هرون بين يدي سكينة الله بين يدي المذبح ويرفع منها بقية
من سميدها ودهنها وجميع اللبان الذي عليهما ويقر فوجها على المذبح
مقبولا مرضيا عند الله والفاضل مني يا كاه هرون وبنوه فطيرا او كل
في موضع مقدس في صحن خباء المخضر يا كلونها لا يخرج من خبز اجعلتها قسم من قرباني
من خواص الاقداس كالزكاة وقربان الاثم كل ذكر من بني هرون ياكلها رسم
الدهور لاجلهم من ايدى الله كل ما سها تقدس ثم كلم الله موسى قائلا هذا قربان
هرون الذي يقر بونه لله منذ يوم مسحه عشر ليلية سميده هدية
دائما نصفه في الغداة ونصفه بالعشر على طابق بالدهن تعمل وفيه تسكا
بها مشردة تقر بها مقبولة مرضية لله وكذلك الامام المستخلف من بني
بعده يصنعها رسم الدهر لله تقتر حلة وسائر هذا يا الامام تقتر حلة ولا توكل
وكلم الله موسى تكليما قل هرون ولبنيه هذه شريعة الزكاة في موضع تذبح
الصعيدة تذبح الزكاة بين يدي سكينة الله من خواص الاقداس هي الامام المديني
ياكلها وفي موضع مقدس في صحن خباء المخضر كل من ذابحها اتقدس وان انتضح
منها الذي مضى عنى اعلى ثوب فليغسل في موضع مقدس وانا والخزف الذي تطبخ
فيه يكفران طبخت في اناء نحاس فليجرد ويجعل بالماء وكل ذكر من الاثمة
ياكلها فهو من خواص الاقداس وكل زكاة يدخل بيتي من ذبحها الى خباء المخضر
يستغفر به فلا توكل بل تحرق بالنار ونيسر وسفر ثالث ثورين مذكور

فصل السابع هذه شريعة قربان الإثم هو أيضاً من خواص الإثم قد استمع موضع ذبح الذكاة يذبح
قربان الإثم ودمه يرش على المذبح مسنداً وجميع شعوره يرفع من ذكالية الذئب المنطى للجوف
بالكلية والشحم الذي على ما على الأحشاء وذيبة الكبش مع الكلينين يذبحها ويقترها الأماماً
على المذبح قرباناً لله بذلك ما يصير قربان الإثم كل ذكرو من الإثمة يأكل في موضع
مقدس بكل الإثمة من خواص الإثم قد استمع قربان الإثم كالذكاة شريعة واحدة لها الأمام لله
يكفريه له يكون الأمام إذا قرب صبيحة إنسان فجاءه بغيره بها له يكون وكل هدية
فما يخبز في التور أو يعمل في طحين أو على طابق تكون لما المقرب لها وكل هدية ملوثة
بالدهن أو جافة لم يخبز هرون يكون الواحد فيها كالآخر يذبح في موضع كبرت ثم كثر التور
فأما لا خاطب في إسرائيل يا هرون في المقرب من السلامة لله يقربانه لله من ذبح
السلامة بدله تحل فليدين الله في الشحم مع القصص يلق به معه فيحرقه كبريائه
ويقتله كما الشحم على المذبح ثم يصير القصص لهرون وبنيه الساق العنق اعطوها الأمام
رفعة من خبثات سلامتك المقرب من السلام والشحم من هرون لي تكون الساق العنق
نصيباً لا قصص القربان وساق الرفعة أخذتها من إسرائيل من خبثات سلامتك
واعطيتها هرون الأمام وبنيه سم الدهر من إسرائيل هذه حصته هرون وبنيه
من قبل الله مذكور في موالية موالية الله في الله بالاعطوها مذكور في
إسرائيل سم الدهر كجيا لهم هذه شريعة للصبيحة والهدية وللذكاة وقربان الإثم
للذكاة الذبح السلام الله بعامه في جبل سيناء في يوم ما ولا يذبح إسرائيل بل يقربوا قرباناً
لله في بركة سيناء في سفر ثالث توراة مسطور الفصل الثامن عشر ثم كل الله مذكور
إسرائيل قال لا إية امرأة علف فولد في هذا فالتجسس سبعة أيام كياها بعد هذا يكون كجرباً

في اليوم الثامن تحت قلعة احياء ثلثة وتلثين يوماً تقليم في دم الطهر لا تلاش شيئاً من
الاقلام ولا تدخل الى القدس الى كمال ايام طهرها فان ولدت انثى فلتنجس اسبوعين بحكم
حيضها وستين يوماً تقليم على دم الطهر عند تمام ايام طهرها لا بركان او
ابنة تاتى حروف ابنة للصعيدة وورخ حمام وشفنتين للذكاة الى باب الجحضر
الى الامام يقرب به بين يدي الله ويستغفر عنها وتطهر من نبيح دمه هذه شريعة
الولادة للذكور والانثى فان امرت نبيحها مقدار شاة فلتأخذ شفنتين وورخ حمام
احدهما للصعيد والاخر للذكاة ويستغفر عنها الامام فتطهر فيزير في سفر مذكورة
الفصل الثالث عشر كلم الله موسى وهرون قائلاً ائتى انسان كان في جلد بدنه
شامة او عارضة او بقعة او صار في بدنه بلاء البرص فليؤت به الى هرون
الامام او واحد من بنيه الاثمة فينظر الامام البلاء في جلد البدن فان كان فيه
شعر قد انقلب ابيض ومنظر البلاء عميق من جلد بدنه فهو بلوى البرص فاذا راه
كذلك فلينجسها كانت بقعة بيضاء في جلد بدنه ليس منظرها عميقاً من الجلد
وشعرها لم ينقلب ابيض فليقفه سبعة ايام ثم ينظره في اليوم السابع فان و
البلاء بعينه لم يتفش في الجلد فليقفه سبعة ايام ثانية ثم ينظره في اليوم
السابع ثانية فان كان البلاء لم يتفش في الجلد فليطهرها ثم عارضة وغسل
ثيابه يطهر وان تفشت العارضة في جلد بعد ما ارى الامام فطره فليؤت ثلثة ثلثة
فاذا رآها الامام قد تفشت فلينجسها فانها برص اذا كان بانسان بلونى صر
فان به الى الامام فتظفر فاد شامة بيضاء في جلد وقل انقلب الشعر ابيض وجرو
من لحم نفى في الشامة ثم يورص حتى يفي في جلد بدنه فلينجسها الامام ولا يقفه

اذا هو نجس وان انتشر البرص في البدن حتى يغطي جميع بدن المبتلي من راسه الى جليده جميع
منظر عيني الامام فظن الامام فاذا قد غطى البرص جميع بدنه فليطهره اذا قد انقلب كلاً
ابيض فهو طاهر واتي يوم ظهر فيه لحم نقي فلينجس بان يرى الامام اللحم النقي فينجس
لان الجزء من اللحم النقي مع البرص نجس هو وان جمع اللحم النقي فانقلب ابيض فلينجس
الى الامام فاذا نظر الامام ان البلاء قد انقلب ابيض فليطهره انه طاهر واتي
انسان كان في جلده بدنه قرح فبدا فصارت في موضعه شامة بيضاء او بقعة
بيضاء حمرة فليعلم الامام فان رأى الامام منظرها مستغلام في الجلد شعرها
قد انقلب ابيض فلينجسه فانها بلوى برص قد انتشر في القرح وان هو نظرها ولم يكن فيها
شعر ابيض وليست مستغلة الجلد بل كابية فيقفه الامام سبعة ايام وان تعفشت في
الجلد فلينجسه فانها بلاء وان قفت مكانها لم تعفش فهي من اثر القرح فليطهره الامام وان
انسان كان في جلده قرح نادر فصار جزواً لكن بقعة بيضاء حمرة او بيضاء فقط فليظفر
الامام فان انقلب شعر ابيض كان منظرها عميقاً من الجلد فذلك برص انتشر في
الكن فلينجسه الامام فانها اوليت شعر ابيض وليست مستغلة الجلد بل كابية فيقفه
سبعة ايام ثم ينظروا الامام في اليوم السابع فان تعفشت في الجلد فلينجسه لانها
بلوى البرص وان قفت مكانها لم تعفش في الجلد وهي كابية فهي من اثر الكلي فليطهر
الامام فانها تشويط الكلي واتي جل او امرأة كان به بلاء في راسه او لحية
فليظفروا الامام فان كان منظره عميقاً من الجلد فيه شعر دقيق اصهب
فلينجسه الا نادر فانه كلف وهو برص للرأس او اللحية فان رآه وليس
منظره عميقاً من الجلد وليس فيه شعر اسود فليقفه سبعة ايام ثم

لما من ووصايت حضرت باء وون
وليل في دهر توت لامت من الجاهل بغير بؤوت

ينظرة في اليوم السابع فلن لو تفتش الكف ولم يبق فيه الشعر أصعب منظر الكف ليس عميقاً من
الجلد فليحتق ولا يخلق الكف فليقف الإمام الكف سبعة أيام أو ثمانية ثم ينظرة الإمام
في اليوم السابع فان هو لم يفتش في الجلدة منظره مع ذلك ليس عميقاً من الجلد فليطهره
ويغسل ثيابه بطهره وان تفتش الكف بدنه بعد طهره فطره الإمام وقد تفتش في الجلد
فلا يفحص عن الشعر أصعب من أن فإنه يجس وان هو بعينه ففتت فيه شعراً
فقد برأ وهو طاهر فليطهره الإمام واتى جل أو امرأة كان في جلده نبقع بيض فليتنظر
الإمام فان كان في جلده أبادهم بقع كابية في بياضها فهو حق انتشار في الجلد وهو طاهر
واتى إنسان انتفت شعرة رأسه فهو أصلع وهو طاهر وان كان على وجهه فهو أجمع
وهو طاهر وان كان في الصلعة أو في الحجة بلاء أبيض محمض يمكن أن يكون صاقد
انتشر في صلعته أو في حلقته فليتنظرها الإمام فان كانت شامة البلاء بيضاء
محمرة في صلعته أو في حلقته على سبيل مناظر برص سائر جلد البدن أحكامها فهو
إجمالي برص وهو نجس فلينجسه الإمام تنجيساً فان بلاءه في رأسه أو ألبص الذي
به البلاء مجبان تكون ثيابه ممرقة ورأسه شعراً ويلتزم على شاربته ينادى
النجس النجس طوعاً أو أقام به البلاء ينجس لأنه نجس ليس منفرداً في خارج المعسك
ثوب كان فيه بلاء البرص من ثوب أو كتان أو سكا أو حجة من ثياب أو صواو في
جلده أو في ما صنع منه كان البلاء أخضر أو أحمر في الثوب أو في الجلد أو السكا أو اللحية
شيء من آلة الجلود فذلك هو بلاء البرص فليبر الإمام في نظره الإمام ويقفه
سبعة أيام ثم ينظرة في اليوم السابع فان تفتش في الثوب أو السكا أو اللحية أو في الجلد
وجميع ما يعمل من الجلد مصنوعاً فذلك البلاء برص ماحق وهو نجس فليحرق

الثوب والسك أو اللحية كان مبرقاً وكتاناً وجميع آلة الجلود الذي يكون فيه البلاء كانه
برصاً لما حق لذلك يحرق بالنار وإن آه الأمام لم يتفش في الثوب والسك أو اللحية وجميع
آلة الجلود فليامر يغسله يقف سبعة أيام ثانية ثم ينظره الأمام بعد غسل
فإن كان لم ينقلب لونه لم يتفش فهو نجس ويحرق بالنار فهي هلكة كانت في سبغها أو
زئبره فإن آه قد خبا بعد ما غسل فليخرقه من الثوب أو من الجلد يقطعه من السك
أو من اللحية وإن ظهرت زيادة في الثوب والسك أو اللحية أو جميع آلة الجلود فهي المنتشرة
فليحرق بالنار الذي فيه البلاء والثوب والسك أو اللحية أو جميع آلة الجلود أن
غسلت
فزال عنها البلاء فلتغسل ثانية وتطهر هذه شريعة بلوى البرص في ثوب الصوف
أو الكتان أو السك أو اللحية أو شيء من آلة الجلود ليظهر أو لينجس في يوم سمر ثلاث قمر
مذكور في الفصل السابع والعشرين ثم كلم الله موسى قائلاً من بني إسرائيل وقل لهم
أي إنسان سبوغ نذر من النفوس لله فليقوم فتكون قيمة الذك من ابن عشرين سنة
إلى ستين سنة خمسين قال فضة مثقال لقدس فإن كنت أنتي فقيمتها ثلثون وإن كان
إبن خمس سنين إلى عشرين فقيمة الذك عشرين مثقالاً والآنثى عشرة وإن كان من ابن شهر
إلى خمس سنين فقيمة الذك خمسة مثاقيل فضة والآنثى ثلاثة وإن كان من ابن ستين سنة
فصاعداً فقيمة الذك خمسة عشر مثقالاً والآنثى عشرة وإن كان مهيناً من القيمة فلي
بنين يذك الأمام ويقومه حسب اتنا بعد النادر كذا ويقومه الأمام وإن كان
بهيمة يصلح أن يقرب منها رباً ناله وكل ما يجعل من ذلك لله يكون قدساً لله
بعينه لا يبدله ويغيره جيداً ردياً لا ردياً مجيداً فان غلبت بهيمة بهيمة فقد
صار هو وبديله قدسا وإن كانت بهيمة نجسة وما لا يقرب منه قربان لله

فالتوقف بين يدي الامام فيقولون على جودتها وراحتها ويكون الوجه كما قوم الامام ان شاء
فكانها قد فعلت على النية التي بها والحق جل قدس فيه قد سأل الله فليقومه الله على حوزته وراثة
وكما هو كذلك يجب ان يتبين الملقا في ذلك منزله فلا بد من اربعة خصال يجب ان يكون لها ان قدس لها
التي هي اربعة خصال: ١- ان يكون له منزلة في الدنيا والآخرة ٢- ان يكون له منزلة في الدنيا والآخرة ٣- ان يكون له منزلة في الدنيا والآخرة ٤- ان يكون له منزلة في الدنيا والآخرة
منها فافاد في ذلك ١- ان يكون له منزلة في الدنيا والآخرة ٢- ان يكون له منزلة في الدنيا والآخرة ٣- ان يكون له منزلة في الدنيا والآخرة ٤- ان يكون له منزلة في الدنيا والآخرة
الاولى: ان يكون له منزلة في الدنيا والآخرة ٢- ان يكون له منزلة في الدنيا والآخرة ٣- ان يكون له منزلة في الدنيا والآخرة ٤- ان يكون له منزلة في الدنيا والآخرة
فيها ١- ان يكون له منزلة في الدنيا والآخرة ٢- ان يكون له منزلة في الدنيا والآخرة ٣- ان يكون له منزلة في الدنيا والآخرة ٤- ان يكون له منزلة في الدنيا والآخرة
وبها فافاد في ذلك ١- ان يكون له منزلة في الدنيا والآخرة ٢- ان يكون له منزلة في الدنيا والآخرة ٣- ان يكون له منزلة في الدنيا والآخرة ٤- ان يكون له منزلة في الدنيا والآخرة
الاطلاق: ان يكون له منزلة في الدنيا والآخرة ٢- ان يكون له منزلة في الدنيا والآخرة ٣- ان يكون له منزلة في الدنيا والآخرة ٤- ان يكون له منزلة في الدنيا والآخرة
وليست له منزلة في الدنيا والآخرة ٢- ان يكون له منزلة في الدنيا والآخرة ٣- ان يكون له منزلة في الدنيا والآخرة ٤- ان يكون له منزلة في الدنيا والآخرة
فخرج في ذلك من فاد سأل الله ترجع الضيعة في سنة الاطلاق للبائع الذي اشتراها منه
الذي له في الدنيا والآخرة ٢- ان يكون له منزلة في الدنيا والآخرة ٣- ان يكون له منزلة في الدنيا والآخرة ٤- ان يكون له منزلة في الدنيا والآخرة
در سفر اربع توراة في سنة الفصل الرابع ثم كلوا الله موسى وهرون قائلا ارفعاهما
بنى قحاط من بني لوي بعشائرهم بيتا اباهم من ابن ثلاثين سنة وصاعدا الى ابن
خمس مئة سنة من كل من يدخل الى الجيش ليعمل صناعة في خباء المحضر وهذه خدمة
بنى قحاط في خباء المحضر خاص الاقداس يدخل هرون وبنوه عند جيل لعسكر
فيهيون السجدة الى تور ويغطون به صندوق الشهادة وبنو لوي عليه
غشاء من تور وبسطون ثوبا جلا من اسماخون ويصلحون اقوابه وعلى المائدة
الموجه ببسطون ثوبا اسماخون ويجعلون على القصاع الذهب المذهب من الذهب
والفضة

والله اعلم
بما في
الغيب

استرأب خباء المحضر وقلوع السراق وسترأب الخلاء على السكك الملتح مستديرة واطناها
وسائر أنية خلائها وكل ما يصلح لها هم يخدمون فيه على قول هرون بنيه يكون جميع
خلائ بني جبرشون من جملهم سائر عملهم وعلوهم يحفظ جميع جملهم هذه خدمة
عشائر بني جبرشون في خباء المحضر وحفظها على يد ايشامار بن هرون الامام وبنو
هراري لعشائرهم بيوت اباؤهم فعددهم من اربع ثلثين سنة فصاعد الى اربع مائة سنة
كل من يدخل الجديش للخدمة لخباء المحضر وهذا حفظ جملهم وسائر عملهم في خباء
المحضر تحتاج السكك واما حجة عمدته قواعد وعمال السراق مستديرا وقواعدها
واوتادها واطناها وجميع آنيها وسائر اعمالها وعدوا باسما جميع أنية حفظ
جملهم هذه خدمة عشائر بني هراري وسائر عملهم في خباء المحضر على يد ايشامار بن
هرون الامام ونيزد سفر اربع تورات مذكورة في الفصل الخامس وكلم الله موسى قائلا
بنو اسرائيل ان ينقوا من المعسكر كل ابرص وكل ذائب وكل نجس لميت من ذكرا الى انثى فلينفقوا
الى خارج المعسكر ولا ينجسوا معسكرهم الذي اناسا كنه فيما بينهم فصنع كذلك بنو اسرائيل
ونفواهم الى خارج المعسكر كما امر الله موسى كذلك صنع بنو اسرائيل ثم كلم الله موسى قائلا
قل لبني اسرائيل اني اجل اوامر اتي يصنع شيئا من خطايا الناس فينكث نكثا بعهد الله
فياثم ثمة في قلوبهم التي صنعها فليرد الظلامة براسها ويرد عليا باخسها ويدفعها الى
ظلمة ان لم يكن للظلمة ولي لتزد الظلامة عليه فلتكن الظلامة المردودة لله
وهي الامام سوكبش الغفران ويستغفر به عنه كل ربيعة من جميع اقداس بني اسرائيل
فلا امام ادفعه واهاله تكون كل امرئ يكون امر اقداسه الى الامام يدفعها
فتكون ثم كلم الله موسى قائلا مر بنو اسرائيل وقل لهم اني اجل حادث زوجته

یصنع بها الامام جميع ما في هذه الشريعة حتى يدبر الرجل من الزواجر والادب
تخل وزها این عبارات در تصریح دارد بر آنکه حضرت هارون علیه السلام در رتبه جلیله امامت
حاصل بود و این امامت را تخصیص بوقت من الاوقات نبوده بلکه امامت دائمیه و غیر منقطع
و برای اهل لاد مجاهد حضرت هارون علیه السلام هم ثابت بود و امور مهمه امت حضرت موسی
علیه السلام را هم در بر گرفته امامت حضرت هارون علیه السلام بود و همه مردم مامور بودند بآنکه
آرند حضرت هارون استغفار از بن خود بوسیله جمیل آنحضرت نمایند و تکفیر طایا
و دفع زایا و رفع بلا یا و اصلاح بر ایا و حفظ رعایا بسبب آنحضرت واقع می شد پس چون جناب
امیر المومنین علیه السلام بمنزله حضرت هارون علیه السلام بارتبه جلیله امامت در جناب
رسالت صلی الله علیه و آله وسلم برای آنحضرت مامور مامور با آنکه رجوع بسبب آنحضرت کنند
و اقترب با بنحنا و افتخار آثار آن عالی قبا بجا نهند استغفار بآنحضرت استغفار بآنکه بگویند و انعام
و دفع شدند و بلا یا عظام بوسیله آنحضرت شعار خود گردانند و هرگاه امامت جناب امیر المومنین
علیه السلام در دیات سرور کائنات علیه آله و آله و التسلیات ثابت باشد بلا شبهه و رب
ایمان است بعد وفات جناب سالک صلی الله علیه و آله وسلم ثابت شود تقدم احدی بر آنحضرت
جائز نماند که وجهی بر ارفع این حکم ثابت متصور نمی شود در صورت رفع این حکم عزالایم
و آن باینست صریح است نیز اگر امامت به جناب امیر المومنین علیه السلام ابعده جناب سالک
علیه السلام و ارفع و ارفع و ارفع سازند لازم آید که ملاحد در ناو قه تبوت ثابته حقا
سازند و ارفع علیه آله و سلم را بر اجس نفسانی و مساوی و مساوی بعد تبیین آن هم موقوف
به نظر است و در جمیع معانی این باب رسد که جمیع احکام شریعت را با و صحت
ایمان است تبوت این حق و هرگاه امامان اولاد اجداد حضرت هارون علیه السلام را

سعدت جناب سالک
در وصایت و جلیله امامت
و دفع سبب و ارفع
و دفع سبب و ارفع

بسیاری ازین عیالما ت ثابت لازم آمد که حسین علیهما السلام هم امام با و با وصف ثبوت
امامت حسین علیهما السلام احتمال تقدم جعفری جناب امیر المومنین علیه السلام خلاص
و معنی بطلان واضح الاستشکاع چه کسی قائل آن نیست که حسین علیهما السلام امام مقرر فی الطاعة
بنص بودند و جناب امیر المومنین علیه السلام هم فی اصل خود بلکه معاذ الله متاخر بودند از ایشان که با اعتبار
اکابر شیعیان و کما به دلالت عبارات نورانی بر امامت حضرت باقر و اولاد اجداد آنحضرت
برجا خویش نیست که تحریف تبدیل تورات و سقوط آن از اعتبار تصریح علی کبار یهود
و اشکارس است پس چون بچند روایت اول آنکه امیر قبال بن سابق یحیی در مجلس ششم و ششم
مجالس علماء الذمه میگوید فرموده ایمنی علماء الدوله که چوبان آموخی ستاده بودند سلام
رسانیدند گفت اگر ایام عید و جهاد ازمانندران کس نسیم و خدمت شیخ را خبر کنیم
و باز نه نمایی و که گوشت صید بخورند حلال باشد احکایت امیر نور و زیاده
انگاه که در خراسان دو مرغ فتنه بودم زیارت مشهد طویل بشنیدم پانجاه سوار در
بیابان رفتند خواهی که ما دام در خراسانی یا تو باشم باری چند روز صحبت افتاد بگردانم
و در خرگوش آورد که خرچ دزده ام بخور گفتم خرگوش هر که زند بخوریم خود گفت چرا گفتیم نفوس
جعفر صادق حدیث است چون از بزرگان کسی را می شناسی که در این شهر است تا خود را بگویند بهت بود رفیق است
دیگر باز آمد و دانشمندی ملازم بود فقیهی با خود بیاورد این الشمت پیر خیرگوش
بچه ستم میگوید گفتم بقول جعفر صادق گفت او نیز درین قول نسیم داشته باشد
باید کرد گفت مستمدا که همان شد بدین نص میگوید گفت در نو آن کجاست گفت در نو رات
هر چه فرمود که خرگوش حرام است و قرآن فرموده که اولئک الذین هم علی الله ضعیفون
قتلوا یعنی اسرا باشند مگر اینک است که هدایت نموده خدا تعالی هدایت است

بسیاری ازین عیالما ت ثابت لازم آمد که حسین علیهما السلام هم امام با و با وصف ثبوت
امامت حسین علیهما السلام احتمال تقدم جعفری جناب امیر المومنین علیه السلام خلاص
و معنی بطلان واضح الاستشکاع چه کسی قائل آن نیست که حسین علیهما السلام امام مقرر فی الطاعة
بنص بودند و جناب امیر المومنین علیه السلام هم فی اصل خود بلکه معاذ الله متاخر بودند از ایشان که با اعتبار
اکابر شیعیان و کما به دلالت عبارات نورانی بر امامت حضرت باقر و اولاد اجداد آنحضرت
برجا خویش نیست که تحریف تبدیل تورات و سقوط آن از اعتبار تصریح علی کبار یهود
و اشکارس است پس چون بچند روایت اول آنکه امیر قبال بن سابق یحیی در مجلس ششم و ششم
مجالس علماء الذمه میگوید فرموده ایمنی علماء الدوله که چوبان آموخی ستاده بودند سلام
رسانیدند گفت اگر ایام عید و جهاد ازمانندران کس نسیم و خدمت شیخ را خبر کنیم
و باز نه نمایی و که گوشت صید بخورند حلال باشد احکایت امیر نور و زیاده
انگاه که در خراسان دو مرغ فتنه بودم زیارت مشهد طویل بشنیدم پانجاه سوار در
بیابان رفتند خواهی که ما دام در خراسانی یا تو باشم باری چند روز صحبت افتاد بگردانم
و در خرگوش آورد که خرچ دزده ام بخور گفتم خرگوش هر که زند بخوریم خود گفت چرا گفتیم نفوس
جعفر صادق حدیث است چون از بزرگان کسی را می شناسی که در این شهر است تا خود را بگویند بهت بود رفیق است
دیگر باز آمد و دانشمندی ملازم بود فقیهی با خود بیاورد این الشمت پیر خیرگوش
بچه ستم میگوید گفتم بقول جعفر صادق گفت او نیز درین قول نسیم داشته باشد
باید کرد گفت مستمدا که همان شد بدین نص میگوید گفت در نو آن کجاست گفت در نو رات
هر چه فرمود که خرگوش حرام است و قرآن فرموده که اولئک الذین هم علی الله ضعیفون
قتلوا یعنی اسرا باشند مگر اینک است که هدایت نموده خدا تعالی هدایت است

بند کن پس چند تورات حرام کرده باشد که در قرآن بحال او آیتی ناسخ نیامده باشد آن برقرار و حرام
باشد در قرآن جایز باشد است که خرگوش را بر شما حلال کردیم حرام باشد بمعنی رفتن
ازین عبارت ظاهر است که علامه الدوله بر حرمت خرگوش استدلال نموده بآنکه در تورات حرمت آن
مصرح است و هر چه در تورات حرام باشد و در قرآن شریف آیت ناسخ آن نیامده باشد آن چیز برقرار
حرام است پس معلوم شد که احکامیکه در تورات مذکور است و در قرآن شریف خلاف آن مذکور نیست
مستند و معتبر است و رد و ابطال آن نمیتوان کرد و چون امامت حضرت یارون و اولاد او حجت است
در تورات مذکور است و خلاف آن در قرآن شریف مذکور نیست بلکه اخلاف فی قومی بود امامت
حضرت یارون است لهذا احتجاج و استدلال بآن صحیح باشد و متین بلامتن رد و توهم فاستجسی
ولا تکن من الغافلین دوم آنکه شاه صاحب در باب بیعت از همین کتاب تحفه فرموده اند عقیده آنکه
مبعوث الی الخلق كافة و زمان خسرو پرویز محمد بن عبدالسمر بن عبدالمطلب و صلی الله علیه
من عند الله علی بن ابی طالب بن مطلب حضرت جبرئیل امین خداست بر او طرف خود
پادوسی نیامده و در او رسالت خیانت نه کرده و نیز معصوم است از سهوه و خطا درین
امور عظام درین امر غلطی نه کرده و اشتباه او را واقع نشده خواهی که سابق حال سابق
و برابر اول مخالفت این عقیده دارند و جبرئیل را لعنت کنند و درینجا خصوص قرآنی و
اخبار آمده الهیت آوردن خالی از ساجتی نیست و معذرت اسکا که خصم هم نمیکند زیرا که چون
بر جبرئیل است قرآن و شرائع همه از حیز اعتبار افتاد و الهیت چرا مخالف منصب خود
که ایشان را با و شرف حاصل است خواهند گفت ناچار از تورات و انجیل نقل باید آورد که
غیر اسیه هم این قدر معتقد پیش بندی جبرئیل نیست که در آن کتب هم نعمت محمد صلی الله علیه
و سلم مریح می کرد که او را با و سرکاری شدنی است و اگر این احتمال هم پیدا کنند

بند کن پس چند تورات حرام کرده باشد که در قرآن بحال او آیتی ناسخ نیامده باشد آن برقرار و حرام
باشد در قرآن جایز باشد است که خرگوش را بر شما حلال کردیم حرام باشد بمعنی رفتن
ازین عبارت ظاهر است که علامه الدوله بر حرمت خرگوش استدلال نموده بآنکه در تورات حرمت آن
مصرح است و هر چه در تورات حرام باشد و در قرآن شریف آیت ناسخ آن نیامده باشد آن چیز برقرار
حرام است پس معلوم شد که احکامیکه در تورات مذکور است و در قرآن شریف خلاف آن مذکور نیست
مستند و معتبر است و رد و ابطال آن نمیتوان کرد و چون امامت حضرت یارون و اولاد او حجت است
در تورات مذکور است و خلاف آن در قرآن شریف مذکور نیست بلکه اخلاف فی قومی بود امامت
حضرت یارون است لهذا احتجاج و استدلال بآن صحیح باشد و متین بلامتن رد و توهم فاستجسی
ولا تکن من الغافلین دوم آنکه شاه صاحب در باب بیعت از همین کتاب تحفه فرموده اند عقیده آنکه
مبعوث الی الخلق كافة و زمان خسرو پرویز محمد بن عبدالسمر بن عبدالمطلب و صلی الله علیه
من عند الله علی بن ابی طالب بن مطلب حضرت جبرئیل امین خداست بر او طرف خود
پادوسی نیامده و در او رسالت خیانت نه کرده و نیز معصوم است از سهوه و خطا درین
امور عظام درین امر غلطی نه کرده و اشتباه او را واقع نشده خواهی که سابق حال سابق
و برابر اول مخالفت این عقیده دارند و جبرئیل را لعنت کنند و درینجا خصوص قرآنی و
اخبار آمده الهیت آوردن خالی از ساجتی نیست و معذرت اسکا که خصم هم نمیکند زیرا که چون
بر جبرئیل است قرآن و شرائع همه از حیز اعتبار افتاد و الهیت چرا مخالف منصب خود
که ایشان را با و شرف حاصل است خواهند گفت ناچار از تورات و انجیل نقل باید آورد که
غیر اسیه هم این قدر معتقد پیش بندی جبرئیل نیست که در آن کتب هم نعمت محمد صلی الله علیه
و سلم مریح می کرد که او را با و سرکاری شدنی است و اگر این احتمال هم پیدا کنند

دلیل دوم شهادت جناب امام رضا علیه السلام
امام دوم مهابت حدیث بارون

در جواب احتجاج مجازات
استیصال استبداد استبداد
عادلان و محضرت

احتجاج حقیقی علیه السلام
و این سخن را بفرمایید
نیوت جناب سالک

پس در حق حضرت موسی و عیسی که در آن واسطه جبرئیل بود و خصوصاً تورات که به دفعه ایشان از اهل واسطه کسی در طو
عنایت شده بود مکتوباً الواح بر جبهه و انجا داخل جبرئیل نه تو اند شد فی التوراة فی السفر
الرابع منه قال الله تعالى ابراهيم ان هاجرتك و يكون من ولد هاجرتك
فوق الجميع يد الجميع بسوالية بالخشوع و نسخ تورات که این عبارت از انجا است نیست
اهل اسلام را بر آن نیست نه در آن جبرئیل تصرف نموده که ان اليهود كانوا يعادون جبرئيل
و بهیست که از اولاد هاجرین قسم شخصی که در وقتی از اوقات نیست او بالا آمده شده باشد و بهیست
بخشوع متوجه محضرت او باشند غیر از محمد بن عبد الله نبوده است اما علی بن ابي طالب پیش از آن
خلفا شده مغلوبه خائف و منصوب و مظلوم مانده چون فوجت بخلافت او رسید بخشوعی که
معاویه با او بعمل آورد و دیگر بغاوت و خوارج پوشیده نیست فی السفر الخامس منه یا موسی
ان مقبل لینی اسماعیل نبیاً من بیتی اجریهم و اجر قولی فی فیه یقول لهم ما امره
و این قسم از اهل بیت اسماعیل پیدا شود و علی بن ابي طالب را بی امر الهی ترسانید و قول خدا
در دین او آید بلکه خود را باغ پیغمبر وقت تلمیذ او است پس آن نبی است الامجد بن
عبد الله فی الانجیل فی الصحاح الرابع عشر من انجیل یوحنا اما فارقیط روح
القدس الیکم و سلمه الیکم اسمی هو یصلکم و منکم جمیع الاشیاء هو یدکرکم
ما قلته لکم و فی انجیل یوحنا ايضا فی الصحاح السادس منه لکنه انزل لکم
الآن حقاً و یقیناً ان انطلاقی عنکم خیر لکم فان لم انطلق الی اهل بوائکم
فارقیط و ان انطلقت ارسلت بوائکم فاذا ما جاء هو یعبدا اهل العالم
و یدکرکم و یختمهم و یقفهم علی الخطیئة و البر و فیه ایضاً ان لی کلاماً کثیراً
ارسلت لکم و لکن لا تقدر ان یقبلوه و لا یحفظوه

عبداللہ بن محمد بن عبدالمطلب

نیز در این باب

اذ جاء روح الحق يريشد كرو بعد ملكوت ويريد كنه جميع الخلق لانه ليس يتكلم من تلقا نفسه
 ودر زبور نام مقدس محمد بن عبد الله نیز واقع است و احتمال اشتباه از اصل اهل میکند فی الزبور و نسخة
 محفوظة عند اليهوديا احمد فاضل الرحمة على شفقتك من اجل ذلك بارك عليك
 فقلد السيف فان بهاءك و حمدك الغالب بورك ككلمة الحق فان ناموسك و شرعك
 مقرونة بحكمة بعينك سهامك مسنونة و الامم ترجون نجاتك كتاب حق جاء
 به الله من اليمن و التقديس من جبل فاران و امتلات الارض من توحيد احمد تقديسه
 و ملك الارض و رقاب الامم و في موضع آخر من الزبور ايضا لقد انكسفت السماء
 من بهاء احمد و امتلات الارض من حمدك و اهل كتاب هميشه از مولد و بعثت نسب
 و نعت شامل نبی آخر زمان اخراج كفار قریش و در از وطن خود و محل هجرت او بوجهی خبر میدادند
 كه بجهت بساتين و تقييدات احتمال شركت ابا مرفوع و منتفى گشته كل نسخه فرد واحد شده بود
 و لهذا در وقت ظهور آن عاليجنا آن صفات را بر منطبق یافته بلكه منحصر در و شناخته پاره در
 رقبه انقياد در آمدند و برخی حده نصرت امداد و بر وقت مصمم نمودند اتفاقا و پیش دستی كردند
 انجامة قبل از رسیدن وقت بدار القراشتاقتند و نیز در وقت تولد علما تا كه بظهور آمد و تكلم
 اجمار و شجار و اخبار كا هين و هفت هواتف جرب بانك دن اصنام و شياطين و همچنين در وقت
 بعثت آنچه وقوع يافت احتمالا ديگر را سدد و ساخت باز ظهور معجزات و استجابات و دعوات
 و امداد و نصرتي كه پی در پی از جناب الهی با و و اتباع او می رسید و برگاه و افوار كه از دور عالم منتشر شده
 و بانی ماند دليل اني تخصيص كوديد تهي از اين عبارات ظاهر است كه شاه صابير فرقه غايب كه حسب
 اظهار شان كنكر نبوت جناب سالتماب صلي الله عليه و آله و سلم اند و اسارت ادب حضرت
 جبرئيل عليه السلام بعبادت قصوى رسانند كه معاف از لعنت بهم و بغير نمي گذارند و انصاف

دلیل دوم نبوت امامت جناب امیر مومنان
امامت و وصایت حضرت هارون

و اولاد و خلفه از خود
و اولاد و خلفه از خود

قرآنی و اخبار الله علیه السلام مسکت ایشان نیست بعبارات توالت بلکه عبارات انجیل و زبور هم
استدلال می کنند از مسکت غایبه و اندیش گاه عبارات توالت و هم عبارات انجیل و زبور بمقتای
توالت می گردانند و اخبار الله علیه السلام حجت و شهادت ایشان کنند چرا که باری توالت
مشیت امامت حضرت هارون علیه السلام امامت اولاد آنحضرت بر امامت حجت نبأ و چرا که ایشان
مگر آنکه خود را از غایبه هم بالاتر و بجای حاجت و دفع ضرر و معاندت به است متکین گردانند لکن
باز هم افاده عزیزه کلوی شان می گذارد و خواه خواه ایشان را بجا قبول این عبارات توالت
می گردانند سوّم آنکه حضرت سنی را و حتی برای عدم قبول عبارات دالّه بر امامت حضرت
هارون علیه السلام و امامت اولاد آنحضرت نیست مگر آنکه عبارات مذکور و قد مذہب
البحق است حال آنکه در کتب سابقه عبارات دیگر نیز موقد مذہب البحر مذکور است و انکار بر الله
سنیه آنرا قبول کرده اند و ساقط از اعتبار نموده و کذا ما ذکرنا من اوجله عبارات که
موقد مذہب البحر است عبارت دالّه بر بشیر بالله اشاعه علیهم السلام است که در سفر اول
از تورات مذکور است فخر الدین از می در تفسیر کبیر در تعداد بشارات دالّه بر نبوت جناب
رسالتاب صلی الله علیه و آله و سلم که در کتب سابقه یافته شد گفته الخاص روحی السمان
فی تفسیره فی السفر الاول ص ۱۱۰ البور لقان الله تعالی اوحی الی ابراهیم صلوات الله
علیه قال قد اجبت دعاءک فی اسمعیل و بارکت علیه فکبرته و عظمته
جلالاً و اجلاً لا ممة عظيمة و سید اثنی عشر عظماء و الاله متکال به
انه لم یکن فی اسمعیل من کان لا ممة عظيمة غیر نبینا محمد صلی الله علیه
و شهاب الدین از می در اکی غرافی در اجوبه فاخره ع ۱۱۰ البور الله اشاعه گفته
الباب الرابع فی ما یدل من کتب القواعد علی صحیبه دیننا و نبوة نبینا

تقریر از بشارات اشاعه
اولاد و اولاد و اولاد

هذا الحديث في سورة التوبة

عليه السلام انهم كانوا كفرون لمعاندة الله تعالى بعدون عن حبه معارضة
 لاسناده لا يحرر كتابنا على صحة دينهم بعد بيان بطلان حججهم صحة ما اعتقدوا عليه
 وقد نقتل الانبياء من ابراهيم عليه السلام على نبوة محمد صلى الله عليه وسلم
 ورسالة ان افضل النبيين والمرسلين ونصوا على اسمه نعمة جليلة ارضه ببلده
 وجعل سيرته صلاح امانة سعادة ملته والله من ولد اسماعيل اوج عونه
 تدوم الى يوم القيمة فمن لم يعتقد وقوع هذا الكلام من الانبياء عليهم السلام
 لزوم الطعن عليهم فلا جرم نحن المومنون بجميعهم الشاكرون لصنيعهم وغديناهم
 الكافرون بجليلهم والمكذوبون لاخبارهم وانا اذكر من البشارة الدالة على صحة ديننا
 خمسين بشارة البشارة الاولى في السفر الاول من التوراة في الفصل العاشر قال الله
 تكلم ابراهيم في هذا العام بولدك ولد اسمعيل فقال الله تعالى استجب لك يا اسمعيل
 اسمعيل هذا يحيى بين يديك بمجدك فقال الله تعالى استجب لك يا اسمعيل
 ان اباركك واعظمك جدا جدا بما قد استجبت فيه واصبره لامة كثيرة اعطيت
 شعبا جليلا وسيل اثني عشر شهرا وانفقته الامم على انه لم يظفر من نسل اسمعيل
 الانبياء ولا انبياءا تاما كانوا من اسحاق ولما ظهرت بركة في تمت كلمة كان الشعب
 اكليل الله اعطى اسمعيل فمئت المشارق والمغارب وخت جليل بالقوا
 وتوالى الايام لا يسل جديدها ولا يقصم عودها فحققت البشارة الربانية
 لاسماعيل وظهور امة ما خليل يا اكرام والاحسان مولوي رحمة الله
 مولوي راعدار الحق گفته البشارة الرابعة في الاية العشرين من الباب السابع
 عشرين بنحو التكوين عد الله في حق اسماعيل عليه السلام من ابراهيم

هذا الحديث في سورة التوبة

وليل ومثبت امامت جليلية بنيت
للمت والمصداق حضرت باروان

وجوه جوان خجسته بجلالت
تتميمه بالامت باروان واولاد
انتمت الاثارة

نقل سیدی در وقت حدیث است
انما عشره اولاد وسمی الاثارة

عليه السلام في الترجمة العربية المطبوعة ^{للك} هكذا وعلى اسمعيل
هو ذا اباركة اكبره واكثره جدا قيل اثني عشر نيسا واجعله ^{للك} كشيرو قوله
اجعاه لشعب كثير يشيرون محمد صلى الله عليه وآله لانه لم يكن في اولاده ^{من}
كان لشعب كثير غيره وقد قال الله تعالى قلاد عاء ابراهيم واسماعيل في حقّه
عليهم في كلامه اجمدا ابنا ربنا واجعت فبصر سولا منهم يتلو عليهم اياتك
ويعلم الكتاب والحكمة ويزكيهم انما انت العزيز الحكيم واين جبارت توراة بيا نجه عيو
بناب سالتاب صلي الله عليه وآله وسلم ذلك في بيان برامست ائمة اثنا عشر عليه السلام
ما از بانند ان كشد سبيلدار برائت ائمة ائمة شاه در پوزان شيرازي شين شك سيند
وهرگز عقل عاقل قول نيكين كروالست اين بيات برنوت مناب سالتاب صلي الله عليه
وآله وسلم مجهول با وادالت ان امامت حضرت ائمة اثنا عشر باوصف نصريح بعد ائمة
مسلم نباشد تلاك اذا نسمة ضيوي مسلكه والمنه كفاضل نخر نقاوت داعلامه حوا
بر ابراهيم سا باطبا ووصف حنيت تاري كتمان وزيافته بركت ضر اوقاعه بن
ورنايه باسلام وروسكرين جاحدين نبون حشرجه الانام اعتراف صريح وقرارت
باين معنوه كذا انت كذا اين كلام در شان ائمة اثنا عشر عليهم السلام كذا شيعه اعقبا
تصديت رايه وال في البواهي السابية فيما تستقيده الملة المحمدية بعد
انما عبادته خيرا به من سفر النكوب من النوراة ورحمته بالعوبة واما
اسماعيل يائي فما سمعت سائلك لها انا اذا قد باركت فيه وجعلته مثرا و ^{كثرا}
نكذوا وسيله في ^{نكذوا} ما صيرهم امة عظيمة اقول فذهب اليهود والنصارى
الى ان المراد بالارثاني عتوا ولا اسمعيل الاثنا عشر وهو باطل لانهم لم يولدوا

اعلم ان الاثنا عشر عليهم السلام

ووجه جواز جعفر بن محمد
امامت ووصايت حضرت جعفر بن محمد
انما هو جواز جعفر بن محمد
امامت ووصايت حضرت جعفر بن محمد
انما هو جواز جعفر بن محمد
امامت ووصايت حضرت جعفر بن محمد

ولمزيد على الملكية والحق انه في شان الاثمة الاثني عشر التي تعتقد الشيعة عصمتها وبيان ذلك في ذكر المهدى عجل الله بظهوره انه فاحمد الله الفاصل بين الحق والباطل حيث اجري الحق على لسان هذا الفاضل الكامل الذي بلغ في الدب عن حوزة الاسلام مبلغا يقصر عنه يد المتناول وصل في حاية الدين حقا كما يصل اليه واصل فهو المحقق النحر الذي لا يباريه وانه معادل ولا يضاهيه في زمانه مشاكل جواسيسا لمزيد انصا وحق بريتي واخترازا تزويق باطل واشد ستي جابجا مرة بعد اولى وكرة بعد اخري تاثيرات مذهب الحق از عبارات عديدة كتب سابقه ثابت نموده چنانچه در بيان اول از مقاله ثالثة ان تبصرة ثالثة فيما يخص نحمد واو لا دلة على الاجال ما يخص سكة نشرها الله اول عبارتي از سفر ديك يوحنا نقل كرده بعد ان گفته و ترجمتها بالعربية
مركبات له اذن سامعة فليسمع ما تقول الروح للكناش في ساطع المظفر من شجرة الحياة التي هي في جنة الله وفي ١١- مركبات له اذن سامعة فليسمع ما تقول الروح للكناش فان المظفر لا تضره الموتة الثانية وفي ١٢- من كانت له اذن سامعة فليسمع ما تقول الروح للكناش في ساطع المظفر من امكنون واعطيه حجره فضله مكتوبا عليها اسم من اجل لا يفهم الا من ينال في ٢٦- وساطع المظفر الذي يحفظ جميع افعاسا طائعا على الامر فبرعاهم بقضيب من حديد وسمي كانية الفخار كما اخذت انا من الجنة واعطيه ايضا الخ لاصح فمن كانت له اذن سامعة فليسمع ما تقول الروح للكناش في ٣- ٥- المظفر يلبرث بابا ايضا ولا اخواتهم من سفر الحجة واعترف باسمه امام ابي امامه لانكته فمن كانت له اذن سامعة فليسمع ما تقول الروح للكناش في ١٤- منه المظفر اجله وهو في هيكل اله ولا يخرج خارجا

ص ١٨٨
٢٤٠

دليل دوم نبوته المانت جنابا بغير شوب
المانت ووصفات حذرت المانت
ثبوت جوارحه بغير شوب
ثبوت برنامته اذ كان اولادهم

واكتب عليه اسم مدينة الهيكل وشيخ الجديدة التي نزلت من اسماء من عند الهي
واكتب عليه اسمي الجديدة فمن كانت له اذن سامعة فليسمع ما تقول الروح للكنائس وفي ٢
منه المنظر اهلب الجاوس على كرسى كظفرت انا ايضا وجلست مع ابن على كرسية
فمن كانت له اذن سامعة فليسمع ما تقول الروح للكنائس اقول هذه سبعة
براهير من ترانوة متراوية في الاصحاح ٢- و٣ من فيا يوحنا بن زيد تدل دلالة
صرحية على بعثة محمد صلعم وعلى نبوته العامة وقبلته الجديدة وعلو
درجته تغافل النصارى عنها واؤلوهاتها ويلات ديككة لانه تقيد على شئ
منها حجة ولا يثبت برهان كان الاحمدي بها ان يكتب كل واحد منها على حدة لكن
اعرضت عن ذلك وكتبتها كلها في برهان واحد وجعلتها اول هذه المقالة وتركت
تفصيلها الى آخر جرحي من الهند وبعد ذلك ساشرحها انشاء الله تعالى في المطول الذي عند
به في صدد الكتاب ولا شرع الان في بيان معانيها والاستدلال بمبانيها فاعلم ايديك الله
بروحه المقدسية وجعلك ممن يقف في شريعة سيد البرية ان يوحنا رضع كان في
جزيرة بطرس وهي جزيرة واقعة في طول ٢٢- درجة و١٥- دقيقة من الطول
الجديدة وعرض ٢- درجة و١٥ دقيقة من الشمال في يوم الاحد فاتاه الوحي وحل
عليه الروح القدس وسمع صوتا عظيما يقول له انا انا الالف والياء الاول و
الآخرة يا كاتبا انا وارسل اليك الكنائس السبع المشهورة اعني كنيسة افسس و
كنيسة سميرنا وبيروغاموس وساندروم وديرميل ونيقية ولاذقية ورم
في روميا سبع منائم من هب في وسطها انسان ياتل في يده سبعة
كواكب في يده سيف فقال له انا الذي كنت حيا وصرت ميتا وانا الان

ان لا بد و عند مفاتيح جهنم فاكثرت الكنائس السبع ما رايت و بما هو كائن و ما
سيكون اعني سر الكواكب السبعة التي رايت في يدك و المناظر السبع فان النجوم ملائكة
الكنائس و المناظر انفسها فاكثرت في ملك كنيسة افسر هذا ما يقول و الكواكب
السبعة المتشبهة بالمناظر السبع التي قد عرفت جميع احوالك و امتحانك انبيائك
الكذبة لكانت كما كنت فاذا كرسقوطك و تب و افساج و ازيل منارتك
و بوطيك و زكرك انت له اذن سامعة فليسمع ما تقول الروح الكنائس في
الطعم المظفر من شجرة الجوة التي في جنة الله و اكتب في كنيسة سيمون هذا
ما يقول لا و اح الاخر الذي مات حيواني قد عرفت عملك و سكتك فلا تخف
فما جاع عليك فان اطلب من في شجرة كرم و في اياه فاحمد و انا انا اياك كليل
و كنت له اذن سامعة فليسمع ما يقول الروح للكنائس فان المظفر تضرع
الموتة الثانية و اكتب في صال كنيسة بدير خاموس هذا ما يقول و السيف
الحاد الذي قد عرفت انك لم تذكرني مع انك مستقر في مقر الشيطان لكن بخدوشك
تمسك ببدع بلعام باغو و بعضهم ببدع النيقولايين قتب الا حاربته و بسيف
نور من كانت له اذن سامعة فليسمع ما تقول الروح للكنائس في الطعم المظفر من
المكتوم و اعطيه حصاة بيضا مكتوب عليها اسم لا يعرف الا من يناله و اكتب
في ملك كنيسة شاتير هذا ما يقول بن الله الذي عينه كالنار و رجلاه
كالنحاس التي قد اطلعت على حسن ايمانك الا انك قبلت زابيل المتنبية ان افضل
القوة ترغيبهم في الزنا و اكل في بائع الاوثان فساقتلها و اولادها و ستعلم
الكنائس اني انا هو و صاحب الكل و اجانكم بحسب اعمالكم و من تمسك

در بیان و...
 امامت ائمه و...
 حضرت زین العابدین
 علیه السلام
 و...
 و...
 و...

منكم بشرى فلا تقع عليكم الخرب سيكون كذلك ان تيا في وساعطى المظفر
 يحفظ انما سلطانا على الامم في دعاهم بقضيب من حديد ويستحقهم كانيته
 الفخار كما اخذت انا ايضا من ابر و اعطيه نية الصبح فمن كانت له اذن سامعة
 فليسمع ما تقول الروح للكنائس وكتب الى ملك كنيسة سارديس هذا
 ما يقول ذوالروح السبع الالهية والكواكب السبعة التي قد عرفت اعمالكم
 وانت حتى بلا سم الا انك ميت فتيقظ و احيا بك فان اعمالكم لم تكمل امام الله
 فتذكر ما سمعت وتب و افساجي اليك هيجي اللص والذين لم يتدنسوا منكم
 يستحقون ان يلبسوا معي البياض فالمظفر يلبس ثيابا بيضا ولا ائحي اسمه
 من سفر الحياة واعترف باسمه امام ابي و امام ملائكته فمن كانت له اذن
 سامعة فليسمع ما تقول الروح للكنائس وكتب الى ملك كنيسة لفيها هذا ما يقول
 المقدس الحقيقة الذي عنده مفتاح داود فيفتح ولا احد يغلق ويغلق ولا احد
 يفتح قد عرفت اعمالك وفتحت لك بابا لا يستطيع احد ان يغلقه لمحافظة على كلاً
 وسيد لك الذين يقولون انا يهود وليسوا يهود ويعلمون اني احبك وساحفظ
 عليك ساعة امتحان كما حافظت على كلامي فاني سريع الاتيان فتسك باعندك
 لئلا يؤخذ تاجك فاساجع المظفر و ارفع يميني فلا يخرج منها الى خارج اكتب عليه اسم الله
 من الله او شلنجر ليدية التي رأت من السماء من عنده و اكتب عليه اسمي الجديد فمن
 كانت له اذن سامعة فليسمع ما تقول الروح للكنائس وكتب الى ملك كنيسة
 لازقية هذا ما يقول امين الشاهد امين شقيق راس خليفة الله اني قد
 عرفت انما هذا تاجا و لا بارح فيا ليت و كنت حطرا ابارح اوها انا انقياك

سورة فتيقظون

سورة

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعل في كتابه
البرهان على صحة ما روينا
من اخبار ائمتنا الطاهرين

لأنك فاتت تدعى الغنى وعدم الاحتياج ولم تعلم بفقرك وشقاءك فاشترى من الذهب
الابريز لتستغنى واللبس البياض لتستروا تكمل للتصرف في ادب من احبه فلبس في
على الباب فمن يفتح لي الباب ادخل اليه واتسعي معه وساجلس المظفر معي على
كرسي كما ظفرت جلست مع ابني على كرسية فمن كانت له اذن سامعة
فليستمع ما تقول الروح للكنائس قول هذا ملخص الفصول ٣ - مشتقة على
الحجج ١٢ - وان اردت الاطلاع على جميع العبارة فارجع الى سفر الرويا اذا علمت
ذلك فاعلم ان هذه الرويا هي على ما يعتقد النصارى رويها رايها يوحنا عم
تشمل على الاخبار التي حدثت في العالم من ارتفاع المسيح عيسى الى بعثة محمد صلي
ومن وفاته صلعم الى ظهوره رضع ومن وفاته الى قيام الساعة ولا نشك
في انها تدل على جميع ذلك وانما كلام الله تعالى لانه لست بمطابقين الخاط من غيرها
ومع ذلك لا شك ان اماكن الاستدلال فيها قائمة على دعائها الاصلية فمن
جملة ذلك هذه الايات الشريفة وها هنا امر يقف عليه البحث وهو معرفة الكلمات
التي هي محل النزاع فمن ذلك لفظة الاوور كمر يعني المظفر وهي في الاصل ليوناني
تدل على الغالب الغازي القاهر في الحرب ومنها الموتة الثانية وهي عند النصارى
عبارة عن موت الانسان في الذنوب انما كان فيه لا غير واما البعث فانهم يعترفون
بقيا جميع الناس عند ظهور المسيح وخلقوا اهل الجنة واهل النار في النار
ولم يتعرضوا للبحث في هذا المقام وعند اليهود عبارة عن الموتة التي لا تكون بعد
موتة وتقري ذلك وانهم يقولون ان مدة مكث هذه الخليقة على حالها لا يكون
الا ... - سنة فمن آدم الى موسى عيسى ٢٣٤٨ - سنة ومن موسى الى المسيح

الحمد لله الذي جعل في كتابه
البرهان على صحة ما روينا
من اخبار ائمتنا الطاهرين

دلیل دوم ثبوت امامت جناب امیر مومنان
امامت و وصایت حضرت هارون

و در این مقام عبارت است از
که من بعد از امامت هارون و در
آن حضرت از توحید

همه را فاذا ظهر للمسيح تبعث جميع الموتي وتستقيم لهم السلطنة... اسنة وبعد ذلك يقفون
من على وجه الارض وتزل هي السماء ويصير العالم كان البحر كبحر فيستأنف الصانع صنعة آخر
ترد وهذه الصنعة وانما فيها وفيه ما فيه من عدم فساد الانفس الحكماء كلهم
متفقون على عدم فسادها لانها لو قبلت الفساد لكانت مركبة من شئ يكون فيها
بمنزلة المادة يقبل الفساد وشئ بمنزلة الصورة يفسد بالفعل فيدعى للفساد
للفساد ان يبقى مع الفساد والفساد سبب بالفعل ان لا يبقى معه والفساد
يفسد بالفعل غير الذي يقبل الفساد فتكون مركبة وليس لامر كذا ولا لشيء
لو كانت قابلة للفساد لاشير اليها في النواميس لانها مما عليه التحويل لمزيد
ذلك في شئ من نواميسهم فليس بشئ وقال بعضهم ان انفس الاشياء تبقى الى الابد
وانفس الاشياء تمهلك وعند المسلمين اما اهل السنة والجماعة فالظاهر انهم
لا يعترفون بموتة ثانية ولمزيد كروا الاموتة الاولى والحياة الثانية وبعدها
يساق الذين امنوا الى الجنة والذين كفروا الى النار وقالوا ان الاستثناء في مثل
لا يذوقون فيها الموت الا الموتة الاولى منقطع اما الامامية فيقولون انه اذا ظهر محمد
رضي الله عنه نزل عيسى عليه السلام يرجع حينئذ محمد صلى الله عليه وسلم وعيسى عليه السلام
يرجع معهم الى الارض والفجار وتستقل لهم المملكة واستدلوا بايات كثيرة منها
قوله تعالى انا لنصر رسلك في الحياة الدنيا ويوم يقوم الاشهاد وقالوا ان علي بن
ابراهيم وسهل بن عبد الله قد روي عن الصادق رضي الله عنه ان يوم يقوم الاشهاد
يوم رجعة محمد صلى الله عليه وسلم بقوله تعالى ربنا امثنا اثنتين واحييتنا اثنتين القيل وفيه
بحث اربع عبارات وضحت كل موتة ثانية كما هو ظاهر ان كروه تطبيق في شئ

فمن شأنه ان يكون حيا في كل وقت
يرد حيث كان في الدنيا فيست
منطبق في شئ من نواميسهم
جماعة سببها في كل وقت
اجاب ان قوله من فوق
ينص على ان امثنا

و در این کتاب
در بیان امامت
و وصایت حضرت یارون

بر مذهب امامیه ایشان قائل اند بجهت جناب سالتاب جناب امیر المومنین و حضرت فاطمه
و حسین علیهم السلام و جمیع ابرار و فجار و اما قول او و فیه بجهت پس اگر تفصیل این بحث
میکرد جواب سکت آن می شنید و کلمات آتیه او که خالی از تشکیک است برای دفع این تشکیک
کافی است و نیز در این باباطیه در بیان اموریکه ازین رو یا استفاد شد گفته و منی
الحصاة البیضاء و هی یدفعها عیسی و الروح القدس عجمهم الی المظفر و هو الی الله
یکون بعده و لایفهم ما کتب علیها الا من یاخذها و لاشی یشابه ذلك في
مذاهب اهل السنة و الجماعة و ذهب الامامية الی ان جبرئیل عسم قد اعطی
ذلك محمد اصلم و هو دفعه الی علی بن رضی الله عنهما و هو
دفعها الی الهدی بن عمارت ثلاث صریح در و بر آنکه امری که مشابه حصاة بیضاء که
حضرت عیسی یار روح القدس آنرا بسوی مظفر دفع می کند و در مذهب اهل سنت یافته نمی شود
و لکن مذهب شیعه با آن موافق است که ایشان قائل اند بآنکه جناب سالتاب صلی الله علیه
و آله و سلم این حصاة را بجناب امیر المومنین علیه السلام عطا فرموده تا آنکه امام حسن عسکری
علیه السلام آنرا بحضرت مهدی علیه السلام داده و نیز در این باباطیه گفته قول المظفر
لا تضره الموتة الثانية یرید به محمد اصلم و الموتة الثانية مذكوره فی مقدمه
البحث ازین عبارت ظاهر است که مراد از موتة ثانیة درین قول همانست که سابقا ذکر شد و تا
الحاده کرده که مراد از آن بجهت و آن موعید مذهب امامیه است و نیز در این باباطیه گفته قول
و اکتب الی ملک کنیة بیدرغاموس فی بلد فی عرض ۳۹ درجة و ۲ دقیقه
من الشمال و طول ۴۰ درجة من الطول الجدید قوله هذا ما یقول
ذوالسيف الحاد الی قد عرفت الخ اشارة الی حسن

۱۹۹
ص ۳۸

حصاة بیضاء که در مذهب شیعه
و مذهب اهل سنت و الجماعة
و مذهب امامیه یافت می شود

۱۹۹
ص ۳۸

۱۹۹
ص ۳۸

اعتقاد

في بيان حقيقة النصارى
الكتاب الثاني في بيان حقيقة اليهود

اعتقادهم في دينهم في أول الشهادت إلا أن بعضهم كانوا يستعملون الأوصاف
والطلاسم في العام ما يتوقع عن ذلك وجوه كثيرة ووجه واحد هو بدع النيقوديميين
أضافته إلى نيقوديمس هو شماس هري شمعون عن اتباع شهادته نيقوديمس
هذا ليس نيقوديمس الذي ذكر في ٣-١ من يوحنا فان ذلك كان من مقد
النصارى به ثم قال ان تركت هذين الأمرين سلكت في سبيل الرشاد الذي
أمرتك بسلوكه وألا جئت حاربتك بسيف فحق النصارى أنه يريد بسيف
سيف الله عليه فلهذا التقريرون يكون المراد به عليا رضع لأنه هو سيف الله
الذي قاتل مشركي اليهود والنصارى ابن عبادت وحسبته كبرادوس سيف فداك درين
رويا اشاره بان واقع شده جناب امير المؤمنين عليه السلام ست كه مقاتله فرمود مشركين بود
ونصارى را و اين سخن صراحتا مويد مذهب الحق است بسبب لالت ان فضيلت جناب
امير المؤمنين عليه السلام ونيز در برابرين سا باطيه گفته قوله اني سأطعم المظفر من المني
المكتوم ويريد به محمد ا صلعم والمن المكتوم هو علم النبوة والمن هو ما كان يخرج
من اطل من الاشجار لبناني سرائيل في ربه فاروا عطيه حصاة ايضا لاختلاف
النصارى في تأويلها فالكثير منهم لم يثبت في الرويا والذي بحث في اولها قال هذه
كناية عن ما يتفضل به عليهم من الثواب لان اللذة لا يعرفها الا من يتأهلها
وليس بشئ اذ تشبيه اللذة بالحصاة امر بارد والحق ما ذهب اليه الامامية
في مقدمة هذا البحث ابن عبادت صرح به ورائه مذهب الامامية و باب حصاة
حقين وصوابه خلاف أن غير مقبول اول الباب ونيز در برابرين گفته وقال بعض اهل
التحقيق هذه حصاة تزل بها آدم وعسم واعطاها عند وفاته

في بيان حقيقة النصارى
الكتاب الثاني في بيان حقيقة اليهود

في بيان حقيقة النصارى
الكتاب الثاني في بيان حقيقة اليهود

وجود حجج علیهم السلام
در مقام امامت و وصایت
از طرف حق تعالی

اثبات وجوب امامت
برای سائر اصحاب و ائمه

اثبات وجوب امامت
برای سائر اصحاب و ائمه
و ائمه بعد از ایشان

شاید عموماً و لزوماً من بدلیه بدحتی انت الی عی عم منده الی محصله و لا شد
ان محمد اصلم اما ان یکون قد دفعها الی علی وضع او سید فمها ان المذکک لاسبیل
الثانی لان علمائنا لم یعتزوا بالرجعة و انما هی من خصائص مذهب الامامیه فیکون
قد فوضها الی علی وضع هذا مما یؤید مذهبنا من عبارات هم محسنت در تأیید مذهب
امامیه در باب حصاة و نیز در برابرین سبایطیه گفته ثمر قال فان المظفر یلبس ثیابا بیضا
ای بدخل تحت راية فحجة الصبح وهذا مصداق ما ذهب الیه الامامیه من
باب الرجعة فانهم قد اتفقوا علی ان محمداً صلی الله علیه و سلم علیاً و فاطمة
والحسین رضی عنهم یرجعون بالاجسام اذ اظهر المهدی وضع این عبارت صحت
در آنکه فقره ان المظفر یلبس ثیابا بیضا الخ مصداق مذهب امامیه است در باب
رجعت که مذهب ایشان آنست که جناب سالتاب صلی الله علیه و سلم و جناب امیر المومنین
و حضرت فاطمه و حسین علی جمیعهم افضل التجهة و السلام رجوع خواهند کرد باجسام هر گاه
حضرت محمد ظاهر خواهد شد و نیز در برابرین گفته وء قوله و اکتب الی ملایک کتبه
لا ذقیه و هی بلدة فی عرض ۲۷ - درجه و ۳۰ - دقیقه من الشمال و طول
۲۷ - درجه من الطول الجدید قوله هذا هو ما یقول الخ ای غایة قوله و
امین عجة عبرانية بمعنی لیکن كذلك و تکلف المفسرین لها جهل تحت و تصییر
علماء المتکلم اشارت الی نفوذ الکلام و وصفه نفسه بالشاهد الامین بیاناً
لانه لم یأت الا شاهد المحدث صلعم ثم وصف الشاهد بالامین اذ یجالیه
الخائیر یرید به انه لم یرکم شهادته بل انه اذا هاجل سبیل الاعلام
و ضرب فیها الامثال الحقیقة الذی یمائن المزاجی بر بانه

وین و مروت امامت جگایا میر میشت
امامت و وصایت حضرت یارون
و بعد از این بیجا جگایا
نشدند و یارون و املا
حضرت زنده درین

لیس شاهد اجماعی شهد امام القضاة المزاجية على الاموات واجبة بل الله حقيقة شهد
امام الفاضل المتيقن على الامم الحقيقة وانضافه براس خليفة الله اشارة الى فضيلة الامام
وقوله انه قد عرفناه فاتروستقياه لفتورة اشارة الى عدم تعصب اهل الكنيسة
في مذهم ما اهتمهم مع اليونانيين للملاحدة ثم وصفه بالفقر و امره بشراء الله
اشارة الى تبشيرة بالشرعية الغراء و لباس البياض حيث الاعراض عن سبيل
الضلال و التكميل امربامعان النظر و معاني كلامه ليحصل الى الغنى الحقيقة في الدين
و يُسر بالسر و بالذي لا زال و يشاهد حقائق الاشياء كما هي عليه في نفس الامر
وقوله او دُب من احبه بيان لكمال اللفظ على اهل الكنيسة ثم امره بالنوبة
بعد ما هدّ دة بالتأديب و اخبره بسرعة اتيانه و قرب مانه ثم قال
وساجلس المظفر معي على كرسي تأكيد آخر لرجعة محمد صلى الله عليه وسلم
زمان ظهر المهدى بضع و تأيد لما ينعمه الامامية من باب الرجعة فمن
كانت له اذن سامعة فليستمع ما يقول الروح للكنائس و رغب في اجل الثواب
و جذر من عاجل العقاب و تهيأ للشرعية رب الجنود و ليك حاجته الى النجاة
و ينظم في حزب نعمة الصباح جعله الله و اياك ممن يفوز بلقائه و يسلك
في سلسلة اوليائه اين عبارت صريحيت را كه از زيدا يوحنا رجعت جناب سائمت
صلى الله عليه وآله وسلم در زمان حضرت مهدى عليه السلام ثابت مى شود و آن تأييد
مذهب اماميه در باب رجعت مى كند و نيز در برابرين سا با طيه بعد نقل عبارت في افضل
حاويز عشر اشياء گفته و ترجمته بالعربية و استخراج من قلنس الاسرى عسى
و يثبت من عرقه غصن و يستشقر عليه روح الرب اعني راج

تقاریر و اسباب افعال
بوصف اجلس المظفر معي
على كرسي تأكيد آخر
لرجعة محمد صلى الله عليه وسلم
زمان ظهر المهدى بضع

هذا هو المهدى
الذي ذكره الله تعالى
في القرآن الكريم
وهو الذي يخرج
في آخر الزمان

الحكمة والمعرفة وروح النبوة والعدل وروح العلم وخشية الله فجعلنا في أفكدة وقارة
مستقيما وخشية الرب فلا يفسد محاباة الوجوه ولا يدن بمجر السمع أقول أقول بهذا
في شأن المسيح والنصارى في حق المهدى فقال اليهود أن أسى اسم أبي داود والمسيح لا يكون
الأمير ولا داود فيكون هو المنصوص عليه قد ذكرت منع صغر هذا القياس في قبل
فتذكره وقال النصارى أن المراد به عيسى بن مريم عسم لا نه هو المسيح الذي يجب
أن يكون من أولاد داود واجيب بأن صفاته أعم من صفات النبي ولا قرينة لقيام الخا
مقام العام فيكون المنصوص عليه هو المهدى رضع بعينه لصريح قوله ولا يدن بمجر
السمع لأن المسلمين لجمعوا على أنه رضع لا يحكم بمجر السمع الظاهر بل لا يلاحظ إلا
الباطن لم يتفق ذلك ولا أحد من الأنبياء والأوصياء فلا ترقى له صلعم من قال
لا اله إلا الله حق بماله دمه إذا علمت ذلك فاعلم أن لفظة اسم في العبرانية مرادة
للوجود فيكون من قبيل استعمال العلة في مقام المعلول فلا يمكن أن يكون للوجود
الحقيقي أصل فيكون المراد محمد صلى الله عليه وسلم لقواه له لا لما خلقت إلا
وقد اختلف المسلمون في المهدى فقال أصحابنا من أهل السنة والجماعة أنه رجل
من أولاد فاطمة يكون اسمه محمدا واسم أبيه عبد الله واسم أمه أمينة وقال الإمامان
بالله دهر محمد بن الحسن العسكري ضع كان قد تولد سنة ٢٥٥ هـ من فتاة للحسن
العسكري اسمه يازجس في سن من يامني من المعتد شر غاب سنة ثم ظهر فخر غاب
وهي الغيبة الكبرى ولا يؤب بعدها إلا إذا شاء الله تعالى لما كان قولهم قوب لتناول
هذا النص كان غرضي لذت عن ملة محمد صلى الله عليه وسلم مع قطع النظر عن
التعصب في المذهب ذكرت لك مطابقة ما يدعيه الإمامان مع هذا النص

هذا هو المهدى
الذي ذكره الله تعالى
في القرآن الكريم
وهو الذي يخرج
في آخر الزمان

ووجه جواز احتجاج
مستند امامت است
ان خفت از قوا

وترجمته بالعربية فاختلج الى جبل عظيم شامخ وارتنى الهندية العظيمة اور تسليم
 المقدسة منزلة من السماء من عند الله فيها مجد الله وصورة اهل البيت
 كجبر البشم واليهود وكان لها سور عظيم عال اثنا عشر بابا وعلى كل باب ثمانية
 ملكا كان قد كتب عليها اسماء اسباط اسرائيل الا في عشرين قول كفاويل الله
 انقش بحيثان يدل على غير مكة شرقها الله تعالى والمراد تجميد الله صفته عظاما
 صلى الله عليه وسلم فيها والضوء عبارة عن الحجر الاسود وقشيره باليشم
 الباور اشارة الى صحيح الروايات التي وردت في ان طهارت كان ابيض والى
 بالسور هو رب الجنود صلعم والابواب الاثني عشر ولادى الا حلة عشر ابن
 عمه على وهم الحسن والحسين على ومحمد وجعفر وموسى وعلى ومحمد وعلى
 والحسين والقاهر المهدى ثم رضمهم وقوله وعلى الابواب الاثني عشر اثنا عشر ملكا
 يدل على عظم رتبته وعلى عموم نبوته وقيام دعوته وعلى اقبال جميع الاسباط
 الا على الاسباط الاثنا عشر عبارة عن اولاد يعقوب وهم روبين وشمعون لاوى
 ويهوذا واسحق وزابلون ابن يامين دان ونفتالي ويادوعاشر ويوسف وهذا
 مصداق لقوله لولاك لما خلقت الافلاك مدين عبارة عن سائر ملوك ايرع عالم
 زحفون في غير تمشير باليه اثنى عشر اربابان يوحنا ثمانيت فرموده وبراى مزيد ايضا حق
 واضح الايتلاج وابطال وساوس اهل العوجن
 منفصلا برزبان حقايق ترجمان آورده ونيرو برزبان سبابا طيه
 از سفر بياگفته و ترجمته بالعربية ولسو المدية اثنا عشر اسما وعي
 اسماء رسل الحمل الاثني عشر قول هذا تأكيد على ما قبله والاثنا عشر الاسماء

افاد الجواد سابط ان المراد بال
الاثني عشر الذين ذكرهم في
الآية الاثنا عشر

وهم الاثمة لاثنا عشر ورسل الخصال اثنا عشر هم الحواريون الاثنا عشر وفيه اجماع
 ابن عيارات صرح بحسب ذلك واثنا عشر اساسا في تفسيره واثنا عشر كروية واثنا عشر عيسى عليه السلام
 ان صرح بحسب در تاييد مذهب اماميه واثنا عشر در برهين بعد نقل عبارتي از سفر ويا گفته و
 بالعمومية والاولا اثنا عشر اثنا عشر لاثنا عشر كل واحد من الابواب كان من لؤلؤة
 واحدة وساحة المدينة من الذهب لا يري كالزجاج الشفاف قول هذا بيان
 وصفة الابواب كون كل باب من لؤلؤة واحدة في كل باب من لؤلؤة واحدة
 من عصاة انهم كل من اللؤلؤة كروية ولا شك ان الشكل الكروي لا يمكن ان يتألف
 الا من الاشكال الجسام لا على سطح نقطة واحدة كما هو في الجوامد والاصل
 في عصاة الامام اما عند اهل السنة والجماعة فان العصاة ليست بشرط بل
 العدة فيه انعقاد الاجماع واما عند الامامية فمع واجبة كانه لطفه كان
 القوس الزكية القاضية فاني عن اتباع القوس الدانية المفصورة وعاء
 العصاة على التفصيل ولها انحاء تحت طويل كناية سب هذا المقام قوله
 وساحة المدينة من الذهب لا يري كالزجاج الشفاف يريد بذلك اهل البيت
 صلعم لانهم لا يخشون عن اعتقادهم ولا ينصرفون عن مذهبهم في حال
 العسرة واما الذين اغواهم قسوس لانكار دينهم فصالح الال الذين لا معرفة
 لهم باصول دينهم وهذا هو مصداق قوله صلعم لنا مدينة العلم واعلم يا ايها
 ابن عيارات صرح بحسب درينكه برون هر باب انه لؤلؤة واحدة اشاره است بصفت
 عليهم السلام واثنا عشر تاييدات مذهب الحق است ومذهب مخالفين
 يستزيد بجان واهل الجاهل واثنا عشر اهتمام تمام ورفعي عصمت ابن حضرت زارند

في قوله اثنا عشر
 في قوله اثنا عشر

اثنا عشر
 في قوله اثنا عشر

في قوله اثنا عشر

و این دوم ثبوت امامت جناب امیر مومنان
امامت و وصایت حضرت یار و روان

وجه جواز احتجاج ائمه
شیخیه بر امامت یار و روان
و حضرتان نورانی

و عجب که شاه صاحب بهم باوصف اظهار کمال و اخلاقا لما انصرت الله حق علي عليه السلام
فكيف بغيرة من المتعنتين المتصلين و نیز از قول و وهذا مصداق قوله صلعم انا
مدينة العلم و علي بن ابي طالب صحته حديث تام مدينة العلم و علي بن ابيها
که شاه صاحب پناه بخدا مبالغه و اغراق در ابطال و تکذيب آن دارند ظاهر است
خو نیز از این وضاحت که عبارت سفر و یا مصداق این حدیث شریف است فليهلك
اولياء المخاطب حزنا و کذا چهارم آنکه امامت حضرت یار و روان اولاد آنحضرت از
قبیل فضائل و مناقب است و استدلال بمناقب انبیا علیهم السلام که اهل کتاب نقل
آن کنند مثل استدلال است بفضائل اهل بیت علیهم السلام که نواصب نقل آن
نمایند و هیچ عاقلی قدح در فضائل و مناقب اهل بیت علیهم السلام که نواصب
نقل کنند نمی کند باین وجه که بر نواصب نقل دیگر امور اعتماد نیست چه آنکه مذکور است
جمع از اساطین سفیه نیست که در کتب سابقه تحریف لفظی واقع نشده و از غرائب
امور آنکه حضرت بخاری در صحیح خود این معنی را ذکر کرده پس بنا برین احتجاج
اہل حق بعبارات تورات برای الزام این حضرات نهایت
قوی و متین باشد بخاری در صحیح خود گفت
باب قول الله بل هو قرآن مجید فی لوح محفوظ و الطود و کتاب مسطور قال قتادة
مکتوب یسطرون بخطون فی لمة الکتاب جملة الکتاب و اصله ما یلفظ ما یتکلم
من شیء الا کتب علیه و قال ابن عباس یکتب الخیر و الشر کتفون یزیل
ولیس حدیثی لفظ کتاب من کتب الله و لکن کتفون یزیل و کتفون یزول و کتفون یزول
تاویله و ابن حجر عسقلانی در فتح الباری گفته قوله و لیس حدیثی لفظ کتاب

۱۱۶۴
۱۱۶۹
من کتاب الرد علی
الجمیة و غیرهم

در بخاری فی صحیح ما یزول
عدم وقوع الخوف اللفظ
من کتب سابقه

البرهان ومثبتات ثابت جندار بن عيسى
بما هو وصايت حضرت باقر

وجود جندار بن عيسى
مشهد بياست باري
داوود حضرت ائمه

من كتب الله تعالى لك هذه سورة فاني انا واوليائه من غير تاء بيني وبين واية ايشتم على غير
 تاويله قال شيخنا ابن الملقن في شرحه هذا الذي قاله احد القوم في تفسير هذه الاية
 وهو مختارة اى البخارى قد صرح كثير من اصحابنا بان اليهود والنصارى بدلوا
 التوراة والا انجيل في قواعده على ذلك جواز امتحان اوراقهما وهو مخالف ما قاله
 البخارى هنا انتهى وهو كالصريح في ان قوله وليس له الاخرة من كلام البخارى
 قدس به تفسير ابن عباس وهو محتمل ان يكون بقية كلام ابن عباس في تفسير
 الاية وعينى وعقده الجمل كفته ثم شرعوا في تحريم ما زاد بها كما قال الله تعالى
 وان منهم لقرىبا يولون الاية فقد اخبر الله تعالى انهم يغيرونها واولواؤها
 ويضعونها على غير مواضعها وهذا ما خلا فيه بين العلماء والمؤلفين
 الفاظها فقال قائلون انها جميعا بدلت وقال الآخرون لم تبدل واحتملوا
 بقوله تعالى وكيف يحكمونك وعندهم التوراة في حكم الله ولكن هذا
 على ما يقوله كثير من المتكلمين من ان النورانية تقطع تواترها في زمان
 بخت نصر ولم يبق من يحفظها الا في زمان علي عليه السلام ثم الغريب كان نبيا فهو
 معصوم والرواية الى المعصوم تكفى اليهم الا ان يقال لم تواتر اليه لكن بعدة
 زكريا ويحيى وعيسى عليهم السلام كلهم كانوا متمسكين بالنورانية فلو لم تكن
 صحيحة معجزة لما اعتقدوا عليها وهم انبياء معصومون القول بان التبدل
 وقع في معانيها لا في الفاظها حكاه البخارى عن ابن عباس في آخر كتابه
 الجمع وحكاة في الامم الرازي عن اكثر المشركين والمتكلمين الخ
 ثم اورد في تفسيره قوله من ان الذين يأتون ما قول الله من الكتاب

فهو
انما هو الملقن ان مختار
الشيخ على عدم الخلف
في الكتب السابقة

فهم
فصل في تحريف
ايل الكتاب

فهم
فصل في تحريف
ايل الكتاب

ويشترون به ثمنا قليلا اولئك ما ياكلون في بطونهم الا النار ولا يكلمهم الله
يوم القيامة ولا يركبهم عذاب اليم كفته المسئلة الثالثة اختلفوا في كيفية
الكتاب فلم يروى عن ابن عباس انهم كانوا يخرفون ظاهر التوراة والا نجعل عند
المتكلمين هذا ممنوع لا كما كانا كتابين بلغاني الشريعة والتوراة الى حيث يتعد
ذلك في مائل كانوا يكتبون التاويل ونيز رازي في تفسير آية وان منهم لفرقا يوردون
السننهم بالكتاب لتحسبوه من الكتاب وما هو من الكتاب ويقولون هو من
عند الله وما هو من عند الله ويقولون على الله الكذب وهم يعلمون كفته السوا
الثاني كيف يمكن ادخال التحريف في التوراة مع شهرتها العظيمة بين الناس
والجواب لعله صدر هذا العمل عن نفر قليل يجوز عليهم التواطؤ على التحريف ثم
انهم ضووا ذلك احراف على بعض العوام وعلى هذا التقدير يكون هذا التحريف
ممكنا والا صوب عندي في تفسير الآية وجبه اخرى هو ان الايات الدالة على
نبوة محمد صلى الله عليه وسلم كان محتاج فيها الى تدقيق النظر وتأمل القلب
والقوم كانوا يوردون عليها الاسولة المشوشة والاعتراضات المظلمة
فكانت تصير تلك الدلائل مشتبهة على السامعين واليهود كانوا يقولون
مراد الله تكا من هذه الآية ما ذكرناه لا ما ذكرتم فكان هذا هو المراد بالتحريف
وبلى الالسنه وهذا مثال المحقق في زماننا يستدل بآية من كتاب الله
فالمبطل يورد عليه الاسولة والشبهات ويقول ليس مراد الله ما ذكرتم
فكذا في هذه الصورة ونيز رازي في تفسير آية من الدين هاو الخرفون الكلام
عن موضعه ويقولون سمعوا واطعنا واسمع عني سمعوا هذا الى اخر الآية

[illegible]

فاد الرزى ان شريف ظاهري
 شيخ عندنا وكم كان
 ١٢٤١ هـ
 رجب ١٢٤١ هـ
 رجب ١٢٤١ هـ

الشيخ محمد بن عبد الله المازني

مستخرج من كتاب
امام باقر عليه السلام

في ذلك بل هي ولي لوجود الانبياء المتكثرة في كل عصر بخلافها اليوم هذا ان يريد
الجملة وجمدة التفاصيل وان يريد ان يبين كرفعه ونقصه ونقصه وزيادته
حرف مده مثلاً ونقصه فلا تملأ الحراسة عن ذلك وكيف وهذه القرائن قد
كثرت كثرة كثيرة لا سيما على من يقبل ما يسمونه الشاذ ولا تفران العادة
تقصه بحفظه عن ذلك واما مدعواهم على سائر كتب الله تعالى انها محفوظة
عموماً اجترأ عليه كثير من مفرعة الشافعية بانه يجوز الاستنباط بالتواضع
والانجيل وكثيرا كما يزعم كثير فلا دليل لهم عليه كما ورد في تحريف اهل الكتاب
فهو اما عائد الى المعنى كما هو واقع في القرآن تحريفه الا ان كل مبتدع على هواه انما
ان يكتبوا كتاباً ويقولون هو من عند الله وما هو من عند الله سواء اقردها
او ادخلها احد هم في الاسفار تلبساً بلا شيوع لان شيوع ذلك محال لما
ذكرنا من قول الدواعي على الحفظ وعلى كل تقدير فاصل كتب الله تعالى معروفة
محفوظة كما صرح به خبر ابن عباس وغيره وكيف لا وقد قال الله سبحانه
وتعالى يعرفونه كما يعرفون ابناهم واجته عليهم بكتابتهم على الاطلاق فلو كان الله
أوتوه في ايديهم انما هو من كل او مختلط لم تقم عليهم حجة وعلى الجملة فليس هذا
الا من قبيل الغلو في الدين والافتقار على الامم كما يفعلونه من التعريض بالانبياء
حين الشاء على النبي صلى الله عليه وسلم والواجب تعظيم الكل ورعاية حقّه
والاقتصار من التفضيل على ما دل عليه دليل ان الجالية ملجوع عامة الاشتغال
المفاضلة مطلقاً فضول ومحمد بن اسمعيل بن صالح الامير اليما في الصناديق ورويل
ابحاث مسدودة في عبارات مقبلة كمن يقول شذ بعد كلامي گفته اذا عرفت هذا

مذهب

نقله

نقله من كتاب
الانجيل اصل
مدرسة تحفيظ
الكتاب

دليل دوم ثبوت امامت جناب امير المؤمنين
امامت و وصايت حضرت ماردن

قالذي يظهر لنا ان تحريف نسخ التوراة والانجيل بتبديل الفاظها ونقوش كتابتها
بعيد جدا كما قد ناه وقره المؤلف ولكن هذا بالنسبة الى من يعرف لغة الكتاب
ويعرف نقوش كتابة الفاظها وكيفيتها كالنسبة الى من لا يعرف ذلك كالا ميين
فانه يتم تحريف الالفاظ لهم اي شر فيها اهل الكتاب عند وانيها لهم مثاله ان يقول
الله اسم ربعة هو آدم طوال لفظا وخطا لان الامي جاهل للغة الكتابير ونقوش
الفاظها وقد وقع هذا كثيرا وان حصل الله لا تحريف ولا تبديل في نسخ التوراة
لما ذكر من ادلته وقد وقع التحريف والتبديل لانفاظها عند حاية اهل الكتاب
وح يصدق قوله يرفون كلام الله على تحريف الفاظها ايضا وان لم يثبت اللفظ
الحر في ايده في ما عرفت انه لا تبديل في نسخ التوراة وقد وقع التبديل في نسخ
الانجيل كما يعرفها لانهم حرصوا على اضلال المؤمنين ورجعهم كما قال تعالى وكثير
من اهل الكتاب لو يردونكم من بعد كفر لاني اذهم كنارا احدا من عند انفسهم من بعد
ما تبين لهم الحق فهم لوداهم يحرفون صفاته صلى الله عليه وسلم التي
يجدونها مكتوبة عندهم في التوراة والانجيل طمعا في اضلال المؤمنين والذوال
طائفة من آمنوا بالذي نزل على الذين آمنوا ووجه انها رواكثوا اخبروا عنهم جوب
ولذلك قال يا ايها الذين آمنوا ان تطيعوا فريقا من الذين اوتوا الكتاب يردوكم
بعد ما آمنتموكم بن ولا يلزم من تحريفهم الفاظ التوراة وجودها في التوراة
بل التوراة والانجيل اني نسخهما سالمة عن التغيير لا لفاظي كيف وقد امر الله
بالحكمة فيها كما قال تعالى انا انزلنا التوراة الى قولهم كما انزلنا في موسى
الانجيل ولهم اهل الانجيل بما انزل الله فيهم وفيما يدا اهل التوراة ربهم

مفسر
الفاظ
نسخ
الانجيل

الانجيل

الانجيل
الانجيل
الانجيل

وجود هارون في كل زمان
وكانت امارته اولى
من امارته اخيه
محمود بن عبد الله
محمود بن عبد الله
محمود بن عبد الله

وجاء اسم محمود بن عمر بن حشرمي در كشف گفته قارون اسم اعجمي مثل هارون
ولم ينصرف للبيعة والتعريف ولو كان فاعولا من قرن لا ينصرف وقيل معنى كونه
من قومه انه آمن به وقيل كان اسرائيليا ابن عم لموسى هو قارون بن بصير
بن فاهث بن لاوي بن يعقوب وموسى بن عمران بن فاهث وقيل كان موسى
ابن اخيه وكان يسمى المنور الحسن صورته قال اذا كانت النبوة لموسى المذبح
والقربان الى هرون فخالى وروى انهما جاوزا بهم موسى البحر وصارت الرسالة
والجورة لهرون يقرب القربان يكون راسا فيهم وكان القربان الى موسى فجعله
موسى الى خيه وجدا قارون في نفسه وحدهما فقال موسى الا امر لكما وليست
علي شي الى متى صبر قال موسى هذا صنع الله قال والله لا اصدقك حتى تأتي
بأية فامر رؤساء بني اسرائيل ان يجي كل واحد بعصاة فخر بها والقاهاقى القبة
التي كان الوحي ينزل عليه فيها وكانوا يحرسون عصيهم بالليل فاصبحوا اذا
بعصاهرون تهنزوا ولها ورق اخضر وكانت من شجر اللوز فقال قارون ما هو
با عجب مما صنع من الشجر فبغى عليهم من البغى وهو الظلم واليوسوس بن محمد عاوي
دارشاد العقل السليم گفته ان قارون كان من قوم موسى كان ابن عمه يصور بن
فاهث بن لاوي بن يعقوب عليه السلام وموسى عليه السلام ابن عمران
بن فاهث وقيل كان موسى عليه السلام ابن اخيه وكان يسمى المنور الحسن
صورته وقيل كان قارون بن اسرائيل للتوراة وذكره نافق فنانا في السامري
وقال اذا كانت النبوة لموسى المذبح والقربان لهرون فخالى وروى انه
لما جاوز بهم موسى عليه السلام البحر وصارت الرسالة والجورة والقربان

صارت النبوة لهرون
وكان راسا فيهم
فكانوا في
سنة الكشاف
فصبر قارون على ان
يكون لهرون
فانظر
سائر رؤساء بني اسرائيل
فكره في الكشاف

لهرون وجلد قارون في نفسه وخسنتها فقال موسى لهما افسد عليهما
الى متى اخبر قال موسى عليه السلام هذا صنع الله فكما قال لا اصدقه حتى تأتيا
بآية فامر رساء بنى اسرائيل ان يجيئ كل واحد بعصاه فخرها والقاه في
القبّة التي كان الوحي ينزل اليه فيها فكانوا يحرسون عصيتي سرى بالليل فاصبحوا
بعصاهم وهتفوا ولها ورق اخضر فقال قارون ما هو يا عجب ما تصنع من السحر
ومحمد بن احمد شربني خطيب در سراج منير گفته روى اهل الاخبار ان قارون كان
اعلم بنى اسرائيل بعد موسى وهرون واجملهم واغناهم وكان حسن الصوت فبغى
وطغى وكان اول طغيانه وعصيانه ان الله تعالى اوحى الى موسى ان يامرهم
ان يعلّقوا في ارجلهم خيوطا اربعة في كل طرف خيطا اخضر يكون السماء
يذكرون اذا نظروا اليها السماء ويعلمون اني منزل منها كلامي فقال موسى
عليه السلام يا رب افلا تأمرهم ان يجعلوا ارجلهم كلها خضرا فان بنى
اسرائيل تحقر هذه الخيوط فقال الله تعالى يا موسى ان الصغير من امرئ
ليس بصغير فان لم يطيعوني في الامر الصغير لم يطيعوني في الامر الكبير فاعلم
موسى عليه السلام وقال ان الله تعالى يامركم ان تعلقوا في ارجلهم خيوطا
خضر يكون السماء لى تذكروا ربكم اذا رايتهم ها ففعلن بنو اسرائيل ما امرهم
به واستكبر قارون لم يفعل قال فما يفعل هذا لا رب ابى بعبيد هم لى
يتخبروا عن غيرهم وكان هذا بدء عصيانه وبغيه ولما قطع الله تعالى بنى
اسرائيل البحر واغرق فرعون جعل الحבורه لهرون عليه الصلوة والسلام
فحصلت له النبوة والحבורه وكان له القربان والذبح وكان موسى عليه السلام

سورة قصص
ركوع ١١ جزء ١٢٨

الرسالة فوجد قارون لذلك في نفسه قال يا موسى لك الرسالة وهرون
الخبيرة ولست في شيء لا اصبر ان اعمل هذا فقال موسى عليه السلام والله ما
ذلك هرون بل الله تعا جعلها فقال قارون والله لا اصدقك حتى ترى
بيانه فجمع موسى عليه السلام رؤساء بني اسرائيل وامرهم ان يجمع كل رجل
منهم رجلا فاجابوا بما فخر بهما والقاها موسى عليه السلام في قبة لكان
يسد الله بها فيرى ان ذلك بامر الله تعالى ودعا موسى عليه السلام
ان يقيم بيان ذلك فباتوا يحرسون عصيتهم فاصبحت عصا هرون عليه السلام
وقد اهتز لها ورق اخضر وكانت من شجر اللوز فقال موسى عليه السلام
الا ترى ما صنع هرون فقال والله ما هذا باعجب مما صنع من السحرة عز
قارون ومعه ناس كثير وولى هرون عليه السلام الخبيرة وهي رياسة
الذبح والقربان وكانت بنو اسرائيل ياتون بهداياهم الى هرون عليه السلام
فيضعها في المنج وتنزل نار من السماء فتاكلها واعتزل قارون باتباعه و
كان كثير المال والتبع من بني اسرائيل فكان لا ياتي موسى عليه السلام ولا يما
واحد من محمد بن ابراهيم ثعلبي مرع السكفة قالوا فلما قطع موسى ببني اسرائيل الى
جعلت الخبيرة وهو رياسة المنجحة وبيت القربان لهارون فصار بنو اسرائيل
يانون يهديهم فيدفعونه الى هارون فيضعه على المنج فتنزل نار من السماء
فتأكله فوجد قارون في نفسه من ذلك واثى موسى وقال له يا موسى لك
التياب في السارة وهارون الخبيرة لست انا في شيء من ذلك وانا اقرب
للتوراة منك لا يصير علي هذا فقال موسى عليه السلام ما جعلني انا في هرون

ص ٢٢٠
باب في قصة قارون
من مجلد في رتبة

و من سوره فتح حضرت جبرئیل علیه السلام را خواند و فرمود
 و اذنا ان تسمیة حسین باسم شهر شریف و در پیشگاه

ص ۱۲۲

فرمود و شهر عالی الکامن بعد صالح من ولد ائمه ائمه بن هارون بن محمد
 تکامن الامام قدس سرهم اربعین سنه و کان عمره مئولی قانیا و خمسين
 سنه فمده عمره ثمان و تسعون سنه و اقول سنه من ولایت هوله شهو بل النبی
 بقریة شیلو علی باب القدس فی الثالثة و العشرین من کایة عالی ولد داود
 علیه السلام فوفاة عالی فی و اخر سنه اثنتین و ثانیین اربع مائة لوفاة مو
 باجماع بعد ثبوت امامت حضرت بارون علیه السلام و ثبوت امامت اولاد آنحضرت
 پاره از عقل و فهم و دین و حیا و خوف از خدا و خلق داشته باشد تشدید نمی کند در
 ثبوت امامت بر آنجناب امیر المؤمنین و حسین علیهم السلام و دلایل عموم منازل که سابقا
 گذشته برای اثبات این مرام کافیست و همچنین افاده شاه ولی العبد در ازالة الخفا که از ان
 لزوم حمل تشبیه بر منازل مشهوره ثابت می شود و هم افاده مخاطب که از ان وضاحت حمل
 تشبیه در حدیث منزلت بر تشبیه کامل لازم و واجب و تشبیهی که در کلام رسول صلی الله
 علیه و آله و سلم واقع شود آنرا بر تشبیه ناقص حمل کردن کمال بی دینانستی است العباد
 برای ایضاح و تقریر مطلوب وافی لکن در دلیل آتی که دلیل سوم است بحمد الله المنان و حسن
 توفیق و لطف قدسیده بوحی رب منعم ثابت می نمایم که حدیث منزلت محمول بر عموم
 منازل است و با خصوص مثبت حصول اوصاف اولاد حضرت بارون برای این
 علیها السلام دلیل سوم آنکه حدیث منزلت از احادیث قدسیه است که
 حضرت جبرئیل علیه السلام وقت ولادت با سعادت حضرت امام حسن و هم وقت
 ولادت با سعادت حضرت امام حسین علیه السلام بعد از اسی تنفیت و مبارکباد
 بخدایت سرور انبیای امتداد صلی الله علیه و آله الی یوم التنازع از جانب رب العباد

دلیل سوم بلیغ حضرت جبرئیل علیه السلام است و در روایت
واقعه انجمن حسین با سه هزار و سیصد و پنجاه نفر
۴۳۷

بلیغ آن فرموده بیانش آنکه هرگاه جناب امام حسن علیه السلام متولد شد حضرت جبرئیل
علیه السلام بر جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم فرود آمد و گفت که اسی محمد
پروردگار تو میخواند ترا سلام و میفرماید تو که علی از تو بمنزله بارون از موسی است لیکن
نیست بمی بعد تو پس مسمی کن پس خود را بنام پسر بارون همچنین این وحی را وقت ولادت
حضرت امام حسین علیه السلام رسانیده و اکابر جمهره و حذاق و اساطین مشهورین
فی الافاق این معنی را روایت کرده اند مثل عبد الملک بن محمد الواعظ الخ گوشه
واحد بن عبد الله بن محمد الطبری و شهاب الدین بن شمس الدین الدولتا بادی
و حسین بن محمد الدیار کرب ملک العلماء شهاب الدین دولتا بادی که جلالت فضائل او
از اخبار الاخبار و سبحة المرجان و مقاله سنیه در مابعد انشاء الله تعالی و شهاب
بتصریح فاصل رشید در ایضاح از عظمای علمای اهل سنت و ائمه معتبرین ایشانست
در کتاب هدایة السعداء که در صدر آن تصریح کرده که آن رساله معتبره و فضائله منقولست از
درون سید کتب یعنی الحق و یبطل الباطل و لو کراه الکافرون و از شبه و اعتراض
و باعقاد قریب باشد و مرکبست با اقوال سنت قبول را می خلف در بیان بدایت
و نیز تصریح که آن رساله در تفسیر نیاهی از ان نقلها می آرد و در
نامه گفته اجماع الساده ... و در مفاطمه علیها السلام با ساجدهم
من الله تعالی و فی شرف النبوة روی جابر بن عبد الله ما و له من فاطمة الحسن
فالت اعلم الله فان صلی الله علیه و آله و سلم رسول الله صلی الله علیه و سلم
ثم قال ان للابی صلی الله علیه و سلم ما قاله حتی رجع الله عنه قال ان الله
ص ... و سلم صلی الله علیه و سلم و من فاضل و جلاله و جلاله و جلاله

احفظه محمد بن جعفر السطری

ص ۲۱۵

۳۵
 و القضاة الحسین بن علی بن ابی طالب
 و القضاة الحسین بن علی بن ابی طالب

علی السلام انه ولد لمحمد بن فاطمة اليه وكنهه وقل له ان علياً منك بمنزلة
 هارون من موسى فسميه باسم ابن هارون فخط جبرئيل قهناً عن الله تعالى
 ثم قال ان الله يأمرك ان تسميه باسم ابن هارون قال ما كان اسمه قال شبر فقال
 لسانى عرابى قال فسمه الحسين فلا ولد له الحسين عليه السلام في اوحى الله تعالى
 الى جبرئيل انه ولد لمحمد بن فاطمة اليه وكنهه وقل له ان علياً منك
 بمنزلة هارون من موسى فسميه باسم ابن هارون فخط جبرئيل قهناً عن الله تعالى
 ثم قال ان الله يأمرك ان تسميه باسم ابن هارون قال ما كان اسمه قال
 شبر فقال لشاعرى قال فسمه الحسين فسماه الحسين ترجمه حاصل چون حسن
 وحمید بن صفی الله شاعران را تولد شد نزد فاطمه مرشاه علی را گفت ای علی ایشان را نام
 بکن گفت چه حال مرا از مصطفی است گفت کنم فاطمه پیش تخت رسالت عرض داشت
 که علی چنین بگوید فرمود چه شده است مرا که سبقت کنم از حضرت عزت پس حضرت
 عزت جبرئیل فرستاد بعد از سلام مبارکباد رسانید گفت ای محمد علی ترا برادر است بنام
 هارون از موسی نام ایشان نام فرزندان هارون کن که پس هارون یکی را شبر و دیگر را شبر نام
 مصطفی فرمود ای جبرئیل این تا حصار کیست و مرا زبان عیسی فرمود که شبر را عربی حسن
 یا ز شبر حسین نامها میان کن امت و حریت ایشان بشناس که کسی را که حضرت تقدس
 خود نام دهد و اتی بچه عز و شمت باشد و علیه ولی الشایع بر گوشت فاطمه شبر و شبر
 بر جمیع نامها لقب شبر نوشته اند خداوند متعالی برای اظهار کرامت این فرزندان
 که با چنانچه عیسی بنحیر نام نهاد عیسی را که بفرموده اسمی جمعی در کتب
 آمده و آنرا که است شبر از مصطفی که لا اله الا الله محمد رسول الله

و القضاة الحسین بن علی بن ابی طالب
 و القضاة الحسین بن علی بن ابی طالب

و القضاة الحسین بن علی بن ابی طالب
 و القضاة الحسین بن علی بن ابی طالب

دبل سوم نبلغ حضرت جبرئیل علیه السلام یوحنا لایحی
 فکضای الشیوخین باسم شیخ شریک و شیخ شریک
 حسن

بابن الجوزی المتوفی سنة سبع وتسعين وخمسة مائة ولا بی سید هو الحافظ
 ابوسعید عبد الملك بن محمد النیسابوری الخ کوشی المتوفی سنة ست واربعمائة
 وهذا الكتاب ثمان مجلدات ویزد کشف الظنون گفته شرف النبوة من کتب الاخلاص
 لا بی سعید عبد الملك بن ابی عثمان محمد الواعظ الخ کوشی المارذکوة کذا فی
 ضائل العشرة عبد الکريم بن محمد سمعانی در نسبت خورشی گفته و اما عبد الملك
 بن ابی عثمان محمد بن ابراهیم الواعظ الخ جوشی من اهل نيسابور کان اما
 زاهدا لعماله البر و اعمال الخیر و القیام بمصالح الناس ایصال النفع الیه
 مع بلیة ابا عمر و نجید السلو و جماعة کثيرة سواهم و رحل الی العراق و الحجاز
 و دیار مصر و ادرك شیخ و صنف التصانیف المفیده و ذکره ابو الفضل
 محمد بن طاهر المقدسی فقال یوسع الخ جوشی و یقال بالكاف بالفارسیة
 منسوب الی قرية بخراسان قال المقدسی هذا فی خانقاه بسکة خوکوش و لا
 ادری ابوسعید هذا نسبه الی هذه السکة او السکة نسبه الی ابی سعد و توفی
 فی جمادی الاولی سنة سبع واربعمائة ویزد سمعانی در انساب گفته الخ کوشی بفتح
 الخاء المعجمة و سکون الراء و ضم الکاف و فی آخرها الشین هذه النسبة الی
 خوکوش و هی سکتة نيسابور کبيرة کان بها جماعة من المشاهیر مثل ابی سعد
 عبد الملك بن ابی عثمان محمد بن ابراهیم الخ کوشی لزا هذا الواعظ احد المشهور
 بامال البر و الخیر و کان عالما زاهدا فاضلا جل الی العراق و الحجاز و دیار مصر
 و ادرك العلماء و الشیوخ و صنف التصانیف المفیده سمع القاضی ابا محمد محیی
 بن منصور بن عبد الملك و اعمرو سماعیل بن فحید السلی و ابا علی حامد بن محمد

غفر له و لوالديه و لکلیه و لکلیه و لکلیه و لکلیه
 غفر له و لوالديه و لکلیه و لکلیه و لکلیه و لکلیه

عن

۳۷ دلیل سوم تبلیغ حضرت جبرئیل علیہ السلام است را وقت ولادت حسین
واقضای آن سوره حسنین بهم شیر شعیب و دو پسر شتر را وزن

ابن عبد الله الرفاء وابو اسحق بن بشر بن احمد الاسفرايني وعلي بن بندار الصوفي وابو
 احمد محمد بن محمد بن الحسين الشيباني واقواهم روى عنه محمد بن الحسن بن محمد الخلال
 وابو بكر ابو عبد الله الحافظ وابو القاسم الاذهري وعبد العزيز بن علي الكازجي
 وابو القاسم التتويحي وجماعة سواهم اخبر ابو بكر احمد بن علي بن خلف الشيرازي تفقه
 في حادثة النسج وزهد وجمال الزهاد المجريين الى ان جعله الله خلقا لجماعته من
 تقدمه من العباد المجتهدين والزهاد الفائقين وتفقه للتابع علي بن الحسن
 الماسخي سمع بالعراق بعد السبعين والثلاثمائة تخرج الى الحجاز وجاء حرم
 وامنه مكة وصحب به العباد الصالحين وسمع الحديث من اهلها والواردين
 فانصرف الى نيسابور ولزم منزله وبذل النفس والمال للمستورين من اهل
 والفقراء المنقطع بهم هياتار للمرضى بعد ان خربت دار التقدمة لهم بنيسابور وروى
 جماعة من اصحابه المستورين لتقرض حروجهل مياهم حروا الى الاطباء وشرب الدواء
 وصنف في علوم الشريعة ودلائل النبوة وفي سيرة العباد والزهاد كتبها
 جماعة من اهل الحديث وسموها منه وسارت تلك المصنفات في بلاد المسلمين
 تاريخا لنيسابور وعلمائها الماضين منهم الباقيين فاته في سنة ست واربعمائة
 بنيسابور ووزنت قبور غيرة وتوفي في غير من غير در وقائع سنة سبع واربعمائة
 كفته وعبد الملك بن ابي عثمان ابو سعد النيسابوري ابو عطاء القدوة والقدر والكرم
 بالخر كوتى صنف كتاب الزهد وكتاب دلائل النبوة وغير ذلك قال الكاظمي راجع
 منه علماء وزهاد وتواصوا وادار شادا الى الله راداه الله خوف ثماره اربعمائة
 قله روى عن حامد بن عثمان وابنه ووفى في جمادى الاولى سنة ثمان واربعمائة

حاجی محمد رفیع

بہل و تراغ حشر عیسیٰ علیہ السلام و اولاد و حشر
و انصاف و حشر عیسیٰ علیہ السلام و اولاد و حشر

[illegible]

تاریخ

که در جنت عراق و حجاز و دیار مصر فائز گردیده و بخدمت اعظم علماء و شفیق رسید
 و تصانیف مفیده و تالیفات سدیدة بقالب تالیف پخته و جملہ سماع
 از اکابر محدثین و افادہ امثال متقدمین مانگینتہ و در حدیث سن و غضاخت
 غصن فقه حاصل کرده و محاسن زیاده و عباد صالحین برگزیده تا آنکه حق تعالی
 او را بر عزم ایشان خلف متقدمین از عباد محمدین و زما و مفضلین گردانیده و بمجاورت
 حرم الهی بهم مشرف شده و در پنجاب بیت مهابت ہم مصاحبت عباد صالحین و
 حدیث از قاطنین و دارین مشغولی بود و بعد از آن به نیسا و انصاف و بسوی طبرستان
 صلح العطار کرد و بیت خود را بملک مت خود مشرف ساخت بمیدان نفس مال برای مستور
 زواید فقر و قطع الطریق و انقادشان از عذاب حریق پروریدند که آنرا جامع از ال
 حدیث نوشتند و آنرا نمودند و این مصنفات در بلاد سلیمان و سارود ابر گردید و بوجه
 الحاکم که یکی از تلامذہ اوست گفته اند که من چارچهار بار روی علم و زهد و توانا و انما
 بسوی خدایتعالی نیاده کند ائمه او را توفیق و اسعاد کند ما را بایام او و حفظ
 عم بن محمد بن ابی نصر الملا الایلی که محب الدین طبرسی روایات بسیار از خود و ریاض النظم
 باینجا نقل میکند و صاحب صدوق و خود شام صاحب ہم بعض روایات او را بنحو
 قل لا اسألكم الا المودة فی القربی مستند ساخته دست بر این انداخته اند علی بن نقاد و
 وسیلة المتعبدین الی متابعه سید الم سلید که در کشف النور بهم ذکر آن نویسنده در حدیث
 بن عبد الله قال مولدت فاطمة الحسن قالت لعن الله فقال ما كنت لا استعبد
 رسول الله صلى الله عليه وسلم ثم اخبر النبي صلى الله عليه وسلم فقال عنته
 اسبق باسمه ربی عز و جل فاحی الله جل جلاله الی جبرئیل انه قد ولد ل محمد

در روز شنبه در شهر مدینه در روز شنبه

علیه السلام

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله

بسم الله عليه سلم فذكرت مثل الاول ساقط فكتب التبريد كما لا يخفى ان جبريل
عليه السلام ان يسميه له عاروا فيسبح فقال النبي مثل الاول فقال ستر حيله
خرجه الامام علي بن موسى الرضا وقاضي سيد بن محمد وياربمدي ما لي من نارنج
في احوال النفس القديس كدو تاسخه ان كتاب ينشأ منظر خادم العار بمانه ست وازكيب تمشو
مشهوره ست كاتب علي در شرف الظنون در بيان حال ان كفته حليس في احوال النفس
في السيرة للفاضل حسين بن محمد الديار بكرى في احوال كريمة المتوفى بها
في حدود سنة ست وستين تسعمائة وهو كتاب مشهور مرتب على مقدمة
وثلاثة اركان وخاتمة المقدمة في خلق نورة عليه الصلوة والسلام والركن الاول
في الاحداث من المولد الى المعنة والثاني من المعنة الى الهجرة والثالث الى الوفاة
والخاتمة في الخلفاء الاربعة وبنو امية وآل عباس وغيرهم من السلاطين الى
جلوس السلطان مراد الثالث اجمالا وفرغ من تاليفه في ثامن شعبان من سنة
اربعين وتسعمائة وهذا اختلاف في اعجاز الحاء واهمالها في الحاء من فيل انه بالجملة سماه
باسم مكة رأيت خط السلامة قطب الدين امير اني ينقط فوق الحاء وهو المشهور
كفته عن اسماء بنت عميس قال قبلت فاطمة بالحسن فجاء النبي صلى الله عليه وسلم
فقال يا اسماء اهليني ابي في فعمه ابيه في خروقة بيضاء فاخذه فاذا في اذنه
الفتح اقام في ايسر ثم قال لعلي شتي سميت ابي قال ما كنت لا تهتدي لك
فقال ولا الناس ابي ربي به فحبط جبريل عليه السلام فقال يا محمد ان بك
يفراك السلام ويقول لك على منك منزلة لهم من من موسى لكن لا تبي بولدك
فسم ولدك هذا باسم ولد هرون فقال ما كان اسم ولد هرون يا جبريل

الشيخ

الشيخ
الشيخ

الشيخ

الشيخ

دلیل بر توبیخ حضرت یحییٰ علیه السلام است از جهت این که
واقعا آن تسمیه حسین نام تمبر شیرین و شیرین را در آن
۴۴۲

قال ثبت فقال صلى الله عليه وسلم ان لساني عراقي فقال سقاه الحسن فقبل صلى الله
عليه وسلم فلما كان بعد حول ولد حسين فجاءه نبي الله صلى الله عليه وسلم ذكرت
مثل الاول فساقى قصة التسمية مثل الاول وان جبرئيل مره ان اسمه بآدم
ولد هرون بشير فقال له النبي صلى الله عليه وسلم مثل الاول فقال سمعه
حسنا اخرجوه الا امام محمد بن موسى الرضا و محجب فانه ذكره رواية فزودن جناب
امام بهام حضرت علي بن موسى الرضا عليه وعلى آبائه السلام و ابناؤه الاخيار الا في التسمية
والتناك بنصر ارشاد سرور انبيا صلى الله عليه وآله وسلم و صوم از خطاست كافي
فصل الخطاب و الا يصلح و غلجها اين حديث شريف را دليل قاطع بر بيان ساطع
بر صحت وثبوت آنست و بعد سماع روايت آنحضرت اين حديث شريف را كه از افاده
محبت طبري و ديوار مكرى ظاهر است كاري به مسلم متديني نسبت كه در ثبوت
و صحت آن پيروي آر و لگرا نكه معاندی ناصب و مبغضی طار به بقا طاعت الهيت عليه السلام
و تصديق سرور انام صلى الله عليه وآله الكرام از رد آن بدرا و و بهمت قاصر ابتشيك و
ارتيا به اطفاء نور آفتاب برنگار و چون كجاءه و حسن توفيقه و تبسره در تائيد اصل
صحيفه مباركه كه از ابوالقاسم عمدا و راه حدين و امير نظامي از پدر خود
از حضرت امام رضا عليه السلام اخذ و استثناء روايت كرد نزد فقير مودع و
لكنه انقل ابن حديث شريف از ان هم مي كنم ففما اعجبه الرصوده المباركة عليهم
الطيبه الشريفه اللطيفه المنيفه با استناد لا تحليه الله عز
عز علي من ليس فيهم و الاستقامت مال مدني اعزاء بنت عيسى عليه
فبليت جدناه فانه عيسى السلام و الحسين و اما ولد الحسن و جاء من

دلیل سوء تبلیغ حضرت علی علیه السلام و ائمه اطهار علیهم السلام
و ائمه اثنی عشر علیهم السلام

پسر علی بن ابی طالب و ابی طالب و ابراهیم و ابراهیم و ابراهیم و ابراهیم
ایجناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم منزله بارون از حضرت موسی بن جعفر و ائمه
جناب امیر المؤمنین علیه السلام با سایر اولاد حضرت بارون علیه السلام بوده پس چون
آنحضرت بمنزله حضرت بارون مقتضی حصول اوصاف حضرت بارون در آن حضرت با ائمه
خواهد بود پس واجب است که آنحضرت مثل حضرت بارون اعلم و افضل و اشرف و اکرم معصوم
از خطا و زلل و معاصی و ذنوب واجب الاتباع و لازم الامتثال و متختم الانقیاد و مظهر الحقیقه
باشد و حسین علیه السلام هم مثل پسر حضرت بارون علیه السلام امام و واجب الطاعه
باشند و مدار الحجه و المنه که از ملائکه نظیرین حدیث شریف ثابت شد که حسب جمیع کمال است
و فطانت جزافات و نزومات و تحمیدات حضرت سید که حدیث ثانیة معمول بر منزلت
معهود یعنی خلافت جزیه منقطعه است و در است بر افضلیت نمی کند و همچنین نهایت قبح قضایا
و نهایت فضاحت و خلافت نفوات اعور و ابن تیمیه و امثال شان که این حدیث شریف
دلیل نقص و عیب و ریب گردانند باقصی انصاف ظاهر می شود و اعجاب که در سیر
این خرافات و سوق یاری از مخالفت و معاندت هر کج با خالق کانیات هم مبالغه برداشتن
و اصلاح و شرم از حق تعالی خود راه ندادند و عجب است که شاہ صاحب هم با آنمه مهارت
و تبحر نظری بر این حدیث شریف امثال این استم ظریفی و الزام کذب و کلام معصوم
صوت ایداه عموم منازل پادشاهی اشتند اما نفوات اعور و خرافات ابن تیمیه فاضله
و امثال شان پس نهایت شاعت و فطانت آن نمایند قبح و فضاحت آن بعد جماع
این حدیث شریف امثال آن باقصی مراتب ظن و وضع می رسد و الله اعلم و ملک
و عجب نماند که در بعضی طرق این حدیث شریف با خصم مسقون است تعجب الدین

این حدیث شریف که خود را

فخلصنا عن ذلك كذا يتابع النقل واتباعا لاول السابعة من اصل العلم والفضل
 راغب في الثواب من الله انزل الوهاب في سميت له الاكثفاء في فضل الاربعة الخلفاء
 رضي الله تعالى عنهم بقية الصحابة اجمعين بروايت كروه عن رجل من اصحاب
 رسول الله قال بينا الناس جالسون في مسجد رسول الله صلى الله عليه وسلم اذ
 خرج مناد ينادي الناس سددوا ابوابكم ^{فان الناس سددوا} ولستم تعلمون احد شئ فخرج ثانيا فقال لهما
 سددوا ابوابكم فلم يسمعا فخرج الثالث فقال لهما الناس
 ابوابكم قبل ان ينزل العذاب فخرج الناس صاويين خرج حمزة بن عبد المطلب
 كساءه حين نادى سددوا ابوابكم قال لكل رجل منهم باب في المسجد ابوبكر وعمر وعثمان
 وغيرهم وجاء على حق قام فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم ما يغنيكم
 ارجع الى حالك ولهم يامره بالسدد فقالوا سددوا ابوابنا وترك باب علي وهو اخذ ثوبا
 فقال بعضهم تركه لقربته فقالوا حمزة اقرب منه اخوة من الرضاة وعنه
 وقال بعضهم تركه من اجل ابنته فبلغ ذلك رسول الله صلى الله عليه وسلم فخرج
 اليهم بعد ثلثة فحمد الله واشنى عليه حمدا ووجهه وكان اذا غضب احمر عرفه
 وجهه ثم قال ما بعد ذلكم فان الله اوحى لي موسى ان اتخذ مسجدا طاهرا
 لا يسكنه الا هو وهارون وابناه شيبون وشبروان الله اوحى الي ان اتخذ
 مسجدا لا يسكنه الا انا وعلى وابنا علي حسين قدمت المدينة واتخذت
 لها مسجدا وما اريدت التحول ليه ^{حيث امرت} وما اعلم الا ما علمت وما اصنع الا
 ما امرت فخرجت نافية متلقية لا نصار كلهم يقول يا رسول الله انزل علينا
 نعمات خاوا الناقه فاتها اما مبركة حتى نزلت حيث بركت والله ما اذا سمعته

اوحي الي موسى ان اتخذ مسجدا طاهرا
 لا يسكنه الا هو وهارون وابناه شيبون وشبروان
 الله اوحى الي ان اتخذ مسجدا لا يسكنه الا انا
 وعلى وابنا علي حسين قدمت المدينة واتخذت
 لها مسجدا وما اريدت التحول ليه حيث امرت
 وما اعلم الا ما علمت وما اصنع الا ما امرت
 فخرجت نافية متلقية لا نصار كلهم يقول
 يا رسول الله انزل علينا نعمات خاوا الناقه
 فاتها اما مبركة حتى نزلت حيث بركت والله
 ما اذا سمعته

و حضرت ايرالمين حضرت فاطمة حسين عليهما السلام و حضرت و كبر صحابه راجع ليهود و ان
و ليل سبع مستبر رسول طهارة و حضرت بركا جناب ايرالمين عليهما السلام و فقدان
الاريد و كبر اصحاب و ليل سبع المستبر المحدثين و في المستبرين علامه نحرير و مقتداي كبر
محمد بن عبد الله صفهاني و در فضائل الصحابه علي ما نقل عنه گفته اخبرنا يحيى بن الطومر
انا اليه منصور محمد بن محمد بن عبد الله بن العكبر بن ابي احمد عبد الله بن محمد
الفوزي بن احمد بن محمد الخواص ثنا الحسن بن عبيد الله الاثراني ثنا ابراهيم
بن سعيد عن المامون عن الرشيد عن المحدثي عن المصور عن ابيه عن ابيه
عن ابن عباس قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم لعلي ان موسى سأل
ربه ان يطهر مسجده لهارون في ذريته و ان سالت الله ان يطهر مسجدك للاولاد
من بعدك فمرسل الى ابي بكر ان سدا بابك فاسترح و قال سمعوا طاعة فسد
دبه فمر الى عمر كذا في ثور صعد المنبر فقال ما انا سددت ابوابكم و لا فحمت بابك
و لكن الله سدا ابوابكم و فتح بابك و ابراهيم بن عبد الله الميني الوصابي در كتاب الاكشاف
في فضل الاربعة اختلفا گفته عن علي بن ابي طالب رضي الله عنه قال اخذ رسول الله
صلى الله عليه وسلم بيدي فقال ان موسى سأل الله ان يطهر مسجده لهارون و انا
سالت ربي ان يطهر مسجدك فمرسل الى ابي بكر ان سدا بابك فاسترح فمر
قال سمعوا طاعة فسد بابك فمر الى عمر فحتم ذلك فمر الى علي فحتم مثل
ذلك فمر الى رسول الله صلى الله عليه وسلم ما انا سددت ابوابكم و فحمت بابا
علي و لكن الله فتح باب علي و سدا ابوابكم اخبره الامام حافظ ابو حامد
احمد البزار في مسنده اثنين و اربع ظاهرت كجانب سالتاب صلى الله عليه و آله و سلم

ص
الاب الثالث من كتاب
اسنى المطالب

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ان موسى سأل الله ان يطهر مسجده لهارون و انا سالت ربي ان يطهر مسجدك فمرسل الى ابي بكر ان سدا بابك فاسترح فمر قال سمعوا طاعة فسد بابك فمر الى عمر فحتم ذلك فمر الى علي فحتم مثل ذلك فمر الى رسول الله صلى الله عليه وسلم ما انا سددت ابوابكم و فحمت بابا علي و لكن الله فتح باب علي و سدا ابوابكم اخبره الامام حافظ ابو حامد احمد البزار في مسنده اثنين و اربع ظاهرت كجانب سالتاب صلى الله عليه و آله و سلم

دست مبارک حضرت امیر المومنین علیه السلام گرفته با حضرت فرمود که سوال کرد پروردگار
 خود را که طاهر کرد این مسجد با حضرت را حضرت بارون و منوال کردم پروردگار خود را که طاهر کرد این
 مسجد را بتو و این ارشاد صحیحست و دانکه جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم شایسته حضرت
 امیر المومنین علیه السلام با حضرت بارون و اختصاص با این فضیلت زاهره و نقبت با بهره ثابت
 فرمود پس لابد که این تشبیه در حدیث منزلت داخل باشد و اراده عهد نیابت منقطع جزی
 که مبنای تاویل علیل حضرت است از شیم پا و مزید شاعت و قبح و بطلان مخزنی
 و هو ان جرافات اخور و این تمییز و امثال شان که حدیث منزلت را معاذ الله و لیس
 نقص و عیب یا آنرا موجب اختلاف از ان حضرت می دانند بایع و وجه ظاهر با هر
 و هرگاه عدالت مرتبه جناب امیر المومنین علیه السلام بمشابه با که آنحضرت سبب تطهیر مسجد
 کرده و کافی روایت البرار پس در ثبوت تطهیر خود آنحضرت کدام مقام اریاست پس افضلیت جن
 امیر المومنین علیه السلام و طهارت و عصمت آنحضرت ازین روایت در کمال ظاهر است و شهادت
 و تاویلات را که از مرتبه التفات نهایت دور و من له جعل الله له نوراً خالقه من نور
 و بنابر روایت ابو نعیم جناب شیری و نذیر سوالی از امیر مسجد بر آن حضرت امیر المومنین علیه السلام
 و ذریت آنحضرت فرموده و آن هم دلیل محکم بر طهارت و مطهریت جناب امیر المومنین
 علیه السلام و ذریت آنحضرت و فقدان آن از دیگر اصحاب حتی ائمه و دلیل نه هم آنکه علام
 نبیه و خیر فقیه ابو الحسن علی بن الحسن المغازی در مناقب جناب امیر المومنین علیه السلام گفته
 قوله علیه السلام ان الله اوحى الى موسى ان ابنى مسجد الحديث اخبرنا احمد بن محمد
 لجازة ثنا عمر بن شاذان ثنا احمد بن عيسى بن الهيثم ثنا محمد بن عثمان بن شيبة
 ثنا البراهيم بن محمد بن ميمون ثنا علي بن عباس عن الحارث بن حصيرة عن

ص ۷۶

بن ثابت قال خرج رسول الله صلى الله عليه وسلم المسجد فقال ان الله اوحى الى
نبيه ^ص ان ابن مسجد طاهر لا يسكنه الا موسى وهرون ابنا هرون وان الله
اوحى الى ان ابن مسجد طاهر لا يسكنه الا انا وعلى وابنا علي ونيزابن النخعي
كتابنا گفته قوله صلى الله عليه وسلم ان الله عز وجل اوحى الى موسى الحث
واسنادة قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ان الله عز وجل اوحى الى
موسى ان ابن مسجد طاهر لا يكون فيه غير موسى وهرون ابني هرون
وسعد وسيد وان الله امرني ان ابن مسجد طاهر لا يكون فيه غيري وغير اخي علي
وبعير بني الحسين اربع حديث ولالت صريحه دار دبر انكه جناب سالتاب صلى الله
عليه وآله وسلم تشبيه حضرت امير المؤمنين حسين عليهم السلام باحضرت هارون وهرود
ان حضرت در سکنای مسجد طاهر و انحصار سکنای آن در نفس نفیس خود و این حضرات بیان
فرموده پس لا باک نیست باین حدیث معتزلت داخل باشد و افضلیت جناب امیر المؤمنین
علیه السلام و این حدیث را ابو سعید عبد الملک بن محمد خرمی کوشی هم روایت کرده چنانچه
شهاب الدین احمد در توضیح الایمال علی ترجیح الفضائل گفته عن سعد بن ابی وقاص
رضی الله تعالی عنه فی حدیث طویل و کان مع رسول الله صلى الله عليه وعلى آله و سلم
و سلم فی المسجد فودی غینا الا بخرج من المسجد الا رسول الله صلى الله عليه و سلم
وعلى آله و باریک وسلم و الا على فخر جنابا جمعنا فاما اصبحنا انا و عیه فقال
یا رسول الله اخرجت اعمامک و اصحابک و اسكنت هذا الغلام فقال رسول الله
صلى الله عليه و آله و باریک وسلم و ما انا الهوت باخرا جکم و اسکان هذا
الغلام و روى ان رسول الله صلى الله عليه و آله و باریک وسلم قال

مجلس شورای اسلامی
روزنامه کیهان
شماره ۱۲۱
۱۳۳۲

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي هدانا لهذا
الذي كنا لنهتدي لہ
ابن المنذر

پنجاب کے لیے

ان الله عز وجل امر موسى بن عمران صلوات الله عليه ان يبني مسجدا ظاهرا
لا يسكنه الا هو وهرون وابنا هرون شبر وشبروان ثا ثا جبل جارا ايه قايرون
ان يبني مسجدا لا يسكنه الا انا و علي والحسن والحسين سائما هذه الابواب التي
علي وفي خبر اخر ان النبي صلى الله عليه وآله باراه و سلم قال سمعته و سمعته
الابواب التي علي ثم قال صلى الله عليه وآله و باراه و سلم و اقبل ان يبني
في جنة النسيم بادرين و خرج حمزة رضي الله عنه في فطيفة له حمراء و عمامة
تدخا في كفي يقول يا رسول الله اخرجت عمك و اسكنت ابن عمك فقال يا رسول
الله و علي آله و سلم ما انا اخرجت عمك و انا اسكنت ابن عمك فقال صلى الله عليه
آله و سلم و زكريا بن جابر الصحابة رضي الله عنهم قال رسول الله صلى الله عليه
و علي آله و سلم يا رسول الله دع كوة من القناريك من اعمامك و زكريا و حمزة
روح فقال رسول الله صلى الله عليه وآله بارك و سلم و الله و لا مثل
ثقب الابرة في الثلثة ايه سعد في سفينة النوة و يسبح في كفة كفة مسجد
در و منشور گفته اخراج بن عساكر عن ابي ابي ان النبي صلى الله عليه و سلم خطب
فقال ان الله امر موسى و هارون ان يبنوا بيوتا و امرهما ان لا يبني في مسجد
جنب و لا يقر بوافيه النساء الا هرون و ذريته و لا يحل لاحد ان يقر بالنساء
في مسجدي هذا و لا يبني فيه جنب الا علي و ذريته ازين و ايت كه حارث بن
بارع و محمد بن سنان در مائة تاسعة اعني سيوطي از ماوي الماشر و المفاخر عا لاسه ابرجس
و تفسير كلام النبي نقل کرده و وضحت كه جناب سالتاب صلى الله عليه و سلم مشاهير
حضرت امير المؤمنين عليه السلام و ذريته و انحضرت در بدوت مسجد بحال جنابت

مسجد در حال جنابت

مسجد در حال جنابت

مسجد در حال جنابت

والله اعلم بالصواب فان الحكماء قد اختلفوا في وقت كونه
جنازة النبا صلى الله عليه وآله وسلم في يوم الاربعين

عبد الله بن عباس
عن ابي عبد الله

الحديث الذي صلى الله عليه وسلم قال من حفظ على امير ربيعين حديثا ثبت الله
يوم القيامة فقيها ومن روى ربيعين حديثا كانت شفيعا له يوم القيامة فحفظ ما شاء الله
من الاحاديث وانا لا اعلم الاي الاحاديث اشار رسول الله صلى الله عليه وآله الى
ان لمقيت سلطان المحدثين الحسين والنسبين بالخطاب اربع حجة بن خاتمة الكلبي
وسمعت عليه عوطا ماله وسأله عن الاحاديث التي اذا حفظها الانسان بهت الله
يوم القيامة فقيها عالما ما هي قال ان هذا السؤال سئل عنه محمد بن دريس
الامام المطبى رضي الله عنه فقال هي الاحاديث الواردة في حق اهل البيت وروى
عن الامام ابي عبد الله احمد بن حنبل انه قال ما اعلم احدا اعظم منة على الاسلام في
زمان الشافعي والشافعي وابن ادم والله تعالى ادهار صلواتي ان يغفر له منة سمعت
منه ان اربعين حديثا ارادها النبي مناقب اهل بيته ثم قال الامام احمد بن
وقلت في نفسي من اين صح عنه انتفاع هذا قرايت والمناقب تلاءم اللها رسول الله
صلى الله عليه وسلم وهو يقول يا احمد لا تنك في ذل ابن ادرسيه يا احمد
عنه قال سعد ففارت عليه جميع الاحاديث المشهورة في مناقب
اهل البيت عليهم السلام فاراني جزء فيه اعداد عريضة سمعت ابا علي
عن الثقات فلما سكنت محمية بغداد وتديرت احداث جنازة الرجة فخرجت
وشملت من صدقات ديوانها العزيز مجده الله تعالى نعمت مستمرا اخلاصها
ومستند رعاكنا في جماعة من الفضلاء ان اجمع لهم ما رويته من الاحاديث
بحدف الاسانيد المطولة فاجبت الخ لك اجابة من غلب في جزيل التواب والبر
الاخلاء والاصحاب والله الموفق للصواب فقلت حدثني الشيخ الامام الحافظ

الحسين

الحبيب النسيب جمال الدين ابو الخطاب عمرد والحسيد والنسبين ابن الحسين بن علي
 انعم بن ابي اسحق بن بقره المبارك بن موهوب الكاربي سنة عشرة وستة مائة في
 مجلس احدث الحديث السادس يرضه الى جابر قال سمعت عليا يقول لما عد
 الصحابة اتدرون لومسمى الصبي اني صبا نيا قلنا اللهم لا قال خرجت نزا رسول الله
 صلى الله عليه وسلم فلما وصلنا الى الحدائق صاحبت بخلة هذا النبي المصطفى
 وذا الف على المرتضى ثم صاحبت ثالثة برابعة هذا كوسى وهذا كرون ثم
 صاحبت خامسة بسادسة هذا خاتم الانبياء وهذا خاتم الاوصياء فظفر
 رسول الله صلى الله عليه وسلم الوتيتيها وقال يا ابا الحسن ما شمع قلت
 بل قال فانسى هذه الخلة قلت الله ورسوله اعلم قال نسيتيها الصبي
 لانها صاحبت بفضل وفداك محمد بن يوسف كنجي كفاية الطالب كفته اخبرنا الحافظ
 ابو محمد عبد الرحمن بن القاسم البلدي اني بدء مشق اخبرنا عبد الغني بن بختة اخبرنا
 ابو علي بن نهان اخبرنا الحسن بن الحسين بن العباس بن الفضل بن دوما اخبرنا
 ابو بكر بن احمد بن نصر بن عبد الله الدارع بن مروان حدثنا صدقة بن محمد ثنا
 ابي حذثنا الرضا عن ابيه موسى بن جعفر عن ابيه جعفر بن محمد عن ابيه محمد بن علي
 عن ابيه علي بن الحسين عن ابيه الحسين بن علي عن ابيه علي بن طالب قال
 خرجت مع رسول الله صلى الله عليه وسلم ذات يوم نمشي في طرقات المدينة اذ مرنا بفخيل من
 نحيها فصاحت بخلة باخرى هذا النبي المصطفى وعلى المرتضى ثرجزناها فصاحت
 ثانية بثالثة هذا موسى واخوه هارون ثرجزناها فصاحت رابعة بخامسة
 هذا نوح وابراهيم ثرجزناها فصاحت سادسة بسابعة هذا محمد بن عبد الله بن يوسف

ابو كاسم

صاحبت بخلة باخرى
 كرون بن قتي بن علي بن ابي اسحق بن بقره
 ابراهيم بن ابي اسحق بن بقره

مس
 ابراهيم بن ابي اسحق بن بقره

صباح نخلها باخرى
 كرون بن قتي بن علي بن ابي اسحق بن بقره
 ابراهيم بن ابي اسحق بن بقره

دلیل آنکه هر صلی بعضی نخله که در وقت ششون جناب
 رسالتا بجا بایر المومنین ناموشی و در آن وقت هزارین

و هذا على سيد الوصيين فتبسم النبي صلى الله عليه وسلم ثم قال يا علي انما سميت نخل المدينة
 صبحا لاني لانه صالح بفضله وفضلك قلت هكذا ذكره الذابج في مسنده ازبوع
 و صحبت که وزی جناب سالتماب صلی الله علیه و آله وسلم حضرت امیر المومنین علیه السلام
 به نخل مدینه فرمودند پس یک نخله بد گری آورد که این نخله مصطفی است و این علی مرتضی چون
 هر دو جناب ازین هر دو نخله مجاوزت فرمودند نخله ثانیه نخله ثالثه آورد که این موسی است
 یعنی جناب سالتماب صلی الله علیه و آله وسلم و برادر او هارون است یعنی علی علیه السلام و بر
 ظاهر است که صیاح نخله باینکه حضرت رسول کبری صلی الله علیه و آله وسلم موسی است و حضرت
 امیر المومنین علیه السلام هارون است دلیل واضح است بر آنکه حضرت امیر المومنین علیه السلام
 از جناب سالتماب صلی الله علیه و آله وسلم بمنزله هارون از حضرت موسی علیهما السلام و بدین
 ادلی است که قرینه عهد منزلتی خاص درین جامو وجود نیست پس محمول بر منازل عامه خواهد بود
 پس عصمت و اقراض و فضلیت و غیر این بر جناب امیر المومنین علیه السلام قطعا ثابت باشد
 بونه آنکه در روایت ظاهر است که نخله رابعه بخامسه گفت که این نوح و ابراهیم اند یعنی جناب سالتماب
 صلی الله علیه و آله وسلم و بمنزله نوح و ابراهیم گفتند که این موسی است امیر المومنین علیه السلام و بمنزله ابراهیم گفتند
 و فيه ايضا ما يشفي العليل و يروي الغليل و يستاصل شاذة داء كل مشك و محمل
 و این همه واضح تر است آنکه نخله سادسه بسابعه آورد که این است محمد سید نبیین و این علی
 سید وصیین پس وصایت جناب امیر المومنین علیه السلام و بودن آنحضرت اشرف فضل
 اوصیا سابقین محقق گردید و ما بعد ذلك مجال التلیع الماولین و لا صاع لثمن البعیت
 المسوألین فقطع دابو القوم الذین ظلموا و الحمد لله رب العالمین و نور الدین علی بن عبد الله
 سند موسی علیه السلام الوفا گفته و انواع ثمر المدیة کثیرة استقصیناها فی الاصل الاول

۲۰
 ص ۲۴۹
 افضل النسخ
 نزد رساله قمری

دلیل بر آنست که جمیع شخص طهارت یافته و توحید را چنانچه
 ۱۷۱ رسالت جناب امیر المومنین علیه السلام و سایر اولاد و ائمه اطهار

فبلغت مائة و بضعا و ثلثین فی عامها الصبیح و فی فضل أهل البیت کبار المویده الموی
 عن جابر رضی الله عنه قال كنت مع النبی صلی الله علیه و سلم یوما فی بعض حیا
 للمدينة و ید علی فیه قال فمرنا بفصل فصاح النخل هذا محمد سید الانبیاء و هذا
 سید الاولیاء ابو الائمة الطاهرین فمرنا بفصل فصاح النخل هذا محمد رسول الله و هذا
 علی سیف الله خاتمت النبی صلی الله علیه و سلم قال لیس فی الصبیح فی سنة من ذلک
 الیوم الصبیح ان کان هذا سبب تسمیة هذا النوع بذلک اذ المراد فخل ذلک الحائط شیخ
 عبد الحق و یروی رجلا بالقلب گفته و یکی از انواع قرصی است که بروایت جابر رضی الله عنه
 بثبوت رسیده که روزی حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و سلم دست در دست علی مرتضی
 سلام الله علیه در بعضی بساتین بدین میگذاشت ناگاه از میان نخله آواز برآمد که هذا محمد سید الانبیاء
 و هذا علی سید الاولیاء ابو الائمة الطاهرین بعد از آن گذر بنخله دیگر افتاد او آواز داد که هذا محمد
 رسول الله و هذا علی سیف الله ازین جهت او را صبیح نام گردید که صبح در لغت معنی آواز است
 و حسام الدین بن شیخ محمد بایزید سهار پوری در مراض گفته در جذب بالقلب جابر رضی الله عنه
 روایت کرده که روزی پیغمبر خدا صلی الله علیه و سلم دست در دست علی نهاده در بساتین بدین
 می گشت ناگاه از میان نخله آواز برآمد هذا محمد سید الانبیاء و هذا علی سید الاولیاء ابو الائمة
 الطاهرین بعد از آن که گذر بنخله دیگر افتاد از وی آواز برآمد هذا محمد رسول الله و هذا علی سیف الله
 ازین روایت ثابتست که جناب امیر المومنین علیه السلام و الائمة طاهرین بوده پس ناگاه اولاد
 اجداد آنحضرت ائمه طاهرین با خود آنجناب نیز حتما و قطعا امام و طاهر با سیر امامت و عصمت
 آنحضرت بر تبه بدینی اوی رسیده و او با هم تشکیکات جاحدین و منکرین از هم پاشیده و نیز بودن آنحضرت
 سید الاولیاء ازین روایت ثابتست و آن دلیل واضح و برهان لایح بر افضلیت آنحضرت

صالح فخل من فخل المینة هذا محمد سید الانبیاء
 و هذا علی سید الاولیاء ابو الائمة الطاهرین
 ذکره المستودع فی خلاصة الحق

۳۹
 ۳۹۰
 ص ۳۹
 باری دوم در ذکر فضائل
 و حماد بدین که با حاجت
 و آثار بر ثبوت رسیده
 ابواب کتاب

ادان غلام هذا محمد سید الانبیاء و هذا علی
 سید الاولیاء ابو الائمة الطاهرین
 از جناب امیر المومنین علیه السلام
 ص ۱۹۱
 فصل دوم در بیان شهادت
 احوال و آیات و احادیث
 مناقب امیر المومنین علیه السلام
 از باب اول کتاب

ادان غلام هذا محمد سید الانبیاء و هذا علی
 سید الاولیاء ابو الائمة الطاهرین
 از جناب امیر المومنین علیه السلام
 ص ۱۹۱
 فصل دوم در بیان شهادت
 احوال و آیات و احادیث
 مناقب امیر المومنین علیه السلام
 از باب اول کتاب

به تقدیر و لایتنیک مثل دلیل در او دهم آنکه کلام الله الایمینی بعد از آنکه در حدیث نبوی
دارد است دلالت واضحی دارد بر آنکه اگر بعد جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم نبی می بود
حضرت امیر المومنین علیه السلام نبی می شد و این دلیل قاطع و برهان ساطع بر فضیلت و عصمت
آنحضرت نیز است که فضیلت و عصمت در نبوت ضرورت و هر چند دلالت بر این شاد برین
بر ظاهر است لیکن این دلیل البضا نه جنایات ربانی و دلالت را تصریح بعضی کلمه سنی ثابته
سام و پرده از روی کار بر اندازم پس باید آنکه ملا علی قاری در مر قاة شرح مشکوٰۃ بشرح
حدیث انت صبی عنزلة هارم من مو الا انه لا نبی بعد گفته فیہ ایماء الی الله
لو کان بعده نبی لکان علیا انقی فتمرد الحکم والممنه که ملا علی قاری که ای کابر علمای محققین و
جهان بده محمد بن محمد بن یسین است تصریح تمام کرده درین حدیث شریف ایما یا که اگر بعد آنحضرت
نبی می بود هر گز این نبی علی می بود پس بالمبداهه ثابت شد که حضرت امیر المومنین علیه السلام
در صورت عدم اعتناء نبوت استحقاق نبوت و شرف و ظاهر است که فضیلت و کمال مایا
و از حیث ارجح بر ایا و عصمت از ذنوب خطایا شرط نبوت است پس امر العیاذ بامذین ابو
از آنحضرت منتفی می بود چنانچه موعوم نابوم و مودوم مشوم و مودوم مشوم است هرگز نتوان گفت
که اگر بعد جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم نبی می بود آن نبی جناب امیر المومنین علیه السلام
می بود و سابقا در مجلد حدیث غدیر شنیدی که ملا علی قاری یکی از اعیان اثبات بیعت
ثقات و ماهرین حذاق و منقذین سبانی است از افتاده محمد بن فضال بعد الحجی بخلاصه الا
فی اعیان القرن الحادی عشر ظاهر است که ملا علی قاری یکی از ساد و علم و فرید عصره و باهرا
در تحقیق و تنقیح عبارات است و شهرت او کافی است از اطراف و وصف او و مملکت کرده
ایسمه ی مکارم را که کرده در ان و اخذ نموده در ان از ابو الحسن کبیری و از کبار ارباب

ان القاری فی مر قاة
شرح حدیث المذا ایا و ان
لو کان بعده نبی لکان علیا

ملا علی قاری قاری که
در حدیث غیری در خلاصه الا
کرده و عینی بنیاد او را

بیعتی و شیخ احمد مصری شیخ عبداللہ سندہ و علامہ قطب الدین بن غیر ایشان و مشتہر شد
 ذکر او و منتشر کردید صیت او و تالیف و مؤلفات کثیرہ لطیفہ التادیہ کہ محتوی صحت بر فوائد
 جلیلہ و از جملہ آن شرح مشکوٰۃ صحت و آن اکبر مؤلفات واجب الکتبت و نیز از آن خطاہرست
 کہ اگر علی قاری جہاد بزایف سالہ شتمند بر سادت ابی الدین جناب سالتماہ علی
 علیہ السلام و مثل آن نمیکرد مؤلفات و چندان مشتہری شد کہ دنیا را پر میکرد بسبب کثرت فائدہ
 و حسن انجام آن ہر گاہ خبر وفات او بعلماء مصر رسید بر او نماز غیبت خوانند در محبتی
 کہ جامع چہار ہر مرد و ہمہ بلکہ زیاتر از آن دہ و تاج الدین بن تاج کفایت المتطالع اورا بعلماء
 و مصطفی بن عبداللہ شطرنجی در کشف الظنون شرح اورا بر مشکوٰۃ شرح عظیم گفته و
 حسام الدین سہارنپور در سہ افض شیح مشکوٰۃ اورا از کتب معتبرہ شمر
 و ستناد بان کردہ و فاضل مخاطب بہستان المحدثین شرح ملا علی قاری بر موطا مروی
 و مشہورہ بین دیالاف و محمد عابد سندہ در حصر الشارح و شرح مشکوٰۃ ملا علی قاری
 از کتب معتبرہ دانستہ و سلسلہ اجارہ روایت خود را تا باورسانیدہ و شاہ سلامت
 اورا از علماء خود و امثالید و افادہ اورا در باب تحذیر بر نسبت انہام و غیرہ
 علیہ آلاف التحیۃ و السلام و مزید تشیع برین نسبت نقل کردہ عین تحقیق می دانہ و فاضل
 حیدر علی فیض آبادی مفتی الکلام اورا از اکابر می اند و ستناد و محتاج با فادہ او
 و در ازالہ الغین اورا در تعدید اکابر محدثین صدر مجلس کردہ اند و کلام خود را ستند
 با فادہ او کردہ حمد الہی بجامی آورد و نیز در ازالہ الغین اورا بولانا یاد میکند و از
 شدہ ح او بر فقہ اکبر نقل می آورد و لیل سیر و ہم آنکہ عبادہ برد لالت
 مجرور شاہ الا انہ لا یجوز بکے برین کتابہ لطیفہ قاری با فادہ او در شرح بہر معنی

مروی گردیده که جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم در آخر حدیث شریف حضرت امیر المومنین
علیه السلام ارشاد کرده که اگر بعد من نبی می بود تو می بود و این حدیث را علامه لبیب و محدث
ایب و ناقد حسینی و دیگر ادیب بزرگ احمد بن علی الخطیب و ایت کرده خطیب بنابر افاده سمعنا دار انس الائم
خود بلاد اهدت و حافظ وقت خویش پلامنا زعت بود و نیز بنابر افاده سمعنا در ذیل تاریخ
بغداد امام صنعت حدیث بوده و منتفی شده باور یا است در حفظ و اتقان قیام بعلم
حدیث حسن تصنیف و بود در درجه قدما از حفاظ و ائمه کبار مثل نجی بن معین و علی بن ابی طالب
و احمد بن حنبل و طبقه شان بود علامه عصر که نگاشته شد باوشان علم حدیث غضارت و محبت
و نصارت را و بود همی و قوی و نبیل خطیر و صدوق و متحرر و حجت در آنچه تصنیف میکرد
و یگفت جمع میکرد حسن النقل و الخط کثیر الشکل و الضبط قاری حدیث فصیح در درجه کمال و رتبه
از روی خلق و خلق و هیبت منظر منتهی شد با و معرفت علم حدیث و حفظ آن و ختم شدند با و
و این خلکان افاده کرده که او از علما حفاظ متقنین و علما مستحسین بود و اگر نمی بود برای وسوسه
تاریخ یعنی تاریخ بغداد هر آینه کفایت میکرد و او را تحقیق که آن تاریخ دلالت میکند بر اطلاع
عظیم و فضل او مشهور تر است از آنکه وصف کرده شود و ابو اسحاق شیرازی از جمله حاملان
جساره او بوده و بسیار از منتفع شده و مراجعت او در تصانیف خود میکرد و علم حدیث
و حفظ آن و رو قش با و منتفی شده بود و علی بن محمد المعروف بباب الاثیر الجری در کامل و محمد
بن احمد فی سیر النبلا و تذکرة الحفاظ و عجم و دوال الاسلام و غیره در تمة المختصر فی اخبار البشر
و عبد الله بن اسعد یا در مرآة الجنان و عبد الرحیم بن حسن الاسک و عبد الوهاب بن علی السک
و ابوبکر بن احمد الاسک و ثلثهم فی طبقات الشافعیة و جلال الدین عبد الرحمن بن ابی بکر السک
در طبقات الحفاظ و حسین بن محمد اندیاری بکرمی و خمیس ش احوال النفس النقیس و محمد بن

علامه لبیب و محدث
ایب و ناقد حسینی

عبد الباقی الزرقانی المالکی در شرح مواهب لدنیه و عبد الروف بن تاج العارفین بن علی المساد
 در فیض القدر شرح جامع صغیر و ابو سعید بن محمد المالکی در مقالید الاسانید و شاه عبد العزیز
 بن ابی اسد که مخاطب است در بستان الحدیث و مومنی صدیق حسن خان القنوجی المعاصر را بحدیث
 و اتحاف النبلا و ارباب مناقب جمیع و محمد حبلیه و مدارج سنیة مفاخر علیة و ماثوریه ستودند
 اما روایت مذکور خطیب بغدادی حدیث مذکور را پس علامه جلال الدین عبد الرحمن بن ابی بکر سیوطی
 در آخر کتاب بغیة الوعاة فی طبقات اللغویین و النحاة در بابی که آنرا معنون یابین عنوان نموده
 ص ۲۶۹
 ۲۶۸
 هذا باب فی احادیث منقاة من الطبقات الکبری عن لسان نختم بها هذا المختصر
 لیكون المساء خاتمة الکلم الطیب تمامه گفته و به الیه ای بالاسناد الماضی الخ خطیب
 البغدادی انبانا ابو القاسم الازهری حدثننا المعافی بن کریا حدثننا ابن ابی الاذهر
 حدثننا ابو کرب محمد بن العلا حدثننا محمد بن اسمعیل بن صبیح حدثننا ابو اویس حدثننا
 محمد بن المنکدر حدثننا جابر قال قال رسول الله صلی الله علیه و آله سلم لعلي اما ترضى
 ان تكون مني بمنزلة هارون من موسى الا انه لا نبی بعدی ولو كان لكنته ازین حد
 شریف که خطیب بغدادی روایت کرده و علامه سیوطی محدثین سنیة در مائة تاسعة آنرا از جمله
 کلم طیب شمار کرده و باعث ختام کتاب تطایب و بسکند دانسته ظاهرست که جناب سالتما
 صلی الله علیه و آله و سلم را در حدیث منزلت این بهم بجناب امیر المؤمنین علیه السلام ارشاد کرد
 که اگر نبی بعد من بود قومی بود و دلالت این ارشاد بر حصول شرائط نبوت در آنجناب
 و ثبوت این مرتبه عالیة در صورت عدم اختتام آن بخاتم النبیین بر آن بحالی قیام و شستن
 مثل آفتاب که اینکرة الاکل معانده و تاب و جاحد کذاب چه اگر شرائط نبوت در آنجناب جمع
 نمی بود و آنحضرت معاذ الله معصوم و افضل خلق نبود و هرگز جناب سالتما علی

روای خطیب بغدادی که
 ولو كان لكنته ذكره البيهقي
 في بغية الوعاة

علیه که در علم اثبات نبوت بر آنحضرت بر تقدیر عدم اختتام نبوت نیز مؤید این اثبات
و ادوات خاصه دارد بر آنکه بر اثبات نبوت جناب امیر المومنین علیه السلام مانع جز اختتام نبوت
نبوده اگر با وصف فقدان ثبوت نبوت تحقق موانع یعنی عدم عصمت و فقدان افضلیت و تحقیق
مفضولیت از شخص بلکه ثلثه چنانچه حضرات سنیہ گمان می برند معاذ الله من ذلک اثبات نبوت
بر تقدیر عدم اختتام آن جایز باشد لازم آید که برای سائر ناس اثبات نبوت بر تقدیر عدم
اختتام آن جایز باشد زیرا که چنانچه عدم عصمت مانع از حصول نبوت نیست
بهمین حدیث عام دیگر موانع که در دیگر مذکور نیست که در اصل مانعیت همه موانع شریک اند اگر
با وصف تحقق بعض موانع اثبات نبوت بر تقدیر عدم اختتام نبوت مانع باشد در صورت
تحقق موانع دیگر اثبات نبوت بر تقدیر چنانچه نباشد باجماع اثبات نبوت بر تقدیر عدم اختتام نبوت
و التقدیرویه یک یک حصول نبوت بر او متنع محال بر تقدیر هم با نهایت مستحیج و مستعجب
و منکرست عقل هیچ عاقلی آنرا قبول نتوان کرد و اما لازم آید که بر فساد قبح و اشرار کفار
هم اثبات نبوت بر تقدیر جایز باشد معاذ الله من ذلک و باین تقریر متین مندرج شد تا هم
این معنی که است و لو کان لکنته از قبیل تعلیق محال بالمحال است و آن دلالت بر تحقق
حضرت امیر المومنین علیه السلام نبوت را ندارد و افضلیت عصمت و اعلیت و ارجحیت آنحضرت
ثابت شود زیرا که اگر چنین تعلیق روا باشد و مثل آنست که بفرس معارضه فضائل جناب
امیر المومنین علیه السلام در حق عم یافته اند لو کان بعد نبی لکان عمر یمنی صحت داشته باشد
لازم آید تجویز لو کان بعد نبی لکان ابا جهم و ابا لهب و هل یصدر هذا لعمرو
سیصد نادانات لهب باجماع ظاهرست که چنانچه موانع نبوت مثل سبق کفر و عدم عصمت
و فقدان افضلیت به جمیع در غیر مفسد است همچنان موانع نبوت در بابی جز اول ابوالکاف

در بیان سبب عدم استیفاء بر تقدیر عدم تحقق ثبوت

و بیاض نیز در هم استلک بفقره ولو کان لکنه
که بعد الا انه لیس بعد من بعد من بعد

و ضلال و امثال آن موجود پس اگر برای عمر و امثال او اثبات نبوت علی تقدیر عدم الاختتام
جائز باشد برای ابی اسحاق و ابی جهم به اثبات نبوت بر تقدیر عدم اختتام آن جائز خواهد بود
و قطع نظر ازین اگر ارشاد له کان نسبه دلالت بر جواز نبوت جناب امیر المؤمنین علیه السلام
بر تقدیر عدم اختتام آن موجب ثبوت شرائط نبوت در آنحضرت نکند بلکه از قبیل تعلیق محال
بمحال باشد مفاد آن جز بیان استحاله نبوت آنحضرت نخواهد بود و ظاهرست که در بیان آن محاله نبوت
آنحضرت فضیلتی ثابت نمیشود حال آنکه این ارشاد در مقام بیان فضل و ارجحیت پس بطلان
اینج هم صریح نیست و نیز بطلان این تاویل یک آنست که عملاً سنی حدیث لو کان بعد
نبی لکان غیر استدلال بر فضیلت او مینمایند سعد الدین بن عوف بن عمر قفازانی در تهذیب گفته
و الا فضلیه بترتیب الخلافه اما اجماعاً لا فلان اتفاق اکثر العلماء علی ذلك
وجود دلیل لهم علیه اما تفصیلاً فلقوله تعالی و سجدی یا اکتفی الذی یوقی ماله
بنزکی هو ابو بکر و لقوله صلی الله علیه و سلم و الله ما طلعت الشمس و لا
بعد النبیین المرسلین علی احد افضل منی بک و لقوله صلی الله علیه و سلم خیرا
ابو بکر ثم عمر و قال لو کان بعد نبی لکان عمر ازین عبارت ظاهرست که قفازانی
حدیث لو کان بعد نبی لکان عمر را مثبت فضل بلکه فضیلت عمر بر ابی بکر گردانیده
پس اگر اثبات نبوت برای احدی بر تقدیر عدم اختتام نبوت از قبیل محض تعلیق محال
بالمحال باشد دلالت بر فضل و فضیلت نکند و این را باید و هذا ظاهر الاستدلال
افاده شاه صاحب هم بطلان این تاویل علی ظاهر میگرد و زیرا که جناب شایخ
نابغه حدیث لو کان بعد نبی لکان عمر استدلال بر حصول شرط نبوت را میگردانند
از این روایت که ابی بکر حدیثی را میگوید و العاصم گفته و ...

در عاقبت نیز که اگر شخصی بابدینۃ العلم هم باشد چه لازم است که صاحب یت عام باشد
بلا فصل بعد از پیغمبر غایتی مافی الباب آنکه یک شرط از شرائط امامت و وجوب اتم تحقیق گشت
و از وجدان یک شرط وجود و شرط لازم نمی آید با وصف آنکه آن شرط یا زیاده از آن شرط و دیگر
هم روایات اہلسنت ثابت شده باشد مثل ماصیبا لله شیئا فی صدره الا وقد صبتہ
فی صدر ابی بکر و مثل لوکان بَعْدَ نَبِیِّ لَکَانَ عَمْرًا اگر روایات اہلسنت را اعتباری است
در ہر جا اعتبار باید کرد و الا قصد الزام ایشان نباید نمود کہ بیک روایت الزام نمی خورد
ازین عبارت ظاہرست کہ حدیث لوکان بَعْدَ نَبِیِّ لَکَانَ عَمْرًا دلالت دارد بر آنکہ عمر ایک شرط
خلافت یعنی علم بوجہ اتم کہ جناب امیر المؤمنین علیہ السلام را بدلالت حدیث انا صدیقہ ^{علم}
و علی باجہایر تقدیر تسلیم آن ثابت شدہ یا زیاده از آن حاصل بود و ظاہرست کہ این دلالت
در صورتیکہ این حدیث از قبیل تعلیق الحال بالمحال باشد مستحق نخواہد شد و بنا برین حدیث
لوکان لکنئہ دلیل قاطع بر جمع بودن جناب امیر المؤمنین علیہ السلام شرائط نبوت را و
استحقاق آن در صورت عدم افتتاش خواهد بود و توہم این معنی کہ این حدیث از قبیل تعلیق
محال بمحال و غیر مثبت شرف کمال است از توہمات جمال حقیقت حال خواهد بود و مرزا محمد
ابن مرشد آلبا شریفی ہم روایت لوکان بَعْدَ نَبِیِّ لَکَانَ عَمْرًا بر کمال فضل و جلالت عمر
استدلال کرده حجت قال فی النواقض لو انصف المسلمون علوانا اسلام ^{علم} علیہ
عمر و هو تلك النعمة الجلیلة العظيمة التي فوق النعم ولهذا قال النبي صلى الله عليه وسلم
فی شأه لوکان بَعْدَ نَبِیِّ لَکَانَ عَمْرًا ^{علم} الخطاب نبیا و شیخ احمد بن شیخ عبد الاحد قاضی
سمرقند کہ حضرات اہلسنت اور اجماع دین خود در الف ثانی می دانند حدیث لوکان بَعْدَ
نَبِیِّ لَکَانَ عَمْرًا دلیل احتفا ثانی بفضائل و معدود بودن او در زمرہ انبیا گردانیدہ

انہوں پر اول
تالی یک

قال فی المکتوب الحادی الحسین و المائتین من الجلد الاول در نظایر جمیع حضرتین
 در میان جمیع صحابه شان علی صدر است و در جمیع مکتوبات جمیع احادیث مشارکت ندارد
 صدیق با حضرت پیغمبر علیه السلام و الصلوة و السلام گویند با هم خانه است اگر تفاوت است
 به علو و سفلی است و حضرت فاروق لطیف حضرت صدیق نیز باری دولت شرف و سایر
 کرام السور علیه السلام و التسلیمات نسبت هم سر آمدان یا هم شهر او کیا است خود
 ع این سبکه رسیده و به آنکه هم پس از آنکه از کمالات شریف چه دریا بدارین هر دو بر گردان
 اند بزرگی و کلامی در انبیاء معجز و داند و بفضائل انبیاء مخوف قال النبی صلی الله علیه
 لوکان بعد نبی لکان عمر انکھ بالجمله دلالت ارشاد لوکان لکنه بر جمیع و استکمال
 جناب امیر المؤمنین علیه السلام شرف نبوت را بجمیع طهارت و فضیلت و اعلی و سایر
 صفات رحمت در کمال ظهور است و محمد اندک و حسن و فقیه صحت این دلالت و بطلان در ع
 کسیکه لکان و که این کلام ثبت جواز حصول نبوت بر جناب امیر المؤمنین علیه السلام نیست که
 کلام بر سبیل فرض و تقدیر است با فاده حجة المتحرین الشباق فی فخر النقا و الحدائق
 ابن حجر عسقلانی نیز با ثبات میراث نیست نه آنکه او در فتح الباری گفته قال عیاض بن قحط
 کون الامام قرشیامذهب العلماء کافة و قد عدوها فی مسائل الاجماع و لم یقل من
 احد من السلف فی خلافه کذا من بعدهم فی جمیع الامصار قال و لا اعتدای بقول الامام
 و من اتهم من المعتزلة لما فیهم من مخالفة المسلمین قلت محتاج من نقل الاجماع الی الاول
 ما جاء من عرو فی ذلك فقد اخرج احمد بن محمد بن حنبل رجاله ثقات انه قال ان احد کتب الاجماع
 و ابو عبیدة حتی استخلفته فذكر الحديث فيه قال فان ادر کتبی اجماعی قدما ابو عبیدة
 استخلف معاذ بن جبل انصار لایسب فی قریش فیمثل ان یقال لعل الاجماع انفعده بجمیع

ص
 باب الامور بعد قول الشیخ
 ابو العباس و طبعه الرسول
 و قول الامام من کتب الاجماع

و اما ما ذکره

دلیل سیر و هم استدلال فقیره و لو کان لکنه
که بعد از این لایبی بعد ماثور است ۴۱۰

على شرط ان يكون الخليفة قرشياً او تغلباً اجتماعهم في ذلك والله اعلم ان عيباً في ظاهر
له قول عمر فان ادركني اجل وقد مات ابو عبدة استخلفت معاذ بن جبل لالتاد بوجاه
استخلا معاذ بن جبل در صورت موت ابو عبیده و عدم ادراك اجل ان ايام اجل و این جواب
استجماع معاذ شرط خلافت و ادا یتفاد موانع آن از و می باشد چه اگر این دلالت نمی بود حاجت
بتادیل انعقاد اجتماع بر شرط قرشیت در امام بعد خلیفه تا یا احتمال تغییر را آن مزین و ساده
حکم را بی و بانی بآن خلافت عدوانی افتاد که این هر دو تاویل دلالت دارد و بر آنکه قول
دلالت بر عدم اشتراط قرشیت در خلیفه دارد و این دلالت تصور نمیشود مگر وقتیکه قواعده
جواز استخلاف معاذ و اجتماع او شرط خلافت را باشد و محجب نماند که وضع حدیث نوکان بحد
نجمی کان عجم و در حق خلافت که حقوق شان بر اعناق حضرات سنییه بالاتر است که در جنب آن
افترا می باشد و اختلاق مفاخره و تمجید داشته باشد مقام مزید استعجاب استغراب علی الاشیاء نسبت
غایت عجیب نیست که سنییه را چنانچه بود بی خودی و داده که در حق ابو محمد عجل الله
بن یوسف جمعی چنان اعتقاد دارند که اگر بازمی شد که مبعوث میکرد و نقیض آن می بود
بنی نمی بود مگر حضرت جعفر بن عبد الله بن اسماعیل و جمعی را آنکه گفته سنییه شایع
و اربعه ائمه فیها الشیخ الامام اجمیل انقد مفتی الا نام قد فی المسلمین بکن الاسلام
ذو المحاسن و المناقب العظام و الفضائل المشهورة عند العلماء و العوام الفقهاء و
الادیب و النحوی المفسرین ابو محمد الجونی عبد الله بن یوسف شیخ الشافعی و والد الامام
قال اهل التوارخ کان ابنا ما فی التفسیر و الفقه و الاصول و العربیة و الادب و الاذ
اولاً علی ابیه ابی یعقوب یوسف بن جوین شرق مدنی سا بور و اشتغل بالفقه علی ابی الطیب
بن محمد الصعلوکی ثم انتقل الی ابی بکر القفال المروزی و اشتغل علی عبید بن جریج و
منه

ص ۱۹۶

و استغفر به و اتقن علیه المذهب و الخلاف و قرأ علیه طریقه و احکمها فلما تخرج علیه
 عاد الی نيسابور و قصد للتدریس و الفتوی و تخرج علیه خلق كثير منهم و لده امام الحرمین
 و کان محباً لا یجری بین یدیه الا الجذ و الحديث و التریض علی التحصیل لیه فی الفقه تصانیف
 کثیرة الفضائل مثل التبصرة و التذکرة و مختصر المختصر و الفرق و الجمع و السلسلة
 و قفوا امام و المامور و غیر ذلک من التعالیق و له التفسیر المذکور المشتغل علی
 انواع فی کل آیه و قال الامام عبد الواحد بن عبد الکریم القشیری کان اقتناء عصر
 و المحققون من اصحابنا یعتقدون فیہ من الکمال و الفضل و الخصال الحميدة ما ان الله
 لو جاز ان یبعث الله تعالی نبیا فی عصره لما کان الا هو من حسن طریقه و ورعه
 و زهده و دیانتہ و کمال فضله رضی الله عنه و عبد الوہاب بن عبد الکافی سبکی
 در طبقات اشافیه ترجمہ جوینی گفته قال الامام ابو سعید بن الامام ابو القاسم القشیری
 کان المتأخرون فی عصره و المحققون من اصحابنا یعتقدون فیہ من الکمال و العقاب
 و النصال الحميدة انه لو جاز ان یبعث الله تعالی نبیا فی عصره لما کان الا هو من حسن
 طریقه و زهده و کمال فضله قال شیخ الاسلام ابو عثمان الصابونی لو کان الشیخ ابو محمد
 فی بنی اسرائیل لنقل الینا شمائله و لا فخر و ابه و بعض یکر از صفا اکابر سنیہ کہ نزد
 جامع اند در میان علم ظاهر و باطن و حق غالی چنان سراپیدہ اند کہ اگر بعد جواب سالتاب
 صلی الله علیه و آله و سلم نبی می بود غالی می بود و نیز ادعا کرده کہ حاصل مشود ثبوت
 معجزات آنحضرت بعض مصنفان غالی سیوطی در کتاب التنبیہ بمن یبعث الله علی کل لسان
 گفته قال الشیخ عقیف الدین ایاضی فی الارشاد قد قال جماعة من العلماء منهم
 الحافظ ابن عساکر فی حدیث الوارد عن النبی صلی الله علیه و سلم ان الله یبعث

قفا و القشیریان المذکورین
 و المحققین من اصحابنا یعتقدون فیہ من الکمال و الخصال الحميدة ما ان الله
 لو جاز ان یبعث الله تعالی نبیا فی عصره لما کان الا هو من حسن طریقه و ورعه
 و زهده و دیانتہ و کمال فضله رضی الله عنه و عبد الوہاب بن عبد الکافی سبکی

ص
 ترجمہ الشیخ ابی محمد عبد الله
 بن یوسف ابو جعفر محمد بن احمد بن محمد بن یوسف
 قفوا و القشیریان المذکورین

اعقدا و المحققین من اصحابنا یعتقدون فیہ من الکمال و الخصال الحميدة ما ان الله
 لو جاز ان یبعث الله تعالی نبیا فی عصره لما کان الا هو من حسن طریقه و ورعه
 و زهده و دیانتہ و کمال فضله رضی الله عنه و عبد الوہاب بن عبد الکافی سبکی

الامامة من جهة لها دينها على رأس كل مائة سنة انه كان على رأس المائة ادوية
عمر بن عبد العزيز وعلى رأس الثانية الامام الشافعي وعلى رأس الثالثة الامام ابو الحسن
الاشعري على رأس الرابعة ابو بكر الباقلاني وعلى رأس الخامسة الامام ابو حامد الغزالي
وذلك لتفريده بكثرة المصنفات البديعة وغوصه في نحو العلوم والجمع بين علوم الشريعة
والحقيقة والفروع والاصول المعقولة والمنقولة التدقيق والتحقيق والعلم والعقل حتى
قال بعض العلماء ان كتابا جامع بين العلم الظاهر والباطن لم يكن بعد النبي صلى الله عليه
عليه وسلم نبى لكان الغزالي انه يحصل ثبوت معجزاته ببعض مصنفاته واذين بهم
لطيف تر انست كه والده ماجده حضرت شاه ولي الله والد ماجد مخاطب قد چنان در روى
صداقه چشم بصيرت ملاحظه فرمودند كه طائر مى عجب الشكل بسواد شاه ولي الله
كه در منقار خود كاغذى كه بران اسم حق تعالى بذي سبب مكتوب بود برداشته و بعد ان طائر مى گيرد
كه در منقار خود كاغذى برداشته كه دران بعد اسم الله الرحمن الرحيم نوشته بود آنچه حاصلش
انست كه اگر نبوت بعد محمد صلى الله عليه وآله وسلم ممكن بودى هر آينه مى گردانيدم ترانيمى لکن
نبوت قطع گويم يا حضرت برگاه وال باب شاه ولي الله اين منام محير افهام خدمت زوج بهج
خویش معنی والده شاه الى الله نقل كرد حضرت او فرمود كه خوشحال شو بوله خود يعنى شاه الى الله
اى انبوءيم كه اعلام كرده بوديم ترايد رستگى و خواهد شد ولي والده ماجده شاه الى الله
بخطاب شان افاده مى فرمايد كه علم دين منام آن بود كه اين بشارت يعنى بشارت شحات
نبوت در حق پدر تو بود و لکن قول خود حضرت او يعنى پدر شاه ولي الله مشعر بانست كه اين
بشارت جليله در حق تنست يعنى شاه ولي الله شاه ولي الله بعد ذكر اين افاده عجيده والده ماجده
خود تردد و شتبا حضرتش درين باب ثابت مى كند و خود در تفسير و تفسير اين منام مقتضا

قول بعض العلماء ان كتابا جامع بين العلم الظاهر والباطن لم يكن بعد النبي صلى الله عليه وآله وسلم نبى لكان الغزالي انه يحصل ثبوت معجزاته ببعض مصنفاته واذين بهم لطيف تر انست كه والده ماجده حضرت شاه ولي الله والد ماجد مخاطب قد چنان در روى صداقه چشم بصيرت ملاحظه فرمودند كه طائر مى عجب الشكل بسواد شاه ولي الله كه در منقار خود كاغذى كه بران اسم حق تعالى بذي سبب مكتوب بود برداشته و بعد ان طائر مى گيرد كه در منقار خود كاغذى برداشته كه دران بعد اسم الله الرحمن الرحيم نوشته بود آنچه حاصلش انست كه اگر نبوت بعد محمد صلى الله عليه وآله وسلم ممكن بودى هر آينه مى گردانيدم ترانيمى لکن نبوت قطع گويم يا حضرت برگاه وال باب شاه ولي الله اين منام محير افهام خدمت زوج بهج خویش معنی والده شاه الى الله نقل كرد حضرت او فرمود كه خوشحال شو بوله خود يعنى شاه الى الله اى انبوءيم كه اعلام كرده بوديم ترايد رستگى و خواهد شد ولي والده ماجده شاه الى الله بخطاب شان افاده مى فرمايد كه علم دين منام آن بود كه اين بشارت يعنى بشارت شحات نبوت در حق پدر تو بود و لکن قول خود حضرت او يعنى پدر شاه ولي الله مشعر بانست كه اين بشارت جليله در حق تنست يعنى شاه ولي الله شاه ولي الله بعد ذكر اين افاده عجيده والده ماجده خود تردد و شتبا حضرتش درين باب ثابت مى كند و خود در تفسير و تفسير اين منام مقتضا

۸۴
 فی لیل سیزدهم استدلال بفقیر و لو کان لکنه
 که بعد الا انه لاینبی بعد سے ماورست

قوانین حکمت افاده پدر بزرگوار خود را که این بشارت را در حق شاه ولی امر دانسته بر علم الله
 خود که آنرا در حق رفیع مکرّم خود دانسته بود ترجیح می دهد یعنی استحقاق بهوت بر آن خود ثابت
 می فرماید نه بر آن پدر بزرگوار خود و اگر بسبب مزید حیرت و انتشار دعوائی این خاکسار -

محمول بر شهر او سخریه العیاذ با سر من فلک می غلبی اینک چشم غفلت ببال و عبارت شاه ولی الله
 بنصها و الفاظا ملاحظه کن که حضرت او در کتاب تفهیمات الهی می فرماید تفهیم ذات والدی

بارک الله فی عمرها فی المنام کان طائر عجیب الشکل جاء الی ابی قدس سره مجمل فی منقاره
 کاغذ علی اسم الله بالذهب ثقیب جاء طائر آخر مجمل فی منقاره کاغذ آخری فیها

بسم الله الرحمن الرحیم لو کان النبوة بعد محمد صلی الله علیه و سلم ممکنا لجعلتک نبیا و
 انقطعت به هذه الالفاظ او بمعناها و الطائر الاول کان منقاره احمر و سائر جسد

اغبر مثل اللحم و الثانی سائر جسد اخضر کالطوطی فقال ابی قدس سره ابشر بولد
 اشار الی اما کنا اعلی ما کانه سیکون لیّا قالت والدی و کان علی فی ذلک الملام

ان البشارة فی حق ابیک و قوله قدس سره یشعربا نھا فیک و کان الامر مشتبهما علیها
 اقول و حق التعبير کما تقتضیه قوانین الحکمة ان یقال کاغذ الاولی اشاره الی کمال

ابی قدس سره فانه کان فانیاً فی الله مستغرقاً فیہ اما غبرة حاملها فانه کان غیر
 مشغول بذكر المعارف کذلک اللحم و الفاختة حسن الصوغ غیر یجھها و اما کاغذ

الآخری فاشارة الی کمال لذی و تیتّه من تلقاء تشریح کما کات الانبیاء علیهم الصلو
 و السلام و اما خضرة حاملها فلا یضاحی بالمعارف کما ان الطوطی تفصح و تقطع صو

و کان هذا حین فیلمت عن اللبن الحمد لله رب العالمین الرحمن الرحیم لیل چهارم
 آنکه سید علی همدانی در کتاب بوّۃ القربی که در خطبہ آن کما سمعت سابقاً گفته الحمد لله

راست و ابی
 منقاره
 خضراء
 لو کان
 نبیاً و لای

دلیل چہارم ہم استدلال بحديث لو کان
بعہ لکان نبیا در حق جناب امیر المومنین

عَلَى مَا نَعْنِي أَوَّلِي النِّعَمِ وَالْحَمْدُ إِلَى مَوَدَّةِ حَبِيبِهِ جَامِعِ الْفَضَائِلِ وَالْكَرَمِ الَّذِي بَعَثَ اللَّهُ
 رَسُولًا إِلَى كَافَّةِ الْأُمَمِ مُحَمَّدًا الْأَمِيرَ الْعَرَبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَ فَقْدِ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى
 قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ جَرْجًا وَلَا مَوَدَّةً فِي الْقُرْبَى قَالَ سَوَّلَ اللَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاجْتَوَا
 مَا رَقَدَ كَرَمٌ مِنْ نَعْمَةٍ وَاجْتَوَى حُبَّ اللَّهِ وَاجْتَوَى أَهْلَ بَيْتِي لِحُبِّي فَلَمَّا كَانَ مَوَدَّةً إِلَى النَّبِيِّ
 مَسْئُولًا عَنَّا حَيْثُ أَمَرَ اللَّهُ تَعَالَى حَبِيبَهُ الْعَرَبِيَّ بَانَ لَا يَسْأَلُ مِنْ مَسْئُولٍ الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى وَإِنْ
 ذَلِكَ سَبَبُ النِّجَاحِ لِلْمُحِبِّينَ مُوجِبٌ صَوْلُهُمْ إِلَيْهِ إِلَى اللَّهِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ كَمَا قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ
 مِنْ أَجْلِ مَنْ أَحْسَنَ زِمَّتِهِمْ وَإِضَافًا قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ الْمَرْمُوحُ مِنْ أَجْلِ جَبَلٍ عَلَى مَنْ طَلَبَ طَرِيقَ
 الْوَصُولِ وَمِنْهُ الْقَبُولُ مَحَبَّةُ الرَّسُولِ وَمَوَدَّةُ أَهْلِ بَيْتِ النَّبِيِّ هَذِهِ لَا تَحْصُلُ إِلَّا بِمَعْرِفَةِ
 فَضَائِلِهِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ وَهُمْ مَوْقُوفَةٌ عَلَى مَعْرِفَةِ مَا وَرَدَ فِيهِمْ مِنْ إِخْبَارٍ وَلَقَدْ
 جَمَعْتُ فِي فَضَائِلِهِ الْعُلَمَاءُ وَالْفُقَرَاءُ أَرْبَعِينَ أَلْفًا كَثِيرَةً وَلَمْ تَجْمَعْ فِي فَضَائِلِ أَهْلِ
 الْأَقْلِيلِ فَلَذَا وَأَنَا الْفَقِيرُ الْجَانِي عَلَى الْعُلُوِّ الْهَدَانِي أَرَادَتْ أَنْ أَجْمَعَ فِي جَوَاهِرِ إِخْبَارٍ
 وَلَا كُنْ أَثَرُهُ مَا وَرَدَ فِيهِمْ مُخْتَصَرًا مَوْسُومًا بَكِتَابِ الْمَوَدَّةِ فِي الْقُرْبَى تَبَرُّكًا بِالْكَلامِ
 الْقَدِيرِ كَمَا فِي مَأْمُولِي أَنْ تَجْعَلَ اللَّهُ ذَلِكَ وَسِيلَةً إِلَيْهِمْ وَنَجَاتٍ يَهْتَدِي بِطَوِيلِهِ عَلَى رُبْعِ
 عَشْرَةِ مَوَدَّةٍ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مِنْ الْخَطِّ وَالْخَلْفِ فِي الْقَوْلِ وَالْعَمَلِ وَلَمْ يَجُولْ قَلْبِي إِلَى مَا لَا يَنْقَلِبُ
 حَقٌّ مُحَمَّدٌ وَمَنْ اتَّبَعَهُ مِنْ أَهْلِ الْبَيْتِ رَوَايَتِي فَمَا يَدْعِي عَنْ نَفْسِي رَضَى اللَّهُ عَنْهُ تَعَالَى
 قَالَ سَوَّلَ اللَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ اللَّهَ اصْطَفَانِي عَلَى الْأَنْبِيَاءِ وَاخْتَارَنِي صِيَابِ
 وَخَرَّتْ بَيْنِي وَشَدَّ بِهِ عَصَاهُ كَمَا شَدَّ عَصَاهُ بِأَخِيهِ هَارُونَ هُوَ خَلِيفَةُ وَزِيرِي
 وَلَوْ كَانَ بَعْدَ النَّبَوَّةِ لَكَانَ نَبِيًّا اتَّخَذْتَنِي مِنْ نَدَبِ شَرِيفِيكَ نَفْسِي خَلَّدَ وَصَايَتِي بِ
 أَمْرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَلَا تَنْسَ بَرَكَةَ زِيَارَتِكَ أَلَمْ تَرَ أَنَّكَ أَرَبُ النَّبِيِّينَ خَاتَمُ النَّبِيِّينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

خطبة مؤمنة المقرئ على المنبر

٢٤
ص
المودة الساوسته في
النيات بول
ووزيره وان طاعة

مؤدة القرن
سید محمد علی از
مکتبہ النبیہ بکانبہ

علی بود جناب امیر المومنین علیه السلام نبی می شد و چون نبوت بعد سرانام صلی الله علیه و آله و سلم
 نبود ازین سبب است بر آن جناب امیر المومنین علیه السلام متحقق نگشت لکن خلافت و وصایت
 و وزارت بر آنحضرت ثابت بود پس قطع نظر از آنکه این حدیث شریف دلالت صریحه دارد
 بر خلافت جناب امیر المومنین علیه السلام دلالت دارد بر استحقاق آنجناب بر نبوت که مفید عصمت
 و فضیلت آنحضرت و مبین دلالت حدیث منزلت برین بود و درام و الله ولی التوفیق و الامام
 و مخفی نماند که علی بعد از آنکه حضرت سنیہ عالم را با و ولی صدقانی و برگزیده جناب سبحان
 و حاکم کلمات انسانی و حاکم کلمات مثل احوال و اموات و بخیر آن که سماع آن موجب
 صد گونه سرسبک و حیرانی است باشد و دلیل پانزدهم آنکه ملا علی متقی در کنز العمال
 بتوسیع جمع الجوامع سیو گفته عن یحیی بن عبد الله بن الحسن عن ابيه قال کان
 یخطب فقام الیه جل فقال یا اصدیر المومنین اخبرنی من اهل الجماعة و من اهل الفرقة
 و من اهل السنة و من اهل البدعة فقال و یحک اما اذا سألتنی فافهم عنی و لا
 ان لا تسأل عنی یا احل ابعده فاما اهل الجماعة فانما و من اتبعنی و ان قلوا و ذلك
 عن امر الله و امر رسوله فاما اهل الفرقة فاما الفوج و من اتبعنی و ان کثروا و
 اهل السنة فاما تسکون بما سنه الله لهم و رسوله و ان قلوا و اما اهل البدعة
 فاما الفوج لا امر الله و لکن کتابه و رسوله العاصون بهم و اهو اثم و ان کثروا و قلنا
 منهم الفوج الاول و بقیت افواج علی الله قصصا و استیصالها عن جدید الارض فقام الیه عمار
 فقال یا اصدیر المومنین ان الناس یذكرون الفی و یرغمون ان من قالنا فهو و ما الیه اهل
 فی لنا و اولاد فقام رجل من بکروا ثل ینک عباد فیسیر کان خا و امتدلس
 شدید فقال یا اصدیر المومنین الله ما قسمت بالسوء و لای دلت و اربعه فقام

الکتاب

ص ۴۵۵
 خطی رضی الله عنه
 من اجلات کت من الکتاب
 انکلت من حرف الیم فی الموطا
 و الحکم

قال علی بن ابي طالب
 ان قلنا و اولاد فقام رجل من بکروا
 ثل ینک عباد فیسیر کان خا و امتدلس
 شدید فقال یا اصدیر المومنین الله ما قسمت بالسوء و لای دلت و اربعه فقام

على ولم يحك قال لانك قسمت في العسكر وترك الاموال والنساء والذرية فقال
 علي يا الناس من كان به جراحة فليدوها بالسيف فقال عباد جئنا نطلب غنائمنا فجاءنا
 بالثر فقال له ان كنت كاذبا فلا امانك والله حتى تدرك غلاما ثقيفا فقال
 رجل من القوم ومن غلام ثقيف امير المؤمنين فقال جل لا يدع الله حرمة الاثم كما
 قال فيموا ويقتل قال بن يقصه فاصم الجبارين قتله هوت فاحش يخرق منه دبرة
 لكثرة ما يجي من بطنه يا ابا بكر انت امر ضعيف الرأس ما علمت الا لاخذ ^{الصغير}
 بذنب الكبير وان الاموال كانت لهم قبل الفرة وتزوجوا على رشدة ولدنا على ^{لفظة}
 وانا لكم ما حوى عسكرهم وما كان في دورهم فهو ميراث لذريتهم فان غدا علينا احد منهم
 اخذناه بذنبه ان كف عنا لم نحل عليه ذنب غيره يا ابا بكر لقد حكمت فيهم بحكم
 رسول الله صلى الله عليه وسلم في اهل مكة قسم محو العسكر ولم يعرض لمساوي
 ذلك وانا اتبع اثره حذو النعل بالنعل يا ابا بكر ما علمت ان دار الحرب محل ما فيها
 وان دار الهجرة محل ما فيها الا محي فمها رحمة الله فان انتم لم تصدقوني واكثرتم ^{علي}
 وذلك ان تكلم في هذا غير واحد فايكم يا خدامه عائشة بسمي قالوا لا ايها
 يا امير المؤمنين بل اصبنا وخطانا وعليت جملنا ونحن نستغفر الله وتنادى الناس
 من كل جانب اصب يا امير المؤمنين اصاب الله بك الرشاد والساد فقام عمار
 وقال ايها الناس انكم والله ان تبعتموه واطعتموه لم يضل بكم عن صهاج نبيكم
 قيس شجرة وكيف يكون ذلك وقل استودعه رسول الله صلى الله عليه وسلم
 المنايا والوصايا وفصل الخطاب على صهاج هارون بن عمران انه قال لرسول الله
 صلى الله عليه وسلم انت بمنزلة هارون من موسى الا انه لا نبي بعدي ^{الله}

اثبات عمار حجة على الناس
 طاعة من صحت المنة ذكره
 في تاريخ الامم

دلیل یازدهم استلال آنکه در تفسیر حضرت
 ۴۸۶ بر لزوم اتباع جناب امیر المومنین و عصمت آنحضرت

به اکر امامنه لنبیّه صلی الله علیه و سلم حيث اعطاه ما لم یط احد من خلقه
 قال علی النظر و احکم الله ما تورون به فامضوا له فان العالم علم بما یأتم من الجاهل
 الخسایل خرفاتی جاملکم ان شاء الله تعالی اطعمونی علی سبیل الجنة و ان کما مشقة
 شديدة و مرارة عتیدة و الدنیا حلوة کلاله لمن اغتوها من الشقوة و الذلامة
 عما قلیل ثرائق مخبرکم ان خیلا من بنی اسرائیل امرهم نیکما حران کیشربوا من النهر فلیخوفی ترک
 امره فشرّبوا منه الا قلیلا منهم فکونوا حکم الله من اولئک الذین اطاعوا فنبههم
 و لم یعصوا فنبههم ازین حدیث واضحست ظاهرکه حاوی نجاس و مفاخر و جامع مناقب و آثار
 مصداق و فی لفظ مهاجر علی بارواه اما هم الکابرین ^{کما فی کثر العالی} جسا کر اعنی حضرت عمار بن یاسر
 رضوان الملک الفافر در وقت اختلاط و اضطراب بعض ضعفاء البصائر بعد بیان
 الا صاغر و الا کابر حقیقت صواب فعل خود بخت ناهر و برهان قاهر و جواب اطاعت امتثال
 و اتباع ان امام مطاع و عصمت برادران مزین و سادۀ ولایت و هدایت از اضلال و انزال
 از نهج حاج حاج نبی ایزد ذوالجلال و لو بقدر شعرة بیان کرده و بر اثبات آن بحديث منزلت
 استلال مضد اربابان ابطال نموده فرموده ایچہ محضش نیست که چگونه می تواند که آنحضرت
 اضلال نماید مردم را از نهج نبوی و لو بقدر شعرة حالانکه و دعیت سپرده است آنحضرت جناب
 رسالتاب صلی الله علیه و سلم منایا و وصایا و فصل خطاب از نهج حاج حاج بن
 تحقیق که فرموده است بر آنحضرت امیر المومنین علیه السلام جناب سوخذ اصلا صلی الله علیه و سلم
 که تو از من بمنزله بارون از موسی هستی بگر تحقیق نیست نبی بعد من پس از انوار این بیان نیست انما
 حضرت عمار که عنوان ان تقریر و زیر بنی خیر و بصیر مزین بلکه بمطابقت ارشاد سابق و لا
 آن امام المغارب و المشارق حقیقت آن میرهنچ پیدا و روشن است که حدیث منزلت دلیل

دلیل پانزدهم است که لای حضرت عمار بن عبد الله بن ابی
بر ازوم اتبع جناب امیر المؤمنین و عصمت آنحضرت ۷۸۸

امام البرایا علم منایا و وصایا و حصول فصل خطاب بر آن عالیجناب منتهاج حضرت هارون بن
عمران که معصوم از خطا و شوائب عیب و نقصان بوده می باشد و وجوب طاعت و اتباع آن جناب بر
عصمت و بیاد از ادعای مخالفت منتهاج جناب سالتاب صلی الله علیه و اله و سلم اگر چه بقدر موعبا از ان تا
می گرد پس الحال در ثبوت افترض طاعت و عصمت و افضلیت و اعلیت و اطلاع غیوب و برات از حیث
و نصیبا از ذنوب بر حضرت امیر المؤمنین علیه السلام از حد منزلت بی غایند و تعیین جلال برای آنحضرت
و عدم استحقاق اغیار برای آن قطعا و حتما کالشمس فی رابعة النهار او اصبح وقت
الاسفار بثبوت رسید و تربیات و قویم و تصلفا و تکلفا و تحسفا منکرین و موعبا ایشان که عیا
بانه دلالت حدیث منزلت بر خلاصه منقطه ناقصه مقصود و دلالتش بر نفی خلا آنحضرت
و نفعی دلالتش بر افضلیت و عصمت و اعلیت ظاهراست و غیر مستور بهاء منبثا گردید و غایت
شاعت و فطاعت اباطیل و اضالیل ابن تیمیه و عور که از تحمیل آن بار بار موبرتن میخیزد
خطو انجامید و بر ناظر بی و متامل خبیة علاوه بر سابق فوالکمه جدیده ازین حدیث شریف
ثابت اول آنکه از ارشاد آنحضرت فاما اهل الجماعة فاننا و من اتبعنا و ان قلوبنا
که اهل جماعت جناب امیر المؤمنین علیه السلام و اتباع آنحضرت اند اگر چه کم باشند پس احادیث
آمده با اتباع جماعت که حضرات سنیة بایراد آن گردن افتخار می افرازند نفعی بایشان رسد
و موعبا بایشان که بان صحت خلافت بکریه مثل آن ظاهر می سازند و بر کثرت معتقدین
عصیده خود می نازند ثابت نگرداند بلکه حسب این ارشاد آن همه روایات امر با اتباع جناب
امیر المؤمنین علیه السلام و اتباع آنحضرت گو قلیل باشد با دوم آنکه ازین ارشاد ظاهراست که جناب
امیر المؤمنین علیه السلام و احب الاتباع و مفترض الطاعة بود که بجناب و اتباع آنجناب اهل
جماعت اند و ثبوت افترض طاعت مثبت عصمت و امامت آنحضرت سوم آنکه از قول آنحضرت

وذلك الحق عن الله ورسوله ظاهرست که بامر خدا و رسول حقیقت تفسیر اهل جماعت مجتهدین
امیر المؤمنین علیه السلام و اتباع آنحضرت و لزوم اتباع آنحضرت و افترض طاعت آنجناب است
می گردد و فی هذا من زید التکید و التشید غایة التوثیق و التسدید لعمد قائل
کل کفار عنید لزوم الاقتداء به و الاتباع له و غایة کل متعصب لا یخفی علی من
القی السمع و هو شهید چهارم آنکه از ارشاد آنحضرت فاما اهل الفرقة فالخالفون و من
اتبعنی و صحیح کسی که مخالف آنحضرت است و آنحضرت اندا اهل فرقت اند پس این ارشاد
هم افترض طاعت آنحضرت و ذم مخالفت آنجناب است عصمت و امامت آنحضرت بکمال
وضوح ظاهرست بآنکه از قول آنحضرت فاما اهل السنة فالمتمسکون بما سنه الله
لهم و رسوله بعد جمع آن با قول آنحضرت فاما اهل الجماعة فاننا و من اتبعنی فان قالوا
وذلك عن الله ورسوله ظاهرست که بامر خدا و رسول حقیقت تفسیر اهل جماعت مجتهدین
کرده اند و اطاعت امتثال آنجناب واجب لازم دانند و خطا و زلل را در اقوال و افعال
آنجناب تجویز نکنند پس ششم معتقدین ثلثه خود را با اهل سنت و مثل ششمیه عمیست بصیرت
مثل خبیر زید که بر ظاهرست که ایضا اتباع آنجناب لازم ندانند و افترض طاعت آنحضرت
باهتمام تمام شود و کذب کادیت نمودجه الدلیل الثانی اثبات خطایا صیحید احکام
العیاذ بالله من ذلک گمانند چنانچه مقامات عده همین کتاب شریفه شریفست فضلا عن
غیرها و سنی انشاء الله تعالی تفصیل بعض جساراتهم فی مجلد حدیث الثقلین
بهمت استارار باب الرین ششم آنکه از قول آنحضرت فاما اهل البدعة فالخالفون
لا والله و لکتابه و رسوله العاملون برایهم و اهو انهم ان کثروا بعد بلا خطه ارشاد
سابق ظاهرست که مخالفین آنجناب این عتند که مخالفت امر خدا و کتاب او و رسوله

و عمل بآراء و ابوابی نمایند کثرت ایشان قابل اعتناء و التفات نیست بهفتم آنکه از قول آنحضرت و قد
منهم الفوج الاول الخ ظاهرست که قبل از وقت این ارشاد فوجی از اهل بدعت و عناد که مخالف
و کتاب و مخالف رسول بودند و عمل بآراء و ابواب خود می کردند گذشته اند پس اگر مراد از این
فوج اول و ثانی و ثالث که در آن جمیع مخالفین آنحضرت داخل اند با کما هو الظاهر عند اولی الامر
فهو اقصی الامر و عمدة المهام هاد و اساس کابرهم العظام کاشف اسرار و تلخیصات
احبارهم الفخام و اگر حضرت سنیة رضا بقبول این تفسیر ندیند چاره ازین نیست که مراد از این
فوج ناکشین با پس اقصاف طحتمین و اتباع شان بفضیلت جلیله بدعت و مخالفت امر خدا
و کتاب خدا و مخالفت رسول و عمل بآراء و ابواب و اتباع ابواب و ساوس ثابت خواهد شد
و هو ایضا شاف للعلیل و للعلیل غیر این و فوج فوجی گیر که این و صابر منطبق
شود بر اینی توانند آورد و هشتم آنکه از قول آنحضرت او ما علمت اننا لا نأخذ الصغیر بذنب الکبیر
و ضحست که کبرای این عمل مرتکبین نب بودند پس تاویل علیل خطائی اجتماعی ببا و فساد
که خطای اجتماعی موجب جبر واحد و ثواب است و ذنب سبب مجازة و عقاب فشان مایلین
نم آنکه قول آنحضرت فان عدا...! احدهم اخذناه بذنبه و ان کف عنا من فعل علیه
ذنب غیوه دلالت صریحه دارد بر صدور ذنب از اصحاب جمیع تاویل بالخطا و الاجتهاد
صریح الذنب و الزلل و بیم آنکه از قول آنحضرت ان الاموال كانت لهم قبل الفرق و ضحست که
اصحاب جمیع از باب فرقت بودند و ذم فرقت از احادیث بسیار که در کتب اخبار و آثار
مروست واضح اشکار است از ارشاد خود جناب امیر المومنین علیه السلام ظاهرست که دلیل
مخالفین آنجناب و اتباع آنجناب تارکین جماعت اند یا زویم آنکه نیز از قول آنحضرت و ان
الاموال كانت لهم قبل الفرق و از قول آنحضرت و انما لکم ما هو عسکرهم و ما کان

۴
نیز که کتب و ابواب
و مقابل اینست چنان
نفت
و آنحضرت فرمود
است
و صاحب

دور هم فو میراث لذت هم وضعت که اموال اصحاب جهان سبب محاربه جناب امیر المومنین علیه السلام
 از ملک شان برون رفت پس اگر اینها خاطمی الاجتهاد و بر از بغض و عناد می بودند و بی
 برای خیر و اموال شان از ملک ایشان دو زد هم آنکه از قول آنحضرت لفظ حکمت فیهم بحکم رسول الله
 صلی الله علیه و سلم فی اهل مکه قسم ما حوی له سکر و لم یعرض لما یسوء ذلک و وضعت که
 جناب امیر المومنین علیه السلام را بابت حمل حکم کفار اهل مکه جاری فرموده و ناهیک بدلیل
 واضح علی ان المحاربین علیه السلام فی حکم الکفار اللئام والله ولی المتوفیق و الانعاض
 سیر در هم آنکه از قول آنحضرت و اما اتبعت امره و اذ و النعل بالنعل نیز ظاهر است که جناب امیر المومنین
 علیه السلام در اخذ اموال عسکر اصحاب جعل ترک سوا می اتباع جناب سالتما جمل غلبه
 و آنکه و سلم در حکم آنجناب کفار اهل مکه نموده پس بعد از اصحاب جمل در حکم آنجا از این شاهد هم
 نهایت واضح و آشکار است چهارم آنکه از قول آنحضرت انظروا حکم الله ما توهمون
 فامضوا له ظاهر است که اطاعت امر آنجناب بلا تردد و تلغثم و بغیر تالیح توقف لازم است
 و هو دلیل صریح علی افتراض طاعت لزوم امتثال امره و ظهور عصمت من الذل و الخلاء
 و عدم طرق الارشاد الامتراء فی قوله افعاله الواجبة الاقتفاء پانزدهم آنکه
 از قول آنحضرت فان العالم بما یاق من الجاهل الخسین الا خسرنا ما بهرست که آنحضرت
 اعلم است باعمال و افعال خویش و خطا و زلل را در این بی شیست و مخالفات غیرتجانیل
 اخس است شانزدهم آنکه از قول آنحضرت فان حاسلکم ان شاء الله تعالی ان طعنتم
 علی سبیل الجنة و وضعت که آنحضرت و دوم را بر سبیل جنت بردارید و اما آنحضرت
 سبب سلوک سبیل جنت ثوابی باعث ذل و مانع ناره نذر است هفتم آنکه از قول آنحضرت
 ثوابه منجدکم من نیر از من اسرا یل از هم نیر از من وضعت که اطاعت آنحضرت مثل

اطاعت بنی بنی اسرائیل که ایشانرا حکم کرده که از نه نشوند واجب لازمست مخالفین
آنحضرت مثل مخالفین آن بنی اند که بجای رترک امر حضرت او کردند بجهت هم آنکه از قول آنحضرت
فکونوا محکموا لله من اولئک الذین اطاعوا نبیهم لم یعصوا بهم ظاهراً و باطناً آنحضرت
بعید از اطاعت بنی معصوم و عدم عصیان آنحضرت عدم عصیان قیوم و فیه مایه
علی کمال العصمة من الخطاء و ان حکم عین حکم رب السماء و الله ولی التوفیق لا اله الا
انکاشف عن القلب الرقعة الغطاء و دلیل شانزدهم باشد بر اینست که حضرت
هارون علیه السلام یعنی آنحضرت بعد حضرت موسی علیه السلام اعلم از جمیع است آنحضرت
پس باید که جناب امیرالمومنین علیه السلام هم بعد جناب سالتاب سلی علیه و آله از جمیع
است آنحضرت اعلم باشد و اعلیت فیه افضلیت سبب انحصار خلافت با آنحضرت
و اعلیت حضرت هارون علیه السلام بر چند امریست ظاهر و واضح و از بیان حضرت عمار که در
این نزد هم مذکور شد تیر ساطع و لایح و لکن بخوف کار مکارین و خود مجادلین ایراد بعضی
و گیرد از این پس باید دانست حسین بن موسی بنو موسی بمعالم التشریل گفته قال اهل العلم بالاخبار
ان قارون اعلم بنی اسرائیل بعد موسی و هارون علیهما السلام و اقراهم للتوراة و اجمعهم
و اغناهم و کان حسن الصورة فیه و طبع و محمد بن احمد محلی در تفسیر تصرّف خود که آنرا با کلمه سیوطی
بدلایین گویند قال فما اولیته امی المال علی علم عندی فی مقابله و کان علماً بنی
اسرائیل بالتوراة بعد موسی و هارون محمد بن ابی خلیف سراج منیر گفته و روی اهل
الاخبار ان قارون اعلم بنی اسرائیل بعد موسی و هارون و اجمعهم و اغناهم و کان
حسن الصورة فیه و طبع و علامه عینی در عقاید الحاکم گفته و کان قارون اعلم بنی اسرائیل
بعد موسی و هارون و اجمعهم و اقله و کان یسمی المنور الحسنی و لیکن

در بیان اینست که قارون
بسیار ثروت داشت و در
توراة و انجیل و قرآن
در این باب مذکور است

النوع الثامن من الملوك
فی قصه هارون بن
موسی بن
نبا

فی بنی اسرائیل اقراء للتوراة منه ولكن عد الله نافع كالسامری فبغی علی قاضیه
البغی قال الله تعالی علیهم ازین عبارات ظاہر است کہ قارون اعلم بنی اسرائیل بعد حضرت
و یارون علیهما السلام بوده پس هر گاه قارون اعلم بنی اسرائیل بعد حضرت موسی و یارون باشد
بلا شبهه ریب حضرت یارون اعلم بنی اسرائیل بعد حضرت موسی علیهما السلام بازیرا که تعلیم
قارون بعد حضرت موسی و حضرت یارون علیهما السلام ثابت است این معنی است که غیر حضرت موسی
و یارون علیهما السلام اعلم از قارون نبود پس اعلیت بعد حضرت موسی بر اعلیت حضرت یارون
علیها السلام پیش از آنکه اعلی دیگر اعلم از حضرت یارون بعد حضرت موسی علیهما السلام باشد
صادق است آید کہ قارون اعلم بنی اسرائیل بعد حضرت موسی و حضرت یارون بوده و هو هم
و هر گاه اعلیت حضرت یارون علیها السلام ثابت در ثبوت اعلیت بر حضرت امیرالمؤمنین علیه
سالمین استیحتاج است استدلال باینکه چنانچه در بیان اعلیت از آنکه دلائل عموم منکر است بقا
گذشته و بعضی از این دلائل هم مذکور شد و بعضی از آن اشارت نمودیم و ما بعد مذکور میشود
برای اثبات این مرام مشایخ کافیه است افاده شاهد ولی صدور از الله الخفاء و حمل نسبت
بر منازل مشهوره و افاده خود شاهد عدم جواز حمل نسبیه بریه ناقص منقطع است
علاوه بر این بیان حضرت حماد که در دلیل یازدهم مذکور شد و صحبت که حدیث منکر
شبهه با اعلیت حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام که دلالت دارد بر حصول تعلم سایر اصحاب
و فصل الخطاب بر حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام اگر متعصبی کج و مشکلی عنود در بیان
حضرت حماد را آنکه تفریر حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام احکام مثبت است کفایت نمیکند
اینکه محمد دلائل آن بر اعلیت از افاده علامه تحریر لاثانی حمید الدین محمد بن محمد غفر
ثابت کنم پس باید دانست که حضرت او در شرح فارسی تائیه ابن قاضی در شرح تفسیر و اوضح

ہاں تاویل ماکان مشکلا علیٰ بعلم نالہ بالوصیت علیٰ ما نقل عنہ گفتہ پیداور روشن کرد
علیٰ بتاویل انچہ مشکل پوشیدہ بود از معنی و مراد قرآن و حدیث بر غیر او از صحابہ خصوصاً عمر و ابوبکر
در ان معرض گفتہ لو کلا علیٰ ہذا عمر بانکہ بیان و تفسیر ان شذلات را متعرض گشتہ بود و بعلمی کہ بک
بمیراث رسیدہ بود ابو مصطفیٰ بوصیت کہ از ہمت و فرمودہ بود اتی تارک فیکم الثقلین
کتاب اللہ و عترتی اذ کرکم اللہ فی اہل بیتی سہ بار و باز فرمود کہ انت منی عنزلتہ ہارون
من مو غیرانہ کاتبی بعد و با چہ گفت انا صدینۃ العلم و علیٰ یا ہما پس از علم و بیان
حق و ارشاد خلق ہمہ اثر در بابا و بود ابو مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وسلم در دعوت خیر و اثر
سریت حق در کو اللہ المرشد المسلمین انین عبارت ظاہرست کہ حدیث منزلت مثل حدیث
ثقلین دلالت داد برانکہ جناب امیر المؤمنین علیہ السلام را بوصیت جناب سالتاب صلی اللہ علیہ
و آلہ وسلم علمی حاصل شدہ کہ ایضاً مشکلات بآن فرمودہ و ظاہرست کہ این دلالت متشکو
نمی تواند نگریا بن طور کہ چون حضرت ہارون بن ابوصایت حضرت موسیٰ علیہما السلام علم ایضاً
مشکلات و بیان تاویل اعضدا حاصل بود حی باید کہ حضرت امیر المؤمنین علیہ السلام میں با
مشترک حضرت ہارون علیہ السلام با و ظاہرست کہ علم حضرت ہارون ارجح از ہارون علم سالتاب
است موسویہ بودہ پس علم جناب امیر المؤمنین علیہ السلام کہ بوصایت جناب سالتاب
صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم حاصل شدہ نیز ارجح و اکثر از ہارون و اذ علم جمیع امت
باشد و نیز از بیان منبع المباح علامہ فرقا ظاہرست کہ حدیث منزلت مثل حدیث ثقلین دلالت
داد برانکہ حضرت امیر المؤمنین علیہ السلام مبین حق و غیر خلق داعی الی الصدق بود و حق در انحضرت
سارمی و احکام انحضرت از مقارنت خطا عارمی این اثنا جمیلہ حاصل بود و انحضرت تراز
جانب جناب حبیب بار و مجاہد عدیدہ مدائح سدیدہ مناقب سعیدہ سعیدہ قرعنا سابقا و

علی بن محمد الجلابی المعروف بابن المغازلی در مناقب جناب امیر المومنین
علیہ السلام گوید خبرنا ابو القاسم عبد الواحد بن علی بن العباس البزاز رفعہ الی اسمعیل بن خالد
عن قیس قال سأل رجل معاویة عن مسألة فقال سل عنی یا علی بن طالب فإنه أعلم قال
یا امیر المومنین قولک فیما أحب الی من قول علی فقال بش ما قلت ولؤم ما جئت به لقد
کوہت رجلاً کان رسول الله صلی الله علیہ وسلم یغزاه العلم غزاه ولقد قال رسول الله
انت منی بمنزلة هارون من موسی الا انه لا نبی بعدی ولقد کان عمر بن الخطاب یسأله
فیأخذ عنه لقد شهدت عمر اذا اشکل علی شیء قال ھم یسألونہ فیرا اقام الله رجلاً
ومحاسنہ من الدیوان فقیہ ابو اللیث نصر بن محمد حنفی کہ فضائل ومفاخر مناقب مالک و
برایط جوابہ ضمیمہ عبدالقادر و کتاب اعلام النخبا کفوی اثار جنبہ علی قاری وغیر
نظاہر و یا بہرست در کتاب الجالی کہ نسخہ آج سفر عراق بنظر عبد مفتاح بہرہ می نماید
عن قیس بن ابی حازم رضی الله عنه قال جاء رجل لی معاویة رضی الله عنه
عن مسألة فقال سل عنی یا علی بن ابی طالب فھو اعلم بما فقال للرجل قولک
من قول علی فقال معاویة بش ما قلت ولؤم ما جئت به لقد کوہت رجلاً کان
صلی الله علیہ وسلم یغزاه العلم غزاه ولقد قال للنبی صلی الله علیہ وسلم یا علی انت
بمنزلة هارون من موسی الا انه لا نبی بعدی ولقد کان عمر بن الخطاب یسألہ
یسأله یاخذ عنه لقد شهدت عمر اذا اشکل علی شیء فقال ھم یسألونہ
ابی طالب ثم قال للرجل معاویة رضی الله عنه ثم لا اقام الله رجلاً ومحاسنہ من الدیوان
ویروی ان سائلاً سأل عائشة رضی الله عنہا عن المسح علی المتوفین فقالت سلوا عنہا
علی بن ابی طالب فإنه أعلم بالسنة وھو قیس بن حازم قال جاء رجل لی معاویة

استدلال معاویہ بحجبت منزلت
بر اعلیت جناب امیر
بن قیس البزاز

ص
فضائل علی بن ابی طالب
الشمس بن الحسن

۲
استدلال معاویہ بحجبت منزلت
بر اعلیت جناب امیر
رضی الله عنہ

فسأله عن مسألة فقال سل عنها علي بن ابي طالب وهو اعلم فقال اريد جوابا فقال
ويحك لقد كرهت رجلا كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يغزوه بالعلم غزا ولقد
قال رسول الله صلى الله عليه وسلم انت متى بمنزلة هارون من موسى ولقد كان
عمر بن الخطاب يسأله وياخذ عنه ومحب الدين احمد بن عبد الله الطبري المكي درر يا فض
كفته عن حازم قال جاء رجل الى معاوية فسأله عن مسألة فقال سل عنها علي بن
ابي طالب فهو اعلم قال امير المؤمنين جوابك فيها احب الي من جوابي قال اني ما قلت
كرهت رجلا كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يغزوه بالعلم غزا ولقد قال علي
منه بمنزلة هارون من موسى الا انه لا نبي بعدي وكان عمر اذا شك في شيء اخذ منه
خرج احمد المناقب شرح الغزاة بالغين المعجزة الكثيرة وقد غزا الشيء بالنصم كثيرا
بن محمد حموي في فرقة السهطين على ما نقلت كفت اخبرنا الشيخ جمال الدين احمد بن
محمد القزويني المعروف بكويه مناولة قال انبانا الشيخ ضياء الدين عبد الوهاب
بن علي بن علي البغدادي جازة روايته عن شيخ الاسلام جمال السنة ابي عبد الله
بن جمويه بن محمد الجويني قال انبانا الشيخ ابو محمد الحسن بن احمد انبانا الامام ابو بكر
محمد بن ابراهيم البخاري الكلابادي نبانا محمد بن عبد الله بن يوسف النخعي محمد بن
بن الكاهن الاشعري قال نبانا الكندي قال النخعي نبانا عمر بن عثمان الغزوي قال الكاهن
وهب بن عمرو بن عثمان هو الصواب قال نبانا ابي عن ابي سماعيل بن خالد عن قيس
بن حازم قال جاء رجل الى معاوية فسأله عن مسألة فقال سل عن علي بن ابي طالب
هو اعلم فقال اريد جوابك فقال ويحك لقد كرهت رجلا كان رسول الله صلى الله عليه وسلم
عليه لم يغزوه بالعلم غزا ولقد قال له رسول الله صلى الله عليه وسلم انت

٢٢٧
٢٢٨
نور اختصاصه باحاديث
جميع من الصحابة بعد رسول الله
في الفصل السادس عشر
من اعيان المسلمين في القسم الثاني

استدلال معاوية بحديث منكرات
براعليته جناب امير المؤمنين

استدلال معاوية بحديث منكرات
براعليته جناب امير المؤمنين

بمنزلة هارون من مو^{هو} ولقد كان عمر بن الخطاب يسأله وياخذ عنه وكان عمر اذا اشكل
عليه قال هي بنا على قوله اقام الله رجلك وحا اسمه من الديوان محمد بن يوسف بن
در كتاب راسمطين فضائل جناب امير المؤمنين عليه السلام گفته قول معاوية فيه عن
قيس بن حازم قال جاء رجل الى معاوية فسأله عن مسألة فقال سل عنها علي بن
ابي طالب فهو اعلم فقال الرجل اريد جوابك فقال ويحك كرهت بجلال كان رسول الله
صل الله عليه وسلم يغزى بالعلم غزا ولقد قال رسول الله صلى الله عليه وسلم انت
بمنزلة هارون من مو^{هو} ولقد كان عمر بن الخطاب يسأله وياخذ عنه وتنقصه جل
عند عمر فقال السمرقمر لا اقام الله رجلك وحا اسمه من الديوان نور الدين علي بن
سمهود در جواب العقدين گفته اخراج الامام احمد في مناقبه عن ابي حازم قال جاء
رجل الى معاوية رضي الله عنه فسأله عن مسألة فقال سأل عنها عليا فهو اعلم
فقال يا امير المؤمنين جوابك فيها احب الي من جواب علي قال بشما قلت لقد كرهت
رجلا كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يغزى بالعلم غزا ولقد قال العنانت مني
بمنزلة هارون من مو^{هو} الا انه لا ينبغي بعد وكان عمر اذا اشكل عليه شيء اخذ منه
واخرج جماعة اخرون منهم ابن شاذان عن قيس بن حازم نحوه الا انه قال بشما
قلت وما جئت به قال عقب قوله بمنزلة هارون من مو^{هو} قوله لا اقام الله رجلك
وحا اسمه من الديوان ابن شاذان ولقد كان عمر بن الخطاب يسأله وياخذ عنه
ولقد شهدت عمر اذا اشكل عليه شيء يقول هي بنا على وابراهيم بن عبد الله يعني الوصافي
در كتاب التوقي في نهج الاربعة اخذنا گفته ابن حازم قال جاء رجل الى معاوية
فسأله عن مسألة فقال سل عنها علي بن ابي طالب فهو اعلم فقال يا امير المؤمنين

استدلال معاوية بحديث
برأيت جناب امير المؤمنين
در راسمطين

استدلال معاوية بحديث
برأيت جناب امير المؤمنين
در راسمطين

فما احب الي من جواب علي فقال ليس ما قلت لقد كرهت جللا كان رسول الله صلى الله

استدلال معاویہ بحديث نزول نبوت
جواب امير المومنین

عليه وسلم يغزوا بالعلم غزاه واذا قال انت متى بمنزلة هارون من موسى الا انه لا نبي
بعده وكان عمر اذا اشكل عليه شيء اخذ من ماله اخرج في المناقب واخرج مما
اخر من فهم ابن شاذان عن قيس بن حازم نحوه الا انه قال ليس ما قلت جئت به قال
عقبك بمنزلة هارون من موسى قوله لا اقام الله رجلك ومحا اسمه من الديوان ناد
ابن شاذان لقد كان عمر بن الخطاب يسأله ياخذ عنه لقد شهد عمر اذا اشكل عليه
شيء قال هي بنا على واحد بن محمد بن علي بن حجر مكي وصواعق محرقة گفته اخرج احمد بن حنبل
معاوية عن مسئلة قال اسئل عن اعليا فهو اعلم فقال يا امير المومنين جوابك فيها
احب الي من جواب علي قال ليس ما قلت لقد كرهت جللا كان رسول الله صلى الله

المقصود ان معاوية
عنه قوله تعالى قال لا
عليه السلام في القرنين
فضائل اهل البيت عليهم السلام

عليه وسلم يغزوا بالعلم غزاه واذا قال انت متى بمنزلة هارون من موسى الا انه لا نبي
بعده وكان عمر اذا اشكل عليه شيء اخذ من ماله اخرج في المناقب واخرج مما
اخر من فهم ابن شاذان عن قيس بن حازم نحوه الا انه قال ليس ما قلت جئت به قال
عقبك بمنزلة هارون من موسى قوله لا اقام الله رجلك ومحا اسمه من الديوان ناد
ابن شاذان لقد كان عمر بن الخطاب يسأله ياخذ عنه لقد شهد عمر اذا اشكل عليه
شيء قال هي بنا على واحد بن محمد بن علي بن حجر مكي وصواعق محرقة گفته اخرج احمد بن حنبل

استدلال معاویہ بحديث نزول نبوت
جواب امير المومنین

اشكل عليه شيء قال هي بنا على واحد بن محمد بن علي بن حجر مكي وصواعق محرقة گفته اخرج احمد بن حنبل
صواعق محرقة گفته امام احمد وايت کرده که مردی از معاویہ سئله پرسید معاویہ گفت از علی
عنه سوال که کج اعلم است از من آن مرد گفت ای امیر المومنین جواب بده دست ترسید از معاویہ
گفت به گفتی ای تو نکرده میدارستی که رسول صلی الله علیه وسلم عزیز گردانید اورا بعلم و در
باب او گفت انت بمنزلة هارون من موسى الا انه لا نبي بعده و عمر رضی الله عنه هرگاه که
چیز بر او مشکوک میشد از علی رضی الله عنه فرامیگرفت و غیر امام احمد دیگران نیز مثل یحیی و
ارده اند اینک بعضی از روایات زیاده کرده اند آنکه معاویہ را در گفت به خیر از بن مجلس اقام

استدلال معاویہ بحديث نزول نبوت
جواب امير المومنین

رجلیک و اسم او از دیوان مجور کرد و گفت عمر رضی الله عنه از وی سوال میکرد و مسائل فرامیگرفت
از وی من حاضر بودم و قتیکه سئله بر عمر رضی الله عنه مشکل شده بود و می پرسید که آیا علی
رضی الله عنه در اینجا حاضرست یا نه و احد بن فضل بن محمد با کثیری گفت عن ابی حازم قال
جاء رجل الى معاوية فقال له عن مسألة فقال له سل عنها عليا فهو اعلم فقال اجابك
فيها احب الي من جوابي فقال له بلش ما قلت لقد ذكرت رجلا كان رسول الله
عليه سلم يغره بالعلم غرا ولقد قال العاتق مني بمنزلة هارون من موسى الا انه لا نبي بعدي
وكان عمر اذا اشكل عليه شئ اخذ منه اخرجه الامام احمد في المناقب و احد بن عبد القادر
عجله در كتاب في خيرة المال گفته اخراج احمد بن حنبل رحمه الله ان جلا سأل معاوية
عن مسألة فقال سل عنها عليا فقال بلش ما قلت لقد ذكرت رجلا كان رسول الله
صلی الله علیه وسلم يغره بالعلم غرا ولقد قال العاتق مني بمنزلة هارون من موسى
غير انه لا نبي بعدي وكان عمر اذا اشكل عليه شئ اخذ منه ثم قال قولا اقام الله
جلیک و محاسنه من المديون مولوی حسین لکهنوی در کتاب وسیلة النجا گفته في الصواعق
اخرج احمد ان جلا سأل معاوية عن مسألة فقال سأل عنها عليا فهو اعلم فقال يا امير
جوابك فيها احب الي من جوابي قال بلش ما قلت لقد ذكرت رجلا كان رسول الله
بالعلم ولقد قال العاتق مني بمنزلة هارون من موسى الا انه لا نبوة بعد مقام اعتباري الا
که معاویه با انتمه بغض و عناد و عداوت و لدا و با فضل انتمه اجماع عليهم السلام الى يوم التنازع
منزلت را مثبت اعلیت آنحضرت دانند و آنرا دلیل بر دو انکار بر کسیکه جواب معاویه را از جواب
جناب امیر المومنین علیه السلام دوست تر داشته گردانند و حضرات ائمتان چنان موقع و کم
منزله سازند که دلالت آن بر محض خلافت جزئیة منقطع که مستلزم استحقاق امامت کبری نیست آن

استدلال معاویه بر حضرت
براعلیت جناب امیر المومنین
احمد بن عبد القادر
عجله در کتاب
في خيرة المال
گفته اخراج
احمد بن حنبل
رحمه الله ان
جلا سأل معاوية
عن مسألة فقال
سأل عنها عليا
فهو اعلم فقال
يا امير جوابك
فيها احب الي من
جوابي قال بلش
ما قلت لقد
ذكرت رجلا كان
رسول الله
بالعلم ولقد
قال العاتق مني
بمنزلة هارون
من موسى الا
انه لا نبوة
بعد مقام
اعتباري الا
که معاویه
با انتمه بغض
و عناد و عداوت
و لدا و با فضل
انتمه اجماع
عليهم السلام
الى يوم التنازع
منزلت را
مثبت اعلیت
آنحضرت
دانند و آنرا
دلیل بر دو
انکار بر کسیکه
جواب معاویه
را از جواب
جناب امیر
المومنین
علیه السلام
دوست تر
داشته گردانند
و حضرات
ائمتان چنان
موقع و کم
منزله سازند
که دلالت آن
بر محض خلافت
جزئیة منقطع
که مستلزم
استحقاق امامت
کبری نیست
آن

بلکه افضل از آن عم این تهمیه بارها با حاد صی به حاصل شده مقصود گردانند بلکه از ادلیل نفی خلافت
 از آنحضرت بپندارند بلکه عوارض از ادلیل عیب نقص عظیم گردانند و نیز سلب استحقاق خلافت از آنحضرت
 بآن ثابت سازند و ذکر آنرا خلاف عقل و دانش گمان بر و کاش آنحضرات اگر از خدا و رسول شرمی نداشتند
 از مخالفت معاویه و این خطاب سب می داشتند هرگاه اعلیت جناب امیرالمومنین علیه السلام از
 حدیث منزلت ثابت فضیلت آنحضرت بالمبدأ به تحقیق گردید که اعلم و افضل است کما هو ظاهر
 جلال و سطوع علیه فاما بعد انشاء الله تعالی فضل متعین است بر خلافت کما سبق فی المنهج الاول
 بیا نه بالدلائل القاطعة و اعتراف ائمة السنیة کوالد الخطاب و غیره و اگر کسی توهم کند که فضل
 معاویه اثبات اعلیت جناب امیرالمومنین علیه السلام از خود نیست نه اثبات اعلیت از کل اصحاب
 تا اعلیت آنحضرت از شیخ بل از مآید پس این توهم صریح البطلان و کمال تخلف آن واضح و حیاست
 زیرا که حدیث منزلت دلالت بر اعلیت جناب امیرالمومنین علیه السلام از معاویه بلکه کائنات کما
 نمیتواند کرد و لکن دلالت آن بر فضیلت از کل امت زیرا که اثبات اعلیت آنحضرت از معاویه بحدیث
 منزلت موقوف بر آنست که اثبات منزلت هارون علیه السلام را بر آنحضرت دلیل اعلیت
 آنحضرت گردانند که چون حضرت هارون علیه السلام
 اعلم بود می باید که حضرت امیرالمومنین علیه السلام هم اعلم باشد
 و ظاهراًست که حضرت هارون علیه السلام از جمیع امت حضرت موسی علیه السلام اعلم بوده و چون
 امیرالمومنین علیه السلام هم از جمیع امت باشد نه از معاویه تنها و علاوه برین معاویه اعلیت
 جناب امیرالمومنین از عمر بصراحت تمام بیان کرده که سوال عمر و اخذ او از آنحضرت رجوع در
 مشکلات بجلال مشکلات ثابت ساخته و فیه کفایة لاهل الدرایة و نیز کسی توهم نکند که ذکر
 معاویه حدیث منزلت را خطاب این شخص کم جواب معاویه را دوست تر از جواب حضرت امیرالمومنین

۴ مخالفت این خطاب از ادلیل عیب نقص عظیم گردانند و نیز سلب استحقاق خلافت از آنحضرت

عليه سلم اللهم هوكة ناهي الثالثة سمعت سول الله صلى الله عليه وسلم قد خلفه
 في بعض غاريه فقال يا رسول الله تركتني مع النساء والصبيا فقال صلى الله عليه وسلم
 الا ترضي ذكرا الحثي وقد ذكر المسعودي في كتاب مروج الذهب ومعادن الجوهر ان
 سعد لما قال معاوية هذه المقالة قال معاوية ما كنت عندك الا من كان في
 نصرة لم يمتد عن بيعته كان سعد قد تخلف عن بيعة علي ثورا معاوية اما في
 لو سمعت من سول الله صلى الله عليه وسلم ما سمعت في علي بن طالب ليكن خادما
 ما عشت اصل عبارت علي بن الحسين السجدة كه سبط ابن اخوزمي حاصل ان ذكر كرمه در كتاب
 مروج الذهب اين حديث ابو جعفر شيخ بن جرير الطبري عن محمد بن حميد الرازي عن
 مجاهد عن محمد بن اسحاق بن عمار قال المباح معاوية طاف بالبيت معه سعد
 فلما فرغ انصرف معاوية الى دار الندوة فاجلسه معه سريرة وقع معاوية في
 وشع في سبه فزحف سعد ثورا قال جليسته معك على سريرة نشرعت في سبه
 والله لان يكون في خصلة واحدة من خصال كانت لعلي احب الي من ان يكون
 ما طلعت عليه الشمس والله لان اكون صهر الرسول صلى الله عليه وسلم من اولاد
 احب الي من ان يكون ما طلعت عليه الشمس والله لان يكون سول الله صلى الله
 عليه وسلم قال في ما قال يوم خيبر لا عطين الراية غدا رجلا يحب الله ورسوله
 ويحب الله ورسوله ليس بفرار فيفتح الله على يديه احب الي من ان يكون ما طلعت
 عليه الشمس والله لان يكون سول الله صلى الله عليه وسلم قال في ما قال في غزوة
 تبوك الا ترضي ان تكون من منزلة هارون من موسى الا انه لا نبي بعدي احب الي من
 يكون ما طلعت عليه الشمس وايم الله لا دخلت دارا ما بقيت في حضر ومجد

قال معاوية لسعد
 اداني لو سمعت ما سمعت
 في علي بن طالب غزوة تبوك
 ذكره سبط ابن الجوزي

[illegible]

دلیل نوزدهم تشدید بر این منت عم جناب سالتاب سیر الیوم
حضرت یارون در منکلویت بسبب تقدیم اخبار بر حضرت

خلیج الغدار بی ایقان شنید تجلیل و تفضیل و سکاوت و تقیید او پرداخت و پاداش جسد
شیعه او در کنا او برود و هر چه تمامه انداخت یعنی بحساب و میان حساب که مادر او شریعت
زنان زانیه از زان تیر این ایشان ایست و اجرت بود و او را بن کس از قریش ادعا کردند و هر کس از
می گفت که او پسر من است پس باورش از خیال رسیدند بحواب آن چنین بر غرض بقف باین سبب که همه
ایشان بخیر است او پرداخته اند و هر کس را شبیه باین موجود و پسر بآن کس او را الحق سازید پس
عاص را شبیه باه یافتند و باو ملحق ساختن آخر کار ع و بن العاص را جز و رس و او دلیل کرد
و بسوی باغ سکوت و خاموشی خزید و چاره کار بسبب مزید عجز و اضطراب جز اعراض استیز و بکار
ندید و ناد و شرمسار و خجل و ساکت و مستأ و منفعل و مثل خرد کل فردماند و معاویه که خلیفه بر حق
و امام صدق سنیان و ابن حجر مکی در رساله قطر اللسان مناقب عظیم و محمد فحیمه برای اثبات
کمال اسلام و ایقان و نهایت حسن اعتقاد و عرفان خود فراروی باب ایمان بنیاد و نیز انکار کلام
اروی ننوشت نمود بلکه لب بمعذرت و اکتشود و عفا الله عما سلف که مثبت و محوی است نه اند و
دامن از کجای و مبارزه مجادله افشاند ابو عمر احمد بن محمد بن عبید بن جریب بن حیدر بن مالک
اندلسی که فضائل و مناقب جلیله و مدائح و محامد جمیده از ملاحظه کتاب الکمال تصنیف عظیم
ابو نصر علی بن باکولا و وفیات الاعیان ابن خلکان کتاب المبر فی خبر من تصنیف فیه مختص
فی اخبار البشر تصنیف ابوالفدا اسمعیل بن علی و تتمه المختصر عمر بن مظفر المعروف بابن البرد
و مرآة الجنان عبداللہ بن اسعد فیه و بغیة الوعاة فی طبقات اللغویین و النحاة تصنیف جلال
عبدالرحمن بن ابی مکر سیمو و مدینه النور انیق و غیری از ظاہر و باہر است و ابوالعباس احمد بن
محمد المقری که جلالت و نبالت و رباست و امامت و مذاقت ایشا مشہور است و فضائل
محمد و اوزریحانۃ الالباء شیخ احمد بن محمد بن عمر فاضل القضاة ملقب بشهاب الدین بن خفاجی

دال فی ذلک و بنی علی ما فی فطر المذنبین
 ۱۰۷ بحث درین کتاب و بیاید بپایان این کتاب

خلاصه الاثر محمد بن فضل السمری بن زید المصنف فی الامین
 بن محمد بن جیه و اصرحت فی الطیب عن غصن الاندلس الطیب قال یعنی لسان الله
 فی ترجمة صاحب العقد الفقیه العالم ابن عمر احمد بن عبدربه عالم ساد بالعلوم
 رأس اقبس من الخطوة ما اقتبس و شهر بالاندلس حتى سار الى المنرق ذکرة و استطاد
 بشر الذکاء فکوه و کانت له عناية بالعلم و ثقة و رایة له متنفذة و اما الادب
 فهو حجة به غزوات الافاضال مع حیانة و ورع و دیانة و درجاء هافکع
 وله التالیف المشهورة سماه بالعقد و جاءه عن عشرات النقاد انه ابره منصف
 و هذا الشیبة تقصیر عنه و اقبال الباب تبصر منه فی کل باب له شعرا تھی منتهاه
 و تحاه و اهل الاحسان و سماه الزکاء کتابا امد العریة که بعنايت رب مجید منعم حمید
 به حمید و کد شدید و فحوص ید نسخ آن بدست عبد حمید آند و حسب تصریح ابن خلکان و فیا
 و قاصد ایتم در مدینه العلوم ان کتب متعمه است حسب تصریح ابو الفداد مختصر و مصرح
 ابن الوردی در تمة المستقر ان کتب نفیسه است و حسب افاده لسان الدین نیز تالیف مشهور است
 که محفوظ ساخته آنرا عیثات نقد و ظاهر ساخته آنرا در حایا شقف القناة من الشیبة
 و قاصد می شود از ان فواقب الباب میسند ان سحر در هر باب ابن خلکان و فیا
 و یوسف بن محمد البلوی الف با و ابو الفضل جعفر بن ثعلب کتاب الامتاع باحکام
 السماع و عبد الرحمن بن محمد در کتاب العبر و دیوان المبتدأ و الخیر و عبد العزیز بن عمر
 محمد بن محمد بن محمد بن عبد الله بن محمد در غایة المرام باخبار سلطنة البلد الحرام و اعیان
 من محمد الیمینی در رساله تحمیل سماع تسک بضامین آن بینامیند و در اول نسخه آن که در
 طبع شده این عبارت مکتوب فی نسخه الشیخ عبد العزیز حاسن رحمه الله

ص
 الباب الخامس فی زیاد جابن
 شرة و نظم من نظم شانی من
 الکتاب فی التعریف بکمال ابن
 بن خطیب
 مع عظم ابن عبدربه و مع
 عند اول و اول لسان الدین که
 فی الطیب ذکر کرده

والمثل في تشييد ركنه من جانب سائر الجهات
 كحضرت ماروان بن مظلوميت بسبقه من غماره
 ١١٠

الى طالب بعد نينا منزلة هارون بن مروان فغلبنا الجنة وغابت النار فقال لها
 عمرو بن العاص كفى ايها العجوز الضالة واقصري عن قولك مع ذهاب عقلك لاذ
 لا تجور شهادتك وحدك فقالت له انت يا ابن النابغة تتكلم وامك كانت اشهر
 بمكة واخذ من الاجرة اذ عاك خمسة نفر من قريش فسئلت امك عنهم فقالت كلهم
 اتان فانظروا اشهمهم به فالخوة به فغلب عليك شبه العاص بن اثل فاحت
 فقال مروان كفى ايها العجوز واقصري لما جئت له فقالت وانت لبضاي ابن الزبير
 تتكلم ثم التفت الى معاوية فقالت والله ما جئت على هؤلاء غيرك فان امك انا
 في قتل حمزة بن الحنفية كما يوم يدرى والحرب بعد اخرجت سعيه ما كان في عتبة
 من صبره وشكره وحشى على امره حتى رماه في قبره فاجابها بنت عتيق وهي تقول
 خربت بدرو بعد بدو يا ابنة جبار عظيم الكفر فقال معاوية عفا الله عما سلف
 يا خالة هاتي حاجتك فقالت مالي اليك حاجة وخرجت عنه انهم ما في العقد
 وعلمه اسمعيل بن المشتهر بالي الفدا كما حالوا انواع فضلع هلا وحاوي اقسام شرف وسانو
 مشاهير اساطين جليل الثنا واعظم سلاطين البناست ومحمد وناصر جليله بكارهم مفاد
 او برناظر طبقات الشافعية بنو سقمة المختصر عمر بن مظفر المعروف بابن الورد في فروض المناظر
 محمد بن محمد بن شحنة وفوات الوفيات محمد بن شاكر بن احمد الخازن وطبقات شافعية ابو بكر
 اسد ودرر كاسنه ابن حجر عسقلاني وغيره من مختصرات ركناب المختصر اخبار البشر في شجرة
 قلمية ابن كعب غلانة حرم مدينة منورة ديدم مطالب عديده ازان بر جديم ودرين او ان كعب
 بنسبه مطبوعه ان نيزوار سيدم ودر اول ان يذكره ست اما بعد قال الفقير الى الله تعالى
 وهو لا نا السلطان المملوك المولى محمد الدين ابو الفدا اسمعيل بن الملك الادب

قال عمرو بن العاص لو كنت
 ابصهاني في الدنيا لبعوز الله انك
 وشكره ابن عدي بن ربيعة العبد
 قالت ابي ربيعة لو كنت
 النابغة شريك في الدنيا لبعوز الله انك
 واخذ من الاجرة اذ عاك خمسة نفر من قريش
 فاحت فقال مروان كفى ايها العجوز واقصري
 وانت لبضاي ابن الزبير تتكلم ثم التفت الى معاوية
 فقالت والله ما جئت على هؤلاء غيرك فان امك انا
 في قتل حمزة بن الحنفية كما يوم يدرى والحرب بعد اخرجت سعيه ما كان في عتبة من صبره وشكره وحشى على امره حتى رماه في قبره فاجابها بنت عتيق وهي تقول خربت بدرو بعد بدو يا ابنة جبار عظيم الكفر فقال معاوية عفا الله عما سلف يا خالة هاتي حاجتك فقالت مالي اليك حاجة وخرجت عنه انهم ما في العقد وعلمه اسمعيل بن المشتهر بالي الفدا كما حالوا انواع فضلع هلا وحاوي اقسام شرف وسانو مشاهير اساطين جليل الثنا واعظم سلاطين البناست ومحمد وناصر جليله بكارهم مفاد او برناظر طبقات الشافعية بنو سقمة المختصر عمر بن مظفر المعروف بابن الورد في فروض المناظر محمد بن محمد بن شحنة وفوات الوفيات محمد بن شاكر بن احمد الخازن وطبقات شافعية ابو بكر اسد ودرر كاسنه ابن حجر عسقلاني وغيره من مختصرات ركناب المختصر اخبار البشر في شجرة قلمية ابن كعب غلانة حرم مدينة منورة ديدم مطالب عديده ازان بر جديم ودرين او ان كعب بنسبه مطبوعه ان نيزوار سيدم ودر اول ان يذكره ست اما بعد قال الفقير الى الله تعالى وهو لا نا السلطان المملوك المولى محمد الدين ابو الفدا اسمعيل بن الملك الادب

اسماء واهل بيت ابو الفدا

عن محمد بن شعيب بن صالح بن الفدا
 ما ذكره في تاريخه

دلیل نوزدهم تشبیه روایت هم جناب سالک حضرت میرزا محمد تقی
حضرت مازنی در منظومین کتب تقدم اخبار یا حضرت

أبو الحسن علي بن سلطان إمام المظفر قمي الدين محمد بن السلطان الملك المنصور
 أمير الدين المعالي محمد بن السلطان إمام المظفر قمي الدين الخطاب عمري شاهان
 شاه بن أيوب كذا في علومه مشهورة في المغرب والشرق ورافته شاملة لكافة
 الخلائق عز الله نصره وضاعف جلاله الله سبحانه في كونه هذا شيئا
 من التواريخ القديمة والاسلامية يكون بشكركم تعني عن مراجعة الكتب المطولة
 وأحدثته أخضرتة من الكامل باليف الشيخ عز الدين علي المعروف بابن الأثير
 وهو تاريخ ذكر فيه ابتداء الزمان إلى سنة ثمان وعشرين وستمائة وهو نحو ثلاثة
 عشر مجلداً ومرتباً بآراء محمد بن علي بن مسكويه ومرتباً بآراء ابن عيسى أحمد
 بن علي الملقب بالمسقي بكتاب البيان عن تاريخ سني ما في العالم على سبيل الحجة والبرهان
 ذكر فيه التواريخ القديمة وهو مجلد لطيف من التواريخ المظفرة للقاضي شهاب الدين
 ابن الدم الحموي هو تاريخ يختص بالملحة الإسلامية في نحو ستة مجلدات ومن
 تاريخ القاضي شمس الدين ابن خلكان المسقي بوفيات الأعيان ثبته على الحروف
 وهو نحو أربعة مجلدات من تاريخ اليمن للفيقيه عمارة وهو مجلد لطيف ومن
 تاريخ القديوان المسمى بالجمع والبيان للصفحة الجي كذا في المنصور وهو نحو أربعة مجلدات
 ومن تاريخ علي بن مؤيد بن محمد بن عبد الملك بن سعيد المغربي كذا في المنصور
 لذرة الأحلام في تاريخ أمم الأعمام وهو نحو مجلدين من كتاب ابن سعيد المذكور
 المسمى بالمغرب في أخبار أهل المغرب وهو نحو خمسة عشر مجلداً ومن مقوِّج الكروب
 في أخبار بني أيوب للقاضي جمال الدين بن إصلا وهو نحو ثلاثة مجلدات من تاريخ
 حمزة كذا في نسخة وهو مجلد لطيف من تاريخ غلاة تاليف شرف الدين المطهر الأصبهاني

يظهر من هذا البحث أن الله تعالى قد خلق الإنسان على صورة مثالية، وقد جعله قادراً على التكيف مع البيئة المحيطة به، وقد جعله قادراً على التمييز بين الخير والشر، وقد جعله قادراً على العمل بجد واجتهاد لتحقيق أهدافه.

أَوْ مِنْ تَابِيعِ الْأَوَّلِ الْمُنْقَطِعِ

[illegible]

اول ۱۹۹
۲۲۴
نکراخبار سماویہ

قَالَ ارْزُقْ لِي مَوْلَايَ
وَالْعَامِلِيْنَ بِاَمْرِيْ

دليل في تبيين بركات علم جناب سالتما دهر الميرزا
محررت هارون في مظلوميت كيتيتم اغيار بر محضرت
٨١٢

انتم صاف المختصر لادب دفاوقاضى محب الدين ابو الوليد محمد بن محمد بن محمد بن محمد الحلي
باب الشجرة التي كنهني فضائل فاخره و مناقبه اهره و مدائح باهره ابو محمد بن عبد الرحمن بن
درواز مع بيان كرد حيث قال محمد بن محمد بن محمد بن محمد بن غياثي بن ايوب بن محبوب
اختلوا المحب ابو الوليد الحلي القاضى ابنه المحب قويا و يعرف كسلفه بابن الشجرة
وزاد المقر في نسبه محمد اربعا غلطا ولد سنة تسع اربعين سبعمائة بميل
ونشأ في كنف ابيه فحفظ القرآن و كتبوا اخذ عن شيوخ بلده و القادمتين اليها
وادخل في حياة ابيه له مشق و القاهرة فاخذ عن مشايخهما و ما علمت من شيوخه
سواء سيد عبد الله فقد اثبت البرهان الحلي بل قال له ان ابن مناصب و الا
اذنازه في الافتاء و التدريس قبل ان يلحق له بعد سنة من وفاة والده
ارجل في القاهرة ايضا و زل بالصرغتمشية فاشتهرت فضائله بحيث عيّن على الد
وساج الدين لقضاء بلده و اثنا عليه فوكة اياه الاشراف شعبان ذلك في سنة
ثمان و سبعين عوضا عن الجمال براهيم بن العديمر الى ان قال الشيخ ابو ذكره ابن خطيب
الناصرية فقال شيخنا و شيخ الاسلام كان انسانا حسنا عاقلا دمثا لا خلق
النادرة على الهمة اماما عالما فاضلا ذكيا لا ادب الجيد والنظم والنثر الفائقا
واليد الطولى في جميع العلوم قرأت عليه طرفا من المعاني و البيان و حضر عنده كثيرا
و كانت بيننا صلبة الكيافة و صنف في الفقه و التفسير و علوم و شتى و اورده قصيدة
ابن ريق المشار اليها و قال البرهان الحلي من بيتي الحليين مهور في الفقه و الادب
و الفرائض مع جودة الكتابة و لطف المحاضرة و حسن الاشكال يتوقد ذكاء و له
تصانيف طاف و قال المقرئ في عقوده انه افتر و درس بحلب و دمشق و القاهرة

محمد ابو الوليد محمد بن محمد
باب الشجرة التي كنهني
روى من انظر از صورا مع

٨١٥
 راجع في تاريخهم وشيخهم في علمهم في كتابه سالتهم عن هذا
 بحضرة تارون در مظهره ميت بسبب تقدم اغياره برحضرت

وكسار يجيب الحديث واهله لقد قام مقام ما عجز اقوانه عنه وتجاصل نما
 منه سابق جوابه لتيقنوا المقدم غيره وكان المجلس بحيث اوصى جماعته به و
 بالشر في الانصار واصحابها وفي ايراد ذلك طول قال ولده انه الف في التفسير
 وشرح الكشاف ولم يكملهما والف لاجل في الفقه مختصرا في غاية القصر محتويا
 على ما لم تحتو على المطولات جعله ضوابط ومستثنيات فعدده من بعض الاسفار
 واخصر منظومة النسخ في الفيت مع زيادة مذهب احمد ونظم الفيت
 في عشرة عتو الى غير ذلك في الفقه والاصول والتفسير وعامة العلوم قال
 وحاصل الامر فيه انه كان منقادا بالرياسة علماء وعمل في بلدة وعصره و
 غرة في جهة دهره وبلغ قضاء حلب دمشق والقاهرة ثم قضاء الشام كله
 قدم حلب فقلدت وفاته بها وسلم له في علومه الباهرة وجوده النيرة
 الظاهرة وانتهى امره الى ترك التقليد بل كان يجتهد في مذهب امامه ويخرج على
 اصوله وقواعده ويختار اقوالا يجعل بها وذكر ان من اخذ عنه العز الحاضري والبد
 بن سلامة بحلب وابن قاضي شهبة وابن الاذرعي بالشام وابن الهام وابن التيمي وابن
 وابن عبيد الله بمصر وقرأت بخط اخرهم قواعده بالقاهرة حينئذ محاسنة
 ثلاث عشرة ولزم دروسه الى سفره في اخر التي تليها صحبة العسكرو قال ان
 الناصر قربة واستصحبه معه الله اعلم بذلك كله من تصانيفه ايضا اختصار تاريخ
 المؤيد صاحب حجة مع التذييل عليه الى زمنه على طريق الاختصار وسيرة نبوية الرحلة
 القسرية بالديار المصرية وقد اوردت في ترجمته من ذيل قضاة مصر فوائد كثيرة من نظمه
 ونثره ومطارحاته وحكايا ونيز در ذيل قضاة مصر تصنيف علامه سخاوي كونه نسخة من مصنف

واقفي على تصنيفه

دلیل نوزدهم تشبیه و نسبت عم جناب سالت حضرت المومنین
حضرت هارون بن مطلوبیت بقیسم اغیار بر حضرت ۸۱۶

صلی محمد بن محمد صاحب
روضی المظفر ذیل فضاه
مصریحاً از شیخ کریمین
بود بجهت سخاوتی

در زمان سابق بیست اذال الخلاق افتاده بود بترجمه ابو الولید بن الشحنة مذکور است
و ذکره العلامة ابن خطیب الناصریة فقال فی شیخنا و شیخ الاسلام کمال انساناً
حسناء قلا و مت الاخلاق حلوا النادرة علی الالهة اماماً عالماً فاضلاً زکیاً له
الادب الجمید و النظم و النثر الفائقان و الید الطولی و جمیع العلوم قرأت علی طراف
من المعانی و البیان و حضر عنده کثیر و كانت بیننا صحبة اکیدة و صنف فی الفقه
و التفسیر و علوم شتی و اورد للجمال عبد الله بن محمد زریق المعرقة قصیدة امتداد
بها و قال البرهان الحلبي من بیوت الحلبيين مھر فی الفقه و الادب الفرائض مع جوده
الكتابة و لطف المحاضرة و حسن الشکالة یتوقد ذکر له تصانیف لطیف و قال له
انه الفی التفسیر و شرح الکشاف و لیکلها و الفلاح فی الفقه مختصر فی غایة القصر
محتویا علی ما لم تحتو علی المطولات جعل روابط و مستثنیات فعدمه فی بعض الاسفا
و اختصر منظومة النسخ فی الف بیت مع زیادة مذهب احمد و نظم الف بیت فی عشرة
علوم الرغیر ذلک فی الفقه الاصول فی التفسیر و عامیة العلوم قال و حاصل الامر
فیما انه کان منفرداً بالریاسة علمیاً و عملاً فی بلده و عصره و غرة فی جهة دهر و ولی
فضاء حلب دمشق القاهرة ثم قضاء الشام کله قدرة فقدت و فاته بها و سلم
له فی علومه الباهرة و تحوته البیرة المظاهرة و انتمی الی ترک التقلید بل کان مجتهداً
فی مذهب امامیه و خرج علی اصولیه قیامه ذکر کتاب و ض المناظر فی علم الاموال و الا
که بغایت بعض الی ترجمه بیت آری . ما نباریه . تا یق صرنا شرمه در اول آن
گفته و بعداً فقید . پس من جمیع . سربلایا استاد . من . هو لایات السعادة
ناصر قرة عبد المؤمن سبط موهبنا المستطاب الی عشره العلماء و الی الاطین

والله اعلم
 ٨١٤

الملك المؤيد عماد الدين ابراهيم الشيم الجاهج بين محاسن السيف والقلم الطيب
 العظيم اقلد محمد بن موهب شهر نائيب السلطنة الشريفة بقلعة حلب المرموقة
 بحل الله بطلته الموكبة مطبهاها راكبة بنعم ما عشت اوراق على وراقها
 واشتلت منها على اطواقها ان اجمع له كتابا في التارخ وجذاه افاظا والمباني
 انيق الفحوى والمعازف اصغيت استماعا لمقالة وجهت وكاب همتي نحو سواله
 امتثلت اشارته الشريفة التي طاعتها اجل في ذليلة وشرعت في جمع هذا
 الكتاب امثالا لها حيث هي الصواب في التارخ باجتناب عن العلم حسن التدبير من
 طرقها محصلين جعلت له مفتاحا وخاتمة اما الافتتاح هو في ابتداء خلق
 السموات والارض وما فيها من عجائب خلق الله واما المصنع الاول فمحمدا
 ما بين هبوط ادم عليه السلام الى هجرة سيدنا محمد صلى الله عليه وسلم
 بيني ما على الارح ستة الاف سنة ومائتان ست عشر سنة ونقصها
 المجهول عن ذلك ما في سنة ونسعا واربعين سنة واما المصراع الثاني فنها
 الى اخره يدق قدر الله ان نترجم عنها ذكرها مشاهير الناس في اجناسهم
 اشهر من الحواشي الغربية فيهم واما الخاتمة في مشتملة على ما هو كالعيان
 مما يكون في آخر الزمان في سميته ورض المناظر في علم الاوائل والاواخر والله اعلم
 في تحريه واقامه وحسن تدبيره وجزالة انتظامه وما توفيقه لا اله الا
 هو وكلت اليه في مصطفى برع عبد القسطنطين في ريشة الملوكة كراييس
 نوره وفضل المنار في سنة ١٠٠٠ هـ ومارس في مشيوكاين اوليا في النصف
 دين الدين محمد بن التهم بابر التهمنة الكاين في سنة ١٠٠٠ هـ

مع وثائق كليات وفضل المناظر
 في وصفها غير مخطوطة

في وصفها غير مخطوطة

دلیل نوزدهم تشبیه ابرو بخت عم جابر سالک حضرت امیر المومنین
 ۸۱۹ حضرت هارون در مظلومیت بسبب تقدیم اخیار بر آنحضرت

و آنست که ابرو می منت الحارث بن عاصم و یطلم و جود اعتدال شیوخ ثلثه و اتباع شان را
 غلامت و امارت از اهلبیت علیه السلام بتوضیح تمام و تبیین بالا کلام بیان فرموده و ایشان را
 اتباع فرعون الذالخصام و مشابه بعابدین عجل و کوساله پرستان الهام ساخته و تشبیه حضرت
 امیر المومنین علیه السلام با حضرت هارون استحقاق آنجناب تعیین آن عاقبای بر خلافت
 و امارت حمل کرده و مظلومیت مقتوی بیت آنحضرت بمقتوی بیت حضرت هارون تشبیه داده که تصریح
 کرده که بعد جناب سالک صلی الله علیه و آله و سلم بنو قریظ و بنی نضیر و بنی امیه برابر جستند
 و ابتر از حق با کردند و کردیدیم با منزل بنی اسرائیل در آل فرعون بود علی بن ابی طالب علیه
 نبی صلی الله علیه و آله و سلم بمنزل هارون از موسی و این بجهایت صحریت در آنکه چنانچه بر
 حضرت هارون علیه السلام اتباع فرعون عابدین عجل غالب آمدند و اطاعت ام آن
 حضرت نکردند همچنین شیوخ ثلثه و اتباع شان بر جناب امیر المومنین علیه السلام غالب آمدند
 و اهلبیت آنحضرت را مقتوی مغلوب ساختند و غصب حق شان نمودند پس ثابت که تشبیه جناب
 امیر المومنین علیه السلام دلالت اضمح بر وقوع جور و ظلم و حیف بر آنحضرت از دست اتباع
 سامری عجل این است دارد و این تشبیه مثبت تعیین خلافت حضرت امیر المومنین علیه السلام
 بطلان قصده و تقدیم اخیار بر آنحضرت است و مصدق بیان منیع البیان حضرت
 ابرو می احادیث عدیده سرور انس و جان صلی الله علیه و آله و سلم با اگر ای بر بیان است چنانچه
 انشاء الله در مابعد نبذ می از آن بزرگوار خواهد شد و درین مقام اکتفا بر یک وایت می شود
 پس باید دانست که در سند احمد بن حنبل که فضائل و مناقب و محامد آن
 و نهایت اعتماد و اعتبار احادیث آن در مابعد حسب افادات الله
 سننیه انشاء الله تعالی با ثبات میرسانم مذکور است عن امیر الفضل

در حدیث
 حضرت هارون علیه السلام

بنت الحارث و هی ام ولد العباس اخت میهنه قالت اتیت النبی علیه السلام فوضعه
 فجعلت ابکی فرفع راسه فقال صابکک قالت خفنا علیک ولا ندی ما نلقی من انشا
 بعد یارسول الله قال انکم المستضعفون بعد ازین حدیث و صحبت که ام فضل بنت
 الحارث بخد مت جناب سالتاب صلی الله علیه و سلم حاضر شد و گریه آغاز نهاد و این حضرت
 سرفراز خود برداشت و از سبب گریه او استفسار ساخت ام الفضل عرض کرد که من اینم چه چیز
 ملاقات کنیم از مردم بعد تو ای رسول الله آنحضرت ارشاد فرمود که شما هستید مستضعفین
 بعد من یعنی مردم تمنا را ضعیف خواهند ساخت و اعلام جور و عدوان بر شما خواهند فرما
 که نور اسلام و ایمان و سداد بطلان داد و بیداد بر اهل بیت امجاد خواهند کاست چه هر
 که استضعفا ام الفضل و امثال او مشتق میشوند مگر بر تقدیر جور خلفاء و غصب و الا اگر خلفاء بعد
 آنحضرت بر حق بودند و قوی استضعفا ام الفضل و دیگر اقارب آنحضرت متغافلند و آن
 طوائف امور و بدائع دهور است که بعضی حضرات نیست بزمید اراک و شعور بر محض است و الا
 بر سلب خلافت حضرت امیر المؤمنین علیه السلام محدث منزلت الکفایه کرده و از دست
 آن بجه آن بر حیف و جور مغلبین بر جناب امیر المؤمنین علیه السلام اعراض و اغماض آغاز
 نموده چنان ظاهر کرده اند که تشبیه جناب امیر المؤمنین علیه السلام آنحضرت یارون علیه
 ولایت دارد بر آنکه است جناب سالتاب صلی الله علیه و سلم بر خطایب و معنی اصحاب
 و راخذ خلافت محقق بودند فخر رازی در تفسیر غایب فی تفسیر قوله تعا و لقد قال لهم
 هارون من قبل یا قوم انما فتنتکم آتیه نه یورست هارون دقیقه و هارون ارافضه
 تمسکوا بقوله صلی الله علیه و سلم انت من منزله هارون من مکان هارون
 ما منعه النقیه فی مثل هذا الجمع العظیم بل جعل المنبر و صرح بالمقود دعا

قال رسول الله
 بنت الحارث بنت النضر
 بعد از این حدیث

الى متابعته نفسه والمنع من متابعه غيره فلو كانت امة محمد صلى الله عليه وسلم
 على الخطاء لكان يجب ان يفعل على مثل ما فعل هارون ان يصعد المنبر من غير
 تقية وخوف وان يقول فاتبعوا طيعوا وما لكم يفعل علمنا ان الامة كانوا على الحق
 وبر دين بطلان وركاكت اين تقرير بطلان وفساد اين تزوير برناقه بصير وتمانل خبر و
 مستنير است وليكن اين غائب تاثيرات علوم و مزید شمول الطمانين حال اهل ايمان است
 كه علامه نظام الدين نيسابوري كمي از اعظم مفسرين و اهل علم متبحرين ائمه سني است اين سبب
 و اهل احتجاج باطل را رد كرده تايد اهل حق صراحت و چهار نموده چنانچه در غائب القرآن
 و غائب الفرقان در تفسير آيه كرميه ذكره گفته قال اهل السنة هم اهل الشيعه فمسكو
 بقوله صلى الله عليه وسلم انت مني بمنزلة هارون من موسى ثم قرأ هارون ما منع
 التقية في مثل ذلك اجمع بل صعد المنبر وصرح بالحق ودعا الناس الى متابعته فلو
 كانت امة محمد صلى الله عليه وسلم على الخطاء لكان يجب على كرم الله وجهه
 ان يفعل ما فعل هارون من غير تقية وخوف للشيعه ان يقولوا هارون صرح
 بالحق وخاف فسكت ولهذا عاتبه موسى عاتباً عذراً بالانذار ثم نزلوا به
 يقتلونني هكذا على امتنع اولاً من البدعة فلما ازال الامر الى هارون صرح
 واما قلت هذا على سبيل البحث لانه جل التعصب بين عبادت ظاهر و باطن
 نيسابوري تمسك اليه است را بحديث منزلت بر خطا از اصحاب و بسيانست او را بر خطا
 و جور بر اهل بيت اطياب مخالفت امر جناب سالتاب على الله عليه و سلم باطل است
 و بر و آن برداخته و افاده كرده آنچه صامش آنست كه بر اهل شيعه است كه بگويند نه حضرت
 هارون عايله السلام تصریح بحق نمود و خوف كرد پس سكوت ورزید و همچنين خطاب كرد

استدلال هارون بر اهل حق
 حضرت را صليت الله عليه

نيسابوري تمسك اليه است را بحديث منزلت بر خطا از اصحاب و بسيانست او را بر خطا

و جور بر اهل بيت اطياب مخالفت امر جناب سالتاب على الله عليه و سلم باطل است

هارون با حضرت موسی علیهما السلام با نچه عتاب کرد پس اعتذار کرد حضرت هارون
علیه السلام باینکه قوم مستضعفان کردند و قریب بود که بکشند و همچنین علی علیه السلام متناع
از اولاد از بیعت پس هرگاه آنل شد ام رسوا آنچه آنل شد یعنی نوبت بجز و قسم و تهدید
بشعوب و مطالبه و تهدید سید اعطا کرد جناب امیر المومنین علیه السلام طالبین بیعت یا
آنچه سوال کردند فی محصله و پیچاره نظام نیشاپوری بعد ایراد این تقریر متین و جواب
خوف هم لایم و نعت عاذلین و عناد و تعصب و اعوجاج جاحدین عذری بهم برای خود
آنها نهاده که ایشان هم بغایت متانتش این تقریر و سختی است یعنی ارشاد کرده که نگفتم اینرا مگر
بر سبب آنست که سبب تعصب است و اینرا عذر صاف شرح شد که این تقریر عذر و احتیاج
و انصاف بر این شوائب تعصب است و خداوند احد و المنه که بطلان فرحوم واهی حضرت
الاستی که الالبه و ضوع نمایان گردید که مخافت استدلال شان بمثابه رسیده که خود علما
نیشاپوری و آن نموده و در رد آن خود را از تعصب بر ساخته و ازین کلام نیشاپوری
ظاهر است که متناع جناب امیر المومنین علیه السلام از بیعت با بی و وقوع این خوف
و اضطرار امری ثابت و متحقق اینجا آن نتوان کرد چه اگر این معنی و مبنی میباشند و در به
ثبوت و متحقق نمیرسد چگونه ثبوت الالبه بان جایز نیست چرا که جو زینت شک بان از تصریح
نیشاپوری ثابت و واضح که در حجاج بان تعصب مدخلی نیست و روایات ائمه بر این ثابت
این معنی انتشار یافته و ما بعد مذکور خواهد شد لیکن در اینجا بر یک وایت که از انجیل
استقصا جناب امیر المومنین علیه السلام مثل مستضعفان حضرت هارون ثابت گردد و
گفتن جناب امیر المومنین علیه السلام مثل حضرت هارون یا بن امان القوم مستضعفان
و کاد و ایقنونی واضح شود ذکر می نمایم پس مخفی نماند که عبد الله بن مسلم قتیبه بنیوری

دلیل نور چشمیہ است نہ یہ عمر جلالتہ حضرت امیر المومنین
 ۱۲۳ حضرت یار دین در مظلومیت بسبب تقدم اغیار بر انحضرت

کہ بعد ملاحظہ تائید بخنداد احمد بن علی الخطیب البغدادی مختصر تاریخ بغداد از ابوعلی محمد بن
 بن عیسی بن جزله و انساب ابو سعد عبد الکریم بن محمد السدوسی جامع الاصول و نہایت
 الی السعادات مبارک بن محمد المعروف بابن الاثیر الجزری و تہذیب الاسماء عیسی بن شرف
 بن علی التوکی و وفیات الاعیان احمد بن محمد المعروف بابن فہرستان فی سیر النبلاء و محمد بن
 احمد فہمی و قراۃ الجنان عبد اللہ بن اسعد الیافعی و حسن الحاضرہ و بغیۃ الوعاة
 و مزہر جلال الدین عبد الرحمن بن ابی بکر سیوطی و تطہیر اللسان احمد بن محمد المعروف بابن جریر
 و اتخاف النبلاء صدیق حسن خان معاصر غایت فضل و عدالت و براعت و بیاد ثبوت
 و عدالت و علوم مرتبہ سمو منزلت و غایت عظمت و بلندی شرف و اہم جہت و انوار
 و اعتبار و شہارہ و مدح و ستایش مصنفات او واضح و واضح می شود در کتاب الامتہ السیاسیہ
 کتفہ کیف كانت بیعة علی بن ابی طالب و ان بابکر اخبار یقوم بخلافوا عن بیعتہ عند
 فبعث الیہم عمرو بن الخطاب فجاء فناداہم فی دار علی فابوا ان یمروا فادعاهم
 بالمطبخ قال الذی نفس عمر بیدہ لخرجہ او لا حرقہما علیکم علی صافہا فقبل
 لہ یا ابان غصن ان فیما فاطمة فقما ان فخر جوافبا یو الاعلیا فانہ زعم انہ
 قال حلفت لا اخرج لا اضع ثوبی علی عاتقہ حتی اجمع القرآن فتفت فاطمہ علی
 بابا فقالت لا عہد بقیہ من حصروا الیہ و تحضروا منکم ترکتم جنازۃ رسول اللہ
 ایدیہنا و قطعتمہم کم بینکم لم تستامروا ولم تروا لنا حقاً فاتی عمر ابابکر فقال
 الاتخذ من هذا المتخلف عنہ بالبیعة فقال ابو بکر باقنذ و هو مولی لہ
 اذهب فادع علیاً قال یدعوك خلیفۃ رسول اللہ قال علی سریع ما کن بتم
 علی رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فوجع قنذ فابلع الرسالۃ قال فیک ابو بکر

وہا کہ خط و کتابت اللہین کلہا من
 بیعتہ ان یکرہ علی و الذی نفس عمر
 بیدہ لخرجہ او لا حرقہما علیکم علی
 صافہا فقبل لہ یا ابان غصن ان فیما
 فاطمة فقما ان فخر جوافبا یو الاعلیا
 فانہ زعم انہ قال حلفت لا اخرج لا
 اضع ثوبی علی عاتقہ حتی اجمع القرآن
 فتفت فاطمہ علی بابا فقالت لا عہد
 بقیہ من حصروا الیہ و تحضروا منکم
 ترکتم جنازۃ رسول اللہ ایدیہنا و
 قطعتمہم کم بینکم لم تستامروا ولم
 تروا لنا حقاً فاتی عمر ابابکر فقال
 الاتخذ من هذا المتخلف عنہ بالبیعة
 فقال ابو بکر باقنذ و هو مولی لہ
 اذهب فادع علیاً قال یدعوك خلیفۃ
 رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فوجع
 قنذ فابلع الرسالۃ قال فیک ابو بکر

که عمر بن محمد بن محمد بن الحنفی محمد بن محمد بن عبد الله بن محمد که امشایح اجازه شاه فی الس
 والد ماجد مخاطب و مداح و مناقب و محاسن و مفاخر از خود لایع سخاوی للمع و ساطع
 بودن کتاب الامامة و اسما تصنیف عبد الله بن مسلم بن قتیبه حتما و جزا و ثوابه و ثوابه
 بحیث لا یخالفه التشکیك و الاذتیاب و لا یعتز به الوساوس المزعج عن اصوات
 ثابت کرده چنانچه در کتاب اتحاف الوری باخبار ام القرنی توفیق رباً و تأیید رباً
 نسخه عتیقه آن بدست ابن خا کسار افتاده می فرماید سنة ثلث و تسعین و فیما اکتب الولید
 بن عبد الملك الی امیر مکه عمر بن عبد العزيز یامر به ضرب حبیب بن عبد الله
 الزید و یصب علی ناسه ماء بارد فضر به حسین سوطاً و صب علیه ماء بارداً
 فی يوم شایع وقفه علی باب المسجد فأت من موفیهما فی شعبان غزل الولید بن
 عبد الملك بن عبد العزيز عن الحجاز و کان سبب ذلك ان عمر بن عبد العزيز کتب
 الی الولید یخبر بعسف الحجاج اهل عمارة بالعراق و اعتدائه علیهم و ظلم و طلبهم
 بغیر حق و لا جناية فبلغ ذلك الحجاج فكتب الی الولید ان من عندک من اهل العراق
 و اهل الشقاق قد جلا عن العراق و لجوا الی مکه و المدينة و ان ذلک و من
 فکتب الولید الی الحجاج یستشیر فممن یولی مکه و المدينة فاشار علیه بخالد
 عبد الله القسری و عثمان بن حیان فولی خالد مکه و لی عثمان بن حیان المدينة
 و عزل عمر بن عبد العزيز عنهما فلیخرج عمر من المدينة قال ذی اخاف ان یكون
 من نفقه المدينة یعنی بملک قول رسول الله علیه و آله سنه ان المدينة تنفی
 و لما قدم مکه خطبهم و عظم الاموال و خلافة و حثهم علی الطاعة و قال و انی اعلم
 ان هذه الوحش التي تامل فی الحرم لم تقر بالطاعة لا خرجت منه فعلیکم

دین تویم شعله وینست عزم، بهارنا خود را بیا
نتر یا زان بطلو مست به پیغم اخبار بر دفتر

بالطاعة ولزوم الجماعة فاني والله لا اؤثر باحد بطعن في امامه الا طلته في الحرم
 الله لا اري فيما كتب اخليفة او راء الا مضاءه واشتد عليهم واخرج من مكة من
 اهل العراق كرها وتهد من انزل عراقياء واجر دارة واشتد عثان على اهل المدينة
 وعسهم وجار فيهم من انزل عراقي وكانوا ايام عمر بن عبد العزيز كل من كان
 الحجاج يجر الى مكة والمدينة وغال في محمد عبدالله بن مسلم بن قتيبة في كتاب
 الامامة والسياسة كان بن مروان الباع على اهل مكة فبينما هو يجلس على
 المنبر اذا قبل خالد بن عبدالله القسري من الشام واليا عليها فدخل المسجد فلما
 مسرعة خطبته صعد الى المنبر فلي ارفع في والله جئت لثبتي مسلمة اخرج
 طوما ارفقته فراهي السار فيهم الله الرحمن الرحيم من عبد الله
 من اهل اهل المؤمنين جلاء مكة ما شاق وليت عابدا بن عبد الله
 اسمعوا له واطيعوا كما جئتم في نفسه بيلا فاعاها والتمس له عابدا
 بوند الله من جبل اري سدي بن جديروا السلام ثم اغترب في
 ارضي في اني به وحي البه لا اجد في اجد لا فندم سدس بناه ودايكل
 جودا وسميت حرمة وادخلت لكم فيه اثلة ايام ثم زن في عامه
 ملحق بالشام فاني رجل الى الال لمان سعيد بن حبيب بادي كذا من اودية
 مكة مخفيا كان اذ سار في ارضه فاجتاه الرسول فلما نظروا اليه قال ان
 امرت بذلك وثبت لانه عابدا بن عبد الله من خلفه راخي باي زار
 شدت عاذاه حذفت قال سعي بر عبد الله هي منا اهل وادشال فيهم قال
 يوخزون بعدك وبنات من يدك مثل انك ان بان الزرق فاني اعلم ان الله

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

بأبوابه ثلاثين سنة من غير أن يفتحها
 في سنة ١٠٠٠ هـ من رطله ثمانية مائة ألف درهم

عز وجل قال سيده لا يكون هذا فاني به الى خالد فشكاه وذا في اثربعث به الى الحجاج
 فقال جل من اهل الشام ان الحجاج قد اذنب به واشعر به قبلك فمعرض له
 فلو جعلته بينك وبين الله لكان ربي رجل تخلى بتقرب به الى الله تعاقل
 خالد فخره الى الكعبة قد استند عليها والله لو علمت ان عبد الملك لا يرضى عنى
 الا بقتل هذا بيت حجر حجر النقضه في مرضاته واين عيادت كره ابن فهد كلى ان كذا
 الامانة والسياسة نقل في مؤود وشرح كتاب الامانة والسياسة موجود قال في كتاب الامانة
 والسياسة ذكر قتل سعيد بن جبير وذكر ان مسلمة بن عبد الملك كان واليا
 على اهل مكة فبينما هو يخطب المنبر اذا قبيل خالد بن عبد الله القسري من
 الشام واليا عليها فدخل المسجد فلما قضت مسلمة خطبته صعد خالد المنبر
 ولم اذ تقى في الدرجة الثالثة تحت مسلمة اخرج طوما واففضه ثم قرأه
 في الناس فيه يسبح الله الرحمن الرحيم من عبد الملك بن مروان امير المؤمنين
 ايداهم كما ايدانا بعد فاني فني عليكم خالد بن عبد الله القسري فاسمعوا له
 واطيعوا وعوا ولا يجعلن امر على نفسه سبيلا فانما هو القتل لا غيره وقد
 يرتب انذمه من رجل اوى سعيد بن جبير والسلام ثم التفت اليهم خالد
 فقال لاني تحلف به وبيح اليه لا اجد في دار احدا قتلته هدم حارة
 ودار كل من جاورة وشمت حرمة قد اجلت لكم فيه ثلاثة ايام ثم نزل
 من مسلمة وواحدة وعلق بالشام فاني رجل الى خالد فقال له ان سعيد
 بن جبير وادي ربه من دية مكة مخفيا بمكان كذا فارسل خالد في طلبه
 فاتاه الرسول فلما نظر اليه فقال لاني ابرئت باخذك واثيت لا ذهبك

ص ٧٨١

دلیل بر تبه تبه و بنات عمر جانب سالمت حضرت امیر المومنین
حضرت یارون در منظومیت بسبب تقدیم اخبار بر حضرت ۸۲۸

الیه و اعوذ بالله من ذلك فالحق بائی بلاد شئت و انما معك فقال سعيد بن جبلة
الكهنا اهل ولد نعم قال انهم يخذون بعدك وينا لهم من المكروه مثل الذي
كان ينالني قال فاني اكلهم الى الله عز وجل قال سعيد لا يكون هذا فاني به الى خا
قشته وناقا ثوبت به الى الحجاج فقال له جل من اهل الشام ان الحجاج قد
انذبه اشعر به قبلك فاعرض له فلو جعلته بينك وبين الله لكان اذكي من كل
عمل يتقرب به الى الله قال خالد وظهر الى الكعبة قد استند اليها والله لو علمت
ان عبد الملك لا يرضى عني لا ينقض هذا البيت حجرا انقضته في مرضاته
بعنايت ايردي ثابت شد بصراحت و لالت عبارات اين علامه باجلالت و خیر صبا
نبالت فاضل موصوف بثقت و ديانتي محدث معروف بصيانتي و امانتي بدقت
جليل الحذاقة و المهاراة و محقق عظیم الرياسته و الامامة که کتاب الامامة و السیاسة
تصنيف ابو محمد عبد الله بن مسلم بن قتيبة است و لله الحمد على ذلك حمد الشاكرين
حيث ظهر كذب المقاصرين و وضع عدوان الخاسرين و بان صين الكاثرين و لاح شين
البائين و پسر صاحب تحافانوري اعني الشيخ عز الدين عبد العزيز بن عمر بن محمد الملك
نیز نسبت کتاب امامت سیاست حتما و جزا با بن قتيبة ی نماید چنانچه در کتاب غایة المرام
باخبار سلطنة البلاد الاحرام که بعنايت رب منعم نسخہ آن بخط عرب بدست اقل
الانام آمده می فرماید و روی العتبی عن رجل قال خطب خالد بن عبد الله القسري
بواسط فقال ان اكرم الناس من اعطى من كرامة واعظم الناس عفوا من عفا
عن قدره و اوصل الناس من وصل عن قطيعة و بنی خالد لا مكنيسة و كانت
نصرانية و هي بابيات انته و قال الوالد خالد القسري حديث في ثالث المخلص الكبير

۳۴
۳۳
۳۲
مرتب عالمی عبد الله
بنايت ايردي ثابت شد

وفی المنقح من سبعة و فی مسند عبد بن حمید و هو من سماع الحجاز حدثی عمر بن
 عون حدثنا هشیر عن سیار بن الحکم عن خالد بن عبد الله القسری عن ابيه عن
 جدّه ان النبی صلی الله علیه وسلم قال له یا یزید احب للناس ما تحب لنفسک
 و ذکر ما تقدّم فی ترجمة مسلمة بن عبد الملك عن ابن قتیبة فی الامامة و السیاسة
 ابن عبات چنانچه می بینی حکایت در آنکه کتاب الامامة و السیاسة تصنیف ابن قتیبة است
 قدس الحکم و الله که چنانچه بودن کتاب الامامة و السیاسة تصنیف ابن قتیبة از تصریح غیر
 فهدی ظاهر است همچنان صحت نسبت این کتاب باین قتیبة از افاده فرزند ارجمند عمر بن
 فهدی با پدر و عبد العزیز بن عمر بن فهدی از مشایخ قطب الدین بن هر و آنکه است چنانچه
 قطب الدین بن مذکور که فضائل باهره و مناقب فاخره و اوزر یحیاته الالباء و خلفاء هر
 در کتاب الاعلام باعلام بیت اسد الحرام که نسخه عتیقه آن در خزانه کتب مکه معظمه

دیدم بودم و درین بلد هم بعض نسخ آن موجود و هم در لندن مطبوع شده می فرماید
 اعلم ان من بركة العلم ذنبته الی قائله ما لم یکن هناك سندین الناقل الاول
 و من یصل منه فلا اعتقاد علی ذلك النقل و لابد ان یكون جال السند و ثوقهم
 و الا فلا اعتبار لتلك الروایة و أخذ مورخی مکه هو الامام ابو الولید محمد
 بن عبد الله الاندلیقی ثم الامام ابو عبد الله محمد بن اسحاق بن العباس الفاکهی
 المکی ثم قاضی القضاة السید یحییٰ بن محمد بن احمد بن علی الحسنی الفاسی ثم المکی
 نواز ناظم نجم الدین عمر بن محمد بن فهدی شافعی العلوی المکی ثم ولده الشیخ عزالدین
 محمد العزیز بن عمر بن فهدی و هذا الاخیر من ادركناه و لنا عنه رواية و هرگاه در
 عادل سنیه بر صحت نسبت کتاب الامامة و السیاسة باین قتیبة آوردم حال آنکه حسن و قویقه

این کتاب صحت نسبت کتاب
 امامت است باین قتیبة از
 ظاهر و غیره از ابن قتیبة
 در غایة المرام

عبد العزیز بن عمر بن فهدی
 شافعی المکی بن فهدی
 الامام باعلام بیت مکه
 الامام است

والمعروف به تسمية بنو هاشم بن عبد مناف بن قصي بن كلاب بن مرة بن كعب بن لؤي بن غالب بن فهر بن مالك بن النضر بن كنانة بن خزيمة بن مدركة بن إلياس بن مضر بن نضير بن معد بن عدنان

شاه ثالث هم في ارم وسميت رابض اسكات و انحام مي گرام پير بايد دست كه عدالت
 خريزقي الدين محمد بن احمد بن علي غاسي كه فضائل جميله و محمد جليله و مناشب شاه مندر
 اصيلة او از ضو لامع سخاو مي اوضح و لاج سست خود او در كتاب العقد النعيم بدائع غنية
 از انكه بر اهل عصر خودش و قدر و قدر نقل كرده بودن امامت سبب تصدق ابن قتيبة و ما و جزم ثابته و در
 مقام سلال و حجاج بن يوسف بن عبد الملك بن كعب بن عكرمة بن كعب بن كلاب بن مرة بن كعب بن لؤي بن غالب بن فهر بن مالك بن النضر بن كنانة بن خزيمة بن مدركة بن إلياس بن مضر بن نضير بن معد بن عدنان
 عمر بن كعب بن ربيعة بن كلاب بن مرة بن كعب بن لؤي بن غالب بن فهر بن مالك بن النضر بن كنانة بن خزيمة بن مدركة بن إلياس بن مضر بن نضير بن معد بن عدنان
 وقال النضر بن كعب بن ربيعة بن كلاب بن مرة بن كعب بن لؤي بن غالب بن فهر بن مالك بن النضر بن كنانة بن خزيمة بن مدركة بن إلياس بن مضر بن نضير بن معد بن عدنان
 عبد الملك بن النضر بن كعب بن ربيعة بن كلاب بن مرة بن كعب بن لؤي بن غالب بن فهر بن مالك بن النضر بن كنانة بن خزيمة بن مدركة بن إلياس بن مضر بن نضير بن معد بن عدنان
 الفهر من الشام واليا عليهما فدخل المسجد فلما قضى مسليمة خطبته صعد
 فالتفت اليهما فارتقى في الدرجة الثالثة تحت مسليمة اخرج طومارا ففضه
 ثم رفعه على الناس فيه يسلم الله الرحمن الرحيم من عبد الملك بن مروان
 اصير اليه نيل اهل مكة اما بعد فاني وليت عليكم خالد بن عبد الله
 اقمتم في فاسمحو له واطيعوا ولا يجعن امرء على نفسه سبيلا فانما
 انزل لا غيره وقد برئت الذمة من جل آوى سعيد بن جبير والسلام
 انزل اليه خالد فقال والذم في يحاف به ورجع اليه لا اجد دار احد
 الا تبارك هدمت داره ودار كل من جاورة و استنبت حرمة و قد التفت اليكم
 في الذمة اما بعد فاني وليت عليكم خالد بن عبد الله
 فاني وليت عليكم خالد بن عبد الله فاني وليت عليكم خالد بن عبد الله
 فاني وليت عليكم خالد بن عبد الله فاني وليت عليكم خالد بن عبد الله

هذا هو
 النضر بن كعب بن ربيعة بن كلاب بن مرة بن كعب بن لؤي بن غالب بن فهر بن مالك بن النضر بن كنانة بن خزيمة بن مدركة بن إلياس بن مضر بن نضير بن معد بن عدنان

در این مورد هم تشبیه و تمثیل است و بنابر این سالتی است که حضرت بلوین
 ۱۳۱ حضرت بارون در مظلومیت بلیق هم اختیار بر آن حضرت

در این مورد هم تشبیه و تمثیل است و بنابر این سالتی است که حضرت بلوین

فار... حال. فی طلبه فانما الرسول فلما نظر اليه قال له انني امرت ياخذك وابت
 لاذهب بك واعوذ بالله من ذلك فالحق باي ياد شئت وانا معك فقال سعيد
 بن جبير لك هي هنا اصل ولد قال نعم قال لهم يوخلان بعدك ويناهم الملك
 مثل الذي كان ينالني قال واني اكلهم الى الله قال سعيد لا يكون هذا فاني
 الى خالد فشد وثاقه ثم بعث به الى الحجاج قد اندر به وانشأه قبلك فاحضر
 له فلو جعلته بدنك بين الله لكان اذكي من كل عمل يتقرب به الى الله
 قال خالد وظهره الى الركبة وقد استند اليه اوالله لو علمت ان عبد الملك لا يرضى
 الا بنقص هذا البيت حجر المقصته في مرضاته الله وقال انما هو ايضا ذكر
 الزبير بن بكار ان مسلمة كان من جاهلهم يعني بنى عبد الملك قال كان يلعب
 ابكاره الصغراء وله اثار كثيرة في كرب و نكايه في الروم انتهى كلام القاسم
 ولمان ندارم كه بعد اين شهره كسي از باب حيا و انصاف اختلاج و هم التباس
 و اختلاج شك في سواسن جار بايد يا احد من زكابر بن و مجادلين تشكيك و نه يرضي و نه
 لكن بعنايت و تاييد فاني براي مزيد اينصاح محج و اتمام حجه شاهد رايي كه قدم است ايشو
 نشانه نكويرين آرم پس بايد دانست كه شيخ ابوالحجاج يوسف بن محمد البلوي ر كتاب
 كه نسخه قلميه آن از حديد خريده بودم در مصر مطبوع شده است و مصطفى بن عبد الله
 القسطنطيني در كشف الظنون در ذكر آن گفته آني با و المي افرات للشيخ ابوالحجاج يوسف
 بن محمد البلوي لانه لسي المعروف بالشيخ وهو مجلد ضخيم اولاه ان افصح كلام سمع اعجز
 مد الله تعالى نفسه ان ذكر فيه ان جميع فوائد بدائع العلوم لابنه عبد الرحيم
 في آله بعد موته اذ لم يلحق بعد لصغره الى درجة النبلاء و سمي صاحبها

در این مورد هم تشبیه و تمثیل است و بنابر این سالتی است که حضرت بلوین

APP

بن محمد البکیہ و در کتب القضا
و شریعت و احکام و فرائض

108906

دليل نوره تشييد و بخت عم بناب سالتما حضرت ميرزا حسين
 ١٣٣٣

دليل نوره تشييد و بخت عم بناب سالتما حضرت ميرزا حسين
 ١٣٣٣

هو و النار قال سعيد دخلت الجنة و ايت اهلها علمت و لو ايت من النار اهلها
 علمت فما سوالك عن غيب حفظ وجد عندك قال الحاج فأي اية يا ابا القاسم
 قال سعيد انا هو ن علي الله من ان يطاعني على الغيب قال الحاج ابيت ان تصدق
 قال سعيد بل امر احبان كذبك قال الحاج دع عنك هذا كله خبر ما لك لم تضحك
 قط قال امر شيئا عجيبا وكيف يضحك مخلوق من طين نطن تاكله النار يوم
 حسابه وهو يصيح ويمسح و تصفت له النار قال الحاج فانا انضحك قال سعيد
 القلوب كلها بالسواء قال الحاج بيا ايت من اللهو شيئا قال لا ايت فادع الحاج
 بالعود و لا ايت فلما ضرب العود نفخ و لم يأتى بكى سعيد عند ذلك فقال الحاج
 و ما يبكيك قال ذكرتني يا حاج امر عظيم و الله لا شيعت ولا رويت الكسيت
 و لا ذلت حزينا لما ايت قال الحاج و ما كنت ايت هذا اللهو قال سعيد بل هذا
 والله الحزن يا حاج اما هذه الفتحة فقد ذكرتني النفخ في الصور و اما هذا
 فمن نفس ستحشر معك يوم القيامة و اما هذا العود فمجت من عود قطع
 بغير عرق قال الحاج انا قاتلك قال سعيد فرغ من سببتي قال الحاج يا حاج
 الى الله عز وجل منك قال سعيد الله اعلم بالغيب منك قال الحاج كيف
 ما يجمع الامير المؤمنين قال امر منه شيئا فدع الحاج بالذهب والفضة
 و الياقوت فوضع بين يديه فقال هذا امير المؤمنين كيف ترى يا سعيد قال
 ان تحملت يا حاج ان تشتري له بها الام من الفزع الاكبر يوم القيامة فهو صالح
 و الا فان كل روضة تذهل عما ارضعت و لا تنفع الاموال يوم القيامة الا
 ما طاب منها قال الحاج فخرني بجميعها طيبا قال براك جمعته قال انجب الله

تضحك

هل رايتهم

فلم من نفس

ایلورد ہمسایہ نہت و جبار سالک حضرت سید محمد
 محمد زہار و انج ... سیت سبیل تقدیم انجیل بر حضرت

لك قال لا احب ما لا يحبه الله قال الحجاج ويلك يا سعيد قال لو دناي الحجاج
 لمن خرج من الجنة وادخل النار قال اذهبوا به فاقتلوه قال اشهدك يا حجاج
 ان لا اله الا الله وحده لا شريك له وان محمدا عبده ورسوله ^{ستفظه}
 حتى انفا وطلا اندر به ضحك قال ما يضحك يا سعيد قال عجب من جرأتك
 على الله وحماد الله عليك قال ضربوا عنقه قال حتى اصير ركة تير فاقبل
 القبره ورسو بقل وجمعت وجهي للذي فطر السموات والارض حنيفا وما انا من
 المشركين ^{القبلة} انما اريد ان اخرج من هذه القبلة الى قبلة الله اريد من حضرت
 فقال سعيد فايضا تلو افتم وجه الله فصل سعيد ثم قال اللهم لا تدركه
 ظهروا له بكم ولا تبقه بعد واجعلني آخر قيل بقتله فضربت عنقه ^{قل} فاضى
 حتى خولط الحجاج جعل يصيح قيودا يعني القيود التي كانت في رجله ^{عبد بن جابر}
 من كان الحجاج يسأل عن قيودا يعني بها ويرك انه قال خترائي قتله شئت
 فقال له ابن جبير بل اخترانت لنفسك فان القصاص امامك انتقم كلامه
 رحمه الله استجى الله عاه سعيد ^{الشفع} واستجى من الحجاج الشفيع وروى انه فادى
 عن اترقتل سعيد فاعازا امكروا حتى مات وكان يصيح في كوازه ماله يا سعيد بن
 جبير وقيل لما قتل سعيد بن جبير خرج منه دم كثير فمال الحجاج ذلك فارسل
 الطبيب ليه فقال انك قتلت وهو مستجمع ليس فيه من خوفك شيء انتقم ما في
 الدنيا ابراهيمي محمد محبوب عالم ابن عبد الله صفى الدين جعفر بن عالم بن عبد الله بن جعفر بن
 بن شهاب بن مزيد اعتقاد واستبار ان ازافاده خود مخاطب باب سوم همين كتاب تحفه
 انما در خواص ... عبد الدين خان در ايضاح لطافة المقال ظاهر ووضوح است نیز ما با از

قيودا قيودا

...
 ...
 ...

۸۳۵
 لیل نوزدهم شبید از بخت عمده این سالنامه حشر المومنین
 بخت مایه در مظلومیت سید مقدم غیار بر حضرت

فصل فی بیان
 کتب و تفسیر
 کتاب الله و تفسیر
 کتاب الله و تفسیر

کتاب الامامة فی السياسة فی تفسیر شایسته کورست وان یکن لهم الحق یا تو الیه
 مذعنین و الکریت . ایشانرا حکو بیایند بسو او فرمان برندگان فی کتاب الامامة
 و السياسة قام علی کرم الله تعالی وجه خطیب فقال یا ایها الناس ان القود انما
 من کتاب الله شرب الهم ان دعوا الیه انی اکره ان اكون من الفرق المتولی عن کتاب الله
 ان الله عز وجل یقول ان المرالی الذین او تواسییا من الکتاب یدعون الی کتاب الله
 لیحکم بینه ثم یقولون فریق یمهم مع رضون ان یکن لهم الحق یا تو الیه مذعنین
 افرقوا بجمهم مرضا و ابوا ان یخافون ان یحیف الله علیهم و رسول الله ان الناس
 قد اخذوا و الا فیه هم افرقوا الناس یتأخبون و اخذوا و انفسکم قرینا و ان
 مما تکرهون انما هم ابق یوم مسرعه یتقول انما اولئک و اقطعوا فیها الی ان
 و اکبر فیها قسیتکم فان یدک صادقا فقد انطأ بفسیره غیر مستکرة و ان یدک
 کاذبا فقد لزمته القمه فادبوا فی نحر عمر و بن العاص بن عباس حکیمان بکتاب الله
 من فاخته الی خاتمه یحییان ما احیی و عیتان ما امات الا و ان فی احیاء الکتاب فاع
 معاویة و ان حکما بالحق فها حکما عدل و ان غیرا فالله و رسول الله و الامامة و انما هم
 یؤمنون و نیز و تفسیر شایسته کورست ما اسباب من مصیبة فی الارض و کما انفسکم الی
 فی کتاب من قبل ان نبرأها ان دخلوا علی الله یسیرا کبلا تا و اعلم ما فاکم
 و لا تفرحوا اما انکم و الله لا یب کل مختال فخور الذین یخلون و یامروا الی
 بائیل و صر یو اغان الله هو الله الحمید زید و صیبتی در زمین و نه در
 ذاتها شما ملکه آنکه نوشته شد . هست در کتاب پیش از آنکه بیافیه منیم از ابد رستی که این
 بر شما آسانست تا اندو گین نشوید بر آنچه فوشت ارشاد و شاد نگردید با آنچه او شمار

خدا دوست نمیدارد و هرگز کینه نازنده را انا کینه نخل میکند و میفرماید مردمان را
بجای آنکه روی بگردانند پس بدستی که خدا دوست بی نیاز از همه ستود و وفات
الامامة والسياسة ذكره ابن ابي عمير قال حدثني ابو محمد علي بن الحسين
رضي الله تعالى عنه قال دخلنا على يزيد ونحن اثنا عشر غلاما مغللين
في الجوارح وعلينا قمص فقال يزيد احرزتم انفسكم بعبيد اهل العراق والله ما
خرج ابن عبد الله حين خرج ولا بقتله حين قتل فقال علي بن حسين رضي الله تعالى
عنهما ما اصاب من مصيبة في الارض ولا في انفسكم الا في كتاب من قبل ان يراها
ان جاء على الله يسير لكيلا تأسوا على ما فاتكم ولا تفرحوا بما آتاكم والله لا
كل محتال فخور قال فغضب يزيد وجعل يعث بلحيته ثم قال ما اصابكم
مصيبة فيما كسبنا ايدكم ويعفو عن كثير ويزيد تفسير شاهي كورستان ادرك
لعله فتنه ومتاع الى حين مني انم شاید که تاخير از عده فتنه باشد مشمارا و شاید
که نفعی بود تا وقتی في العقد الذبوي قبل لما بايع الحسن معاوية قال عمرو بن العاص
والوليد بن عقبة ان الحسن بن علي مرتفع في عين الناس لقرايته من رسول الله
صلى الله عليه وسلم حديث السنن فمرة فليخطب فانه سيعي في الخطبة
فيسقط من عين الناس عليهما فلم يزل به حتى امرة فقام الحسن بن علي
رضي الله تعالى عنهما على المنبر دون معاوية فحمد الله واشنى عليه ثم قال
والله لو ابغيتهم بين جابلق وجابلق جلا جسد نبي غيري اخي لم تجده
وانا قد اعطينا بيعتنا معاوية وراينا ان يحرق ماء المسلمين خير من اهرقها
والله ما اوسر لعل فتنه لكم ومتاع الى حين اشار بيده الى معاوية قال

دليل فوزهم بشيعة وبيع ستمتهم بيسدني وفتحهم بفتحهم
 كتاب المحضر اربعة ارجل رطلوا ميتة بقلب تقدم اغيار برخصت

فغضب معاوية فخطب بعدة خطبة عجيبة فاحشة ثم نزل وقال ما احدثت بقولك
 فتنه لكم متاع الى حين قال ردت بها ما اراد الله بها وقل انه قال بعد التشهد
 اما بعد فان عليا لم يسبقه احد من هذه الامة من اولا بعد نبيها وليس يلحق
 به احد من الآخرين منهم ثم وصله بقوله الله لو ابغيتهم وقل انه قال في خطبته
 ان الله هذا لكم باؤلنا وحق ماكم باؤلنا ان هذا الامر مدّة والدينا دول
 وان الله تعاقل بنبيه صلى الله عليه وسلم قل ان ادركت اقرب امر بعيد ما توعده
 انه يعلم الحمر من القول يعلم ما تكفون ان ادركت لعله فتنه ومتاع الى حين وفي
 كتاب الامامة والسياسة لما قتل علي بن ابي طالب كرم الله ثراه وجهه نار الناس
 الى الحسن بن علي رضي الله عنهما فاعلموا بايعوه قال لهم تباعون على السمع والطاعة
 وتجاربون من جارت تسالمون من سلمت فلما سمعوا ذلك من قوله تسالمون من
 سلمت ارتابوا وامسكوا ايديهم وقبض يده وقالوا نبايعك على ما بايعنا عليه
 اباك وعلى امر قال لا حتى تعطون هذه فاتوا الحسين فقالوا له ابسط يدك نبايعك
 على كتاب الله وسنة رسوله وعلى ما بايعنا عليه اباك رحم الله وعلى جز
 المحلين الصالحين اهل الشام فقال الحسين معاذ الله ان اباعكم ما كان الحسن
 حيا قال فانت في اهل الحسن فلم يجدوا بدا من مبايعته على ما شرط عليهم فلما تمت
 البيعة واخذ عهدهم ومواثيقهم على ذلك كاتب معاوية فاتاه فخلابه فاصطح
 معه على ان معاوية لا يملك ما كان حيا فاذا مات فلا امر للحسن فلما اتى صعد الحسن
 المنبر فحمد الله واثنى عليه ثم قال ايها الناس ان الله هذا اولكم باؤلنا وحق ماكم
 باؤلنا قد كانت لي رقابكم بيعة فجاربون من جارت تسالمون من سلمت

له
 ان افادات ابا
 اهل بيتكم
 بوقايات اهل البيت
 اهل بابايات رسالتهم
 كصالح المأمون عليه السلام
 بايعوا به بالبايعين
 بعد من بغير خيانت
 ١٢

دلیل فوژیم تشبیه و نسبت عم جانب سالتا حق امیر المومنین
حضرت هارون در مظلومیت بسبب تقدیم اغیار بر نظم ۸۴

وقد سلمت معاویة و بايعته فبايعوا له وان ادري لعله فتنة لكم ومتاع
الحين و اشار بيده الى معاوية و بهرگاهي كه در تفسير شاهي مكر انقل الى كتاب الامامة و
السياسة مي كند پس بدانكه عبارت شاه صاحب باب سوم همين كتاب تحفه در بار تفسير شاهي
كه حواله بان كج دم و ازان مزید اعتماد و اعتبار روایات این تفسیر و صحبت در ذكر كشتن
و اما تفاسیر پس از انچه است تفسیر يكه منسوب كنند حضرت امام حسن عسكری علیه السلام
رواه عنه ابن بابويه با سند و رواه عنه غيره ايضا با سند و مع زیاده و نقصان
و بسنت نیز از حضرت امام موصوف دیگر ائمه و تفسیر روایات دارند چنانچه در منشور
مبسطه و در تفسیر شاهي مجموع مضبوط انا انچه شیعه از جناب ائمه و ایت می كنند هر گز
بآن مطابق نمی شود و آنچه از این عبارت ظاهر است كه تفسیر شاهي از تفاسیر است و روایات
در تفسیر شاهي از امام حسن عسكری و ائمه علیهم السلام منقول است روایات ائمه است
و آن روایات مضبوط است و مجموع بودن آن درین تفسیر و منشور شاهي معتاد است و
دارند و بمبالغه در او عا عدم سبب است روایات شیعه با این روایات بطریق هو
روایات شیعه العیاذ بالله و ان اگر در قلوب معتقدین خود اشخ می سازند پس بجا است
حسب اعتراف شاهي کمال اعتماد و اعتبار روایات کتاب الامامة و السياسة كه ازان
در تفسیر شاهي حاجي انقل واقع است ثابت محقق گردد و عبارت فاضل رشید الدین خان
تلمیذ رشید شاه صاحب بابی شیعی را اینصاح لطائف المقال این است و چگونه از بسنت
اتحاد حقا و شیعه متعارفه با جناب امام رضا رضی الله عنه منور شود حال آنكه حضرت
امام ائمه ائمه ائمه معتقدیه ایشان را بیدار كند كمال علیه صاعقه نبیند من فضائل الجلیة
التي كاد ان يكون له نسبة الذرة في البضاء والقطرة في الدماء و اكثر الله حاش

تفسیر شاهي
مجموع مضبوط
مبسطه

امته اهل بیت در باب تفسیر مرتب شده دیگر تفاسیر اهل سنت مثل تفسیر کبیر و منشور و معالم
و کتب حدیث و فضائل اهل بیت صحابه و آیات ائمه اطهار مخلوس است پس باینجه اگر شیعه
لذا اعرفت خود بمذهب اهل بیت نسبت باین سنت نمایند بجوابش سوا سکوت چاره نباشد
و باجمله بر عاقل خیر ازین تقریر واضح شده باشد که ادعا مخالف اهل سنت از سنیست اهل بیت
کمتر از ادعا مخالف اهل اسلام از سفینه دین خاتم الرسالة علیه الصلوٰه و السلام نیست
انتظار ازین عبارت چیست که تفسیر شاهی محض برای جمع روایات ائمه اهل بیت در باب تفسیر
مرتب شده است این کتاب از ادله نفی اعرفت شیعه بمذهب اهل بیت علیه السلام بطلان دعوی
تخلف سنی از سفینه این حضرات پس کمال اعتقاد و اعتبار روایات تفسیر شاهی مبدون
روایات آن روایات ائمه علیه السلام ازین افاده بدیهه هم ثابت و محقق گردید و هم نهایت
اعتقاد و اعتبار روایات کتاب الامامة و السیاسة که از ان در تفسیر شاهی نقل کرده است
بمنصه ظهور رسید و لیل بستم آنکه بلا شبه و ارتیاب بغیر مساع تشکیک و توهم مخالفین
حق و صواب واضح و لائح و ثابت و محقق است که از منازل حضرت یارون علیه السلام فضیلت
آنحضرت از جمیع امت موسویه لیس فضیلت جناب امیر المومنین علیه السلام بهم جمیع
امت جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم ثابت و محقق باشد و تمویحات و تبلیغات
منکرین و جاحدین اینهم باشد و وضوح فضیلت حضرت یارون از جمیع حضرات علیه السلام
بمرتبه سیده که شاه ولی الله هم افاده آن نموده چنانچه سابقا شنیدیم که در ازاله الخفا گفته
فقیر گوید بالعزة تبارک و تعالی حضرت موسی را بجانب فرعون فرستاد و آن حضرت صلی
علیه و آله بعضی سوالات ضروری که بغیر آن تحمل عباد رسالت متعذر باشد بطلب نمودند بحال
تفصیل آن باید شنید از جمله سوالات سوائی است که بعضی حضرت موسی تعالی علیه السلام دارد

دبا شرح لی صد که این از جمله ضروریات تحمل احیاء رسالت نباشد شرح صدر نباشد هر
سوال جواب بصواب میسر نیاید و تألیس امور از جهت غیب نباشد مکافیه اعدا که با دشمنان
دشمن با وجود نیاید و تا فصاحت لسان نباشد تبلیغ رسالت رتبه العزیز صورت نگیرد
و از جمله آنها سوالی هست که با عانت می در امر رسالت تعلق دارد و این باب وزارت فقیر
رفته و در جای دیگر بر دایره تقریر کرده شد باز اینجا صفت در باب وزارت طلب کردند
یکه من الی یار و من این صفت از جهت خصوص حال بود که حضرت مکرر غیر حضرت مکرر
در اوقات کسی باین امر قائم نیست شده شرط وزارت مطابق این عبارت و صحبت
در زمان حضرت مکرر غیر حضرت مکرر وزارت حضرت مکرر علیهما السلام قائم نیست
پس معلوم شد که حضرت مکرر و من افضل این زمان خود بعد حضرت مکرر علیهما السلام بود
و قاضی عیاض بن مکرر الحصبی در شقافی تعریف حقوق المصطفی بعد ذکر جواب از حد
شتم بقصه حضرت مکرر علیهما السلام با خبر گفته و هذا الحدیث احد حج القائلین بنبو
الخصر لقوله فيه انا اعلم من مکرر ولا يكون الولی اعلم من النبی و اما الانباء
فیتفاضلون في المعارف و بقوله ما فعلته عن امری فدل انه بوحی و من قال
لیس بنبی قال یحطل ان يكون فعله بامر نبی آخر و هذا یضعف لانه ما علمنا
انه كان في زمن مکرر علیهما السلام نبی غیره الا اخاه هرون و ما نقل احد
من اهل الاخبار في ذلك شیئا یعول علی این عبارت ظاهر است که در زمان حضرت
موسی سوا حضرت مکرر و من علیهما السلام کسی دیگر نبی نبود و هرگاه کسی دیگر سوا حضرت
مکرر و من در زمان حضرت مکرر علیهما السلام نبی نباشد بلا شبهه افضلیت حضرت مکرر و
از جمیع امت حضرت موسی علیهما السلام محقق گردید زیرا که بنا برین سوا حضرت مکرر

و این است که حضرت خلیفۃ المسیح
کدیت منزلت لیبیت حضرت ماریون

و این است که حضرت خلیفۃ المسیح
کدیت منزلت لیبیت حضرت ماریون

و حضرت هارون علیه السلام همه با غیر نبی باشند و نبی از غیر نبی بلا شبهه در پیدایش است
پس حضرت هارون علیه السلام بلا شبهه از جمیع امت موسویه افضل باشد با کمال اولاد
ایمحدث شریف بر آنکه منزلت جناب امیر المومنین علیه السلام نزد جناب سالتاب صلی
علیه وآله وسلم افضل و اعلی و ارفع و ابرم است و استیغ اعلی و اتمی و اصفی و اجلی و او
از مرتبه هر کس بزرگوارتر است چه هرگاه کسی بگوید که نزدیک منزه است از هر کس
نزد فلان سلطان آن نزدیک افضل قوم نزد آن سلطان یا هر کس را یقین حاصل گردد که
این کلام نیست که چنانچه وزیر افضل قوم است نزد سلطان همچنان که نزدیک افضل قوم
و منکر این دالت منکر بهی و قطعی و یقینی است و انکار فضیلت جناب امیر المومنین علیه السلام بعد
و در و این حدیث غایت مکاره و عناد و نهایت ممارات و کجاست و بیج حلقه تجویز نتوان
که با وصف مفضولیت جناب امیر المومنین علیه السلام بسمه مرتبه حضور که افضل از آنحضرت
معاذ الله من ذلک آنحضرت را بمنزله حضرت هارون که نزد حضرت موسی افضل قوم بود گردانند و
و بشد الح و المنه که شاه ولی الله و اله با جد مخاطب اعتراف کرده که معتبر تشبیه و صامت مشهور
مذکوره علی الاکمل است لیکن این غایت انصاف و صامت مشهوره حضرت هارون علیه السلام را
در ستمه چیر حصر کرده نبوت و خلافت و رغبت حضرت موسی از این بیت حضرت موسی علیه السلام
بودن حال آنکه ظاهر است که فضیلت حضرت هارون بعد حضرت موسی علیه السلام نیز از او
مشهوره است و از افاده خود شاه ولی الله ظاهر است پس حسب افاده شاه صامت و صف
هم بر آن جناب امیر المومنین علیه السلام نیرساند و ان قاموا و قعدوا و تغیروا و تریدوا
و از الطاف نامتناهی الهیه است که دالت حدیث منزلت بر فضیلت جناب امیر المومنین
علیه السلام گریاره بکاره نماند و تمام شاه ولی الله ثابت میشود چه او در قره العینین فضل

اثبات باطله انکار جارحین بایمان

اثبات اولی در حدیث منزلت
فضیلت حضرت امیرالمومنین
از حدیث منزلت

جناب امیرالمومنین علیه السلام گفته و در غزوه تبوک بجانب شین آنحضرت صلی الله علیه و سلم مدینه
و در آن باب فضیلت عظمی انت متقی جلالة هارون ^{موسی} شبیه شد انتقی ظاهرست که عظمی
ثانیست اعظمست مفید تفصیل پس این کلام دلالت دارد بر آنکه حدیث منزلت دلالت دارد بر وجوب
فضل اعظم برای جناب امیرالمومنین علیه السلام هرگاه فضل اعظم از حدیث منزلت برای
جناب امیرالمومنین علیه السلام ثابت گردد تفصیل آنحضرت بر غیر آنجناب متحقق خواهد شد و الله اعلم
که ازین بیان بطمان مرعوم سنبه مثل قاضی حیاض و این تمهید و امثال اشان که حدیث منزلت
دلالت بر فضیلت جناب امیرالمومنین علیه السلام ندارد و کمال وضوح ظاهر شد و چنانچه افاد
شاه ولی الله مثبت دلالت حدیث منزلت بر فضیلت جناب امیرالمومنین علیه السلام است
همچنان افاده مخاطب میر که فرزند ارجمند شانت نیز بصراحت تمام مفید افاده این حدیث
فضیلت آنحضرت را چه تصریح او باینکه حمل تشبیه بر تشبیه ناقص کمالی و پایانی است دلالت
واضح دارد بر آنکه می باید که آنچه برای حضرت هارون علیه السلام ثابت شده برای حضرت امیرالمومنین
علیه السلام هم ثابت گردد و ظاهرست که اگر فضیلت برای جناب امیرالمومنین علیه السلام
متحقق نگردد بلکه معاذ الله از ثلثه مفضول باشد تشبیه ناقص بلکه نقص و سحیف خواهد بود
لاریب فی ذلک و علاوه برین همه اولی عموم منزلت که سابقا گفته شد بر اثبات فضیلت
جناب امیرالمومنین علیه السلام از حدیث منزلت کافی و کافی است و معذک کلمه درین جا
شایدی جدید بمعرض عرض میرسانم و شان جان بیکر در دکان منکرین و جاعلین
فی ضلالتهم پس بدانکه قاضی حیاض در شفا در باب اول فی بیان ما یوفی حق النبی علیه
الصلوة والسلام سبب و نقص من تعریض و نقص گفته فصل الوجه الخامس ان
لا یقصد نقصا ولا یدکر عیبا ولا سببا و لکن یدفع بذكر بعض الوصافه و استشهد
بعدمی و لیکن قولهم نزع الی وطنه ۱۲

ببعض احواله عليه السلام الجائزة عليه في الدنيا على طريق ضرب المثل والجمعة
لنفسه او لغيره او على التشبه به او عند هزيمة نالته او غضاظة لحقته
ليس على طريق التاميم وطريق التحقيق بل على مقصد الترفيع لنفسه او لغيره
او سبيل التمثيل وعدم التوقير لنبية عليه السلام او قصد الهزل والتبذير
بقوله كهول القائل ان قيل في السوء فقد قيل في النبي وان كذبت فقد كذب
الانبياء وان اذنبت فقد اذنبوا وانا اسلم من السنة الناس ولم تسلم منهم
انبياء الله ورسلاهم وقد صبرت كما صبرا ولو اعزمت من الرسل وكصبرا يوجب الله
صبري الله من عدا وحكم على اكثر ما صبرت وكقول المتنبي انا في امته تداركها
غرب كصالح في ثوبه ونحوه من اشعار المنعجبين في القول المتساهلين في الكلام كقول
المعري كنت موهبا وافته بنت شعيث غيران ليس فيهما من فقير على ان اخر البيت
شديد عند تدبره وداخل في باب الاذراء والتحقيق بالنبي عليه السلام تفضيل
حال غيره عليه كذا قوله لو لا انقطاع الوحي بعد محمد قلنا محمد من ابيه
بدل هو مثله في الفصل الا انه لم يات به رسالة جبريل فصدر البيت الثاني
من هذا الفصل شديد لتشبيه غير النبي صلى الله عليه وسلم بفضله بالنبي
والبحر محتمل لو حين احدهما ان هذه الفصيلة نقصت المدوح والاخر استغناء
عنها وهذه اشده ونحو منه قول الآخر واذا ما وقعت راياته به خفت
بين جناحي حبرين وقول الآخر من اهل العصر فومن اخلد واستجار بنا فصر
فليرضوان كقول حسان المصيصي من شعراء الاندلس في محمد بن عباد المعروف
بالمعتد ووزيرة ابي بكر بن بدوي كان بابكر ابو بكر الرضا وحسان بن محمد

عبدالله بن عبدالمطلب
نصف الف الف درهم
وغيره شمس محمد بن عبدالمطلب

۱۰۰

وليل استم انباء الخليل جبار الزمان
محدث من السبب فضليت حشر ارون

٨٢٥

الامثال هذا وانما اكثرنا شاهد هاهنا استقلنا حكايتها التعريف امثلهما
كثير من الناس في لوج هذا الباب الضحك وبتخافهم فادح هذا العبء وقلة علمهم
بخطير ما فيه من الوزر وكلامهم منه بما ليس لهم به علم ويجسبونه هينا وهوناً ^{الله}
لا سيما الشعراء واشدهم فيه تصرحاً وللسان تشرحاً ابن هاني لا ندلسي وابن
سليمان المعري بل قد خرج كثير من كلامها عن هذا الى حد الاستخفاف والتقصص ^{اي اطلاقاً وارسالاً}
الكفر قد اجتنبنا عنه وغرضنا الآن الكلام في هذا الفصل الذي سقنا امثله
فان هذه كلها وان لم تضمن سبأ ولا اضافت الى الملائكة والانبياء نقصاً ^{لست}
اعني عجزى بيتي المعري لا قصد قائلها ازراء وغضافاً وقرالنبوة ولا عظم
الرسالة ولا عز حرمة الاصطفاء ولا عز حظوة الكرامة حتى شبهه من شبه
في كرامته نالها او معرة قصداً لا انتفاء منها او ضرب مثل لطيف مجلساً ^{اي اكثر ولا قوى}
وصف لتسبين كلامه عن عظم الله خطره وشرف قدره والزو توقيره وكرهه ونهي عن
جهر القول له ورفع الصوة عنده فحق هذا ان دعه عنه القتل الا ذب ^{اي التاديب} والسجن
وقوة تعزيره بحسب شدة مقاله ومقتضى قبح ما نطق به عاداته مثل اوندورة
او قرينة كلامه او قد مر على ما سبق منه ولم يرزق المتقدمون ينكرون مثل هذا
من جاء وقد انكر الرشيد على ابن نواس قوله فان ياك ياتي سحر فوعون فيكم فان
موسى بكف خصيب وقال له يا ابن اللخناء انت المستهري بعصا موسى وامر باخراجك عن
عسكرة من ليلته وذكر القاضي القتيبي ان ما اخذ عليه ايضا وكفر فيه او قارب قوله
في محمد الامين وتشبيهه اياه بالنبي صلى الله عليه وسلم نازع الاحمدان ^{يعني عبد الله بن مسلم بن قتيبة} الشبه
فاشتها خلقاً وحلقاً اقله الشراكان وقد انكروا ايضا عليه قوله كيف لا يدريك

اعظمهم

كلامهم

من اهل من رسول الله من نفعه لان حق الرسول موجب يعطيه وانا قد منرلته
 ان يضاف اليه ولا يضاف هو لغيره فالحكم في امثال هذا ما بسطنا في طريق الفتيا
 وعلى هذا المنهج جاءت فتيا امام مذهبنا مالك بن انس رحم الله واصحابه رضي الله
 عنهم من رواية يحيى بن زهير عن رجل عثر جلايا بالفقر فقال تعثروني بالفقر وقد
 النبي صلى الله عليه وسلم الغنم فقال مالك قد عرض يذكر النبي صلى الله عليه وسلم
 في غير موضع اري ان يؤذ بقال ولا ينبغي لاهل الذنوب ان يعثروا ان يقولوا
 انطأت الانبياء قبلنا وقال عمرو بن عبد العزيز لرجل انظر لنا كتابا يكون اوجه
 عرب فقال كاتب قد كان ابو النبي كافرا فقال جعلت هذا مثلا فعزله فقال
 لا تكتب ابدا وقد اكره سمعون ان يصلي على النبي صلى الله عليه وسلم عند العجب
 الا على طريق الثواب والاحساب فيد الله تعظيما كما امرنا الله وسئل القابسي عن
 رجل قال رجل قبيل الوجه كانه وجه نكير ورجل عبوس كانه وجه مال والفضيل
 فقال اي شيء راد بذا ونكير احد فتاني القدر وهما ملكان فما الذي راد ارجع دخل
 عليه حينئذ من جهام عافا نظرا اليه اليه ما ممتد خلقه فان كان هذا شدة
 لانه جرى مجرى التحقير والتحقير فهو شدة عقوبة وليس فيه تصحيح بالسب للملك
 السب واقع على المخاطب في الادب بالسوء والسبح نكال للسفهاء قال واما ذكر مالك
 خازن النار فقد جفا الذي كرهه عند ما انكر من عبوس الاخر الا ان يكون المعتبس
 يدفوه بعبسة فيشبهه القائل على طريق الذم لهذا في فعله ولزومه في ظلمه
 مالك الملك المطيع لربه في فعله فيقول كانه الله يغضب غضب مالك فيكون
 وما كان ينبغي التعرض لمثل هذا ولو كان اشئ على العبوس بعبسه واجتهاد بصفته

ویندیشد و چون در آنجا رسید
محدثی که در آنجا بود

مالا و کان شد و معاقب المعاقبة الشديدة و لیست هذا ذوالملاک و لو صدق
لقتل و قال ابو الحسن ایضا فی شاب معروف بالخیر قال لرجل شیئا فقال الرجل اسکت
فانادی و قال الشاب لیس کل النبی امیّا فشیخ علیہ السلام و کفره الناس و استغفر
الشاب عما قال ثم انذر علیہ فقال ابو الحسن اطلاق الکفر علیہ فخطا لکنه مخطئ
فی استشهاده بصفة النبی صلی الله علیه و سلم و کون النبی صلی الله علیه و سلم امیّا
آیه لا و کون امیّا نقیصة فی جماله و من جماله احتجاب بصفة النبی صلی
الله علیه و سلم لکنه اذا استغفر و تاب فاعترف و لجأ الی الله بذکره لان قوله لا ینتھی الی
حد الاقتل ما طریقہ الادب فطوع فاعله بالندم علیہ یوجب الکفر عندنا من عباد
الطوائف و واضح و یوید است که تشبیه غیر نبی بنی بلکه تشبیه بعض احوال ناجائز و حرام در کتاب
آن از عظام حرام و انما است و محدی قبیح و شنیع و فطیح و فوضیح است که اگر قتل از مرتکبان
در کرده شود پس لا اقل تادیب تعزیری و حبس او باید کرد و همیشه مقتد مبن بر این تشبیه نگا
کرده اند و رشید بر ابو نواس قول او را که متضمن تشبیه عصا خصیب بعضا حضرت موبو
انکار کرده و باین سبب او را سبب شتم خواخته و او را استهزای بعضا موسی قرار داده ام
باخراج او از عسکر نموده و از افاد علامه ابن قتیبه که قاضی عیاض نقل کرده ظاهر است که تشبیه
ابو نواس محمد امین را بجناب سالتاب صلی الله علیه و سلم سبب مواخذة او و موجب تکفیر او
گردیده یا قریب بتکفیر رسیده حضرت مالک تشبیه مرید فقر خود را بر عی جناب سالتاب
صلی الله علیه و سلم سبب تادیب دانسته پس اگر جناب امیر المؤمنین علیه السلام معاذا
معصوم و افضل خلق بعد جناب سالتاب صلی الله علیه و سلم نباشد بلکه معاذا امیر
سائر اصحاب غیر معصوم باشد و مفضل و مرجع از تشبیه بود تشبیه آنحضرت بحضرت یار و یار

در تشبیه بعض احوال

جائز نشود بلکه منکر گردد و لازم باطل فالملزوم مشکوک پس حسب اقادات ائمه سنی
عالی درجات تشبیه جناب امیر المؤمنین علیه السلام بحضرت هارون دلیل صریح
بر افضلیت و عصمت آنحضرت باشد و الحکم الله رب العالمین و نهایت
عجب است از قاضی عیاض که درین مقام باین اتهام تمام عدم جواز تشبیه غیر بی شبه
ثابت ساخته و بشرح حدیث منزلت دلالت تشبیه جناب امیر المؤمنین علیه السلام
بحضرت هارون علیه السلام بر فضلیت آنحضرت هم قبول نکرده و در نفی آن کوشیده
و بیزید الطاف پانیه و توفیقات سبحانیه برین همه که مذکور شد اکتفا کرده و تصریح
تمام اعتراض امامی بسبب جلیل از ائمه اهل خلاف بدلالت حدیث منزلت بر فضلیت
وصی مطلق و امام بر حق واضح و واضح گردانم پس باید دانست که شیخ الکجج که از اعاظم
ائمه اهل مروءه کجج است با کجج قادر علی الاطلاق دلالت حدیث منزلت بر فضلیت
جناب امیر المؤمنین علیه السلام واضح ساخته در بیان این حدیث گفته که هارون افضل
امت موسی بوده پس واجب است که علی افضل از کل امت محمد صلی الله علیه و آله و سلم باشد
برای صیانت این قصص صریح محمد بن یوسف بن محمد الکجج الشافعی در کتاب کفایه الطالب
فی مناقب علی بن ابی طالب که بعینیت قادر علی الاطلاق در سفر عواقب نسخه آن
به دست عیاض منشاف افتاده بعد ذکر حدیث منزلت گفته قال الحاکم النیسابوری
هذا حدیث دخل فی حد التواتر وقد نقل عن شعبه بن الکجج انه
قال فی قوله صلی الله علیه وسلم لعلي انت مني بمنزلة هارون
من موسى وکان هارون افضل امة موسى فوجب ان
يكون علي افضل من كل امة محمد صلی الله علیه

در نسخه

ص
البدایه و النهایه
بقوله انت مني بمنزلة هارون
من موسى

قال شعبه بن الکجج
ان هارون افضل من موسى
فوجب ان يكون علي افضل من كل امة محمد

من موسى وکان هارون افضل امة موسى فوجب ان يكون علي افضل من كل امة محمد

صیانة لهذا النسخ الصریح و کتاب کفایة الطالب از کاتب مشهوره معروفه و المستقیم
 و مصنف آن از فضلاء و شایسته علی شافعیست مصطفی بن عبد الله قسطنطینی در کتاب
 کشف الظنون عن احوال کتب الفنون در حرف الکاف گفته کفایة الطالب فی مناقب
 علی بن ابی طالب للشیخ الحافظ ابی عبد الله محمد بن یوسف بن محمد البکری الشافعی فی
 سنة و نیز در کشف الظنون کتاب کفایة الطالب در جا دیگر ذکر کرده چنانچه در حرف المیم
 گفته مناقب علی بن ابی طالب لعل الله تعالی عنه للإمام احمد بن حنبل ذکرها فی فضائل
 و لا لی مؤید موثق بن احمد الخ از فی المنوفی سنة و ابی عبد الرحمن احمد
 بن یسعت النسائی کا حفظ المنوفی سنة ثلاث و ثلاثون و به کفایة الطالب فی
 مناقب الامام علی بن ابی طالب ابی عبد الله محمد بن یوسف البکری احوال از عبارت
 کفایة الطالب در آن بر آن طالب حق کفایت مطلوب الحق نهایت ظاهرت که از آن
 بنص صریح توضیح و شرح گشت که نزد شعبه این نص صحیح اعنی حدیث منزلت و لا
 بر فضیلت جناب امیر المؤمنین علیه السلام دارد و هر که بخلاف آن میبرد با صاحب عدم
 صیانت از نص صحیح روایت کرده است به سماع این افاده صحیح و مقالة صریح
 و موقوفات ائمه و تائید که در ابطال الامت حدیث نم یف بر امامت جناب امیر المؤمنین
 علیه السلام و صلیت آنرا به شکر و تقدیر برسانند و نیز از جناب امیر المؤمنین
 می شناسند بلکه مزید حیاد است هم نعمه و با سدید حدیث شریف را به دلیل حدیث نفی
 و از راه دیگر دانند سیلاب حیف و این بنامی در حق ایمان مبد و انشاء نم شود محض
 و باطل و نقش بر آب و واکوست بی بنیاد و خراب گردید و فوجی مثل سید یحیی
 و رخشان از افاق بیان این علامه جلیل الشان و مقتدای رفیع المکان و ثریه

وَيَحْيَى اللَّهُ الْحَيَّ بِكَلِمَاتِهِ بِشُكْرِ الطَّافِ أَحْسَنَاتِ خَالِقِ كَائِنَاتِ تَاكْبَرُ بِجَاوَانِ
كَمْ حَقٌّ رَايَ بَنِيَانِ حَبِيبِ حَضْرَتِ كَمْ مَشْغُوفٍ وَالْهَاطِلِ حَقٌّ بِصَدْرِ دِلِّ جَانِ مَيَّاشِدُنَا
مَيَّ سَاوِدٍ وَتَعْصِبَاتٍ وَجَزَافَاتٍ أُمِّ سَيِّدٍ رَا بِأَفَادَاتِ اسَاطِينِ شَانِ بِبَاءِ مَنُشُورَا
مَيَّ گِرْدَانِدِ وَنَسَابِ نَمَائِدِ كَمْ دَرِ اِيْخَا شَعْبَةٍ اَزْ فَضَائِلِ مُحَمَّدٍ وَمَا ثَرُومُ فَخْرٍ وَحُجَّاسِ مَكَامِ
شَعْبَةِ بَنِ الْحِجَّاجِ اَزْ زَبَانِ اِكْبَرِ مُحَقِّقِيْنِ اِيْهِلِ عَوْجِاجِ ثَابِتِ سَاوِمِ پَسِ مَخْفِيْ نَمَائِدِ اَبُو سَعْدِ عَدِيْلِيْ
بَنِ حَمْرِ السَّمْعَانِيْ وَنَسَابِ رُسَبَتِ عَتِكِ كَفْتِ اَبُو بَسْطَامِ شَعْبَةِ بَنِ حِجَّاجِ بَنِ الْوَرْدِ الْعَتِكِ
صَوْلَى بَنِي عَتِكِ مِنْ اَهْلِ وَاَسْطِ سَكَنِ الْبَصْرَةِ يَرُوى عَنْ قَتَادَةَ وَابْنِ اسْحَاقَ وَهَشَامِ
بَنِ يَزِيدَ بَنِ اَنَسَ بَنِ مَالِكٍ وَابْنِ عِمْرَانَ الْجَوْنِيْ وَعِمْرَانَ بَنِ مَرْثَةَ وَسَعِيدَ بَنِ بَرْدَةَ وَمُحَمَّدَ
بَنِ الْمُنْكَدَرِ وَرُوى عَنْهُ عَبْدُ اللَّهِ بَنُ الْمُبَارَكِ وَابُو الْوَلِيدِ الْحَمِيَّاسِيُّ سُلَيْمَانَ بَنِ حَرْبِ الْبَصْرِيِّ
وَعَنْدُودَ وَحَمِيدَ بَنِ نَجْوِيَهٍ وَعَلِيَّ بَنِ الْجَعْدِ وَعَبْدُ اللَّهِ بَنُ دَرِيْسٍ وَالثَّوْرِيَّ وَحَمَّادَ
سَالَمَةَ وَكَانَ مَوْلَدُهُ سَنَةِ ثَلَاثٍ وَثَمَانِيْنَ نَهْرِيَانِ قَرْيَةِ اَسْفَلَ مِنْ وَاَسْطِ عَمَّتِ
سَنَةِ سِتِيْنَ مِائَةً فَاُولَها وَاُولَها يَوْمَاتِ سَبْعٍ وَسَبْعُونَ سَنَةً وَكَانَ اَكْبَرُ
مِنْ سَفِيَّانِ بَعْشَرِ سِنِيْنَ وَكَانَ مِنْ سَادَاتِ اَهْلِ زَمَانِهِ حَفْظًا وَاتِّقَانًا وَوَعَا
وَفَضْلًا وَهُوَ اَوَّلُ مَنْ فُتِّشَ بِالْعِرَاقِ عَنْ اَمْرِ الْمُحَدِّثِيْنَ جَانِبِ الضَّعْفَاءِ وَالمُتْرُوكِيْنَ
حَتَّى صَارَ عِلْمًا يُقْتَدَى بِهِ ثُمَّ تَبِعَهُ عَلَيْهِ بَعْدَهُ اَهْلُ الْعِرَاقِ وَكَانَ جَمْعُ بَيْنِ الْعِلْمِ
وَالزَّهَادَةِ وَالجِدِّ وَالصَّلَاةِ وَالصَّدَقِ الْقَنَاعَةِ وَعَبْدُ اللَّهِ تَعَالَى حَفْظًا
جَلَدُهُ عَلَى عَظْمَيْهِ بَيْنَهُمَا الْحَرُّ وَقَالَ شَعْبَةُ رَايْتُ الْحَسْنَ بْنَ أَبِي الْحَسَنِ الْبَصْرِيَّ
وَعَلَيْهِ عِمَامَةُ سُودَاءٍ وَسَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بَنَ مَسْلَةَ الْقَعْنَبِيَّ مِنْ شَعْبَةِ بَنِ الْحِجَّاجِ
الْحَدِيثَ الْوَاحِدَ وَمَا سَمِعْتُ الْقَعْنَبِيَّ عَبْدَ اللَّهِ بَنَ مَسْلَةَ مِنْ شَعْبَةِ بَنِ عَدِيْلِيْ

الواحد كان القعبي لما وافى البصرة قصد منزل شعبة لسمع فصلاً من المجلس قد
 انقضى فحل الشكر والحرس على جرح خلجاً من شعبة من غير استئذان كان شعبة
 حاجة لا يمكن ان يقضوا غيره فقال القعبي السلام عليك وجل غريب قدمت
 من بلاد بعيد لتحدثني ههنا بشعبة دخلت منزلي بغير اذني وتكلمت على مثل
 هذا الحال تاخر عني حتى اصبح من شالي فقال اخشى الفوت والى نهاية الاحاج فقال
 شعبة انا منه وورع عن بيع بن خراش عن ابي مسعود البدري رضى الله عنه قال
 قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ان مما ادرك الناس من كلام النبوة الا و
 اذ لم تستحي فاصنع ما شئت ثم قال والله لا احذل بعدي هذا الحديث ولا
 حدثت وما تكون فيهم فاسمع منه الا هذا الحديث ومحيي الدين يحيى بن شرف النووي
 در تهذيب الاسماء والالتفات شعبة بن الحجاج الامام المشهور مذكور في المختصر
 في باب السلف والره في العتق وهو ابو بسطام شعبة بن الحجاج بن الورد العتكي
 الازدى مولا هم الواسط ثم البصرى مولى عبدة بن الاعرج وعبدة مولى يزيد بن
 المهلب الازدى كان شعبة من واسط ثم انتقل الى البصرة فاستوطنها وهو من
 تابع التابعين اعلام المحدثين وكبار المحققين ابا الحسن ومحمد بن سيرين وسمع
 انس بن سيرين وعمر بن دينار والسبيعي وخلائق لا يحصون من التابعين
 وخلائق من غيرهم روى عنه الاعمش وابو السخيا ومحمد بن اسحق التابعون
 والثوري وابن مهدي وكيع ابن المبارك ويحيى القطان وخلائق لا يحصون من
 كبار الائمة واجمعوا على امامته في الحديث وجلالته وحرية واحتياطة واتقائه
 قال احمد بن حنبل لم يكن في زمن شعبة مثله في الحديث ولا احسن حديثاً منه

من شعبة بن الحجاج
 الامام المشهور

فسمع له حظ وروى عن ثلثين جارا من الكوفة لم يرو عنهم سفيان الثوري قال المشقة
 في شعبة ما عرف الحديث بالعراق قال كان يحيى الرجل يعني الذي ليس اهلا
 للحديث فيقول لا تحببوا الاستكباب عليكم انسلطان قال جاد بن زيد قال
 ايوب كان يقدم على كرم جل من اهل واسط يقال له شعبة هو فارس في الحديث
 في رواية عن الـ والوليد الطيالسي اختلقت الى جاد بن سلمة فقال اذا اردت ان
 فالزم شعبة وقاتل جاد بن زيد ما ابالي من مخالفة اذا وافقني شعبة لان شعبة
 كان لا يرضى ان يسمع الحديث مرة واذا خالفني شعبة في شيء تركته وقال يحيى
 شعبة اكبر من الثوري ^{في الحديث} في الحديث كبر من ابراهيم عيينة بعشر سنين قال احمد
 بن حنبل كان شعبة امه واحدة في هذا الشأن يعني علم الحديث واحوال الرواة وروينا
 عن ابن مهدي كان سفيان يعني الثوري يقول شعبة امير المؤمنين في الحديث وروينا
 عن ابو زرارة انه قال قال سلم بن قتيبة حين قدم من البصرة ما فعل استاذي شعبة
 وروينا عن ابي بكر اوى قال ما رايت عبد الله من شعبة حتى جف جلده على عظم
 ليس يلحق لحمه وروينا عن صالح بن محمد قال اول من تكلم في الرجال شعبة ثم تبعه
 يحيى القطان ثم احمد بن حنبل وروينا عن ابن معين قال البخاري عن علي بن ابي حمزة عن
 حديث وقال عبد الصمد ذلك شعبة من اصحاب ابن عمر نفا وخسين جلا في
 شعبة بالبصرة في اول سنة ستين ومائة وهو ابن سبع وسبعين سنة روى
 بن احمد في ربه في تذكره الحفاظ كفته شعبة بن الحجاج بن الورد الحجة الحافظ
 شيخ الاسلام ابو بسطام الازدى العتكي مولا هم الواسطي نزيل البصرة ومحمد
 بن سميع من الحسن مسانم سمع من معاوية بن قرة وعمر بن قرة والحكم وسلمة بن كهيل

مدح شعبة في تذكره

وانس بن سيرين يحيى بن ابي كثير وقتادة وخلق كثير وعنه ايوب السخيتان
 وسفيان الثوري ابن المبارك وعنده وادم وعفان ابو داود وسليمان بن جرير
 وعلي بن الجعد واهمو لا يحدون وقال ابن المديني له نحو الف حديث وكان الثوري
 يقول شعبة امير المؤمنين في الحديث فقال للشافعي لو لا شعبة ما عرفنا
 الحديث الى ان قال الذهبي قال الحاكم في ترجمة شعبة راي انس بن مالك
 وعمر بن سلمة وسمع من اربعة ائمة التابعين حدث عنه من التابعين سعد
 بن ابراهيم منصور بن المعتمر والاعمش وايوب وداود بن ابي هند قال ابو زيد
 الهاروني له شعبة سنة ثنتين وثمانين قال ابو قتيبة قدمت الكوفة فقال لي
 سفيان ما فعل استاذنا شعبة قال ابو قلابة انا ابي نوح انا ابي نوح يدانه كان
 اذا حدث عن شعبة قال حدثنا الضم عن الضم عن شعبة الخير ابو سطم
 وقال ابن المديني هو لاء مشيئة شعبة الذين قاتوا سفيان بالكوفة في معمل
 بن الرجا عبيد بن الحسن الحكم بن ثابت طلحة بن مصرف المنهال بن عمرو
 بن مدرك سماك الخفي سعيد بن ابي ردة وسفيان جماعة قال ابو الهيثم قال
 حماد بن زيد اذا خالفني شعبة تبعته لانه كان لا يرضى ان يسمع الحديث عشرين
 مرة وانا ارضى ان اسمعه مرة قال ابو زيد الهاروني سمعت شعبة يقول لان
 اقع من السماء فانقطع احب الي من ان ادلس الي قال الذهبي صالح بن محمد
 جزيرة ناسليمان بن جافد القزاز سمعت ابا داود يقول سمعت من شعبة
 سبعة آلاف حديث وسمع غندل سبعة آلاف حديث اغربت علي الف
 واغربت علي مثلها قال لا يصح كان شعبة اذا جاء بالحديث الحسن صالح

اوه افوق من جودته قال احمد بن حنبل كان شعبة امة وحدة في هذا الشأن
 يعني في الرجال بصره بالحديث قال ابو الوليد الطيالسي قلت ليحيى بن سعيد
 احد الحسن حديثا من شعبة قال لا قلت فكم صحبته قال عشرين سنة قال ان
 قال المذموم قال لا يصح لم راحدا قط اعلم بالشعر من شعبة قال كنت انا في الطريق
 اسأله عن الشعر قال بوداد قال شعبة لولا الشعر لكانتكم بالشعر عن شعبة
 كان قتادة يسألني عن الشعر فقلت انشدك بيتا وتحدثني حديثا قال ابو زيد
 الانصاري ذكر عنده فقال هل العلماء الا شعبة من شعبة انه وعبد الله
 بن اسعد ورواية الجحان بن روقائع سنة ستين ومائة كفته وفيها توفي الامام ابو بسطام
 العتكي مولا هو الواسط شعبة بن الحجاج بن الورد العتكي مولا هو الواسط شعبة بن الحجاج بن الورد
 الحديث روى عن معاوية بن قرة وعمر بن مرة وخلق من التابعين قال الشافعي لولا
 شعبة ما عرف الحديث بالعراق قال ابن المديني له نحو الف حديث قال سفيان
 لما بلغه موت شعبة مات الحديث قال ابو زيد الهروي ايت شعبة يصلي
 يدعى قدماه واتي جماعة من كبار الامة عليه وصفوه بالعلم والزهد والقناعة
 والرحمة والخير وكان اسلاف العربية والشعر والحديث ودر تقريب الترتيب
 ابن حجر عسقلاني ذكر في شعبة بن الحجاج بن الورد العتكي مولا هو ابو بسطام
 الواسط ثم البصري ثقة حافظ متقن كان الثوري يقول هو امير المؤمنين في الحديث
 وهو اول من فتن بالعراق عن الرجال ذب عن السنة وكان عابدا من السابعة
 مات سنة ستين فضل السنن وزبان در شرح شمائل ترمذي كفته شعبة بن
 الحجاج بن الورد العتكي مولا هو ابو بسطام الواسط ثم البصري ثقة حافظ متقن

شرح
 جليل المومنين

ص
 شرح
 جليل المومنين

كل الثوري يقول هو امير المؤمنين في الحديث وهو اول من فُتس بالعراق عن الزمان
وديت عن السنة وكان عابدا من الطبقة السابعة مات سنة ستين بعد المائة
انج حديثه الائمة الستة في صحاحهم كان شعبة من سطره انتقل الى البصرة
فاسنوطها وهو من تابعي التابعين واعلام الحديثين كبار المحققين في الحسن ومحمد بن
سيرين وسبع انس بن سيرين وعمر بن دينار والشعبي خلاق لا يخطئ من الناس
وغيرهم وي عنده لا محش في ابواب السجيا ومحمد بن اسحق والتابعين والثوري
وابن مهدي وكيع ابن المبارك ويحيى القطان اجمعوا على امامته في الحديث
وجلالته وحرية احتياطة اتقانه قال الشافعي لا شعبة ماعرف الحديث
بالعراق قال احمد بن حنبل كان شعبة امة واحدة في هذا الشأن يعني علم الحديث
واحوال الرواة وروى عن بعض السلف انه قال ما رأيت اعمد من شعبة
حتى جف جلد على عظم ليس بينهما لحم وقال عبد الصمد ادرك شعبة من اصحاب
عمر بن الخطاب وخسدين جلا في شعبة بالبصرة رحمه الله تعالى وقاضي عبد الجبار
بن احمد بن عبد الجبار ريزه دلالت حديث منزلة بر فضليت جناب ايراثين
عليه السلام بكمال وضوح وظهور ثابت سائته باحراق قلوب منكرين جامدين مجمل
معاندين عائد من علم افتخارا واخوته جنانجه ابو محمد الحسن بن احمد بن متويه وكتاب الشيخ
المحيط بالتكليف كدر صل تصنيف قاضي القضاة عبد الجبار بن احمد مست ابو محمد انرا
جمع كرمي كويد وقد ذكر في القاض عبد الجبار في الكتاب انه قد استعمل لفظ
الفضل فيما يتعلق بفعل العبد واختيار كفو تفضيل العاقل على غيره وتفضيل
الشجاع على غيره وتفضيل من له نسب مخصوص على من ليس له خلاف النسب

وليس هذا هو المقصود بهذه المسئلة فانا نتكلم في الفضل الذي يقتضيه مح
 وتظها في الدين فهذا لا بد من تعلقه باختيار الفاضل ووقوفه على ضلوه
 هذا الباب خاصة يجوز وقوع الاختلاف بين العلماء دون الاول اذ كان كذلك
 وقف العلم بالقطع على الافضل على سماع واديه لانه لا مجال للعقل فيه على
 هذا لا يجمع الرجوع في اثباته الى عدد الفضائل لان تلك الافعال تختلف مواقعها
 بحسب ما يضاف اليها من النيات والقصور وذلك مما هو غائب فلا يمكن
 القضاء بفضل احد والقطع على ثوابه فضلا عن تفصيله على غيره فيجب الاعتناء
 في ذلك على السمع فلهذا رجع الشيخ ابو عبد الله الى خبر الطبري لانه قد دخل بظاهره
 على ثبوته افضل في حال وكل من اثبتته في تلك الحال افضل قضى باستمرار هذه
 الصفة فيه وهذا خبر المنزلة لانه اذا لم يؤد بها ما يتصل بالامامة فيجب ان
 يريد به الفضل الذي يلي هارون فيه ^{سنة} وعليها السلام فان اباد بعضهم
 اثباته افضل في غالب الظن بالرجوع الى ما رات منصوصة من نحو ما انتشر عنه
 من الزهد والعبادة والعنا في كرب السبق الى الاسلام وغير ذلك فهذا
 غير ممنوع منه الى هب بعض الشيوخ الذين اثروا الموازنة وقد حال في الكتاب
 على الكتاب المغيرة لانه حكمه هناك عدة ما كان الشيخ ابو عبد الله يذكره في هذا الباب
 انين عبادت وضحست كخبر منزلت مثل خبر طير دلالت وادير فضليت جناب الميرزا ^{منه عليه}
 وظاهر است كثبوت فضليت جناب الميرزا المؤمنين عليه السلام انه حديث منزلت تغير
 دلالت ان خلافت كافي است بوجوب تقديم الافضل على المفضول هو واضح
 حيث اعترف به والده النخاطب الغفول في تيز قاضي عبد الجبار ومغني گفته فان قيل

والشيخ عبد الجبار في الجمع
 المحيط بجمع الشيخ ابن
 عبد الله الى حديثه
 واثبات فضلية على به
 اثبات القاضي عبد الجبار
 في المجموع المحيط بفضلية
 على من حديث المنزلة

والله التوفيق

فهو المراد عندكم بهذا الخبر قبل ما به صلى الله عليه وسلم لما استخلف على المدينة
وتكلم المنافقون فيه قال هذا القول ^{ابن جرير} الابه على لطف محله منه وقوة سكونه
اليه اشتداد ظهر به ليزيل ما خامر القلوب من الشبهة في امره وليعلم انه انما ^{استخلف}
لهذه الاحوال التي تقتضي نهاية الاختصاص قاضي عبد الجبار موصوف بنزله
فضل واعتبار ومعروف بغايت جلالات شهرته ومجروح اجتهاده عالي ثمار ومعه
عليه ساطع كبريائه ست سابقا شديد كبريائه تقى الدين ابو بكر بن احمد الاسدي وطبقا
شافعية گفته عبد الجبار بن احمد بن عبد الجبار بن احمد بن الخليل القاضي ابو الحسن
الهمداني قاضي الرمي اعماها كان شافعية اذ ذهب هو مع ذلك شيخ الاعتزالي
المصنف الكثير في طريقته في اصوات لفقه خال ابن كثير في طبقاته ومن
اجل مصنفاته اعظمها دلائل النبوة في جلاله ابان فيه عن علم وبصيرة
حميدة وقد طال عمره ورحل الناس اليه من الاقطار واستفادوا به مات
في ذي القعدة سنة خمس عشرة واربعمائة وعبد الفخار بن ابراهيم العلوي اعلم
در كتاب عجايب الراكب نسخ ان در كتبنا حرم بكم معظم بنظر ابن قاصر سيدة گفته
عبد الجبار بن احمد القاضي ابو الحسن الهمداني قاضي الرمي اعماها كان شافعية المذهب
وهو مع ذلك شيخ الاعتزالي المصنف الكثير في طريقته وفي اصول الفقه
ومن اجل مصنفاته كتاب دلائل النبوة ابان فيه عن علم وبصيرة حميدة
وعبد الوهاب بن علي السبكي در طبقات شافعية گفته عبد الجبار بن احمد بن الخليل بن
عبد الله القاضي ابو الحسن الهمداني الاسدي هو الذي تلقى المعتزلة
قاضي القضاة ولا يطلقون هذا اللقب على سوا ولا يعنون به عند اطلاق

المستشارين في الحنفية

۲۰
مجلس شورای قاضی و مجاز
از طبع

فوج و شای قاضی عیسیٰ بیچارہ
از جماعت اسلامی تصنیف
عبید الغفار

غيرة كان ما واهل الاعتزال في زمانه وكان ينتمى مذهب الشافعي في الفروع و
 التصانيف السائرة والذكر الشائع بين الاصوليين عمر دهر اطويلا كثر ظهله
 الاصحاب وبعد حبيته رحلت اليه الطلاب في قضاء الرعي اعمالها سمع
 من ابي الحسن بن سلامة القطان عبد الرحمن بن حمدان الجلاب وعبد الله بن جعفر
 بن فارس الزبير بن عبد الواحد الاسدي وغيرهم روى عنه القاضي ابو يوسف
 عبد الله بن محمد بن يوسف القزويني المفسر المقتدر وابو عبد الله الحسين بن
 علي الصيرفي ابو القسم علي بن الحسين التنوخي في في ذي القعدة سنة خمس
 عشرة واربعمائة بالري دفن في داره ونيز سكة ودر طبقات شافعية يذكرونه
 واربعا يابا في رتبة الرابع انه كل طاعة فضا كانت ام فضلا وهو ابي الخواجه
 واليه ذهبت طائفة من المعتزلة منهم القاضي عبد الجبار بن احمد الذي
 يلقبونه قاضي القضاة وكان جلا محققا واسع النظر وشمس الدين محمد بن علي
 بن احمد الداودي المالكلي تلميذ جلال الدين سبطو ودر طبقات المفسرين كفته عبد الجبار
 بن احمد بن عبد الجبار بن احمد خليل القاضي ابو الحسين الهادي الاستربادي
 شيخ المعتزلة ومصاحب التصانيف منها التفسير عاش دهر اطويلا وسار ذكره
 وكان فقيها شافعي المذهب سمع من ابي الحسن بن سلامة القطان وعبد الله بن جعفر
 بن فارس وروى عنه ابو القسم علي بن الحسين التنوخي والحسين بن علي الصيرفي
 الفقيه ابو محمد عبد السلام القزويني المفسر المعتزلي واخرون في قضاء الرعي
 انما زاد رحلت اليه الطلبة مات في ذي القعدة سنة رابت تفسيرة لطيف
 الجمع شيخ جمال الدين عبد الرحيم بن الحسن بن علي الاستاذ الفقيه الشافعي ودر طبقات شافعية كفته

ما كان في
 طبقات الشافعية

قال الشيخ في القضاة
 عبد الجبار كان جلا محققا واسع النظر

ما كان في
 طبقات الشافعية

عما سواه من اصحاب العيان ارباب البرهان بالفيوض الفائضة من حضرة العدة
 الموصلة لصاحبها الدرجة العلية والرتبة العندية وينور سائرهم بالانوار
 الساطعة الماثمة للبراهين الفاطمية الحاصلة من العلوم الدينية وروادها
 برفع اعلام الامم بالمعروف والنهي عن المنكر في الدنيا ليظهر انوار العدل ويحطم الظلم
 عن وجه الارض بالطف والكرم انشاء الله العزيز وما ذاك على الله بعزيمى فرب
 وقال لعلي عليه السلام سلام السلام سلام الملائكة الكرام انت منى بمنزلة هارون
 موسى ولكن لا نبى بعد وقال في غدير خم بعد حجة الوداع على ملا من المهاجرين
 والانصار اخذوا بكفه من كنت مولا فاعلى مولا اللهم وال من ولاى وعاد من
 عاداه وهذا حديث متفق على صحته فصار سيدها وولياؤه وكان قلبه على قلب
 محمد عليه التحية والسلام والى هذا السر اشار سيد الصديقين صاحب غار القبي
 صلى الله عليه وسلم ابو بكر حين بعث ابا عبيدة بن جراح الى على لاستحضاره بالباب
 انت امين هذه الامة ابعتك الى من هو فى رتبة من فقد ناه بالامن ينبغي
 ان تشكركم عنده بحسن الادب الى آخر مقالته بطولها الذين عبادت ظاهرت كه حجة
 منزلت مثل حديث غدير دليل است بر آنكه جناب امير المؤمنين عليه السلام سيد اولياء
 وقلب انحضرت بر قلب جناب سالتاب صلى الله عليه وآله وسلم است ونيان و
 كه ابو بكر هم بهمين سر در كلام خود اشاره كرده كه بحق جناب امير المؤمنين عليه السلام
 كه انحضرت در مرتبه جناب سالتاب صلى الله عليه وآله وسلم است و ابو عبيدة
 بهمين سبب امر كرده كه يا انحضرت بحسب اوج كلام نمايد پس بهرگاه عند شهادت
 مثل حديث غدير دليل باشد بر آنكه جناب امير المؤمنين عليه السلام سيد اولياء

علی الاطلاق این سخن را که مطلق در خارج وجود ندارد میدان چنین هم می گویند
که جبرئیل عقل محمد است که صورتی مثل کردی و وضع اشیا و اوضاعها تعلیم شد بهر چه
که چهار خلاف عقل گفته اند اما نه عقلی مخفی است فلک افلاک عقل کل را اینجا باید شاید
تراظفری بدان بود و نظری بر آن داری بسیار اسرار در فهم تو آید همین که خلقت انانیت
و علی من نور واحد هم اینجاست که علی اخ نبی است آخری بین کل نوعین و شکنین
معنی دشت ففی النبوة و فیه الخلافة بهمین اشاره کرده و انت منی که هارون
من هو بهمین فقه را حدیث میکند کلامنا اشاره و عند من فهم عبارت و السلام
ازین عبارت صراحت ظاهر است که حدیث منزلت مثل حدیث نور و دلیل تقدیم
و ترجیح جناب امیر المومنین علیه السلام بر سایر ضلائق و برهان مساوات اتحاد و توحید
با جناب سالک صاحب علی علیه السلام است پس محمد است مطلوب الی حق بکمال وضوح
و ظهور رسیده و توحید باطله ضعیفه و تاویلات و ایهیه ضعیفه که اکابر ائمه علیه السلام
در بابان آورده اند بسیار منثور اگر دید و محجب ماند که سید محمد گیسو در آن از اعظم ائمه
علیه السلام و ائمه هدی و فضائل و شایسته شایسته و اخبار را اختیار گفته سید محمد
بن یونس اعمشینی الهی خلیفه راستین شیخ نصیر الدین محمود چراغ دلی است جامع
میان سیادت و علم و ولایت شانی رفیع و ربیعی منبع و کلام عالی دارد او را در میان
مشایخ عیشت مشایخ خاص و در بیان این اشیاء با لفظی مخصوص است و در این اشیاء
هم بدلی شریفی است و بعد از حدیث شیخ باریه که این فقه در این اشیاء با لفظی
هم منقاد و طبع او گشته و بعد از این بار از دنیا انتقال فرمود او را سید که در این
و وجه شهرت او این لقب را بچشمه نموده است که روزی از او بادی و یک

استدلال علی بن ابی طالب علیه السلام
بحدیث منکرک بسبب فضیلت حضرت زهرا

در این اشیاء با لفظی مخصوص است
و در این اشیاء با لفظی مخصوص است

از مریدان پاکی شیخ نصیر الدین محمود داشته بودند در وقت برداشتن کیسوی سید سبب درازی
که داشت در پایه پاکی بند شد و او بسبب علایت ارباب استغراق عشق و محبت شیخ بهر کوشش
گیتوید نشد و بهم بران وضعی که واقع شد مسافت بعید قطع کرد و بعد از آنکه شیخ را برین
اطلاع افتاد خوشحال شد و بر حدیق حقیقت و حسن صفت او آفرینها کرد و بهم در حال
این بیت فرمود بیت هر کومرید سید گیسو دراز شد و افسد خلافت نیست که و عشقا از شد
خدمت میرا مفوظات مسمی بحاج الکلم که بعضی از مریدان او که از نیز محمد نام دارد جمع
کرده و بعد نقل بعض عبارات از مفوظات کیسو دراز گفته و یکی از تعنیفات مشهور
میر سید محمد کیسو دراز کتاب اسرار است که حقائق و معارف پربار و ایما و ایقاعات و اشایات
بیان کرده سمری از آن نوشته می شود الخ و محمد بن اسمعیل الامیر بعد ذکر شهرت حدیث
منزلت و روایت کردن جم غفیر از صحابه آنرا و حصول علم بتواتر آن برای مطلع کتب احادیث
و ذکر بعض طرق و شرح بعض معانی دلالت آن بر فضیلت جناب امیر المومنین علیه السلام
بوضوح تمام ثابت ساخته چنانچه در روضه ندیده شرح شعور و کبر و غلظت شانه
منه الا انه لیس بتیال گفته الذبیت واضح الالفاظ و الاشارة الى حدیث المنزلة الشهير
الذي واه من الصحابة الجم الغفير و ان من رزق اطلاع على كتب الاحاديث
الحافلة علموا ان ذلك و انتشر في بعض ما ورد من ذلك مما عرفناه الى ان قال
بعد ذکر بعض الطرق و شرح بعض الالفاظ و قوله صلى الله عليه وسلم انت مني
قال بعضهم ان من فيه لبیان الجنس ای انت من جنسی التبلیغ و الاداء و جو
الطاعة و نحو ذلك قلت و یصح ان نكون تبعية مثل ما في قوله تعالى خذ
فمن تبعية فانه مني ای فانه بعض من لفظ اختصاصه في اتصاله و تبعيته

وليس مسترابطاً في ذلك
محدث من حيث بسبب ما ورد

وتعبد لا يرى يكون قوله بمنزلة هارون من تنويع منزلة بيان هذه البصيرة
والخصوصية والباء للمقابلة أي أنت بعض من يقابل منزلتك منزلته هارون
من موافقهما هارون بعض من موافق فانت تقابل منزلته وتساويها
ويحصل تخرجات آخر هذا أقومها في ذلك ولا يخفى أن هذه منزلة شريفة
عليه منيفة فإنه قد كان هارون عضداً للمو الذي شدد الله به أمره ووزيره
وخليفته على قومه حين ذهبنا جادة ربه بالجملة لم يكن أحد من موسى
عليه السلام بمنزلة هارون عليه السلام وهو الذي سأل الله تعالى أن يشده
أمره ويشركه في أمره كما سأل ذلك رسول الله صلى الله عليه وسلم كما في حديث
اسما بنت عميس إجاب الله نبيه صلى الله عليه وسلم بقوله سنشد عضداك
بأخيك الآية كما إجاب نبينا صلى الله عليه وسلم بإرساله جبرئيل عليه السلام
باجابته كما في حديث اسما بنت عميس فقد شابه الوصي عليه السلام هارون في
سؤال النبيين الكريمين عليهما السلام في إجابة الرب سبحانه تعالى وتعالى
بتنزيله منه صلى الله عليه وسلم منزلة هارون من الكليد ولم يستثن شيئاً
سواء النبوة كختم الله بها برؤسها صلى الله عليه وسلم خاتم الأنبياء وهذه فضيلة
اختص الله تعالى بها ورسوله الوصي عليه السلام لما يشادك فيها أحد غيره
وقد نزل له رسول الله صلى الله عليه وسلم من نفسه منزلة راسه من جبهة
كما أخرجه الخطيب عن البراء بن عازب والديلمي في مسند الفردوس عن ابن عباس
قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم على من منزلة راسي من جسدي من غير
صراحة وضح ست كسب من حضرته صلى الله عليه وسلم منزلة هارون عليه السلام في

في حديث عبد الله بن مسعود
في الروضة النورية
هارون عليه السلام

يعني حضرت يارون افضل خلق بعد حضرت موكهليهما السلام بود و چنانچه حضرت موسی
سوال شد از خود بخت يارون اشراک آنحضرت را مر خود از حق تعالی نموده جناب سالتاب
صلی الله علیه و آله وسلم سوال این معنی در حق حضرت امیر المومنین علیه السلام که کما فی حدیث ائمه
بنت عیسی اجابت کرد و حق تعالی حضرت موكه علیه السلام را بقول خود سنشنا عظمه
با خیر و الاية چنانچه اجابت کرد و حق تعالی جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم را بار
حضرت جبرئیل اجابت آنجناب پس مشایخ شد جناب امیر المومنین علیه السلام حضرت
یارون علیه السلام را در سوال نمید که یمن علیهما السلام و در اجابت حق تعالی و تمام شد
تشبیه بتنزیل حضرت امیر المومنین از جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم بمنزله یارون
از حضرت موكه علیه السلام و ستفنا فرمود جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم بسوا
نبوت را و این فضیلتی است که خاص کرده حق تعالی و جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم
جناب امیر المومنین علیه السلام را باین و شریک نشده کسی آنحضرت درین فضیلت و نازل
فرمود جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم جناب امیر المومنین علیه السلام را بمنزله را
از جسد خود چنانچه روایت خطیب و یلمی بران دلالت دارد و محمد بن اسمعیل الامیر که باین تمام
دلالت حدیث منزلت بر فضیلت جناب امیر المومنین علیه السلام ثابت کرده از اکابر علما
مشهورین و ائمه متقدمین است و بعضی فضائل فاخره و محمد زابره او سالتاب عظمه
حدیث غدیر شنیدی درین باب بعضی محاضر جمیل و مناقب جلیل او بر زبان علامه شریح
قاضی محمد بن علی بن محمد شوکانی یاد شنیدی که در کتاب بدر طالع می فرماید السید محمد بن
اسماعیل بن صلاح بن محمد بن علی بن حفظ الدین بن شرف الدین بن صلاح
بن الحسن بن المهدی بن محمد بن ادریس بن علی بن محمد بن احمد بن یحیی بن حمزة

بن سليمان بن حمزة بن الحسن بن عبد الرحمن بن يحيى بن عبد الله بن الحسن
بن القاسم بن ابراهيم بن اسمعيل بن ابراهيم بن الحسن بن الحسن بن علي بن علي
رضوان الله عنهم الكحلاني ثرا صنعا المعروف بالامير الامام الكبير المحدث
المطلق صاحب التصانيف دليله الجمعة نصف جمادى الآخرة سنة ١٠٩٩
بكلان ثرا نقل مع والده الى مدينة صنعاء سنة ١١٠٠ و اخذ عن علمائها
كالسياسة العلامة زيد بن الحسن السيد العلامة صلاح بن الحسين ^{نخش}
والسياسة العلامة عبد الله بن علي الوزير والقاضي العلامة علي بن محمد العنزي رجل
الى مكة وقرأ الحديث على اكابرة علماءائها وعلما المذاهب وربع وخرج مع العلوم وفاق
الاقوان تفرد برياسة العلم في صنعاء ونظر بالاجتهاد وعمل بالادلة وتفرغ عن
التقليد وزيّف ما لا دليل عليه من الاراء الفقهية وجرت له مع اهل عصره ^{خطو}
ومحن منها في ايام الامام المتوكل على الله القاسم بن الحسين ثرا في ايام ولده الامام
المنصور بالله الحسين بن القاسم ثرا ايام ولده الامام المهدي العباس بن الحسين
وتجمع العوام لقتله مرة بعد اخرى حفظه الله من كيدهم ومكرهم وكفاه
شرهم وكلاه الامام المنصور الخطابة بجامع صنعاء فاستمر كذلك الى ايام
ولده الامام المهدي واتفق في بعض الجمع انه لم يذكر الامّة الذين جرت العادة
بذكرهم في الخطبة الاخرى فتار عليه جماعة من آل الكاهن الذين كادهم باعلم
وعضدهم جماعة من العوام وتواعدوا فيما بينهم على قتله في المنبر في الجمعة
القبلة وكان من اعظم المحدثين لذلك السيد يوسف العمري الامام في ايام
الامام المنصور بالله والمدرّس بحضوره فبلغ الامام المهدي ما قد وقع التواطؤ

عبدالحق علیہ الرحمہ وعلیہ السلام
الایم کو بندہ صالحہ کا قاضی
شدہ کا ہے

عليه فارسل الجماعة من آل لامام وسجنهم رسل لصاحب الترجمة أيضاً ويحجونه
 وامر بطرد السيد يوسف المذكور واخراجهم من الديار اليمنية فسكنت عند ذلك
 الفتنة وبقي صاحب الترجمة نحو شهرين ثم خرج من السجن وإلى خطابة غيره واستمر
 ناشر للعلم تدريساً وافتاءً وتصنيفاً وما زال في المحن من أهل عصره وكانت الفتنة
 ترميه بالنصب مستدلين على ذلك بكونه عاكفاً على الآثام وسائر كتب الحديث عاملاً
 بما فيها ومن صنع هذا الصنع ته العامة بذلك لا سيما إذا نظروا بفعل شئ من
 سنن الصلوة كرفع اليدين وضحاها ونحو ذلك فانهم ينفرون عنه ويعادونه ولا
 يقيمون له زماماً لهم في جميع هذه الديار منتسبوا إلى لامام زيد بن علي وهو
 القائلين بمشروع الرقة والضرة وكذلك ما زال الأئمة من الزيدية يقرأون
 كتب الحديث كآيات وغيرها منذ خرجت إلى اليمن ونقلوها في مصنفاتهم الأولى
 فالأول هذا معلوم لا ينكره إلا جاهل أو متجاهل ليس له ذنب في معاداة من
 كان كذلك من العامة الذين لا تعلق لهم بشئ من المعارف العلمية فانهم اتباع كل عق
 إذا قال لهم من له هيئة أهل العلم ان هذا الأمر حق قالوا حق وإن كان باطلاً قالوا
 باطلاً إذا الذنب لجماعة قروا شيئاً من كتب الفقه ولم يعنوا فيها ولا عرفوا غير
 فقلوا انقصوهم ان المخالفة لشئ منها مخالفة للشرعية بل لقطع من قطعها
 مع انهم يقرأون في تلك الكتب مخالفة أكابر الأئمة واسماؤها هو محتار
 ولكن يعقلون حقيقة ولا يهتدون إلى طريقة بل ذابغ بعض معاصريهم في
 الاجتهاد ومخالفة شئ بالاجتهاد وجعلوه خارجاً عن الدين الغاربي عليهم السلام
 والعلويين فلهذا يدعونهم بل منافعهم بغيره مثلاً في الدين والعلوم والسياسة

ان من انكر على اكابر العلماء ما خالف المذهب من اجتهداتهم من خاص الشيعة الذين
عن من كتب الا وتكون تلك الشهرة مفيدة في الغالب لشيء منافع الدنيا وفوائدها
فلا يزالون قائمين ثابرين في نهضة اكابر العلماء ورؤسهم بالنصب مخالفة اهل البيت
فتمسح خدائهم العامة قطعه حقائق لا يمكن ان لا تتركها قد نفع على عقولها صحت
قوله وغنوه من الخيام عن نهضة الاكابر ولو كشوا عن الحقيقة لوجدوا ذلك
المتمرد والمخالف المذهب المذموم اهل البيت الخائن عن اجاعهم كلهم جميعا
حرمو التقليد على من بلغ رتبة الاجتهاد وواجبوا عليه ان يجتهد بامره نفس
ولم يتركوا ضوابط الكبرياء من مسئلة ولكن اتهمه لعمى ومقصدا لا يستدعي
الرجوع لا يخرج عن معتقده الا اذا كان من شئ ولا لباب مع ان مسئلة
تحرير التقليد على المجتهد هي محردة في الكتب التي هي مدار صغار الطلبة فضلا
عن كبارهم بل هي في الواقع بحث مهم باحثا يتلقاها الصبيان هم والملكوت من
جملة ما اتفق له من كتبنا من الامتحانات انه لما شاء في العامة ما شاء
عنه بلغ ذلك من جنس زعماء في مجتهد ذوي حسيب فيهم لاذ الكثرة الذين
الذين لا يتقون لهم قائم فاجتمع اكابرهم ومن اعظم رؤسائهم حسن بن احمد العنبري
البرقي وخرجوا على الامام المهدي في جوش عظيمة ووصلت منهم الكتب انهم خارجون
لنه من اهل المذهب وان صاحب الترجمة قد كاد يهدم ان الامام مساعد له
يملأ ذلك في تيسر عليهم العناء الذي لهم خبرة بالحق واهل رتبة في العلم فما
كانت له الا في انحرالهم لاجل الامام المهدي في زيادة في مقراتهم قبل انما نحو
عشرين الف قرش في ثوبه عار سواد وان ياربهم وتركوا الخرج لا يفرحهم

في غير الدنيا ولا يعرفون من الدين الا رسوماً بل يخالفون ما هو من القطع
كقطع ميراث النساء والتحاكم الى الطاغوت واستحلال الدماء والاموال
وليسوا من الدين في وزح ولا صدق ومن محن الدين ان هؤلاء الاشرار يدخلون
لمقراتهم في كل سنة ويجمع منهم الوف مؤلفة فاذا راوا من يعمل باجتهاد
في الصلوة كان يرفع يديه او يضمها الى صدره او يتورك انكروا ذلك عليه وقد
حدث بسبب ذلك فتنة ويجمعون يذهبون الى المساجد التي يقرأ فيها كتب
الحديث على عالم من العلماء فيثيرون الفتن وكل ذلك بسبب شياطين الفقهاء
الذين تتد مناد كرههم واما هؤلاء الاعراب لجفافة اكثرهم لا يصل ولا يصوم
ولا يقوم بفرض من فروض الاسلام سوى الشهادتين على ما في لفظه بهما
عوج واتفق في الشرائع حرت فيه هذه الترجمة انه دخل جماعة منهم وفيهم عجب
وتية استخفاف باهل صنعاء على عادتهم قد كانوا نهبوا في الطرقات فوصلوا الى
باب لاننا الامام حفظه الله فرأى حال بقرة له معهم فوام اخذها فسل من هي
معدن السلاح على ذلك الذي ما اخذ بقرة فثار عليهم اهل صنعاء الذين كانوا
مجمعين في باب الخليفة وهم جماعة قليل من العوام هؤلاء من العوام ثم بعد ذلك
انذروا عليهم ما معهم من الجبال التي يملكونها وكذلك سائر دوابهم فضلا عن الدواب
التي يهبونها يملكونها اكثر بنادقهم سائر سلاحهم وقتلوا منهم ثمانية انفار
وزيد اذ نزلوا على جماعه منهم فواسعهم الا الفرار الى المساجد الى محلات قضاء الحاجات
بلا تمييز بين الفتناء والفتنة عند ثوران الفتنة لما تركوا منهم احدا
منهم او اخرجوا من عيلتهم اذ هم في الله قائل عدتهم قد كان كثير اتباع صاحب الترجمة

العوام يعجونه وفتح اوتهم وهو كلامهم

من الخاصة والعامة وعملوا باجتاده وتظلموا بذلك وقروا عليه كتب الحديث وفهم جماعة من
الاجناد بل كان الامام المهدي عليه السلام يظلم بذلك وكذلك وزيره الكبير الفقيه احمد بن علي الفهمي و
اميرته الكبير الماس المحدث ما زالنا شرا لذلك في الخاصة والعامة غير صبا لم يتوعدة به
المخالفون له ووقعت في خلال ذلك فتن كبار وقاه الله شرها وله مصنفات جليلة
حافلة منها سهل السلام اختصرة من البدل العام للمغربي ومنها نسخة الغفار جعلها حاشية
على ضوء الفهارس للجلال ومنها العدة جعلها حاشية على شرح العدة لابن جقي العبد ومنها
شرح الجامع الصغير للسيوطي في ربيع مجلدات شرح قبل ان يقف على شرح المناوي ومنها
شرح التلخيص في علوم الحديث للسيب الامام محمد بن ابراهيم الوزير سماه التوضيح ومنها منظومة
الكامل لابن نهران في الاصول شرحها شرح جامع مفيد وله مصنفات غير هذه وقد افرد كثيرا
من المسائل بالتصنيف ما يكون جميعه في مجلدات وله شعر فصيح منسجم وله العلامة
عبد الله بن محمد في مجلد غالبه في المباحث العلمية والتوابع من ابناء عصره والرواد
عليهم بالجملة فهو من ائمة المحدثين لعالم الدين وقد رايته في المنام في سنة ١٢٥٠ هـ وهو
راجلا واناراك في جماعة مع فلما رايته زلت فسلمت عليه فله بيني وبينه كلام حفظت
منه انه قال لي حق الاسناد وتائق في تفسير كلام رسول الله صلى الله عليه وآله فخطبنا
عند ذلك انه يشير الى ما اصنعه في قومة البخاري في الجامع كان يحضر تلك المذاكرة جماعة
من العلماء ويحتم من العوام عالم لا يحصون فكنيت في بعض الاوقات افسر الالفاظ الحشوية
بما يفهم اولئك العوام الحاضرون فاجرت ان اقول له انه يحضر جماعة لا يفهم بعض الالفاظ
العربية فبادرني وقال قبل ان تكلم قد علمت انه يقرأ عليك جماعة وفهم عامة ولكن في
الاسناد وتائق في تفسير كلام رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم ثم سألته عند ذلك عن
اهل الحديث ما ادهم في الآخرة فقال بلغوا بهيتم الجنة او بلغوا بهيتم بين يدي الرحمن
الشك مني ثم بكى بكاء عاليا وضمني اليه فارقني فقصصت ذلك على بعض من سجدوا له
وسألته عن تعبير البكاء والضم فقال لا بد ان تجرى لك شئ عاجز عن الامتنان فوقع
من ذلك بعد تلك الروايات عجائب غرائب كفى الله شرها وتوفي رحمه الله في يوم الثلاثاء ١٢٥٠ هـ

در بیان فضیلت حضرت علی علیه السلام

حضرت محمد علیهما السلام حاصل بوده جناب امیرالمومنین علیه السلام را بنسبت جناب سالتی است
 علیه السلام حاصل خواهد بود و از جمله این فضائل حضرت هارون بن فضال است از حجت و اعلیت حضرت
 بعد حضرت نبوت پس اعلیت از حجت جناب امیرالمومنین علیه السلام هم میسر خواهد بود
 و از این آن جمله این فضائل محض از حجت و عدوان و استعانت نیز سابقا شنیده که مولود
 محمد عیسی که این سخن محاطب نبی است در کتاب منصب است بعد از کمالات عدیده از کمالات
 انبیا علیهم السلام که بیان آن در تحقیق امامت بکار آید گفته و نیز باید دانست که بعضی کمالیاد یک
 کمال مشابعت با انبیا و ائمه حاصل میشود و بعضی را در دو کمال و بعضی را در یک کمال و همچنین
 بعضی در همه کمال مذکور و پس امامت هم بر مراتب مختلفه باشد که بعضی مراتب امامت اکمل است از
 مراتب دیگر اینست بیان حقیقت مطلق امامت پس میگردد که در همه کمال مذکور و با انبیا و ائمه مشابعت
 داشته باشد امامت و اکمل باشد از امامت سایر کمالین پس لابد در میان این امام اکمل و در میان
 انبیا و ائمه امتیاز ظاهر نخواهد شد الا به نفس مرتبه نبوت پس حق مثل این شخص تو گفت
 که اگر بعد خاتم الانبیا کسی مرتبه نبوت فائز می شود بهر آئینه همین اکمل کمالین فائز می گردد
 چنانکه در حدیث شریف آمده شده لو کان بعد نبی کان عیسی و نیز در حق این جلیل القدر
 توان گفت که در میان او و در میان پیغمبر فرق نیست الا بنسبت و چنانچه در حق حضرت علی علیه
 عنه فرموده اند انت منی بمنزلة هارون من موسی الا انه لا نبی بعدی از این عبارت نهایت
 وضوح ظاهر است که جناب امیرالمومنین مشابعت و است با انبیا و ائمه در همه کمالات مذکور و
 و امامت آنحضرت اکمل است از امامت سایر کمالین و لابد در میان انبیا و ائمه و آنحضرت امتیاز
 ظاهر نیست الا به نفس مرتبه نبوت مدلول حدیث منزلت آنست که در میان جناب امیرالمومنین
 علیه السلام و در میان حضرت هارون بن فضال فرق نیست الا بنسبت و چنانچه در حدیث نبوت فضیلت
 و اعلیت حضرت جناب امیرالمومنین علیه السلام اصدا از شیعیان نمائند و دعوی این مرتبه عظیم
 را می توانی تصدیق حدیث لو کان بعدی کان عیسی و سائرس ظلمانی است و باطل
 آنرا پس گفتند که در افتراق عدم محبت مثل آن ظاهر نیست از آفتاب الله الموفق للصواب
 و کمال باب و نیز سابقا شنیده که نظام الدین احمد بن علی که در تحفه المحبین بعد

سابقا مذکور است که بعضی کمال
 منزلت و کمال دارد و دیگر در
 جناب امیرالمومنین و حضرت هارون
 هیچ فرقی نبود الا بنسبت نبوت

مسئله فاعله نظام الدین
میرزا محمد باقر خاوری
محقق است
حضرت امیرالمومنین علیه السلام
در حدیث منزلت
فرموده است
که من بعد از من
خلفای من خواهند بود
و این حدیث
در کتب معتبره
موجود است

حاشی که ال است بر آنکه جناب امیرالمومنین علیه السلام نفس رسول است گفته یعنی علی مرتضی است
و دیگر گفته که تعریف مدح چه خواهد بود که عینیت او با خود بیان کرد پس مرتضی که موضوع
محمد مصطفی موصوف است بان صفات مرتضی سوا نبوت که خاصه مختصه حضرت مسکات است که
فحدیث آخر کلامی بعد از آنکه دلالت این کلام حقیقت نظام فاضل نظام نبوت است
و ارجحیت جناب امیرالمومنین علیه السلام و تقدم آنحضرت بر سایر امام مستقنی از بیان و ابرام است
ولی التوفیق والاعمال و الحمد لله فی المبدأ و الختام و دلیل است که اگر در حدیث منزلت
در غرضه نبوک مقام تسلیه جناب امیرالمومنین علیه السلام که مدلول و آیات کثیره است دلالت
دارد بر آنکه مراد از ان اثبات مرتبه عظیمه خلافت امامت عامه است و لا اقل آنکه مراد از ان اثبات مرتبه
افضلیت ارجحیت که انتم مستلزم خلافت بلافاصله است خواهد بود اگر مراد از حدیث منزلت
همین خلافت جزئیه منقطعه با و یا خلافت شیعیه عور و ابن تیمیّه امثال شایع از او اخصیت یابد
از این حدیث و شرفی عمده بر آنکه جناب امیرالمومنین علیه السلام ثابت نشود که در خلا جزئیه
شرفی خاص نیست برای آحاد صحابه بارها حاصل شده و بنابرین تسلیه جناب امیرالمومنین علیه السلام
که حدیث منزلت در غرضه نبوک معنی بر آنست حاصل نشود بلکه بر سر خلافت تسلیه لا سیما حسب
مفوات عور و ابن تیمیّه لازم آید و چون منافات حمل حدیث برین نیابت خاصه جناب تسلیه طالب
بجواب شرح استفهامی در بیان فرموده بود فاضل رشید در ایضاح بحواله آن چاره جز آن نیافته که شرف
عمده از این حدیث بر آنکه جناب امیرالمومنین علیه السلام نفی محالیت خلافت دیگران با خلا آن حضرت
بمبالغه و انتقام که از ان تفضیح و تبصیح ائمه سنی که خلافت آنحضرت را محال خلافت دیگران می سازند
و نهایت تکذیب و تحمیل ابن تیمیّه که خلا دیگران را افضل از خلافت آنحضرت میدانند ثابت است
ثابت ساخته پس باید دانست که جناب خا نصاحب جواب با جواب شرح استفهامی و در رد توجیه حدیث
منزلت تخصیص آن بنیابت مدینه فرموده علاوه مفتوح حدیث هم محسوس است جناب نبی کریم که
اما مرتضی در تسلیه جناب مرتضی فرموده بودند پس اگر معنی همین باشد که آیا تو پیش از من نبی منصب
یعنی نیابت مدینه راضی نیستی حیرت است که کدام شده درین منصب ای جناب امیر کل علیه السلام
که رسول مختار علی تسلیه شاد فرموده ای این منصب چه است ای ایست بعد از من مکتوم

تعلق گرفته بود مگر اینکه دیده بصیرت بر سر منصب کل شایسته کسی بگوید که منصب عبد الله بن ام مکتوم هم
فوق آنست و جناب علی کل میروم و منه بعد از رسول بود و فاضل شایسته. اینصاح لطافه المقال
میفرماید قوله و علاوة مفتوح حدیث هم محو و منسی است اقول مفتوح حدیث با دست این عم منافا
با توجهی بحث عنه بعد از سد است بیانش آنکه کلاما در ضمن جواب سوال حضرت امیر است علی
حسب قوله کرم الله وجهه التخلف في النساء والصبيان وتسليه جناب مکتوم مستفاد از
درود حدیث بعنوان انت منه بمنزلة هارون من مکتوم است باینطور که خلیفه کردن من شکار اینند
باز دشمن از فضیلت شرکت در غزایا مثال آنست بنابر آنست که شمار از نظر نسبتی که در اینجا
مماثل نسبت مکتوم با هارون علیه السلام حاصل است مثل هارون علیه السلام بر آنکه مکتوم عیال
برده و نظم امور مدینه منوره به نیابتی که مثل نیابت هارون از موسی با میگذازم چون این فضیلت
مخصوص بنات فاضل الهی کات حضرت امیر بود بخلاف شرکت در حرب کافه همکاران جناب مکتوم
در آن شرکت حضرت امیر می بودند و مع هذا امثال امر بنی تمیم عیال و اطفال و دیگر علاقه داران
امام المجاهدین یعنی سید المرسلین مستلزم شرکت معنوی جناب امیر در حرب موجب حصول اجران و چنانکه
برای نعمه کننده عیال مجاهدین و تابع امر بنی امین درین تعاهد سعادت قرین باید پس تسلیه از عبارت
حدیث و سوق آن بوجه اتم و اکمل با نظر به فضیلت جناب امیر جل الجل حاصل باشد جناب مخاطب
بعد تغییر عبارت حدیث عبارت دیگر هر چه خواسته اند فرموده اند و ازین بیان واضح شد که
از مفتوح حدیث قطع نظر نیست بلکه ملازمان با جملة التخلف في النساء والصبيان است قوله حیرت که کدام
درین منصب بر امیر کل امیر بود الا اقول شرف عمده در شبیهی که عبارت انت منی بمنزلة هارون
من مکتوم برای افاده آنست بر امیر کل امیر موجود است کما بینا اتفاقا قوله بارها این منصب بموجب
روایت است بعد از آنکه بن ام مکتوم تعلق گرفته است اقول خصوصیت استفاد تعلق این منصب
بعد از آنکه بن ام مکتوم از روایات ائمه است ظاهرا بخاطر تفسیر آنکه حصول این منصب با او ایست
اما به هم چنانکه قاضی نور الله شمس در احقاق الحق وریح حدیث تاسع از احادیث ائمه
براست حضرت امیر که همین حدیث منزلت است می فرماید فان قيل النبي صلى الله
عليه وآله وسلم استخلف معاوية بن جبل و ابن ام مکتوم و غیرها و لم يوجب لهم ذلك و اما

فلاذله علیه السلام فاجواب ان الاجماع من ائمة حاصل علی ان هو کلامه خطم بعد
الرسول صلی الله علیه و سلم امامة ولا فرض طاعة ذوات لیل ظاهر علی ثبوت
عظم انتمی از نقل عبارت احقاق الحق جواب اصل کلام جناب مخاطب هم حاصل شد باین طریق
که اشکال مشترک اوروست فها هو جوابکم فهو جوابنا و معارض آنکه مکرر بیان کرده که حصول
شرف باعتبار عبارت حدیث شریف چنانچه وضاحت که نیابت شریفه ایجاب کند و در اینجا
مثل نیابت حضرت هارون از موسی علیه السلام و حصول این قسم نیابت شرفی مختص بذات امیرالمومنین
علیه السلام است که شرکت دیگری را با نجیب یکسریست و تفصیل کلام درین مقام آنکه تعلق یک منصب
بدو کس هرگاه بجهت مختلفه و عبارات متنوعه صورت بندد موجب شرف در حق یکی از آنها و عدم
در حق دیگری نمیتواند شد مثل آنکه رئیس سفرو و دوا صدی از قریب خود مثلا گوید که ترا متعه
امور خانگی ملک خود نمودم بجای من در انصار امور متعلقه بذات من مصرف باش و همان رئیس بعض
نوکران خود را امر نماید که بعد مسافرت من بخدمت خانه و خبر گیری اثاث و املاک من مصرف باش
پس عزتی و نیابت او ای حاصل نیابت نماید از ان عاقل است درین صورت نیابت حضرت
امیرالمومنین را که بعنوان انت منی بمنزلة هارون من موسی مذکور است مماثل نیابت دیگران
گفتن مستغرب قوله لکن دیده بصیرت بصره نصب بکمال با انما قول دیده بکمال بکمال نصب
خسکه در بر این نور و کور باد و چون این قسم احتمالات ظاهرة البطلان نزد اصحاب امعان بل
بسان سنان ایند رسان سنیة اهل ایمان را تذکر آن در و این منصب علمای عالیشان و درین مقام
اباع استثنای مثل استثنای مخاطب بلد مکان بعید از داب کلام ائمه بنی الاخوان انتھی ما
الايضاح محتجب غایب که فاضل رشید دیده و دانسته تخریج عوام خواسته را از اجلا نشان و ذکا
و ذهن را و بالاتر از نیست که بی مقصود ظاهر نه در چه توضیح آکال جناب خان عالیشان علیه السلام
بالرحمة والرفه ان انست که برگاه هارون مدیث انت منی بمنزلة هارون من موسی
الاسنت محض تشبیه حضرت امیرالمومنین علیه السلام من هارون بن موسی علیه السلام و در این
خاصه یعنی نیابت مدینه است و آن نیابت سملزم خلافت عامه نیست و اثبات دیگران
برای حضرت امیرالمومنین علیه السلام مراد نیست پس بنا برین بدلول اولیة منی بمنزلة هارون

سبب افتاده فاضل است
نیابت جناب امیرالمومنین
و دیگران نبوده

کلام فاضل رشید
استدلال از حدیث منزلت
ابطال قول منی بمنزلة هارون

من موسلی جز حصول نیابت مدینه برای حضرت امیر المؤمنین علیه السلام امری دیگر نخواهد بود
و مفاد این حدیث همین خواهد بود که تو در صرف این نیابت مثل هارون هستی و ظاهر
که ثبوت محض نیابت مدینه که ستمانه خلافت عامه نباشد و صفی و فضیله
خاص نیست که بآن تسلیه جناب امیر المؤمنین علیه السلام حاصل شود چه این وصف
بار برای احاد صحابه که قابلیت خلافت نداشتند مثل ابن ام مکتوم و غیره حاصل
شده کما صرح به ابن تیمیّه و غیره بلکه بر عمر ابن تیمیّه این وصف در
دیگران اقوی اعظم بود و در جناب امیر المؤمنین علیه السلام اضعف او هن پس بنا برین توجیه
غیر وجه شرفی عمده ازین حدیث ثابت نخواهد شد و تسلیه تحقق نخواهد شد و اما اینکه این وصف
مقتضوی تشبیه به صف حضرت هارون علیه السلام داده اند بخلاف دیگران که کبرای ایشان این وصف
حاصل شده لیکر این وصف ایشان شبیه خلافت حضرت هارون علیه السلام نگردیده پس این
سبب فیصله است و شایف عمده برای بنا بر امیر المؤمنین علیه السلام حاصل باشد بخلاف دیگران پس
جواب این سرن که حصول فضیلت خاص و شرف عمده تشبیه با حضرت هارون علیه السلام قتی ثابت
خواهد شد که این تشبیه را دلیل حصول امری اند از خلافت حوزیه و نیابت مدینه منوره گردانند
و اگر بد اول آنرا مقصود برین نیابت و خلافت گردانند پس فضل خاص و شرف عمده ثابت نمیشود
چه این معنی از ادعای تشبیه که است در نا پخته این تمییز بیاید و حاصل کلام آنست که اگر چه در واقع است
صفی عزله هارون و در حدیث بسبب آنکه اثبات ستمانه خلافت بر حضرت امیر المؤمنین علیه السلام
واقع شده موجب نبوت کما اشرفه فضل آنحضرت لکن چون ستمانه خلافت آنرا نه در برابر آنجا
تشبیه آنحضرت با حضرت هارون علیه السلام در خلافت و نیابت نقطه گردانند و آنرا شرف و عزله
ندانند از آنهم که یکدیگر مفاد آنرا در حدیث نیابت شعله بران حوزیه ستمانه است و عیال امام
اش و ظاهر است که این معنی موجب تبیین مضامین خاص برای آنحضرت نمیکرد و چنانچه از این
بیزد و از باب این خرافات طبعیه است و شایف عمده برای بنا بر امیر المؤمنین علیه السلام
در حدیث تشبیه آنحضرت با حضرت امیر المؤمنین علیه السلام در خلافت و نیابت است لکن بنا بر این است
حضرت مدینه که در اول آنرا بر نیابت منقطع معنوسانند یا از آنهم پستتر اندازند ثابت نمیشود

و چون فاضل رشید پرشناخت الزام انتفا و دلالت حدیث منزلت بر شرف خاص متنبه شده و در رد و ابطال آن مبالغه فرموده در حقیقت منت عظیم بر اهل حق گذاشته و قلوب ائمه و اساطین خود را سیما این تمییز امثال او را بتقیع خرافات شان گداخته و از مؤنت ابطال هفوات شان اهل ایقان را سبک و ش ساخته و از لطائف بدیعه نیست که فاضل رشید بنقل عبارت احقاق الحق که در آن دفع شبه معارضه دلالت بخلاف جناب امیر المؤمنین علیه السلام بر خلافت آنحضرت بتصحیح آن بسبب عدم مستند آن نیست این ام مکتوم و غیر مذکور است جواب اصل اشکال را حاصل می سازد باینطور که اشکال مشترک او را در دست حال آنکه بدیهی است که سبب اشکال بر منعموم باطل حضرت امامست است که دلالت حدیث منزلت بر انتفاء ترشیه در نیابت منقطعه میگردد و آنکه بنا برین توضیح ندادن این ام مکتوم و غیر برای جناب امیر المؤمنین علیه السلام ثابت نمیشود و اما اهل حق پس از ایشان حدیث منزلت دلیل ثبوت خلافت بلا فصل و برهان فضیلت از حجیت جناب امیر المؤمنین علیه السلام از سایر ائمه حجت قوی بر عصمت آنحضرت است پس کج خلافت جبرئیه این ام مکتوم و غیر مذکور ایشان ثابت شود لیکن چون حدیث منزلت در حق شان وارد نگردیده اصلاً مماثلت اینها با حضرت امیر المؤمنین علیه السلام لازم نم آید و نیز خلافت جناب امیر المؤمنین علیه السلام نزد اهل حق مثل خلافت این ام مکتوم و غیر نبوده چه ایجا طاعت این ام مکتوم بر اهل بدینه نزد اهل حق ثابت نیست و نه اطاعت افظ خلیفه در حق شان مروج خلاف جناب امیر المؤمنین علیه السلام که جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم ایجا طاعت آنحضرت را از واج خود حسب آیات امامست بهم نموده و لفظ خلیفه در حق آنجناب فرموده که ایسی فیما بعد انشاء الله تعالی پس با وجود این فرقه ای ظاهراً عا اشتراک و در و اشکال از غائب افادات و عجائب منعمومات و آنچه فاضل رشید گفته و معذاعرض آنکه پس اینکلام بعد از آنکه معان نظر سراسر مفید اهل حق و یقین و مبطل خرافات و هفوات مخالفین است چند وجه اول آنکه هرگاه ازین حدیث ثابت شود که نیابت جناب امیر المؤمنین علیه السلام مشایخ است حضرت یار و یارون علیه السلام بوده و حمل تشبیه حسب تصریح جناب صاحب تصانیف کمال بیست و سه است این نیز ثابت بعصمت از خطا و زلل برای جناب امیر المؤمنین علیه السلام ثابت خواهد شد چه نیابت حضرت یار و یارون بمقرون بعصمت بوده پس همچنین نیابت جناب امیر المؤمنین

و دلیل مستدل که اثبات فضیلت حضرت علی علیه السلام
در حدیث کثرت استقامت علیه السلام

۱۷۹

علیه السلام هم عصمت از خطا و صواب خواهد شد و دوم آنکه حصول نیابتی مثل نیابت نبوی دلیل نیابت
بلا ریب چه اگر این تمثیل و تشبیه در محض حصول این نیابت یعنی اصل نیابت در هر دو حاصل
که مراتب هر دو مختلف باشد پس این تمثیل مقتضی حصول شرف خاص که بر دیگران منتفی باشد
نمیگردد پس لابد بر آن باشد که جناب امیر المومنین علیه السلام در حصول شرف الطائیانیت خلافت
مثل حضرت یارون علیه السلام افضل از دیگران بوده و این عین فضیلت سوم آنکه هرگاه در
این حدیث حسب اعتراف فاضل شریف حصول شرف خاص برای جناب امیر المومنین علیه السلام باشد
فضیلت آنحضرت از دیگران که این شرف در ایشان یافت نشده ثابت گردد و چون انتقام این
شرف از شخص قطع است که دو ضعیف آنچه خواسته باشند ساخته با پس فضیلت آنحضرت از شخص
هم ثابت خواهد شد و اگر گویند که این شرف خاص موجب فضیلت نیست پس همان آتش در کاس می افتد
که بنا برین ازین حدیث مزینی برای جناب امیر المومنین علیه السلام ثابت نمیکرد و تا تسلیه و تطیب
قلب متحقق گردد بلکه دلایل آن وصف مشترک در احاد صحابه خواهد شد بحسب آنچه فرموده تفصیل
کلام درین مقام آنکه پس این تفصیل عین تدلیس و تضلیل امام جلیل و مقتدای نبیل سنیا انچه
این تمییه امام اعظم شان و اعور افتخرد دیگر اکابر عالی خطرست چه دینی که این تمییه تعلق منصب
نیابت مدینه را بجناب امیر المومنین علیه السلام صلا موجب مزید شرف خاص آنحضرت نمیداند
بلکه خلافت آنحضرت را او برین اضعف از خلافت های دیگران پندارد و اعورنا انصاف شدید
الاعتساف باوصف متضعاف استحقاق این استخلاف این حدیث را دلیل عیب و طعن و حصول
فساد عظیم و فتنه کبیری پندارد و دیگران هم نفی دلالت آن بر فضیلت جناب امیر المومنین علیه السلام
بر غیر آنحضرت می کنند کما فی عبارت القاضی حیاض التذکرها القاری فی غیره و حاصل کلام درین مقام
است که این دو مسلم است که تعلق یک منصب به کس هرگاه بهجا مختلفه و عبارات متنوعه صوت بندد
موجب مزید شرف در حق یکی از آنها و عدم آن در حق دیگری میتواند لیکن اینمقدّم را اکابر شما فرموده اند
و پیش نظر نداشته بلکه ابطال رد آن بهمت کماشته جان انصاف یا مال اعتساف ساخته اند که خلافت جناب
امیر المومنین علیه السلام را مثل خلافت های دیگران پندارند و در معارضه خلافت آن جناب که خلافت
خلان و بهمان نبیان آنند بلکه این تمییه ضابطه محاکمه است هم نمیدهد و آنرا کمتر و پست تر از جمیع خلافتها و دیگران می پند

دائری الاخوان است و ظاهر است که این تمجید و بزرگداشت تمام منصب این ام مکتوم و دیگر صحابه را ترجیح و تفضیل
بر منصب جناب امیر المؤمنین علیه السلام داده و بدل خرافات ترجمان با استخفاف استغناء استخلاف
آنحضرت و تفضیل و ترجیح استخلاف دیگران کشاده پس بلای رب بنابر مرسوم شود این تمجید منصب این
ام مکتوم فوق منصب جناب امیر المؤمنین علیه السلام معاذ الله باشد پس حسب اعتراض فاضل رشید
کلام این تمجید ظاهر بطلان نزد صحاب امعان باشد بلکه بسان سنان ایدارسان سینه اهل ایمان و
موجب سرور و خشنوایی چشم مغضین و فصاحت اهل شأن و ذکر آن از جانب این منصب هم دور از
علما عالیشان چه جا که خود افشای آن کنند و شعله و خرمن دین و ایمان نند و هرگاه شناعة
خرافات این تمجید ازین کلام فاضل رشید بغایت قصوی ظاهر شده و دلالت آن بر نصب و خرد و عجز
و ضح گردید پس از فطاعت کلام اعور و کمال قبح و سماجت آن و دلالت آن بر کمال نصب و عناد
فانکس حسب این افاده چه بایه گفت مزید عصبیت این تمجید مرد عاقل را بشکفت می اندازد بلکه
مبتدای سراسیمه بیسازد که بی دلیل و برهان بخلات احادیث سرور انس و جان قصرتجا علی عالیشان
که از ان اختصاص جناب امیر المؤمنین علیه السلام بحیث منزلت حصول شرف عظیم و تفضیل تحمیل بآن
ظاهر است همان سر آید آنچه حاصل اینست که کسی که جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم
در مدینه مختلف ساخته یعنی این ام مکتوم بشیر بر المنذر و غیر هما این همه کسانی که جناب سالتاب
صلی الله علیه و آله و سلم بمنزله یار و یار و یار موسی بودند و استخلافشان از جنس استخلاف جناب امیر المؤمنین
علیه السلام بوده بلکه استخلافشان بر کسی بود که اگر افضل بود و نه از کسانی که بر ایشان استخلاف
امیر المؤمنین علیه السلام واقع شده این در حق باطل و جزاف بی مغرور سخن باوده و حریف و خرافات
بیوه و دلیل کمال تحمیل بر کذب بهتان و خراف و مجازفت و طغیان است که حدیث منزلت را باطل نماید
از دلالت بر پیروان و فضل گمان که ام مکتوم و بشیر بر المنذر و غیر هما اصداتی آن گویا اند و ایشان
هم بکمال جرات خسارت از جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم بمنزله یار و یار موسی علیه السلام
سانیده گویا این تمجید خود را مختار را جانتند سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم می اندوخت
میخواهد هر مرتبه از جانب آنجناب می بخشد سبحان الله جناب امیر المؤمنین علیه السلام با اختصاص و بزرگداشت
احتجاج فریاد عمر اخار حست بر آن در دل شکند که نهایت تمنا و آرزو این بفرمایند

[illegible]

در بیان فضیلت اهل بیت علیهم السلام
در بیان عظمی و جلال علیهم السلام
در بیان جلال و عظمی علیهم السلام
در بیان جلال و عظمی علیهم السلام

در بیان جلال و عظمی علیهم السلام
در بیان جلال و عظمی علیهم السلام
در بیان جلال و عظمی علیهم السلام
در بیان جلال و عظمی علیهم السلام

فی الحدیث لایزاله علی ان غدیره لم یکن منه بمنزلة هارون من موسی و برای تحجیل و بکیت ان
که بکذب بهتان اجماع کثرت یار و برای مثل این امکتوم و بشیر بن المنذر و ثالث چه جا اول
و ثانی نموده بهر چند افادات فاضل رشید مثل دیگر افادات و روایات سابقه و لاحقه کافی و بسند
لیکن بعضی دیگر افادات شاه ولی الله که از ان جلالت و عظمت حدیث زبانت ثابت کرد و بعضی عرض
تا نقصب عناد و زیاده تر ظاهر گردد شاه ولی الله در قره لعینین بحول عبارت تحجیل و کتب و حیات
معلوم میشود که حضرت مفضل اعانت آنحضرت را صلوات الله علیه و سلم در شبی اعت پهلوانی و مبارت احد
محصور دانسته بود و با آنکه در نیابت می باشد اعتنا نمیکرد آنحضرت صلی الله علیه و سلم که در مقام
و باطن است قصد فرمود که ای یار با عانت نیابت شان از حد چشم مفضل بر سر خم کردن ایشان
فرمود این بهمان منصب که حضرت یار و ن این اعانت نمود حضرت موسی و او را هم یک بهاد لایزاله
ببین قصه مفصله عن ابن المسیب عن سعد بن وقاص ان رسول الله صلی الله علیه و سلم
جلی خرج فی غزوة تبوک استخلف علیا علیه السلام فقال علی یا رسول الله ما كنت احب
ان تخرج و جمعا الا و انامعك فقال و ما ترضی ان تكون منی بمنزلة هارون من موسی و یار
لا نبی بعدک اخرجوه اجماع و شواهد ارجحیت بسیار از و بدرجه توان رسید و اندکا کافیه
علی متبع فی الحدیث اتفق برین عبارت پید است که جناب سالتاب صلی الله علیه و سلم
نیابت حضرت امیر المومنین علیه السلام بر سر خم کردن ایدة ظاهر است که لفظ بر سر خم دلالت دارد
بر آنکه شان این نیابت در نهایت عظمت فی امت و رفعت و جلالت بوده چه لفظ بر سر خم خود
تفخیم و تعظیم است چه جا که لفظ بر سر خم کثرت این تفخیم و تعظیم است بران افروخته و نیز قول او
پس ارشاد فرمود انما و اخص است که نیابت جناب امیر المومنین علیه السلام در غایت شرف
و عظمت و جلالت و نبالت و کمال و اجلال بوده که این منصب همان منصبی بود که حضرت هارون بن
انتم نمود حضرت موسی را و کلیه ناهیک بهاد لیل ظاهر است بر آنکه این شرف و فضل بغایت
قصوی سیده و ناهیک به دلیل علی ان هذا الحدیث حلیل علی کمال الشرف الجلیل
پس بطلان بفوات و خرافات ابن تیمیة و ازین افاده هم کمال و وضوح ظهور میرود بطلان
تعلیل در کار بستی که نیابت دیگر از این مثل این نیابت جلیله می پندارند و بعضی معارضه

بنهایت ثبوت میرسد و نیز شاه ولی الله در احوال و فضائل جناب امیر المومنین علیه السلام گفته
و از آنجا که آنحضرت صلی الله علیه و سلم چون متوجه غزوه تبوک شدند برای تعهد حال عیال
خود حضرت را در مدینه گذاشتند و در ضمن آن تشریف عظیمی فرمودند که من و رسول الله صلی الله علیه و سلم
که از علمای قرنی محسوب میگردیم در کتاب امیر المومنین احوال این سید المرسلین در فضائل جناب
امیر المومنین علیه السلام گفته و از آنجا که چون رسول خدا صلی الله علیه و سلم متوجه غزوه تبوک
شدند برای تعهد حال عیال خود در مدینه گذاشتند و در ضمن آن تشریف عظیمی فرمودند که من و رسول الله صلی الله علیه و سلم
بنواخت و خلعت پاره و نیه عطا فرمود و محمد بن طلحه شافع هم از حدیث منزلت فضیلتی عظیم
فرموده که از معارج شرف و مدارج انزال است بر جناب امیر المومنین علیه السلام ثابت کرده
چنانچه در مطالب السؤل در عبارت که سابقا منقول شد گفته فبقی ما عدا الغبوة للمستثنائین
ثابتاً العلم من کونه اخاه و وزیره و عضده و خلیفته علی اهله عند سفره الی تبوک
و هذه من المعارج الشراف مدارج الاذکار فقد دلّ الحدیث بمنطوقه و مفهومه علی
ثبوت هذه المنزلة العلیة لعلّ دلیل است و هم آنکه جناب سالتاب صلی الله علیه
و آله و سلم در وقت ارشاد حدیث منزلت دستخلاف جناب امیر المومنین علیه السلام
با آنحضرت فرموده ان المدينة لا تصلح الا لی و بک یعنی مدینه صلاح نمی یابد مگر بمن یا تو و این
ارشاد با سداد و دلالت واضحه دارد بر آنکه صلاح مدینه منحصر در ذات قدس حق تعالی است و کائنات
صلی الله علیه و آله و سلم و حضرت امیر المومنین علیه السلام بوده و جناب امیر المومنین علیه السلام
عظیمه منزلت فخریه بعد جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم که احدی را جایز و حق نیست
حاصل بود پس ظاهراً بر شد که آنحضرت جناب امیر المومنین علیه السلام بسبب افضلیت و فایت
شرف و نهایت عظمت و اقصای جلال و اعظم مرتبت اجل منزلت بوده که احدی را غیر آنحضرت
بعد جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم حاصل نبوده پس افضلیت آنحضرت که مستلزم خلافت
بلافاصله است کما الشمس فی البیضاء نماید و باید و شکار گردید و حالاً نواصب و کلا و اتباع انرا
که در صدور تنقیص و تحقیر و از راه تشکیک و شبهه جناب امیر المومنین علیه السلام باشند و تحقیرات
شیعه و نفوذ اقبیه و سایر اهل بیت را بر سر خود برد و یوازینند و از عود

فصل شریف عظیم
در بیان فضائل حضرت امیر المومنین علیه السلام

فصل شریف عظیم
در بیان فضائل حضرت امیر المومنین علیه السلام

فصل شریف عظیم
در بیان فضائل حضرت امیر المومنین علیه السلام

دلیل بیست و نهم از شاه جده سال ۱۰۰۰
لا تعجل بالاین الا بکده بعد از شاره درین منزلت

یا سائل را فراتر از حد حاصل توبه ندانند عجب که چنین مرتبه جلیل و عظیم را که منحصر در ذات جناب سالتما
وجناب امیرالمومنین علیه السلام و صلوات بر عینه منوره بآن بسته بود چنان توبه این و تحقیق نمایند
که آنرا از امور بیشتر که در دنیاست امیرالمومنین علیه السلام و اصحاب و پیروانند بلکه آنرا از
و او از این اختلافات دیگر که بر سر آید حاصل بوده پندارند بلکه از حدیث و دلیل عین نقص
و حصول فتنه عظیمه فساد کبیر شمارند و ذکر آنرا خلاصه عقل و دانش نگارند حال و وقت
مذکور از اسفار متبر و ائمه سید باری شایسته دندان تعجب است شش بر حساب است که آنرا
باید گزید ابو عبد الله محمد بن عبد الله الحاکم در مستدرک در کتاب التفسیر فرماید که الحسن
محمد بن اسحاق الاصفهانی شاعیر بن مرداس شامی بن بکیر الحضری ثنا عبد الله بن بکیر
الغضوی ثنا حکیم بن جبر عن الحسن بن سعد موهله عن علی بن رسول الله صلی الله علیه
وسلم اراد ان یغزو غزاة له فذاع جفرا و امره ان یتخلف علی المدينة فقال لا تخلف
بعدک ابد فاعاد رسول الله صلی الله علیه وسلم فخرم علی ما تخلفت قبل ان یتکلم قال
فبکیت فقال رسول الله ما یمیک یا علی قلت یا رسول الله یمیکنی خصال غیره
تقول قولش و اما اسع ما تخلف عن ابن عمه خذله یمیکنی خصاله اخرى کنت ید
ان یغزو غزاة من قبل الله ان الله یقول لا یطون موطنه یغیظ الکفار ولا ینالون
من عدوهم الا بالکرامة فکنت ارباب تعرض للجر و یمیکنی خصاله اخرى کنت ید
تعرض لفضل الله فقال رسول الله صلی الله علیه وسلم اما قولک تقول انی من تخلف
ابن عمه خذله فان لک بی امر و قد قالوا ساحر و کاهن و کذاب اما قولک تعرض
لله فان یتکون فی غزاة هاربا و یقول الله لا ینبغی بعدک و اما قولک تعرض
لفضل الله هذا هاربا من فضل جاء من الین فبکیت به انت و فاطمة حق یمیکنی
من فضل الله ان المذنبه لا ینبغی الا بک هذا حدیث صحیح الا سناد و لم یخرج جاک و محمد
و عارض العلما فی مناقب امیر المومنین علیه السلام و ابوبکر العاقلی فی فوائده و الحاکم
قال الامام و ابن مردویه عن عبد الله بن بکیر الغضوی عن حکیم بن جبر عن الحسن
بن سعد موهله عن علی بن رسول الله صلی الله علیه وسلم اراد ان یغزو غزاة له قد

ص
سورة التوبة من
کتاب التفسیر

قال رسول الله صلی الله علیه وسلم لا یغزو غزاة له قد
لا ینبغی الا بک هذا حدیث صحیح الا سناد و لم یخرج جاک و محمد
ص ۲۸۵
المعراج الثانی
من مناقب الشریفة الخوارزمی
فی الملتفات
اولاد ازاد و عاقل و عالم
و این مورد معارض
نفاذ

تعالى فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم اما قولك تقول قريش ما اسرع ما تخلف عن
 ابن عمه خذله فان لك في سورة قالوا ساحروا كاهن و كذابا ما قولك تعرض
 للاجراما ترضى ان تكون بمنزلة هارون من موسى الا انه لا نبي بعدي و اما قولك
 تعرض لفضل الله فهذا باكل فلفل جاء نامن اليهين جعة و استمتع به انت فاطمة حتى
 يوتيك من فضل الله فان المدينة لا تصلح الا لى و بك لخرجه كالحاكم في المستند
 و در تفسيره كى شاه صا در باب ستم اين كتاب حواله جمع ضبط و ايات الحسنات حضرت
 امام حسن عسكرى عليه السلام بان كرده اند و از افاده فاضل شيد هم ظلم هست كه
 تفسير كور از تفاسير معتدله است كه بابت جمود و ايات و آثار حضرت امام رضا
 عليه السلام در اين استدلال امتناع اتحاد عقاد الحق با عقاد انجناب نموده مذکور است
 و عجبوا ان جاءهم منذرهم فقال الكافرون هذا ساحر كذاب و عجبوا ان جاءهم
 انذارهم انهم يسمعون و كلفنا كافرين ان يسمعون و ساحر است الكافرون
 عن علي بن طالب رضي الله تعالى عنه قال لما اراد رسول الله صلى الله عليه وسلم
 ان يغزو تبوك دعا جند علي بن طالب فامرهم ان يتخلف على المدينة فقال لا تخلف
 بعدك يا رسول الله صلى الله عليه وسلم فمروا على ما تخلفت قبل ان تكلم
 فبكيت فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم ما يبكيك يا علي قال يا رسول الله
 تبكي في خصال غير واحد تقول قريش عذما اسرع ما تخلف عن ابن عمه خذله
 و تبكي في خصلة اخرى كنت اريد ان تعرض للجهاد في سبيل الله لان الله تعالى يقول
 ولا يطؤون موطئا يغيظ الكفار الاية فقلت اريد ان تعرض للاجرو تبكي في خصلة
 اخرى كنت اريد ان تعرض لفضل الله فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم
 اما قولك تقول قريش ما اسرع ما تخلف عن ابن عمه خذله فان لك في سورة قالوا

سواءت خان المدينة لا تقص الا بال
 او يكمل انظار ابراهيم عليه السلام
 في سبيل الله

سـ حروكاهن كذوب واما قولك تعرض الاجرام اني ضي من تكون من عزة هار من
 موسى الا انه لا يني بعكم واما قولك ان تعرض لفضل الله فخذة ابعاد فلفل جامنا من الهن
 فبعد ما سمع به ان في خاطبة حية يوتكم الله من فضله فلن المدينة لا تصح الا في اوباك
 ومحمد بن اسمعيل بن صالح الاسير في روضة ينفته واعلم انه لم يخلف رسول الله صلى الله عليه وسلم
 عليه سلوا في غزاة تبوك وهي آخر غزاه رسول الله صلى الله عليه وسلم
 بعد الفتح واتساع نطاق الاسلام وكثرة جيوش الايمان فانها كانت في رجب سنة تسع
 من الهجرة وكانت بعد الغزوات وسائر اعيان الله عليه وسلم الى بلاد الشام وجهته
 فلم يطق قلبه في الاستخلاف الى غيره وصيه صلى الله عليه وسلم ما في غيرها من
 الغزوات فقد كان سيفه الذي يغلق به الهام ويسيل تحته فحج الطعام وهذه الغزاة
 قد كثرت فيها جند الاسلام فكانت خلفه على اهله اهم بعد السفر وخروجه صلى الله عليه وسلم
 عن بلاد العرب انما لا تصح المدينة الا به صلى الله عليه وسلم وبعده عليه السلام كما في بعض
 الحديث ان المدينة لا تصح الا في اوباك فكان استخلافه ارجح من غيره وخفي ما ذكره ابن تيمية بعد
 بمشور شر ودفاء وطغيان واعتداد اثبات ضعيف او هيت شيخنا جناب امير المؤمنين عليه السلام كما
 سابقا في اثبات فضل خاص شيخنا جناب امير المؤمنين عليه السلام في تشييعه في رجب سنة ثمانية
 وثمانين كفته واما قولك ان في الحاطبة مع جوده وغيبته ملة يسيرة فعنده من ان يطول
 الغيبة يكون الى ان يكون خليفة فالجواب انه مع وجوده وغيبته قد يتخلف غير
 على غير واحد استخار فاعلم من استخلاف على ويتخلف اولئك على افضل المذا
 استخلاف على جميعه قد يتخلف بعد تبوك على المدينة غير على في جهة الوداع فلا
 جعل على حوا خليفة بعده لكونه تنافه على المدينة باول من دلاء الذين
 يتخلف على المدينة كما يتخلف على ما يتخلف في سائر استخلاف على المدينة
 كان عام حجة الوداع وكان على اليمن وشهد معه الموسم كما استخاف على حجة الوداع
 غيبته فلا يمكن اصل ما لا يتخلف في جهة الوداع او في جهة
 استخلافه في سائر جهات فاما استخلافه في جهة الوداع ليس من خصائصه

ص ١٩
 في بيان ما لا يصح في استخلافه

وكانت ان المدينة لا تصح الا في اوباك
 ص ١٩
 الدليل الثالث من الاستدلال
 المستند الى السنة النبوية
 والمنهج الثالث من افضل
 الثالث من اصول الفقه

في بيان ما لا يصح في استخلافه

على الفضيلة ولا على الامامة بل قد يتخلف عدد كثيرة ولكن هؤلاء هم الذين يجعلون
الفضائل العامة المشتركة بين عدة وغيره خاصة لعل وان كان غيره اكل من فيها كما
في النصوص والوقائع وهكذا فعلت المصادر في جعلها ما اتى به المسيح من الايات والآثار على شئ
يختص من الجلال والاتحاد وقد شاركة غيره من الانبياء فيما ان به كان ما اتى به هو
من الايات اعظم مما جاء به المسيح الا ان جبارت ظاهرت له ابن تيمية چنان دعوى كند که و صفیه
جناب امیر المؤمنین علیه السلام با اختلاف در وقت غزوه تبوک حاصل شده اختصاص آنحضرت است
دلالت بر اینست نماید بلکه از مسائل مشترکه است بلکه معاذ الله بهتر و اعظم از این است خلاف دیگران جاهل
شده و دیگران آنحضرت را برین صفا کمال و اشرف بودند تخصیص این فضیلت به جناب امیر المؤمنین علیه السلام
معاذ الله کار جهالت که فضائل عامه مشترکه را در میان جناب امیر المؤمنین علیه السلام و غیر آنحضرت خاص
بآنجناب میکنند و اگر چه غیر آنحضرت پناه بخدا الکل از آنحضرت باشد و این تخصیص نزد او مشایف فعل نصیحت
که آیات مسیح علیه السلام را ذکر انبیا شریفان بعد از آنکه حضرت موسی عظیم تر از ان آیات آورده و پس
خاص حضرت عیسی علیه السلام گردانیدند و آیات مشترکه را بر حصر حلول و اتحاد رسانیدند پس بحکم
حضرت ائمه علیهم السلام این تشبیحات و خرافات که از کجایمیر چه خواهند کرد و در تفصیلی این که هیچ
و عناد قبیح که برخلاف ارشاد نبوی دلالت صریحه بر اختصاص این فضیلت جليلة ذات جناب امیر المؤمنین
علیه السلام دارد تخصیص آنرا با آنحضرت از قبیل جهل و ضلال و عناد و مشایف فعل کفار شیعین حلول و اتحاد
دستور بکدام حیل و تدبیر است خواهند انداخت یا ابواب تاسیه و توجیه و تاویل و تخدیع و تلویح و تسویل را
بند یافته ناچار معترف بحج و تشویر گردیدند شیخ الاسلام خود را بتضلیل و تکفیر خواهند خواست و اینها
ظاهرت شد که خرافات ابن تیمیه و امثال دیگران در توجیه و استخفاف این استغلا سرسرا نشانی از اعتساف
و جزاقت که این امانت را بنام بسوزد معاذ الله راجع بشیر کائنات صلی الله علیه و آله و سلم میگردد زیرا که
آنجناب این تبه شریفه را منحصر در خود و جناب امیر المؤمنین علیه السلام فرموده پس تا مل باید کرد که
او را ضعف و درین عیب و نقص آن کجایمیر ابن تیمیه اگر در تفوه باین بهفوات از اساس ایشان
نبوی باکی نبود کاش از خلیفه تا و اتباع شان مثل معاویه و سعد بن ابی وقاص و امثال شان چنان
ریشتر آوندگی بخاسیه سانی می برد آ که بنا برین خرافات خلیفه ثانی که حدیث منزلت کما علم

فصح ناسا يقولون انما خلفه لشي من فامعه فذكوله خلك فقال له الحديث
واسناده قوي اين و ايت قوية السند غير مثل روايت حاكم صحيح وانك رتبة عظيمه منزلت
قيام مقام سرور انام صلي الله عليه وآله وسلم منحصر در ذات جناب امير المؤمنين عليه السلام و هو
انحضرت بسبب انحصار سبب اقامت در انحضرت و جناب سالتاب صلي الله عليه وآله وسلم و عدم قابليت
احد من اصحابه از بود و پس فضيلت جناب امير المؤمنين عليه السلام بلا شبهه ريت ثابت
و محقق شده و كمال شاعيت و فطاعت ظنون و او با هم و خيالات خام نواصب لنام و كلا و اتباع
عالم مقام اليشان كه در صدد تنقيص چنين رتبة جليله و منزلت فخر باطوار مختلفه مي آيند و بغير ائمه
خرافات السنه خود را در خط اين شرف عظيم مي كشيند و لباسها گوناگون در تقرير آن مي پوشيند
و بسامع حالات آن فضل خاص جناب امير المؤمنين عليه السلام منحصر در يك بلكه آنرا بايسته و منحصر
و استخفاف عقل الحق پندارند و بسمت را بر تشريك آن در احاد صحابه بلكه تنقيص آن مي گمارند
بنهايت مرتبه ظاهر گرديد و واضح شده كه اين همه معانده و روي صريح بر جناب سالتاب
صلي الله عليه وآله وسلم است و محتجب نماند كه اين سعد از اكابر محد و صين و اجله مقبولين و اعظم
معتبرين و افاحم معتبرين الله سنيست احمد بن محمد المعروف بابن خلكان در وفيات الاعيان گفته
ابو عبد الله محمد بن سعد بن مزيح الزهري البصري كاتب الواقدي كان احدا فضلا
الاجلاء صحب الواقدي المذكور قال ما ناوكت له فعرف به و سمع سفلين بن عيينة
و اطراف و روى عنه ابو بكر بن الدنيا و ابو محمد الحارث بن اسامة التميمي غيرها
وصنف كتابا كبيرا في طبقات الصحابة و التابعين و خلفاء الائمة فاجاد فيه
واحسن و هو يدخل في خمس عشر مجلد و له طبقات اخرى صغرى كان صدوقا ثقة و يفتا
اجتمعت كتب الواقدي عند اربعة نفر هم كانه محمد بن سعد المذكور و كان كثير العلم
واسع الحديث و الرواية كثير الكتب لكثير الحديث و الفقه غيرها و قال الحافظ ابو بكر
صاحب تاريخ بغداد في محمد بن سعد عندنا من اهل العدالة و حديثه يدل
على صدقه فانه يروي في كثير من رواياته هو و ابنه الحسين بن عبد الله بن
عبيد الله بن العباس بن عبد المطلب و يروي عن الاحد الاربع خلون من جمادى الاخر

و این است چهارم تا ثلث احوال و سیرت
با احوال و سیرت جناب رسالت

که علامه امیر المومنین علیه السلام با احوال و سیرت دیگران پندارند بلکه علامه امیر المومنین
فقه و فساد و عظیم با بحث طعن و تحقیق و برهان سلب فلان از حضرت گمان نداشتند بلکه سید فضیلت آنحضرت
که دلیل قطعی تعیین خلافت برای آنحضرت کما الشمس فی رابعة النهار واضح گردید چه بدیهی است که ثلثت
احقر جناب امیر المومنین علیه السلام با احوال و سیرت با احوال و سیرت دیگران پندارند بلکه علامه امیر المومنین
احقر جناب امیر المومنین علیه السلام و ثواب آنحضرت مثل احوال و ثواب جناب سالتاب صلی الله علیه و آله
و سلم زیاده و اکثر از احوال و ثواب آنحضرت بود و اکثریت ثواب احوال و ثواب جناب سالتاب صلی الله علیه و آله
صلی الله علیه و آله و سلم احوال و سیرت امیر المومنین علیه السلام درین خلافت مثل احوال و سیرت دیگران پندارند
و جلالت و شرف فضل آنحضرت ظاهر نماید و تعصبین حضرت ائمه سنت این خلافت را توهمین کنند و سیرت
اوهمین واضع اختلافات پندارند بلکه آنرا دلیل عیب و نقص و حصول فتنة و فساد و عظیم گردانند
و اگر نهایت تبرع و تفصل و کار فرما شوند آنرا محال دیگر گرفته اند که با احوال و سیرت حاصل شده پندارند
و از دلالت آن شرف خاص و فضیلت و ارجحیت نهایت احوال و سیرت آغاز نهند و آنرا مایه استقامت
و سحر پی پندارند و فضائل فاخره مناقب باهره و مدائح زاهره خلعی که محب طبری این حدیث را از
نقل کرده سابقا در جلد حدیث نه در شنب می مثل آنکه در سیرت الغلام و احوال و سیرت الاطراف و فقیه
انقذوه مسند الدباد المصنوع و وصف نموده از این سیرت نقل کرده که در حق او گفته هو فقیه فله
تصانف و القضاء و حکم و ما و احد و استیع و انزوی بالقرافة و کان مسند مصر
بعش خیل و از ابو بکر بن العز بن نقل کرده که در حق او گفته شیخ معتول فی القرافة و له علو
فی الروایة و عند فوائده و نیز در سیرت حکم کردن خلعی در میان حین و حضور شان بخدمت او
و مشهور بود و بعد از احوال و سیرت از جانب حق تعالی و ظهور اثر این بشارت ذکر کرده طایفه
مقام او در کرامات و خرق غادات ثابت نموده و نیز در سیرت عیبر و تمجید و علو بسو خلق در سیرت
و وصف او بدین عبارت ثابت کرده و مدح این سیرت نقل نموده و علامه سنوی تصریح کرده
بأنه خلعی فقهی و صاحب پیرویه و برای او کرامات و تصانیف و روایات متسعه است و احوال و سیرت
از روی اسناد خود و این نکات را در روایات الاعیان گفته ابو الحسین علی بن الحسن بن الحسن
بن محمد القاضی المعروف بالخلع الموصی الاصل المصر الشافعی صاحب الخلق المنسوبة

و این است چهارم تا ثلث احوال و سیرت
با احوال و سیرت جناب رسالت

يحيى بن حماد حدثنا ابو عوانة حدثنا ابو ليلى ثنا عمرو بن ميمون قال قال النبي صلى الله عليه وسلم
 اذا ناله تسعة رهط فقالوا يا عباس ما ان تقوم معنا وما ان تخلونا هه لا قال
 فقال ابن عباس بل اقوم معكم قال هو يوم مثل ذلك قال يحيى بن يحيى قال فاستدوا فحدثوا
 فلا تذكروا قال فجاء ينفذ به يقول في وقت وقوفه في جالم عشر وقوفه
 قال النبي صلى الله عليه وسلم لا بعثت رجلا الا بشيء من الله ابدا يحب الله ورسوله
 قال فاستشرفها من استشرف قال ايها هو في الرحى طح قال ما كان احدكم
 قال فجاء وهو ارمدة لا يكاد يبصر قال فتمت في عينيه ثم هز الراية ثلثا فأتاها
 آتاه فجاء بصفية بنت حبي قال ثم بحث فلا تأسوة التوبة فبعث عليا خلفه
 فاخذها منه قال لا يذهب بها الا رجل معي انا منه قال قال النبي صلى الله عليه وسلم ايكملوا النبي
 في الدنيا والآخرة قال وعليه معه جالس فابوا فقال علي انا
 اواليك في الدنيا والآخرة فابوا فقال علي انا اواليك في الدنيا
 والآخرة فقال انت ولي في الدنيا والآخرة قال وكان اول
 من أسلم من الناس بعد خديجة قال واخذ رسول الله صلى الله عليه وسلم
 عليه وسلم ثوبه فوضعه عليه وفاطمة وحسن وحسين
 فقال الخاير يدا الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت بطم كرم تطهيرا قال وشرى علي نفسه
 لبس ثوب النبي صلى الله عليه وسلم ثم نام مكانه قال كان المشركون يرمون رسول الله
 صلى الله عليه وسلم فجاء ابو بكر وعليه ثوبه قال ابو بكر يا سيدي اني قد انا النبي
 قال فقال لعلي ان النبي صلى الله عليه وسلم قد انطلق نحو يرميهم فادركه قال فاطمة
 ابوبكر فدخل مع الغار قال وجعل علي في الحجارة كما كان في النبي صلى الله عليه وسلم
 وهو يتصور قد كف بأسه في التوبة لا يخرج منه حتى اصبحت ثم كشف عن بأسه فقالوا انك للثمر
 كان صاحبك زمية فلا يتصور وقد استنكرنا ذلك قال فخرج بالناس في غزوة تبوك
 قال فقال له اخرج معك قال فقال النبي صلى الله عليه وسلم لا فبكى علي فقال لها
 ترين اني اتي بعملة هارون من موالا انك ليسين ان لا ينبغي ان اذهب الا وانت

في الدنيا والآخرة

كانت تتصور

في الدنيا والآخرة
 في الدنيا والآخرة
 في الدنيا والآخرة

خليفة قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم انت ولي في كل موضع بعدك قال سيدنا
 السيد غير باب علي قال فيدخل المسجد جنبا وهو طريقه فليس طريق غيره قال قال كنت
 موكاة فان موكاة علي قال واخبرنا الله عز وجل في القرآن انه قد فرغ من صاحب الشجرة فعلم
 ما في قلوبهم من حديثنا انه بخط علي بن ابي طالب قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
 قال انك في فلاحك بحقيقة قال كنت فاعلا وما يدريك لعل الله قد اطاع الى اهل بيتنا
 فقال اعلوا ما شئتم ونيز احمد بن حنبل در مناقب جناب امير المؤمنين عليه السلام ابن حديث شريف
 بهر سند على ما نقل عنه روايت نموده حيث قال حدثنا يحيى بن حماد قال حدثنا عمر بن
 اني جالس الى ابن عباس اخذناه تسعة رهط الى قال قال يحيى بن عباس وخرج بالاناس في
 غزاة تبوك فقال علي اخرج معك قال فقال نبي الله صلى الله عليه وسلم لا فكي
 علي فقال اما ترضى ان تكون بمنزلة هارون من موسى الا انك ليس بنبي لا ينبغي ان اذهب
 وانت خليفة الانام روايت احمد بن حنبل عليه السلام في الحديث شريف ايضاً عبارته في
 كذا ما بعد من آية وضع استأمرنا ابوعبدة محمد بن عبد الله الحارثي حديث شريف
 مستدرك گفته اخبرنا ابو بكر احمد بن جعفر بن حمدان القطيعي ببغداد من اصل كتابنا عليه
 بن احمد بن حنبل حدثني ابي ثناء يحيى بن حماد ثنا ابو عوانة ثنا ابو جعفر ثناء يحيى بن حماد
 اني جالس الى ابن عباس اخذناه تسعة رهط فقالوا يا ابن عباس اما ان تقوم معنا واما
 ان تخلو بنا من بين هؤلاء قال فقال ابن عباس اني اقوم معكم قال هو يومئذ صحيح
 قبل ان يعي قال فاستدوا فتدوا فلا ندر ما قالوا قال فجاء ينفذ ثوبه يقول انوقف
 وقفا في رجل لم يضع عشر فضائل الي قال قال ابن عباس فخرج رسول الله صلى الله عليه
 و غزاة تبوك وخرج الناس فقال علي اخرج معك قال فقال النبي صلى الله عليه وسلم
 لا فكي علي فقال اما ترضى ان تكون بمنزلة هارون من موسى الا انه ليس بنبي لا ينبغي
 ان اذهب وانت خليفة الان قال هذا حديث صحيح الاسناد واهل صحابة
 السياقة وقد حدثنا السيد الا واحد ابو يعلى حمزة بن محمد الزيد بن علي بن ابي الله عنه
 ابو الحسن علي بن محمد بن مروي القزويني القناني قال سمعت ابا حاتم الرازي يقول كان علي

قال حدثنا ابو عوانة قال حدثنا ابو جعفر
 روايت لا ينبغي ان اذهب
 وانت خليفة الان

روايت لا ينبغي ان اذهب
 وانت خليفة الان

فأعطاه فجاد به فبقيت بنت حبي وبهته يقرأ آية على قريش وقال لا يذهب إليك رجل مني وإنما
منه قال النبي عه أيكم يا النبي في الدنيا والآخرة فابوا فقال علي أنا فقال لله وليي
والآخرة واخذ خراجه فوضعه على علي وواطئة وحسن حسين قال لما ربه الله ليذهب
عنكم الرجس أهل البيت لديني به وذام مكانة كل المشركون قصدوا قتل النبي صلى الله
عليه وسلم فلما اجتمعوا وأووه إلى ابن صاحبك وقال في غزوة تبوك أنت مني منزلة
هارون من موسى إلا أنا لست بنبي لا ينبغي أن أذهب إلا وانت خليفة وقال له أنت من
كل من تعبد وسدا أبواب الألباب على فدخل المسجد جنبا وهو طريقه ليس له
طريق غيره وقال من كنت مولا فله مولا واخبر الله أنه رضى عن أصحاب الشجرة
فهل حدثنا أنه سئل عليهم بعد وقال صلى الله عليه وسلم يا عمر ما يدريك أن الله
أطلع على أهل بدر فقال اعملوا ما شئتم أمرنا روايت جلال الدين عبد الرحمن بن أبي بكر
سفيان في مجمع البحار كفته أما ترضى أن تكون مني منزلة هارون من موسى إلا أنك لست
بنبي لا ينبغي أن أذهب إلا وانت خليفة حمك عن ابن عباس ملاءم متفق ذكره
أي حديث أبيه في الفاظ وار ذكره آثار روايت عبد الوهاب بن محمد بن ربيع الدين أحمد في
تفسيره كفته عن ابن عباس رضى الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
لعل ما خرج إلى غزوة تبوك وخرج الناس معه وعلفك أما ترضى أن تكون مني منزلة
هارون من موسى إلا أنك لست بنبي بعد أن لا ينبغي أن أذهب إلا وانت خليفة روايت
المغازي آثار روايت شهاب الدين أحمد بن حنبل في شريفه في توضيح الدلائل كفته عن
عمر بن ميمون قال أتى الجالس عند ابن عباس رضى الله عنه فاجتمعهم إذا أنه سبعة مرهط
إلى أن قال وخرج رسول الله صلى الله عليه وسلم في غزوة تبوك فقال لعل ما خرج
معه فقال صلى الله عليه وسلم لا شك في رضوان الله تعالى عليه فقال النبي صلى الله تعالى
عليه أما ترضى أن تكون مني منزلة هارون من موسى إلا أنك لست بنبي لا ينبغي
أن أذهب إلا وانت خليفة من بعدك إلى أن قال رواه الصالحاني بإسناد إلى الفاضل
بن علي الموصلي بإسناد وهذا حديث حسن متين رواه الطبري في قال أخرجه

لا بد من ان تكون في ايدى الناس
على ان لا تصاب به في المستقبل

۲۹۰
 ص ۲۹۰
 قلعہ عن احمد و احکام
 لا یستغنی عن قضاہ و احکام
 لا یستغنی عن قضاہ و احکام
 الباب السابع والاربعون
 من القسم الثانی

۲
لا ینفخن ان انفسکم فی الاوقاف
تطقت من بعدک فی توضیح
تکامل الیوم ویرد لرب
تخصیص حسن

بفناء الیالی و الايام مثل اختصاصه باری نیست احد غیره که اخرج به العلامة ابو
 بن عبد البر من حدیث بحواله امة ابن عباس رضی الله عنهما قال قال اختصاصه
 بعش كالأخرجه اجمدا قامه و ابو القاسم الدمشقی فی المواقفات و فی الاثرین المطالب
 و اخرج النسائی بعضه من حدیث عروین صیون قال فی بحالی ابن عباس اذ انما
 رطط الی ان قال فی ابن عباس و خرج الناس فی غزوة تبوك قال فقال له علی الخرج
 قال فقال انبی صلی الله علیه وسلم لا فیک علی فقال اما ترضی ان تكون
 من عترة هارون من حیوان ان لیس شیء ان لا یبغی ان اذهب لا وانت خلیفة
 روایت احمد بن عبد القادر عجمی در ذخیره الماک فی شرح عقد جواهر اللیل گفته و اما الکلی
 الهارونیه فانه خلفه صلی الله علیه وسلم فی غزوة تبوك فقال یا رسول الله فلیخلف
 فی النساء و الصبیان فقال اما ترضی ان تكون منی عترة هارون من حیوان ان لا
 بعد لا یبغی ان اذهب لا وانت خلیفة و اما ابن عباس فی ذلک اشارات و سیاق
 بعضی آثار روایت مولوی محمد سبیر که از اکابر علمای متنفذین ساکنین فی مکه نجلی محل بوده در کتاب
 وسیلة النجاة که در صدر آن که درین کتاب احادیث شریفه و قصص صحیح و صحیح و کتب
 موثوقة معتبره استخراج نموده جمع کرده از صناعات فیه و موضوعات مطروحه اعراض در زبده
 و بذیل عدل و انصاف تمسک گردیده و امید داشته که این کتاب بضاعت شفاعت و مغفرت در
 و وسیله نجات و فوز بدرجت باشد و فضائل جناب امیر المؤمنین علیه السلام گفته و از جمله
 که در غزوة تبوک فرموده یعنی جناب سالتاب صلی الله علیه و سلم لا یبغی ان اذهب لا
 وانت خلیفة اتفه بر ظاهر است که ارشاد فرمودن جناب سالتاب صلی الله علیه و سلم
 حدیث عزت حضرت امیر المؤمنین علیه السلام که بدرستی که من را وراثت و که بروم مگر آنکه
 خلیفه من باشم و ظهور و روشن بسیار که این فضیلت جلیله و عظیمه خداوند
 رسالتاب صلی الله علیه و سلم منحصر در ذات جناب امیر المؤمنین علیه السلام بوده پس معلوم
 از عموم نواصب که این خلاف و اذلت بر فضل آنحضرت ندارد بلکه برای بکسر این فرزند و اهل و اصحاب
 می نمودند و چون بنحسین نهایت شفاعت و خرافات ائمه سنیه که بتقلید نواصب آغاز نموده اند

این حدیثی از سبیل او است
 غنیفته از زبده فضیله و عظمی
 استجیل الامیر

این حدیثی از سبیل او است
 غنیفته از ذخیره الماک
 احسن عبد القادر عجمی

این حدیثی از سبیل او است
 غنیفته از وسیله النجاة
 در بیان فضیلت

و نهایت فطاحت بهفوات این تیمیه و احوار بتر ظاہر شد و ازین ارشاد و خلا و امامت جناب
 امیر المومنین علیه السلام کمال ظهور ثابت شود چه این ارشاد یا محمول بر عموم است کما هو الواقع
 چه لفظان لذهب بسبب آن در حکم مصدر است بمعنی فانی و لفظ ذهاب اسم جنس مضاعف است
 و اسم جنس مضاعف استثنای آن قطعاً صحیح است از الفاظ عموم کما صرح به فحول ائمة
 الاصول قلنا مضی فی هذا الباب ما یشفی العلیل و یرو الغلیل هر گاه عموم از اذهب
 ثابت شد لازم آمد که در هر باب جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم خلیفه جناب امیر المومنین
 علیه السلام باشد و چون باب الی الرب بوقایم هم یکی از افراد است می باید که درین وقت هم
 جناب امیر المومنین علیه السلام باشد کسی دیگر و اگر این ارشاد را بر عموم محمول سازند بلکه از
 مقتید سازند بوقت خاص گویند که مراد آنست که سزاوار نیست مراد درین وقت که بر مردم ملوک
 تو خلیفه من باشی پس باز هم فضیلت جناب امیر المومنین علیه السلام از ان ظاہر می شود و اولی
 دلیل خلافت بی فاصله است و محبت الدین طبری بجواب اینی بریت شریف که خود مثبت
 بسبب مزید عجز و ناچار می نماید اضطراب و پیریشانی و نهایت اضطراب و حیرانی هر چند
 دست پازده لکن بجا نبرده اولاً بتقریر نواصب عنصر خلافت آنحضرت در اهل اثبات استیلا
 محمد بن مسلم یا سباع بن عرفطه بر مدینه دست نداده و بعد از آن تقدیر تسلیم تقریر یک سید میرزا
 ابلسنت و بال و نکال است بقلم اضطراب تم سیر چنانچه در ریاض النزه گفته و قوله الله
 لا ینبغی ان اذهب الا وانت خلیفه المراد به والله اعلم خلیفه علی اهل و الله
 صلی الله علیه و سلم استخلفه لا علیهم و القریة مناسبة لذلك و استخلف
 صلی الله علیه و سلم علی المدينة محمد بن مسلمة و انصاره فی قبل سباع بن عرفطه
 ذکرة ابن اسحاق و قال خا فیه رسول الله صلی الله علیه و سلم فی غزوة تبوک علی
 علی اهله امره بالاقامة ففهم خارج المناقین علی علی و قالوا ما خائفنا الا ما یستحق
 قال فخذ علی سلاحه ثم خرج حتی ان رسول الله صلی الله علیه و سلم و هو یأبى
 بالجر ففقال انبی الله فی المناقون انکم انما اخلفتمنی لانا و استدراتی و انتم
 فقال کذبوا و ینفخون نفثات ای ما ترکتم و انی رجیع فاحلف فی اهل و انما الخلفاء

نصف جواب طبری از صاحب
 ابن ابی نعیم و ابن ابی شیبہ
 و انت خلیفه

دلیل برستی محمد رسالت و کتاب محمد نبوت و وقت خلافت
 بر مدینه اندک لایبغی ان اذهب الا وانت خلیفه ۹۰۳

یا علی ان کنون منی بمنزلة هارون من موسی الا ان الله لا نبی بعدک اویکون المعنی الا ان
 خلیفه فی هذه القضية علی تقدیر عموم استخلافه فی المذینة ان صح خلافت و یكون
 ذل المعنی اقتضاه فی تلك المرة علیه رسول الله صلی الله علیه وسلم و جعل غیره
 یدل علیه الله صلی الله علیه وسلم استخفاف غیره فی قضایا کثیرة و مرآت عدیدة
 اویکون المعنی الذی یقتضیه حالک و امرک ان اذهب فی جهة الا وانت خلیفه لانک
 بمنزلة هارون من موسی لکان بک عنی و اخذک عنی لکن قد یكون شخوصا مع
 فی وقت انفع من استخلافک اویکون الحال تقتضی ان المصلحة فی استخلاف غیرک
 یتخلف حکم الاستخلاف عن مقتضاه لعارض قوی منه یقتضی خلافه و لیس
 فی شئ من ذلك ما یدل علی انه الخلیفة من بعد موته صلی الله علیه وسلم
 برآر باب الباب سلیم و اصحاب عقول غیر عقیمة مخفی نیست که ارشاد آنحضرت لایبغی
 ان اذهب الا وانت خلیفه مطلق است تفسیری را ان واقع نیست پس حمل لفظ
 خلیفه بر خلافت خاص بایل بدون دلیل سمتی از جواز ندارد و تفسیر این نص و امثال
 آن بهواجب نفسانی مثل تفسیر جمعی از مسولین اهل کتاب نبوت جناب سالک صاحب صلوات
 علیه آله و سلم برست که ایشان بسبب مزید و وضوح حق چون انکار دلائل نبوت آنحضرت
 ننوشتند کرد تاچار نبوت آنحضرت را بخصوص بجهت یا خندند تا ادعا حق استخلاف جناب
 امیرالمومنین علیه السلام بر اهل آنحضرت پس بطلان آن بر وایات و تصریحات ائمه سیدیه را
 استخلاف آنحضرت بر مدینه ظاهرست درینجا و همانا محب طبری بسبب باطل و عدولت حق
 و عدم تفحص کتاب ائمه و مشایخ اساطین خود بچنین تخصیص دلیل لب کشوده و بتایید ذواب
 احادیث و تقویت خرافات آن زمره معاندین قصص سابق در نقص بوده اما ذکر است
 رایت پس اگر غرض از ان اینست که قرابت مناسب انفعی است که خلافت آنحضرت
 اهل آنحضرت: مد پس بالبداهة باطل است و دلیل خصال عقل و اثر عود انشای آنحضرت
 مسمیت قرابت با خلافت بر ایل بدون اثبات حصه خانیست اهل استیسا پس ظاهرست که
 برین عدم خلافت برد بکارن لازم نمی آید آنچه تحت طبری بر تقدیر غیر عموم استخلاف

و کلام محب طبری باینکه
 ان لا یبغی ان اذهب الا وانت
 خلیفه

اینکه مدینه مدینه است

جناب امیر المؤمنین علیه السلام در مدینه نرفته و حاصلش نیست که مراد جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم است که سزاوارت نیست مرا که بروم مگر آنکه تو خلیفه من باشی درین قضیه بر تقدیر عموم اختلاف آنحضرت در مدینه اگر صحیح شود اینست و حصر خلافت در ذات جناب امیر علیه السلام بسبب مستحکما باشد که مقتضی شده آنرا درین مورد دانسته باشند این معنی را جناب رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و جابل شده المعنی را خیر آنحضرت انتهی پس این توجیه خود مبطّل و خرافات ائمه سید است که این خلافت را از او مضاف نمایند بلکه اضعف او همین است دیگر اختلافی است که چه بر گاه سببی از سبب آنکه آنچنان مجرولان عند النصاب استحقاق خلافت جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم مختص در ذات اقدس جناب امیر المؤمنین علیه السلام گردید خصاص آنحضرت بشفقتا و توهم اشتراک دیگران درین فضیلت باطل محض گردید هر گاه خلافت ایام سیره مختص در ذات جناب امیر المؤمنین علیه السلام باشد و دیگری استحقاق آن نداشته پس خلافت بعد الوفاة بالاکو مختص در ذات آنحضرت خواهد بود و نه بادی بی ظاهری لایکراه الامعاندمکار با آن تقدیر دیگر که بحسب طبری اگر نموده پس حاصلش اینست که معناد حدیث نیست که آنچه مقتضی است حال توفیق نیست که بروم در جنتی مگر آنکه تو خلیفه من باشی زیرا که تو از من بمنزله یار و دین از موسی هستی بسبب قبیله می خواهی تو از من لکن گاهی فتن تو با من در وقتی انفع می باشد اختلاف تو با آنکه حال مقتضی میشود که صلحت و مستحلاف غیر تو باشد پس تخلف میشود حکم اختلاف مقتضی آن بسبب عارضی فوری از آنکه مقتضی خلافت نیست انتحه و این تقریر زیاد تر از اول مفید الحقی است چه هر گاه علی العموم کمابذل علیه النکرة الواقعة فی سیاق النفی فی کلام المحب الطبری مقتضایا و امر جناب امیر المؤمنین علیه السلام این باشد که جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم هیچ جتنی نزد مگر آنکه آنحضرت خلیفه آن جناب باشد باین سبب که آنحضرت از جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم بمنزله یار و دین موسی علیهما السلام است بسبب سبب آنحضرت با آنجناب اخذ از آن قبایل پس بن عموم که نکره واقعه در سیاق نفی بر این است صریحه دارد ذی الحیة الارب بوفاة هم داخل خواهد بود پس لازم خواهد آمد که درین وقت هم خلیفه جناب امیر المؤمنین علیه السلام باشد و معناد آنحضرت مفید فضیلت جناب امیر المؤمنین علیه السلام است صراحت و بداهة و ظاهر است

که اینست پس برای خلافت و امامت و جلال و کبریا و عبادت و محبت و غیره
احوال و روحیات قال فی الفصل الثالث فی خلافتان بدو من الباب الاول فی خلاف
من القسم الثاني فی ریاض النضرة و احادیث اضلیمه ای اضلیمه قل بدو کلها دلیل علی
فیه علی و لا لا یعتقد و لایة المفضل عند وجوده لا یفصل و اما اینکه کاهی
حضرت امیر المؤمنین علیه السلام با جناب سالک صلی الله علیه و سلم انفع و لا یفصل
و مگر آنکه آنحضرت خلفه و جانشین است که اولاً از پیغمبر و ثانیاً از ائمه است
نشده که در بوقت جناب امیر المؤمنین علیه السلام مراد آنحضرت در وقت پس از آنکه
خود باشد و ثانیاً مخالف حکم آنحضرت پس بدو انفع بودن مخصوص قانع بدو است پس
آنحضرت نیست زیرا که بنا برین است که اگر مانع از آن شخص جناب امیر المؤمنین علیه السلام
بلجناب سالک صلی الله علیه و سلم نمیگردد و علم تحقق نباشد خلافت آنجناب منحصر در آنحضرت است
در سبب دیگر آن حاصل نشده پس آنحضرت بلامرئیت از ایشان باشد و عدم حصول آن
خلافت بسبب مانعی که از انهم کاشف از فصلیت تمام آنحضرت یعنی انفع بودن شخص آنحضرت
با آنجناب پس قانع در دلالت بر فصلیت آنحضرت نمیکند که آنرا بگویند آنرا محض طبری و آنرا محض
تفصیل آن فصلی در استیلا و غیره پس اگر عرض از آن است که صلحت در اختلاف غیر
جناب امیر المؤمنین علیه السلام متفرع از انفعیت شخص آنجناب نیست عاقل شکیه از انفع
قلب و وضع و عکس و غیره است یعنی فصلیت اصل و بالذات متعلق با اختلاف و غیر فصلیت
و این سبب است که آنحضرت مصروف در آنحضرت بمراد جناب سالک صلی الله علیه و سلم
بعد از آنکه فصلیت اصل و بالذات متعلق بشخص آنحضرت متعلق گردد پس این در دفع باطل است
در حقیقت آنجناب سالک صلی الله علیه و سلم و سلم جنس جدیدی که دلالت بر فصلیت
اختلاف با آنحضرت دارد و مطلق این احتمال صریح الاختلال است و معذرتنا برین میگویم که
بوقت ذهاب الی الرب بوفات صلحت با اختلاف دیگری غیر حضرت امیر المؤمنین علیه السلام
متعلق شده و یا نشده علی التامی استخلاف آنحضرت در آنجناب علی الاول لازم آید که اختلاف دیگری
واقع شود و چون اختلاف الی بکر نزد سنیة بموقع نشده و چنانچه مخاطب دیگر اکابر ایشان

فانما فی الامور الالهیه
الافضل فی وجهه الاصل

فمن يكفئهم بران كنهاتك منصوص عليهم لم يرد في معلوم شدك في رجباً صلحت بالكلية
وغيره من تعاليفه في خلافتك من رجباً بنجاب باشد وچگونه ادعا تواری که مصلحتی در تعالیف
لی بگوید حال آنکه حدیث ابن مسعود که عاظم السنه روایت کرده اند و سابقاً ذکر شد دلالت
دارد بر آنکه جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم باستخلاف ابی بکر و عمر رضی الله عندهما دلیل است
و ششم آنکه ابی جهم بن حمز بن جهم بن شعیب النسائی که کتاب الخصائص که از بر جاهدایت معاندین
مخبر فی اصلاح نواصب الثغین تصنیف کرده قال بن حجر العسقلانی فی تهذیب التهذیب
فی ترجمة النسائی قال ابی بکر الماهی و سالتی عن النسائی عن تصنیفه کتاب الخصائص
فقال دخلت دمشق و المنبر فها عن علی کثیر فصنفت کتاب الخصائص جاء انی کتبت
ثم صنفت بعد ذلك کتاب فضائل الصحابة و قرأتها على الناس فاضل رشید و البیاض
یر تصنیف ان امثال ان افتخار نموده و خود شاه صاحب آن دلیل بر اوست سنیة از بعض جناب
امیر المؤمنین علیه السلام گردانیده اند چنانچه در کید و افتادم گفته که نسائی که از عمده محدثین
السنن است بحجت تحریر ساله مناقب امیر المؤمنین از دست اهل شام شربت شهادت
چشیده انچه گفته ذکر قول النبی صلی الله علیه و آله وسلم فی علی رضی الله عنهما الله عز وجل
لا یخریها بعد الا خبرنا محمد بن المثنی قال ثنا و ضاح و هو ابو عوانة قال حدثنا یحیی
بن سلیم حدثنا عمرو بن میمون قال قال ابی جالس بن عباس رضی الله عنهما ان الله عز وجل
تسعة رهط فقالوا اما ان تقوم معنا و اما ان نخلو ناکه و هو یومئذ یصل
ان یعی قال انا اقوم معکم فمجد ثواباً فلا ادری ما قالوا فجاء و هو ینفض فیه و هو یقول
ان و تفیعون فی رجل له عشر قعوافی جل قال رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم
لا یعتن بجلایح الله و رسوله یحب الله و رسوله لا یخری به الله ابد و اشر
من استشف فقال بن علی قیل هو فی الریح یطحن قال و ما کان احدکم یطحن من قبله
فدعاه و هو امد و ما کان ان یصرف ففت فی عینیه ثم هز الراية ثلاثاً فذاع
الیه فجاء یصفیة بنت حمی و بعث ابی بکر بسورة التوبة و بعث علیاً خلفه فاخذ
منه فقال لا یذهب بها الا رجل من اهل بیتي هو منی و انا منه و عار رسول الله

نقله النسائی و تصنیف
الخصائص و ما ان ابی بکر
یا الخوارج عن علی و
العسقلانی تهذیب
ما تصنیف افاده که در کتاب
بحجت تحریر ساله مناقب امیر
از دست اهل شام شربت شهادت
چشیده

صلی الله علیه و سلم الحسن و الحسین علیهما و فاطمة فیه علیهم قبا فقال اللهم هو کلام
 اهل بیتی خاصه فاذهب عنهم الرجس و طهرهم تطهیرا و کان اقل من اسلم من الناس معه بعد
 خدیجه و لبس ثوب النبی صلی الله علیه و سلم و هم محسبون انه بنی الله فجاه ابوبکر فقال
 علان بنی الله صلی الله علیه و سلم قد ذهب فحبیر یحییون فابعه فدخل معه الغار فکان النبی
 یروی عن علی بن ابی طالب و خرج بالناس فی غزوة تبوک فقال علی الخرج معک فقال لا فیک
 فقال اما رضوان تکنون منی بمنزلة هارون من موسی الا انک لست بنبی ثم قال لست
 یعنی فکل مو من بعدک قال سئل ابواب المسجد غیر باب علی قال کان یدخل المسجد و هو
 و هو طریق لیس طریق غیره الی آخره اساق فی الخصائص ازین حدیث شریف
 جناب سالک صلی الله علیه و سلم بعد ارشاد حدیث منزلت بوقت توجیه بسو غزوه تبوک
 بجناب امیر المؤمنین علیه السلام فرمود که تو خلیفه من هستی یعنی در هر مومنی بعد من هر گاه خلافت
 جناب سالک صلی الله علیه و سلم بعد از هر مومنی بعد از جناب حسب ارشاد انتخاب بر
 حضرت امیر المؤمنین علیه السلام ثابت گردید خلافت امامت عالمه آنحضرت متحقق شد و
 رتبه الحکم که این حدیث و امثال آن قبولا تا ویلات توحید را یکبار بر نیاید و الله سنیهم مثل این حدیث
 نص صریح بر خلافت بی فاصله جناب امیر المؤمنین علیه السلام و الله اند چنانچه صاحب
 بجزای لیل الایح از دلائل امامت جناب امیر المؤمنین علیه السلام که درین حدیث از آن
 و وصیتی خلیفه من بعد و غیر آن ذکر کرده عبارت گفته که بعضی آن قبل ازین مذکور شد و از آن
 و وضحت که این حدیث و امثال آن نص و مقتضی خلافت بی فاصله جناب امیر المؤمنین علیه السلام
 که فائده قطع و تقصیر میداد و بر انصار مجال گفتگو ننگ میکرد و خلافت الی بکر خلافت و
 سکوت جناب امیر المؤمنین علیه السلام به تقدیر ثبوت آن موجب مخالفت جناب سالک
 صلی الله علیه و سلم بوده و طلب خلافت بمقتضای آن لازم بود پس باید حدیث شریف نص خلافت
 بی فاصله جناب امیر المؤمنین علیه السلام متحقق گردد و بهفوات و خرافات الله سنی در رد و ابطال
 دلالت حدیث منزلت بر خلافت جناب امیر المؤمنین علیه السلام سودی بخشد چه هر گاه بابت
 منزلت در غزوه تبوک نص خلافت عالمه آنجناب بهم متحقق باشد و مملوک باطنی که اثبات

فان سالک را که میگوید که این حدیث ازین حدیث شریف است که درین حدیث از آن
 و وصیتی خلیفه من بعد و غیر آن ذکر کرده عبارت گفته که بعضی آن قبل ازین مذکور شد و از آن
 و وضحت که این حدیث و امثال آن نص و مقتضی خلافت بی فاصله جناب امیر المؤمنین علیه السلام
 که فائده قطع و تقصیر میداد و بر انصار مجال گفتگو ننگ میکرد و خلافت الی بکر خلافت و
 سکوت جناب امیر المؤمنین علیه السلام به تقدیر ثبوت آن موجب مخالفت جناب سالک
 صلی الله علیه و سلم بوده و طلب خلافت بمقتضای آن لازم بود پس باید حدیث شریف نص خلافت
 بی فاصله جناب امیر المؤمنین علیه السلام متحقق گردد و بهفوات و خرافات الله سنی در رد و ابطال
 دلالت حدیث منزلت بر خلافت جناب امیر المؤمنین علیه السلام سودی بخشد چه هر گاه بابت
 منزلت در غزوه تبوک نص خلافت عالمه آنجناب بهم متحقق باشد و مملوک باطنی که اثبات

صدافت عاتقه است ثابت گردیده فخری لایست حدیث منقولات بر خلافت محض مجله بی کار و بی ثبات
مکابر غیر قابل الاتفات خواهد بود و آنچه نماند که فاده خود نسائی و کتاب خصائص است
مخبرین از جناب امیر المومنین علیه السلام تصنیف کرده دلیل ساطع بر این قطع سند و هر حجت
بر آنست که احادیث این کتاب مستطاب بخندنی نمی آید و متعین ثابت است که هدایت تصانیب آن خواسته
پس اگر احادیث غیر معتبره و روایات غیر معتبره در آن هیچ میگرد و ضحک و خنده و طعنه بماندین میکند
که ایشان بصیران جان فواح آن تحسین میکردند و معاصبان پیش میروند و بدین هدایت بچگونگی
حاصل میشود و دفع ضلالت کج و قطع نظر از این ازا فادات و دیگر آمده محققین سنیة ثابت است
که مقصود نسائی در خصائص احتجاج استلال است علامه ابن حجر عسقلانی شروع شده
التنزیه و قد ذکر المؤلف بعضی از الروايات فقال الستة عشر وللاربعه عشر وللحادی عشر
والمسلم وکافی وادود و الترمذی و النسائی و کلابی و ماجنی و البیرونی
تحت و فی الادب المفرد و فی جرعه و فی الیوم و فی خلق افعال العباد و فی جرعه
القرابة خلف الامام و المسلم و فی مقدمه کتابه و فی وکالی و ادود و فی المراسیل و فی
و فی القدر قد و فی المنايع و المنسوخ و فی کتاب التفرقة و فی فضائل الانصار
و فی المسائل و فی مسند مال و کد و الترمذی و فی الشماثل و فی النسائی و فی الیوم
و فی الیوم و فی مسند مال و کد و فی خصائص علی و فی مسند علی و کد و فی
ما جنی و فی التفسیر و فی هذا الذی ذکره المؤلف من تالیف و ذکراته و تالیفهم
فی التواریخ و فی عماد الا حادیث و فی غیره مقصوده بلا احتیاج و فی بعض علی من
تصانیفهم و فی الابواب عده کتب بنهار الوان دین البیرونی و کتاب الانتفاع بال
الشعاع و کتاب الزهد و دلائل النبوة و الدعاء و ابتداء الوحی و خبر الخراج
من تصانیف ابی داود و کانه لم یقف علیها و الله الموفق وافر و عمل یوم و ولیة
لنسائی عن السنن و هو من جملة کتاب السنن فی رواية ابن الاثیر و ابن سیر و کد
و فی خصائص علی و هو من جملة المناقب و فی رواية ابن سیر و لم یفرغ التفسیر
و هو من رواية حمزة و حله و لا کتاب الملا نکه و الاستعاذه و الطب و غیره

در این کتاب

در این کتاب
در این کتاب
در این کتاب

در این کتاب
در این کتاب
در این کتاب

و قد قدر بذلك را و دون را و عن النسائی فماتین و جده افراده الخصائص
عمل الیوم واللیلة واللّه الموفق ازین عبارت ظاهر که مزی کتاب خصائص نسائی
تکلیف مقصود بآن احتجاج است درسته چه از تعامیل مزی که کتایف اساطین سنی را در توابع
اینگاه احادیثی که در آن وارد کرده می شود احتجاج بآن مقصود نیست ظاهر است که تصانیفی که در
ذکر کرده مقصود از احادیث آن احتجاج و استدلال است و چون خصائص نسائی نیز ازین جمله است
پس مقصود از احادیث آن هم احتجاج استدلال باشد و نیز از افاده این جمله ظاهر است که کتاب
خصائص نسائی از جمله مناقب سنی نسائی روایت این بسیار است و سنی نسائی خود اوصاح است
و جماعه و مناقب فضائل آن بر متبع مجتبی تصنیف علامه سیوطی و امثال آن مخفی و مستور
نخواهد بود و صحت احادیث آن بلکه بودن آن در درجه اعتبار کفایت از بستان الحدیثین تصنیف
ظاهر است گذشته ازین همه روایات این است که از خصائص نسائی شتمانه تنصیف خلافت جنت
ولایت ابی علیه السلام نقل کرده اند از ثقات عدل و معتمدین فخر الاند امام محمد بن المثنی بیان خط
ثقات و روایات و تواتر عین عالی در جات فایده بین مضار صناعت و حائزین کمال
و برایت و از باب صحاح شش از افادات او خوشا بر سیدارند و مثل ذکر اعلام سنی و ولایت
احادیث از خود دارند و بهی در جات شفا نعمه محمد بن المشو ابو موسی العزری الحافظ علی
عبیده و عبد العزیز القحی و عنده و ابو عروبه و الحاصلی ثقة و ریه ۵۲۹ ث و ابن حجر
عسقلانی ۵۳۰ و ابی التیمذیة شیخ بن المذنب عیب المذنبی بهی انون الزاء ابو
موسی بن المعروف بالزین مشهور بکفایت و ثقة ثبت من العاشرة و کان هو
و بنیاد در بی در جات فایده و احادیث تابعیه روایات که ابو عروبه و ضلع و ابو یوسف
الی سلیم عمر بن یحیی اندک به ایشان ثقاتند و حدیث معتبرین و قد لید و معروفین معتبرین
می باشند و نسب بن ابی و سلیم بن جلیل شان مشهور است چنانچه در مابعد در اثبات حدیث
ولایت ایشان آمده است و ابی التیمذی حاکم نیز سندر که این حدیث را بر روایت این روایت
آورده و صحیح کرده و نایک به دلیل اعلی و قدیم و کونهم بن یوسف و ایتم بالصحب و نیز
علامه ابن عبد البر که بنص شافعی در بستان الحدیثین علم او کثر از خطیب و بهی ابن حزم

درین عنوان روایت شده

بلکه بعضی از بزرگان و ائمه که نزد ایشانست صدق و یانیت حسن اعتقاد و اتباع سنت که او را
نصایت و کسی از ائمه نیست حدیث است بهیئت جناب امیر المومنین علیه السلام با سنادین
روایت نقل کرده و گفته که این سناد نیست که نیست جاعلین بر این اصدی سبب صحت آن
و ثقت ناقلین این درستیاب میفرماید حدیثنا عبد الوالد بن سفیان قال ثنا قاسم بن اصبح
قال ثنا احمد بن محمد بن حرقان ثنا الحسن بن حماد قال ثنا ابو عوف عن ابی یحیی
عن عمرو بن یحیی عن ابن عباس قال کان علی علیاً من امن بالله من الناس بعد خدیجه
قال یومر و هذا السناد لا مطعن فیہ لاحد لصحته وثقة نقلته و یکنه ابن جریر
ثالثه بعد من مخرج و موثق و قبول نباشد که وضاح و عمرو بن یحیی از روایات صحاح شریفه
و ابی یحیی از روایت صحیح ترمذی صحیح نسائی صحیح ابن ماجه صحیح ابی داود و تصریح بحمله الی انکه از او
تنبیه الیه یومر و سواد سنه السیفه روایت صحاح الاست به معادل و منکی و ابرام یانیت نفوی اند
و دلیل است و یقینم آنکه علامه یوسف بن قزعلی بن عبد الله بن ابی یحیی که محمد بن یحیی
و مفارخه ضمیمه مناقب جلیله او سابقا شنیدی و یستی که تصریح فاضل شید از ائمه دین و یقین
سندین نزد است با عت و در کتابت که خواص الایمه بعد نقل حدیث منزلت از سناد احمد
و صحیحین و نه از گشته و قاضی انور احمد هذا الحدیث فی کتاب الفضائل الذی صنفه
لا میر المومنین اخبرنا ابو محمد عبد العزیز بن محمود البراء قال انبا ابو الفضل محمد بن
ناصر السلی انبا ابو الحسن المبارک بن عبد الجبار الصیرفی انبا ابو طاهر محمد بن علی
بن محمد بن یوسف انبا ابو یکر احمد بن جعفر بن حمدان القطیع حدیثنا عبد الله بن احمد
حدیثنا ابی حدیثنا و کعب عن الاعمش عن سعد بن عبد عن ابی ردة قال خرج صلح علی
صلی الله علیه و سلم الی ثنیة الوداع و هو یبکی و یقول خلفتی مع الخوفا فما احب
ان تخرج فی برة الا و انا معک فقال صلی الله علیه و سلم الا ترضون ان تكون منی برة
هارون من موی الا النبوة و انت خلیفته ازین حدیث شریف بیظم ظاهرست که جناب سالتنا
صلی الله علیه و سلم بعد از شاد حدیث منزلت تخرج فرموده بانکه تو خلیفه من هستی و این نقل
تخرج است بیزدانت آنحضرت پیر هر گاه نقل بر خلافت آنحضرت همراه حدیث منزلت متفق باشد

در حدیث و یقین

ص ۱۹
الباب الثانی
فی فضائل علی

انکار دالات آن بر خلافت نفی بخالفین میسند بلکه مزید بغض و دشمنی شان واضح گرداند لیل
بیست و ششم آنکه در کتب اعمال مذکورست عن علی ان النبی صلی الله علیه و سلم قال خلفک
ان تكون خليفة قلت اخلف عنک یا رسول الله قال لا ترخص ان تكون معی بعده
هارون من هؤلاء الا الله لا نبی بعد طس و اگر چه بن عبد الله و حسان بن شافع در کتاب الکفا
فی فضل الاربعة الخلفا گفته و عنه یعنی عن علی رضی الله عنه قال قال رسول الله
علیه السلام حين خلفني على المدينة خلفك لتكون خليفة قلت كيف اخلف عنک
یا رسول الله قال لا ترخص ان تكون معی بعزلة هارون من هؤلاء الا الله لا نبی بعد
الخروج الطبرانی الا وسط هرگاه خلافت جناب امیر المومنین علیه السلام در مدینه من
روایت و تصریح دیگر آنکه که سابقا گذشته ثابت این خلافت صحیح باشد و فقیه را فخر
محقق شود و ظاهرست که قطعا و حتمی است آن که قول صریحی موجب آن باشد که فخر
آن که مخاطب بیکان تقید از مبدت غیبت ادعا کرده صریح البطلان چه تقید بشمار بیت
و غیر آن که نص بر خلافت آنحضرت واقع نشده و همچنین عزل ازین خلافت در جمیع جناب
صلی الله علیه و آله و سلم که قاری ابن تیمیة ادعا کرده اند صریح الفاسد است اما علمت هرگاه
خلافت صحیح باشد پس بعد از جناب صلی الله علیه و آله و سلم هم این خلافت باقی خواهد بود و با
بقای این خلافت اثبات خلافت برای دیگری معنی از جو از ندارد که او اما این خلافت اجماع هر کس است
که خلافت بر کسی که در مدینه بودند و منهم الان و ارج برای جناب امیر المومنین علیه السلام و بعد از
رسالت صلی الله علیه و آله و سلم ثابت شد و خلافت مطلقه بر دیگران و ثانیاً اثبات خلافت
مطلقه برای دیگری متکرم اینست که بر این کسی که در مدینه بودند و خانیة کیست
شوند یکی جناب امیر المومنین علیه السلام و دیگری از خلفای منصوبین و این صریح البطلان
که برای جماعتی خلیفه در یک وقت متحقق شوند حصول اجماع علی عدم جواز و جناب
سید مرتضی علم الهدی طاب ثابته در شافی فرموده فان قيل فقد ذکرنا ان التعلق بالانتماء
على المدينة طريقة معتمدة لا صحابکم فیتوا و جلاستد لالها قلنا الوجه
فدلائلها الله قد ثبت استخلاف النبی صلی الله علیه و آله و سلم لامیر المومنین

برایات هر ساله
مقتضای آن که در عین حال
در این سال

[Handwritten signature]

100
144

عليه السلام لما توجه الى غزاة تبوك ولم يثبت عزله عن هذه الولاية بقول من
الرسول عليه السلام ولا دليل فوجب ان يكون الامام بعد وفاته لان حاله لا يتغير
فان قيل ما انكرتم ان يكون جميع النبي صلى الله عليه وآله وسلم الى المدينة يقتضي
وان لم يقع العزل بالقول قلنا ان الرجوع ليس بعزل عن الولاية في عادة ولا عرف
وكيف يكون العود من الغيبة عزلا او مقتضيا للعزل قد يجتمع الخليفة والمستخلف
في البلد الواحد ولا ينفى حضوره الخلافة له وانما يثبت في بعض الاحوال العزل بعد
المستخلف اذا كنا قد علمنا ان الاستخلاف يتعلق بحال الغيبة دون غيرها فيكون
لغيبة كالشرط فيه ولم يعلم مثلك في استخلاف امير المؤمنين عليه السلام فان
عارض معارض بمن رواه ان النبي صلى الله عليه وآله وسلم استخلفه كعلاء وابن امير
وغيرها فاجاب عنه قد تقدم وهو ان الاجماع على انه لا حظ له ولا بعد النبي
صلى الله عليه وآله وسلم في امامة ولا فرض طاعة يبدل على ثبوت عزله فان يتعلق
باختصاص هذه الولاية وانما كانت مقصورة على المدينة فلا يجوز ان يقتضي
الامامة التي تعم فقد مضى الكلام على الاختصاص في هذا الفصل مستقصا
جناب سيد مرتضى طاب ثراه حواله بان فرموده ثبت فاما قوله انه صلى الله عليه وآله وسلم
وسلم لما خلفه بالمدينة لم يكن له ان يقيم الحدود في غيرها وانما اخذ الولاية بعد
امامة فهو كلامه على من يتعلق بالاستخلاف لا في تاويل الخبر وقد قد صانما هو
جواب عنه فيما تقدم قلنا انه اذا ثبت له عليه السلام بعد وفاته الرسول صلى الله
عليه وآله وسلم فرض الطاعة يستحق الخبر في باب من في الامامة وجب ان يكون
اماما على الكل لانه لا احد من الامة ذهب الى اختصاص ما يجب في حاله من
من اثبت له هذه الدولة انما هي على وجه الامانة الامارة فكون الاجماع ما نحا
منه فيجب ان يكون بعد فاته صلى الله عليه وآله وسلم اماما لا اميرا او غير ذلك ما
ذكرناه من جهة ان نفى الامارة يقتضي اثبات الامامة كما ظن بل ما بيناه من ان
وجوب فرض الطاعة اذا ثبت بطلان ان يكون اميرا مختصا لولاية بالاجماع فلا

و این مستحکم در کتاب خلافت است که در کتب جامع
 وقت اختلاف حضرت امیر علیه السلام بر این

مسلک که می باشد که امامان کلاماً و مابین مجرای امور از ولایات مخصوصه انقضت مع
 ثبوت وجود الطاعة فلا بد من ثبوت الامامة بالجملة اثبات خلافت عاتقه جناب امیر المؤمنین
 علیه السلام بعد جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم بخلاف آنحضرت بر مدینه منوره بدین
 عدم ثبوت عزل از آن و از هم خرق اجماع مرکب در صورت بقا این خلافت و انتفاهی خلافت حق
 دلیل قاطع و بر این ساطع است حضرت امیر علیه السلام اگر آسمان را بر زمین و زمین را بر آسمان خود و در
 سوزند بچوب آن نمی توانند آراستن و بتاویل توجیه نفوه ساختن زیرا که بمثل این دلیل کافی
 سنی بر این اثبات خلافت ابی بکر بر عدم ثبوت استخلاف او بر صلوة تمسک شده اند و هر یکی
 در این معین در حج خلافت بکر گفته الحجة التاسعة انه عليه السلام استخلف على
 ايام مرض موته و ما لم يخرج له و فوجان بقی بعد موته خلیفته له فی الصلوة
 و اذا ثبت خلافته فی الصلوة ثبت خلافته فی سائر الامور ضرورة ان لا یفارق
 بالفرق و صفهانی در شرح طالع در وجه استدلال بر خلافت ابی بکر گفته الثالث الثبی
 صلی الله علیه و سلم استخلف ابی بکر فی الصلوة بالنقل الصحيح و ما عزل الثبی
 ابی بکر عن خلافته فی الصلوة فقی کون ابی بکر خلیفه فی الصلوة بعد وفاته و اذا
 ثبت خلافت ابی بکر رضی الله عنه بعد وفاته فی الصلوة ثبت خلافت ابی بکر
 بعد وفاته فی غیر الصلوة لعدم القائل بالفصل در بدایة السعد در وجه
 استدلال البسنت بر خلافت ابی بکر بطور الرابع ابی بکر رضی الله عنه افضل الصحابة
 فهو اولی بالامامة و استخلفه الثبی صلی الله علیه و سلم فی الصلوة ایا مریضه
 و ما عزل له فیکون خلیفه له فی سائر الافعال لعدم القائل بالفرق محتج بان کون
 استدلال مخرج الاختلال موقوف بر ثبوت که استخلاف جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم
 ابی بکر را در صلوة ثابت شود و ظاهر است که الحق هرگز این استخلاف را قبول نمکند بلکه
 عدم آن با عتراف این تمییز در مصالح منافع این استخلاف با دخول ابی بکر و جیش است
 رایت که دخول او در جیش با خادان و آیات ثقات ائمه سنی که کافی فتح الباری می شود
 محقق است پس این استخلاف که منافعی نیست خود باطل خواهد بود پس این استدلال معطل

در این معین در حج خلافت بکر گفته الحجة التاسعة انه عليه السلام استخلف على
 ايام مرض موته و ما لم يخرج له و فوجان بقی بعد موته خلیفته له فی الصلوة
 و اذا ثبت خلافته فی الصلوة ثبت خلافته فی سائر الامور ضرورة ان لا یفارق
 بالفرق و صفهانی در شرح طالع در وجه استدلال بر خلافت ابی بکر گفته الثالث الثبی
 صلی الله علیه و سلم استخلف ابی بکر فی الصلوة بالنقل الصحيح و ما عزل الثبی
 ابی بکر عن خلافته فی الصلوة فقی کون ابی بکر خلیفه فی الصلوة بعد وفاته و اذا
 ثبت خلافت ابی بکر رضی الله عنه بعد وفاته فی الصلوة ثبت خلافت ابی بکر
 بعد وفاته فی غیر الصلوة لعدم القائل بالفصل در بدایة السعد در وجه
 استدلال البسنت بر خلافت ابی بکر بطور الرابع ابی بکر رضی الله عنه افضل الصحابة
 فهو اولی بالامامة و استخلفه الثبی صلی الله علیه و سلم فی الصلوة ایا مریضه
 و ما عزل له فیکون خلیفه له فی سائر الافعال لعدم القائل بالفرق محتج بان کون
 استدلال مخرج الاختلال موقوف بر ثبوت که استخلاف جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم
 ابی بکر را در صلوة ثابت شود و ظاهر است که الحق هرگز این استخلاف را قبول نمکند بلکه
 عدم آن با عتراف این تمییز در مصالح منافع این استخلاف با دخول ابی بکر و جیش است
 رایت که دخول او در جیش با خادان و آیات ثقات ائمه سنی که کافی فتح الباری می شود
 محقق است پس این استخلاف که منافعی نیست خود باطل خواهد بود پس این استدلال معطل

ص ۲۹۸
 ۲۹۸
 المجلد الثالث من الکتب
 الثالثة عشر

بعد از ثبوت اصل آن بطلان ثبوت عدم آن بدخول استخلاف است دلیل استخلاف جناب امیر المومنین
 علیه السلام که بعد از آنکه این استخلاف در حسب تصریحات و افادات اساطین سفینه ثابت و معتقد
 و متعین و جاسدین هم انکار آن نمیتواند کرد تا آنکه خواص استخلاف قبول کرده اند و اگر کسی
 برای عیال ساخته و ظاهر است که در این مقام هم قصور ضرری ندارد و چه ثبوت خلافت و چه ثبوت
 برای ثبوت امامت مطلقه کافی است لعدم القول بالفصل و ثبوت این مسئله لایزال است
 که بعد از تفکرات با آن همه که که تودائی و انکار در تقصیر است و اگر حق در اختیار است
 نفس قدرت بر رد آن نیافته و بر ذکر آن اقتصار ساخته حرفی بجواب آن نگاشته و شرح مفصل
 بجواب حدیث شریف گفته و اما ابوالعباس الثقی صلی الله علیه و سلم لما خرج الى غزوة تبوك
 استخلف علی بن ابی طالب و ثقیف عنده على المدينة و اکثر اهل التقاق في ذلك فقال
 علي رضي الله تعالى عنه يا رسول الله اتتركني مع الاخلاف فقال عليه السلام لا
 اما ترضى ان تكون مني منزلة هارون من موسى الا انه لا نبي بعدي و هذا كليل
 على خلافته كابن ام مكتوم رضي الله عنه استخلفه على المدينة في كثير من
 غزواته و ما يدفع بان العدة لعموم اللفظ لا لخصوص السبيل بل بما يتجرب بان استخلاف
 على المدينة و عدم عزلها عنهما مع انه لا قائل بالفصل ان الاحتياج الى الخليفة بعد
 الوفاة اشد و اوكد منه في حال الغيبة فيدل على كونه خليفة تازين عبارات هر
 که استخلاف جناب امیر المومنین علیه السلام بر مدینه و عدم عزل آن حضرت از آن دلالت
 بر خلافت آنحضرت میکند چه کسی قائل بالفصل نیست یعنی کسی قائل نیست باینکه بعد وفات
 جناب سرور انام صلی الله علیه و آله الامام جناب امیر المومنین علیه السلام خلیفه بر مدینه باشد
 و خلافت در دیگر امور بر آنحضرت ثابت نباشد و نیز احتیاج بخلیفه بعد وفات
 اشد و اوكد است نسبت حال غیبت و علامه تقی زانی بسبب مزید عجز و خیر و نه
 و مانند گی و پریشانی با آنکه طلاق لسانی و بلاغت بیجا باین تقریر منین جز بر زبان نیامده
 فضل خوشی بر لب نه و سکوت بعد نقل کلامی از شاه صاحب فاضل رشید دلیل تسلیم و
 قبول قابلیت آن برای احتیاج استدلال است که استقامت و قیام بعد از نشاء و استقامت و انوار

در بیان احوال و عیال حضرت امیر المومنین علیه السلام

وی بجا آورد ابو عبد الله احکام در کتاب الاکلیل علی با نقل بروایت عطاء بن ابی رباح
بعد نقل حدیث نزلت ذکر کرده فقال یا علی اخلقه فی اهل و اضر به جد و عظماء و عا
نساء فقال استمعن لعلی و اطعن برگاه و جوب اطاعت جناب امیر المؤمنین علیه السلام
امامت آنحضرت تحقق گردید زیرا که تبصر خود شاخص صاحب ریضا مقام استدلال آیه قبل
المخلفین من الاعراب الخ هر که واجب الاطاعة با امام است تا انما سابقا و نستی که این خلافت
جناب امیر المؤمنین علیه السلام موجب کمال شرف عظیم و عظمت فخریم بوده که جناب سالتاب صلی الله
علیه و آله وسلم حدیث کاینی ان اذهب الا وانت خلیفة انحصار آن در ذات جناب
امیر المؤمنین علیه السلام ثابت فرموده نیز حدیث ان المدینة لا تصلح الا لی و لک و فی
فرموده که این خلافت موجب صلاح مدینه نوره مثل صلاح آن بذات قدسی صفت مکرر
علیه آله التیمات و التسلیم است این صلاح منحصر در ذات نبوی و صبیست و غیر بی در آن
حظ نیست و همچنین حدیث که بدان اقبل و تقبل بران لالت اضواء در پس خلافت ابراهیم
مکتوم و غیره را مثل این خلافت گردانیدن در صریح بر جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم
و نیز حدیث خلعی که دلالت بر مساوات اجر جناب امیر المؤمنین علیه السلام با اجر جناب سالتاب
صلی الله علیه و آله وسلم دارد و مبطل این معارضة شنیع و مجادله فطیح است و را با آنکه بر عدم
خلافت ابن ام کثر و غیر ایشان بعد وفات جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم جماعت
واقع است پس حکومت ایشان در بعضی این مدینه که عدم خلافت شان کاشف از انوار
ایشان است بمیان آوردن نهایت دشمنی خود ثابت و ثابت و خامس آنکه ابن ام مکتوم اعمی و اعمی
از صحابه که استخلاف شان بر سبیل معارضة ذکر نمی کنند قابلیت خلافت کبری را ندارند پس
ایشان بمقابله جناب امیر المؤمنین علیه السلام از تعصب فاحشه است ابن تمیید و منهاج المستند
و الاضا فالاستخلاف فی الحیوة نوع نیابة لابد لکل ولی و ولیس کل من یصلح
الا سنیة فی الحیوة علی بعض الامة یصلح ان یستخلف بعد الموت فان البقی صلی الله
علیه و آله وسلم استخلاف فی حیوة غیر و اخذ منهم من یصلح للخلافة بعد موتهم و استعمل
ابن ام مکتوم و لا جمعی فی حیوة و هو لا یصلح للخلافة بعد موت و كذلك بشیر

فان رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم
نزلت و یطعن به علیه السلام
الا یصلح

در نصف
ص ۳۶۳
الایمان لثالث بر علیه السلام
المستندة الی الامة المذکورة
فی المنهج الثالث من تفصیل
الثالث من فصول الكتاب

مقصود بر این و عیان سازند با اختلافی بکری که سنی با ثبات آن متفرد اند معارض گردانند و این
بیانند که یهود و نصاری بشارات نبوت جناب خاتم النبیین صلی الله علیه و آله جمیع بکار اسلام
و ایشان متفق بر اثبات آنند و تحریفیات خود در باب تثلیث و شریک شدن که متفردان هستند
معارض سازند با اتباع مسلم که در دیگر ملحدین اقشایب مورخین علیهم السلام که سازند هم
اجماع دارند بتفردات خود معارض نمایند و گویند که ثبوت نبوت انبیاء سابقین مثلاً
معارض است بنبوت مسیله معاذ الله عن ذلک و آن همه شکرت را آنکه فخر را از حق حسارت و تنویر
خود را بمشابه سانب که با آنکه استخلاف جناب امیر المومنین علیه السلام بر تقدیر انکار الحق
استخلافی بر آغاز نهاده و او سابقیت در کمال تقصیر عناد و سکار و ولد داده
از این جهت خوارج را بهم نجل و نه سار ساخت چنانکه الحق استخلافی بکری را ظاهر است و آنکه
آنست حال آنکه انما صلباً و صنف این کار استخلاف جناب امیر المومنین علیه السلام را انکار
نکرده اند و مقصود بر این و عیان سازند با اختلافی بکری که سنی با ثبات آن متفرد اند معارض گردانند و این
بیانند که یهود و نصاری بشارات نبوت جناب خاتم النبیین صلی الله علیه و آله جمیع بکار اسلام
و ایشان متفق بر اثبات آنند و تحریفیات خود در باب تثلیث و شریک شدن که متفردان هستند
معارض سازند با اتباع مسلم که در دیگر ملحدین اقشایب مورخین علیهم السلام که سازند هم
اجماع دارند بتفردات خود معارض نمایند و گویند که ثبوت نبوت انبیاء سابقین مثلاً
معارض است بنبوت مسیله معاذ الله عن ذلک و آن همه شکرت را آنکه فخر را از حق حسارت و تنویر
خود را بمشابه سانب که با آنکه استخلاف جناب امیر المومنین علیه السلام بر تقدیر انکار الحق
استخلافی بر آغاز نهاده و او سابقیت در کمال تقصیر عناد و سکار و ولد داده
از این جهت خوارج را بهم نجل و نه سار ساخت چنانکه الحق استخلافی بکری را ظاهر است و آنکه
آنست حال آنکه انما صلباً و صنف این کار استخلاف جناب امیر المومنین علیه السلام را انکار
نکرده اند و مقصود بر این و عیان سازند با اختلافی بکری که سنی با ثبات آن متفرد اند معارض گردانند و این

در کتاب
ص ۵۵۹
جزء عاشر سورة
توبه رکوع ۱۳

و فی المجالس المحافل قد قامه فی رضه مقامه الامامة و لما توفی فی الحسب
رسول الله صلی الله علیه وسلم و کان ثانی اثین مر اقل امرة الی اخره و لو
قلنا انه توفی رسول الله صلی الله علیه وسلم فی ذلک السفر لزم ان لا یقوم
بامره و لا یتوکل علیه الا ابو بکر و ان لا یبلغ ما حدث فی ذلک الطريق من الوعد
والتنزیل الا ابو بکر این عبارت وضحت که نظام دین کلام فاسد النظام اثبات
خلافت ابی بکر و وصایت او بر تقدیر وفات جناب سرور کائنات صلی الله علیه و آله و
دین بر سفر خواسته و گفته آنچه حاصلش اینست اگر مقدر کنیم که جناب سالتاب صلی الله علیه
و سلم وفات می یافت درین سفر لازم می آید که قیام بامر آنحضرت نکند و وصی آنجناب نباشد مگر
ابو بکر آنحضرتی ظاهرست که همین تقریر تقدیر در بخلاف جناب امیر المؤمنین علیه السلام هم جای
حرف آنحرف چه اگر تقدیر نیابوری رخ زده بود که واقع می شد ظاهرست که خلیفه بر بدینه جرجا
امیر المؤمنین علیه السلام کسی گیر نمی بود با آنکه در تقدیر نیابوری تقدیر این مقام قیامت
نیز که بر انحصار قیام مقام سرور نام و وصایت آنحضرت در ابی بکر دلیل ندان چه مستحب
کسی نلزم ایضا نیست که هرگاه وفات مستحب واقع شود مستحب قائم مقام و وصی مستحب باشد
خصوصا هرگاه در سفر مصاحبین دیگر هم با ویر ظاهرست که درین سفر با جناب سالناب
عامر بن فهد و عبد الله بن الارقیط هم صاحب آنحضرت بودند پس این صحبت نیز می باشد
جناب امیر المؤمنین علیه السلام که در این نقص خلافت آنحضرت واقع شده و ایجاب اطاعت
بر ازواج فروده مناسبتی نیست پس در اینجا اگر تقدیر نیابوری واقع می شد با بجزم و بجزم خلافت
کسی دیگر نرسیده و هذا بین کاستوته فیہ و الله الحاکم علی ذلك و لیعلم است و هم
آنکه حکیم داود بن عمر الانطاکی در شرح منظومه ابن سینا که اولش اینست هیطت الیاء من
الحل الا دفع و رقاء ذات تعز و تمنع علی ما قل علیه کما لا سیغ الا ذوالفقار و لا
قام الحصور لیلا علی القصور کان قصیر قلب فصار کشف کرب الا انه لا بنی بعد
الا علی فلا خلاف فی الخلافة اثباتا و الذبوة محو اوقال لحد الی کما کل الخبر و ثواب
ماء فقال اهو الیوم فقال و الذی نفس علی بیده فبیر فکان ما کان و کذلک

فما
الامر ان یسألوا عن ذلک
و کما رسول الله صلی الله علیه
و آله انما یقولون فی طبعه
ابو بکر و لا یقولون فی طبعه
علاذی استخلاف علی

خرج لیلیة ابن محجر فی السحر بنظر الی السماء تلذذ باخصص به وطاعة واجابة فاكثر
من ذلک ثم نحي عن رجوع الی اورشول وقال هی صواح یتلو هن النواح کیف یزداد یقیناً
من جمیع الدلائل والمجابه احاط بكل شیء علماً فهو والله الكتاب تعینها اذن جماعیة
قامن معه وکأنه کانت له الحجة الخلفاء عن ثلاث فكان هو الرابع اخرج الخطیب
بن عبد بن حمید فی التور و یأتی علی من لم یقل ان ذلک رابع الخلفاء فعليه لعنة الله
فان الله قال دعوانی جا علیک فی الارض خلیفة وقال یاد اود انا جعلناک ^{خليفة}
وقال موسی لا ذی من خلفی فی قومی ثم قال یوم یتوکل کن علی ما اذ علیک
بمنصف ان الایم النبیین فی النساء فقال اما یرضیان تكون فی عیلة هارون من
موسى بن عبد بن حمید بن جابر بن کمال صرح بظاهره مست که حدیث منزلت ولایة تطعیه برحمة
جناب امیر المومنین علیه السلام دارد که بسبب دلالت آن بر خلافت آنحضرت رابع الخلفاء
و مراد از بودن آنحضرت رابع الخلفاء آنست که خلافت در قرآن مجید برای حضرت آدم و حضرت
داود و حضرت یسوع علیهم السلام ثابت شده و چون در حدیث منزلت حضرت هارون
علیه السلام برای حضرت امیر المومنین علی علیه السلام ثابت شد آنحضرت رابع الخلفاء با و نیز از
قول داود و نوح خدای تعالی الخلفاء اثباتاً و النبوة محواً و اخصت که حدیث منزلت دلالت
دلالت بر خلافت دارد و الله الحمد علی ذلک و نیز از قول داود و احاط بكل شیء علماً
فهو والله الكتاب اخصت که جناب امیر المومنین علیه السلام محیط جمیع علوم بود و این معنی
هم برای اثبات فضیلت آنحضرت و عدم جواز تقدم اهل بایر آنحضرت کافی و وافی است
و نیز حکیم داود درین شرح بعد ذکر قول حضرت موسی برای حضرت هارون اعنی اخلفنی فی
قومی و اصل گفته و لها قال یعنی الله علیه و آله و سلم لیسیدنا علی اما یرضی
ان تکون عیلة هارون من موسی و المشاورة المشرقة للتفخیر علی مقامات
النبوة خلیة عن الوحي الملکی لا للتفخیر فنبی آمن من الخطاء یجری علی الاملا
و وصی لمرعصته الا الخواص یشار علی الرضی باعمال الانبیاء و هل هذا الاثر

صالح

عجله هم دالالت حدیث منزلت بر خلافت جناب امیر المؤمنین علیه السلام و نخست نیز از آن ظاهر
 که جناب امیر المؤمنین علیه السلام وصی معصوم بود و محتجب نماند که حکیم داود از اکابر مشاهیر و اجله
 نحاریست علامه یوسف البدیع که محمد بن فضل الله الحجتی مدح و ستایش او گفته یوسف
 المعروف بالبدیع المدمشقی الادیب الذی بین الطروس بر شجاعت اقلاده غلوا در
 البدیع که عتزل صنعة الانشاء والقريض عند استماع نثره و نظام خرج من
 دمشق فی صباه فحل فی حلب فلورزل حتی بلغ الشهرة الطماننة فی الفضل و الادب
 و الف المولفات الفائقة منها کتابه الصبح المنبئ فی حیثیة المنتبئ و کتاب الحدائق
 فی الادب و المارای کتاب الخفاجی الی حیثیة عمل کتاب ذکری حیثیة احسن ابداع و طالع
 و الطنب و اعراب عن لطافة تعبیر و حلاوة توصیة الا الله لم یساعده الخلق ثم
 فلا اعلم له نسخة الا فی الروم عند استاذی الشیخ محمد عزق و نسخة عندی الی ان قال
 بعد ذکر بعض شعاریه کثیرا و درت منه فی کتاب النجاة ما فی مقنع ثم و ل قضاء
 الموصل ثم توفی بالروم سنة ثلث و سبعین و الف ذکر فی کتاب ذکری و صفی امر
 حکیم داود علی ما نقل عنه گفته ضریر ماله فی العلوم و حکمیة زبید و طبیب مالیه الامت
 الغدرة ضریر حکیم صفت من قد اخطأ موارد انظاره و فحمت عن غما و الا و هاهو
 آفاق افکاره حل عقد المشکلات بما یقیده و یبسط وجه العلوم الریاضیة بما سوده
 تقتصر اثبات محاسنه بالتخلید و تقیید مآثره للتأبید و کان ملازم کتاب الخوان
 الصفاء خلال الوفا للبحر الطبی لکتابیه رتبة الحکیم و غایة الحکیم من کتب الشیخ القانون
 و الشفاء و النجاة و الحکمة الشرقیة و التعليقات و رسالة الاجرام السماویة و الاثبات
 مع شرح لنصیر الدین الطوسی للامام فخر الدین الرازی و المحاکات نفعی القطب الدین
 اوزی و حواشیه للتبید و من کتب السهروردی المشارق و المطارحات و کتب التلویح
 و شرح لکتاب الله البغدادی کان شریف مکتب یلم بتذکاره و یستهدی من الخبايا و یق
 اخباره و هزه الشوق علی ان استقدم علیه و استحضره الیه ليجعل السماع عیاناً و یخبر
 برب العالمین مثل کساحته طامعاً فی تقبیل احده امران بعرض علیه احد حاضرین مجلساً

انفسه يختبر بذلك قوته في نفسه فما صحت يد ذلك المجلس قال هذه يد دعي
 خيس لا يصوغ من الاربع الذبابة ولا يستلشق عرف الفتوة ثم امر بعرضه على القوم
 واحدا بعد واحد حتى وصل الى الشيخ فقبل يده تقبيل المحب الوجود واجب ذلك
 ما اخبرني به من اثق به بالقاهرة المعزية قال كان له حجرة بلبله بها طائر
 اتخذها لاجتماعه بالناس مداواة اصحاب الباس في رجليه بضر الايام حل
 من الاجناد مجهر بالسلام فذبح سلامه عرفه رامة قال اذهب فلا شفي الله
 لك علة ولا برد لك غلة تشرب الخمر وتفعل فلك الا فرحت احدا لك هذا الداء
 وثاني الضمير تروى منه المناء شر استنابه وشعاه من جأته بعد ما اشفاه
 كنه علة الام من تحرك شفته وعجائبه في هذا الباب تحيط وغرائبه لا تستقص
 وعلامه درويش محمد بن احمد طالوي كه شهاب الدين خفاجي بدمع ثنائي ودر ريحانة الالباب
 ابو المعالي حر ویش بن محمد الطالوي وحين له الحزن وثرثب واللفظ قريب وماجد
 ماله في قصب السبق دهن وريق قصب المروعة فاح حصون الملمات عنوة سليلا
 المعالي الكرو رقيق حواشي الطباع والشيء فكم في علاه مسبح للمقال ومجال
 لمضمرات الاماني والامام اع انما عجبته وحصان امة فكنه تكن مثل ما يعجبك
 فليس على الجهد من حاجب اذا جلت ذنوبك بحسان عسرة وابو عسرة ذر
 له في الجهد نندورتي وللانعام من موردة العذب شرب ربي نور بحياة في
 ظلمة الخطوب هادي وصيت كرمه لو كاثب الآمال حادي وحي فكره المنة
 سريع ونسج طبعه اقمع واكمع من وشي الربيع اذا حلت احياء الفصوص بعقود
 حد الغائم والديش امات الوبي من اللبت مخضر العائم فكانه بسم البيان اعد
 عيون الغدا الخمسات في بحر قحيل عليه المناد ورة قصورة وتنت عليايات
 الفضل سوريه في الامام اع انما عجبته وحصان امة فكنه تكن مثل ما يعجبك
 وقصود في غدا في الامام اع انما عجبته وحصان امة فكنه تكن مثل ما يعجبك
 في الامام اع انما عجبته وحصان امة فكنه تكن مثل ما يعجبك

وكانت من تاليفه الطاهر بن محمد بن
٥٢٢٠ سنة ١١٢٠ هـ

اذا هبط في غدير الخلاء بعد بركة تخلت لسان بعقود انشائه الدينية والشر
على من فلك المسامرة كوكبها الدينية ورأيت سبع سطورهات بالمجد وخيلان
نظمها اربعين من وجه الطرس صفحة الخلد فتحت عجايب دلوكة السواد ومن
ديانها فودت مسك المدايح فكان اسطره غصون حليقة ومن القوافي فوهن
حاز وهو فرع من شجرة الطلال الذين فاقوا في رتب العلا وطالوا في اجار واملأه
السلاطه صار عله او سلوا واملأه والديار مساجد طلعوا في دين الجياد غصونا
موقر بالسلاح فبست فروغها من بعض الصفايح سم الرياح صبروا الكفر للكار
معدنا واولواهم فودت السعادة موطنه فكم من كسبل السوء كنه فودت واحد
الوم من آثاره ففها بكل طرفه ففقه ودر على بالروم فقر به نظري ولم سمع
اذني باحسن ما قد رأيت بصري ففها غراب البين من كرا العنا ونشرت على قواد
بمنه نثار النناء واناثة غريب الوجه اليد اللسان وليست الفرقة فقد اهل
ال فقد الاحبة والخلان فدار بيني وبينه كوس محاورات تسكر الاذهان و
بجسده حياها فكم كل لبيب بواه الاذان ويوسمها عقل الدهر وتغص حياه
منها عيون الزهر الخ ومحمد بن فضل الله الحمصي خلاصة الاثر يارب من فضائل جليله
ومناقب جميله او يادكره حيث قال جدو يش محمد بن احمد وقيل محمد بن ابي القاسم الطالو
الادنى دمشق الخ في احد افراد الدهر ومحاسن العصر وكان ماهر في كل فن من
الفنون مفرد الذكاء فصيح العبارة نشأ بليغا حسن التصرف في النظر والنثر
كتاب سافحات دمي القصر جمع فيها الشعاره وترسلاته وهو كتاب حسن الوضع
متداول في ايدي الناس والده روى المحمد ودمر الى دمشق في صحبة السلطان
سليم كان خادما لبعض اتباعه فتروج اورد ريش محمد بن محمد بن عتق انت الامير
على بن طاهر وقطن معهما المحلة التعديل من دمشق تراه وانكسر عليه بعض
من فطن امانه اقطاع كانت عليه فسار عن دمشق فذلت اولاده دريش
محمد فريد واعطى من قطاع ولاده حصه يسيرة وخرج عن كاهن ولوه صعدة

الشيخ لم يطل مكثه بها حتى جاز به الشهاب احمد بن البدر الغري البغدادي كان قوسم
فيه قلبية العلم وحبب اليه الطذوي لما خان حلاوة العلم اشار اليه بتركه في
ولكن في العلم ثم صاحب العلامة ابا الفتح محمد المالك فقرأ عليه الادب والرياض
المنطق والحكمة والتصوف وغيرها ولزمه مدة طويلة واخذ عن جماعة
من فضلاء العمريين في دمشق منهم المولى محمد بن حسن المغاني لما انزل في سنة
جده لأمه الامير علي المذكور وقرأ عليه حاشية المطالع ملازمة في الحكمة
وغیر ذلك واخذ التصوف عن ملا غياث الدين الشهيد وغيره وروى الالاف في التبرك
قرأ عليه بدمشق مفاد ما في الفصوص للشيخ داود القيصر وشرح الرباعية للشيخ
عبد الرحمن الجامي واخذ عن الشيخ سراج الدين السديري نزول مكة المشرفة وصحبة
لما قدم من مكة الى دمشق في سنة اثنين وسبعين وسعمائة واخذ حرقه النص
عن الشيخ محمد الناصر من نزول المدينة المنورة وامام مسجد قبا ثم قرأ الفقه بعد وفاة
شيخه ابي الفتح على مذهب الامام ابي حنيفة رضي الله تعالى عنه على الشيخ فخر الدين
الهمسري خطيب دمشق ومفتيها والمناجاة والبيان على العباد الخفي وحضر مجالس تفسير
على البدر الغري في تفسيره بالتقوية والجامع الاموم مع ملازمة ورده الشها
ثم ولى تدريس المدرسة الخاتونية داخل دمشق ثم اتصل بخدمة قاضي القضاة
المولى محمد بن بستان حين كان قاضيا بدمشق فلزم خدمته وابغى له فيه
مدائح كثيرة ثم ارتحل معه الى الروم وابغى عنه بها حين ولى قضاءها واولى قضاء
العسكر بانا طولى بعثه الى الشام فقامت مرجع الى الروم وولى بها عدة مدارس ثم
عاد الى دمشق في سنة سبع وتسعين وسعمائة وسحب بها جماعة من اصحاب القضاة
وكان يجري بينه وبينهم مطارحاتا وترسلات الخ وروى كتاب سائح في القصص على ما نقل عنه
اطاله در وصف حكيم داود گفته وقد سالت عن مسقط راسه ومشتعل بدراسة فاخبر
انه ولد بانطاكية بهذا العارض امر يكن له بعد الولادة بعارض قال ثم اتى بلغت
من السن عدة سبارة النجوم وان الاقل على ان يهضم ولا يقوم بعارض في محكم

فی الاصل و منه قوامی من حركة الانصاف و كان لا رئيسية سيدي حبيب الجار له
 كرم و خيرة طبيب نجار فالتحق به و ارسله حبيب باطالواردين و بنى فيه حجرات للفقير
 و المجاورين و رتب لها في كل صباح من الطعام ما يحل اليها بعض الخدم و كنت اخرج
 كل يوم الى صحن الرباط فاقيم فيه سحابة يومى و يعامر الى منزل الذي عندى
 و كنت اذ ذاك قد حفظت القرآن و لقيت مقدما من ثقيف اللسان انا لا اختلف
 ناك الحال عن مناجاة قدير العالم في سرى و مبدع الكل فيما اليه توول عاقبة امرى
 فبينما انا كذلك اذا رجل جاء من اقصى ابلدية فريسيه كانه ينشد ضالة او اصل
 فنزل من الرباط بساحته و نظرت فيه اثواب سياحه فاذا هو من اخاضل العجوة قد
 منيف عي محمد شريف بغدادى القى فيه عصا التسيار و كان لا يالف منزلا كالقمر
 السيار استاذنه بعض المجاورين في القراءة عليه و ابتلى في بعض العلوم و الاهلية
 فكنت اسابقه اليه فلما رأى ما رأى منى استخبر من هنالك عنى فاجبته و لم يك
 غير الذم مع سائلا و مجيبا فعند ذلك اصطنع لي دهننا مسند به في حر الشمس
 و لقيت بلقافة من فرق الى قد فى حتى كدت افسد الحس و تكرر منه ذلك مرارا
 من غير فاصل فشت الحرارة العريضة و كاحميا و المفاصل فبعدها شدة و ثابة
 و فصدت من عضد و ساقى فقصت بقدره الواحد لا حد بنفسى لا بمعونة
 احد و دخلت المنزل على والدى فلم يمالك سرورا و انقلب الى اهله فرحاصرا
 فقصته الى صدره و سألني عن حاله فحدثته بحقيقة ما جرى لي فثنى مرج قتل الاش
 و دخل حجرته و شكر سعية و اجزل عطيته فقبل منه شكره و استغفارة و وقا
 اما فعلت ذلك لما رأيت فيه من الهيبة الاستعدادية لقبول ما يلحق اليه
 من العلوم الحقيقية فاستدات عليه بقرأة المنطق ثم اتبعته بالرياضى فلما تشر
 شرعت في الطبيعى فلما اكملته اشرأبت نفسه لتعلم اللغة الفارسية فقال يا بنى
 اتها سلة لكل احد و لكنى افيدك اذ لغة اليونانية فان لا اعلم الا على وجه الاخر
 ثم بعث احد الغيرة فاخذتها عنه و انا بمحمد الله الان فيها كهو اذ ذاك ثم ما برح

ان ساركا بيد يلوى المنازل ليدارة وانقطعت عنه بعد ذلك سيارته اخبره
شجرة من الاقدار بالجرة حكيت الديار من اهلها واقفرت بفسادها على لانها
وايدى اعتقان ما حوزته من طريق تالدي فكان ذلك داعية المهاجرة ليدار
مصر والقاهرة فخرجت عن الوطن رفقة كرام وقرى بعض المدن من اجل الشاف
حتى اذا انت في بعض ثغورها المحمية دعتهم حجة عليّة وعلويّة ان اصعدا
جبل عامله قصده منسوب على المذبح وكننت عاملة اخذت من مشارفها
ما اخذت وبجنت مع فضلائها فاجتمعت ثمر ساقنتى العناية الالهية الى
دخلت حتى تشق المحمية فاجتمعت ببعض علماءها من شايخ الاسلام كالى
الفتح محمد بن محمد بن عبد السلام وكشمس علومها النذر الغرى العام في الامام
والشيخ علاء الدين النعماني قال وكان فيه دعابة يؤنس بها جلساءه
بجوف الوجنة انيسه الى حسن سبحان كاليها الا مطا ففصحت ثغورا قاحها
عن باسم الكوار وكرو بخار وطيب خير تعرف وجهه نضرة التعير واما قوله من
المعاد وخشيته من رب العباد فلزم الغيرة من اهل هذا الطريق واصحاب اولئك
الفرق وكثيرا ما يقتل هذين اسيند في مما ابد الله تظاهروا الحسين الام طيلة
في كل ساعة فلولا علمين القطيعة والجماع وريدك ان الدهر فيه كفاية للفرق
ذات اليقين فانظري الدهر اذ كان اذا سئل عن شئ من الفنون الحكيمة والطبيعة
والرياضية اصله على السائل في ذلك يبايع الكراسية والكراسين كما هو مشهور
مثل ذلك عن الشيخ الرئيس ابى علي بن الحسين فمن ذلك ما شاهدته وهو نسخة
الظاهرية وقد ساله رجل عن حقيقة النفس الانسانية فاصل على المسائل سائلة
عظيمة في ذلك وعرضها عليه له من التاليف والوسائل والاشعار المزرية وروض
الخائف ما هو بايدى المتأثر من الوفاء عند بابيه من الفضلاء معروف فمن ذلك
الكتاب الذي صنّفه وسماه بتذكرة اولى الالكاتب الجامع للبحر العجائب جمع فيه
الغريب والحكمة وهي بايدى الناس شهيرة ثم اختصرها القصور المصنوعة له

رسيد على امرئ ساد فو ران جنان على غلظت
المراد جانا لمراد بعد بيان كونه كذا في
واسير المؤمنين وغيره وصيحين واول الناس

كتاب البهجة في جلد والذرة المنقبة فيما صح من الادوية المجرية وله رسالة
في الحماو الفها باسم الاستاذ المبكر في شرح قصيدة النفس المشهورة للشاعر الرئيس
ابن سينا وهو شرح فصل في حقيقة النفس جوهرها النفيس في مسائل وان
كان هو الشيخ الرئيس **ليس سى ام** لكنه جناحه جناب سائق على عيادة انه وسلم انهم صرحت
جنابا للمؤمنين عليه السلام بهما حديث مشرلت در غروره بكونه في مقام ذكرا لاجل ان
دعيت جنابا للمؤمنين عليه السلام في جناحه حافظ جليل وحدث نبيل ابو بكر احمد بن
بن مردويه كذا في كتابه واعاظم محدثين سنيهم في كتاب مناقب جنابا للمؤمنين عليه السلام
على ما في كتاب اليقين گفته حدثنا عبد الله بن محمد بن جعفر قال حدثنا جعفر بن
محمد العلوي قال حدثنا محمد بن الحسين العلوي قال حدثنا احمد بن محمد الخزاز
الدوق قال حدثنا تليد بن سليمان عن جابر الجعفي عن محمد بن علي بن ابي
مالك قال بلغنا ان عند النبي صلى الله عليه وسلم اذ قال يطع الان قات فداك
ابن ابي مريم قال سيد المسلمين وامير المؤمنين خير الوصيين واول الناس باليمين
قال قطع على ثم قال على ما ترون في ان تكون مني بمنزلة هارون من موسى
عيسى الا بربى رحمة الله وكتاب كشف الغممة از مناقب احمد بن مردويه نقل كرده عن ابي
بن مالك قال بلغنا ان عند رسول الله صلى الله عليه وسلم اذ قال يطع الان يداخل
سيد المسلمين وامير المؤمنين خير الوصيين واول الناس باليمين اذ قطع على
بن ابي طالب قال رسول الله صلى الله عليه وسلم والي والي قال جالس بين
يدي رسول الله صلى الله عليه وسلم فاخذ رسول الله صلى الله عليه وسلم
بمسح العرق من جبهة وجهه وبمسح به وجهه على بن ابي طالب وبمسح العرق من
على بن ابي طالب وبمسح به وجهه فقال له عيسى يا رسول الله نزل في سنتي
قال ما ترون ان تكون مني بمنزلة هارون من موسى الا انه لا نبي بعدي انت خي و
وخير من اخلف بعدك تقض ديني وتفي بوعدي وتبين لهم ما اختلفوا فيه من بعدك
وتعلمون من تاويل القرآن ما لم يعلموا وتجاهدوهم على التاويل كما جاهدتم على التاويل

كتاب البهجة في جلد والذرة المنقبة فيما صح من الادوية المجرية وله رسالة
في الحماو الفها باسم الاستاذ المبكر في شرح قصيدة النفس المشهورة للشاعر الرئيس
ابن سينا وهو شرح فصل في حقيقة النفس جوهرها النفيس في مسائل وان
كان هو الشيخ الرئيس **ليس سى ام** لكنه جناحه جناب سائق على عيادة انه وسلم انهم صرحت
جنابا للمؤمنين عليه السلام بهما حديث مشرلت در غروره بكونه في مقام ذكرا لاجل ان
دعيت جنابا للمؤمنين عليه السلام في جناحه حافظ جليل وحدث نبيل ابو بكر احمد بن
بن مردويه كذا في كتابه واعاظم محدثين سنيهم في كتاب مناقب جنابا للمؤمنين عليه السلام
على ما في كتاب اليقين گفته حدثنا عبد الله بن محمد بن جعفر قال حدثنا جعفر بن
محمد العلوي قال حدثنا محمد بن الحسين العلوي قال حدثنا احمد بن محمد الخزاز
الدوق قال حدثنا تليد بن سليمان عن جابر الجعفي عن محمد بن علي بن ابي
مالك قال بلغنا ان عند النبي صلى الله عليه وسلم اذ قال يطع الان قات فداك
ابن ابي مريم قال سيد المسلمين وامير المؤمنين خير الوصيين واول الناس باليمين
قال قطع على ثم قال على ما ترون في ان تكون مني بمنزلة هارون من موسى
عيسى الا بربى رحمة الله وكتاب كشف الغممة از مناقب احمد بن مردويه نقل كرده عن ابي
بن مالك قال بلغنا ان عند رسول الله صلى الله عليه وسلم اذ قال يطع الان يداخل
سيد المسلمين وامير المؤمنين خير الوصيين واول الناس باليمين اذ قطع على
بن ابي طالب قال رسول الله صلى الله عليه وسلم والي والي قال جالس بين
يدي رسول الله صلى الله عليه وسلم فاخذ رسول الله صلى الله عليه وسلم
بمسح العرق من جبهة وجهه وبمسح به وجهه على بن ابي طالب وبمسح العرق من
على بن ابي طالب وبمسح به وجهه فقال له عيسى يا رسول الله نزل في سنتي
قال ما ترون ان تكون مني بمنزلة هارون من موسى الا انه لا نبي بعدي انت خي و
وخير من اخلف بعدك تقض ديني وتفي بوعدي وتبين لهم ما اختلفوا فيه من بعدك
وتعلمون من تاويل القرآن ما لم يعلموا وتجاهدوهم على التاويل كما جاهدتم على التاويل

از محمد بن قاسم که جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم اولاد و اولاد حضرت امیر المؤمنین
علیه السلام مخاطبه انفس بن مالک بیان فرمود که آنحضرت سید المسلمین و امیر المؤمنین خیر و خیرین
و اولی الناس بالنسب است و بعد از آن مخاطبه خود حضرت امیر المؤمنین علیه السلام هرگاه
خدمت نبوی شریف شد حدیث منزلت ارشاد کرد پس معلوم شد که حدیث منزلت هم حاصل
و مقاربان فضائل عید و مناقب جللیه عظیمه است که بزرگ است اثبات خلافت امامت
و فضیلت و ارجحیت آنحضرت کاتبی است چه اگر حدیث منزلت را بر معنی که مفید و ایست
آنحضرت نباشد حمل کنند بعد بیان این همه فضائل و مناقب سامیه بیان حدیث منزلت
مخاطب آنحضرت ایستاد بعد تصدیق که اما ترضی که دلالت بر غایت جلال و بعد آن دارد
موجب انحراف تمام از مقتضا مقام که مستحق توحید و یکتا می باشد و لا فاضل است خواهد بود و بدین
میان که بادشاه جمیل در حق وزیر که خود در غیبت و بیان کند که آنوزیر بر سرار جمیع رغایا
و امیر جمیع خواص من است بلکه بهتر از همه خلفا و اوصیا سلاطین سابقین و اولای الناس است
بادشاهان سابقین است هرگاه آنوزیر حاضر شود و خطاب کلامی بگوید که مدلول آن
ثبوت منزلتی باشد که در منزلت خلفا و اوصیا سلاطین سابقین بلکه احاد رعایا
این سلطان در آن شریک بلکه احاد ایشان را بهتر و شرف اذن حاصل شده و ظاهر است
که صد و در چنین کلام بعد از آن همه فضائل و مناقب سامیه احدی از عقلا تجویز نخواهد کرد
و نیز چنانچه جناب سالتاب صلی الله علیه و آله وسلم اوصاف عظیمه جناب امیر المؤمنین علیه السلام
که مثبت فضیلت خلافت آنحضرت قبل حدیث منزلت بیان فرموده و چنان اوصاف عید
که مثبت فضیلت آنحضرت بعد حدیث منزلت بیان فرموده یعنی ارشاد فرموده که تو
برادر من و وزیر من و بهترین کسی که میگذارم بعد خود قضا میکنی دین مرا و وفا میکنی
و عده مرا و بیان میکنی برای ایشان آنچه اختلاف کرده اند و در آن بعد من تعلیم میکنی ایشان را
از تعویذ قرآن آنچه ندانسته اند و مجاهده میکنی ایشان را تا وایا چنانچه مجاهده کرده ام ایشان را تا بر من
پس باین همه اوصاف عظیمه سابقه و محامد خنده لاحق جمیع حدیث منزلت بر معنی که مثبت خلافت
و فضیلت آنحضرت نبات و جواهر زار و ولیم و کیم و کیم و کیم چنانچه جناب سالتاب

[illegible]

والتبديع...
 السنام...
 قال رسول الله صلى الله عليه وسلم...
 من حج هو مني بمنزلة هارون من موسى...
 امير المؤمنين سيد المسلمين وصي في عبادة علي بابي الذي اوتي منه اخي في الدنيا والاخرة...
 وسيد شهاب الدين احمد دركتابي...
 صلى الله عليه وعلى آله...
 تكافأ هذا علي بن ابي طالب...
 من موكب غير اني لا ينبغي من بعدك...
 هذا علي امير المؤمنين سيد المسلمين...
 وخدني في الاخرة...
 خالي از موضوعات...
 در اين ازل سنت...
 كرده اند...
 در روضه...
 في الخواص...
 ابو عباس...
 شخص اليه...
 اخذ الامر...
 ما في قلوبهم...
 احسانا...

و ابو محمد احمد بن محمد بن علی العاصمی در زین الفقی فی تفسیر سوره بل فی حدیث طویل با این مسناد و
 علامه اقراباغت وایت کرد و حدیثی الحسین بن علی المدنی عن یونس بن بکیوم عن
 جعفر بن محمد عن ابیه عن جده علی بن الحسین بن علی بن ابیطالب رضوان الله علیهم
 و در این کورست نرقال باسلمان اتدر من لداخل علینا قال نعم یا رسول الله و لکن
 نحن علمانی علی قال باسلمان هذا علی الخی کما من کحی دمه من شیء منزلت منه
 منزلة هرون من موالا الله لا نبی بعدک یا سلمان هذا و صتی و ذی و الذی یعنی
 النبوة لا خذت یوم القيمة کحیة جبرئیل علی أخذ کحیة و فاطمة أخذت کحیة
 و الحسن أخذ کحیة فاطمة و الحسین أخذ کحیة الحسن و شیعیان أخذت کحیة جعفر فان
 تری الله ذاهبا رسول الله و این تری رسول الله ذاهبا باخیه و این تری اخا
 رسول الله ذاهبا بزوجته و این تری فاطمة ذاهبة بولدها و این تری لدی رسول
 ذاهبین بشیعتهم الی الجنة و رب الکعبة یا سلمان الی الجنة و رب الکعبة یا سلمان
 الی الجنة و رب الکعبة یا سلمان الی الجنة یا سلمان کما عهد به جبرئیل من عند
 رب العالمین این وایت هم مثل وایت اسم الله و لکن دار و بر آنکه حدیث منزلت از جمله
 فضائل عظیمست که اثبات فضیلت آنحضرت می کند و همراه آن وصایت آنحضرت می باشد
 دلیل سنی دوم آنکه جناب امامت علی علیه السلام بر شاذ کرده چنانچه وایت کرده اند آنرا
 مواقات بخطاب حضرت امیر المومنین علیه السلام بر شاذ کرده چنانچه وایت کرده اند آنرا
 احمد بن محمد بن حنبل و عبد الله بن احمد بن محمد بن حنبل و ابو محمد عبد الله بن عبد الله بن جعفر
 بن حیان الاصبی المعز و ابی الشیخ و احمد بن علی الخطیب و علی بن محمد الجلابی المروزی
 یابن المغازلی و توفیق بن احمد المعروف باخطه زیم و ابو محمد حامد بن جهم
 بن محمد بن حسین بن یحیی الصالحانی و محمد بن یونس
 الزرنجی و زنادس علی بن محمد بن احمد المعروف بابن الصنائع و عبد الرحمن بن یونس
 و ابی یحیی بن عبد الله الوضی و عطاء الله بن فضل الله الشیرازی المعروف بجمال الدین
 المحدث و علی بن جسام الدین المنفی و شهاب الدین احمد و محمد بن علی الشیخی القادر

مسلم بن ابی الحارث

۲۶۴
 در حدیث
 فصل فی القصاص
 فصل فی الخفافه الاربعه
 فی کتابک فی القصاص
 برقی لقاؤه و هو یکنی
 الفضائل

عبدالله بن عباس

و مولوی محمد مبین الکونین و حسن علی المحدث و غیر ایشان امار و ایت
 حمد بن محمد بن حنبل حدیث منزلت را در مولفات پس ملا علی قلی در
 کنز العمال تبویب جمع الجوامع سیم گفته مسند زید بن الحنفی و فی الخلفاء صلی الله علیه
 وسلم بنی اصابه فقال علی لقد ذهب حی و انقطع ظمی حین یتک فعلت
 باصحابک ما فعلت غیری فان کان هذا من سخط علی فلا العتب و الکرامه فقا
 رسول الله صلی الله علیه وسلم و اننی بعثنی بالحق ما اخرجک الا لیس و انت
 بمنزله هارون من موعده لانه لا نبی بعدی و انت اخي و ارثی قال و ما رث منك
 یا رسول الله قال ما ورثت الانبیاء من قبله قال ما ورثت الانبیاء
 من قبلك قال کتاب بهم و ستة نیت و انت معی قصی فی الجنة مع فاطمه ابنتی
 و انت اخي و رفیقی هم فی کتاب مناقب علی امار و ایت عبد الله بن احمد بن محمد بن حنبل
 حدیث منزلت را در مولفات پس در مناقب جناب امیر المؤمنین علیه السلام تصنیف فرمود علی
 ما نقل گفته حدیثنا الحسن قال حدیثنا ابو عبد الله الحسن بن بشیر الطفاوی فی القصاص
 بن عبد الله بن بشر الخبر ان متقارباً فی اللفظ یزید احدثهما علی صاحبهما حدیثنا
 قیس بن الربیع قال حدیثنا سعد الجحاف عن عطیه عن محمد بن یزید احدث
 ان رسول الله اخي یأین المسلمین ثم قال یا علی انت اخي بمنزله هارون من موعده
 انه لا نبی بعدی اما علمت یا علی ان اول من یدعی يوم القیامه فی ما قورع عن
 العرش فاکس حاکم خضوعه من خلل الجنة فزیعی بالنیین بعضهم علی اثر بعضهم
 فقومون سباطین علی عین العرش یسبون حلاً خضراً من خلل الجنة الا و انی اخبر
 یا علی ان امی اول الامر یحاسبون يوم القیامه ثرانت اول من یمکک لقرابک
 و منزلتک عندک و یدفع الیک لوائی و هو لواء الخلیفه و یدفعه بین السباطین ثم یجمع
 خلق الله یتظلمون بظل لوائی و طولاه مسبره الف سنة سناناه یا قوته حمراء
 تلك ذوائب من بعد ذوابة فی المشرق و ذوابة فی المغرب الثالثه دستار النبوة
 مکتوب علیه ثلاثة اسطر الاول بسم الله الرحمن الرحیم الثاني الحمد لله رب العالمین

الثالث كالأية الله محمد رسول الله طول كل سطر ألف سنة وعرضه ألف سنة
 وتسدير اللواء والحسن عن غيابة الحسين عن يسار كحرة تقف بين يدي إبراهيم
 في ظل العرش ثم تكسى حلة خضراء من الجنة ثم نادى مناد من تحت العرش نعم لاب
 ابوك ابراهيم فمخ الخ ارك على البشرا على انك تكسى اذا كسيت وتدعى اذا دعيت
 وتسمى اذا تسمى آثار وايت ابو محمد عبد الله بن محمد بن جعفر بن جيان الاصبهاني المعروف
 بابي الشيخ حديث منزلة راور مواخات پس ان عبارت توضيح الدلائل كبر در ما بعد مذکور می شود
 ظاهر است آثار وايت سليمان بن احمد الطبراني حديث منزلة راور مواخات پس على تقي در
 كنز العمال شويب جمع الجوامع سيوطي گفته قرفا اصلحتان تكونان با تواب اغضبت علي بن
 ابي نعيم بين المهاجرين الانصار ولو اواخ بينك وبين احد منهم اما تخرط ان يكون
 من عذرة هارون من هو الا الله لا نبي بعد الا من احبك حبك من الايمان
 انقضت امانته الله مينة الجاهلية وحوسب بعمله في الاسلام طبع علي بن عباس
 آثار وايت احمد بن علي الخطيب حديث منزلة راور مواخات پس در ما بعد از عبارت توضيح
 واضح خواهد شد آثار وايت علي بن محمد المعروف بابن المغازلي حديث منزلة راور مواخات
 پس ابن المغازلي در مناقب جناب امير المؤمنين عليه السلام على انقل ابن بطريق طائفة من
 اخبرنا ابو الحسن احمد بن المظفر الططار قال اخبرنا ابو محمد ابن السقاء اخبرنا
 ابو الحسن علي بن عبد الله بن القصاب المبع الواسطي فيما اذن لي في رواية عنه الله
 قال حدثني ابو بكر محمد بن الحسن بن محمد البياضي قال حدثني ابو الحسن علي
 محمد بن الحسن الجوهری قال حدثني محمد بن زكريا بن دريد العبدي قال حدثني
 حميد الطويل عن انس قال لما كان يوم المباحلة واخي النبي صلى الله عليه
 بين المهاجرين علي واقف يراه ويعرف مكانه لم يواخ بينه وبين احدا
 فانصرف علي الى العين فاقد الله صلى الله عليه وسلم فقال ما فعل
 ابو الحسن قالوا انصرف اليك العين يا رسول الله قال يا بلال اذهب فاتي به
 فيزير بلال الي عليه قد دخل منزله باكو العين قائم فاطمة ببكيتك لا يترك

ص

اول الانصار هم

عيناك قال يا فاطمة أختي النبي بين المهاجرين والأنصار وأنا واقف في بين
 مكان لم يواخ بيني وبين أحد قالت لا يخرجك الله لعله أثارك لنفسك فقال
 بلال يا علي أجب النبي صلى الله عليه وسلم فاني على النبي صلى الله عليه وسلم
 فقال النبي صلى الله عليه وسلم ما يبكيك يا أبا الحسن قال أخيت بيني وبين
 والأنصار يا رسول الله وأنا واقف تراني تعرف مكان لم يواخ بيني وبين أحد
 قال إنما أخرك لنفسك لا يستراك إن تكون أخا نبيك قال بل يا رسول الله اني
 لي بذلك فاخذ بيده وارقاها المنبر فقال اللهم هذا مني وأنا منه ألا أنه
 مني بمنزلة هارون من موسى ألا من كنت مولاة فهذا علي مولاة قال فانصر
 علي قري العين فاتبعه عمر بن الخطاب فقال في خطبه يا أبا الحسن اصمت مولا علي مولا
 كل مسلم أما رويت مرفوع بن أحمد العوفي باخطب غرار زم حديث منزلت راد روافد علي
 در مناقب جناب أمير المؤمنين عليه السلام گفته انباني سيد القراء أبو العلاء الحسن بن أحمد
 الطرار الهادي قال خبرنا الحسن بن أحمد المقرئ قال خبرنا أحمد بن عبد الله
 قال حدثنا سليمان بن أحمد الطبراني قال حدثنا محمود بن محمد المروزي قال حدثنا
 بن أحمد المروزي قال حدثنا جرير عن إيث عن مجاهد عن ابن عباس قال لما أختي
 صلى الله عليه وسلم بين أصحابه وبين المهاجرين والأنصار ولم يواخ بين علي بن
 أبي طالب وبين أحد منهم خرج علي غضبا حتى أتى جدو لا من الأرض فتوسد ذرا
 وانك وسفت عليه الرية فضلبة رسول الله صلى الله عليه وسلم حته وجده
 فذكره برجلة قال ثم فاصلحت ان تكون أبا تراب ان غضبت علي حين أخيت
 بين المهاجرين والأنصار ولم يواخ بينك وبين أحد ثم أما ترضون ان تكون معي
 بمنزلة هارون من موسى ألا أنه ليس بجدى كاس حباب حقا بالامم والايامان
 ومن ابغضك اماته الله ميتة جاهلية وحوسب بعلمه في الاسلام ثم
 خطب غرار زم در مناقب بسند خود روایت کرده ان رسول الله صلى الله عليه وسلم
 أختي بين المسلمين ثم قال يا علي أنت أخي وانت في بمنزلة هارون من موسى غير أنه

لا يسمع ما علمت يا ابا ابي من يد به يوم القيامة انما ثلث قال فاقوم عن عرشك
 في ظلمة فاك في حلة خضراء من حلة الجنة ثلث يدعي بالنبيين بعضهم على اثر بعض فيقومون
 سماطين عن عرش العرش يكسون حلة خضراء من حلة الجنة الا وان اخبرك يا علي
 ان اول الامر يحاسبون يوم القيامة ثلث اول من يد بقرابتك مني اول
 عندي يدفع اليك لو ابي هو لواء الحمد فتسير به بين السماطين وادوم وجميع
 خلق الله يستظلون بظل لواءي يوم القيامة وطوله مسيرة الف سنة
 يا قرة حمراء قضيبه قصبة بيضاء راحه درة خضراء له ثلث ذوائب من فؤاد
 ذواية في المشرق وذواية في المغرب والثالثة وسط الدنيا مكتوب عليه
 ثلاثة اسطر الاول بسم الله الرحمن الرحيم والثاني الحمد لله رب العالمين
 والثالث لا اله الا الله محمد رسول الله طول سطر الف عام وعرضه مسيرة الف
 سنة وتسير بلوائى والحسن عن عبيدك والحسين عن يسارك حتى تقف
 بين يدين ابراهيم في ظل العرش ثم تكسى حلة خضراء من الجنة ثم ينادى صناد
 من تحت العرش نعم ابا ابوك ابراهيم ونعم الاخ اخوك على ابشر يا علي انك
 تكسى اذا كسيت وتداعى اذا داعيت فينجي اذا حبيت اما رايت ابو محمد مخرج
 بن محمد بن حسين بن يحيى الصالحاني حديث منزلت راوت عن جابر بن عبد الله
 ظاهر خواتمها رايت محمد بن يوسف الزندي حديث منزلت راوت عن جابر بن عبد الله
 وعلم درر السعطين گفته راوى عن عمر رضى الله عنه ان النبي صلى الله عليه
 وسلم اخى بين اصحابه ولعمروا بن بين علي وبين احد فجاء علي قد مع
 عيناه فقال يا بنى الله مالك لم تواخ بيني وبين اخذ فقال
 انت اخي في الدنيا والاخرة وفي رواية انه قال يا رسول الله
 ذهب روعي وانقطع ظمري حين رايتك فعلت باصحابك
 ما فعلت غيري فان كان من سخطك علي فلا
 العيب والكرامة فقال النبي صلى الله عليه وسلم والله

الحسين

بعثني بالحق ما اترك الا لنفسك انت متي عزلة هارون من مو غيرة الله لا نبى
 بعدك وانت اخي وارثي فقال يا رسول الله ما اراث منك فقال ما وراثك الانبياء
 قبل قال ما وراث الانبياء قبلك قال كتاب بهم سنة يتقهم وانت معي في قصركم
 في الجنة مع ابني فاطمة وانت اخي ورفيقي ثم تلا رسول الله صلى الله عليه وسلم هذه
 الآية اخوانا على سنة متقابلين الا خلافة في الله ينظر بعضهم الى بعض كما روایت
 نور الدين بن محمد المروفي بن الصنيع المالكي حديث منزلة راد موانع ليس في حصول منه كفته
 عن مناقب ضياء الدين اخوارزمي عن ابن عباس قال لما اخي رسول الله صلى الله عليه وسلم
 وسلم بين اصحابه من المهاجرين والانصار وهو الله صلى الله عليه وسلم اخي
 ابني بكر وعمر رضي الله عنهما واخي بين عثمان بن عفان واخي بين طلحة
 والزبير واخي بين ابي ذر الغفاري والمقداد رضوان الله عليهم جميعا ولم يوجع بين
 علي بن ابي طالب وبين احد منهم خرج على مضض حتى ان جد ولا من الارض توخى عنه
 وناو فيه نفسه الرج عليه التراب فطلبه النبي صلى الله عليه وسلم فوجده على ذلك
 الصفة فذكره رجلا قال ثم فاصلحت ان تكون الا ابا تراب غضبت حين اخيت
 بين المهاجرين والانصار ولم اناخ بينك وبين احد منهم ما ترضان تكون متي عزلة
 هارون من مو ان لا ياتي بك النبي بعدك الا من احبك فقد حلف بالامن والامان ومن
 ابغضك امانا فانه مينة جاهليه انما روایت عبد الرحمن بن البراء السيوحي حديث منزلة
 راد موانع ليس في عبارته نثر الاحمال كتمويه جمع الجواسع سيوف ووضح في انما روایت
 ابراهيم بن محمد بن عيسى حديث منزلة راد موانع ليس ابراهيم ذكره في كتابه الكافي في فضل
 الارابعة الخلفا گفته وعنه اي عن ابراهيم بن عباس رضي الله عنه قال اخي النبي صلى الله
 عليه وسلم بين المهاجرين والانصار وترك عليا واخا بينه وبين احد منهم فوجدا
 في نفسه حاله اسجد فقام فيه فاخبر النبي صلى الله عليه وسلم فانا له وهذه امرة
 وقد اسر به نزاله فجعل يفضل التراب عنه ويقول قم فاصلحت ان تكون ابا تراب
 اغضبت عليا حين اخيت بين المهاجرين والانصار وانا اخ بينك وبين احد منهم

٢٢

ص
 الباء لئلا يشقها
 من اخبا انما هو النبي
 ووربه

اما تظلمون تكونون بمنزلة هارون من موسى الا انه ليس بعبدا من اهل بيت
حق بالامانة الايمان من انبضك امانه الله مدينة الماهلية وحسب بعدد الاسل
اخرجه الطبراني في الكبير آراء واثبات رجال الدين محدث حديث من روى في
درار بعين فضائل جناب المومنين عليه السلام ثم في الحديث الرابع عشر عن يعلى بن
قال اخي رسول الله صلى الله عليه وسلم بين المسلمين جعل خلف عليا حتى في
آخرهم ليس مع له فقال له علي اخيت بين المسلمين تركني فقال انما تركك لنفسك
انت اخي في الدنيا والاخرة وانا اخوك وفي رواية ما اخرتك الا انفسى انت مني
بمنزلة هارون من موسى الا انه لا نبي بعدي وانت معي في قصري الجنة مع ابني
فاطمة ولدت اخي رقيق ثم تلا رسول الله صلى الله عليه وسلم هذه الآية اخوانا
على سر متقابلين الاخلاء في الله ينظر بعضهم الى بعض ثم قال الذي صلى الله
عليه وسلم انك اكره احد فقل لنا عبد الله واخو رسولك لاية يها بعد الاكابر
مفترا آراء واثبات رجال الدين محدث حديث من روى في
ترجم الفضائل ثم عن زيد بن ابي وفي رواية الله تعالى عنه قال دخلت على رسول الله
صلى الله عليه وآله ببارك وسلم فذكر المواجهة بين اصحابه قال فقام على كرم الله
تعالى وجهه للذي صلى الله عليه وآله ببارك وسلم فقال لقد ذهبت روحي لتقطع ظمري
حين ابتداء فعلت ما فعلت بغيري فان كن هذا من بخطاة على فذاك العقبى طوي
فقال صلى الله عليه وآله ببارك وسلم والذي الذي يعني ما اخرتك الا انفسى وانت مني
بمنزلة هارون من موسى الا انه لا نبي بعدي وانت واثبات رجال الدين محدث حديث من روى في
قال صلى الله عليه وآله ببارك وسلم ما واثبات رجال الدين محدث حديث من روى في
الانبياء من قبلك قال صلى الله عليه وآله ببارك وسلم كتاب الله وسنة نبيهم
وانتم معي في الجنة مع فاطمة ابنتي وانت اخي رقيق ثم قال رسول الله
صلى الله عليه وآله ببارك وسلم ما واثبات رجال الدين محدث حديث من روى في
معهما بعضهما واه الا...

ص ٣٣
البيان الثاني عشر

لما كان يوم اربعاء من شهر ربيع الاول سنة ثمان وثمانين
من الهجرة رافقت سوادتي في ذات يوم باجلاس امير غفر

فان كان من مخط على فراك العتيق الكرامة فقال صلعم والذي بعثني بالحق ما اخرجك
الا لنفسه فانت عندك بمنزلة هارون من موسى وانت احيى وارث فقال يا رسول الله ما اخرجك منك
قال ما اورثت الانبياء قال ما اورثت الانبياء قبلك قال كتاب الله وسنة نبيه
وانت معي في قصوى الجنة مع فاطمة بنتي وانت اخي ورفيقي ثم تلا رسول الله
صلعم الله عليه وسلم هذه الآية اخوانا على سر متقابلين الا خلافا في الله ينظر بعضهم
بعض بين حديث بيان فمروا كما احكام كتابي سنت رسول الله صلى الله عليه وسلم فمروا
عقبي هم فانه رسول الله صلى الله عليه وسلم فمروا عنت بافاطمة زهرا ابنة ابوتها وبيت ابوتها
محمد المعروف بالمولوي حسن علي المحدث بن عبد الله تلميذ محاط به في منزلة راد وادوات ليس
كتاب تفرج الاحباب في مناقب الاولاد اصحابه كما في آخر ان ابن حبان واقع قد وقع الفراغ
من تسيو هذه النسخة المباركة المشتملة المسماة بتفريج الاحباب على يد العاصم
جمال الدين ابى عبد الله محمد المدعو ميرزا حسن علي عفي عنه نقول فلان خط كفته عن
عبد الله بن ابي او في قال دخلت على رسول الله صلى الله عليه وسلم في مسجده فقال
لاي بن فلان ابن فلان فجعل ينظر في وجوه اصحابه فيفقدهم ويبعث اليهم حتى توافوا
عنده فحمد الله واشتفى عليه في آخر يوم فقال يا علي بن ابي طالب لقد ذهبت روحي
يا رسول الله حين لايتك فقلت يا صاحبك ما فعلت غيري فان كان هذا من الله فلا
العتيق الكرامة فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم والذي بعثني بالحق نبيا ما اخرجك الا
لنفسك وانت مئة عازنة هارون من موسى وانت احيى وارث فقال يا رسول الله اشد
منك قال ما اورثت الانبياء قبله قال ما اورثت فقال كتاب الله وسنة انبيائه وانت
مع في قصوى الجنة مع فاطمة ابنتي والحسن والحسين ابني وانت رفيق ثم تلا رسول
صلعم الله عليه وسلم اخوانا على سر متقابلين واه احمد ازين حديث شريف ثمة شئ
که حدیث مندرت ثبت تقدیر و ترجیح جناب امیر المومنین علیه السلام بر سایر اصحاب موجب
که آن قرین است بر این شریف و بدایت نزد جناب سالک التاب صلی الله علیه و آله و سلم است زیرا که
حدیث مندرت به بیان خصیص مندرت بود و اخات خود بکلام بلاغت فطام ما اخرجك الا لنفسه

ص ٨٢
١٢٢
مناقب امیر المومنین علیه السلام
ابن ابي عمیر بن خطاب

عبد الله

ولایت دارد و بر آنکه حدیث منزلت موجب تخصیص و ترجیح و تقدیم آنحضرت بوده والا ذکر آن درین
مناسبت نیست و در روایت وسیله النجاة حرف فایم بر حدیث منزلت داخل است حیث ذکر فیہ
فقال صلی الله علیه وسلم والذي بعثني بالحق ما اخوتك الا لنفسه فانت بمنزلة هارون
من موسى و ظاهر است که فادرین جابر استعلیل است پس چون جناب امیر المومنین علیه السلام
از آنحضرت بمنزله هارون از موسی سبب تخصیص آنحضرت با محبت نبویه باشد صراحت و براهه و در حدیث
مذکور مذکور است که عبدالمطلب بن عبدالمطلب در مناقب و ابیت کرده بعد از شاد حدیث منزلت است
دعوت جناب امیر المومنین علیه السلام بعد دعوت جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم و در
حساب تعلیل آن بقرابت منزلت آنحضرت که دلیل قاطع بر فضیلت آنحضرت مذکور است همچنین
اختصاص آنحضرت بشرف حمل لواء محمد که دلیل تقدیم و ترجیح برین است همچنین و قوف آنحضرت
در میان انجمن حضرت ابراهیم علیه السلام و پوشانیده شدن آنحضرت صله سبز اجل
و مناد شدن جناب سالتاب بن داود نعم اکابر ابوبکر ابراهیم و نعم الاخوان علی و نیز تشییر آنحضرت
بمصادفت کشت و حباب آنحضرت با کشت و حباب جناب نبوی و لایزال و حج قاطعه بر تفصیل
و تقدیم و ترجیح و عظمت منزلت و اکرامیت و اکسریت است پس فرمود حدیث منزلت با لحاظ سیاق
و سابق هم دلیل قاطع است بر آنکه این حدیث هم دلیل واضح و برهان لایح بر فضیلت آنحضرت
و مزید قرب و اختصاص آنحضرت است پس کدام است یا بطلان مزعمه حضرت ابیسانت که در توجیه
و تاویل حدیث منزلت و حکم منزلت آن و صرف آن از دلالت بر فضیلت مزید اختصاص و قرب منزلت
غرائب ثبات بر زبان آرند بلکه مزید حیا و شرم آنرا محمول بر ابراهیم و منزلت مهوده که آن خلایق
منقطعه ناقصه است حیث انکارند بلکه معاذ الله آنرا نافی خلافت آنحضرت بلکه مثبت و تحقیر
می پندارند دلیل سومی سوم آنکه جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم حدیث منزلت
روز غیر همراه فضائل عظیمه آنحضرت از شاد و فرخنده و کافی بودن آن در اثبات فضائل و شرف
آنحضرت بیان فرموده چنانچه عجمه المذکور بن محمد بن ابراهیم از کوفی و علی بن محمد الجعفی
المعروف بابن المغازلی قسوف بن احمد ابی المبرید المعروف بابن حطیحه از زید و عمر بن محمد بن
انصر الازدی المعروف بابن سکیان بن موسی الملقب بالمعروف بابن سعدی محمد بن یوسف

دليل في شرح اركان الفقه
 ٩٧٢٠

واما اسم بن محمد بن عبد الله الشافعي وشهاب الدين احمد صاحب توضيح الدلائل
 اسمعيل الاثير في ايشان واكثره وانتظاره ابن غازي في كتاب المناقب فما يدق له عليه السلام
 لما قدم بفتح خير اخبرنا ابو الحسن علي بن عبيد الله بن القصاب البيهقي رحمه الله
 ثنا ابو بكر محمد بن احمد بن يعقوب المفيد الجرجاني ثنا ابو الحسن علي بن سلمان
 يحيى ثنا عبد الكريم بن علي نا جعفر بن محمد بن بيعة الحسين بن الحسن بن الحسين
 ثنا كاسح بن جعفر بن مسلم بن بشار عن جابر بن عبد الله قال لما قدم علي بن ابي طالب
 بفتح خير قال يا ابا القاسم صلى الله عليه وسلم يا علي لولا ان تقول طائفة من امتي
 ما قالت النصارى في عيسى بن مريم لقلت فيك مقالا ثم علي ملا من المسلمين
 اخذوا التراب من تحت جليك وفضل طهورك يستشفون بها ولكن حسبك ان تكون
 بمنزلة هرون من موسى غير انه لا نبي بعدي وانت تدرى ذمتي وتستر عورتك وتقا
 علي سنتي وانت غدا في الآخرة اقرب الخلق مني وانت علي الخوض خليفة وان
 شيعتك علي منابر من نور مبيضة جوهرية اشفع لهم ويكونون في الجنة
 جيرانا لان جرباك حربي وسلمك سلمى وسريرتك سريري وان ولدك ولدني وانت
 تقض ديني وانت تفخر وعدي وان الحق علي لسانك وفي قلبك ومعك وبين
 يديك ونصب عينيك الايمان مخالط لك ودعي لا يرد علي الخوض مبغض لك
 ولا يغيب عنه محبك فخر علي ساجدا وقال الحمد لله الذي من علي بالاسلام وعلمني
 القرآن حقيقا الى خير البرية واعرا الخلق واكمر اهل السموات والارض علي باب خاتم
 وسيد المرسلين وصفة الله في جميع العالمين احسانا من الله تفضلا منه علي فقال
 النبي صلى الله عليه وسلم لولا انت يا علي ما عرف المؤمنون بعد لقد جعل الله جل
 وعز نسل كل نبي من جنده جنة نسل من جليلك يا علي فانتم اعز الخلق واكمرهم
 علي واعزهم عندكم وممنزلك اكرم من يرد علي من اهل بيته ودفع بن احمد بن محمد بن ابي الخطاب
 بخطه تاريخه في ذكرنا المناقب حجة سيدنا حافظ ابو منصور شهر دار بن شبرويه
 ابن شهر دار النعماني في كتابه من حديثنا ابو الفتح عبيد بن موسى بن عبد الله بن عبدو

ابو محمد بن ابي الخطاب

الهداني كتابه أخبرنا الشيخ أبو طاهر الحسين بن علي بن مسلمة رضي الله عنه من مسند
 زيد بن علي حدَّثنا الفضل بن الفضل بن العباس حدَّثنا أبو عبد الله محمد بن سهل
 حدَّثنا محمد بن عبد الله البلوي حدَّثني إبراهيم بن عبد الله بن العلاء حدَّثني أبي
 عن زيد بن علي عن أبيه عن حمزة عن علي بن أبي طالب قال
 قال النبي صلى الله عليه وسلم وخبر لو كان يقول فيك طوائف من أمم ما فات
 النصارى عيسى بن مريم لقلت اليوم فيك مقالة لا تمر على ما من المسلمين إلا أخذوا
 من ثياب جليك وفضل طهوك يستشفون به ولكن حسبك أن تكون مني وأنا منك
 ترثني وارثك وانت مني بمنزلة هرون من موسى ألا أنه لا نبي بعدي انت تؤذي
 ديني وتقاتل علي ستتي وانت في الآخرة أقرب الناس مني وإنك غدا على الخوض خلقت
 تزدود عنه المنافقين وانت أول من يدخل الخوض وانت أول داخل الجنة من
 أمته وشيعته على منابر من نور وأمرهم من مبيضة وجوههم كواشف لهم
 فيكونون غدا في الجنة جيراناً وإن عدوك ظالمون مسودة وجوههم
 حرباء حر وسلمك سلمى وسرك سري علانيتك علانيتي وسريرة صدراك
 كسريرة صدرك وانت باب علي إن ولدك ولدي كحك كحي ودمك دمي وإن
 الحق معك والحق على لسانك وفي قلبك وبين عينيك والإيمان محالط كحك
 ودمك كما خالط كحي ودمي وإن الله عز وجل أمرني أن أبشرك أنك وعترتك
 وعترتي في الجنة وإن عدوك في النار لا يرد الخوض على مبغض لك ولا يغيب
 عنه محب لك قال فخرت له سبحانه وتعالى ساجداً وحده على ما أنعم به علي
 من الإسلام والقرآن وحبني إلى خاتم النبيين سبأ المرسلين صلى الله عليه وسلم
 ونيز خطب خوارزم وكتابات قب كشمروني المناصب للحق بإسناده في حديث طويل قال
 لما قل علي عليه السلام قال الله عز وجل في حق نبيه قال رسول الله صلى الله
 عليه وسلم لو كان يقول فيك طائفة من أمم ما فات النصارى عيسى بن مريم لقلت اليوم
 فيك مقالة لا تمر على ما من المسلمين إلا أخذوا من ثياب جليك وفضل طهوك

يشتفون به لكن حسبك ان تكون متي وانا منك ترثني وارتك وانك متي بمنزلة هو
 من سئل الا انه لا ينبغي بعدك وانه تبرئ متي وتقاتل على سنتي وانه غدا في الاخرة
 اقرب الناس متي وانه اول من يرد على الخوض اول من يكسب معي اول داخل الجنة
 من امتي وان شيعتك على منابر من نور وان الحق على لسانك وفي قلبك وبين يديك
 وعمر بن محمد بن خضر الازدي الملقب بالملأ في ربيعة التعبدية كفته ان النبي صلى الله عليه وسلم
 قال لعلي لما قدم عليه يوم فتح خيبر يا علي لولا اخا ان يقول فيك طوائف من امتي
 ما قالت النصارى في عيسى لقلت فيك قولا لا تعرفه على ملا الا اخذوا تراب جليلك
 وفضل طهوك يستشفون به لكن حسبك ان تكون متي كما روى من سئل الا انه لا ينبغي
 بعدك وانه تبرئ متي وتقاتل على سنتي وانه غدا في الاخرة معي وانه على الخوض خليفة
 وانه اول من يكسب معي وانه اول من يدخل الجنة مع من امتي وان شيعتك على منابر
 من نور مبيضة وجوههم اشفع لهم ويكونون جيرانا في حربك حربي وسلمك سلمتي وان
 سرك سري وعلائنتك علائقي وان الحق معك وعلى لسانك وفي قلبك وبين يديك
 وان لا يمان من الخاطك وكودك ولن يرد الخوض مبغض لك ولا يغيب عنه محبتك
 قال فخر على ساجدا وقال الحمد لله الذي من علي بالاسلام وعلني القرآن وصيوني
 الى خير البرية خاتم النبيين سيد المرسلين احسانا منه وتفضلا ومحمد بن يوسف
 وكفاية الطالب كفته اخبرني ابو سحاق ابراهيم بن يوسف بن بكرة الكندي اخبرنا
 الحافظ ابو العلاء الهادي اخبرنا ابو الفتح عبدة بن عبد الله بن عبد الله الهادي
 حدثنا ابو طاهر الحسين بن علي بن سلمة رضي الله عنه عن مسند زيد بن علي حدثنا الفضل
 بن الفضل بن العباس حدثنا ابو عبد الله محمد بن سهل حدثنا محمد بن عبد الله البلخي
 حدثني ابراهيم بن عبيد الله بن العلاء قال حدثني ابي عن زيد بن علي عن ابيه عن
 جده عن علي بن ابي طالب قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم يوم فتح خيبر
 لولا ان يقول فيك طوائف من امتي ما قالت النصارى في عيسى بن مريم لقلت اليوم
 فيك مقالا لا تم على ملا من المسلمين الا اخذوا من تراب جليلك وفضل طهوك

على ما نقل

٤٦
 ص ١١٢
 الباب الثاني
 والستون

ليستشفوه لكن حسبك ان تكون وانا منك ترشي وانك وانت بمنزلة هارون من موسى
 الا انه لا نبي بعدي انت يحيي وتقتل على سنتي وانت في الآخرة اقرب الناس مني
 وانت غدا على الحوض وانت اول داخل الجنة من امتي وان شيعتك على منابر من نور
 مسرون مبيضة وجوههم كواشف لهم فيكون غدا في الجنة جيرا وان عدوك غدا
 ظلمة مظلمين مسودّة وجوههم كحجر حريق وسلك سلكي سرّا سرّا وعلا نيتك
 علانيتي وسريرة صدرك كسريرة صدرك وانت باب علمي وان ولدك ولدي
 وكحك كحك دمك دمى وان الحق منك والحق على لسانك وفي قلبك وبين يدي
 والايمان منجى لك وكما قال كحك دمى وان عز وجل امرني ان ابشرك اناك
 وعترتك في الجنة وان عدوك في النار لا يرد الحوض على مبغضك ولا يغيب
 محبتك قال علي فخرت لله سبحانه وتعالى ساجدا وحمدته على ما انعم به
 من الاسلام والقران وجعلني اخا للنبيين سيد المرسلين صلى الله عليه وسلم
 وابراهيم بن عبد الله بن شافع في كتاب الاكفار كفته وعنه يعنى علي بن ابي طالب رضي
 عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم اول ان تقول فيك طوائف من امتي
 ما قالت النصارى في المسيح لقلت فيك ولا تتركهم ملاما الا اخذوا من ثياب جليل
 وفضل طهوك وبستشفون بك وحسبك ان تكون مني بمنزلة هارون من موسى
 الا انه لا نبي بعدي وانت تبني مني وتقاتل على سنتي وانت في الآخرة معي اناك
 على الحوض خليفة واناك اول من تكسى معي اناك اول داخل الجنة من امتي وان
 محبتك على منابر من نور مبيضة وجوههم كواشف لهم فيكون غدا جيرا وان
 حرك حرك سلك سلكي سرّا سرّا علانيتك علانيتي وامرك امرى وسريرة
 صدرك كسريرة صدرك وان ولدك ولدي انت منجز عداقي وان الحق معك ليس
 ادراك وان الحق معك وعلى لسانك وفي قلبك وبين يدي عيني انت الامام بط
 ليحك ورمك كما قال كحك دمى وان ولدك ولدك مني من جبر عداقي وان الحق معك ليس
 عندك محبتك حتى تزد الحوض مني قال في شريعة الامام احمد رضي الله عنه

۱۰۰

وبلغها ابو الربيع سليمان بن موهب بن سالار بن حسان الحيدري الكلاعي البليسي ولد سنة
 وستين و خمسمائة قال ابو عبد الله الابار سمع ببلنسة ابا العطاء بن البريد و ابا الجحاف
 بن ابي و ارحل فسمع ابا القاسم بن حبيش و ابا بكر بن الجعد و ابا عبد الله بن قون و ابا عبد الله
 بن الفجار و ابا محمد عبيد الله و ابا محمد بن نوبة و ابا الوليد بن شد و ابا محمد القرس
 و ابا عبد الله بن عمرو بن ابا محمد بن جهم و نخبه بن يحيى خلقا سواهم و اجاز ابو العباس
 بن مضار و ابو محمد عبد الحق الازدجي صاحب الاحكام و آخرون و عن ائمه عناية بالثقيلة و الرواية
 و كان اماما في صناعة الحديث بصرا به حافظا حافظا عارفا في تاريخ و الحديث
 ذاك ابو الوليد الوفيات يتقدم اهل زمانه في ذلك و في حفظ اسماء الرجال خصوصا من تلحق
 زمانه و عاصره كتب الكثير و كان خطه لا نظير له في القن و الضبط
 مع الاستبحار في الادب و الاستتمار بالبلاغة فوذا في تشييد الرسائل و هي
 في النظم خطيبا فصحا مفوها مدركا حسن المسامحة و المساق لما يفعله من الشدة
 الانيقة و الزلي الحسن و هو كان المتكلم عن الملوك في زمانه في المجالس المبيح عظم لما يروونه
 في المجالس على المنابر و خطابه ببلنسة في اوقات له تصدفت نبيدة في فنون
 الف المكي في مغازي المصطفى و الثلاثة خلفا في اربع مجلدات و ارموا في جاف في
 الصحابة و التابعين و كتاب مصباح الظلم يشبه الشهاب و كتاب اخبار بني ارم و كتاب
 الاربعين غير ذلك و اليه كانت الرحلة للاخذ عنه انتفعت به في الحديث كل الا
 اخذ عنه كثيرا قلت حدث عنه ابو العباس احمد بن العماد قاضي تبريز طائفة
 قال بن مسدد لم الق مثله جلاله و ذبلا و رياسة و فضلا و كان ما اصابه من
 في فنون من منقول و معقول و مؤون و شور جامعا للصائيل برع في علوم القرآن
 و التهجيد ما الادب فكان ابن نجدة هو خاتم الحفاظ و دب له ديوان الانباء
 اخذ القرائت عن اصحاب ابن هذيل و ارحل و اختص بابي القاسم بن حبيش و ربيعة
 عن عمه قال لا ياب كان حماد بن عمار كان يحثه ثلث اربعين منتهى عمره لو يارها و هو
 آخر ائمة ائمة البلغاء باكنة في شدة بكايه منه و عده تلته في اسر من ربيعة

دليل على سومر رشاد فرمودن خواجه سالک سالک
 ٩٢٩ روز چهارم از فصل عهده شنبه لعلت جلاله

استاذ اربعه شمس و شمس و شمس

مقبلا غير مدبر في العشر من ذي الحجة سنة اربع و ثلاثين و ستائة قال الحافظ المند
 توفى شهيدا بيدا العدو وكان مولده بظاهر رسية في قتل مضان سنة خمس
 سبع و ثمان مائة و مرسية و شبيلة و غزناطة و نشاطة و مائة و مائة و مائة و مائة
 و جمع محاسن على غزارة علمه كثرة حفظه معرفته بهذا الشأن كتيب بالاجازة
 سنة اربع عشرة و يا فخر رتاريخ مرآة الجنان كفته الحافظ ابو الربيع انكلاهي سليمان بن
 موسى البليسي صاحب التصانيف و بقية اعلام الاثر و في بالانديلي بان لا بار كان
 قد فلق اهل زمانه فقه على اقوانه عارفا بالبحر و التعبد في اللو اليه
 والوفيات لا نظير له في الاتقان والضبط مع الادب و البلاغة و كان فخرنا في النساء
 الرسائل مجيها في النظم خطيبا مفوها مدد كاحسن السبح والسياق مع النسارة
 الايقنة من كلامه عند الملوك في مجالسهم مبينا لما يريد و نه على المنابر و الحال
 و في الخطابة وله تصانيف عدة فوفى شهيد مقبلا غير مدبر في ذي الحجة
 و درخ الطيب من نخص الاندلس الرطب كورست و كانت وقعة ائمة القم في الحافظ
 ابو الربيع الكلاعي رحمه الله تعالى يوم الخميس عشرين من ذي الحجة سنة اربع و ثلاثين
 و ستائة و لم ير رحمه الله تعالى متقدما امام الصفوف و خفا الى الكفار مقبلا
 على العدو و ينادى بالنهر مين اعز الجنة تفرون حتى قتل صار يرد الله تعالى
 وكان جاثما يقول ان منتهى عمري سبعون سنة لو رآها في صغرة و كان كذا ان شاء
 تلميذه الحافظ ابو عبد الله بن الابار بقصيدة الميمية الشهيرة التي اولها يا
 يا شلاء الاعلا و المكابر فقه باطراف القنا و الصور و عوجا عليها يا بؤوه
 مصارع خضت بالطل و الما حرم لحس و جوه في الجنان و جبهة و بياض و نسيم الظلام
 و هي طويلة و من شعر الحافظ ابو الربيع المذكور و قالت له اللفظ به و يوافي مساج
 للرشاد مبين كتاب ان معتك رحلة و جيش مشيت حمرته منون و لا اكبر
 الرحمن فيما اجته و كيف ولا يخفى عليه جنين و من لم يخل الرياء بشينة فمن مد
 ان الرياء يشين لقد ديع قلبى للشباب و فقهه كارب بالعلق الفقيد صبرش و كنه و

١٢
 الحافظ الثاني

المتيت بلغة فخطت بقلبي للشجون فمن دليل شباكل انصر منظره وانقها لاحتسبوا
 فاهل على عيش تكدد صفوة انصر خلاصه صفاء جحون ويا وجع فودى وفودى كماله تزيد
 شبي كيف بعد يكون حراو على قلبي سكون بغرة وكيف مع الشيب المضم سكون وقالوا شبا
 المرء شعبة جنة فالى عراى للمشيب جنون وقالوا شبا الشيب صبان مالى ولو لم يعلمون
 الحديث شجون وقال ايضا هو المولى ليشك في كونه هو ما الحد يدب منك هذا الولي
 تبارك وجهه فحت نحوه الهوى فاو زعمها سكر او سمها طولا وما هو الا وجهك الدائم
 الذى لقل على عليه يخرس بالقول تبارك من هو اليك وقوق فكن قوق في مطلي وكن
 الحولا وهب الرضا ما السواد المتقى ولو لقيت نفسه على نيله الهوى وكان حبه الله تعالى
 حافظ الحديث مبرز في نقده تارة معروفة بطرقه ضابطا لاحكام سائده ذكرا لرجا
 بيان من الادب خطب بلنسية واستقصى وكان مخ لا من اول الحزم والبسالة والافلام
 والحز الى حضرة الغزوات وهاشرا لقتال بنفسه ابله بلاء حسنا وروى عن ابن القاسم
 بن جيش طبقة وصنف كتابها مصباح المظلم في الحديث والاربعون عن اربعين
 شيخا لاربعين من الصحابة والاربعون السابعة والسابعة من حديث الصدحى
 وحلية الامالى في المواقف والمعالج تحفة الرواد ونجعة الورد والمسلالات
 والانشاد وكتاب الاكفاد في معاني رسول الله صلى الله عليه وسلم وغاوى الثلاثة
 الخلفاء وميدان السابقين حلية الصادقين المصدقين في غرض كتاب الاستيعاب لم
 يكمله المحققين وافقت كنيته زوجه من الصحابة والاعلام باخبار البخارى الامام والمحقق
 في مشيئة ابن القاسم بن جيش برنامج واباته ويحى الرطب في سنن المحقق كتابه الا
 ونفثة التوشح الحلال وجهه النص في معارضة المعركة خطبة الفصح والامثال المثل
 المبح في ابتداء الحكم واقتراح الامثال مفاوضة القلب العليل منابذة الامل
 الطويل بطريقة المعرى ملق السيل مجازفة اللحن للحن الممتحن مائة مسائل لمعونة
 ونتيجة الحب الصديق زكاة المنشور والمنظوم في مثال النعل السريه على الكيس بسوة
 والسلام قال ابن شيدوقان زكاة النشور والنظيم لحن احسن له كناية بالمشرة

في انقطع العشرة وديوان سائله سفر ديوان شجرة سفر شربا بالدين ايجار توخيح لال
 الكفة عن زيد بن الحسين بن علي طالب عن ابيه عن جده عن علي بن طالب عن ابيه
 عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم علي له بدارك و سلم و مر فمات خيرا
 ان تقول طوائف من اهل بيتي فيك ما قالت النصارى في عيسى بن مريم لعل فيك فقال لا
 حلا من الناس الا اخذوا من ثياب جليك و من فضل طحورك يستشفون من ارجح حساب
 تكون مني انا منك ترثني و اراثك و انت مني هارون من موسى الا انك لا بي بعد كنت
 تبرخي مني و تقاقل على سنتي و انت في الآخرة اقرب الناس مني و انت غدا على الحوض
 تذود عنه المنافقين و انت اول من يرد على الحوض و انت اول داخل الجنة من اهل
 و ان شيعتك على منابر من ربيعة و جوهي حمر الشفع لهم فيكونوا غدا في الجنة
 جدي اني و ان عدوك غدا يرد نار ادم و جوهي حمر الشفع لهم فيكونوا غدا في الجنة
 علاني في سريرة صدرك كسر صدرك و انت باب علي و اهل بيته و اهل بيته و اهل بيته
 حمر دمك و دمك و ان الحق معك و الحق على اسنانك و في قلبك و بين عينيك و لا يمان
 في الحمر و دمك كما خاطب حمر دمك و ان الله عز وجل امرني ان ابشره انك
 او عترتك في الجنة و ان عدوك في النار لا يرد على الحوض مبغض لك ولا يغيب عنه
 تحت لك و اواه الامام الحافظ الصالح و قال خبرنا محمد بن اسمعيل بن نصر عن
 بدانك فاد بقرائي علي قال حدثنا الحسن بن احمد قال اخبرنا الامام الحافظ العالم الرباني
 ابو نعيم احمد بن عبد الله الاصبهاني بسنده الذي يروي عنه فذكر سنده و رواه ايضا
 الامام ابو سعد شرف المنة في تفسيره في اللفظ و زيادته في لسان احمد بن احمد
 يتقدمك ان امير المؤمنين عني اكرم الله تعالى وجهه خرسا جده اشراف اهل الجنة
 انعم علي بالاسلام هدايتي بالقران و عبي ابي خير ابي في هذا الخبر و سيد المرسلين
 احسانا منه تفضلا في هذا حديث جامع يدخل شيئا من آيات و شيئا من اسباب
 احصاء الفضائل و علوم الراتب قد رواه اجلة الثقة من اهل السنة و عناية الادلة
 في القاء و هذا الفصل في ما يروى في هذا الباب كانه في لفظه و تقال

ص ٣٤٩
 الباب الرابع في بيان
 فقه من الامامان من القسم
 الثالث

علی بن ابی طالب و امیرالمؤمنین علیه السلام و امیرالمؤمنین علیه السلام و امیرالمؤمنین علیه السلام
 و ساق ای المنصور بالله سنده من یق ابن المغازی الفقیه العلامة الشافعی صاحب
 المنافع من حدیث جابر بن عبد الله عنه قال لما قدم علی بن ابی طالب یفقه خیر قال له النبی یا
 لولا ان تقول طائفة من اصحابك ما قالت النصارى فی عیسی لقلت فیك مقالا لا تملا من
 المسطرون الا اخل الدراب من تحت جلیك فیصل طحورك یستشفون بها و لكن حبسك ان
 تكون منی بمنزلة هارون من موسی غیر انی لا نبی بعدي وانت تدعی حقاً و تسرعونی و
 تقابل علی سنی و انت غدا فی الآخرة اولى بالخلق منی و انت علی الجوض خلیفة و ان شیعتك
 علی منابر رفیع مبیضة و وجههم فی الشفع لهم و یكونون فی الجنة جیران جریك حرک
 و سمدك علی سریرك تسیرك و ان ولدك و لدی انت تقصه دینی و انت تنجز عهدك و ان الحق
 علی لسانه و فی قلبك و معانی یلیك و نصب عینیك و الايمان مخالط كمالك و د
 كما خالف لدی دمی یرد علی الجوض من بعض لك و لا یغیب عنه مراك فی علی ساجد و قال
 الحمد لله الی محمد و علیهما السلام و علی القرآن و حبیبی الی خیر البریة و اعز الخلیفة و اكرم
 اهل البیت و الایض علی بته خاتم النبیین سید المرسلین صفوة الله فی جمیع العا
 احساناً من الله تعالی و تفضلاً عنه علی فقال له النبی صلی الله علیه و سلم لولا انك یا
 ماء فدا و منون بعدك فما جعل الله عز و جل نسل كل نبی من صلبه جعل نسلی من صلبك
 یا علی ذانت اعز الخلق اكرمهم علی الله و اعزهم عندك و محبك اكرم من یرد علی من اثمی
 فله فی حصول هذا الحدیث لها شواهد من كتب الحدیث تالی مقربة انشاء الله تعالی
 این حدیث شریف که بملاحظه آن قلوب باطل ایمان سرور و مبتغ و صدور اهل شان محترق نور
 می باشند و صحبت که جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم و رفیع خیر حضرت امیرالمؤمنین
 علیه السلام فرمود که اگر نه آن بود که خواهند گفت در قوطان فساد است من آنچه گفتند فساد
 در عیسی بن مریم و این میگفتند در تو بگرمی که نه می گذشتی بر گروهی از مسلمانان بگرمی که میگفتند
 تا که بپای تو و فضل ظهور تو که استشفامی که دندان و لکن کافیهست ترک باشی توازن
 بمنزله هارون از موسی خبر اینکه بالتحقیق نیست نبی بعد من و این به شواهد دلالت انچه دارد

بر آنکه حدیث منزلت مثبت نه است و فضیلت است که جناب سالتم صلی الله علیه و آله و سلم از آن
 جناب امیر المومنین علیه السلام کافی دانسته و از مقابل که موجب فتن خاکی با و فضل ظهور آنحضرت
 و استغنیایان بسبب خوف غلو غلاة جفاة اعراض فرموده این حدیث شریفی قائم مقام آن گشته اند
 پس این برارشاد فضیلت جناب امیر المومنین علیه السلام نهایت مرتبه ظهور رسیده کمال شایسته
 و خطاحت توهمین اول حدیث منزلت بطلان حمل آن بر منزلت تنجیه خلا منقطه و دلالت
 آن بر فضیلت و استیلا آن بر غیر خلا مثل خلق صبیح و خشیده و دیگر فضائل جناب امیر المومنین
 علیه السلام که در این حدیث مروست از این هم فضیلت آنحضرت بکمال موضوع ثابت ظاهر میشود
 و آن بخلاف حدیث منزلت بر فضیلت آنحضرت و دلیل سیم و چهارم آنکه مامون بنشید که
 اکابر و اساطین سنیة او را بر ابراهیم عظیمه و محمد بن حمزه می ستایند و معاذا الله او را امیر المومنین و خلیفه
 بر حق گمان می برند کما صحت نمود در مجلد حدیث الغدیر استدلال بر حدیث منزلت بر شغل
 جناب امیر المومنین علیه السلام نموده و یکی بر اکثر این استدلال او را عین حق و صواب دانسته
 و اعتراف بحقیقت آن عدم قدرت بر رد آن نموده و دیگر علما حاضرین مجلس مامون که چهل
 از کبار فقها بودند نیز قائل بقول مامون شدند و قدرت بر رد این استدلال دیگر استدلال او بر
 فضیلت جناب امیر المومنین علیه السلام و احقیقت آنحضرت بخلافت نیافتند احمد بن محمد بن محمد بن
 بابن عبد ربّه که از اکابر و اعظم علما سنیة و مناقب ائمه و محمد فاخره او در مجلد حدیث طبر
 انشاء الله و تفصیلاً خواهی شنید در کتاب العقد الفرید گفته احتجاج المامون علی الفقهاء
 فی فضل علی استحقاق بن ابراهیم بن اسماعیل بن حماد بن یزید قال بعث الی یحیی بن اکتوف
 و الی عدة من اصحابنا و یومئذ قاضی القضاة فقال ان امیر المومنین امری ان احضر
 عندنا مع الفخار بعین جلا کله و فیه یفقه ما یقال فی الحسن الجواب فیهما ان یظنوا
 یصلح لما یطلب امیر المومنین فتمیناله عدة و ذکر هو عدة حتی تم العود الی الذی
 اراد و کتب تسمیة التوم و امر بالکود فی التسمیة و بعث الی من له یحضر فخره بنیة
 فخذونا علیه قبل طلوع الفجر فوجدناه قد لبس ثیابه و هو یسیر یظننا فو کرب کذا
 ما یحضره صونا الی الباب فاذ انجاد و واقف فلما نظر الیه قال یا ابا عبد الله امیر المومنین

ص ۴۳
 کتاب سنیة الشافعی

قلت من صحه قال هل يمكن ان يكون الرسول صلى الله عليه وسلم صحه
 قلت عوف بالله قال خال ولا لا معنى له فلا يؤمن عليه قلت عوف بالله قال لا
 ان هارون كان حاملا لبيه امة قلت بل قال فعل الخور رسول الله كايه وامة
 قلت لا قال وليس هارون نبيا وعدي غيري قلت بل قال هذا لي لان انما
 في عدي قد كان في هارون فامعني قوله انت بمنزلة هارون من موقت له اما
 اراد ان يطيب له نفس على لما قال المناقون انه خلفه استقالاته قال لا
 ان يطيب نفسه بقول لا معنوله قال فلو قال انما خلفه من نفسه كمن
 قلت ما هو الامير المؤمنين قال قوله عز وجل حكاية عن موانه قال كخيه
 هارون اخلفه في قومي واصح ولا تتبع سبيل المفسدين قلت يا امير المؤمنين ان
 عوف خلف هارون في قومه هو حي ومضى الى نبيه ان رسول الله صلى الله عليه
 خلف علينا كذلك حين خرج الى غزاته قال كلا ليس كما قلت اخبرني عن موان
 خلف هارون هل كان معه حين هلك ربه احد من اصحابه او احد من اهل
 قلت لا قال وليس استخلفه على جماعة نعم قال اخبرني عن رسول الله صلى
 عليه وسلم حين خرج الى غزاته هل خلف الا الضعفاء والنساء والصبيان فان
 يكون مثل ذلك واه عندنا وبل اخر من كتاب الله يدل على استقلاله اياه
 احدا من حجة فيه ولا علم احد الحق به وارحوا ان يكون توفيقا من الله قلت هو
 يا امير المؤمنين قال له عز وجل حين حكم عن موانه واجعل له وزيرا من
 هرون اخي شدة به اذ في امره واشرك في امره كثير او ذكره كثير انك
 كنت بنا بصيرا فانت ماني على بمنزلة هارون من موانه وزير من اهل اخي شدة الله
 به ان في امره واشرك في امره كثير الله كثير او ذكره كثير اهل بقدر احدا من
 في هذا شيئا غير هذا ولم يكن ليطل قول النبي صلى الله عليه وسلم وان يكون لا معنوله
 قال فقال المجاشع تفع النهار فقال لي بر اكرم انقاضي يا امير المؤمنين وخرج
 من امد الله به الخير وابتعث ما لا يقدر احدا من يدفعه قال اسحاق فاقبل علينا

قدس سرور و الطاهر و کماله المومنین القائل لیس فی جمیع کلماته و کلماته
استدلالان ثبوت شهادت حضرت یار حق حضرت یار حق علیه السلام و در حق
نزلت در حق حضرت امیر المؤمنین علیه السلام نمودن این سوالات بخلاف آنحضرت ثابت ساخت
قوت و ثبوت این استدلال و احتیاج آن سبب اعتراف بحقیق بن اکتوم و دیگر احادیث فقهای قم و طایفه ابراهیم
لکن محمد بن حسن و سبب اقرار با حقیق ثبوت این سوالات در حق جناب امیر المؤمنین علیه السلام
بارشاد خود جناب سالتاب صلی الله علیه و آله و سلم ثابت و این را احمد بن محمد بن حیدر بن ابوالکاس
نصر بن محمد الفقیه السمرقندی و احمد بن محمد بن زید و احمد بن محمد بن ابراهیم الثعلبی و ابوالفتح احمد
بن عبد الله الاصبهانی و ابوبکر احمد بن محمد بن ثابت الخطیب و محمد بن محمد الحلی السوفی و ابوالکاس
و علی بن الحسن بن محمد بن معروف بابن عساکر و محمد بن محمد بن عمر رازی و محمد بن طایفه ابی
و یوسف بن قزح علی سبط ابن الجوزی و حسن بن حسین نظام الدین الخارجی و محمد بن یوسف الزرندی
و علی بن محمد بن احمد المعروف بابن الصبیح و سید شهاب الدین احمد و عبد الرحمن بن ابی بکر
السیوطی و ملا علی الشافعی و شیخ بن علی بن محمد الحنفی و سیر احمد بن معتد ظان البیهقی و محمد
صدر عالم و محمد بن اسمعیل الامیری و ترمذی و ابی اسد بن حبیب الله که روایت کرده اند و عبارات
اکثری ازین حضرات سابقا شنیده می شود بعضی عبارات که سابقا ندیده نشده درین جا مذکور
می شود و محمد صدر عالم در معارج العلی گفته اخراج این ردویه و الخطیب باب عساکر
عن اسماء بنت عمیس قالت یا رسول الله صلی الله علیه و آله سلم باناء ثبیر و هو
بقول اشرق ثبیر الیه و انی اسالك باسالك اخي مؤان تشیع لی صدک
و ان تیسر امری ان تمل عقده من لسانه بفقه و اقوال اجعل لی وزیرا من اهل علیا
اخی شد به از منی و الله که امری کی بسجده کثیرا و نذکره کثیرا و الله که کنت
بناصیر احمد بن اسمعیل الامیری در روضه ندیه گفته و اما الرابع و هو ان الله جعل له
علیه السلام فی القلوب دافعا اخرجه الفقیه العلامة ابن المغازلی بسند له
بن عباس قال اخذ رسول الله صلی الله علیه و آله سلم یسجد و اخذ بیده علی فصلی
برکعات تودع یدیه الی السماء فقال اللهم سألک موسی بن عمران فانا محمد سألک

ص ۱۲
۲۸۵
شروع سوره اول

عن عبد الله بن عباس قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم

سألتك يا الله من أنت قال فكشف العمامة عن وجهه قال فقال النبي صلى الله عليه وسلم
 ومن لم يعرفني فانا جند بن جنادة البصري ابو ذر الغفاري سمعت النبي صلى الله عليه وسلم
 عليه وسلم يحاتين ولا فقتنا ورأيت بهاتين الا فمينا يقول على فائدة البررة قتل
 الكفرة منصوب من نصرة ومخدول من خذله امانة صليت مع رسول الله يوم ما من
 الايام صلوة الظهر فسأل سائل في المسجد احدث شيافزع السائل يده الى السماء قال
 اللهم اشهد اني سألت في مسجد رسول الله فلم يعط احد شيئا فكان علي اكمافا
 اليه من خضرة الهرة وكان يتخطفها فاقبل السائل خذها فخذها من خضرة الهرة
 من النبي صلى الله عليه وسلم وهو يصلي فلما فرغ النبي صلى الله عليه وسلم من صلوة
 رفع راسه الى السماء وقال اللهم اني اخي موسى سألك فقال الرب اشهد اني صدق
 امر في اهل عقدة من لسانه يقيم واقول واجعل في زيار من اهل هار من اخي شدد يدك
 واشرك في امر في نزلت عليه قرانا ناطقا سنشد عضدك باخيك ونجعل لكما
 سلطانا فلا يصلون اليكما اللهم فانا محمد نبيك وصفيك اللهم فاشرك صدق
 امر في جعل في دير من اهل عليا الشدد به ظهري قال ابو ذر فما استمر رسول الله صلى الله عليه وسلم
 عليه وسلم الكلمة حتى نزل عليه جبرئيل من عند الله تعاف قال يا محمد اقول وما اقول
 الا انا وليكم الله ورسوله الذين يقيمون الصلوة ويؤتون الزكاة وهم اكون
 وفخر الدين رازمي تفسيره در بيان شأن رسول آية افاد ليكم الله الابه يفر ما يدري عطاء
 عن ابن عباس اخاف علي بن ابن طالب بن عبد الله بن سلام قال لما نزلت هذه
 الآية قال يا رسول الله انا رأيت عليا تصدق بخاتمه على محتاج هو راكع ففزع
 نوكاه وروى عن جند زانه قال صليت مع رسول الله صلى الله عليه وسلم يوما صلا
 الظهر فسأل سائل في المسجد فلم يعط احد فرفع السائل في المسجد يده الى السماء فقال
 اللهم اشهد اني سألت في مسجد الرسول فما اعطا احد شيئا وكان علي اكمافا
 اليه من خضرة الهرة وكان فيهما خاتمة فاقبل السائل خذها فخذها من خضرة الهرة

ص
سورة مائدة
١٢٤

فصدق هوذا كرم في الصلوة فجمع بينهما في وقت واحد حتى انزل الله تعالى فقلنا
 يتلى الى يوم القيمة وشرح ذلك وبياته ما رواه الامام ابو اسحاق احمد بن محمد بن محمد بن
 رضى الله عنه في تفسيره رفعه في سنده قال بينا عبد الله بن عباس جالس على
 شفير زمزم يقول قال رسول الله صلى الله عليه وآله اذ قيل بجل متعمم بعمامة فجعل ابن عباس يرفع
 لا يقول قال رسول الله صلى الله عليه وآله الا قال الرجل قال رسول الله صلى الله عليه وآله فقال ابن عباس يا ابا عبد الله
 من انت قال فكشف العمامة عن وجهه قال يا ايها الناس من عرفني فقد عرفني
 ومن لم يعرفني فانا جند بن جنادة البكر ابو ذر الغفاري سمعت النبي صلى الله عليه وآله
 والا فحدثنا ورايته بمكة في الا فحدثنا يقول من علمني قاتل البرية وقاتل الكفرة
 ومنصور من نصرته مخذول من خذله اما اني صليت مع رسول الله صلى الله عليه وآله
 وسلم يوما من الايام اظهر فسال سائل في المسجد فلم يعطه احد شيئا فرفع السائل يده
 الى السماء وقال اللهم اشهد اني سالت في مسجد رسول الله صلى الله عليه وآله ولم يعطني احد شيئا
 وكان علي كعفا فامضى اليه بخنصرة اليه وكان يتختم فيها فا قبل السائل حتى اخذ
 الخاتم من خنصرة وذلك بعين النبي صلى الله عليه وآله عليه وسلم هو يصلي فلما فرغ النبي
 من صلواته رفع راسه الى السماء وقال اللهم ان اخي موسى سالك فقال ب شرح
 صدره ويسر امري واجعل من ليان فيفقها واولي من اهل بيته من اهل هارون اخي
 اشد حبه اذ لم يشر في امري فانزلت عليه قرانا ناطقا سنشد عضدك باخيك
 ونجعل لك اسطانا فلا يسالون اليك ابائنا اللهم فانا نحمد نبيك وصفيك اللهم
 فاشرح لي صدره ويسر امري واجعل في زيارتي من اهل عليا اشد حبه ظمري قال ابو ذر
 فما استمر رسول الله صلى الله عليه وآله عليه وسلم كلامه حتى نزل عليه جبرئيل من عند
 فقال يا محمد اقرأ فقال ما اقرأ فانزل الله عليه انا وليكم الله ورسوله الذين آمنوا
 الذين يقيمون الصلوة ويؤتون الزكاة وهم راكعون قال الامام الشيعي عقيب ما رواه
 بهذه القصة بصوتها سمعت ابا منصور الجواليقي يقول سمعت محمد بن عبد الله
 الحافظ يقول سمعت ابا الحسن عليه السلام يقول سمعت ابا محمد بن عبد الله بن ابي حمزة

يقول سمعت محمد بن منصور الطوسي يقول سمعت احديين حنبل يقول ما جاء لاحد من اصحاب
رسول الله صلى الله عليه وسلم من الفضائل مثل ما جاء لعلي بن ابي طالب واولاده قل
الامام احمد عقب هذه القصة اشارة الى ان هذه المنقبة العلية وهي اجمع بين هاتين
العبادتين العظيمتين البدنية والمالية في وقت واحد حتى نزل القرآن الكريم مع القائم
كما المسارع اليها ما قد اختلف على ولم تحصل لغيره ويوسف بن قتيبة عن زرارة عن
الائمة در ذكر جناب امير المؤمنين عليه السلام گفته الباب الثاني في ذكر فضائله فضائله كرم الله
وجهه شهر من الشمس والقمر واكثر من الحصى والمدرو قد اخترت منها ما ثبت واشهرها
قسم مستنبط من الكتاب الثاني من السنة الظاهرة التي لا شك فيها ولا ارتياب قدر
بما هذا قال سأل جل بن عباس فقال ما اكثر فضائل علي بن ابي طالب لا ظلمت
لا قال له ابن عباس هي الثلثين الفا اوب من ثلثة الاف ثم قال بن عباس لعن الشجر
اقلام والبحور مداد والانس والجن كتب وحساب الحصى فضائل علي فاما نصوص
الكتاب يات الى ان قال بعد ذكر عدة آيات ومنها في المائة قوله تعالى افلا وليكم الله
ورسوله الذين امنوا الى قوله هم كعون كرا التعليل في تفسيره عن المسدي في عتبة
ابي حكيم وغالب بن عبد الله قالوا نزلت هذه الآية في علي بن ابي طالب كرم الله وجهه
مر به سائل هو في المسجد اكرم فاعطاه خاقه وذكر التعليل القصة مسندة الى
ابن زريق الفاري فقال صليت يوما صلاة الظهر في المسجد ورسول الله صلى الله
عليه وسلم حاضر فقام سائل فسال فلم يعطه احد شيئا قال كان علي قد ركع فاعطاه
الى المسائل المختصرة فاخذها خاتم من خنصره والنبى صلى الله عليه وسلم يعان في ذلك فرفع
باسم الله تعالى وقال اللهم اني استسئلك في هذا الرجل الذي قال النبي صلى الله عليه وسلم
لا يه الا في الاشارة في امرى فانزلت عليه قرانا ناطقا سنشد عضدك باخيك ونجعل لك
سلطانا فلا يصلون اليكما اللهم فانما محمد صفيك ونبيناك فاشرح لي صدرى ويسر لي
امرى واجعل لي وزيراً من اهل علياً الشدد بلذراً وقال في الخبري قال ابو ذر فوالله ما
يسأل الله صلى الله عليه وسلم الكلمة حتى نزل جبرئيل عليه السلام من جبرئيل فوالله

بالحمد انا وليكم الله ورسوله الذين امنوا الى قوله هم اكون في رواية خرج رسول
 صلى الله عليه وسلم وعلاقته يصلي في المسجد سائل معه خاتمه فقال رسول الله
 صلى الله عليه وسلم هل اعطاك احد فقال نعم ذاك المصلح هذا الخاتم وهو كع فكر
 رسول الله صلى الله عليه وسلم ونزل جبريل يتلو هذه الآية ومحمد بن يوسف بن محمد بن
 محمد بن طين كفته في الامش عن عباية قال بينا ابن عباس جالس على شفير زمزم
 عن رسول الله صلى الله عليه وسلم فجعل يقول قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
 قال جل مثل قريب منه قال رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال ابن عباس
 يا الله من انت فكشف العمامة عن وجهه قال يا ايها الناس من عرفني فقد عرفني
 من لم يعرفني فانا جند بن جنادة البكر ابو ذر الغفاري سمعت النبي صلى الله
 عليه وسلم يقول في الاضمة ورايته بجاتين في الاضمة يقول على قائد البررة وقاتل الكفرة
 منصور من نصره مخذول من خذله اصابته نصليت مع رسول الله صلى الله عليه وسلم
 وسلم يوما من الايام صلوة الظهر فسأل سائل في المسجد فلم يعطه احد فخرج
 يده الى السماء وقال اللهم اشهد اني سالت في مسجد رسول الله فلم يعطني احد شيئا
 وعلى كان يكافا وما يختصره اليه وكان يتخلف فيها فاقبل السائل خذ الخاتم
 من خنصره وذلك بعين النبي صلى الله عليه وسلم وخرج النبي صلى الله عليه وسلم
 راسه عند ذلك الى السماء قال اللهم اني سالت في مسجد رسول الله صلى الله عليه وسلم
 امرني فاحل عقدة من لساني ففحقوا في واجعل لي وزيراً من اهل بيته هارون اخي اشد به
 اترك واشركه في امري فانزلت عليه قرآنا طاقاً سنشد عضدك باخيك ونجعل لكما
 سنداً ان علا يصلون اليكما باياتنا اللهم وانا محمد نبيك وصفيك اللهم اشرح صدري
 ويسر اموري واجعل لي من اهل بيته اشد به ظمري فقال ابو ذر فوالله ما استمر
 رسول الله صلى الله عليه وسلم الكلمة حتى نزل عليه جبريل عليه السلام من
 ان الله قد اذن لرسوله ان يقول انا وليكم الله ورسوله والذين امنوا
 يهيئون الصلوة ويؤتون الزكاة وهم اكون شهاب الدين احمد روض الدلائل كفته

ص ٢٠١
 ذكر ما نزل في علي رضي الله عنه
 في القرآن من الايات من القسم
 الثاني من السور الاول من
 سبعة الكتاب

١٣٥
 ٣٤٩
 قوله تعالى انما وليكم الله
 والذين آمنوا الذين هم
 يكونون الزكوة وهم العون
 من الامم الثلاثة في كل

روى الزرندي عن الامش عن عباية الرعي قال بينا ابن عباس رضي الله عنه جالس
 على شفير نهر يحدث عن رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم قال يا ايها الناس ان الله يحب
 قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم لا قال الرجل جلت فرقت قال رسول
 صلى الله عليه وآله وسلم فقال ابن عباس رضي الله عنه لك بالله من انت
 فكشف العمامة عن وجهه قال يا ايها الناس من عرفني فقد عرفني ومن لم يعرفني فانا
 جندب بن جنادة البكري ابو ذر الغفاري سمعت رسول الله صلى الله عليه وآله
 وبارك وسلم يحاتين الا فقهنا يقول على قائل لا بد لك وقاتل الكفرة منصور من نصر
 فخذل من خذله ما انزلت مع رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم بارك وسلم يوم ما من
 صلوة الا فسر السائل فليس يدخله بطح فرفع السائل يده الى السماء قال اللهم اهدني
 سألني فمسح رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم بيده في احد شيئا وعلى كان كعافا وفي خنصرة اليه وكان يتخمر
 فيها فاقبل السائل حتى اخذها فخر من خنصرة ذلك بعين النبي صلى الله عليه وآله وسلم على الله بارك وسلم
 فرفع النبي صلى الله عليه وآله وسلم يده بارك وسلم راسه عند ذلك الى السماء وقال اللهم اني
 سأل فقال يا ايها النبي صلى الله عليه وآله وسلم اهدني فقلت عليه قرأنا ناطقا سنشد عضدك باخيك
 ونجعل لك اسطافا فلا يصلون اليك باياتنا اللهم وانا محمد نبيك وصفيك اللهم اشج
 صدك وبيدك امري واجعل لي ذري من اهل عليا اشج به اذني قال ابو ذر رضي الله عنه فقال
 ما استمر رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم على الله بارك وسلم الكرامة حتى نزل عليه جبرئيل عليه السلام
 من عند الله فقال يا محمد اقرأ قال ما اقرأ قال اقرأ انا وليكم الله وسوله والذين
 امنوا الذين يقيمون الصلوة ويؤتون الزكوة وهم يكونون علي بن محمد بن احمد المعروف بابن صباغ
 في فصل من كفته نقل ابو اسحاق احمد بن محمد الثعلبي في تفسيره يرفعه بسنده قال ايضا
 عبد الله بن عباس رضي الله عنهما اجالس ابا بدير رضي الله عنه يقول قال رسول الله صلى الله
 عليه وآله وسلم هو يمدد الناس اقبل رجل متلثما في نخل فجعل ابن عباس يقول قال
 رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم لا قال الرجل قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم فقال

ابن عباس سئلتك بالله من انت فقال ايها الناس من عرفني فقد عرفني ومن لم يعرفني فانا
ابو خديعة الغفاري سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يحايق كاهنًا يقول عن علي
بن ابي طالب انه قائد البرقة وقاتل الكفرة منصوب من نصرته مخذول من خذله وعليت
مع رسول الله صلى الله عليه وسلم يوم مام الحارم الظاهر فسال سائل في المسجد فلم يعطه
احد شيئاً فوقع السائل يده الى السماء قال اللهم اشهد اني سألت في مسجد نبيك محمد
صلى الله عليه وسلم فلم يعطني احد شيئاً وكان علي في الصلوة راكعاً فاومأ اليه ليخصم
اليه وفيها خاتمة فاقبل السائل واخذ الخاتمة من خصره وذلك امر ابي من النبي صلى الله
عليه وسلم وهو في المسجد فوقع رسول الله صلى الله عليه وسلم طرفه الى السماء قال
اللهم ان اخي موسى سالك فقال يا رب اشهد اني سألت في مسجد نبيك محمد صلى الله عليه وسلم
فلم يعطني احد شيئاً وارجو اني اجعل في زير من اهل هارون اخي شدد به اذرك واشركه في امر في
عليه شدد عضدك باخيك ونجعل لك اسطناً فلا يصلون اليك اللهم وانى محمد
نبيك وصفيك اللهم فاشهد صدق ويسي امري اجعل في زير من اهل عليا شدد
به ظمري قال ابو ذر فاستم دعاءه حتى نزل عليه جبرئيل من عند الله عز وجل
وقال يا محمد اقرا انا وليكم الله ورسوله في الدين امنوا الذين يقيمون الصلوة ويؤتون
الزكاة وهم راكعون ساجدون في السجدة لگنوى در مراة المؤمنين در فضائل امير المؤمنين كفته
وانما انما انك چون سوخت اصد الله عليه وسلم متوجعه غره تبوك شد علي مرضي ابراهيم قهر حال
حيال خود در مدينه گذاشت در ضمن آن در ارضي امير عنه بتشرifi عظيم بنواخت و خلعت
بار و نيه عطا فرمود الى ان قال اينجا دقيقه بخاطر خجاستي نمايد كه چون آنحضرت صلى الله عليه وسلم
بوحى معلوم فرموده بود كه مرتبه علي بن ابي طالب از جناب سالك مثل مرتبه بارون است از موسى
عليه السلام نائب و خليفه خود فرمود علي مرضي را در اهل و عيال چنانچه بارون نائب و زير موسى
عليه السلام بود در قوم و مى قتيكه وى عليه السلام بطرف كوه طور رفت و خود بدولت عازم سفر شد
اما چون كه منافقان از اين دقيقه واقف نبودند زبان عيب جوستان دراز كردند و از غايت حسد
و كوشش در تحقير علي مرضي نمودند و كلمات واپستا بر زبان آورده و چون اين حرركات نفاق و عداوت

[illegible]

مسئله تا علی علیه السلام انقضاض عالم فرض و لازم واجب محکم است خداوند و الهی
الایمان افاده میدیهد ملک العلماء مطلوب الحق که دلالت حدیث منزلت بر عتبات
و آنکه جناب امیر المومنین علیه السلام و فضیلت و ارجحیت اقدست آنحضرت بر جمیع کجاست
بکمال وضوح ظهور میدهد و نفوس متکبرین و جاهلین این دلت بعباد شدید مبتلا گردید و کمال
سعی و کمال جلال الدین محمد بن احمد محلی که محامد عظیم مناقب فخره او از خود و لایع نماید
سابقه در مجلد حدیث غدیر که در شرح جمع البواجم تصنیف عبدالوهاب بن محمد و
من الاقوال ان الاجماع علی وفق خبر لا یدل علی صدقه فی نفس الامر مطلقا و نا القیام
ان یلقوه ای المحققین بالقبول بان جرحا یا بالاستناد الیه فان امر یلقوه بالقبول
بان امر تعرضوا بالاستناد الیه فلا یدل علی صدقه فی نفس الامر مطلقا
من القرآن و تا ینما یدل مطلقا ان الظاهر استناد هم الیه حیث امر بصیر حوا یدل
استند مستند غیره و وجه دلالة استناد هم الیه علی صدقه ان مطلقا
حیث صدق قایلان کان بالکل استناد هم الیه خطایهم محقق من قائلان
الخطاء حیث صدق ظنوا صدق و هم انما امر و ابالاستناد الی ما ظنوا صدق فاستناد هم
انما یدل علی ظنهم صدق و لا یلزم من ظنهم صدق صدق فی نفس الامر و فی الظنهم صدق و من الظنهم
و کذا بقای خبر توفی الدواعی علی ابطاله بان لم یطله خبر الدواعی مع سماعهم له
احاد لا یدل علی صدق خلاف الزیدیه فی قولهم یدل علیه قالوا الاتفاق علی قبوله
حیث قلنا الاتفاق علی قبوله انما یدل علی ظنهم صدق و لا یلزم من ذلك صدقه فی
نفس الامر مثاله قوله صدق الله علیه و سلم لعیال انت من عذرة
هارون من یقول ان الله لا یحب الذین فاج داعی بنی امیه و قد سمعوه منقولة
علی ابطاله لدلالتهم علی خلافة علی رضی الله عنه کما قبل خلافة هارون عن موقوف
الخلفه فی قومی و ان مات قبله لم یطلوه ازین عبارت صریحه ظاهرست که حدیث منزلت دلالت
می کند بر خلافت جناب امیر المومنین علیه السلام مثل خلافت هارون از حضرت موسی علیه السلام خلافت
حضرت هارون علیه السلام بر حضرت موسی علیه السلام ثابت است که حضرت هارون قبل حضرت موسی

الایضاح
ص ۳۰
الکلام فی الاجماع

بهرینه فائز شده اند و از بس نمرخت سیر و شوق وصول اصل خود تمام سحر این طریقه در
 بخواه فوج به انجام رسانیده بهجده ساله بودند که فراغ تحصیل علم ظاهر و خلاصه طریقه
 با شاعت علم و فیض باطن و اخلاص و هدایت و ارشاد را در اجلی تحسین و بر زبان حضرت
 ایشان بقلب عالم سر فراز گشتند ایشان در ایام خود می چند خود حضرت شیخ جلالی بانی بی
 رحمة الله علیه دیدند الطاف بسیار بحال ایشان فرموده پیشانی مبارک خود را به پیشانی ایشان
 مالیده و همان ایام بر زیارت حضرت غوث الثقلین مشرف شدند و آنحضرت خرمای ایشان
 عطا فرموده یکبار امیر المومنین علی مرتضی کرم الله وجهه را خواب دیدند در باره ایشان به
 بشاشت تمام میفرمایند انت منی بمنزلة هادون منی و علیهم السلام حضرت این
 تعبیر این خواب چنین فرمودند که منوت مثالی فقیر بصورت جد بزرگوار فقیر اعنی علی مرتضی
 رضی الله تعالی عنه تمثیل شده شما را باین کلمات بمشتر ساخته می نمایند که بعد فقیر خلافت
 طریقه شما منتقل گردید و ازین عبارت ظاهرست که مولوی سنا و الله که بنده از فضل او
 جمیده و در صدر این عبارت مذکورست و بنده ازین در ما بعد این مسطور در خواب دیده که سنا و الله
 جناب امیر المومنین علیه السلام در حق او حدیث منزلت ارشاد کرده و مرزا حبیب الله صاحب
 این اشاد را بخلاف طریقه مفسر فرمود پس اگر حدیث منزلت دلالت بر خلافت جناب
 امیر المومنین علیه السلام کرد این تفسیر و تعبیر و جوی داشت پس ازین تفسیر و تعبیر بنهایت وضوح
 ظاهر گشت که حدیث منزلت در حق جناب امیر المومنین علیه السلام بلا ریب دلالت بر خلافت
 آنحضرت می کند و تخصیص خلافت در حق آنجناب بخلاف طریقه و جوی ندارد که سابقا و جوه
 زاهره بطلان حمل حدیث قدیر بر خلا باطنیه شنید می بر تقدیر تسلیم اثبات نقص خلافت
 طریقه برای حضرت امیر المومنین علیه السلام مثبت فضیلت آنحضرت است و فضیلت مثبت خلافت
 بلا فاصله است لیل سی و نهم آنکه در کنز العمال مذکورست عن ابن عباس قال
 عمر بن الخطاب کفوا عن ذکر علی بن ابی طالب فان سمعت رسول الله صلی الله علیه
 و آله یقول فی علی ثلاث خصال ان تكون واحدة منهن احب الی مما طلعت علیه الشمس
 کنت انا و ابو بکر و عبیدة بن الجراح و نفر من اصحاب رسول الله صلی الله علیه و آله

والنبي منك على علي بن ابي طالب حتى ضرب بيده على منكبه ثم قال انت با على
اول المؤمنين ايماناً واولهم اسلاماً ثم قال انت مني بمنزلة هارون من موسى
وكذب علي من عمراته بحبني وبغضك الحسن بن محمد فيما رواه الخلفاء
والحاكم في الكنى والشيرازي في الاثقاب ابن النجار ونيز در بيان كتابت عن عمر
قال ابن نبال وعلينا فاطمي سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول ثلاثة
لا يكون في واحد منهن احب الي مما طلعت عليه الشمس كنت عند النبي وعنده
ابوبكر وابوعبيدة بن الجراح جماعة من اصحاب النبي صلى الله عليه وسلم فمضوا
بيده على منكب علي فقال انت اول الناس اسلاماً واول الناس ايماناً وانت
منهم بمنزلة هارون من موسى ابن النجار وموفق بن احمد اخيه فجازم در مناقب جناب
امير المؤمنين عليه السلام گفته خبرنا الامام العلامة في خوارزمي ابو القاسم محمد
بن عمر الزمخشري الخوارزمي قال خبرنا الاستاذ الامين ابو الحسن علي بن
الحسين بن مردك الواسطي قال خبرنا الحافظ ابو سعد اسمعيل بن الحسن السمرقاني
قال حدثنا محمد بن عبد الواحد الخراساني الغطاء قال خبرني ابو محمد عبد الله
بن سعيد الانصاري قال حدثنا ابو محمد عبد الله بن ارجان الخياط الشيرازي
قال حدثنا ابراهيم بن سعيد الجوهري صي المامون قال حدثني مير المومنين
الرشيد عن ابيه عن جده عن عبد الله بن عباس قال سمعت عمر بن الخطاب
عنده جماعة فتذكروا السابقين الى الاسلام فقال عمر ما علي فسمعت رسول الله
صلى الله عليه وسلم يقول فيه ثلث خصال لو ددت ان تكون واحدة منهن
فكانت احب الي مما طلعت عليه الشمس كنت انا وابوعبيدة وابوبكر وجماعة
من اصحابه ثم ضرب النبي صلى الله عليه وسلم بيده على منكب علي فقال يا
انت اول المؤمنين ايماناً واول المسلمين اسلاماً وانت مني بمنزلة هارون من
موسى في ربيعة النضر مذكور است عن عمرو قد سمع رجلاً سب علياً فقال ان
لا ظنك من المنافقين سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول لعلي فيه

ثلاث خصال اودعت ارج واحد من بيننا انا وابو عبيدة وابو بكر وطلحة عند
صلى الله عليه وسلم اذ ضرب النبي صلى الله عليه وسلم متكبا على فقال يا علي انت
اول المؤمنين ايماننا واول المسلمين سلامنا وانت متى بمنزلة هرون من بني اسرائيل
ابن السنان وابن الصبان مالكي در فصول مهمه گفته ومن كتاب الخصائص عن العباس بن
عبد المطلب قال سمعت عمر بن الخطاب وهو يقول كفوا عن ذكر علي بن ابي طالب الا بخير
فاني سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول في علي ثلث خصال ددت
ان لي واحدة منهن كل واحدة منهن احب الي مما طلعت عليه الشمس والواحدة اني كنت اتاوت
وابو عبيدة بن الجراح ونفر من اصحاب رسول الله صلى الله عليه وسلم اذ ضرب النبي
صلى الله عليه وسلم على كتف علي بن ابي طالب قال يا علي انت اول المسلمين اسلاما
وانت اول المؤمنين ايماننا وانت متى بمنزلة هارون من بني اسرائيل كذب من عني انه يحنني
وهو يبغضك يا علي من احبك فقد احبني ومن احبني احب الله تعالى ومن احب الله
تعالى ادخله الجنة ومن ابغضك فقد ابغضني ومن ابغضني ابغضه الله تعالى
وادخله النار ايزيد بن وايت كه كابر محدثين اعلام واجله اساطين فخرام سنه اعني حسن بن
رواحم وشيرازي وابن السنان وموفق بن احمد وابن النجار وابن الصبان وسيد و ملا علي متقي ذكره
بكمال صراحت وضحيت كه خليفة ثاني سنيان حديث منزلت را بمنزلت عظيم جليل و قيمه نسبت
كه ورود آنرا بر ابي خود از دنيا و ما فيها بهتر بشمرد و نهايت تمناي آن ميبرد و عجبست كه حضرت
اباسنت چنين فضيلت جليله را خلافا لا ما جهم و شقا قاله مخو كردن ميخواهند و آيا مشيت
خلافت خاصه كه با حاد صحابه بارها متعلق شده بلكه كتر از ان ميدانند و اعور آنرا احيانا
دليل منقصت گزاند بلكه ذكر اين حديث را خلاف عقل گمان ميبرد و قال بلكه اعور خليفة ثاني و
ورم و اين حديث بشان خود معاذ الله از عقلا خارج سازد و گويد كه ان عمر و عقل ما تميز هذا
القفه ورم و هذا الحديث في حقه و صاظة من فضائل علي لانه شبهه بحرون
فوالا لا اختلاف الى اخر ما تفوه به و ابن تيميه هم چون دلالت حديث منزلت را مقصود
بر استخلاف و كذا تضعف او بهر اين اختلاف گير است ميدانند حضرت خليفة ثاني را در بين تمنا

ثابت شده که قبل از ظهور امیر المؤمنین علیه السلام شیعیان بودند و با حق حضور خدمت سرایار بکشت جناب
رسالتنا صلی الله علیه و آله وسلم شرف نکریدند بلکه برکام روح خائف و خاشع گردیدند پس اگر کسی
احضار حق را بخلی خلق با ثابت کرد که شیعیان مصداق من هو من احب الخلق بهمند و در حق
که احب خلق با پس حضرت ائمه است و مقادیر امثال آن هر چند فرض رف در شیعیان بین
سقیه جناب امیر المؤمنین علیه السلام کنند آنرا بحقیقت عدم دلالت بر افضلیت و اشرافیت و ارجحیت
اندازند بلکه آنرا ماثل و معادل فضائل احواد صحابه سازند بلکه تبلیغ سوره بر اوست و حدیث منزلت
و دلیل حمیت و نقصان گردانند لیکن جز این صانع بدیع شان و دوز کنار شان گذاشته می شود که
این همه توهم و از راه مستخفافه بقتل ایشان شایسته نیست و این کلام حق را با اهل حق
نما که چنانچه خلیفه ثانی در روایت حدیث منزلت را در حق خود از دنیا و مافیها بهتر می بیند تناسلی
آن می نمود همچنین سعد بن وقاص نقلی خلیفه ثانی در روایت حدیث منزلت را در حق خود از دنیا
و مافیها بهتر می بیند و به تناسلی آن نهایت عظمت و جلال حدیث شریف ظاهر میگردد و در کتب الرجال
ملا علی متقی مذکور است عن سعد قال سمعت رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم يقول لعلي
ثلث خصال ان تكون واحدة منها احب من الدنيا وما فيها سمعته يقول انت
بمنزلة هارون من موسى الا انه لا نبي بعدي و سمعته يقول لا عطين الراية غدا رجلا
يحب الله و رسوله يحب الله و رسوله ليس بفرار و سمعته يقول من كنت مولاه
فعلی مولاه این جوید در کتاب الاکتفا تصنیف ابی حمزه بن عبد الله بن شافعی مذکور است
و عنه یعنه عن سعد بنی الله تعالی سمعت رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم
يقول لعلي ثلث خصال ان تكون واحدة منها احب من الدنيا وما فيها
يقول انت مني بمنزلة هارون من موسى الا انه لا نبي بعدي و سمعته يقول لا عطين
الراية غدا رجلا يحب الله و رسوله و يحبه الله و رسوله ليس بفرار و سمعته يقول
من كنت مولاه فعلي مولاه این جوید در کتاب الاکتفا تصنیف ابی حمزه بن عبد الله بن شافعی
محمد بن یزید بن صانع القزوینی فی مسنده از ابی حمزه بن عبد الله بن شافعی نقل شده است
و قاضی در کتاب الاکتفا تصنیف ابی حمزه بن عبد الله بن شافعی نقل شده است

این کلام

ص
ملا علی متقی
رضی الله عنه
للعلي بن ابي طالب
من قسم الرجال
و انفس بعد وائسین
در حق خود از دنیا و مافیها
و در کتب الرجال

و انفس بعد وائسین
در حق خود از دنیا و مافیها
و در کتب الرجال

برای جناب امیر المومنین علیه السلام حاصل شده و ثابت می‌گردد که سیاحت امیر سعدیان آن فضیلت
مناقب جمیل و محامد عظیم و مدائح فنی که حضرات ائمه سنت بر اصحاب خود و عوام و خواص
برای خود و مخصوص شخص خاص ثابت می‌کنند و در حدیث منزلت و از جن خود و بهتر
و مایه‌ها اند و آنرا در غایت عظمت و جلالت گردانند و حضرات سنی بر خلاف آن در تفسیر
منزلت گویند و آنرا دلیل مشترک بین اصحاب و صحابه بلکه دلیل و صفت ضعیف گرد
چشم حق پوشند و تحقیق در تحمیل و تسفیه اصدا خلیفه ثانی جلیل الاختصاص و شریف
سعد بن جابر و قاصد امثال ایشان خروشد چنانکه استلال جناب امیر المومنین علیه السلام
محدیث منزلت یوم شریف و آلات صریح دارد و بر آنکه این حدیث مثبت افضلیت و خلافت
و خرافات و بیانات فواحش و تلمیحات و کاسه لیسان ایشان و کسانیکه مصداق کاسه گرم ترازان
می‌باشند مثل این تمییز و امور همه باطل می‌گردد و محض من و بزل است چه ظاهر است که اگر چه
بر خلافت ماضیست مستلزم خلافتی که در مدلول آن وصفی می‌بود که مشترک است در میان اصحاب
مثل این اتم ملوک و غیره بلکه بنا بر معنای این تمییز ضعیف و او بر این وصف ایشانست بلکه بنا بر
احوال حدیث منزلت دلیل نقص و حجب عظیم می‌بود معاذ الله من خلک چگونه جناب امیر المومنین علیه السلام
که باب بدینه علم و مدارج است این حدیث شریف را در مقام اثبات فضیلت و تحقیق خود بخوانند
و ذکر می‌فرمود و چگونه صحابه کبار سکوت بر آن می‌کردند و نمی‌نمودند که چرا این حدیث را در مقام غنا
بر مانده می‌فرمائی حال آنکه از این حدیث جز خلافت منقطع که بهتر و اقوی از آن اصحاب با حاصل شده
ثابت نمی‌شود بلکه معاذ الله این حدیث دلیل سلب خلافت و بران حصول حجب و نقص عظیم است و
اجتناب جناب امیر علیه السلام حدیث منزلت یوم شریف را کارایم سنی و ابیت کرده اند و مثلاً
الغازلی و ابن خلدون و عیال این هر دو در مجلد طیر انشا الله تعالی خوانی شنید و ابو الفتح
بن عبد المطلب بن النخعی در اصلاح شرح و ابیات حمید بن محمد بن النعمان کلمه تعالی
عنه جمع با الله و المیراثها و توضیح من جنت لئلا و لئلا و جمع بی‌نیامان
فقط صریحاً و الحروف و بینه و اصحاب و ابناء السکون فلما زیدت الی
و هما ساکتان حرکت یافتند و الفقه لا تنفقاء الساکنین و اخفاء العتق لخصتها

قال حدثنا ابو سعيد الكاظمي اجازة فيها اخرج في تاريخ فاسترايا حديث محمد بن
محمد بن الحسن بن عباس الرشيدي من ولد هرون الرشيد بهر قنك ما كتبناه الا عنه
حدثنا ابو الحسن محمد بن جعفر الكلواني حدثنا علي بن محمد بن جعفر الكاهناني مولد الرشيد
حدثنا بكر بن احمد القصري حدثنا فاطمة بنت علي بن موال الرضي حدثني فاطمة
وزينب ام كلثوم بنات موسى بن جعفر قلن حدثنا فاطمة بنت جعفر بن محمد الصادق
حدثني فاطمة بنت محمد بن علي حدثني فاطمة بنت علي بن الحسين حدثني فاطمة
وسكينة ابنتا الحسين بن علي عن ام كلثوم بنت فاطمة بنت النبي عليه السلام عن فاطمة بنت
رسول الله صلى الله عليه وسلم عن عائشة قالت ان النبي صلى الله عليه وسلم قال يا ايها الذين آمنوا
كنتم موكلا ففعل موكلا قوله صلى الله عليه وسلم انت موكلة هرون من موكلة اخرج حافظ الكلبيني
للدين في كتابه المسلسل بالاسماء وقال هذا الحديث مسلسل من جوهان كل واحد من القواطع روي
عنه لها رواية خمس مرات كل واحد من عن عمته زينب بنت علي بن ابي طالب استكبره حضرت فاطمة عليها السلام بخاتم
كم لو ان ابن اخذ من خلفه مستند ارشاد فرموده كه يا فاضل انك روي قول رسول الله صلى الله عليه وسلم انه
غير من كنت موكلا فعلى موكلا وقول ان حضرت رانت منى بمنزلة هارون من موسى وظهرت كذا في الحديث
ان حضرت لالت صير يرد اذ بر انك از صحابه علم بر مقتضاي حديث غير حديث منزلت واقع نشده پس اگر
حديث منزلت لالت بر طلاق يا فضليت مستلزمه فليت اني كذا نسبت نسيان آن بعبارة وجوهي مثلت بغير
اينكه گويند كه از صحابه بامر كمي حالف لالت بر طلاق فضليت در حق جناب ابي المومنين عليه السلام
واقع شده لهذا براي تحقيق آن حضرت فاطمة عليها السلام نسبت نسيان حديث منزلت بايشان فرمود
و برين تقدير بهم ثابت خواهد شد كه اخذين خلافت بر حق نبودند و آن مثبت خلافت بجهالة
جناب ابي المومنين عليه السلام است **قل تعرج محمد الله وحسن توفيقه المجلد**
الثاني من المنهج الثاني من كتاب عبقات الانوار في
امامة الائمة الاطهار الموضوع لرد باب الامامة من
التحفة التي دسها المولوي عبد العزيز بن علي الله الدهلوي

قالت فاطمة بنت
علي بن الحسين
عليه السلام